www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

collection

Czech.

3ex

P50

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

Věnoval:

www.libtool.com.cn

PRÁVNÍK.

IV/136

S VĚNOVANÝ VĚDĚ PRÁVNÍ I STÁTNÍ.

ORGAN PRÁVNICKÉ JEDNOTY V PRAZE.

ODPOVĚDNÍ REDAKTOŘI:

JUDr. JAKUB ŠKARDA,
Dr. KAREL BÜRGEL, JUDr. TOMÁŠ ČERNÝ.

ROČNÍK IX.

V PRAZE.
Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr.
1870.

www.libtool.com.cn

Tiskem dra. Ed. Grégra.

www.libtool.com.cn

Obsah.

Stránka

Náš program 1
Zpráva o řádné valné hromadě jednoty právnické v Praze, odbývané dne 10. února 1870 73
Vypsání pocty 324, 325, 396, 468
Návěští o vodním právu dra Jičínského 395
Ohlášení o prodloužení lhůty k zaslání prací, jímž pocta vypsána 608

Články rozpravné.

Příspěvky k právu vodnímu. Rakouský zákon vodní ze dne 30. května 1869 č. 93. Podává dr. Ant. Randa . . 2
Příspěvek k §u 908. ob. zák. obč. a čl. 331. zák. obch. (dr. Karel Bürgel) 11
O expropriaci (vyvlastnění). §. 365. ob. zák. obč. Podávává dr. Ant. Randa 37
Paběrky z literatury o držení (dr. Karel Bürgel) 54
O zákonných povinnostech vlastníka zejmena pokud se zakládají v předpisech expropriačních (dr. Ant. Randa) . . 87
Myšlenky o svobodě tisku a o zabavení tiskopisů. Podává dr. Karel Bürgel 91, 145
Pokud jest vlastník obmezen u vykonávání vlastnického práva, zejmena co se týče zřizování podniků průmyslových neb hospodářských. Dr. Ant. Randa 217
K výkladu zákona ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. (dr. V. Kotalík) 223, 258
Zásada ústnosti a nové zákonodárné pokusy v oboru civilního řízení. Podává dr. Karel Bürgel 253, 311
Knihovní vydržení vlastnického práva (§§. 1461, 1463, 1467, 1477. ob. z. obč.). Podává dr. Ant. Randa 361
Kupecké retenční právo v konkursu. Dr. Voženílek 367, 408, 442
Slovo k výkladu §. 5—7. zák. ze dne 15. listop. 1867 č. 131. ř. z. Podává dr. Jiří Pražák 397
Závazky z nedovolených jednání (dr. Ant. Randa) 469
O úrocích (dr. Ant. Randa) 505

www.libtool.com.cn

Stránka

O příslušnosti soudu ze smlouvy (dr. J. Sobička) 522
Poznamenání sporné věci v knihách veřejných (Frant. Fáček) 541
O průvodní moci svědectví svědka vadného (J. Hellmann) . 548
Zákon daný dne 20. pros. 1869; platný pro král. české, týkající se volného nakládání s pozemky, (čl. 152. zák. zem.) Podává dr. V. Kotalík 552, 581
Přísaha oceňovací (dr. Karel Bürgel) . 577, 613, 661, 721, 851
O předmětu vlastnictví (dr. Ant. Randa) 685
O spoluvině při zločinu zlého užívání moci úřadní. Podává dr. Ant. Zucker 693, 725
O zásadách, na kterých ústav knih veřejných spočívá (dr. Ant. Randa) 793
O spoluvině při zločinu zlého užívání moci úřadní (Fr. Fáček) 802

Články historické.

Práva měst českých, zvláště pak starého města pražského. Podává dr. Jos. Emler 40
Několik základních pojmů státního práva česského . . 109, 181
O létech práva staročeského. Podává Jaromír Haněl . . . 152
Poměry markrabství moravského ku koruně české. Podává V. Brandl 289, 326
Dobývání peněz dlužních na rukojmích skrze ležení, lání a vyvolání (V. Brandl) 433, 483, 513, 555
Ze starých památek soudních (J. Č) 591, 626, 736, 778, 807, 857
Něco o dskách dvorských (dr. Emler) 616
O společném sněmování zemí koruny české od Ferdinanda I. až do Marie Teresie (Dr. Hugo Toman) 649
Zřízení obecní města hory Vyšehradu z XV. století. Podává Bed. Peška 727
Právní postavení ženského pohlaví v Čechách (V. Brandl) . 757
O vdání v právě českém (V. Brandl) 829

Praktické případy.

Z obecního zákona a práva občanského.

Domněnka o otcovství dokázána jest dle §. 163. ob. z. obč. i průkazem, že žalovaný se přiznal, že jest otcem dítěte mimo manželství zrozeného a není potřebí, aby se dokázalo, že se žalovaný přiznal, že s matkou dítěte tělesně obcoval v době v §. 163. ob. z. obč. vytknuté. — Jak rozuměti sluší slovu „svésti“ v §. 1328. ob. z. obč. přivedenému. Fr. Rohr 18
O povinnosti živnostníkův nahražovati škodu způsobenou při provozování živnosti vinou jich neb vinou osob v závodu jich pracujících. Fr. Rohr 25
K platnému postoupení pohledávání není zapotřebí ani ode-

www.libtool.com.cn

Stránka

vzdání listin o pohledávání svědčících ani vyplacení valuty za postoupení. Dr. Vil. Novák 101

Výměnkář nepozbývá práva vypořádání výměnku svého z hypotéky samé a na místě jejím z trhové ceny žádati, třebať i dražební kupec hypotéky té dle dražebních výminek zavázán jest, výměnek ten bez srážky z trhové ceny vybývati. Dr. Jan Fleischmann 141

Právní domněnka §§. 155. a 156. ob. zák. obč. a její účinek stran opravení matriky křtěných. J. Hellmann . . . 159

Spor s pojišťovnou o náhradu škody z ohně. Dr. Černý 171, 204

Jak vykládati sluší §. 858. ob. z. obč. Dr. Škarda . . . 200

Pojištění uzavírá se přijetím police. Dr. Černý 236

Záznam nelze povoliti ani na základě posledního pořízení za živobytí pořizujícího ani na základě smlouvy opatřené pouze znamením ruky strany smlouvající, nešetřeno-li předpisů §u 116. ob. říz. s. a §. 886. ob. zák. obč. J. Hellmann 247

Příspěvek k §§ům 924., 925. a 926. ob. zák. obč. Dr. L. Hessler 282

Platí ještě dv. dekr. ze dne 16. března 1833 č. 2603. sb. z. s.? J. H. 285

O nezletilém podučiteli, který zastávaje veřejný úřad učitelský mimo dům otcovský žije, náleží za to míti, že mu otec povolil samostatnou domácnost. Aug. Plischke . . . 344

Zástavní věřitelé nemají práva tomu se opírati, aby pohledávání právem zástavním pojištěné a zaplacené na někoho jiného bylo převedeno. J. Hellmann 350

Od které doby počínají účinky smlouvy o darování písemně učiněné. J. Hellmann 374

Smlouva, kterouž někdo své jmění někomu jinému za určitou cenu postoupí, cenu postupní mu ale zároveň daruje, nepřestává býti smlouvou úplatnou a nestává se vůbec darováním. J. Hellmann 374

K §§. 514. a 515. ob. z. obč. Dr. L. Hessler 381

K výkladu §u 865. ob. z. obč. Fr. Rohr 420

Mají-li jednotliví osadníci obecní pozemky za jakýsi roční plat v držení a užívání, nelze pokládati poměr ten za nájem dědičný, leč prokázána-li zvláštní toho spůsobu smlouva. — Obec oprávněna jest, užívání pozemků těch osadníkům vypověditi i když doba užívání toho nikdy určena nebyla. (K §. 1090., 1094., 1116. ob. zák. obč. Dr. J. Fleischmann 356

Neužíváním nepozbývá se držení, pokud doba promlčovací neprošla, leč by od užívání bylo se upustilo následkem zápovědi odpůrcovy (§. 351. ob. z. obč.). Al. Příborský 563

K §ům 938., 1422., 1423., 1346. a 1347. ob. z. obč. Fr. Rohr 569

www.libtool.com.cn

Stránka

Listina, na jejímž základě záznam práva zástavního povolen býti má, musí obsahovati pohledávání bezvýminečné, určité a již platné. J. Hellmann 600

Správa nadace nesmí jistiny nadační uložiti jinak, než jak nařídil zůstavitel, byť i jinakým uložením nadaci vzejíti mohl větší užitek. Dr. Černý 602

Jestli závazek depurační spoluvlastníků dílný čili solidární. Dr. Emil Hermann 607

Úmluvou, že příště smlouva o věc nemovitou učiněna bude, nenabýváme práva věcného k této věci nemovité a nelze tedy na základě takové úmluvy podati žalobu z přerušeného držení in summarissimo. Dr. E. Hermann . . 697

Ustanovení §u 469. ob. zák. obč. jest výminkou z pravidla §. 1412. ob. zák. obč. k zachování důvěry veřejnými knihami založené. J. Hellmann 702

Povoleno-li okap se střechy do okapní trouby sousedovy sváděti, ustanovena povolením tím služebnost domovní, ač nebylo-li povolení výslovně na toho, jemuž dáno bylo, obmezeno a právo, je odvolati, vyhraženo (J. Hellmann) 817

Držitel nemůže ani vyzývací žalobou v příčině stavby k udání titulu své držby vyzván býti (dr. Milde) 821

Z práva obchodního.

Předložení knih obchodních může na obchodníku spor vedoucím odpůrce neobchodník jen tehdy žádati, když se jich obchodník v rozepři dovolával a odpůrce určitě udal, jakého jsou obsahu. J. Hellmann 503

Může-li cestující měniti místo platební? Dr. J. Sobička . . 522

Staví-li společnost železniční v rejstříky obchodní vložená novou trať, není smlouva o vystavení trati této jednáním obchodním a lze na společnost žalovati před soudem obecným. Dr. Černý 711

Z práva a řízení konkursního.

O volbě správce konkursní masy. Dr. Jos. Milde 461

Z řádu a řízení směnečného.

Byl-li platební rozkaz vydaný o směnečné žalobě na nezletilého zrušen rozsudkem, poněvadž žalovaný dle §. 1. sm. ř. nebyl spůsobilý zavázati se ze směnky, nemá místa exceptio rei judicatæ proti žalobě podané pro touž pohledávku na základě čl. 83. sm. ř. na téhož žalovaného. Dr. Emil Hermann 164

K nauce o žalobě z obohacení dle čl. 83. sm. ř. Dr. Černý 278

V závazky směnečné lze vcházeti také skrze zmocněnce. Ustanovení čl. 94. sm. ř. nevztahuje se k případu tomu, když někdo za jiného s jeho vůlí a vědomím jeho jmeno na směnce podepsal. — Ten kdo za jiného ta-

www.libtool.com.cn

Stránka

kovýmto spůsobem směnku podepsal, jest v rozepři o platnost toho kterého podpisu svědkem zavržitelným. Dr. Otto Gintl 746

Z řízení soudního, občanského a tabulárního a k zákonům o příslušnosti soudní.

Pro poplatek z exek. prodeje statku nemovitého lze na tento exekuci vésti, byt i statek ten dražebnímu kupci ještě připsán nebyl. Poplatek tento není předmětem rozdělení trhové ceny za usedlost v exekuci prodanou. (J. Hellmann) 15

Může-li se s právním účinkem uložiti přísaha rozhodovací žalovanému jakožto dědici po otci dítěte mimo manželství zrozeného o tom, zdaliž otec ten tělesně obcoval se žalující matkou dítěte nemanželského? (Fr. Rohr) . 18

Kdy lze právo vésti na část usedlosti nedílné (J. Hellmann) 68

Řízení exekuční dle §. 298. ob. ř. s. místo má jen tehdy, když žaluje se z dluhu peněžitého (dr. Krüzner) . . 100

Při exekuční dražbě usedlosti právy zástavními zavazené vykázati lze k placení z trhové ceny v pořadí zjištěných ročních dávek toliko tříletý jich nedoplatek (dr. Jan Fleischmann) 141

K výkladu §. 25. sum. pat. (V. S.) 163

Ustanovení dv. dekr. ze dne 14. června 1784 č. 306. sb. z. s. vysvětlující §. 39. ř. s. platí netoliko o sporných spisech, ale i o žádostech za lhůtu k podání sporného spisu (JUC. Tom. Sorger) 166

Možno-li užiti výpovědi vedlé cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213., když užívání místnosti vypovězené nezakládá se na smlouvě nájemní neb pachtovní? (K. Dressler) 168

Spor s pojišťovnou o náhradu škody z ohně (dr. Černý) 171 204

Příspěvek k §. 241. ob. ř. s. o srotulování sporných spisů a jich příloh (J. Hellmann) 208

Žaloba o vydání původních listin, kteréž odpůrce u sebe chová a které předloženy býti mají k roku ohledacímu (Alex. Příborský) 228

K výkladu dv. dekr. ze dne 4. května 1785 č. 420. sb. z. s. o počítání lhůty k podání soudních spisů (dr. Škarda) 232

Kdy má místo námitka, že rozepře již jest rozhodnuta? (J. Hellmann) 239

Kdy má rozhodnuto býti o právních účincích toho, že žaloba nazpět vzata byla? (J. Hellmann) 239

Pro dluh zjištěný jen na polovici selské usedlosti, ježto posud byla nedílná, lze provésti exekuci také jen na tuto polovici (Fr. Friedl) 241

Exekutovi nelze *žalovati z dv. dekr.* ze dne 22. června 1836

www.libtool.com.cn

Stránka

č. 145. sb. z. s., když exekuce proti němu vedená došla výkonem dražby svého ukončení. — Proti následkům provedené exekuce lze se domáhati svých práv jedině stížností (dr. Jan Fleischmann) 242

Záznamu povoliti nelze ani na základě posledního pořízení za živobytí pořizujícího ani na základě smlouvy opatřené pouze znamením ruky strany smlouvající, nešetřeno-li předpisů §. 116. ob. ř. s. a §. 886. ob. z. obč. (J. Hellmann) 247

K nauce o žalobě z obohacení dle čl. 83. sm. ř. (dr. Černý) 278

Kupce dražebního nutiti nelze, aby výměnek naturální, na prodané usedlosti zjištěný, vybýval in natura, pakli neukládají mu toho výminky dražební. Na uhražení výměnku sluší kapitalisovati roční dávku 5% nikoli 6%. (dr. V. Naxera) 286

Dva případy o knihovním vkladu poplatků (Ženíšek) . . . 319

Bylo-li knihovní vymazání pohledávání nějakého rozsudkem zrušeno, nemůže exekvent práva zástavního pro toto pohledávání v bývalé knihovní přednosti vymoci, když prvé nevymohl poznámky o spornosti (Aug. Plischke) . 343

Kdy může prenotace povolena býti na základě ověřeného přepisu nějaké listiny? (J. Hellmann) 347

Může držitel hypotéky žádati za vymazání superprenotace proto, že spravena nebyla? (J. Hellmann) 347

V ústním pře líčení dovoleno advokátům, aby sporné spisy s sebou přinešené do protokolu vkládali (Aug. Plischke) 348

Soudní sluhové nemohou, když relaci o vykonané exekuci podali, žádná vysvědčení o nedostatku jmění exekutova vydávati (Aug. Plischke) 353

Byl-li výměnek kapitalisován, lze povoliti exekuční vyklizení výměnkáře z usedlosti v exekuci prodané, jakmile se kupec v držení koupené usedlosti uvésti dal (E. M.) . 380

K výkladu §. 378. ob. ř. s. (dr. Škarda) 385

K §. 52. cís. pat. ze dne 20. listopadu 1852 č. 251. ř. z. (Fr. Rohr) 387

Je-li kdo odsouzen, aby vyhotovil postupní list, nelze naň vésti exekuci dle §. 309. ob. ř. s., nýbrž jen dle §. 310. ob. ř. s. (dr. E. Hermann) 389

Nebylo-li třetí dražební stání odbýváno nýbrž odročeno, musí o odročení a novém ustanoveném stání knihovním věřitelům zvláště se dáti věděti, aby exek. prodej platným byl (J. Hellmann) 428

K čl. 17. advok. řádu ze dne 6. července 1868 (dr. Jan Fleischmann) 430

Jenom věřitel knihovní může dáti v knihách pozemečných poznamenati, že podal žalobu o zaplacení svého pojištěného pohledávání (J. Hellmann) 431

www.libtool.com.cn

Stránka

K hlavě 28. soudního řádu (dr. Em. Hermann) 459
O právní povaze rozhodovací přísahy (Fr. Rohr) . . 492, 528
K čl. 2. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. (J. Hellmann) 499
Na toho, kdo jen z rozkazu cizího něco podnikl, nelze žalovati pro přerušené držení (dr. E. Hermann) . . . 564
Příspěvek k nauce o poznamenání žaloby v knihách pozemečných (J. Hellmann) 567
Záznam práva vlastnického nemá žádných účinků, vede-li se právo na usedlost z rozsudků proti dřívějšímu vlastníku vydaných (dr. Černý) 598
Jak sluší naložiti s nezapravenými úroky zástavního kapitálu při súčtování trhové ceny za hypotéku v exekuci prodanou (J. Hellmann) 638
Doručením vyřízení posledních stolic soudních nabývá súčtování trhové ceny ihned platnosti mezi těmi, jimž se doručení stalo a není třeba čekati, až by všem interessentům tabulárním bylo dodáno (dr. Černý) 641
Člen obce nemůže žalovati z přerušeného držení cesty obecní (dr. Hermann) 643
V řízení o přerušeném držení lze podati mimořádnou stížnost proti stejným rozhodnutím stolic nižších (dr. Černý) . 646
C. k. finanční prokuratuře lze uložiti přísahu rozhodovací (dr. A. Lom.) 669
Relicitace nemůže býti povolena pouze z té příčiny, že dražební kupec nedostál povinnosti ve výminkách ustanovené nepodav návrhu rozdělení trhové ceny a výtahu knihovního (J. Hellmann) 680
Úmluvou, že příště smlouva o věc nemovitou učiněna bude, nenabýváme práva věcného k této věci nemovité a nelze tedy na základě takové úmluvy podati žalobu z přerušeného držení in summarissimo (dr. E. Hermann) . 697
Čeho potřebí, by odloučení pozemků od základní usedlosti bylo povoleno a aby nový vklad v pozemeční knize zřízen byl (JUC. Raym. Skládal) 701
O námitce nepříslušnosti soudu nelze nalézti přísahu rozhodovací, kterouž zároveň v rozhodnutí ve věci samé se zasahuje (J. Hellmann) 705
Kladení výtek neb schválení účtů položených lze domáhati se pouhou žádostí. — Při stání o žádosti té ustanoveném sluší jednati toliko o ustanovení lhůty tomu účelu přiměřené, §. 100. ob. ř. s. (dr. Jiří Pražák) 707
Staví-li společnost železniční v rejstříky obchodní vložená novou trať, není smlouva o vystavení trati této jednáním obchodním a lze na společnost žalovati před soudem obecným (dr. Černý) 711
Opatrovníku *pozůstalosti nelze uložiti* o tom rozhodovací pří-

www.libtool.com.cn

Stránka

sahu zápornou, že někdo jmeno zůstavitelovo s jeho svolením podepsal (dr. Otto Gintl) 746
Zemským zákonem ze dne 20. pros. 1869 č. 152. pro království české vydaným, jímž zrušena nedílnost statků selských, nezměněno nic na řízení vyzývacím, předepsaném pro oddělování pozemků zákonem říš. ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. Žádost vyzývací, musí každému věřiteli knihovnímu úplná býti dodána; rubrika nestačí (Ant. Doubek) 749
Na základě listiny neobsahující závazku prenotáta naproti tomu, kdo za prenotaci žádá, záznamu povoliti nelze (J. Hellmann) 752
Žádost za srotulování spisů ob contumaciam pro nepodání sporného spisu může s účinkem podána býti teprv tenkráte, nabyl-li právní moci výměr, odpůrcovu žádost za lhůtu zavrhující (dr. Otto Gintl) 753
Tabulární (Řeřicha) 781
Že se postup stal, musí v rozepři proti převzatému dlužníkovi dokázáno býti listinou, tedy průvodem i postupujícího vížícím (J. Hellmann) 784
Dovolávání se v replice jiných průvodů nežli průvodů v žalobě přivedených jest nedovolená změna titulu žalobního (J. Hellmann) 784
O soupeřství při žalobě vyzývací v příčině stavby (dr. Josef Milde) 787

Z práva a řízení trestního.

K zločinu loupeže dle §. 190. a 194. tr. z. (Fr. Poláček) . 57
K zločinu podvodu dle §. 197. a 199. *a*) tr. z. (Fr. Poláček) 64
Podvod v české spořitelně. K čl. 183., 197., 200. a 201. tr. z. (dr. Černý) 95
Krádež či zpronevěření. K §. 171., 173., 176. II. *b*), 183. a 184. tr. z. (dr. Černý) 128
Zločin dvojitého žhářství a krádeže. (Důkaz dle §. 279. a 281. ř. tr.) (Ženíšek) 135
Zločin vraždy dle §. 134. a 135. tr. z. (Fr. Poláček) . . . 263
K §. 143. tr. z. (Jan Chlum) 317
K zločinu podvodu dle §. 197. a 199. *a*) z. tr. (Fr. Poláček) 452
O zločinu podvodu spáchaném vykonáním křivé přísahy (Fr. Rohr) 492, 528
K zločinu zpronevěření a podvodu dle §. 183., 197., 200. a 201. *a*) tr. z. (Fr. Poláček) 664
K zločinu vraždy úkladné dle §. 134. a 135. tr. zák. ad 1) (Fr. Poláček) 670
Byl-li kdo na místě činu, pokud jest to právní příčinou podezření §. 138. 7. ř. tr. (dr. Z.) 715
K §. 339. ř. s. (E. M.) 819

Stránka

www.libtool.com.cn

Nálezy nejvyššího soudu

z praktických případů v jiných právnických listech uveřejněných . . 70—72, 106—108, 179—180, 215—216, 252, 392, 464—465, 575—576, 647—648, 754—756, 824

Literární zprávy a úvahy.

Reliquiæ tabularum terræ regni Bohemiæ anno 1541 igne consumptarum čili Pozůstatky desk zemských král. česk. r. 1541 pohořelých. Dílu I. sv. 1. Vydal Jos. Emler. Úvaha —ý— 249
K bibliografii. (Schicksale des böhm. Staatsrechtes in den Jahren 1620—1627. Von Dr. Hugo Toman.) Dr. Karel Bürgel 261
Oprava. Dr. Hugo Toman 322
Codex juris bohemici. Tom. II. pars 2. continens jus terræ atque curiæ regiæ sæculi XIV. Edidit dr. Herm. Jireček. Úvaha od —r— 390
Beitrag zur Geschichte der Inhaberpapiere in den Niederlanden. Von Dr. Felix Hecht. Úvaha od dra Ant. Randy . 537
Přehled vzniku a vývinu desk čili knih zemských hlavně v Čechách a na Moravě. Od dra Ant. Randy. Úvaha od —x— 610
Ueber den dolus beim Diebstahl. Von Dr. Em. Ullmann. — Úvaha —r— 682

Zprávy o týdenních schůzích právnické jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 20. ledna 1870. Dr. Nittinger . . . 103
„ „ 27. „ „ Dr. Sobička 212
„ „ 3. února „ Dr. „ 213
„ „ 27. „ „ Dr. „ 214
„ „ 10. března „ Dr. „ 354
„ „ 24. „ „ Dr. „ 356
„ „ 28. dubna „ Dr. Nittinger . . . 356
„ „ 23. června „ Dr. „ . . . 788
„ „ 12. října „ Dr. „ . . . 790
„ „ 20. „ „ Dr. „ . . . 824
„ „ 28. „ „ Dr. „ . . . 825
„ „ 17. listop. „ Dr. „ . . . 826

Deník.

Valná hromada pražského právnického spolku k zaopatření vdov a sirotků po doktořích práv odbývaná dne 16. pros. 1869. — Stanovy téhož spolku. — Advokáti v Praze. — Prázniny advokátní. — Potrestaný chlubič. — Advokátní komora. — Klub advokátní . . . . . 32—36

Stránka

Marné volání 72
Ku kompetenci říšského soudu 108
Nové knihy 180, 288
Předběžné upozornění na Pozůstatky desk zemských král. česk. r. 1541 pohořelých 216
Třetí valná hromada jednoty c. k. notářů v král. českém, odbývaná dne 15. května 1870 358
Zpráva o XII. valné hromadě spolku pro vdovy a sirotky notářů v král. českém, kteráž byla dne 15. května 1870 393
Volba děkana sboru doktoru práv fakulty práv. v Praze 432, 467
Právník polský. — Towarzystwo prawnicze ve Lvově . 465, 467
Dr. Vašatý. — Nové knihy 504
Přípis o krajských sjezdech právnických 539
Právník Lvovský. — Terminologické komise právnické polské. — Nové knihy 576
Nové knihy 715
Kuriosum 756
Těžkosti. — Rychlost. — K vypsané poctě 828

☛ Jako letos bude i v budoucím roku Právník obsahovati:

1. část rozpravnou, do níž ukládati budeme pojednání směru theoretického ze všech odvětví vědy právní i státní, při čemž též bráti se bude zřetel k historii práva staročeského, zvláště pokud se z ní vysvětliti dají zásady právní ještě nyní platné;

2. část praktickou, kteráž podávati bude zajímavé případy civilní i trestní z praxe právnické vůbec;

3. část kritickou, kteráž přinášeti bude úvahy o časových otázkách, pokud zasahovati budou v obor právnictví, jakož i o zákonech a čelnějších pracích právnických nejen domácích, ale i cizozemských;

4. nálezy nejvyššího soudu z praktických případů v jiných právnických listech uveřejněných;

5. zprávy o týdenních schůzích právnické jednoty v Praze. Konečně

6. obsahovati bude denník zajímavější zprávy ze života právnického, jakož i ze síně soudní.

Není právníka výkonného, jemuž by se v praxi nepřihodil případ zajímavý; každý takový případ „Právník“ ochotně přijme.

www.libtool.com.cn

Náš program.

V posledním čísle předešlého ročníku „Právníka“ porozhledli jsme se po své činnosti v roku předešlém, a dle zvyku, jakýž obyčejně redakce zachovávají k svému čtenářstvu, očekávají se od nás v čísle tomto nějaké rozhledy do budoucnosti.

Nemusíme v tomto ohledu velmi šířiti slov. — Na počátku předešlého ročníku podrobněji jsme nakreslili směr, jakým nynější redakce kráčeti míní; — i letos se věci nezměnily, program náš zůstane týž.

Nebude nám snad vytýkáno, že jako posud nejvíce chceme všímati si otázek praktických, méně místa věnujíce úvahám k principiím věd našich se vztahujícím.

Žádal by třeba od nás mnohý, abychom na př. na rozumování, které důležitou vědu oboru našeho, totiž vědu národního hospodářství se stanoviska obecné vědecké teorie zkaceřiti míní tím, že poukazuje na její prostost všeho citu, ježto věda ta úplně uznává i nemilé skutečnosti [1]), odpověděli aspoň nějakým výrokem tak drastickým, jakým jest odpověď Johna Stuarta Milla v slovutné jeho „řeči rektorátní“: „Co mne se dotýče“, praví tam Mill, „neznám nic bezcitnějšího jako zákon tíže, nejjemnější osobě zákon ten s to jest, zlomiti vaz, jakmile jen okamžik naň pozapomene.“

Jiný třeba od nás by žádal, abychom hledíce k stesku obsaženému v Ahrens-ově nedávno vydaném spisu [2]), stesku totiž,

---

[1]) Viz na příklad nauku Malthusovu o pokroku lidnatosti neb Ricardovo učení o důchodu pozemkovém.

[2]) Míním Ahrens-ův „Recht und Rechtswissenschaft im Algemeinen. Rechtsfilosofische Einleitung zur Encyklopädie der Rechtswissenschaft. Leipzig 1870.“

že pravověda co celek není ještě určena ve svých základních ponětích a ve svých vztazích k praktickým vědám příbuzným, k otázkám k tomu hledícím přispívati se snažili.

www.hptool.com.cn

Avšak jsme děti své doby, a pravda-li tudíž, že skutečně naše doba spíše pochopení má pro otázky praktické, nelze i nám směr takový vytýkati.

„Právník" dále jest jediným časopisem národa česko-slovanského, který věnován jest vědám právním i státním, přihlížeti mu jest tedy prvně k věcem pro ten čas nejpilnějším, — a to dojista jsou úvahy praktické. Nevylučujíce tudíž ze zásady probírání takových otázek, i v nastávajícím roce dále spěti budeme směrem posavadním.

Redakce.

Příspěvky k právu vodnímu.

Rakouský zákon vodní ze dne 30. května 1869 č. 93.

Podává JUDr. **Antonín Randa**, c. k. řádný prof. práv.

Vylíčiv v posledním sešitu „Právníka" z roku předešlého soustavu práva vodního dle práva římského a historický jeho vývin na území rakouském a zejmena českém, přikročím k dogmatickému výkladu nejnovějšího rakouského zákona vodního, vyhlášeného dne 30. května 1869.

Co se týče právnické konstrukce práva vodního musíme ovšem i vedlé rak. práva vodotok (aqua profluens) pokládati za res omnium communis, an tento dle přizozenosti své ani v tak zv. soukromých řekách předmětem vlastnického práva býti nemůže (§. 354.). Co se však týče řečiště, vychází zákonník občanský z toho základního názoru, že toto při veřejných řekách jest vlastnictvím státu, při soukromých však vlastnictvím toho, čí „řeka" jest. [1]) Tomu svědčí skladba §§. 286. a 287. ob. zák. obč., dle kterýchž všechny věci v okršlku státním, kteréž nejsou soukromým majetkem, za státní majetek (Staatsgut) pokládati sluší. [2])

---

[1]) Rovněž podlé pruského práva L. R. II. 15. §§. 38.—40. I. 9. §. 265.; Förster str. 139.

[2]) I v římských pramenech nalezáme jisté kolisání názorů; srov. L. 3. D. 43. 8: Litora populi Romani esse arbitror; jinak §. 5. I. 2. 1: Proprietas autem eorum (litorum sc.) potest intelligi nullius esse; srov. L. 14. pr. D. 41. 1.

Zákonník stojí tu úplně na půdě theorie předešlého století.[3]) Z názoru toho důsledně plyne ustanovení §. 407. ob. zák. obč., že ostravy v řekách veřejných (splavných) vzešlé ipso jure státu náležejí, kdežto přivlastnění ostrovů v řekách nesplavných pobřežníkům zůstaveno jest.[4])

Chceme-li tedy mluviti o vlastnictví k řekám soukromým, znamená pojem ten ve smyslu rak. práva: vlastnictví k řečišti a veškerost práv k užitkům vodním. Mezi těmito zaujímají právo k lovení ryb a perel, právo k vybírání písku, kamení a rákosí důležitého místa. Ostatek mohou jednotlivá práva k vodním užitkům samostatně rozličným osobám náležeti. Tak zvané „vlastnictví k vodě" není tedy jako vlastnictví k věci (res corporalis) pojem právní obsahu zcela určitého a nezměnitelného, nýbrž toliko naznačení kollektivní všech jednotlivých práv k užitkům vodním, kteréž mysliti lze. Jedná-li se tedy o důkaz „vlastnictví" k vodě, musí se dokázati práva k veškerým užitkům, a nestačí dokázati právní důvod k užívání spůsobu toho neb onoho.

Z téhož stanoviště jako občanský zákonník vychází nový zákon vodní ze dne 30. května 1869 č. 93. jakkoliv ostatek kriterium veřejnosti řeky změnil. Jest to vůbec první zákon o právu vodním v Rakousku: Pohříchu nelze zákon ten nazvati pokrokem na poli vědeckém, jakkoliv některá ustanovení ve směru národohospodářském chvály zasluhují. Polovičatost zásad základních, nedostatek jednotného jasného principu a důsledné právnické konstrukce a nesprávnost skladby charakterisují zákon ten. Zásady jeho jsou následující:

1) Řeky jsou od toho místa, kde po nich plavba loďmi neb vory počíná (vlastně dne 24. července 1869 počínala) ve-

---

[3]) Srov. Mevius, Dec. p. IV. d. 39.: in fluminibus publicis, cum proprietate sint rei publicae, usu omnium. .... Podobně i Schilter, Lauterbach a j., i někteří nejnovější na př. Günther, Hoffmann. Totéž stanovisko má saské právo. Börner str. 181. Myslí-li tedy Lemayer Ger. Ztg. č. 42. p. 8., že svým rozeznáváním mezi vlastnictvím k vodotoku a k řečišti něco nového zjevil, patrně se zmýlil.

[4]) Jinak dle římského práva, dle něhož ostrovy v řekách všeho druhu ipso jure pobřežníkům náležejí. §. 12. 23. I. 2. 1.

řejným statkem (öffentliches Gut), třeba později plavba po nich časem se přerušila neb dokonce přestala (§. 2.). [5])

2) I jiné řeky, pak potoky, jezera a jiné vody tekoucí a stojaté jsou veřejným statkem, jestli že dle zákona neb dle zvláštních titulů soukromých někomu nenáležejí (§. 3). [6]) Nařízením tím vyslovena jest zároveň domněnka, že veškeré vody pokládati sluší za statek veřejný (res publicae), pokud se nedokáže, že ta která voda vedlé zákona neb dle titulu zvláštního některé soukromé osobě náleží.

Podotknouti sluší při tom nápadný dodatek §. 3. vodn. zák., že se nařízením posléz uvedeným (§. 3.) nevymezují ustanovení všeobecného občanského zákonníka, kterýmiž se chrání držení.

Tím vnáší se do občanského práva ta anomalie, že se chrání držení takových předmětů, kteréž vůbec předmětem držení nejsou (§. 311.) — totiž držení věci mimo všechen obchod jsoucích (res publicae quae communi usu sunt). [7]) Neboť patrně předpokládá §. 3., že stačí, když se ohledně vod tam uvedených dokáže nikoliv právo soukromé k nim, nýbrž výhradně držba. —

Dle samého zákona (§. 3.) pokládají se ale za vody soukromé, a sice za majetek vlastníka gruntu:

a) vody podzemní i prameny k povrchu proudící, vyjímaje vody solní a cementové; [8])

b) vody dešťové a sněhové;

---

[5]) Upozorniti sluší, že zákon neklade váhu na splavnost (Schiffbarkeit), nýbrž na faktum skutečné plavby. V tomto směru rozhodná jest tedy doba, v kteréž tento zákon účinkovati počal, tudíž den 24. července 1869. Proč zákon právě toto podivné, zcela nehodilé kriterion veřejnosti zvolil, ovšem těžko jest nahlednouti. Vždyť i vedlé dosavadního práva veškeré splavné řeky byly veřejné. Podlé toho octne se stát někdy v tom trudném položení, že bude museti splavné řeky vyvlastňovati! (Srov. §. 6. vod. zák.) Důsledně měl by se nyní faktický stav, jakýž panoval dne 24. července 1869 vyšetřiti, aby pochybnosti v příčině té zmizely. Srov. i Lemayera č. 46. poz. 27.

[6]) Tím výslovně zachována soukromá práva k vodám nesplavným ze starší doby pocházející. Vůbec platí i starší právo potud, pokud tímto zákonem zrušeno není (§. 1. vod. zák.).

[7]) Neboť k těmto zajisté počítati sluší vody v §. 3. cit. uvedené.

[8]) Vody solní náležejí k předmětům státního monopolu, vody cementové k předmětům horního regalu.

c) vody uzavřené v studních, rybnících, cisternách neb jiných (rozuměj: umělých) nádržkách (Behälter) neb obsažené v uzavřených kanálech a rourách k soukromým účelům zřízených;[9])

d) odtoky z vod posud uvedených, pokud neopustily pozemek gruntovníka.[10])

Jest-li dokázáno, že jistý potok jest soukromý, při tom ale pochybno, čí jest, pokládejž se za příslušenství oněch gruntů, přes kteréž neb mezi nimiž teče (§. 5.);[11]) vlastníci obojího břehu mají pak právo, podél svého břehu užívati vody rovným dílem (§. 14.).[12])

Hodí-li se některá soukromá řeka k plavbě loďmi neb

---

[9]) §. 4. lit. *c*) „das im Brunnen ... oder in von dem Grundbesitzer zu seinen Privatzwecken angelegten Kanälen, Röhren u. s. w. eingeschlossene Wasser.“ — Výklad textu zakládá se na slovu „eingeschlossen.“ Neboť když by se ustanovení to vztahovalo k vodotoku v takových strouhách neb průtocích, z kterých se voda do hlavního řečiště vrací, bylo by nepochopitelné. Což není i voda v také strouze mlýnské res omnium comunis, rozumí se, pokud se neruší právo mlynářovo k hnací síle vodní? Srov. L. 1. §. 8. D. 43. 12: Si fossa manufacta sit, per quam fluit publicum flumen, nihilominus publica fit. Srov. Kappeler str. 59., Börner str. 178., Lemayer str. 166. Jinak ovšem, pakli voda v rourách se schytá (uzavírá) a tudíž volně neprotéká. (Jiného náhledu ovšem Sintenis §. 40.) Ostatek nelze popírati, že skladba §. 4. lit. *c*) jest velmi obojetná. — Dle toho pokládáme otevřené průtoky (kanály) řek veřejných za veřejné; průtoky z vod soukromých (uzavřené neb otevřené) za soukromé.

[10]) Toto ustanovení nesrovnává se, pokud se týče potoků a řek, s přirozenou povahou vodotoku, kterýž co věčně proudící a měnící se takové faktické opanování nepřipouští, jakéž jest první podmínkou vlastnického práva (§. 354.). — Podivná jest ostatek skladba §. 4. lit. *d*).

[11]) Předpis §. 5. nelze vykládati v ten smysl, že každý neveřejný potok v pochybnosti pobřežníkům náleží, nýbrž předpokládá, že soukromá povaha potoka zjištěna a toliko osoba oprávněného pochybna jest. Jinak točili by se předpisové §§. 3. a 5. v chybném kruhu.

[12]) §. 14. praví dosti podivně: so haben die Besitzer jeder der beiden Uferseiten nach (?) der Länge ihres Uferbesitzes ein Recht auf die Benützung der Hälfte (?) der vorüberfliessenden Wassermenge.

vory, může ji vláda, užívajíc §. 365. ob. zák. obč. vyvlastniti a za veřejnou prohlásiti (§. 6.).[13])

Z uvedených předpisů plyne, že podlé nynějšího práva rozeznávati musíme:

I soukromé vody, za kteréž pokládati sluší:

a) prameny, vodu dešťovou a sněhovou, rybníky, studně a jiné v nádržkách jakéhokoliv druhu uzavřené vody, jakož i odtoky z nich na vlastní půdě vlastníka vody;

b) takové vody tekoucí a stojaté (potoky, řeky a jezera), ohledně kterých kdosi prokáže, že mu náležejí, ač neplaví se po řece lodě neb vory.[14])

II. veřejné vody, ku kterýmž náležejí všechny vody stojaté a tekoucí, vyjímaje ty, kteréž pod č. I. uvedeny jsou.

Povaha veřejnosti vody jeví se v tom, že jeden každý vody co obecného statku užívati může potud, pokud tím neruší stejná práva požívací všech ostatních a nepřekročí meze, kteréž správa veřejná v příčině užívání vody ve všeobecném zájmu klade. Usus ten zakládá se v právu veřejném.[15])

Pokud však k jistému spůsobu užívání potřebí jest trvalých zřízení (Wasserwerk) zejmena staveb vodních na břehu neb v samém řečišti, potřebí k tomu zvláštního povolení státního,[16])

---

[13]) Potřeba tato byla by aspoň ohledně vod tekoucích naprosto odpadla, kdyby byl zákon přijal zásadu posavadního práva, že veškeré splavné řeky za veřejné míti sluší. (Srov. §. 3. vod. z.)

[14]) Skladbou §. 2. vod. zák., kteráž veřejnost vody za pravidlo vyhlašuje, uvrženo jest břemeno průvodní na toho, kdo tvrdí, že jest soukromá.

[15]) Každý může tudíž ve vodě veřejné vážiti vodu, sekati a vybírati led, koupati se, práti, i ryby chytati, písek a kamení vyvážeti, podobně i lodě a vory plaviti atd. Srov. návrh §. 1. zemsk. zák. o právu vod. Kappeler str. 52., Börner str. 181., Hesse str. 205. a 267. Tím není právě vyloučeno, že stát z důvodů fiskálních jednotlivé požitky sobě vyhradí, na př. právo k lovení ryb atd. (práva t. zv. regální), aneb že taková práva na základě zvláštních výsad i jiným soukromníkům náležeti mohou, jak na př. městům Pražským ohledně Vltavy v obvodu města vedlé starého privileje.

[16]) Toto dává nyní vůbec okresní hejtmanství. Hlavní případy jsou: stavby mlýnů, odvádění vody atd. Mlýnský řád ze dne 1. prosince 1814 praví v čl. 2.: Jedermann steht das Recht zu, die Errichtung eines neuen Werkes im ordentlichen Wege zu *verlangen*; die politische Behörde hat aber die angesuchte

na základě kteréhož koncesionář nabývá výhradné právo soukromé k dotčenému užívání vody (na př. k hnací síle) a kteréž pozdějšími koncessemi nikterak porušeno býti nemůže.[17])

www.libtool.com.cn

Z řečeného jde, že tak zv. „vlastnictví“ státu k řečišti řek veřejných v praktickém směru žádného významu nemá, a na pouhou theoretickou fikci se scvrká.[18])

K č. I. Co se týče tak zvan. soukromých vod rozeznávati sluší:

a) vody stojaté, srov. vody v č. I. lit. *a*) uvedené;

b) vody v stálém řečišti tekoucí (řeky, potoky) srov. vody v č. I. lit. *b*) uvedené, vyjímaje jezera.

ad *a*) Vod těchto může jen vlastník libovolně užívati ano jich sužívati. Tu má pojem vlastnictví opravdivost a volného průchodu.[19]) Vlastnictví k vodě zavírá v sobě vlastnictví k vodnímu gruntu a výhradné právo k vodě i k veškerým vedlejším užitkům vody, na př. právo k lovení ryb.

ad *b*) Soukromých vod v stálém řečišti tekoucích může sice ten, jemuž řeka náleží, dle §. 10. vod. z. taktéž užívati, ano i sužívati.[20]) Však užívající jest při tom obmezen právy

---

Bewilligung nur dann zu ertheilen, wenn dadurch ein Vortheil für die bessere Bedienung des Publikums erreicht wird, und wenn es, ohne die Anrainer des Baches oder des Flusses einer Beschädigung auszusetzen, ohne sie in der bisherigen Benützung des Wassers zu beirren, und ohne die Wirkung der schon bestehenden Wasserwerke zu hemmen oder zu schwächen, geschehen kann.

[17]) Leč v případě expropriace za náhradu. Srov. čl. 2. řádu mlýn. Srov. Börner str. 368., 373.; Hesse str. 281., 283, a 289.; Endemann str. 28.; Kappeler str. 124. Stavení v řečišti stanou se vlastnictvím podnikatele; zastavený grunt přestal býti veřejný. Srov. Hesse str. 288.; však také: L. 32. D. 18. 1.

[18]) I zbytky vodního regálu patrné nelze dovozovati z vlastnictví erárn k řečišti; jsouť výsledky historických fiskálních práv. Srov. Hesse str. 253.

[19]) Srov. L. 11. D. 43. 24.; c. 10 C. 3. 34.: Portio enim argi videtur aqua viva. Hesse str. 230., 250.: Nihil differt a ceteris locis privatis. Vlastník pramene může jej tedy také zasypati.

[20]) Srov. §§. 10. a 12. vodního zákona. Udělení práva k sužívání (Verbrauch) vody tekoucí jest nepřirozené a mohlo by se státi nebezpečným, kdyby nebylo zároveň dle samého zákona illusorním! Srov. následující poznámku. V praxi

všech ostatních oprávněných a ohledy veřejnými v zákoně vytknutými, ježto se zakládají v souvislosti a nevyhnutelné potřebě vody (§. 10. cit.).[21])

Zejmena nesmí se:

1) užíváním vody spůsobiti žádné porušení práv cizích, znečištěním vody, zpátečným tokem, zaplavením neb zbahněním cizích pozemků;
2) vlastník pozemků nesmí (§. 10. vod. zák.) libovolně změniti přirozený odtok vod tekoucích ku škodě dolního pozemku, a rovněž nesmí naopak vlastník dolního pozemku zameziti přirozený odtok (přítok) takových vod ke škodě vrchního gruntu (§. 11. vod. z.).[22])

3) Odvádí-li zejmena vlastník gruntu vodu soukromou v mezích svého pozemku, musí vodu zbylou prvé, nežli se vodotok cizí půdy dotkne, do původního řečiště nazpět voditi, leč že by se jiným odtokem právům ostatních žádná škoda nespůsobila (§. 12.). Však i vlastník vody soukromé nesmí změnu tu o své újmě předsevzíti, nýbrž má k tomu potřebí povolení politického úřadu. Srov. čl. I. mlýnského řádu ze dne 1. prosince 1814.[23])

Majíce obmezení toto na mysli, seznáváme ovšem, že tak zvané soukromé vlastnictví k vodám tekoucím — nehledě

---

mohlo by toto právo býti zhoubné jen tehdá, kdyby celá řeka od pramene až do ústí jediné osobě náležela, — případ ovšem nepraktický.

[21]) §. 10.: „Bei fliessenden Gewässern ist die Benützung durch die Rechte der übrigen Wasserberechtigten, sowie durch die aus dem Zusammenhange und der Unentbehrlichkeit des Wassers hervorgehenden öffentlichen Rücksichten nach Massgabe der Gesetze beschränkt."

[22]) Srov. L. 24. D. 39. 2. L. 17. D. 8. 3.; Hesse str. 255. — Viz zejmena c. 1 C. 7. 41.: Quamvis fluminis naturalem cursum opere manufacto alio non licet avertere . . . L. 2. §. 28. D. 43. 8.; L. 1. §. 10. a 13. D 39. 3.: ne inferior aquam, quae natura fluat, opere facto inhibeat per suum agrum decurrere; ne superior aliter aquam mittat, quam fluere natura solet. O žalobě aquae pluviae arcendae srov. Hesse str. 215. sq. 239., 241., 259. Gerber §. 61.

[23]) Čl. 1. zní: Kein Mühlenbau, keine Veränderung eines Gerinnes, . . . keine Ausleitung aus einem Flusse oder Bache, keine Uferschützung und Verdämmung . . . soll ohne obrigkeitliche (i. e. politische) Bewilligung und ohne vorläufiges Einvernehmen derjenigen, deren Interesse hiebei befangen ist, vorgenommen werden.

k užitkům vedlejším — dle samého zákona scvrká se na neškodné užívání vody, ježto podstatně se neliší od obecného práva k užívání vod veřejných (usus publicus). Neboť nebude vody tekoucí, při níž by majitel její nebyl vázán obmezením shora uvedeným, ana každá soukromá řeka konečně ústí buďsi v cizí soukromou řeku neb v řeku veřejnou, tedy při každé vodě tekoucí stává obmezujících práv spoluintressentův.[24])

V skutku tedy zákon vodní tak zvané soukromé vlastnictví[25]) k vodě tekoucí, kteréž v první větě §. 10. vodn. zák. v theorii uznává, v ostatních větách téhož paragrafu, pak v §§. 11. a 12. v konsekvencích opět zrušuje, a vrací se de facto k oné zásadě, kteráž jest přirozená a jediné všem zájmům vyhovuje, totiž k zásadě již římským právem uznané: flumina omnia sunt publica.[26])

Avšak tu sluší ovšem ještě uvážiti, že tak zvané vlastnictví k řece nezáleží pouze v právu k užívání vody, nýbrž že v sobě zavírá neb aspoň zavírati může právo k veškerým užitkům vodním.[27]) K těmto užitečným právům náleží hlavně:

a) právo k lovení ryb a perel;
b) právo k vybírání písku, kamení, ledu, rákosí atd.;
c) právo k upotřebení hnací síly vody;
d) právo k plavení dříví a jiných věcí;
e) právo k odvádění vody, o kterémž z části již řeč byla.

Dokázáno-li, že někomu „řeka náleží," nelze zajisté po-

---

[24]) Výminku lze mysliti jen potud, pokud by potok soukromý ústil přímo v rybník téhož vlastníka neb do moře — případy ovšem nevalně praktické.

[25]) Zákon vodní vystříhal se sice výrazu: „vlastník vody," užívaje všude skladby: „der, dem das Gewässer gehört" —; však patrně neznamená fráse ta nic jiného, nežli tak zvané vlastnictví k vodě, jak již z toho jde, že původní vládní předloha důsledně o „Eigenthümer des Gewässers" mluvila. Srov. Lemayer č. 44. p. 11.

[26]) Vyznávám, že i já dlouho vzdoroval zásadě té; však po dlouholetém bádání přesvědčil jsem se, že jediné pravý a důsledný jest princip římský, ku kterémuž se i novější důkladné zákony na př. bavorský vrátily.

[27]) Jak již shora řečeno, není pojem „vlastnictví vody" (zugehören oder Eigenthum) pojmem právnickým obsahu určitého, nýbrž pouze kolektivní naznačení všech práv, kteréž vůbec k vodě mysliti lze.

chybovati, že veškerá tato práva vykonávati může.[28]) Smí-li však vlastník řeky i osoby jiné z podobného užívání vyloučiti? Při právích lit. *a*) & *b*) uvedených zajisté; nikoliv ale při právích pod lit. *c*), *d*) & *e*) uvedených. Neboť vedlé stávajících zákonů (čl. 1. a 2. mlýnského řádu) může správný úřad ve veškerých potocích každému, kdož za to žádá, koncessi ku zřízení vodních děl a k odvádění vody uděliti, aniž by mu v tom překážeti mohl ten, jemuž voda náleží.[29])

Rovněž může správní úřad uděliti, komu koliv za jistých podminek a za náhradu škody z toho pošlé, právo k plavení dříví i v soukromých vodách tekoucích. Srov. zákon lesní ze dne 3. prosince 1852 č. 252. (§. 26. č. 2.).

Že ten, jemuž přísluší právo k lovení ryb, koncessi k takovému užívání vody nikdy opírati se nemůže, nýbrž toliko za náhrady škody jemu spůsobené žádati může, vyslovuje zřejmě §. 19. vodního zákona.

Z toho jde, že toliko právo k lovení ryb (perel) a právo k vybírání písku, kamení, ledu neb vodních bylin povahu pravého soukromého (totiž výlučného) práva mají, kdežto veškerá ostatní vodní práva k řekám soukromým charakteristického momentu práva soukromého: totiž výhradnosti (§. 354. ob. zák. obč.) naprosto postrádají a co do podstaty z mezí obecného užívání (usus publicus) nevycházejí.[30])

---

[28]) Mluví-li zákon o tom, jemuž soukromá voda náleží (dem ein Privatgewässer gehört) má na mysli tak zvaného vlastníka vody. Srov. §. 10.—18. zák., Lemayer str. 174. pozn. 15.

[29]) Jedermann hat das Recht, die Errichtung eines neuen Werkes ... zu verlangen.“ Že mlýnský řád při tom netoliko veřejné, nýbrž vůbec všechny řeky na mysli má, vysvítá z čl. 1. a 2. Srov. také §. 25. organisačního zákona ze dne 14. září 1852 a Mayerhöfer, „Verwaltungsrecht“ str. 180., kterýž za tou příčinou veškeré vodní síly přímo za „statek národní“ (Nationalgut) prohlašuje! — Pak-li přes to §. 15. zák. vod. o expropriaci „tekoucích vod“ mluví, lze tento předpis vztahovati toliko na vody v §. 4. lit. *d*) uvedené.

[30]) Historicky vyvinulo se v skutku toliko právo k lovení ryb a perel co právo samostatné bývalých vrchností a zachovalo až podnes platnost svou. Jiná soukromá a výhradná oprávnění k vodám tekoucím dějepisný vývin našeho práva nezná. Proto nemohlo a nemůže vlastně býti ani řeči o vlastnictví soukromníků

Příspěvek k §. 908. ob. zák. obč. a čl. 331. zák. obch.

Přednášel v týdenní schůzi právnické jednoty ze dne 2. prosince 1869 *)
JUDr. **Karel Bürgel.**

Pražský kupec Josef B. uzavřel s pražským peněžníkem Davidem K. smlouvu, vedlé které David K. se zavázal, že dne 28. září 1869 dodá Josefu B. 25 kusů úvěrních akcií za zvláště určený kurs. Co „kauci" odevzdal Josef B. Davidu K. 1200 zl. r. m.

David K. vydal o tomto ujednání Josefu B. závěrečný list.

Dne 28. září 1869 odeslal Josef B. k peněžníkovi Davidu K. notáře, který ze zmocnění Josefa B. v peněžnické místnosti Davida K. vyjednanou cenu nabídl a za odevzdání dvaceti a pěti kusův úvěrních akcií žádal. Leč notář obdržel v řečené směnárně za odpověď, že David K. do Vídně odejel, v té věci nijakou disposici neučinil, a že tedy akcie odevzdány býti nemohou.

Následkem této odpovědi protestoval notář pro nevyplnění závazku peněžníka Davida K.

Josef B. podal pak ihned u c. k. obchodního soudu v Praze žalobu, v které zmíněný sběh skutku udávaje, a na doklad závěrečný list Davida K., jakož též notářský protest přikládaje, prohlásil, že za příčinou nevyplnění se strany Davida K. dle čl. 355. obch. zák. od smlouvy ustupuje, i prosil za rozsudek toho rozumu, že smlouva mezi ním a Davidem K. o 25 kusech úvěrních akcií učiněná má pokládána býti za právem zrušenou, a že povinen jest David K., aby kauci 1200 zl. r. m. jakožto závdavek mu vyplacený do tří dnův vrátil, žalovateli dalších 1200 zl. r. m. do tří dnův

---

k řekám a k potokům a zcela bezpodstatně předpokládá tedy nový zákon vodní vlastnictví i k vodám tekoucím. Protož jest i bezdůvodná a illusorní theorie o spoluvlastnictví všech pobřežníků, jakouž Lemayer str. 174. ovšem jen případně odporučuje. Srov. Endemann str. 57. f. g. Není tudíž divu, že i oni spisovatelé, kteří vlastnost soukromých tekoucích vod v principu uznávají, k té praktické konsekvenci docházejí, že konečně tvrdí, že i ohledně soukromých řek vše to obdobně platí, co o veřejných řekách ustanoveno jest. (Srov. na př. Endemann str. 59.)

*) Zpráva o dotčené schůzi obsažena byla v 24. sešitu loňského „Právníka" *na stránce 864.*

zaplatil a konečně v též lhůtě Josefu B. veškeré sporné náklady nahradil, — anby jinak naň vedeno bylo právo.

Při stání k líčení dle §. 298. ob. s. ř. položeném bránil se David K. tím, že

1) zmíněných 1200 zl. r. m. co „kauce" není závdavkem, nýbrž zástavou (pignus) v penězích záležející, že tedy nikdy žalováno býti nemůže, aby zaplaceno bylo duplum této částky;
2) že David K. smlouvu nezrušil, neboť 28. září 1869 byl den sv. Václava, tudíž obecný svátek. Následkem toho dle čl. 329. obch. zák. nebyl dnem vyplnění 28. září 1869, nýbrž až den následující, tudíž 29. září. Dne 28. září 1869 ovšem David K. ve své peněžnické místnosti nebyl a disposici nijakou v této věci nenařídil, neboť byl ve Vídni, aby dotčené akcie, které sám neměl, si tam koupil. Dne 29. září 1869 ale již byl zpět, a byl hotov vyplniti, kdyby dne 29. září 1869 Josef B. byl jej v jeho peněžnické místnosti, kdež vedlé čl. 324. obch. zák. jediné vyplniti povinen jest, k vyplnění vyzval.

Josef B. replikoval zvláště

k 2), že zde nejde o obecní jednání obchodní, nýbrž o jednání bursovní, které posuzováno býti musí vzhledem k čl. 331. obch. zák. dle zákona pro vídeňskou bursu daného cís. patentem ze dne 11. července 1854 č. 200. ř. zák. Avšak dle tohoto zákona není dnem respektním pro toho, jemuž náleží vyplnění, svátek, nýbrž jen takový den, který není den bursovní. Den sv. Václava ale jest dnem bursovním, ont se ve Vídni nesvětí, a o něm bursa se navštěvuje.

Tento případ povzbuzuje mne k otázce quid juris? — Jednáť se zde o věc dvojí:

A) o právní poměr mezi závdavkem a zástavou v penězích danou, pak
B) o praktický dosah čl. 331. obch. zák. a o objem bursovních jednání.

Zvláště

k A) zdá se mně, že zástava v penězích daná a závdavek ve svém právním významu jsou totožné. Göthe již pravil: „Nah bei einander wohnen die Gedanken, doch hart im Raume stossen sich die Sachen", a skutečně myšlénky, tedy také právnická ponětí mnohdy tak blízce se setkávají, že je dobře ani rozloučiti nelze. Připomínám na př. na identitu, kterou provedl Brinz mezi kom-

pensací na straně jedné a právem retence čili zadržení na straně druhé atd.

www.libtool.com.cn

Závdavek dle výslovného znění §. 908. ob. zák. obč. slouží k „zajištění“ (Sicherstellung) závazku, — zástava dle §. 1343. ob. zák. obč. má týž účel.

Zástava dle §. 447. ob. zák. obč. jest věc, z které věřitel oprávněn jest učiniti se zaplacena v tom případě, když závazek v pravý čas dlužníkem vyplněn nebyl. Závdavek dává se spolusmlouvateli co zástava takovéhoto smyslu k pojištění jeho eventuelného pohledání náhrady, které mu proti davateli závdavku povstává v tom případě, když smlouva nebyla řádně vyplněna. Když smlouva řádně byla splněna, nemá závdavek účele, jako by jej také neměla zástava, a musí býti vrácen, právě tak jako zástava.

Jestli že zástava nezáleží z peněz (pecunia numerata) tu ovšem dle mého soudu mezi ní a závdavkem znamenati lze rozdíl dvojí:

Předně o zástavě pak platí zákaz legis commissoriae (§. 1371. ob. zákona obč.), kdežto naopak závdavek v případě nedodržení smlouvy propadá a tím, kterému vyplněno nebylo, může vzat býti in natura.

Za druhé ztracenou zástavu mohu stíhati žalobou věcnou, tudíž i u každé třetí osoby, kterážto zástavy bezelstně a řádným titulem nabyla; — na vydání závdavku mám toliko žalobu osobní.

Pakliže ale peníze jsou věcí zastavenou, mizí oba tyto rozdíly, neboť

předně co dotýče se zákazu legis commissoriae, nemůže zákaz ten platiti vzhledem k penězům, a co

za druhé co dotýče se spůsobu žaloby, opět věc jest v obou případech táž, neboť ohledně peněz dle §. 371. ob. zák. obč. věcná žaloba vůbec není možná.

Konečně pro svůj náhled mám také určité znění positivního zákona, neboť dekret dvorské kanceláře ze dne 12. srpna 1825 uveřejněný v sbírce Gouttově v 26. svazku na 46. stránce prohlašuje o „vadium“ tudíž o zástavě v penězích dané při jistých erárních dražbách, že má tytéž právní účinky jako závdavek, a že jmenovitě v případě, že by vydražitel smlouvu dražební nevyplnil, možno od něho požadovati duplum. Dále

k B) určuje jednání bursovní §. 9. burs. ř. Dle tohoto §. jsou mimo jiná také jednáními bursovními koupě a prodeje tako-

vých papírův, které následkem zvláštního nařízení finanční správy poznamenané jsou v úředním lístku kursovém.

§. 10. téhož patentu prohlašuje dále, že bursovní jednání také mimo bursu uzavřeno býti může.

Může ale také jednání bursovní mimo bursu vyplněno býti, neboť vyhláška bursovní komory vídeňské ze dne 21. března 1856 určuje, že placení tudíž nejobyčejnější spůsob vyplnění bursovních jednání díti se má pravidelně v obchodní místnosti strany a nikoli na burse; dále následuje per argumentationem a contrario z §. 14. bursovního řádu, že jsou i taková jednání bursovní jednání, ač bursovní jednání neopatřená výhodami §. 14. cit., která byla učiněna osobami k burse nespůsobilými, tedy osobami, které bursu navštěvovati, tedy také na burse vyplniti nemohou.

Z toho jest patrno, že veškerá jednání v §. 9. burs. ř. všeobecně co bursovní jednání naznačená takováto jednání jsou, třeba i aniž co se dotýče stadia vyplnění, aniž pak co dotýče se stadia uzavření nestala se na burse.

Byla by ale zřejmá petitio principii, kdyby kdo tvrdil, že jen tenkráte mohou tato bursovní jednání posuzována býti dle bursovního řádu ze dne 11. července 1854, když se stala v městě Vídni, naopak mohla se státi kdekoli, a třeba jen, aby v nich hleděno bylo ke kursu vídeňské bursy.

Dle 2. odstavce §. 13. bursovního řádu jen tehdáž na jistý den určené vyplnění jednání bursovního státi se má teprvé o dni následujícím, když den prvotně určený není dnem bursovním. Den 28. září 1869 byl ale dnem bursovním, tudíž vyplnění již o něm samém státi se mělo.

Ostatně při jednáních differenčních, jaké jest dojista také jednání, o kterém řeč byla v případě na počátku uvedeném, také patrná ratio juris jest důvodem, aby za dny respektní považovány byly toliko pravé dny nebursovní, ne ale svátky té neb oné země, které dny nebursovní nejsou.

Vždyť při jednáních differenčních smlouvatelé co den vyplnění na mysli mají onen zvláštní den, který ve smlouvě byli označili, není-li ale den ten dnem bursovním, nemohly o něm kursy se změniti, a může býti tudíž pokládán za prodloužení dne předešlého, tak že aniž by se úmyslu stran ukřivdilo, může až následující den bursovní platiti co den vyplnění.

O svátcích ale, které dny bursovní jsou, nemůže se ovšem

pravidelně změniti cena jiného zboží, ježto o nich trhy se neodbývají, arci ale změniti se o nich může kurs bursovních papírův.

www.libtool.com.cn

Praktické případy.

I. Pro poplatek z exekučního prodeje statku nemovitého lze na tento exekuci vésti, byt i statek ten dražebnímu kupci ještě připsán nebyl.

II. Poplatek tento není předmětem při rozdělení trhové ceny za usedlost v exekuci prodanou.

I.

Výměry ze dne 26. července 1868 č. 11737. a 11738. povolil c. k. okresní soud na Smíchově tamnějšímu c. k. bernímu úřadu vklad exekučního práva zástavního na usedlostech č. 21. v Malých a č. 13. ve Velkých Čičovicích od Antonína Dobše v exekuci dne 23. května 1867 koupených pro poplatek z této koupě v části 1225 zl. 88 kr. a 337 zl. 50 kr., ač živnosti tyto knihovně posud exekutům Fr. Bártovi a jeho manželce Marii připsány byly.

Na to povolil týž soud c. k. finanční prokuratuře výměry ze dne 24. března 1869 č. 19918. a 19919. proti Ant. Dobši, jakož i Františku Bártovi a jeho manželce Marii pro tentýž poplatek přístup k exekučnímu odhadu těchto živností již dne 13. prosince 1865 vykonanému a poznamenal výkon toho na odhadním protokole ze dne 23. ledna 1866 č. 1238. civ.

Na výměry ty stěžovali si manželé Bártovi i Ant. Dobeš; tento zvlášť proto, že povolen byl přístup k odhadu, který proti němu nebyl vykonán, který před mnoha lety se stal, kdežto od té doby tyto živnosti rozličně zlepšeny byly.

C. k. vrchní soud zemský dal rozhodnutím ze dne 13. července 1869 č. 23110. stížnosti té průchod, zavrhnul žádosti c. k. finanční prokuratury za odhad a nařídil c. k. okresnímu soudu, aby poznamenání přístupu v protokole č. 1238. civ. vymazal; proto že žádosti tyto k pokračování v exekuci na obě živnosti, kteréž pro poplatek z koupě jich v zástavu vzaty byly, směřují, proti knihovnímu držiteli těchto hypoték, jichž držení tento exekuční dražbou pozbyl, další exekuce povoliti nelze, dražební kupec ale, nežli rozdělení ceny trhové moci práva nabyl a nežli mu pohledávky

na koupených živnostech pojištěné k zaplacení z trhové ceny vykázány byly, z nich práv býti nemůže, pakli by ale povinnosti své vyplniti váhal, že lze naň jenom dle dražebních výminek případně dle §. 338. ob. ř. s. nastupovati.

Na rozhodnutí to stěžovala si c. k. finanční prokuratura k c. k. soudu nejvyššímu; proto že výměry č. 11737. a 11738. pro nezaplacený poplatek z koupě usedlosti č. 21. v Malých a č. 13. ve Velkých Čicovicích na těchto usedlostech exekučního práva zástavního vydobyla, jí tedy dle §. 6. min. nařízení ze dne 19. září 1860 č. 212. říš. zák. změna držitelů hypotéky v provedení exekuce na překážku býti nemůže, manželé Bártovi, nebyvše až po tu dobu z knih pozemečných vymazáni, držení těchto hypotek nepozbyly (§. 350. a 444. ob. zák.) exekuce ta vlastně jen na Ant. Dobše se vede, ana žádost za exekuční odhad jen vzhledem ku stavu knihovnímu i na dosavadní vlastníky zavázaných usedlostí vyhotovena býti musela a proto že příčina od c. k. vrchního soudu zemského uvedená §em 6. dovolaného nařízení ministeria práv vyvrácena jest, pokud se kupce dražebního dotýče, což v tomto případě tím více průchod míti musí, ano se tu jedná o poplatek za exekuční prodej živnosti, poplatek ten ale zákonního práva zástavního požívá, jeho se tedy rozdělení nejvyššího podání nijak nedotýče.

K stížnosti této změnil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v ten spůsob, že zachoval v platnosti výměry c. k. okresního soudu na Smíchově ze dne 24. března 1869 č. 19918. a 19919., pokud jim exekuční odhad živností č. 13. a č. 21. ve Velkých a Malých Čičovicích povolen jest, zavrhnul však žádost finanční prokuratury za povolení přístupu k exekučnímu odhadu již dne 13. prosince 1865 vykonanému, zanechav jí na vůli, aby za výkon odhadu novou žádost podala.

Neb pohledávání c. k. eráru co do poplatků 1225 zl. 88 kr. a 337 zl. 50 kr. povstalo teprv po exekučním prodeji těchto usedlostí případně z tohoto prodeje; povinnost ku placení tohoto poplatku vázne na této usedlosti, z ní má také poplatek tento zaplacen býti. Exekuční vklad tohoto poplatku byl také již proti dražebnímu kupci Antonínu Dobši povolen a tento, jakož i dřívější držitelé těchto živností manželé Bártovi, jimžto tyto živnosti knihovně posud připsány jsou, nestěžovali si na povolený exekuční odhad, nýbrž na povolený přístup k exekučnímu odhadu, již dříve vykonanému. Proto nemohl c. k. vrchní soud zemský

požadováno příspěvků za ona čtyry leta, po která sice ku přijetí byl přihlášen, během jichž však přijímání nových členů za příčinou porad o změně stanov bylo zastaveno, rozhodnuta nálezy obou stolic soudních ve prospěch spolku.*) — Unifikace státních dlužních úpisů, jichž spolek ve svém jmění čítal za 15984 zl. 83 kr. byla provedena. — Správa pokladnice přešla během roku na p. JUDr. J. Škardu, jakožto pokladníka spolku.

Během r. 1869 zemřeli 4 členové spolku: Dr. Jos. Schwarz, dr. Jiří Schnabel, dr. Fr. Švestka a dr. Fr. Merölt; toliko první tři zanechali po sobě vdovy neb sirotky k pensi oprávněné. Počet členů society obnáší do 16. pros. 1869 274; počet vdov a sirotků k pensi oprávněných 23. Během roku 1869 hlásilo se za přijetí do spolku 22 žadatelů. — Jmění spolku obnášelo dle závěrky účetní z r. 1868 385.752 zl. 58 kr. r. m. totiž:

Ve veřejných úpisech	21.102	zl. 33	kr.
V zástavních listech české hypoteční banky . . .	42.000	„ —	„
Na zástavách u soukromých osob	316.424	„ 22	„
V české spořitelně	3.377	„ 1	„
Nedoplatků na úrocích a příspěvcích	1.311	„ —	„
Na hotovosti: ve stříbře	83	„ 55	„
v bankovkách	1.454	„ 47	„
dohromady	385.752	zl. 58	kr.

Do 16. pros. 1869 rozmnožilo se jmění toto až na 419.427 zl. 58 kr. r. m.

Zpráva jednatelská od hromady schválena. — Dále po delším rokování zamítnuty stížnosti p. dra Vlčka, p. dra Julia Grégra a rady zemského soudu p. Lederera proti usnesením ředitelstva, jimiž vyměřeny větší platy za přijetí do spolku.

Zpráva přehlížitelů účtů za dobu od r. 1863—1867, již přednesl p. JUDr. Unterwæger schválena a těm, již účty tyto složili, uděleno absolutorium.

Podobně stalo se i co do účtů za rok 1868, o nichž jmenem přehlížitelů účtů referoval p. dr. Eminger. — Posavadní přehlížitelé účtů pp. doktoři Emminger, Nittinger a Volec požádáni k návrhu p. dra. Haase, aby proskoumali též účty za rok 1869.

---

*) Pozn. redakce. Vylíčení rozepře této, které mnohým z pp. čtenářů „Právníka“, jižto jsou členy spolku onoho, bude zajímavé, podáme, až přednešeno bude od p. dra Brůžka v schůzi jednoty právnické.

www.kdbooks.cz

Činnost: a) inkulovati státní úpis na 13250 zl. a prodati veškeré státní dlužní úpisy, jež chovají se v majetku spolkovém, peníze za ně skrsné pak uložiti jiným spůsobem bezpečným: návrh, aby spolek dle příležitosti kupoval též priority dráhy železničných po živém rokování zamítnut.

Preliminář na rok 1870 vykazuje 33.693 zl. 72 kr. příjmů, 13472 zl. 41½ kr. vydání, tudíž přebytek 20.221 zl. 31½ kr.

Konečné zvolení za členy ředitelstva pp. doktory Ellenbergra, Hochmanna, Novotného a Zahna, na místě dle jednacího řádu byla řada vystoupiti, pp. doktoři Hochmann, Novotný a Zahn opět; za p. dra. Ellenbergra, který se prohlásil, že by nové volby přijmouti nemohl, volba neprovedena, ponévadž se hlasy roztříštily.

Stanovy právnického spolku k zaopatřování vdov a sirotků **nebyly stvrzeny.** Jak se mnohý upamatuje, vleče se ta záležitost již po kolik let; as před 6 lety napadlo několika členům, že spolek není upraven rationelně, že prý musí přijíti v úpadek, pročež psali hned do Vídně, dali si tam vypracovati zdání znalecké a znalec skutečné vypočítal, že prý spolek jest předlužený. Za tou příčinou měl býti zřízen na základech nových, k čemuž žádalo se vypočítání na tomtéž znalci. Také hned zastavilo se přijímání nových členů. Leč rok ubíhal za rokem a znalec nevypočítal ničehož. Mnoho žádostí za přijetí leželo nevyřízených a spolku z toho vzcházela patrná škoda. Nastala tudíž reakce proti tomu proudu novotářskému, mnozí počali sami počítati a shledavše, že spolek má skoro 400.000 zl. svého jmění a že ročně ušetří aspoň 10000 zl., zasadili se o to, by noví členové byli přijímáni a stanovy by se na posavadních základech toliko upravily, což právě před rokem v několika valných hromadách usnešeno bylo. Žádost za schválení opravených stanov řádně byla odůvodněna a počty doložena — ale nyní po roce ráčila uznati Jeho Excellence p. ministr vnitřních záležitostí, že prý nevyhovují zásadám vědy o pojišťování. Nevíme ovšem, odkud Jeho Excellence tu vědu čerpala, zdaž od onoho znalce, který v několika letech nedovedl vyhledati základ pro nové stanovy, neb od některého člena, jemuž to upravení se nelíbilo proto, že se nevylíhlo v jeho hlavě; víme však že spolek ten není asekuračním a že tedy na zásadách spolku asekuračního spočívati nemusí, ano **spočívati nemá.** Bychme jen o některém kuse se zmínili, má spolek veliké jmění základní a všichni členové přispívají po celé živobytí, aniž by každému nějaké výplaty se dostalo. Nebo kdo zemře nezůstaviv vdovy ani nezletilých dětí nedostane nic. Obojího u pojišťoven není. *Podobá se,* že Jeho Excellence na stanovy hleděla skrze **brejle po-**

již z této příčiny žádost finanční prokuratury za exekuční odhad zavrhnouti. Poněvadž ale exekut proti přístupu k dřívějšímu exekučnímu odhadu protestoval, přístup takovýto vůbec jen tehdy místo míti muže, pakli obě strany s tím srozuměny jsou, jest zavržení návrhu, aby dřívější odhad i nynější exekuci za základ vzat byl, zcela odůvodněno.

Poněvadž však pro nové, teprv po exekučním prodeji vzniklé dluhy dražebního kupce, nová exekuce vedena býti může, muselo vyřízení obou dvou prvních stolic z části změněno býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 1869 č. 13041.

II.

Při rozdělení trhové ceny za exekučně prodanou usedlost č. 13. ve Velkých Čičovicích se ukázalo, že trhová cena nestačí, aby z ní veškeré pohledanosti na této usedlosti pojištěné zaplaceny býti mohly; protož byli odkázáni věřitelé, na jejichžto pohledanosti se z trhové ceny nic nedostalo, na jiné jmění exekutů. Mezi těmito pohledanostmi byl i poplatek 1225 zl. 88 kr. právem zástavním na usedlosti této exekučně pojistěný.

Na ustanovení c. k. okresního soudu Smíchovského, že poplatek ten z trhové ceny na prázdno vyjíti má, stěžovala si c. k. finanční prokuratura žádajíc, aby pro poplatek ten na hypotéce právo zástavní zachováno bylo.

Vrchní soud zemský zavrhnul však rozhodnutím ze dne 13. července 1869 č. 23113. stížnost tuto; proto že vyřízení o zúčtování trhové ceny za hypotéku exekučně prodanou celé ceny trhové i veškerých na usedlosti pojištěných pohledávání se dotýkati musí, poplatek tento k nabytí práva zástavního na této živnosti do knih vložen a od c. k. berního úřadu Smíchovského při dělení nejvyššího podání u soudu ohlášen byl: proto nemohlo se k stavu knih pozemečných nehleděti, poplatek ten ale nemohl k zaplacení z ceny trhové vykázán býti, proto že teprv z tohoto nejvyššího podání vzešel; na živnosti této ale proto nemohl zachován býti, poněvadž se nyní jedná toliko o cenu trhovou a její rozdělení.

K dovolací stížnosti finanční prokuratury, aby poplatek ten z pohledávání, kteráž z trhové ceny na prázdno vyjíti mají, vyloučen byl, právo zástavní však aby proň na živnosti č. 13. ve Velkých Čicovicích bylo zachováno — zdvihl c. k. nejvyšší soud roz-

www.libtool.com.cn

hodnutí obou dvou prvních stolic a nařídil, aby ohlášení tohoto poplatku, jež se pod č. 13166. u soudu stalo, k rozdělení této ceny trhové nepatřící, zavrženo bylo: neb na poplatek tento nelze při rozdělení ceny trhové hleděti, poněvadž teprv dne 23. května 1867 při exekučním prodeji dotčené usedlosti proti dražebnímu kupci vznikl, a právo zástavní také teprv dne 26. července 1868 vydobyto bylo; trhová cena za usedlost v exekuci prodanou jenom ten účel má, aby z ní dluhy exekutovy až do dne exekučního rozdělení na prodané usedlosti pojištěné, jakož i splatné poplatky a dávky, jimž po zákoně právo zástavní přisluší, zapraveny byly; proto nemůže poplatek, o kterýž tu jde, co při rozdělení trhové ceny propadlý poznamenán a — jakož by se dle tohoto výroku státi muselo — nabyté právo zástavní z knih pozemečných na základě rozdělení trhové ceny vymazáno býti.

Žádosti finanční prokuratury, aby pro tento poplatek exekuční právo zástavní na usedlosti č. 13. ve Velkých Čičovicích výslovně bylo zachováno, nebylo proto místa dáno, poněvadž rozhodnutí o tom, že toto právo zástavní po exekučním prodeji vydobyté v platnosti zůstává, vůbec není předmětem rozhodnutí o rozdělení ceny trhové.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 1869 č. 13042.

J. Hellmann.

Domněnka o otcovství dokázána jest dle §. 163. ob. zák. obč. i průkazem, že žalovaný se přiznal, že jest otcem dítěte mimo manželství zrozeného

a není potřebí, aby se dokázalo, že se žalovaný přiznal, že s matkou dítěte tělesně obcoval v době v §. 163. ob. zák. obč. vytknuté. Jak rozuměti sluší slovu „svésti“ v §. 1328. ob. z. obč. přivedenému. Může-li se s právním účinkem uložiti přísaha rozhodovací žalovanému jakožto dědici po otci dítěte mimo manželství zrozeného o tom, zdaliž otec ten tělesně obcoval se žalující matkou dítěte nemanželského?

C. kr. m. del. okresní soud v Chrudimi rozsudkem ze dne 26. července 1869 č. p. 7587. jud. za právo uznal,

1) že Antonín Starostlivý dne 22. října 1867 zemřelý jest otcem Oktaviána Brady dne 10. ledna 1866 z Kateřiny Bradové mimo manželství zrozeného;
2) že žalovaní Barbora Starostlivá, matka Antonína Starostlivého,

Aloisia Starostlivá, sestra nezletilá Antonína Starostlivého, zastoupená matkou a poručníkem Karlem Dobrým, a Jan Starostlivý, bratr Antonína Starostlivého, jsou jakožto dědicové s dobrodiním inventáře ze zákona ku zůstalosti Antonína Starostlivého se přihlásivší povinni, z čisté pozůstalosti jeho, obnášející 970 zl. 18 kr. r. m. žalovaným odevzdané, zaplatiti podlé podílů svých Václavu Ochotovi, poručníku Kateřiny Bradové a Oktaviána Brady, náklady na výživu a vychování Oktaviána Brady, pokud se týká doby ode dne 10. ledna 1866 do dne žaloby a ode dne žaloby až do dne, v němž rozsudek právní moci nabude, ve 14 dnech, a pokud se týká další doby až do 15. roku stáří Oktaviána Brady v měsíčních lhůtách napřed, jinak že by se na ně právo vedlo;

3) že jim náleží zaplatiti do 14 dnů nákladů na slehnutí v šesti nedělích 4 zl. na místě 20 zl., které Kateřina Bradova žádala, to však jen když žalovatelka Kateřina Bradova přísahu rozhodovací vykoná, že Antonín Starostlivý s ní v březnu, dubnu, květnu a červnu 1865 tělesně obcoval;

4) že když Kateřina Bradova přísahu uvedenou vykoná, žalovaní budou povinni, zástupci žalovatelův nahraditi náklady soudní na 10 zl. 50 kr. zmírněné do 14 dnů, pokud advokát A. jest zástupcem Oktaviána Brady, naproti tomu že se náklady soudní vzešlé Kateřině Bradové vyzdvihují; když by Kateřina uvedenou přísahu nesložila, že ona povinna bude, žalovaným náklady soudní na 6 zl. zmírněné do 14 dnů pod následky exekuce zaplatiti; naproti tomu náklady soudní vzešlé Oktaviánu Bradovi a jeho zástupcům že se vyzdvihují.

Rozhodnutí to vynešeno z následovních **důvodů**:

Žalující Kateřina Bradova nezletilá a její nemanželský syn Oktavián zastoupení poručníkem Václavem Ochotou uvádějí ve své žalobě ze dne 18. srpna 1868 pod č. p. 7885. soud.,

1) že Kateřina Bradova uvěřivši slibům Antonína Starostlivého, že si ji za manželku vezme, těmito sliby a lichotivostí jeho svésti se dala k tomu, aby s ním v březnu, dubnu, květnu a červnu 1865 tělesně obcovala, a že následkem toho obcování porodila dne 10. ledna 1866 nemanželského syna Oktaviána;

2) že žádného jmění nemá a jen službou se živí co děvečka, a tím sotva výživy pro sebe si vydělá;

3) že Antonín Starostlivý uznával své otcovství k Oktaviánu a ochoten byl, otcovské povinnosti konati;

4) že Antonín Starostlivý dne 22. října 1867 zemřel a že k zůstalosti jeho se přihlásili ze zákona s dobrodiním inventáře uvedení žalovaní, a že jim čistá pozůstalost obnášející 970 zl. 18 kr. odevzdána byla.

Žalovaní popírají, že Antonín Starostlivý s Kateřinou Bradovou tělesně obcoval, a výslovně vytýkají, že přísaha rozhodovací, o tom obcování jim od Kateřiny Bradové uložená místa nemá, poněvadž

a) žalovaní o tom skutku vědomosti míti nemohou, a i žalující neuvedli, že o tom skutku žalovaní vědomost mají, že tudíž přísahu jim uloženou nuceni jsou vrátiti;

b) že Aloisia Starostlivá jest nedospělá, tudíž nespůsobilá přísahu složiti, a že vůbec nedospělým přísaha se uložiti nemůže.

Námitky žalovaných proti rozhodovací přísaze nemají základu v zápovědi zákonem ustanovené, a naproti tomu seznání svědků Hynka a Anny Důvěrných, kteří souhlasně potvrdili, že Antonín Starostlivý před nimi a vůbec se přiznal, že jest otcem Oktaviána Brady, že jako otec k němu se choval a že za manželku Kateřinu Bradovu si vzíti chtěl, podporuje připuštění přísahy o skutku obcování a odstraňuje pochybnosti žalovanými předstírané; vykoná-li Kateřina Bradova uvedenou přísahu, jest rozhodný skutek, že Antonín Starostlivý v době v §. 163. ob. zák. obč. vytknuté s ní tělesně obcoval, dokázán, a tím právní domněnka provedena, že Antonín Starostlivý jest otcem Oktaviána Brady dne 10. ledna 1866 zrozeného.

Povinnost Antonína Starostlivého ku zapravení nákladů na výživu a vychování Oktaviána Brady na §§. 166. a 167. ob. zák. obč. se zakládá.

Co se týká 20 zl., kteréž Kateřina Bradova pro sebe žádá jakožto útraty slehnutí a šesti neděl, byly jí toliko 4 zl. r. m. přiřknuty, neboť matka dítěte mimo manželství zrozeného může náklady uvedené podlé §. 1328. ob. zák. obč. jen tehdy žádati, pakli svedena byla, a žalovatelka Kateřina Bradova nabídla se sice přísahou stvrditi, že slibem Antonína Starostlivého, že si ji za manželku vezme, k obcování s ním pohnouti se dala, avšak naproti odporu žalovaných stran svedení (ač i žalovaní o odporu na pouhém neodůvodněném tvrzení založeném průvodu nenabídli), ne-

nabídla se ani Kateřina Bradova přísahou stvrditi, že při prvním obcování s Antonínem Starostlivým pannou byla; byť pak i slovo „svedení“ v §. 1328. ob. zák. obč. takto se nevykládalo, zahrnuje přece slovo to v sobě, že přemlouvání přílišná, mysl i nevinné ženské omamující a odpor její stěžující neb zničující prvnímu obcování předcházela; dle toho výkladu nelze Kateřinu Bradovu za svedenou považovati; neboť ze vzájemného poměru Antonína Starostlivého, 18letého, ku Kateřině Bradové stejně staré k pravdě nepodobno, že vlastní vůle její nepřispěla též ku skutku, z něhož právní důvod ku náhradě se vyvozuje; vůbec kde vlastní vůle není značně obmezena, nelze svedení předpokládati. Konečně se připomíná, že Bradova v žalobě netvrdí, že pouze uvedeným přislíbením svedena byla, tudíž sama ani v žalobě netvrdí, že pouhé svedení původem skutku bylo, z něhož právo k náhradě se odvozuje; ustanovení v §. 1328. ob. zák. obč. v spojení s §§. 1293., 1294., 1295., 1296. a 1297. ob. zák. obč. vyložené nenaznačuje tudíž Antonína Starostlivého za původce škody samojediného.

Bradové samé přiřkly se 4 zl. na výlohy slehnutí a šesti neděl, avšak nikoliv podlé §. 1328. ob. zák. obč., nýbrž toliko podlé §. 166., 167. a 1042. ob. zák. obč.

Povinnost Antonína Starostlivého přešla na žalované podlé §. 548. ob. zák. obč., a podlé §§. 802. a 821. ob. zák. obč. jsou povinni toliko z odevzdaného dědictví uvedeným povinnostem dostáti.

Co se týká nákladů, předně uvážiti nutno, že Kateřina Bradova jsouc sama i činitelkou skutku, z něhož náhradu žádá, na Antonínu Starostlivém nákladů soudních pro sebe by žádati nemohla, tudíž i naproti dědicům jeho nákladů soudních žádati nemůže ani když přísahu jí uloženou vykoná; naproti tomu, nevykoná-li přísahu jí uloženou, jeví se svévolnou sudičkou, a byla by k zaplacení nákladů odsouzena.

Vykoná-li Bradova přísahu, byly náklady soudní podlé §. 1042. ob. zák. obč. soudem zřízenému zástupci advokátu A. přiřknuty, poněvadž jím a ve prospěch dítěte učiněny byly; naproti tomu, kdyžby Bradova přísahu nevykonala, byly náklady soudní hledíc k Oktaviánu Bradovi, jeho zástupci a poručníku vyzdviženy, poněvadž tito svévolně se nepřeli.

Z rozsudku toho obě strany se odvolaly.

Žalovatelé uvádějí ve své stížnosti ze dne 18. srpna 1869 č. 8717. jud.

Přísaha uložená jest zcela zbytečná, neboť svědkové Hynek

a Anna Důvěrní stvrdili, že Antonín Starostlivý uznával Oktaviána Bradu před nimi a před všemi lidmi vůbec za dítě své, pročež podlé §. 163. ob. zák. obč. prokázáno, že se mimo soud přiznal, že jest otcem Oktaviána Brady.

Že by rozhodovací přísahou se mohlo prokázati, zdaliž některá ženská jest pannou, čili nic, jest náhled poněkud zvláštní; výklad slova „svésti" v §. 1328. ob. zák. obč. uvedeného jest nepravý, neboť v §. 1328. ob. zák. obč. jest uvedeno „kdo ženskou osobu svede" a tudíž zřejmě tím vysloveno, že zákon míní k a ž d o u ženskou, ať jest pannou čili nic, a že ustanovení přivedené není obmezeno na ženskou neporušené posud panenskosti, jinak by zákon byl použil slova „pannu" místo „ženskou". Ani ve slově „svésti" není žádné podpory pro náhled první stolice, neb slovo „svésti" znamená pouze tolik jako „někoho k něčemu přiměti, k něčemu přivésti," a v udaném případě „ženskou přiměti k obcování tělesnému" ať se to stane slovy lichotivými, či hrozbou, či snad jinými prostředky; ostatně se připomíná, že první stolice si toho nepovšimla, že Bradova výslovně v žalobě uvedla, že lichotivými slovy svedena byla, a uložením vratitelné přísahy důkaz o tom nabídla. V náhledu první stolice, že by jen děvče neporušeného dosud panenství svedeno býti mohlo, a že by jen děvče takové mohlo požadovati útraty slehnutí a šesti neděl, obsahovala by se nejen nedůslednost, ale i nespravedlnost taká, kterouž náš zákon nikdy a nikde nemohl schváliti. Důvod, že svedení se nestalo, pokud odvozuje se ze stáří Bradové a Antonína Starostlivého, jest na pochybných domněnkách založen.

Přiřknutí 4 zl. r. m. jest nedůsledné, neb neučinila-li Bradova zadost požadavkům v §. 1328. ob. zák. obč. uvedeným, nepříslušely jí ani 4 zl. r. m.

Žádáme, aby žalobě bezvýminečně místo se dalo.

Žalovaní ve své stížnosti ze dne 14. srpna 1869 č. 8623. jud. uvádějí:

Žádám o bezvýminečné zavržení žaloby, neb přísaha připustiti se nemůže mimo vytknuté již příčiny proto:

1) poněvadž uložena jest proti zápovědi v §. 207. ob. ř. soud. uvedené žalovaným o skutcích cizích;
2) poněvadž by bylo velmi nebezpečné, připustiti matky nemanželských dětí ku přísaze o tom, že zemřelí mužové s nimi v době v §. 163. ob. zák. obč. vytknuté tělesně obcovali, *neboť podlé ženské* mohly by vyloupit veškeré pozůstalosti

www.knihobot.com.cz

pouhým nabízením se k přísaze o tom, že s zemřelými muži tělesně obcovaly, naproti čemuž dědicové, nechtějíce lehkovážně přísahati, byli by nuceni, přísahu nepravou připustiti a pak nemanželské děti vyživovati.

Žalovatelé ve své odvolací odpovědi ze dne 28. srpna 1869 č. 9017. jud. vytknuvše, že odvolací opověď a stížnost jen od Barbory Starostlivé podepsána jest, uvádějí,

1) že §. 207. ob. ř. s. v při té místo nemá, nebo o dědicích žalovaných nelze tvrditi, že vedou při za třetího, a ne vlastním jmenem; vedlé §. 547. ob. zák. obč. přejavše dědictví představují zůstavitele a považují se v poměru k třetímu za osobu jedinou a tutéž;
2) že když by podlé náhledu žalovaných matkám nemanželských dětí průvodu přísahou uvedenou zabráněno bylo, ani dítě nemanželské ani matka jeho své nejsvětější právo by uskutečniti nemohli, kdyžby náhodou nemanželský otec byl již zemřel.

Konečně připomínají, že zákon nikdež nestanoví, že by musili ti, jimž uložena má býti přísaha, věděti o okolnostch, o nichž se ukládá, a kdyby soudní řád takto byl ustanovil, nemohlo by v tisíci případech se prokázati právo sebe jasnější a jistější, kteréž odpůrce z pouhé svévole popírá; rovněž také zákon neurčuje, že není dovoleno, uložiti přísahu nedospělému.

Žalovaní odvolací odpovědi nepodali.

C. k. vrchní zemský soud vyhověl žádosti žalovatelův bezvýminečně, pokud se týká nákladů na výživu a vychování Oktaviána Brady, naproti tomu odmrštil bezvýminečně žádost Bradové o přiřknutí 20 zl. co náhrady za outraty slehnutí a šesti neděl, a vyzdvihl soudní náklady 1. a 2. stolice vzájemně a beze vší výminky z těchto **důvodův:**

Námitka žalujících, že toliko jen Barbora Starostlivá odvolací opověď a stížnost žalovaných podepsala, jest bez oučinku, poněvadž žalovaní již výměrem žalobním žalovatelům co soupeřové byli naznačeni, a výměrem tím na dvorní dekret ze dne 5. března 1847 č. 1042. ob. zák. obč. upozorněni, tudíž všichni žalovaní co odvolávající se jeví; ostatně i Barbora Starostlivá zastupuje co poručnice Aloisii Starostlivou.

Žalující řádný důkaz nabídli, že se Antonín Starostlivý přiznal, že jest otcem Oktaviána Brady.

Svědek Hynek Důvěrný seznal souhlasně s Annou Důvěrnou

manželkou svou, že asi čtvrt leta před narozením Oktaviána Brady jeho matku do svého bytu přijali, že ji Antonín Starostlivý často navštěvoval a s ní spával, což mohli viděti, poněvadž Bradova v též světnici bydlela, jako oni, že před porodem Oktaviána Brady Antonín Starostlivý sám pro babičku porodní šel, že před nimi a před jinými lidmi se přiznal, že Oktavián Brada jest jeho dítě, že asi po 3 měsíce po porodu, po kterouž dobu Bradova u nich zůstala, Starostlivý ji penězi podporoval, a svědek Hynek Důvěrný připomíná, že jemu Antonín Starostlivý za to děkoval, že Bradovu do svého bytu přijal, a že často se prohlásil, že si ji za manželku vezme.

Seznání těchto svědkův jest tím věrohodnější, an Čeněk Důvěrný jest se žalovaným v příbuzenství, a Anna Důvěrná v švakrovství.

Seznáním těchto svědků jest podlé §. 137. ob. ř. sd. dokázáno, že Antonín Starostlivý u přítomnosti více osob se přiznal, že jest otcem Oktaviána Brady, a přiznáním tím prokázána jest domněnka, že jest otcem onoho dítěte podlé §. 163. ob. zák. obč.; neboť zákon nežádá přiznání se k tělesnému obcování před slehnutím matky v době v §. 163. ob. zák. obč. vytknuté, nýbrž k odůvodnění domněnky otcovství dostačí přiznání se domnělého otce k otcovství vůbec, jak z §. 164. ob. zák. obč. zřejmě vychází.

Z důvodů těchto nežádalo se ku provedení otcovství důkazu přísahou, nýbrž rozhodnutí první stolice bylo změněno, a žalovaní jakožto dědicové Antonína Starostlivého byli bezvýminečně odsouzeni, v přiměřeném poměru k dědictví dle podílu svých zaplatiti náklady na výživu a na vychování nemanželského dítěte.

Náhradu na výživu a vychování v době minulé povinni jsou žalovaní podlé podílů svých zaplatiti dle §. 821. ob. zák. obč.

Co se týká nákladů od Kateřiny Bradové žádaných za slehnutí a za dobu šesti neděl, nemohou se jí přiřknouti ani tehdy, když by přísahou potvrdila, že slibem Antonína Starostlivého, že ji za manželku pojme, svedena byla, poněvadž outraty jednotlivě nevyznačila a blíže neurčila, a tudíž soudci základu patřičného k vyměření jich nepodala, pak poněvadž podlé souhlasného seznání svědků ji Antonín Starostlivý penězi podporoval po slehnutí jejím, a žalovatelé v odvolací stížnosti výslovně uvádějí, že se tak dělo.

Vzájemné vyzdvižení nákladů soudních obou stolic jest §. 400.

ob. ř. s. a dv. dekr. ze dne 9. května 1785 č. 426. sb. zák. s. odůvodněno.

Nález c. k. vrchního soudu zemského ze dne 13. prosince 1869 č. 37246.

František Rohr.

O povinnosti živnostníkův, nahražovati škodu, způsobenou při provozování živnosti vinou jich neb vinou osob, v závodu jich pracujících.

Václav Neblahý uvádí ve své žalobě na Abrahama Strojnila, dne 19. června 1868 pod č. pod. 5761. jud. c. k. m. del. okresnímu soudu v Chrudimi předložené, toto:

Dne 16. března 1868 zjednal mne Abraham Strojnil, továrník v Rovině, kdež jsem sám meškal, abych mu pumpu jeho spravil, a jeho strojvedoucí Edvard Nedohleděl mne sám k pumpě, kterouž mi spraviti kázal, vedl; vlezl jsem do pumpy; sotva však jsem malou chvíli v ní byl, byly do ní puštěny vroucí výpalky z továrny žalovaného, a ač jsem hned si pospíšil z ní vyniknouti, přece mé boty hořícími výpalky byly zkaženy, a nohy, a sice lýtka a stehna tak popáleny, že jsem si lehnouti musil, 5 neděl ležel a pak ještě dalších 6 dní pracovati nemohl; v době té jsem hrozné bolesti trpěl a i posud následkem toho poranění mám bolesti.

K úrazu tomu jsem bez viny své v cizí práci přišel.

Žalovaný Strojnil mně v době ze dne 16. března 1868 do dne 20. dubna 1868 stravu posílal, avšak veškerou náhradu na něm žádanou mi odepřel, pročež svou škodu a ušlý zisk ač velmi mírně takto oučtuju.

1) Za bolesti žádám bolestného 30 zl. r. m.

2) Pracuji-li za hotové peníze, vydělávám si denně 1 zl. r. m., a dostávám-li stravu, toliko 60 kr.; v době ode dne 16. března 1868 až do dne 20. dubna 1868 ušlo mně tedy zisku 21 zl., a v době ode dne 21. dubna 1868 až do 26. 1868 6 zl.; jsem volným, cenu tu oceňovací přísahou stvrditi.

3) Boty mé jsou zkaženy, nemohu jich potřebovati, žádám náhrady 3 zl. 50 kr. r. m. a nabízím se k přísaze oceňovací o ceně škody své.

Žádám, aby se uznalo, že žalovaný povinen jest, mně vyplatiti do 14 dnů pod následky exekuce 30 zl., 27 zl. a 3 zl. 50 kr., 6%

ouroky z částek těch ode dne 19. června 1868 jdoucí, a soudní náklady.

www.hbtool.com.cn

V odpovědi žalovaný uvádí:

Nikoliv já, nýbrž můj strojvedoucí Nedohleděl, jakožto správce strojů v mé továrně žalovateli práci v pumpě přikázal; podlé vysvědčení vydaného v Praze dne 12. prosince 1859, kteréž předkládám, podrobil se Nedohleděl zkoušce u polytechnického ústavu v Praze, a ku opatření parních kotlův a parních strojů spůsobilým prohlášen byl; tudíž podlé §§. 1313. a 1314. ob. zák. obč. za vinu jeho náhradou povinen nejsem, nýbrž toliko on povinen jest; avšak i on k náhradě nucen býti může jen, pakli žalovatel prokáže, že Nedohleděl puštění výpalkův zavinil; žalovatel měl se v továrně ohlásiti, že pumpu spravovati chce, kamž jen výpalky se pouštějí.

Pravda jest, že se z továrny mé horké ale nikoliv vroucí tekutiny v pumpu pustily, když v ní žalovatel podlé příkazu Nedohleděla pracoval; avšak není pravda, že tím následky žalovatelem přivedené nastaly, zvlášť že po 6 neděl k práci neschopným byl; ostatně požádaná náhrada vůbec jest přemrštěna.

Žádám o zavržení žaloby a o přiřknutí nákladů soudních.

Officiosní zástupce žalovatele po odpovědi podané žádal, aby byl propuštěn z povinnosti naň vložené, poněvadž souhlasí s omluvou žalovaného; této žádosti soud vyhověl, naproti tomu žalovatel setrval při žalobě uvedené; v dalším řízení žalovatel zástupce neměl.

V replice žalovatel uvedl:

Vedu Františka Jiroše za svědka o tom, že Edvard Nedohleděl výslovně jmenem žalovaného dne 16. března 1868 mne vyzval, abych šel hned pumpu spravovat, tudíž příslušelo Nedohledělovi, vše zaříditi, abych při spravování v nebezpečenství života uvržen nebyl vpuštěním vroucích výpalkův; ostatně i žalovatel přisel sám k pumpě, když jsem u pumpy stál, a vyzval mne, abych pumpu dobře opravil a vyčistil, s podotknutím: „abych co shnilého jest, dal pryč, a co dobrého, bych nechal“, o čemž žalovateli ukládám rozhodovací přísahu zápornou; a bude-li vrácena, vykonám ji spůsobem dotvrzovacím.

Po odchodu žalovaného vstoupil jsem do pumpy, a za malou chvíli puštěny v pumpu vařící výpalky, tudíž i žalovatel i jeho strojvedoucí Nedohleděl viděli a věděli, že pumpu spravovati mám, a do pumpy při tom vstoupiti musím, a stalo se to aspoň neopatrností obou, že na mne vřelé výpalky se pustily.

Vysvědčením od žalovaného předloženým není prokázána skutečná *způsobilost* Nedohleděla, a každý bez výminky vázán jest, nahraditi

škodu, jeho neopatrností vzešlou, tím spíše pak škodu vzniklou neomluvitelnou neopatrností v případu uvedeném.

O způsobu poranění na nohou, pak o bolestech mých, a trvání nemoci a následcích poranění vedu za svědky Václava Krupičku, Jiřího Vysokého, Františka Kopu, svou matku Kateřinu a MDr. Julia Léčila; tito také prokážou, že poranční vřelými a nejen horkými výpalky způsobeno bylo.

Františka Kopu a svou matku, Kateřinu vedu za svědky též o tom, že mé boty uvedeným puštěním výpalkův pokaženy byly.

Žalovatel nedbalého člověka k řízení strojů ustanovil, tudíž naň náleží, aby škodu způsobenou zřejmou jeho nedbalostí nahradil, ano on sám neměl patřičné pozornosti; tudíž už dle zásady humanity měl by mně žalovaný — jakožto velmi zámožný muž mně jakožto chudému na svou práci pouze poukázanému — náhradu dáti, a své opomenutí uznati. I analogie zásady v §§. 20. a 21. čeledního řádu z dne 7. dubna 1866 vyslovené potvrzuje mou žádost.

V dopovědi uvádí žalovaný:

V době té, v níž výpalky na žalovatele vpuštěny byly, nebyl jsem doma, pročež jsem s ním u pumpy státi, a s ním mluviti nemohl.

Jen tehdy byl bych povinen k náhradě, kdybych se nebyl přesvědčil o schopnostech Nedohleděla; avšak vysvědčení předložené mne dle §. 1315. ob. zák. obč. vší povinnosti sproštuje.

V konečné řeči uvádí žalovatel:

Žalovaný v době té, v kteréž jsem na nohou poraněn byl, ovšem už u pumpy nebyl, ale před poraněním mým, pokud jsem pumpu spravoval, a mimo vnitro pumpy stál, byl u mne, a domluviv mnou uvedená slova, odešel od pumpy, a zrovna odejel; zdaliž a kam pak odejel, jest lhostejné.

Vysvědčením od žalovaného předloženým není vyvráceno, že neopatrným jednáním Nedohleděla a žalovatele mně nohy poraněny byly; i nezkoušený strojník nebo nezkoušený topič mohl a musel věděti, že mně nohy opaří, když na mne vařící výpalky do studně pustí a konečně k řízení strojů potřebí jest nejen vědomostí nabytých a zručnosti vycvičené, nýbrž i bedlivé opatrnosti.

V nákonečné řeči uvádí žalovaný: Opatrnost jest vlastnost zevnějším vlivům podrobená, a není zahrnuta v způsobilost v §. 1314. a 1315. ob. zák. obč. uvedené.

Výsledek průvodního jednání uveden bude v rozsudku.

Rozsudkem ze dne 7. října 1869 č. 9907. s. ř. za právo se nalezlo:

I. Co se týká *odstavce žalobní* prosby, aby za právo se uznalo,

„že žalovaný povinen jest, žalovateli 30 zl. r. m. za bolesti, kteréž tím utrpěl, že dne 16. března 1868 jeho nohy v pumpě žalovaného v Rovině opařeny byly, jakožto bolestné do 14 dnů pod následky exekuce zaplatiti, a zároveň i ouroky šestiprocentné z nich ode dne žaloby“ — jest žalovaný bezvýminečně povinen, žalovateli 30 zl. r. m. a šestiprocentné ouroky z nich ode dne 19. června 1868 do dne placení jdoucí do 14 dnů zaplatiti jinak naň vedeno bude právo.

www.libtool.com.cn

II. Co se týká odstavce prosby žaloby, aby za právo se uznalo, „že žalovaný povinen jest, žalovateli co náhradu za výdělek žalovateli tím ušlý, že dne 16. března 1868 v pumpě žalovaného nohy žalovatele opařeny byly, 27 zl. a 6% ouroky z nich ode dne žaloby do 14 dnů pod následky exekuce zaplatiti — jest žalovaný povinen, na místě 27 zl. požádaných toliko 14 zl. a 6% ouroky z 14 zl. ode dne 19. června 1868 jdoucí žalovateli do 14 dnů pod následky exekuce zaplatiti, avšak jen pod tou výminkou, pakli žalovatel oceňovací přísahy vykoná: „že z příčiny té, že ode dne 16. března 1868 do dne 20. dubna 1868 pro poranění na nohou dne 16. března 1868 v pumpě žalovaného v Rovíně utrpěné, truhlářskou práci konati nemohl, ztrátu výdělku svědomitě na 14 zl. si cení. Co do ostatních 13 zl. žalobní prosba bezvýminečně se zavrhuje.

Nevykoná-li žalovatel přísahu oceňovací pod II. uvedenou, bude žalobní prosba ohledem přivedených 14 zl. výminečně přiřknutých též odmrštěna.

III. Co se týká odstavce žaloby, aby za právo se uznalo, že žalovaný povinen jest, žalovateli za boty dne 16. března 1868 v pumpě žalovaného zkažené 3 zl. 50 kr. s přísl. do 14 dnů pod následky exekuce zaplatiti — jest žalovaný povinen, žalovateli 3 zl. 50 kr. a 6% ouroky z nich ze dne 19. června 1868 do dne placení jdoucí do 14 dnů pod následky exekuce zaplatiti, jestli že žalovatel oceňovací přísahu vykoná, „že škodu tím utrpěnou, že jeho boty dne 16. března 1868 v pumpě žalovaného v Rovině zkaženy byly, svědomitě na 3 zl. 50 kr. si cení.

Nevykoná-li žalovatel oceňovací přísahu pod III. uvedenou, bude žalobní prosba co do těch 3 zl. 50 kr. s přísl. výminečně přiřknutých odmrštěna.

Náklady soudní vzájemně se vyzdvihují.

Důvody toho rozhodnutí jsou:

Přiznáním žalovaného prokázáno, že Nedohleděl, správce strojů v továrně žalovaného, žalovatele ku správě pumpy zjednal dne 16. března *1868, a že ho sám* k pumpě, kterouž spraviti měl, vedl, a pak že

www.libtool.com.cn

výpalky z továrny na líh žalovaného — aspoň horké — vpuštěny byly v pumpu uvedenou, když v ní žalovaný Nedohledělem uvedený už pracoval, a že žalovateli jimi nohy poraněny byly.

Seznáním Václava Krupičky, Jiřího Vysokého, Frant. Kopy, Kateřiny Neblahé a MDr. Julia Léčila prokázáno jest, že dne 16. března 1868 nohy žalovateli výpalky vřelými, vypuštěnými z továrny žalovaného, opařeny byly, a že tím velkou bolest utrpěl; a podlé seznání Kateřiny Neblahé, Františka Kopy a Jiřího Vysokého byl žalovatel aspoň 5 neděl k truhlářské práci neschopen; z vylíčených všemi těmi svědky okolností vychází na jevo, že dle všeobecné zkušenosti poranění žalovateli aspoň 5 neděl práce truhlářské konati nedopouštělo.

Seznáním Františka Kopy a Kateřiny Neblahé dokázáno jest, že výpalky boty žalovateli pokazily.

Dokázáno tím, že žalovatel škodu utrpěl.

Žalovaný z důvodů v jeho řečech uvedených náhradu vyplatiti se zpěčuje.

Žalovaný neprokázal, ani neuvedl, že žalovatel jen svou vinou škodu podotčenou utrpěl, tudíž má žalovatel podlé §. 1325 ob. zák. obč. právo náhradu žádati.

Sporné jest v té při především, kdo náhradou škody podlé §. 1325. ob. zák. obč., pokud objektivně určenou se jeví, jest povinen. zdali žalovaný sám, čili jen Nedohleděl, aneb jen oba, dle jisté míry anebo k nerozdílné ruce, aneb zdali snad nižádný z obou.

Přiznáním žalovaného dokázáno jest, že z továrny žalovaného tekutiny na žalovatele se do pumpy pustily, tudíž jest podlé §. 1318. ob. zák. obč. žalovaný k náhradě povinen, a jest jemu zůstaveno, aby na Nedohledělovi náhradu si vydobyl.

Též podlé §. 1315. ob. zák. obč. jest žalovaný povinen, nahraditi škodu žalovateli; neboť ustanovil neopatrnou osobu, ku opatrování a správě strojů parních neúplně schopnou; ku správě té nedostačí toliko způsobilost co do vědění, nýbrž i skutečná způsobilost k užívání vědomostí; a žalovaný vyplnil jen povinnost vytknutou v §. 1314. ob. zák. obč. v první větě §u; popříti nelze, že puštění výpalků v pumpu, v niž sám Nedohleděl žalovatele uvedl, jest zaviněním vzniklým velmi velkou nedbalostí, z něhož žalovaný k náhradě jest povinen.

Jedná se nyní toliko o vysvědčení výšky náhrady.

Všickni svědkové uvedení i lékař MDr. Léčil v tom se shodují, že popálením obou nohou, kteréž otekly, velmi velké bolesti způsobeny byly žalovateli, pročež žádaná náhrada 30 zl. velmi mírnou se jeví, a zmírněna býti nemohla; též nebylo přiřknutí těch 30 zl. závislým

učinčno na vykonání oceňovací přísahy, poněvadž podlé §. 1325. ob. zákona obč. bolestné soudem vyměřeno býti má podlé vyšetřených okolností.

www.libtool.com.cn

Svědky již uvedenými dokázáno jest, že žalovatel aspoň 35 dnů k truhlářské práci neschopným byl, a podlé všeobecné zkušenosti udání to s povahou velkého poranění se shoduje; požádaná denní mzda byla na 40 kr. zmírněna podlé všeobecné zásady, že náhrada se zmírniti má, není-li nepochybného základu pro vyměření do výšky žádané; naproti tomu co do dalších 6 dnů nebyla nižádná náhrada přiřknuta, poněvadž není ouplně jistého průkazu o neschopnosti žalovatele ku práci po dobu těch dalších 6 dnů. Náhrada za 35 dnů po 40 kr. činí 14 zl., pročež stran ostatních 13 zl. žalobní prosba bez výminky byla zavržena.

O ceně škody spůsobené pokažením bot připuštěna oceňovací přísaha; cena zmírněna nebyla, poněvadž o ceně té toliko přísaha rozhodnouti může, a poněvadž žalovatel toliko cenu obyčejnou dle svého tvrzení žádá, a žalovaný nepopřel, že cenu obyčejnou za boty žádal, tudíž §. 1331. ob. zák. obč. místo má.

Náklady byly vzájemně vyzdviženy, poněvadž části prosby se nevyhovělo, a nejen pro pouhé zmírnění žádané částky, nýbrž i pro nedostatek průvodu o skutku, z něhož ta část se žádala.

Žalovatel žádá i přímo na žalovaném náhradu podotčenou z té příčiny, že podlé udání žalovatele žalovaný sám ku práci u pumpy jej vyzval, tudíž opomenutí dle §. 1301. ob. zák. obč. sám a nejen služebník jeho Nedohleděl se dopustil. Kdyby předcházející výklad zákona místa neměl, když by totiž přivedených zákonních ustanovení nebylo, záviselo by rozhodnutí na tom, zdali by žalovaný přísahu rozhodovací mu uloženou a jím přijatou, „že žalovatele sám ku práci nevyzval“, vykonal čili nic, neboť podlé §. 1302. ob. zák. obč. vázán by byl žalovaný pro nedílnost součastenství spáchání škody nerozdílnou rukou k náhradě škody vzešlé, pakli by nevykonal přísahu mu uloženou, a dle §. 891. ob. zák. obč. má žalovatel na vůli, jen žalovaného o zaplacení náhrady žalovati.

Žalovaného povinnost ku náhradě bezvýminečné se dokázala, tudíž tobo průvodu třeba není.

Rozhodnutí to dostatečně i odůvodnění svého nachází v základní zásadě třicáté hlavy ob. zák. obč. v spanilomyslném a šlechetném pravidle humanity, přispěti tomu, komu škoda spáchána byla, a kdo si sám pomoci nemůže, a přiměti k slušnému, šlechetnému zacházení se škodujícím, kteréž pravidlo zřejmě v posledním odstavci §. 1310

ob. zák. obč. se vyznačuje; též v nejnovější době vydaný zákon z dne 5. března 1869 č. 27. ř. zák. jest jen výsledkem uvedené idei humanity; jest zřejmým uznáním a výslovným užitím zásad v občanském zákoně vyložených též na škody na železnicích spůsobené.

V stížnosti ze dne 1. listopadu 1869 č. 11.133. soud. uvádí žalovaný:

V §. 1318. ob. zák. obč. o tom se jedná, bylo-li z bytu něco vyhozeno neb vylito, čímž někdo škodu utrpěl. Jest na bíledni, že §. 1318. ob. zák. obč. v při této místa nemá, poněvadž místnost, kdež se na jmeno žalovaného líh vyrábí, jest jeho závodem průmyslným, nikoliv jeho bytem, a ani dle obdoby tohoto §. upotřebiti nelze, poněvadž o otázce právní, o kterouž se v této rozepři jedná, zákon jinde výslovně rozhoduje, totiž v §. 1315. ob. zák. ob.

Z neopatrnosti cizí nikdo vázán býti nemůže, ani z cizího zavinění, byť by i ze sebe větší nedbalosti bylo vzešlo, poněvadž z toho, co kdo jiný bez práva učiní, nikdo vůbec práv není, když v tom účastenství neměl. Žalovaný dokázal, že Nedohledčl jest spůsobilým k vedení strojů, ustanovení v §. 1315. ob. zák. obč. tudíž místa nemá.

Ostatně první stolice odpovědnost pána práce tak široce vykládá, že by dle něho zákonem bylo ustanoveno, že ten, kdo k práci zřídí osobu cizí, práv jest ze vší škody, kterou někdo jiný tím vezme.

Ale i první stolice nepokládá odůvodnění své za dostatečné.

Kdyby i prokázáno bylo, že žalovaný sám žalovatele před poraněním jeho ku práci vyzval, není tím pro rozhodnutí sporné otázky pranic dokázáno; neboť zákon nikde neustanovuje, že by žalovaný práv byl ze škody, kterouž bez viny jeho zjednaný utrpěl, a §. 1302. ob. zák. obč. ani zjednatele cizího zavinění účastným nečiní.

Zajisté šlechetné a spanilomyslné jest to, přispěti tomu, komu škoda spáchána byla, a jenž sám si pomoci nemůže, ale nešlechetné a proti zásadám mravnosti by bylo, nutiti někoho k dobročinnosti a z pouhé humanity ku škodujícímu proti právu odsouditi jiného k náhradě škody, ač škody nezavinil.

Otázku, kdo povinen jest dáti náhradu, nelze rozhodnouti zásadou humanity.

Žalovaný není povinen, náhradu dáti, tudíž žádám o zamítnutí žaloby, avšak kdyby mimo nadání se uznalo, že náhradu dáti povinen jest, žádám o zmírnění náhrady; zvlášť bolestné první stolice zmírniti měla, neboť žalovatel jistě předpokládal, že zmírnění dle právního obyčeje nastane.

Druhá stolice potvrdila rozsudek uvedený z následovních důvodů:

www.libtool.com.cn

Povinnost každého živnostníka jest i o to se starati, aby provozování jeho živnosti druhým na zdraví lidskému nebezpečné nebylo; neboť podlé §. 335. a 431. tr. z. trestá se opomenutí povinnosti té, když když škoda se nestala, jen když snadné škodlivé následky jednání neb opomenutí snadno vzíti mohou za přečiny aneb přestupky.

Podlé §. 1295. ob. zák. soud. musí, kdo předstírá, že nemohl závazku svého ze zákona vzešlého pro překážku bez viny své splniti, uložena povinnost, toho dokázati.

Žalovaný nevěděl, že o nastávající zvěrné pumpy vědomosti nemá, a že ostatních svědků dáti nemůže, aby jeho dělníci výpalků do studny, odkud to snadné nelze, nelili, vyšetří pouze že v době opaření žalovaného domu v Rovné nebyl, čímž jakož i tím, že zkoušeného topiče měl, jeho provinění opomenutím spáchané závažného není; žalovaný jest tedy povinen, náhradu dáti, kterouž první stolice dle zákona vyměřila, při čemž se podotýká, že žalovaný mírnou náhradu žádal, zvláště že žalovaný velmi mírné bolestné žádal, ponévadž podlé seznání lékaře a ostatních svědků není nižádné pochybnosti o tom, že žalovatel značných bolestí vytrpěl.

Nález veleslavného c. k. vrchního soudu zemského *ze dne 20. listop. 1869 č. 39753.*

František Rohr.

Deník.

Valná hromada pražského právnického spolku k zaopatření vdov a sirotků po doktořích práv odbývána dne *16. prosince* 1869 za předsednictvím starosty spolku p. dra Josefa *Friče*. Ze zprávy jednatelské od něho přednešené vyjímáme: Návrh nových stanov, na kterýchž se valné hromady ze dne 13., 17., 29. a *30. prosince* 1868 byly usnesly, nedošel posud schválení ministerstva vnitřních záležitostí. — Ředitelstvo spolku odbývalo během roku 1869 7 sezení, v nichž vyřízeno 89 podání. — Úrok ze všech jistin spolkových na zástavách uložených z usnešení ředitelstva zvýšen z 5% na 6%, kterémužto ustanovení se většina podrobila (tím spůsobem docíleno ročně o 2584 zl. z příjmů více). Pp. dři. Al. Jansa a Jan Jansa podali stížnost proti usnešením ředitelstva a poslední valné hromady, kterými jim za výminku přijetí uloženy větší platy; o stížnostech těchto posud není rozhodnuto. — Rozepře, kterou vedl se spolkem p. JUDr. Alois Brůžek za tou příčinou, že na něm při přijetí

litické, neboť náhodou větší část těch, kdož se zasazovali o stanov upravení, jsou Češi, kdežto zvíce němečtí členové, nechtějíce sami počítati, stavěli toliko na jmenované zdání znalecké. Z Vídně se jim řeklo, že spolek jest passivní, musili tudíž sami na to přísahati, aniž by dále věděli proč.

Nejpodivnějším jest, jak se Jeho Excellence pan ministr do těch otázek míchati mohl; kdo mu právo dal, by se stal prokuratorem celého spolku a jednotlivých jeho členů? Jeho Excellence p. ministr měl stanovy posuzovati toliko se státního hlediště, zdali vyhovují ustanovením zákona a nemá práva předpisovati soukromé společnosti, na jakých zásadách se má sjednotiti.

Ostatně valná hromada výslovně vytknula, že opravené stanovy jsou jenom přechodem, by se vyšlo z několikaletého provisoria, že sbírati se má materiál statistický, pomocí jehož by se později souditi dalo, pokud onen znalec měl pravdu. Ale nic naplat — sto let staré stanovy s četnými doplňky i sobě odporujícími musily zůstati proti vůli veliké většiny členů, poněvadž jeden počtář z Vídně — špatně počítal.

K poznání toho jen několik čísel. Spolek má přes 400.000 zl. jmění z větší části pod 6% úrok uloženého, které jen na 5% počítané dá ročně . . . . . 20.000 zl.
z 275 členů platí každý ročně 21 zl., což činí . . . 5.775 „
dohromady . . . 25.775 zl.
naproti tomu platí 23 vdovám po 525 zl. tudíž . . . 12.075 „
tak že zbude ročně čistých . . 13.700 zl.
nehledíc k ostatním příjmům, jež ročně páčiti se mohou aspoň na 3000 zl.

A přece prý jest spolek passivní!

Advokaté v Praze. Dne 1. ledna 1869 bylo 70 advokátů v Praze, z těch v tom roce 4 zemřeli, totiž: dr. Kuenzer, dr. Merolt, dr. Švestka a dr. rytíř z Wunschheimů, kdežto dr. Čermák z Prahy se přestěhoval do Horšova Týna. Naproti tomu usadilo se dle nového řádu advokátního v roce 1869 v Praze 38 nových advokátů, tak že 1. lednem 1870 byli v Praze 103 advokáté; dne 10. ledna t. r. vykonali přísahu advokátům předepsanou pp. dři. Tomáš Černý, August Mayer a Josef Tylš, kteří vesměs v Praze se usídlí.

Prazniny advokátní by zavedeny byly umlouvají se nyní advokáté vídenští. Ač uznati sluší, že by prázniny takové byly velmi výhodné, přece pochybujeme, že by se jich docílilo — vadí tomu celý ruch naší doby a *soutěž mezi jednotlivci.*

www.nkp.cz

Potrestaný chlubič. Známý advokát z jednoho venkovského města dr. St. chlubil se v jedné společnosti, že po celý čas, kde jest advokátem — jest tomu již hezky mnoho let — ještě ani jedné rozepře neprohrál. Jeho vychloubání náhodou zaslechl pražský advokát dr. Š., který nemeškal, ihned své mínění projeviti, že udání dra St. jest lichou chloubou. Ten ovšem z počátku se durdil, ale brzy počal couvati uváděje, že v tom míněny nejsou rozepře stručně provedené, ani rozepře v řízení konkursním; ale dr. Š. byl neustupný a nabídl sázku, že udání jeho nejsou pravdivá i pokud se týče rozepří písemně projednaných. Dr. St. ovšem se kroutil, ale nevida zbytí a nechtěje, by celá společnost měla ho za marného mluvku, konečně přistoupil k sázce o 10 lahví vína champagnského, které zavázal se zaplatiti, kdyby dr. Š. do roka řádně dokázal, že on, dr. St., jako advokát skutečně ztratil nějakou rozepři písemně projednanou, kdežto by naopak dr. Š. totéž množství vína zapraviti musel, kdyby se mu onen důkaz nezdařil. Byl tedy hned ve srozumění obou stran zřízen soud smírčí, který by svého času učinil nález, kdo sázku prohrál. Než ještě prošla lhůta vyměřená, předložil dr. Š. smírčímu soudu důkazy o tom, že dr. St. nejen prohrál rozepři písemně vedenou, nýbrž že ji prohrál ve všech třech stolicích a že ho ke všemu třetí stolice ještě odsoudila k pokutě 5 zl.

Zároveň účtoval dr. Š. náklady jemu v té záležitosti vzešlé. Před několika dny učinil smírčí soud nález, kterým uznal, že dr. St. sázku ztratil, že povinen jest zaplatiti 10 lahví vína champagnského a dru Š. náklady na 29 zl. 99½ kr. zmírněné. Tím si dr. St. utržil pořádnou ostudu.

Petr Stránský, rada c. k. vrchního soudu zemského v Praze, byv dán na výslužbu přihlásil se k přísaze za příčinou, že provozovati chce advokacii — usadí prý se v Teplici.

Advokátní komora má nyní velikou agendu, neb v minulém roku vyřídila přes 4000 čísel jednacích.

Klub advokátů prý bude založen v Praze, by se aspoň jednou v témdni scházeli a zde mezi sebou jednali. Bylo by přáti, by cos podobného se zavedlo, neboť nyní advokáté stýkají se leda u soudu, čímž se stává, že se vespolek ani neznají.

Oprava:

V posledním sešitu předešlého ročníku „Právníka“ vloudil se v článek „Na sklonku roku“ omyl, stojíť tam na 16. řádce první stránky na místě: *„nezaniklˮ slovo „nevznikl“.*

stavování díla Koldínovi pryštiti, vzal útočiště své k sbírce Cursus civilium sententiarum, která si byla již, jak jsme výše ukázali, domácí právo v Praze zjednala. Sbírka tato jest v díle Koldínově nejvíce zastoupena.

www.libtool.com.cn

3. Zřízení zemské království Českého. Když stavové vyšší začali naléhati, aby se práva městská srovnávala i se zřízením zemským, byla přijata mnohá ustanovení ze zřízení zemského do práv městských, a to buď slovo od slova, aneb jen částečně. Kdyby tuto bylo dosti místa k tomu, mohli bychom všecka taková místa stejného znění, jak v právech městských tak také i v zřízení zemském se vyskytující vyčísti, jak nám je naznačuje jeden exemplář práv městských a jeden exemplář zřízení zemského od r. 1562, které se v archivu městském pražském nalezají, a bezpochyby k takovémuto vytknutí stejných a podobných míst přišly, když komisí na srovnání práv městských se zřízením zemským na počátku věku XVII. zasedla.

4. Právo římské. Konečně patrný jest i vliv práva římského na dílo Koldínovo. První tři odstavce spisu tohoto (A. I. až A. III.) složeny jsou na příklad dle úvodu k Justinianovým institucím, a dle práva římského přispůsobeny jsou téměř všecky úvody v jednotlivých záhlavích a téměř všecky obecné deffinice právní, jak se každý při srovnání dosti povrchním o tom přesvědčí.

Dle toho, co jsme tuto pravili, sloužila tedy dílu M. Pavla K. z Koldína za pramen statutární práva Starého města pražského, sbírka „Cursus civilium sententiarum," zřízení zemské království Českého a právo římské.

Konečně zbývá nám zmíniti se ještě několika slovy o tak zvaných právech soběslavských. Jest to divná směsice ustanovení, avšak ne jak se posud myslilo vymyšlených, ale na větším díle pravdivých, v Praze skutečně ve věku XV. a i XVI. věku v platnosti jsoucích. Skladatel zahrál si s počátku na historika à la Hájek a připsal Pražanům několik práv, jichž nikdy neměli. Jakým účelem byl k tomu sveden, neumíme pověditi. Jest to zejmena úvod a následující ho články: Purkmistr pražský má zemi spravovati v sirobě; Město Pražské nemá zřenie jmieti ku podkomořiemu; O volení kniežete; O přiesaze kniežete prvé než se v zemi uvieže; Kdyby knieže dalo na svú zemi sáhnúti" a ještě nemnoho jiných. Článkové tito jsou sice buď nesmyslné přehnání anebo i opak skutečnosti; ale ostatní kusové práv soběslavských jsou

vzaty buď ze statutárního práva pražského anebo jsou to předpisové, jichž zachovávání a pravdivost knihami městskými a starými instrukcemi můžeme dokázati. Že pak i skutečně dle práv soběslavských se v Starém městě Pražském řídili konšelé, o tom svědčí i potrhání i pošpínění listův, na kterých v rukopise „Liber vetustissimus privilegiorum, statutorum etc. Veteris urbis Pragensis“ práva tato jsou napsána. Zdá se, že měla práva soběslavská, v české řeči sepsaná, zaujmouti místo původních statutů staroměstských, v řeči latinské a německé sepsaných; nebo v druhé polovici věku XV., v které době asi práva soběslavská byla složena, bylo užívání statutů latinských a německých zajisté mnohdy dosti nepohodlno.

Ještě se nám zdá býti potřebno vysvětliti, jak to mohlo býti, že v Praze mělo více právních sbírek platnost. Dokavad se konšelé řídili v právních řádech dle starého zvyku a podání, brávali na radu a k poučení svému, když podání toto nevystačilo, ve přech důležitějších a těžších jiné právní sbírky, ve XIV. věku zrcadlo práva švábského; potom když v tomtéž století byl počet vlastních a domácích ustanovení značnější (když již bylo před rukama právo statutární Starého města pražského), zastupovala tato nejpřednější místo a když nevystačila, bráno naučení jako druhdy ze sbírek cizích práv. Od XV. věku nastoupila však tuším co výpomocné právo do první řady na místo zrcadla švábského sbírka „Cursus civilum sententiarum“ a když ani tato nevystačila, užito teprv zrcadla švábského. Že tomu tak, o tom svědčí pergamenový kodex staroměstský, kde sbírka „Cursus civ. sent.“ jest nejvíce upotřebovaná, zrcadlo švábské méně a ostatní práva zemská a jiných měst jsou docela čisty.

Emler.

Paběrky z literatury o držení.

Podává JUDr. Karel Bürgel.

Málo které odvětví civilistické theorie tolik poskytuje zajímavosti ve svém rozvoji literárním jako nauka o držbě, a praví-li kdesi Ahrens, že literatura této nauky podivným jest dokladem, jak různé myšlénky mohou platnosti nabyti o témž odvětví práva, *dojista od pravdy se* nevzdaluje.

www.abtool.com.cn

Ne abych v tom ohledu chtěl býti úplný, nýbrž spíše jen proto, že novější literární úkazy v oboru této nauky omlouvají reminiscenci na genesi minulou, nastíním zde v krátkosti některé stěžejné momenty tohoto literárního rozvoje.

Ještě na počátku našeho století nebyla civilistická theorie držby ani ustálena ani určita ve svých vědeckých výsledcích. Nepokládalo se ani za věc rozhodnutou, co vlastně držení jest, a známá ještě na počátku našeho století panovavší theorie o pětici práv věcných i držení označovala co jakýsi druh věcného práva.

Nesouhlasnost ustanovení našeho obecního zákonníka občanského vztahující se k věci této snadněji pochopíme, pomníme-li, že redaktoři tohoto zákonníka pracovali ještě pod dojmem této starší v nynějších dobách ovšem již nikým nehájené nauky.

Pravou revoluci ve veškerých těchto náhledech způsobil světoznámý spis Savignyův „das Recht des Besitzes," jehožto první vydání vyšlo v roce 1803. „Nezničena," praví Ihering, „zůstane povždy sláva řečené monografie Savignyovy, že poprvé opětně uvedla ducha římského právnictví v moderní civilistickou dogmatiku," a co dotýče se jejího vlivu na vědecké názory o předmětu v ní zvláště pojednávaném, — toť vliv tento směle nazván býti může ohromným.

Hlavní těžiště Savignyovy nauky v tom spočívá, že vyznačil držení co faktum, totiž faktum, že kdosi skutečně v moci má věc (corpus possessionis) vzhledem ku které také má vůli, pokládati ji za svoji (animus domini).

Právo k věci Savignyova nauka zcela příkře staví naproti tomuto faktu, a důvod právní ochrany držení nespatřuje v nějakém rázu držby co práva, nýbrž v ohledech, které jsou mimo obor držby samé, jmenovitě Savigny sám vidí důvod ten v nutnosti zápovědi násilí proti držiteli, ježto takovéto násilí jest proviněním (delictum) proti držiteli.

Mnozí pozdější civilisté obrali si právě theorii o držbě za předmět svých reflexí, ale všickni stavěli na základě myšlénky Savignyovy o principielní protivě jednak mezi skutkem držení, jednak mezi právem k tomuto skutku se vztahujícím, a jen v podrobnostech ovšem tu i tam jiného byli náhledu. Jmenovitě též právní důvod ochrany držení mnohý ze stoupenců Savignyových vysvětloval jinak; Rudorff na př. shledával příčinu, proč násilí proti držiteli jest zakázáno, v momentu publicistickém, že totiž takovéto násilí jest útokem na obecný řád právní. Puchta

zcela neshledal důvodu, proč držení v právě jest chráněno mimo obor držení, nýbrž v jeho vlastním ponětí, vida v držení skutečnou emanaci vůle osobnosti, kteráž nutně chráněna býti musí, má-li neporušena zůstati osobnost sama.

Nad jiné slovutnější mezi spisy v hlavní podstatě myšlénkami Savignyho se řídícími jest kniha Brunsova „das Recht des Besitzes im Mittelalter und in der Gegenwart" vydaná v roce 1848. Mnohý detail nauky o držbě v této knize došel nového vysvětlení.

Rovněž výtečný a opravdu vynikající jest spis Randův „der Besitz nach österreichischem Rechte" vydaný v roce 1865. Pan spisovatel, jehož bližší poměry k našemu listu povždy nám zůstanou chloubou, taktéž vychází ze základní myšlénky Savignyovy, avšak nepopíratelnou jeho prvotní zásluhou jest, že vztahuje se k těmto myšlénkám, konstruoval institut držby dle zvláštního jeho rázu v rakouském právě; že zvláště držení práva, ohledně kterého rakouské právo od práva obecného valně se různí, v celistvém jeho ústrojí vytknul; že konečně byl první, jenž jasně logicky rozřešil a vylíčil podstatu zvláštního rakouského institutu, totiž držení tabulárního. Ze Randův spis nezůstal povědomý toliko v Rakousku a v zemích německých, nýbrž že i dále o něm zvěst vnikla, a že na př. Serafini, professor na vysokém učení v Bononii, věnoval mu v časopise „Archivio giuridico" úvahu až enthusiastickou, ovšem za příčinou skutečně geniálního rázu knihy této snadně jest k pochopení.

Zdálo se, že základní myšlénky Savignyovy, schváleny byvše tolika badateli, stanou se již jakýsi nezvratný kanon nauky o držbě, — avšak nejnovější doba na světlo přivedla spis, který emancipovav se stěžejné idey Savignyho, dáti chce nauce o držení ráz zcela nový, míním totiž spis Iheringův „Beiträge zur Lehre vom Besitz" uveřejněný původně v roce 1868 v časopise „Jahrbücher für die Dogmatik des heutigen römischen und deutschen Privatrechtes", později i samostatně. Ihering vyslovuje se proti stěžejné myšlence Savigny-ho, vedlé které jednak skutek držení, jednak právo k věci vespolek vylučují se co nesmířitelné kontrasty, jemu naopak jest držení skutkové projevení (Thatsächlichkeit) vlastnictví, jinými slovy vlastnictví v defensivě. V držení nalezá se dle Iheringa věc v takovém případě, když zevně jest v takém položení, v jakém ji mívá vlastník, chtěje ji *dle zvláštního* jejího ekonomického účelu užívati na př. ptáčník,

jemužto náleží vějičky, užívá jich tím spůsobem, že je navěsí na strom. Když tedy vidím vějičky na strom navěšené, tudíž tak přichystané, že plní svůj ekonomický účel, vidím tak projevené držení ptáčníkovo, byť bych i neviděl na blízku ptáčníka ani jeho příbytek nebo skrýš, byť by i tu ze strany jeho nebyla skutečná „custodia“ užšího doslovného smyslu.

Důvod, proč držení právně jest chráněno, spatřuje Ihering v skutečné příčině právní, totiž v nutnosti, aby vlastník sám co nejdůrazněji byl ochráněn. Byla by totiž ochrana vlastníka v mnohých případech málo jen vydatná, když by povždy dokazovati musil své právo, musíť na mnoze postačiti, aby jen dokázal, že zevně poměry tak jsou uskutečněné, jak u vlastnictví bývají, jinými slovy, aby pouze dokázal skutek držení; tím arci leckdys se stane, že chráněn bude i nevlastník, tedy osoba takové ochrany nehodná, leč menší to nedostatek, než aby opravdovému, vlastníkovi nutností, že povždy by měl provésti úplný důkaz práva, poskytovala se ochrana nedostatečná.

Praktické případy.

K zločinu loupeže dle §. 190. a 194. z. tr.

Josef Vondruška a Antonín Berounský byli usnešením c. k. zemského co trestního soudu v Praze ze dne 15. září 1869 č. 25535. obžalováni a sice onen ze zločinu loupeže naznačeného v §. 190. a 194. z. tr., tento pak ze zločinu spoluviny na loupeži dle §. 5., 190. a 194. z. tr. a při závěrečném pře líčení bylo uznáno takto za právo:

Josef Vondruška jest vinen zločinem loupeže naznačeným v §. 190. a 194. z. tr. a odsuzuje se dle §. 194. z. tr., hledíc k §. 46. *b*), k §. 47. *c*) a k §. 286. z. tr. k těžkému žaláři pěti let jedním postem každého čtvrtletí přituženému; Antonín Berounský jest vinen zločinem spoluviny na loupeži vytknutým v §. 8., 190. a 194. z. tr. a odsuzuje se dle §. 194. z. tr., hledíc k §. 46. *a*), *b*), *k*), §. 47. *c*) a §. 286. z. tr. k těžkému žaláři pěti let, přituženému jedním postem každého půlletí oba pak odsuzují se dle §. 341. ř. tr. k náhradě nákladů řízení trestního.

Zároveň jsou Josef Vondruška a Antonín Berounský povinni

Jakubu Katzovi 85 zl. společnou a nerozdílnou rukou dle §. 359. ř. tr. nahraditi.

www.libtool.com.cn

Důvody: Přísežným seznáním Jakuba Katze jest dle §. 270. ř. tr. dokázáno, že dne 18. března 1869 mezi $6\frac{1}{2}$ a $6\frac{3}{4}$ hodinou ráno na cestě z Nehvizd do Brandýsa nedaleko Mstic byl od lupičů přepaden, ze zadu za krk chycen a na zem poražen.

Na zemi leže cítil nějaký tlak na krku a viděl člověka na sobě klečeti, jenž mu písek do očí házel, napotom zuby kapsu zachytil, šev vytrhl a mu z kapsy u vesty tobolku, ve které se více než 200 zl. nalezalo, odejmul a uhodiv ještě několikráte Jakuba Katze pěstí do čela, na útěk se dal.

Asi za dvě minuty zpamatoval se Jakub Katz a poněvadž zločince přes pole směrem k Praze utíkati viděl, pronásledoval jej, až konečně pachatel na volání Katzovo od dvou vozků po hlavní silnici ku Praze jedoucích Huky a Řeháka chycen byl.

V chyceném pachateli byl pak poznán Josef Vondruška, který hned při svém zatčení, ku kterému se náhodou Julius Katz, syn škodujícího a jeho kočí Jan Král hodili, Jakubu Katzovi 115 zl. v bankovkách vrátil.

Čin dle §. 269., 270. a 263. ř. tr. dokázaný zahrnuje v sobě skutečnou povahu zločinu loupeže v §. 190. a 194. ř. tr. naznačeného.

Jos. Vondruška vyznal se při soudním výslechu dne 18. března, pak dne 19. března 1869, že čin ten spáchal a vyznání jeho srovnává se úplně s vyšetřenou povahou skutku.

On sice při závěrečném přelíčení své vyznání odvolal, přece však ono doznání moci právního důkazu nepozbylo.

Josef Vondruška omlouvá se, že se přiznal k činu podlé písemného oznámení četnictva, což však nemožno jest, ano oznámení to teprv dne 22. března 1869 soudu došlo.

Nehledíc však ani k doznání tomu, jest Josef Vondruška na základě přemnohých právních příčin podezření o loupeži té usvědčen, neb byl na místě činu, byl v držení větší částky odejmutých peněz a mimo to dal se po spáchaném činu na útěk, byl u něho v kapse nalezen písek a jest od Jakuba Katze přímo jakožto pachatel loupeže obviněn.

Důkaz viny stran Josefa Vondrušky jest tedy dle §. 264. a 267. ř. tr. právně proveden.

Antonín Berounský doznal v předběžném vyšetřování, že vousy nedaleko místa činu nalezené zhotovil z kůže, ježto v jeho

bytu v posteli byla postižena a je toho dne ráno, když loupež spáchána byla, na cestě za hřbitovem Jos. Vondruškovi dal; Ant. Berounský dále doznal, že svůj kabát a čikoš Jos. Vondruškovi půjčil, radě mu, aby nemluvil, by se neprozradil a že Jos. Vondrušku na člověka od Nehvízd přicházejícího upozornil.

Antonín Berounský jedině zapřel, že to vše v loupežném úmyslu učinil, udávaje, že se to vše toliko žertem stalo, aby Jakub Katz postrašen byl; při závěrečném pře líčení pak přiznání své částečně odvolal, omlouvaje se, že vousy nedaleko místa činu nalezené nikoliv z oné kůže nezhotovil, že je Jos. Vondruškovi již v masopustě na maškarní ples půjčil, že na místě činu nebyl a že vůbec o loupeži nic neví.

Avšak jeho dřívější doznání nepostrádá průvodní moci a na Antonína Berounského jest dle §. 264. a 267. z. tr. právně dokázáno, že k vykonání radou svou přispěl, prostředky opatřil a Jos. Vondrušku na Jakuba Katze upozornil, tedy zločinem spoluviny na loupeži vinným se stal.

Antonín Berounský je zlého úmyslu dle §. 268. z. tr. právně usvědčen, neb při závěrečném pře líčení doznal, že onoho dne časně ráno s Jos. Vondruškou z domu odešel, což též přísežným seznáním Jakuba Katze stvrzeno jest, jenž viděl, kterak dva mužští k němu přicházejí, načež ihned od zadu přepaden byl. Jakub Katz ale, když se vzpamatoval, vstal se země a viděl jen jednoho utíkajícího mužského, kterého pronásledoval; musel se tedy Antonín Berounský na útěk dáti.

Antonín Berounský byl v přípravném vyšetřování od Josefa Vondrušky výslovně obviněn, že se spolu stran loupeže umluvili a u Ant. Berounského byla též kůže nalezena, z které dle dobrozdání znalců vousy, jež loupežník při vykonání loupeže na obličeji měl, zhotoveny byly.

Když se konečně uváží, že Antonín Berounský, byv pak odpoledne v Praze v hostinci „u Císařských“ postižen, dle přísežného seznání Alžběty Hydlové, Josefa Fröstra a Josefa Řepky velmi zbledl a zaražen byl, že se Ant. Berounský též křivě vymlouval, předstíraje, že do Prahy pro své náčiní šel, kdežto otec jeho udal, že do Prahy stran nějaké práce šel, že Ant. Berounský již den před loupeží odpoledne s Vondruškou na místě činu byl, nelze nikterak o jeho zlém úmyslu pochybovati, an se skutek náhle neudál, nýbrž rozličné přípravy k loupeži činěny byly.

Při vyměření trestu v §. 194. z. tr. vytknutého neshledalo

se žádných okolností přitěžujících, naproti tomu polehčující okolnosti, že posud netrhonného chování byli (§. 46. *b*) z. tr.), že se vazba vyšetřovací bez viny jich prodloužila (§. 46. *k*) z. tr.) a že větší část škody nahražena byla (§. 47. *c*) z. tr.); stran Antonína Berounského pak, že mu ještě není 20 let (§. 46. lit. *a*); pročež použito mimořádného práva zmirňujícího.

K odvolání odsouzených Josefa Vondrušky a Antonína Berounského potvrdil c. kr. vrchní soud zemský nálezem ze dne 13. prosince 1869 č. 42206. rozsudek první stolice z těchto **příčin:**

Jakub Katz seznal přísežně, že když dne 18. března 1869 mezi $6^1/_2$ a $6^3/_4$ hodinou ranní se ubíral nesa při sobě přes 200 zl. v tobolce uschované v kapse na vnitřní straně vesty se nacházející, z Nehvizd ku Brandýsu, spatřil dva muže od Touženské cesty k němu přicházející, že při další chůzi své ze zadu násilně byl uchopen, ku zemi vržen, že nějaký muž naň klekl, mu krk stiskl, ze své kapsy písek vyňal a do očí mu jej hodil, ihned na to rukou pod svrchník pod spodní kabát na vestu sáhl, při tom knoflík u vesty utrhl a nemoha tobolku vytáhnouti, zuby zachytil kapsu u vesty, z níž tobolku s penězi vytáhl, avšak vzchopiv se na to, pěstí mu několik ran do čela zasadil a pak se na útěk dal, že konečně on sám, když se byl poněkud zotavil, zanechav na místě čepici, hůl a kapesní šátek, za dotčeným mužem po silnici do Prahy vedoucí běžel, kdež k jeho volání čeledín Josef Řehák a bednář Josef Huka onoho muže chytili.

Oba tito potvrzují dotýčná udání Jakuba Katze s tím doložením, že zadržený muž se vydával za syna Nehvizdeckého šenkýře, při tom však rukou v pravou kapsu sáhnouti hleděl a že Josef Řehák, poněvadž Huka k tomu poukazoval, že onen muž po noži sahá, do kapsy mu chmátl, avšak nikoliv nůž, nýbrž balíček bankovek nalezl a vytáhl, ku kterýmž ihned Jakub Katz se hlásil, dokládaje, že to nejsou veškeré mu odejmuté peníze.

Náhodou k tomu přišel Julius Katz, syn Jakuba Katze, jenž s kočím Janem Králem do Prahy jel a jest výpovědmi těchto svědků dokázáno, že onen zadržený muž, stran něhož později zjištěno bylo, že to byl obžalovaný Josef Vondruška, se vydával za Knapa z Čelákovic a udával, že jeho druh jest Pecháček z Jirny.

Dále jest dolíčeno přísežným seznáním Jakuba Katze, že

u Josefa Vondrušky 115 zl. nalezeno a jemu odňato bylo, že tedy z peněz násilně mu odejmutých ještě 25 zl. postrádá.

Násilí Jakubu Katzovi spůsobené, jehož patrně v tom úmyslu užito bylo, aby bylo lze zmocniti se jeho tobolky s penězi, a skutečné odejmutí tobolky s 200 zl. zahrnuje v sobě povahu zločinu dokonané loupeže, naznačeného v §. 190 z. tr.

Vším právem Josef Vondruška co přímý pachatel zločinem tím vinným uznán byl, neboť nehledíc k tomu, že škodující jej ihned po spáchaném skutku pronásledoval a očí s něho nespustil, až jej Řehák a Huka zadrželi, nehledíc dále k tomu, že u něho větší část peněz, o které Katz oloupen byl, byla nalezena, vyznal se Josef Vondruška v Nehvizdské kasárně četníků, že skutek spáchal; u něho byl v pravé kapse u kalhot písek nalezen, jak to přísežně dosvědčují Josef Fröster a Josef Řepka; on ukázal četníkům vyvedším jej k místu činu směr, kterým se byl na útěk dal, dodávaje, že v tuto stranu odhodil též falešný vous, jehož užil při vykonání zločinu, trochu dále pak tobolku Jakuba Katze a v skutku věci tyto četník Josef Fröster ve směru udaném nalezl.

Josef Vondruška vyznal se však dále při výslechu dne 18. a 19. března 1869 u c. k. okresního soudu v Brandýse ze spáchání skutku se všemi okolnostmi, jak vyšetřováním na jisto postaveny byly a kteréž pouze osobám, jež se ve vykonání skutku byly súčastnily, známy býti mohou a dodal dále že dne 18. března 1869 časně ráno o 4. hodině k Ant. Berounskému došel, aby tam vše připravil, že však pospolu asi v 5 hodin vyšli, kdež Antonín Berounský láhev kořalky s sebou vzal, že v polích za hřbitovem na půl cestě čekali, že mu tam Ant. Berounský vous z beranního rouna shotovený v tváři připevnil, že J. Vondruška sám všedním kabátem a čikošem Ant. Berounského, týž pak dlouhým zimníkem Jos. Vondrušky oděn byl, že když od Nehvizd muže přicházeti viděli a jej za Jakuba Katze poznali, Berounský jemu, Vondruškovi, kořalky se napíti dal a mu poradil, aby nepromluvil a že mezi sebou se umluvili, že Berounský z peněz, kteréž Vondruška z tobolky vzíti chtěl, část obdrží, konečně že když již byl Vondruška peníze Jakubu Katzovi odebral, Ant. Berounský se k němu z levé strany od staré cesty přibližoval, Vondruška však utekl.

Vondruška doznání takto učiněné později odvolal, nemoha nižádného platného důvodu, proč by se byl křivého doznání dopustil, udati.

Tvrzení jeho, jako by zlé s ním nakládání a ubíjení v ka-

sárně četnické v Nehvizdech jej k tomu bylo donutilo, rozhodně popřeno bylo četníky Josefem Řepkou a Janem Muzikou; Jakub Katz dále dokládá, že Vondruškovi v dotčené kasárně ani toho nejmenšího násilí nebylo spůsobeno, naopak že se s ním vlídně nakládalo.

Uvedl sice obžalovaný též při závěrečném pře líčení, že protokol u c. k. okresního soudu v Brandýse o jeho výslechu dne 18. a 19. března 1869 sepsaný a jemu právě přečtený, pouhým jest výtahem z udání četnictva, avšak nezasluhuje tvrzení toto již ani proto povšímnutí, poněvadž oznámení četníků teprvé po sepsaném výslechu, totiž dne 22. března 1869 soudu došlo.

Jest tedy Josef Vondruška po právu na základě vlastního doznání dle §. 264. a 267. ř. tr. za vinna uznán.

Pokud se týče Antonína Berounského doznal týž při prvním výslechu svém u c. kr. soudu v Brandýse, že asi týden před 18. březnem 1869 s Vondruškou mluvil, že týž pak prohodil, že si švandu udělají, žida Katze postraší a Vondruška jej o zapůjčení vousů k tomu konci, aby Katzem poznán nebyl, prosil, načež prý mu z beranního rouna vousy a sice ty, které nedaleko místa činu nalezeny byly, shotovil, že dne 18. března 1869 Vondruška k němu přišed, jej požádal za zapůjčení mu letního kabátu a čikoše, by jej Jak. Katz nepoznal, že jeho žádosti vyhověl, sám se kabátem zimním Jos. Vondrušky oděl, láhvičku kořalky s sebou vzal, načež pak oba pospolu až za hřbitov popošli, kdež Berounský Vondruškovi vousiska dal, že pak tam stáli opodál cesty z Nehvizd k Msticím vedoucí, že brzy na to Katze od Nehvizd přicházeti viděli, kdež pak Berounský Vondruškovi kořalky se napíti dal, radě mu, aby nepromluvil a takto se neprozradil, že však na to se vzdálil.

Vyznání toto srovnává se co do skutku zcela s tím, co byl Vondruška vyznal; pravdivost jeho, pokud se týče přítomnosti Ant. Berounského na místě činu bezprostředně před spácháním skutku, jest přísežnou výpovědí Jakuba Katze dotvrzena, který krátce před úkladem naň učiněným spatřil dva muže v polích s pravé strany od Toušenské cesty přicházeti, dále tím, že zimník Jos. Vondrušky v Běchovicích u Františka Duchana, strýce Berounského nalezen byl, kdež týž dle přísežné výpovědi Duchanského předstíraje, že jede v záležitostech obchodních do Prahy a že se večer opět navrátí, kabát zanechal.

Vyznání takto učiněné Ant. Berounský již v předběžném vy-

šetřování v ten smysl přispůsobil, že falešný vous Josefu Vondruškovi již týden před tím, nežli dne 18. března 1869 z domova vyšli, dal, ano při závěrečném pře líčení docela zapíral, že se s Vondruškou umluvil zažertovati si s Katzem, dále též že by byl shotovil falešná vousiska z rouna u Berounského nalezeného, poněvadž jen prý řekl, že dříve kdysi z podobné kůže vousy shotovil.

Avšak poslední toto tvrzení jest dobrozdáním znalců o tom slyšených zcela vyvráceno, neboť prohlásili se kožešníci František Hampeis a Václav Zůza, že ony tři kousky, z nichž na blízku místa činu nalezený falešný vous shotoven byl, vyříznuty byly z beranního rouna v posteli Antonína Berounského nalezeného.

Důkaz proti Ant. Berounskému jest dle §. 264. z. tr. hledíc k §. 267. ř. tr. vlastním doznáním proveden, že se výše dotčeným způsobem súčastnil skutku Jos. Vondruškou na Jakuba Katzovi spáchaného, jenž jest zločinem dokonané loupeže. Spolupůsobení toto tvoří však spoluvinu v zločinu dokonané loupeže dle §. 5., 190. a 194. z. tr.

Při tom nelze tvrzení Ant. Berounského, jako by Jos. Vondruška k pouhému žertu s Jakubem Katzem vybízel a on tedy mínil, že o pouhou švandu jde, v uvážení bráti, hledí-li se k výpověděm Josefem Vondruškou při prvním výslechu činěným, dle kterýchž výslovně umluveno bylo, Jak. Katzovi peníze pobrati, a zvláště k okolnosti příseżně potvrzené Antonínem Pokrupou, obecním starostou v Nehvizdech, že dne 17. března 1869 k večeru Vondrušku a Berounského za hřbitovem po mezi jakési k Mileticům jdoucí spatřil, kdež se na to právě na témž místě, na kterémž druhého dne oloupen byl Katz, chvíli zastavili, což mu nápadné bylo, ani tam ničehož říditi neměli.

Antonín Berounský dále tvrdil, že zimník Josefa Vondrušky pro zimu oblékl a při závěrečném pře líčení hleděl zanechání kabátu toho v Běchovicích vysvětliti tím, že prý o polednách již tepleji bylo; Fr. Duchan prohlásil se však při líčení, že onoho dne, kdy Antonín Berounský do Prahy jel, po celý čas a též o polednách zima byla, a vychází z toho patrně, že Berounský zanechav kabát u stryce, tím spůsobiti chtěl, aby spojení jeho s Josefem Vondruškou onoho dne nevešlo v známost a mu dokázáno nebylo.

Rozsudek první stolice jest tedy co do viny jak Jos. Vondrušky tak i Antonína Berounského zcela odůvodněn po právu. Co se týká trestu nevidělo se c. k. vrchnímu soudu zemskému jej zmírniti, poněvadž první soud při vyměření trestu nižádné

okolnosti přitěžující nepoužil, ač zde jest u obou obžalovaných okolnost přitěžující zralého uvážení a zúmyslného připravování skutku, dále že čin spojen byl s poškozením na těle, §. 43. z. tr.

Poněvadž konečně také ostatní opatření rozsudku na zákonech výše uvedených se zakládá, sluší odvolání z prvního rozsudku za zcela bezdůvodné považovati, pročež rozsudek první stolice dle celého obsahu potvrzen byl.

Nález vrchního soudu zemského ze dne 13. prosince 1869 č. 42206.

Frant. Poláček.

K zločinu podvodu dle §. 197. a 199 a) z. tr.

František Mareš udal Václava Holečka pro zločin podvodu spáchaný vykonáním křivé přísahy, jež mu v rozepři o zaplacení 160 zl. rozsudkem c. k. okresního soudu v Novém Strašecí ze dne 6. března 1866 č. 1651. uložena jest byla a při závěrečném pře líčení dne 12. října 1868 u c. k. zemského co trestního soudu v Praze odbývaném uznáno jest takto za právo:

Václav Holeček jest vinen zločinem podvodu naznačeným v §. 197. a 199. a) z. tr. a odsuzuje se dle §. 202. a 204., hledíc k §. 46. b) a k §. 55. z. tr. k těžkému žaláři dvou měsíců o jednom postu každého měsíce, a dle §. 341. z. tr. k náhradě nákladu řízení trestního.

Přísaha rozhodovací Václavem Holečkem v rozepři s Františkem Marešem pcto. 160 zl. u c. k. okr. soudu v Novém Strašecí vykonaná, jakožto křivá prohlašuje se za právně neplatnou.

Důvody: Václav Holeček vykonal v rozepři s Františkem Marešem o zaplacení 160 zl. u c. k. okres. soudu v Novém Strašecí při stání ke dni 17. května 1866 položeném rozhodovací přísahu:

„Že se dle svého vědomí a upamatování od Anny Brádkové 163 zl. nevypůjčil, že mu Anna Brádková onu půjčku prostřednictvím své sestry Kateřiny Drůbkové nepřipočítala, že on, Václav Holeček nepřislíbil tuto částku 6% zúrokovati a na požádání zaplatiti a že nalezající se na dlužním úpisu, lit. A) k žalobě přiloženém, podpis „Václav Holeček dlužník“ jeho vlastní podpis není.“

Matěj Brádka přísežně seznal, že v brzku na to, když Anna Brádková Václavu Holečkovi půjčku 163 zl. Kateřinou Drůbkovou byla odeslala; stran této částky na Václavu Holečkovi dlužního úpisu žádal, že mu Václav Holeček potvrdil, že dotčenou půjčku obdržel a jemu

dlužní upsání na 163 zl. a na jmeno Anny Brádkové, co věřitelkyně svědčící podpisem Václava Holečka a téhož manželky Marie opatřené odevzdal. Taktéž stvrdili František a Josef Mudra přísežně, že Václav Holeček u jich přítomnosti vyznal, že manželům Matěji a Anně Brádkovým 340 zl. dlužen jest, které mu Kateřinou Drůbkovou vyplaceny byly, jakož i že Anně Brádkové na 160 zl. dlužní úpis vyhotovil.

Mimo to seznali znalci písma, že podpis „Václav Holeček, dlužník", nalezající se na dlužním úpisu lit A) 160 zl. od Václava Holečka pochází a s jeho pravým písmem úplně se srovnává.

Tím dokázán opak toho, co Václav Holeček odpřisáhal a tudíž i skutečná povaha zločinu podvodu načnačeného v §§. 197. a 199. a) z. tr. dle §. 263. a 278. ř. tr., ani se dva spůsobové neúplného důkazu dle §. 140. ad 1) a 2) ř. tr. sešli.

Václav Holeček zapírá zločin za vinu mu dávaný a tvrdí, že se od Kateřiny Drůbkové v r. 1863 180 zl. byl vypůjčil, totiž že Kateřina Drůbková, která peníze ve spořitelně měla, mu jednou 160 zl. a později 20 zl. do bytu přinesla a doručila dokládajíc, že povinen bude, jí půjčku tu po částkách spláceti, kdyby však půjčky celé nevybrala, že mu po její smrti zbytek patřiti má.

K tomuto udání však nelze hleděti, neboť co do požadavku 180 zl., o němž Václav Holeček vypravuje, a který se zakládá na dlužním upsání daném v Lišském dne 25. září 1864, byla jest rozepře rozsudkem c. k. okresního soudu v Novém Strašecí ze dne 21. dubna 1866 č. 1369. rozsudkem c. k. vrchního soudu zemského ze dne 24. července 1866 č. 16278. ukončena, a také trestní vyšetřování zavedené k žalobě Václava Holečka ze dne 10. prosince 1866 č. 3784. t. proti Františku Marešovi pro křivé svědectví a proti Matěji Brádkovi pro křivou přísahu bylo dle §. 197. 1) ř. tr. zastaveno; v případě tomto jedná se však o půjčku 163 zl. na základě dlužního úpisu A).

Vykonaná přísaha jeví se i tenkráte křivou, když i třeba jen stran jedné okolnosti dokázán jest opak toho, co přísahou stvrzeno bylo.

Jak nahoře uvedeno, stvrdil Václav Holeček přísahou, že podpis nalezající se na dlužním úpisu lit. A) k žalobě přiloženém „Václav Holeček" jeho vlastní podpis není; poněvadž ale dobrozdáním znalců v písmě dokázáno, že onen podpis od něho pochází a s jeho pravým písmem se srovnává, jest obviněný dle §. 263. ř. tr. o křivé přísaze právně usvědčen.

Na Václava Holečka jest také zločin, z něhož jest obviněn, do-

kázán dle §. 279. ř. tr., neboť se sešly tři podmínky v řečeném článku uvedené.

Ad 1) Jak svrchu provedeno, jest objektivní povaha zločinu podvodu naznačeného v §. 197. a 199. ř. tr. se všemi okolnostmi právně dokázána.

Ad 2) Seznání svědků Josefa a Františka Mudry, kteří přísežně udali, že Václav Holeček se k dluhu 160 zl. Anně Brádkové dlužnému mimosoudně přiznal (§. 140. ř. tr), a Matěje Brádky, který přísežně stvrzuje, že Anna Brádková obžalovanému zápůjčku 163 zl. Kateřinou Drůbkovou odeslala, že konečně Václ. Holeček, jenž byl příjem půjčky potvrdil, mu k jeho žádosti zároveň dlužní úpis A) podpisem opatřený odevzdal (§. 140. 2) ř. tr.), seznání tato zahrnují v sobě dva způsoby neúplného důkazu, ježto dle §. 281. ad a) ř. tr. za dostatečné k právnímu důkazu pokládati se mohou.

Ad 3) Dle dopisu ředitelstva české spořitelny v Praze ze dne 3. června 1867 č. 1323. Kateřina Drůbková žádné peníze ve spořitelně uložené neměla, kdežto na opak dle dopisu téhož ředitelstva ze dne 3. září 1867 částka 206 zl. 14 kr. na jmeno Matěje Brádky uložená, v měsíci říjnu a listopadu 1863 vybrána byla; obžalovaný pak doznává, že od Kateřiny Drůbkové zápůjčky obdržel, kdežto hledě k tomu, že tato žebračkou byla, věděti musil, že to její peníze nejsou; konečně i dále doznává, že Anně Brádkové cedulku podepsal a že mu obsah této listiny přečten byl, kdežto naproti tomu udání jeho, že tuto listina toliko žertem vyhotovil, aby Annu Brádkovou uspokojil, a že mu obsah listiny té jest docela neznámý, ukazuje se býti pouhou vytáčkou; není tedy docela žádné příčiny, aby se pochybovalo, že obžalovaný skutek ten spáchal.

Soud neshledal žádné okolnosti přitěžující; polehčující okolností jest §. 46. b), že Václav Holeček posud byl neúhonného chování. Hledíc k nevinné jeho rodině použito §. 55. ř. tr. a uložen mu trest těžkého žaláře dvou měsíců o jednom postu každého měsíce.

Nález o útratách řízení trestního zakládá se na §. 341. ř. tr. Přísaha křivě vykonaná musela býti dle §. 361. ř. tr. za neplatnou prohlášena.

K odvolání Václava Holečka potvrdil c. k. vrchní soud zemský usnešením ze dne 12. ledna 1869 č. 41375, rozsudek první stolice z následujících příčin:

Jak c. k. zemský soud co soud trestní v důvodech rozsudku dobře a obšírně uvádí, dokázána jest povaha zločinu podvodu vytknutého *v §. 197. a 199.* a) ř. tr. i vina Václava Holečka zločinem tímto.

Beze všeho důvodu snaží se v odvolání Václav Holeček dokázati, že zápůjčka 160 zl. 20 zl. dohromady 180 zl., kterou prý od Kateřiny Drůbkové obdržel, totožná jest se zápůjčkou 163 zl., která jest předmětem vyšetřování 160 zl., neboť byly a jsou dva dlužní úpisy Václ. Holečka rozdílného datum o dlužných částkách 180 zl. a 160 zl. a seznáním Matěje Brádky, Frant. a Josefa Mudry dokázáno jest, že Václav Holeček doznal, že Brádkovi 340 zl. dlužen byl, dále že o částce 160 zl. již dříve dlužní úpis vydal a pak druhý o 180 zl., o kterýchžto 180 zl. v provedené rozepři vykonanou přísahou rozhodovací Matěje Brádky dokázáno jest, že Václavu Holečkovi Matěj Brádka částku tuto zapůjčil.

Taktéž seznání Jos. Mudry nepostrádá své hodnověrnosti, proto že při závěrečném pře líčení výrok svůj opravil tím spůsobem, že sice od Václava Holečka neslyšel, že si peníze od manželů Brádkových vypůjčil, poněvadž zároveň dodal, že od Václava Holečka slyšel, že peníze Anně Brádkové splatí a že mu peníze Kateřina Drůbková přinesla, což s výpovědí Matěje Brádky úplně souhlasí; týž také udává, že obě zápůjčky Václ. Holečkovi po Kateřině Drůbkové poslal.

Vším právem první soudce k seznání Karla Hodka, Barbory Hodkové, Barbory Charvátové a Anežky Novotné nehleděl, poněvadž Karel Hodek takým spůsobem si odporoval, že hodnověrnost jeho sealabena jest, týž, jakož i Barbora Hodková a Barbora Chorvátová ani o částkách o nichž se jednalo, ani o listinách, které psány a podepsány byly, vlastně nic nevědí, a jen ze zpráv Kateřiny Drůbkové o tom prý se dověděli, Anežka Novotná konečně o 180 zl. mluví, o které se tu nejedná.

Následkem toho soud již při závěrečném pře líčení uznal, že svědkové tito přísahati nemají. Poněvadž konečně také trest, přihlížejíc k posavadní zachovalosti Václava Holečka, použitím §. 55. zák. tr. přísně vyměřen není, musil rozsudek úplně potvrzen býti.

Václav Holeček podal proti rozsudkům první a druhé stolice mimořádné dovolání, které však c. k. nejvyšší soud zavrhl.

Nález c. kr. nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 1869 č. 3606.

Fr. Poláček.

Kdy lze právo vésti na část usedlosti nedílné?

www.knihovna.cz

I.

Výměrem c. k. okresního úřadu co soudu v Nové Pace ze dne 6. listopadu 1863 č. 6305. vydobyl Jan Nosek pro své směneční pohledávání 1700 zl. s přísl. za Václavem Mlynáříkem exekučního práva zástavního na usedlosti č. 72. v Pecce tomuto náležící v pořadí záznamu výměrem ze dne 8. září 1861 č. 5859. povoleného.

Od této usedlosti č. 72. koupil J. Staněk pozemek č. parc. 625. výměry 1 jitra a 1285 □ sáhů a opatřiv si politické povolení k oddělení tohoto pozemku od této usedlosti a k přidělení jeho k usedlosti č. 40. tamtéž, vydobyl výměrem téhož c. k. okresního úřadu co soudu během exekuce vklad svého práva vlastnického na tento pozemek a připsání jeho k své usedlosti č. 40. v Pecce.

Při stání dne 29. dubna 1867 byla usedlost č. 72. v Pecce bez pozemku Janu Staňkovi připsaného exekučně prodána a z trhové ceny za ni ztržené bylo Janu Noskovi na jeho pohledávání pouze 48 zl. 78½ kr. přikázáno, takže se zbytkem své pohledanosti propadl.

Proto žaloval tentýž na Jana Staňka co držitele pozemku č. 625. k usedlosti č. 72. v Pecce patřivšího, aby mu z pohledávání 1700 zl. částku 804 zl. 50 kr. s přísl. zaplatil a vydobyl naň soudního rozkazu ze dne 30. prosince 1867 č. 8607., jenž moci právní nabyl.

Na základě tohoto povolil c. k. okresní soud v Nové Pace Janu Noskovi vklad exekučního práva zástavního na pozemku č. 625., později i exekuční odhad, kterýž i vykonán byl a konečně výměrem ze dne 15. července 1869 č. 4694. exekuční prodej.

Na výměr ten stěžoval si však Jan Staněk, protože pozemek č. 625. k usedlosti č. 40. v Pecce připsán byl, tím nedílnou částí její se stal a proto sám o sobě více prodán býti nemůže.

C. k. vrchní soud zemský dada stížnosti této místa zavrhnul rozhodnutím ze dne 26. října 1869 č. 32454. žádost Jana Noska za exekuční dražbu tohoto pozemku; protože pozemek ten vedlé politického povolení ze dne 23. května 1864 č. 1484. od usedlosti č. 72. v Pecce oddělen a k usedlosti č. 40. knihovně připsán byl, od té doby nedílnou částí této usedlosti se stal a z té příčiny bez předchozího povolení k oddělení sám o sobě prodán býti nemůže, nýbrž jen s usedlostí č. 40. celkem prodán býti smí.

K dovolací stížnosti Jana Noska, ve kteréž tento ukazoval, že se rozhodnutím c. k. vrchního soudu zemského výměry, jimiž první a druhý stupeň exekuce právně platně povolen byl, ruší, změnil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí toto, potvrdil výměr stolice první a nařídil, aby znovu k žádosti J. Noska tři stání k exekuční dražbě ustanovena byla; neb exekučně dobývané pohledávání jest na pozemku, jenž prodán býti má, knihovně zjištěno, Jan Staněk byl co držitel tohoto pozemku k zaplacení tohoto pohledávání odsouzen, exekuční právo zástavní bylo na tomto pozemku vydobyto a exekuční odhad téhož vykonán. Že věřitel oprávněn jest, z pozemku za jeho pohledávání mu v zástavu daného zaplacení vyhledávati a jej i prodati, o tom nelze pochybovati. Že pozemek ten s přivolením politického úřadu od usedlosti č. 72., ku kteréž dříve přináležel, oddělěn a k usedlosti č. 40. přidělen byl, nemůže provedení práva věřitelova na újmu býti; proto že Jan Staněk tento pozemek s tímto právem zástavním na se převedl a tudíž právním jeho následkům se podrobiti musí.

Odkázání stěžujícího si k tomu, aby na celou usedlost č. 40. právo vedl, jest zcela nemístné; poněvadž tento, maje právo zástavní pouze na pozemku č. parc. 625. a vydobyv rozkazu platebního na Jana Staňka pouze co držitele tohoto pozemku, ani práva nemá, na celou usedlost č. 40. exekuci vésti. Naproti tomu není právní překážky, prodeje a opětného oddělení tohoto pozemku a bude pouze na dražebního kupce náležeti, aby potřebné oddělení tohoto pozemku od usedlosti č. 40. v Pecce sobě opatřil.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 28. prosince 1869 č. 14369.

II.

Na základě svého platebního rozkazu ze dne 29. ledna 1863 č. 143. moci práva nabyvšího, povolil c. k. obchodní soud v Táboře k žádosti Josefa Havla vklad exekučního práva zástavního na zahrádku k domu exekuta Alexandra Železného č. 175. v Táboře patřící, v knihách pozemečných ani dle čísla topografického ani dle výměry nepoznamenanou; a c. k. krajský soud v Táboře co soud tabulární vykonal tento exekuční vklad a dal o tom exekutovi věděti.

Na povolenou a vykonanou tuto exekuci stěžoval si Alex. Železný ukazuje k tomu, že zahrádka tato jsouc příslušenstvím, tudíž nedílnou částí domu č. 175. v Táboře sama o sobě předmětem exekuce *býti nemůže.*

www.libtool.com.cn

C. k. krajský soud v Táboře předkládaje stížnost tu c. k. vrchnímu soudu zemskému k rozhodnutí, hájil svého rozhodnutí tím, že zahrádka exekutova jsouc městským dílným pozemkem, dle §§. 448., 445., 355. a 311. ob. zák. obč. sama o sobě v exekuci vzata býti může, aniž by udání exekutovo, že zahrádka ta jest příslušenstvím jeho domu, v tom na překážku býti mohlo.

Rozhodnutím ze dne 23. června 1868 č. 18943. dal c. k. vrchní soud zemský stížnosti místa, a změniv výměr, na nějž si stěžováno, zavrhnul žádost exekutovu, proto že dům č. 175. v Táboře se zahrádkou, dvorkem a dalším příslušenstvím dle knihovního výtahu jediným předmětem knih pozemečných jest, exekut dle smlouvy ze dne 5. července 1860 do knih vložené tuto zahrádku co příslušenství domu č. 175. drží, každý předmět knih pozemečných dle ustanovení §. 294. ob. zák. obč. a dle předpisů o řízení v záležitostech tabulárních co do právní stránky za celek pokládán býti musí; a tudíž na jednotlivé jeho díly před provedením oddělení dle předpisů zákonních exekuci vésti nelze.

Dovolací stížnost Josefa Havla zavrhnul c. k. nejvyšší soud, ukazuje k příčinám rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. srpna 1868 č. 8056.

J. Hellmann.

Nálezy nejvyššího soudu.

Svěřeno-li dvěma rozhodčím rozsouzení rozepře, mají tím samým rozhodčí této právo zvoliti si vrchního, když se mezi sebou dohodnouti nemohou.

Nález ze dne 23. února 1869 č. 12446.

(G. Z. č. 79. r. 1869.)

Aby se povolití mohla exekuční dražba nemovitosti, není třeba vyslechnouti dříve strany a věřitele o výminkách dražebních.

Nález ze dne 2. září 1869 č. 10128.

(G. Z. č. 80. r. 1869.)

Proti tomu, kdo koupiv usedlost nedal si právo své vlastnické do knih vložiti, lze exekuci vésti zabavením kupních jeho práv, nikoli však sekvestrací jich.

Neboť sekvestrace taková byla by vlastně jen sekvestrací usedlosti; *tu však povoliti* nelze, poněvadž nebylo vloženo právo zástavní

na usedlost quoad corpus et fructus, aniž pak práva tohoto vložiti lze, když kupec není knihovním vlastníkem koupené usedlosti.

Nález z dne 21. dubna 1869 č. 4310.

(G. Z. č. 81. r. 1869.)

Aby mimořádné dovolání průchod míti mohlo, musí zřejmě ohlášeno býti, že jest mimořádné.

Nález ze dne 8. června 1869 č. 3846.

(G. Z. č. 81. r. 1869.)

Právo k bytu knihovně zjištěné považováno budiž při účtování ceny tržové, v exekuční dražbě podané, jako dluh zástavní.

Nález ze dne 3. března 1869 č. 1967.

(G. Z. č. 81. r. 1869.)

Záložny jsou obchodníky. V rozepřích soudních může se jim uložiti předložení knih dle čl. 37—39. obchodního zákona.

Rozdělujíť výtěžek jako dividendu mezi členy a účelem jich jest opatřovati členům peníze; podnikají tedy dle čl. 272. 2) obch. zákona obchody bankéřské; půjčují na směnky, což jest obchodní jednaní; kde zákon rozdílu nečiní, nemůže také soud činiti rozdílu mezi jednáním směnečným a obchodním.

Nález ze dne 13. července 1869 č. 7839.

(G. Z. č. 84. r. 1869.)

Také v řízení nesporném a knihovním má stížnost opožděná vrátiti se dle §. 3. nař. min. sprav. ze dne 28. srpna 1860 č. 205. ř. z.

Nález ze dne 20. května 1869 č. 5528.

(G. Z. č. 84. r. 1869.)

Národní banka, jest-li věřitelkou zástavní, může doplňovati výminky dražební i když sama exekuci nevede.

Nález ze dne 14. září 1869 č. 9543.

(G. H. č. 83. r. 1869.)

Když kupec dražební v držení věci koupené byl uveden, přestává činnost soudce exekučního.

(G. Z. č. 67. r. 1869.)

Obstávka povoliti lze jen, když kdo věřitelem býti se vykázal průvody. —

Aby obstávka se povoliti mohla, vyžadují se dle §. 284. ob. ř. s. listiny, které by, budouce od dlužníka uznány, pohledávání věřitelovo úplně dokazovaly; při neouplně dostatečných průvodech lze dle §. 285. ob. ř. s. odstávku povoliti jen na kauci: průvodů tedy musí býti podáno.

(G. Z. č. 68. r. 1869.)

www.libtool.com.cn

Pokud návrh dlužníka, který s věřiteli svými se rovná, přijat neb odmrštěn nebyl, pokud tedy věděti nelze, zdali z vyrovnání na věřitele aspoň 60% se dostane čili nic, nelze žalovati na dlužníka dle §. 38. zák. ze dne 17. pros. 1862 č. 97. ř. z.

(G. Z. č. 68. r. 1869.)

I manžel pozůstalý žádati může, aby mu ku pojištění práva jeho k užívání části pozůstalosti povolena byla separace dle §. 812. ob. zák. obč. —

Manžel takovýto jest vlastně odkazovníkem ex lege; nač by se tedy činil rozdíl mezi ním a mezi odkazovníkem ex testamento?

(G. Z. č. 69. r. 1869.)

Denník.

Marné volání. V seš. 22. min. roč. ukázali jsme, jak málo si váží nejvyšší soud samosprávy advokátních komor, dnes můžeme k tomu podati doklad ještě křiklavější. Když nový řád advokátní nabyl platnosti, žádal také jeden známý pokoutník na advovátní komoře království českého, by ho v seznam kandidátů advokacie zapsala a jemu vydala legit. lístek k zastupování jednoho advokáta, který tehdáž sám byl ve vyšetřování pro podporování poukotnictví. K své žádosti přiložil vysvědčení, dle kterých právnická studia ještě před r. 1848 odbyl, tudíž semestrálním zkouškám se podrobil, jak tehdáž předepsané byly. Poněvadž dříve nebyl zapsán v praxi advokátní a min. nařízení z r. 1854 výslovně nařizuje, že vykázati se musí všemi zkouškami státními, kdo řádně počíti chce praxi advokátní, zamítl výbor komory advokátní jeho žádost tím více, anoť několika jeho členy ztvrzeno bylo, že žadatel pokoutnictvím se živí. Leč tento nespokojil se s tím vyřízením, nýbrž vedl si stížnost k c. k. vrchnímu soudu zemskému a když tento rozkodnutí výboru komory advokátní z jeho důvodu naprosto potvrdil, stěžoval si dále k nejvyššímu soudu. A hle nejvyšší soud neviděl to pokoutnictví, ano i zřejmá slova min. nař. nebyla mu ničím, neboť prý duch toho nařízení se tomu nepříčí, aby žádosti se vyhovělo.

Kdyby ti členové nejvyššího soudu byli viděli, jak jejich rozhodnutí účinkovalo na výbor komory advokátní, když to rozhodnutí o něm bylo přečteno, bylo by jim mohlo při tom leccos připadnouti, ale sotva že jednali moudře.

www.libtool.com.cn

Zpráva

o řádné valné hromadě jednoty právnické

v Praze dne 10. února 1870.

Předseda: Starosta pan M. Havelka, rada c. k. vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: 1. jednatel pan dr. Jan Strakatý.

Vládní komisař: C. kr. policejní komisař pan Adolf rytíř z Čechenherzu.

Členů bylo přítomno: 39.

I. Předseda zahájil schůzi následující řečí:

Slovutní pánové!

S úctou Vás vítám k valné hromadě jednoty právnické, jižto za zahájenou prohlašuji.

Jednota naše vyvíjí činnost svou nyní do šestého roku. Přehlédnu-li soudným zrakem výsledky této činnosti k její veškerosti, jak se působení její na zevnějšek jeví, a pokud v jednotlivých sem tam se vyskytujících zjevech právního života národního stopovati se dá, mohu s uspokojením vysloviti, že jednota právnická není bez zásluh o zvelebování právnictví českého.

Jednota právnická za své dosavadní činnosti mnohými přednáškami z theorie práva, vykládáním zákonů novějších, hojným rozbíráním praktických případů právních a všestranným rokováním o záhadných otázkách právních zajisté k poznání práva a zákonů, k odstranění bludných náhledů a k vybroušení soudnosti právnické a vůbec k vědeckému vzdělání v nemalé míře přispěla. Mám za to, že nebude právníka, jenž by si právo osoboval, vydatnou prospěšnost takových zábav pravovědeckých upírati.

Čítá pak jednota naše mezi členy svými u veliké části muže, již životní dráhou svou povoláni jsou v praktickém právnictví působiti při záležitostech práva trestního i civilního.

A v tom, pánové, spočívá mnohocenný výtěžek činnosti jednoty právnické. Neboť každé vzdělání odborní v národech měří se nejpříz počtem jednotlivců, jimiž světlo vědecké se roznáší v kruhy širší — do veškerého národa.

Avšak, pánové, věc má ještě jinou stránku velmi důležitou. Jednota naše — dle svých stanov — pěstuje právní vědy v řeči české, a v tom směru mohu zvláště osvědčiti úspěšný pokrok.

Pozoruji bedlivě, jak se právní jednání před soudy ukazuje, a tu znamenám, že nynějškem již neblahá, v nedávnu panující kancelářština ze soudního řízení ponenáhlu se vytrácí, — a vyskytne-li se ještě někdy jakás nemotornost slohu neb výrazu, neujde zaslouženému výsměchu aneb spravedlivému odsudku co nevědomost. Že pak k takovým vymoženostem činnost právnické jednoty vydatně pomáhá, kdož by chtěl upírati?

Vyznejme si sami, kterak v počátcích našeho spolkového života rokování naše zápasilo s neobvyklostí jazyka mateřského a ejhle! každá z nynějších schůzí podává toho důkaz, kterak se v jednotě naší mluva právnická vytříbila, obohatila a svou ohebností i přesností ustálenosti dochází. V tom, pánové, zdá se mi, spočívá též mnohocenný výtěžek činnosti jednoty právnické. — Bude-li, jak bezpečně nadíti se lze, zavedeno ústné řečnění před soudem v příčh civilních, nebudou překvapeni, kdo v jednotě právnické ústnému rokování právnímu uvykli.

K tomu pak připomeňme si, kterak časopis náš „Právník“ k zvelebení právnictví českého mohutně působí, časopis, jenž důkladností a rozmanitostí svých článků k nejlepším časopisům tohoto odboru se řadí, časopis, o němž z vlastní zkušenosti potvrdit mohu, že v praxi, nejen z Čech, ale i z Moravy, strany a jich zástupcové leckdys — jak se příležitost udá — jeho obsahu co autority se dokládají.

Takto, pánové, směle mohu opakovati své na počátku vyslovené tvrzení, že jednota právnická není bez zásluh o zvelebování právnictví českého. — Potěšitelné vědomí tohoto zdárného působení naší jednoty náleží členům všem. Čerpejme i též všickni z toho podnět a pobídku k další vytrvalosti v snahách tak blahodárných.

Minulým rokem směřovala jednota naše činností svou, jako

v předešlých letech, věrně k účelu stanovami vytknutému. — Jakých výsledků rokem tímto jsme docílili, posoudíte, pánové, sami, vyslyševše zprávu páně jednatelovu.

Doba nynější ovšem není našemu bádání vědeckému příznivá. Důvodu toho vykládati není třeba. Rozechvěná mysl nelibuje si v tichých studiích vědeckých.

A k tomu sluší zpomenouti, že právě rokem minulým nemalý počet členů jednoty naší za svým povoláním co zástupcové právní dílem na venek se odebrali, dílem zařizováním svých úřadů samostatných od spolupůsobení v jednotě — doufejme, že toliko na čas — zdrženi byli, čímž jednotě naší horlivých a vydatných sil ubylo.

Avšak doufejme, že překážky tyto jsou jen přechodní, pomíjející. —

Účel jednoty právnické jest důstojný, přítele práva vížící, řádnému vlastenci svatý. Pročež kojme se nadějí, že se potřeba a prospěšnost jednoty právnické vždy dále a dále uzná, a činnost její že se přes všecky překážky osvěží, zvýší a zmohutní!

Po té přednesl 1. jednatel p. dr. Jan Strakatý následující zprávu o činnosti a stavu jmění jednoty právnické v správním roce 1869:

Slavné shromáždění!

Ctění pp. kollegové!

Čtvero již uplynulo roků, co jsem poprvé důvěrou Vaší byl povolán, abych zastával čestný úřad jednatele jednoty právnické a po čtvrté jest mně v této vlastnosti s tohoto místa podati zevrubnou zprávu o činnosti a stavu spolku našeho.

Snažil jsem se povždy, abych podal ve zprávách svých věrný a nelíčený obraz naší činnosti, neméně pak také abych ukázal k značnějším vadám a překážkám, jež nepřipouštěly, aby jednota naše vyvíjela činnost svou takovou měrou, jakéž by sobě bylo přáti vzhledem k veliké důležitosti spolku, kterýž, jsa jediným toho druhu spolkem českým, má býti přirozeným středištěm vědeckých snah všech právníků českých. Tohoto pravidla budu šetřiti svědomitě ve zprávě dnešní.

Že výsledky činnosti našeho spolku a pokud se týče tato činnost sama netěší se posud oné výši a dokonalosti, ku kteréž je přivésti bylo zajisté účelem zakladatelů jejich, toho sobě nikdo

z nás netají, rovněž však dlužno spravedlivě vzíti v uvážení, že doba, kteráž, jako naše, hledí sobě předkem bojů politických a udržuje mysli naše v stálém rozechvění, nesvědčila a nesvědčí valně pracím a snahám vědeckým, a že jim na ten čas odcizena byla nejedna síla, kteráž by jinak platně byla mohla přispěti k podněcování ruchu vědeckého, bohužel v dobách novějších u právníků vůbec na mnoze pohřešovaného.

S tohoto stanoviska jest nám přihlížeti také k činnosti naší jednoty v roce právě minulém.

Jako v letech předešlých soustředila se činnost našeho spolku také tenkráte hlavně a téměř výhradně v schůzích týdenních, v nichž vykládáno zajímavých otázek týkajících se věd právních, a vypravováno praktických případů, jež táhly se k zákonům právním i politickým a zavdaly členům jednoty příležitosti, aby je v rozpravách o nich vzešlých rozebírali a aby podávali o sdělených rozhodnutích stolic soudních své úsudky.

Týdenní schůze odbývány jsou jako dříve v místnostech koleje Karlovy slavným rektorátem vysokých škol pražských k tomuto účelu laskavě propůjčených, pravidelně ve čtvrtek o 6. hod. večer, vyjímajíc měsíce srpen a září, v nichž za příčinou prázdnin schůze byly zastaveny.

Schůzí těchto bylo celkem 21, i navštěvovány jsou průměrně 17 členy, tak že počet navštěvovatelů naproti roku předcházejícímu se nezmenšil. Ze 27 přednášek a rozprav, jimž schůze tyto byly věnovány, náleželo 6 v obor ob. zák. obč., 7 v obor řízení soudního, 4 v obor řádu konkursního, 2 v obor obchodního zákona, 3 v obor trestního práva; kromě toho vyřízeno v těchto schůzích 12 věcí správních.

Ačkoliv jevilo se v přednáškách i rozpravách dosti rozmanitosti, nicméně nelze toho zamlčeti, že zejmena v rozpravách pohřešováno se strany pp. členů živého účastenství, jež jsme v letech minulých právem co potěšitelný úkaz byli uvítali. Rovněž jest litovati, že v programech schůzí odbývaných marně hledáme předměty, týkající se práva slovanského vůbec a staroče ského zvláště, i bylo by přáti, aby v ohledu tomto mezery se naskytnuvší v letech nejblíže příštích byly vyplněny.

Zprávy o zajímavějších týdenních schůzích uveřejňovány jsou, jako obyčejně v spolkovém časopisu „Právníku."

Komise zřízená ze středu jednoty k opravení české právnické terminologie a fraseologie bohužel dosavade neukončila úkolu

na ni vloženého. Příčinu toho sluší hledati jednak v tom, že se komisi této složené toliko z pěti členů nedostalo se strany právníků českých nižádné podpory, jížto jí třeba vzhledem k vypisování a překládání potřebných frásí a slov, jednak také i v tom, že čtyři členové této komise, nastoupivše dráhu advokacie, byli právě tímto rokem pracemi svého povolání zaujati tou měrou, že jim při nejlepší vůli nebylo lze pokračovati v obtížných pracech, jichž úkol této komisi uložený vymáhá, a jež dříve tak zdárně byly započaty.

Během roku právě minulého zvolena jest komise, jížto uloženo, aby v poradu vzala návrh p. dr. Bürgla o tom, aby členům jednoty na venkově bydlícím poskytnuta byla výhoda snížením předplatné ceny na spolkový časopis „Právník.“

Komise tato předloží výsledky svých porad a návrhy své ctěnému shromáždění k posouzení a schválení.

Pan dr. Jičínský, spisovatel poctou vyznamenaného pojednání „o vodním právu,“ hodlá vydati a již do tisku dal dílo své. Poněvadž však knihtiskárna p. dr. Edv. Grégra uvolila se k vydání tohoto spisu toliko pod tou výminkou, když bude pojištěn počet nejméně 400 odběratelů, obrátil se p. dr. Jičínský k jednotě právnické, aby subskribováním určité části výtisků téhož díla k jeho vydání tiskem přispěla. Tato pak majíc na zřeteli §. 2. *ad e.* svých stanov, vedlé kterého má domahati se účelu svého také vydáváním spisů právnických jazykem českým, usnesla se v týdenní schůzi dne 10. června 1869 odbývané k návrhu p. prof. dr. Randy na tom, že odebéře sama 200 výtisků téhož díla po 1 zl. a že výtisky těmito podělí členy jednoty právnické. Způsobem takovým bude jednak usnadněno vydání spisu poctou jednoty vyznamenaného, jednak dostane se pp. členům jednoty spisu v každém ohledu zajímavého.

K žádosti bratrského spolku právnického „Všehrdu“ dáno jest nakladatelům „Právníka“ zmocnění, aby pp. členům téhož spolku, kteří předplatí se v administraci „Právníka,“ snížilo předplatné téhož časopisu z 6 zl. na 4 zl. ročně. Není lze pochybovati, že usnešení toto valně prospěje k rozšíření „Právníka“ mezi mladšími právníky, a že se spůsobem takovým dostane i „Právníku“ i jednotě právnické příznivců i podporovatelů četných a upřímných.

U provedení usnešení poslední valné hromady, v nížto jmenován slovutný historiograf dr. Frant. Palacký prvním čestným členem naší jednoty, oznámila zvláštní deputace představenstva majíc v čele starostu p. M. Havelku, p. dr. Fr. Palackému jmeno-

vání jeho čestným členem a odevzdala mu zároveň z usnešení týdenní schůze ze dne 4. února 1869 místo zvláštního skvostného diplomu sumu 100 zl. s prosbou, aby oslavenec obrátil ji k účelům nadace, jež na počest jeho 70letých narozenin byla založena.

Pan dr. Fr. Palacký přijal s patrným pohnutím čestné členství jemu udělené i vyslovil jednotě vřelými slovy díky své za toto vyznamenání s ujištěním, že s odevzdanou sumou naloží ve prospěch řečené nadace.

Spolkový časopis „Právník“ těšil se také v roce minulém dosti značnému účastenství se strany našich právníků, ačkoliv není lze neuznati, že počet předplatitelů dosavade není v žádoucím poměru k vnitřní ceně tohoto jediného, jazykem českým vydávaného listu právnického. Počet skutečných předplatitelů totiž těch, kdož předplatné zapravili, obnášel v prvním půlletí 291, v druhém půlletí pak klesl na 262, jest však se nadíti, že mnozí pp. předplatitelé předplatné ještě zapraví, a že tudíž po zapravení těchto nedoplatků počet předplatitelů prvního pololetí se dostihne.

Zvýšení honoráru za články v „Právníku“ uveřejněné, jež uzavřela jednota v poslední valné hromadě, osvědčilo se býti vhodným prostředkem k povzbuzení činnosti spisovatelské, pročež také v týdenní schůzi dne 27. ledna 1870 bylo uzavřeno navrhnouti slavné hromadě, aby obnovila smlouvu nakladatelskou s p. dr. Edv. Grégrem za dosavadními výminkami, s nimiž prohlásil se p. dr. Grégr býti spokojeným, a aby jednota doplatkům na honoráře v té míře, v které byly poslední valnou hromadou povoleny, též v tomto roce přispívala.

Suma tomuto účeli věnována, obnášela během roku právě minulého úhrnem 160 zl. 93 kr. r. m.

S myslí vděčnou dlužno zde připomenouti upřímné a usilovné snahy pp. redaktorů „Právníka,“ drů. Škardy, Bürgla a Tom. Černého, kteří se v nesnadný a namahavý úřad ten ochotně uvázali, a podniknutí tomuto osvědčené síly své nezištně a obětovně věnovali.

Zbývá toliko vznésti ke všem pp. spolupracovníkům snažnou žádost, aby listu tomuto i na dále sil svých věnovali a takto těžkou úlohu pp. redaktorům usnadnili, i aby právníci čeští tomuto pro nás tak veledůležitému podniku též v ohledu hmotném podpory své neodepřeli, o rozšíření jeho pečovali a k jeho zdokonalení platně přispěli.

Též v roce minulém vstoupili jsme v užší styk s dvěma spolky, *totiž* s právnickým spolkem „Všehrdem,“ k jehožto žádosti, jak

svrchu bylo naznačeno, sníženo jest předplatné „Právníka“ pro členy jeho na 4 zl. ročně a se zdejším německým spolkem právnickým, kterýž jednotě naší ochotně zaslal časopis svůj „Mittheilungen des deutschen Juristenvereines,“ začež jemu vzdány jsou díky i zároveň zaslán jemu na vzájem jeden výtisk našeho spolkového časopisu „Právníka.“ Kromě toho účastnila se jednota naše v pohřbu nestora vědy české dr. Em. Purkyně, k němuž se dostavili členové našeho spolku v počtu velmi četném.

Zbývá mně ještě zmíniti se o zásluhách, jež sobě četní dobrodincové jako v letech předešlých též letos o náš spolek získali. Slavný rektorát university pražské propůjčil laskavě místnosti koleje Karlovy k schůzím týdenním a k valné hromadě, pánové dr. Škarda, Bürgl a Tomáš Černý obstarávali zdarma redakci časopisu „Právníka,“ slavná matice slovinská a spolek právníků v Lublani, a pp. členové dr. Randa, Škarda, Fáček a Zukr darovali jednotě rozličné knihy a slavné redakce „Národních Listů,“ „Politiky“ a „Národního Pokroku,“ uveřejňovaly ochotně zprávy týkající se naší jednoty. Páni dr. Škarda, Randa, Milde a Strakatý věnovali z honorářů za své práce v „Právníku“ uveřejněné značné částky k tomu účelu, aby jich redakce téhož listu užila k poctám. Buďtež jim všem vzdány díky nejvřelejší.

Řízení spolku našeho bylo odevzdáno starostovi panu Matěji Havelkovi, radovi c. k. vrchního zemského soudu, prvnímu jeho náměstku p. prof. dr. Ant. Randovi, druhému náměstkovi p. JUDr. Jak. Škardovi a jednatelům dr. Strakatému a p. dr. Nittingrovi. Druhý náměstek starostův p. dr. Jak. Škarda vzdal se v lednu 1870 úřadu svého.

Přihlížeje k osobnímu stavu naší jednoty jest mně především sdělití smutnou zprávu, že nám v roce minulém smrtí odňat jest zakládající člen pan JUDr. Frant. Švestka, advokát a zemský poslanec v Praze, národovec to upřímný a vřelý i účinný podporovatel snah jednoty naší. Jednota vyslovila v týdenní schůzi hlubokou soustrast nad ztrátou zasloužilého tohoto člena.

Členů bylo dne 1. února 1869 celkem		180
mezi těmi 17 zakládajících. Z těch zemřel člen	1	
a vystouplo členů v r. 1869	7	
a počínajíc 1. lednem 1870	3	
odpadlo tedy úhrnem členů	11	11
tak že zbývá členů		169

www.libtool.com.cn

Přenešeno . 169
Naproti tomu přistoupili v době ode dne 1. února 1869 do dnešního dne s povinností k placení příspěvků počínajíc od 1. ledna 1870 členové 2
a jmenován čestný člen 1
jest tedy nyní členů 172
mezi nimiž 1 čestný (p. dr. Fr. Palacký) a 16 zakládajících. Jest tedy letos o 8 členů méně nežli roku lonského, kteryžto úkaz smutný vysvětluje se zejmena netečností mladších právníků, kteří nevšímají si spolku našeho tou měrou, jak by sobě bylo přáti. Za příčinou touto bude učiněno opatření, aby právníkům odbyvším studia právnická, jakož i nově promovovaným doktorům práv na zdejší právnické fakultě zaslány byly stanovy naší jednoty s vyzváním, aby přistoupili k jednotě.

Příjmy jednoty záležely hlavně v příspěvcích členů, v penězích stržených za český překlad institucí a v úrocích z peněz v české spořitelně uložených, vydání pak v nákladu na vydávání „Právníka“, v příspěvku k nadaci Fr. Palackého, v útratách na věci tiskové a poštovné.

Dne 28. ledna 1869 činilo čisté jmění přenešené z účtů položených za čas ode dne 1. února 1868 do 28. ledna 1869 . . . . . 1504 zl. 52 kr.

K tomu přibylo:

8 příspěvků ročních z roku 1868 po 4 zl. . . .	32 „	— „
143 příspěvků ročních za r. 1869 po 4 zl. . . .	572 „	— „
5 příspěvků ročních za r. 1870 po 4 zl. . . .	20 „	— „
náhrada za poštovní provisi za příčinou vybírání příspěvků dobírkou poštovní	7 „	68 „
peníze ztržené za 13 výtisků institucí, prodaných pp. studujícím a pp. členům	15 „	60 „
peníze ztržené za 5 výtisků institucí prodaných prostřednictvím knihkupectví p. A. Řivnáče . .	6 „	— „
úroky z peněz uložených ve spořitelně	60 „	30 „
činí . . .	2218 zl.	10 kr.

Vydáno bylo:

redakci „Právníka“ k uhražení potřeb redakčních .	200 zl.	— kr.
administraci „Právníka“ příspěvek na tento časopis za rok 1868	194 „	— „
příplatky na honoráře za práce v „Právníku“ uve-		
Sněšeno	394 zl.	— kr.

www.libtool.com.cn

Přenešeno 394 zl. — kr.

řejčné a sice za I.—XXIV. sešit r. 1869 . . . . . 160 zl. 93 kr.
a za I.—II. sešit r. 1870 . 20 „ 50 „
dohromady 181 „ 43 „
příspěvek k nadací Palackého . . . . . 100 „ — „
odměny za služby . . . . . 45 „ 40 „
za věci tiskové, inseráty, poštovné a jiné výdaje . 91 „ 92 „
úhrnem . . . 812 zl. 75 kr.

Zbývá tedy čisté jmění . . . . . 1405 zl. 35 kr.
z něhož uloženo jest v české spořitelně vedlé vkladní knížky, svědčící právnické jednotě v Praze list 83773., č. kas. 16790 . . 1360 zl. 30 kr.
a hotových je v příručí pokladně . . . . . 44 „ 05 „
dohromady 1405 zl. 35 kr.

K lepšímu vysvětlení budiž podotknuto, že z příspěvků, jež odvésti mělo za rok 1868 členů 17
zaplaceno od členů příspěvků 8
a odepsán v příčině vystoupení 1
činí 9
příspěvků ostatních z r. 1868 8
má jednota ještě u těch kterých pp. členů pohledávati.

Členů k placení příspěvků za rok 1869 povinných bylo dne 28. ledna 1869 180
z těch byly odepsány za příčinou vystoupení a vymazání z matriky příspěvky 7
pp. členů, zbývá tudíž členů povinných za r. 1869 173
z těch platilo příspěvek za rok 1869 10
v účetním roce 1868, a 143
v účetním roce 1869; a 20
členů posud příspěvek nezaplatilo. Činí svrchu psaných 173

Má tudíž jednota na členech pohledávati 8 příspěvků za r. 1868 po 4 zl. . . . . 32 zl.
a 20 příspěvků za rok 1869 po 4 zl. . . . . 80 „
úhrnem . . . . 112 zl.

Podotknouti sluší, že se lze nadíti, že veškeré tyto nedoplatky budou zapraveny, ana příčina jich nezapravení spočívá hlavně v tom, že ti kteří členové buď přesídlili, tak že legitim. lístky teprvé do jejich

nynějšího bydliště zaslati musí, buď že nebyli od osoby k vybírání zřízené doma zastiženi.

www.libook.com.cn

Za rok 1870 zapravilo příspěvků 5 pp. členů.

Kromě jmění na penězích záleží majetek jednoty ještě ve výtiscích IV. ročníku „Právníka“ a českého překladů institucí.

Výtisků IV. ročníku „Právníka“ jest jako v roce předešlém na skladě u jednatele 44

českého překladu institucí bylo dne 28. ledna 1869 na skladě u jednatele a v knihkupectví p. A. Řivnáče 290

z těch prodáno prostřednictvím jednatele . . . 13

a prostřednictvím p. A. Řivnáče 5

dohromady 18

zbývá tudíž na skladě výtisků 272

z nichž má na skladě jednatel p. dr. Jan Strakatý 6

a knihkupectví A. Řivnáče 266

činí hořejších . . 272

Zevrubné výkazy o příjmech a výdajech byly uveřejňovány v týdenních schůzích a v spolkovém časopisu „Právníku“.

Vylíčiv takto činnost a stav jmění našeho spolku a ukázav k vadám a nedostatkům vadícím úplnému vývinu jeho, vyslovuji přání, aby v roce nastávajícím členové jednoty naší horlivě pokračovali v pěstování úlohy, jižto sobě stanovami vyměřili, aby spojenými silami příště bylo nahraženo, co dosavade zanedbáno a aby jednota naše stala se skutečným středištěm veškerých snah právníků českých.

Zbývát nám ještě práce mnohá, i obtížná. Veliké a značné změny v zákonodárství novějším poskytují bádavým právníkům hojné příležitosti působiti přednáškami, výklady a rozpravami k důkladnějšímu jeho seznání a poklady, uložené v četných starších českých spisech právnických, svědčících o věhlasu předků našich, nebyly dosavade od našich právníků s dostatek oceněny.

Otvírát se tudíž činnosti naší pole rozsáhlé a tím důležitější, ano nám dosavade není popřáno, pěstovati jazykem mateřským vědy právní na vysokých školách tou měrou, jakž toho vyhledává důstojnost našeho národa.

Přilož tedy každy z nás pilně a věrně rukou svých a účinkuj ve směrech zde naznačených k dílu společnému a zajisté že snaha vytrvalá a úsilovná potká se s výsledkem co nejutěšenějším.

A tomuto společnému vývoji veškerých sil naší jednoty, jakož i blahodárné a úspěšné činnosti členů nového představenstva, jež

www.libtool.com.cn

nám bude dnes voliti, volám jmenem odstupujícího představenstva na počátku šestého roku trvání naší jednoty z plného srdce upřímné: „Na zdar!“

Shromáždění přijalo zprávu s pochvalou.

Když pak pan předseda shromážděné vyzval, aby poznámky své, ač mají-li jakých, přednesli, a nikdo k slovu se nehlásil, prohlášena zpráva za schválenou.

II. Na to přikročeno k návrhu p. předsedy ihned k volbě starosty, 2 jeho náměstků, 2 jednatelů a 2 přehlížitelů účtů. Skrutátory jmenoval p. předseda pp. dry. Vaníčka a Korce.

III. Pan dr. Gintl co zpravodaj přehlížitelů účtů přednesl na to následní zprávu o přehlížení účtů, jež byl učinil jednatel pan dr. Strakatý o příjmech a výdajech jednoty v době ode dne 31. ledna 1868 do 28. ledna 1869. Zpráva tato zní do slova takto:

Velectění pánové!

Vedlé úkolu, poslední valnou hromadou jednoty právnické na nás vloženého proskoumali jsme účty za čas od 31. ledna 1868 do 28. ledna 1870 a můžeme Vám s potěšením sděliti, že výsledek přehlédnutí toho jest zcela uspokojivý, neboť jsme shledali, že účty tyto veskrz správně jsou vedeny.

Majíce za to, že by Vám nebylo vhod, kdybychom se pouštěli zde do podrobností ciferních, obmezíme se pouze na sdělení některých důležitějších dát, vyňatých z účtu námi prohlíženého.

Veškeré příjmy za ten čas obnášely . . . . 2107 zl. 97 kr.
Srazí-li se z toho to, co jednotě naší dle schváleného účtu předešlého zbývalo, totiž . . . . . 1210 „ — „
přibylo tedy do 28. ledna 1869 . . . . . 897 zl. 97 kr.

Příjem tento sestává

a) z příspěvku p. dra Náhlovského k základnímu jmění	30 zl.	—	kr.
b) z trhové ceny 29 výtisků překladu Justiniánových institucí p. Řivnáčem prodaných . .	34 „	80	„
c) z trhové ceny snížené za 32 exempláře téže knihy . . .	38 „	40	„
d) z úroků z peněz ve spořitelně uložených	65 „	99	„
Sněseno	169 zl.	19	kr.

www.libtool.com.cn

Přenešeno 169 zl. 19 kr.

e) z utržených za 1 výt. IV. ročníku „Právníka“ . . . . 3 „ — „

f) konečně z ročních příspěvků za leta 1866, 1867 a 1868 725 „ 78 „

což činí oněch přibylých . . . 897 zl. 97 kr.

Bylo tedy, porovnáme-li příjem tento s příjmem v roce předcházejícím, jenž obnášel 915 zl. 52 kr., přijato v tomto roce správním o 17 zl. 55 kr. méně, což vysvětluje se tím, že v účetním roce 1867 prodalo se 109 výtisků institucí, kdežto prodáno jich v periodě od 31. ledna 1868 do 28. ledna 1869 pouze 61.

Veškerá vydání činila letos . . . . . 603 zl. 45 kr. tedy o 284 zl. 31 kr. r. m. méně než v roce 1867, kdež obnášela 887 zl. 76 kr.

Z vydání těchto uvádíme zde zejmena:

a) honorář pp. členům redakce „Právníka“ . . 200 zl. — kr.

b) doplatek administraci knihtiskárny p. dra Grégra za 13 půlletních předplatitelův „Právníka“ . 39 „ — „

c) příspěvek . . . . . 50 „ — „ k výlohám slavností, uspořádaných v den 70. narozenin p. Palackého;

d) za 40 dukátů na poctu p. dru Jičínskému zaplaceno . . . . . 230 „ 80 „

Zbývajících . . . . . 83 „ 65 „

vydáno konečně za rozličné tiskové potřeby, inseráty, odměny za posluhu, provisí sběratelovi ročních ročních příspěvků, poštovné atd.

„Právník“ stál r. 1868 jednotu 239 zl., tedy o 39 zl. méně nežli v účetním roce předcházejícím.

Odrazíme-li od veškerých příjmů . . . . 2107 zl. 97 kr.

úhrn vydání, jež činí . . . . . 603 „ 45 „

objeví se přebytek příjmů dnem 28. ledna 1869 . 1504 zl. 52 kr. o 294 zl. 52 kr. r. m. větší než byl dne 30. ledna 1868.

Z tohoto přebytku uloženo pak v české spořitelně vedlé vkladní knížky č. listu 73773. č. kas. 16790. . . . . 1450 zl. — kr.

ostatních . . . . . 54 „ 52 „

bylo hotově v pokladnici.

Ze stručné zprávy této poznali jste zajisté, velectění pánové, že účetní rok 1869 byl sl. jednotě co se dotýče materiální stránky dosti příznivý, anoť se jmění naší jednoty skorem o 300 zl. zvětšilo.

Na konec dovolujeme si navrhnouti, aby sl. jednota právnická v dnešním valném shromáždění prohlásila, že účty za čas od 31. ledna 1868 do 28. ledna 1869 jsou správně vedené a aby zároveň panu jednateli dru J. Strakatému za péči jeho o správu našeho jmění povstáním byly vzdány díky.

www.libtool.com.cn

Návrh pánů přehlížitelů účtů byl přijat všemi hlasy, načež shromáždění projevilo povstáním díky své panu dru Strakatému za správu jmění jednoty.

IV. Pan dr. Strakatý odůvodňoval návrh týdenní schůze právnické jednoty ze dne 24. ledna 1870, aby

1) byla smlouva s panem drem Edv. Grégrem o vydávání spolkového časopisu „Právníka“ za týmiž výminkami jako roku loňského na čas od dne 1. ledna 1870 do 31. prosince 1870 prodloužena,
2) aby též v tomto roce za články v „Právníku“ uveřejněné vyplácen byl honorář 20 zl. za tiskový arch článků rozpravných a honorář 10 zl. za tiskový arch případů praktických a aby
3) ta část honoráře vypadající na jeden sešit, která převyšovati bude honorář 25 zl. od vydavatelstva za jeden sešit odváděný byla zapravena z jmění jednoty právnické prostřednictvím prvního jednatele na poukázání a potvrzení redakce.

Návrhy tyto přijaty valnou většinou hlasů; rovněž návrh p. starostův, aby redakci „Právníka“ byla vyplacena suma 200 zl. jakožto příspěvek k uhražení potřeb redakčních v r. 1869.

V. Pan prof. dr. Randa přednesl zprávu komise, zřízené, aby vzala v úvahu návrh pana dr. K. Bürgla stran snížení předplatného na spolkový časopis „Právník“ na 4 zl. pro pp. členy mimo Prahu bydlící.

Pan dr. Nápravník má za to, že by se mělo přihlížeti k tomu, aby výhody, jež se mají poskytnouti členům na venkově bydlícím, byly stejnou měrou poskytnuty též členům pražským, jednak proto, poněvadž toho vyhledává úplná rovnost mezi členy, jednak proto, poněvadž by se tím výdaje jednoty naproti rokům předešlým nikterak nezvýšily. Kdežto dříve jednota nahražovala vydavatelstvu „Právníka“ předplatné za tolik, co se nedostávalo na předplatné, kteréž by se vytěžilo, kdyby bylo 300 celoročních nebo 600 půlletních předplatitelů, a kdežto vydání tím způsobené obnášelo 180—200 zl. r. m., nahražovala by nyní jednota dife-

renci předplatného za 110 členů v Praze bydlících, což by po 2 zl. činilo ročně 220 zl., tedy toliko o 20—40 zl. více, nežli činil náklad před tím na „Právníka“ vedený. Provedení návrhu komise bude spojeno s obtížemi, anoť se dá s těží určiti, který člen bydlí v Praze neb mimo Prahu a bylo by záhadné, mají-li se členové bydlící v Karlíně nebo na Smíchově pokládati za členy v Praze bydlící.

Pan dr. Vrťátko nepochopuje, kterak mohla týdenní schůze propůjčiti členům spolku jiného výhod, jichž prý vedlé zprávy komise z ohledů finančních nemůže poskytnouti ani členům vlastním.

Pan zpravodaj ukazuje k tomu, že na místo dřívějšího příspěvku právnické jednoty na vydávání „Právníka“ nastoupila podpora druhu jiného, záležející v tom, že jednota přispívá k zvýšení honorářů, čímž jí spůsobeno vydání v sumě 160—180 zlatých ročně. Jest tudíž patrné, že by poskytnutím výhody snížení předplatného pro veškeré členy jednoty zvýšilo se vydání ročně o 220 zl. r. m., kteréžto vydání však nynější finanční poměry jednoty, jakož bylo již ve zprávě komise provedeno, nepřipouští. Výtka p. drem Vrťátkem týdenní schůzi učiněná, jest bezdůvodnou; neboť snížení předplatného pro pp. členy „Všehrda“ na 4 zl. stalo se se svolením vydavatelstva „Právníka“, kteréž za to žádné náhrady na jednotě právnické nevyhledává. Ostatně navrhuje, aby zároveň bylo usnešeno, že pp. členové v Karlíně, na Smíchově a na Vyšehradě bydlící mají pokládáni býti za členy pražské.

Když byl ještě p. dr. Strakatý připomenul, že vydavatelstvo „Právníka“ k dotazu, zdali by svolilo v snížení předplatného na 4 zl. pro veškeré členy jednoty bez nároku na nějakou náhradu, se prohlásilo, že bez veliké újmy není s to, v takovéto snížení svoliti, přijaty jsou návrhy komise s dodatkem týkajícím se členů v předměstích pražských bydlících, valnou většinou hlasů.

VII. Prohlášen výsledek voleb. Odevzdáno bylo lístků 38, absolutní většina jest 20 hlasů.

Zvoleni jsou:

Za starostu: pan Matěj Havelka, rada c. k. vrchního soudu zemského 37 hlasy.

Za prvního náměstka: pan prof. dr. Randa 36 hlasy.

Za druhého náměstka: pan dr. Škarda 32 hlasy.

Za prvního jednatele: pan dr. Rob. Nittinger 20 hlasy.

Za přehlížitele účtů: pan dr. Mezník a pan dr. Gintl 36 hlasy.

www.libtool.com.cn

Volba druhého jednatele musela se opětovati, poněvadž se nikomu nedostalo absolutní většiny hlasů.

Při druhé volbě odevzdáno lístků 38 a zvolen pan dr. Jos. Sobička 20 hlasy.

Tím prohlášena schůze za skončenou o $8^1/_4$ hod. večer.

O zákonných povinnostech vlastníka, zejmena pokud se zakládají v předpisech expropriačních.

Podává JUDr. **Antonín Randa**, c. k. řádný prof. práv.

O obmezení vlastnického práva nemůže býti řeči, pakli vlastník není obmezen u vykonávání práva, nýbrž co takový povinován jest k určitému konání.[1])

Ovšem ale seznáváme i tu sahání do právní sfery vlastníka, an tento vůbec k žádnému konání zavázán není (§. 362. ob. zák. obč.). Povinnosti tyto ukládá zákon zejmena vlastníkům statků nemovitých k vůli zvelebení průmyslu a zeměvzdělání a vůbec v zájmu obecného dobra. O povinnostech těchto tu jednati sluší jen potud, pokud se týkají soukromých poměrů právních.[2])

Uvésti sluší předkem:

1) Zákonník občanský vytknul v §. 365. zásadu: „Žádá-li toho obecné dobro, jest každý úd státu povinen, za přiměřenou náhradu i úplného vlastnictví postoupiti.“ Nemáme pohříchu v ten čas zákona, který by všechny jednotlivé případy vyvlastnění (expropriace) a řízení vyvlastňovací soustavně a důsledně uváděl.[3]) Ani pojem obecného dobra (allgemeines Beste) určitě vy-

[1]) Nesprávně mluví se často v případech posléz uvedených „o obmezeních vlastnického práva“. Neboť obmezení vlastnictví může býti vždy toliko záporné; nemůže tudíž zavírati závazek k positivnímu konání.

[2]) Že se o těchto povinnostech vlastníkových v systemech římského práva nejedná, v tom se zakládá, že římskému právu skorem úplně neznámy byly.

[3]) Takový soustavný a důkladný zákon vydán byl pro království italské dne 25. června 1865.

www.libtool.com.cn

měřen není. Máme toliko kusé zákony a nařízení, v kterých se různé případy expropriace více méně podrobně vyměřují.[4]) — Co se týče požadavku „obecného dobra“ seznáváme, že se tento pojem postupem času dle potřeb a pokroků časových vždy více a více rozšiřoval i na případy takové, v kterýchž zájmy nikoliv veřejné (státní čili obecní), nýbrž soukromé v popředí vstupují, ovšem že takové soukromé zájmy, ježto s veřejným blahem tak úzce souvisí, že je zákonodárství zájmům veřejným rovná. Ostatek přísluší rozhodnutí otázky, zdaliž expropriace z ohledů veřejného blaha místa má čili nic, politickému úřadu.[5])

Nejhlavnější případy v kterýchž vlastník věc svou (ovšem toliko za náhradu) postoupiti musí, jsou:

a) když pozemku potřebí jest k stavbě veřejných silnic neb staveb vodních. (Dv. dekr. ze dne 2. května 1818 a min. nařízení ze dne 21. dubna 1857 č. 82., v kterémž se ustanovení v ostatních zemích v příčině té platící soustavně uvádějí a v Uhřích vyhlašují;[6])

b) když pozemku potřebí jest k stavbě státních neb soukromých všeužitečných železnic. Nař. ze dne 6. září 1842 č. 654.; min. nař. ze dne 14. září 1854 č. 238.;

c) když pozemku potřebí jest k provozování hornictví (zák. horní ze dne 23. května 1855 č. 146. §§. 26—28., 98—107. a 128—131.);[7])

---

[4]) Srov. Stubenrauch, v Haimerlově Vierteljahrsch. III. str. 159.; starší článek: Kalessa Zeitsch. f. österr. R. G. 1846 II. str. 247. sq. — Monografie: Mayer, das Recht der Expropriation 1868. Dobře upozornil již Stubenrauch str. 196. na nedostatek souhlasného upravení toho důležitého předmětu v zákonodárství rakouském.

[5]) Pouhé ohledy okrášlení nikdy nestačí k odůvodnění expropriace. Sr. Stubenrauch str. 167.

[6]) Co o silnicích platí o vodních cestách (Leinpfad) dle §. 8. zák. ze dne 30. května 1869 č. 93., pak průsecích lesních, jichž potřebí jest u vyměřování katastralním. Nař. 19. července 1824 pro Čechy. — M. nař. ze dne 27. dubna 1859 č. 71., kteréž se v Manzově vydání ob. zák. obč. co zákon říšský uvádí, vydáno pouze pro Tirolsko a nemá tudíž v jiných zemích platnost. Nesprávný, z části nepravý a vůbec naprosto nedostatečný jest výklad Kirchstettra str. 271.

[7]) Podobně může stát k dobývání soli neb solní vody soukromý majetek vyvlastniti. §§. 409. a 410. zák. ze dne 11. července 1835.

d) když pozemku nevyhnutelně potřebí jest k stavbě školy veřejné (min. nař. ze dne 14. února 1857 č. 31980.), úřadoven, nemocnic, kostelů, pevností atd.[8])

e) Vláda může soukromé tekoucí vody, ježto se ku plavbě hodí, vyvlastniti (§. 6. zák. vodního ze dne 30. května 1869 č. 93.). Podobně přísluší právo expropriační obcím hledě k vodám soukromým, pakli potřeba vody v obci uhražena není (§. 16. téhož zák.).

f) I když tu nejsou podmínky expropriace §. 365. ob. zák. obč. může se cestou správní pouze z důvodů užitečnosti nařídíti:

α) aby ten, jemuž tekoucí voda náleží, tuto pokud jí zapotřebí nemá, a jí ve lhůtě jemu prvé úřadem položené neupotřebil, někomu jinému, jenž ji sužitkovati může, za přiměřenou náhradu postoupil;

β) aby vlastník pozemků zřízení služebnosti za přiměřenou náhradu k tomu konci dovolil, aby cizí voda přes jeho pozemek se vodila a k tomu konci potřebná díla se zřídila. Povinnosti té mohou se vlastníkové pozemků úplným postoupením potřebných k tomu částí gruntů svých sprostiti;

g) i movité věci mohou býti předmětem vyvlastnění, žádá-li toho obecné dobro ku př. koně v případě války, dobytek v případě dobytčího moru. (Minist. nařízení ze dne 11. září 1850) atd.[9])

Nelze pochybovati, že vlastník, pakli toho ohledy veřejné žádají, dopustiti musí i dočasné toliko užívání věci své ve formě věcného nebo obligačního práva. Vždyť závazek k postoupení vlastnictví znamená nejzazší meze povinnosti vlastníkovy, jak ze skladby: „i (auch) úplné vlastnictví postoupiti“ vysvítá.[10])

Co se týče náhrady za úplné neb částečné postoupení věci, platí vůbec zásada, že se politický úřad pokusiti má o do-

[8]) Srov. Stubenrauch str. 169.

[9]) Srov. Stubenrauch str. 175.

[10]) Příklady nuceného postoupení věcného užívání (služebnosti) poskytuje případ expropriace lomu kameného neb štěrkového při stavbách silničních (dv. dekr. ze dne 11. října 1821 P. Sb. 49.). Případy zřízení telegrafu, pak případ §. 100. horního zákona, podobně §. 9. zák. ze dne 14. září 1854 (při železnicích), pak shora uvedený případ lit. f. a *β*. (t. zv. legalní služebnosti).

www.libtool.com.cn

dobrovolné narovnání stran. Nedocílí-li se narovnání a nespokojí-li se strany ani s náhradou, kterouž správní úřad ustanovil, vyhražena jest jim stran obnosu náhrady cesta právní.[11])

Toliko při stavbě silnic a železnic nařizuje zákon, že expropriant, pakli se narovnání nedocílí, ihned u reálního soudu za soudní odhad vyvlastněného gruntu žádati má, a že se právní cesta (žaloba) nastoupiti smí, když nebylo šetřeno předpisů o soudním důkazu znaleckém. (§. 9. zák. železn. ze dne 14. září 1854, nař. ze dne 21. dubna 1857).

Náhrada dává se buď vyplacením ceny věci (úplného interesse) aneb pakli se toliko o dočasné užívání věci jedná, vyplacením ročního důchodu, a náhradou toho, oč se pozemek následkem užívání zhoršil. (Srov. §. 5. nař. ze dne 21. dubna 1857.)

2) Jiný případ sem náležitý jest vytknut v řádech stavebních. Vlastník nebezpečně chatrného stavení totiž povinen jest, opravovati neb přestavěti je dle rozkazu úřadu správního. Jestli potřebí úplného přestavění a nesplní-li vlastník dotýčný rozkaz stavebního úřadu v lhůtě jemu položené, budiž stavení cestou veřejné dražby na účet držitele prodáno. Srov. §. 64. staveb. řádu pro Čechy ze dne 11. května 1864. (Pat. ze dne 1. července 1784.)

3) Vlastník pozemků nesmí grunty své po delší dobu nežli po tři leta ladem ležet nechati; neučiní-li v příčině té rozkazu správního úřadu zadost, budiž pozemek jeho ve veřejné dražbě na jeho účet prodán. Pat. ze dne 17. dubna 1784.[12])

K případům pod čís. 2. a 3. uvedeným vztahuje se §. 387. ob. zák. obč., kterýž tedy nesprávně mluví o „opuštění" pozemku.

4) Ačkoliv vůbec vlastník chatrné neb zbořené zdi příhradní povinen není ji opravovati neb znova vystavěti, ukládá mu zákon přes to povinnost tuto, kdyby sousedovi ze zboření otevřené škoda nastávala.[13]) Ovšem jest ale každý vlastník zavázán, pro-

---

[11]) Tak v případech shora pod lit. c—g uvedených. Sr. §. 103. hor. zák. a §§. 17., 19., 21. a 26. zák. vodního.

[12]) Pochybno, zdaliž ustanovení to posud platí. Srov. čl. V. zákl. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 141., kterýž vlastnictví prohlašuje za neporušitelné.

[13]) Náhled Schustera, Baurecht, str. 79., že se povinnost ta obmezuje na případ služebnosti (§. 476.), nelze dle všeobecného znění §. 858. za pravý míti.

stranství své po pravé straně hlavního vchodu náležitě uzavříti a od cizího pozemku odděliti.[14]) (§. 858. ob. zák. obč.)

5) Pakli se na nedílný statek selský, kterýž manželům společně náleží, pro hypotekární dluh jedné polovice právo (exekuce) vede, musí vlastník polovice druhé (nezavázané) dopustiti prodej celého statku, leč že by dluh exekventovi vyplatil. (Dv. dekr. ze dne 21. října 1796 č. 316.[15])

Myšlénky o svobodě tisku a o zabavení tiskopisův.

Sepsal JUDr. **Karel Bürgel.**

Ve spisu „Ideen zu einem Versuch, die Grenzen der Wirksamkeit des Staates zu bestimmen" praví slavný Vilém Humboldt, že zvláštnost síly a vzdělání jest to, po čem jednotlivec věčně musí bažiti, a na čem vůbec spočívá celá velikost člověka.

Také skutečně volnost rozvoje i působnosti každé zvláštní individuality; volnost individuelního názoru i individuelního vzdělání — a to volnost nejen vůči moci státní ale i vůči mínění většiny podstatnou jest známkou pravé politické volnosti. Volnost individuality není ale dovršena, jakmile se jí nedostává úplného oprávnění, aby veškeré své názory i před veřejností volně projeviti směla, jinými slovy řečeno, jakmile zaručena není volnost mínění, hlavně také volnost projevení mínění tiskem.

Z takovéhoto stanoviska vycházeje, myslím, že svoboda tisku

---

[14]) Ustanovení to vzato jest z českých práv městských K. 35., ještoť se při tom odvolávají na dávné obyčeje. Zajisté obmezuje se však povinnost ta na vlastníky dvorů, ohrad, zahrad atd., ježto ohraženy bývají (trg. slovo: Haupteingang; srov. Stubenrauch 1132.); při polích, lukách atd. podobného závazku není. Ostatek sluší poznamenati, že se povinnost k ohražení vedlé všeobecného znění §. 858. nedá obmezovati na případ, když se zeď příhradní, která tu již prvé byla, zbořila, jak Helfert, Zeitschr. f. ö. R. G 1826 str. 229. míní. Srov. Stubenrauch l. c. V praktickém životě nemá ovšem předpis §. 858. velikého významu; zůstal následkem nevhodnosti své mrtvou literou.

[15]) Mylný jest náhled, kterýž hájí Turnes v Ger. Zeit. 1870 č. 6., že tento dv. dekr. zrušen jen zákonem ze dne 6. února 1869 č. 18.; neboť tímto zákonem nebyla zrušena nedílnost selských statků, jak T. nepochybně předpokládá!

měla by býti obmezena jen tak dalece, jak dalece obrana vlastní státního celku aneb občanův jednotlivcův to vyžaduje, mělo by tudíž obmezení svobody tisku směřovati jen proti tiskovým dílům, zevně souvisícím s určitým nějakým skutečným podniknutím proti státnímu celku aneb jednotlivým občanům.

Další obmezování tisku po mém náhledu ospravedlniti nelze. Co jmenovitě dotýče se ochrany cti soukromé proti útokům učiněným jmenovitě též veřejným tiskem pokládám za ideu, které povšimnouti by si měla budoucí zákonodárství, aby v tomto ohledu starořímský náhled o „actiones privatæ“ nejrozhodnější nabyl platnosti tak sice, že kterak ministr Ollivier si přeje ve svém oběžníku k císařským prokuratorům Francie, jakýž oběžník právě uveřejňují listy politické, pokuta urážek na cti spíše by objevovala se co soukromé odškodnění nežli co trest vlastního slova smyslu.

O zásadách a opatřeních vlády, o osobách vládnoucích jakož i konečně o státním zřízení, tudíž o tom, co naše zákony jmenují ústavou státu i formou vlády, měla by diskusse vždy býti volná. Vždyť státu na skutečně mravních základech spočívajícímu, tudíž k tomu směřujícímu, aby v něm skutečně dosaženo bylo blaho občanův, nutně musí na tom záležeti, aby volnou, veřejnou diskussí zjistilo se, zdali v něm veškeré prvé jmenované momenty skutečně jsou dobře zřízené.

Praviť sice mnozí, že jsou jakési nepopíratelné pravdy, jakési nezvratné zásady v životě veřejném a že z ohledův veřejné mravnosti i veřejného blaha musí býti zamezeno, aby takovéto pravdy před veřejností brány nebyly v pochybnost a snad obecné přesvědčení o nich se zviklalo. Avšak tvrzení, že leckteré věci pravdami jsou nepopíratelnými, jest jako vůbec veškerá tvrzení v oboru věd, jejichž předmětem není cifra aneb věc skutečná, subjektivní přesvědčení některého jednotlivce, ba dejme tomu třeba většiny. Toto subjektivní přesvědčení ale neoprávňuje stoupence tohoto přesvědčení, aby je vnucovali jiným tím, že zabraňují jim volné projevení i volnou diskussí náhledu rozdílného, byť by třeba tito ostatní tvořili jen menšinu, ba byť by to byla toliko osoba jediná. Kterak možno s určitostí takovéto zásady prohlásiti za pravdy nepopíratelné dříve, nežli obstály zkoušku neobmezené veřejné diskusse?

Mnozí praví, že třeba by nebyly takovéto pravdy již samy sebou naprosto nepochybné, aspoň jsou mnohé pravdy, o nichž, nežli vůbec vyšetřuje se zda-li jsou pravé čili nic, uznáno býti

musí, že jsou pro lidskou společnost vůbec, aneb jistý stát zvláště v nejvyšší míře užitečné a ty že chrániti dlužno před veřejnou debatou, nemá-li veřejný řád značnou vzíti pohromu. Avšak i takováto užitečnost toliko jest věcí subjektivního mínění, a nelze nikomu, ač-li nechce pokládán býti za zcela neomylného, tvrditi před početím volné veřejné diskusse, že skutečně ta neb ona věc nade vši pochybnost jest všeužitečnou.

Ovšem k tomuto náhledu v celku nedospěly posud legislace evropské aspoň in theoria, kdežto na př. v Anglii skutečná praxe ne valně vzdálena jest tak rozšířené volnosti tisku, jak ji zde zastávám. John Stuart Mill i Jules Simon ujímajíce se podobného mínění se vším enthusiasmem, k jakému vůbec pobádá zápas za pokrok člověčenstva, arci také uznávají, že jest na mnoze posud náhledem budoucnosti.

V tomto smyslu měly by revidovány býti v našich trestních zákonnících části k veřejnému tisku se vztahující, a měly by v nich tresty býti vyhražovány jen na tisková provinění spůsobu prvé vyznačeného.

Avšak ne toliko trestní zákonníky slouží k obmezování tisku, znajíť posavadní legislace ještě mnoho spůsobův, kterýmiž obmezují veřejný tisk i nad meze prvé naznačené. Jednomu těchto spůsobův chci zde věnovati bližší přemítání, myslím totiž, **zabavení tiskopisův** (Beschlagnahme von Druckschriften).

Co ale medle dle svého ponětí jest zabavení tiskopisův?

Na otázku tuto zní odpověď vždy rozdílně, jedná-li se o zabavení tiskopisův v státu čistě absolutistickém, v tak zvaném státu policejním, aneb jedná-li se o takovéto zabavení v tak zvaném státu právním.

V státu prvého druhu bývá zabavení zcela závislé na uznání úřadu policejního a jest odejmutím tiskopisu z držení jeho právního vlastníka a jeho úřední uschování k tomu cíli učiněné, aby další rozšiřování toho tiskopisu stalo se nemožné.

Takovéto pouze policejní zabavení nebývá vázáno ani zvláštními formami, aniž bývají určitá ustanovení o jeho trvání i minutí — ve všech těchto ohledech jediné rozhodné jest zdání úřadu administrativního. Zabavení takovéhoto druhu určeno bylo v §. 25. našeho starého řádu tiskového ze dne 27. května 1852 č. 22. říšsk. zák.

V státu právním i opatření policejní vázána býti mají na

jakási určitá právní pravidla, a díti se mají dle jistých pevně určených forem.

www.tibtool.com.cn

Zabavení tiskopisův ovšem také jest opatřením policejním, a ohlídneme-li se v rozmanitých systemech vědy policejní, seznáme, že na př. Köstlin v známém spise: „Neue Revision der Grundlagen des Strafverfahrens“ vřaďuje je mezi výkony soudní policie, kdežto Mohl za příčinou svého obmezenějšího ponětí policie užšího smyslu řadí je mezi výkony předstižného soudnictví (Präventivjustiz).

Tolik jest jisto, že v zabavení vidíme jakousi činnost předstižnou, jakousi praeventivu, jakou povždy zříme u výkonův vlastní policie, a nemá mimo to dále zabavení tiskopisův jako to vidíme u předstižných výkonův soudce vyšetřovacího, na př. u zabavení psaní k cíli trestního vyšetřování účel usnadniti důkaz viny, nýbrž účel zameziti účinky domnělého trestného skutku, tudíž nikoli účel, ku kterému obecně směřuje soudnictví, nýbrž k němuž obyčejně vztahuje se působnost policejní.

Ať si tomu ale jest jakkoli, k tomu názoru dospěla všechna jen poněkud svobodomyslná zákonodárství, že byť i zabavení tiskopisův bylo opatřením policejním, nicméně krutou jest nespravedlivostí zabavení výhradně jen uznání policejního úřadu zůstavené, zabavení to obvyklé v státech čistě absolutistických právě takové, jaké ustanovoval §. 25. našeho dřívějšího tiskového zákona z roku 1852.

Že zavrhuji tento poslednější spůsob zabavení tiskopisův, takměř samo sebou se rozumí, avšak i zabavení tiskopisův, jak bývá v tak zvaných státech právních, nejvýše bych jen ospravedlnil co opatření čistě výminečné, pro výminečně nepravidelné poměry určené.

Aby totiž odůvodněno bylo zabavení, musí dojista

1) býti nejvýše pravdě podobné, že tím kterým tiskopisem nějaký trestný skutek opravdu byl spáchán, a
2) nesmí tento dle nejvyšší pravděpodobnosti tiskopisem spáchaný trestný skutek míti takovou důležitost, že následky rozšiřování toho kterého tiskopisu pokládati sluší za mnohem horší nežli jest újma na soukromém právě vlastníka tiskopisu v tom případě, že by pozdější trestní řízení dokázalo, že tiskopisem skutečně nijaký trestný skutek spáchán nebyl.

Leč

k 1) zdání takovéto pravděpodobnosti velmi často klame,

zvláště pak takové klamání díti se musí povždy tam, kde o zločinech tiskových rozhoduje porota, která dle svého přirozeného rázu vycházívá se stanovisek jiných nežli soudcové z povolání, která hledíc k celistvé zvláštní individualitě jakéhosi trestního případu, velmi často v tiskovém díle vinu nevidí, ač ji tam spatřili soudcové z povolání, a

k 2) skutečně-li v tiskovém díle obsažené jest opravdové provinění, nezamezí jednak jeho zabavení namnoze jeho rozšiřování, ježto při rozvinutějších poměrech průmyslu a obchodu tajné rozšiřování zabaveného tiskopisu není nesnadné, jednak při zdravém smyslu obecenstva není se co obávati, že tiskopis ten, byť i byl rozšířen, míti bude na ně praktický účinek.

Při takovém stavu věcí ale i v případě, že by nadzmíněná pravděpodobnost neklamala, nicméně zabavení bude nepotřebným sahánim v práva soukromá.

Takto i v případech, kde bych vzhledem k principu prvé vyloženému připustil trestání tiskového díla, nepřipustil bych ještě namnoze, aby i v těchto případech také bylo provedeno předstižné zabavení.

Rozumí se ostatně samo sebou, že zde všude mluvím jen o zabavení tiskopisu následkem jeho obsahu, nikoli o jeho zabavení následkem opomenutí formalit tiskového zákona.

Tolik de lege ferrenda.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Podvod v české spořitelně (k čl. 183., 197., 200. a 201. tr. z.).

Nálezem zemského soudu trestního ze dne 17. listopadu 1869 č. 30033. nalezeno bylo, že Josef E., bývalý pokladník české spořitelny v Praze, není vinen zločinem podvodu a sprošťuje se povinnosti k náhradě nákladů soudních a to z těchto důvodů:

Přísežným seznáním ředitele české spořitelny dra Vorovky a účetního Ed. Balora, pak výpovědí Matildy Guttensteinové dokázáno jest dle §. 269. a 270. ob. ř. s., že ze vkladu vloženého

na listu 11297. na jmeno Matildy Guttensteinové vybráno bylo dne 8. listopadu 1868 800 zl. a dne 16. listopadu 1868 2000 zl. r. m. Vybrání toto stalo se dle udání úředníků spořitelny jen na základě knížky spořitelní, která ve všech jednotlivých položkách srovnávala se s hlavní knížkou spořitelny; Matilda Guttensteinová pak přísežně stvrdila, že knížku svou nikomu nesvěřila ba ani neokázala; mohlo se tedy vybrání peněz státi jedině na základě vkladní knížky nepravé neb padělané. Že by se omylem bylo stalo zapsání na nepravý list, toho domýšleti se nelze, poněvadž dvě částky totiž 800 zl. a 2000 zl. po sobě byly vybrány, a poněvadž poukázky na vydání byly vydány a do hlavní knihy zapsány od rozdílných officiálů, kteří by přec tutéž chybu byli neučinili.

Nehledí-li se k osobě obžalovaného, jeví se zde zločin podvodu dle §. 197., 200. a 201. tr. z.; hledí-li se však právě k obžalovanému, jest zde zločin zpronevěření dle §. 183. tr. z., any ostatní skutky pokládati se musí pouze za prostředky k provedení skutku trestného.

Josef E., obviněný ze zločinu tohoto, zapírá, že by skutku takového se byl dopustil; náleží tudíž zkoumati průvodní moc příčin podezření, které proti němu v nálezu obžalovacím a v závěrečném přednešení veřejného žalobníka byly přivedeny.

Josef E. přiznal se totiž, že okolo 20. listopadu 1868, tedy krátce po tom, když zločin v české spořitelně byl spáchán, zaplatil vlastních dluhů okolo 1400 zl.; poněvadž však měl jen 1800 zl. služby, nemaje krom toho jiného jmění, jest ovšem zaplacení těchto dluhů náklad, převyšující jmění jeho a v tom obsahuje se příčina podezření dle §. 139. *c*) 1. tr. ř. Avšak Josef E. udal na vyvrácení této příčiny podezření, že mu bratr jeho Vilém E., nadporučík v 28. pluku pěchoty, z Podgórze právě v týž čas zaslal zápůjčku 1600 zl.; že se zásylka tato stala, dokázáno jest obálkou psaní, psaním Viléma E. a poštovním lístkem; velitelství brigádní líčí Viléma E. co spořádaného a velmi šetrného důstojníka; ze spisů o pozůstalosti Františka a Antonína E., pak z poslední vůle matky nadporučíka Viléma E. vychází, že Vilém E. zdědil 1200 zl. Jest tudíž možná, že bratru peníze poslal. Z toho, že Vilém E. užívaje §. 113. tr. říz. svědectví se zřekl, nelze odvozovati nic proti obžalovanému, neboť Vilém E. užil takto práva zákonem mu propůjčeného a soudu nepřísluší zkoumati, proč tak učinil. Příčina podezření, vytknutá v §. 139. *c*) 1. tr. říz., se takto úplně vyvrací.

Dále uvádí se proti Josefu E. za důkaz viny, že dle přísežného udání manželů Jedličkových jednou v neděli odpoledne a sice v lednu 1869 do budovy spořitelní přišel a se tázal, jest-li někdo nahoře v účtárně, že pak, když mu svědkové sdělili, že tam nikoho není, žádal, aby se mu vydal klíč k účtárně č. 13. a že se tam odebral; že dále přísežným seznáním úředníků spořitelny Edvarda Balcra a Karla Wünschra dokázáno jest, že obě poukázky na list 11297. a sice č. 24627. na 800 zl. a č. 25502. na 2000 zl., vedlé nichž obě tyto částky tomu, kdo knížku Matildy Guttensteinové předložil, dne 8. a 16. listopadu 1868 byly vyplaceny, z účtárny se ztratily, kdežto až asi do 20. prosince 1868 se tam nalezaly a officiál Wünscher, jemuž účet tento uzavírati náleží, je do svých zápisek zapisoval. — Na těchto poukázkách napsáno bývá jmeno a bydliště toho, kdo peníze vybírá; poněvadž pak Josef E. po tom, když poukázky již byly zanešeny, do účtárny šel, jest z toho podezřelý, že je odklidil, aby vypátrání pachatele předešel (§. 138. 11) tr. říz.).

Naproti tomu však sluší uvážiti, že dle výpovědí úředníků spořitelny, Josef E. jakožto pokladník právo měl, do účtárny docházeti, aby nahlédnutím do knih se přesvědčil, když by se mu v pokladnici něco neshodovalo a že právě tehdy po dvakráte měl v pokladně přeplatky; tím vysvětluje se, proč v účtárně byl přítomen. Když by pak kdo k tomu poukázal, že Josef E. zapíral, že v čas, který manželé Jedličkovi udávají, byl skutečně v účtárně, sluší proti tomu podotknouti, že nelze dokázati, že tohoto dne poukázky se ztratily, nýbrž že jen dokázáno jest, že až do 20. prosince 1868 v účtárně byly, času pak, kdy se ztratily, dokázati nelze.

Poněvadž tedy není dokázáno, že Josef E. přišel v držení obou poukázek, nelze též proti němu užiti §. 138. 11) tr. říz.

Na dokázání viny Josefa E. přivádějí se v závěrečném přednešení veřejného žalobce dle §. 140. 2) tr. říz. též nepřísežná seznání manželů Jana a Matildy Prudilových. Jan Prudil udával totiž při závěrečném pře líčení, že byv druhdy ředitelem divadelním, o Havle 1868 z venkova do Prahy se přistěhoval, že jednoho dne (asi 14 dní po svém přesídlení) obžalovaného navštívil, že tento na něm žádal, aby mu 2 zl. do spořitelny vložil, poněvadž prý to jakožto úředník na své jmeno učiniti nemůže, aby však před 8. hodinou do spořitelny šel, a kdyby ho vrátný vpustiti nechtěl, aby čekal, až on (Josef E.) přijde, což se také stalo; že on (Prudil) přišel jakožto první vkladatel a že prostřednictvím

Josefa E. vložil ony 2 zl. a obdržel knížku vkladní, kterouž pak Josefu E. odevzdal. — V krátce potom prý Josef E. jej (Prudila) žádal, aby k němu manželku svou poslal, že jí požádati chce, aby mu vybrala ze spořitelny 800 zl. r. m. Matilda Prudilová stvrzuje, že jí Josef E. odevzdal knížku spořitelní svědčící Matildě nějaké, na jejíž příjmení se více nepamatuje, a že jí žádal, aby mu 800 zl. na knížku tuto vybrala, dokládaje, kdyby jí nechtěli tuto částku vyplatiti, aby žádala polovici z úroků a polovici z jistiny vložené, a aby na poukázku nepodepsala jmeno své, nýbrž jakékoli jiné jmeno; ona prý tímto spůsobem oněch 800 zl. vybrala, na poukázku Marii Krausovou podepsala a peníze manželce Josefa E. odevzdala.

Dále svědčí Prudil, že obávaje se, aby při tomto vybrání penéz jeho manželkou nebylo se zběhlo něco nekalého, poněvadž smyšlené jmeno podepsala, na Josefa E. naléhal, aby mu věc vysvětlil; tu pak prý se mu Josef E. přiznal, že na padělanou knížku 800 zl. vybral a připojil prý, že jest to jeho první černý čin.

Kdyby pravda byla, co tito dva svědkové vypravují, byl by tím Josef E. silně obviněn; avšak Prudil poslal psaní nepodepsané řediteli spořitelny dru Vorovkovi, tázaje se, mnoholi odměny ten obdrží, kdo pachatele podvodu udá; když pak v pražském večerním listu insertem oznámeno bylo, že se dá odměna 500 zl., psal Josefu E. několik psaní, hledě vydobyti z něho 300 zl., které prý druhdy ztratil v rozepři jedné s Josefem E.; když však Josef E. žádosti jeho odepřel, poslal mu i pražský večerní list do domu, aby jej k vyplacení oněch 300 zl. pohnul; později opět na dru. Vorovkovi žádal, aby mu dal závdavek na těchto 500 zl., prvé ještě než co vyjeví. Přesvědčila se pak dále komise od soudu vyslaná očitě, že od 1. října 1868 až do 16. listopadu 1868 nenalezá se v knihách spořitelny žádný nový vklad 2 zl., jakožto první vklad toho kterého dne, any všecky první vklady, které se v oněch dnech staly, byly přídavky ke vkladům již vloženým, které buďto ještě v spořitelně jsou, aneb později i s přírostky řádným spůsobem byly vybrány. A přece tvrdí Jan Prudil, že v ten čas takový vklad učinil, aby Josefu E. knížku spořitelní opatřil!

Také nepoznal officiál Wünscher Matildu Prudilovou za onu osobu, která oněch 800 zl. si dala poukázati; naopak tvrdí, že tato osoba byla větší než Matilda Prudilová a capuchon na hlavě měla, kdežto Matilda Prudilová udala, že tehdy neměla capuchon. Oba manželé Prudilovi konečně v předběžném vyšetřování jsouce

jako svědkové vyslýcháni přímo zapírali, že na Josefu E. žádali 300 zl. jakožto zápůjčku a teprv když jim psaní jich byla předložena, se k tomu přiznali, vymlouvajíce se lichými výmluvami.

www.liptool.com.cn

Ze všeho toho, jakož i z dalších odporů ve výpovědech těchto svědků se naskytujících, vychází, že nelze výpovědem těmto přikládati žádné víry, ano že se spíše podobá, že si, co udávají, jen smyslili, aby odměny 500 zl. dosáhli.

K tomu všemu dále ještě přistupuje, že v druhé polovici měsíce července a prosince každého roku zjednávají se v spořitelně diurnisti k výpomoci při uzavírání účtů, kdežto obě poukázky právě po 20. prosinci se ztratily; jest tedy z toho též pravdě podobno, že poukázky tyto neodcizil úředník spořitelny, nýbrž nějaký cizí písař; tím pak vyvrací se třetí příčina podezření od veřejného žalobce přivedená a obžalovaný musil nalezen býti nevinným dle zákona ze dne 15. listopadu 1867.

Rozsudek tento, z něhož se státní zastupitelstvo odvolalo, byl nálezem vrchního soudu zemského úplně potvrzen a to z těchto **důvodů**:

Vrchní soud zemský nemůže přidati se sice k náhledu první stolice, že v této případnosti spáchán byl zločin zpronevěření, poněvadž podstata činu v tom záleží, že úředník výplatu poukazující předložením padělané knížky spořitelní byl oklamán, a poněvadž povaha činu podvodného tím se nemění, že obžalovaný tehdy byl pokladníkem: přece však nemohlo se místa dáti odvolání státního zastupitelstva.

Že podvod se stal, jest dokázáno a příčina podezření vycházející proti obžalovanému z toho, že v čas, kdy skutek byl spáchán, činil náklad nepřiměřený, není úplně vyvrácena psaním s penězi, jež prý od bratra jeho posláno bylo, poněvadž by vždy ještě možná bylo za to míti, že peníze na obálce psaní udané (1600 zl.) obžalovaného ani nedošly: přece však jest nyní tato příčina podezření tak seslabena, že jí dle §. 282. tr. říz. k odsouzení obžalovaného užiti nelze.

Uvádí-li státní zastupitelstvo, kterak z toho, že obě poukázky ku konci roku 1868 se ztratily a že obžalovaný v neobvyklou hodinu do účtárny se odebral, nade vši pochybnost vychází, že obžalovaný obě poukázky odklidil, — není tento úsudek důvodným, poněvadž tím dokázány jsou právě jen tyto okolnosti, dokázáno tím však není, že obžalovaný poukázky odklidil a že v tom jest příčina podezření §. 138. 11) tr. říz.

www.libtool.com.cn

Naprosto bez důvodu jest, jestli že státní zastupitelstvo odvolává se k svědectvím manželů Prudilových dle §. 140. 3) tr. ř., poněvadž první stolice neshledala u svědků těchto toho, čeho vyžaduje §. 269. *e*) tr. říz. a nemajíc důvěry v pravdivost jich výpovědí, ku přísaze jich nepřipustila; není také, proč by se v tom ustoupilo od náhledu první stolice a proč by se přísaha svědků těchto nyní nalezla; neboť kdežto Jan Prudil tvrdil, že obžalovaný vkladem 2 zl. od něho z návodu Josefa E. učiněným chtěl si opatřiti knížku spořitelní a knížkou touto podvod chtěl provésti, ukázalo se soudním ohledáním právě naopak, že takovýto vklad se nestal, a že provedení podvodu takovýmto způsobem sotva se státi mohlo, ano že Josefu E. ani prostředku tohoto třeba nebylo, poněvadž si spíše opatřiti mohl čistou knížku spořitelní.

Také ostatně tím se nevysvětluje, kdo dalších 2000 zl. ze spořitelny vybral.

Nález vrchního soudu zemského ze dne 28. pros. 1869 č. 43634.

Dr. Černý.

Řízení exekuční dle §. 298. ob. ř. s. místo má jen tehdy, když žaluje se z dluhu peněžitého.

O žalobě Marie Liskové na manžely Strnadovy, kterouž Marie Lisková žádala, aby manželé Strnadovi změnili střechu svého domu v Praze po celé délce, aby zřídili okap směrem k svému vlastnímu majetku a aby spraveným uznán byl záznam povolený pro závazek tento, položeno od sl. c. kr. zemského soudu v Praze stání dle §. 298. ob. ř. s. a dle dv. dekretu ze dne 25. května 1839 č. 16699.

Stížnost, jižto žalovaní proti výměru žalobnímu podali, zavržena rozhodnutím vrchního soudu zemského ze dne 14. září 1869 č. 30197.

K mimořádné stížnosti žalovaných však změnil nejvyšší soud rozhodnutí obou soudů nižších a nařídil, aby o žalobě Marie Liskové nejednalo se ústně dle §. 298. ob. ř. s., nýbrž aby o ní zavedeno bylo řádné řízení písemné.

Příčiny: §. 298. ob. ř. s. zmiňuje se o dluhu a o přiznání dluhu neb dostatečném jeho uhražení: v dv. dekr. ze dne 7. května 1839. č. 358. sb. z. s. pak ještě zřejměji se ustanovuje,

že nestojí-li žalovaný k soudu aneb přiznává-li, že dluh jest pravý, odsouzen býti má ihned k zaplacení pohledávání prožalovaného do 14 dnů a s pohrůžkou práva vedení; když by však obrany učinil, pro něž by nalezen býti musil přísudek neb důkazu vedení neb roku odložení, že se má další řízení dle zákona zavésti a žalobníku, ač přeje-li si toho, povoliti, aby právo vedl až do pojištění pohledávání prožalovaného a příslušenství jeho.

Z těchto ustanovení vychází, že řízení exekučního dopustiti lze o žalobách zakládajících se na listinách úplné víry hodných jen tehdy, když závěrečná prosbou žaloby žádá se zaplacení dluhu peněžitého, čehož však není při žalobě Marie Liskové.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 1869 č. 12945.

Dr. Krüzner.

K platnému postoupení pohledávání není zapotřebí ani odevzdání listin o pohledávání svědčících ani vyplacení valuty za postoupení.

Anna Krouská žalovala na pp. Vojtu a Tesaře: Edvard Krouský vybídl mne, pravila, abych pohledávání 1000 zl., kteréž mně proti němu z platebního příkazu ze dne 18. června 1863 č. 23701. vzešlo a vedlé výměru ze dne 25. června 1863 č. 24926. zástavním právem exekučním na jeho svrškách zjištěno bylo, pp. Vojtovi a Tesařovi postoupila. Zároveň byla mně předložena postupní listina daná v Praze dne 19. února 1867, abych ji podepsala, v kteréžto listině jsem co postupující stvrdila, že jsem obdržela od pp. Vojty a Tesaře valutu za postoupení. Důvěřujíc se, že tuto valutu obdržím, podepsala jsem cesi, avšak listiny svědčící o mém pohledávání, totiž: směnku, platební příkaz a exekuční výměr jsem podržela, až do té doby, kdy mi valuta za postoupení bude vyplacena.

Pp. Vojta a Tesař však nabyvše držení cese, nevyplatili mi valutu za postoupení, — za kterouž příčinou i já jim dotčených listin nevydala — a vymohli si toho u c. k. obchodního soudu, že mé exekuční zástavní právo vedlé výměru ze dne 12. srpna 1867 č. 45996. na ně převedeno bylo.

Žádám tedy, aby nalezeno bylo za právo, že žalovaní jsou

povinni uznati, že postoupení dané v Praze dne 19. února 1867, poněvadž nevyplativše mi valutu za postoupení úmluvě nedostáli, je neplatné a ničemné a že se převedení zástavního práva tam, kde zaznamenáno bylo má vymazati.

www.libtool.com.cn

Žalovaní odpovídajíce přivedli, že za Edvardem Krouským měli značné pohledávání a že mu žalobou a exekucí vyhrožovali; Edvard Krouský že odevzdal jim postoupení, aby ze zabavených svrchků na jeho účet zaplacení nabyti mohli. S Annou Krouskou o celé věci že ani nemluvili. Z těchto příčin nemohlo býti o valutě za postoupení pro Annu Krouskou žádné řeči.

Aby jim listiny byly vydány, proto nežádali, poněvadž jich neměli zapotřebí a v poctivost obou, Edv. Krouského a sestry Anny se důvěřovali.

C. k. obchodní soud v Praze rozsudkem ze dne 25. ledna 1869 č. 66970. zavrhl žalobu a soudní náklady vyzdvihl z těchto **příčin**:

I kdyby žalovaní na žalobu nebyli dali odpovědi, byla by musela býti žaloba zavržena, proto že vyplacení valuty vedlé §. 13920. ob. zák. obč. není podstatnou podmínkou postoupení, ano toto se i bez úplatku učiniti může a proto že vedlé §. 919. ob. zák. obč. smlouvající strany nikoliv za zrušení smlouvy, nýbrž toliko za náležité splnění její a za náhradu žádati mohou.

C. k. vrchní soud zemský rozsudkem ze dne 26. dubna 1869 č. 11393. k odvolání žalovatele rozsudek c. k. vrchního soudu změnil a dle žaloby za právo nalezl z následujících **příčin**:

Jde tu o platné přenešení směnky 1000 zl., t. j. o převedení čili prodání hodnoty jmění, tudíž o uzavření trhové smlouvy §§. 1053., 1054., 878. ob. zák. obč., čl. 73., 74. atd. sm. ř. Poněvadž však vedlé §. 1054. ob. zák. obč. k podstatným podmínkám platné smlouvy trhové náleží, aby cena určena byla, vedlé listiny a odpovědi však trhová cena ustanovena nebyla — nestala se koupě. Že byla listina č. 1. (postoupení) zdělána, není tomu na úkor, poněvadž tato jen za průvod o právním jednání považována býti může a kde toho není mine.

K dovolání se žalovaných potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek první stolice z těchto **příčin**:

Závěrečná žádost žaloby příčí se zákonu. Postoupení směnečného pohledávání žalovaným stalo se, jakmile listina postupní od žalující co postupující podepsána a žalovaným odevzdána byla; neb k platnému postoupení není zapotřebí ani odevzdání listin

o pohledávání svědčících, ani vyplacení valuty za postoupení. Žalobnice nemůže tedy proto, že prý žalovaní nevyplativše valuty závazku ze smlouvy nedostáli aneb že jim sama směnku, platební příkaz a exekuční výměr posud nevydala, žádati, aby postoupení za neplatné bylo prohlášeno.

www.libtool.com.cn

Náhled vrchního soudu zemského, že platnému postoupení podmínky trhové smlouvy náleží, že tudíž trhová cena určena býti musí, ze zákona nikterak odvoditi nelze, ano vedlé §. 1392. ob. zák. obč. postoupení z úplatku nebo bez úplatku učiněno býti může, což zákonnímu ponětí o trhové smlouvě patrně odporuje.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. ledna 1870 č. 3373.

Dr. Vilém Novák.

Zprávy

o týdenních schůzích právnické jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 20. ledna 1870.

Předseda: starosta p. M. Havelka, rada c. k. vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: 2. jednatel dr. Robert Nittinger.

Členů bylo přítomno: 12.

I. Pan dr. Milde dotazuje se, jaká byla ujednána s nakladatelstvem „Právníka" smlouva na rok 1870, ježto smlouva předešlá koncem roku 1869 došla. Pan starosta slibuje odpověď ve schůzi nejprvé příští. —

II. Pan starosta přednesl následující případ praktický:

Směnku na 150 zl., na níž nalezal se podpis akceptanta A., vydal B. na vlastní řad a převedl girem na C. Propadši nebyla vyplacena, giratar ji tudíž prodal o něco levněji, asi za 140 zl. jinému, totiž D., postoupiv mu ji toliko oustně a bylo mezi giratarem C. a postupníkem D. vyjednáno, že tento podá žalobu jmenem giratara C. na akceptanta A.

Akceptant bránil se tím, že směnku nepodepsal, a přísahu o tom vykonal, následkem čehož příkaz platební pozbyl moci právní, což stalo se již roku 1865.

Postupník D. oznámil girataru C. výsledek a tento řka, že neměl

ani zdání, že by podpis akceptantův byl nepravý, vznesl věc na trestní soud.

www.libtool.com.cn

Asi v březnu 1868 vydán jest nález trestního soudu, vedlé něhož vydatel, spolu girant B. shledán jest vinným zločinem podvodu a odsouzen k žaláři několikaměsíčnímu, jakož i k náhradě směnečné sumy 150 zl. girataru C., akcept na směnce pak prohlášen za nepravý a neplatný.

Postupník D. žádal nyní na girataru C. náhrady 150 zl. za to, že tento mu prodal směnku nepravou a když C. po dobrém neplatil, podal naň v té příčině žalobu v r. 1869.

Žalovaný projevil ochotnost, že postoupí žalobníku práva z rozsudku trestního na B., ostatně namítal promlčení.

Neboť jde-li tu o škodu, patrno, že škoda stala se již r. 1865, kdy přísaha o nepravosti akceptu byla vykonána, a právo požadovati náhradu škody promlčí ve třech letech, žaloba by byla tudíž již roku 1868 musila býti podána. Jde-li však o správu, kterou cedent povinen jest cesionáru, promlčí se právo vyžadovati ji již v 6 měsících, neboť postoupena byla pohledávka, tudíž věc movitá.

Žalobník v replice tvrdí, že nepohání ze škody, přesvědčen jsa, že žalovaný obmyslně nejednal, avšak že pohání cedenta ze zvláštního titulu právního obsaženého v §. 1397. ob. zák. obč., jenž nespadá nikterak pod pravidlo §. 922. ob. zák. obč. Mát prý poslednější pravidlo toliko místo při věcech hmotných z ruky do ruky jdoucích, §. 1397. však při pohledávkách a poněvadž v případě §. 1397. není kratší lhůta promlčení vytknuta, promlčí zde právo cesionáře naproti cedentu teprv ve 30 letech.

Pan starosta táže se, co by bylo právem v tomto případě.

Pan prof. dr. Randa tvrdí, že otázka, zdali závazek cedenta, vedlé něhož práv býti musí z nepravosti a nedobytnosti pohledávky, jest pouze species správy, není v rakouském zákonodárství rozhodnuta, ač v theorii jest náhled ten rozsířen. Tu by pak ovšem obdobou §. 922. a násl. ob. zák. obč. promlčení nastalo v šesti měsících, avšak nikoli od doby, kdy přísaha o nepravosti akceptu byla vykonána, nýbrž kdy rozsudek trestní nabyl moci právní.

S tím souhlasí též

pan dr. Milde, ježto prý teprv nyní cesionár D. žalovati mohl na giratara spolu cedenta C., ostatně prý žalovaný taktéž měl namítati, že ze směnky měl býti žalován též vydatel a girant B., čímž by možná cesionár D. do škody byl ani nepřišel.

Pan dr. Kaicl však má za to, že stran promlčení rozhoduje již

moment, kdy přísaha byla vykonána před soudem civilním; jinak též že vedlé práva směnečného majiteli směnky musí býti ponechána úplná volnost, koho chce stihati ze směnky a koho nic.

Pan starosta zvěstuje, že při poradě o onom případě v síni soudní zastoupena byla všecka troje mínění již svrchu s obou stran naznačená, ve dvou stolicích však že obdržel vrch náhled, že tu jest činiti o náhradu škody, že však promlčení ještě nenastalo, poněvadž sluší je čítati teprv od doby, kdy rozsudek trestní nabyl moci právní, od kteréhožto času v tomto případě tři leta ještě neuplynula a že tudíž C. povinen jest nahraditi škodu D. spůsobenou.

III. Pan prof. dr. Randa dovozoval potom, že mylným jest náhled, jako by každé plenární rozhodnutí nejvyššího dvoru soudního o mělo býti při rozsuzování v případech podobných měřítkem stolicím nižším. Patent ze dne 7. srpna 1850 č. 325. ř. z. (nikoli č. 335., jak omylem čte se v Manzově vydání ob. zák. obč. v poznámce k §. 12. a tolikéž i v komentáru Kirchstetterově) obsahující statut nejvyššího dvoru soudního v §§. 15., 16. a 36. nikterak neustanovuje, jak svrchu položeno a vůbec za to se má. Toliko ta rozhodnutí plenárního senátu při c. k. nejvyšším dvoru soudním, která stala se o otázce právní, soudy rozličně a neprávně rozhodované, k vyzvání předběžnému ministra spravedlnosti, mají býti nižším soudům měřítkem, byla-li zároveň zákonným spůsobem vyhlášena, tedy v zákoníku říšském.

Takové vyhlášení se skutečně stalo na př. vynešením ministeria práv ze dne 11. března 1852 č. 64. ř. z. — Nejvyšší soudní dvůr byl touto měrou delegován k vykládání zákonů, kteréž jinak pouze zákonodárci, tehdáž výhradně zeměpánu příslušelo. Vedlé panující nyní ústavy jest moc zákonodárná rozdělena mezi panovníka a sněmy, čímž ono právo nejvyššího dvoru soudního naprosto pozbylo vší podstaty. Do jakých rozpaků by ostatně nižší soudy se dostaly, kdyby každé plenární rozhodnutí nejvyššího soudu mělo jim býti měřítkem, o tom lze se každé chvíle přesvědčiti z listů právnických, kde čteme, že nejvyšší dvůr soudní v zcela podobných sobě případech zcela naopak rozhodl.*)

IV. Pan starosta: Stalo se, že živnostníku, jenž za mzdu půjčoval pytle, povoleno bylo vložení firmy do rejstříku obchodního. Podá-li někdo naň při soudě obchodním žalobu z takového půjčování

*) Viz článek: „Die Plenarentscheidungen des obersten Gerichtshofes" od prof. dra Randy v Gerichtshalle 1870, č. 6. a 7.

pytlů, bude se brániti, že soud tento jest nepříslušný, poněvadž půjčování pytlů není obchodním jednáním, kdežto žalobník bude tvrditi, že registrováním firmy žalovaný stal se obchodníkem a že tudíž čl. 273. ob. zák. obch. má místa.

Pan dr. Bürgel: Obchodní soud nebyl by příslušným, poněvadž nestal se tím ještě žalovaný obchodníkem, že firma jeho v rejstřík obchodní vepsána (čl. 1. ob. zák. obch.), aniž jest půjčování pytlů jednáním relativně obchodním, takže není náležitostí ani čl. 272. ani 273. ob. zák. obch.

Pan prof. dr. Randa souhlasí, že po právu nelze jinak souditi, avšak v praxi že jeví se často důslednost v nedůslednosti, byla-li firma registrována nějakého neobchodníka, na př. v nejnovějším čase zase stavitelů. Jednání těchto jest locatio conductio, oni konají práce za mzdu dávajíce k tomu třeba též materiál, tento však nezcizují co zboží, nýbrž hotoví z něho věci nemovité, nejsou tedy nikdy obchodníky.

Pan dr. Hauč: V pruském návrhu zák. obch. a sice v motivech jest řečeno, že stavitel kupuje materiál k dalšímu zcizení a přidává k tomu svou práci, tudíž že jej sluší za obchodníka míti, s čímž však konference norimberská nesouhlasila.

Dr. R. Nittinger.

Nálezy nejvyššího soudu.

Pro nezaplacené daně a dávky veřejné lze vésti ihned soudní exekuci, aniž by potřebí bylo důkazu o tom, že marně pokoušeno se dříve provésti exekuci politickou. — Státu nelze vykázati postavení horší než má soukromník.

Nález ze dne 24. března 1869 č. 2962.

(G. Z. č. 88. r. 1869.)

Výrok znalců, že dítě nemanželské nemohlo býti splozeno v den, v který obcování dle udání stran se mělo přihoditi, není odvodem dostatečným k vyvrácení důmněnky v §. 163. ob. zák. obč. položené; odvodem dostatečným byl by jen důkaz, že obžalovaný v den onen s matkou dítěte obcovati nemohl.

Výrok onen znalců zakládá pouze domněnku, naproti té však jest silnější domněnka ze zákona.

Nález ze dne 25. června 1869 č. 4536.

(G. Z. č. 89. r. 1869.)

Tomu, kdo zbláznil teprv po podání naň žaloby, lze přísahu platně uložiti. Jestiť nehoda tato pouhou náhodou, která žalobníku nemůže býti na újmu a opatrovník blbého může přísahu vrátiti.

www.libtool.com.cn

Nález ze dne 8. dubna 1869 č. 1224.

(G. Z. č. 89. r. 1869.)

Bylo-li něco uplaceno na dluh hypotekární, aniž by uplacená částka byla bývala vymazána a zapůjčí-li věřitel dlužníku později stejnou částku, může dohodnutím obou těchto stran býti ustanoveno, že prvotní dluh opět v předešlou tvářnost vstupuje.

Nález ze dne 28. května 1869 č. 5171.

(G. Z. č. 92. r. 1869.)

Žaluje-li kdo ze mzdy čelední za dobu delší tří roků, dokázati musí sám, že mzda nebyla zaplacena.

Ustanovujeť dv. dekr. ze dne 10. dubna 1839 č. 335. domněnku, že mzda jest zaplacena, když prošlo více než 3 roky, pročež musí domněnku tuto žalobce vyvrátiti.

Nález nejv. soudu ze dne 12. května 1869 č. 4799.

(G. Z. č. 92. r. 1869.)

Kupec dražební ručí věřitelům též osobně za pohledávání, z trhové ceny k zaplacení vykázaná. I když usedlost v dražbě koupenou prodal, musí platiti.

Nález ze dne 10. června 1869 č. 5334.

(G. H. č. 75. r. 1869.)

Poznámka knihovní o sporu o vlastnictví, nevadí dražbě exekuční. Kupec kupuje věc tak, jak jest.

Nález z dne 12. srpna 1869 č. 8552.

(G. H. č. 77. r. 1869.)

O žalobě ze mzdy podané po 30 dnech ode dne rozvázání svazku námezdního, nalézti má soud i tehdy, když již úřad politický o tom rozhodoval.

Nález ze dne 15. července 1869 č. 6398.

(G. H. č. 80. r. 1869.)

I výpovědi svědka závadného podán býti může poloviční důkaz.

Dle §. 144. ob. ř. s. jest soudci zůstaveno, aby zkoumal hodnověrnost svědka závadného. Z §. 137. ob. ř. s. nevychází, že by poloviční důkaz mohl býti proveden jedním svědkem, jen když jest nezávadný, poněvadž i více svědků závadných posloužiti může za důkaz úplný. Lze-li dle §. 141. ob. ř. s. i svědkem zavržitelným nahraditi přísahu doplňovací, nelze zajisté výpovědi svědka jen závadného upírati

moci polovičního důkazu. Že §. 137. ob. ř. s. o jednom svědku nezávadném neb závadném mluví jen, pokud se jedná o doplnění důkazu, není příčinou, proč by se doplnění na roveň klásti musilo jakési druhé polovici důkazu; neboť pak by i nezávadný svědek byl neschopným provésti první polovici.

www.libtool.com.cn

Nález ze dne 10. června 1869 č. 3488.

(G. H. č. 80. r. 1869.)

Deník.

Ku kompetenci říšského soudu. Dr. Bratković ve Vídni žádal, aby připuštěn byl ku zkoušce advokátní; žádosti jeho nebylo dáno místa ani od štyrského vrchního soudu zemského ani od nejvyššího soudu ve Vídni, poněvadž mu nebylo lze počítati za zákonitou praxi dobu některou, kterou strávil v praxi notářské. Dr. Bratković obrátil se tudíž k soudu říšskému, táhna se k základním zákonům státním a dovozuje, že tím zkrácen byl ve svých právech politických. — Vyslechnuv žádost žalobníkovu i návrh zástupce ministerstva spravedlnosti, který upíral soudu říšskému právo, rozhodovati o stížnosti té, nalezl soud říšský dne 24. ledna 1870, že dává se místa námitce nepříslušnosti soudní. Za důvod toho položeno: Dle čl. III. lit. b) zákona státního o všeobecných právích občanů státních a dle §. 7. statutu říšského soudu náleží souditi soudu říšskému jen tehdy, když byla porušena práva politická od úřadu administrativního; ovšem mají i soudové vykonávati též lecjaká řízení administrativní, avšak i tato řízení vpadají v obor jednání soudních (!) a nelze proto soudy pokládati za orgány administrativní. Nejvyšší soud pak jest nejvyšší soudní inštance a nelze rozhodnutí jeho podrobovati dalšímu nálezu. *G. H.*

Opravy:

V XXIV. sešitu loňského ročníku „Právníka“ vloudily se mimo omyl v prvním sešitu vytknutý také ještě následující smysl rušící tiskové omyly:

Na stránce 849. v řádce 16. od zhora stojí na místě slov „formálné emanace“ slova „formálné obligace“.

Pak na stránce 850. v 18. řádce od zhora stojí na místě slov „hojnějšího praktického materiálu“ slova „hořejšího praktického materiálu“.

www.libtool.com.cn

Několik základních pojmů státního práva Českého.

Píše **V. Brandl.**

Maje úmysl předložiti českým právníkům několik pojednání o státním právě českém, nemohu nikterak tajiti, že to činím s jakousi ostýchavostí, k nížto dvě příčiny mám. Prvá záleží v tom, že málo před rukama jest pomůcek, o něž taková pojednání u nás se spoléhati mohou, poněvadž i tu se nám nedostává předběžných speciálních prací, které by vodítkem býti mohly. Druhá příčina, ovšem podstatnější, záleží na předmětu samém, o kterémž jednati míním. Státoprávnické pojednání totiž ouzce souvisí se státní vědou vůbec a tu se naskytuje otázka takřka sama sebou, má-li státoprávnické pojednání Čech se dotýkající váženo býti o sobě, čili má se také ve spojení uvésti se všeobecným právem státním, kteréž jest výsledkem filosofování o povaze a úloze státu? Co se týče příčiny druhé, nevidělo se mi, abych k ní se přidal, maje k tom vážné důvody, které mě z toho zrazovaly. Všeobecné právo státní totiž čili raději náuka o něm sleduje ideu státu a vynáší na jevo rozličné její formy a styky se stanoviska nějakého filosofického názoru neb filosofické soustavy, kteráž jednotlivé emanace této idei na své kopyto ráží. Jaký ohromný rozdíl mezi učením o státu, kteréž vynášel Aristoteles a Hugo Grotius! A nechávajíce starých stranou, vizme jen náuku Kanta, kterak od Fichteho se liší, a v nejnovější době jaký rozdíl jest mezi Mohlem a Bluntschlim! Nelze upírati, že náuka těchto dvou mužův ukazuje veliký pokrok ve vědě státní, poněvadž oba, zvláště však Bluntschli, stojí na půdě realistické, jsa tím v přímém odporu proti ideologickému Hegelovi! Pokrok tedy naší doby leží v tom, že věda opustila pouhé stanovisko filosofování a že se octnula na stanovisku realistickém, kteréž v této příčině jest povýtečně historické. Empi-

rická věda státní nemůže jinou býti nežli historickou, poněvadž na jisto postaviti musí záměry, v kteréž se odívala idea státu průběhem staletí u rozličných národů. Tento realismus, který by doba Kantova byla pokládala za barbarii, za rouhání se filosofii, měl pro vědu státní tytéž utěšené výsledky, jakýchž se dočinila přírodověda prostředkem methody analytické. Poznáním individuí a jednotlivostí dospěla přírodověda k poznání veškeré přírody, která se nyní vědě co ladný celek, co Kosmos ukazuje.

Nejinak kráčeti jest vědě státní. Úlohou její jest, aby přede vším zevrubně rozeznávala jednotlivé činitele života státního, aby účinlivost a působivost každého z nich na jisto postavila, aby skoumala, kterak různí tito činitelové pracujíce zdánlivě o sobě a pro sebe vespolek úlohu celého státu konali. Chce-li však věda toho dovésti, nemůže to činiti a priori, nýbrž musí sbírati historického materiálu, v němž právě státoprávnické myšlénky se zjevují. Zde by nepomáhalo pouhé filosofování, kteréž ovšem v takové věci jest pohodlnějším a snadnějším, než pracné vyvážení myšlenek ze skutků dávných věků. Minerva ex capite Jovis má platnost sice v bájesloví; jakož však život národů není hotov za jeden den, tak také není možné, aby z pouhé myšlénky nejušlechtilejší výkvět toho života, stát, líčen byl. A jestli kde, tak zvláště v této vědě, jmenovitě vzhledem k nám Čechům, má platnost výpověď: ex ungue leonem.

Těmito několika slovy jsme tuším dosti naznačili stanovisko, kterého v článcích našich držeti se míníme. Nevypustíme nikdy z mysli, že nám jednati jest o tom, kterak národ český státní život ze sebe vyvinul, kterak on ideu o státě pojímal; nechceme mluviti, jak se říká, s patra, nýbrž doložíme ku všem našim tvrzením důkazy historické, zůstavujíce to jiným, aby dokázali, jakého obsahu idea Čechův o státě byla, zdali jmenovitě stál český stát nad společností, nebo zdali on ve společnosti se rozkládal, čili s ní totožným byl, aneb zdali společnost a stát vedlé sebe byly.

Než přikročme již k věci samé. Majíce na zřeteli podati několik pojmův základních o státním právě českém, učiníme začátek s předmětem tím, který jest podmínkou nevyhnutelnou k řízení státnímu, s pojmem země.

I. Země.

Každý národ potřebuje k vyvíjení duchové a politické činnosti jistého prostoru geografického, jenž sluje země, v kterémžto

prostoru duchovou působnost svou na základě individuality sobě vrozené k platnosti přivádí. Země jest ovšem něco zevnějšího, kterému naproti stojí duch národu co síla vniterná. Ačkoli pak duch jest s to, aby této věci vnější, země totiž, se zmocnil, by půda její mu vydávala úrody, lesy palivo a stavivo, hory kovů, řeky vod a splavnosti, přece není dosti mocen, aby tuto vnější věc, zemi, podlé vůle své úplně změnil a libosti své připůsobil. Naopak my vidíme, že země národ v ní bydlící všelijak obmezuje, směry činnosti mu často vykazuje, tu jej podporuje, onde mu překáží; duch národu vítězí nad těmito překážkami ne tím, že je zničuje — k čemuž moci nemá — nýbrž tím, že činnost svou podlé těchto překážek upravuje, čili jinými slovy řečeno, že on silám svým, individualitě své vrozeným, dává takový směr, vedlé kterého oněm překážkám vyhýbati se může, aniž individualita jeho se ztrácí. Z tohoto vzájemného působení země na ducha národního a tohoto zase na zemi vyvinuje se jakýsi tajeplný svazek, kterýmž národ k zemi připoután bývá. Svazek ten stává se tím pevnějším, čím déle národ v zemi své bydlí, se vyvinuje a politickou činností se osvědčuje; vždyť země ta zahrnuje v prostoru svém jeviště, na kterém duch národu pracoval: povrch tohoto prostoru jest posud plánem, kde se ukazuje síla národu v opanování půdy a v porážení nepřátel, kdežto lůno jeho kryje pozůstatky dávnověkých pokolení drahých předků, kteří rovněž tu pracovali, jako svěží jich potomkové. Tím se stává země z pouhé zevnější věci zároveň předmětem historickým, duchovým, schránou, která v sobě zavírá upomínky historické, to jest onu část národního života, kterou nazýváme minulostí jeho. Avšak život národu nezáleží na pouhé minulosti, nýbrž přítomnost pokračuje v životě tom a chystá již outek, který budoucnost člunkem do osnovy své vetkávati bude.

Život národu jest celkem, z něhož my ovšem jen dvě částky: minulost a přítomnost známe; pokolení po pokolení umírá, náhledy živoucích se mění i snahy jejich, avšak nevymírá země, na níž minulost pracovala, přítomnost působí a budoucnost činnou bude. A to jest příčinou, že slovo „země“ vzalo na sebe smysl politický a státoprávnický; v příčině prvé znamená politické vědomí národu co celku, kterak se zjevuje v řízení veřejných záležitostí; v příčině druhé pak naznačuje poměr národu ku panovníku. A o tomto druhém totiž státoprávnickém významu

slova *země*, poněvadž on jen do našeho záměru zabíhá, šíře rozprávěti míníme.

www.libtool.com.cn

V státoprávním směru byla *země* výrazem vůle národu, která se zjevovala v zákonodárství a v provádění zákonů, které ona dala. Král sice byl hlavou a podlé titulu také pánem země; avšak on nestál mimo zemi, nýbrž v ní; prerogativy, které měl, nevycházely z titulu „Boží milosti", nýbrž z vůle druhé moci s ním téměř na rovni stojící, z vůle totiž země. Vůle národu však jen se zjevovala v zákonitých zastupitelích jeho, jimižto byli stavové k docházení na sněmy oprávnění; protož také znamená slovo „země" zastupitelstvo zemské čili stavy, jak Karel z Žerotína praví: „stavové representují celou zemi." [1])

Že takový smysl v sobě zavírá slovo „země", toho máme dokladů velikou hojnost. Nehledíce k tomu, že v Dalimilu [2]) přichází slovo to ve smyslu dotčeném, máme ve veřejných aktech českých mnoho míst, ježto náš náhled ztvrzují. Tak psali čeští stavové knížeti Albrechtu Bavorskému r. 1440, když na království české volen byl, aby se staral o provedení článků Basilejských, „o něž *se jest tato země zasadila*" [3]) a pan Vilém z Pernštejna poučoval r. 1520 stavy moravské, aby byli bedlivi v usnášení se: „neb se tu nedotýče, páni milí, jedné osoby, *ale dotýče se vší země*." [4]) V témž smyslu pojímati sluší jeden ze stížných artykulův, které sněm Čáslavský proti císaři Zykmundovi r. 1421 vydal: „ze svobod a práv našich, v kteréž *země* česká a moravská jest usazena, všecky stavy utiskl a vyvedl." [5]) Rovněž vyráží slovo země společnost stavovskou, tedy politicky oprávněnou část národu naproti králi, ve zprávě Ctibora z Cimburka, kdež mluví o uvítání nového krále: „a pan hejtman *ode vší země* má řeč slušnú začíti, kterak všickni jsú JMti, každý podlé své povahy, povinnost hotovi učiniti. Než napřed vedlé starého obyčeje má král *zemi* potvrzení listem pod svým majestátem na svobody a práva dáti." [6]) Protož také jmenují se sněmové, na které se všichni stavové z celé země sjížděli, k rozdílu od sněmů

---

[1]) Sněm držaný l. 1612. str. 57.
[2]) Viz na př. kap. 2., 3., 10., 17., 27., 31. atd.
[3]) Arch. čes. I. 266.
[4]) Arch. čes. II. 145.
[5]) Arch. čes. III. 231.
[6]) Kn. Tov. kap. 8.

krajských neb pouze panských, sněmy vší země; tak psali čeští stavové r. 1446 císaři Bedřichovi, poručníkovi nezletilého krále Ladislava, že „sněmóv několik vší země měvše“ o zvolení správce zemského, nyní na tomto sněmu zase všichni páni, rytíři, zemané a města o tutéž věc rokovali. [7]) Podlé toho znamená výraz kap. 216. Kn. Tov. „když se co od země píše“ akty takové, které jmenem všech stavů čili sněmu se vydávaly; a výraz téže kapitoly strany biskupa Olomúckého: „ač biskup s zemí se srovnává“ nemá jiného smyslu než, jestli biskup, neopíraje se o postavení své co man krále českého, všecky povinnosti sněmem uložené jako jiný obyvatel plní. Taktéž samo sebou se vysvětluje, že „jednati ode vší země“ [8]) znamená: jednati jmenem sněmu, a „posli vší země“ neb „ode vší země jeti [9]) že znamená: poselství od sněmu vyslané.

Pravili jsme, že slovo země znamená také politickou moc národu neb jeho zastupitelstva naproti králi. Tak praví Kn. Tov. v 30. kapitole, že mnohé, kteří nového krále uznati nechtěli, „k tomu i mocí připravovati museli pán a země.“ Rovněž se staví země co zvláštní pojem naproti králi v 33. kapitole téže knihy: „když král a země ku právu přistoupí;“ a nejzřetelněji pravomocnost země v 32. kapitole vyjádřena jest těmito slovy: „také práva svá země má svobodná beze vší překážky pána svého a všelijakého odvolání ani k císařově milosti, ani k svému vlastnímu pánu.“ [10]) Protož také byli manové koruny podřízeni zvláštnímu soudu a vyňati z pravomocnosti zemské; totéž platilo na Moravě o manech biskupských s tou však při tom výhradou, že, měl-li man také statek dědičný,“ k zemi připojen byl.“ [11])

Země, t. j. politicky oprávněný národ nebo jeho zastupitelstvo byla přísně oddělena od krále a moci jemu náležité. Král spravoval zemi, avšak ne na základě své vlastní moci, nýbrž jsa povolán k tomu od země, jejížto moc vedle něho a tudíž i naproti jemu stála, nedadouc si v meze své oprávněnosti sáhati; země kladla králi výminky, pod kterými jej na království vyvýšiti chtěla a přijav tyto výminky a potvrdiv majestátem, že ji při právech

---

[7]) Arch. čes. II. 210.
[8]) Arch. čes. II. 260.
[9]) „Jednání, v kterémž máte jeti od země.“ Arch. čes. II. 142.
[10]) Srov. Všehr. I. 1.
[11]) Sněm držaný l. 1612 str. 75.

její zachovati chce, t. j. slíbiv, že v práva její sáhati nebude, teprv korunován býti mohl. Avšak král byl jen smrtelnou hlavou nesmrtelné země; se smrtí přestala také majestátnost jeho a moc, která jemu za živobytí jeho náležela, přešla, když zemřel, přirozeným během na toho činitele státního života, který vedlé něho v národu českém postaven byl, t. j. zemi. Po smrti krále byla tedy země, t. j. národ stavy zastoupený jedinou mocí, na kteréž řízení státních věcí záleželo. Zřízenci, kteří od krále ustanoveni byli v rozličných úřadech, složili úřady své, poněvadž již nebylo držitele té moci, která jim je propůjčila. Tak svolal na Moravě hejtman stavy po smrti krále a oznámiv jim to, vzdal „zemi hejtmanství“ a země t. j. stavové na sněmu shromáždění buď jej v hodnosti jeho potvrdili aneb volili nového hejtmana, který úřad ten zastával až do té doby, když nový král v markrabství se uvázal.[12]) Jakmile nový král svobody zemské potvrdil, musel hejtman „hejtmanství Jeho Milosti vzdáti,“ načež král nového hejtmana jmenovati neb předešlého potvrditi mohl, avšak vázán jsa v tom návrhem a radou stavu panského.[13]) Podobně volila sobě země česká, když krále nebylo, své správce, kteří ji spravovati měli až do přibytí krále do země, jakož se stalo za krále Ladislava, pokud svých let nebyl došel.

Ač král tedy byl hlavou země, nebyl přece postaven mimo ni; práva jeho měla zdroj svůj ve vůli země, která se vlivu svého na řízení státních záležitostí nevzdávala. Úřady, které spravovaly zemské záležitosti, nebyly pouze králi přísahou zavázány, jako se děje obyčejně v moderních státech, nýbrž úředníci přísahali také zemi rotou: „slibuji nejjasnějšímu knížeti a pánu panu N. králi českému i vší zemi“,[14]) na místě kterých dvou posledních slov od 16. století počínajíc se pravilo: všem stavům. A stavové čeští roku 1471 velmi důrazně králi Vladislavovi připomenuli, že prokurator královský, jsa pouze úředníkem královským a ne zemským, nemůže poslem k deskám býti, doloživše: „úřadové, kteréž páni drží, jsú netoliko královští, ale zemští a protož mohú relaci činiti.“[15])

Takto spatřujeme, že v státě českém obě moci, země i krále,

---

[12]) Kn. Tov. kap. 1.
[13]) Kn. Tov. kap. 11. a 14.
[14]) Kn. Tov. kap. 15.
[15]) Arch. čes. IV. 449.

pevné ohrady své měly; král byl vázán zákony a vůlí země, která v úplnou svrchovanou moc vstupovala vždy, když krále nebylo. Protož také přicházely tak zvané statky královské po smrti krále ve správu země, která k tomu přihlížela, aby úředníci na těch zámcích a statcích, když král je jmenoval, přísahou takovou vázáni byli, že zámků těch po smrti krále zemi postoupiti mají:[16]) „tu hned po pánu země mají úředníci zámkóv markrabských obesláni býti a s těmi zámky hejtmanu, kteréhož z e m ě zvolí, pánóm sstúpeni býti mají. Protož má se při pánu země pilně o to státi, aby zámci markrabští tak zavazováni byli a na nich úředníci zděláni, jakož svobody ukazují, aby potom z e m ě po páních smrti o to zmatku neměla.“[17]) A stavové čeští ohražovali se mnohokráte, aby král zámky ty v závady a v zástavy neuváděl a přijímány jsou do volební kapitulace často výminky, že nový král zavazené neb zastavené statky sám vyvaditi má.

Že král, ač byl hlavou země, kromě ní nestál, jde také z obecných zápisů čili tak zvaných landfridů, v nichž země i král v jednotu vstupovali a prostředky ustanovovali, kterými dobrý řád v zemi zachován býti má; protož také jmenuje se král, jenž pečeť svou jako každý jiný obyvatel k landfridu přivěšoval, „první landfridník.“[18]) Jde to dále z toho, že král jsa landfridníkem podlé zápisu svého v landfridu učiněného mohl od země donucen býti k tomu, v čem se v landfridu zapsal; neb zřejmě bývalo vytknuto: „jestli že by nás pak kdo nyní neb po smrti krále pána našeho mimo spravedlivé svobody naše a řád k čemu nutiti a tisknouti chtěl a k své vůli připravovati, v tom abychom podlé sebe stáli a sebe neopouštěli a jeden mimo druhého nikam se nevytrhovali, než z jednostejné vůle to jednali, co by dobrého a poctivého této země podlé svobod našich bylo.“[19]) Že stavové tento závazek vztahovali také ku králi, důkazem toho jest, že roku 1608 králi Rudolfovi vytýkali, že landfrid porušil a jeho přívržencům, že p r o t i z e m i jednali.[20]) Sněm Ivančický 1608 volal se k svrchudotčeným slovům landfridu, když kardinála Ditrichštejna a jiné

[16]) Kn. Tov. kap. 26. pozn. 7.
[17]) Kn. Tov. kap. 26.
[18]) List císaře Rudolfa II. r. 1602.
[19]) Landf. mezi kr. Rudolfem II. a stavy r. 1579.
[20]) „Připomínáno bylo, co jest Dubský za oněch časů, když s Berkou (t. j. se stranou Rudolfovou) držel, proti zemi působil.“ Sněm l. 1612 str. 99.

osoby, které proti zemi ku králi stály, na povinnost landfridnickou upomínal, jinak že k nim jako k rušitelům zemského pokoje přikročeno bude. Ovšem že takové případy neděly se v obyčejném běhu, nýbrž jen tehdáž, když král se nezachovával tak, jak práva a svobody země předpisovaly; avšak kdykoli země proti králi stála, nepokládala to za odboj contra regiam majestatem, nýbrž za obranu práv svých proti tomu, který svévolně v ně sahal. Protož také země se zdvihala proti tomu, který co dědic ku koruně se hlásil, když on proti právům země co činil, jakož se stalo r. 1421, když Kutnohorští přistoupivše ku snešení sněmu se vyjádřili: „Dále, toho krále Sigmunda Uherského, jímž jsme proti všemu jazyku Českému nad jiná města zavedeni i všecko království jeho bezprávným ukrutenstvím škodlivosti došlo převeliké, za krále ani za pána dědičného koruny české, jíž sě jest tú nehodností sám znehodnil, nikoli nepřijímati, ani držeti ani míti, než jemu sě vedle pánóv a hauptmanóv i obcí svrchupsaných i všech jich pomocníkóv protiviti, dokudž nás a jeho živnosti najdále stávati bude ... za krále této koruny přijímati máme.“ [21])

Král, nejsa postaven mimo země, nýbrž v ní, byl povinen, práva zemská podnikati jako každý jiný obyvatel a nálezy toho práva konati; i sám Karel IV., jehož v Majestas Carolina napadaly choutky s obyčeji zemskými se nesrovnávající, tam praví: „však jest hodná řeč kralujícímu, aby se vyznal, j s a k n í ž e t e m, ž e j e s t k p r á v ó m z e m s k ý m z a v á z á n, jakož jsme to skrze předky naše krále České přejasné shledali zachováváno býti.“ [22]) Ale právo země stálo výše nežli prerogativy, které král v příčině té měl, jakož jmenovitě to vidíme při tak zvaných spolcích sirotčích. Král totiž na př. na Moravě měl právo nezletilým sirotkům leta přidati čili doplniti (veniam aetatis tribuere) a mohl dovoliti, aby spolehlivá osoba s tím sirotkem ve spolek statku vešla; ten spolek však trval jen potud, pokud sirotek plných let svých nedostoupil. Jakmile doplnil léta, která zemské právo předpisovalo, by kdo v samostatné držení statku se uvázati mohl, přestal spolek ten, poněvadž prerogativa krále právu zemskému ustoupiti musela. [23]) Ještě přísnější bylo v tom právo české, o němž Kornel ze Všehrd VI. 18. praví: „pakli by kto spolek s sirotky uprosil,

---

[21]) Arch. čes. I. 202.
[22]) Arch. čes. III. 128.
[23]) Kn. Tov. kap. 161.

a KMt. takový spolek komu dáti ráčí, páni to obé na súdě zdvihají a v nic i dání i uprošení takové obracují.“

Stála tedy „země“, jsouc výrazem pravomocnosti národní, co individualita naproti králi. Avšak pojem této iindividuálnosti ještě ostřeji se ukazuje v tom, že národ český považoval sebe za pána země české, v níž se mohl uvázati jen ten co král, kterého národ povolal. To ovšem platilo jen při králi nově voleném; poněvadž takový král skrze právo dědické a předky své se zemí spojen nebyl, žádáno na něm, nebyl-li rozeným Čechem a nebydlel-li v Čechách, aby nepřekročil dříve mebe země, dokud na mezích samých přísahy neučinil, že práva země uznává. Tato přísaha vykonaná dala nově volenému králi teprv právo, nohama svými půdy české se dotknouti a v království vkročiti. Tak přisahali na pomezí českém král Ladislav [24]) r. 1453 a král Ferdinand I. r. 1527. Stavové byvše zástupci pravomocnosti národu českého, jemuž země náležela, nepovolovali nikdy k tomu, aby cizozemec nějaký zemský úřad obdržel, tak že král ani na svých zámcích v zemích českých žádného cizozemce úředníkem učiniti nemohl. Národ požíval práv svých v zemi, protož také konal povinnosti své jen v zemi. Za tou příčinou byli stavové službou vojenskou povinni jen v zemi a na hranicích země, a král neměl práva, je v službu takovou mimo hranice zemí českých potahovati, leč oni to učinili z dobré vůle své. A v tomto smyslu slula země, co majetek lidu českého, vlastí, poněvadž ona k němu vlastnictvím náležela.

II. Jazyk (národ).

Může býti spor o to, jaký pojem spojiti se má se slovem národ; jedni budou ukazovati ku společnosti mravů a obyčejů, druzí ku společnému právu, jiní zase ku společnosti mluvy a jiní opět k jinému. Nám zde na tom nezáleží, bráti na přetřes jednotlivé náhledy, důvody pro ně i proti nim, nýbrž běží nám pouze o to, abychom důkazy světlými na jisto postavili, v jakém smyslu náš lid sám pojem národu bral.

Slovo samo „národ“ ukazuje ku genetickému původu jisté hromadní individuality člověčenstva, a k národu náležejí tedy všichni, kteří fysicky stejnokrevní či stejnorodí jsou. Avšak duch český nepřestal na tomto pouze genetickém či fysickém pojmu, nýbrž přivedl jej ve spojení a ve styk s tím prostředkem, kterým

[24]) Přísahu viz Arch. čes. IV. 419.

národ, co veličina fysická, zároveň svou individualitu duchovou vyráží, kterou od jiných národů se liší a zvláštnosť svou zjevuje. Prostředkem tímto jest jazyk čili řeč, která, nejsouc pouhým seřaďováním zvuků, nýbrž vyrážením myšlenek ducha, znamená, že ti, kteří tímtéž jazykem mluví, mezi sebou jsou úzce spojeni jednotou vzdělanosti duchové. Že všichni národové slovanští pojímajíce povahu člověčenstva i jednotlivých jeho částí velikou váhu kladli na jazyk či řeč, nedokazují pouze slova sama: Slovan, člověk,[25]) nýbrž, zvláště co se Čechů týče, ta okolnost, že předkové naši na místě slova národ užívali slova jazyk, tak že v mnohých státních aktech znamená slovo jazyk tolik co národ. Společnost jazyka a od ní závislá jednota vzdělanosti duchové činí tedy podlé názoru českého národ.

Již Dalimil užívá toho slova ve smyslu „národ“ praviv: „v srbském jazyce jest země“ a chtěv vyjádřiti, že každého srdce k národu svému lne, pronesl se: „vřeť každému srdce po jazyku svému.“ Mohli bychom uvésti dosti příkladů i z jiných spisovatelů, avšak nechávajíce je stranou, uvedeme ještě toliko doklady ze státních čili veřejných akt českých. Když stavové čeští r. 1420 zemím korunním příčiny ohlásili, proč Zykmunda za krále míti nechtějí, vytýkali mu, že mnohé věci činí „k hanbě, k potupě koruně, království a jazyku Českému;“ že jazyk Český potupně a ukrutně vypleti a zahladiti“ chce; a protož napomínali všech takto: „i ufáme vám, jako věrným Čechóm, že v takové núzi té koruně České a tomu království radni a pomocni budete, jakož jste to dříve i vy i vaši předkové, věrní Čechové, činili“ a kdyby toho neučinili, tehdy by nedrželi víry „přirozené jazyku Českému.“ [26])

---

[25]) Slovo „Slovan“, jakož i sem náležející: slovo, sláva, slouti, pochází od sansk. kořene „cru“ = audire, nominare, k němuž také náleží řec. *κλύω*, *κλυτός*, lat. inclutus, inclitus atd. Slovo „člověk“ pochází od sansk. kořene „kru“ = nominari, loqui, tak že původně má význam tvora mluvícího. Slova „Slovan“ uvykla si pak jedna část Indoevropanů (Slované) užívati k naznačení toho, který stejným jazykem mluvil. S tím souvisí, že Slované nazývali jinojazyčníky Němci, kteryžto název později zůstal bezprostředným jich sousedům; avšak ještě Nestor píše: „Ingra že jazyk jest njem i sjedjat sja s' Samojedy na polunoščnych stranach.“ — Není si dosud dosti všimnuto obou slov: Slovan, člověk pro kulturní historii naši.

[26]) Arch. čes. III. 211.

www.tibtool.com.cn

Zde patrně se jeví náhled, že v jazyku záleží nevyhladitelná povaha národu, když stavové čeští nazývají Moravany Čechy, ač tito v Čechách nebydleli, nýbrž v zemi, která zvláštními politickými právy vysazena byla; a že Moravané podlé téhož náznaku jazykového se sami považovali za členy národu českého, to dokazuje list jich r. 1415. králi Sigmundovi učiněný, v němž se za mistra Jana Husi přimlouvají, praviče, že scestně nařčeno jest „vší České koruně i blahotu Českému.“ [27])

Avšak i toho si byl národ český vědom, že na základě jazyka žije mu ve světě mnoho stejnorodých bratří, čili jazyk slovanský; psali totiž stavové moravští r. 1415 králi Sigmundovi po druhé, že „skrze scestné nařčení všechna koruna česká i jazyk slovanský jest pohaněn.“ [28]) Ne jiný smysl mají slova Pražanův vybízejících r. 1420 Čechy k válce proti Němcům: „kteříž, by žádné příčiny neměli, avšak na náš jazyk vždy se zlostní; a jako jsú našemu jazyku učinili v Rýnu, v Míšni, v Prusech [29]) a jej vyhnali, taktéž nám míní učiniti a obsésti místa vyhnancóv“.[30]) Tentýž důkaz, že vědomí národní jeví se nejvíce v jazyku a zároveň důkaz, že slovo jazyk znamená tolik, co národ, obsažen jest v pamětihodném spisu nějakého vlasteneckého státníka českého z 15ho století, jenž počíná takto: „Čechové měli by se pilně varovati a ve vší snažnosti vystříhati, aby v správu cizího jazyka a zvláště německého neupadli; nebo jakož kroniky české svědčí, ten jazyk jest nejlitější ku poražení jazyka českého a slovanského.“ [31]) I tomu jiný smysl podkládati nelze, co Pražané r. 1420 proti Sigmundovi psali: „Němcuov a Uhruov, našeho jazyku nejukrutnějších nepřátel lituje a je mimo Čechy předkládeje, vždy k tomu konci jednaje, aby Čechové . . . . pomocí Němcuov a Uhruov shlazeni byli,“ anebo když v tomtéž listě se praví, že Pražané litují Čechův pod Vyšehradem padlých „jakožto Čechuov nám přirozených a k umdlení našeho jazyka českého

---

[27]) Arch. čes. III. 182.
[28]) Arch. čes. III. 183.
[29]) Zdá se, že zde se míní Pomořané; neb Prusové mluvili sice jazykem slovanskému velmi blízkým, ale nikoli slovanským; k tomu na začátku 15. stol. staropruský jazyk ještě nebyl tak vyhlazen, jako slovanský v Míšni.
[30]) Arch. čes. III. 213.
[31]) Spis ten obsažen jest v sbírce Cerroniho v zemsk. arch. v Brně; vytištěn jest ve vydání Hank. Dalim. Korn. r. 1851 str. 228. sl.

jeho navedením poražených,“ [32]) anebo r. 1421, kdež Pražané o Sigmundovi psali, že dal provolati křižácké tažení „všemu jazyku českému k veliké hanbě.“ [33]) A přímý doklad, že slova: jazyk a národ synonyma jsou, máme v psaní r. 1490 od správcův král. českého stavům moravským učiněném, v němž se praví: „ufajíc Pánu Bohu, že se německého jazyku neb národu předsevzíti uvarujem.[34])

Jazyk jest tedy v starém státoprávním názvosloví národ co celek, jenž se za oprávněna má, vlastnosti sobě vrozené vyvíjeti ve státním životě a vlastnosti ty zjevovati ve formách vzdělanosti, práva a národního mravu.[35]) Vidíme, že předkové naši na jazyk t. j. na národ svůj a národnost svou veliký důraz kladli; a snad jen hluboce zakořenému vědomí národnímu český národ za to děkuje, že se v pohromách ode všech stran na něj se hrnoucích až po dnešní den zachoval.

Oba pak pojmy státoprávní: země i národ jsou veledůležitými pro porozumění státnímu životu českému a jmenovitě v takových příčinách, když se jedná o postavení země naproti králi, nebo postavení krále a království k říši německé.

III. Koruna.

Jednotě národu (jazyka), který potud jest státoprávním pojmem, pokud národ to jest, jenž ideu státu ze sebe tvoří a ku vtělení ji přivádí, naproti stojí jednota státní myšlenky, v níž všichni činitelové národního a veřejného života se sbíhají. Tato jednota zjevuje se dvojím směrem: 1) co jednota státního území; 2) co suverenita státní, která vrcholí v hlavě státu. Obojí tento směr vyráží se v státním právě českém slovem: koruna.

Koruna znamená tedy především státní území, jímž národ

---

[32]) Arch. čes. III. 218.
[33]) Arch. čes. III. 230.
[34]) Arch. čes. IV. 524.
[35]) Že z toho plynul také požadavek, aby hlava státu českého, t. j. král pocházel z „jazyka“ českého neb aspoň slovanského, rozumí se samo sebou. Spis svrchu dotčený dává Čechům radu: „měli by tehda Čechové, nemohú-li z svého „jazyka“ pána míti, na jiný slovanský „jazyk“ ... pomysliti, a ač by bohatý nebyl, jeho sobě za pána vzíti; neb jich jazyk a jich svobody pod králem každého jazyka kromě německého lépe stanú.“

www.liptool.com.cn

český vládl, které suverenitě jeho podřízeny byly. Tak psal král Zykmund r. 1416 dne 30. března stavům českým pod jednou: „víte, kterak velmi před krátkými časy ta velebná a dóstojná koruna Česká pro války, ježto drahně času v ní trvaly, byla zašla“ [36]) a které území koruny král zde myslí, o tom nás poučuje list jeho téhož roku dne 21. března stavům českým i moravským pod obojí učiněný, v němž praví: „dobře nám jest v paměti, kterak před časy země česká i Morava válkami obtíženy byly.“ [37]) Ne jiný smysl mají slova téhož krále: „víte dobře, že okolní sůsedé té koruně nemnoho dobrého přejí a móže lehká příčina býti, že ji vám opět pomohú zahubiti“, anebo slova listu stížného stavů českých proti králi Zykmundovi r. 1420: „a člověka v naději Boží dobrého a nevinného u Vratislavi v koruně české upáliti kázal . . . Vratislav město slavné koruny české velice jest zahubil, lidi v něm stínaje a jim statky jich k záhubě koruny otjímaje.“ [38]) Na tentýž rozum bije snešení stavův českých vzkázané r. 1493 králi Vladislavovi: „což se Hlohova dotýče a jiných zámkuov, kteréž Poláci drží od KJMti, že JMt pro potřebu svú do času pro své dobré musil to učiniti, ale že JMt ráčil to zase spuosobiti, že zase k koruně mají býti připojeni, abychme tomu nevěřili, by JMt je od koruny odlučoval: naše víra do našeho pána jiná není, aniž jsme pro jinú příčinu sobě JMt za pána vzali, než aby JMt ráčil korunu svú, korunu českú v kteréž jsme my obyvatelé, rozmnožovati a rozšiřovati a my hrdly svými i statky vždycky jsme na tom, toho pomáhati. Ale toto se nám velmi nelíbí a všem všelikého řádu přebývajícím v koruně . . .“ [39])

Druhý pojem, který státní právo české se slovem „koruna“ spojuje, jest, jak svrchudotčeno, suverénita státní, při čemž lhostejno, zdali skutečně král zemi vládne, neb země sama svrchovaných práv státní moci vykonává. Co se týče posledního případu, vysvětluje se znamenitě jednáním stavů za rozličných dob, když krále nebylo a k volení nového krále se přistupovalo. Tak žádali stavové čeští ve volební kapitulaci na Albrechtu Bavorském: „což by této koruny se dotýkalo, aby JMt ráčila o ty všecky věci,

[36]) Arch. čes. I. 8.
[37]) Arch. čes. I. 6.
[38]) Arch. čes. III. 211.
[39]) Arch. čes. V. 448.

světské i duchovní, s radú Čechóv země této činiti.“ [40]) V takových dobách přešla téměř veškerá svrchovanost státní moci, jak již v článku prvním ukázáno, k zemi t. j. k stavům. Tento pojem neměnil se, když skutečný, korunovaný král vládl; i v tom případě mělo slovo koruna tentýž smysl, který za naší doby nejlépe se vyráží slovem stát. V příčině té jsou tedy pojmy koruna česká a stát český totožné. Tak kladli stavové čeští r. 1443 císaři Bedřichovi, poručníku nezletilého Ladislava, výminku: „jestli že by král Ladislav měl za pána a krále českého přijat býti, zdá se nám i koruně naší potřebné, dobré a užitečné, aby nám JMt v naši moc byl vydán se vším jeho panstvím, s dědictvím i se všemi jeho příslušnostmi, tak aby to k koruně naší bylo připojeno.“ [41]) Krátkými slovy vyřknuli stavové suverenitu státu českého r. 1471 pravíce: „koruna česká králem a pánem svým svobodna aniž žádnému nic povinovata není podlé svobod svých“ [42]) t. j. moderně řečeno, stát český nestojí naproti žádnému v poměru podřízenosti neb ochrany, nýbrž jest sám sebou svobodným, neodvislým, suverénym.[43])

Suverénita státu nemůže zaniknouti, i když král, jakožto ten, jenž tu severenitu representuje, umře; neb stát jest věčný, hlava jeho smrtelná. Protož nejedná král český v státních aktech nikdy pouze jmenem svým, nýbrž vždy také jmenem koruny, jejížto representantem on jest. Protož nevydává král český léna pouze od osoby své, nýbrž činí to jmenem koruny, jejížto svrchované právo v tom vykonává; protož propůjčuje král Karel markrabství moravské bratrovi svému „a nobis et a corona regni Bohemiæ feudi titulo habendum“ a vévodství opavské má immediate podřízeno býti králi a regni coronæ. A markrabí Jan co man krále českého nebéře pouze na sebe povinnosti naproti králi, nýbrž zavazuje se ku všemu, co by se vztahovalo „ad honorem et statum regni Bohemiæ.“ Avšak nejen tehdáž, když co od ko-

[40]) Arch. čes. I. 267.
[41]) Arch. čes. I. 275.
[42]) Arch. čes. IV. 436.
[43]) Mohl bych zde přivésti mnoho zajímavých dokladů, že slovo „koruna“ znamená národu českému státní samostatnost vůbec; avšak pomíjeje jiných, uvádím jen slova Dalimilova kap. 24.: kakoť jest „koruna“ z Moravy vyšla, kak ta země k Čechám přišla a slova Kn. Tov. kap. 32.: „že země tato od království a koruny své padla.“

www.libtool.com.cn

runy se dávalo, nýbrž také když něco k ní se přijímalo, nejednal král pouze jménem svým, nýbrž vtažena v to vždycky koruna; když r. 1343 území Frankensteinské se proneslo, že, kdyby vévoda Mikuláš bez potomků zemřel, ono k Čechám přináležeti chce, vyjádřilo se takto, že chce circa reges, coronam et regnum Bohemiæ perpetuo remanere, promittentes Johanni regi Bohemiæ, Carolo ejus primogenito et coronæ regni Bohemiæ".

Kterak pojem státu českého všestranně se rozčlánkoval a rozkládal, o tom ještě více povědíno bude v článcích, které jednají o království, o zemích vtělených a o králi.

Zde však ještě promluviti nám jest o několika významech, které mimo právě dotčené se slovem „koruna" státní právo české spojuje.

O tom, že „koruna" znamenala také důstojenství královské a prerogativy z něho vycházející a že tedy v tom smyslu naproti postavena byla „zemi" co výrazu zastupitelstva lidu, netřeba šířiti slov, tím méně, poněvadž to z dalšího vývoje naší rozpravy prosvítati bude.

Avšak to vážiti slušno, že slovo „koruna" ač v sobě zahrnovalo celý stát český, nicméně také povýtečně znamenalo jednu část, jednu zemi tohoto státu. A to byla země česká nejen proto, že v ní král co hlava státu sídlel, nýbrž hlavně také proto, že to především síla lidu českého v této zemi bydlícího byla, která stát český zbudovala, a ostatní země k němu připojila. Protož se vyrozumívá slovem „koruna" jen království české na tomto místě Ondřeje z Dubé: „zemské právo, tak jakž jest pod korunú českú, na tré se dělí." Protož se praví v nálezu obecním stran míst, které Moravané zaujímati mají, když do Prahy přibudou: „kdyžby se kolivěk přihodilo, že by hejtman moravský se pány a valně k králi JMti do koruny přijel."[44]) Protož také pravilo se ve smyslu tom: koruna království českého; tak pravili stavové čeští 1421: „znamenavše záhubu koruny království českého"[45]) a téhož roku jmenují Kutnohorští Prahu: „velebné město Pražské a hlavní koruny království českého"[46]). Za toutéž příčinou volili — s řídkými jen výjimkami — nového krále českého jen stavové čeští co zástupcové království českého a země české; jehož země vtělené

[44]) Arch. čes. V. 475.
[45]) Arch. čes. I. 199.
[46]) Arch. čes. I. 201.

ku království podniknouti povinny byly, o čemž níže ještě jednáno bude.

www.libtool.com.cn

Konečně znamenalo slovo „koruna“ zlatou ozdobu, která se při korunováni králi na hlavu kladla. Když lehkovážný král Jan korunu zašantročil, dal syn jeho Karel, jsa tehdáž ještě markrabím moravským, novou kurunu zhotoviti nařídiv, aby chována byla v hlavním kostele pražském a sice v hrobě sv. Václava na hlavě tohoto světce, odkudž se bráti měla jen tehdáž, když král korunován býti měl. Odkud jmeno její koruna Svatováclavská. Po výkonu korunovacím měla hned tentýž den zase na staré místo své se položiti.

IV. Království.

S vynikajícím postavením, kteréž měla země česká v koruně čili ve státě českém, ouzce souvisí státoprávní titul země té: království. Království české znamená tedy především zemi českou, kteráž jest hlavním podkladem a základem koruny. Ten smysl mají slova pana Viléma z Pernstejna, když r. 1520 Sigmundovi I. králi polskému psal: „což se českého království dotýče, račte VMt. věděti, žeť se v něm nic nejedná užitečného králi pánu našemu . . neb nebudou-li poddaní jinak zřízeni v království českém i v těchto zemích, já se bojím jistě, že nic dobrého nebude“.[47] Zde tedy staví se království české naproti ostatním zemím koruny co individualita, jakož zřetelněji ještě tuto individualnost vyslovuje tentýž znamenitý státník v listu učiněném r. 1520 stavům moravským, v němž jim píše; „milí páni, království české jest rozdílné s královstvím uherským“[48]). Že v koruně první náleželo místo zemi české, jde také z listu krále Vladislava daného moravským stavům r. 1493: „také rytířstvo téhož markrabství nic nižší není v urození svém než rytířstvo v mezech a v zemi české, kdež království jest“.

Na základě tohoto vyznamenaného postavení, kteréž země česká čili království v státě zaujímala, kladeno, jak jsme svrchu již pravili, někdy slovo „koruna“ na místě království a z toho zase se vysvětluje, že častokráte tam, kde státi má slovo „koruna“ ve smyslu státu českého, se klade slovo „království“, jmenovitě tehdáž, když se o zemích vtělených mluví. V tom smyslu pronesli se čeští stavové na sněmu r. 1446: „všecko království i také s těmi

[47]) Arch. čes. I. 70.
[48]) Arch. čes. II. 144.

dobrými lidmi ke království příslušnými", kdež se míní země ke koruně připojené a vtělené, jakož v tomtéž listě zrovna se praví: „sněmóv několik o to vší země měvše i jiné dobré lidi k té koruně příslušné svolavše;" [49]) kdež patrno, že slova „království" a „koruna„ totožna jsou. Taktéž píše pan Vilém z Pernštejna r. 1520 králi polskému o „zemích království českého" [50]) a téhož roku biskupovi olomúckému zmínku činí „koruny české a zemí k ní přislušejících" a opět nejvyššímu komorníku mark. mor. „o království českém a zemích k němu přislušejících".[51])

Ač by na těch příkladech bylo dosti, že v té příčině slova „koruna" a „království" jsou totožna, nicméně přičiníme ještě doklad ze dvou nejformálnějších aktů z doby vyjednávání stavů moravských s králem Rudolfem a stavy českými, aby Morava arciknížeti Matyáši postoupena byla. Král totiž v listu daném r. 1608 dovoluje Moravanům, aby sobě vzali za ochrance arciknížete Matyáše „neodtrhujíce se však od království českého", kdežto zase stavové čeští r. 1611 moravským psali stavům: „že jste se toliko od správy JMti nynějsího panujícího krále českého (Rudolfa) a ne od budoucích králův a koruny této na čas oddělili, ano tím jisti jsme, že tolikéž s námi a jinými k království tomuto přislušejícími zeměmi všelijakých cest a prostředků, jimiž by . . . politický řád pro zachování důstojenství a vzácnosti slavného tohoto království a jemu vtělených zemí uveden a ustanoven býti mohl, vyhledávati ráčíte".

Podlé toho není se čemu diviti, že, jak již svrchu dotčeno, stavové království českého požívali vyznamenaného postavení mezi zeměmi koruny české, které co partes adnexæ čili raději incorporatæ (verneuerte LO. píše: Das Königr. Böheimb und dessen incorporirte Länder) ku království náležely. Protož přislušel jim závažný hlas, kdykoli se jednalo o kteroukoli záležitost, ježto se koruny t. j. státu celého dotýkala; v takové příčině byl král povinen, hlas království t. j. stavův českých slyšeti a podlé rady jich jednati. Tak ku př. praví král Karel, když bratrovi Janovi Moravu co léno koruny české odevzdával r. 1350, že to činí „principum, baronum ac nobilium regni nostri Boëmiæ consilio præcedente".[52]) Totéž učinil král Rudolf II. r. 1608, když Moravu pod

[49]) Arch. čes. II. 210.
[50]) Arch. čes. I. 70.
[51]) Arch. čes. II. 143.
[52]) Cod. dipl. Mor. VII. 679.

správu Matyášovu odstupoval, praviv, že to činí „s radou stavův království českého". Toto právo království českého uznával také Bedřich II. král pruský, který si od sněmu českého svolení sepsati dal, že mír Berlínský r. 1742 uznává, v němž mu královna Marie Teresie hrabství Kladského a Slezska kromě knížectví Těšinského a Opavska postoupila. —

www.libtech.com.cz

Třetí význam, který státní právo české se slovem „království" spojuje, jest **statek**, který zemi náležel, ale k vychování krále určen byl; tak se ku př. r. 1440 žádalo na Albrechtovi Bavorském, aby zaplatil všecky dluhy, které učinil král Sigmund „buďto na **království** nebo na duchovenství"[53]) t. j. na statcích korunních neb duchovenských; a r. 1446 odpověděli stavové na otázku, „čím král má živ býti, ano **království** mnoho jest zastaveno a zapsáno", že mu zbývají královská města a Hory Kutny[54]).

V. Vtělené země.

Království české jest tedy jádrem koruny české čili státu českého, ku kterémužto jádru během věků jiné částky se připojovaly, ovšem ale také od něho odpadaly. Protož sluje také království české **hlavou** a vtělené země slují údy koruny české; velmi případně o tom se pronesli čeští stavové na sněmu r. 1446: „krále žádáme, aby pod JMt jiné **země již okolní, k tomuto království příslušné**, kteréž onde i onde pro naše nesvornosti pomocí rozličných sobě hledaly jsú, již aspoň u nás podlé starodávních práv a obyčejův majíce, zase v hromadu, **jakožto k své hlavě**, se hrnuly a tu se přivinuly i zrůstaly, jakož učiniti mají z práva".[55]) A roku 1452 vytýkali stavové čeští stavům moravským, že neměli králi holdovati, pokud korunován nebyl a že měli „jakožto úd království tohoto po **hlavě** jíti".[56]) Poměry těchto vtělených zemí ku králi a koruně nebyly stejné; jinak postavena byla Morava, jinak knížata Slezská, bať poměry jedné země byly v rozličných dobách rozličné, jako jmenovitě poměry Moravy, kdež slušno činiti rozdíl, v jakém se nacházel markrabí co man ku králi a v jakém pak postavení byla země. Vůbec musí se činiti rozdíl mezi pojmem zemí vtělených a pojmem pouhých len

[53]) Arch. čes. I. 266.

[54]) Podobně sluly statky, které markrabí v Moravě k užívání měl, „markrabství." — I v Čechách nalezáme místní názvy k tomu ukazující, jako na př. les „království" u Hradištku blíže Lysé. Red.

[55]) Arch. čes. II. 211.

[56]) Kn. Tov. kap. 7.

čili manství; biskupství Olomúcké na př. bylo lénem koruny a biskup tedy manem krále, avšak země moravská byla, jak se vždy se strany Čechů pravilo, království českého nejpřednější úd. Hlavní povaha vtělených zemí záležela v tom, že nemohly míti žádného jiného vrchního pána než-li krále českého, jak to sněm moravský r. 1612 ostře vytknul: „tato země jest titulo tenus toliko markrabstvím, ale sice oud k věčné nerozdílnosti spojený s královstvím českým a tak že immediate poddaná jest králi českému, poněvadž markrabí žádného obzvláštního míti nemůže“. Jinými slovy řečeno: země vtělené uznávaly svrchovanost státoprávní čili suverénitu státu českého, jejížto representantem král byl. Ovšem že se mohly státi a stávaly se také výjimky při jednotlivých zemích v dobách různých; tak, jak již svrchu dotčeno, měla Morava v jistých dobách vlastní markrabí jako ku př. Jana, bratra Karlova, který markrabství obdržel v léno od koruny; avšak tím nepřišla země ve svazek manský a stavové moravští nebyli tedy many koruny, jakož zrejmě to vyjádřili r. 1452; „k tomu my se známe, že jsme úd koruny . . . ale nejsme žádní manové“.

Tato suverenita koruny ve vtělených zemích ukazovala se v tom, že všechny akty z této suverenity vycházející vykonával král v těchto zemích ex titulo, že jest králem českým. Protož jsou všecky výkony státní moci v království a v zemích vtělených následkem královské moci a nikoli tu markrabské a tam vévodské. Za tou příčinou praví také král v takových aktech, že to činí co král český a markrabí (když se o Moravě nebo Lužici jedná) neb vévoda, (když se o Slezsku jednalo). Tak na př. praví král Ferdinand I. v listu daném 1538, kterýmž některé úřady zemské stavu panskému starých rodů potvrzuje, že to činí „mocí královskú a jakožto markrabí moravský;“ král Rudolf II. potvrzuje r. 1602 zřízení zemské „jakožto král český a markrabě moravský“. Úřady veřejné v markrabství mají titul „královské úřady“ jako královský úřad desk zemských, královský prokurator atd. a stavové moravští nikdy neoslovovali ani ústně ani písemně pána země „markrabí“ nýbrž vždy „králi“. Rovněž pronáší se král Karel r. 1341, že Vratislav po smrti krále Jana má náležeti jemu; tamquam regi Bohemiæ et domino eorum“[57]).

Z toho však, že vtělené země uznávaly suverénitu krále

[57]) Cod. dipl. Mor. VII. 255.

českého, neměla samospráva jich žádného úrazu, nýbrž měly největší právo, záležitosti soudní a politické si podlé vůle své spravovati, a koruna neměla moci do těchto oborů sahati.

www.jbtool.com.cn

VI. Pečeť česká.

Veřejná moc vykonávala se tedy v zemích vtělených jménem krále a nikoli markrabí nebo vévody. Protož také se ztvrzovaly všechny státní akty do zemí korunních vydávané tak zvanou pečetí českou, a nenáleželo králi, vládl-li také jiné koruně, takové akty, které vydával co král český, pečetí jiné koruny ztvrzovati. Píšeť o tom pan Vilém z Pernštejna panu z Kunstatu r. 1520: „aby jste věděli, že v Čechách na tom jest zůstáno a zapsáno, že žádných listův pod uherskou pečetí do království českého bráti se nemá, poněvadž v království českém i v těchto zemích k němu přislušejících jest jiná pečeť, která slove česká“.[58]) A zase stavům moravským: „milí páni, poněvadž království české jest rozdílné s královstvím uherským a království české svou pečeť má, pod kterouž naše svobody jsou od prvních králův nadané, pak bychme měli dáti uherskou pečetí svobody a česká pečeť jest před rukama, byla by to věc velmi nepořádná“[59]). Jelikož pečeť byla znamením, že král co representant státní suverénity k nějakému aktu svou vůli dává, protož netrpěno cizí pečeti, aby se nezdálo, že země dopouští k sobě nějakého vlivu cizího. Poněvadž král v zemích českých jen ex titulo possessionis regni Bohemiæ státní akty vykonávati mohl, netrpěly toho země ty, aby v ně vnášel příznaky jakési autority zevnější, s kterouž koruně české nic činiti nebylo.

Praktické případy.

Krádež či zpronevěření?

(K §. 171., 173., 176. II. *b*), 183. a 184. tr. z.)

Rozsudkem c. kr. zemského trestního soudu v Praze ze dne 27. dubna 1868 č. 30827. nalezeno bylo, že vinni jsou: Jan Brak, zločinem krádeže dle §. 171., 173. a 176. II. *b*) tr. z., pak zločinem

---

[58]) Arch. čes. II. 143.
[59]) Arch. čes. II. 144.

zpronevěření dle §. 183., 184. tr. z.; Alois Žíla zločinem spoluviny v krádeži dle §. 171., 173. 176. II. *b*) tr. z. a Eliáš Weiss taktéž zločinem spoluviny v krádeži dle §. 171. a 173. tr. z.; zároveň odsouzeni: J. Brak k těžkému žaláři na 3 roky, A. Žíla na 2 roky, Eliáš Weiss též na 2 roky. Důchod panství V. a Karel Beran poukázáni s pohledáváním náhrady za škodu vzešlou k řádnému pořadu práva.

www.libtool.com.cn

Důvody: E. Weiss udal při závěrečném pře líčení, že se roku 1862 obrátil k Aloisu Žílovi, tehdy správci ve V., aby od něho obdržel 20 měr pšenice, jichžto potřeboval k promíchání s pšenicí odjinud zakoupenou, aby se snáze odprodala, dále pak 10 měr ječmene, ježto měl kupci jakémusi dodati. A. Žíla slíbil prý mu toto obilí a nařídil prý v jeho přítomnosti tehdejšímu hospodářskému adjunktu J. Brakovi, aby z vrchnostenské sýpky příštího dne obilí toto E. Weissovi vydal, an prý (A. Žíla) sám odjede.

Jan Brak přiznává se, že zachoval se dne 7. února 1862 dle tohoto nařízení, že E. Weissovi Josefem Pánkem na vrchnostenské sýpce ve V. 20 měr pšenice a 10 měr ječmene dal odměřiti a pacholkem Janem Krásou dovézti, což E. Weiss stvrzuje.

Že se obilí odměřilo a odvezlo, potvrzují též přísežní svědkové Pánek a Krása, ano Pánek seznal dále, že J. Brak jej tehdy poslal do bytu správcova pro klíče od sýpky a doložil, že obilí se měří pro Lísku, jemuž vůbec všecko obilí bylo zaprodáno; on sám (Pánek) prý později, když za příčinou vydání tohoto obilí ledacos se mluvilo, nahlédnuv v denník hospodářský se přesvědčil, že vydání obilí od Jana Braka bylo zapsáno a učinil prý o vydání tomto oznámení správci Al. Žílovi, když se z cesty vrátil.

Jan Brak přiznává, že obilí toto v účtech o naturáliích položených nebylo zoučtováno a K. Grass, pak vrchní revident L. Vrba potvrdili, že v únoru 1862 ze sýpky Va-cké 20 měr pšenice po 6 zl. a 10 měr ječmene po 2 zl. 48 kr., tudíž úhrnem v ceně mnohem větší než 25 zl. důchodu panství V-ského bylo odcizeno.

Praví sice L. Vrba, že z naturálního účtu za tento rok žádný takovýto schodek obilí se neobjevil; avšak týž L. Vrba a K. Grass zároveň stvrzují, že účty kladoucímu lze bylo, schodek takovýto zúmyslně způsobený zastříti oučtováním přijatého a vydaného obilí a tím, co na obyčejný úbytek (Schwendung) obilí se vykazuje.

A. Žíla doznal a K. Grass potvrdil, že r. 1863 vymlátilo se při dvoře K-ském z 1140 mandelů řepky 237 měr 6 m.; při dvoře S-ském však z 1289 mandelů jen 205 měr řepky, tak že jemu samému tento rozdíl byl podivným; ano připouští, že rozdíl tento vysvětliti lze pouze

odcizením. — E. Weiss pak udává, že A. Žíla v témž roce mu nabídl k prodeji řepku z Š-ského dvora na 3—4 vozy — co prý jí tam bude, že smluvili míru na 6 zl. a že si řepku tuto dle poukazu od A. Žíly vydaného svými potahy měl odvézti; skutečně prý mu bylo potom z dvora Š-ského přiveženo od Frant. Korce panským potahem 38 měr řepky, které Hynku Lískovi prodal, a potahem Matěje Housky na dvakráte 95 měřic, které prodal Josefu Ráčkovi. — František Korec přísežně svědčí, že mu E. Weiss sdělil, že na voze, který z Š. k sedláku Šípkovi proň dovezl, řepka jest naložena; Hynek Líska rovněž přísežně udává, že koupil od E. Weisse ke 40 měrám řepky, nemaje pak pro ni skladiště, že si řepku tuto selským potahem dovézti dal k Šípkovi do B.; Fr. Šípek seznal, že Korec, pacholek Fr. Hnátka, u něho zanechal vůz s řepkou, že E. Weiss a Hynek Líska dali řepku tuto složiti a na sýpce vysypati, vůz ale že si druhého dne panský pacholek odvezl; Josef Ráček pak udal, že od E. Weisse řepku koupil a že mu E. Weiss řepku tuto na dvou selských vozech dal dovézti, že však řepka na jednom voze byla špatně vyčištěna. Též Šípek a Ráček seznání svých přísahou dotvrdili. Poněvadž však K. Grass a L. Vrba výpovědí svou, A. Žíla pak přiznáním potvrdili, že řepka tato E. Weissovi vydaná nikde nebyla zoučtována, dokázáno jest také dle §. 264., 269. a 270. říz. tr., že důchodu V-skému odcizeno bylo více než 100 měr řepky po 6 zl. 30 kr.; tedy přes 300 zl.

A. Žíla byl tehdy správcem, J. Brak adjunktem hospodářským, správci podřízeným.

J. Brak vedl A. Žílovi účty, dohlížel na dvůr Š-ský a vykonával nařízení správcova. Na A. Žílu jakožto správce náleželo dle svědectví ředitele hospodářského K. Grassa, aby přijímal obilí vymlácené ve dvořích správě jeho svěřených, aby je vydával a účty o něm vedl, za účtů těchto vedení sám odpovídaje; nesměl však bez přivolení ředitele hospodářského z obilí na sýpkách složeného nic odprodati, zejmena (což A. Žíla též přiznává) od r. 1861, kde přední obilí prodávalo se všecko jedinému kupci; nesměl přijímati cenu za obilí strženou a neměl vůbec práva, naložiti nějak s obilím, zejmena pak s řepkou, která od jakživa vždy jen jednomu kupci se prodávala.

Dohlídku, kteráž takto uložena byla A. Žílovi a J. Brakovi na obilí a řepku, nelze míti za svěření dle §. 181. tr. z. Ovšem ale byli A. Žíla a J. Brak ve službě kněžny N. na panství V-ském, odcizením obilí byla kněžně škoda spůsobena a odcizení obilí i řepky jest tedy zločinem krádeže dle §. 171. a 173. tr. z., hledíc pak k tomu, že *Žíla i Brak byli služebníky škodujícími*, též dle §. 176. II. *b*) tr. z.

Vina Jana Braka dokázána jest

www.libtool.com.cn

a) pokud se týče obilí dle §. 264. a 268. tr. říz. vlastním přiznáním. Neboť sám se přiznal, že 7. února 1862 E. Weissovi 20 měr pšenice a 10 měr ječmene vydal, tudíž paní své bez její vůle a jejího vědomí odcizil. Upírá sice, že by byl měl zlý úmysl a vymlouvá se, že konal jen, co mu představený jeho nařídil. Avšak Jan Brak věděl (a výslovně to i přiznal), že takovéto vydávání obilí bez svolení ředitelova nebylo dovoleno; obilí toto mělo prý se E. Weissovi jen zapůjčiti, aniž by se zapůjčení toto bylo do účtu položilo; a to, jak Jan Brak opět doznává, ještě méně bylo dovoleno.

Jan Brak vydané obilí do denníku nezapsal. Takovéto nešetření předpisů bylo jiným lidem podivným, i počalo se o tom mluviti; tu teprv odhodlal se Jan Brak k zapsání vydaného obilí, avšak ani v tom nejednal poctivě, zapsav, že se obilí ono prodalo Weissem Láskovi (jemuž vůbec všecko obilí bylo zaprodáno). I tento zápis později vyškrábal, správci A. Žílovi však o tom nic neoznámil, jen aby ho zaštítil; A. Žíla zase vymlouvá se, že nesprávné zapsání do denníku jen proto neoznámil, aby Jana Braka chránil. Jan Brak poručil dále J. Pánkovi, aby obilí pro Lísku odměřil, Laskavci aby ponechal jeden vůz k odvežení deputátního obilí; že pak E. Weiss J. Brakovi peníze opatřoval, Jan Brak sám přiznává: ze všeho toho jde, že J. Brak ve srozumění s A. Žílou a E. Weissem zlým úmyslem veden, jednal proti prospěchu paní své, vyhledávaje si tím zalíbení svého představeného, ač nebylo-li tu ještě i jiných pohnutek.

b) Pokud se týče řepky, zapírá Jan Brak, že o odcizení věděl a že při něm spolupůsobil; avšak přiznává, že mu známo bylo, že řepka se přenechává kupci jedinému, že dle návěští daného se nasypává do panských pytlů a panskými potahy odváží.

Poněvadž pak Jan Brak v tomto pře líčení již stejným činem vinným nalezen byl, a tudíž i tohoto druhého zločinu se o něm domnívati lze, náleží za to míti, že důkaz proti němu jest proveden výpovědí Jos. Blinky, který svědčí, že právě Jan Brak řepku na vozy od E. Weisse poslané naložiti nařídil (§. 279., 281. *b*) 2) a 140. 2) tr. říz.) K tomu přistupuje, že Jan Brak, ač dobře věda, kdy a jakými potahy se řepka má odvážeti, E. Weissovi řepku naložiti dal na selské potahy, že čeledín Houska, který řepku měl odvézti, hned po Janu Brakovi se ptal, což svědek J. Krušný dotvrzuje, tudíž již od E. Weisse na Jana Braka musil býti poukázán; že J. Brakovi náleželo dozorství míti nad dvorem a že bez jeho vědomí ze sklizně tak nepatrné tak značná částka řepky by se ani byla ze sýpky ztratiti nemohla.

V obou případnostech jeví se A. Žíla původcem zločinu a tudíž spoluvinníkem; neboť vydal rozkaz, aby se obilí vydalo, a že se koupě stala, způsobil. Spoluvina jeho dokázána dle §. 269. a 281. tr. říz.

Aug. Turek seznal a A. Žíla sám přiznal, že (A. Žíla) mu (Aug. Turkovi) řekl, kterak (Turek) má u něho nejlepší postavení; on (A. Žíla) že účty vede, Turek že je kontrolorem, Brak že nic nepoví: budeme míti obilí, nenapíšeme je a pak se o ně rozdělíme.

Že však A. Žíla to myslil opravdu, toho důkazem jest, že, jakož Aug. Turek a J. Brak udávají, hned na to Jan Brak jmenem A. Žílovým Turkovi obilí nabídl; to i A. Žíla sám přiznává.

A. Žíla chtěl patrně ze ziskuchtivosti Aug. Turka svésti k zločinu, správce písaře!! Lze se tudíž o něm tím spíše domnívati zločinu, z něhož jest obviněn; ano, dav dobytek E. Weisse vykrmiti v panských chlívech, dokázal, že i největších nesnází panství V-ského užiti dovede k svému prospěchu; pravíť E. Weiss sám, že k zjednání tohoto dobytka od A. Žíly peníze obdržel a že mu z nich veliké úroky měl platiti podlé užitku, který z dobytka míti bude.

Aby na A. Žílu krádež obilí byla dokázána, netřeba než dvou příčin podezření (§. 281. b) 2. tr. říz.), a ty zde skutečně jsou; neboť i E. Weiss i Jan Brak do očí mu vyčtli, že dal rozkaz, aby 20 měr pšenice a 10 měr ječmene E. Weissovi se vydalo (§. 142. tr. říz.); on byl účetním a denník, v němž vydání obilí mělo býti zapsáno a jakož mu Jan Brak i do očí pravil, též skutečně zapsáno bylo, jest sfalšován (§. 138., 2. tr. říz.). A. Žíla praví, že o příhodě té dověděl se nejprv od zahradníka Sloupa, avšak tomu odporuje svědek Pánek; dověděv se o ní, neučinil o tom žádného oznámení; to pak omlouvá brzy tím, že tak učiniti nemohl, nemoha udání Sloupkova svědky dotvrditi (a přec tolik lidí při tom spolupůsobilo!) hned zas tím, že prý Janu Brakovi důvěřoval: sám si tedy odporuje; konečně ale uděliv Sloupkovi důtku pro ono sdělení patrné dokázal, že každý hovor o této příhodě chce zameziti: To-li vše se uváží, nebude pochybnosti, že skutečně A. Žíla ku zločinu dal rozkaz a podnět.

A. Žíla dále sám tvrdí, že v roce 1863 z Š-ské sýpky se řepka ztratiti musila; zapírá ale, že při tom spolupůsobil aneb o tom věděl. A. Žíla však, jak právě vylíčeno bylo, jest osobou, od níž se takovéhoto zločinu lze nadíti, byv již v tomto pře líčení stejným zločinem vinným nalezen; také výmluva jeho jest patrně nepravdivá; neboť E. Weiss do očí mu vyčtl, že si proň poslal a řepku mu prodal; Josef Blinka pak přísežně seznal, že mu oznámil, že řepka vydala se čeledínům Hnátkovu a Houskovu, kdežto přec A. Žíla dobře věděl, že řepka

obyčejně jen panskými potahy se vozí. Jest tedy dle §. 278. tr. říz. dokázán opak toho, co A. Žíla přivedl k svému omluvení a potřebí již jen jedné příčiny podezření: ta pak jest zde dle §. 138. 11. tr. říz. Neboť když věc propukla, vynasnažoval se, jak L. Vrba a Jan Brak dokazují, A. Žíla všemožně, aby Jana Bradku k tomu přiměl, aby sám všecko na sebe vzal a aby tak pátrání proti němu se předešlo. Sluší pak i dále uvážiti, že když A. Žíla výtěžek ze sklizně řepky páčil, se vyjádřil, že se leda jen o několik měřic může mýliti, kdežto dle výpovědi K. Grassa výtěžek sklizně aspoň o 100 měr se lišil od výtěžku obyčejného; dále, že se A. Žíla sice proto s K. Grassem silně pohádal, avšak přece žádného vyšetření nepodnikl, aby se tato neshoda vysvětlila, ano že počínáním svým ředitele hospodářského tak pomátl, že i tento žádného vyšetřování nezavedl; sluší uvážiti, že A. Žíla podezření z krádeže této nejprv na Jana Braka a při závěrečném pře líčení na zemřelého Josefa Blinku hleděl uvaliti, že čeledína Fr. Korce s naloženým vozem ode dvora jedoucího potkav ani si nevšiml a že konečně sama rodina jeho odesláním Anny Abelesovy k E. Weissovi další pátrání hleděla překaziti: všecky důvody tyto vyvracejí zajisté všecky pochybnosti, že by A. Žíla skutečně nebyl spáchal zločin, který se mu za vinu dává.

E. Weiss přiznal se, že žádal na A. Žílovi vydání oněch 20 měr pšenice a 10 měr ječmene, že mu od Jana Braka vydány byly, že koupil od A. Žíly na 3 vozy řepky, míru po 6 zl., a že mu dodáno bylo asi 133 měr. Co do obilí vymlouvá se zápůjčkou, co do řepky upírá, že by byl jednal ze zlého úmyslu. Avšak na dokázání zápůjčky dovolává se E. Weiss svědků, kteří buď již jsou mrtvi aneb jichž vypátrati nelze; odporuje i sám sobě, pravě že obilí na úvěr koupil, a zase že A. Žílovi ječmen zaplatil, že pšenici navrácenou správce převzal dle váhy a zase prý dle míry; to vše jsou jen pouhé vytáčky.

Kterak svědčí K. Grass a A. Žíla, byl E. Weiss takřka domácí žid, který vše kupoval a tedy také dobře věděl, jak se na panství obilí prodává, zejmena řepka. Tento E. Weiss, který jindy vždycky ve dvoře se šmejdil, právě k měření řepky ani nepřišel, ano dal si dovézti řepku nečištěnou! Z toho přece jest zřejmo, že E. Weiss dobře věděl, že Žíla a Brak prodávají mu obilí bez práva a že účastní se skutku trestuhodného! Cítil to předobře a právě proto hleděl zahradnici Sloupkovou přiměti, aby nic neříkala, slibuje, že jí Jan Brak něco dá.

Trestuhodnost E. Weissova neminula dle §. 187. tr. z. tím, že E. Weiss tázán byv po řepce, že ji koupil, se přiznal a tím věc prozradil, neboť mohlo mu pohnutkou k přiznání také býti, aby všecko

podezření hned napřed od sebe odvrátil. Rovněž pak neminula trestuhodnost A. Žíly, který ještě než oznámení k trestnímu soudu se stalo, na uhražení škody, ježto vzešla, položil jistotu 2000 zl.; neboť, má-li trest minouti, potřebí, aby pachatel přiznal se k činu a aby celou škodu nahradil, což se tuto nestalo (!!) — Proti Janu Brakovi mimo to důkaz proveden, že dopustil se zločinu zpronevěření, odcizív od 1. pros. 1863 do 18. října 1865 z pokladny panské mu svěřené částku 5471 zl. 86½ kr. Vylíčení tohoto činu zde pomíjíme, poněvadž nemá v sobě nic zvláštního. Odkázání důchodu V-ského s pohledáváním náhrady k obyčejnému pořadu práva, odůvodněno §em 362. tr. říz.

K odvolání všech tří obžalovaných i kněžny N. potvrdil vysoký c. k. vrchní soud zemský nálezem ze dne 9. června 1868 č. 14597. nález zemského soudu, pokud se týkal právní povahy trestných činů i viny obžalovaných a trestu přisouzeného, nařídil však, aby E. Weissovi a Janu Brakovi od trestu odpočetlo se každému 6 měsíců vazby vyšetřovací. — Co do náhrady povinné nalezl, že všichni tři kněžně N. rukou společnou a nerozdílnou nahraditi mají za 20 měr pšenice a 10 měr ječmene 144 zl. 80 kr. a za 133 měr řepky (jakožto nejmenší aspoň míru škody) 837 zl. 90 kr., Jan Brak pak mimo to zvlášť ze schodku jím spůsobeného zbytek posud nezapravený 3240 zl. 86 kr.

Důvody rozsudku tohoto shodují se s důvody stolice první až na vypočtení škody, které vrchnímu soudu zdálo se býti možným.

K dalšímu dovolání se obžalovaných nalezl nejvyšší soud: že A. Žíla vinen jest zločinem zpronevěření dle §. 183. a 184 tr. z., Jan Brak a Weiss že vinni jsou zločinem spoluviny v zpronevěření dle §. 5., 183. a 184. tr. z. a že odsuzují se: Jan Brak do žaláře na 18 měsíců, A. Žíla a Weiss na 9 měsíců, Brakovi a Weissovi že má se vpočísti 6 měsíců vazby vyšetřovací, co do náhrady uložené pak že stvrzuje se nález vrchního soudu zemského.

Z **důvodů** klademe tu jedině místo týkající se kvalifikace činu, abychom příběh sám zbytečně neopakovali.

A. Žíla byl ustanoven správcem na panství V-ském; Jan Brak podřízen mu byl jakožto adjuknt, maje za úkol, účty vésti, na dvůr Š-ský dohlížeti a nařízení správcova vykonávati.

Správec A. Žíla měl dle svědectví ředitele K. Grassa, přijímati obilí vymlácené ve dvořích mu svěřených, vydávati je za vlastní odpovědnosti; klíče od sýpky byly jemu svěřeny a ačkoli bez schválení ředitelstva nesměl prodávati obilí na sýpkách složené a peníze za ně přijímati, přece náleží za to míti, že obilí na sýpkách nalézalo se

v jeho opatrování. Ztratilo-li se tedy jeho působením aneb s jeho vědomím obilí za sýpek na újmu jeho pána, nelze v tom při něm spatřovati krádež nýbrž zpronevěření, právě tak jako pokladník, který bez zvláštního poukázání nic vypláceti nemá, jen zpronevěření a nikoli krádeže se dopustí, když o své újmě peníze odcizí atd.

Nález nejv. soudu ze dne 14. srpna 1868 č. 23223.

www.nbtool.com.cn

Zločin dvojitého žhářství a krádeže. (Důkaz dle §§. 279. a 281. ř. tr.)

Dne 4. září 1865 záhy zrána vypukl v stavení č. 18. Václ. Kudrny v Zdislavi oheň, který dům pak střechu sousední chalupy č. 37. a rozličné svrchky zničil. Soudním vyšetřováním se zjistilo, že byly dne 9. a 13. července 1865 ve vesnici lístky nalezeny, v nichž se představenému, pak Václavu Kudrnovi vypálením vyhrožovalo, pakli panský hlídač z obce odstraněn nebude. Kudrna odpřisáhl svou škodu a trestní vyšetřování se dle §. 197. ad. 1. říz. tr. zastavilo.

Dne 4. května 1866 po 11. hodině v noci vyhořel Václav Kudrna opět; ostatní stavení v obci byla uchráněna, ačkoli jiskry a oharky po vesnici lítající jim velkým nebezpečím hrozily. Den na to oznámil Kudrna tento požár u c. k. polit. úřadu a tázán po příčině, pronesl domnění, že soused Jan Král mu zapálit musil, poněvadž mu jednou v neděli krátce před ohněm na návsi hrozil, že se mu pomstí, což prý asi kolem jdoucí Karel Kovář slyšel. Avšak ve vyšetřování popřel Král, že by podobnou výhrůžku byl učinil a Kovář udal, že když si řečenou neděli k oběma na návsi sednul, oni přátelsky spolu hovořili. Když pak Kudrna svou škodu odpřisáhl, zastavilo se i toto vyšetřování dle §. 197. ad 1. ř. tr.

Dne 27. listopadu 1866 bylo Tomáši Sekyrovi z nezamčeného chlíva jedno prase ukradeno. Stopa ve sněhu ukazujíc na 2 zloděje, vedla ku stavení Václava Kudrny a tamtéž se ukradený vepř ještě tu samou moc našel.

C. k. vyšetřovací soud v Klatovech zavedl dne 15. března 1868 pro tuto krádež proti Václavu Kudrnovi podrobné vyšetřování a když během toho samého podezření vzniklo, že Kudrna sám sobě zapálil, rozšířil obviňovací nález též na zločin zhářství a dal Kudrnu do vazby.

Teprv teď hlásili se četní svědci, tak že po skončeném vyšetřování c. k. krajský soud v Plzni nálezem ze dne 8. října 1868

č. 5513. tr. Václava Kudrnu pro zločin dvojitého žhářství a krádeže v obžalobu dal a c. k. vrchní soud v Praze nálezem ze dne 9. listopadu 1868 č. 35232. výrok první soudní stolice k odvolání obviněného stvrdil. Vysetřování proti Kudrnově ženě Kateřině bylo dle §. 197. ad 1. tr. ř. zastaveno.

www.libtool.com.cn

Rozsudkem ze dne 7. ledna 1869 č. 5513. tr. uznal c. k. krajský soud v Plzni za právo, že je Václav Kudrna vinen zločinem zhářství, v §§. 166. a 169. tr. z. naznačeným, pak zločinem krádeže v §§. 171. a 174. II. b) tr. z. uvedeným, a odsoudil jej dle §. 167. ad b) a c) vzhledem k §. 34. tr. z. k doživotnímu těžkému žaláři, k náhradě trestních útrat a k náhradě škod pojišťujících společnosti, pak spoluvyhořelých Anny Chmelíkové a Kateřiny Macháčkové, konečně okradeného Tomáše Sekery.

Příčiny:*) Soudním oznámením obviněného, přísežnou výpovědí Anny Chmelíkové, Karla Kováře, téhož ženy Doroty a děvčete Barbory, Jana Souhrady a Kateřiny Macháčkové, jakož i soudním ohledáním je dle §§. 262. a 269. ř. tr. dokázáno, že v noci na den 4. září 1865 v stodole Václava Kudrny č. 18. v Zdislavi požár vznikl, kterýž jemu u terstské asekurační společnosti „Azienda" pojištěnému veškerá hospodářská stavení, nářadí, jakož i zásoby obilí sumu 1535 zl., nepojištěné nájemnici jeho Anně Chmelíkové obilí za 30 zl. a taktéž nepojištěné sousedce jeho Kateřině Macháčkové střechu domku č. 37. a sklizené obilí za 281 zl. 50 kr. strávil, mimo to však, poněvadž oharky po celé obci létaly, i cizímu majetku vyhořením hrozil.

Těmitéž svědky a přísežnou výpovědí Jakuba Blažka, jakož i soudním ohledáním jest dle §§. 262. a 269. tr. ř. dále zjištěno, že v noci ke dni 5. května 1866 v stavení Václava Kudrny opět a sice na půdě oheň vypukl, kterýž střechu tohoto stavení za 663 zl. zničil, kterýž však dle přísežní výpovědi Jana Sokola a Františka Veseláka i pro celou obec Zdislavskou nebezpečným byl, tak že jen náhodě, že vítr, „který nikdo v moci nemá", směrem z obce vál, děkovati bylo, že oheň se nerozšířil.

Václav Kudrna sám doznává, a všechny vyšetřené okolnosti s jistotou tomu nasvědčují, že první i druhý oheň ani neopatrností ani náhodou nevznikl. Neboť, co se dotýče prvního, ve stodole vzešlého ohně, tudy nikdo v neděli dne 3. září 1865 do stodoly

---

*) Podávám důvody pro zajímavost průvodní látky co možná doslovně, neboť nepřizná-li se palič, těžko na něho provésti zločin.

nepřišel, proto že se ten den nepracovalo; z mužských v Kudrnově stavení tehdáž bydlivších žádný kuřákem není; a cesta okolo někdější stodoly Kudrnovy vedoucí jest, jak Kudrna v souhlasu s nástinem o poloze přiznává, od této na 2 sáhy vzdálená a mimo to zabradou oddělena, tak že přístup k stodole snadný nebyl. Co se však týče druhého na půdě vzešlého ohně, nemohl taktéž uvnitř ani náhodou ani neopatrností povstati, an Kudrna toliko se svou rodinou stavení obýval, cizí do domu přístup neměl, z domácích lidí dle udání Kudrnova nikdo se světlem na půdu nepřišel a nikdo nekouří; z venčí požár onen taktéž vzejíti nemohl, neboť obviněný doznává a Jakub Blahník přísežně tvrdí, že toho času střecha Kudrnovy chalupy čerstvým sirovým šindelem krytá byla, jejž „ani pochodní“ zapálit lze nebylo, mimo to Blahník, jenž tu noc na blízku panský jetel hlídal, nikoho na blízku neviděl, kdežto sotva odtud do svého nedalekého bytu přišel, oheň vypukl.

Na bíle dni tudy jest, že oba požáry, poněvadž náhoda i neopatrnost vyloučeny jsou, jen úmyslným založením povstaly. Tím jest jak v prvním tak v druhém případě dle §§. 262. a 269. tr. ř. skutečná povaha zločinu žhářství dle §. 166. tr. z. dokázána a bude-li Václav Kudrna usvědčen, že ten neb onen oheň sám založil, bude též, poněvadž požáry nejen sousedním stavením nebezpečí hrozilo, alébrž i skutečně při prvním ohni sousedka Macháčková vyhořela; i subjektivní povaha zločinu zhářství dle §. 169. tr. z. zjištěna.

Sejitím se právních příčin podezření jest dle §§. 279. a 281. tr. ř. dokázáno, že Václav Kudera první i druhý oheň sám založil.

Neboť co se dotýče prvního ohně, jest

1) dobrozdáním znalců v písmě dle §. 263. ř. tr. dokázáno, že ona dvě psaní výhrůžná, jež před vypuknutím tohoto ohně v Zdislavi nalezena byla, od Kudrny samého psána jsou, čímž on, hledíc k ohni později u něho vzešlému, dociliti chtěl, aby podezření od sebe odvrátil a úřednímu pátrání ušel §. 138. ad 11. ř. tr.,
2) dle přísežných svědectví Karla Kováře, téhož ženy Doroty a Kateřiny Macháčkové pronesl se Kudrna ke Kováři, když ten mu předstíral, že první oheň založil a jím z Macháčkové a její sirotků — žebráky nadělal, takto: „Co je komu do toho, já zapálil své“ §. 140. ad 1. ř. tr..
3) Kudrna doznává souhlasně s výpovědí Břeňka Jakůbka, agenta

terstské pojišťující společnosti, že během r. 1865 asekuraci s 650 zl. na 950 zl., pak na 1100 zl. a konečně na 1300 zl. zvýšil; pojišťující společnost mu vyplatila náhradu 925 zl., kterou však k nové stavbě úplně nespotřeboval, neboť mu sousedé při nové stavbě napomáhali a on dle výtahu z gruntovních knih v této době 162 zl., 295 zl., a 100 uplatil.

www.libpol.com.cn

Dále je přísežnými svědky Antonínem Souhradou a Janem Kyselou dokázáno, že Kudrna před ohněm všechno své ačkoli pojištěné žito, oklepal. Tyto dvě okolnosti působí zajisté takovou a tak silnou právní příčinu podezření, jakové §§. 138—139 ř. tr. uvádí, any příčiny podezření v těchto §§. taxativně vypočteny nejsou.

Uváží-li se, že Kudrna lehkým živobytím a karbanem na mizinu se připravil, že dle přís. výpovědi manželů Jana a Anny Chmelíkových jeho nájemníků před ohněm své lepší věci do zděné komory dal a na jich místo špatnější do světnice postavil, že krokve a trámy ze stodoly k topení bral, že uhlí ne jak dříve pod schody, nýbrž do sklepa dal, že dle vlastního přiznání co nejposlednější otavu na poli měl, čímž se k tomu připravoval, by ohněm velkou škodu nevzal; — uváží-li se dále, že Kudrnova žena sousedce a vdově Kateřině Macháčkové vzkázala, by tato se pojistit dala, že Kudrnovo malé děvče k této Macháčkové se proneslo „teto, táta chce zapálit;“ uváží-li se dále, že Kudrnova žena krátce před ohněm k své nájemnici Chmelíkové se pronesla „my byli celou noc obleknuti, nebo dnes mělo u nás hořet;“ uváží-li se dále, že Kudrna krátký čas před ohněm těmto manželům Chmelíkovým vypovědit chtěl a uváží-li se konečně, že Kudrna k pomáhajícím při ohni pravil: „nechte toho, vždyť nehasíte mně, nýbrž pánům“; — nelze pochybovat, že sám sobě zapálil. Avšak i druhý oheň založil Kudrna sám, neboť

1. hned druhý den vinil Kudrna u c. k. polit. úřadu Jana Krále, že ten mu zapálit musil, an prý mu krátce před tím jednou v neděli na návsi hrozil, že se mu pomstí. Jelikož však Král i Karel Hrubý, na něž se obžalovaný v té věci odvolává, to přísežné popírají, je zjevno, že Kudrna tímto křivým obviňováním podezření od sebe odvrátit hleděl, §. 138 ad 11. ř. tr.

2. Manželé Karel a Dorota Kovářovi přísežně a jich 13letá dcera Barbora nepřísežně udávají, že Kudrna po tomto druhém ohni mezi hovorem o ohněch a smutných následcích z nich, se pronesl „o tom prvním ohni darmo mluvit, ale druhý jsme si

udělali sami, učinivše v malé světnici nad chlebovou peci díru do stropu a zapálivše tou slámu na půdě.“ Skutečně nalezla soudní komise hned po ohni v malé světničce nad pecí propálený strop a sice díru a $5^1/_2$ cihly velkou a v těchto místech povstal, jak manželé Kovářovi a Jarolím Toula přísežně tvrdí, druhý požár. Udání Kudrnovo, že slepice tuto díru vyhrabaly, je vzhledem k tloušce lepenky na půdě lživé, §. 140 ad 1. ř. tr.

www.libtool.com.cn

3. Jen Kudrna mohl ten oheň založit, neb zvenčí, jak dokázáno, neměl žádný přístupu k budově, v stavení bydlel toliko obviněný s rodinou a z těch neměl žádný mimo něho příčinu k založení ohně, an v bídných poměrech živ byl a z prvého ohně zisk měl. Okolnost tato tvoří zajisté tak silnou okolnost podezření, jakové v §§. 138—139 ř. tr. toliko demonstrativně uvedeny jsou.

Uváží-li se, že se Kudrna při tomto ohni dle výpovědí rozličných svědků lhostejně choval, že před ohněm k jiné pojišťující společnosti přistoupil, zajisté aby opětným požárem podezření prvé nevzbudil, že se žena jeho ku Veronice Vebrové vyjádřila „ty jsi celá poblázněná a máš strach z ohně; my jsme si to udělali z bídy;“ uváží-li se, že Kudrna k Jakubu Blahníkovi se pronesl „že jeho (Kudrnova) žena tento druhý požár neopatrností v noci při pečení chleba zavinila“ a že Kudrna, když mu Blahník tuto pravdě nepodobnou okolnost, že by kdo o půlnoci chleb pekl, předstíral, se usmál; uváží-li se konečně, že Blahník, jenž tuto noc za Kudrnovým stavením jetel hlídal, nikoho při svitu měsíce na blízku neviděl, pak ale, sotva že do svého příbytku vešel, ihned zář požáru Kudrnova spatřil: — není lze ze spojení těchto okolností pochybnost míti, že Václav Kudrna i tento druhý oheň sám založil. —

Dále je přísežnou výpovědí Tomáše Sekyry dle §. 270 ad 1. tr. ř. dokázáno, že mu bylo v noci 27. listopadu 1866 z nezamčeného chlíva prase za 10 zl. ukradeno a že krádež hledíc ku stopám v sněhu, od dvou osob spáchána byla. Tím je skutečná povaha zločinu krádeže v §§. 171—174 II. 6. tr. z. dokázána. Václav Kudrna popírá spáchání této krádeže, jeví se však dle §§. 279—281 ř. tr. usvědčeným; neboť:

1. Skutečná povaha tohoto zločinu je, jak udáno, dokázána.

2. *a*) Udává Kudrna, že toto prase dne 16. listopadu 1866 v Klatovech o trhu koupil, kdežto poškozený a jeho švakr Max Čermák přísežně se vší určitostí v něm ono poznávají, jež Sekyrovi v noci dne 27. listopadu 1866 ukradeno bylo; čímž opak

toho dokázán, co obžalovaný k vyvrácení podezření proti němu vzešlého uvádí (§. 281. ad 1. ř. tr.).

b) Je Kudrna, jenž v tomto vyšetřování dvojího žhářství vinným uznán byl, osoba, do níž takového činu ze zisku nadíti se lze (§. 281. ad 2. tr. ř.).

c) Bylo ukradené prase ještě tutéž noc v příbytku Kudrnově, jak Sekyra a Soukup svědčí, zabité nalezeno (§. 138. ad 8 tr. ř.)

Uváží-li se, že Kudrna k poškozenému chodě o praseti věděl ano poškozenému domlouval, by vepře teď neprodával, an později víc strží; že kdy Sekyra a Čermák do bytu Kudrny vešli, ten světlo shasl, rozsvítiti nechtěl a na ženu volal „ukliď to;“ že když pak představený se světlem přišel, prase s trámu, kde ho prví dva svědci při vstoupení viset viděli, zmizelo, Kudrna že prase má zapíral, a hned na to prase za kamny se našlo; že u Kudrny, jak tentýž se hájí, žádný dříve dvě prasata neviděl, a že Kudrna se na Jana Grose odvolával, že ten mu toho vepře prodal, ačkoli věděl, že tentýž krátce před tím v Klatovech zemřel; nelze pochybovat, že Kudrna tuto krádež vykonal. —

Při vyměření trestu hleděno k tomu, že zločin žhářství dvakrát a mimo to zločin krádeže spáchán byl, že škoda Macháčkové a Chmelíkové citlivá byla; že ohněmi celé obci nebezpečí hrozilo a že se obviněný nouzí k tomu svésti dal; zachovalý obžalovany nebyl.

K odvolání Václava Kudrny stvrdil c. k. vrchní soud rozsudek první soudní stolice i co do výroku o vině i co do trestu.

Příčiny opětují to, co první stolice byla uvedla, a uvádí dále toto: Co do zločinu zhářství, je zlý úmysl obsažen v skutku samém a pohnutkou bylo zločinci, aby se na škodu pojišťujícím společnostem obohatil. Okolnosti, jež obviněný k svému obhájení uvedl, že prý v noci, kdy první oheň vypukl, obydelní stavení jeho zvenčí řetízkem uzavřeno bylo, tak že při vzniknutí ohněm vyskočiti musil, a že oheň též nepozorností cizí povstati mohl, poněvadž v zahradě tři sirky nalezeny byly, — nejsou s to, aby zviklaly důkaz; neboť nedá se myslit, aby pachatel stavení řetízkem uzavřel, ana stodola od stavení vzdálená byla a přístup k ní zahradou volný je a obžalovaný byv ve vyšetřování hned po ohni zavedeném co poškozený vyslýchán, udal přísežně, že oheň nikoli nepozorností nepovstal, nýbrž zločinnou rukou založen byl. Co do druhého ohně, tvrdí obviněný, že lehce někdo zápalku pod střechu strčiti mohl; avšak i tento vývod odpadá, jelikož svědci

tvrdí, že šindel na střeše syrový byl a svědek Blahník udává, že na blízku Kudrnova stavení nikdo nebyl.

www.tbtool.com.cn

(Nález c. k. vrchního soudu z dne 22. února 1869 č. 5374.)

Po vyhlášení rozsudku 2. soudní stolice nastoupil odsouzenec trest, tak že c. k. nejvyšší soudní dvůr příležitost neměl, svůj náhled v této věci pronésti. **Ženíšek.**

Výměnkář nepozbývá práva, vypořádání výměnku svého z hypoteky samé a na místě jejím z trhové ceny žádati, třebať i dražební kupec hypoteky té dle dražebních výminek zavázán jest, výměnek ten bez srážky z trhové ceny sám vybývati. — Při exekuční dražbě usedlosti, právy zástavními zavazené, vykázati lze k placení z trhové ceny v pořadí zjištěných ročních dávek toliko tříletý jich nedoplatek.

Josef V. koupil dne 25. července 1864 při exekuční dražbě usedlost č. p. 5. v D. za trhovou cenu 6300 zl. r. m., převzav dle výminek dražebních mimo jiná břemena též závazek, že vybývati bude výměnek pro manžele Čeňka a Marii M. na $^5/_8$ koupené usedlosti zjištěný neodrážeje si ho z trhové ceny.

Výměrem ze dne 27. dubna 1865 č. 375. jud. c. k. okresní soud na Zbraslavi, vyřizuje účtování trhové ceny, zamítl žádost obce D-ské, — by vykázány byly zadržené obecní dávky ku stavbě školy částkou 83 zl. 24 kr. r. m. z trhové ceny v přední řadě — poněvadž obecní dávky tyto nejsou knihovně zjištěny a jim též zástavní právo na usedlosti ze zákona nepřísluší. Dále vyslovil se c. k. okresní soud k žádosti výměnkářů za přikázání zadrženého výměnku v odst. 4. vyřízení toho ad *e*) v ten smysl: „že výměnek manželů Čeňka a Marie M. kupec povinen jest vybývati, nesrážeje si ho z ceny trhové a že tudíž co do zadrženého výměnku, s výminkáři kromě trhové ceny se má vypořádati —; pročež se Čeněk M. s žádostí, aby tento zadržený výminek byl vykázán k placení z trhové ceny, odmrštuje a na p. kupce odkazuje.“

Vyřízení toto nabylo úplné platnosti, poněvadž výměr zmíněný č. 375. r. 1865 výnosem c. k. vrchního soudu zemského ze dne 5. března 1866 č. 5040. pouze od č. 12. počínajíc zrušen byl a novým vyřízením na základě toho dne 20. ledna 1867 č. 3174. vynešeným prvější ustanovení čl. 4. ad *e*) nezměněné zůstalo — tudíž právní moci nabylo. — Když prošla lhůta k vyplnění dražebních výminek určená, povolil c. k. okresní soud Zbraslavský Johanně V. relicitaci usedlosti č. 5. v D., při kteréž (dne 27. března 1868) usedlost tato Františku Šp. za 5513 zl. r. m. se prodala.

www.libtool.com.cn

Při stání k účtování trhové ceny na den 29. května 1868 položeném účtoval především představený obce D-ské opětně zadržené dávky na obecní školu částkou 83 zl. 24 kr., žádaje za přikázání jik k placení z trhové ceny.

V pořadí výměnku pro manžele Čeňka a Marii M. zjištěného uvedl výměnkář Čeněk M., že výměnek od roku 1860 až do relicitace není zapraven a že jej za čas ten až do r. 1868 částkou 2425 zl. 50 kr. r. č. dne 24. června 1869 č. 3304. u c. k. okresního soudu v Berouně proti Josefu V. prožaloval. Na základě toho žádal pak, by v pořadí výměnku zmíněný nedoplatek k placení z trhové ceny kyl vykázán.

Žaloba, k níž se výměnkář odvolával, byla výměrem c. kr. okresního soudu Zbraslavského ze dne 29. března 1868 č. 1544. na č. p. 5. v D. při výměnku pro manžele Čeňka a Marii M. zjištěném zaznamenána.

Josef V. co dřívější dražební kupec a Antonín R. co věřitel, zapírají, že výměnek až do dne relicitace vůbec zadržený jest a žádají, by tento nedoplatek, pakli by přece vykázán byl, dražební kupec František Šp. dle dražebních výminek, zejmena i z té příčiny bez srážky z trhové ceny vypořádal, poněvadž výměr ze dne 27. dubna 1865 č. 375., jímž vypořádání to dražebnímu kupci výslovně uloženo bylo, moci práva nabyl.

C. k. okresní soud Zbraslavský zamítl však výměrem ze dne 28. prosince 1868 č. 4453. jud. žádost představenstva obce D-ské za přikázání obecních dávek, poněvadž dávky ty, ač jim zákonité přednosti přísluší, dle výměru ze dne 27. dubna 1865 č. 375. tehdy z trhové ceny vyloučeny byly a výměr ten právní moci nabyl.

Co do zadrženého výměnku pak vyslovil se c. k. okresní soud takto: „Povinnost výměnek manželů Čeňka a Marie M. vybývati vězí na usedlosti č. p. 5. v D. a dle dražebních výminek ze dne 7. října 1863 ad VI. jest kupec zavázán, výminek tento vybývati, nesrážeje si ho z nejvyššího podání. Ustanovení toto má však jen ten smysl, že kupec František Šp. povinen jest vybývati takto výměnek odę dne dražby, t. j. ode dne 27. března 1868 — neboť v dražebních výminkách není vysloveno, že kupec zavázán jest vybývati též dříve zadržený výminek neodrážeje ho od ceny trhové. Při relicitaci dne 27. března 1868 nebylo ohlášeno, mnoho-li činí výměnek zadržený, výměr ze dne 27. dubna 1865 č. 375. se však Františka Šp. netýká, vázati jej nemůže, poněvadž při první dražbě

účastníkem nebyl a výměr tento jemu doručen nebyl, stran jeho tudíž právní moci nabýti nemohl.

Výměnek manželů Čeňka a Marie M. až do dne relicitace zadržený se musí tudíž účtovati z nejvyššího podání a sice v pořadí jemu knihovně příslušícím. — Poněvadž však, mnoholi výměnek ten obnáší, dosud vyměřeno není, a na cestě sporné vyjednáno býti musí, zachovává se v pořadí tomto manželům Čenku a Marii M. právo k náhradě za výměnek zadržený až do dne relicitace té 27. března 1868 a poukazují se následujícím věřitelům jich pohledávky jen potud, pokud po vypořádání výměnkářů s jich zadrženým výměnkem ještě něco z trhové ceny vybude.

Dle vyřízení toho vykázal c. k. okr. soud veškeré další pohledávky pouze na $^4/_8$ usedlosti č. 5. v D. vězící výminečně k placení z trhové ceny, nehledě jinak k tomu, že výměnek na $^5/_8$ zjištěn jest a nevysloviv, jak obyčejně, že odkazují se další věřitelé s pohledávkami svými, pokud při první dražbě k placení vykázány byly, nyní však k zaplacení nepřišly, k ostatnímu jmění Josefa V. co prvějšího kupce.

Proti vyřízení tomu podali stížnosti své Josef N. jmenem obce D-ské co do obecních dávek, Antonín K. co do vyhražení náhrady za zadržený výměnek a dr. H. jmenem dražebního kupce Josefa V. mimo jiné též co do výměnku toho.

C. k. vrchní soud zemský zamítl však výnosem z dne 1. června 1869 č. 13466. veškeré stížnosti tyto odůvodňuje zamítnutí toto především co do obecních dávek tím, že vyřízení ze dne 27. dubna 1865 č. 375. právní moci nabylo, tudíž žádost, by dávky ty k placení vykázány byly, platně již zamítnuta jest a přikázání těchto dávek k placení z ceny při relicitaci tétéž usedlosti č. 5. v D. stržené více místa nemá.

K stížnostem Antonína K. a Josefa V. vyslovil se c. k. vrchní soud zemský, nechav veškeré ostatní záhadné otázky nerozhodnuty, jedině v tom směru, že nenáleží na Františka Šp., aby výměnek do dne relicitace zadržený vybýval kromě ceny trhové — „poněvadž dražební výminka VI. ad *b*) pouze ten smysl míti může, že dražební kupec zavázán jest, převzíti na se výměnek ode dne relicitace počínajíc. Za výměnek zadržený ručiti však musí Josef V. na základě platného vyřízení ze dne 27. února 1865 č. 375., z kteréhož pro Františka Šp. žádný závazek nevychází.

Poněvadž pak Josef V. na základě vyřízení toho zadržený výměnek kromě srážky z trhové ceny převzal, jest (hledíc k stížnosti

Josefa V.) pro tohoto zcela lhostejno, zdaž zadržený výměnek tento, vykázán jest z $^4/_8$ neboli $^5/_8$ usedlosti č. p. 5. v D.

www.libtool.com.cn

Proti výnosu tomu, zřejmě sobě odporujícímu, podal Ant. K. mimořádnou stížnost, kteréž veleslavný c. k. nejvyšší soudní dvůr rozhodnutím ze dne 24. srpna 1869 č. 9425. místa dal a změniv výnosy c k. okresního soudu Zbraslavského ze dne 28. prosince 1868 č. 4453. a c. k. vrchního soudu zemského ze dne 1. června 1869 č. 13466., nalezl, že právo zástavní pro nedoplatek výměnku dne 24. června 1867 pod č. 3304. prožalovaný manželům Čeňku a Marii M. vyhraženo zůstane jediné v pořadí zjištěného práva k výměnku co do té částky, kteráž jim rozsudkem za poslední tři leta ode dne relicitace zpět počítajíc bude přisouzena. — Ostatně zamítl žádost manželů M., by další od r. 1860 zadržený výměnek v pořadí práva samého k placení byl vykázán.

Rozhodnutí toto zakládá se na tom **důvodu**:

„Že vyřízením c. k. okr. soudu Zbraslavského ze dne 27. dubna 1865 č. 375. právní moci nabyvším rozhodnuto bylo, že dražební kupec Josef V. výměnek pro manžele Čeňka a Marii M. na usedlosti č. p. 5. v D. vězící kromě srážky z trhové ceny převzíti zavázán jest a se též co do nedoplatku výměnku toho s výměnkáři vyrovnati má. Žádost pak Čeňka M., by nedoplatek výměnku do dne dražby, t. j. 25. června 1867 z trhové ceny k placení vykázán byl, byla zamítnuta.

Hledíc k lhůtě stran promlčení nároků k zadrženým ročním dávkám a požitkům v čl. 1480. ob. zák. obč. vyměřené a hledíc k analogii čl. 18. ob. ř. konk. ze dne 1. května 1781 č. 14. sb. s. zák., kterýž řád v čas relicitace platnosti měl, může býti při exekuční dražbě usedlosti právy zástavními stížené vykázán v témž pořadí, jaké právu samému přísluší, nedoplatek ročních dávek jen potud, pokud jest za tři leta zadržený.

Manželé Čeněk a Marie M. teprv den před vykonáním relicitace knihovní poznamenání žaloby vymohli; — právní následky vykonané relicitace teprv dnem relicitace samé vzcházejí; příčí se tudíž zákonu, aby jako se stalo ve vyřízení ze dne 28. pros. 1868 č. 4453. odst. 10., celý nedoplatek výměnku, jaký výměnkáři vyžadují, totiž od r. 1860 až do dne relicitace vyhražen byl.

Konečně výměnkáři, odkázáni byvše co do vypořádání výměnku svého na dražebního kupce Josefa V., nepozbyli práva dávky jim patřící z hypotéky samé vyžadovati.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudního dvoru z dne *24. srpna 1869 č.* 9425. Dr. Jan M. Fleischmann.

www.libtool.com.cn

Myšlénky o svobodě tisku a o zabavení tiskopisův.

Sepsal JUDr. **Karel Bürgel.**

(Pokračování a dokončení.)

Přicházím nyní k úvahám de lege lata.

Co jest zabavení ve smyslu tiskového zákona ze dne 17. pros. 1862 č. 6. a zákona o řízení ve věcech tiskových ze dne 17. pros. 1862 č. 7. říš. z. z r. 1863 v spojení s novellou ze dne 15. října 1868 č. 142. říš. zák.?

Aniž bych chtěl domnívati se, že podávám definici ve všech ohledech správnou i úplnou, vykládám si zabavení tiskopisů ve smyslu dotčených zákonův (a dle podstaty věci i veškerých jiných zákonodárství, ježto nezajímají pouhé stanovisko státu policejního), co úřední odejmutí tiskopisu, kterým trestný čin spáchán býti se zdá, z držení jeho právního majitele, a prozatímní úřední uschování takového tiskopisu po celou dobu, než o trestném skutku, který jím spáchán býti se zdá, pravomocný roszudek řádného trestního soudce vydán jest.

Zvláště zde k tomu upozorňuji, že zabavení jest opatřením čistě prozatímným, neboť jak zřejmě vyslovil jsem v definici právě předcházející, pozbývá ihned účinku, jakmile vzhledem k tiskopisu vydán jest právomocný rozsudek řádného trestního soudce. Zákonným dokladem jsou slova předposledního odstavce §. 8. zák. o tisk. říz. ze dne 17. prosince 1862 č. 7. říš. zák. 1863: „Stvrzené zabavení účinek podrží až ke konečnému rozhodnutí ve věci hlavní.“ Že tudíž naopak po konečném rozhodnutí ve věci hlavní zabavení účinku pozbývá, jest tak patrná argumentace a contrario, že dle nejobecnějších pravidel logiky ani nemůže býti uváděna v pochybnost.

Rozhodnutí ve věci hlavní může ale býti dvojí, buď

a) soud, kterýž, vyjímaje případ, když jedná se o přestupek, dle §. 1. zákona ze dne 9. března 1869 č. 32. říš. z. povždy jest soudem porotním, uzná, že osoba za příčinou dotčeného tiskopisu obžalovaná, trestným skutkem jí proto za vinu kladeným, vinna není. Stejně sluší posuzovati případ, že by státní zástupce dle čl. 5. zák. ze dne 15. října 1868 č. 142. říš. zák. nežaloval žádnou určitou osobu, nýbrž se jen obmezil, navrhovati, aby tiskový soud pro zločin neb přečin v tiskopisu obsažený vyslovil zápověď dalšího rošiřování tiskopisu,*) a že by soud tuto žádost státního zástupce zavrhl.

V takovýchto případech okamžikem, kdy nález soudní nabyl moci práva, nejen pomíjí veškerý účinek zabavení, nýbrž také na místo zabavení nepřichází nic nového, — takže beze všeho dalšího jednání již tím okamžikem úřad bezpečnosti z povinnosti úřední zabavený tiskopis jeho předešlému držiteli vydati musí, a naopak také držitel ten úplně může vzhledem k obsahu tohoto tiskopisu vykonávati onu disposici, ku které před zabavením byl oprávněn, jmenovitě může, jak dalece k tomu oprávněn jest dle zásad soukromého práva o literárním vlastnictví, obsah ten ihned v okamžiku, kdy rozhodnutí ve věci hlavní nabylo moci právní, dále tiskem uveřejniti, aniž by dopustil se přečinu §. 24. tiskového zákona ze dne 17. prosince 1862 č. 6. říš. zák. Náhled v naší soudní praxi nedávno se objevivší, jako by takovéto další uveřejňování teprvé dovoleno bylo, až úřad bezpečnosti zabavený tiskopis skutečně předešlému držiteli vydá, postrádá vší rozumné logiky. Tím že úřad bezpečnosti ihned okamžikem pravomocnosti soudního rozsudku tiskopis nevydá, dopouští se vzhledem k vylo-

---

*) Časovou zajímavost má otázka, který soud k výroku dle čl. 5. zákona ze dne 15. října 1868 č. 142. říš. zák. povolán jest. V novější době ustálila se u nás v tomto ohledu praxe, že takováto rozhodnutí nezůstavují se soudům porotním. Praxi tu nemám za správnou. Dle §. 1. zákona ze dne 9. března 1869 č. 32. ř. zák. mají „o všech obsahem tiskopisu spáchaných zločinech a přečinech — — jednati i rozhodovati soudové porotní.“ Rozhodnutí dle čl. 5. zakona ze dne 15. října 1868 č. 142. říš. zák. jest beze vší pochybnosti také rozhodnutím o zločinech a přečinech spáchaných obsahem tiskopisu, a nevidím tudíž nikde v zákoně ani dosti skromného důvodu, proč by takovéto rozhodnutí mělo vyloučeno býti z kompetence soudův porotních.

žené právní podstatě zabavení a vzhledem k své dle zákona, přísně obmezené kompetenci zanedbání své povinnosti. Takovéto zanedbání povinnosti nemůže ale býti důvodem obmezení práv soukromých. Dosti na tom, že v okamžiku pravomocnosti soudního rozhodnutí ve věci hlavní zabavení již právně neexistuje.

Zabavení má dosti nápadnou podobnost s jakýmsi zjišťujícím prostředkem řízení civilního totiž s obstávkou.

Jakmile v rozepři hlavní právní moci nabyl rozsudek, vedlé kterého žalovatel, jenž věc jiného obstavil, odmršťuje se se žalobou, míjí sama sebou obstávka, a žalovaný může obstavenou věcí dle libosti nakládati.

b) Druhý spůsob rozhodnutí ve věci hlavní jest ten, že soud po provedeném řádném řízení trestním nalezne, že osoba za příčinou zabaveného tiskopisu obžalovaná, proviněním jí v tomto ohledu za vinu kladeným vinna jest. Jest-li toto provinění zločinem, pak mimo vyměření trestu dle §. 36. zák. ze dne 17. prosince 1862 č. 6. říš. zák. z roku 1863 soud spolu také zápověď rozšiřování tiskopisu vysloviti musí. Jest-li však toto provinění přečinem neb přestupkem, tuť soud takovouto zápověď toliko vysloviti může.

Když vyslovil soud zápověď rozšiřování tiskopisu, může dle §. 37. zák. ze dne 17. prosince 1862 č. 6. říš. zák. z r. 1863 povždy též nařídíti jeho zničení.

Ovšem tedy i v případech ad *b*), totiž v případě, kdy soud vyslovil vinu osoby za příčinou tiskopisu žalované, v okamžiku pravomocnosti rozsudku zabavení veškerého účinku pozbývá, na jeho místo pak buď

α) nenastupuje právě jako při nálezu bezvinnosti pranic jiného, takže úřad bezpečnosti z povinnosti úřední zabavený tiskopis jeho předešlému držiteli vydati musí, a tento předešlý držitel ohledně obsahu dotčeného tiskopisu oné volné disposice nabývá, jakovou měl dříve: — pakli při odsouzení pro přečin neb přestupek soud spolu zápověď rozšiřování tiskopisu nevyslovil, aneb

β) nastupuje na místo zabavení zápověď rozšiřování a třeba i spolu zničení tiskopisu povždy tenkráte, když za příčinou tohoto tiskopisu stalo se odsouzení pro zločin, a soud při tom vedlé povinnosti jemu §. 36. cit. uložené zápověď rozšiřování tiskopisu vyslovil, aneb když při odsou-

www.libtool.com.cn

zení pro přečin neb přestupek tato zápověď vydána jest následkem moci v §. 36. cit. soudu na vůli zůstavené.

Druhému spůsobu rozhodnutí ve věci hlavní vytknutému zde pod *b*) také sluší připojiti případ nynějšího objektivního řízení tiskového, případ totiž, že soud dle čl. 5. zák. ze dne 15. října 1868 č. 142. říš. zák. k návrhu státního zástupce bez stíhání určité osoby vydá zápověď rozšiřování takového tiskopisu, v němž povahu zločinu neb přečinu shledá.

Vyznačiv zde vlastní ponětí i význam zabavení tiskopisů ve smyslu zákonův tiskových u nás právě platných, přicházím k uvažování další otázky, jaké jsou spůsoby, jimiž zabavení tiskopisu státi se může, jinými slovy spůsoby povstání zabavení tiskopisu.

V tomto ohledu znamenáme hlavně rozdíl dvojí:

a) buď tiskopisem spáchán býti se zdá trestný skutek, který trestati lze toliko k žádosti soukromého obžalovatele. V takovém případě nelze dle druhého odstavce §. 6. zák. o řízení tiskovém ze dne 17. prosince 1862 č. 7. říš. zák. z r. 1863 zabavení tiskopisu dosíci jinak, leč že dotčený soukromný škodující u tiskového soudu podá obžalobu, a že následkem žádosti za zabavení v té žalobě obsažené zabavení toto nařídí soud. Máme zde tudíž spůsob zabavení, které beze vší intervence úřadu bezpečnosti i státního zástupce přímě a bezprostředně nařízen a proveden bývá soudem. Mimochodem budiž podotknuto, že tento spůsob zabavení málo kdy asi se stane praktickým, neboť nežli soukromý škodující k tomu přijde, aby podal obžalobu, a nežli soud přijde k rozhodnutí, dojista dle obyčejného běhu věci tiskopis dávno již bude rozšířen, tak že jeho zabavení sotva míti může praktickou důležitost. Aneb

b) tiskopisem spáchán se býti zdá trestný skutek, jenž tresce se z povinnosti úřední.*) V takovém případě naopak nikdy neděje se zabavení z iniciativy soudu, nýbrž povždy je vykoná úřad bezpečnosti. Vykonává ale úřad bez-

*) Na roveň zákon staví případ, že vydáním neb rozšiřováním tiskopisu porušena byla formálná ustanovení tiskového zákona, případ to, z něhož, kterak opětovně podotýkám, v celé této úvaze úplně abstrahuji.

pečnosti takové zabavení buď sám z vlastního uznání, aneb k žádosti státního zástupce.

www.libtool.com.cn

Jakmile úřad bezpečnosti zabavení tiskopisu buď z vlastního uznání buď k žádosti státního zástupce vykonal, náleží mu aby do čtyradvaceti hodin o výkonu tom státního zástupce zpravil (§. 6. zák. o říz. tisk.), státnímu zástupci pak vyměřena jest od okamžiku, kdy jej toto vyrozumění došlo, lhůta tří dnův. A sice státní zástupce v případě, že úřad bezpečnosti zabavení vykonal k jeho požádání, během těchto tří dnův nutně žádati musí u soudu za stvrzení zabavení. Jestli že však úřad bezpečnosti tiskopis zabavil z vlastního uznání, má státní zástupce alternativu, buď totiž během těchto tří dnův taktéž u soudu žádati musí za stvrzení zabavení, aneb musí zabavení tiskopisu úřadem bezpečnosti zrušiti dáti (§. 7. zák. o říz. tisk.).

Jakmile soud zabavení tiskopisu potvrdil, náleží státnímu zástupci dle slov §. 8. zák. o tisk. říz., aby pak do osmi dnův podal buď žalobu buď návrh předběžného vyšetřování vytknutý v §. 11. zák. o tisk. říz. Vzhledem k §§. 3., 4. a 5. zák. ze dne 9. března 1869 č. 32. říš. zák. jmenovitě v případě, že jedná se o zločin neb přečin obsahem tiskopisu spáchaný, nutně státní zástupce povždy podati musí žalobu; oddělený, předběžný návrh přípravného vyšetřování dle §. 11. zák. o tisk. říz. učiniti může jen tehdy, když tu jde o přestupek obsahem tiskopisu spáchaný, tudíž o takový trestný čin, k němuž zákon ze dne 9. března 1869 č. 32. říš. zák. zvláštní předběžný návrh přípravného vyšetřování neznající se nevztahuje.

Na místě žaloby aneb návrhu přípravného vyšetřování může státní zástupce ovšem také během těchž osmi dnův navrhnouti zápověď rozšiřování tiskopisu dle čl. 5. zák. ze dne 15. října 1868 č. 142. říš. zák.

Co dotýče se způsobův skončení zabavení, mluví zákon: o třech takovýchto způsobech a sice:

1. o zrušení (Aufhebung), kteréžto uznati má buď

a) státní zátupce v případě, že úřad bezpečnosti z vlastního uznání tiskopis zabavil, a státní zástupce ve lhůtě mu k tomu vyměřené u soudu navrhnouti nechce stvrzení zabavení (§. 7. zák. o tisk. říz.), aneb

b) soud v případě řádného rozhodování o zabavení, při čemž rozhodnouti může buď že zabavení se stvrzuje aneb že se zrušuje (§. 8. zák. o tisk. říz.),

c) úřad bezpečnosti v případech uplynutí lhůt jmenovitě
www.kbod.cz
α) když do osmi dnův od vykonání zabavení tiskopisu zabavení ještě by nebylo soudně stvrzeno, aniž by ještě nevyřízena nebyla stížnost státním zástupcem proti odepření soudního stvrzení k vyššímu soudu podaná (§. 8. zák. o tisk. říz.), a

β) když do osmi dnův po soudním stvrzení zabavení státní zástupce nepodal žalobu aneb v případě prvé vytčeném návrh přípravného vyšetřování dle §. 11. zák. o tisk. říz. (Viz §. 9. zák. o tisk. ř.)

Co o dalším spůsobu skončení zabavení tiskopisu mluví zákon 2) o jeho minutí (Erlöschung). Nikde v zákoně ovšem není vlastní ponětí tohoto dalšího spůsobu skončení zabavení tiskopisův určeno, avšak patrně vyrozumívá zákon o tisk. říz. minutím zabavení tiskopisu takový stav věci, že uplynula buď osmidenní lhůta od vykonání zabavení, aniž by posud soud byl vyslovil jeho stvrzení, aneb osmidenní lhůta od soudního stvrzení zabavení, aniž by posud státní zástupce byl podal žalobu aneb snad, když vůbec tak možno, návrh přípravného vyšetřování, že ale na vzdor uplynutí těchto lhůt ještě k žádosti strany úřad bezpečnosti nezařídil zrušení zabavení. Jest tudíž minutí zabavení tiskopisu takovým stavem věcí, který opravňuje stranu, aby za příčinou promeškání jistých lhůt úřadům zákonem předepsaných na úřadu bezpečnosti zrušení zabavení vymohla; skutečné zrušení zabavení tiskopisu zařízené úřadem bezpečnosti jest tudíž jen úřední uznání, že takovýto stav věci, kterýž zákon co minutí označuje, opravdu nastal.

Konečně co třetí spůsob, jakým zabavení skončiti může označuje zákon:

3) pozbytí účinku (Unwirksamwerdung). Tento spůsob skončení zabavení nastává ale povždy rozhodnutím ve věci hlavní, kterak vzhledem k předposlednímu odstavci §. 8. zák. o tisk. říz. zhora již obšírněji jsem vyložil. Pozbytí účinku nazval bych řádným spůsobem minutí zabavení, kdežto oba prvé vytčené spůsoby zdají se mně býti spůsoby mimořádnými.

Přicházím nyní k uvažování náhrady, která v jistých případech majiteli zabaveného tiskopisu ze státní pokladnice náleží.

Zásada, která by vzhledem k takovéto náhradě platiti měla, co nejspravedlivější jest po mém nábledu, že by majiteli tiskopisu nahražena býti měla úplná škoda zabavením mu spůsobená ve všech

těch případech, když rozhodnutím ve věci hlavní osoba za příčinou zabaveného tiskopisu žalovaná, z obžaloby se propustí. Takovýmto rozhodnutím ve věci hlavní objeví se totiž, že toliko se zdálo, že zabaveným tiskopisem trestný skutek spáchán byl, že ale toto zdání klamalo, — nemůže ale v právním státu nikterak býti připuštěno, aby k vůli pouhému, bezdůvodnému zdání kterýkoli občan újmu trpěl na svých právech soukromých. Jestli že skutečně nějaký stát zabavení tiskopisův pokládá za nutné z ohledův veřejného řádu, musí povždy, když jeho vykonáváním stala se újma na právě soukromém, řádně dokázaným zaviněním zúčastněné strany neodůvodněná, újmu takovou nahraditi. Vůbec uznané zásady při vyvlastnění (expropriaci) jsou mně v tomto ohledu analogií dojista vhodnou.

Mnohé legislace také k tomuto náhledu se přiznávají.

Avšak náš positivní zákon, jmenovitě tudíž zákon o řízení tiskovém ze dne 17. prosince 1862 č. 7. říš. zák. z roku 1863 vychází patrně z principu jiného, z principu totiž, že náhrada při zabavení tiskopisu tenkráte jen soukromé straně náleží, když zabavení objeví se co patrný přehmat úřadův správních tudíž buď úřadu bezpečnosti aneb státního zástupce.

§. 10. zák. o říz. tisk. toliko v těch případech oprávněnost nároku na náhradu ze státní pokladnice uznává, když zabavení tiskopisu skončilo se buď zrušením (Aufhebung) buď minutím (Erlöschung), ne ale také v případě tom, když zabavení rozhodnutím ve věci hlavní stalo se bez účinku a na jeho místo nenastoupila zápověď rozšiřování tiskopisu.

Jinými slovy řečeno uděluje §. 10. cit. náhradu jen tenkráte, když

1) soud zábavu nestvrdí, tudíž patrné se stane, že ani zdání trestnosti tiskopisu opodstatněno není, aneb
2) když lhůty, v nichž dle zákona soudní stvrzení a podání žaloby státi se musí, byly promeškány, tudíž opomenutí povinností veřejným úřadům vzhledem k řízení zabavení uložených jest zřejmé.

Jakmile ale soud zábavu tiskopisu stvrdil a nestalo se také žádné promeškání lhůt zde pod 2) vyznačených, neuděluje pak §. 10. cit. nijaké náhrady více, byť i v následujícím řádném trestním řízení osoba za příčinon tiskopisu žalovaná uznána byla nevinnou.

Ohledně bližších podrobností jednání při ohlášení náhrady poukazuji k jasnému znění §. 10. cit. samého.

O letech práva staročeského

Prameny starého právnictví našeho užívají slova „leta" ve smyslu hlavně dvojím, dle toho, v jakém spojení se slovo to nachází. Tak mluví se jednak o letech dědinných později zemských, na jiných místech opět udávají se leta sirotčí a leta spravedlivá.

Nutno tedy, význam rozdílného onoho spojení slova let s výrazy těmito určiti.

I. Leta dědinná čili zemská.[1])

Význam slov těch, jakož i ustanovení právního jejich smyslu původ má v zařízení hospodářském u předků našich, odkud pak přešel význam i slovo v právo.

Staří Čechové užívali v hospodářství rolním způsob trojpolního vzdělávání půdy, čili vzdělávání na tři obory, na tři zvůry.[2]) Bylo to zařízení takové, že každý vlastník samostatného hospodářství, kmet,[3]) rozdělil veškerý pozemek svůj, který chtěl osíti, na tři díly; na jednom z nich zasel se ozim, na druhém jař a díl třetí zůstal ladem, úhorem. Příští pak rok zůstal první díl ladem, na druhý přišel ozim, na třetí jař a tak se vždy v osívání střídalo. Hospodář tedy musel ustavičně zabývati se pozemkem svým, nemělo-li pravidelné střídání býti přerušeno a nepořádek v hospodaření nastati. Stalo-li se tedy, že si hospodář polí svých nehleděl, tu se pořádně nestřídalo a pakli hospodář po celou dobu, ve které se měly všechny druhy hospodářského toho vzdělávání polí vystřídati, o pomezek svůj se nestaral, a takto jej zanedbal; tu mělo se za to, že vůbec již o pozemek ten nedbá a přišel-li někdo jiný, jenž opět řádně jej vzdělávati počal a tím v něj se uvázal, tu považován tento za vlastníka a majitel dřívější přestal

---

[1]) Poprvé mluví se o létech zemských, zemského řádu v Ř. pr. z. 70; dříve užíváno slova léta dědinná.

[2]) Srov. Jireček, Slov. pr. I. 77.

[3]) Srov. o slovu kmet Čas. Mat. Mor. 1869 str. 1. nn.

tím míti právo vlastnické ku pozemku tomu. Ten pak, který pozemku opuštěného se ujal a opět ho vzdělávati počal a po celou dobu, ve které úplně hospodářství ono střídavé provésti se dalo, o patřičné hospodaření se staral, nemohl být více od majetníka dřívějšího vypuzen, an se opírati mohl o to, že v pozemek opuštěný, žádného pána nemající, se uvázal, že pozemek ten leta dědinná[4]) držel, a tím se sám vlastníkem jeho stal.

Avšak i tenkráte ztratil vlastník právo ku pozemku svému, když někdo, byť i proti vůli jeho, pozemek ten ku svému užitku držel a vzdělával, aniž by onen proti tomu po tři leta byl něco namítal, aneb v užívání tom uživateli zbraňoval. Po uplynutí oněch tří let, let dědinných, považován tento nový držitel pozemku za pravého vlastníka.[5])

Jakož pak zřízení hospodářské značného mělo vlivu na vývin práva slovanského vůbec a tedy i českého, tak i tu přešlo vydržení let, původně důležité výhradně v hospodářství, do práva vůbec a konečně ustálila se zásada, že neužíváním práva nějakého po jistou dobu, právo samé se ztrácí a naopak, že užíváním práva cizího po jistou dobu, nebyl-li vložen odpor proti užívání tomu od dřívějšího majitele, nabude se vlastnictví práva toho.

Doba ta ustálila se konečně na třech letech a osmnácti nedělích.[6]) Těchto osmnáct týdnů, sex septimanæ, souvisí asi se lhů-

---

[4]) Původ názvu léta dědinná, jest následující: Celá rodina slovanská zůstávala v nedílnosti pod správou děda. Statek nemovitý, tedy hlavně orná půda, která poskytovala celé rodině výživu, taktéž vzdělávána pod dozorem děda a nazývána proto dědinou. Doba pak, ve které dokonáno jest veškeré střídání v hospodářství, tedy doba tří let, nazývána léty dědinnými. Srov. Jireček Slov. pr. II. 272.; Ř. pr. z. čl. 69. — 71. (Arch. Č. II. 114. nn.) Zř. z. z roku 1500, čl. 330., kde v textu českém mluví se o dědinách, kdežto text latinský praví: „cui donantur agri.“ (Arch. Č. V. 163).

[5]) Nejstarší zprávu o letech dědinných máme v knize Rožmberské v XVIII. oddělení: „Znamenáno o kobylém poli“ v čl. 292.—296. Tak dí čl. 294.: „Pakli dříve nebylo kobylé pole a kobyly (již tu) chodily dědinná léta ...“, čl. 296. ... že je léta vydržal tři nebo dědinná. (Arch. Č. I. 484.)

[6]) Srov. Ř. pr. z. čl. 70. ... A pakli by tři léta a osmnádste nenedělí ty dědiny držal .... již léta zemského řádu vydržal; čl. 71. ... pakli zameška tři léta a osmnádste neděl ... léta propustil (Arch. Č. II. 116.). Výklad na pr. z. č. čl. 43. (Arch. Č. II. 499.) Jiná jest lhůta městských práv, srov. Rös-

tou, ku půhonům určenou. Při trojím totiž půhonu byla lhůta mezi jednotlivými půhony určena obyčejně na šest neděl, čímž pohnaný měl ku stání u soudu čas osmnácti neděl. [7])

Tato tedy lhůta ponechána ještě po projití let dědinných, dřívějšímu majiteli práva ku ohlášení jeho nároků. Po uplynutí této lhůty bylo právo úplně jednak ztraceno, jednak nabyto, a sice zcela tak, jak ho dřívější majitel užíval, od toho, jenž je byl „vydržal leta zemská."

Znamená tedy výraz leta dědinná či zemská dobu, v níž právo jakési promlčením se pozbylo a nabylo.

Na Moravě výrazu toho neužíváno, nýbrž se tam mluvilo vždy jen o promlčení práva.[8])

Bylo však ku promlčení ještě potřebí, aby dřívější majitel práva po celou dobu let zemských v úplné nečinnosti setrval a nikterak odpor proti uvázání se v právo, jemu přináležející, od jiného, nekladl. Učinil-li to, tu veškerý čas, po kterýž jiný práva jeho užíval, nepomohl tomu ničehož, a doba let zemských se musela počítati znova.[9])

Hlavní podmínkou, aby promlčení mohlo se dokončiti, bylo, že musela po celou lhůtu promlčecí práva v zemi jíti, an v opačném případě žádné právo promlčeti se nemohlo.[10])

Avšak, byť i práva v zemi šla, tož přece byly i jiné okolnosti, pro kteréž lhůta promlčecí buď vůbec nemohla počíti, aneb, pakli že již počala, v dalším svém běhu byla přetržena, tak že doba lhůty promlčecí, která již byla prošla, nic nebyla platnou ku nabytí práva promlčením, a teprv po odpadnutí oněch překážek znova musela se leta zemská vydržeti.

---

sler: Das altprager Stadtrecht, čl. 62. „Quamdiu duret annus et dies."

[7]) Ve věcech důležitějších vždy poháněno půhonem trojím; srov. Výklad na pr. z. č. čl. 6. (Arch. Č. II. 489.) Všeh. III. 22. Nejkratší pak lhůta mezi jednotlivými půhony byly dvě neděle, nejdelší šest; srov. Výklad čl. 6., avšak pohnaný nemusel státi hned k půhonu prvnímu, nýbrž až ku třetímu, měl tedy ku připravení se osmnáct týdnů. Srov. Všeh. I. 5., Kniha Rožmb. V. čl. 75.—83. (Arch. Č. I. 462. n.)

[8]) Žer. záp. I. 126. a 185. (práva přecházejí ve třech letech osmnácti nedělích).

[9]) Srov. Kn. Rožmb. XVIII. (Arch. Č. I. 484.). Všeh. V. 14., VI. 19. a j.

[10]) Srov. Všeh. V. 14., Zř. z. z r. 1500 čl. 221. (A. Č. V. 125.)

www.libtool.com.cn

Hlavní takovou překážkou početí neb dokončení lhůty promlčecí byla okolnost ta, že ten, jemuž ku škodě leta zemská projíti měla, nebyl s to, právo své brániti. Pakli se okolnost ta prokázala, tu neškodilo třeba celé projití let zemských právu jeho.

Právo staročeské znalo mnoho takových okolností, běh lhůty promlčecí zabraňujících a přerušujících.[11])

Tak, když sirotek nezletilý měl statky a někdo jiný se v ně uvázal, tu nemohl sirotek práv svých hájiti, pokud nenabyl úplné svéprávnosti, musela tedy leta sirotčí býti dříve prošlá; pak teprv počítala se leta zemská a setrval-li sirotek po nabytí let spravedlivých v nečinnosti uhájení práv svých tři leta a osmnáct neděl, pak teprv promlčel právo své.[12])

Jiný případ promlčení rušící byl, když majitel práva u vězení se nalezal; tu taktéž nemohl v době té právo své promlčeti.

„Item nesmyslného dědiny držány, až násobnie[13]) leta zemská prošla. Navrácen potom k rozumu, nemáliž takový navrácen býti k dědinám svým po letech zemských proslých?“

„Item v pacholectví v službě sa i s pánem do Turek jat jest, byl v Turciech a v vězení, až leta zemská prošla. Po letech prošlých do země se vrátil; má-li držitel dědiny jeho obdržeti?“[14])

Poručník, ten často držel statek sirotků neb poručenců svých mnohem déle nežli leta zemská; tu zajisté taky nevydržel právo ku statkům jejich.[15])

Ve všech těchto případech mohla lhůta promlčecí teprv počíti po odpadnutí překážek těchto a když potom nebyly činěny obrany od majitele dřívějšího po dobu let zemských, pak teprvé právo bylo promlčením ztraceno a nabyto.

II. Leta sirotčí a spravedlivá.

Význam leta sirotčí jest protivou let spravedlivých a znamená dobu, po kterou sirotci v moci poručenské se nalézají a sami ve statek jim zůstavený se uvázati nemohou.[16]) Čítají se

---

[11]) Srov. Všeh. II. 17.

[12]) Zř. z. z r. 1500 čl. 222. (Arch. Č. V. 125.)

[13]) Násobnie léta = anni continui.

[14]) Všeh. II. 17.

[15]) Srov. Výklad na pr. z. č. čl. 120. (Arch. Č. II. 516.) Srov. též: Zř. z. z roku 1500 čl. 487. . . . když by která panna byla v cizie moci . . . práva svého nepromlčí. (Arch Č. V. 234.)

[16]) Srov. Kn. Drn. str. 47. . . . mocný poručník může . . . statku

tedy leta sirotčí od té doby, kdy otec dítěte nezletilého zemře, až do doby, kdy sirotek let spravedlivých dojde.

www.libtool.com.cn

Let spravedlivých dojíti znamenalo v právu českém to, co nyní nazýváme nabytím zletilosti, t. j. způsobilosti ku zakládání právních poměrů vlastními činy; ten tedy, kdo let spravedlivých došel, byl úplně svéprávným, nebylo-li tu důvodů positivních, pro kteréž i na dále způsobilost ta zůstati měla obmezenou neb vyloučenou, ku př. nesmyslnost.

Toto dojití let spravedlivých bylo dvoje; jednak přirozené, jednak králem dané.

O dojití let přirozeném tehdy se mluvilo ve právu českém, když se ukázaly u osoby jisté známky tělesné dospělosti.[17])

Aby se dokázati mohlo, že tělesné tyto známky v skutku se tu nalezají, bylo častěji potřebí soudního ohledání, jež dělo se od úřadníků menších. Úřadníci tito byli povinni pod přísahou, prohlednouti osobu, které se týká, zblízka, „a to beze vší hanby“ a s potřebnou v každém případě šetrností. Výsledek pak ohledání toho zapsán jest ve dsky.

Nikdy však nesmělo se díti ohledání to bez potřeby a na darmo, nýbrž tomu toliko, „kdož by chtěl, aby jemu od poručníkóv jeho statku sstúpeno bylo, nebo že by chtěl dědictvie a statek svój ve dsky klásti trhem nebo dluhem nebo jiným jakýmžkoli zpósobem, pro pilnú statku svého zachovánie potřebu, aby všeho neztratil.“ [18]) Taky tehdy mohl sirotek žádat za ohledání sebe od úřadníků, když mu otec zemřel, neustanoviv poručníka a bylo tu více dětí nezletilých, nad nimiž onen chtěl poručenství převzíti; bylo-li tedy seznáno, že dospělým jest, tu odevzdáno mu poručenství.

Tomu však, kdo neměl statek nemovitý, v dskách zapsaný, tomu se leta neohledávala, an by bylo zbytečno do desk zapisovati

---

užiti do let sirotčích a když sirotci let dojdú, má jim statku jich, jemu svěřeného, postúpiti. Kn. Drn. str. 74. A též muž i spolek dáti s sirotky pán země ... ale to netrvá než do let sirotčích, neb léty svými, když jich dojdú, tak daný spolek umořuje se. Totéž v Kn. Tov. kap. 161.

[17]) Srov. Všeh. V. 45.: „Léta přirozená v zemi české ne vedle jistého počtu let, ale vedle dokonalosti přirozenie se čtú: na mužském ... a na ženském pohlaví.“ Nemálo brojí tu Všehrd proti vyhledání let po počtu, „kde veliká lest při tom mohla by býti.“

[18]) Všeh. V. 45.

výsledek ohledání, když nemá, co by do desk kladl a kde by tedy zjištění zletilosti bylo potřebí.

www.tptool.com.cn

Na Moravě nedělo se ustanovení let spravedlivých očitým ohledáním, an prý tím trpí velice citlivost toho, kdo ohledání podrobiti se má. Proto praví pan Ctibor z Cimburka: „Sirotkóm[19]) z starodávna pány léta jsú přisúzená. A někdy se ohledávala od úřadníkuov pachalíkuom na luoně a děvečkám na prsech, ale ta léta musí sudím zemským, při kterém právě to jest a pánem jedním ohledána býti.[20]) Ale aby ten posměch sňat byl, léta pacholík má panský v 16 letech, děvečka šlechtična ve 14., zemanský pacholík v 17 letech a děvečka v 15., sedlský pacholík v 18 a děvečka v 16, ale najpodobněji, dokudž za muž nejde s radú přátelskú. Pakli by kto, k těm letóm přijda, požádal svého a rozumem spuosobný jest, má jemu jeho sstúpeno aneb vydáno býti. A také jest slušnější těch let míra, než takové ohledávání.“ [21])

Důkaz pak, že osoba, jíž se týkalo, skutečně potřebného počtu let dosáhla, veden byl buď svědky, aneb jiným spůsobem.[22])

Pakli však nutná toho vyhledávala potřeba, aby nezletilý sirotek byl spůsobilým ku právním činům, tu mohl král závadu z nezletilosti plynoucí odstraniti a dovoliti, aby sirotek považován byl tak, jako by let byl již došel. Toto odstranění závady nezletilosti zvalo se dání let královské.[23])

Potřeby, pro kteréž sirotkům od krále leta vyplňována bývala byly rozličné. Tak ku př. když zůstaly na statcích, jež otec sirotkům byl zůstavil, dluhy; tu nemohli sirotkové dluhy ty zaplatit a statky tak závad sprostit jinak, nežli snad odprodáním částky statků těch. K tomu však sirotci nebyli oprávněni, pro nedostatek

---

[19]) Kn. Tov. kap. 200.

[20]) Vidět ze slov těchto, že ještě za času pana Ctibora ohledání let se dálo a teprv za něho přestalo. Totéž dokazuje zápis z r. 1486, „že páni ohledali jsú sirotka Jana z Mutěnic podle práva, že let má.“ Kn. Tov. kap. 200. pozn. 2.

[21]) Srov. Kn. Drn. str. 76.

[22]) Srov. Žer. záp. I. 183. a 208. „Podal potom pan z Tiefenpachu svědkův, kteří vysvědčovali, že jest se narodil leta 82. Chtěl také ukazovati kalendář, v němž vlastní rukou nebožtíkovou bylo, že jest se toho léta narodil, poznamenáno jest.“

[23]) Srov. o letech králem daných: Všeh. V. 46.—49., Výklad na pr. z. č. čl. 77. (A. Č. II. 506.) Kn. Tov. kap. 161.: „Let také sirotkóm z příčin hodných muož pán země přidati pro lepší sirotčí s radú panskú.“ Totéž Kn. Drn. str. 74.

let. Bylo-li tu poručníka otcovského, tu arciť mohl on odprodati část statku a dluh zapraviti; avšak v jiném případě, tedy když tu byl poručník přirozený neb králem daný, nebylo lze, to učiniti, an tito dva poručníci nemohli odprodati statků, neb zavázali se, neumenšovati statků sirotkům. Nebylo tu tedy jiné pomoci, nežli že král svolil, aby sirotci mohli vzdor nezletilosti své sami, vlastním svým jmenem odprodati část statků svých, a to aby mělo platnost takovou, jako by to byl učinil zletilý.[24])

Jedinou tedy příčinou dání let králem bylo dobro sirotků. Nikdy nesměl tedy král sirotkům leta vyplniti ku patrné jich škodě.[25]) Proto taky vždy jen s náležitou opatrností dávána jsou sirotkům leta od krále.

Nastala-li totiž potřeba, aby sirotkům leta vyplněna byla, tu musela se nejdříve králi žádost podati, v níž dokázáno býti muselo, že nelze jiným spůsobem odpomoci potřebě vyskytlé. Žádost tuto mohl podati buď poručník, aneb vůbec ten, jemuž záleželo na tom, aby sirotci tím spůsobem škody vyvarovati se mohli. I byla žádost ta skoumána a pakli že příčina uznána za vážnou, tedy povoleno jest vyplnění let sirotčích králem. Avšak ti, již na králi za vyplnění let sirotkům žádali, byli zodpovědni za každou škodu, jež sirotkům následkem dání let králem povstala. Pakli totiž vyžádali let sirotkům a tito pak proto ve škodu přišli, tož ručili žadatelé za ni jměním a statkem svým, na kterém se mohli sirotci hojiti, dojdouce let přirozeně, tak, jako na poručních, kteří účty nesložili, aneb sirotky ve škodu přivedli. Za tou příčinou udáno vždy v listu, jímž ono dání let králem se stvrzovalo, a který v dsky se vložil, jmeno toho, jenž za vyplnění let sirotků byl žádal, jakož i příčina žádosti té.[26])

---

[24]) Jiný příklad viz Všeh. V. 46.

[25]) Srov. Výklad na pr. z. č. čl. 77. (Arch. Č. II. 506.)

[26]) Vypadal pak list takový následovně: „(Jiří) z božie milosti český král, z plnosti moci své a milosti zvláštní (Otíkovi z Homole), synu někdy (Hynka z Homole), ačkoli let nemá, léta spravedlivá dal jest a vyplnil k tomu, aby týž (Otík) mohl statek svój ve dsky klásti (Janovi z Chuchla); a (Jaroš z Stranova) KMst zpravil jest, že jest to pro lepšie téhož sirotka, a že jest mnoho dluhóv na témž statku jeho předešlých, kteréhož pro ty dluhy zachovati nemóže.“ (Na to posel ke dskám .... vyslán). Všeh. V. 49.

www.ABtool.com.cn

Dání pak let králem bylo dvojího druhu:

a) buď dána sirotkům leta spravedlivá na čas (ad actum), aneb

b) pro vždy, na věčnost.

Toto poslední dání let zřídka jen se stávalo. Všehrd sám praví,[21]) že jen o jednom takovém dání let ustavičných ví.

Na čas dávána leta sirotkům tak, že sirotek schopným se stal k jakémusi právnímu činu, tedy ku př. ku vkladu do desk, ku prodeji části statku atd. Jakmile však účel, pro který ono dání let králem povoleno bylo, pominul, tedy hned opět přišel sirotek v leta sirotčí a hned opět nabyl poručník moci své dřívější nad sirotkem, kdežto při dání let ustavičných sirotek hned mohl žádati na poručníku sstoupení statků svých a vydání počtů, a vládnouti statkem svým bez přetržení tak, „jako by leta spravedlivá měl a přirozená.“

Dočasné toto vyplnění let mohlo být konečně tolikráte opakováno, kolikrát potřeba a prospěch sirotka i statku jeho toho vyžadoval.

Jaromír Hanél.

Praktické případy.

Právní domněnka §§. 155. a 156. ob. zák. obč. a její účinek strany opravení matriky křtěných.

V žádosti dne 8. února 1869 pod č. 1067. u c. k. okresního soudu v S. podané udal Antonín Lípa, že Marie Beranova, kterouž dne 30. června 1868 za manželku pojal, již dne 15. prosince 1868 porodila dceru, které na křtu jmeno dáno Anna, a kteráž v matrice křtěných co jeho manželská dcera zapsána jest. Odpírajc tomu, že jest otcem dítěte tohoto z jeho manželky zrozeného, žádal Antonín Lípa, aby soud odpor tento k vědomosti vzal, k hájení práv tohoto dítěte kuratora ad actum ustanovil, a dada jemu i matce Marii rozené Beranové o odporu tom věděti, oběma nařídil, by ve 14 dnech proti odporu tomu podali vyjádření aneb k hájení práv dítěte žalobu o uznání otcovství a manželského rodu, jinak že by jim věčné mlčení uloženo a po žádosti Antonína Lípy nalezeno bylo, že odpor proti otcovství jeho stran dítěte dne

[21]) Srov. Všeh. V. 48.

15. prosince 1868 od Marie roz. Beranové zrozeného a na jmeno Anna křtěného a proti manželskému rodu jeho jest oprávněný, že místa má právní domněnka čl. 155. ob. zák. obč., dále že není otcem dítěte tohoto, že dítě to není zplozeno v manželství jeho s Marií Beranovou, tudíž že jest nemanželské, konečně že na základě toho matrika křtěných v směru tom opravena a dítě to co nemanželské v ní vyznamenáno býti má.

www.libool.com.cn

Žádosti té dal c. k. okresní soud výměrem ze dne 16. dubna 1869 ve všem místa a ustanovil dra F. za opatrovníka nezl. Anny Lípové.

Na výměr tento stěžoval si dr. F. co opatrovník pro Annu Lípovou zřízený k c. k. vrchnímu soudu zemskému, kterýž rozhodnutím ze dne 1. července 1869 č. 17496. výměr ten změniv, okresnímu soudu nařídil, aby žádost, jíž Antonín Lípa odpírá, že jest otcem dítěte, kteréž jeho manželka Marie dne 15. prosince 1868 porodila, Marii Lípové a dru F. co opatrovníku ad actum pro nezl. Annu Lípovou zřízenému dodal, by práva tohoto dítěte hájili; neb domněnka §. 155. ob. zák. obč. totiž, že dítě jest nemanželské, dle §. 156. ob. zák. obč. jen tehdy průchod má, když manžel, který do sňatku o těhotnosti nevěděl, ve třech měsících od té chvíle, co o narození dítěte byl spraven, že by otcem byl před soudem odpíral. Antonín Lípa popřel ve svém podání ze dne 8. února 1869 č. 1067. v zákonní lhůtě, že jest otcem dítěte, které jeho manželka Marie, s ním dne 30. června 1868 oddaná, dne 15. prosince 1868 tudíž po 5 měsících a 15 dnech po sňatku porodila, pročež již tím domněnka vzešla, že dítě to jest nemanželské a na zástupce jeho náleží, by práv jeho pořadem práva hájili.

Podání toto Ant. Lípy nelze však za žalobu vyzyvací míti a je takto vyříditi, poněvadž se zde nepřihodilo vychloubání-se ve smyslu §. 66. ob. ř. s., ano dítě Anna Lípova co manželské dítě Antonína Lípy a jeho manželky Marie do křestních matrik z moci úřední bylo zapsáno a právo dítěte na uznání otcovství co právo osobní dle §. 1481. ob. zák. obč. se nepromlčí, soudce tedy lhůtu ustanoviti nemůže, ve které by se právu tomu průchodu zjednati mohlo s tím účinkem, že by jinak po uplynutí té lhůty právo to pominulo.

Dovolávaje se toho, že ani Marie Lípová rozená Beranova ani dr. F. za opatrovníka pro nezl. Annu Lípovou zřízený stran tohoto dítěte a jeho práva žádati, aby uznáno bylo, že v manželství jest splozeno, nic neopatřili, žádal Antonín Lípa dne 30. srpna

1869 č. 6710. na okresním soudu v S., aby příslušnému úřadu farnímu opravení matrik křtěných v tom směru nařídil, by dítě, jež se dne 15. prosince 1868 z Marie Lípové roz. Beranové narodilo a jemuž na křtu jméno dáno Anna co nemanželské bylo vyznamenáno a udání, že on jest otcem tohoto dítěte, aby bylo vymazáno.

www.hbtool.com.cn

Žádosti té odepřel c. kr. okresní soud výměrem ze dne 1. října 1869, „poněvadž žadatel toliko právní domněnku prokázal, však důkazu nepodal, že nezl. dítě Anna Lípova jest nemanželské, tento důkaz však toliko rozsudkem v právní moc vešlým prokázán býti může, takového rozsudku pak žadatel posud nevydobyl."

Na výměr ten stěžoval si Antonín Lípa a ukazoval ve své stížnosti k tomu, že výměr tento na mylném posouzení podstaty právních domněnek se zakládá, kteréž přece po tak dlouho za pravdu a skutečnost se míti musí, pokud opak jich není prokázán, jinak by ustanovení §§. 17., 23., 24., 99. 138. a 165. ob. z. obč., vší podstaty postrádalo, ano naprosto zbytečno bylo; pročež domněnce §§. 155. a 156. ob. zák. obč. platnosti odepříti nelze, pokud neprovedeno důkazu o opaku dle §. 157. ob. zák. obč. Antonín Lípa tedy žádal, aby výměr, na nějž si stěžuje, byl změněn a jeho žádosti č. 6710. aby místa se dalo.

Vrchní soud zemský však rozhodnutím ze dne 8. listopadu 1869 č. 37922. stížnost tu zamítnul, proto že nálezu soudního posud o tom není, že dítě od Marie Lípové dne 15. prosince 1868 zrozené jest nemanželské, ana tomu svědčí pouze právní domněnka, proti níž se důkaz připouští, a proto že dále vedení matrik po zákonu správci duchovnímu přísluší a dodatečné zapsání do matrik a opravení jich dle dv. dekr. ze dne 5. dubna 1844 č. 799. sb. zák. s. toliko z nařízení zemské vlády, nyní tedy c. k. místodržitelství státi se může.

V dovolací mimořádné stížnosti na toto rozhodnutí podané opětoval Antonín Lípa svou žádost za opravení matrik, ana jest výsledek soudního nálezu, že místa má právní domněnka §. 155. ob. z. obč., a ukazuje k tomu, že jest arci pouze duchovní správce k vedení matrik oprávněn a že jedině c. kr. místodržitelství přísluší, změny v matrikách nařídíti, že však úřady tyto jsou pouze úřady výkonnými, proto že toliko soudci náleží, aby takovéto změny povolil, to že zřejmě vychází z předpisu min. nař. ze dne 6. prosince 1859 č. 19317., kdež ustanoveno, že veškerá rozhodnutí, jimiž změny v matrikách spůsobeny býti mají, v přesně vytčené

spůsobě se státi a c. k. místodržitelství sděleny býti musí, kteréž pak jich provedení nařídí.

www.libtool.com.cn

Stížnosti této dal c. k. nejvyšší soud místa, a změniv rozhodnutí obou dvou stolic, nařídil c. k. okresnímu soudu v S., aby c. k. místodržitelství požádal, by opatřilo čeho potřebí, aby příslušnému úřadu farnímu nařízeno bylo, aby matrika křtěných stran dítěte dne 15. prosince 1868 narozeného a pod jmenem Anna za manželské dítě Antonína Lípy zapsaného v ten spůsob byla opravena, aby v ní uvedeno bylo, že Antonín Lípa dne 8. února 1868 soudně tomu odporoval, že dítě, kteréž jeho manželka Marie rozená Beranova dne 15. prosince 1868 porodila, v manželství zrozeno jest a že následkem toho odporu dle §§. 155. a 156. ob. zák. obč. právní domněnka místo má, že dítě to jest mimo manželství narozeno, neb dle §. 155. a 156. ob. zák. obč. má právní domněnka, že dítě mimo manželství narozeno jest, i u dětí průchod, které byly sice od manželky zrozeny, však dříve neb později času pořádného v §. 138. ob. zák. obč. vyměřeného dle toho, kdy sňatek manželský byl vykonán, neb kdy manželství bylo rozvázáno, a sice má místo tehdy, když, narodilo-li se dítě dříve času tohoto, muž, který do sňatku o těhotnosti nevěděl, nejdéle ve třech měsících od té chvíle, co o narození dítěte byl zpraven, otcovství před soudem odpíral.

Poněvadž v případě, o kterýž tu jde, Antonín Lípa stran dítěte, kteréž dne 15. prosince 1868 od jeho manželky zrozeno bylo, v čas odpor učinil, odpor ten k soudu přijat a opatrovník pro dítě Annu zřízený o něm zpraven byl; dostačí již takovýto odpor sám sebou, by jím odůvodněno bylo právní domnění, že dítě toto mimo manželství se narodilo, a tím již oprávněn jest muž, jenž odpor taký učinil, žádati za opravení matrik, aniž by dalšího soudního nálezu zapotřebí bylo; zástupci dítěte se zajisté již tím povinnost ukládá, aby domnění tomuto odpíraje, právům, kteréž pořádné narození s sebou přináší, průchodu zjednal, pakli k tomu dosti průvodů má a poněvadž řízení, jehož v tomto případě šetřiti sluší, v nařízení ministeria vnitra a osvěty ze dne 27. listopadu 1859 č. 10901. ustanoveno jest, musilo se dáti místo rekursu a musilo se nařídíti, aby oprava matrik křtěných byla opatřena.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 1870 č. 897.

J. Hellmann.

www.libtool.com.cn

K výkladu §. 25. sum. pat.

Dne 2. května 1868 pod č. 19866. podal u c. k. měst. deleg. soudu pro Staré a Nové město Prahy knihkupec H. D. žalobu na paní Rajskou pro 20 zl. 17 kr., uváděje, že od něho knihy na úvěr za řečenou částku koupila.

Při prvním však roku, dřív než odpověď podána byla, diktoval žalobník do protokolu „doplněk žalobní," udávaje, že paní Rajská od něho knih nekoupila, nýbrž její pan manžel, a že žalovaná po úmrtí manželovu prožalovanou částku ze svého zaplatiti se zavázala.

Žalovaná protestovala proti takovémuto doplňku žaloby, a c. k. měst. del. okresní soud staro- i novoměstský zavrhl též rozsudkem ze dne 25. prosince 1868 č. 52930. žalobu, odsoudiv žalobce k náhradě soudních nákladů; neboť v žalobě vyžaduje se zaplacení prožalované částky ze smlouvy kupní, kdežto doplněk žaloby na expromissí se zakládá; přihlíží k tomu, že žaloba písemně podána byla, jest obrana žalované, že takovýto doplněk žalobní nedovolen jest, dle §. 7. sum. pat. a §. 21. ob. ř. s. úplně oprávněna.

K odvolání se žalobcovu změnil c. k. vrchní soud zemský rozsudkem ze dne 8. března 1869 č. 4654. rozsudek první stolice a odsoudil žalovanou k zaplacení prožalované částky, neboť prý dle dv. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 620. sb. s. z. i při ústním řízení žalobci dovoleno jest, takové okolnosti a pomůcky ve své první řeči uvésti, jichž ve své žalobě pominul a nečiní prý se žádného rozdílu, zdali žaloba písemně či ústně podána byla. Je-li prý tudíž i při ústním řízení dovoleno, takových okolností a pomůcek uvésti, jež v žalobě obsaženy nejsou, musí to hledíc k §. 25. sum. pat. v stručném řízení tom spíše dovoleno býti.

Ve své dovolací stížnosti vyvracela žalovaná důvody stolice druhé uvádějíc, že by dv. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 620. sb. s. z. úplně derogoval §. 21. ob. ř. s., pak že by ale též výraz řečeného dekretu: „okolnosti a pomůcky uvésti" identický musel býti s výrazem §. 21. ob. ř. s.: „důvod žaloby a závěrečnou prosbu změniti", kteryžto náhled vůčihledě pochybený jest. Náhled druhé stolice, jejž citov. dvorským dekretem odůvodňuje, není prý pravý, neb žalobce neuvedl ve svém doplňku žalobním okolností a pomůcek, jež by byl v žalobě opominul, anobrž podal úplně novou žalobu do protokolu, což však ani řečený dekret ani §. 25. sum. pat. nedovoluje.

Avšak c. kr. nejvyšší soudní dvůr zavrhl tuto formální obranu žalované, neboť ačkoliv žalobce ve svém doplňku žalobním při prvním

stání jinak povstání závazku žalované udává, než se to v žalobě bylo stalo, přece to nikoliv nedoveleno není, an soudce dle §. 25. sum. pat. již z povinnosti úřední žalobníka k určitému a věrnému udání rozhodných okolností vyzvati má, pročež ovšem (allerdings) změněné vylíčení udajů, v žalobě chybně uvedených dovoleno jest, poněvadž (zumal) se tím zbytečné rozmnožování pří (Vervielfältigung der Rechtsfrage) zamezí.

Rozhodnutí c. kr. nejvyššího soudu ze dne 25. listop. 1869 č. 8353.

V. S.

Byl-li platební rozkaz, vydaný o směnečné žalobě na nezletilého, zrušen rozsudkem, poněvadž žalovaný dle čl. 1. sm. ř. nebyl spůsobilý zavázati se ze směnky, nemá místa exceptio rei judicatæ proti žalobě, podané pro touž pohledávku na základě čl. 83. sm. ř. na téhož žalovaného.

Jan Švehla zapůjčil Josefu Křehkému 1000 zl. r. m., a tento zavázal se za to přijetím směnky ze dne 30. června 1863 na 1000 zl., že sumu tu 1000 zl. Janu Švehlovi dne 30. prosince 1863 zaplatí. Po projití dne platebního, když Jan Křehký směnku nezaplatil, vymohl Jan Švehla proti němu platební rozkaz.

Proti tomu podal ale Křehký námitky, v nichž hlavně na to váhu kladl, že dne 30. června 1863 ještě zletilým nebyl a tedy dle čl. 1. sm. ř. dle práva směnečného zavázati se nemohl.

Jan Švehla naproti tomu tvrdil, že Josef Křehký dle výtahu knihovního dne 30. června 1863 byl v držení selské živnosti č. 18. ve Lhotě, že sám hospodařil, že dále již dva roky ženat byl a na řečené usedlosti zajisté se svolením svého otce vlastní svou a samostatnou domácnost měl v tu dobu, kdy dvacátý rok svého věku byl překročil (§. 174. ob. zák. obč.), že tudíž dne 30. června 1863 byl spůsobilý dle směnečného práva se zavázati.

Důkaz o tom, že Křehký měl v čas přijetí oné směnky œconomiam separatam, vedl Jan Švehla výpovědmi rodičů jeho co svědků.

Avšak svědkové tito vyslovili se v ten smysl, že Josef Křehký na živnosti č. 18. ve Lhotě nikoliv pro sebe, nýbrž toliko co správce pro své rodiče hospodařil.

Poněvadž pak Jan Švehla jiných důkazů o œconomia separata *Josefa Křehkého* neměl, zrušen byl platební rozkaz proti němu

vydaný rozsudkem c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 17. října 1864 č. 53206., a c. k. vrchní soud zemský rozsudek ten potvrdil.

V důvodech rozhodovacích bylo výslovně k tomu poukazováno, že pouhé držení selské živnosti a oženění se nezletilého nezakládá právní domněnku emancipace z moci otcovské.

Roku 1867 dověděl se Jan Švehla, že dr. Ostrý téhož času, co on byl podal na Josefa Křehkého směnečnou žalobu, a že námitky žalovaného od c. k. obchodního i vrchního soudu zemského proto odmrštěny byly, poněvadž dr. Ostrý vedl důkaz listinou, z níž zřejmo bylo, že Josef Křehký na živnosti č. 18. ve Lhotě co držitel sám pro sebe hospodařil. I obrátil se k dru Ostrému se žádostí, aby také jemu ku právu pomohl.

Dr. Ostrý podal tedy jmenem Jana Švehly sub præs. 1. února 1867 na Josefa Křehkého žalobu o navrácení ku předešlému právu ob noviter-reperta a o zaplacení směnečné pohledávky 1000 zl. r. m. V žalobě té uváděl, že Jan Švehla v čas, kdy byl vedl výše řečený spor směnečný, neznal smlouvu, uzavřenou mezi rodiči Josefa Křehkého a manželi Kubíkovými dne 5. května 1862, kterouž usedlost č. 18. ve Lhotě od rodičů Křehkého „k ruce syna Josefa Křehkého do jeho vlastnosti a svobodného vládnutí a užívání“ koupena byla. Podlé této smlouvy přešly „vlastnost, svobodné vládnutí a užívání“ této živnosti ode dne 5. května 1862 na syna Josefa Křehkého, jenž opět v téže smlouvě se zavázal, že všecky daně a dluhy, pak úroky „ze svého platit, prodávajícím manželům Kubíkovým výměnek odváděti bude a rodičům svým při svém oženění se 10.000 zl. r. m. zaplatí.“ Tuto smlouvu připojil dr. Ostrý ku žalobě, dokázal dále, že Josef Křehký už v květnu r. 1862 čítal 20 let věku, a přiložil k žalobě oba rozsudky ze svrchu naznačeného sporu, jejž proti Josefu Křehkému byl vyhrál.

Žaloba dra Ostrého o navrácení ku předešlému stavu ob noviter reperta a o zaplacení směnečné sumy 1000 zl. byla ode všech tří stolic zamítnuta, poněvadž prý právo směnečné ze směnky od 30. června 1863 v čas, kdy žaloba podána byla, promlčeno bylo.

Tu podal dr. Ostrý sub. præs. 23. října 1867 na Josefa Křehkého žalobu dle čl. 83. sm. ř. k okresnímu soudu ve V. co osobní instanci žalovaného.

Proti této žalobě ohradil se Křehký, odvolávaje se k rozsudku c. k. obchodního soudu ze dne 17. října 1864 č. 53206., stvrzenému c. k. vrchním soudem zemským, námitkou rei judicatæ a žádal, aby žaloba dra Ostrého prostě vrácena byla.

Okresní soud ve V. přidal se k důvodům žalovaného a uznal, že žaloba se vrací, poněvadž čl. 83. sm. ř. nemůže prý vztahovati se ku směnce ze dne 30. června 1863; neboť žalující byl prý se svou žalobou směnečnou na základě čl. 1. sm. ř. odmrštěn, proto že Josef Křehký v čas akceptace směnky té byl nezletilý a tedy nespůsobilý zavázati se směnečně; věc ta byla prý rozsudkem c. kr. soudu obchodního č. 53206. r. 1864 a c. k. vrchního soudu zemského č. 3499. platně rozhodnuta. Že žaloba žalujícího o restituci ob noviter reperta zamítnuta byla proto, že právo směnečné v čas podání žaloby promlčením bylo zaniklo, nemění prý u věci ničeho, poněvadž čl. 83. sm. ř. v tomto případu restituce místa nemá.

Na mimořádnou revisi dra Ostrého však c. k. nejv. soud změnil stejné rozsudky obou stolic a uznal, že exceptio rei judicatæ nemá místa, a nařídil, aby k řízení o žalobě ze dne 23. října 1867 položeno bylo nové stání z toho důvodu, že původní žaloba směnečná zakládala se na směnečném závazku žalovaného, tedy na směnečném právu, kdežto žaloba de præs. 23. října 1867 na půjčce, tedy na titulu obecného práva se zakládá. Poněvadž prý tedy i právní důvod i závěrečná prosba obou žalob byly rozdílny, objevují se stejné rozsudky obou nižších stolic soudních co protizákonné, i musely změněny býti.

(Rozhodnutí nejv. soudu ze dne 23. listopadu 1869 č. 7316.)

Dr. Emil Herrmann.

Ustanovení dv. dekr. ze dne 14. června 1784 č. 306. s. z. s. vysvětlující §. 39. s. ř. platí netoliko o sporných spisech, ale i o žádostech za lhůtu k podání sporného spisu.

Dne 10. října 1868 podal dr. N. u c. k. okresního soudu v A. žalobu o právo silnější na Rosinu Vřelou a společníky a obě strany shodly se, že v rozepři té se má jednati písemně.

Dne 2. května 1869 došla Rosině Vřelé a společníkům lhůta k podání odpovědi a v týž den podal také dr. N. pod čís. 3694 u c. k. okresního soudu v A. žádost, aby mu povoleno bylo srotulování spisů ob contumaciam, kdežto Rosina Vřelá taktéž dne 2. května 1869, avšak pod číslem přednějším, totiž pod čís. 3685, podala žádost za třetí 3nedělní lhůtu k podání odpovědi.

Výměrem ze dne 6. května 1869 č. 3694 vyhověl c. k. okresní

soud v A. žádosti dr. N. za srotulování spisů ob contumaciam a položil k tomuto účelu stání na den 10. června 1869; avšak týž c. k. okresní soud v A. vydal později výměr ze dne 10. května 1869 č. 3685, kterýmž právě dotčený výměr svůj ze dne 6. května 1869 č. 3694 z moci úřední zrušil a žádost Rosiny Vřelé de præs. 2. května 1869 č. 3685 za třetí 3nedělní lhůtu k podání odpovědi dr. N. dodal, aby se o ní prohlásil doloživ, že žádost dr. N. de præs. 2. května 1869 č. 3694 za srotulování spisů teprvé tehdy vyřízena bude, až konečné vyřízení žádosti Rosiny Vřelé de præs. 2. května 1869 č. 3685 za třetí 3nedělní lhůtu k podání odpovědi právní moci nabude; toto své vyřízení c. k. okresní soud v A. odůvodnil tím, že žádost Rosíny Vřelé za třetí 3nedělní lhůtu k podání odpovědi nedopatřením soudu přehlednuta byla.

Na tento výměr c. k. okrosního soudu v A. ze dne 10. května 1869 č. 3685 stěžoval si dr. N. u c. k. vrchního soudu zemského v Praze, odvolávaje se hlavně na ustanovení dvor. dek. ze dne 14. června 1784 č. 306 s. z. s., jímž vysvětluje se §. 39 s. ř. v ten rozum, že sporné spisy, kteréž podány byly v týž den, kdy strana druhá po prošlé lhůtě k podání sporného spisu vyměřené za srotulování spisů ob contumaciam žádala, k soudu přijaty býti nemohou, nehledíc k tomu, zdaž podány byly před žádostí za srotulování aneb po ní.

C. k. vrchní soud zemský však rozhodnutím svým ze dne 6. července 1869 č. 21.145 tuto stížnost dr. N. zavrhl a výměr c. k. okresního soudu v A. ze dne 10. května 1869 č. 3685 zúplna stvrdil, dokládaje, že ustanovení dv. dek. ze dne 14. června 1784 č. 306 z. s. v případě tomto místa nemá, ano prý se v něm toliko o spisech sporných mluví a tudíž ho po při žádostech za lhůtu k podání sporného spisu obdobně užiti nelze.

Proti tomuto rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského ze dne 6. července 1869 č. 21.145 podal dr. N. dne 13. srpna 1869 mimořádnou dovalací stížnost na c. k. nejvyšší dvůr soudní, kterýž dav dekr. ze dne 27. října 1869 č. 11724. této mimořádné dovolací stížnosti místa, zrušil vyřízení c. k. okresního soudu v A. ze dne 10. května 1869 č. 3685. a c. k. vrchního soudu zemského ze dne 6. července 1869 č. 21145. a nařídil, aby c. k. okresní soud v A. o žádosti dra N. de præs. 2. května 1869 č. 3694. k srotulování spisů ob contumaciam nové stání položil a vyřídě žádost Rosiny Vřelé de præs. 2. května 1869 č. 3685. za třetí 3nedělní lhůtu k podání odpovědi k tomu poukázal, že

dru N-ému v rozepři této výměrem ze dne 6. května 1869 č. 3694. k žádosti jeho již srotulování spisů ob contumaciam bylo povoleno.

Neboť, jakmile prý jedna strana po lhůtě k podání sporného spisu vyměřené za srotulování spisu ob contumaciam žádala a tudíž dle předpisu dv. dekr. ze dne 14. června 1784 č. 306. sb. zák. s. spis sporný sám v týž den nechť si dříve či později podaný k soudu přijat býti nemůže, vyloučena jest podanou žádostí za srotulování spisu ob contumaciam strana druhá od práva k podání odpovědi své a tudíž také o prodloužení lhůty k podání dotýčného sporného spisu ani řeči býti nemůže.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. dvoru soudního ze dne 27. října 1869 č. 11724.

JUC. Tomáš Šorger.

Možno-li užiti výpovědě vedlé cís. nařízení ze dne 16. listopadu 1858 č. 213., když užívání místnosti vypovězené nezakládá se na smlouvě nájemní neb pachtovní?

(Přednešeno v týdenní schůzi právnické jednoty dne 10. března 1870.)

Manželé Grossovi vypovídajíce na čtvrt leta místnosti v domě č. p. 71. v M. manželům Starým, uvádějí ve své žádosti, že vedlé smlouvy ze dne 30. června 1868 koupili od Jana Dlaska domek č. p. 71. v M. i s pozemky a že vlastnictví na ně knihovně převedeno bylo. Služebnost nebyla zjištěna nižádná a manželé Grossovi také žádné nepřevzali. V domku č. p. 71. v M. měli manželé Staří všecky místnosti v nájmu a prodávající Jan Dlask oznámil kupcům, že se manželé Staří na podzim r. 1868 stěhovati budou, s čímž manželé Grossovi byli spokojeni, an Dlask jim náhradu slíbil za to, že ihned po uzavření smlouvy trhové do domku č. p. 71. v M. vestěhovati se nemohli.

Pro nestěhování se manželů Starých vypovídají jim manželé Grossovi veškeré místnosti v domku č. p. 71. v M. na čtvrt leta, t. j. od Jakuba do Havla 1869 a žádají za doručení výpovědi vedlé cís. patentu o řízení ve věcech pronájemních.

V obranách ze dne 31. května 1869 č. 2435. ohražují se manželé Staří proti výpovědi udávajíce, že obývání domku č. p. 71.

v M. neopírá se o smlouvu nájemní a že tudíž místa nemá čtvrtletní výpověď. Ukládají vratitelnou přísahu rozhodovací

1) o tom, že vedlé smlouvy ze dne 17. března 1863, vepsané v knihy veřejné, prodali Janu Dlaskovi, majiteli domku č. p. 71. v M. živnost svou č. p. 74. v M. a že vedlé této smlouvy Jan Dlask se zavázal vystavěti do letnic 1864 výměnkářské obydlí vedle stavení živnosti č. p. 74. v M. a do této doby jim postoupiti místnosti v domku č. p. 71. v M. a
2) o tom, že žalovaní manželé Grossovi, jimž Dlask to sděliti musil, o tom všem vědí, ani viděli, že manželé Staří jsou v držení domku č. p. 71. v M. a an Dlask žalujícím náhradu slíbil, s čímž oni spokojeni byli.

Žalující žádají za nález, že daná jim výpověď postrádá moci práva a poněvadž Dlask výměnkářské obydlí dosud nevystavěl, že povinni nejsou vyklíditi místnosti v domku č. p. 71. v M.

Dokládají, že není tu smlouvy nájemné, že není tudíž po právu výpovědi a proto že by manželé Grassovi domáhati se měli práva k místnostem v domku č. p. 71. v M., ač sluší-li jim jaké, řádnou žalobou o vyklizení.

V odpovědi uložena byla přísaha vratitelná o tom, že Jan Dlask odpověděl žalovaným, na otázku při koupi domku č. p. 71. v M., co se stane s manželi Starými, kteří v domku tom bydlí — že jim není nic po tom, domek č. p. 71. v M. že vyklizen bude o Havle 1868.

Popírajíce, že není tu smlouvy nájemné, že nelze proto dáti výpověď čtvrtletní, popírajíce v obranách uvedenou smlouvu ze dne 17. března 1863 v celém obsahu, že o smlouvě té věděli, dále pak, že výměnkářské stavení dosud vystaveno není a že proto nejsou povinni vyklíditi místnost v domku č. p. 71. v M., odpírají žalovaní přísaze druhé o nevědění o smlouvě a vracejíce ji z opatrnosti žádají za zavržení obran.

Poznamenání. V knize pozemeční vloženo není právo k obývání místnosti v domě č. p. 71. v M. pro manžele St., — vložen však převod práva vlastnického k tomuto domku na manžele G.

C. k. soud okresní v K. dal nálezem ze dne 21. července 1869 místa obranám, zavrhl výpověď, poněvadž není tu smlouvy nájemné a manželé Grossovi proto domáhati se mají práva svého řádnou žalobou o vyklízení místnosti v č. p. 71. v M.

C. k. vrchní soud zemský rozsudkem ze dne 17. srpna 1869

změniv rozsudek soudu okresního, zamítl námitky manželů Starých z následujících příčin:

Právo manželů Grossových, kteří na základě smlouvy ze dne 13. června 1868 s Janem Dlaskem učiněné a do knih vložené stali se majiteli domku č. 71. v M., vypověděti manželům Starým dne 19. května 1869 místnosti v domku č. p. 71. v M., zakládá se na tomto uvážení:

Manželé Staří opírají právo k užívání těchto místností o smlouvu, jížto byli dne 17. března 1868 prodali Dlaskovi živnost č. p. 74. v M.; vedlé této smlouvy a sice vedle čl. 5. a 10. se Jan Dlask zavázal, že jim vystaví do letnic 1864 výměnkářské obydlí vedlé stavení č. p. 74. v M. a že do této doby jim postoupí místnosti v domku č. p. 71. v M., kterých podnes užívají proto, poněvadž Jan Dlask výměnkářské obydlí dosud nevystavěl. Avšak z této smlouvy, která v knihách pozemečních vložena není, vzešla toliko práva a závazky mezi stranama smlouvajícíma se, a manželé Grossovi koupili dle smlouvy ze dne 30. června 1868 v knihy pozemeční vložené domek č. p. 71. v M. bez onoho obmezení, totiž bez onoho J. Dlaskem manželům Starým povoleného užívání dotčených místností; neb v smlouvě posléz zmíněné není o tom nic ustanoveno; nemají tudíž manželé Staří práva, žádati na manželích Grossových dalšího užívání těchto místností.

Manželé Grossovi byli proto oprávněni žalovati na manžele Staré a žádati na nich vyklizení těchto místností ve lhůtě 14denní rozsudkem určené a to sice pod následky exekuce.

Z toho však, že manželé Grossovi manželům Starým vypověděli místnosti tyto na čtvrt leta a jim touto výpovědí popřáli delší lhůty k vystěhování, souditi nelze, jak to činí první soudce, dovolávaje se cís. nař. ze dne 16. listopadu 1858 č. 213. ř. zák., že pochybeno ve formalisování prosby žalobní (výpovědi), poněvadž není tu smlouvy nájemné.

Neboť, ač říditi se jest ve sporech vzešlých ze smlouvy nájemné naprosto cís. nařízením shora uvedeným a tímto cís. nařízením se řídí výpověď a navrácení najaté neb pachtované nemovitosti vůbec: přece nezakazuje ani toto cís. nařízení ani žádný jiný zákon užiti právního prostředku výpovědi proti držiteli místnosti, jichž neužívá se ze smlouvy nájemné, jakmile držitel takovýto nemá vůbec žádného práva, žádati na vlastníkovi dalšího ponechání těchto místností, a když výpovědí naznačeno býti má

početí doby, která když projde, užívání přestane a držitel povinen bude, odevzdati místnosti vlastníkovi.

Nejvyšší soud k dovolání se manželů Starých stvrdil nález druhé stolice z příčin přivedených vrchním zemským soudem a dále proto, poněvadž když již rozepře úplně projednána byla, není příčiny, proč by spor později se měl opakovati a vedlé jiných předpisů řízení soudního projednávati a proč by táž záležitost právní dvakráte se měla rozsuzovati.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 9. února 1870 č. 11536.

K. Dressler, c. k. adj. okr. soudu.

Spor s pojišťovnou o náhradu škody z ohně.

Dr. F. jakožto officiosní zástupce Antonína Horáka podal dne 2. dubna 1868 na hlavní jednatelství pojišťovací společnosti tuto žalobu:

V únoru 1868 pojistil Ant. Horák svůj mlýn č. 12. ve Lhotě i s přistaveným k němu domkem u pojišťovny nadřečené a sice prostředkem jednatele pojišťovny této Josefa Šůry v J., který stavení sám si prohledl a popisoval. Pojištěn byl tímto spůsobem mlýn i s domkem na částku vyšší než 2400 zl. r. m. Premii pojišťovní za rok 1866 Ant. Horák v čas a řádně zapravil. Po všech svatých 1866 vypukl ve mlýně tomto z neznámé posud příčiny, avšak mimo vinu Ant. Horáka oheň, kterým tento pojištěný mlýn č. 12. ve Lhotě i s domkem přistaveným byl stráven. K vyšetření škody vyslala pojišťovna svého likvidátora, který při komisi předsevzaté škodu ohněm tímto Ant. Horákovi spůsobenou na 700 zl. r. m. vyšetřil a pohořelého ubezpečil, že mu náhrada tato 700 zl. ve 14 dnech bude zaslána, zároveň pak k tomu konci polici o pojištění svědčící od pohořelého si dal odevzdati, tak že police tato nyní u hlavního jednatelství v Praze se nalezá. Když náhrada v určený čas nedošla, psal Ant. Horák o ni hlavnímu jednatelství do Prahy, kteréž mu přípisem ze dne 29. ledna 1867 A. sdělilo, že mu všelikou náhradu v příčině ohně toho odřeklo, a že o tom již věděti dalo též Šůrovi, jednateli. Ant. Horák obrátil se tedy až k samému ředitelství pojišťovny; to však dle přípisu B. z dne 18. února 1867 zůstavilo rozhodnutí věci hlavnímu jednatelství v Praze a hlavní jednatelství vyplacení náhrady úplně odepřelo.

Ačkoli škoda, již Ant. Horák požárem utrpěl, vyšetřenou náhradu 700 zl. převyšuje, přece se Ant. Horák částkou touto spokojiti hodlá, aby se další rozepři o velikosti škody vyhnul a nabízí se o této výšce škody k přísaze oceňovací. Žaluji tudíž o náhradu 700 zl. s 6% ouroky pro obmeškání ode dne žaloby a o náhradu nákladů soudních.

V odpovědi přiznalo hlavní jednatelství, že pojištění stalo se prostřednictvím jednatele J. Šůry, zapřelo však, že tento sám stavení prohlížel a popisoval; přiznalo dále, že k vyšetření škody vyslán byl likvidátor ústavu, že škodu bez mála na 700 zl. vypočetl, zapřelo však, že likvidátor žalujícímu slíbil, že mu náhrada 700 zl do 14 dnů bude zaslána a že proto odevzdati si dal od žalujícího polici pojišťovací. Dále pak na vyvrácení žaloby v odpovědi toto uvedeno: Dle obecných podminek pojišťovacích, které vytištěny jsou též na přiložené polici Ant. Horáka č. 1., má ten, kdo se pojistiti chce, v přihlášce své ku pojištění (§. 2.) věrně a zevrubně udati, jaký jest předmět, který pojistiti hodlá, mnoho-li ho jest a jakou má cenu, má však také o každé změně, která by se později v těchto kusech udála (§. 8.), ihned oznámení učiniti a za to ručiti, že, co v přihlášce jest uvedeno, na pravdě se zakládá (§. 1.), každým zamlčením, každým udáním nepravým neb překrouceným, každým zatajením, každým porušením neb nešetřením (Umgehung) povinnosti, kterou podmínky pojišťovací právě uvedené, pojištěnému ukládají, zrušuje se platnost pojištění a nelze ústav donucovati k tomu, aby vrátil premie zaplacené.

Ant. Horák udal, jakož police č. 1. dokazuje, ve své přihlášce, že mlýn i se stavením kryt jest šindelem. Dle protokolu o vyšetření škody ze dne 13. listop. 1866 č. 2. a dle noty likvidační č. 3. ze dne 14. listop. 1866, kteréžto oba spisy jsou od Ant. Horáka vlastnoručně podepsány, přiznal se však Ant. Horák po ohni na otázku likvidátorovu výslovně, že mlýnice z větší části slamou kryta byla a uznal, že dle §. 20. podminek pojišťovacích pozbyl všeho práva k náhradě, udav neprávě, že mlýnice šindelem jest kryta. Podobně i v psaní svém ze dne 23. května 1867 č. 4. Ant. Horák výslovně přiznal, „že dobře nahlíží, kterak křivým udáním svým pozbyl naprosto všeho práva k náhradě.“ — Zamlčení některé vlastnosti předmětu pojištěného, pro kterou předmět tento více vydán jest nebezpečenství ohně, a udání krytby méně nebezpečné, ovšem velice mění povahu pojištění a způsobuje tudíž účinek vyznačený v §. 20 podminek pojišťovacích.

Právo žádati náhradu, jest však také promlčeno; neboť dle §. 21. podminek pojišťovacích promlčuje se a pomíjí každý nárok náhrady, když během roku po vyšetření škody na řádnou cestu právní nebylo nastoupeno; škoda Ant. Horáka vyšetřena byla dle příloh č. 2. a 3. již 14. listop. 1866, až do podání žaloby (2. dubna 1868), tedy rok již dávno prošel.

Má však také dle §. 10. podminek pojišťovacích pojištěný pojišťovně na požádání předložiti úřední vysvědčení o příčině ohně; neučinil-li tak, nemá práva žádati náhrady. Žalující zavázal se sice v protokole č. 2., že vykáže se vysvědčením okr. úřadu, že ohněm vinen není, neučinil toho však doposud a žaloba i proto jeví se býti nedostatečnou.

Žádáno tudíž za úplné zavržení žaloby.

Replika žalujícího v podstatě takto zněla:

Ukládám žalované společnosti rozhodovací přísahu zápornou, ať přísahá, že pravda není, že, když Antonín Horák v únoru 1866 ku pojištění mlýna svého č. p. 12. ve Lhotě i s přístavkem se hlásil, jednatel její p. Josef Jan Šůra stavení sám si prohlédl a popisoval. Vrácena-li bude přísaha tato, vykoná ji Antonin Horák spůsobem opačným. Proč právě tato okolnost jest důležitá, ukážu později.

Ukládám dále žalované společnosti rozhodovací přísahu zápornou, ať přísahá, že pravda není, že Antonín Horák není vinen požárem, který mlýn jeho strávil. Také tuto přísahu, vrácena-li bude, Antonín Horák vykoná spůsobem opačným, ačkoli patrně vinu Antonína Horáka, byla-li by jaká, dokázati náleží společnosti žalované, která z ní účinků právních odvozovati míní.

Udání své žaloby, že vyšetřena byla náhrada 700 zl., kteréžto udání Antonín Horák, jemuž žádná písemní zpráva o vyšetřené částce zaslána nebyla, pouze z paměti učiniti mohl, opravuji dle odpovědi v ten spůsob, že náhrada Antonínu Horákovi vyšetřena byla na 880 zl. r. m., jakož se v likvidační notě č. 3. odpovědi obsahuje, a že po odrážce premijních listů na 183 zl. 70 kr. r. m. by obnášela 692 zl 30 kr. r. m., s kteroužto náhradou Antonín Horák spokojiti se hodlá, jestli žalovaná společnost dostojí povinnosti své k pojištění pohořelého mlýna na dalších 5 roků, až opět vystaven bude.

Na těchto 692 zl. 30 kr. r. m. c. s. c. závěrečni prosbu žaloby obmezuji.

Pravda jest, že mlýnice z části doškami kryta byla a že

www.libtool.com.cn

Antonín Horák protokol č. 2. a likvidační notu č. 3. podepsal; také pravda jest, že podepsal psaní č. 4.; avšak zapírám, že Antonín Horák se vyslovil, že uznává, že každého práva k náhradě pozbyl; zapírám, že vyloudil sobě pojištění nepravým udáním a že neprávě udal, že pojištěný předmět jen šindelem kryt jest.

O tom nepodávají přílohy č. 2., 3. a 4. žádného důkazu; neboť přílohy tyto jsou sepsány německým jazykem, jemuž Antonín Horák nerozumí a sepsány jsou od úředníků žalovaného ústavu, kteří právě napsali co sami chtěli a Antonína Horáka k podpisu přiměli předstíráním, že když to podpíše, z milosti od ústavu náhradu obdrží, byť i dle pojišťovných podmínek právo byl ztratil. Ubohý Antonín Horák, sklíčený starostmi, neznalý jednání s pojišťovnami a neznalý práva, důvěřoval pánům vyslancům ústavu a podepsal, co mu k podpisu předložili, jen aby bez průtahů a rozepří náhradu obdržel. Zapře-li žalovaná společnost tyto okolnosti, ukládám jí o tom přísahu rozhodovací zápornou, vratitelnou.

Že tomu tak, vychází ze samého zevnějšku i obsahu listin těchto. Všechny sepsány jsou plynným slohem německým, podpis Antonína Horáka jest však český, a i tu chatrný; kontext přílohy č. 2. a 3. dokazuje, že sepsány jsou od likvidátora společnosti Filipa Hübla samého a není pochybnosti, že přípis č. 4. psal sám p. inšpektor společnosti Moric Jassy, který tak důkladné poučení Antonínu Horákovi udělil, že z něho učinil hříšníka kajícího a že jej přiměl až i k německému vyznání, že dopustil se nespravedlnosti ano snad i podvodu křivým udáním. Podpis Antonína Horáka potvrzen jest zase představeným obecním, který, ač se ani německy podepsati neumí, opět německy stvrzuje, že ubohý Ant. Horák německé ono psaní sám psal a podepsal!!

Není tu na bíledni, že vyslanci žalované společnosti nezkušenosti a prostoty lidu venkovského používají spůsobem nechvalným, aby vyloudili na nich průvodů, které proti nim samým mají svědčiti? Doufám pevně, že sl. soud toho nedopustí, aby platnost přikládána byla listinám, které povstaly patrně spůsobem tak nepořádným.

Zapírám, že Antonín Horák spůsob krytby na mlýně a mlejnice při přihlášení se k pojištění neprávě udal a tím práva k náhradě pozbyl.

I kdyby skutečně listiny č. 2., 3. a 4. byly pravé a dle výpovědí Antonína Horáka shotovené, přece by jich společnost žalovaná proti žalujícímu právem užiti nemohla; neboť jak z listiny

www.libtool.com.cn

č. 4. i č. 3. vychází, učinil Antonín Horák přiznání, že práva k náhradě pozbyl, jen proto, že mu tak od vyslanců společnosti namluveno bylo, a poněvadž dle řečí jejich se domníval, že skutečně proti výminkám pojišťovním se provinil a že výminky tyto proti němu platí. Přiznání jeho stalo se tedy na základě omylu, který netýkal se zákona, nýbrž účinku a podmínek smlouvy a zřeknutí se práva k náhradě, na takovém základě se zakládající, jest tedy beze všeho účinku.

Antonín Horák nalezal se skutečně v takovémto omylu. Neboť §. 1., 8. a 20. podmínek pojišťovních nehodí se nikterak k případu, o němž slavnému soudu tuto souditi jest.

Žalovaná společnost udává dále, že Antonín Horák při ohlášení přístupu svého krytbu mlýnice neprávě udal; dle §. 20. podmínek pojišťovních, na polici č. 1. vytištěných, nepřipravuje však již každé zamlčení neb nepravé udání ztrátu náhrady, nýbrž jen takové, ježto vychází z podvodného úmyslu; pravíť zajisté §. 20. způsobem generickým „zkrátka každý podvodnický úmysl," kterýmžto dodatkem vyznačuje se vlastnost obecná všech případností předcházejících a spolu i důvod, proč ztráta náhrady nastoupiti má. O Antonínu Horákovi však v odpovědi nikde se netvrdilo a netvrdí, že by byl spůsob krytby neprávě udal z úmyslu ouskočného, a já zapírám opětně, že Antonín Horák při ohlášení přístupu svého krytbu neprávě udal, a zapírám tím spíše, že při udání svém měl nějaký úmysl podvodnický.

Stalo-li se tedy odepření náhrady, jakož likvidační nota č. 3. udává a odpověď opětuje, na základě §. 20. podmínek pojišťovních, stalo se bez podstatné příčiny a tudíž bezprávně.

Ustanovení §. 21. nevíže Antonína Horáka nikterak, poněvadž jest to ustanovení, které při uzavření smlouvy ujednáno nebylo, poněvadž jest to pouze jednostranné ustanovení společnosti žalované, k němuž žalující nikdy nepřistoupil a poněvadž by platnost míti mohlo jen tehdy, když by se byl Antonín Horák napřed vzdal práva k vyhledávání náhrady po uplynutí jednoho roku ode dne likvidace, což však neučinil ani výslovně ani mlčky. Také není pravda, že Antonín Horák nedostál povinnosti v §. 10. podmínek pojišťovacích obsažené a že proto na ten čas náhrady požadovati mu nelze. Neboť dle §. 10. povinen jest pojištěný před vyplacením škody na žádost ústavu předložiti vysvědčení úřadu o vyšetřené neb domnělé příčině ohně; také toto ustanovení jest jednostranné, ustanovení, k němuž A. Horák nepřistoupil, kteréž tedy jeho nevíže;

ústav sám na Ant. Horákovi nežádal žádného takového vysvědčení o příčině ohně; neboť likvidátor p. Filip Hübl vyslán byl dle samého udání odpovědi pouze k vyšetření škody, neměl tedy právo na místě ústavu pohořelým výminky ukládati a bez zvláštního plnomocenství právo ústavu v §. 10. vyhražené vykonávati; a konečně nežádal p. Filip Hübl na Antonínu Horákovi vysvědčení o příčině ohně, o němž §. 10. jedná, nýbrž o vysvědčení nevinnosti Antonína Horáka, což jest věc zcela jiná. Jen k dodání tohoto v §. 10. vyhraženého vysvědčení o své bezvinnosti mohl se tedy listinou č. 3. Antonín Horák zavázati.

www.tintool.com.cn

Ostatně by i nepřivedení vysvědčení, v §. 10. zpomenutého, nikterak nebylo a býti nemohlo na závadu při rozhodnutí této rozepře; neboť kdyby námitka tato per in concessum platná byla, znělo by zajisté rozhodnutí soudní, že žalovaná společnost bude jen tehdy povinna zaplatiti náhradu vyžadovanou, když Antonín Horák předloží vysvědčení o příčině ohně.

Jsou v rozepři této tři okolnosti, které všecky námitky žalované společnosti porážejí. K odpovědi nebyl totiž přiložen 1) návrh pojišťovní čili přihlášení ku pojištění (Versicherungs-Antrag) od Antonína Horáka učiněné a podepsané. Toto přihlášení jest skutek, kterým jediné Antonín Horák se zavázal; police č. 1. jest listina od žalované společnosti vydaná, kteráž proti Antonínu Horákovi není žádným důkazem. Není tedy dokázáno, že Antonín Horák v návrhu od něho podepsaném udal, že celý mlýn od něho v pojištění daný i s mlýnicí pouze šindelem kryt jest, není dokázáno, že udání v návrhu pojišťovním učiněné nesrovnávalo se s pravým stavem věci a nelze tedy užiti §. 20. podmínek pojišťovních k odřeknutí náhrady, — podmínek, které vesměs jednostranně od společnosti bez vědomí a přivolení Antonína Horáka pozdéji byly připojeny.

2) Dokázal jsem mimo to, že na opověď Antonína Horáka, že se u ústavu žalovaného pojistiti chce, p. jednatel ústavu Josef Šůra mlýn v pojištění daný i s přístavkem sám prohlídl a popsal. Okolnost tato jest velmi důležitá; neboť jí dokazuje se, že Ant. Horák podepsal pouze návrh, od vlastního jednatele společnosti sepsaný, tudíž od osoby, jížto úplně důvěřovati musil, že zná všecky podmínky, za kterými společnost pojišťuje; Antonín Horák podepsal návrh tento, aniž by od společnosti neb od jednatele byl upozorněn býval na to, že udání návrhu přísně srovnávati se musí *s pravým* stavem budovy, jinak že by minulo právo náhrady.

Stala-li se tedy nějaká chyba v návrhu, ač toho popírám, nemůže žalovaná společnost z chyby této naproti pojištěnému práv sobě odvozovati, poněvadž chybu tuto nespáchal pojištěný, nýbrž jednatel, kterýž jsa orgánem společnosti (viz §. 2. podmínek) jest v právnickém ohledu osobou společnost naproti stranám zastupující; chyba jeho jest tedy i chybou společnosti.

www.dtbook.com.cn

3) Jest však i příčina, proč všecky výminky, na polici č. 1. ustanovené, naproti Antonínu Horákovi vůbec právních účinků míti nemohou.

Dle §. 3. podmínek těchto nabývá pojištění platnosti, když od ředitelství neb generálních neb hlavních jednatelství bylo přijato a když vymíněna premie byla zaplacena. Dvěma kusy uzavírá tedy pojištěnec smlouvu pojišťovní: podáním přihlášení (návrhu) a zaplacením premie. V návrhu, který Antonín Horák podal, nebyly uvedeny podmínky pojišťovní, které na polici č. 1. jsou vytištěny; podávaje návrh svůj, neznal tedy Antonín Horák podmínek těchto a také se jim nepodvolil; prémii však zaplatil a zaplatiti musil Antonín Horák prvé než mu police byla vydána; před vydáním police neznal výminek na zadní stránce police vytištěných; návrh jeho přijat byl od generálního jednatelství bez dalších obmezení dne 5. března 1866 a zaplacením premie smlouva byla dokonána. Z toho vychází, že všecky podmínky tyto, pokud neobsahují se již v zákonech o pojišťování vydaných, zejmena v zákonníku občanském a trestním, nepůsobí část smlouvy, kterouž Antonín Horák uzavřel, poněvadž ani před uzavřením smlouvy ani při uzavírání smlouvy o nich řeči nebylo, poněvadž přišly post festum a jsou ustanovením jednostranným, které na smlouvu již uzavřenou nemá žádného působení.

O smlouvě uzavřené mezi Antonínem Horákem a žalovanou společností platí tedy pouze ustanovení zákona občanského; zákon občanský však neustanovuje nikde, že právo k náhradě smlouvou zaručené promlčuje se již projitím jednoho roku, aneb že ztrácí se nepravým udáním, při němž nebylo lsti ani podvodu aneb že ho užiti nelze, dokud nepodáno vysvědčení o příčině požáru.

Z opatrnosti ukládám žalované společnosti rozhodovací přísahu zápornou, ať přísahá, že pravda není, že Antonínu Horákovi vydána byla police č. 1. až po zaplacení premie za rok 1866; vrácena-li bude přísaha tato, vykoná ji Ant. Horák affirmativně.

Že však, což zapírám, Antonínu Horákovi podmínky pojišťovní na polici č. 1. vytištěné oznámeny byly před podáním návrhu

aneb před zaplacením premie na rok 1866, to dokázati náleží společnosti žalované, kteráž to ani neuvedla ani nedokázala.

www.nbloot.com.cn

Tím spůsobem vyvráceny jsou všecky námitky proti žalobě učiněné.

Z dupliky žalované společnosti vyjímáme: Police č. 1., jíž žalující pravosti neupírá, dokazuje, že pojišťovna na se vzala jen pojištění stavení šindelem krytého, nikoli stavení krytého slamou; žalující pak přijav tuto polici, uzavřel pojištění stavení jen šindelem krytého. — Neznalost německé řeči není dle zákonů našich žádnou omluvou; podepsav listiny č. 2., 3. a 4. přiznal se žalující k jich obsahu; list č. 4. psán jest až půl leta po spisech č. 2. a 3.; tehdy již tedy žalující dobře se mohl o tom poučiti dle obecné opatrnosti (§. 1297. ob. zák. obč.), co podpisuje; žádal v psaní, aby se mu z milosti dalo, k čemu práva nemá: Mlynář ze Lhoty nebude se dožebrávati milosti, jestli si vědom svého práva. Proč o tom, že nevěděl, co podpisuje, nevede svědků? patrno, že proto, poněvadž by svědkové dokázali nepravdivost jeho výmluvy. §. 20. podm. poj., který ustanovuje, že každým zamlčením pojištění se zrušuje, kroutí žalující tak, jako by žádným zamlčením pojištění zrušeno býti nemohlo. §. 1. zavazuje stranu k udání pravdy; §. 20. ustanovuje, že každé jakékoli porušení závazků podmínkami obecnými stranám uložených, pojištění zrušuje; zrušeno tudíž pojištění též nešetřením §u. 1. — křivým udáním krytby, byť i nebyl tu dolus; vždyť bez toho každé křivé udání krytky má vliv i na ustanovení prémie na újmu ústavu! Chtěl-li ústav pojistiti jen stavení pod šindelem, Ant. Horák však stavení pod slamou, nebylo tu shodnutí stran a nestala se platná smlouva také z tohoto důvodu.

Josef Šůra nebyl plnomocníkem společnosti, nýbrž jen jednatelem — prostředníkem dle čl. 272. 4) obch. zák.; prostředníci takoví nejsou však zmocněnci obchodní; i kdyby tedy byl skutečně stavení sám popisoval, nebylo by tím právo společnosti nikterak umenšeno, ana dle čl. 2. podmínek pojišťovacích, strana sama ručí za pravost udání v návrhu učiněných. Dle obyčeje obchodního, jehož znalci dokáží, předpokládá se při každé přihlášce, kterou už se kdo o pojištění u ústavu některého uchází, že pojištění se vyhledává za podmínek pojišťovacích, jakéž u ústavu toho jsou v obyčeji, a že ten, kdo pojištění vyhledává, již napřed se jim podrobuje.

Praví se také na polici č. 1. výslovně, že pojištění se děje

za podmínkami na zadní stránce vytištěnými. Ant. Horák přijav polici, podrobil se těmto podmínkám.

www.libtool.com.cn

(Dokončení příště.)

Nálezy nejvyššího soudu.

Kde se jedná o vyvlastnění pozemků nelze povoliti po odhadu pozemků řádně od znalců předsevzatém odhadu nového, i když se zdá, že cena odhadní značně se nesrovnává s vlastní cenou předmětu odhádaného. (§. 305. a 365. ob. zák. obč. 9. min. nař. ze dne 14. září 1854 č. 238. ob. ř. z., §. 260. ob. ř. s., dv. dekr. ze dne 27. února 1784 č. 249. sb. z. s.

Nález z dne 24. listop. 1869 č. 13162.

(G. Z. č. 1. r. 1870.)

Složením k soudu ceny odhadní vyšetřené následkem právně platného nálezu expropriačního expropriant stává se vlastníkem pozemku vyvlastněného; vykonává-li práva vlastnická, nemůže vyvlastněný stíhati jej z přerušeného držení.

Nálezy ze dne 24. listop. 1869 č. 13154. a 13263.

(G. Z. č. 2. r. 1870.)

Byl-li při jistině zjištěné knihovně vyznačen nález, kterým přisouzeny úroky za více než deset roků, nemůže proto věřitel žádati, aby na újmu věřitelů za ním jdoucích při účtování ceny trhové přisoudilo se mu úroků více než za tři roky ode dne žaloby nazpět počítajíc.

Nález ze dne 20. května 1869 č. 5464.

(G. Z. č. 3. r. 1870.)

Při koupích státních úpisů dlužních nekonvertovaných, ježto staly se v čase od 23. června do 1. července 1868, náleží počítati kupon dne 1. července 1868 dospělý se srážkou 20%, nikoli 7%.

Nález ze dne 17. listop. 1869 č. 10697.

(G. Z. č. 4. r. 1870.)

Za položení jistoty žalobní nemusí se žádati hned při prvním stání, poněvadž žádný zákon toho nepředpisuje.

Nález ze dne 26. října 1869 č. 12247.

(G. Z. č. 4. r. 1870.)

U obchodních poukázek svědčících tomu, kdo je prokáže, netřeba rukopisu k převedení pohledávání (čl. 303., 305. a 307. obch. zák.). I když poukázka taková se ztratila, nevadí to žalobě, leč by žalovaný

dokázal, že poukázka ztracena byla již před žalobou; dlužník ale může, pokud konečný nález amortisačuí se neprokáže, naplniti povinnost svou složením k soudu sumy dlužné.

Nález ze dne 10. listop. 1869 č. 10010.

(G. Z. č. 9. r. 1870.)

Majitelé fideikomisu, kteří fideikomisu nenabyli z práva vlastního, nýbrž smluvami soukromými, mohou fideikomis zadlužiti.

Nález ze dne 26. října 1869 č. 12055.

(G. Z. č. 6. r. 1870.)

Žalobu, kterou sestra proti sestře domáhá se zaplacení částky slíbené jí, jestliže se vzdá svědectví v trestním vyšetřování proti společnému otci vedeném, sluší zavrhnouti dle §. 878., 1174. a 943. ob. z. obč.

Nález ze dne 18. listopadu 1869 č. 12537.

(G. Z. č. 8. r. 1870.)

Žaloba o náhradu proti biskupovi pro sesazení z beneficia nesluší k soudům světským. (§. 4. cís. nař. ze dne 18. dubna 1850 č. 156. ř. z.)

Nález z dne 7. pros. 1869 č. 9941.

(G. Z. č. 8. r. 1870.)

Přijal-li ten, komu zboží bylo dodáno, fakturu, v níž určeno zvláštní místo k placení ceny trhové, jest přijetí toto dostatečnou příčinou zvláštní formu soudní; věc nezmění se ani tím, že snad zboží bylo vráceno.

K tomu, že zboží prodavači bylo zůstaveno, aby s ním naložil dle své libosti, hleděti lze jen tehdy, když dokázáno, že zboží nebylo takové, jaké býti mělo aneb když nebylo v čas dodáno.

Nález ze dne 25. listop. 1869 č. 8535.

(G. H. č. 1. r. 1870.)

Nové knihy.

Kapesní vydání zákonů zemských pro království České č. 32. 1870. Tisk a sklad Jindřicha Mercyho v Praze. — Obsahuje zákon o upravení daně z pozemků, říšský zákon o právě vodním, oběžník o přijímání jednoročních dobrovolníků atd.

www.libtool.com.cn

Několik základních pojmů státního práva Českého.

Píše **V. Brandl.**

(Pokračování.)

VII. Reální svazky mezi korunou a zeměmi vtělenými.

Mimo pečeť českou, pod kterou státní akty do zemí vtělených od koruny se vydávaly, byly však ještě jiné takořka vniterné způsoby, podlé kterých reální svazek a spojitost jich s korunou a s královstvím na světlo vystupovaly. Již to, že všecka státní moc v zemích vtělených vykonávala se jmenem královským,[1]) bije na to, že svazek mezi korunou a těmi zeměmi nezáležel snad na pouhé osobní unii; vždyť již samo slovo „vtělené země“ vyráží, že tyto země s korunou i s královstvím jedno tělo činily jsouce co údy s hlavou svou v jeden organismus spojeny.[2]) Protož velmi případně se praví v odpovědi, kterou král Ladislav r. 1453 stavům českým na články sobě předložené učinil: „my také chceme již jmenované království české, markrabství moravské, knížata slezská, města i jiné země v to království a ku království příslušející při řádu, svobodách, právích a spravedlnostech obhajovati a zachovati.“ Poněvadž země byly vtěleny a *v* království příslušely, byl tedy svazek jich s korunou a královstvím státní a ni-

[1]) K předešlým příkladům uvádíme ještě dva hlavně proto, že Slezska se dotýkají; 1. král Vladislav potvrzuje městu Kozlí roku 1492 všecka privilegia „mocí královskou a jakožto kníže Slezské“; 2. a Ferdinand I r. 1563 „mocí královskou v Čechách i jakožto nejvyšší kníže Slezské“. (Arch. čes. II. 396. a 403.)

[2]) Protož žádala šlechta knížectví Svídnického a Javorského na sněmu českém r. 1450, aby nad pokojem v zemi jich zjednaným ochrannou ruku držel, pravíce: „poněvadž my také úd jeden jsme znamenitý koruny české.“

koli mezinárodní. Důkaz toho jest, že, jakmile král umřel, všechny země pod nástupce jeho přináležely, nehledíc k tomu, byl-li nástupce dědičným neb nově voleným. I v případě tom, že král se volil, rozumělo se samo sebou, že země podniknou pána toho, který v Čechách volen bude, aniž která země práva měla, jiného sobě za pána bráti. [3]) Byl tedy tento svazek státní mezi zeměmi a královstvím tak peven, že na osobě krále nevisel; když také krále, co representanta svrchované moci státní nebylo, byly země vtělené vázány ku království a státu, jakož zřetelně vychází z listu stavů českých učiněného roku 1449 stavům Lužickým, jejichžto země markrabí Míšenskému zastavena byla: „ještě ten korunovaný český král ani nižádný potomní král nižádné spravedlivé moci ani práva nemá k tomu, by měl neb mohl túž zemi Lužickú a vás komužkoli odkázati a odciziti, od koruny naší zavaditi bez vuole panóv českých ... žádajíce od vás, aby jste se JMti (markrabí z Bramburk) přidrželi jakožto fojta tak dlúho, až by král český korunovaný, kteréhož míti budeme, anebo my páni čeští, rytířstvo a města vás vyplatili.“ [4]) Z toho, že země byly v korunu vtěleny, jde, že ten, který podlé práva korunu držel, také zemím vtěleným byl panovníkem legitimním; protož praví král Ferdinand v reservaliích r. 1545 stavům českým daných: „quod dominus Ludovicus Bohemiae rex sine heredibus e vivis excessit et hoc pacto regnum Bohemiae et aliae adhaerentes provinciae utpote marchionatus Moraviae, Ducatus Silesiae, superior et inferior marchionatus Lusatiae ... ad serenissam Annam conjugem nostram ... veram et genuinam haeredem ... juste devolutum.“

Která země vtělená bez svolení království jiného za pána přijala než krále českého, dopustila se velezrády; psali stavové čeští r. 1420 stavům moravským, že kdyby tito uznali krále Zykmunda za pána, „podlé práv koruny a království propadli by jste čest i hrdla i zboží vaše.“ [5])

Tato příslušnost vtělených zemí ku státu českému nalezala výraz svůj především v holdování krále, o němž na tomto místě

---

[3]) Výjimky z toho zná ovšem historie naše; avšak výjimky ty staly se vždy se svolením stavů českých a krále.

[4]) Arch. čes. II. 262., 263.

[5]) Arch. čes. III. 211.

jednati příhodné by nebylo; pak v státním občanství obyvatelů všech zemí korunních a v generálních sněmích.

www.libtool.com.cn

VIII. Státní občanství české.

Státní občanství české bylo takřka přirozeným právem každého, jenž v království neb v zemích k němu příslušných z rodičů domorodých se narodil. Na základě tohoto práva občanského měl spůsobilost, statky zemské kupovati, do desk zemských je klásti, k sněmům choditi, úřady zemské přijímati a vůbec všech práv politických užívati, kteráž stát český občanům svým propůjčoval. Rozený Moravan, Slezan, Čech, Lužičan mohl tedy statky kupovati v kterékoli zemi české chtěl, kdežto cizozemci to naprosto se zbraňovalo anebo jen pod jistými výminkami, když totiž dříve za obyvatele některé země přijat byl, se dovolovalo. Protož měla platnost zásada v státním právě českém: „obyvatelé markrabství Moravského, ani jiných zemí obyvatelé, kteříž jsou dědičně a mocně k království Českému připojeni a vtěleni, ti se za cizozemce nepokládají.“ [6]) Občanství české jedině oprávňovalo k dědění statků v zemích českých; podlé toho nemohl žádný cizozemec děditi statky, aniž mu je kdo mohl odporučovati v poslední vůli, leč pod tou výminkou, že by cizozemec, prvé než se v statek odporučený nebo děděný uváže, napřed ujistil, „aby žádného jiného pána dědičného neměl nežli krále českého korunovaného a ve všech povinnostech aby se srovnal s obyvateli v zemi české.“ [7])

Cizozemcem byl každý, který v koruně české narozen nebyl; byl-li náhodou král český také pánem jiných zemí, považováni jsou obyvatelé těchto zemí nicméně za cizozemce v zemích českých, jako na př. Rakušané, Uhři atd. za krále Ladislava, Vladislava, Ludvíka a králův z roku Habsburského.

Chtěl-li jaký cizozemec za obyvatele přijat býti, musel toho žádati na stavech, kteří jedině oprávněni byli obyvatelství propůjčovati. Kladly se při takovém přijímání jisté výminky, na př. aby nově přijatý v jisté lhůtě statek pozemkový koupil, jazyku českému se naučil, revers k lantfridu od sebe vydal atd., tak že, když nově přijatý těmto výminkám za dosti neučinil, obyvatelství zase zbaven

---

[6]) Arch. čes. V. 428.
[7]) Zříz. Vlad. č. 412. pak Arch. čes. V. 428., 467.

býti mohl.[8]) Avšak cizozemky vdané za nějakého obyvatele zemského, nepovažovány za cizozemky, nýbrž jako domorodé obyvatelky.[9])

www.ibtool.com.cn

Rovněž se rozumí samo sebou, že nějakého zemského obyvatele syn, ač v jiné zemi se narodil, považován byl za pravého obyvatele zemského, poněvadž v příčině té nerozhodovalo pouhé narození, nýbrž občanství státní, kteréž otci, co obyvateli zemskému, v koruně české, náleželo. Při tom však se rozeznávalo, byl li takový syn v cizině narozený synem starodávního nebo nově přijatého obyvatele? Byl-li synem onoho, nemohlo býti pochyby o jeho obyvatelství; byl-li však synem nově přijatého obyvatele, tu rozhodovala okolnost, zdali narozen jest dříve, než otec za obyvatele přijat byl, nebo po přijetí? Byl-li narozen po přijetí, považován za obyvatele; byl-li však narozen před přijetím otce, musel on znovu o to žádati. To se však vztahovalo jen k plnoletým osobám.[10])

Za tou příčinou nebylo také šlechtictví cizozemské, pokud se vztahovalo k inkolatu, uznáváno v zemích českých a propůjčoval se inkolát zvláště pro země koruny české až do císaře Josefa II. Na základě cizího šlechtictví nemohl žádný přijat býti do stavu, t. j. do korporace rytířův: „ukázal sice majestát císaře Maximiliana na stav rytířský, ale .... zde taková majestátové jináč neplatí, leč ten, který ho má, od stavu rytířského do spolku jejich přijat jest.“[11])

Z tohoto pojmu státního občanství českého jde, že stavové také na to váhu kladli, aby na prelatury a kanonikáty, poněvadž

---

[8]) Tak sněm mor. r. 1612 mezi jinými na těchto se snesl výminkách: 1) „aby se zavázal, že chce do tří let statek v zemi koupiti; 2) že dítky své jazyku českému dá učiti a to tak, aby jako přirození Moravci řeč českou dobře mluviti a potom podlé hodnosti a příležitosti času vlasti této také prospívati mohli; 3) po smrti těch od tohoto času přijatých obyvatelů synové, jižto by jazyk český uměli, ti aby statek pozemský napřed před jinými dědili; kteříž by pak česky neuměli, tedy ti a takoví aby na penězích neb jináče díly své vzíti povinni byli. A kdož by se tak podlé těch artykulů nezachoval, aby jeho přijetí za nic nebylo a o právo své aby se připravil.“

[9]) Nebo kdyby vdána byla za Moravce aneb po něm ovdověla, nebyla by mohla počtena býti za cizozemku, neb byla by práva muže svého užila.“ Záp. Žerot. o soudě pans. II. 141.

[10]) Záp. Žerot. o s. p. II. 14., 15.

[11]) *Záp.* Žerot. o s. p. II. 147.

tyto statky pozemkovými od panovníků neb jiných zemských pánů nadány byly, a preláti co členové zvláštního stavu k sněmům dojížděti právo měli, jen takové osoby dosazovány byly, jimž české státní občanství náleželo. V příčině té snesl se sněm moravský r. 1609, aby k prelaturám fedrovány byly osoby „v markrabství tomto, též v království českém a v zemích připojených zrodilé."

Tím, že kdo státního občanství českého požíval, nepozbývala však žádná země práva, aby nepřijímala za obyvatele někoho, který se jí za důležitými příčinami zdál býti toho nehodným; v té příčině takovému nic nespomáhalo, že se v koruně narodil. Protož se snesli stavové moravští r. 1523, že ovšem Čechové, Slezáci a Lužičané za cizozemce se nepřijímají, avšak že přece každý ze zemí těch za obyvatelství žádati má, poněvadž by žadatel mohl býti osobou, kterou by „z hodných příčin" sněm přijíti nemohl.

IX. Generální sněmy.

Ač každá země vtělená v korunu českou byla úplně samosprávná a v právích k soudnictví se vztahujících úplně svézákonná, tak že na sněmu svém domácím v mezích zákonů jednajíc žádnému poddána nebyla, nicméně byly některé příčiny, v kterých všechny země korunní svolány býti mohly ku generálnímu sněmu koruny české, t. j. ku sněmu království českého, k němuž jednotliví zemští sněmové své posly vysílali. Takový sněm generální mohl zahájen býti jen tehdáž, když dříve zápovědný sněm království českého králem položen byl; jednotlivým zemím pak též se položil sněm, nebyl-li již dříve zahájen, a vyzývali se pak stavové na sněmu shromáždění, aby z prostředku svého z každého stavu volili jistý počet osob, kteří co poslové země do Prahy, kdež obyčejně generální sněmové se odbývali, vypraveni byli. V rozkazu čili poselství královském udávána příčina, za kterou král generální sněm svolává; země dala pak poslům svým věřící list a posílala je buď s plnou mocí, anebo s určitou instrukcí, vedlé které se jim pak zachovati bylo. V případě prvém mohli poslové zavázati zemi, kterou zastupovali, jako zemský sněm sám; v případě druhém mohli však jen povolovati k tomu a zavazovati zemi potud, pokud toho instrukce jim daná dopouštěla.

Poslové zemí korunních činili na generálním sněmě kurie, tak že poslové Moravští tvořili jednu, Slezští druhou a Lužičtí kurii třetí. Svolení každé země skrze posly její učiněné psalo

www.ibtool.com.cn

se zvláště a mimo to žádán na králi revers, že takový příjezd k sněmu generálnímu a svolení od poslů na něm učiněné svobodám jednotlivých zemí na újmu a praejudicium nebude. Reversy takové směřovaly k tomu, aby snad král povolování peněz, o kteréž se zvláště v 16. století na sněmích generálních téměř výhradně jednalo, jen na generálním sněmu nežádal a zemské sněmy v příčině té odstrkoval, jakož také zemští sněmové, jsouce v zemi své shromáždění, podobných reversů na králi žádali a od něho obdržovali, když mu peníze povolili, ku kterým podlé práv svých zavázáni nebyli. Revers ten měl je chrániti tedy před tím, aby z takového svolování učiněno nebylo praejudicium, což se snadno státi mohlo, poněvadž obyčej po delší dobu trvající v právní moc vešel, poněvadž právo české bylo zvykové.

Jak svrchu dotčeno, svolával král země vtělené k sněmu generálnímu; by se seznala forma a spůsob, na který se dělo, klademe zde výpis z poselství královského roku 1532 sněmu moravskému zaslaného, v němž král posli svému, tehdáž p. Vojtěchovi v Pernštejna, rozkazuje: „také jim to od nás oznam, že před nimi toho tajna nečiníme, že jsme sněm obecný v království našem českém na hradě pražském tu neděli po sv. Filipu a Jakubu najprv příštích položiti ráčili, ku kterémužto sněmu ze všech zemí k království českému přislušejících jisté osoby obsíláme, aby s plnú mocí vyslány byly. A to proto, poněvadž tu jako při hlavě v témž království jednati ráčíme a dokonalú radu vzíti, jak by osoba naše též i naši poddaní před takovým ukrutným nepřítelem opatřeni býti mohli. A protož za to jich od nás žádaj, aby s plnú mocí osoby vybrali a na týž sněm na hrad pražský k nám vyslali. Neb o takovú věc též i do jiných zemí k království českému příslušejících na sněmy obecné, kteréž jsme jim položili, poselství jsme učiniti ráčili. Neb to dobře znáti mohú, že opatření a rada osobě naší, kdyby se obzvláštně zavírala a ne jednomyslně, že by musela v nějakém rozdílu státi, kterýž by nám ani jim k užitku žádnému přijíti nemohl.“ Tímto výpisem rozkazu, k němuž všechny ostatní podobny jsou, dotvrzujeme zároveň, co jsme svrchu položili, že generální sněm vždy se odbýval, když sněm království zahájen byl, že poslové jednotlivých zemí na sněmu těchže zemí se volili a že oni tedy země tyto zastupovali.

Pravili jsme, že při sněmu generálním poslové zemí korun-

ních činili pro každou zemi zvláštní kurií; jde to na př. z instrukce, kterou sněm moravský dal r. 1530 poslům svým k generálnímu sněmu vypraveným, v níž se praví: „bylo-li by od panuov stavuov král. čes. na vás dotazováno, jaký bychom my počet lidí k obraně své proti jich pomoci dáti chtěli, aby jste jim oznámili, že my osobami svými i s poddanými našemi hotovi býti chceme. S knížectvím slezským a mark. lužickým na týž konec jednajte. Jestli že by Čechové, Slezáci a Lužice králi JMti v jakú pomoc proti Turku se podvolili, tehdy nás moc máte v čtvrtý díl toho, což by království české učiniti chtělo, zamluviti; pakli by království české tomu odporovalo, tehdy pro rozjití toho zjednání v třetí díl nás zamluvte.“ — Rozumí se však samo sebou, že rozvržení daně povolené na sněmu generálním konalo se na sněmu domácím, jakož vůbec země všecka opatření řídila, ku kterým na sněmu generálním se zavázala.

Generální sněmy svolávaly se tehdá, když se jednalo o záležitosti celé koruny se týkající. Podlé toho byly také příčiny ku svolání gener. sněmu rozličny; tak svolán na př. roku 1446 generální sněm, aby na císaři Bedřichu vydání mladého krále Ladislava vymohl, za podobnou příčinou byl sněm generální v Jihlavě r. 1449; r. 1473 byl generální sněm v Benešově, který hlavně jednal o prostředcích, kterými by pokoj a mír v zemích českých zachovati se dal. Roku 1526 byl sněm generální v Kladsku, na kterémž se země radily o opatření vlasti a koruny po smrti krále Ludvíka; r. 1589 byl generální sněm, když po uzavřeném míru mezi Rudolfem II. a královstvím polským úmluvy mezi polskou a českou korunou obnoveny byly. Nejčastěji však svolávány byly generální sněmy ve válkách tureckých, aby společným jednáním všech zemí českých důraznější opatření proti Turkům snadněji ustanoviti se mohly. Za tou příčinou byly držány generální sněmy r. 1529 (v Budějovicích), 1530, 1531, 1532, 1536, 1538, 1539, 1541, 1542, 1543, 1545, 1550, 1551, 1555, 1556, 1569, 1570, 1575, 1576, 1579, 1584, 1587, 1595, 1601. Nečítaje gen. sněm r. 1619 byl poslední sněm gen. do Prahy svolán r. 1615.

Za pravidlo bylo, že také jednotlivé země o sobě s královstvím českým sněmovaly, když která věc jen této země se týkala, neb ona společného jednání si přála. Tak snesli se Moravané a Čechové r. 1415 společně na tom, kterak proti koncilium kostnickému chovati se mají, r. 1433 učinili společně námluvy Svatomartinské, a kompaktata Basilejská umluvena jsou roku 1436 pro

Čechy a Moravu. Zvláště hojná byla taková jednání sněmu moravského skrze posly s českým sněmem v 16. století, na př. roku 1532, 1535 stran výpisu svobod moravských z archivu Karlštejnského, r. 1540 atd.

www.libtool.com.cn

Každý korunovací sněm byl zároveň generálním sněmem, ku kterémuž země vtělené posly své vysílaly.

X. Privilegie.

Často se potkáváme v státních aktech českých se slovem privilej (privilegium), kteréž mnohokráte má jiný smysl, než tomu slovu obyčejným jest. Když na př. král Jan r. 1310 Čechům a r. 1311 Moravanům dává privilegium, že jen podlé starého obyčeje jsou povinni mu dávati berni, pak to není v pravém slova smyslu privilegium; když král v listu nějakém se pronáší, že zemi dává privilej, vedlé kterého žádný cizozemec nemůže býti úředníkem zemským, nebo když uznává, že obyvatelé zemští nejsou povinni za hranicemi království službu vojenskou konati; nebo když král uznává právo stavů, aby v jistých případech krále voliti svobodně mohli, pak to není privilegium, poněvadž se to netýče jednotlivé osoby neb korporace, nýbrž veškeré země. A protož v takových případech neznamená slovo „privilej“ propůjčení nějakého práva obzvláštního, jen jedné osobě neb korporaci dané a přináležející, nýbrž znamená, poněvadž se k veškeré zemi vztahuje a všechny stavy v sobě zavírá, to, co my nyní nazýváme státním základním zákonem.

XI. Poměr státu českého k říši německé.

Nemíníme se příliš šířiti o tomto předmětu zajímavém, o němž by veliký foliant napsati se dal; vědouce že nejpotřebnější data věci té se týkající sebrána jsou v „Slovníku náučném,“ vytkneme jen to, čehož se nám s našeho stanoviska zapotřebí vidí.

Němečtí učenci, kteří náležitost státu českého a takořka odvislost jeho od říše německé tvrdí, zakládají učení své na tom, že země česká byla říši poplatnou, že král český a tudíž i království stály ve svazku manském k německému císaři, kladouce hlavní váhu na to, že panovník český byl nejvyšším číšníkem a a kurfiřtem svaté říše německé.

Co se týče poplatnosti, nedá se ovšem upříti, že Cechy platily *říši* ročně 120 volů a 500 hřiven stříbra; avšak v tuto poplatnost

uvedeny jsou Čechy teprvé za Jindřicha Ptáčníka, kdežto protivníci naši usilují dokázati, že Čechy říši německé již za doby Dagobertovy podrobeny byly. Tvrzení to chtíti vyvraceti bylo by směšné, poněvadž každý ví, že král Samo Franky na hlavu porazil. Byly tedy příčiny jiné, pro které němečtí panovníci nároky k Čechám činili.

Jedna příčina ležela v dobývavosti národu německého, kterou zvláště kraje polabské a pruské během století sobě podmanil. Hlavní příčinu sobě brali však němečtí vladaři, když některou zemi k říši své připojiti chtěli, od dob Karla Velikého z toho, že jsouce korunováni v Římě na císařství za nástupce římských světovládců se považovali, jimž tím více svět kořiti se měl, poněvadž oni byli zároveň světskou hlavou křesťanstva. Na základě tytule římského císařství, kteréž podlé solennis loquendi formulæ: sacrum imperium romanum Germaniæ, „das heilige römische Reich deutscher Nation" převedeno bylo v idei od Římanův na národ německý, osobovali sobě císaři němečtí nadvládu čili vrchní panství nad světem křesťanským a co advocati ecclesiae hleděli víru křesťanskou mezi pohany šířiti, majíce za to, že ti, kteří na křesťanství obráceni jsou, žezlu německému podrobeni býti mají. Tak se zrodila myšlenka o imperium christianitatis čili orbis christiani, kteráž se však v tuhém odporu proti právu přirozenému národů nacházela, a jen tam a potud ve skutek uvedena bývala, kde a pokud moc a násilí postačovaly, ji prováděti. Protož si osobovali císaři němečtí nadvládu ne pouze nad zeměmi německými, nýbrž také nad Italií, Dánskem, Uherskem, Polskem, anoť i nad Francií a Španělskem; jest věc přirozena, že neněmečtí národové tuto pretensi jen snášeli, pokud zbraní donuceni býti mohli a že ji ihned s sebe svrhli, jakmile šťastnou válkou se jí zbaviti mohli. Jest známo, že jmenovitě Ottonové dali si velikou práci, připojiti Francii k říši; jediná však stopa moci, kterou imperium romanum nad Francií mělo, byla ta, že pro „Gallii a Arelat" ustanoven byl zvláštní říšský kancléř v osobě kurfirsta Trierského — pouhý to tytul, jenž žádných reálných následků neměl.

Co se pak Čech týče, hleděl si je podmaniti Karel veliký co advocatus ecclesiæ obrácením obyvatelstva na křesťanství; že pak ani on ani potomkové jeho nic neprovedli jsouce častokráte od vojův českých poraženi, známo jest; teprvé Jindřichovi Ptáčníkovi se podařilo, Čechy k poplatku přivésti. A z toho poplatku berou si protivníci naši důvod, že země česká říši německé podrobena byla a že této vrchní panství nad onou náleželo.

www.tibtool.com.cn

Tomu však není. Neb poplatek, kterým stát jeden druhému jest zavázán, nezbavuje toho, který platí, hlavních příznaků suverénity a z mezinárodního práva víme, že poplatky často se zakládají na smlouvě po ukončené válce, jinde zase že jsou odměnou za ochranu, kterou jeden stát druhému v čas nebezpečenství se propůjčuje. Jestli tento poplatek placený od Čechův německé říši důkazem, že země česká císaři podrobena byla, pak také dokazuje poplatek, který němečtí císaři odváděli Maďarům, že rovněž císař německý byl podroben Maďarům; nejinak by se pak tvrditi muselo, že Rudolf II. jsa povinen sultanu ročním poplatkem vasalem vysoké porty se stal, což ani jedno ani druhé naši protivníci tvrditi nebudou. Avšak právě protož musí se také snášeti s námi, když tvrdíme, že ex titulo poplatku nedá se dokázati, že země česká říši německé kdy poddanou byla.

Žádný poplatek nezbavuje tedy nějaký stát suverénity, neobsahuje-li smlouva takové výminky, na základě kterých stát poplatný nějaké části suverénity se vzdá, a trvá vůbec jen do jisté lhůty anebo potud, pokud novou smlouvou zrušen není. Ač Čechové císaři německému poplatni byli, přece jemu nenáležela žádná pravomocnost svrchovaná nad státem českým, který ve správě politické a soudní úplně neodvislým byl a ještě v době té, když poplatek odváděl, za Břetislava totiž, zákon nový o posloupnosti panovníků svých sám si dal, neptaje se císaře, zdali on k tomu svoluje čili nic, jednoduše proto, že mu do toho nic nebylo. Poplatku toho Čechové zbaveni jsou r. 1081.

Rozpadá-li první důvod, pro který němečtí učenci odvislost Čech od císařství tvrdí, v nivec, nemá také druhý důvod větší váhy, že království bylo totiž lénem císaře německého. Chtíce nedostatečnost tohoto důvodu ukázati, musíme se ohlednouti na zvláštní poměry, které v Čechách i v říši německé tehdáž byly.

Poměry ty byly velmi neladny. Co se především týče Čech, tu známe z dějin, že zákon Břetislavův o posloupnosti zavdával příčinu, že knížata rodu panujícího trůnu českého dosáhnouti chtěli vydávajíce se za nejstarší rodu, čímž často půtky domácí vzcházely; pretendenti trůnu hledávali pak pomoci, kde jí nacházeli, nejvíce ovšem u císařů německých, kteří rádi užívali příležitosti do vniterných záležitostí země české se vkládati. Z druhé pak strany měli vladaři čeští zase mnohokráte příležitost, působiti na záležitosti říše v dobách takových, když volba císaře byla nesvorná neb když císaři v rozbrojích byli s papeži, neb nějaké pomoci ve vál-

kách potřebovali. Takové příležitosti užil Vratislav II.; podporovav císaře Jindřicha IV. proti Sasům a papeži jest sproštěn ročního poplatku a mimo to obdržel horní Lužici a důstojnost královskou pro svou osobu. Podobné příležitosti užil také Soběslav, který pro pomoc, kterou císaři Lotarovi Saskému proti Hohenstaufům přispěl, obdržel dědičný úřad nejvyššího číšnictví a tím zároveň i kurfirství, kteréž s tím úřadem spojeno bylo. A poněvadž číšnictví se dávalo od císařův v léno, stal se tedy kníže český potud, pokud s osobou jeho nejvyšší číšnictví spojeno bylo, manem císaře německého. Jelikož kníže český co osobní hodnostář říše manem císaře byl, protož prý — tak zavírají naši protivníci — bylo také království české lénem císaře a říše. Avšak že věc se tak nemá, snadno dokázati lze jest.

Především naskytuje se nám v příčině té otázka, mohl-li císař kurfirství propůjčiti knížeti neněmeckému, cizímu?[12]) Na důkaz tu můžeme odpovědíti, že „ano.“ Neb císařství, kteréž na sobě měl panovník německý, bylo římské a ex titulo romani imperii byl císař zároveň hlavou, nad to od papeže uznanou hlavou všeho křesťanství. Tato všeobecnost pojmu křesťanského přinášela s sebou možnost, že hlavou všeho křesťanství, t. j. římským císařem mohl se státi každý křesťanský vladař a nikoli pouze Němec. Tak víme, že na císařství římské, t. j. německé volen byl Richard, kníže anglický, že také král Francie, Jiří Poděbradský a Matyáš uherský, na to mysliti mohli, aby císaři německými se stali. Mohl-li tedy Neněmec státi se císařem, mohl také Neněmec státi se volencem říše německé.

Z toho tedy, že Soběslav stal se volencem říše, nemůže se nikterak souditi, že se jím stal proto, poněvadž byl knížetem a vasallem říše; naopak on teprvé tím se stal vasallem, avšak jen ex titulo electoratus, jen pro osobu svou; ale státu českého a jeho samostatnosti nová hodnost panovníkova v nejmenším se nedotýkala.

Hlavní znamení léna jest, že lenní pán je propůjčuje, že ono pokaždé, když majitel léna umírá, zase na lenního pána padá. Toho při Čechách nespatřujeme; národ český povždy hájil práva svého, vedle kterého panovníka volil, když trůn osiřel a císařové němečtí také právo to uznávali. Uznal to již císař Bedřich II. roku 1212 v listu, kterým knížata česká za krále vyhlásil praviv: „regnum

[12]) Že Němci knížete českého považovali za cizince, o tom uvedeme níže doklad ze Sachsenspiegelu.

www.libtool.com.cn

Bohemiæ liberaliter et absque omni pecuniæ exactione et consueta curiæ justitia sibi suisque successoribus imperpetuum concedimus, volentes, ut quicumque ab ipsis in regem electus fuerit.“ Byla by to divná země lenní, jejížto obyvatelé právo mají, panovníka sobě voliti, a která nikdy na lenního pána nazpět padati nemohla.

Lenní poddanosti království českého příčí se již státoprávní postavení země naproti králi. Bez vůle země, t. j. zákonitého zastupitelstva nemohl král zemi v nejmenším zavazovati a v jakési právní závazky uvazovati; neměl toho vůli, aby se vzdal jakékoli vlastnosti a částky svrchovanosti koruny ve prospěch kteréhokoli státu neb mocnáře, neb on nebyl absolutním mocnářem nýbrž representantem státní moci, v níž vůle země se zjevovala. V říši německé mohl císař rozpisovati daně, ale v království nic; i kdyby král český k tomu byl svolil, byla by se země jistě tomu opřela. Protož sám král Ferdinand I., ač byl císařem německým, opřel se proti pokusu kurfirstův, rozšířiti daně říšské na království české, praviv, že když také v zemích koruny české žijí Němci, jsouť jednotlivá města a krajiny německé, přece tito obyvatelé nesluší pod říšskou korunu, jelikož vtěleni jsou jinému národu a jiné koruně. Protož také nepřijal císař Maximilian I., když říši německou na kraje rozdělil a říšský komorní soud zřídil, země české do onoho rozdělení aniž tyto země komornímu soudu podřízeny byly. Za tou příčinou velmi případně pronesl se sněm český r. 1472: „koruna česká králem a pánem svým svobodna aniž žádnému nic povinovata není podle svobod svých.“ [13])

Jest tedy poměr království a koruny české k říši německé jasným: země české nestály v žádném svazku manství neb jakékoli podřízenosti říši. Král český, ač co volenec byl manem císaře, nemohl obtěžovati zemi žádnou povinností, která by z toho poměru manského pocházela; jmenovitě nemohl poddané své dodržeti k tomu, aby služby vojenské ve prospěch říše a k rozkazu císaře konali: neboť bylo základním právem obyvatelův českých, že nebyli povinni králi službu vojenskou konati mimo hranice země. Bylo-li by království bývalo manstvím, pak by ovšem obyvatelé jeho byli museli ve vojště císaře služby konati; jelikož ale král jim v té příčině nic rozkazovati nemohl, jde z toho, že vlastnost jeho co

---

[13]) Arch. čes. IV. 456.

volence neměla žádného vlivu na svrchovanost jeho co krále ani na samostatnost země.

www.tibtool.com.cn

Kurfirství krále českého bylo tedy vlastně regalem tohoto krále, skrze kteréž on země české zavazovati nemohl. Povinnosti, které jemu co volenci náležely, byly, že při tažení císaře do Říma ku korunování buď 300 oděnců postaviti, buď 300 hřiven poslati měl.[14]) Jelikož však od Rudolfa Habsburkého téměř žádný král německý více do Říma netáhl, neměla tato povinnost nic obtížného a to tím méně, jelikož roku 1462 na polovici snížena byla.[15]) K dvoru císařskému nebyl kurfirst český dle listu r. 1212 povinen docházeti, leč do Bamberka, Norimberka a Meziboří; za krále Jiřího sproštěn jest také od příjezdu do Meziboří.

Avšak nicméně mělo se to jaksi zvláště s vykonáváním práva volence se strany krále českého. Němci dobře cítili, že to právě nevyvyšuje čest národu, když kníže jest oprávněným volencem císaře německého, jehožto ostatní poddaní o říši ničeho věděti nechtějí, anebo zbraní se proti ní staví, jako se stalo za válek husitských. Když r. 1486 volba syna Bedřichova, Maximiliana, se konala, nepovolán jest král Vladislav k volbě té, jelikož císař se obával, že by synu jeho hlasu nedal. Dojem, který takové nepovolání na Čechy učinilo, jest významným pro všeobecné položení tehdejší říše a pro názor, kterým Čechové právo volenství krále svého pojímali. Považovali to totiž za zneuctění, za urážku koruny své; o rozhořčení Čechů svědčí nejlépe list Bohuslava z Lobkovic, v němž on mezi jiným psal: „Hoříme všichni neslýchanou chtivostí po válce s některými knížaty německými, od nichž utrpěli jsme znamenité, dle našeho soudu, pohanění, proto že krále našeho k volení nového císaře proti obyčeji starodávnímu naprosto nepozvali.“[16]) Sebe považovali tedy Čechové za prosty všech závazků a povinností naproti říši, říši však za povinnu šetřiti práva krále českého jakožto volence císaře německého; císaři německému nepřislušilo žádné právo, když národ český sobě krále volil, ale od národu svého volený král český měl právo, voliti císaře německého. V takovém poměru leží pro říši větší snížení, nežli byla čest, která králům českým z důstoj-

[14]) „Si nos vel successores nostros Romae coronari contigerit, ipsius regis Otacari vel successorum suorum relinquimus arbitrio, utrum ipsi trecentos armatos nobis transmittant vel trecentas marcas persolvant“ praví se v listu r. 1212.

[15]) Arch. čes. IV. 109.

[16]) Pal. Děj. V. 257.

nosti volenství vzcházela. Protož také stavové čeští žádali důrazně nápravy od kurfirstův pro nepozvání krále Vladislava a skutečně ti vydali list od sebe, v kterém se zavazovali, že kdyby se to budoucně ještě jednou státi mělo, každý králi českému 500 hřiven propadnouti má.

www.tytool.com.cn

Nelze tedy neuznati, že právo krále českého, od říše neodvislého, spolupůsobiti při volbě císaře, nepovyšovalo důstojnost říše, a že to v říši samé cítili, to dokazují slova Sachsenspieglu: „an des Keisers walh sol der erste sein der Bischof von Meintz ... unter den leyen Fürsten ist der ... vierde der Schenk des Reichs (das ist der König von Behem); der hat keine walh, darumb dass er nicht deutsch ist.“ Avšak nebylo tomu tak; králové čeští volili, jen v tak zvaném collegium electorum nesedali, poněvadž jen právo volení vykonávali, ostatních prací volencův však se nedotýkali. Teprvé císař Josef I. dal se co král český v onom sboru skrze poslance zastupovati a učinil to proto, poněvadž propůjčením kurfirstství domu Brunšvicko-Lüneburskému corpus evangelicorum by bylo mělo o jeden hlas více nežli corpus catholicorum ve sboru volencův.

Vážíce nyní poměr českých zemí k říši v celku, zkrátka je vysloviti můžeme takto: volenství bylo regálem či osobním právem krále českého, povinnosti z důstojnosti volence vzcházející vázaly také jen osobu krále, pokud kurfirstem byl, země a národ český ale byly úplně od říše neodvislými.

XII. Poměr zemí českých ku koruně uherské a k zemím dědičným.

Země koruny české činily o sobě státoprávní celek, který se spravoval svými zákony a právy; král co držitel koruny aniž která jiná země jeho neměli práva, země české bez vůle jejich v čemkoli zavazovati. Jakož jsme v článku VIII. ukázali, považováni jsou obyvatelé království uherského a dědičných zemí za cizince v koruně české, kteří teprvé o obyvatelství ucházeti se museli. Nicméně však vyvinuly se během času jisté styky mezi zeměmi českými a dědičnými zeměmi i korunou uherskou, které nedovolovaly, aby tyto země jako cizina lhostejně naproti sobě stály.

První pohnutka, že země vzájemně se sbližovaly, byla okolnost ta, že osobu panovníka společnou měly; tuto věc zde šíře

rozebírati nemíníme, avšak že ona dosti vydatně působila na vzájemné poměry všech zemí, o tom již přesvědčen byl pan Vilém z Pernštejna, psav knížeti Těsinskému r. 1520: „pro Bůh, račte JMti raditi, chce-lit v Uhřích mocně královati, ať českého království neopouští a nedá se mu šeredně zkaziti. A prodlí-li se, nevím več vejde; snad by JMt chtěl jednati, ano bude pozdě.“ [17]) A králi Ludvíkovi samému psal týž znamenitý pán český téhož roku: „A jestli tohoto království českého sobě v řád neráčíte uvésti, vedlé zdání mého i v uherském bezpečně nestanete.“ [18]) Také vyslanci stavů vnitrorakouských zemí vyjádřili se roku 1540 ku stavům zemí českých, že k nim mají naději pomoci „jako k těm, kteří spolu s nimi pod jednoho krále a pána křídla pojati jsú.“ [19])

Druhá a nejzávažnější příčina a pohnutka ku sblížení se zemí českých, uherských a dědičných byly války turecké a nebezpečenství, které ustavičně od Turkův hrozilo. Vědělo se v Rakousích i na Moravě, že, když Uhersko přemoženo bude, také země rakouské i Morava tureckými voji přeplaveny budou. Za příčinou vlastní obrany svolaly tedy dědičné země i Morava a k vůli této ostatní země koruny české vojsko i peníze proti Turkům. Dokladů k tomu dalo by se uvésti veliké množství; na místě mnohých vyjímáme jen jeden z r. 1540, by se poznalo, jak záhy již potřeba vzájemné obrany uznána byla. Když se k válce proti Turkům strojilo, psal král Ferdinand I. stavům moravským, že vítězstvím Turkův v Uhřích „nejednou království uherské a slovanské a jiné země k němu příslušející, kteréž jako bašta těchto zemí jsú, ale i jiné okolní a příležící království a země v nebezpečenství, záhubu a k zkáze přijíti by musely.“ Protož prý již stavové rakouští povolili vojsko a peníze, a žádali krále, „abychom při jiných královstvích a zemích našich i jinde u poddaných o pomoc za času jednati ráčili“ a král podporoval žádost tuto u stavů moravských, praviv: „neb jestli že by země naše rakúské zkaženy byly, již by tyto země a poddaní naši, nemajíc jiných zemí před sebú, najbliže nepříteli přileželi i záhuby očekávati museli a vždy užitečnější jest, společně v čas aby jedni druhým pomáhali, nežli se opouštěti; nepochybujeme o Mark. Mor., že raději u souseda

[17]) Arch. čes. II. 149.
[18]) Arch. čes. I. 76.
[19]) Kopiář sněmov. I. 128.

nepříteli odpírati a brániti pomohú, nežli aby jeho do domuov svých očekávali.“

www.tiblool.com.cn

Tento jeden příklad stůj zde na místě mnohých, kterak války turecké země habsburské k sobě sbližovaly a myšlenku společné obrany v nich vzbuzovaly. Avšak společnou obranou neutrpěla samospráva a svézákonnost žádné těchto zemí; neb jednání o to dělo se vždy prostředkem osoby královy v zemích českých a každá země povolovala na sněmu svém vojsko a peníze. Tomu ovšem nevadilo, že, když potřeba toho vymáhala, země společně se raditi mohly, aby bez ztráty času tím snáze prostředky a pomoc ustanoveny býti mohly. Tak stavové moravští vyslovili r. 1525 stavům českým přání a zdání své, „aby JKM. ráčil jim s královstvím českým a s knížectvím slezským sjezdu v slušném místě příti a mezi ně osoby z království uherského též na ten sjezd vyslati, aby tu o pomoc proti Turku jednáno a zavříno býti mohlo, která by JKM. i také království uherskému platná býti mohla.“ Rovněž žádali r. 1540 stavové dolních Rakús, pěti zemí a hrabství Gorického na sněmu ve Vídni shromáždění skrze posly na stavích moravských, aby totéž učinili, co stavové čeští, kteří slíbili: „jestli že by tyto rakúské země, co by najužitečnějšího a najprospěšnějšího bylo, mezi sebú snesli, aby o tom na budúcí sněm obecní, kterýž by JKM. položiti ráčil, skrze posly své oznámili, a že JM. a oni země k témuž království náležející jakožto spoluoudy koruny české povolati a společné rozmluvení míti a poslóm od rakúských zemí vyslaným odpověď dáti ráčí.“ Stavové moravští k této žádosti Rakušanům odpověděli: „že jsme poslóm našim poručili s JKM. a s stavy království českého jednati a JKM. prositi, aby nám s těmi zeměmi shledání popříti ráčil a jestli že království české bude chtíti to učiniti a JKM. to dopustí, že my také poselství na slušné místo, kdež by se jmenovalo, vyslati chceme.“ A skutečně psali stavové moravští v tom smyslu i králi i stavům českým, onomu aby povolení k tomu dal, těmto, jestli že by se s Rakušany o společné shledání snesli, že Morava také jest ochotna, své posly k takovému sjezdu vyslati.[20])

Zdali k tomu společnému sjezdu přišlo, není nám známo; nezdá se však, poněvadž sněmovní památné knihy a kopiáře sněmovní o tom zmínky nečiní. Jediný sněm společný všech zemí: českých, dědičných a uherských, který skutečně držán byl, byl

[20]) Kopiář sněmov. I. 128.—142. Sněm. pam. kn. I. 77., 84.

sjezd v Linci 27. července r. 1614 zahájený, na kterémž se o tureckých záležitostech jednati mělo; avšak sjezd ten neměl žádných skutečných výsledků a rozešel se s nepořízenou.

Nedá se tedy upříti, že země české společný interes s ostatními zeměmi měly co se týče obrany proti zevnějšímu nepříteli a země tyto obětovaly během časů mnoho milionů a mnoho krve pro obranu zemí uherských. Avšak cokoli učinily a povolily, učinily a povolily na sněmu svém, domácím, a kdykoli s jinou zemí vyjednávaly, jak se to stalo v Linci, neb při konfederaci r. 1619, vyjednávaly skrze posly od země vyslané a tito poslové zastupovali zemi, majíce od ní instrukci a nezavíralo se podlé počtu hlav, nýbrž země svolovaly a jednaly skrze posly své. Státní právo české nezná pro tehdejší doby tedy žádného sboru, který by mimo sněmy koruny české země této koruny daněmi zavazovati a v kterékoli jiné závazky uvésti mohl. Společný sjezd zemí českých s jinými zeměmi mohl tedy jen s přivolením sněmů koruny české učiněn býti.

Že mezi zeměmi koruny české a dědičnými jest také rozdíl ten, že po vymření nynější dynastie volba nového krále náležeti bude generálnímu sněmu koruny české, o tom na tomto místě netřeba šířiti slov.

XIII. Král korunovaný.

Český stát uznával dvě moci vykonávající úlohu státní, jednu skutečně nesmrtelnou t. j. zemi, druhou jen v idei nesmrtelnou, t. j. důstojnost královskou, která v sobě jest nehynoucí, jejížto představovatelé jednotliví však smrti podrobeni jsou. Působnost a pravomocnost obou těchto mocí ústavou přísně od sebe rozděleny byly a každé z nich určitě vyměřena byla práva její. Země náležela národu a lidu, čili, pojímáme-li státoprávní význam země, říci můžeme, že země náležela sobě. Král ale, jsa povolán, aby na jeho osobě suverénita státu se vtělila, byl podlé ústavy povinen, výkonem symbolickým v zemi a království se uvázati; poněvadž nemohl se v každou plochu země zvláště uvazovati, bylo potřebí takového symbolického výkonu a to tím více, poněvadž král podlé ústavy nebyl pouze pánem země, nýbrž také vtělením suverénity státní. Nevykonav tohoto aktu symbolického, kterým v práva královská uváděn býval, nemohl také práv panovničích ústavou vyměřených vykonávati, i když na království volen aneb

dědičným právem k němu povolán byl. Tímto symbolickým výkonem, kterýmž král přisahaje na práva země v království se uvázal a země, slíbic mu věrnost a poddanost, za krále jej přijímala, bylo korunování v Praze.

www.libtool.com.cn

Podlé státního práva českého mohl jen korunovaný král zemi panovati a práva králi příslušná, vztahujteż se buď k suverénitě, buď k regaliím buď k soudní moci, vykonávati. Protož psali stavové čeští r. 1420 stavům moravským, aby Zykmunda neposlouchali jakožto krále českého, pravivše: „nebo to dobře víte, žeť J. M. není ještě pány českými za krále volen ani k českému království korunován.“ [21]) Protož také zavazovala se česká města, že úředníky od správy zemské ustanovené přijímati chtějí, „do niž by Pán Buoh této koruně české pána a krále nedal, a ten s jednostejným svolením vší obce českého království nedošel korunování řádného skutečného a v této zemi obyčejného.“ [22]) Jen král korunovaný měl právo, ouřady měst pražských saditi, jakož se pronesli Pražané na sněm r. 1446: „v našich městech nikdy jest úřaduov na KMt příslušných jiný nižádný nesadil, než král této země korunovaný; ne, by dědičný a zde rodilý královic byl i leta měl úplně došlá, ještě by saditi u nás úřaduov moci ani práva neměl, leč by korunován byl podlé této země řádu.“ [23]) Nade vši pochybnost jasně vyslovili to stavové čeští r. 1446 v poselství císaři Bedřichovi vzkázaném pravivše: „není úmysl jich, aby snad v řeči a v hlasu toliko pánem té země a jich byl, ale již i v skutku, aby sobě JMt korunovali podlé práv a obyčejuov té země starodávních.“ [24]) Protož takéž každý cizozemec, jsa za obyvatele zemí českých přijat, musí „napřed ujistiti, aby žádného jiného pána dědičného neměl než krále českého korunovaného.“ [25]) Práva a soudy zemské, když krále nebylo, nejsou zastaveny; avšak jen korunovaný král měl moc, práva pustiti.[26])

Když po zasednutí domu Habsburského vešlo v obyčej, aby králové čeští prvorozence své za živobytí svého na království

[21]) Arch. čes. III. 210.
[22]) Arch. čes. I. 200.
[23]) Arch. čes. II. 216.
[24]) Arch. čes. II. 210.
[25]) Zříz. Vladisl. Arch. čes. V. 192.
[26]) Kn. Tov. kap. 28.

voliti dali, vymiňovali sobě stavové, že voleným králům — tak se nazývali totiž takoví královici — má sice přislušeti tytul královský, avšak že žádných práv královských užívati nemají ani do panování se vkládati, pokud korunováni nebudou. Tak přijali stavové čeští Maximiliana, syna krále Ferdinanda I. za krále ještě za živobytí otce, přiřknouce mu tytul královský, „však s tou výminkou, aby se JMt za živobytí Jeho Královské Milosti v království, vladařství a v panování království českého žádnou mírou vkládati a nikterakž osobovati až po smrti JKMti neráčil.“ A stavové moravští, kteří taktéž Maximiliana za pána země své jakožto voleného krále českého uznali, dali tomu, že jen korunovaný král státní akty vykonávati může, jasný výraz žádajíce na králi Ferdinandu I.: „kdyžby po smrti krále JMti král Maximilian JMt vladařství a skutečné panování měl, aby JMt předkem nám našich svobod, řádův, práv a pořádkův majestátem svým potvrditi ráčil.“ Podobný poměr nastal, když král Matyáš synovce svého, Ferdinanda, čekancem království českého učinil a stavové jej za voleného krále přijali.

Aby však s korunováním krále dědičného prodlévano nebylo, nařizuje Majestas Carolina v čl. 38.: „aby všickni budúcí čeští králi, kteříž toho času v království budú přejasní, v šesti měsících pořád ode dne uvázání čtúc, byli povinni, povolajíce knížat, pánuov i vši obec království českého, jakož obyčej do tie chvíle byl, korunu královskú z rukou arcibiskupa pražského vzíti a na krále přeslavně se dáti korunovati.“ [27]) Protož dbali králové toho, aby syny a nástupce své na království korunovati dali ještě za živobytí svého, jakož to ku př. učinil král Matyáš, král Ferdinand II. atd. Ale tak korunovaný král nemohl práv královských vykonávati, pokud předchůdce jeho žil. Avšak jsou příklady, že králové na základě faktickéko držení koruny podlé práva dědičného suveréní práva královská vykonávali, a sice Josef I. a Josef II.,[28]) kteří nikdy na království české korunováni nebyli a nynější císař a král, který posud korunou českou korunován není; avšak již dvakráte slíbil, že „podlé práva a svatého obyčeje“ korunovati se dá,

[27]) „Suscipere et in regem gloriosissime coronari.“

[28]) Josef I. chtěl se ovšem dáti korunovati, avšak překážely mu v tom války a časná smrt jeho; Josef II. to neučinil z nechuti proti historickým právům zemí, které seč byl scentralisovati usiloval.

uznávaje tím tytéž povinnosti naproti koruně, které předkové jeho podlé státního práva českého plnili.*)

www.libtool.com.cn

Praktické případy.

Jak vykládati sluší §. 858. ob. zák. obč.

Jan Svátek podal c. k. okresnímu soudu v Říčanech žalobu, v kteréž toto uvedl: „Zahrada, která patří k mé usedlosti č. 19. v Sloupicích hraničí se zahradou náležející k usedlosti č. p. 18. tamtéž. Mezi těma oběma zahradama počínajíc od mé kolny byl plot z planěk, který ode dávna, pokud paměť dosahuje, zřizovali a opravovali majitelé usedlosti č. p. 18. Před několika lety odebral otec nynějšího majitele Jana Havránka kus po kusu celý plot, aniž by byl jiný na jeho místě postavil. Také nynější majitel opomíjí plot ten znova zříditi, průchod z jeho zahrady do mé jest docela volný, pročež z jeho zahrady do mé běhají slepice, husy a jiný dobytek, dělajíce mi tam škodu. Ostatně jest majitel č. p. 18. i proto povinen onen plot zříditi, že na celé té straně naší vsi, kde má usedlost se nachází, obyčejem zavedeno jest od let nepamětných, že každý hospodář hradí svou zahradu po levé straně a plot, o kterýž jde, právě leží po levé straně zahrady patřící k usedlosti č. p. 18. Také si majitel té usedlosti onen plot vždy přivlastňoval, zasazuje do něho stromy.“

O tom všem vedl několik svědků a žádal pak vedlé §. 85 ob. zák. obč., aby nalezeno bylo, že Jan Havránek jest povinen aby plot mezi zahradou při usedlosti č. pop. 18. v Sloupicích mezi zahradou při usedlosti č. pop. 19. po celé délce počínaje od jeho kolny ve lhůtě jemu ustanovené na svůj náklad znova vystavěl.

Po dolíčené při zavrhl c. k. okresní soud v Říčanech rozsudkem ze dne 4. září 1869 č. 4291. žalobu i s prosbou v ní položenou a odsoudil žalujícího, by žalovanému zaplatil soudní náklady a sice z následujících příčin:

Jak žalující ve své žalobě ze dne 13. října 1868 č. 3163.

*) Pokračování tohoto článku bude panu spisovateli až za delší dobu možné. (Pozn. red.)

uvedl, jak také žalovaný připouští a jak konečně přísežným seznáním svědků A., B., C. právě dokázáno jest, nachází se plot čili vlastně místo, kde plot dle žaloby vystaven býti má, na levé straně od vchodu do usedlosti č. pop. 18. v Sloupicích. Dle §. 858. ob. zák. obč. náleží ale na majitele nějakého statku, ač jest-li vůbec povinen svůj statek zahraditi, aby zahradil ho po pravé straně od hlavního vchodu. Žalující ovšem dokázal uvedenými třemi svědky, že se v Sloupicích již od let nepamětných jest zavedeno, že každý hospodář hradí svou zahradu po levé straně, k tomuto zvyku se ale dle §. 10. ob. zák. obč. hleděti nemůže, poněvadž §. 858. ob. zák. obč. bez každé výminky „sloví a nějaký protivný zvyk žádný ohled nevezme."

Další okolnosti žalujícím uvedené, že ze zahrady žalovaného poněvadž od zahrady žalujícího plotem oddělena není, do jeho zahrady slepice, husy a jiný dobytek chodí a škodu tam dělají, že si majitelé usedlosti č. p. 19. vždy onen plot přivlastňovali a jej zřizovali, konečně že otec nynějšího majitele tento plot kus po kuse odebral, jsou věcí docela lhostejnou. Žalující musel tedy dle §§. 10. a 858. ob. zák. obč. se svou žalobou odmrštěn býti.

Žalující odvolal se z toho rozsudku a uvedl ve své stížnosti as toto:

„Dvě jsou příčiny, z kterých má žaloba zavržena byla,

1) že žádám ohražení levé strany u své zahrady, kdežto §. 858. ob. zák. obč. ukládá vlastníku, aby svůj majetek ohradil výhradně po pravé straně;
2) že dle §. 10. ob. zák. obč. k žádnému zvyku hleděti se nemůže."

Co se první příčiny dotýče, sluší nejprvé uvážiti, čeho vlastně nařizuje §. 858. ob. zák. obč., při němž shledáme na prvním místě ustanovení, že každý vlastník musí na jedné straně ohraditi své prostranství, k čemuž přidáno jest ustanovení vedlejší, že to má býti (z pravidla) pravá strana od hlavního vchodu, neboť měl zákonodárce na mysli případ, kde všechna stavení jsou na jedné straně (viz Nippels Erläuterungen B. V. S. 322.) a že posud ohraženy nebyly, že tudíž jedná se o první ohražení.

Již z toho jest patrno, že hlavní váha neklade se na pravou stranu, nýbrž na to, by vůbec jedna strana byla ohražena, kdežto z okolností dalších lze posouditi, která strana to má býti na př. kdyby několik stavení mělo hlavní vchod od jihu, kdežto do ostatních by se vcházelo od severu.

Jinak věci se mají, když nejde o nové ohražení, nýbrž o udržení hradby, která dříve již byla, neb tu platí první věta uvedeného článku, kdež se praví: Jen kdyby ze zbořeniny otevřené sousedovi škoda nastávala, jest vlastník povinen, zeď v dobrém spůsobu chovati. Zde již hradba byla, zde nejde více o to, kdo má hraditi, nýbrž hlavně se jedná o to, že má hraditi. Dokázal jsem, že od nepamětných dob vlastníci č. p. 18. plot po levé straně jich hlavního vchodu zřizovali a opravovali, že výhradně práva vlastnická na něm vykonávali, že konečně také celý ten plot odebrali, čímž mi v zahradě nastává škoda jich dobytkem.

Jsa takto Jan Havránek, co vlastník č. 18. jediným držitelem toho plotu jest povinen i dále v dobrém spůsobu ho chovati, by mi z toho škoda nenastala, a poněvadž toho po dobrém nečiní, mohu ho pořadem práva k tomu pohnati.

Že jenom ten výklad čl. 858. ob. zák. obč. jest pravý, učí každého skutečný život, pro který zákony byly dány a ukazují skutečné poměry, dle nichž mnoho jest u nás obcí, kde vůbec vlastníci hradí své postranství po levé straně. Kdyby proti těm všem měl se vykládati §. 858. ob. zák. obč., jak to činí první stolice, nastal by v nich všech největší zmatek. Mnohý kdož řádný plot zděný si vystavěl, musil by ho snad vyměniti za nějaké zbořeniště jen proto, že nepojal se duch zákona, že hlavní váha kladla se na mrtvé slovo, že nevykládal se zákon v jeho upotřebení v skutečném životě, že jen abstraktně pitvala se jednotlivá jeho slova.

Avšak i druhá příčina nemá podstaty. Musím věc tu šíře vyložiti a to tím více, že zákonník náš právě v §. 10. velice jest nejasný, an opírá se o mínění vědecká, jež od té doby dávno jsou zavržena. Bylo při sdělávání našeho zákonníka rozšířeno mínění, že jen zákonodárce může býti zdrojem práva, že tedy právo obyčejové žádné platnosti a působnosti nemá, a protož zavrhlo se starší právo obyčejové vyjímajíc případy, kde zákon k němu se odvolává, jakož také zakázáno jest, by vyvinovalo se nové právo obyčejové buď proti zákonu nebo mimo něj; — obyčej přestal býti zdrojem práva, jakož ustanovuje jmenovaný §. 10. ob. zák. obč.

Leč od obyčeje jako práva obyčejového jako zdroje práva, jenž opakováním stává se právním pravidlem, rozeznávati sluší obyčej v přirozeném smyslu, jako zvyk, zvyklost, mrav a spůsob, který není základem práva, nýbrž jest pouhým opakováním

stejnorodých činů, stálým opětováním jistých událostí, jež základ svůj nemají v právním přesvědčení, nýbrž ve vědě ryze zevnější: consuetudo est altera natura. Na takový zvyk odvolává se často náš zákonník na př. v §§. 501., 549., 1109. a p. K tomu i já se odvolávám.

S mnohými vykladateli zákona dopustila se též první stolice podstatného omylu, že si obyčejové právo, o němž §. 10. jedná a přirozený obyčej (zvyk), který není výrazem právního přesvědčení, spletla a každý obyčej za nedovolený prohlásila, pokud zákon k němu se netáhne, ač to platí jenom o právu obyčejovém, kdežto obyčej přirozený (zvyk) vždy, aniž by potřebí bylo, by se zákon k němu táhl, platným zůstane a za platný uznati se musí. Přišlo-li tudíž v naší obci v obyčej, že hradil každý soused svůj statek po levé straně, nebyl tím rušen zákon, a jenom byl proveden, jak se účastníkům zdálo býti nejvýhodnější."

K této stížnosti změnil c. k. vrchní soud zemský nález první stolice a dal žalobě úplně průchod odvůvodniv své rozhodnutí takto:

Dle ustanovení §. 858. ob. zák. obč. není vůbec ten, kdo jediný zeď neb plaňku drží, povinen, když by se mu zbořila, znova ji vystavěti, jen kdyby ze zbořeniny otevřené sousedovi škodą nastávala, jest povinen zeď a plaňku v dobrém spůsobu zachovati, tedy kdyby zcela zbořena byla, ji také znovu vystavěti.

Žalovaný připustil, že dřevěná plaňka, která mezi jeho zahradou a zahradou žalujícího byla, již po několik let více tam nestojí, že pokud tam byla, dřívější držitelé tuto plaňku spravovali, totiž usedlosti č. pop. 18. ve Sloupicích nyní jemu patřící v dobrém stavu zachovávali a že ji jeho otec z části odstranil.

Žalovaný dále připouští, že za příčinou odstranění této plaňky vchod z jedné této zahrady do druhé volný jest a že za tou příčinou z jeho zahrady rozličný dobytek do zahrady žalujícího jde, ano připustil též, že se proto žalujícímu v jeho zahradě škoda děje.

Ježto žalující úplně souhlasnými výpovědmi tří svědků dle §. 137. ob. ř. soud. úplný důkaz o tom provedl, že žalovaného předchůdcové v právu netoliko onen plot vystavěli a jej v dobrém spůsobu zachovali, nýbrž že si ho také vždy přivlastňovali, jest na bíledni, že se v této rozepři jedná toliko o vystavění plaňky, kteráž patřila žalovanému, čímž žalovaný co nynější držitel pozemku, na kterémž tato plaňka stála, dle §. 858. ob. zák. obč. z té příčiny zavázán jest, poněvadž odstraněním této plaňky pro

žalujícího, co souseda, jak žalovaný sám doznává, netoliko škoda vzcházela, nýbrž i skutečně vzešla. Musilo tedy k odvolání žalujícího jeho úplně odůvodněnému žalobnímu žádání vyhověno a žalovanému lhůta k vystavění nové plaňky ustanovena býti.

www.linfool.com.cn

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského v království českém ze dne 25. ledna 1870 č. 3338.

—*rda.*

Poznámka. Litovati jest, že tato zajímavá rozepře nepřišla před třetí stolici, aby i tato byla nabyla příležitosti o ní rozhodovati. Ač ve skutečném životě velmi často jsou neshody stran ohražování statků, přec posud málo uveřejněno jest rozhodnutí v té záležitosti zákonem jasně nerozřešené, jakož také ve výkladech zákona málo nalézti lze podstatného o výkladu §. 558. ob. zák. obč.

Spor s pojišťovnou o náhradu škody z ohně.

(Dokončení.)

Obchodní soud pražský zavrhl žalobu naprosto rozsudkem ze dne 28. prosince 1868 č. 55049. z těchto **důvodů:**

Žalovatel Antonín Horák žádá dle žaloby de præs. 2. dubna 1868 č. 18231. na generálním jednatelství náhrady 700 zl. resp. 692 zl. 30 kr. r. m. za škodu po všech Svatých 1866 ohněm způsobenou na mlýně č. p. 12. ve Lhotě, poněvadž svůj mlýn i s přistaveným k němu domkem u oné pojišťovny a sice prostřednictvím jednatele pojišťovny této p. Josefa Šůry v únoru r. 1866 si pojistil a premii pojišťovací za rok 1866 v čas řádně zapravil.

Žalovatel ale práva nemá této náhrady žádati, poněvadž všeobecným podmínkám pojištění nedostál.

Bylť

1) povinen dle §. 2. těchto podmínek v návrhu pojišťovacím jakost, množství a cenu předmětu věrně a důkladně udati, kteroužto podmínku ale nevyplnil, udav dle police č. 1. ve svém pojišťovacím návrhu, že mlýn i s obydlím šindelem kryt jest, ačkoliv z protokolu o vyšetření škody ohněm spůsobené č. 2. a z likvidační noty č. 3. od žalovatele vlastnoručně podepsaných vychází, že mlýnice z většího dílu slamou kryta byla.

2) Byl žalovatel povinen, dle §. 21. těchto podmínek své pohledávání náhrady během roku po likvidaci škody prostředkem řádného procesu vymáhati, nemělo-li se pokládati za promlčené.

Z příloh č. 2. a 3. ale jde, že od likvidace škody dne 13. a 14. listopadu roku 1866 konané, až do podání žaloby de præs. 2. dubna 1868 více než rok uplynul.

Ztratil tedy žalovatel dle §. 20. a 21. těchto podmínek právo, na žalovaném ústavu nějaké náhrady požadovati, což také v listu od něho vlastnoručně podepsaném č. 4. sám uznal.

Ostatně se žalovatel v likvidační notě č. 2. výslovně zavázal, že soudní vysvědčení o své nevině žalovanému ústavu předloží, což ve své žalobě a také později učiniti opomenul, pročež také dle §. 10. podmínek oprávněn není, náhradu škody žádati.

Musil tedy žalovatel se svou žalobou býti naprosto odmrštěn.

K námitce žalovatele, že výminky na polici č. 1. vytknuté jej nevíží, hleděti se nemohlo, poněvadž žalovaný ústav jen za těmito výminkami pojištění jeho mlýna přijal a žalovatel obdržev polici, proti ní žádné námitky nečinil a tedy se za to míti musí, že se mlčky těmto výminkám podrobil; všecky dedukce z toho od žalovatele odvozované tedy odpadají.

Soudní náklady nebyly přisouzeny proto, že žalovatel u žalovaného ústavu pojištěn jsa, domýšleti se mohl, že mu nějaká náhrada přísluší a tudíž jej za svévolně při vedoucího považovati nelze.

Vrchní soud zemský k odvolání se žalujícího změnil nález stolice první a nalezl: Pražské hlavní jednatelství Pěšťského pojišťovacího ústavu povinno jest, zaplatiti do 14 dnů žalujícímu Antonínu Horákovi náhradu škody 692 zl. 30 kr. r. m. s 6% úroky ode dne žaloby, jakmile žalující vykáže se úředním vysvědčením, jímž se dosvědčuje, že shořením mlýna vinen není.

K rozhodnutí tomuto připojeny tyto důvody:

Žalované hlavní jednatelství doznává, že žalující prostředkem jednatele Josefa Šůry svůj mlýn proti škodě z ohně pojistil a premii zaplatil, že mlýn v čase, na který pojištěn byl, vyhořel, že dle přílohy odpovědi č. 3. škoda dne 14. listopadu 1866 jeho úředníkem na 880 zl. a po odpočtení 5 premie 183 zl. 70 kr. na 696 zl. 30 kr. vypočtena byla, kteroužto částku žalující v replice na 692 zl. 30 kr. obmezil.

Následkem toho bylo žalované hlavní jednatelství dle §. 10.

podmínek pojišťovacích povinno, žalujícímu náhradu škody ve 14 dnech vyplatiti.

www.libtool.com.cn

Hlavní jednatelství myslí však, že k tomuto placení zavázáno není, poněvadž

a) žalující mlýn pojištěný při pojišťování nesprávně popsal;

b) nárok náhrady škody promlčením minul a

c) poněvadž žalující úřední vysvědčení o své bezvinnosti nepředložil.

Avšak první dvě námitky jsou bezdůvodné. Neb dle §. 20. pojišťovacích podmínek činí každé zamlčení, nesprávné aneb překroucené udání, určení neb žádání přemrštěné ceny, zkrátka každý podvodný úmysl před aneb po ohni, pokud by to na výši náhrady nějakého vlivu míti mohlo, dále každé nesplnění neb lstivé obejití závazku pojištění neplatným.

Tento účinek nemůže tedy každé a jakékoliv zamlčení některé okolnosti míti, nýbrž nastoupiti může účinek tento jen tehdy, když se zamlčení z podvodného úmyslu stalo a na náhradu nějakého vlivu míti mohlo, aneb když nějaký převzatý závazek splněn nebyl, nýbrž lstivě se obešel.

Takové zamlčení žalované hlavní jednatelství ani netvrdilo neb pouze k protokolu o vyšetření škody č. 2. odpovědi se odvolávajíc uvedlo, že žalující, který při pojišťování mlýna udal, že mlýn šindelem kryt jest, při vyšetřování škody doznal, že mlýnské stavení celé šindelem, však mlýnice slamou a jen na dolních rozích šindelem kryty byly.

Nehledíc k tomu, že hlavní jednatelství návrh pojišťovací žalujícího a popsání pojištěného objektu od jednatele nepředložilo, pročež posouditi nelze, kdo toto nesprávné udání učinil, totiž jestli žalující neb jednatel sám, jest dotčené udání v hlavní věci správné, odchylka však velmi nepatrna a bylo již při vypočtení škody k ní hleděno, poněvadž jen cena toho, co skutečně shořelo technicky byla určena.

Podstatného zamlčení a sice z podvodného úmyslu učiněného, aby větší náhrada docílena byla, zde není, ba není tu ani úmyslu, dosáhnouti menší premie, poněvadž, jak uvedeno, ona odchylka velmi nepatrna jest, ana škoda na stavení dle přílohy č. 3. k odpovědi pouze 261 zl. 15 kr., za ostatní však na 641 zl. 17 kr. vypočtena byla a ostatně ústav dle §. 5. podmínek pojišťovacích bez ohledu na premie jen skutečnou škodu nahražuje a poněvadž

konečně ústav dle §. 5. předmět, který pojištěn býti měl, ohledal a nic závadného nenašel.

www.libtool.com.cn

Kdyby i tato nepatrná a nepodstatná odchylka dokázána a od žalujícího doznána byla, nemůže dle §. 20. podmínek jeho právu k náhradě na újmu býti.

Jestli že tedy úředník hlavního jednatelství na místě toho, aby povinnost svou, náhradu vypočtenou žalujícímu zaopatřiti, splnil, žalujícího přemlouval, že právo k náhradě škody ztratil a předstíraje mu, že cestou milosti náhradu obdrží, jej k podepsání vyjádření č. 3. a 4. odpovědi přiměl, není takové prohlášení pro žalujícího, který v hlavní věci v omyl uveden byl, dle §. 871. ob. zák. obč. závazné a to tím méně, ano jest německy sepsáno a žalující německy mluvit a psát neumí.

Co se však promlčení nároku náhrady tkne, musí se dle §. 21. podmínek každá náhrada v roce po účtování škody a po skončeném úředním ohledání soudní žalobou žádati; obě tyto podmínky musí se tedy vykázati, má-li promlčení nastati, avšak že by se úřední vyšetření tohoto ohně bylo stalo a již skončeno bylo, to hlavní jednatelství ani netvrdilo, tím méně dokázalo, ač by k tomu na základě protokolu o vyšetření škody č. 2. dostatečné příčiny bylo mělo, a žalující na otázku 3. udal, že pro tento oheň vyšetřování u c. k. okresního soudu v J. zavedeno bylo, že jemu ale známo není, jaký výsledek mělo.

Nemůže tedy o promlčení žádné řeči býti.

Co se konečně tkne předložení úředního vysvědčení o bezvině žalujícího, náleží jej dle §. 10. podmínek na žádost ústavu před vyplacením náhrady předložiti, hlavní jednatelství však hned při ohledání škody prohlásilo, že nárok žalujícího k náhradě minul a zavrhlo i jeho žádosti za milost, tak že až dosud placení nenastalo, nyní však náleželo hlavní jednatelství dle §. 10. podmínek pod tou výminkou k placení odsouditi, když žalující vysvědčení ono předloží.

Z tohoto změnění rozsudku dle §. 400. s. ř. a dv. dekretu ze dne 9. května 1785 č. 426. s. s. z. jde, že se náklady soudní první stolice zrušují a že každá strana náklady odvolací sama ponese.

Nejvyšší soud stvrdil nález stolice druhé z těchto **důvodů:**

Nález stolice druhé musí býti v platnosti udržen, poněvadž není tu příčiny ani dle zákona ani dle smlouvy, proč by právo žalujícího k náhradě pokládati se mělo za minulé.

Pokud se týče křivého udání krytby ve smlouvě pojišťovací, dokazují slova v §. 20. podm. poj. položená: „zkrátka, každý podvodnický úmysl“, že jimi mělo vše, co předcházelo, v jeden obecný výraz se zahrnouti, a že tím vlastní význam všeho toho ještě zřejměji měl býti vyznačen; jen obmyslná (z úmyslu nepravá) udání o vlastnostech předmětu pojištěného mají tedy za účinek ztrátu práva k náhradě, nikoli však i udání mylná, vzešlá z menší bedlivosti neb z nepravého ponětí věci.

O vyjádřeních žalujícího č. 3. a 4., jimiž se žalované jednatelství dokládá, tvrdíc, že jimi žalující sám uznal, kterak všeho práva k náhradě pozbyl, sluší pak především podotknouti, že učiněna byla, jakož obsah jich sám dokazuje, následkem výkladů a poučení, činěných žalujícímu od úředníků ústavu, kterými mu dokazováno bylo, že všeho práva pozbyl; z vyjádření těchto vychází tedy jedině, že žalující výkladům oněm víry dávaje se domníval, že všeho práva pozbyl. Avšak opustil-li později tento náhled, když se byl o mylnosti jeho přesvědčil a hledí-li nyní dovésti práva svého, nelze proti tomu užiti vyjádření oněch č. 3. a 4., poněvadž vyjádření tato v sobě neobsahují, že by se byl žalující práva svého vzdal.

Pokud se týče promlčení, budiž k tomu ukázáno, že pojišťovna sama žádá, aby žalující vykázal se vysvědčením neviny; z toho pak již ovšem jde, že pohořelý vyčkati musí ukončení úředního pátrání po příčině ohně, než se náhrady může domáhati; má-li za vysvědčení žádati, musí věděti, že vyšetřování již jest ukončeno: Avšak že o ukončení vyšetřování zpraven byl a kdy, pojišťovna nedokázala. Pokud tedy žalující vůbec práva svého k náhradě ani domáhati se nemohl, nemohlo se také promlčení práva jeho počíti. Žalované jednatelství hájíc se promlčením, mělo dokázati, že jsou tu podmínky promlčení, což se však nestalo.

Nález vrchního soudu jest tedy dle práva vynešen.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 19. ledna 1870 č. 9368.

Dr. Černý.

Příspěvek k §. 241. ob. ř. s. o srotulování sporných spisů a jich příloh.

V písemně líčené rozepři Václava Klímy s Josefem Jelínkem *v příčině odevzdání* mlýna č. 20. v Podkovanech bylo k sepsání spisů

www.libtool.com.cn

stání na den 5. listopadu 1868 položeno, ku kterémuž zástupce žalovaného dne 18. prosince 1868 pod č. 3864. spisy, kteréž jemu dodány byly, předložil. Poněvadž ale na jevo vyšlo, že ze spisů těch přílohy žalobní A. C. F. scházejí, bylo stání odloženo a nové na den 5. února 1869 ustanoveno. I toto stání, před kterýmž zástupce žalovaného ohlásil, že příloh těchto od svého zmocnitele neobdržel a u něho jich najíti nemůže, bylo odloženo, proto že výměr, tohoto stání se týkající, žalujícímu dodán býti nemohl. O odročení tom bylo opětně oběma stranám výměrem ze dne 30. dubna 1869 č. 1685. civ. věděti dáno a nové stání k sepsání spisů položeno s tím doložením, že nyní na žalujícího náleží, aby přílohy žalobní A., C., F. od žalovaného nepředložené sám k srotulování předložil, jinak že by i bez těchto příloh spisy sporné srotulovány byly.

Na výměr ten stěžoval si žalující Václav Klíma; proto že dle §. 241. ob. ř. s. soudci nepřísluší, aby mu nařídil, že má přílohy své žaloby sám k srotulování předložiti, an žalující naopak oprávněn jest na to naléhati, aby odpůrce přílohy jemu dodané žaloby předložil a aby jiné přílohy se nekladly než ty, které mu dodány byly; za kteroužto příčinou, pakli by odpůrce příloh těchto nepoložil, rozsudek vynešen býti nemůže nehledíc k těmto přílohám. O tyto důvody se opíraje žádal žalující, aby dle resoluce ze dne 11. září 1784 č. 335. odpůrce k tomu přidržen byl, by přílohy A., C., F. jemu dodané k srotulování předložil.

Rozhodnutím ze dne 14. června 1869 č. 19515. dal c. k. vrchní soud zemský stížnosti té potud místa, že nařídil, že onen díl výměru tohoto, jímžto Václavu Klímovi nařízeno, aby sám přílohy A., C., F. k srotulování předložil, platnosti pozbyti má; proto že srotulování spisů bez toho pod následky §§. 242. a 243. ob. ř. s. nařízeno bylo a na obě strany náleží, k tomu hleděti, aby přílohy sporných spisů, ku kterým se strany táhly, položeny byly; v §. 241. ob. ř. s. neobsahuje se povinnost, nýbrž jen oprávnění, aby každá strana sporné spisy a přílohy jí dodané k srotulování předložila; dodává pak se tam, že strana povinna není, připustiti toho, aby jiné spisy vloženy byly; §. 242. ob. ř. s. jen, když by jedna strana k srotulování spisů se nedostavila, té straně, která přišla, právo dává, své vlastní spisy a přílohy vložiti; není tudíž soud ani oprávněn vkládati se rozkazy svými v to, kdo sporné spisy a jich přílohy vložiti má.

Nežli toto rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského vydáno bylo, byly dne 5. června 1869 spisy srotulovány a poněvadž se k tomu ani žalovaný ani jeho zástupce nedostavil, bylo rozhodnuto, že spisy

od něho předložené totiž žaloba bez příloh A., C., F. vloženy býti mají. Proti tomu protestoval při stání žalující a dovolávaje se výměru ze dne 30. dubna 1869 č. 1685. žádal za odročení stání potud, až by žalovaný i přílohy žaloby jemu dodané k srotulování předložil.

www.libtool.com.cn

Vzdor tomuto odporu žalujícího bylo srotulování spisů i bez vložení příloh žaloby A., C., F. provedeno a výměrem ze dne 7. června 1869 č. 2774. o tom oběma stranám věděti dáno s tím dokladem, že rozsudek v této rozepři vydán bude, až dojde rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského o stížnosti Václava Klímy na výměr ze dne 30. dubna 1869 č. 1685.; neb k protestu Václava Klímy hleděti nelze, proto že žalující k tomu práva nemá a soudu nepřisluší stání odročiti, poněvadž resoluci ze dne 11. září 1784 č. 335. sb. z. s. k tomuto případu vztahovati nelze, ano zaslání spisů s prosbou o jich sepsání úplně tomu se rovná, jako by strana zasílající je sama při stání byla; žalující mimo to osobně k stání na den 5. června 1869 položenému se dostavil, na něho tedy náleželo, aby vložil sám spisy, od odpůrce nepředložené, pakli chtěl, aby vloženy byly; neb §. 241. ob. ř. s. vyhražuje sice každé straně právo, neukládá však nižádné za povinnost, aby spisy a přílohy svého odpůrce vložila, což ze slov tohoto článku „a není povinen dopustiti, aby jiné položeny byly“ patrně na jevě jest.

Na výměr ten stěžoval si žalující a opakuje totéž co ve své dřívější stížnosti uvedl, ukazoval k §. 241. a 242. ob. ř. s. a k tomu, že ano za prokázání prvopisů nežádáno, rekurent jich předložiti povinen není a jich vůbec také nemá, any mu při požáru shořely.

Rozhodnutím ze dne 28. července 1869 č. 24467. zrušil c. k. vrchní soud zemský výměr tento a nařídil c. k. okresnímu soudu, aby pod následky §§. 242. a 243. ob. ř. s. nové stání k srotulování spisů nařídil; proto že dne 5. června 1869, když spisy této rozepře srotulovány byly, rekurs Václava Klímy na výměr ze dne 30. dubna 1869 č. 1685. podaný ještě vyřízen nebyl, tento rekurs ale právě o sporné otázce položení žalobních příloh A., C., F. jedná, pročež, pokud není rozhodnuto, kdo tyto přílohy položiti má a zdali vůbec některá strana povinna jest, tyto přílohy položiti, Václav Klíma ku stání se dostaviv příčinu měl, proti provedenému srotulování spisů protestovati, a za odročení tohoto stání žádati.

Na rozhodnutí toto stěžoval si Václav Klíma k nejvyššímu soudu, uváděje v mimořádné stížnosti své dovolací, že mu prvopisy příloh žalobních A., C., F. shořely, že odpůrce, o tom se dověděv, jich *předložiti se zdráhá*, ač by se dvě z těchto příloh z pozemečných kniho pa-

www.rdbook.com.cn

tři daly, vyřízením c. k. vrchního soudu zemského, že ale rozhodnuto není, kdo přílohy žalobní A., C., F. položiti povinen jest, ano se jim povoluje, jiné přílohy nežli prvopisy položiti.

C. k. nejvyšší soud zavrhnul však stížnost z těchto **důvodů**:

Náhled soudu první i druhé stolice, že dle §. 241. ob. ř. s. každá strana spisy a přílohy svého odpůrce, jí dodané položiti sice oprávněna jest, avšak povinna není, jest mylný; proto že slovo „hat“ (má), jehož zákonodárce v tomto §. zajisté bez rozvahy nepoužil, nade vší pochybnost jenom povinnost vyznačuje, čehož se tím více držeti sluší, poněvadž kdyby sporná strana pouze oprávněna byla dodávané jí spisy a přílohy odpůrcovy k srotulování předložiti, jiné pak položiti dáti kdyby povinna nebyla, jí by zcela na vůli dáno bylo, překaziti položení listin pro právo odpůrcovo nejdůležitějších a nejrozhodnějších a tím toho docíliti, aby odpůrce při svou ztratil; avšak v §. 241. ob. ř. s. není žádného opatření, kterým by soupeře k položení dodaných spisů a příloh odpůrcových nutiti lze bylo, z čehož na bíledni jest, že také soudci nepřísluší, spornou stranu pokutami a podobnými postředky donucovacími k vyplnění této povinnosti donucovati; právní následek z nevyplnění této povinnosti vzejíti může tedy jen ten, že takováto strana, dle analogie §. 242. ob. ř. s. práva pozbývá, opříti se tomu, aby jiné spisy a přílohy se srotulovaly, nežli které jí byly dodány a že připustiti musí, aby odpůrce své vlastní spisy a přílohy mohl dáti srotulovati.

Jest tedy §em 242. ob. ř. s. i v tomto případě žalujícímu a rekurentu Václavu Klímovi zákonní prostředek poskytnut, srotulování příloh žalobních A., C., F., které žalovaný vložiti buď nechce, buď nemůže, na vzdor tomu provésti, i kdyby pravda bylo, že prvopisy těchto příloh požárem ztratil, proto že přílohou A. jest trhová smlouva do knih vložená o mlýně č. 20. v Podkovanech ze dne 29. září 1864, přílohou C. žádost Josefa Jelínka ze dne 29. listopadu 1865 č. 4598. za záznam nedoplatku trhové ceny 6903 zl. na usedlosti č. 9. v Spíkalu Václavu Klímovi náležící a listinou F. knihovní výtah ze dne 21. ledna 1865 o mlýně č. 20. v Podkovanech, rekurent mohl si tedy listiny A., C. z knih pozemečných spisy a knihovního výtahu F. nové vyhotovení opatřiti a srotulovati dáti.

Rozhodnutí c. kr. nejvyššího soudu ze dne 10. února 1870 č. 1458.

J. Hellmann.

www.libtool.com.cn

Zprávy

o týdenních schůzích právnické jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 27. ledna 1870.

Předseda: starosta p. M. Havelka, rada c. k. vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: 1. jednatel p. dr. Jan Strakatý.

Členů bylo přítomno: 13.

I. Pan starosta odpovídá k dotazu, kterýž učinil p. dr. Milde v týdenní schůzi dne 20. ledna 1870 o smlouvě s nakladatelstvem „Právníka“ na rok 1870. Vedlé odpovědi této smlouval s p. drem Edv. Grégrem o vydávání „Právníka“ v roce 1870 první jednatel pan dr. Strakatý, kterýž vylíčiv věc navrhuje, aby smlouva s p. drem Edv. Grégrem učiněná o vydávání „Právníka“ až do konce roku 1869 obnovena byla na rok 1870 za posavadními výminkami. Návrh tento byl s vyhražením, že jej schválí valná hromada, přijat všemi hlasy.

II. Pan dr. Strakatý referuje o žádosti právnického spolku „Všehrda“ za snížení předplatného na „Právník“ a navrhuje, aby pp. členům „Všehrda“ sníženo bylo předplatné na „Právník“ o 25%, v případě ze 6 zl. na 4 zl., ač svolí-li k tomu i nakladatel pan dr. Edv. Grégr. Návrh tento byl přijat všemi hlasy.

III. Pan starosta sděluje, že se pan dr. Škarda vzdal redakce „Právníka“ a hodnosti místostarosty „Jednoty právnické“ a navrhuje, aby prozatím ponecháno bylo pp. redaktorům dru Černému a dru Bürglovi, by buď s p. drem Škardou se srozuměli, aby na dále zůstal v redakci, buď aby sami na sebe redaktorství převzali.

Pan prof. dr. Randa navrhuje: 1) aby „Jednota právnická“ panu dru Škardovi vyslovila své uznání a vřelé díky za jeho účinné podporování „Právníka“, jakož i lítost svou nad jeho odstoupením, zároveň aby jej však požádala za jeho další setrvání v redakci; 2) pro případ, že by pan dr. Škarda v redakci nesetrval, aby redakce ponechána byla pp. dru Černému a dru Bürglovi.

Pan starosta a pan dr. Milde podporujou tyto návrhy.

Když byl pan dr. Černý poukázal na zásluhy pana dra Škardy o „Právník“ a k tomu, že by prospěch toho časopisu spolkového vyžadoval, aby pan dr. Škarda, když by v pracích redakčních na dále činně súčastniti se nemohl, aspoň jmeno své propůjčil časopisu, jejž byl k novému životu vzkřísil a k zdárnému rozkvětu přivedl; — a *když pan dr.* Černý dále sobě a p. dru Bürglovi co do druhého ná-

vrhu p. prof. dra Randy vyžádal lhůtu na rozmyšlenou, odstoupil pan prof. dr. Randa od druhé části svého návrhu, kdežto část první přijata byla všemi hlasy.

Co se týče hodnosti místostarosty, kteréž se byl p. dr. Škarda vzdal, poukazuje pan starosta k valné hromadě v nejbližé příští době, kteréž náležeti bude voliti nové představenstvo vůbec.

IV. Pan dr. Strakatý podal pak zprávu o příjmech a výdajech v měsíci prosinci 1869. Zpráva ta vzata bez poznámky na vědomí.

V. Pan dr. Milde navrhuje, aby k týdenním schůzím „Jednoty právnické“ zvolen byl na místě čtvrtku jiný den, na př. středa. K návrhu p. prof. dra Randy bylo usnešeno, aby porada o tomto návrhu odložena byla k příští schůzi týdenní.

VI. Pan dr. Strakatý sděluje, že „Matice slovinská“ darovala „Jednotě právnické“ několik knih, zároveň že „Jednotě právnické“ darovali: pan dr. Škarda svůj spis „Právník český“, pp. dr. Milde, dr. Randa a dr. Strakatý své honoráře za práce v „Právníku“ uveřejněné k poctě za článek do „Právníka“.

VII. Pan dr. Strakatý navrhuje, aby příští valná hromada vypsána byla na den 10. února 1870 o 6. hodině večerní a aby program tohoto valného shromáždění byl:

1) Zpráva jednatelova a účetní.

2) Zpráva přehlížitelů účtů za rok 1868.

3) Porada o obnovení smlouvy nakladatelské s panem dr. Edv. Grégrem o vydávání „Právníka“.

4) Volba přednostenstva.

5) Volné návrhy.

Návrh tento byl přijat.

Týdenní schůze dne 3. února 1870.

Předseda: Starosta pan M. Havelka, rada c. k. vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: 1. jednatel dr. Jan Strakatý.

Členů bylo přítomno: 15.

I. Bylo schváleno, aby bylo p. Webrovi za služby konané v druhém půlletí 1869 vyplaceno 15 zl.

II. Pan dr. Bürgel sděluje, že pan dr. Škarda přislíbil setrvati v redakci „Právníka“.

III. Pan dr. Bürgel odůvodňuje návrhy své o prostředcích, jimiž by se zvýšiti dala činnost „Jednoty právnické.“

www.libtool.com.cn

Navrhuje, aby

1) venkovští členové „Jednoty právnické“ dostávali „Právník“ za 4 zl. a aby část 2 zl. nedostávající se na předplatné 6 zl. nakladatelstvu nahražena byla z prostředků „Jednoty právnické“;
2) aby též v listech politických uveřejňován byl stručný obsah důležitějších přednášek i debat v schůzích týdenních, jež uveřejniti schůze týdenní za vhodné uzná a aby zůstaveno bylo představenstvu k provedení toho po případě vyzvati za spoluúčinkování některého člena „Jednoty právnické“;
3) aby k zvláštní žádosti aspoň čtyř členů „Práv. jedn.“ uspořádány byly mimo schůzi týdenní systematické přednášky, zvláště o nových zákonech.

První část tohoto návrhu odevzdána byla k uvážení a proskoumání vedlé návrhu p. prof. dra Randy, kterýž návrh podporován byl i p. starostou, zvláštní komisi, dle návrhu p. dra Strakatého z tří členů sestávající a bylo k návrhu p. dra Vrťátka, jenž ve prospěch rozšíření „Právníka“ žádá, aby předplatné na časopis tento zahrnuto bylo v příspěvku spolkovém, čímž by i rovnost mezi všemi členy „Jedn. práv.“ docílena byla, a k návrhu p. dra Milde uloženo komisi, aby vzala na zřetel, zdali by se výhoda p. drem Bürglem pro venkovské členy navržena, nemohla rozšířiti na všechny členy. Do komise této byli pak zvoleni pp. dr. Randa, Bürgel a Strakatý.

Druhý návrh p. dra Bürgla byl přijat s tou změnou, p. starostou a p. prof. Randou navrženou, že se nemá schůze týdenní o tom usnášeti, které přednášky by v listech politických měly býti uveřejněny, nýbrž že rozhodnutí o tom zůstaveno býti má představenstvu.

V debatě o návrhu třetím měli podílu p. starosta a pp. dr. Randa, Nápravník, Milde a Strakatý.

Pan prof. dr. Randa poukazoval též k tomu, jak by k čilejšímu ruchu v „Jednotě právnické“ přispívalo, když by měla zvláštní svou místnost, kdež by si pořídili mohla čítárnu. I bylo uloženo komisi zvolené o návrhu pana dra Bürgla, uvažovati i změnu místností i návrh p. drem Mildem v předešlé schůzi učiněný, aby totiž i den schůzí týdenních byl změněn.

Týdenní schůze dne 27. února 1870.

Předseda: Náměstek starostův pan prof. dr. Ant. Randa.
Zapisovatel: 2. jednatel dr. Josef Sobička.
Členů bylo přítomno: 13.

I) Pan Předseda oznamuje, že se hlásí vstoupiti do „Jednoty

právnické“ dr. Arnošt Lom v Praze. Nebylo činěno námitek a byl tudíž dr. Arnošt Lom do „Jednoty právnické“ přijat jednohlasně.

www.libtool.com.cn

II. Pan dr. K. Bürgel podal pak úryvek z tiskového zákonodárství, zejmena o zabavení tiskopisů a sice zpředu de lege ferenda, pak dle zákonů našich.*)

Rozprava o přednášce této byla odročena k příští schůzi.

Dr. Jos. Sobička.

Nálezy nejvyššího soudu.

Pohledávání směnečné lze ku pojištění exekučně vložiti i tehdy, když zjištěno již bylo na základě smlouvy a když jedná se o obranách proti rozkazu platebnímu podaných.

Nález ze dne 14. srpna 1869 č. 7967.

(G. H. č. 1. r. 1870.)

K vyklizení pozemků vyvlastněných vyhledávati nesluší pomoci soudní, nýbrž pomoci úřadů politických.

Nález ze dne 21. dubna 1869 č. 4595.

(G. H. č. 2. r. 1870.)

Kdo k soudu složiti chceš pojistné, podej ho k tomu soudu obchodnímu, v jehož okrsku nalezá se jednatelství, u něhož bys jinak byl platil.

Nález ze dne 24. listop. 1869 č. 13366.

(G. H. č. 3. r. 1870.)

Na místě obran proti směnečnému rozkazu platebnímu, které pro formální nedostatky byly vráceny, mohou ve lhůtě k opětnému předložení ustanovené podány býti též obrany jiného obsahu, aniž by lze bylo vrátiti je z povinnosti úřední.

Nález ze dne 24. listop. 1869 č. 13412.

(G. H. č. 4. r. 1870.)

Majitel směnky, jejížto neplacení bylo vysvědčeno, neoznámiv vysvědčení toto předchůdci svému ve lhůtě určité, neztrácí dle čl. 45. ř. sm. přece práva, žádati na předchůdci, na něhož žaluje, úroku ode dne žaloby.

Nález ze dne 18. listop. 1869 č. 8502.

(G. H. č. 5. r. 1870.)

---

*) Viz „Právník seš. III. str. 91. a seš. V. str. 145.

www.libtool.com.cn

Mnoho-li obnáší čistý výnos živnosti nějaké, toho dovésti nelze ani přísahou rozhodovací nevratitelnou ani přísahou oceňovací.

Nález ze dne 17. listop. 1869 č. 8103.

(G. H. č. 5. r. 1870.)

Zástavní právo, ježto dopravci přísluší dle čl. 382. obch. zák. vztahuje se jen na pohledávání, ježto souvisí se zbožím dopraveným.

Nález z dne 22. pros. 1869 č. 11562.

(G. Z. č. 6. r. 1870.)

Amortisace nemá místa, nalezaly-li se na blanketu směnečném pouze podpis příjemcův, suma směnečná a čas dospělosti.

Nález ze dne 29. prosince 1869 č. 14798.

(G. H. č. 7. r. 1870.)

Prolongací směnky po dospělosti učiněnou promlčení se nepřerušuje.

Nález ze dne 10. června 1869 č. 5381.

(G. H. č. 7. r. 1870.)

Společníci pře položiti musí žalobní jistotu rukou společnou a nerozdílnou.

Nález ze dne 1. června 1869 č. 5890.

(G. H. č. r. 7. 1870.)

Deník.

Předběžné upozornění. S obzvláštním potěšením upozorňujeme všecky pány právníky české na dílo, jehož první sešit právě se vydává a o němž v čísle příštím podáme zprávu obšírnější — dílo pro dějepis český vůbec, pro historii kulturní národa našeho, zejmena ale pro právníky české veledůležité a svého spůsobu monumentální, jež by scházeti nemělo v knihovně žádného uvědomělého právníka českého.

Jsouť to:

Reliquiae tabularum terrae regni Bohemiae, anno MDXLI. igne consumptarum čili **Pozůstatky desk zemských království českého r. 1541 pohořelých. Dílu I. sv. I.**

Nákladem hraběte Jindřicha Jaroslava Clama-Martinice vydal dr. Josef Emler.

www.libtool.com.cn

Pokud jest vlastník obmezen u vykonávání vlastnického práva, zejmena co se týče zřizování podniků průmyslových neb hospodářských?

Podává JUDr. **Antonín Randa**, c. k. řádný prof. práv.

Dle obsahu vlastnictví může vlastník věcí svou libovolně nakládati, může jí užívati neb bez užitku nechati, neb dokonce zkaziti, může ji zcela neb z části na jiné převésti. (§. 362. a 363. ob. zák. obč.)

Přes to má i výkon vlastnického práva mezí svých. Jednak nesmí se tím sahati v soukromá práva jiného,[1]) jednak nesmí se vystupovati z mezí, kteréž zákonodárství z důvodů veřejného blaha v příčině té klade. Obmezení druhu prvního jeví se co účinky cizích práv věcných, o kterých na jiném místě jednati sluší. Sem patří toliko obmezení způsobu druhého t. zv. obmezení zákonná, záležející vesměs v tom, že vlastník buďsi něco snášeti neb něco opomenouti musí, co by jinak snášeti neb opomenouti nemusel.[2]) Obmezení ta jsou následující:

1) Majitelé břehů jsou povinni, snášeti přistání a připevnění lodí a vorů na místech úřadně k tomu ustanovených, jakož i trpěti stávající vodní stezky (Leinpfad, Treppelweg) a sice bezplatně, pakli do dne 26. července 1869, kteréhož zákon vodní

---

[1]) Na př. toho, jemuž náleží nějaká služebnost neb právo zástavní k věci. Pokud se ale právo cizí neruší, lze vlastnické právo libovolně vykonávati, třeba by jiným z toho škoda vzcházela. Tak na př. může vlastník na své půdě studni kopati, byť i následkem toho studně souseda vypráhla a není ze škody z toho vzešlé práv. Arg. §. 1305. ob. zák. obč.

[2]) Rozdíl těchto zákonných obmezení vlastníka od služebností záleží v tom, že při služebnostech obmezení vlastníka jest účin-

ze dne 30. května 1869 č. 93. v moc vstoupil, žádné náhrady nepožívali;[3]) jinak ovšem jen za náhradu (§. 8. zák. vod.).

V případech pilné potřeby (Nothfall) musí majitel břehu dopustiti přistání a vysazení lodí neb nákladu na každém příhodném místě, ovšem že za náhradu.

2) Držitel břehu může sice břeh svůj upevniti; nesmí však něco stavěti neb něčeho sázeti, čím by řádný tok řeky se zjinačil aneb co by plavbě neb jinému spůsobu užívání vody bylo na újmu. Vůbec jest k stavbám takovým potřebí povolení správních úřadů (§. 413. ob. zák. obč.).

3) Ten, jemuž náleží soukromá voda tekoucí, jest při užívání vody obmezen právy ostatních oprávněných jakož i ohledy veřejnými zákonem vytknutými. Zejmena nesmí se užíváním vody spůsobiti porušení práv cizích znečištěním vody, zpátečným tokem (Rückstau), zaplavením neb zbahněním cizích pozemků (§. 30. zák. vod.[4]).

4) Vlastník pozemku nesmí libovolně změniti přirozený odtok soukromých vod tekoucích ku škodě dolního pozemku; rovněž nesmí vlastník dolního gruntu zameziti přirozený odtok takových vod ku škodě vrchního pozemku (§. 11. vod. zák.[5]).

Odvádí-li zejmena vlastník gruntu vodu soukromou v [illegible] zích svého pozemku, musí vodu prvé, nežli se tato cizí p[illegible] dotkne, do původního řečiště zpět vésti, leč že by se jin[illegible]

---

kem (rubem) cizího práva, kdežto v našem případě obme[illegible] jest věcí hlavní (lícem, stránkou přední), právo jiným z t[illegible] plynoucí toliko účinkem čili rubem onoho obmezení (strán[illegible] sekundární); pak že služebnosti slouží vždy toliko individue[illegible] potřebě určité osoby neb věci a pominutím potřeby té pom[illegible] (§§. 472.—475., 484., 485., 504., 525., 529.), kdežto obme[illegible] zákonná k určité osobě neb věci nehledí, nýbrž každému p[illegible] spívají, kdož v tom kterém stavu se nachází. O obmezení vla[illegible] nictví nemůže býti řeči, pakli vlastník k určitému kon[illegible] povinován jest, na př. při realních břemenech jistého dru[illegible] Srov. také Windscheid, Pand. §. 169. poz.

[3]) Při vodních stezkách nestačí faktické požívání náhrady, ný[illegible] prokázati sluší právní její titul.

[4]) To ustanovují obnov. zříz. zemské. Q. 46., 47. a městská pr[illegible] L. 3—6.

[5]) K tomu konci dává již římské právo actio de aqua et aqua p[illegible] via arcenda (39. 3). Srov. Windscheid, §. 169. 4. S[illegible] také obnovené zřízení zemské. Q. 46. a městská práva čes[illegible] L. 3—6.

odtokem právům cizím žádná újma nespůsobila (§§. 11. a 12. zák. vod.[6])

www.libtool.com.cn

5) Ten, jemuž přisluší právo k lovení ryb, nemůže nikdy klásti odporu proti výkonu jiných spůsobů užívání vody, nýbrž může toliko žádati za náhradu, kterouž ustanoví správní úřad, a pakli strany na tom nepřestávají: soud. (§. 19. zák. vod.)

6) Vlastník smí movitou věc svou, která se na cizí pozemek dostala, na tomto stíhati a odnášeti; ovšem musí vlastníkovi nahraditi škodu tím spůsobenou (§. 384. ob. zák. obč.). Zákonník zmínil se sice o tomto případném obmezení vlastnictví toliko pokud se týče stíhání rojů včel domácích a jiných krotkých a skrocených zvířat; nelze však pochybovati, že v §. 384. zák. vysloven jest princip, jehož obdobně užívati lze ve všech podobných případech. Tak na př. když obilí, ovoce, stromy atd. vichřicí na cizí půdu unešeny byly neb když jsme věc svou v cizím domě ležeti nechali.[7])

Že se v §. 384. ob. zák. obč. setkáváme s principem právním, plyne již z toho, že vlastník věc svou dle §§. 354. a 366. zák.

---

[6]) Na tomto místě nelze ale uvésti další ustanovení §. 15. a 16. zák. vod., že se cestou správní z důvodů užitečnosti nařídíti může i vyvlastnění vody:

a) aby vlastník tekoucí vody, tuto, pokud jí zapotřebí nemá a jí také do lhůty jemu úřadně položené nepotřebil, jinému, jenž ji zužitkovati může, za přiměřenou náhradu postoupil;

b) aby vlastník pozemku zřízení služebností za přiměřenou náhradu k tomu konci dovolil, aby cizí voda přes jeho pozemek se vodila a k tomu konci potřebná díla se zřídila;

neboť v případech těchto vlastnictví není zákonem bezprostředně obmezeno, nýbrž toliko vlastník k postoupení jistého práva povinován jest.

[7]) Římské právo poskytuje v případech shora uvedených zcela všeobecně interdictum prohibitorium neb actio ad exhibendum. L. 5. §. 3., L. 9. §. 1., L. 15. D. 10. 4. Srov. Windscheid l. c. poz. 21. Povinnost vlastníka má tudíž ráz obligační. (Obligatio ex lege.) Rakouské právo nezná ale předpisu římského práva, že vlastník pozemku sousedovi každý třetí den dovoliti musí sbírání přespadlého ovoce (Interdictum de glande legenda. D. 43. 28.) a rovněž nezná další předpis, že týž snášeti musí převisuté větve stromu sousedova do výše 15 střevíců (Interdictum de arbor. caed. 43. 27.). Srovn. k tomu Windscheid, §. 169. poz. 9. 10.; Arndts, §. 131. poz.; poněkud jinak Bekker, Jahrb. f. g. R. V. str. 164. násl. — Vlastník gruntu má totiž dle §. 422. ob. zák. obč. právo, vytrhati kořeny cizího stromu pod jeho půdou, a skle-

od každého nazpět žádati může, kdož ji bez jeho vůle drží (detinuje), neb dokonce zadržuje, a že tudíž nahodilá okolnost ta, že se věc na cizí pozemek dostala, výkonu práva vlastnického k ní na újmu býti nemůže. Jinak byla by tu nerozluštěná kollise mezi právem k věci movité a nemovité.

7) K provedení staveb vodních, ježto za účel mají ochranu pozemků proti vodě neb upravení toku vodního, pak k zařízením trativodním neb vodovodním mohou se na základě usnešení většiny podílníků správní cestou utvořiti společenstva vodní (Wassergenossenschaften) a menšina statkářů musí pak připustiti, aby se pozemky jejich upravily a upotřebily k účelům shora uvedeným dle usnešení většiny (§§. 20.—25. zák. vod.).

8) Vlastník pozemku snášeti musí kutání (Schürfen) na gruntu svém podobně i jiné jeho upotřebení k účelům hornictví; — ovšem za náhradu — dle předpisů zákona horního ze dne 23. května 1855 č. 146. (§§. 16., 17., 98., 100.).

9) Vlastník pozemku povinen jest snášeti, aby se dříví a jiné lesní výrobky přes jeho pozemek — ovšem za náhradu — dopravovaly, ač jestli že by jinak doprava buď dokonce nemožná buď nepřiměřeným nákladem spojena byla (§. 24. zák. lesního 3. prosince 1852 č. 250.). Podobně musí vlastník soukromé vody plavební cizího dříví po své vodě dovoliti, ač jest-li toho nevyhnutelně potřebí (§. 26. téhož zák.).

Jiných obmezení vlastnického práva rak. zákonník nezná; zejmena nepřijal následující předpisy římského (z části německého a pruského) práva:

a) že vlastník dopustiti musí sousedovi cestu nevyhnutelně potřebnou (Nothweg) k jeho pozemku. L. 14. §. 1. D. 8. 6. Obdoba z §. 384. zák. nemá tu místa; není tu totiž podobných případů, poněvadž se tu jedná o stálý, pravidelný přístup a nabyvatel při nabytí pozemku postarati se může o vhodnou cestu neb stezku. Tím vyloučeno není, že se snad z důvodů jiných právo na zřízení cesty dovozovati může. Na př. z domnělé vůle stran neb pořizujícího. Srov. ostatek ohledně vodní stezky č. 1.;

štiti neb užívati větve nad jeho půdou visící. Tím odpadla sice vůbec potřeba uvedených žalob římských; přes to ale může se přihoditi i ohledně ovoce případ v textu uvedený, což Förster III. str. 155. přehlídl. Srov. Windscheid, poz. 10.

www.libtool.com.cn

b) že vlastník pozemku nové stavby neb stavby jistého druhu na př. chlévy, kanály atd. podobně i studně toliko v jisté vzdálenosti od gruntu sousedova zřizovati smí. (Jus interstitii.) L. 24. §. 12. D. 39. 2. §§. 125. sq. I. 8. Förster III. S. 148.;

c) že vlastník na svém gruntu nesmí taková díla (opus) zřizovati, kterýmž se sousedovi třeba toliko nepřímo na př. kouřem, hřmotem, zápachem atd. nepříležitosti neb škoda v míře neobyčejné způsobuje. Zejmena nesmí na př. dle římského práva vlastník ex taberna casearia fumum in superiora aedificia immittere, L. 8. §. 5. 6. D. 8. 5. nesmí takové vodní zřízení na př. koupele míti, které majiteli sousední budovy assiduum humorem způsobuje. L. 17. §. 2. D. 8. 5.; nesmí in suo lapidem caedere, ut in meum fragmenta cadant. L. 8. §. 5. D. eod. atd.

O této velmi záhadné otázce rozpředla se v posledním čase živá kontroverse. Srov. Spangenberg, Archiv f. civ. P. IX. S. 271. flg.; Ihering, Jahrb. für Dogm. VI. str. 92. sq.; Vangerow, §. 297. poz.; Windscheid §. 169. poz. 7., 19., 20.; Bluntschli, §. 87. poz.; Pagenstecher, Eigenthum I. st. 121. — naproti tomu Hesse, Jahrb. für Dogm. VIII. str. 96.—133., kterýž poslední naproti panující theorii, že soused trpěti musí nepříležitosti z obyčejného, nikoliv ale z neobyčejného užívání pozemku pocházející (Spangenberg l. c.) postavil theorii, že soused opírati se může jenom „solchen Anlagen (opus), in Folge deren feste oder flüssige Körper nothwendig oder unmittelbar in das Nachbargebiet hinüber getrieben oder geleitet werden." (S. 118.) Však s tím výkladem, jemuž na oko nadsvědčuje užívané slovo: immittere in suo hactenus alii facere licet, quatenus nihil in alienum immittat L. 8. §. 5. cit. nesrovnávají se místa, jako L. 8. §. 5., L. 14; L. 17. §. 2. D. 8. 5. (licere fumum non gravem, puta ex foco in suo facere). Pro nesrovnalost pramenů jest proto různost náhledů v theorii a v praxi obecnoprávní velká — na újmu bezpečnosti živností a obchodu. Sporno hlavně, smí-li se na újmu sousedovi zříditi chemické továrny, plynárny, cihelny, železnice atd.[8])

---

[8]) Francouzské právo (Code Nap. art. 674) a italský zák. (Cod. ital. art. 574) připouštějí zřízení způsobu uvedeného jen

www.libtool.com.cn

Podlé rakouského práva, kteréž nižádného o tom nemá ustanovení, nelze pochybovati, že sousedovi právo k takovéto zápovědi — ač nemá-li služebnosti negativní (§. 476. zák.) — nikterak nepřísluší; neboť pokud vlastník na svém, tudíž v mezích svého práva jedná, není ze škod jiným z toho vzešlých práv (§. 1305.). Jen tolik lze připustiti, že se soused opříti může každému zřízení, kteréž přímo za účel má, hnáti pevná neb tekutá tělesa do sousedovy vrstvy vzduchu (Luftraum §. 297. zák.); neboť v tom leží skutečné (hmotné) porušení cizí sféry vlastnické. Protož zmiňuje se také §. 475. zák. o služebnosti: fumi et stillicidii immittendi. (Pro rakouské právo lze tedy náhled Hesseho ovšem schváliti.)

Toliko správnímu úřadu přísluší právo, aby z důvodů veřejné bezpečnosti zejmena zdravotní policie podmínky ustanovil, za kterýmiž jisté nebezpečné neb škodlivé podniky zřizovati lze. (Srov. §. 31.—38. zák. živnost. z 20. pros. 1859.) [9])

Očividně jest tento stav věcí právům soukromým velmi nepříznivý, ano i nebezpečný. — Pruská legislace není v příčině té lepší rakouské; náhled Förstera III. str. 142., jenž pro

---

ve vzdálenosti ustanovené zákonem neb obyčejem k uvarování vší škody sousedů — (à distances ... prescrits par les reglements et usages [ital. dall' autorita giudiziaria] pour éviter de nuire au voisin). Vedlé těchto předpisů nepřipouští teorie a soudní praxis francouská a italská zřízení továren na újmu sousedům. Srov. obšírný článek: Sareda v Archivio giuridico Serafiniho III. str. 31.—60.; pak Accolas, Droit fr. I. str. 700., kterýž míní, že předpis čl. 674. Cod. ani smlouvou vymeziti nelze. (?)

[9]) §. 31. „Die Genehmigung der Betriebsanlage ist bei allen freien oder concessionirten Gewerben nothwendig, welche mit Feuerstätten, Dampfmaschinen oder Wasserwerken betrieben werden, oder welche durch gesundheitsschädliche Einflüsse, durch die Sicherheit bedrohende Betriebsarten, durch üblen Geruch oder durch ungewöhnliches Geräusch die Nachbarschaft zu gefährden oder zu belästigen geeignet sind."

§. 32. „Im Allgemeinen hat die Behörde bei solchen Betriebsanlagen im kürzesten Wege die allenfalls in Betracht kommenden Uebelstände zu prüfen, und die etwa nöthigen Bedingungen und Beschränkungen vorzuschreiben, wobei insbesondere darauf zu sehen ist, dass für Kirchen, Schulen, Krankenhäuser und andere öffentliche Anstalten und Gebäude aus derlei Gewerbsanlagen keine Störung erwachse."

www.libtool.com.cn

pruské právo přijímá náhled dnešní římské theorie, nelze ze zákona odůvodniti.

Do soukromého práva nenáležejí obmezení vlastnického práva z důvodů veřejných, zejmena policejních neb národohospodářských. Sem počítati sluší hlavně obmezení vlastníků lesů neb půdy lesní dle zák. lesního ze dne 3. prosince 1852 č. 250. (§§. 2.—19.); obmezení u rozdělování nemovitých statků (zejmena selských) — nyní zákonem zemským ze dne 20. prosince 1869 č. 152. v Čechách ovšem již zrušená — atd.

K výkladu zákona ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z.

V první své rozpravě „k výkladu zákona ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z.“ *) snažili jsme se podati základní zásady, na nichž zákon ten spočívá a stručně některých sporných otázek se dotknuvše, svůj náhled pronésti a odůvodniti. Tentokráte však pustíme se do podrobností a pokusíme se o to, zevrubně rozebrati otázku, který jest pravý modus procedendi v záležitostech rozdělování pozemkův.

Povšechně jsme již na tuto otázku odpověděli; odpovědí tou ale vystačíme jenom potud, pokud jsou veřejné knihy tak úplné, že jsou na listu držebnosti vyznačeny všecky jednotlivé části držebnosti. Čeho jest ale zapotřebí a jak musí býti žádost za oddělení pozemku od statku ve veřejných knihách zapsaného instruována, když pozemek ten na listu držebnosti při statku vyznačen není?

Přede vším vezměme v uvážení náhledy, které o této věci v právnické literatuře projeveny byly a pak náhledy, dle nichž se soudové řídí.

V č. 39. r. 1869 časopisu pro notářství v Rakousku, vydávaného od spolku notářův v Rakousích nad a pod Enží a v Solnohradsku projevil František Mohilla náhled, že v případech, kde držebnost usedlosti na listu držebnosti ani dle dřívějších provisorií ani dle stálého katastru vyznamenána není, této neúplnosti pozemní knihy dříve odpomoženo a držebnost usedlosti na základě úředně ztvrzených výpisův z katastru na listu držebnosti dotýčné pozemní knihy buď úplně anebo jen ohledně parcelí, které se ode-

*) Viz „Právníka“ z r. 1869 seš. XIX. str. 657. a násl.

www.libtool.com.cn

psáti mají, vyznačena a pak teprv za odepsání žádáno býti má; odůvodňuje však tento náhled tím, že ovšem na listu držebnosti pozemní knihy nic odepsáno býti nemůže, co tam obsaženo není a že pozemní kniha nejvhodněji jest zařízena jen tenkráte, když na listu držebnosti usedlost nejen svým obecným pojmenováním, nýbrž také se všemi částmi, tudíž i se stavebními a pozemkovými parcelemi dle stálého katastru vyznamenána jest.

Mohilla má za to, že tento požadavek také v §. 2. patentu ze dne 22. dubna 1794 č. 171. s. z. s. podpory nachází, kterýž §. nařizuje, že každý nemovitý statek, jenž v katastru co zvláštní a samostatný nemovitý předmět uveden jest, v hlavní knize desk zemských dle svého katastrálního poznamenání zvláštní zápis míti má, „čímž se právě všecko rozumí, co pod touto rubrikou v katastru vyznačeno jest, tak aby rubrika zemských desk a stálého katastru úplně souhlasily."

Co se týká provedení takového organisování pozemní knihy, míní Mohilla, že jest to věc státní správy samé, dokládaje, že v markrabství moravském jsou pozemní knihy od tohoto ideálu velmi vzdáleny a že zemský zákon, daný dne 24. září 1868, kterýmž svobodné rozdělování pozemkův prohlášeno bylo a zákon ze 6. února 1869 č. 18. ř. z. v praxi s velkými potkávají se překážkami.

Jiný náhled hájí v čísle 52. ročníku 1869 svrchudotčeného časopisu Jan Triller, který předeslav, že také v Krajině pozemní knihy v dřívějších časech, zvláště co se týče rubriky držebnosti velmi nedostatečně vedeny byly; že velmi zřídka jednotlivé části usedlosti na listu držebnosti vyznamenány jsou a že tudíž pochybno jest, zdali pozemní parcely, které odděleny býti mají, také skutečně integrujícími částmi kmenové usedlosti jsou a že k docílení právní jistoty přede vším tento nedostatek vyznačením všech parcelí do rubriky držebnosti statku napraven býti musí; a poukázav k praxi, jaká v Krajině u soudův panuje: vyslovuje se, že v případě tom §. 11. cís. nařízení z 16. března 1851 č. 67. ř. z. k provedení přijíti má, který doslovně zní: „Jsou-li pozemní knihy tak nedostatečně vedené, aneb tak špatně zachované, že spolehlivého přehledu a dostatečné jistoty pro knihovní výkony, které se v nich před se vzíti mají, neposkytují, budiž v každém případu, když se má žádost za vklad aneb za záznam vyříditi, ohledně této usedlosti úplný výpis z knih sdělán, který pak jako v případu §. 10.

místo hlavní knihy zastupovati a co taková při dalších vkladech považována býti má.“

Triller dovozuje, že v tomto zákoně jest jasně a nepopíratelně zásada vyslovena, že tabulární žádost pro nedostatečný stav pozemní knihy nikdy zavržena býti nemůže, nýbrž že spíše nedostatky spůsobem citovaným zákonem vytknutým z povinnosti úřadu napraviti se musí a že se pak žádost řádně vyříditi má.

„Z toho následuje,“ praví Triller, „že také zvláště v případech knihovního odpisování a přepisování, kde jednotlivé k usedlosti náležité parcely v držebnosti pozemní knihy vyznamenané nejsou, soudce se zřetelem na výše citovaný zákon oprávněn není, takovou žádost pro dřívější nedostatečné vedení pozemní knihy zamítnouti, nýbrž spíše povinen jest, nedostatek pozemní knihy dle předpisu svrchudotčeného zákona z povinnosti úřadu opraviti a žádost teprvé pak vyříditi.

Naproti tomu zdá se notáři J. V. H. (číslo 4. r. 1870 svrchupsaného časopisu), že v Horních Rakousích obtíží a překážek při rozdělování pozemkův dle zákona ze dne 6. února 1869 nebude. Na doklad toho tvrzení odvolává se k nařízení c. k. ministerstva spravedlnosti ze dne 23. března 1850 č. 3082., které předpisuje, že v záležitostech oddělování pozemkův následující průkazy předloženy býti musí:

1) smlouva o faktické držbě pozemku, jenž má býti oddělen s obapolným vyjádřením o právech držby;
2) arch majetku dle stálého katastru;
3) výpis z knih o statku, od něhož se oddělení státi má;
4) katastrální arch o usedlosti, kterou kupec odděleného statku již drží;
5) když pozemní knihy téhož pod jiným okresním soudem stojí, výpis z těch knih;
6) vyjádření, zda-li oddělený pozemek k statku kupcovu připsán býti aneb zdali zvláštní knihovní list zařízen býti má.

Dále poukazuje notář J. V. H. k praxi, která v Rakousích nad Enží panuje, že, když jednotlivé části některé parcely se oddělují, k zjištění pravé její výměry znalcem, zeměměřičem aneb c. k. zemským geometrem brouillon z katastrální mapy se vyhotoví, v kterém katastrální parcelní číslo celého pozemku, jakož i jeho další oddělení dle hranic a sousedních mezí vyznačeno jest. Mimo to má za to, že to neškodí, když se též pomocí c. k. berního úřadu nové archy o výnosu *pozemkův* ohledně oddělených částí

ihned sdělají a daně pozemní se rozepíšou, ačkoliv tato poslednější manipulace teprv po provedeném oddělení předepsána jest.

„Vůbec ale," praví J. V. H., „musí se při sepsání žádostí za oddělení pozemkův předpis §. 435. ob. zák. obč. na zřeteli míti, dle kterého při nabývání nemovité věci odevzdávající a přijímající, pak věc, která se odevzdává i meze její, jakož i titul, z kterého jí přijímající nabude, udány býti mají."

J. V. H. soudí, že zákon z 6. února 1869 tím snáze provésti se může, ano zákonem ze dne 26. září 1868 volné oddělování pozemkův prohlášeno, ana volná posloupnost v selské statky zákonem ze dne 26. července 1868 zavedena jest a ano zaokrouhlování a scelování pozemkův zákonem ze dne 3. března 1868 obcím a jednotlivým držitelům se odporučují.

Ostatně nesdílí J. V. H. náhled svých výše jmenovaných kolegův, že by se k provedení oddělení pozemkův dle zákona ze dne 6. února 1869 dříve musela držebnost ve veřejných knihách dle katastru vyznamenati, neboť ani v patentu o zemských deskách ze dne 3. října 1754, ani v patentu o pozemečných knihách ze dne 24. července 1791 pro Horní Rakousy předepsáno není, že výměry plochové v rubrice určitě vyznamenány býti musí.

Konečně vyjadřuje se J. V. H., že ohledání, vyměření aneb rozdělení pozemkův dle zákona ze dne 6. února 1869 jenom tenkráte jest potřebí, když musí býti prokázáno, že dle §. 10. téhož zákona výměna pozemkův se stane, kterou se lepší zaokrouhlení pozemkův dosáhne.

Přihledněmež nyní k náhledům soudní praxe.

Jeden c. k. okresní soud na Moravě zamítnul žádost za oddělení pozemkův, ačkoliv mimo jiné průkazy také úředně stvrzený výtah z katastru předložen byl, proto, že „není prokázáno, že parcely v katastrálním výtahu od c. k. berního úřadu stvrzeném uvedené ještě k skutečné držebnosti náležejí" — a v jiném případě mimo to také proto, že „předložený, od c. k. berního úřadu ověřený katastrální výtah do knih vtělen býti nemůže" — vzdor tomu, že v těchto případech smlouvy se všemi náležitostmi instrumentorum quarendigiatorum opatřeny byly.

C. kr. okresní soud v Uherském Brodě výměrem ze dne 10. června 1869 č. 3320. manžele Františka a Rosalii B. s jejich žádostí za knihovní vyznamenání parcelí k jejich čtvrtlánní živnosti č. p. 55. v L. v katastru připsaných v rubrice držebnosti jejich živnosti zamítnul a c. k. moravsko-slezský vrchní soud zemský

rozhodnutím ze dne 24. srpna 1869 č. 10821. potvrdil tento výměr z následujících důvodův:

www.libool.com.cn

Aby knihovně nemovitý statek na někoho připsán byl, jest dle všech patentův o pozemečních knihách vydaných a zvláště dle §§. 431. a 435. ob. zák. obč. zapotřebí, aby listina k tomu cíli sdělaná nejen věc dle jejích mezí, polohy a vlastnosti její, nýbrž také titul, z něhož a spůsob, kterým se vlastnictví nabyti má, obsahovala. Předložený výtah stálého katastru ale neobsahuje ani titul ani spůsob nabyvací a nemůže tedy na jeho základě knihovní připsání povoleno býti. (Číslo 39. č. p. n.)

V Slezsku panuje v tomto ohledu dle zprávy notáře v Těšíně Ondřeje Kotuly (číslo 2. č. p. n.) zvláštní procedura. Též v Slezsku uznává se toho potřeba, aby parcely v rubrice držebnosti vyznamenány byly; avšak pokročilo se tam o něco dále. Podá se totiž žádost opatřená katastrálním výpisem a vysvědčením obecního představenstva, že N. N. vykázané parcely skutečně v držení má, a v příčině vyznačení těchto parcel v rubriku držebnosti usedlosti žádá se o zavedení ediktálního řízení. Taková žádost se bez překážky vyřídí, v pozemeční knize poznamená a sdělá se edikt, který v Opavských novinách se uveřejní a na soudní desce jakož i v obci se vyvěsí a který svým obsahem všecky, jižto právo míti se domnívají, vyzývá, aby se ve 30 dnech přihlásili, an by jinak vklad parcel co nepopřené držebnosti žadatelovy vykonán byl.

Trhovou smlouvou ze dne 14. srpna 1869 koupili manželé Josef a Kateřina B. parcelní číslo 1296. ve výměře 1418 čtv. sáhů od živnosti č. p. 7. v K. za 200 zl. a žádali sub pr. 15. srpna 1869 č. 3849. u c. k. okresního soudu v Stokeravě za odepsání parcely té od živnosti č. p. 7. v K., otevření nového knihovního zápisu pro ni a vklad vlastnictví k ní pro žadatele. C. k. okresní soud výměrem ze dne 18. srpna 1869 žádost zamítl, „poněvadž parcela ta v pozemní knize zanešena není.“

K stížnosti z toho výměru podané, v které se mezi jiným také na to poukazovalo, že dle katastru parcelní číslo 1296. skutečně k živnosti č. p. 7. v K. náleží; že ale katastrální výtah sám co listina k zcela jiným zhotovená účelům, zvláště k účelu vyměřování c. k. daní, žádného důkazu v otázkách o vlastnictví nepodává a za tou příčinou k žádosti přiložen nebyl, že ostatně, an byl katastr úředně veden, při vyřizování žádosti na něj zřetel vzat býti mohl, — potvrdil c. k. vrchní soud zemský ve Vídni rozhodnutím ze dne 27. října 1869 č. 21645. výměr první stolice

a sice z toho důvodu, že žadatelé neprokázali, že parcela, o niž tu jde, k živnosti č. p. 7. v K. náleží.

www.libtool.com.cn

Mimořádné revisní stížnosti c. k. nejvyšší soud nedal místa, „neboť stěžovatelé měli k své žádosti katastrální výtah přiložiti, poněvadž to není věcí soudu, aby se z povinnosti úřadu pro stranu o důkazy staral, zdali který pozemek jest částí které usedlosti čili nic.“ (Číslo 6. č. p. n.)

V Krajině zase dle zprávy J. Tillera musí v případě, o němž jest řeč, žádost s katastrálním výtahem a pak s nástinem dotýčné jednotlivé pozemky i pozemky sousední naznačujícím od držitele kmenové usedlosti podána býti, pak se musí žádati za reambulaci všech k této kmenové usedlosti náležitých parcel s přivzetím obecního představenstva a za vyrozumění všech knihovních věřitelův a sousedův v příčině vkladu pozemních parcel do pozemeční knihy.

U vyřízení takové žádosti vyšle se soudní úředník k předsevzetí úředního jednání in loco rei sitae, t. j. k ohledání jednotlivých pozemkův. Pak se vyzdvihne vyhotovení dotýčného reambulačního protokolu na 1 zl. kolku a na základě jeho žádá se za knihovní vklad pozemečních parcel, kterážto poslednější žádost také s žádostí za odepsání a přepsání spojiti se může.

(Dokončení příště.)

Praktické případy.

Žaloba o vydání původních listin, kteréž odpůrce u sebe chová a které předloženy býti mají k roku ohledacímu.

Obec Hrazská žalovala na Jana Srdnatého bývalého starostu svého o zaplacení náhrady 1641 zl. Žalovaný přiložil k své písemné odpovědi několik přepisův protokolů sepsaných o zasedáních zastupitelstva obecního za jeho úřadování. Žalující obec žádala za ohledání originálův před soudem, že však sama mimosoudně protokoly ze svého archivu odpůrci svému k ohledání vydati nechtěla, podal Jan Srdnatý na ni žalobu žádaje, aby za právo nalezeno bylo: „že obec H. povinna jest, předložiti k ohledání před soudem *původní* protokoly ze dne . . ., jichž přepisy jeho odpovědi de

www.libroot.com.cn

præs. 6. září 1869 č. 2823. byly přiloženy, jinak že by tyto přepisy za bezvadné se považovaly; dále že obec povinna jest nahraditi mu náklady soudní.“

Při stání tvrdil zástupce obce v odpovědi své, že zasedání obecních výborů dle čl. 40. ob. zák. obč. jsou veřejná a že dle čl. 150. téhož zák. každému členu obce na vůli jest nahlédnouti v protokoly o snešeních sepsané, jiných práv že zákon obecní členům obce nepřiznává; myslí-li Jan Srdnatý, že mu větší právo přisluší, odvolejž se k okresnímu zastupitelstvu; avšak nikdy nepřisluší mu právo, žalovati v té příčině před soudem (čl. 83. a 89. ob. zák. obč.). Dále tvrdil zástupce obce žalované, že protokoly se sepisují z nařízení veřejného právn a působením obce, kteráž je i uschovává; že tedy jsou vlastně jen pro obec a k potřebě obecní; předložením, uschováním neb zapečetěním těchto listin při soudu k účelům soukromým minuly by se se svým určením; takovéto právo úda jednotliveho v obci bylo „by na újmu ostatním, jimž právo náleží do těchto listin u obce nahlédati. Také dle ob. obč. práva nelze žalobní prosbu odůvodniti; neboť čl. 844. ob. zák. obč. dí, „že služebností, mezníků a listin ku společné potřebě náležitých děliti nelze; že služebnosti pozemkové všem účastníkům prospívají a že listiny se uloží, není-li tomu jinak nic na závadu, u nejstaršího účastníka; ostatním účástníkům dají se na jejich náklad přepisy věrou opatřené.“ O vydání listin ku ohledání jich před soudem ve sporném řízení ve smyslu této žaloby nemluví ob. zák. obč. nikde. Dále podotkl zástupce obce, že není odůvodněna žalobní prosba, aby, nebudou-li předloženy listiny ony, za patrně bezvadné uznány byly, a žádal za zavržení žaloby.

Žalující Jan Srdnatý uvedl v replice své jakož již dříve v žalobě, jak pronásledován jest od obce, která jej o náhradu 1641 zl. z jeho úřadování žaluje a mu pomůcek k hájení se odnímá; dokládal se tím, že mu přisluší společné právo k těmto písemným průvodům, jakožto členu obce, kteráž tyto listiny jenom co uschovavatelkyně má ve svém držení.

C. k. okresní soud na Nov. Hradech rozsudkem ze dne 17. ledna 1870 č. 156. civ. dal průchod žalobní prosbě, toliko zavrhl dodatek, že by jinak tyto přepisy za bezvadné se považovaly.

Příčiny: Jan Srdnatý žádá, by obec listiny, které uschovává a při stání ohledati chce, k tomuto ohledání předložila aneb jich předložení dopustila; tyto písemné průvody dle čl. 825. a

844. ob. zák. obč. nelze děliti a právo k nim náleží ex lege jmenovitě dle čl. 10. a 50. ob. zák. obč. z dne 16. dubna 1864 a dle smyslu čl. 414. a 415. ob. zák. obč. více osobám zde vzláště členům obce. Jan Srdnatý jest členem obce Hrazské, má tedy i právo při stání ohledacím, spoluužívati listin, které spolupřičiněním jeho jakožto obecního starosty ve spůsobě protokolů obecního výboru povstaly. Vycházíť to i z přirozených zásad právních, jichž dle čl. 7. ob. zák. obč. co akcesorního práva užiti lze, když se Jan Srdnatý, co bývalý obecní starosta, na listiny u obce uschované ve své rozepři ku svému obhájení odvolává a když obec svým zástupcem mimosoudní jich ohledávání ve svém archivu předsevzíti nechce, jest žádost žalujícího, aby obec je u soudu samého ohledala aneb jich ohledání mu dopustila, úplně spravedliva. Aby však po případě nepředložené tyto listiny za vadné považovány byly, této žádosti vyhověti nelze, a takováto sankce do rozsudku přijata býti nemůže, poněvadž obsahuje již spůsob a sice libovolný spůsob práva vedení.

Právo obce uschovávati listiny ty není na odpor právu, jehož se žalobník domáhá; neboť nejde zde o to, komu právo k uschování náleží. Mají-li schůzky obecního výboru původ svůj ve veřejném právě, neobmezuje se tím žalobce v právě svém vybrati si průvody příhodné; jest tedy námitka ona bez důvodu.

Ovšem nemluví zákony o vydání listin ku ohledání jich před soudem ve smyslu této žaloby, proto že zákony do vypočítávání jednotlivých případův se nepouštějí.

Rovněž nemístná jest námitka, že Jan Srdnatý měl svého práva za obcí pohledávati odvoláním k okr. zastupitelstvu neb výboru; soud jest zde příslušný, poněvadž tento případ souvisí s hlavní rozepří a jedná se zde o práva soukromá.

Obec podala odvolání z tohoto nálezu odůvodňujíc je takto:

Příčiny nálezu tvrdí, že žalovaná obec uschovává dotýčné protokoly; že prý jsou co průvody písemné nedělitelny (čl. 825. a 844. ob. zák. obč.) a že prý dle čl. 10. a 50. obec. zák. a dle smyslu čl. 414. a 415. ob. zák. obč. pak dle zásad přirozeného práva (čl. 7. ob. zák. obč.) bývalému měšťanostovi Janu Srdnatému právo ku spoluužívání těchto listin přísluší a že tedy také právo má položení jich před soudem ku ohledání žádati. Avšak není tomu tak. Žalovaná obec drží ty protokoly co vlastnice a nikoliv co uschovavatelkyně; nikoliv na základě smlouvy s J. Srdnatým, *nýbrž mocí* veřejného práva; o smlouvě uschovací ve smyslu

čl. 957—970. ob. zák. obč. nemůže zde řeči býti a supposice tato první stolice postrádá všech podmínek smlouvy uschovací, zvlášť co se týče uschovavatele cizí (čl. 957. ob. zák. obč.) věci. Jest tedy lhostejné, zdaž protokoly dělitelny jsou čili nic, ano o společném vlastnictví mezi obcí a žalujícím řeči býti nemůže; čl. 825. ob. zák. obč. dí zřejmě, že se společné vlastnictví zakládá buď na případnosti nahodilé, na zákoně, nebo na poslední vůli anebo na smlouvě. A protož přináleželo první stolici jeden z těchto právních důvodů jmenovati a prokázati, což se však nestalo a státi nemohlo, není zde tedy právního důvodu společenství; při obci o poslední vůli a o soukromé smlouvě stran protokolů vůbec mluviti nelze; zákona, který měšťanostu spoluvlastníkem jich učinil, není a konečně nahodilá případnost jest zde něco, čemu domněnka žádná nenasvědčuje (čl. 105. ob. ř. sp.).

Nález není odůvodněn ani čl. 10. a 50. ob. zák. ani čl. 414. a 415. ob. zák. obč. ani přirozeným právem, právo přirozené beze vší pochybnosti s sebou přináší, že vlastník věci dle pojmu vlastnictví a bez specielního právního důvodu povinen není, ji jinému (nevlastníku) vydati a proti sobě jí používat nechati. Čl. 10. a 50. ob. zák. a čl. 414. a 415. ob. zák. obč. jednají o věcech, které s otázkou, o niž tuto jde, nesouvisí; prvnější totiž o právech a povinnostech členů obce, druhé o specifikaci a konfusi.

Konečně budiž podotknuto, že žalující i v první stolici částečně propadl, a že mu žádné soudní útraty přisouzeny býti neměly, any samy příčiny nálezu dí, že exekuce od žalujícího žádaná jest předčasná a libovolně zvolená.

C. k. vrchní soud potvrdil nález první stolice z těchto **příčin**:

Žalovaná obec jest uschovavatelkyní protokolů o usnešeních výboru sepsaných, jichž použití dle čl. 10. a 50. ob. zák. ode dne 16 dubna 1864 každému členu obce přisluší; v tomto používání zahrnuje se též ohledání jich před soudem. Není pochybnosti, že tyto protokoly jen jednou sepsány bývají, že původní listiny tvoří a že bývají u obce uschovány. Jan Srdnatý jest bez odporu posud členem obce Hrazské a protož nemůže se mu společného užití těchto zasedacích protokolů brániti, když tedy co bývalý měšťanosta v rozepři s obcí ku své obraně na listiny se odvolává, které v uschování této obce jsou a když obec odpírajíc mu mimosoudní jich ohledání před soudem listiny ohledati žádá, — musí mu také právo příslušeti, aby obec v hlavní věci žalující tyto listiny před soudem předložila a do nich si nahlédla, a mu tedy

toho dopustila, aby tímto spůsobem průvodů oněch mohl užiti. Žalobě musilo se tedy vyhověti.

Výrok o útratách soudních opírá se o čl. 398. ob. ř. sp. proto že žalující ve hlavní věci zvítězil a žádných důkladných příčin ku vyzdvižení nákladů není, neboť v rozsudku vyřknuté odmrštění jest pouhým vynecháním sankce, za niž žádáno.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského ze dne 2. února 1870 č. 6621.

Alexander Příborský.

K výkladu dv. dekr. ze dne 4. května 1785 č. 420. sb. zák. s. o počítání lhůty k podání sporných spisů.

V. Kot žádal dne 16. září 1869 za druhou lhůtu k duplice v rozepři s E. Dubem o zaplacení 1500 zl., která mu však za příčinou odpůrcova záporného vyjádření odepřena byla výměrem c. k. obchodního soudu v Praze ze dne 7. října 1869 č. 61791. Proti tomu výměru podal dne 16. října odvolání, zároveň ale dne 30. října 1869 dupliku.

C. k. obchodní soud v Praze řádně dupliku vyřídil, ustanoviv stání k založení spisů výměrem ze dne 4. listopadu 1869 č. 67909.

Mezi tím žádal E. Dub za srotulování spisů ob contumaciam, aniž by c. k. obchodní soud jeho žádosti byl vyhověl, naopak mu ji vrátil výměrem ze dne 12. října 1869 č. 63627. a ukázal k odvolání, jež podal V. Kot z výměru, kterým mu odepřena byla druhá lhůta k podání dupliky.

E. Dub stěžoval si na to zavržení jeho žádosti a c. k. vrchní soud zemský skutečně dne 13. listopadu 1869 č. 29981. nařídil, aby jeho žádost řádně byla vyřízena, pokud se týče, aby položeno bylo stání k srotulování spisů ob contumaciam, odůvodniv své rozhodnutí tím, že prodloužená lhůta k podání dupliky dosahovala jenom k 25. září 1869, že žádost V. Kota ze dne 16. září 1869 č. 57949. za druhou lhůtu zavržena byla a že tak zvané výhodné dni dle dv. dekr. ze dne 4. května 1785 č. 420. sb. zák. s. jenom při zákonních lhůtách počítati se mohou, že on tedy žádné lhůty více neměl, když odpůrce za srotulování spisů žádal.

V. Kot podal stížnost proti tomuto rozhodnutí, v níž uvedl as toto: „Co se týče dv. dekr. ze dne 4. května 1785 č. 420. sb.

zák. soud. nemají dle něho, když některá strana k podání sporného spisu žádala za prodloužení lhůty zachovávajíc řádně předpisy soudního řádu, dnové od podání žádosti za prodloužení lhůty až k dodání soudního vyřízení o ní při zavržení další lhůty počítáni býti do lhůty k podání sporného spisu ustanovené, mopak zůstati má straně, když zavrhující výměr dostala, ještě tolik dní k lepšímu, kolik jich za zákonní lhůty ještě nevypršelo, když za prodloužení její žádala.“

„Z toho patrno, že onen dv. dekret mluví vůbec o prodloužení lhůty, aniž by rozeznával, bylo-li to první nebo druhé prodloužení a každá žádost za prodloužení má za účinek, že až po odepřeném prodloužení lhůty počítají se dnové výhodní. Pakli tedy první prodloužení se povolí a druhé odepře, přísluší žadateli dnové výhodní až od tohoto odepření počítajíc.“

„Replika odpůrcova byla mi dodána dne 28. července 1869 a již dne 4. srpna 1869 žádal jsem pod č. 48510. za prodloužení 14denní lhůty k duplice, pročež mi počítati sluší 7 výhodných dnů, které teprv ode dne dodání zavrhujícího vyřízení ze dne 7. října 1869, totiž ode dne 13. října 1869 počítati se mají, pročež odpůrce dne 12. října 1869 ještě právo neměl za srotulování spisů žádati, anoť zavrhující vyřízení teprv dne 13. října 1869 mi dodáno bylo.“

„Nehledíc k tomu, třeba uznati, že jenom takové zavržení lhůty právní účinek míti může, které již v moc práva vešlo, poněvadž ve všech případech proti výměru, kterým žádost za lhůtu vyřízena byla, strany mají právo stěžovati si u vyššího soudce (resol. ze dne 14. června 1784 č. 306. sb. zák. s.).“

„Pokud tedy zavržení lhůty nenabylo právní moci, nemůže povoleno býti srotulování spisů ob contumaciam. Já hned dne 16. října 1869 odvolal jsem se z výměru ze dne 7./13. října 1869 č. 61791., kteréž odvolání teprvé dne 16. listopadu 1869 vyřízeno bylo, kdežto já již dne 30. října 1869 pod č. 67909. svou dupliku podal, tudíž v čase, kde odmítnutí mé žádosti za lhůtu právní moci ještě nenabylo. Také k tomu zde ukázati sluší, že výměr, kterým další lhůta mi odepřena jest, teprv dne 13. října 1869 mi dodán byl, kdežto můj odpůrce již dne 12. října za srotulování spisů žádal.“

„Leč kdyby i nařízení zákonní o počítání lhůty vykládala se v ten způsob, jakož učinil vrchní soud zemský, přece musí uznáno býti, že vyřízení žádost nějakou zavrhující teprv po svém dodání

právní účinek míti může, že tedy před tímto dodáním lhůta za odepřenou považována býti nemůže, poněvadž dv. dekret ze dne 4. května 1785 č. 420. sb. zák. s. výslovně ustanovuje, že dnové od podání žádosti za prodloužení lhůty až k dodání soudního vyřízení do lhůty k podání sporného spisu ustanovené počítáni býti nemají, pakli ono prodloužení se nepovolí. Nemůže-li tedy lhůta dříve za odepřenou pokládána býti, nemůže také odpůrce míti právo, žádati za srotulování spisů, z čehož vychází, že můj odpůrce svou žádost ze dne 12. října 1869 za srotulování spisů aspoň o den podal dříve než k tomu právo měl."

Zároveň stěžoval sobě E. Dub na výměr c. k. obchodního soudu ze dne 4. listopadu 1869 č. 67909., kterým duplika V. Kota řádně vyřízena byla k srotulování spisů a vrchní soud zemský onen výměr svým rozhodnutím ze dne 21. listopadu 1862 č. 40425. také zrušil a nařídil, by jmenovaná duplika jednoduše vrácena byla proto, že lhůta k podání té dupliky již dnem 25. září 1869 prošla, že žalující dne 12. října 1869 za srotulování spisů ob contumaciam žádal a proti výměru ze dne 18. října 1869 pod č. 63627., kterým jemu srotulování spisů odepřeno bylo, již dne 2. listopadu 1869 pod č. 68454. svou stížnost podal, tudíž dle §. 39. ob. ř. s. a resol. ze dne 14. června 1784 písm. *b*) č. 306. sb. zák. soud. dne 4. listopadu 1869 podaná duplika po právu nemohla více řádně vyřízena býti.

Proti tomuto rozhodnutí podal V. Kot tuto stížnost:

„V §. 39. ob. ř. soud. sice se ustanovuje, že ode dne, kdy po vypršení vyměřené lhůty podána byla žádost za srotulování spisů, duplika více na soud vznešena býti nemůže, k čemuž dodává resol. ze dne 14. června 1784 písm. *b*) č. 306. sb. zák. s., že toho dne, kterého po vypršení lhůty k podání sporného spisu vyměřené odpůrce žádal za srotulování spisů, spis sporný pozdě podaný více přijat býti nemůže; avšak této podmínky zde není, neb replika odpůrcova byla mi dne 28. července 1869 dodána a již 4. srpna žádal jsem za prodloužení 14denní lhůty k podání dupliky, pročež jsem tím nabyl 7 výhodných dnů, které teprvé ode dne dodání zavrhujícího vyřízení ze dne 7. října 1869, tudíž ode dne 13. října 1869 počítati sluší, z čehož patrno jest, že žalující dne 12. října 1869 ještě neměl práva žádati za srotulování spisů. Mimo to může jenom takové odepření lhůty míti právní účinek, které již právní moci nabylo, neb dle resol. ze dne 14. června 1784 č. 306. sb. zák. soud. proti výměru, kterýmž žá-

dest za lhůtu vyřízena byla, ve všech případech strany odvolati se mohou k vyššímu soudci; pročež srotulování spisů ob contumaciam vymoci nelze, pokud odepření lhůty právní moci nenabylo."

„Proti výměru ze dne 7./13. října 1869 č. 61791., kterým mi odepřena byla druhá lhůta k podání dupliky, podal jsem již dne 16. října 1869 stížnost, jež teprvé dne 16. listopadu 1869 vyřízena byla, kdežto jsem již dne 30. října 1869 pod č. 67309. dupliku na soud vznesl, tudíž v čase, kde zavrhující vyřízení mé žádosti právní moci ještě nenabylo."

Dále dokazoval V. Kot jako v stížnosti nahoře uvedené, že druhá stolice chybně vykládala dv. dekr. ze dne 4. května 1785 č. 420. sb. zák. s.

K těmto stížnostem c. k. nejvyšší soud změnil oboje rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského, jimiž E. Dubovi srotulování spisů se povolilo a duplika V. Kota zavržena byla, potvrdiv oba dotýčné výměry c. k. obchodního soudu v Praze a sice **proto**, že 45denní lhůta povolená stěžovateli výměrem ze dne 9. srpna 1869 č. 48510. až 25. září 1869 vypršela, že další žádost za druhou lhůtu 45denní již dne 16. září 1869 podána byla, tudíž dle dv. dekr. ze dne 4. května 1785 č. 420. sb. zák. s. **dnové od podání** té druhé žádosti až k jejímu vyřízení do vyměřené lhůty počítati se neměly, z čehož vychází, že žádost ze dne 12. října 1869 za srotulování spisů předčasně byla podána; dále **proto**, že zavrhující výměr ze dne 7. října 1869 č. 61791. stěžovateli teprv dne 13. října 1869 dodán byl, pročež až po tomto dni k podání dupliky pohnuta se viděti mohl, kdežto žádost za srotulování již dne 12. října na soud byla vznešena, tudíž před oním dodáním a na všechen spůsob předčasně, že tedy žádost za srotulování předčasně podaná již z té příčiny zavržena býti musela, byť by se i k tomu nehledělo, že proti výměru ze dne 7. října 1869 č. 61791. žadatel řádně se odvolal, z čehož patrno jest, že přihlížejíc k tomu oprávněnému zavržení žádosti za srotulování spisů, jakož i k tomu, že žádná jiná odůvodněná žádost za srotulování spisů na soudě nebyla, duplika dne 30. října 1869. tedy ještě než zavrhující výměr ze dne 7. října 1869 č. 61791, právní moci nabyl, na soud vznešená, dle §. 39. ob. ř. s. k soudu přijata a řádně vyřízena býti musela.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 1. března 1870 č. 2231. —*rda.*

Pojištění uzavírá se přijetím police.

www.knihovna.cz

Václav Kurz, inšpektor terstské jedné pojišťovací společnosti žaloval dne 21. května 1866 na Ondřeje Daňka. Dne 4. listopadu 1864, pravíl, přinesl mně tehdejší jednatel můj J. Suk přihlášení se k pojištění od Ondřeje Daňka a zároveň jakožto závdavek na prémii 150 zl.; Ondřej Daněk v přihlášce své přál si pojistiti si u mé společnosti 40000 zl., splatných, když by umřel, buď si to kdykoliv. Pojistné za první rok chtěl O. Daněk zaplatiti ve lhůtách čtvrtletních; aby však se proto pojistné výše počítati nemusilo, měly se do pojišťovacího listu (police) položiti lhůty půlletní. Jsa vázán společností svou na lhůty určité, nemohl jsem přijmouti tuto výminku leč na vlastní vrub a oznámil jsem tedy O. Daňkovi, že mu tuto výminku přijmu, když mně podá dostatečnou jistotu za správné placení lhůt čtvrtletních. Poslal jsem na to O. Daňkovi polici řádně zdělanou, v níž potvrzeno bylo, že pojistné za první půlletí j se zápisným částkou 600 zl. 32 kr. jest zapraveno, dále pak list premijní na druhé půlletí, za kteréž pojistné částkou 577 zl. 32 kr. dne 25. května 1865 mělo dospěti. Za to mně navzájem jednatel J. Suk dodal mimo zmíněný již závdavek 150 zl. ještě dalších 150 zl., pak 3 bony od O. Daňka vlastnoručně podepsané a vesměs dne 21. listop. 1864 vydané a sice jeden na 300 zl. splatný dne 4. března 1865 a dva po 288 zl. 66 kr. r. m., z nichž první dospěti měl dne 4. června, druhý dne 4. září 1865.

První dva bony byly v čas dospělosti řádně zaplaceny a sice první J. Sukovi, druhý M. Háčkovi od O. Daňka samého. Třetí bon, tuto přiložený, o němž i přísahu doplňovací vykonati se nabízím, vyplacen nebyl, ani když jsem dne 7. října 1865 O. Daňka o zaplacení upomínal; ku konci října slíbil mně O. Daněk ústně, že mně zaplatí; avšak nestalo se tak ani na opětné mé naléhání z počátku listopadu, ačkoli jsem mezi tím sám celou lhůtu 577 zl. 32 kr. dne 25. května 1865 společnosti své musil vypořádati. Že pak O. Daněk pravil, že se mu kvitance na onu lhůtu ztratila, zaslal jsem mu dne 11. listop. 1865 duplikát, připomínal jsem mu slib jeho a žádal jsem jej, aby do 10. listop. 1865 bon vyplatil. Nestalo se tak ani tehdy, ani doposud, pročež žaluji naň o zaplacení částky této 288 zl. 66 kr. i s 5% úroky ode dne dospělosti bonu a náklady soudními.

Po ústním pře líčení zavrhl c. k. okresní soud Ounoštský rozsudkem ze dne 12. dubna 1867 č. 6953. žalobu naprosto, ano odsoudil ještě žalujícího k náhradě nákladů soudních a to z těchto **důvodů**:

O. Daněk nevešel s žalujícím v žádnou smlouvu, ani výslovně

ani mlčky; podalť návrh, že se pojistiti hodlá prostředkem jednatele J. Suka terstské pojišťovací společnosti, nikoli žalujícímu jakožto osobě soukromé; přijal-li tedy žalující bez vědomí O. Daňka návrh jeho jen jakožto osoba soukromá, učinil tak, jak sám praví, na vlastní vrub: O. Daněk však jemu není z toho ničím zavázán, poněvadž smlouvu učiniti chtěl jen se společností. Nevychází také závazek takovýto z toho, že O. Daněk list pojišťovací i s potvrzením o zapravení dvou lhůt přijal, poněvadž list pojišťovací vydán byl a vydán býti mohl jen od společnosti k tomu oprávněné, nikoli od žalujícího jakožto osoby soukromé. — Kterak žalovaný v odpovědi své šíře vyložil, pojistil si u pojišťovny Terstské 40.000 zl. ujednav lhůty čtvrtletní k splácení pojistného; stanovy společnosti této výslovně ustanovují, že nebyla-li i některá lhůta pojistného ani do 30 dnů po své dospělosti zaplacena, to co doposud splaceno bylo, propadá, a list pojišťovací za zrušený se má pokládati. Těmto udáním žalovaného žalující neodpíral. Dle stanov těchto tedy neplacením zrušuje se pojištění, aniž by tu bylo práva, žádati zaplacení lhůty dospělé čtvrtletní neb půlletní. Vydání kvitancí o lhůtách půlletních tu pranic neznačí, poněvadž se stalo jednostranně jen od žalujícího. Mimo to pak jednání v žalobě vylíčené by bylo bývalo pouze jednáním na oko, které posuzovati náleží dle vlastní jeho povahy (§. 916. ob. zák. obč.); vlastní však povaha věci jest ta, že žalovaný se zavázal čtvrtletně platiti, že lhůty 288 zl. 66 kr. dne 4. září 1865 dospělé nedodržel, že tím splátky dřívější propadly a list pojišťovací byl zrušen, aniž by bylo zbylo nějaké právo žalobní.

Žalující odvolal se ovšem z rozsudku první strolice. Smlouva pojišťovní, pravil, mezi O. Daňkem a společností terstskou skutečně se stala; O. Daněk měl dle smlouvy této platiti pojistné a závazek tento sám i skutečně uznal, zaplativ dvakráte po 150 zl. a odevzdav na vykvitované mu další lhůty 3 bony, z nichž i dva vyplatil. Přijav polici a kvitance o lhůtách prvního roku a odevzdav mně bony, projevil O. Daněk spůsobem zcela zřejmým, že po celý tento rok, jehož pojistné bony bylo uhraženo, smlouvy chce dodržeti; společnosti bylo pojistné ode mne vypořádáno; stalo se tedy, jak si O. Daněk přál a čeho odevzdáním bonů dosíci hleděl: společnost byla práva jemu a on společnosti. Nebylo tudíž ani příčiny, proč by se bylo mělo užiti ustanovení stanov o zrušení pojištění; beztoho ustanovení toto udílí jen společnosti zvláštní právo, smlouvu zrušiti, aniž by jí ujímalo jiných práv, obyčejně ze smlouvy plynoucích. — Já jsem tedy za O. Daňka pojistné zaplatil a mohu dle §. 1042. náhradu žádati. Soud okresní

rozvažuje, učinil-li já jsem s žalovaným smlouvu o pojištění, patrně nepochopil, jaký jest právní důvod mé žaloby.

www.tiptool.com.cn

Žaloba má jest žalobou o náhradu, nikoli žalobou o vyplnění smlouvy pojišťovací. Právo mé k náhradě O. Daněk sám uznal, odevzdav mně bony; a bylo-li by o tom pochybnosti, měla nalezena býti přísaha rozhodovací o tom uložená, že O. Daněk mně výslovně zaplatiti přislíbil.

Vrchní soud zemský nalezl dle přání žalobníkova rozsudkem ze dne 4. května 1868 č. 12195., k němuž připojeny tyto **důvody:**

Žalovaný přiznal v odpovědi své, že si pojistil u terstské pojišťovny 40000 zl. na případ úmrtí svého a že se zavázal, zaplatiti pojistné za první rok; neodporoval také tomu, že pojistné za první půlletí i se zápisným obnášelo 600 zl. 32 kr., za druhé půlletí 577 zl. 32 kr., čili za čtvrt roku 288 zl. 66 kr. Celoroční prémie prvního roku obnášela tedy 1154 zl. 64 kr. r. m. a žalovaný byl povinen zaplatiti prémii tuto ve čtvrtletních lhůtách. Žalovaný zaplatil na to také skutečně 300 zl.; na uhražení zbytku pak vydal bony o 300 zl., 288 zl. a 288 zl. 66 kr.; první dva vyplatil v čas dospělosti, třetí zaplatiti se zpěčuje, ačkoli přiznal, že částka prožalovaná 288 zl. 66 kr. žádá se na něm jakožto čtvrtá lhůta poplatku pojišťovního za první rok a že skutečně jest touto čtvrtou lhůtou. Odpor svůj odůvodňuje tím, že dle stanov neplacením prémie zrušena byla smlouva pojišťovací; doplacení prémie že ale na něm žádati nelze, poněvadž prý lhůty zaplacené propadají. Avšak o to se zde ani nejedná; žalobou směřuje se pouze k tomu, aby žalovaný zaplatil pojistné prvního roku, které zaplatiti přislíbil, ano které vydáním bonů již i uhradil.

Z vyjádření jeho, že zapraví prémii prvního roku, plyne závazek jeho k zaplacení částky prožalované, ano vyjádření jeho úplně srovnává, se s tím, že díl prémie hotově zaplatil a díl bony uhradil.

Právo žalobní Václava Kurze dokázáno jest plnou mocí, proti níž žalovaný nic nenamítal.

Nejvyšší soud stvrdil nález stolice druhé poukazuje k jejím **důvodům** a dokládaje dále: Není pochybnosti, že žalovaný povinen jest zaplatiti také třetí bon, z něhož žalující žaluje; neboť žalovaný přiznal se, že obdržel i polici i kvitanci svědčící o zaplacení první celoroční prémie; vyplatil sám dva bony od něho vydané a zapravil tím přes polovici prémie za první rok; ostatek pak uhradil bonem, z něhož se žaluje; když mu přísaha o tom byla uložena, že žalující pojistné za druhé půlletí u hlavního jednatelství účtem vypořádal, prohlásil se, že přísahu tuto vykonati mu nelze; nezapřel také na

konci dupliky, že žalující poslední lhůtu 288 zl. 60 kr. zaň zaplatil, nýbrž jen podotkl, že o tom nic neví a že učinil-li tak žalující, učinil tak bez jeho nařízení a bez jeho vůle: tím způsobem mizí každá pochybnost o jeho závazku platebním.

www.libproof.com.cn

Rozhodnutí c. kr. nejvyššího soudu ze dne 21. října 1869 č. 8799.

Dr. Černý.

Kdy má místa námítka, že rozepře již jest rozhodnuta? — Kdy má rozhodnuto býti o právních účincích toho, že žaloba nazpět vzata byla.

Jan Marek chtěje spraviti záznam výměrem c. k. okresního soudu v Jaroměři ze dne 9. července 1867 č. 3952. pro pohledávání 4170 zl. 30 kr. na usedlosti č. 14. v Dolanech povolený, podal dne 21. března 1868 č. 1999. civ. na Annu Malou, jakožto osobní dlužnici a Antonína Petra, co držitele usedlosti č. 14. v Dolanech žalobu, ve které, opíraje své právo o smlouvy lit. B. a C. s Annou Malou učiněné, žádal, by za právo nalezeno bylo, že záznam výměrem č. 3952. povolený co do částky 3004 zl. 75 kr. jest spravený, že Antonín Petr povinen jest, tyto 3004 zl. 75 kr. s 6% úroky ode dne podané žaloby i s náklady této rozepře co vlastník usedlosti č. 14. v Dolanech z trhové ceny, kteráž Anně Malé za její polovici této usedlosti přináleží, ve 14 dnech pod následky exekuce zaplatiti a pakli by tato cena trhová k tomu nedostačila, že Anna Malá povinna jest, zbytek dobývané pohledanosti s přísl. zapraviti mu (žalujícímu) z ostatního svého jmění.

Proti této žalobě namítali žalovaní hned při prvním stání, že týž žalující na nich již žalobou ze dne 26. ledna 1867 č. 6427. z téhož skutku i z téhož důvodu právního zaplacení 4170 zl. 30 kr. dobýval, že v obou žalobách tytéž průvody jsou přivedeny a tatáž prosba žalobní až na nepatrné rozdíly učiněna, že tudíž obě žaloby jsou totožné, že na žalobu č. 6427. dne 5. února 1867 č. 862. svou odpověď podali, kteráž žalujícímu byla dodána, načež tento pod č. 1998. dne 21. března 1868 oznámil, že od této žaloby upouští, čímž tato rozepře ukončena byla, jako by o žalobě té rozsudkem rozhodnuto bylo; a proto že v nové žalobě jen o listinu B. jest více průvodů a prvotní předmět žalobní 4170 zl. 30 kr. na 3004 zl. 75 kr. jest obmezen, žádali žalovaní, by za

právo nalezeno bylo, že mají právo, žalobu ze dne 22. března 1868 č. 1999. vrátiti.

V replice dovozoval žalující, že §. 49. ob. ř. s. dv. dekretem ze dne 15. ledna 1787 č. 620. není zdvižen, že tu není rozsudku a tudíž že není také rozepře ouplně rozhodnuté; rozepře o 4170 zl. 30 kr. že jest sice rozhodnuta, nikoli ale o 3004 zl. 75 kr.

V duplice opětovali žalovaní co již v odpovědi uvedeno.

V konečné řeči žádal žalující, aby rozsudek ob contumaciam byl vydán, proto že žalovaní ve věci samé odpovědi nepodali, proti čemuž tito v nákonečné řeči se ohradili.

Rozsudkem ze dne 30. června 1868 č. 4231. rozhodnul c. k. soud v Jaroměři, že vrácení žaloby místa nemá, proto že předmět nynější žaloby jiný jest, nežli žaloby dřívější.

K odvolání žalovaných změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 3. března 1869 č. 13792. rozsudek tento a nalezl za právo, že vrácení žaloby č. 1999. místa má, proto že z porovnání žaloby ze dne 26. října 1867 č. 6427. se žalobou ze dne 21. března 1868 č. 1999. na jevě jest, že obě co do sporných stran i co do právního důvodů a podstaty žádosti v nich obsažené jsou totožné a že se ve skutku žalobním jedině tím liší, že k nynější žalobě přiložena listina B., jíž v dřívější žalobě nebylo a že dříve dobývaná částka 4170 zl. 30 kr. na 4004 zl. 75 kr. snížena jest.

K dovolání žalujícího potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek první stolice z následujících **příčin:**

Vrácení žaloby podané a tudíž i námitka tohoto obsahu přísluší dle dv. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 621. žalovanému jenom tehdy, když by se žaloba aneb rozepře, o které rozsudkem již rozhodnuto bylo, obnoviti chtěla. Tohoto případu tuto není. O žalobě od téhož žalujícího na tytéž žalované v příčině zaplacení 4170 zl. 30 kr. podané nebyl rozsudek vynešen; nýbrž žalující vzal svou žalobu po podané odpovědi prve nežli rozepře do konce provedena byla, nazpět. Právě dotčeného dv. dekretu ze dne 15. ledna 1787 č. 621. obdobně použiti nelze, proto že vzetí žaloby nazpět před rozhodnutím rozepře není totéž jako právně platné rozhodnutí rozepře. Právní účinky nazpět vzetí žaloby mezi líčením pře nejsou výslovně obsaženy ve všeobecném řádu soudním, možno je tedy jenom dle materielních právních zásad posuzovati; proto bude při konečném rozhodování o druhé žalobě na soudce náležeti, aby posoudil, jaké právní účinky z toho

vyplývají, že první žaloba nazpět vzata byla. Ale ani z dv. dekretu ze dne 15. ledna 1787 č. 621. nedá se rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského odůvodniti, proto že tento dvorní dekret jenom o tom jedná, jak se strany a soudce v první rozepři zachovati mají co do práva žalujícího, podanou žalobu nazpět vzíti; nejedná ale o tom, jaké právní účinky místa mají, pakli žaloba s přivolením odpůrce výslovným aneb mlčky projeveným (jakž se to v tomto případě stalo), zpět vzata byla. Zdali jest vzetí žaloby nazpět totéž co vzdání se práva, o tom lze teprv v konečném rozsudku ve věci samé rozhodnouti. Obdobné použití §. 49. ob. ř. s. nasvědčuje spíše žalujícímu, poněvadž, nemohl-li k své první žalobě v replice svou žádost obmeziti a nových průvodů užiti, může tak učiniti v nové žalobě, upustiv od prvější; právo má formou jen býti chráněno, nemá mu však forma na škodu býti a škodou žalujícího mají v takovémto případě býti jenom soudní náklady, které žalovanému nahraditi jest povinen.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 13. ledna 1870 č. 9018.

J. Hellmann.

Pro dluh zjištěný jen na polovici selské usedlosti, ježto posud byla nedílná, lze provésti exekuci také jen na tuto polovici.

V sešitu III. „Právníka“ zastává pan prof. dr. Randa v článku nadepsaném: „O zákonných povinnostech vlastníka, zejmena pokud se zakládají v předpisech expropriačních“ v odstavci 5. náhled, že: „pakli se na nedílný statek selský, kterýž manželům společně náleží, pro hypotekární dluh jedné polovice právo vede, musí vlastník polovice druhé dopustiti prodeje celého statku, leč že by dluh exekventovi vyplatil.“

Nejvyšší soud však nyní již rozhodnul opačně.

Manželé Jan a Kateřina Frühwirthovi jsou majitelé selského statku menšího druhu (Hofstette) č. 27. v Seiseneggu. Na polovici, která náleží Janu Frühwirthovi, jest zjištěn dluh 1000 zl. Právo exekuční vloženo také jen na polovici Jana Frühwirtha, exekuční odhad však povolen a proveden celého statku.

Spolumajitelka Kateřina Fr. stěžovala si na výměr ten; stížnost tu vrátil vyšší soud co opozdělou.

www.libtool.com.cn

K žádosti exekventově povolena na to od c. k. okresního soudu v Amstetten exekuční dražba celého statku.

K stížnosti Kateřiny Fr. změnil c. k. vrchní soud ve Vídni výměr c. k. okr. soudu Amstettského.

Příčiny uvedeny tyto:

Pohledávání exekventovo zjištěno jest jen na onom díle usedlosti č. 27. v Seiseneggu, který Janu Frühwirthovi přináleží; avšak předpisy zákonní, které posud částečnému prodeji kmenovní usedlosti selské byly na odpor, zrušeny jsou pro Horní Rakousko zákony ze dne 27. června 1868 č. 79. a ze dne 5. října 1868 č. 14. věst. zemsk., tak že nyní není více důvodu právního, proč by pro dluh zjištěný jen na některém díle kmenovní usedlosti selské, prováděti se měla exekuční dražba celé usedlosti. Zamítá se tedy žádost za exekuční prodej celého domu č. p. 27. v Seiseneggu.

Nejvyšší soud pak potvrdil rozhodnutí stolice druhé, přiznávaje se k **důvodům** od ní přivedeným a dokládaje, že §. 843. ob. zák. obč. jen spoluvlastníku věci, jíž bez značného umenšení ceny děliti nelze, právo dává žádati za prodej věci společné, nikoli však věřiteli zástavnímu, a že na právo k ideálnímu dílu práva vlastnického k nějaké usedlosti ovšem lze vésti exekuci a dražbu.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 15. září 1869 č. 10402.

Poznamenání. Podotknouti musím, že k třetí dražbě mnoho kupců se přihlásilo. Když však na jevo vyšlo, že se prodává jen spoluvlastnictví, nepoložil ani žádný vadium.

Frant. Friedl.

Exekutovi nelze žalovati z dv. dekr. z dne 22. června 1836 č. 145. sb. zák. s., když exekuce proti němu vedená došla výkonem dražby svého ukončení. — Proti následkům provedené již exekuce lze se domáhati svých práv jedině stížností.

Josef Ferina vymohl proti Janu Šebánkovi, výminkáři v O. výměrem c. k. okresního soudu Smíchovského ze dne 21. listopadu 1865 č. 16380. na základě smíru dne 19. června 1865 uzavřeného, knihovní vklad exekučního práva zástavního na zbytku kupní ceny 1816 zl. 15 kr., proň na usedlosti č. 2. v O. zjištěném, pro neza*pravené pohledávání* 218 zl. 40 kr. r. m. s přísl.

www.libtool.com.cn

Výměrem ze dne 25. dubna 1866 č. 6068. povolil pak c. k. okresní soud exekuční dražbu zmíněného zbytku ceny trhové, ustanoviv po opětném odročování výměrem ze dne 3. září 1867 č. 15048. třetí dražební stání na den 17. října 1867. — Před stáním tímto a sice 11. října 1867 zaplatil dlužník Jan Šebánek vymáhanou částku 218 zl. 40 kr. se vším příslušenstvím zástupci exekventa Josefa Feriny a obdržel od tohoto řádnou kvitanci. — Že však ani dlužník Jan Šebánek ani zástupce Josefa Feriny zapravení vymahané částky u c. k. okr. soudu Smíchovského neoznámili, vykonal tento dne 17. října 1867 za nepřítomnosti dlužníka i exekventa exekuční dražbu zmíněného zbytku ceny trhové, při kteréžto dražbě Leopold Port tento zbytek ceny trhové za 99 zl. 99 kr. koupil.

Jan Šebánek obdržev vyrozumění o vykonané dražbě podal dne 22. listopadu 1867 pod č. 19677. u c. k. okresního soudu Smíchovského na Josefa Ferinu co dřívějšího exekventa a na Leopolda Porta co dražebního kupce žalobu, žádaje: aby uznáno bylo, že exekuční právo ze smíru dne 19. června 1865 č. 6894. uzavřeného Josefu Ferinovi na 218 zl. 40 kr. s přísl. vyplývající, zaplacením dlužné částky dne 11. října 1867 platnosti pozbylo a že exekuční prodej zbytku ceny trhové 1816 zl. 15 kr. na usedlosti č. 2. v O. zjištěného, pro zmíněný dluh 218 zl. 40 kr. s přísl. dne 17. října 1867 vykonaný, jakož i koupě sama Leopoldem Portem jsou neplatny.

Rozsudkem o žalobě té dne 26. května 1868 pod č. 7522. vynešeným dal c. k. okresní soud Smíchovský co do neplatnosti exekučních práv Josefa F. žalobní prosbě místa, zamítl však žalobu co do další prosby, aby dražba a koupě Leopoldem Portem za neplatné prohlášeny byly — a odsoudil žalujícího k náhradě útrat spolužalovaným Leopoldem Portem účtovaných; a sice z těchto **důvodů**:

Žaloba a závěrečná prosba v ní vytknutá sestává z dvou dílů; první, jímž domahá se žalobce zrušení exekučních práv, čelí proti Josefu Ferinovi, druhý, v němž jedná se o neplatnost dražby a koupě, proti Leopoldu Portovi.

V části první musilo se dáti místa žalobě; neboť první žalovaný přiznal veškeré okolnosti žalobní a uznal žalobní prosbu závěrečná za pravou; poněvadž pak tím a kvitancí lit. D. též proti druhému žalovanému dokázáno jest, že pohledávání minula, dokázáno tím i pominutí práv exekučních.

Jinak arci posuzovati sluší druhou část žaloby a prosby závěrečné, v níž zakládá se vlastně pravá a hlavní otázka záhadná v rozepři této. — Žaloba snaží se *vylíčiti*, že vykonaná dražba nenabyla

platnosti, a hledí z pominutí práv exekučních dovoditi, že neplatnost dražby jest toho právním a logickým účinkem. To však nezakládá se na právu; dražba dle předpisů soud. řádu vykonaná s pominutím exekučních práv nijak nesouvisí; jevíť se spíše dražba co samostatná právní smlouva; ač dokázáno-li, že i Leopoldu Portovi známo bylo, co před dražbou se dělo a co jednáno bylo mezi exekventem a exekutem.

V rozepři netvrdil však ani žalující, že Leopold Port okolnosti tyto znal a poněvadž tento důvěřuje se v knihy veřejné pohledávku exekvovanou koupil, soudní dražbu pak jedině stížností zvrhnouti lze, zejmena když kupec, jenž věc ve veřejné dražbě byl nabyl proti žalobě vlastnické a tudíž i proti žalobě o neplatnost dražby chráněn jest (čl. 367. ob. zák. obč.), a poněvadž důsledně odpírání platnosti vykonané dražby, byť by i nebylo nemístné, účinku míti nemůže, musila v směru tom žaloba zavržena býti. Dle toho nemohl soud uznati na přísahu rozhodující od žalujícího spolužalovanému o zaplacení vymahané pohledávky uloženou, aniž hleděti ku kvitanci co doklad toho přiložené, kteráž ostatně naproti Leopoldu P. nemá nižádné moci důkazu.

Poněvadž hlavní váhu v rozepři této klásti sluší, jak zhora vytknuto, jedině na vymáhané uznání neplatnosti dražby samé, a poněvadž spolužádané uznání, že práva exekuční pominula, hledíc k tomu, že exekuce již vykonána jest, pouze co vedlejší věc se jeví, musel žalující, poněvadž proti druhému žalovanému pražádného důvodu k žalobě neměl a žaloba pokud směřuje proti prvžalovanému, druhého se nijak netýká, k náhradě útrat Leopoldem P. účtovaných odsouzen býti.

K odvolání se žalujícího stvrdil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 6. října 1868 č. 28671. nález c. k. okresního soudu odvolávaje se na tyto **důvody:**

Třeba by i dokázáno bylo, že žalující Jan Š. pohledávku Josefu F. ze smíru č. 6894. r. 1865 vyplývající v částce 218 zl. 40 kr., pro kterouž Josef F. na zbytku kupní ceny na usedlosti č. 2. v O. pro žalujícího Jana Š. v částce 1730 zl. stř. čili 1846 zl. 15 kr. r. m. zjištěném exekuční právo a dále výměrem ze dne 25. dubna 1866 č. 6068. též exekuční dražbu vydobyl, dne 11. října 1867 v kanceláři doktora Š. v ... co vykázaného plnomocníka Josefa F. s úroky a útratami zapravil a tím exekuční právo Josefa F. pominulo — nelze přece z té příčiny exekuční dražbu zmíněného zbytku ceny trhové na základě výměru ze dne 3. září 1867 č. 15048. (o jehož právní moci žádné pochybnosti není) dne 17. října 1870 vykonanou, aniž koupi Leopolda P., když dražební výkon moci právní nabyl, žalobou zvrhnouti, aniž uznání neplatnosti dražebního výkonu a tím společně i neplatnosti

koupě žalobou se domáhati, poněvadž to dv. dekr. ze dne 22. června 1836 č. 145. sb. zák. s. výslovně vylučuje, neboť připouští co prostředek domahání se práva proti exekučním výměrům a v dalším průběhu proti výkonu exekučnímu jedině stížnost, kteráž však, má-li míti účinku v patřičné lhůtě podána býti musí. — Dle zmíněného dv. dekr. lze arci žalobou domáhati se uznání, že exekuční práva tím, když pohledávka po vydání rozsudku zapravena byla neb pod. pominula, avšak další znění dekretu toho nasvědčuje tomu, že právního prostředku toho pouze v čas vedení práva (exekuce) tudíž, pokud exekuce nedostoupila vykonanou dražbou svého ukončení, s účinkem použíti lze — nikoliv však proti vykonání při dražbě samé; poněvadž dle toho další vedení práva se nestaví a exekutovi pouze, když by vedlé žaloby o to zvláště byl žádal a žádost tu listinami pozdější pominutí práv exekučních vykazujícími opatřil, zaražení neb zastavení další exekuce povoliti lze; z toho vyplývá, že ustanovení to nemá místa při vykonaném již posledním stupni exekuce, totiž při dražbě; vykonal-li totiž soud, jenž zaplacení věřitele vedením práva na jmění dlužníka k provedení převzal a tudíž sám co dražitel jmění dlužníkova se osvědčuje, exekuční dražbu, zachovávaje všech předpisů zákona, — nejedná se tu pak více pouze o právní poměr mezi exekutem a práva vedoucím, nýbrž též o práva dražebnímu kupci z dražby dle zákona vykonané na koupenou věc vzešlá; jakmile pak dražební výkon právní moci nabyl, jest koupená věc tato majetkem dražebního kupce, ano dle znění čl. 367. ob. zák. obč. nemůže proti němu ani žalobou z vlastnictví vymahána býti.

Mezi tím časem zemřel Jan Šebánek, následkem čehož celá záležitost prozatím dále provedena nebyla.

V březnu 1869 žádal dědic Jana Šebánka za uvedení v předešlý stav k mimořádnému dovolání se z rozsudku právě zmíněného a zároveň k podání stížnosti proti výkonu exekuční dražby zbytku kupní ceny na čísle 2. v O. pro zůstavitele Jana Šebánka zjištěného a sice v směru druhém pouze proti Josefu Ferinovi. Žádosti této dáno v obojím směru místa. Václav Šebánek ohlásil na to dovolání své z rozsudku, vyžádav sobě lhůty k provedení jeho, zároveň však podal sub. præs. dne 23. června 1869 č. 9120. stížnost proti výkonu zmíněné exekuční dražby.

Zde poukázal hlavně k tomu, že exekuční práva Josefa Feriny již dne 11. října 1867 zaplacením pominula; exekuční dražba dle zmatných pravidel důslednosti dne 17. října 1867 ani platně vykonána býti nemohla, poněvadž proti dlužníkovi vymahati lze práv, pouze pokud

jsou; dražba pak má svůj základ jedině v exekučním právu zástavním, kteréž však zaplacením platnosti pozbylo.

www.libtool.com.cn

Výměrem ze dne 19. července 1869 č. 23579. zrušil velesl. c. k. vrchní zemský soud exekuční dražbu dne 17. října 1867 vykonanou, z těchto **důvodů:**

Jak rozsudkem ze dne 26. května 1868 č. 7522. uznáno jest, zaplatil Jan Šebánek, jehož zájmy zastupovati Václav Šebánek oprávněn jest, pohledávku Josefa Feriny v částce 218 zl. 40 kr. i s úroky a útratami již dne 11. října 1867. Tím pozbyl Josef Ferina exekučních práv svých pro pohledávku tu ku zbytku kupní ceny J. Šebánka nabytých a neměl více práva, dne 17. října 1867 kupní cenu, na niž byl exekuci vedl, v exekuční dražbě prodávati. — Vykonaná dražba postrádá tudíž zákonem vyžadovaného základu, totiž pohledávky a exekučního práva s ní spojeného; pročež musel k stížnosti Václava Šebánka, jenž k cíli tomu uvedení do předešlého stavu sobě byl vymohl, výkon exekuční dražby zrušen býti.

Dovolací stížnost Leopoldem Propem proti výnosu tomu podanou, v kteréž odkazoval tento zejmena k tomu, že uvedení v předešlý stav žádati náleželo proti všem, jimž z vykonané dražby vzešla práva a že stížnost místa má pouze proti výměrům, v nichž předpisů řádu soudního zachováno nebylo — zamítnul c. k. nejvyšší soudní dvůr rozhodnutím ze dne 25. listopadu 1869 č. 13296. z těchto **důvodů:**

Leopold Prop z exekuční dražby proti Janu Šebánkovi vykonané jen potud nabyti mohl práv, pokud exekuční tento výkon proti exekutovi platně předsevzat býti mohl; když však nálezem c. k. okr. soudu Smíchovského ze dne 26. května 1868 č. 7522. prokázáno, že práva exekventa k vedení práva v čas výkonu dražby již nebylo, nemohla dražba zbytk ukupní ceny Janu Šebánkovi patřícího a Leop. Propem koupeného s patřičným účinkem více předsevzata býti, byl tedy v právu Jana Šebánka nastupující dědic oprávněn, proti výkonu exekuce sobě stěžovati.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 1869 č. 13296.

Dr. J. M. Fleischmann.

www.inbook.com.cn

Záznamu nelze povoliti ani na základě posledního pořízení za živobytí pořizujícího, ani na základě smlouvy opatřené pouze znamením ruky strany smlouvající, nešetřeno-li předpisů §. 116. ob. ř. s. a §. 886. ob. zák. obč.

Tomáš Šíma žádal dne 4. ledna 1869 č. 97. u c. k. okresního soudu na Smíchově za záznam práva vlastnického pro sebe na usedlosti č. 10. v T. na základě následující listiny:

„Tímto já nížepsaná činím poslední svou vůli s dorozuměním svého manžele Jana Šímy.

„Živnost svou odevzdávám synu Tomáši v sedmi tisících zlatých, který na té živnosti č. 10. v T. váznoucí dluhy nejspíše bude moci zaplatiti, zanechávám jemu v té živnosti jeden pluh atd.

„Co se týče podílů pro naše vlastní děti, ustanovuji.

„Ostatní zbytek z té sumy ponechávám až do naší obou smrti pro naši potřebu a na pohřeb.

„Nastupující Tomáš Šíma povinen bude z těch podílu mimo dluhy 5 zl. ze sta platiti a vždycky na čtvrt leta napřed rodičům svým až do obou smrti odváděti a po obou smrti teprv nápadníkům vyplatiti atd.

Stalo se 31. prosince 1868.“

Listina ta byla podepsána od Tomáše Šímy co nastupujícího, Jana Šímy s dodatkem „co otec“ a vedlé tří křížků bylo připsáno „t. j. Kateřina Šímová, podepsal Frant. Bernášek,“ mimo to byl na této listině podepsán František Bernášek „co dožádaný svědek.“

Výměrem ze dne 16. ledna 1869 č. 97. povolil c. k. okresní soud na Smíchově Tomáši Šímovi žádaný záznam práva vlastnického k usedlosti č. 10. v T. Janu Šímovi a jeho manželce náležející.

Na výměr ten stěžovala si Kateřina Šímová, žádajíc za zdvižení výměru tohoto a zavržení žádosti Tomáše Šímy, proto že listina od něho předložená co poslední pořízení dle §. 552. ob. zák. obč. jest odvolatelná, právo z ní vyplývající dle čl. 536. ob. zák. obč. teprv po smrti pozůstavitelově nastává a proto že konečně listina ta nemá náležitostí v §. 438. ob. zák. obč. vyznačených.

Stížnost tu zavrhnul však c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 19. května 1869 č. 15906.; proto že předložená

listina ze dne 31. prosince 1868, pokud v ní Kateřina Šímová synu Tomáši usedlost č. 10. v T. s přivolením svého manžela v určité ceně postupuje a na čas až do své a svého manžela smrti ohledně této živnosti opatření činí a listina ta od Tomáše Šímy a Jana Šímy podepsána jest, učiněné již postoupení práva vlastnického k usedlosti č. 10. v T. hodnověrným spůsobem prokazuje, tudíž k záznamu práva vlastnického jest spůsobilá; zdali ale Tomáš Šíma nabytí práva vlastnického dokázati s to jest, rozepři o spravení záznamu zůstaviti sluší.

V dovolací stížnosti své dokazovala Kateřina Šímová, že listina od Tomáše Šímy předložená není hodnověrná; proto že Kateřina Šímová na ní pouze tři křížky na místě podpisu udělala a mimo podpis jediného svědka Františka Bernáška podpisu jiného svědka na ní není, listina ta tedy proti předpisu §. 580. a 601. ob. zák. obč. zhotovená, neplatna jest; ano kdyby i jen listinou postupní byla, dvěma svědky by podepsána býti musela, aby dle §. 116. ob. ř. s. platnosti měla.

C. k. nejvyšší soud stížnosti této místa dav, žádost Tomáše Šímy ze dne 4. ledna 1869 č. 97. zavrhnul; neb pokládá-li se Tomášem Šímou předložený spis ze dne 31. prosince 1868 za poslední vůli Kateřiny Šímové, k čemuž úvod spisu tohoto poukazuje, není spis ten již co odvolatelné vyjádření Kateřiny Šímové spůsobilý k záznamu práva vlastnického za živobytí Kateřiny Šímové; pokládá-li se ale za smlouvu, kterouž tato Tomáši Šímovi s přivolením svého manžela, k tomu konci na spisu tomto podepsaného, živnost č. 10. v T. postoupila, jest ze spisu tohoto patrno, že od Kateřiny Šímové nebyl vlastní rukou podepsán, nýbrž jen třemi křížky opatřen. Aby tedy toto znamení její ruky ověřeno bylo, bylo dle §. 116. ob. ř. s. a §. 886. ob. zák. obč. podpisů dvou svědků zapotřebí, z nichž jeden její jmeno na spisu podepsati mohl; zde však jest pouze František Bernášek, kterýž jmeno Kateřiny Šímové na spisu tomto napsal, co svědek podepsán; protož není tu proti Kateřině Šímové hodnověrné k záznamu spůsobilé listiny.

Z té příčiny musela se žádost Tomáše Šímy ze dne 4. ledna 1869 č. 97. zavrhnouti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. března 1870 č. 2535.

J. Helmann.

Úvaha.

www.libtool.com.cn

Reliquiae tabularum terrae regni Bohemiae, anno MDXLI. igne consumptarum čili **Pozůstatky desk zemských království českého r. 1541 pohořelých. Dílu I. sv. I.** Vydal Josef Emler. V komisi knihkupectví: Dr. Grégr & Ferd. Dattel v Praze.

Netřeba šířiti mnoho slov o tom, že až do časů nedávných dějiny právnictví českého ležely docela ladem. Že však tak bylo, vinu toho nechceme a ani nemůžeme přičítati právníkům našim, jako by si drahocenných památek starého práva českého byli nechtěli všímati v té míře, jak toho zasluhují. Každý kdo na podobné práce pomýšlel, byl zastrašen nepřemožitelnými téměř obtížemi s tím spojenými. Neb postrádaje i sebe menších proprav na vysokých školách našich, obával se každý začátku a zvláště přeobtížného shromáždění právnického materiálu po všech koncích vlasti naší a ciziny roztrouseného, k čemuž právníkům našim na praktickou dráhu vesměs poukázaným nedostávalo se pravidelně ani prostředků ani času. Historikové čeští vidouce v právních řádech předků našich jednu z nejšlechetnějších stránek minulosti národa našeho, začali si jich pozorněji všímati a s nimi obecenstvo naše seznamovati. Ačkoli tu více k stránce sociálního života předků našich hledíno než k věcem čistě právnickým, měla i věda právnická ze snah těchto užitek, poněvadž se staré památky právnické staly uveřejněním přístupnějšími a badání právnické velmi usnadňovaly. Nehynoucích zásluh v příčině té získal si slavný náš dějepisec Palacký, jenž v Archivu českém více takových památek starého práva českého uveřejnil. V nejnovější době pracuje ve směru tomto velmi zdatně dr. Hermenegild Jireček, jehož Codex juris Bohemici podati nám má až do XVI. věku všecky známé památky starého práva českého, kromě desk zemských českých i moravských arcit nejbohatšího to zdroje starého zemského práva českého.

Byly desky zemské úplná akta nejvyššího soudu zemského ve všech rozmanitých stadiích při vzniklých, počna od prvního útoku a žaloby až do posledního panování a odhádání, což vše registry zemskými muselo držeti se pro každé okamžení v úplné evidenci.

Desky zemské pojímaly do sebe snešení sněmovní a všecka zákonná ustanovení a byly konečně ústav hypotekární, obsahující

v sobě všeliké smlouvy a zápisy co do majetnosti a požívání soukromých statkův pozemských, prodeje, zastavování neb zavazování statku skrze dluhy, postupování a dělení, poslední vůle a odkazy atd.

www.inbook.com.cn

I viděti z toho, co desky v sobě držely, že byly povýtečně skladištěm práva formálního a materielního, že je tedy můžeme míti za zrcadlo, v němž se jasně odrážely právní náhledy a zvyky předků našich.

Bohužel byl národní tento poklad dne 2. června roku 1541 ohněm docela zmařen. Známo, že předkové naši co do řádův veřejných a poměrův i úkonův právních nemají se zač styděti, ano znalci středověkého právnictví v Evropě shodují se v tom, že žádný národ v středověku nemůže se chlubiti tak vyvinutým řádem soudním jako národ náš, a jest to zajisté veliká přednost jeho, když u věci tak výtečné a zvláštní, jako jest řízení právní, stojí v čele národů jiných. A tyto právní řády nejlépe by se byly daly poznati z desk zemských, bohužel r. 1541 shořelých.

Na štěstí nevzaly za své s deskami zemskými i pravidla právní, která v nich asi po tři století byla ukládána. Skodifikování práva českého učinil se počátek teprv r. 1500; do té doby rozhodovali úředníci zemští a páni na soudech zemských zasedající, dle nejlepšího svého vědomí a svědomí, arciť dle starodávných zvyků a podání. Avšak úředníci zemští i pánové dávali si vypisovati z desk stará rozhodnutí, aby se v soudech podlé nich věděli spravovati, a strany, když toho prospěch jejich vyžadoval, předkládaly starší rozhodnutí při jejich přím podobných, aby dle starého nálezu i jim bylo nalezeno. Tak povstaly koncem věku XV. mnohé sbírky starých nálezů soudních, které se v četných rukopisech až na naše časy zachovaly.

Z podobných příčin vypisovány z desk i staré zákony, tak že se může tvrditi, že duch starého právnictví českého byť i desky byly pohořely, takovýmito výpisy se nám zachoval.

Podobně zachovala se nepatrná část hypotekárních vkladů desk zemských buď v deskách zemských r. 1542 znova vyzdvižených buď v deskách dvorských a na jiných místech, které mají důležitost více místopisní a genealogickou.

Všecky takové kusy pocházející z desk zemských roku 1541 ohněm zničených, jsou téměř úplně již shledány (jichž počet obnáší asi 8000) a znenáhla dostanou se do rukou obecenstva pod názvem *svrchu položeným.*

Ačkoli vydání se stalo z ohledů historických, bude přece nejvíce ze vzácné památky této těžiti historie právnictví českého, která z nich jasněji se bude moci poznati nežli z kterých koli jiných starých právních památek českých.

www.libtool.com.cn

Výpisy, které dílo nadřečené nám podává, vyňaty byvše z desk větším dílem doslovně, mají pro nás cenu originálu; ano velká část výpisů v prvním sešitu uveřejněných jsou skutečně věrným otiskem originálů samých. Panu vydavateli, který v uspořádání zbytků držel se posloupnosti chronologické — pro historika jedině výhodné — bylo zahrnouti hned v 1. sešit celý kvatern desk půhonných, který šťastnou náhodou ohně uniknuv zachoval se v archivu Černínském v Hradci Jindřichově, nyní pak darem hraběte Eugena Černína v českém museu uschován se nalezá. Čtenáři čtoucímu tyto zbytky ctihodné celý obraz procedury soudní 13. a 14. věku před oči se staví; co nejstarší naše česká kniha právnická, kniha starého pána z Rožmberka, spůsobem abstrakce právní z řízení soudního nastiňuje, to zde teprv pravého výrazu, pravé své podoby, pravého života nabývá. Historie práva českého máme tu zřídlo nejbezpečnější.

Vydavatel p. dr. Jos. Emler, ctěný spolupracovník časopisu našeho, přilnuv k dílu svému s myslí posvěcenou, tak jak důstojnost klenotu národního toho vyžaduje, nešetřil píle a času, aby dílo toto též správností a spolehlivostí vydání stalo se pravou ozdobou literatury naší.

Krátký úvod jazykem latinským a českým sepsaný seznamuje čtenáře s hlavními rysy zařízení, jehož se při dskách šetřilo a s prameny, z nichž snešeny a vybrány jsou zbytky desk pohořelých. Výpisy v tomto 1. sešitu jsou téměř vesměs latinské, ovšem sepsané latinou, českými obraty a tytýž i slovy promíchanou; čím dále však tím více vplétá se českých názvů právních, tak že ve výpisech spadajících do století patnáctého již obyčejně obrany žalovaných a nálezy soudní více méně česky se kladou.

Nebylo by zde na místě další vypisování stránek formálních; přejeme, aby naši páni soudruhové zejmena mladší a ti, jimž prázdnější chvíle popřáno, pohroužili se do studia pramenů těchto a aby resultáty tohoto bádání vždy více a více vynikaly v soustavném propracování starého našeho práva a v užívání výtěžku takto nabytého k potřebám nynější naší mluvy, theorie i praxe právnické.

—ý.

Nálezy nejvyššího soudu.

www.libtool.com.cn

I žalobu hypotekární proti pozůstalosti posud neodevzdané podati sluší u soudu pozůstalostního.

Nález ze dne 20. ledna 1869 č. 1162.

(G. H. č. 7. r. 1870.)

Pojišťovna nahraditi jest povinna všecky předměty v polici uvedené; jí náleží dokázati, že se stalo křivé udání, na něž se odvolává; pohořelý nemusí po ohni dokazovati, mnoho-li a co shořelo.

Nález ze dne 8. července 1869 č. 4303.

(G. H. č. 11. r. 1870.)

Vydavatele poukázky kupecké, ježto přijata nebyla, nelze stíhati postihem.

Gira lze umístiti při poukázkách obchodních i na přední straně.

Nález ze dne 23. září 1869 č. 18951.

(G. H. č. 12. r. 1870.)

Nákladům spojeným s exekuční sekvestrací usedlosti nepřísluší právo zástavní; při rozvrhování ceny trhové k nim hleděti nesluší.

Nález z dne 9. pros. 1869 č. 13788.

(G. H. č. 12. r. 1870.)

Činžovní groše považovati dlužno za dávku obecní nájemníkům uloženou; pronajimatel může jich tedy žádati, byť se i nájemník byl výslovně nezavázal, že je platiti bude.

Nález ze dne 2. pros. 1869 č. 10779.

(G. H. č. 15. r. 1870.)

Jestli secunda splatna à dato a den vydání směnky nezřetelně napsán, má se giratar nahlednutím do primy přesvědčiti, kdy vlastně vydání se stalo; udal-li mu girant omylem chybný den vydání, neruší z udání toho.

Žádá-li se v žalobě něco alternativně a dá-li se rozsudkem žalobě za právo v jedné části, aniž by o druhé části bylo zmíněno považovati sluší ovšem část druhou za zavrženou.

Nález ze dne 16. listop. 1869 č. 8642.

(G. Z. č. 12. r. 1870.)

O žalobě ze mzdy čelední podané u soudu před projitím 30dnů náleží rozhodovati soudu, když žalovaný proti přijetí žaloby stížnost nepodal a nepříslušnosti soudu teprv po 30 dnech se brání.

Nález ze dne 17. června 1869 č. 3972.

(G. Z. č. 12. r. 1870.)

www.libtool.com.cn

Zásada ústnosti — a nové zákonodárné pokusy v oboru civilního řízení.

Sepsal JUDr. Karel Bürgel.

Vyjímaje trestní zákonodárství, které ovšem hlavně také za příčinou zřízení porotních jakož i dle celistvého svého rázu obecnému názoru více se přibližuje, nestal se v době novější v nijakém odvětví legislace požadavek po reformě tak populární, jako v civilním řízení.

Již v roce 1848, kde v státním životě tak často jsme slýchali o „požadavcích“ na straně jedné a o „koncesích“ na straně druhé, zhusta objevoval se mezi požadavky politickými také požadavek ústnosti řízení civilního.

Mnohý snad, čta tato slova, diviti se bude, kterak takový požadavek mohl býti vysloven; vždyť u př. zvláště v území, v němž platnost má náš obecný soudný řád, máme skutečně již tak zvané „řízení ústní“ pojednávané v druhé hlavě ob. s. ř., máme zde dále rozmanitá řízení stručná, která na pohled zásadě ústnosti ještě více hoví.

Leč kdo poněkud jen příležitost měl nahlédnouti v skutečnou soudní praxi, ba ano i pouhý teoretik, který na základě předpisův zákonných dovede si utvořiti jasný obraz skutečné procedury, jakožto z takových předpisů nevyhnutelně rozvinouti se musí: divný nabude náhled o takovéto samozvané ústnosti.

Řízení ústní, které zná náš obecní soudní řád, není opravdovým ústním řízením a jest v pravdě jen řízením protokolárním.

Ústním řízením ve vlastním slova významu vyrozumíváme jen takové řízení, kde soud rozhoduje na základě bezprostředního poznání věci, tedy takového poznání, kteréž vychází z věci

samé, mezi kterým tudíž a úsudkem soudcovým nenalezá se jakékoli medium, jakákoli čínská zeď, hlavně pak písmo.

www.libtool.com.cn

V tak zvaném řízení ústním dle posavadního našeho ob. ř. s. nevydává soudce svůj nález nikterak na základě bezprostředního pozorování věci a jmenovitě také bezprostředních přednešení stran, nýbrž na základě protokolův o tom sepsaných. Soudce v tomto řízení obyčejně ani ústních přednášek sporných stran neuslyší, a uslyší-li, valně se o ně ani nestará, aspoň ne v tom případě, který nám zde měřítkem býti musí, ježto jen při něm soudce objevuje se pouze toliko ve své funkci skutečně soudcovské, v případě totiž, kde soudci mimo rozhodování věci nenáleží spolu též manudukce.

Substrát, na němž totiž soudce zakládá svůj výrok, jest v tomto samozvaném řízení ústním povždy jen protokol úplnou obšírností vedený, který soudci výhradně jen přečísti sluší, aby ihned poznal statum controversiæ a to úplně, neboť „quod non est in actis, non est in mundo," byť i kterákoli strana vícekrát k takovéto v protokolech nevyznačené okolnosti ústně byla poukázala.

Divná to věc, že v dobách, kdežto civilní řízení v našich zemích nabylo papírový ráz samozvaného „ústního řízení" ve smyslu ob. s. ř., kdežto dále také v zemích německých panovala rozličná řízení, buď rozhodně písemná, buď jako ústní řízení ob. s. ř. protokolárná, dle hlavní své zásady na slovutné dílo Viléma Durantis-e „Speculum judiciale" zbudovaná, že v dobách takových na pevnině evropské přece jen ve Francii se udržela neporušená tradice skutečného řízení ústního.

Řízení opravdově ústní, kterak je vidíme na př. vyznačeno v „Li Usage de Borgoigne",[1]) v „Anciennes Constitutions du Châtelet de Paris",[2]) dále v slovutných „Assises de Jérusalem",[3]) v pověstných dílech Pierre-a de Fontaines „Conseil" a Filipa Beaumanoir-a „Les Coutumes du Beauvoisis", konečně též v slavném

---

[1]) Sepsání to starých processuálných obvyklostí Burgundu, pocházející asi z první polovice XIII. století.

[2]) Sepsání to nejstaršího řízení pařížského soudu Châtelet, pocházející z třináctého století.

[3]) Knihy to práv království Jerusalemského a ostrova Cyperského, které říše jak známo v dobách křižáckých tažení založeny jsou od Francouzův.

„Stilus Curiæ Parlamenti“ [4]) nepominulo ve Francii ani později po recepci práva římského a to ani v „pays contumier“, jak v ohledu právním nazývána byla severní Francie, aniž v „terres du droit écrit“, kterak jmenována byla Francie jižní.

A tak jest arci na bíledni, že Ludvíkem XIV. vydaná „Ordonnance civile“ z roku 1667, kterážto obsahovala skutečný zákonník civilního řízení, spočívala již na zásadách jednání opravdově ústního, a že dále ústnost řízení skvělým spůsobem provedena jest v druhé části Napoleonovy legislace, totiž v „Code de procédure civile“ vydaném dekretem ze dne 14. dubna 1806. [5])

Netřeba dle toho obšírnějšího doličování, že řízení civilní, kteréžto státi se má opravdově ústní, musí v principu uspořádáno býti dle vzoru civilního řízení francouzského.

Také skutečně civilní řízení zemí kmenem romanským obydlených uspořádána jsou dle vzoru daného v „Code de procédure civile,“ a v oné části pruského státu, který nalezá se na levém břehu Rýna podnes ještě „C. de P.“ v německém překladu jest zákonníkem řízení civilního.

Vliv francouzského civilního řízení sahal však ještě dále. Požadavky po reformě civilního řízení na základech principu ústnosti, o jichž populárnosti již na počátku jsem zmínil se, nikde nebyly v roce 1848 vyslovovány tak zhusta, jako v zemích německých, i ovšem tedy snadně pochopiti lze, že první nový zákon o civilním řízení, který po přestálých zmatcích roku 1848 v Německu jest vydán, úplně opíral se o právo francouzské.

Zákon, který tím míním, jest řád civilní pro někdejší království hanoverské z roku 1850.

Civilní řád hannoverský z roku 1850 má dojista aspoň tu zásluhu, že v legislaci řízení civilního co jiskry vrhl několik nových myšlenek, a za tou již příčinou nalezl povšimnutí po celém civilisovaném světě; — o jeho vnitřní ceně však arci panují náhledy

[4]) Tak totiž jmenuje se dílo, kteréž asi v roce 1330 vydal Du Breuil a ježto obsahuje systematický přehled řízení pařížského parlamentu, jenžto (jak známo) hlavně byl soudem.

[5]) K běžnému orientování o historii práva francouzského jak dle staršího jeho rozvoje, tak i co jmenovitě dotýče se kodifikace Napoleonovy, nejspíše se hodí kniha Laferrière-a „Essai sur l'histoire du droit français depuis les temps anciens jasqu' à nos jours y compris le droit public et privé de la revolution française 1859.“

nejrůznější. V časopisectvu německém druhdy ozývaly se hlasy, které tento zákon pokládaly za skutečný triumf ducha německého v oboru legislace civilního řízení, a ovšem také k podobným enthusiastickým pochvalám dodávaly své zdání, že by hanoverský civilní řád tvořiti měl východiště veškerých legislativních pokusův v tomto odvětví práva. Mimo Německo ale a v dobách novějších i v Německu samém vyskytovaly se tu i tam náhledy jiné.

Hanoverský civilní řád z roku 1850 není nikterak pouhé spracování civilního řízení francouzského, nýbrž jakési sprostředkování jednak mezi posavadním obecným německým procesem, jednak mezi řízením francouzským, jakési spojení francouzských forem processuálných s právem průvodův dle obecného řízení německého.

Již Dernburg,[6]) vážná to autorita v oboru srovnavací pravovědy, poznamenal, že spojení takové jest nepřirozené, a že není vhodné architektoniky, která by mohla považována býti za estétické spojení lehké, zdobnými sloupy vykrášlené, světlé stavby civilního řízení francouzského s vážnou gothickou stavbou obecného processu německého.[7])

Bez ohledu k těmto náhledům, ježto již a priori popírají možnost toho, co v hlavní věci hanoverský řád civilní za účel si obral, stal se řád ten nicméně vzorem zákonodárných pokusův k rozsáhlejším územím hledících.

Jmenovitě za základ sloužil civilní řád hanoverský „návrhu obecního německého civilního řízení," kteryžto k nařízení shromáždění bývalého německého spolku sdělala komise v Hanoveru rokovavší, a kteryž vydán jest co návrh druhého čtění v roce 1866. Při této komisi hanoverské nesúčastnilo se Prusko, i ustanovilo komisi zvláštní v Berlíně, jež pak v roce 1864 vydala „návrh řádu v rozepřech civilních pro pruský stát." Návrh posléze zmíněný arci poněkud odchyluje se od návrhu komise hanoverské, i přibližuje se v důležitých věcech k posavadnímu pruskému právu,[8]) v podstatě ale taktéž spočívá na řádu hanoverském z r. 1850.

---

[6]) Viz jeho spis: „Abhandlungen aus dem Gebiete des gemeinen und französischen Prozessrechtes. Frankfurt 1849" na str. 303 —

[7]) Srovnej též L. von Bar „Recht und Beweis im Civilprozesse — Leipzig 1867" na str. VI.

[8]) V státu pruském mimo území na levém břehu Rýna se nalézající platnost má nyní obecný soudní řád z roku 1795 a dv[illegible]

www.libtool.com.cn

Podobné principie také provívají práce komise zřízené následkem převratův r. 1866 a vzhledem k čl. 4. ústavy severoněmeckého spolku, dle něhož zákonodárství o soudním řízení prohlášeno jest za společnou záležitost spojených států, k tomu cíli, aby v Berlíně radila se o návrhu civilního řádu pro spolek severoněmecký, a sluší jen poznamenati, že ovšem, co se podrobnosti dotýče, práce této komise nad všemi prvé vytčenými návrhy nemálo vynikají.

I v Rakousku činěny jsou v novější době pokusy o reformu našeho posavadního civilního řízení a „návrh referenta řádu civilního“ uveřejněn již byl v roce 1866. Návrh ten, jakož i na jeho základě sdělaný návrh vládní a usnešení komory poslancův ze dne 21. března 1870 toliko jsou jakýmsi přispůsobením návrhu komise hanoverské, vůbec krátce „návrh německý“ jmenovaného pro země cislajtánské.

Nelze dle toho pochybovati, že civilní řízení, které v naší vlasti zavedeno býti má, v první řadě spočívá na řízení francouzském, ne ale bezprostředně, nýbrž na další jeho emanaci objevující se v civilním řádu hanoverském z r. 1850.

Jest nám nyní uvažovati, jak dalece a v jakém směru jest dle vzoru řízení hanoverského zásada ústnosti provedena v návrzích rakouských, jak dalece odchyluje se takovéto provedení od vlastního řízení francouzského a jaká jest jeho legislativní cena.

Předesýlám praktickou illustraci, kterak by dle rakouských návrhův vyhlíželo řízení v nějakém pravidelně, tudíž řádně před sborovým soudem [9]) projednávaném procesu, i vezmu případ veškeré spletitosti co možná nejvíce prostý.

(Pokračování příště.)

---

tento řád podstatně změňující novelly, totiž „nařízení o procesu mandátním, stručném a bagatellovém“ ze dne 1. července 1833 a nařízení ze dne 1. července 1846, mimo to hojné namnoze dosti obšírné zákony o zvláštních částech civilního řízení.

[9]) Rakouské návrhy řádné řízení před soudy sborovými pokládají za pravidlo, čehož dokladem §. 25. a název prvního titulu druhé knihy návrhu referentova, pak §. 1. a název prvního titulu druhé knihy usnešení sněmovny poslancův ze dne 21. března 1870. Připomínám, že co protivu řízení před soudy sborovými, návrhy naše vyznačují řízení před samosoudy, a co protivu řízení řádného, řízení mimořádná.

K výkladu zákona ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z.

www.libtool.com.cn

(Dokončení.)

Sub pr. 3. června 1869 č. 4311. civ. žádal Jan Š. se svou manželkou Marií a s Vojtěchem H. na základě trhové smlouvy mezi pojmenovanými manžely a Vojtěchem H. v Chejnově dne 1. června 1869 uzavřené za převod neobmezeného pro případ obmezeného práva vlastnického k pozemku č. parc. 1003. pr. 665□° od č. top. 1366. v Chejnově od usedlosti č. 50. na kupující manžely, po případě za záznam kupních práv k tomu pozemku č. parc. 1003. pr. 665□° od č. top. 1366. pro řečené manžely.

C. k. m. d. okresní soud v Táboře výměrem ze dne 20. června 1869 č. 4311. civ. tuto žádost zamítl a co zavrženou v knihách poznamenal proto, že jednak není vyhověno předpisu §. 1. zákona ze dne 6. února 1869, jednak kupní práva nenáležejí mezi věcná práva k věcem.

K stížnosti manželův Jana a Marie Š. a Vojtěcha H. c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 3. listopadu 1869 č. 36534. výměr první stolice zrušil a c. k. m. d. okr. soudu v Táboře naříditi shledal, aby tuto žádost, odstraniv důvod zavržení, jež ohledně hlavní žádosti co předpis §. 1. zákona ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. uveden byl, vyřídil, poněvadž za tou okolností, že pozemky k usedlosti č. 50. v Chejnově patřící co městské pozemky dělitelné jsou, dle citovaného zákona knihovnímu oddělení manžely Janem a Marií Š. od Vojtěcha H. odkoupené k svrchu naznačené usedlosti náležité parcele nic na překážku není, když se pro tuto oddělenou parcelu nový knihovní zápis otevře a tam všecka na usedlosti č. 50. v Chejnově vězící práva a sice zástavní práva ve vlastnosti simultanních hypotek vyznačí a v tomto případě skutečně také jak kupec tak prodávající oddělení odprodané parcele a převedení tétéž na kupce žádají, tudíž s podmínkami, pod kterými se to jedině dle zákona ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. státi může, srozuměnými býti se prohlašují, zvláště an odstavec 3. trhové smlouvy ze dne 1. června 1869 tomu na odpor nestojí, poněvadž dle té smlouvy prodávající Vojtěch H. závazek na sebe převzal, s této parcele manželům Š. prodané všecky dluhy a břemena svésti, Vojtěch H. ale žádost tuto spolupodepsal a tudíž srozuměným býti se prohlásil, aby prodaná parcela oddělena a na kupce knihovně převedena byla.

www.libtool.com.cn

Následkem toho nařízení vyřídila první stolice onu žádost v ten smysl, že se žádosti nedává místa a že se tatáž co zavržená poznamenává proto, že jednak žadatelé ani svolením knihovních věřitelův se nevykázali, aniž za příčinou vyrozumění všech, jichž se týče, potřebná záhlaví předložili, ačkoliv zákon ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. vyrozumění všech jichž se týče, káže, aniž prokázali, že č. parc. 1003. per. 665□°, které od čís. top. 1366. pr. 974□° odděleno býti má, skutečně k tomuto číslu topografickému patří a okolnost tato z pozemních knih nevysvítá, jednak kupní práva nenáležejí mezi věcná práva k věcem.

K stížnosti žadatelův proti tomuto výměru první stolice, danému dne 22. listopadu 1869 č. 9123. civ., c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 29. prosince 1869 č. 44457. poukazuje k důvodům při vyřízení stížnosti c. k. vrchním soudem zemským ze dne 3. listopadu 1869 č. 36534. připojeným a v dalším uvážení, že pozemek č. top. 1366. v oddělení „kopaniny na Lipici" pr. 974□°, z něhožto Vojtěch H. manželům Janu a Marii Š. dílec 665□° poznamenaný prý parcelním číslem 1003. odprodal, dle knihovního výpisu, týkajícího se domu č. 50. v Chejnově, skutečně k němu náleží, tedy také zamýšlenému připisování a odepsání tohoto blíže poznamenaného dílce č. top. 1366. okolnost, že v knihách pozemních dílcové následkem nového katastrálního vyměření pozemek č. top. 1366. poznamenaný tvořící zvláště vytknuté se nevyskytují, na závadu býti nemůže; dále uvažuje, že poněvadž žádost za odepsání dotčeného dílce od statku č. 50. v Chejnově v knihách veřejných zanešen oběma stranami totiž kupujícími a prodávajícími podepsána a prodána byla, o tom řeči býti nemůže, že povolení žádaného připsání a odepsání pozemku dle předpisu zákona ze dne 6. února 1869 by přesahovalo žádání stran; konečně pak uvažuje, že opomenuté předložení potřebných k vyrozumění knihovních věřitelův rubrik rozhodování na překážku býti nemůže, — výměr první stolice v tom směru změnil, že se povoluje k žádosti manželův Jana a Marie Š. společně s prodávajícím Vojtěchem H. dne 3. června 1869 č. 4311. podané na základě smlouvy kupní ze dne 1. června 1869 mezi právě jmenovanými uzavřené odepsání od pozemku č. top. 1336. ve výměře 974□° „kopaniny na Lipici" nazvaného k živnosti č. 50. v Chejnově dosud knihovně náležejícího odprodaného dílce ve výměře 665□° poznamenaného č. parc. 1003., jakož i propůjčení nového knihovního zápisu pro pozemek právě dotčený, na kterém zároveň

manželé Jan a Marie Š., jakožto vlastníci zanešeni budtež a prvn stolici se ukládá, toto odepsání a připsání, poslednější zanášejí zároveň veškerá na č. 50. v Chejnově a pozemcích k němu nál žitých do 3. června 1869 knihovně vtělená práva, zvláště pa zástavní co simultanní vykonati, o tom že pozemek rozdělený o jeho posavadní části nový zápis otevřen byl, všechny, jichž s týče, vyrozuměti, pokud se pak dotýká nedostávajících se rubril zachovati se dle toho, jak zákon předpisuje

Ze všeho toho, co jsme tuto přednesli, vysvítá, že o naší otázce značná panuje různost náhledův, jak v literatuře tak také v soudní praxi a že obtíže, s nimiž tu zápasiti jest, důvod mají hlavně v tom, že pozemní knihy s katastrem obyčejně v žádoucím souhlasu nejsou.

Notář Mohilla udávaje, jak by se tomu nedostatku odpomoci mělo, odvolává se k §. 2. pat. ze dne 22. dubna 1794 č. 171. sb. z. s., notář Triller opět k §. 11. císařského nař. z dne 16. března 1851 č. 67. ř. z. Dle našeho náhledu jsou ale oba návrhy od nich učiněné nepraktické, poněvadž citované zákonní předpisy k naší otázce se nevztahují a zákona neb předpisu, dle kterého by se pozemní kniha s katastrem uvésti měla a mohla v souhlas nemáme.

My máme dále za to, že není potřebí takové zdlouhavé, obtížné a drahé procedury, jaká jest v Krajině a v Slezsku v praxi, nýbrž že dostačuje, když žádosti připojí se katastrální výtah, jak to také c. k. nejvyšší soud v rozhodnutí svém svrchu jmenovaném nepřímě vyslovil; neboť ona procedura nezakládá se na žádném zákoně a nemá tedy žádné ceny; a co se týče otázky, zdali v našem případě dostačuje katastrální výtah, poukazujeme k tomu, že dříve povolovalo se oddělení pozemkův, jednotlivých částí statku, na základě politického povolení a že politickému povolení sloužil za základ katastr.

Souhlasíme úplně v tomto ohledu s notářem Kotulou, který v č. 2. časopisu pro notářství r. 1870 dí: „Stvrzením dílčí listiny se strany politického úřadu nenabyl katastr větší průkaznosti, nežli bez téhož měl, a vtělení nabytých parcel pro nového přejimatele nepojistilo mu vlastnictví; neboť ano se stalo na základě katastru v otázkách vlastnictví důkaz nepodávajícího, nenabylo tedy větší průkaznosti, nežli tento má. Oddělený pozemek ale převeden býti může jen potud, pokud fakticky vlastnictvím prodávajícího byl. Též na příště nemůže převedení vlastnictví na základě katastru předsevzaté jiného míti smyslu a nezmění se na tom

nic, jestli pozemní parcele v čas knihovního odepsání odděleného pozemku již v pozemní knize zapsány byly čili nic. I převedení celých usedlostí neděje se jinak. V starších zápisech nachází se totiž areale živností dle josefinského katastru zanešené; avšak toto nesouhlasí nyní ani při jedné usedlosti, všude jest totiž menší nežli faktická držebnost a přece nebude žádný chtíti tvrdit, že akvirent vtělením takového zápisu celé usedlosti nenabyl. Z toho patrně vidíme, že naše pozemní knihy žádný precisní list držebnosti nemají a že usedlosti jsou v nich jen povšechně zanešeny.

Ovšem žádoucí zůstane věcí, aby zákonodárství nedostatku pozemních knih, zde vylíčenému, odpomohlo a jmenovitě aby nový knihovní řád, jenž vydán býti má, také tuto naši otázku přiměřeně rozřešil.

JUDr. **Václav Kotalík.**

K bibliografii.

Právě vyšla v Praze kniha dra Hugona Tomana zvaná: „Schicksale des böhmischen Staatsrechtes in den Jahren 1620 bis 1627“, která, ač psána jest jazykem německým, přece pro naše domácí státní právo tolik má důležitosti, že jí zde několik slov věnovati neváháme.

Politický život novější doby povzbudil živé interese pro naše domácí právo státní, a kdežto dříve toto státní právo uvažováno jest co pouhý materiál historický, pilně nyní přemítá se o jeho posavadním významu praktickém.

Pojednání Brandlova obsažená před nedávnem v „Právníku“ a kniha Kalouskova: „Einige Grundlagen des böhmischen Staatsrechtes. Prag, 1870.“ byly nejnovějšími příspěvky literárními takovéhoto směru, a nyní řadí se k nim nadzmíněný spisek Tomanův.

S nadvytknutým praktickým uvažováním věci nutně souvisí, že s největší bedlivostí přihlíží se k posledním zákonodárným emanacem samostatného státního práva Českého, hlavně pak k důležitějším jich totiž k obnovenému zemskému zřízení Ferdinanda II. ze dne 10. května 1627 a k jeho konfirmaci privilegií ze dne 29. května 1627.

Obé také až posud považováno jest za východiště Českého státního práva v tom smyslu nyní ještě praktického, že

ovšem mu chybí zevní autorita, že ale naše zastupitelstvo národní na něm ještě trvá co na půdě legalné.

www.lidtool.com.cn

Námitku, že dle obnoveného zemského zřízení ze dne 10. května 1627 jmenovitě též důležité jus legis ferrendae král ponechal pro sebe samého, aniž by je se sněmem sdílel, a že při tomto ustanovení i navzdory konfirmace privilegií ze dne 29. května 1627 za tou příčinou pozůstalo, ježto ní toliko ona privilegia byla potvrzena, která zemskému zřízení se nepříčí, tak že sněm český na základech Ferdinandem II. určených sestavený, byl by mimo zákonodárství vztahující se k povolování daní jemu ovšem výslovně vyhražené pouhým sborem poradním, — námitku tuto vyvrátiti se pokusil dr. Kalousek veledůmyslnou interpretací těch kterých ustanovení Ferdinandey i konfirmace.

Dr. Toman pokusil se ve svém nadjmenovaném spise námitku tuto vyvrátiti cestou více historickou. Ve spise jeho proveden jest totiž důkaz, že bludné jest posavadní mínění, jako by po bitvě Bělohorské z roku 1620 v Čechách bylo tak zvaným „právem dobyvatele“ panováno bývalo absolutně, a jako by pak Ferdinandem i konfirmací Čechám některá práva, která zatím byla pominula, bývala vrácena. Naopak dokazuje dr. Toman, že nepokoje bitvou Bělohorskou ukončené Ferdinand II. prvotně nepovažoval co „rebellionem universitatis“, nýbrž co nepokoje provolané jen některými jednotlivci, že následkem toho také již brzy po bitvě Bělohorské práv dobyvatele dovolávati se ani nemohl ani nechtěl, čímž arci by pro něho byl pominul jakýkoli titul k změnění posavadní kontinuity našeho státního práva a k zrušení privilegií v starých zemských zřízeních spočívajících. Dle toho pak by takovéto změny ve Ferdinandee skutečně obsažené byly neoprávněné a tudíž nezávazné, a jmenovitě by neoprávněná a nezávazná byla změna posavadního sněmu příslušného juris legis ferrendae, ač-li vůbec za to pokládati se může, že obnoveným zřízením Ferdinandovým a pozdejší konfirmací taková změna skutečně se stala.

Důkaz ten ale dr. Toman provádí jednak uveřejněním neznámého posud státního spisu totiž resoluce Ferdinanda II. ze dne 20. září 1623 v zemských dskách vložené, k jejímuž výkladu přispívá odvětění sjezdu nejvyšších zemských úředníkův ze dne 14. prosince 1624 taktéž v spise Tomanově otištěné. Jednak věc tu dr. Toman též doličuje zevrubným nastíněním zemské správy v Čechách v době roku 1620 bezprostředně následující.

Z nástinu toho jest patrno, že celistvá tato správa od roku 1620 až do roku 1627 vykonávána jest úplně ve formách posavadní České ústavě odpovídajících, jak dalece tyto formy bez svolání sněmu zemského se zachovávati daly.

Ovšemť Tomanův spis vhodným jest příspěvkem k nauce o našem právě státním.

Dr. Karel Bürgel.

Praktické případy.

Zločin vraždy dle §. 134. a 135. tr. z.

C. kr. zemský trestní soud v Praze uznal rozsudkem ze dne 29. září 1869 č. 19293. takto za právo:

Josefa Č. jest vinna zločinem spoluviny při zločinu loupežné vraždy úkladné, naznačeným v §. 5., 134. a 135. 1) a 2) z. tr. a odsuzuje se dle §. 137. z. tr. hledíc na §§. 43. a 46. *b*), *h*), *k*) z. tr. k těžkému žaláři dvanácti let jedním postem každého čtvrtletí po čas trestu přituženému, a dle §. 341. ř. tr. k náhradě nákladů na řízení trestní.

František D. a Jan Ch. nejsou vinni zločinem loupežné vraždy úkladné, naznačeným v §. 134. a 135. 1) a 2) z. tr. a osvobozují se dle §. 342. ř. tr. od náhrady nákladů na řízení trestní.

Důvody: Dne 3. března 1868 odpoledne okolo půl druhé hodiny přišla Barbora Fraimlová do domku č. p. 82. v Kačicích, v němž manželé Josef a Anna Náprstkovi sami bydleli a shledala, že byly dvéře u světnice a u komory otevřeny a že ve světnici ležel Náprstek mrtev na zemi.

Barbora Fraimlová zpravila o tom Marii Čermákovou; tato oznámila to obecnímu starostovi Antonínu Novotnému a týž odebral se ihned s Čermákovou do bytu manželů Náprstkových.

Nenaleznuvše však Anny Náprstkové, domnívali se, že snad pro lékaře šla; starosta Novotný uzavřel dům, čekaje až se Náprstková domů navrátí.

Poněvadž se však Náprstková k večeru domů nevrátila, ohledal představený Novotný u přítomnosti Marie Čermákové a více sousedů, mezi nimiž se též obžalovaný František D. nalezal, ještě jednou obydlí dotčených manželů, při čemž zjištěno bylo, že z truhly a šatníku schází

veškeré šatstvo Anny Náprstkové a lepší šat Josefa Náprstka. Josef Náprstek byl mrtev a rány na hlavě viditelné, kaluž krve ve světnici se nacházející, jakož i šat jeho krví zbrocený nasvědčovaly tomu, že násilnou smrtí skonal, což též tím podporováno bylo, že František D. uzavíraje před odchodem okenici za truhlou blíže okna se nalezající sekyru krví pošpíněnou vytáhl.

Okolnosti tyto jsou stvrzeny přísežným svědectvím Antonína Novotného, Marie Čermákové a Barbory Fraimlové.

Při soudním ohledání místností, jakož i pitvání mrtvoly Josefa Náprstka dne 4. března 1868 předsevzatém bylo kromě úkazů již uvedených ještě toto shledáno: Mrtvola Josefa Náprstka ležela ve světnici nohama ke dveřím, majíc hlavu v plivátku; byla oděna košilí modře kostkovanou, na zádech roztrhanou, pak plátěnými podvlékačkami krví poškvrněnými. Postel v koutě světnice stojící byla rozestlána, na podušce a zevnější straně postele nalezaly se skvrny krvavé, taktéž byla stěna krví postříkána.

Vedlé postele se nacházela velká kaluž krve, mimo to ležel na zemi podslamník, na něm peřiny po různu.

Až dosud bylo všeobecné mínění, že Anna Náprstková manžela svého zavraždila, a sebravši šatstvo uprchla, a mínění to bylo tím podporováno, že manželé Náprstkovi pospolu svorně nežili a Anna Náprstková si častěji na manžele svého stěžovala, že neustále churaví a tudíž k práci schopným není a mimo to rád v karty hraje.

Avšak Marie Čermáková a František Schwarz přišli dle svého přísežného seznání dne 6. března 1868 do příbytku manželů Náprstkových, aby tam čistili a myli; když pak syn Františka D. klíč od světnice nedostavené byl přinesl a řečení svědci do světnice vstoupili, spozorovali na podlaze skvrny krve, a ohlížejíce se v komoře, znamenali pod prkny ku zdi přistavenými v koutě mrtvolu Anny Náprstkové.

Soudní komise k ohledání a k pitvání mrtvoly téhož dne se dostaviv ší shledala, že u prostřed komory pod vícheм slámy se nalezala kaluž krve zemí přikrytá, v komoře bylo as deset prken ku zdi postaveno, z nichž některá byla krví postříkána. Mrtvola Anny Náprstkové ležela v koutě komory jsouc oděna šedivou jupkou, modrou zástěrou, čtyrmi sukněmi a bílou košilí; vedlé mrtvoly ležel šátek na hlavu, jehožto konce byly zauzleny a jenž u prostřed krví byl poškvrněn.

Vedlé nálezu soudních lékařů dra. Seissera a ranléka Šeferny bylo na mrtvole Josefa Náprstka shledáno množství ran a sice na hlavě dvanáct z části až na kost pronikajících; zvláště byla lebka až na

spodek kosti rozštěpena, čímž kosti lebové rozvolněny měrou takovou, že přední část lebky se zadní částí pouze měkčinami souvisela.

Pod povšechnou pokrývkou poprsníku hojná rozlitina krve, třetí pravé žebro zlomeno, taktéž poprsník mezi čtvrtým a pátým žebrem.

Při ohledání a pitvání mrtvoly Anny Náprstkové shledáno, že měla mnoho ran, na hlavě značnějších dvacet, z nichžto jedna na pravé polovici hlavy v zadu až na kost pronikala a tržené okraje měla.

Poprsník, druhé, třetí, čtvrté a páté pravé žebro, druhé a čtvrté levé žebro byly zlomeny.

Dle dobrého zdání soudních lékařů samovraždy aneb náhody nikterakž domýšleti se nelze: Josef Náprstek a Anna Náprstková zemřeli smrtí násilnou, vystoupením krve na mozek a do dutiny mozkové; poranění obou pak spůsobena byla za živa osobou druhou, Josefu Náprstkovi nástrojem tvrdým a tupým, Anně Náprstkové rána na pravé straně hlavy taktéž nástrojem tvrdým s tupými hranami, ostatní pak značnější rány nástrojem špičatým a ostrým, zlomeniny poprsníku a žeber tlápnutím nohy a mačkáním kolenou.

Jmenovaní znalci stvrzují, že, poněvadž k tomu, že na hlavě Anny Náprstkové se nacházely rány od dvou rozličných nástrojů, od tupohraného, jakým byla sekera na místě činu nalezena, pak od ostrého nástroje, jakým i dláto býti mohlo, jehož dle udání obžalované Josefy Č. bylo užito — čin tento nejméně od dvou osob spáchán býti musil.

Josefa Č. udává, že František D. a Jan Ch. sešedše se dne 2. března 1868 společně s ní okolo páté hodině ranní u mlýna a dověděvše se od ní, že se nyní u manželů Náprstkových zdržuje, ji vybídli, aby jim nápomocna byla, že téhož dne večer o půl desáté hodině k domku Náprstkových manželů přijdou a že jestli od nich peněz nedostanou, je zavraždí.

Dále udává Josefa Č., že, poněvadž jí D., s nímž již po delší čas známost měla, sliboval, že ji, až vdovcem bude, za ženu pojme, jakož i že za spoluúčinkování 264 zl. obdrží, k tomu svolila, že Františku D. a Janu Ch., kteří večer skutečně v určený čas přišli, jakmile na dveře zaklepali, dům otevřela a je do domu pustila. Manželé Náprstkovi prý již spali a sice Josef Náprstek na posteli a Anna Náprstková na zemi vedlé postele na slamníku, František D. a Jan Ch. z nichžto onen sekeru, tento pak dláto měl, se prý ihned do Náprstkové dali, Ch. že ji uchopil u krku, kleče na ní, D. však že ji ránu do hlavy sekerou spůsobil, že František D. se pak na Jos. Náprstka vrhl, jej sekyrou udeřil, že Náprstek vzchopiv se od D. druhou ránu do hlavy obdržel, načež se z postele na zem svalil, kdežto mezi

tím Jan Ch. Annu Náprstkovou dlátem do hlavy tloukl, až bylo po obou manželích. Dle udání Josefy Č. odnesly pak D. a Ch. usmrcenou Annu Náprstkovou do druhé světnice nedostavené, kdež ji prkny zakryli, otevřeli pak klíčem, jejž Náprstková v kapse měla, truhlu, v níž v punčoše 389 zl. v bankovkách našli, peníze přepočítali a sebrali, z truhly a z almary šatstvo Anny Náprstkové vybrali a lepší šaty Jos. Náprstka uložili do koše, jejž napotom Josefa Č. do Kladna odnesla.

www.jbtool.com.cn

Řečené šatstvo manželů Náprstkových bylo také Matějem Beránkem a Jos. Nigrinem částečně v příbytku Majdaleny Vondráčkové, kdež si je Josefa Č. uschovala, částečně pak u Josefy Č. nalezeno a jest přísežnými znalci na 12 zl. odhadnuto.

Dle §§. 263., 269. a 264. ř. tr. jest tedy dokázána skutečná povaha zločinu úkladné vraždy loupežné naznačeného v §§ 134. a 135. 1) a 2) z. tr., pokud se však Josefy Č. týče, skutečná povaha zločinu spoluviny v loupežné vraždě úkladné, naznačeného v §. 5., 134. a 135. 1) a 2) z. tr., poněvadž ona zapírá, že by byla při vykonání vraždy činně působila a ruku na manžele Náprstkovy vložila; opak toho však nižádnou okolností dokázán není; ano udání Josefy Č. jest podporováno tím, že Anna Porazilová, ku které se byla Josefa Č. té noci, když vražda spáchána byla, odebrala, přísežně stvrdila, že na šatu Josefy Č. žádných skvrn od krve nespatřila.

Co se dotýče viny Josefy Č. usvědčena jest zločinem spoluviny v loupežné vraždě úkladné vlastním vyznáním shodujícím se s okolnostmi činu vyšetřenými.

Co se však dotýče Františka D. a Jana Ch., kteří co bezprostřední pachatelové pro zločin loupežné vraždy úkladné byli obžalováni, nemohlo se za to míti dle řádu trestního, že vina jich právně jest dokázána a to sice z těchto příčin:

Proti oběma jest nejhlavnější udání Josefy Č.; avšak seznání jejímu nedostává se veškerých vlastností v §. 271. z. tr. vytknutých, pročež také neukazuje se býti právní příčinou podezření v §. 140. 5) ř. tr. naznačenou.

Přede vším dlužno uvážiti, že nejdříve Josefa Č. dle přísežného seznání Kateřiny Porazilové tvrdila, že Jan Ch. vraždu spáchal, při výslechu svém udala však, že se František D. vraždy dopustil, později pak dokládala, že František D. a Jan Ch. manžely Náprstkovy zavraždili, což tomu nasvědčuje, jako by se Josefa Č. byla snažila, vinu od sebe odvrátiti.

Udání Josefy Č., že Anna Náprstková již spala, není ničím podporováno a nezdá se býti hodnověrným, ana sama tvrdí, že Náprstková

v košili, v jedné sukni a s šátkem na hlavě se byla uložila, kdežto nalezená mrtvola košili, jupku, čtyry sukně a zástěru na sobě měla, tedy oblečena byla, a mimo to svědci stvrzují, že sukně Anny Náprstkové byly tak vyhrnuté a zastrčené, jak to ženské při konání domácích prací obyčejně mívají.

www.libtool.com.cn

Výpověď Josefy Č., že František D. již po delší čas s ní známost měl, a že důvěrný poměr mezi nimi byl, nedalo se nikterak zjistiti.

Taktéž nelze udání Josefy Č. za hodnověrné pokládati, pokud se týče peněz, o které manželé Náprstkovi oloupeni býti měli; neboť průběhem vyšetřování, jež drahný čas trvalo, se o penězích ani nezmínila; teprv při závěrečném přelíčení se o nich vypravovati jala a tu se udání její neshodovalo, neboť po každé jinou částku udávala; jednou tvrdila, že 364 zl., pak že 379 zl. a konečně že 389 zl. mělo býti nalezeno; avšak ani nejbližší příbuzní ani známí manželů Náprstkových o tom zprávu dáti nemohou, že by byli manželé Náprstkovi nějakou hotovost doma měli a tvrdí naopak, když tito manželé sebe menší částku peněz pohromadě měli, že ji ihned na úroky zapůjčili.

Též ostatní okolnosti na Františka D. svědčící nelze za příčiny podezření dle řádu trestního pokládati.

Nálezem soudních lučebníků Josefa Štembery a dra. Mendla jest sice právně zjištěno, že na vestě Františka D., kterou v ten čas, když vražda spáchána byla, nosíval, a dle výpovědi Josefy Č. řečené noci na sobě měl, shledána byla skvrna krvavá; avšak soudní ohledání této vesty bylo teprvé dne 13. května 1869, tedy více než za rok po vraždě předsevzato; dle seznání lučebníků nedá se více zjistiti, jak dlouho již skvrna ta na vestě se nachází, jakož i zjistiti nelze, že krev, jíž vesta poškvrněna jest, jest člověčí.

Antonín Novotný a František Náprstek stvrzují sice přísežně, že, když dne 3. března 1868 v příbytku Náprstkových Annu Náprstkovou hledali a k nedostavené světnici, kde později mrtvola Anny Náprstkové byla nalezena, přišli, František D. toliko lucernou do komory posvítil, řka: „Tu jsou jen moje prkna," světnici ihned uzavřel a klíč k sobě vzal.

Poněvadž obecní starosta Antonín Novotný nemůže tvrditi, že by mu byl tehdáž František D. do řečené světnice vstoupiti zabraňoval a podotýká, že jsa celý polekán, ani úmyslu neměl, řečenou světnici prohledávati, nelze okolnost tuto považovati za příčinu podezření v §. 138. 11) ř. tr. naznačenou.

Taktéž nelze trvrditi, že by se byl František D. dopisem, jejž Matěji Hlaváčkovi ve vězení diktoval a kterýž tento napotom soudu

odevzdal, o to ucházel, aby manželka, dcera a zeť jeho prospěšné mu svědectví vydali; neb v listu tom toliko oznamuje, o kterou dobu v případě tom se jedná, on žádá pouze, aby udali všecko tak, jak to je a podotýká, že ho Josefa Č. viní, že s ní o desáté hodině pohromadě byl, kdežto oni přece ví, že v ten čas již spal; nedalo se nikterak zjistiti, že by se opravdu František D. v čas spáchání vraždy doma nebyl nacházel, naopak dosvědčili manželka, jakož i dcera jeho, že František D. tehdáž v skutku doma byl a sluší též uvážiti, že František D. psaní diktoval teprv, když se byl při svém výslechu dověděl o době, o kterouž se u věci té hlavně jednalo.

Okolnosti pak, že dle přísežného seznání četníka Jana Kamarita Františku D., když jej v Kladně zatknul, pila z ruky vypadla, že pak na cestě bez vší příčiny, aniž by mu bylo oznámeno, proč jest zatknut, se prohlásil: „Však jich nebylo škoda, nemohl jsem bez toho žádného nájemníka dostati," — že dále Josef Hlavsa přísežně stvrzuje, že se k němu již v r. 1867 František D., jenž mu byl byt v domku č. 82. k nájmu nabízel, vyjádřil, „vy se bojíte Náprstkových, Náprstek dlouho živ nebude, oni se beztoho na ně dobývali, může být, že je ošidí přece, a že je musejí v povětří čerti trhat, že jej připravila Náprstková o práci na Kladně a o pensi, poněvadž na něj vyzradila krádež, kterou u něho našli," — konečně, že se dle přísežného seznání Marie Čermákové František D. dne 6. března 1868 v bytu Náprstkových bez vší příčiny vyjádřil: „Čermačko, Čermačko, já se tě bojím;" — jsou toliko jedním svědkem potvrzené.

K seznáním Františka Tyršmída a Norberta Korfa nelze hleděti, poněvadž Tyršmíd dříve udával, že František D. se vyjádřil, že při vraždě nebyl v střevících, nýbrž v pantoflích, při závěrečném přelíčení však opak toho tvrdil; Korf pak podotkl, že tehdáž s Františkem D. žertoval a též vyjádření jeho za žert považoval.

Mimo to však nedalo se vypátrati, tím méně zjistiti, komu sekyra, které se při vraždě užilo, náleží a nelze za to míti, že by František D. k takovému skutku se byl pohnouti dal, aby se sprostil výměnkáře, uváží-li se, že manželé Náprstkovi toliko jednu světnici vymíněnou měli, že Náprstek, což též lékařským dobrozdáním doličeno jest, beztoho churav byl a vždy již sám tvrdil, že již dlouho živ nebude, že Náprstková mimo to se také pronesla, že se po smrti manžele z řečeného domku vystěhuje, zejmena pak, když by byl měl, jak Josefa Č. tvrdí, za spoluúčinkování při vraždě ještě 264 zl. vyplatit.

Že pak peníze pohnutkou k vraždě byly, o tom sluší pochybovati,

poněvadž se nedalo zjistiti, že manželé Náprstkovi peníze měli, udání Josefy Č. se hodnověrným býti nezdá, a co se dotýče zbytku trhové ceny, jejž František D. manželům Náprstkovým dlužen byl, nemohl smrtí manželů těch placení tohoto zbytku sproštěn býti, poněvadž po manželích Náprstkových dědicové pozůstali.

www.libtool.com.cn

Proti Janu Ch. pak mimo udání Josefy Č. toliko svědčí ta okolnost, že Annu Šnoblovou dle přísežného seznání jejího požádal, aby Josefu Č. přemluvila, by ho neprozradila a jej nešťastným neučinila, kterážto okolnost však toliko jedním svědkem jest potvrzena; nelze také proto, že Jan Ch. pytlákem jest a pro krádež již trestán byl, tvrditi, že jest osobou, do níž se snadno vraždy nadíti lze, poněvadž se oba činy na stejné neb podobné pohnutce nezakládají.

Mimo to dlužno konečně uvážiti, že pokud se týče Jana Ch., docela žádná pohnutka k tak ukrutnému činu prokázána není.

An důkaz viny ohledně Františka D. a Jana Ch. proveden není, muselo tedy dle zákona ze dne 15. listopadu 1867 č. 132. ř. z. uznáno býti, že zločinem loupežné vraždy úkladné vinnými nejsou.

Josefě Č. ustanovil se dle §. 137. z. tr. trest těžkého žaláře dvanácti let, jenž dle zákona ze dne 15. listopadu 1867 jedním postem každého čtvrtletí přitužen byl, a hleděno k přitěžujícím okolnostem, že dvě osoby byly zavražděny a že vražda jest loupežná a úkladná (§. 43. z. tr.), naproti tomu pak k okolnostem polehčujícím, že Josefa Č. před zločinem byla neúhonného chování (§. 46. *b*) z. tr.) a že zločin vyznala (§. 46. *h*) z. tr.) a že se vyšetřování bez viny její prodloužilo (§. 46. *k*) z. tr.).

K odvolání Josefy Č. a c. k. státního zastupitelství změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 26. října 1869 č. 36506. rozsudek první stolice pokud se týče Františka D. a nalezl takto za právo:

František D. jest vinen dokonaným zločinem úkladné vraždy loupežné, naznačeným v §. 134. a 135. 1) a 2) z. tr. a odsuzuje se dle §. 284. ř. tr. k těžkému žaláři až do smrti zostřenému každého čtvrtletí času trestního jedním tvrdým lůžkem a samovazbou, pak dle §. 341. ř. tr. k náhradě nákladů na řízení trestní.

Co do ostatního se rozsudek první stolice potvrzuje.

Důvody: V důvodech rozsudku prvního soudce zevrubně jest vylíčeno a důkaz o tom proveden, že manželé Josef a Anna Náprstkovi, výměnkáři v domku č. p. 82. v Kačicích, v noci k 3. březnu 1868 spůsobem násilným rukou cizí života zbaveni byli, že na nich spáchán

byl zločin vraždy a sice úkladné vraždy loupežné dle §. 134. a 135. 1) a 2) z. tr.

www.libtool.com.cn

Poukazuje se tudíž tuto k vylíčení onomu.

Soudní řád trestní při posouzení toho, jakou moc průkazní doznání má, zcela zvláštní na to důraz klade, aby doznání při ústním pře líčení před soudcem, jenž nález vynésti má, učiněno bylo.

Josefa Č. právě u pře líčení před soudním dvorem, jemuž nalézati bylo, doznání nejúplnější učinila a spolu pohnutky udala, které ji k tomu přiměly, že dříve celou pravdu nevyjevila, zvláště že Františka D. a později že zase Jana Ch. z činu neobviňovala.

Příčí se jak zákonům duševním, tak i přímému ustanovení o důkazu, pokládati zevrubné doznání před soudním dvorem pronešené, z té příčiny za méně víry hodné a pochybovati o udáních v něm obsažených pouze proto, že toto dříve od obžalované Kateřině Porazilové, osobě soukromé, a v řízení vyšetřovacím soudci vyšetřujícímu sděleno nebylo, kdežto přece vyšetřování dostatečně k tomu poukazuje, že a jakým spůsobem jak František D., tak i Jan Ch. na Josefu Č. byli působili.

Soud tudíž vyhověl zákonu tím, že v činném spoluúčinkování Josefy Č. k skutku na manželích Náprstkových spáchanému, jehož se dle doznání svého dopustila a kteréž napřed umluveno bylo, spoluvinu v zločinu úkladné vraždy loupežné dle §§. 5., 134. a 135. 1) a 2) z. tr. shledal, kteráž se dle §. 137. z. tr. těžkým žalářem od 10 až do 20 let tresce.

Ovšem se skutek její v dvojím ohledu zločinem jeví a přitěžující okolností jest, že dvojí vražda spáchána byla. Mimo polehčující okolnosti §. 46. *b*), *k*) z. tr. od soudního dvoru vytknuté, lze jen ještě polehčující okolnost §. 46. *c*) z. tr., že totiž k spoluúčinkování svedena byla, k prospěchu jejímu uvésti.

Avšak i tyto tři polehčující okolnosti nevyrovnají se okolnostem přitěžujícím a když se i okolnost polehčující §. 46. *c*) z. tr. uzná, jest přec trest v zákonních mezích vyměřený provinění jejímu přiměřen, pročež rozsudek k odvolání Josefy Č. co do výroku jí se týkajícího potvrzen býti musel.

Co se dotýče Františka D., jest dle výsledků vyšetřování a pře líčení zákonní důkaz dle §. 279. z. tr. o tom proveden, že na manžely Náprstkovy bezprostředně ruku vložil a že tudíž zločin úkladné vraždy loupežné (§§. 134. a 135. 1) a 2) z. tr.) co bezprostřední pachatel vykonal. Jak již uvedeno, jest skutečná povaha onoho zločinu se všemi okolnostmi trestnost jeho zakládajícími právně dokázána.

www.libfool.com.cn

Proti Františku D. svědčí ale také právní příčiny podezření, jakých k usvědčení jeho dle §. 279. 2) z. tr. třeba jest, neb

a) Josefa Č., která se ze spoluúčinkování k onomu činu vyznala, tvrdí a u pře líčení Františku D. a Janu Ch. do očí ztvrdila, že setkavši se v pondělí t. j. dne 2. března 1868 ráno s ním a s Janem Ch. u mlýna a sdělivši jim, že po dva dny u manželů Náprstkových se zdržuje, od nich vyzvána byla, by jim v noci příbytek manželů Náprstkových otevřela, že tam na krádež přijdou a nepodaří-li se krádež, že manžely Náprstkovy zavraždí; že večer, když již oba manželé Náprstkovi spali a sice Josef Náprstek na posteli a Anna Náprstková pak na slamníku na zemi, František D. a Jan Ch. na okno zaklepali, a když jim otevřela, s lucernou, jakéž zlodějové užívají, František D. sekerou, Jan Ch. pak dlátem opatřeni do světnice vstoupili a ihned spící manžely tím spůsobem zavraždili, že se nejdříve do Anny Náprstkové pustili, Jan Ch. ji u krku držel, František D. však že jí sekerou ránu do pravého spánku zasadil, tak že ihned smyslu zbavena byla, načež ji František D. hned ze slamníku k posteli stáhl, že pak oba František D. a Jan Ch. k Josefu Náprstkovi v posteli spícímu přikročili, kterýž ránu obdržel, po které nepromluvě ani slova, v posteli se zvednul a po druhé uderen na zem spadl tak, že hlava jeho v plivátko přišla, že mezi tím Jan Ch. Annu Náprstkovou do hlavy tloukl a ji zcela zavraždil, František D. o Josefu Náprstkovi pracoval, že napotom mrtvolu Anny Náprstkové do zadní komory vlekli, při čemž však, poněvadž světlo ve světnici zanechali a v komoře tma bylo, přes špalek tamo se nalezající upadli, František D. že pro světlo šel, Jan Ch. pak v komoře na Náprstkové klečel, by ji zcela zabil a že potom mrtvolu za prkna, kteráž v komoře byla, uschovali; že pak jedním klíčem, který byli v kapse Anny Náprstkové nalezli, truhlu otevřeli, peníze hledali a také skutečně v punčoše peníze záležející ze dvou 50 zl. bankovek, pětek a jednušek našli, že je na truhle vypočítali a a že jí František D. z toho 64 zl. podával, ona však že je nepřijala, poněvadž jí František D. před tím 200 zl. sliboval a jí nyní všecky najednou nedával; že pak František D. a Jan Ch. šatstvo Anny Náprstkové a lepší šaty Josefa Náprstka vyndali, do nůše vložili a ona že nůši tu se šatstvem do Kladna nesla, jsouc až k lesu Františkem D. provázena, kdežto Jan Ch. ještě v příbytku onom zůstal.

Tyto výpovědi Josefy Č. jsou podstatnými okolnostmi ztvrzeny a není příčiny, by se pochybovalo o pravdivosti jejich, poněvadž opatřeny jsou vlastnostmi §. 271. ř. tr.

www.libtool.com.cn

Výpověď Josefy Č. působí tudíž i proti Františku D. i proti Janu Ch. neúplný důkaz §. 140. 5) ř. tr.

b) Mezi šatstvem Františka D. nalezá se také černá manšestrová vesta, kterouž František D. za svou prohlásil. O této vestě tvrdí Josefa Č., že ji František D. za doby spáchaného skutku v příbytku manželů Náprstkových na sobě měl a že svléknuv kabát, vestu na sobě podržel.

Na této vestě a sice na levé straně as u třetí dírky knoflíkové nalezena byla blyskňavá, černá, mastná, $1^1/_2$" dlouhá $^1/_2$" široká skvrna, o něco dále pak více menších skvrn a znalci MDr. Mendl a Štembera, když byli dne 13. května 1869 lučební zkoušku předsevzali na základě zkoušky odůvodněné dobré zdání své v ten rozum podali, že skvrna ona na vestě Františka D. od krve pochází a již stará jest.

František D. se zpočátku a také ještě u pře líčení prohlásil, že neví, jakým spůsobem skvrna ta na vestu přišla; tvrzení jeho později u pře líčení pronešené, že skvrna ta od krve nepochází a tím spůsobem povstala, že se v Kladně o nástroj červeně natřený otřel, není pouze určitým dobrozdáním znalců vyvráceno, nýbrž musí přímo za falešný vývod prohlášeno býti a působí tudíž tato skvrna od krve na vestě Františka D. právní příčinu podezření činu za vinu mu daného dle §. 138. č. 9. z. tr.

c) Přísežnou výpovědí obecního starosty z Kačic Ant. Novotného, pak Františka Náprstka jest právně dokázáno, že když dne 3. března 1868 na jevo přišlo, že Josef Náprstek mrtev a sice zabit jest a obecní starosta z příčiny té v příbytek téhož nahlednouti šel, také Frant. D. k tomu se dostavil, sekeru, kteráž za truhlou byla a kterouž dle krve na ní nalezené trestný skutek spáchán byl, vytáhl a přítomné také na to upozornil, že šatstvo Anny Náprstkové zmizelo, tak že tato poslední okolnost k domněnce tehdáž stávající přispěla, totiž že Anna Náprstková manžela svého zabila a zmizela, a že František D., když obecní starosta ke komoře přišel, ve kteréž dne 6. března 1868 mrtvola Anny Náprstkové za prkny, kteráž tenkráte tam byla a Františku D. náležela, se nalezla, v ten smysl se prohlásil: „To jsou moje prkna a jiného tam nic není, zavru, aby mně je někdo neukradl," — a že komoru uzavřel a klíč k sobě vzal.

V tomto prohlášení a v tomto činu nutno poznati snahu Františka D. předejíti úřednímu pátrání, zvláště spojí-li se s tím výpověď Josefy Č., dle kteréž jí František D. úmysl svůj sdělil, že totiž mrtvolu Anny Náprstkové, až mrtvola Josefa Náprstka pohřbena bude, odnese a někde do vody hodí, aby lidé, ano známo bylo, že manžele Náprst-

kovi svorně pospolu nežili, mysleli, že Anna Náprstková manžela svého zabila; z příčin těch svědčí proti Františku D. další právní příčina podezření §. 138. 11) ř. tr.

www.libtool.com.cn

Tato příčina podezření však proti Františku D. také v jiném směru svědčí:

Matěj Hlaváček, hudebník z Pecinova totiž přísežně seznal, že když pro rvačku u c. k. okresního soudu v Novém Strašecí trest odbýval, František D. přišed jednoho dne od výslechu do vazby, se prohlásil: „Tak vidíte tam ta k .... Pepka na mne všecko vyznala, že já jsem to všecko udělal, mluvila mně to do očí; o já nešťastný člověk, že jsem ten domek kupoval," — že pak František D. chvilku přemýšlel a napotom Hlaváčka žádal, by mu několik řádků, které mu diktovati bude, napsal, a že když Hlaváček k tomu svolil, témuž psaní spisům připojené diktoval, v kterémž manželce své, svému zeti a své dceři věděti dává o tom, „že Pepka (Josefa Č.) již ve vazbě jest a že již také šatstvo mají; že Pepka do očí mu ztvrdila, že se na to koukala, když jej zavraždil, že se to o půl 10. hod. stalo a že je všechny pro Boha prosí, by udali, že dobře vědí, že doma byl a nevinen jest."

František D. doznává, že obsah psaní Matěji Hlaváčkovi diktoval, z čehož vyplývá, že se o to snažil, aby udání Josefy Č. proti němu svědčící přerušil, poněvadž kdyby si býval toho vědom, že času spáchaného činu doma byl, potřebí neměl, své lidi pro Boha prositi, by mu dosvědčili, že vytknutého času doma byl, proto že tito by bývali to z povinnosti beztoho učiniti museli.

Ač psaní to do rukou těch, pro které určeno bylo, nepřišlo, přec s těží o tom pochybovati lze, že František D. jiným spůsobem pomůcky si zaopatřil, aby manželku svou a své domácí v uvedeném směru zpravil a výpověď manželky Teresie D., kteráž u přelíčení dosvědčila, že manžel František D. dne 2. března 1868 večer domu přišel, že as v 8 hodin jedl, pak ještě chvilku s vnukem hrál, napotom ulehl a celou noc s ní v též posteli spal, ztrácí všecku hodnověrnost, zvláště poněvadž ani výpovědí dcery Veroniky a manžela jejího Václava Janouše podporována není, neb Veronika Janoušová pouze dosvědčuje, že otec její František D. o půl 8. večeřel, že mu ve světnici jeho ustlala, že otec pak s dítkem jejím as do 9 hodin hrál, ona že s manželem svým v jiné světnici bydlí a že zase ve 3 hodiny ráno otce svého klepajíc na dveře zbudila; ona tudíž o rozhodném času nemluvila.

Václav Janouš však dle výpovědi své s Františkem D. v pondělí

večer ani nemluvil, nýbrž hned spát šel a neví tudíž také, co Frant. D. dělal.

www.libtool.com.cn

Mimo tyto právní příčiny podezření, jest tu však ještě více jiných podstatných okolností, kteréž průkazní moc těchto zvyšují, tak že vyplývá takové spojení mezi činem na manželích Náprstkových spáchaným a osobou Františka D., že nelze pochybovati, že se činu toho co bezprostřední pachatel súčastnil. František D., totiž s manželkou svou v lednu 1867 od manželů Náprstkových domek č. 82. v Kačicích za 450 zl. koupil a jen 50 zl. na kupní cenu složil, zbytek pak 400 zl. teprvé o Jiří 1867 složiti neb aspoň od tohoto času z onoho kapitálu 6 pct. úrok platiti povinen byl. Mimo to vymínili sobě manželé Náprstkovi výminek bytu. František D. se snažil, z koupeného domku užitek bráti, předsevzal si komoru právě tutéž, ve které dne 6. března 1868 mrtvola Anny Náprstkové nalezena byla, ve světnici přeměniti a právě z příčiny té připravoval prkna tam nalezená k podlaze.

Již napřed hledal nájemníka a nabízel nájem světnice, kterouž zříditi chtěl Josefu Hlavsovi a pronesl se, když tento se vyjádřil, že za žádnou cenu by se tam nestěhoval: „Vy se holt bojíte Náprstkových“ a připojil k tomu: „Náprstek ten bez toho dlouho živ nebude a tu mrchu musejí čerti roztrhat, oni se bez toho na ni dobývali, oni jednou na ni padnou, že si na to ani nepomyslí, ona mrcha zaslouží, aby jí krk zakroutil.“

Dále stvrzuje svědek Josef Hlavsa, že se k němu Anna Náprstková vyjádřila: „že ji to mrzí, že si byt vymínili, že měli domek raději za hotové peníze prodati.“

Z těchto okolností nevysvítá pouze nepřátelský úmysl Františka D. k manželům Náprstkovým, nýbrž vyplývá z toho mimo pohnutku od Josefy Č. vytknutou, že se pachatelům o peníze manželů Náprstkových jednalo, stran Františka D. také další pohnutka k činu na Náprstkových spáchaném, aby se totiž výminku, kterýž mu obtíží byl, zbavil a domku jiným způsobem užiti mohl.

Dále poskytuje vyjádření Františka D. také objasnění příčiny, proč pachatelé Josefy Č. použili, aby se v příbytek manželů Náprstkových dostali, kterýž jak vyšetřeno jest, zvláště od Anny Náprstkové s největší opatrností ostříhán byl, neb nejen že dvéře zavřeny, nýbrž také okenice uzamčeny a bedlivě zastrčeny byly, a mimo to v noci také světlo hořelo.

Dle přísežné výpovědi Marie Čermákové, sestry zavražděné Anny Náprstkové, žádal ji František D. dne 5. března 1868, aby mu pilu Náprstkovi patřící darovala.

Šli tudíž do domu a když Marie Čermáková Františka D. vyzvala, aby komoru otevřel, v kteréž den na to mrtvola Anny Náprstkové nalezena byla, vyjádřil se František D. tam že pila není, že v „kvelbu“ jest. Otevřel kvelb, vzal nalezající se tam pilu a zvednuv pěsti do výšky hrozil Čermákové slovy: „Čermačko, já se tě bojím,“ — což opakoval, aniž by býval dříve k tomu příčiny měl a vyjádření to může tudíž jen za znamení toho považováno býti, že si viny své vědom byl. Kdežto Josefa Č. tvrdí, že za času, kdy u Frant. Náprstka sloužila, s Františkem D. se seznámila, ano v důvěrném poměru s ním žila a několikráte pod širým nebem se s ním sešla, popírá Frant. D., že ji vůbec zná.

Avšak svědkové Josef Landa, František a Josef Náprstek stvrzují, že František D. Josefu Č. znáti musel, poněvadž ves velká není a lidé mezi sebou se znají.

Vysvítá to však také beze vší pochyby z psaní, kteréž František D. ve vězení v Novém Strašecí Matěji Hlaváčkovi diktoval, poněvadž v něm výslovně praví: „tu Pepku co u Náprstků sloužila“ — a upírání toho, že Josefu Č. zná, dosvědčuje právě snahu Františka D., by seslabil hodnověrnost výpovědí Josefy Č. proti němu učiněných.

Zvlaště nelze okolnost tu zde mlčením pominouti, že dle výpovědi Václava Janouše, zetě Františka D., tento s ním obyčejně ráno do práce do Kladna chodíval, že se to však výminečně v pondělí dne 2. března 1868 nestalo, tudíž právě onoho dne, na kterémž se Josefa Č. za ranní doby s Františkem D. a s Janem Ch. u mlýna v Kačicích sešla, při čemž usnešeno bylo, že se večer čin u Náprstků vykoná.

Z příčin těch jest proti Františku D. úplný důkaz o vině dle §. 279. ř. tr. proveden, pročež rozsudek prvního soudce změněn a František D. dokonaným zločinem úkladné vraždy loupežné vinným uznán byl.

Dle §. 136. ř. tr. tresce se zločin ten smrtí; smrt však dle ustanovení §. 284. ř. tr. vzhledem k spůsobu, jakým důkaz proveden byl, usouzena býti nemůže a sluší žalář 10 až 20 let ano i doživotní nalésti.

Čin Františka D. tím jest přitížen, že z dvojí vraždy, z nichž jedna i druhá o sobě v dvojím ohledu zločinem jest, záleží a jest zjištěno, že při nejmenším Josefu Č. k tomu svedl, by k zločinu onomu spoluúčinkovala, čímž čin jeho také ještě přitížen jest §. 43. a 44. lit. d) zák. tr.

Okolnost polehčující nelze ve prospěch jeho uvésti.

Z uvedených důvodů jest trest doživotního těžkého žaláře pro-

vinění Františka D. přiměřený a musí dle zákona ze dne 15. listop. 1867 č. 131. zostřen býti, pročež zostření tvrdým lůžkem a samovazbou určeno bylo.

Dle §. 341. ř. tr. musel důsledně k náhradě nákladu na řízení trestní odsouzen býti.

Co se týká Jana Ch. musil k odvolání c. k. státního zastupitelství výrok téhož se týkající býti potvrzen.

Jak vyšetřování tomu nasvědčuje, nelze proti němu důkaz o vině dle zákona provésti, neb proti němu svědčí pouze shora uvedená určitá výpověd spoluvinné Josefy Č., kteráž jej z bezprostředního činu a také z pohnutky, že se mu při tom jen o peníze manželů Náprstkových jednalo, viní.

Další proti němu svědčící okolnosti, že dvakráte pro přestupek krádeže, dvakráte pro pytláctví odsouzen byl, že pytlákem a jak manželka jeho udává, zahalečem jest, nejsou způsobily neúplný důkaz §. 140. ad 5) ř. tr. tím způsobem doplniti, že by se o tom pochybovati nedalo, že Jan Ch. čin, jenž se mu za vinu dává, spáchal.

Nález tudíž, že úkladnou vraždou loupežnou jemu za vinu daném vinen není, zakládá se v zákoně a musel potvrzen býti.

K dovolání Františka D. potvrdil c. k. nejvyšší soud ve Vídni rozsudek c. k. zemského co trestního soudu, pokud se Františka D. týká, z těchto příčin:

Ano v případě tom vyznání obžalovaného na snadě není a též seznání svědků, kteráž by se k přímému pozorování vztahovala, vyloučena jsou, dlužno tedy toliko na zřeteli míti, může-li důkaz proti obžalovanému Františku D. sejitím se právních příčin podezření za provedený pokládán býti čili nic. V směru tom byl důkaz o vině Františka D. veden dle §. 281. lit. b) ř. tr.

Ustanovení §. 281. ř. tr. vymáhá, aby jeden způsob neúplného důkazu dle §. 140. ř. tr. zjištěn, pak aby opak toho, co obžalovaný k vyvrácení právní příčiny podezření proti němu vzešlé uvedl, prokázán byl, tedy aby odpovídání jeho ukázalo se býti křivým, aneb když z vyšetřování neb z přelíčení vysvítá, že obžalovaný osobou jest, do kteréž se snadno lze nadíti trestního činu jí za vinu daného.

Jest tu sice vyznání spoluvinné Josefy Č., označilať obžalovaného Františka D. se vší určitostí co bezprostředního pachatele a opakovala mu tuto výpověd při závěrečném pře líčení do očí; avšak uváží-li se, že Josefa Č. dle zprávy soudu došlé nepořádný život vedla, že při prvním výslechu svém a při závěrečném pře líčení taková udání učinila, která se spolu nesrovnávají, osvědčuje se Josefa Č. osobou, kteréž

obyčejně mnoho na pravdě nezáleží a naskytují se ovšem takové vady proti její hodnověrnosti, že nelze na ní s úplnou důvěrou důkaz o vině nakládati.

Ostatně kdyby i výpovědi spoluvinné Josefy Č. v skutku úplné víry se dalo, není tu ostatních v §. 281. ř. tr. vytčených podminek, kterými by obžalovaný František D. usvědčen byl.

Co se především křivého zodpovídání dotýče, má záležeti v tom, že na vestě při zatknutí mu odebrané objevena byla skvrna, kterouž znalci, vykonavše lučební zkoušku, co skvrnu od krve označili, kdežto František D. tvrdí, že to není skvrna krvavá, nýbrž že skvrna ta pochází od toho, že se otřel o stroj červeně natřený; avšak nehledíc k tomu, že zkouška od lučebníků teprv za rok předsevzata byla, a že znalci nebyli s to, určitě udati, že dotčená skvrna od člověčí krve pochází, nemůže se udání obžalovaného nikterak pokládati za křivé zodpovídání; neb totéž předpokládá, že obviněný skutečných událostí k svému ospravedlnění uvedl, jichž opak později prokázán byl, kdežto se tvrzení obžalovaného, že skvrna na vestě od červené barvy pochází, ukazuje býti pokusem teprv po roce k tomu cíli předsevzatým, aby vysvětlena byla okolnost, o níž se obžalovanému zodpovídati bylo.

Pochybnost, že skvrna od krve zavražděných manželů Náprstkových pochází, nabývá ještě větších rozměrů, když se uváží, že značná poranění s velkou silou jim spůsobená velmi silné krvácení za následek měla, že i jedna krvácející mrtvola do vedlejší komory odvlečena byla, kdežto na šatech obžalovaného toliko jedna poměrně malá skvrna od krve nalezena býti mohla.

Další křivé zodpovídání obžalovaného Františka D., odvozuje se z té okolnosti, že udal, že Josefu Č. nezná, kdežto ona po více měsíců v jeho dědině sloužila, on ji tedy znáti musel, poněvadž ves velká není a že byv po konfrontaci s ní do vězení odveden, se k Matěji Hlaváčkovi, jenž s ním zároveň zavřen byl, takovým spůsobem vyjádřil, že z toho odvozovati dlužno, že Josefu Č. dobře zná.

Avšak zjištěno není, že obžalovaný Josefu Č. navštěvoval, byl kavířem, jenž, jak známo, větší díl času mimo svou dědinu ztrávil, a již z těchto důvodů vysvětliti lze, že Josefu Č. neznal; též z některých vyjádření k Matěji Hlaváčkovi po konfrontaci pronešených, dřívější známost s Josefou Č. již proto vyvoditi nelze, poněvadž se při konfrontaci té dozvěděl, kdo osoba mu představená jest; — osvědčuje se tedy zmíněné udání obžalovaného pouhým zapíráním skutku jemu vytýkaného, kteréž se od křivého zodpovídání dle §. 28.1 1) ř. tr. totiž od udání určitého skutku, jehož opak prokázán jest, valně liší.

Avšak není tu ani podmínky §. 281. ad 2) ř. tr., poněvadž hledíc na předešlé živobytí Františka D. nelze za to míti, že dle tohoto zákonního ustanovení takou osobou jest, do kteréž lze se nadíti činu za vinu mu dávaného.

Uváží-li se ještě konečně, že mrtvola Anny Náprstkové nikoliv přímo po činu, nýbrž teprv později nalezena byla a že by obžalovanému v tom mezičasí možno bylo bývalo, mrtvolu Anny Náprstkové odkliditi a tím domněnku bez toho již vzniklou, že tato manžela svého, s kterýmž svorně nežila, zabila a napotom na útěk se dala, utvrditi, že on však toho neučinil; nelze také z toho, že dne 3. března 1868, když obecní starosta v domku zavražděných prohlídku předsevzal a se komoře blížil, František D. komoru zamkl a klíč k sobě vzal, důvodného podezření odůvodniti a musil tudíž, ano se úplného přesvědčení o vině obžalovaného nenabylo, rozsudek první stolice potvrzen a obžalovaný též od náhrady nákladu na řízení trestní osvobozen býti.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 1869 č. 14115.

František Poláček.

K nauce o žalobě z obohacení dle čl. 83. sm. ř.

Edvard Král žaloval na Josefa Vaňka. Po delší dobu, pravil, byl jsem v obchodním spojení s Josefem Vaňkem, prodávaje a dodávaje mu zboží skleněné za ceny určité. Prodal jsem mu: dne 4. července 1865 zboží za 62 zl. 35 kr., dne 18. října 1865 za 531 zl. 45 kr. atd., dohromady do 15. dubna 1866 zboží za 1956 zl. 51 kr. r. m., jakož výtah A. z knih mých obchodních dokazuje. Na trhovou cenu zboží tohoto zasýlal mně Josef Vaněk peníze neb směnky; mezi jiným převedl také na mne směnku na 300 zl. od něho na Františka a Annu Fritschovy vydanou, od těchto přijatou lit. B., dne 15. srpna 1866 k zaplacení dospělou. Ve směnce této nalezají se slova „hodnotu ve zboží“, z čehož zřejmo, že dána mně byla na uhražení ceny trhové za zboží, které jsem Josefu Vaňkovi prodal. Vychází to ostatně také z výtahu A., v němž směnka tato Josefu Vaňkovi k lepšímu jest připsána. Převedl jsem směnku tuto na Leopolda Langa; přijímatelé však směnku nezaplatili, což když bylo vysvědčeno, vyplatil jsem ji u Leopolda Langa sám. Směnečný závazek Josefa Vaňka ovšem nyní již promlčením

pominul; avšak z toho, co jsem pověděl, vychází, že když nebyla zaplacena směnka, kterou mně Josef Vaněk za zboží dal, obohatil by se mou škodou; byť by obdržel zboží za směnku tuto, kdežto já jsem za ni neobdržel pranic. Žádám tedy, aby mně Josef Vaněk nahradil těchto 300 zl. i s přísl.

Žalovaný Josef Vaněk v odpovědi své hájil se asi takto: Edvard Král žaluje dle čl. 83. sm. ř.; měl tedy dokázati, že jsem se k jeho škodě až do částky 300 zl. tím obohatil, že závazek můj směnečný minul. On však nedokázal, že směnečníci František a Anna Fritschovi přijavše směnku neobdrželi za ni nižádné hodnoty; a přece jest na jevě, že bych směnkou touto jen tehdy se byl obohatil, kdybych byl směnečníkům za ni sám nic nedal. V žalobě pohřešuji také naprosto příčinu, proč asi žalující nedržel se dříve příjemců směnky. I druhého základu k žalobě z čl. 83. sm. ř. se tu nedostává.

Edvard Král sice praví, že směnku na Leopolda Langa převedl a potvrzení na směnce B. dokazuje, že při tomto převedení směnky hodnotu účtem obdržel: avšak dokázati opomenul, že Leopoldu Langovi hodnotu směnky opět navrátil cestou postihu směnečného; já pak, že tak se stalo, zapírám.

Pravdou jest právě opak toho, co v žalobě přivedeno.

Prodával jsem po delší dobu Františku Fritschovi zboží sklenéné; za zboží toto dával mně Fr. Fritsch směnky, zejmena pak dal mně také směnku B. a za tuto směnku obdržel ode mne zboží v stejné ceně 300 zl., jakož i v směnce samé se podotýká; já pak za toto zboží neobdržel než právě směnku tuto.

Jen František Fritsch obohatil by se tedy škodou Edvarda Krále, kdyby sproštěn byl závazku směnečného, kdežto mé jmění by se tím ani o mák nezvětšilo, poněvadž jsem za tuto směnku Frant. Fritschovi zboží dal a na ni zase stejnou částku zboží od žalujícího obdržel. Já bych o těchto 300 zl. na dobro přišel; p. žalující ale v nedbalosti své příčinu ztráty své hledejž a nalezne, poněvadž opomenul v čas užiti práva svého směnečného. Psal mně totiž dne 25. srpna 1866, abych mu zaplatil směnečnou částku 300 zl. s přísl. a poslal mně směnku zpět. V krátce na to psal mně však zase a sice dne 3. září 1866, že směnka později byla zaplacena, abych mu nahradil pouze náklady postižní. Domníval jsem se, že vše jest v pořádku a nedbal jsem, abych se hojil na příjemcích; náklady postižní jsem Ed. Královi zaplatil.

Teprv dne 26. ledna 1867 oznámil mně zase žalující, že ho

peněžník jeho Leopold Lang křivě zpravil, udav mu, že směnka byla zaplacena a sdělil mně zároveň, že sám směnečnou částku onu soudně vymáhati hodlá; odeslal jsem mu tedy bez prodlení směnku i s protestem. Kdyby mne byl tedy Edvard Král psaním svým ze dne 3. září 1866 neujistil, že jsem prost všeho závazku ze směnky této, byl bych mohl v čas opatřiti právo své, totiž v den dospělosti směnky dne 15. srpna 1866 a hledí-li se k moratoriu tehdy prohlášenému, dne 5. října 1866. Nyní však na to vše jest již pozdě, poněvadž opomenuto bylo, neplacení směnky dáti vysvědčiti a poněvadž Frant. Fritsch nyní nic nemá.

Edvard Král v replice z toho, že směnku v držení svém má, jakož i z čl. 39. a 54. ř. sm. dovoditi se snažil pravdivost udání svého, že směnku od Leopolda Langa nazpět musil vykoupiti; dovolával se také ustanovení zákonních o správě, poněvadž žalovaný mu směnku postoupil, tudíž za dobytnost její též ručiti má.

Naproti tomu Josef Vaněk v duplice rozhodně odmítl vše dovozování toto, poukazuje k tomu, že z držení směnky oprávněnost věřitele plyne jen potud, pokud směnka skutečnou směnkou jest, nikoli když již této vlastnosti své pozbyla a že správy naprosto užiti nelze, poněvadž řád směnečný ve věci této jedině rozhodný udílí pouze právo v čl. 83. naznačené, že pak mimo to žalující vlastním obmeškáním škodu si spůsobiv, se spokojiti a na tom přestati musí.

C. kr. okresní soud v České Kamenici rozsudkem ze dne 14. června 1868 č. 2808. žalobu zavrhl z těchto **důvodů:**

Žaloba z obohacení dle čl. 83. ř. sm. na dvojí věci spočívá; žalovaný, jenž směnku vydal neb přijal, musil tím se obohatiti; žalující pak musil tím škodu vzíti. Obého dokázati na žalujícího náleží.

Edvard Král však důkazu tohoto neprovedl, ba ani oň se nepokusil. Netvrdí a nedokázal, ze žalovaný vydavatel směnky příjemcům hodnotu směnky nevyplatil; neudal proč a pokud se obohatil vydavatel zmíněný.

Žalovaný sice zná se k tomu, že dal onu směnku 300 zl. Edvardu Královi na srážku od ceny trhové 1956 zl. 51 kr. za zboží od něho koupené, že tudíž dostal zboží jakožto hodnotu směnky té. Avšak musil by podán býti důkaz, že vydatel směnky jednáním směnečným prospěchu nabyl z jmění žalujícího a že doposud nalezá se v držení prospěchu tohoto. Zná-li se Josef Vaněk k tomu, že obdržel hodnotu směnky, nelze z toho ještě

souditi, že cena trhová ve směnce obsažená z jmění žalujícího majitele směnky přešla do jmění žalovaného; a přece nelze bez této okolnosti pokládati žalovaného za obohacena dle čl. 83. ř. sm.

www.libtool.com.cn

Jakož na jedné straně musilo udáti se obohacení vydavatele, byla by s druhé strany musila udáti se škoda, újma na jmění žalujícího. Edvard Král praví, škoda že mu vzešla tím, že musil směnku vykoupiti od svého zadního, Leopolda Langa, aby postihu ušel, že tedy nedostalo se mu hodnoty směnky, totiž ceny prodaného zboží.

Žalovaný zapírá, že se tak stalo, žalující pak odvolává se k té okolnosti, že směnku skutečně má; avšak tím dokazuje jen, že má právo žalovati z obohacení, nikoli však že má právní důvod k náhradě, že směnka v čas dospělosti nebyla zaplacena a že vykoupiv ji škodu vzal.

Žalující musil býti tedy odmrštěn s žalobou svou, ponévadž nedokázal dle čl. 83. sm. ř., že žalovaný obohatil se škodou jeho. Že však, maje skutečně směnku ve svém držení, měl právo k žalobě, nemůže pokládáno býti jednání jeho za svévoli a nemůže tedy býti odsouzen k náhradě nákladů soudních.

Vrchní soud zemský potvrdil nález stolice první rozsudkem ze dne 27. 1868 č. 29517., připojiv tyto **příčiny:**

Žalující tvrdí, že vyplatil směnku protestovanou; maje směnku i protest, jest majitelem směnky dle čl. 36. a 48. sm. ř. a má tudíž právo žalovati dle čl. 83. sm. ř. Nabyl-li směnky úplatně čili neúplatně, na tom nesejde: směnka jest částí jmění jeho (§. 353. ob. zák. obč.). Rovněž na tom nic nezáleží, jakou škodu mimo to ještě utrpěl a zdali vůbec škodu měl: Škoda jeho rovná se pohledávání sumy postižné, o kterou přišel a pohledávání toto mu ze směnky formálně přísluší. Že směnka v čas dospělosti od příjemce byla vyplacena, dokázati by měl žalovaný; on však toho neučinil a odporuje tomu také okolnost ta, že žalující směnku má ve svém držení (čl. 39. sm. ř.).

Avšak na odůvodnění žaloby byl by měl žalující přivésti a dokázati, že žalovaný se obohatil a jakou sumou (čl. 83. ř. sm.); byl by měl dokázati, že žalovaný přijimatelům směnky nezaplatil žádnou valutu aneb že jim vyplatil méně než sám obdržel, že tudíž nabyl o tolik více a že to, čeho takto nabyl, má bez právního důvodu (§. 1435. ob. zák. obč.). Důkazu toho žalující nepodal, nedokázal tedy práva svého žalobního a žaloba jeho musila býti odmrštěna.

www.nbuboi.com.cn

Mimořádné dovolání se žalujícího nejvyšší soud také zamítl z těchto důvodů:

Žalobník, jemuž dokázati slušelo, že jest tu čeho čl. 83. sm. ř. vyhledává, nedokázal, že žalovaný obohatil se nezapravením směnky na 300 zl. a že nedal přijimatelům žádné valuty; nedokázal však také, že škoda, které se obává, vzchází z tohoto nezapravení směnky.

Není také zřejmo, proč žalující přímo nežaloval ze stejné částky svého pohledávání ceny trhové za zboží odprodané.

V nálezech stolic nižších nelze tudíž nalézti nic nespravedlivého.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 4. března 1869 č. 1385.

Dr. Černý.

Příspěvek k §. 924, 925. a 926. ob. zák. obč.

C. k. okresní soud v Písku nalezl v při stručně provedené o žalobě Josefa B. z Bušanovic proti Františku H. z Trešně žalovanému stran zrušení smlouvy trhové o koně a o vrácení kupní ceny 185 zl. takto za právo:

Zrušuje se smlouva trhová, dle kteréž prodal dne 12. dubna 1869 František H. Josefu B. koně za trhovou cenu 210 zl., zrušuje se dále též smlouva ze dne 1. května 1869 o tomto koni uzavřená, pročež jest František H. prodávající povinen tohoto koně zpět vzíti a žalobci navrátiti zbytek kupní ceny 185 zl. i s 6% úrokem od 10. června 1869 běžícím a zaplatiti útraty 15 zl.

Neuvedu zde obsah žaloby a řízení sporného, an jich poznati lze z příčin od obou stolic uvedených.

Příčiny I. stolice: Žalovaný František H. nepopírá, že dne 12. dubna 1869 prodal žalobci koně za 210 zl.; také nepopírá a jest přílohou A. žaloby dokázáno, že tento kůň dne 18. května 1869 od znalců soudně uznán byl chybným, totiž pitomým jankem a nepopírá, že mu tento nález od žalobce dne 20. května l. r. sdělen byl. Nastává otázka, zdali žalobce použíti může právní domněnky §. 925. ad 3. ob. zák. obč. čili nic?

Žalobce udal v žalobě, že brzy po koupi, vyskytlo se u onoho koně více známek, které okazovaly, že jest pitomý janek; žalobce *vydal se proto* na cestu, aby to žalovanému sdělil, a sešel se

s ním dne 1. května 1869, kdež mu oznámil stav věci a za zrušení smlouvy žádal. Při této příležitosti umluvili se oba, že žalovaný slevi žalobci 25 zl., proto že onen kůň toliko na náruční straně táhne a že žalovaný žalobci za to ručí, že kůň ten jankovitý není. Žalovaný sice odpírá, že by byla smlouva v tomto smyslu se uzavřela, udávaje, že se ujednalo, že žalobníku slevil 25 zl. a že si žalobník koně ponechati měl, ať měl vadu jakoukoli; však svědkové František Staněk a Václav Pašek souhlasně stvrdili udání žalobníkovo, které tudíž dle §. 137. s. ř. jest dokázáno. Touto smlouvou dne 1. května 1869 uzavřenou byla tedy původní trhová smlouva ze dne 12. dubna modifikována a dle ní se musí právní poměr mezi žalobcem a žalovaným posuzovati.

Z toho jde, že se zákonní lhůta 30denní §. 925. ob. z. obč. musí čítati od 1. května 1869 a když dne 18. května 1869 kůň za jankovitého uznán byl, musí se za to míti, že byl jím již v čas prodeje. Nehledě k tomu učinil žalobce také požadavku §. 926. ob. zák. obč. potud zadost, že žalovanému, jakmile známky nemoci pozoroval, o tom věděti dal, neb jest svědky dokázáno, že žalobce žalovanému, když se dne 1. května sešli, své podezření o jankovitosti onoho koně projevil, což žalovaný sám doznává. Že měl žalobce určitě tuto chybu vytknouti, není zákonem předepsáno a že se taková chyba teprv po čase s jistotou určiti dá, toho důvod ve věci samé. Žalobce vyhověl nejen druhému ale i prvnímu požadavku v §. 926. ob. zák. obč. naznačenému, ačkoli zákon tento právní domněnku §. 925. ku kterémukoli z těchto obou požadavků připojuje, aniž by třeba bylo, aby se oběma zároveň zadost učiniti musilo.

Kdyby se tedy čas již od 12. dubna počítal, mohl by z této příčiny, že o chybě zpozorované bez průtahu žalovanému věděti dal, žalobce právní domněnky §. 925. použíti.

Poněvadž žalovaný nedokázal, že kůň při odevzdání dne 12. dubna a pokud se týče, dne 1. května 1869 jankovitý nebyl, musí se za to míti, že již byl jankovitý v čas odevzdání.

Poněvadž u tažného koně jankovitost vada jest, pro kterou koně řádně potřebovati nelze a kteráž se nemůže odstraniti, jest žalobce dle §. 932. ob. zák. obč. oprávněn za zrušení smlouvy trhové, tedy za uvedení předešlého stavu žádati.

K odvolání žalovaného potvrdil c. k. vrchní zemský soud v Praze rozsudek c. k. okresního soudu v Písku z těchto příčin:

Souhlasným seznáním nevadných svědků Františka Staňka a

Václava Paška jakož i doznáním žalovaného dokázáno jest, že žalující žalovanému dne 1. května 1869 zprávu dal o tom, že kůň, dne 12. dubna 1869 koupený, jest pitomý janek.

Již v této okolnosti se zakládá dle §. 926. ob. z. obč. zákonní domněnka, že kůň již pitomý janek byl, prvé než byl odevzdán žalujícímu, osvobozuje jej tedy ode všeho dalšího důkazu a opravňuje jej na žalovaném zprávy se domáhati. Dále ale dokázáno jest seznáním oněch dvou nevadných svědků, že žalovaný při této příležitosti dne 1. května 1869 žalujícího ujišťoval, že kůň pitomý janek není, a že se prohlásil, že za to ručí, že janek není, a kdyby janek byl, že koně zpět vezme; byla tedy onoho dne mezi žalujícím a žalovaným co se zprávy týče, o tom, že kůň oné chyby nemá, nová úmluva učiněna a žalovaným přijata; nálezem znalců lit. A) ze dne 18. května 1869, dokázáno jest, že zakoupený kůň pitomý janek byl a žalovaný doznal, že žalující nález tento mu sdělil dne 20. května 1869; konečně žalovaný důkaz jemu na vůli daný o tom nenabídl, že kůň teprv po odevzdání dotčenou vadou stížen byl: zajisté tedy platnou zůstává domněnka zákonní, žalujícímu svědčící a nárok jeho k správě se táhnoucí úplně jest odůvodněný, pročež rozsudek prvního soudce dle úplného znění potvrzen byl.

Nález c. k. vrchn. soudu zemského ze dne 8. března 1870 č. 6152.

Poznámka. Obě stolice se v tom shodují, že postačí, když kupec a příjemce dobytka tomu, kdo mu jej odevzdal nebo správci svému o vadě věděti dá; náhled tento jest patrně chybný, a sluší §. 926. ob. zák. obč. takto vykládati: Ten, kdo se domýšlí, že dobytek převzatý jest nemocen, má povinnost:

1) dáti dobytek ohledati a mimo to musí dáti věděti prodávajícímu nebo jeho správci o této vadě; neb
2) nebylo-li by tu odevzdatele neb správce, má oznámiti to soudu neb znalcům a dáti dobytek ohledati.

Jen když tyto podmínky vykoná, může příjemce užiti právního domnění §. 926. ob. zák. obč. a vztahuje se tedy závěrečná věta — „a dá dobytek ohledati“ — k oběma předcházejícím.

Mluví též zákon, že má dáti věděti o shledané vadě; vada však nemůže se míti za shledanou, pokud není znalci dotvrzena, neboť by jinak kupec dobytka hned po koupi mohl odevzdateli oznámiti všecky možné vady v zákoně se zakládající, a mohl by již proto dle výkladu c. k. vrchního soudu užiti domnění zákonnitého pro sebe, což by patrně nepostačovalo.

Dr. L. Hessler.

www.libtool.com.cn

Platí ještě dvorní dekret ze dne 16. března 1833 č. 2603. sb. z. s.?

Na základě bratrského narovnání mezi Františkem a Janem ichým z Častalovic dne 12. listopadu 1844 učiněného povolil k. okresní soud v Kostelci nad Orlicí výměrem ze dne 2. září 369 č. 4906. k žádosti Jana Tichého záznam práva zástavního na oluvlastnictví usedlosti č. 55. v Častalovicích Františku Tichému třícím pro povinnost Františka Tichého, jeden korec a čtyry zány pole od této usedlosti Janu Tichému a jeho manželce Anně doživotnému a bezplatnému užívání ponechati a je bezplatně ělávati.

K stížnosti Františka Tichého, ve kteréž ukazoval, že již louvou ze dne 8. listopadu 1844 polovici své živnosti své manlce Antonii přenechal, tudíž dne 12. listopadu 1844 více práva měl, narovnání, jehož se Jan Tichý dovolává, s tímto učiniti, a dle dv. dekretu ze dne 15. března 1833 č. 2603. sb. z. s. od é rustikální živnosti nějaký díl platně bez povolení politického i na čas odděliti nemohl, změnil c. k. vrchní soud zemský v krárství Českém výměr výše uvedený a zavrhnul žádost Jana Tiého, poněvadž smlouvy, jimiž se pozemky jistým osobám co výnek k doživotnému užívání tak aby po smrti těchto vlastníku ět připadly, se přenechávají, dle dv. dekretu ze dne 15. března 33. č. 2603. a patentu ze dne 24. května 1771 jsou nedovolemi, pročež dle §. 878. ob. zák. obč. smlouvami takovými něých práv nabyti nelze.

Ačkoli Jan Tichý v dovolací stížnosti k tomu ukazoval, že dekretu ze dne 15. března 1833 č. 2603. v tomto případě se olávati nelze, poněvadž Častalovice jsou město a dekret tento om selských živností se dotýče, ačkoli dále uváděl, že zákonem království České vydaným a již platným veškeré obmezování telnosti pozemků zdvižena jsou, potvrdil přec c. k. nejvyšší d rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského, zavrhnuv stížnost olací, proto že dv. dekret ze dne 16. března 1833 č. 2603, ště pro Čechy vydaný ustanovení obsahuje, že v Čechách ná více dovoleno býti, aby se smlouvy činily, jimiž gruntovník undeigenthümer) díl své živnosti někomu k doživotnému užíí přenechává s tím vyhražením, aby po smrti této osoby ponek ten jemu opět připadl, *že smlouvy takové nemají ani do*

knih vloženy býti, aniž základem vedení práva se státi, aniž vůb nějakého účinku míti, a proto že toto zákonné ustanovení, kter se netoliko živností selských, nýbrž živností vůbec (?) týče, pos nižádným pozdějším zákonem zdviženo není.

Podivné toto rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského byl vydáno dne 23. března 1870 č. 2708. Rozhodnutí toto odporuj netoliko právnímu náhledu u nás posud všeobecně za pravý po kládanému, nýbrž i jasnému znění zmíněného dvorního dekretu kterýž se táhne k předpisům o dělení pozemků na ustanovení výměnků, kteréžto předpisy vždy jen selských živností se dotýkají, jakož i posud nikdo o tom nepochyboval, že pozemky městské volně dělitelné byly a jsou. Kdyby ale tento výklad c. k. nejvyššího soudu a dv. dekretu ze dne 16. března 1833 i pravdivý byl, nelze přec nikterak přehlednouti, že tento dv. dekret zákonem ze dne 20. prosince 1869 č. 152. pro království České vydaným platnosti již docela pozbyl.

J. H.

Kupce dražebního nutiti nelze, aby výměnek naturální na prodané usedlosti zjištěný vybýval in natura, pakli neukládají mu toho výminky dražební. — Na uhražení výměnku sluší kapitalisovati ročn dávku 5 pct. nikoli 6 pct.

Při rozpočtu trhové ceny za usedlost č. p. 30. v Studnic exekučně prodanou, na kteréž manželé František a Rosalie T. do životný výměnek měli, účtova! se výměnek tento následovně:

Výměnek byl odhadnut na 145 zl. 30 kr. K uhražení vý měnku toho vyšetřil se berouc 5% úroky za základ kapitá 2906 zl.

Proti tomu nekladli při stání o rozpočtu ani výměnkáři an knihovní věřitelé odpor.

Výměrem vydaným dne 10. srpna 1869 č. 6799. vyřídil vša c. k. okresní soud v Jindř. Hradci účtování toto následovně:

K uhražení výměnku manželů Františka a Rosalie T. jest hledíc k zákonním úrokům 6% zapotřebí kapitálu 2421 zl. 66 kr. a výměnkáři mají na místě výměnku z tohoto kapitálu doživotní *brátí* 6% úroky.

Na tento výměr stěžovali si výměnkáři žádajíce, aby se jim výměnek dával in natura; dražební kupci pak z té příčiny, že se u vyměření kapitálu uhražovacího vzaly za základ 6% úroky.

C. k. vrchní zemský soud rozhodnutím ze dne 10. listopadu 1869 č. 33748. vyhověl oběma stížnostem a změnil výměr první stolice v ten smysl, že kapitál k uhražení výměnku má vzhledem k 5% úrokům obnášeti 2906 zl. a že výměnkáři na místě 5% úroků z tohoto kapitálu mají dostávati výměnek od dražebního kupce in natura, a sice z následovních **důvodů**:

Co do stížností dražebního kupce A. nekladl žádný z těch, kterých se týkalo, odpor proti tomu, když se při vyměřování kapitálu uhražovacího za výměnek 5% úrok bral za základ, a neměl tedy c. k. okresní soud příčiny, u vyřízení účtování od onoho spůsobu se uchýliti a na základě jiného úroku uhražovací kapitál vyměřiti.

Co se však týče stížnosti výměnkářů vyhovuje se jejich stížnosti proto, že se při dávkách naturálních uhražovací kapitál jen za tou příčinou vyšetřuje, aby se trhová cena účtovati a mezi věřitele, kteří zaplacení dojdou, rozvrhnouti mohla; že však výměnkáři, pakli jinak celý uhražovací kapitál v trhové ceně, již dražební kupec vyplatiti má, zahrnut jest, žádné újmy svého hypotekárního práva utrpěti nemohou, zvláště any dražební výminky nic takového neobsahují, a ustanovení první stolice, že výměnkáři ročně jen úroky v částce 145 zl. 30 kr. v penězích na místě výměnku in natura bráti mají, ani na zákoně ani na smlouvě se nezakládá.

Na tento výměr stěžoval si dražební kupec A., pokud mu uloženo bylo výměnek in natura na místě úroků z uhražovacího kapitálu dávati.

C. k. nejvyšší soud vyhověl této stížnosti, zrušil nález druhé stolice a potvrdil rozhodnutí první stolice, že totiž výměnkáři na místě výměnku in natura pouze 5% úroky z kapitálu uhražovacího bráti mají, a sice **proto**:

Závazky a povinnosti kupce usedlosti exekučně prodané lze posuzovati jenom podlé dražebních výminek. Neobsahují-li tyto žádné výminky, náleží dražebnímu kupci dle §. 339. s. ř. a dle dv. dekretů ze dne 15. ledna 1787 č. 621. a ze dne 23. října 1794 č. 199. trhovou cenu podlé soudního poukázání buď v hotovosti buď tím zapraviti, že ty které pohledávky knihovních věřitelů k zaplacení na sebe vezme.

www.libtoh.com.cz

Poněvadž trhovou cenou jsou hotové peníze, náleží dražebnímu kupci pohledávání knihovních věřitelů na kapitále i na úrokách jen v hotových penězích na sebe vzíti a zapraviti, pakli v dražebních výminkách nebylo jiné opatření učiněno.

Na usedlosti č. 30. v Studnici exekučně prodané vězí výměnek manželů T. Výminky dražební neukládají v tom směru dražebnímu kupci žádné zvláštní povinnosti, ani povinnosti, aby manželům T. výměnek dával nehledě k trhové ceně, ani povinnosti, aby jim výměnek dával in natura, vyhradiv si z trhové ceny kapitál k uhražení výměnku.

Dražební kupec nemůže tedy býti nucen z právního důvodu koupě a dražebních výminek, aby výměnek in natura dával, zvláště, an se dle účtovacího protokolu ze dne 29. července 1869 kapitál k uhražení výměnku mezi výměnkáři T., exekutem a knihovními věřiteli vespolně ujednal, čímž výměnkáři odhadní cenu za ekvivalent výměnku svého uznali.

Dražební kupec však, jenž se ujednání toho nesúčastnil, nemůže nucen býti, aby výměnkářům dával naturalie, když se neuvázal, že je bude dávati a když s odhadnutím nesouhlasil.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 16. února 1870 č. 1590.

Dr. Václav Naxera.

Nové knihy.

Postavení vyslaných král. měst na sněmích českých. Podává Jaromír Čelakovský. (Vyňata z Časopisu Musea království Českého 1869.) V Praze, 1869.

www.libtool.com.cn

Poměry markrabství moravského ku koruně české.

Píše **V. Brandl.**

I.

Jest to zajisté zvláštní poněkud zjev, že my Čechové, vážíce ústrojí státu českého, v hlubinách dějin bádati musíme, abychom názornili poměr, ve kterém jednotlivé skupiny toho státu, politickou samosprávou nadané, k státní idei postaveny byly. Poloha státu českého uprostřed Evropy nesla to s sebou, že zevnější živlové již na úsvitě naší historie na území naše doráželi; tři sta let bojovali jsme o národní a státní naše bytí či nebytí s německou říší a ubrániviším se jí nastal nám nový nepřítel na východě v živlu maďarském, který zvláště za Matyáše Korvína státní poměry mezi zeměmi ku království českému přivtělenými rozryl. Po bitvě bělohorské přetržen státní svazek čili vlastně zřízení, kterým tento svazek se zjevoval, takořka úplně tím, že od r. 1620 více žádný generální sněm všech zemí českých svolán nebyl, kterýžto sněm býval představovatelem státní spojitosti zemí těchto. Za Marii Teresii zrušena jest dvorská česká kancelář, tak že nezbylo státu českému jiného znamení státního spojení zemí českých, leč deputace, které Morava a Slezsko ku korunování krále českého do Prahy vysílaly. A hle! za našich dnů ozývají se zvláště na Moravě hlasové, kteří starý svazek mezi markrabstvím a královstvím nejen obnoviti, nýbrž také utužiti chtějí. Čím to? Zajisté jen probuzením citu národního, který rozžav se na svíci historické pravdy svou tajeplnou mocí velí nám, abychom zase byli národem, jehožto částky, ač samosprávné, přece by utvořily ze sebe zřízení taková, kterými by státní spojitost Moravy s Čechami na jevo vystupovala. Připravíme snad takovým zřízením půdu, vylíčíme-li poměr Moravy ku koruně české, jak během časův se ustálil, měnil, tužil a roz-

vazoval, aby opětně duch národní na základě skutečnosti historické a potřeby časové pevným avšak svobodným svazkem vázal k sobě země, které od mnoha věkův k sobě náležejí.

www.tibtool.com.cn

Vážíce poměry Moravy k Čechám, nesmíme nikdy spouštěti z očí okolnost tu, že obě země, ač nyní a od dávna každá činí celek o sobě v jistých politických hranicích obsažený, obydleny jsou byly jedním národem, národem českým, k němuž v pozdějších dobách druhý živel na vyzvání českých králů se přistěhoval. Duch národní jest tedy první a hlavní svazek, který vniternou mocí lid moravský k lidu českému víže, kdežto svazek státní teprvé se vyvíjeti počal, když Morava co zvláštní individualita zemská v státě českém za rozličnými příčinami se byla utvořila. Tím ovšem nelze tvrditi, že individuality Moravy ve smyslu kmenovém a geografickém dříve nebylo; naopak víme, že již v devátém století Moravané na jevišti dějin vystupují vedlé Čech, že Morava jako Čechy měla své vlastní území, svá knížata, své politické zřízení a zákony. Ale krátká doba panování obou Mojmírovcův, Rostislava totiž a Svatopluka, za kterých říše velkomoravská jako meteor na obzoru slovanských dějin se zaskvěla, neměla pro kmen moravský toho následku, že by on byl mohl zůstati prvním mezi Čechoslovany a jakož kmen český mnohem dříve v dějinách se jmenuje nežli moravský, taktéž ustupuje po zničení velkomoravské říše jmeno Moravanů zase do pozadí, a jmeno Čechův zase se leskne v popředí.[1]) Tak známou byla totožnost obou kmenů v příčině národní, že cizinci v době po pádu říše velkomoravské, kdykoli o říši této psali, kladli na místě jmena „Moravané“ jmeno „Čechové“, řídíce se tedy podlé kmene toho, který v desátém století mezi Čechoslovany prvním byl a všechny ostatní státnímu zřízení svému připojil. Tak píše Dietmar Meziborský (nar. 976, † 1018): „Bœmii regnante Zuetepulco duce quondam fuere principes nostri. Huic a nostris parentibus quotannis solvebatur census et episcopos in sua regione Marierun dicta habuit.“ [2]) Zde jmenuje kronikář onen kmen, jemuž jeho krajané Polabští poplatnými byli, Čechy a pa-

---

[1]) Kronikáři němečtí již v osmém století uvádějí kmen český pode jmenem Pechaimi, Poemani, Beo-Winidi atd. Domácím jmenem ve formě Cichu-Windones uvádí je poprvé k r. 805 Chron. Moissiac. apud Pertz I. 307, pak Annal. Tiliani k témuž roku ve formě Cinu (má se čísti Cihu) apud Pertz I. 233.

[2]) VI. 60. apud Pertz III. 835.

novníkem těchto Svatopluka moravského dokládaje, že v krajině jeho, ježto slula Moravou, biskupové sídla měli. Z toho patrně jde, že považován byl stát od Čechoslovanů založený za zřízení národní, kteréž jmeno na sebe bralo podlé toho kmene, jenž nad jinými vynikal; za panování Svatopluka byli kmenem tím Moravané, po pádu říše Mojmírovců byli jím Čechové, k nimž Morava, pozbyvší vůdcovství vpádem Maďarů, co část státu českého náležela. Ač geografické území Moravy znamenitě obmezeno bylo, asi na hranice dnešní, čítaje k tomu Slezsko po řeku Psinu, nicméně zbyla jistá část bývalé říše velkomoravské, která v říši Přemyslovcův jakous takous zvláštní individualitu činila. Spůsob tohoto poměru Moravy k Čechám nejlépe se poznává z názoru, jakým cizinci i tuzemci jej pojímali. Tak praví uherský král Ondřej 1218, že daruje „terram quamdam sitam in confinio regni nostri versus Boemiam . . . cujus terræ metæ sic incipiunt: prima incipit . . . et cadit in fluvium Morava . . . hinc vadit per viam exploratorum de Boemia.“ [3]) Zde se patrně míní krajina v Moravě ležící a sice na blízku Uh. Skalice a nicméně praví král, že ona leží na pomezí uherském k Čechám a na blízku řeky Moravy klade stezku vyzvědačů z Čech vedoucí do Uher. Nelze tedy pochybovati, že uherský král považuje zemi Moravu za část státu českého. Jinak také nepojímal poměr ten král uherský Karel, který ustanoviv třísla silnic do Uher vedoucích r. 1336 takto naříditl: quæ omnia loca tributorum tam civibus Brunensibus de regno Bohemiae quam nostris civibus Tyrnaviensibus scivimus esse a tempore Belæ regis instituta.“ [4]) Praví-li se zde o městě Brně, že položeno jest v království českém, pak se také samo sebou rozumí, že země moravská byla částí tohoto regni Bohemiæ. Podobně tento poměr Moravy k Čechám pojímali také domácí; praviť r. 1228 král Přemysl Otakar I. o klášteře oslavanském: in regno nostro et episcopatu (Olomuc.) constructum et in Brunensi provincia constitutum;“ [5]) moravský klášter oslavanský byl tedy založen v království českém a sice v diecesi olomúcké a v území brněnském; náleželo-li však biskupství olomúcké a území brněnské regno Bohemiæ, náležela ovšem také celá Morava k témuž království. Velmi případně také ten poměr naznačen jest v listě

[3]) Féjer cod. dipl. I. 199.
[4]) Cod. dipl. Morav. VII. 77.
[5]) Cod. dipl. Mor. II. 190.

z r. 1297, v kterém Protiva z Doubravice daruje „hereditatem in marchionatu Moraviæ regni Bohemiæ sitam“ [6]) řádu templářskému; praví se tedy, že markrabství moravské jest částí království českého.

www.libook.com.cn

Skoumejme nyní, kterak tento poměr Moravy k Čechám se vyvinul?

Když v bouři maďarské velkomoravská říše ztroskotána byla okolo r 906, připadla větší část nynější Moravy, vyjmouc východní stranu, k vévodství českému na základě pokrevenství mezi kmenem českým a moravským. Vévoda český stal se tedy také pánem Moravy, jemuž této země nejinak hájiti bylo, jako země české. Protož patříme, kterak český vévoda Oldřich, když Morava r. 1003 od polského Boleslava uchvácena byla, všemi silami se snažil, zemi tuto zase s vévodstvím českým spojiti a z rukou polských vyrvati; osvobozenou a zbraní dobytou zemi moravskou odevzdal pak l. 1021 synu svému Břetislavovi, který v Olomúci sídlo si vyvolil. Starší naši spisovatelé toho byli mínění, že Břetislav od otce svého obdržel Moravu v léno; tomu ale není tak; vévodové čeští totiž propůjčovali Moravu buď celou buď jisté oudělní části mladším knížatům Přemyslovcům nikoli jure feodali, kteréž tehdáž v Čechách ještě platnosti nemělo, nýbrž jure paragii, vedlé kterého členové panujícího rodu schopnými byli, dosáhnouti jisté oudělní částky k výživě své. Takové oudělní částky mohl vladař rodu udíleti ostatním členům rodu, jak jemu se líbilo; mohl je rozmnožovati i umenšovati, a konečně je úplně takových oudělních krajin zbaviti a jinou výživou na př. jistou sumou peněz opatřiti. Víme na př. že krajina Žatecká v Čechách [7]) podobně dána byla v ouděl jako krajiny Moravské. Na základě juris paragii dávána bývala tedy Morava co apanage mladším Přemyslovcům a za tím účelem dávány v rozličných dobách také rozličné oudělní krajiny moravské ve výživu jim. Poněvadž pak Přemyslovci náleželi rodu vévodskému a jim tedy titul „vévoda“, „dux“ přislušel, převeden pak také tento titul na ty ouděly, které jim k výživě vykázány byly, a ježto jmena svá podlé hlavního hradu v nich braly. V tom smyslu tedy pojímati sluší v historických spisech výrazy vévodství olomúcké, brněnské a znojemské, podlé kterýchžto hradů ouděly mladších Přemyslovců sluly; a na ten rozum také bijí

[6]) Cod. dipl. Mor. V. 79.
[7]) Kosm. ad ann. 1055 script. rer. boh. I. 130.

tituly: dux Brunensis, Olomucensis, Znojmensis.[8]) Ne že by to byly zvláštní vévodství v geografických mezích Moravy ležící, nýbrž ouděly ty měly jmena vévodství, poněvadž ti, jimž k výživě propůjčeny byly, k vedení titulu „vévoda", „dux" rodem čili z domu oprávněni byli.

Vévoda český co hlava rodu Přemyslovcův nebyl tedy nikterak povinen, tu neb onu část Moravy nějakému knížeti z rodu v ouděl propůjčiti; propůjčil-li, měl toho vůli, ouděl vykázaný jemu zase vzíti a jinému dáti, aneb ouděl větší neb menší vykázati. Protož spatřujeme také, že někdy tentýž kníže jest oudělním knížetem v Brněnsku a Znojemsku čili dux Brunensis a dux Znojmensis, jindy zase uvádějí se vévodové tři, jindy zase jmenuje se tentýž kníže na př. vévodou Olomúckým a hned zase Brněnským, důkaz to, kterak rychle změny v držení oudělních území se dály.

Není nesnadné určiti, v jakém postavení tito oudělní knížata k panujícímu vévodovi českému se nacházeli. Jasné o tom svědectví dává řád Břetislavův o posloupnosti a pak průběh dějin českomoravských do r. 1182 čili vlastně do r. 1197.

Co se týče Břetislavova řádu, tu nad bílý den světleji vychází z něho, že mladší Přemyslovci bezprostředně podřízeni byli vévodovi českému panujícímu: „inter meos natos sive nepotes semper major natu summum jus et solium obtineat in principatu, omnesque fratres sui, sive qui sunt orti herili de tribu, sint sub ejus dominatu."[9])

Vedlé těchto slov jest jasno, že mladší Přemyslovci nadělení od panujícího knížete oudělními krajinami nestáli k němu v poměru manů k lennímu pánu; nýbrž poměr ten jedině pravidlován býval rodinným čili domácím řádem, jenž v rodu Přemyslovců stran posloupnosti platným byl. Oudělní kníže nevykonával tedy nikdy žádných práv vladařských; tak zvané dominium directum et utile náleželo vždy panujícímu vévodovi českému a oudělnímu knížeti byly vykázány pouze jisté důchody z vůle vévody českého a jen do vůle jeho; uznal-li za dobré, oudělní část, kterou posud nějaký mladší Přemyslovec držel, propůjčiti jinému, mohl to učiniti

[8]) V době té, když Morava již byla markrabstvím, obdržel Oldřich Korutanský krajinu okolo Břeclavi za ouděl a měl r. 1237 sídlo své ve Bzenci, a okolo roku 1270 vyňal král Otakar II. území opavské z Moravy zřídiv z něho vévodství opavské, jenž nemanželskému synu svému Mikuláši v léno dal.

[9]) Kosm. ad ann. 1055. Script. rer. boh. I. 129.

bez všelikéhopřekážky, kdežto podlé lenního práva man léna svého zbaven býti mohl jedině tenkráte, když se nevěry naproti lennímu pánu dopustil. Protož se také někdy stávalo, že v Moravě žádných oudělních knížat nebylo, nýbrž že vévoda český bezprostředně také Moravě panoval, opatřiv mladší členy rodu jinou výživou. Tak na př. vládl Břetislav I. zároveň Moravou i Čechami po smrti otce svého Oldřicha; když pak se mu narodili synové a let svých došli, vykázal jim oudělní části na Moravě.

Když Břetislavův syn, Spytihněv, na stolec český dosedl, neuznal pořízení otcova stran oudělů moravských učiněného, nýbrž přikázav k sobě do Chrudimi tři sta nejpřednějších Moravanů zbavil bratra svého Vratislava oudělu Olomúckého, který pak do Uher utekl, byv teprv později zase v ouděl svůj předešlý dosazen. Když Vratislav pak vévodou českým se stal, vykázal bratrům svým výživu na Moravě učiniv Otu oudělním knížetem ve východní a Kunrata v západní části. Nemíníme zde rozebírati všechny změny, které v oudělních knížectvích na Moravě se dály, jen to podotýkáme, že poměr oudělních knížat moravských k panujícímu vévodovi českému velmi případně vysloven jest ve vyjádření, kteréž r. 1110 vévoda Vladislav stran oudělního knížete Oty pronesl: „ego autem nolo cum fratre meo perpetuas inire discordias; sed volo castigare eum, ut castigatus respiciat et cognoscat, atque sui posteri discant, quod terra Moravia et ejus dominatores semper Bohemorum principis sint sub potestate, sicut avus noster piæ memoriæ Vracislaus ordinavit, qui eam primus dominio suo subjugavit.“ [10])

Vévodové čeští považovali tedy Moravu za část državy své a oudělní knížata v Moravě neměli jiného postavení jako ti Přemyslovci, jimž ouděly v Čechách vykázány byly, jako na př. Soběslav r. 1111 z Polska nazpět povolaný, který Žatecko a r. 1115 krajinu okolo Králové Hradce k výživě obdržel, anebo Oldřich, jenž 1154 v tomtéž území usazen byl. Práva vladařská čili suverenní vykonával vévoda český; oudělní knížata neměli tedy práva od oudělů svých něco darovati neb odprodávati; darovali-li něco, pak bylo k tomu potřebí svolení i stvrzení vévody českého,[11]) který

[10]) Kosm. ad ann. 1110. Script. rer. boh. I. 246.

[11]) R. 1062: Vratislaus Boemorum dux ad voluntatem fratrum Ottonis et Conradi ducum Moraviensium fundati episcopatus Olomucensis *dotem confirmat* augetque“ Cod dipl. Mor. I. 138. — r. 1131;

tedy Moravou na tentýž způsob a tímtéž právem vládl jako Čechami. Ač oudělním knížatům náležel tytul „dux", „vévoda", přece nenáležel titul „vévodství" těm krajinám, které jim vykázány byly; ač tedy často se naskytuje titul dux Brunensis, Olomucensis, Znojmensis, přece nikdy a nikde se nepotkáváme s výrazy: ducatus Brunensis, atd. nýbrž vždy jen s výrazy: provincia Brunensis atd.

Tážeme-li se, jakého způsobu byly poměry, v jakých obyvatelstvo Moravy naproti Čechám bylo, není odpověď nesnadnou: politická i soudní oprávněnost obyvatelstva obou zemí byla tatáž. Župy moravské byly tak samosprávnými jako župy české; poněvadž pak Morava zvláštního panovníka neměla, docházeli Moravané, ač v zemi jich oudělní knížata byli, k rozkazu vévod českých ku společným poradám; jak již svrchu dotčeno, povolal kníže Spytihněv tři sta Moravanův r. 1055 do Čech, což důkazem jest, že on jich svrchovaným pánem byl a mimo to čteme v listu r. 1189, že „milites tam de Moravia quam de Bohemia convenerant in Sazka ad audienda statuta ducis Ottonis." [12]) Nelze nikterak pochybovati, že, kdyby nebylo zákona seniorátní posloupnosti a zhoubných následků z něho pocházejících, nikdy by se nebylo vyvinulo samostatné zřízení Moravy co země individuální, nýbrž Morava by byla záhy již splynula s Čechami v jeden jediný politický celek.

Že to se nestalo, zavinil právě dotčený zákon seniorátní. Neb oudělní knížata často domnívali se, že jim náleží právo dosednouti na stolec český a tím se stalo, že Přemyslovci často zbraně proti sobě zdvihali, a což největším neštěstím bylo, v rozepřích svých pomoci u německých císařů hledávali, kterou tito, jsouce vždy lychtivi do záležitostí českých se vkládati, rádi tomu propůjčovali, jenž nadvládu německou uznával. Nechávajíce starších příběhů stranou uvedeme zde jen ten, který na vývoj poměrů mezi Moravou a Čechami nejrozhodnější dosah a vliv měl. Bedřich totiž, vévoda český, pomocí německého císaře za velkou sumu peněz na stolec

---

„contulit dux Wenceslaus ecclesiae, quidquid in N. in T. et in D. ad venatores ducis pertinere dinoscebatur; dux autem Bohemorum illustris Sobeslaus hanc piam traditionem: confirmavit." Cod. dipl. Mor. I. 208; — r. 1169: „ego Fridericus, dux Olomucensis provinciae, patre meo Vladislav, rege Boemorum, annuente locum, qui Granice vulgo dicitur, ecclesiae Rajgradensi donavi." Cod. dipl. Mor. I. 283. Srovn. tamtéž 292, 293 atd.

[12]) Dobn. Ann. VI. 590.

český dosazený, byl od Čechů následkem velikých daní, kter
dluh svůj zapraviti chtěl, vyhnán a na jeho místě Kunrat Ota
všech pánů českých za vévodu povolán. Bedřich se utekl k
meckému císaři, který na sněmu Řezenském r. 1182, uživ znám
prostředků hrozivých v osobě katana, věci české tak uspořá
že Bedřichovi přiřknul vévodství v Čechách, Kunrata Otu
učinil markrabím moravským, prohlásiv Moravu za m
krabství a zvláštní od Čech neodvislé léno říše ř
sko-německé. Netřeba dokládati, že císař německý takov
práva neměl a že Čechové to jen potud snášeti povinni byli, pol
moci nedosáhli, takovou svévoli německou se sebe svrci. Ač Bedř
vévoda český dosti se byl pozapomenul, že největšímu nepř
národu svého dal příležitost ku vkládání se do věcí českých, př
nebyl tak skleslým, že by hanu tu byl snášel, kterou pýcha
sařská na Čechy byla uvalila. L. 1185 vtrhnul jeho udatný
Přemysl Otakar dvakráte do Moravy a při druhém tažení svedl
dne 10. prosince u Loděnic na Znojemsku mezi Čechy a Morav
ukrutná a krvavá bitva, která ve prospěch vévody českého se sk
čila. Oba Přemyslovci následkem této kruté bitvy se zpamatov
Kunrat Ota prosil o mír a Bedřich rád k němu svolil, věda,
z rozdvojení Čech a Moravy jen nepřítel se těší a těží; Kun
odřekl se tytule markrabského a nastal zase, avšak jen na krátk
starý poměr mezi Čechami a Moravou. Neb když mezi Přemysl
Otakarem I. a Jindřichem Vladislavem rozbroje vznikly a oba
k bitvě se strojili, odhodlal se Jindřich vzdáti se nároků na
vodství české a naproti tomu postoupil Přemysl bratrovi šlech
nému celé Moravy pod tytulem markrabství, jakož
léna koruny české a nikoli říše německé. Stalo se
r. 1197 a od tohoto roku tedy počíná ve státě českém Mor
býti zvláštní politickou a státoprávní individualitou.

Zárodky k takovému postavení Moravy ve státě českém b
ovšem dány již od starších dob naší historie; doba říše velkom
ravské, která přece jen byla výrazem politické samostatnosti l
ravy, zanechala po sobě dosti památek, v nichž leželo jádro, z ně
nový samostatný život v politickém ohledě roditi se mohl. T
zárodky starodávné jsou také příčinou, že tato politická sa
statnost tím rychleji se vyvíjeti mohla, čím více samosprávný ž
v župách cit pro politickou svézákonnost v obyvatelstvu zachová
Tím se také vysvětluje, že, ačkoli Morava od r. 1197 neměla n
krabat nepřetrženě po sobě jdoucích a vždy po delší dobu v 13

století králové čeští sami Moravou vládli, správa politicko-soudní
www.libtool.com.cn
země co zvláštní individuality velmi rychle se ujala a tak pevně
se zakotvila, že na začátku 14ho století v pevných zřízeních a
formách se ustálila. Tomu ani na závadu nebyla snaha panovníků
ských, pravomocnost markrabat moravských co možná obmezovati;
vévodové a později králové čeští, obávajíce se, že by mar-
moravští podlé starého příkladu mladších Přemyslovců po
samostatnosti bažiti mohli, nedali si ujíti žádné příležitosti,
arkrabím moravským nepřipomenuli, že oni jsou manové pa-
a českého. Tím se to vysvětluje, že na konci 12ho a na
u 13ho století čítáme nápadně často v listinách vyjádření,
teréž naráží na to, že ten Přemyslovec, který v Čechách vládne,
á býti vladařem suverénním, ostatní pak jemu podřízeni. Za tou
íčinou kladl již Bedřich český, zvítěziv nad Kunratem Otou,
důraz na toto přední postavení vévody českého; nacházíme
tech jeho z l. 1187 místa tato: „soli duci principali re-
um habeat;“ — „ut nullus præter illum, qui dux vocatur
ncipalis, habeat aliquam potestatem;“ — „collecta principis, qui
Bohemiæ vocatur;“ — „qui dux fuerit Bohemiæ principalis,
abit [13]) atd.

Markrabí moravský co man vladaře českého neměl tedy žádné
chované moci panovnické, kteráž jedině při stolci českém zů-
ala. Neměl tudíž markrabí také žádného práva nadání činiti
dary propůjčovati komukoli, když svolení panovníka českého
omu nepřišlo. Protož bylo ku každému nadání, kteréž markrabí
moravský učinil, potřebí potvrzení krále českého. Když na př.
r. 1201 markrabí Jindřich Vladislav kaplu sv. Jana na ostrově
u Uh. Hradiště ležící od kláštera Litomyšlského koupiti chtěl,
pravil král Přemysl v listě: „Premisl Bohemorum rex . . . con-
firmo auctoritate regia capellam s. Johannis in Moravia fratribus
in Lutomizle . . . concedens ipsis ad petitionem fratris nostri
Vladislai marchionis Moraviæ facultatem præfatam capellam fratri
nostro vendendi.“ [14]) A když tentýž markrabí klášter Velehradský
založil, bylo potřebí, aby král český toto založení a všecka jemu
učiněná nadání potvrdil; v té potvrzovací listině z r. 1202 nachá-
zejí se památná slova, z nichž postavení markrabí moravského

[13]) Hammerschmied Gloria et Majestas Wissehr. Eccles. lib. IV. c. 4. pag. 153 sqq.
[14]) Cod. dipl. Mor. II. 4.

ku králi českému jasně poznati lze, tato: „Noverint itaque tam præsentes quam futuri, quod frater noster Vladislaus, marchio Moraviæ, claustrum Velegrade fundavit et possessionibus amplis et ceteris necessariis dotavit et hoc actum est auctoritate nostra, quia principes Moraviae nihil possunt conferre perpetualiter alicui monasterio, vel militi, vel alii, nisi interveniat ejus consensus et confirmationis auctoritas, qui summus est in regno Bohemiae et illius terrae tenet principatum.[15])

www.libtool.com.cn

Podlé této zásady zachovávali se napotom králové čeští vždy k markrabím moravským, jmenovitě v těch věcech, které vyhrazeny byly regaliím krále českého, jako na př. všecky záležitosti biskupství se týkající, stran kterého markrabí žádné pravomocnosti neměl. Protož také nadělil král Přemysl r. 1207 biskupství Olomúcké novými výsadami a propůjčil kapitole Olomúcké právo, aby si biskupa sama volila a činil to o své újmě, z moci své královské, ač tehdáž Morava markrabí Jindřicha Vladislava měla, a nad to více spojil s novozaloženým proboštvím důstojnost královského kancléře.[16])

Nejinak měly se věci, které se týkaly propůjčování vlastního práva městům; když markrabí Vladislav město Freudenthal německým právem nadal, potvrdil to král Přemysl Otakar r. 1213: „quod nos locationem vestrae civitatis secundum jus teutonicorum ... vobis per carissimum fratrem nostrum illustrem marchionem Moraviae concessum ... regia auctoritate confirmamus.“ [17])

Udělil-li markrabí nějaké korporaci privilej, musel krále za potvrzení žádati, jinak privilej nenabyl platnosti, jakož se stalo na př. r. 1213, kde král český potvrdil statky a svobody Johanitům, které jim markrabí Vladislav byl udělil.[18]) Rovněž bylo zapotřebí potvrzení královského, když markrabí nějaké soukromé osobě nějaký dar nebo svobodu propůjčil; tak na př. potvrdil krá

[15]) Cod. dipl. Mor. II. 12.

[16]) Sed cum deceat regiam manum ubique pluere beneficia, praeposi turae illi cancellariam nostram contulimus, interdicentes, ut nullu haec audeat immutare. Libertatem etiam in episcoporum elec tione, quam quidem principes impedire solebant, canonicis ipsiu ecclesiae libere et absolute concedimus. Cod. dipl. Mor. II. 3

[17]) Cod. dipl. Mor. II. 68.

[18]) Cod. dipl. Mor. II. 69. 71.

svobody a statky, kterými markrabí Vladislav purkrabí Děvického, Štěpána z Medlova, předka pánův z Pernštejna, roku 1218 byl nadal.[19])

Země moravská stala se tedy r. 1197 markrabstvím. Avšak tím se nezměnil vniterný poměr její ku králi českému, který i napotomně všech práv suverénity naproti Moravě užíval a vykonával, jako to činil dříve. Tím, že Morava měla markrabí svého, nebyla zrušena pravomocnost královská, nýbrž o králi českém platila také vzhledem k Moravě zásada: „praesumitur rex habere omne jus in scrinio pectoris sui.“ Byl-li markrabí při udílení nějaké milosti vázán svolením krále českého, mohl naproti tomu král udíleti milosti na Moravě, aniž tím nějaké právo markrabino se uráželo; tak na př. osvobodil král Přemysl Otakar hned dvě leta po zřízení markrabství klášter Rajhradský ode všech mýt in quibuscunque locis totius Bohemiae et Moraviae constitutis,[20]) jsa si vědom, že moc jeho královská rovněž se vztahuje k Moravě jako k Čechám. Vyvýšením Moravy na markrabství a osazením v ní markraběte nezřídil však král český snad nějaké dědičné léno na způsob nějaké secundogenitury; nikoli, nýbrž král propůjčoval zemi tu mladším knížatům, a zemřel-li který, nebyl král snad nějakým právem povinen, nového markrabí dosaditi, aniž uznána byla dědičnost markrabí moravských v mezích lenního práva, než král měl vždy právo, aby Moravu spravoval sám ve jmeně svém skrze úředníky k tomu nařízené. Když markrabí Jindřich Vladislav dne 12. srpna 1222 byl zemřel, dal král český Moravu po čtyry leta spravovati jmenem svým, načež ji zase roku 1226 druhorozenci svému Jindřichovi Vladislavovi II. propůjčil; když i tento již dne 8. února r. 1227 umřel, vrátila se Morava zase pod bezprostřední vládu krále českého a když následujícího roku 1228 kníže Václav na království české slavně nastolen byl, povýšen jest zároveň nejmladší syn krále Přemysla Otakara I. z druhé manželky jeho, Přemysl, na markrabí moravského. Svrchovanost krále českého a supremum dominium jeho nad Moravou jde také z toho, že v době té, v které Moravě státoprávní tytul „markrabství“ náležel a ona markrabí měla, král český v mezích Moravy vykázal druhé manželce Přemysla Otakara I. krajinu okolo Břeclavi k výživě, kterouž ona od r. 1222 — 1236 držela, načež po smrti její na

[19]) Cod. dipl. Mor. II. 104. Srov. II. 360.
[20]) Cod. dipl. Mor. I. 354.

vnuka jejího Oldřicha Korutanského převedena byla, který jí až do smrti své roku 1269 užíval. Avšak nepadla tato krajina na Oldřicha nějakým právem dědičným, nýbrž jak on r. 1237 se vyjádřil: „illustris Bohemorum rex, avunculus noster, de sua regali auctoritate et potentia principali provinciam Breclaviensem nobis contradidit regendam ac possidendam.“ [21])

Státoprávní tytul „markrabství“, který Moravě náležel, neutvořil tedy žádné zvláštní moci panovničí, která by se byla lišila od moci královské čili protivou byla pravomocnosti krále českého. Ač Morava od r. 1197 činila jakýsi politický a státoprávní celek, v němž obyvatelstvo, jemuž politická práva příslušela, samosprávu vykonávalo, přece nevyvinulo se žádné zvláštní právo markrabino, nýbrž obyvatelstvo Moravy bylo ve všem vázáno právem královským, jako obyvatelstvo v Čechách. Úředníci, jimž náležela veřejná správa politická i soudní, nejmenovali se úředníky markrabinými, nýbrž královskými, právě jako v Čechách; protož se praví v tak zvaných statutech Otonových, jimžto roku 1229 čili vlastně r. 1222 veřejná platnost v cúdě Brněnské přiřknuta byla: „si villicus regis sine judicio aliquem impignoraverit, rex suo jure corrigat;“ [22]) nepraví se: „villicus marchionis, ani jure marchionis, poněvadž veřejná moc neodvozovala se z důstojnosti markrabské, nýbrž ze svrchovanosti královské. Ač na Moravě ti, kteří k tomu oprávněni a povoláni byli, změnu zřízení svých učiniti mohli, přece to činiti nemohli o své újmě, nýbrž byli v tom vázáni svolením královským. Protož se také praví v dotčených právě statutech, že král, vyslyšev náhledy županův českých a moravských, soudní řízení a práva propůjčuje, kterým se župané při cúdě brněnské zachovávati mají: in tota Brennensi provincia ... nos ... habito diligenti tractatu cum fidelibus nostris suppanis Bohemis pariter et Moravis ... jura statuimus in hunc modum.[23])

Královským svolením tedy nabylo veřejné právo zákonní platnosti, jakož zřejmě o těchto statutech praví oudělní kníže Břeclavský Oldřich r. 1237: „ipsa jura venerandorum Boemorum regum gubernatorum piae videlicet memoriae ducis Conradi, nec non inclitae recordationis quondam Boemorum regis avi nostri Otacari et nobilissimi avunculi nostri Boemorum regis Venceslai

[21]) Cod. dipl. Mor. II. 325.
[22]) Cod. dipl. Mor. II. 212.
[23]) Cod. dipl. Mor. II. 209.

beneplacito et regali serenitate Brunensi provinciae contradita.“ A když pak zemané krajiny Břeclavské na knížeti Oldřichovi žádali, aby ta práva převedena byla také na krajinu Břeclavskou, mohlo se to státi jen svolením krále českého: „illustris Boemorum rex ... praefatam provinciam nostro nostrorumque nobilium rogatu secundum jura provincae Brunensis regi et ordinari disposuit, ac de sua regali plenitudine nostro commisit arbitrio eadem jura distendere et ampliare.“ [24]) Tím, že důstojnost krále českého byla pramenem veřejného práva také na Moravě, se vysvětluje, že král Václav, vydávaje listiny Moravy se týkající, se nejmenuje v nich markrabím moravským, nýbrž jednoduše se píše: „Venceslaus dei gracia rex Bohemiae quartus“ a co takový udělil městu Brnu zvláštní municipální právo r. 1243 „de regia clemencia“ a nikoli marchionali.[25]) Teprv od Přemysla Otakara II. počínaje, který se psával: Bohemiae rex, Austriae dux et Marchio Moraviae, vešlo v obyčej, že králové čeští k tytulu svému přičiňovali slova „marchio Moraviae.“

Z toho jde, že markrabí moravští neměli na sobě ráz suverénních vladařů, nýbrž že nad hodností markrabskou stálo důstojenství krále českého. Důchody, kterých užívali, měli z propůjčení královského; král jim vykázal příjmy, které mu na Moravě náležely, buď všechny buď jen některé. Jmenem krále bděli nad zachováváním zákonů a vykonáváním spravedlnosti a plněním rozkazů královských. Tak praví král Přemysl Otakar I., potvrdiv městu Olomúci právo Maidburské jemu od Jindřicha Vladislava udělené, že ochrancem svého potvrzení činí syna svého Přemysla, markrabí moravského.[26]) Zvláště náleželo markrabím, že velikému právu zemskému jmenem královským předsedali, jakož se stávalo také od oudělních knížat, pokud totiž ještě Morava markrabstvím nebyla.

Zřízením Moravy co markrabství neutrpěla tedy suverénita krále českého vzhledem k zemi moravské ani té nejmenší újmy; ovšem ale přispívalo ono zřízení valně k tomu, že v zemi, která se propůjčením tytule „markrabství“ stala politickou individualitou,

---

[24]) Cod. dipl. Mor. II. 325.
[25]) Cod. dipl. Mor. III. 12.
[26]) Constituimus igitur dilectum filium nostrum, Premizl, marchionem moraviae hujus nostrae constitutionis defensorem. Cod. dipl. Mor. II. 213.

vyvíjely se rozličné řády, které tuto zvláštní individuálnost
žely. Pospolité zákonodárství obou zemí pominulo; zeman
ravští usnášeli se o zákonech sami, kteréž ovšem za té doby
více záležely v řídkých jen změnách práva zvykového. Od
zákon odárství bylo nutným následkem politického oddělení M
od Čech; neb poněvadž zemané moravští ve všem byli rovi
manům českým, vycházelo z této rovnosti právo pro Moravany
sobě mohli dávati zákony sami, jinak by je byli museli při
z Čech; poněvadž bez toho v důležitějších věcech bylo zap
potvrzení královského, uznána již tím náležitost Moravy ke
lovství, avšak zákony Morava již z Čech přijímati nemohla,
vadž k sněmům českým zemané moravští více nedocházeli. F
tedy Moravané byli bývali přinuceni zákony české za své uzn
byl by se stal onen neslýchaný případ, že by jedna část
národu byla panovala nad druhou jeho částí. Markrabí mor
byl sice manem krále českého a Morava v těch dobách, kdy z
ního markrabí měla, byla v státoprávním ohledě lénem ko
pokud léno to v držení nějakého mana bylo; avšak poli
oprávněné zemanstvo moravské čili obyvatelstvo politickými
nadané nestálo v žádném svazku lenním k zemanstvu česk
což by mělo v sobě ten smysl, že Čechové na Moravě byli
řízeni Čechům v Čechách. Drobení se župní moci na skl
12. století a zvláště pak během věku 13. usnadnilo, že na
více středišť správních a soudních nastalo jen dvoje střediště v
mouci a v Brně, kam zemanstvo moravské k sněmům a so
dojížděl, když pravomocnost žup za své vzala. Čím méně
vých samostatných středišť politickosoudních bylo, tím vic
stupovala na jevo celá země co individualita; utvořeno jest t
v němž oprávněnost různých dříve organismů se spojila a k
tedy citlivost těchto organismů představovalo. Kdežto dříve
Brněnská, Olomúcká, Znojemská, Jemnická, Úsobrněnská, Břecla
atd. znamenala politickosoudní organismus krajiny moravské v kr
ství českém, znamenala pak Morava státoprávní organismus v ko
jehožto politická oprávněnost se zjevovala ve sněmích a soud
ve velikém soudě zemském. Proces, v kterém individuálnost
ravy se vyvíjel, pokračoval tak rychle, že na sklonku 13. st
již dokončen byl; neb zachovala se nám listina z r. 1303, v
se dokazuje, že politická organisace Moravy co individuality
vedena byla, těmito slovy: „in tabulas publicas Olomucensis cu
ad quam universae provinciae Moraviae se re

nant, redegimus in signum efficatiae amplioris.“ [27]) Kterak pevně již na začátku 14. století poměry Moravy co zvláštní individuálnosti ve státě českém ustáleny byly, to dokazuje zřejmě listina krále Jana Lucemburského, kterou r. 1311 uvázav se v Moravu Moravanům dal. Praví v ní, že potvrzuje Moravě všechna privilegia a práva obdržená od předchůdců jeho, že nebude na obyvatelích žádati berny, leč by se ženil, neb které z dětí svých vydával, neb kdyby korunování krále českého nastalo; že neudělí žádný úřad na Moravě jinému než rozenému Moravanu a že Moravané službou vojenskou za hranice Čech a Moravy povinni nejsou.[28]) V těchto ustanoveních krále Jana, kterými, jak sám praví, potvrzuje jen posavadní práva Moravy,[29]) zračí se jasně, že politickostátoprávní pojem markrabství moravského již skutečných a makavých podkladů dosáhl a že tedy již na začátku 14. století individualita Moravy v sobě ustálena byla.

Jde patrně z posavadního běhu naší rozpravy, že feudální poměry mezi Moravou a Čechami se týkaly jen osoby markrabí naproti králi českému a nikoli stavů moravských nebo z e m ě moravské naproti stavům českým nebo zemi české. Ač markrabí moravský byl manem krále českého, přece nebyli Moravané many Čechů. Tento feudální svazek markrabství ku království byl až do Karla IV. dosti volen; když pak Karel, byv od roku 1333 až 1346 markrabím moravským, po smrti otce svého roku 1346 na království české nastolen byl a po tři leta, totiž do roku 1349, Moravu sám co král český spravoval, tu podlé zalíbení svého, kteréž ve feudálních zřízeních měl, dal Moravu bratru svému Janovi v dědičné léno, učiniv rok před tím, totiž r. 1348, taková opatření stran Moravy, na nichž se subtilnost feudálních poměrů a zřízení nápadně ukazuje. Chtěje totiž v zákonitou formu uvésti změny ty, které v starém území Moravy během času se byly udály, měl především zření k tomu, aby postavení biskupství Olomúckého a vévodství Opavského ku koruně české uzákonil. Biskup Olomúcký Bruno totiž obdržel od krále Otakara několik statků v léno, dané od krále českého biskupství Olomúckému, přivedl

---

[27]) Cod. dipl. Mor. V. 167.
[28]) Cod. dipl. Mor. VI. 37.
[29]) „jura, consuetudines, quae et quas a nostris habuerunt et habere consueverunt praedecessoribus, rata habere volumus et tenere et eadem inconvulsa conservare.“

takto biskupství toto v lenní podřízenost pod krále českého, kdežto zase král Otakar, vyňav z Moravy Opavsko a uděliv je nemanželskému synu svému co vévodství od krále českého závislé, základ k feudálnímu poměru mezi vévodou opavským a králem českým položil.

www.libtool.com.cn

Slušno nezapomínati, že statky královské, jež biskupství v léno dány byly, ležely v hranicích Moravy a že taktéž Opavsko bylo vlastně krajinou moravskou; nicméně pak vyvinuly se ze zřízení Karla IV. časté různice mezi biskupy Olomúckými a stavy moravskými a mezi vévodstvím opavským a těmito stavy, kteréžto poslednější konečně k tomu vedly, že původně moravská země, Opavsko, v politickém ohledě připojena jest ku Slezsku, k němuž však z počátku nenáležela. Avšak rozbor o věci té nenáleží na toto místo, protož vracme se ku zřízení, kteréž Karel r. 1348 učinil.

List, kterým král Karel biskupství Olomúcké, markrabství moravské a vévodství opavské co léna koruny české zřizuje, dán jest v Praze dne 7. dubna 1348. Odvolává se král v něm na to, že právě uvedená tři knížectví vždy byla dávána v léno biskupům Olomúckým, markrabím moravským a vévodám opavským, kteří v příčině té přijímajíce léna králům českým činili to, co povinnost vasallův velí.[30]) Všichni tři: biskup Olomúcký, markrabí moravský a vévoda opavský jsou tedy many koruny české a protož ustanovuje král: „interpretamus, pronunciamus, diffinimus, protestamur, dicimus ac de certa nostra scientia declaramus, supradictos principatus insignes, videlicet episcopatum Olomucensem, marchionatum Moraviae et ducatum Opaviae ad jurisdiccionem et directum dominium regum et coronae regni Bohemiae jure spectare, quodque episcopi, marchiones et duces praefati, heredes et suc-

[30]) „Cum insignes et magnifici Principatus, videlicet episcopatus Olomucensis, marchionatus Moraviae et ducatus Opaviae longo jam et antiquo temporis tractu a clarae memoriae illustribus olim regibus et ducibus Bohemiae, olim eidem regno Bohemiae presidentibus et a corona ac dominio regni praefati in feudum semper habiti fuerint et possessi, et venerabiles Olomucensis ecclesiae antistites, nec non illustres marchiones Moraviae et Oppaviae duces, olim Bohemiae regibus et ducibus, praedecessoribus nostris in suscepcione feudorum et in aliis, quae ad vasallatus spectant obsequia, veluti dominis suis ordinariis et naturalibus debitam exhibuerint reverentiam et honorem. Cod. dipl. Mor. VII. 564.

ssores ipsorum imperpetuum principatus eosdem praefata dominia, quotiens per mortem aut aliis causis itimis rite vacaverint, a nobis, heredibus et successo-ous nostris, Bohemiae duntaxat regibus et a co-na regni Bohemiae absque renitentia seu diffi-ltate in feudum reverenter suscipere, nobisque dictis heredibus et successoribus nostris Bohe-ae regibus et coronae regni praefati in casibus tedictis homagii, obedientiae ac subjectionis de-tae consueta juramenta corporaliter facere tene-tur."

Viděti z toho, že Král Karel zřídil na tomtéž moravském ografickém území tři léna: biskupství, markrabství a vévodství. rkrabství udělil listem daným dne 26. prosince r. 1349 bra-vi svému Janovi, jenž dříve hrabětem Tyrolským byl. Když olska oddělením se od manželky, Markéty hubaté, pozbyl, snažil bratr jeho, aby mu slušnou výživu, stavu jeho přiměřenou, třil a k tomu konci dal mu tedy markrabství v léno od runy české. Hlavní ustanovení, která list lenní obsahuje, a tato:

1) Král propůjčuje markrabí všechny důchody, které na Mo-ě komoře královské náležely; propůjčuje mu tedy statky krá-ské komory, poplatky, které se buď co daň, neb pokuty od vatelstva i biskupa olomúckého do komory královské od-lěly a svoluje k tomu, aby berna, kdykoli podlé ústavy krá-ství českého vybírati se mohla, k rukoum markrabí odevzdána a.[31])

2) Jan, markrabí přijímá markrabství od krále a koruny lovství českého a slibuje, že králům českým jakožto řádným, rozeným a dědičným pánům svým učiní přísahy věrnosti, ho-gia, poddanosti a poslušnosti,[32]) kdežto zase král český co

[31]) „cum jurisdictionibus, judiciis, bernis, tam in bonis venerabilis Olomuc. episcopi, quam aliorum baronum ac incolarum Moraviae quotiens easdem secundum approbatam regni nostri Bohemiae consuetudinem per nos, heredes nostros Bohemiae reges ex legitimis causis exigi seu requiri continget." Cod. dipl. Mor. VII. 680.

[32]) „marchiones Moraviae eundem marchionatum a nobis velut rege Bohemiae et a corona regni Bohemiae in feudum cum debitis et consuetis solempnitatibus et ceremoniis reverenter suscipere, nobisque ac heredibus et successoribus ac coronae praefatae tam-

lenní pán se zavazuje, že markrabí před každým příkořím chrániti bude.

www.libtool.com.cn

3) Kdykoli markrabí potomků po meči nemá, padne markrabství na krále a korunu českou;[33]) dcery markrabí mají pak vybaveny býti každá po 10.000 hřivnách groší pražských.

4) Kdyby král bez mužských potomků umřel, má v Čechách a v ostatních zemích následovati markrabí moravský neb dědicové jeho, a budou pak povinni dcery královy vybaviti.

5) Markrabství nemůže od koruny odcizeno býti ani vdáním, ani darováním, ani prodejem.

6) Král se stavy českými s jedné a markrabí se stavy moravskými se strany druhé přisahají, že při těchto ustanoveních setrvati chtějí, kteroužto přísahu král při korunování na království české, ku kterému markrabí na vyzvání králové se dostaviti povinen jest, pokaždé učiniti musí.[34]) Nový markrabí naproti tomu povinen jest, kdykoli markrabství se uprázní, krále českého za propůjčení léna prositi, který mu je v mezích království českého propůjčí a při slavném výkonu odevzdání léna má markrabí zároveň se stavy markrabství podobnou přísahu králi učiniti, kterou dřívější markrabí stran věrnosti a poddanosti činívali.[35])

---

quam veris, ordinariis et naturalibus ac hereditariis dominis suis tenebuntur et debent fidelitatis, homagii, subjectionis et obedientiae sicut in susceptione feodorum consuetum est fieri, ad instar praedecessorum suorum quondam marchionum ibidem praestare et facere corporalia juramenta."

[33]) „ut quotiens dictum fratrem nostrum aut heredes suos absque masculini sexus heredibus contingat decedere, quod marchionatus Moraviae praedictus ad nos, heredes, reges Bohemiae et ejusdem regni coronam absque difficultate libere revertatur."

[34]) „juramenta, quae etiam heredes et successores nostri reges Bohemiae imposterum in coronatione sua, ad quam ac ad alia, honorem et statum regni Bohemiae concernentia, dictus Marchio, heredes et proheredes sui, sicut alii Bohemiae principes vocati, venire debebunt, unacum principibus, baronibus, nobilibus ac civitatibus regni Bohemiae praestare et facere tenebuntur."

[35]) „heredes et proheredes ejusdem nostri fratris dictum marchionatum Moraviae, dum casus vacationis ipsius emerserit, a nobis, heredibus et successoribus nostris Bohemiae regibus, qui tamen eundem marchionatum, dum honore solito quesiti fuerint, infra limites regni Bohemiae absque difficultate conferre debebunt in feudum infra unius anni spatium a die vacationis continue revolvendi, cum debita solempnitate recipient, et facient ac praesta-

7) Kdyby král neb markrabí neb potomkové jejich něco proti mto ustanovením činili, nemají ani Čechové ani Moravané býti vinni rozkazů krále neb markrabí poslouchati, kterými by je ál neb markrabí proti této obapolné úmluvě naváděti chtěl.

Tak přijal markrabí Jan markrabství v léno od krále a ko- my a vyjádřil se ve zvláštním listě daném téhož dne a téhož ku, že všechno věrně i on i potomkové jeho pluniti chtějí, čím ál je v lenním listě zavázal.

Vážíme-li list lenní, kterým král Karel bratru svému mar- abství v léno dal, poznáváme na první pohled, že tímto listem ina určitá forma poměrům Moravy ke koruně, že v tomto listě prv poměr ten vzal na sebe ráz jasnější, že makavěji ustanovuje ostavení markrabství v koruně české.

Jakož dřívější králové čeští tak také propůjčuje král Karel oravu co léno zvláštnímu markrabí, jenž jest manem koruny ské; avšak kdežto dříve král po smrti markrabině Moravu bez- ostředně jmenem svým spravovati aneb zase v léno někomu opůjčiti mohl, stalo se za markrabí Jana markrabství dědičným em v rodině téhož Jana. Ale vniterné spojení obou zemí bylo k pevné, že Morava žádným vdáním nějaké dcery panujícího mu, žádným postoupením, žádným prodejem od koruny odtržena ti nemohla. Tím, že Morava od r. 1349—1411 měla nepřetrženě dičných markrabí: Jana, Jošta a Prokopa, stalo se, že samo- ráva a svézákonnost země u větší ještě míře se vyvinula, nežli za markrabování Karla od r. 1333—1346 se bylo stalo. Ve slo- ch listiny Karlovy z r. 1349: cum baronibus, nobilibus ac civi- tibus Moraviæ spatřujeme politické zastupitelstvo země čili zem- é stavy, stav panský (barones), rytířský čili zemanský (nobiles) městský (civitates), jimžto zastupování země na sněmích obec- ch náleželo, a jimž vzhledem k politické a soudní správě i zá- modárství země tatáž práva přislušela, jako stavům českým hledem ku království českému.

Aby však příslušnost Moravy ku koruně české zjevného vý- su měla a myšlenka nevznikla, že Morava jsouc samosprávnou svézákonnou jest zemí samostatnou čili suverenním átem, protož nařízeno, aby pokaždé, když markrabí jeden

---

bunt tempore susceptionis sive infeudationis hujusmodi cum suis baronibus, nobilibus ac civitatibus Marchiae praelibatae ad instar patrum sive progenitorum suorum consimilia juramenta."

umře, nástupce jeho dědičný žádal při králi českém, aby mu markrabství v léno dal; taktéž nařízeno, aby markrabí, ač již v držení léna byl, když král český, který jej v manství přijal, umřel, ku korunování nového krále českého se dostavil a zároveň se stavy moravskými přísahu věrnosti učinil na znamení, že markrabí a stavové uznávají svrchovanou právomocnost krále a koruny. Neb poněvadž moc královská také se vztahovala k Moravě, ač tato zvláštního markrabí měla, protož bylo potřebí, aby také stavové moravští nějakým zjevným výkonem tuto podřízenost Moravy pod krále českého na jevo dali, jinak by stavové moravští, nečiníce přísahy věrnosti a poddanosti markrabímu, byli předcházeli v právích stavy české, ježto králi přísahu věrnosti a poddanosti při korunování činiti museli.

Avšak jeden zhoubný následek měla ta okolnost, že Morava se byla vyvinula co zvláštní individualita ve formách přesně vyražených, že totiž v dobách, které po smrti Karlově (1378) nastaly, nesvornost mezi členy rodu Lucemburského hleděla získati půdy, odkudž by jeden člen rodu proti druhému páku nasaditi mohl. Předpokládáme, že známy jsou neblahé různice vniterné a krvavé boje v zemích českých po smrti krále Karla a protož netřeba nám zde líčiti bouře v Moravě mezi bratřími Joštem a Prokopem, roztržky mezi Joštem a králem Václavem, mezi Zikmundem a Václavem; my zde jen vytknouti míníme následky, které boje ty na poměr mezi markrabstvím a korunou měly. Hlavní následek záleží v tom, že poprvé porušena základní zásada státního práva českého, jež zní v ten smysl, že Morava nemůže míti jiného za pána, leč krále českého neb toho, kterému král český Moravu v léno dal. Když markrabí Jošt r. 1411 zemřel nezůstaviv po sobě žádných dětí, padla Morava zase na krále českého, který správu země uspořádal nařídiv r. 1412 Petra z Kravař za hejtmana a Oldřicha z Hlavatec za podkomořího markrabství moravského. Morava měla tedy zůstati pod bezprostředním panováním krále českého potud, pokud on ji jinému v léno nedal, a nechtěl-li to král český učiniti, neměla ona míti jiného za markrabí, než korunovaného panovníka v Praze.

Avšak pletichařský Zikmund dovedl toho, že on ještě za živobytí krále Václava stal se r. 1417 markrabím moravským proti vůli bratrově a proti právu státnímu království českého a tak stala neslýchaná věc, že po smrti krále Václava (1419) v Čechách nebylo krále uznaného a korunovaného, kdežto v Moravě

markraboval Zikmund do r. 1423, načež Morava v držení zetě Zikmundova, Albrechta rakouského se dostala. Teprv roku 1436 korunován Zikmund na království české a po smrti jeho (9. pros. 1437) korunován také Albrecht r. 1438 na krále českého, který však záhy (27. října 1439) zemřel, zůstaviv po sobě Ladislava pohrobka, který teprv po smrti otcově (22. února 1440) se narodil.

Vidíme, že těmito příběhy dvojím směrem porouchánо státní právo české: v Moravě markrabuje Zikmund za živobytí krále českého proti vůli jeho a v době, kdy v Čechách ani krále nebylo, postupuje Zikmund markrabství zeti svému, učiniv tedy něco, k čemu jen král korunovaný oprávněn byl. Zmatenost, která těmito skutečnými udalostmi rozervala všechny články státního práva českého, vidí se zračitě v době té, když za nezletilosti mladého Ladislava správa země v Čechách a na Moravě v rukou pánů zemských byla. Čechové totiž považovali trůn český za uprázdněný a jali se podlé práva království nového krále voliti, nedbajíce žádostí matky Ladislavovy, která se na dědičné právo odvolávala, kdežto Moravané mladého Ladislava, jakožto syna markrabí Albrechta, považovali za dědičného nápadníka markrabství moravského. Tím, že Čechové konečně volili Ladislava za krále českého, odstraněna nová urážka, která státnímu právu českému hrozila a náhled Moravanů, že Ladislav jest pánem dědičným, nepřišel více v rozhodný odpor proti názoru Čechů. Avšak z jednoho příběhu doby té rozkvašené poznáváme, kterak udalosti, jež se od r. 1417 až do r. 1453 zběhly, váhou a mocí, kterou každý historický děj v sobě má, na státoprávní poměr mezi Moravou a královstvím působily. Když totiž Moravané r. 1453 dne šestého července mladému Ladislavovi holdovali v Brně co markrabí moravskému, ačkoli ještě v Čechách na krále korunován nebyl, nesli to Čechové těžce a vytýkali to pak Moravanům při korunování pravíce k nim, že neměli krále dříve uvésti v markrabství, aniž mu holdovati, nýbrž co úd království čekati, až by hlava toho království, t. j. stavové čeští jej byli korunovali a řečník Čechův pan Aleš ze Sternberka doložil: „neb jste vy manové koruny české.“ Na tuto výčitku odpověděl jmenem Moravanův pan Vaněk z Boskovic, že Moravané uznali Ladislava za pána dědičného Moravy a poněvadž při pánu dědičném jemu holdovati oprávněni jsou, i když ještě v Praze korunován není, protož učinili prý jen to, co po právě země své učiniti mohli, že vyznávají markrabství býti údem koruny, avšak

že stavové moravští nejsou many této koruny, nýbrž v u
zení a ve všech politických právech rovni stavům českým.[36])

Co se týče tvrzení Moravanů, že stavové moravští nejs
many koruny české, zakládá se na pravdě; neb jak z naší po
vadní rozpravy jde, nebyli stavové many koruny, nýbrž markr
byl vasallem krále českého a koruny jeho. Co se však týče r
hledu stavů moravských, že markrabství při pánu dědičném je
holdovati může, i když ještě v Praze na království korunov
nebyl, ten naprosto se nesrovnává s duchem a požadavky státní
práva českého. Neb, jak jsme v článku „o králi korunovaném
dokázali, nemohl žádný král český, pokud korunován nebyl, žád
výkon panovnictví předse bráti, tím méně tedy takový, kterým
hlavitá část suverénity království českého vyrážela. Jak tedy mo
nekorunovaný král v markrabství se uvázati, jež bylo údem korun
pokud v korunu samu se neuvázal? A dejme tomu, že by Č
chové nebyli volili Ladislava za krále českého, byli by stavo
moravští v tom případě také holdovali jemu co markrabí, kdy
v Čechách byl jiný králem? Toť by bylo bývalo jednoduše pokr
čováním v tomtéž zmatku, který trval za Zikmunda a Albrecht
jenž jen tím urovnán byl, že oba konečně také v Čechách kor
novàni byli. Zásada, že moravští stavové pánu dědičnému ješ
před korunováním jeho holdovati mohou, zakládá se jednak n
snaze stavů moravských, omluviti předešlé jednání své za Zi
munda a Albrechta, jinak na mylném náhledu, že porušením prá
veřejného změna toho práva zákonitá vzejíti může. Poněvadž ma
krabství bylo údem koruny, nemohlo míti jiného pána než toh
který hlavou této koruny vládl; a připustí-li se, že úd mohl mí
jiného pána, než hlava, pak již nebyl údem, nýbrž samostatný
tělesem; a tím Morava v státoprávním ohledě nikdy nebyl
A protož také neuznal král Ferdinand I. práva stavů moravských
kteří na něm žádali, aby dříve v Moravě si holdovati dal, než
v Praze korunován byl. Protož také nesrovnává se tvrzení k
Tov., že stavové moravští dědičnému pánu ještě před korunování
holdovati mohou a jen při znovu voleném králi s holdem až p
korunovaci čekati mají, nikterak se státním právem koruny české
Vyřknuvše tuto zásadu chtěli stavové moravští omluviti jednán
své dřívější, dávajíce mu ex post barvu oprávněnosti, kteráž Mo
ravě nikdy nenáležela. Moravané ovšem nebyli many Čechův, al

[36]) Viz Kn. Tov. kap. 7.

ně moravská byla zemí vtělenou v korunu a v království české
www.libtool.com.cn
poněvadž byla údem vtěleným, byla povinna říditi se těmi zákony
átoprávními, kterými koruna se spravovala. Máme v příčině té
ímavé præcedens z r. 1307. Když totiž král český, Rudolf
absburský, který po smrti posledního Přemyslovce od Čechů na
ále korunován byl, umřel, žádali Brňané na jeho bratru Bedři-
ovi, aby jim privilegia městská potvrdil, domnívajíce se, že bratr
bratru v království za pána přijat bude; avšak Bedřich jim
pověděl v listu daném dne 8. srpna r. 1307: „omnia jura spon-
mus inviolabiliter observare, postquam in regem Bohe-
iae coronati et assumpti fuerimus.“ [37]) Ovšem, že zde
uznali stavové moravští Bedřicha za markrabí, avšak odpověď
o dokazuje právní náhled, který o státoprávním postavení
ravy ke koruně platným byl, že totiž jen korunovaný
:ál český panovnické výkony na Moravě před se
:áti může.

ásada ústnosti — a nové zákonodárné pokusy v oboru civilního řízení.

Sepsal JUDr. **Karel Bürgel.**

(Dokončení.)

Dejme tomu, že by A. měl na B. pohledávati zápůjčku
00 zl., kterou soudně přiřknutou míti obmýšlí.

K tomu cíli by dle návrhův i usnešení vídeňské poslanecké
ěmovny nového řízení civilního musel dáti sepsati svým advo-
item žalobu, ježto vzhledem k §. 118. návrhu referenta a §§. 120.
121. usnešení poslanecké sněmovny zněla by asi následovně:

„Slavný c. k. zemský soud v Praze.

Karel A., soukromník v Praze, zastoupen drem X., žalovatel

proti

p. Josefu B., krupaři v Praze č. 130—I., žalovanému o zaplacení zápůjčky 1000 zl. r. m. s přísl.

S přil. A. a B.

[37]) Cod. dipl. Mor. VI. 6.

Slavný c. k. zemský soude!

www.libtool.com.cn

Vyzývám pana Josefa B., aby, zastoupen jsa advokátem, k stání v příčině ústního líčení o této žalobě položenému, se dostavil a aspoň týden před tím stáním mně svoji odpověď dodal, i oznamuji, že při tomto stání navrhovati budu, aby nalezeno bylo panu Josefu B., že do dvou týhodnův pod následky exekuce splatiti mně má zápůjčku 1000 zl. r. m. i s 6% úroky ode dne 9. června 1869 do zaplacení jdoucími, jakož i veškeré náklady tohoto sporu.

Dne 8. června 1868 totiž zapůjčil jsem panu Josefu B. částku 1000 zl. v hotovosti, kteroužto poslednější dne 8. června 1869 splatiti se zavázal. Důkaz nabízím svědkem p. Vítem Řehůřkem, svojí přísahou doplňovací i přísahou rozhodovací vratitelnou.

Ostatně také p. Josef B. psaním lit. A. sám uznal, že mi takovouto zápůjčku dluhuje. Plnou moc zástupcovu přikládám pod lit. B.

V Praze, dne 7. srpna 1870.“ [1])

Takovou žalobu sdělati by musel advokát žalovatelův trojmo, k kterýchžto tří stejnopisův byl by jeden prvopisem, druhý a třetí pak opisy, opatřené spolu přepisy příloh. Prvopis a jeden těchto opisův založiti by náleželo žalovateli v soudní písárně, a soud na prvopisu by poznamenati dal den stání, a sice by toto poznamenání spůsobil tak, že žalovatel do 24 hodin ode dne založení mohl by si prvopis žaloby zdvihnouti, opis pak zůstal by soudu.

Položení stání náleželo by pak žalovateli přepsati z prvopisu na další ještě v jeho rukou se nalezající opis, opis ten pak doručiti by dáti musel soudním vykonavatelem žalovanému.

Žalovaný obdržev opis žaloby, měl by dle těchto nových návrhův týden před ústním líčením žalovateli soudním vykonavatelem dodati dáti odpověď, která by zněla asi následovně:

„Slavný c. k. zemský soud v Praze.

Josef B., krupař v Praze, zastoupen drem Y., žalovaný

proti

Karlu A., soukromníku v Praze, zastoupenému drem X., žalovateli o zaplacení zápůjčky 1000 zl. r. m. s přísl.

S příl. č. 1.

---

[1]) Viz §§. 118. a 231. návrhu ref. pak §§. 120., 121. a 233. usn. posl. sněmu.

Slavný c. k. zemský soude!

www.tiptorl.com.cn

Zápůjčku 1000 zl. r. m., o nižto mne pan Karel A. žaluje, zapravil jsem mu, kterak tu odpovídám, dne 6. června 1869, o čemž důkaz nabízím svědkem Alexandrem Vobinuškou, svojí přísahou doplňovací i přísahou rozhodovací.

Oznamuji tudíž, že při stání k ústnímu líčení položeném navrhovati budu, aby žaloba pana Karla A. naprosto byla zamítnuta a pan žalovatel aby byl k náhradě sporných útrat odsouzen.

Plnou moc zástupcovu přikládám pod č. 1.

V Praze, dne 25. srpna 1870."

Prvopis této odpovědi podržel by žalovaný pro sebe, jeden její opis by uložil v soudní písárně, druhý opis pak by soudním vykonavatelem doručiti dal žalovateli.

Z toho již lze poznati, že spisy obou stran, tudíž jak žaloba tak i odpověď mají ráz čistě přípravný, že dle úmyslu zákonodárce nemají samy tvořiti rozhodné kroky processuálné, nýbrž jen takové připravovati; rozhodné kroky processuálné činí se až v ústním líčení.[2])

Při ústním líčení však dle nových našich návrhův tím způsobem má býti věc provedena, že po provolání věci u přítomnosti soudního sboru nejprvé žalovatel, pak žalovaný své návrhy by činili a při tom celé faktum, o které se opírají i veškeré zákonní doklady, jichž dovolávati se chtějí, ve volných přednáškách vyložili. Ostatně také by předsedovi sboru soudního náleželo právo, vlastními otázkami o skutečném stavu věci se přesvědčiti a za to neb jiné vysvětlení žádati. Když vše to se stalo, prohlásil by předseda jednání za skončené a soudní sbor by pravidelně ihned uradil se o rozhodnutí, které by buď bylo ihned rozhodnutím ve věci hlavní, aneb průvodní dekret,[3]) totiž soudní ustanovení okolností, které mají býti dokázané, které z nich náleží provésti žalovateli, které žalovanému, a jakými důkazy má býti takovýto průvod podán.

---

[2]) §. 117. návrhu ref. a §. 118. usn. posl. sněmu, pak §. 119. usn. posl. sněmu.

[3]) Zevní forma rozsudku vlastního slova smyslu má býti dle nových návrhův v textu zmíněných naprosto rozdílná od formy našich posavadních rozsudkův, i vyznačuje ji §. 258. návrhu ref. a §. 259. usn. posl. sněmu. Průvodní dekret na mnoze by se podobal dle své formy rozsudku. Viz §. 287. návrhu ref. a §. 289. usn. posl. sněm.

Toto soudní usnešení pravidelně by ihned po skončení stání ústně bylo prohlášeno.

www.libraol.com.cn

Provádění průvodů pak bylo by zvláštním oddělením sporného řízení.

Dejme tomu, že by soud průvodním dekretem (Beweisverordnung) připustil svědky.

Při provádění důkazu svědeckého přede vším náleží důkaz vedoucímu, aby předvolání svědka opatřil.

Když pak svědek k stání se dostaví, díti se má jeho předvolání dle doslovného znění zákona pravidelně [4]) před celým soudním sborem. Sporné strany pak mají míti právo, aby celému výslechu byly přítomné, a kladly ku svědku otázky k vysvětlení věci přiměřené.

Po vyslechnutí svědka následovati má stání k provádění důkazu svědeckého, při němž by náleželo oběma sporným stranám, aby celý stav sporné věci a výsledky svědeckého důkazu ve volných přednáškách vyložily, načež pak soud by vydal konečný rozsudek ve věci hlavní.

Tímto povrchním nástinem poněkud jsme seznali, kterak asi dle nových návrhů civilního řízení bez ohledu na rozličné mimořádné případy, jako na př. odložení stání, prodloužení lhůt, nestání, provádění důkazu svědkem mimo místo soudu se nalezajícím atd. ve své nejhlavnější podstatě jakýsi určitý proces vyhlížeti má, — i nastává nám nyní otázka, jak dalece to vše odpovídá zásadě ústnosti, které hlavní tresť vylíčena již byla v předešlém sešitu na počátku tohoto článku.

Řízení hanoverské a dle něho i naše nové návrhy myslí, že zásadu ústnosti tím nejlépe provedou, když hlavním základem všeho řízení učiní stání k ústnímu líčení položené, čili vlastněji ústní líčení v něm provedené, a když spisům sporným dají pouhý ráz přípravný.

V ustanovení takovéhoto rázu přípravného všech spisů skutečně také spočívá hlavní moment, kterým i hanoverský civilní řád i naše nové návrhy zásadu ústnosti pokládají za prakticky provedenou.

Dosti processualistův má o praktickém provedení zásady ústnosti tytéž náhledy; abych poukázal k jednomu z kruhův nám nejbližších, připomínám v ohledu tom pana prof. dra Dominika

[4]) Výminky viz v §. 329. návrhu ref. a §. 330. usn. posl. sněm.

Ullmanna, který spůsobem zde udaným vyslovil se v pojednání v jednom čísle časopisu „Mittheilungen des deutschen Juristen-Vereines in Prag“ obsaženém.

Leč pohledněmež blíže na řízení hanoverské a řízení dle nových našich návrhův, zdali skutečně sporné spisy v něm mají ráz pouze jen přípravný?

I hanoverské řízení i nové naše návrhy znají také řízení kontumační, když třeba žalovaný k ústnímu líčení nepřijde. Takováto kontumace patrně přece nic jiného není, leč předpokládání, že žalovaný skutky v spisu žalobním jemu doručeném obsažené doznává. Pak ale v případě kontumace žalobní spis beze vší pochybnosti není ničím připravujícím, nýbrž věcí hlavní.

Dále i hanoverské řízení i naše nové návrhy znají a za platné uznávají plnomocenství toliko písemné, ne také při líčení ústně prohlášené.

Opět takto setkáváme se zde se spisem, který nemá pouhou povahu přípravnou.

Dále též mnohé účinky práva hmotného, jako třeba účinek přerušení promlčení dle těchto návrhů nenastává početím ústního líčení, nýbrž již doručením spisu žalobního; toť opět jeden účinek spisu v processu podaného, který nelze pokládati za účinek pouze přípravný.

Zkrátka myslím, že takováto pouze přípravná povaha písma v našich návrzích až do posledních konsekvencí provedena není, ba že v moderním civilním processu do takových posledních konsekvencí ani provedena býti nemůže.

Také řízení římské [5]) ve svých dobách pozdějších a nynější proces anglický i severo-americký beze všeho zatajování poskytují písmu důležité místo v civilním řízení ano v mnohých ohledech je činí základem celistvého processu, a přece nikdo o ústnosti těchto řízení pochybovati nebude.

Po mém náhledu zásada ústnosti čili bezprostřednosti v tom významu, v jakém jsem ji prvé vyložil, hlavně záleží v tom, že soudce sporný materiál vidí bezprostředně, tudíž nikoli skrze jakékoli medium. Pak ale ústnost spíše lze postrádati v řízení, které provádění důkazu předchází, nežli při provádění důkazu.

---

[5]) Srovnej Bethmann-Hollweg „Römischer Civilprozess“ III. str. 242. a násl.

Aby tudíž řízení skutečně bylo ústní, třeba aby

1) důkazy povždy mimo nevyhnutelné řídké výminky prováděny byly před celým soudem ve věci rozhodujícím a aby

2) tvrzení a provádění důkazův bylo v spojitosti ne ale aby každé tvořilo zvláštní stadium processu.[6])

Avšak naše návrhy těmto náležitostem nevyhovují, neboť

k 1) navzdor slovům zákona zůstane právě jako v řízení hanoverském vyslýchání svědkův před celým sborem soudcův z důvodův praktických řídkou výminkou a obyčejně se výslech díti bude jediným delegovaným soudcem.[7])

K 2) Spojení tvrzení a provádění důkazu, kterak se velmi vhodně v našem trestním řízení ustálilo, nové návrhy vůbec neznají a rozdělují civilní proces ve dvě zcela oddělená stadia, totiž stadium tvrzení a stadium důkazův. Že ovšem při takovémto oddělení soud při vyslýchání svědkův dřívější třeba již před více měsíci slyšené ústní přednášky stran dávno již zapomněl, a se tudíž vzhledem k nim dle protokolu a dle faktického vyložení v průvodním dekretu obsaženého, tudíž dle písemnosti říditi musí, jest tuším nade všecku pochybnost jasné.

Jedná-li se tudíž o to, aby u nás zavedeno bylo skutečné řízení ústní, nelze schváliti pouhé přispůsobení řízení hanoverského, a snad by reforma řízení civilního přiměřeněji u nás provedena byla, když by se zachováním těch zbytkův, které z našeho domácího, před zavedením josefinského soudního řádu z roku 1781 platnost měvšího, civilního řízení ještě pro moderní proces se hodí, sáhlo se bezprostředně k řízení francouzskému a částečně snad též k anglickému i severo-americkému.

---

[6]) Srovnej Bar. „Recht und Beweis im Civilprozesse“ str. 47. a násl.

[7]) O hanoverském řízení stvrzuje to Leonhardt „zur Reform des Civilprozesses in Deutschland“, a praktické důvody tohoto úkazu z celistvé povahy i hanoverského řízení i nových návrhův vyplývající udává Bar. v citovaném již spise „Recht und Beweis im Civilprozesse“ na str. 75. a násl.

www.libtool.com.cn

Praktické případy.

K §. 143. tr. zák.

Při soudním ohledání mrtvoly Josefa H. nalezeny dvě podlitiny krevní na obou postranních kostech lebních, na pravé straně as jak slepičí vejce velká, druhá na levé straně menší. Podlitiny tyto, jakož i silný výlev krve do pravého svalu spánkového a omozečnice a s tím spojené částečné porušení souvislosti mozku dokazují, že Josef H. za živa násilné poranění utrpěl. Poranění na pravém spánku slouží již dle všeobecné povahy smrtelným nazvati, po kterém smrt v krátké době nastati musila. Poranění na levém spánku není smrtelné, ačkoliv spolu přispělo k otřesení mozku. Dle zdání lékařů jest výlev krve účinkem otřesení mozku, spůsobeného násilným udeřením; zemřel tedy Josef H. smrtí násilnou, a sice bylo mu smrtelné poranění úmyslně, osobou jinou spůsobeno tupým, hladkým nástrojem, který působil silou velikou.

Hned po smrti Josefa H. roznesla se v obci pověst, že byl od svého otce Františka H. a 16letého bratra Jana H. ubit; zavedeno tedy proti oběma trestní vyšetřování a oba byli od první stolice rozsudkem ze dne 21. prosince 1869 uznáni vinnými zločinem těžkého tělesného poškození dle §. 143. tr. zák. a odsouzeni František H. do těžkého žaláře na dobu 4 měsíců, Jan H. pak do žaláře na dobu 4 neděl, a sice z těchto **příčin:**

Dle vyznání obviněných a seznání svědků Anny K. a Josefa D. přišel Josef H. třicetiletý syn spoluobviněného Františka H. večer dne 29. října 1869 opilý domů, začal s otcem i s matkou hádku až i oba pral, jmenovitě otce přes postel povalil a jej škrtil, tak že tento na syna Jana H. o pomoc volal, načež všickni tři se vespolek seprali a konečně ven vyběhli, kde Josef H. za oběma kolem stavení se honil. Když po všem bylo, zůstal Josef H. ve světnici a lehl k Apolonii K., která zcela opilá na posteli ležela; ostatní pak šli spat na půdu. Časně ráno ležel Josef H. ve světnici na zemi, matka ho umyla a na slamník položila a k 11. hodině dopoledne 20. října 1869 vypravovalo se již, že Josef H. mrtev jest.

Dokázáno tedy, jednak, že byla bitka mezi Františkem, Janem a Josefem H. — jednak že po této bitce nalezen Josef H. mrtev maje na hlavě dvě rány, z nichž rána na pravé straně dle zdání soudních lékařů byla smrtelná.

www.tiboo.com.cn

Jedná se nyní o to, zdali pouze jeden z obviněných anebo oba ruku na Josefa H. vložili.

Dle vlastního vyznání vložili oba obvinění ruku na něho, neb se s ním prali, a brzy otec synovi, brzy syn otci proti němu pomáhal, což i Anna K. přísežně a Josef D. nepřísežně stvrdili. Mimo to seznali manželé V., že Jan H. přijda dne 30. října 1869 ráno k nim do služby, jim vypravoval, jak bratr Josef H. večer před tím opilý domů přišel a je práti chtěl, že však otec František H. jemu zouvákem jednu dal a že taky on — Jan H. — bratru Josefovi jednu dal.

Poněvadž se nedá zjistiti, kdo Josefu H. smrtelnou ránu zasadil, oba obvinění však mocí na něho sáhli, jest tu zločin těžkého tělesného poškození dle §. 143. tr. zák., proti oběma obviněným dle §. 263., 264. a 269. tr. ř. právně dokázaný.

Hledě k polehčujícím okolnostem, že oba obvinění dosud zachovalí jsou, že jednali v prudkém hnutí mysli, že tu není přitěžujících okolností a že konečně Jan H. dosud není ani 20 let stár, vyměřil první soud trest, použiv §. 54. a 55. tr. z.

C. k. státní návladnictví, jemuž vyměřené tresty příliš malými se zdály, odvolalo se z tohoto rozsudku.

C. k. vrchní soud změnil ale tento rozsudek a nalezl že oba obvinění nejsou vinni zločinem §. 143. tr. z., neboť odůvodnění rozsudku první stolice shoduje se ovšem s doslovným zněním §., 143. tr. zák. nikoliv ale se smyslem zákona, dle kterého toto ruky vložení takové býti musí, aby se smrtelným poraněním v jakémsi spojení bylo. Nástroje, kterými Josefu H. rány do hlavy spůsobeny býti mohly, nalezeny v bytu Františka H. zouvák a sekyra. Soud první stolice měl za to, že rány ty spůsobeny zouvákem, poněvadž syn Jan H. mimosoudně před manželi V. udal, že otec František H. nebožtíka Josefa H. zouvákem tloukl a poněvadž prý se dále František H. před manželi K. ještě toho večera 29. října, když po pračce bylo, vyslovil, že Josefa H. zouvákem bil.

Při závěrečném přelíčení však tito manželé K. své svědectví částečně odvolali a udali, že sice František H. před nimi se chlubil, že taky synu Josefovi H. několik dal, zdali ale výslovně řekl, že zouvákem, to nemohou ani tvrditi ani popříti.

Anna K. a Josef D., kteří ve světnici té byli, nic o tom nevědí, že by František H. anebo Jan H. nástroje tyto v rukou byli měli, nenasvědčuje tedy domněnce takové nic, leč udání man-

www.libtool.com.cn

želů K., při závěrečném pře líčení částečně odvolané a udání manželů V.

Takovéto vyznání obviněných nemůže ale přece míti průvodní moci §. 264. tr. ř., když nad to bezprostřední svědkové skutku, totiž Anna K. a Josef D. je nepotvrdili a jinak z dobrého zdání lékařů na jevo jde, že obě rány toliko tupým hladkým nástrojem a nikoliv holou rukou spůsobeny byly. (Rozhodnutí od 31. ledna 1870 č. 3403.)

Z tohoto rozsudku dovolávalo se c. k. státní návladnictví, avšak c. k. nejvyšší dvůr soudní rozsudek druhé stolice potvrdil a sice z těchto **důvodův:**

Seznáním svědků Anny K. a Josefa D. jest dokázáno, že Josef H. ve velké míře opilý domů přišel a tam velmi nebezpečné útoky na otce i matku činil, do matky strčil až k zemi upadla, otce, který jí bránil, chytil, na postel porazil a škrtil, když pak od něho odtržen byl, sekeru chopil, do nářadí tloukl, a za otcem i bratrem, kteří utekli, se honil. Pakli při tom František H. a Jan H. skutečně mocí na něho sáhli, pakli otec František H. zouvákem jemu do hlavy dal a taky Jan H. buď jakýmsi nástrojem buď holou rukou jej bil: stalo se to jedině na obranu a hájení proti útokům na nejvýš nebezpečným. A poněvadž ani v případě §. 143. tr. z. vyloučen býti nemůže §. 2. lit. g) tr. zák., nemůže se obviněným za vinu dáti tento zločin §. 143. tr. z., ba ani překročení mezí vykázaných tomu, kdož se hájí proti násilí.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. března 1870 č. 2468.

Jan Chlum, c. k. soudní adjunkt.

Dva případy o knihovním vkladu poplatků.

I.

Jan Formánek koupil dne 4. února 1862 v exekuční dražbě mlýn č. 50. v Lhotě za 10.000 zl. r. m. a prodal tuto nemovitost manželům Josefu a Majdaleně Maškovým smlouvou ze dne 6. září 1863.

Za příčinou nepořádku při vyměřování poplatku stalo se, že c. k. berní úřad v X. teprv dne 4. listopadu 1869 platební rozkaz stran tohoto exekučního prodeje vydal a poněvadž Jan Formánek mezi tím do Ameriky se vystěhoval, rozkaz manželům Maškovým měl doručiti. Zároveň žádal c. k. berní úřad za prænotaci tohoto

poplatku 403 zl. 91 kr. na mlýně č. 50. v Lhotě v knihovní přednosti dle §. 72. zákona o poplatcích ze dne 9. února 1850 s tím dodatkem, že tohoto záznamu spraviti potřebí není.

C. k. okr. soud v X. povolil výměrem ze dne 10. listopadu 1869 č. 12755. tento záznam zcela dle žádosti c. k. berního úřadu.

Na tento výměr stěžovali si manželé Josef a Majdalena Maškovi, uvádějíce ve svém podání, že c. k. berní úřad oprávněn není erár zastupovat a že plnou moc k tomu neprokázal, že exekuční prodej, z něhož tento poplatek vyměřen byl, se jich netýká a jim z něho ani práva ani povinnosti nevzchází, že dle min. vynešení ze dne 13. prosince 1852 č. 256. knihovní vklad poplatků předpisům zákonů o nabývání knihovních práv vůbec podrobuje a výslovně k tomu poukazuje, že se co do poplatků na těchto předpisech nic nemění, že §§. 432., 443., 451. a 928. ob. zák. obč. zde šetřeno nebylo, že takovým jednáním hypotékární úvěr se podkopává a stranám by náleželo, po berních úřadech věčně se poptávat, a že nejvyšší c. k. soudní dvůr nálezem ze dne 14. července 1858 č. 7302. pak ze dne 28. prosince 1859 č. 14734. (viz Glaser & Unger č. 595. a 941.) podobně rozhodnul.

C. k. vrchní soud v Praze potvrdil výměrem ze dne 18. ledna 1870 č. 2096. výměr první stolice, **poněvadž** dle nařízení z dne 13. září 1868 č. 130. ř. z. c. k. berní úřadové samostatně bez zvláštní plné moci svých představených finančních úřadů ku žádostem za knihovní zjištění poplatků oprávněni jsou, dle §. 72. zákona o poplatcích nemovitost za poplatek jí se týkající zavázána jest nehledíc k tomu, kdo knihovně co její vlastník jest zapsán, nař. ze dne 13. pros. 1852 č. 256. ř. z. ustanovuje, jak se vklad poplatků státi má, že manželé Maškovi již přes 6 let vlastníci hypotéky, a dle nejv. usnešení ze dne 3. května 1850 č. 181. ř. z. tím toliko knihovní přednost se mění.

K mimořádné stížnosti manželů Josefa a Majdaleny Maškových odmrštil c. k. nejvyšší soudní dvůr žádost c. k. berního úřadu v X. za vklad výminečného práva zástavního k zjištění poplatku 403 zl. 91 kr. na mlýně č. 50. manželů Maškových v Lhotě, **poněvadž** právním jednáním, z kterého tento poplatek se vyměřil, manželé Maškovi vlastnictví mlýna č. 50. v Lhotě nevydobyli, platební rozkaz toliko Janu Formánkovi svědčí, dle minist. vyn. ze dne 13. prosince 1852 č. 2566. též co do knihovního vkladu poplatku předpisy ob. zák. obč. platí, dle §§. 443. a 928. ob. zák. obč. ten kdo nemovité věci přejímá, toliko do gruntovních knih

www.libtool.com.cn

lédnout a nikoli poptávky u c. k. berních úřadů činiti povinen a že poplatek, dokud Jan Formánek vlastníkem mlýna byl, en nebyl, to manželům Maškovým škoditi nemůže, ani v důvěře veřejné knihy tuto nemo.itost poplatku prázdnou koupili.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 17. března O č. 2288.

II.

C. k. berní úřad v Klatovech žádal na základě platebního kazu za vklad bezvýminečného práva zástavního k jištění po-ku 583 zl. 13 kr. z převodu práva vlastnického na papírně 4. Karolíny Malé v Janovicích (v knihovní přednosti dle §. 72. ona o poplatcích ze dne 9. února 1850); k žádosti byl toliko ožen platební rozkaz.

Výměrem ze dne 27. května 1868 č. 6592. civ. povolil c. k. soud v Klatovech vklad výminečného práva zástavního pro o poplatek, odmrštil však žádost o vklad bezvýminečného práva avního, poněvadž prokázáno nebylo, že platební rozkaz právní i nabyl; doložka, „že se vklad děje v knihovní přednosti dle 2. zák. o poplatcích ze dne 9. února 1850“, byla ve výměru minuta, poněvadž tato přednost již v zákoně se obsahuje a načení její v gruntovních knihách manipulační věcí jest.

K stížnosti c. k. berního úřadu, ku které byl přiložen přiací list in orig o doručení platebního rozkazu, rozkázal c. k. hní soud v Praze, aby se výměr ze dne 27. května 1868 č. 6592. ožkou, že se vklad bezvýminečného práva zástavního děje v předti dle §. 72. zák. o popl. doplnil; ostatně byl tento výměr zen s tím doložením, že c. k. bernímu úřadu náleží, povolenou notaci v zákonní lhůtě spraviti; neboť poplatek 588 zl. 13 kr. n. povstal za příčinou knihovního vkladu k vydobytí práva vlastkého, a má tudy dle §. 72. zákona o poplatcích knihovní předt před všemi pohledávkami, jež se zakládají na soukromných lech aneb teprv po dni 15. května 1850 do gruntovních knih ženy byly; tuto přednost musí však též v knihovním výměru načena býti, poněvadž dle §. 5. cís. nař. ze dne 16. března 51 ř. z. jen to do knih vloženo býti může, co zřejmě ve výměru deno jest.

Poněvadž dále platební rozkaz v čase podané žádosti za vklad právní moc nebyl vešel, nýbrž dle přijímacího listu k stížnosti loženého *Karolině Malé teprv* dne 15. června 1868 doručen

www.libtool.com.cn

byl, musilo vším právem toliko výminečné a nikoli bezvýminečné právo zástavní povoleno býti.

Nález c. k. vrchn. soudu zemského ze dne 22. července 1863 č. 22328.

J. Ženíšek.

Oprava.

V předešlém čísle „Právníka“ o článku „k bibliografii“ nadepsaném při posouzení spisku mého: „Schicksale des böhmischen Staatsrechtes in den Jahren 1620 bis 1627“ praví p. dr. Karel Bürgel doslovně:

„Námitku, že dle obnoveného zemského zřízení ze dne 10. května 1627 jmenovitě též důležité jus legis ferrendae král ponechal pro sebe samého, aniž by je se sněmem sdílel, a že při tomto ustanovení i navzdory konfirmace privilegií ze dne 29. května 1627 za tou příčinou pozůstalo, ježto ní toliko ona privilegia byla potvrzena, která zemskému zřízení se nepříčí, tak že sněm český na základech Ferdinandem II. určených sestavený, byl by mimo zákonodárství vztahující se k povolování daní jemu ovšem výslovně vyhražené pouhým sborem poradním, — námitku tuto vyvrátiti se pokusil dr. Kalousek veledůmyslnou interpretací těch kterých ustanovení Ferdinandey i konfirmace.

Dr. Toman pokusil se v nadjmenovaném spise námitku tuto vyvrátiti cestou více historickou.“

Považuju za hodné, aby v časopisu vědeckém, jakým jest „Právník“, omyl, jaký v těchto citovaných větách se nachází, bez opravy zůstaven nebyl, za kterou příčinou tuto opravu podávám.

První, kdož o interpretaci Ferdinandey neboli „obnoveného zřízení zemského“ z r. 1627, pokud se týče platnosti její statoprávní, v novější době se pokusil, jest prof. W. W. Tomek, který ve spise „Sněmy české“ roku 1868 vydaném dokazuje na základě uvozovacího patentu onoho zřízení, že pouze právo soukromé nikoliv pak veřejné na zřeteli má.*)

*) V článku, jejž p. dr. Hugo Toman opravuje, není řečeno, zdali interpretace, kterou podává dr. Kalousek, jest naskrze prvotní *náhled*, čili jestli jej již částečně jiný vyslovil. O prof. Tomkovi

www.libtool.com.cn

Dr. Kalousek ve spisku svém: „Einige Grundlagen des böhmischen Staatsrechtes“ z konce předešlého roku o nějakou interpretací „obnoveného zřízení zemského“ ve smyslu p. drem Bürglem zmíněném dle mého přesvědčení vůbec ani se nepokusil.

Ba stanovisko Kalouskovo vzhledem k obnovenému zřízení zemskému z r. 1627 není ani ve spisu jeho naveskrz konsekventně zachováno.

Tak na str. 42. d. s. mluviv o zmíněné interpretaci prof. Tomka dokládá: „Zur Bekräftigung dessen (to jest interpretace Tomkovy) können wir hier die gewiss massgebende Thatsache, welche dem H. Tomek damals unbekannt war, anführen“ atd., čehož by se mysliti dalo, že on i na základě této interpretace Tomkovy platnost právní obnoveného zřízení zemského na právo zemské obmezí. Tomu však na odpor jest celá jeho soustava zemského práva českého, pokud ze spisku jeho: „Einige Grundlagen“ vysvítá. Na konci úvahy o působnosti sněmů českých po r. 1627 praví na str. 64. docela zřejmě: „Somit sehen wir, dass die erneuerte Landesordnung das Gesetzgebungsrecht den Landtagen nur dem Buchstaben nach entzog, faktisch aber belassen hatte“ atd. — z čehož vysvítá opět, o čemž nahoře jsem se zmínil, o nějakou interpretací Ferdinandey ohledem na právní platnost sám dr. Kalousek ani se nepokusil.

Jiné nedopatření vyskytuje se v posouzení dra Bürgla, jako by já ve spisku svém někde námitku, „že dle obnoveného zřízení zemského ze dne 10. května 1627 jmenovitě též ponechané jus legis ferrendae král pro sebe samého ponechal, aniž je byl se sněmem sdílel,“ byl kde vyvrátiti hleděl, kdežto já na základě listin právní platnost „obnoveného zřízení“ vůbec popírám, jež arciť námitka tato také půdy ztrácí, zemi české ale všecka zemská práva z času před r. 1620 se vindikují.*)

---

dle obsahu referátu p. drem Tomanem tuto „opravovaného“ zmínka býti nemohla, ježto tam vůbec mluví se o spisech směru tam vytknutého z doby nejnovější.

*) Vyvracováním právní platnosti celistvého obnoveného zemského zřízení z roku 1827, ovšem ve svém spise implicite p. dr. Hugo Toman též vyvrací mínění, že rokem 1827 pravoplatně minulo oprávnění, jehož minutí právě jen slovy obnoveného zemského zřízení z roku 1827 odůvodněno býti může.

Dr. K. Bürgel.

www.libtool.com.cn

To jest právní stanovisko zcela jiné, než jak až dosud od spisovatelů v oboru tomto bylo hájeno, proto vytknutí právě tohoto náhledu v „Právníku“ považuju býti na místě svém.

Dr. Hugo Toman.

Vypsání pocty.

Z příspěvků věnovaných k tomu konci od některých pánů spolupracovníků „Právníka“ vypisujeme

poctu 40 zl. rak. měny,

jíž dostane se tomu, kdo nám do 30. září 1870 zašle pod adresou „dr. Tom. Černý, spoluredaktor „Právníka“ v Praze č. p. 96—II. v Spálené ulici“ nejlepší pojednání

„o žalobě z obohacení vedlé obecného práva občanského se zvláštním zřetelem k §§. 1174., 1431—1437. ob. z. obč.“

Práce budiž tak rozsáhlá, aby vyplnila asi jeden tiskový arch formátu, v jakém „Právník“ se vydává.

Spis poctěný zůstane vlastnictvím spisovatelovým, avšak redakce nebude práva, aby ho v „Právníku“ mohla uveřejniti, začež spisovateli kromě pocty dostane se i obyčejného honoráře; spisy ostatní se vrátí.

Pocta vyplatí se, jakmile soudcové, které před projitím lhůty oznámíme, podají úsudek svůj.

Zásylky opatřeny buďtež heslem; v přiloženém zapečetěném lístku budiž pak pod týmž heslem položeno jmeno spisovatelovo.

V Praze, dne 12. května 1870.

Redakce „Právníka.“

www.libtool.com.cn

Vypsání pocty.

Z příspěvků věnovaných k tomu konci od některých pánů olupracovníků „Právníka“ vypisujeme

poctu 40 zl. rak. měny,

dostane se tomu, kdo nám do 30. září 1870 zašle pod adresou :. Tom. Černý, spoluredaktor „Právníka“ v Praze č. p. 96—II. Spálené ulici“ nejlepší pojednání

žalobě z obohacení vedlé obecného práva občanského zvláštním zřetelem k §§. 1174., 1431—1437. ob. z. obč.“

Práce budiž tak rozsáhlá, aby vyplnila asi jeden tiskový h formátu, v jakém „Právník“ se vydává.

Spis poctěný zůstane vlastnictvím spisovatelovým, avšak re- ıce nabude práva, aby ho v „Právníku“ mohla uveřejniti, začež sovateli kromě pocty dostane se i obyčejného honoráře; spisy atní se vrátí.

Pocta vyplatí se, jakmile soudcové, které před projitím lhůty ámíme, podají úsudek svůj.

Zásylky opatřeny buďtež heslem; v přiloženém zapečetěném ku budiž pak pod týmž heslem položeno jmeno spisovatelovo.

V Praze, dne 12. května 1870.

Redakce „Právníka.“

www.libtool.com.cn

Poměry markrabství moravského ku koruně české.

Píše **V. Brandl.**

II.

K té ovšem nemilé různici za krále Ladislava odvolávají se obyčejně odpůrcové státního práva českého, tvrdíce, že Morava není lénem koruny a že stavové moravští ničeho o státoprávním spojení s královstvím českým věděti nechtěli. Avšak dokázali jsme, že takový výklad onoho rozstrku jest naprosto mylným; neb nebyli moravští stavové many koruny, nýbrž manem byl markrabí, bylo-li totiž markrabství někomu v léno dáno; stavové moravští vyznali se upřímně býti údy koruny, avšak ne co many Čechův, nýbrž co poddaní krále českého, kteří tatáž práva politická měli, jako stavové čeští co poddaní téhož krále. Tento, řekli bychom domácí strk mezi stavy českými a moravskými, neměl však těch následků, kterých by byl musel míti, kdyby tvrzení odpůrcův pravdivým bylo, že Moravané proti příslušnosti země moravské ku koruně české se zpouzeli; na opak výsledek této i předešlých různic i nesrovnalostí za Zykmunda a Albrechta dokazuje, že Moravané hleděli odvěký svazek mezi markrabstvím a královstvím raději utužovati než rozvazovati. Nevedl je v této snaze pouze cit historický, nýbrž potřeba a pud národní je k tomu neodolatelně poháněl, aby hledali tužšího svazku mezi korunou a markrabstvím; nesmířený Řím vyzýval za krále Jiřího císaře Bedřicha, aby nepřítelem byl kališnického vladaře českého a také v Čechách samých utvořila se tak zvaná jednota panská (1464), která krále rozličné nesnáze připravovala. Moravané vidouce tuto rozervanost vniternou pomýšleli na prostředek, kterým by se předejíti daly všechny podobné udalosti, které za Zykmunda a Albrechta koruny rozdvojily; že pak ten, prostředek vyhledaný nepostačil k tomu, aby opětné odtržení Moravy od koruny odvaroval, tím nejsou vinni ani Čechové ani Moravané, než běh času; to však nicméně z toho vychází, že Moravané tužšího svazku mezi markrabstvím a královstvím si přáli a forma toho svazku nabyla zase

platnosti, jakmile hlavní škůdce koruny české, Matyáš uherský, umřel.

Když totiž král Jiří o třech králích r. 1464 v Olomúci meškal, aby právo zemské pustil a zahájil, tu žádali na něm stavové moravští, aby svazek mezi markrabstvím a korunou, který udalostmi od r. 1417—1439 uvolněn byl, opětně upevnil. Král vyhověl přání stavův a výsledek obapolného jednání mezi stavy a králem obsažen jest v latinsky psané listině, která jest dána v Olomúci dne 13. ledna r. 1464. Poněvadž tato listina jest nad míru důležita pro státoprávní poměry markrabství ke koruně, protož sluší nám, abychom ji zevrubně rozebrali a protož klademe zde úplné znění její:

Georgius Dei gracia Bohemiae rex, Moraviae marchio etc. ad perpetuam rei memoriam. Insignis marchionatus Moraviae olim inclyto regno Nostro Bohemiae incorporatus et adnexus exstiterat, quod plerisque commoditatibus ejusdem et felicioribus pacis incrementis non parum accedebat. Successu autem temporis accidit eundem marchionatum fuisse a praefato regno Nostro divisum et separatum, ex quo non mediocre damnum pariebatur et jactura, quemadmodum ex divisione principatuum et regnorum evenire solet. Ideo ut hujusmodi incommodis occurratur, dignum judicavimus, dictum marchionatum Moraviae praedicto regno Bohemiae reunire et denuo annectere ac in perpetuum incorporare. Nam nihil praestantius aut pulchrius esse animadvertimus in statu reipublicae, quam unionem et conjunctionem principatuum et regnorum, quibus firma magis, stabilia ac fortia redduntur. Convenit ergo Nostrae serenitati, huic intendere, ut principatus uniantur. Nam virtute unita facile resistitur hostibus ac saluti ejusdem reipublicae et conservationi satis consuletur, atque honor et gloria praefatae coronae Nostrae Bohemiae provenient, dum ea, quae utilitatibus principatuum conducere censentur, auctoritate regia pracuramus. Sane dum apud Olomunc constitueremur ad restituendam judicii provincialis marchionatus Moraviae observantiam, barones, nobiles et incolae ejusdem marchionatus utilitatibus suis prospicere cupientes cesitudini Nostrae humiliter supplicaverunt, quatenus de benignitate regia ipsum marchionatum coronae et regno Bohemiae, a quo aliquanto temporis spatio fuit abstractus, denuo unire, adnectere, adjungere, appropriare, attribuere et incorporare di-

gnaremur. Nos quia eadem intentio dudum sollicitabat et conformis eorum petitio Nobiscum concurrebat, animo alacriori votis ipsorum annuimus et non per errorem vel improvide, sed cum matura animi deliberatione, sano procerum et aliorum Nostrorum fidelium accedente consilio, decreta Nostra sententia auctoritate regia praedictum **marchionatum Moraviae, simpliciter et in toto, regno Nostro Bohemiae unimus, annectimus, adjungimus, appropiamus, attribuimus ac perpetuo et irrevocabiliter incorporamus.** Decernentes et hoc Nostro regio statuentes edicto, quemadmodum idem Moraviae marchionatus nunquam ammodo, quomodo in perpetuum per quempiam quocunque ingenio sive colore praetio vendi, abstrahi, donari, permutari, dividi, dimembrari, scindi, impignorari, obligari in toto vel in parte, seu via dotis aut quovis alio modo alienari a corona Bohemiae vel potestate regum debeat atque possit, quin imo ad ipsum regnum ex nunc in perpetuum non solum pertineat, verum attentissime teneatur et custodiatur. Nulli ergo omnino liceat hanc paginam Nostrae unionis, appropiationis, reintegrationis et incorporationis quovis modo infringere aut ei quomodolibet contravenire. Si quis autem successorum Nostrorum regum Bohemiae contrarium hujus Nostri decreti attentaverit, illud ex nunc prout ex tunc, et tunc prout ex nunc irritum, inane et nullius roboris esse decernimus, nec alicujus unquam momenti aut firmitatis volumus subsistere. Persuadentes autem et consulentes in oppositum praemissorum cujuscumque dignitatis, status, officii aut conditionis existant, eadem auctoritate regia statuimus poenarum notae et infamiae perpetuae incidere et incurrere, ac ab honoribus et officiis suis, quibuscunque facto cadere, **nec non tamquam patriae proditores ab omnibus haberi, teneri et reputari.** In quorum fidem has Nostras literas fieri jussimus et sigilli Nostri appensione communiri. Datum Olomunc die XIII. Januarii anno domini 1464, regni Nostri anno sexto.“

Vážíce nyní obsah a smysl této předůležité listiny, podotýkáme především, že ona neustanovuje snad nějaký z brusu nový poměr prvé nebývalý mezi korunou a markrabstvím; nikoli, ona přivádí ten poměr jen zpět na starý, dříve bývalý spůsob řkouc: marchionatus olim inclyto regno Bohemiae incorporatus et *adnexus* exstiterat. Markrabství bylo tedy již vtěleno ku

www.libtool.com.cn

lovství, poněvadž však nepřízní běhu časů a násilím válečným
ženo bylo od něho, protož svolil král, vida, že oumysl jeho
přáním stavů moravských v jedno se potkává, k tomu, aby mar-
abství na tentýž spůsob zase s královstvím a s korunou spojeno
lo, jak to do r. 1421 bývalo a protož praví král, že podlé přání
oravanův a rady pánů českých markrabství moravské
královstvím českým sjednocuje, k němu připojuje,
mu přivlastňuje, přiříká a na věčné časy neodvo-
telně vtěluje.

Smysl těchto slov není a nemůže býti jiný než ten, že mar-
abství jest částí státu českého, že mu náleží sice autonomie a
mospráva co země, avšak že není samostatným státním tělesem,
brž že se životem státním království českého spojeno jest. Protož
é nemá nikdy v zástavu aniž nějaké dceři královské u věno
no a tím snad od koruny odcizeno býti.

Hledíme-li na ten poměr se stanoviska formálního práva stát-
o, můžeme říci, že markrabství bylo ku koruně v poměru nej-
ší reální unie; markrabství nenáležely žádné atributy státní
ci; nemohlo sobě bráti někoho za pána a markrabí, poněvadž
em markrabství mohl býti jen král český; nemohlo prováděti
ější politiku zahraničnou, poněvadž ta se řídila podlé potřeb
s koruny a tuto část státní moci prováděl král; nemohlo míti
ější mince, poněvadž mince náležely k regaliím krále českého;
ohlo vésti o své újmě válku, poněvadž válku vypovídati a mír
vírati náleželo k právomocnosti koruny a krále. Cokoli tedy
ezích markrabství moravského jmenem veřejné moci státní se
onávalo, dělo se jmenem representanta této moci, tedy jmenem
lovským: neb pánem země moravské mohl býti jen král český
rotož byl na Moravě královský ouřad hejtmanství, krá-
ský ouřad desk zemských, královský tribunál, královský
kurator, královský ouřad krajský.*) Král tuto moc nevyko-
al snad proto, poněvadž byl markrabím moravským; takový
od stavěl by věc na ruby, jelikož věc se má takto: král český
ž byl proto markrabím moravským, poněvadž byl držitelem ko-
y a Morava co část této koruny vtělená jiného pána míti ne-
že nežli krále českého. Protož také nebyl biskup Olomúcký
em markrabství moravského, nýbrž krále českého; protož praví

*) Kapitola Brněnská má taktéž tytul „královská kapitola.“

kn. Tov. v kap. 216.: „kněz biskup Olomúcký ten přísluší k králi českému a z svého zboží stolního před právem (zemským) neodpovídá, čehož ve dskách nemá, než před králem musí každému práv býti.“ Protož také má platnost tato zásada až po dnešní den; v prvním článku statutu kapitoly Olomúcké stojí: ecclesia metropolitana ... subest archiepiscopo, qui ... in spiritualibus soli sedi pontificiae, in temporalibus vero serenissimo Bohemiae regi subjectus est.“

Nemůže tedy býti žádného rozdílu u vykonávání veřejné státní moci mezi králem a markrabím; protož odpověděli stavové moravští r. 1612, když kardinál biskup Olomúcký chtěl činiti rozdíl mezi králem a markrabím, slovy, která velmi případně vyrážejí poměr mezi markrabstvím a královstvím: „tato země jest titulo **tenus toliko** markrabstvím, ale sice oud **k věčné nerozdílnosti, spojený s královstvím českým** a tak immediate že jest poddána králi českému, **poněvadž markrabí žádného obzvláštního míti nemůže.**“ *)

V těchto slovích nejkompetentnějšího vykladatele, totiž sněmu moravského, velmi jasně vyjádřen jest poměr mezi Moravou a korunou i královstvím: Morava má sice tytul markrabství, avšak ona jest jen podlé tytule markrabstvím; tento tytul jí však nedává jakési suverénnosti, nýbrž ona jest co země ve smyslu politicko-státním oudem království českého, s nímž k věčné nerozdílnosti spojena jest; ona má tytul markrabství, jakož i král český se nazývá markrabím moravským, avšak pánem její není markrabí moravský, nýbrž král český. **)

---

*) Sněm držaný l. 1612 str. 76.

**) Jest to tedy podobný poměr, jako s tytulem císaře rakouského. Z tohoto tytule nevychází žádná právomocnost suverénní; neb císařové rakouští vykonávají suverénitu v zemích uherských ex titulo držitelův koruny sv. Štěpána, v zemích českých co držitelé koruny sv. Václava, v zemích vnitrorakouských co dědiční páni zemí těchto. Ač mnozí tak zvaní státníci v žurnálech i na říšské radě toho tvrzení se dopouštěli, že ex titulo císařství rakouského suverénita v královstvích a zemích původ a příčinu má, přec jest takové tvrzení nejen bezdůvodné, nýbrž i směšné; neb zapomínají takoví páni, že tytul onen přijat jest teprv roku 1804, a jestli on zřídlem suverénity, pak musí oni státníci to půjčiti a připouštěti, že před r. 1804 žádného oprávněného důvodu suverénity nebylo, což snad ani tito páni tvrditi nebudou chtíti.

Odpůrcové státního práva českého, nemohouce důležitost listu krále Jiřího vyvrátiti, naproti tomu tvrdí, že to, co onen list vyměřuje, událostmi přerušeno jest, že ještě dvakráte měla Morava zvláštního markrabí, který nebyl králem českým, poprvé totiž ještě za krále Jiřího, kdež na Moravě markraboval Matyáš Corvinus, a podruhé za krále Rudolfa, kdež v Moravě byl markrabím bratr krále českého. Avšak pohledněmež blíže k věci, abychom lichost takového tvrzení poznali.

Jest ovšem pravda, že následkem válek mezi Matyášem Corvinem a Jiřím i Vladislavem Morava dostala se v držení krále uherského; avšak smlouvou mezi Matyášem a Vladislavem ustanoveno, že markrabství po smrti Matyášově za 400.000 zlatých uherských opět s korunou českou spojeno býti má. Nebylo tedy odtržení Moravy od koruny na věčné časy učiněno, nýbrž Morava byla uvedena v zástavu a kterak stavové moravští pevně k svazku s korunou českou stáli, toho důkazem jest, že na králi Ferdinandu r. 1527 žádali, aby je ve všem proti koruně uherské zastupoval, kdyby uherští stavové nároky na markrabství činili; praví král v té listině dané dne 24. dubna, že stavové „nás jsou pokornými prosbami prosili, abychom je v tom milostivě opatřiti ráčili, jestli se by za živnosti naší jakožto řádně voleného a přišlého uherského krále ... od koruny uherské, aneb po smrti naší od pravého a řádného krále uherského, kterémuž by se v tom spravedlivě nemohlo odepříti, aneb od koruny uherské viněni a naříkáni byli a bude-li to mezi králem českým a korunou českou a korunou uherskou aneb potom králem uherským po smrti naší, tak jakož nahoře dotčeno jest, nalezeno, že jsou co povinovati koruně uherské aneb nic, abychom my podlé takového uznání tomu dosti učiniti a je vyvaditi ráčili, aby oni lehkosti škody nenesli; kdež my znajíce jejich slušnou a spravedlivou prosbu ... slovem naším královským sami za sebe i za dědice naše a budoucí krále české a markrabí moravské nahoře psaným (stavům) téhož markrabství tímto listem přiříkati ráčíme: jestli že by za živnosti naší ... neb po smrti naší od pravého a řádně přišlého krále uherského ... aneb od koruny uherské viněni a naříkáni byli a bude-li to mezi králem českým a korunou českou a korunou uherskou ... spravedlivým uznáním nalezeno, že by čím koruně uherské povinovati byli, že my podlé takového uznání tomu dosti učiniti, je zastoupiti a vyvaditi chceme, by oni proto žádné lehkosti a škody nenesli.“

www.libtool.com.cn

Stavové moravští žádali tedy, aby znovu v zástavu koruně uherské uvedeni nebyli, nýbrž aby markrabství beze všeho přetržení s královstvím českým spojeno zůstalo a slova listiny, že stran toho jednati se má od krále českého a koruny české s korunou uherskou, dotvrzují, že Moravané dobře věděli, že Morava jest jen titulo tenus markrabstvím, že pánem jejich jest král český, který v takovém případě, nikoli co markrabí, nýbrž co držitel koruny jedině oprávněn byl náležité prostředky vyhledávati.

Tuto náležitost a příslušnost markrabství ku koruně stavové moravští tehdáž proto tak ostře na odiv vynášeli, poněvadž v Uhřích jedna část magnatův byla volila na krále uherského Jana Zapolyu, který také skutečně stavům moravským psaní činil, v nichž markrabství právem zástavním ku koruně uherské potahoval. Protož také žádali stavové moravští na králi Ferdinandu I., aby Moravě za jeho živnosti žádného pána nedával; smysl té žádosti byl, aby Morava snad od Čech neodtržena a Janu Zapolymu odevzdána nebyla, kdyby totiž on co král uherský se byl udržel. Protož položil král také k další žádosti stavů moravských do listu r. 1527 tato slova: „kdež pak také jmenovaní stavové markrabství o svobodném a žádnému nezavázaném pánu zmínku učinili a na nás vznesli, k tomu také toto oznamujeme a týmž stavům potvrzujeme, jestli že bychom nyní aneb na potomní časy my neb budoucí naši králové čeští a markrabí moravští, prvé nežli by do této země za pány přijati byli a povinnost učinili, komu se věc neslušně a nespravedlivě ke škodě budoucím našim králům českým a markrabím moravským zavázali neb zapsali, že to všecko žádné moci a pevnosti míti nemá nyní i v časích budoucích.“

Tyto snahy Moravanův, zachovati celistvost koruny české a tím sebe udržeti údem její, dokazují jasně, že na Moravě nikdy se nemyslelo na to, svazek s korunou uvolňovati neb do konce přetrhovati, aniž s pravdou se srovnává, že markrabování Matyáše Corvina markrabství legálním spůsobem od koruny odtrženo bylo. Matyáš dosáhl Moravy dobytím válečným, avšak smlouvou mezi ním a králem Vladislavem dovedeno, že král Vladislav co král český markrabství zase s korunou spojil. Nad to více sluší nezapomínati, že Matyáš Corvinus usurpoval si tytul krále českého, znaje dobře, že tím snáze na Moravě se za pána udrží, poněvadž země tato údem vtěleným království českého jest; hleděl tedy i on obarviti se aspoň zdáním, že co král český zemi moravskou drží.

Nedokazují-li tedy poměry za Matyáše Corvina ničeho proti státní příslušnosti Moravy ke království, nedokazuje to tím méně ta okolnost, že r. 1608 stal se Matyáš arcikníže pánem Moravy, kdežto v Čechách bratr jeho Rudolf II. kraloval. Na opak, okolnosti, za kterých Matyáš pánem Moravy se stal, dokazují nad bílý den jasněji, že král český byl suverénem markrabství moravského, ježto bylo údem koruny a království českého.

Věci se měly tak. Král Rudolf byl ovšem odporem strany bratrsko-protestantské donucen, panování nad Moravou se vzdáti a správu i vládu v Moravě bratru svému postoupiti; avšak dříve propustil král Moravu a stavy moravské ze slibu poddanosti a věrnosti pod tou výminkou, že oni se neodtrhují od koruny a království českého, nýbrž s ním spojeni zůstati chtějí. Taktéž učinil Rudolf II. smlouvu s bratrem svým a stavy moravskými, v níž rovně důraz na to klade, že markrabství nikterak od koruny odtrženo býti nemá; jakož Matyáš usurpoval tytul krále českého, aby tím jakousi oprávněnost k držení Moravy získal, taktéž byl Matyáš, bratr Rudolfa II., poněkud oprávněn dostati se v držení Moravy, poněvadž byl čekancem království českého.

Ve smlouvě, která mezi králem Rudolfem s jedné a Matyášem a stavy moravskými se strany druhé učiněna byla, to znamenitě se vymiňuje, aby Morava zůstala údem království, aby sice mohla míti jiného markrabí nežli Rudolfa, avšak že tím státní právo české rušeno býti nemá. Klademe dotýčná místa pro jich důležitost zde doslovně: „Jakož jest p. bratr náš nejmilejší na spolu s zmocněnými od stavů mark. našeho Mor. vedle jejich ponížené a pokorné prosby snažně za to žádal, abychom k tomu se milostivě nakloniti a stavy téhož markrabství z poddanosti, správy a panování našeho propustiti a aby Jeho Lásku jakožto čekance království českého sobě za pána a po smrti J. L. kohokoli jiného z domu našeho Rakouského za ochránce až do vyjití našeho z tohoto světa vzíti mohli, povoliti ráčili: kdež My ohlídajíce se na takovou J. L. i zmocněných téhož markrabství snažnou a ponízenou žádost a prosbu, s radou stavův království našeho českého k tomu milostivě povoliti a stavy markrabství Mor., poddané naše věrné milé, z povinnosti a poddanosti propustiti a aby sobě J. L. jakožto čekance a **budoucího krále českého** za pána vzíti mohli, (avšak neodtrhujíce se ani nyní ani na budoucí časy od koruny království českého) milostivě jsme k tomu povoliti

www.libool.com.cn

ráčili. S tímto při tom doložením, pokudž by se p. bohu všemohoucímu pána bratra našeho nejmilejšího J. L. z tohoto světa prvé nežli nás, povolati líbilo, aby sobě kohokoli jiného z slavného domu našeho rakouského za ochránce vzíti a jemu se poručiti mohli s touto znamenitou výminkou, aby po vyjití našem i J. L. p. bratra našeho nejmilejšího z tohoto světa již jmenovaní stavové mark. Mor., vidělo-li by se p. Bohu všemohoucímu nás dědici mužského pohlaví pořádně v stavu manželském zplozenými obdařiti, žádného jiného kromě toho, **který by z nich králem českým byl,** za pána sobě vzíti nemohli a moci neměli ... Však nicméně, poněvadž toto povolení k dokázání milostivé naší péče a lásky k týmž stavům mark. Mor. od nás se stalo, ráčíme sobě při tom zachovávati a vyhražovati, abychom mezi tytuly svými mark. Mor. klásti, a dokud bychom od téhož tytule dobrovolně upustiti neráčili, „markrabím Moravským" jako prvé se psáti mohli ... Když pak k tomu přijde, že stavové častopsaného markrabství pod budoucího krále českého správu a panování zase se dostanou, mají jim všecka jich privilegia, svobody, práva, pořádky, dobré, chvalitebné a starobylé obyčeje a zvyklosti, kterýchkoli od předešlých králů českých a markrabí moravských dosáhli, ihned znovu od budoucího krále spolu se všemi jinými, kteréž by jim v nově od J. L. p. bratra našeho nejmilejšího za panování J. L. nadány byly, zouplna potvrzeny býti, však s tou při tom výminkou, aby ke škodě předešlým smlouvám, svobodám a závazkům a **předešlému sjednocení** království českého s mark. Mor. nebyly a býti nemohly."

Vážíme-li bedlivě tato slova listu královského, pak nahlížíme, že nemají jiného smyslu, než tento: Rudolf II., král český, vzdává se pro osobu svou všeho práva panovnického a všech regálií, které králi českému v mark. mor. náležejí a vzdávaje se jich přenáší je k prosbě stavů moravských a se svolením stavů českých na bratra svého Matyáše a k tomu konci propouští dříve stavy moravské ze slibu poddanosti a věrnosti, kterou jemu co králi českému zavázáni byli. Tento čin krále Rudolfa II. týkal se tedy jen jeho osoby a nikoli vniterné povahy státoprávního postavení Moravy ku koruně; nevzdalo se království české skrze osobu Rudolfovu práva k markrabství, naopak stavové čeští svolili k tomu, aby po dobu životní Rudolfa práva královská bratr jeho Matyáš vykonával, aby však po smrti Rudolfově Morava zase se vrátila pod poddanství toho, který bude korunovaným králem českým

s druhé pak strany stavové moravští sami se vyjádřili, že se neodtrhují od koruny, nýbrž že jen potud, pokud Rudolf II. žije, jiného člena rodu za pána a ochránce míti chtějí, a obrali si k tomu arciknížete Matyáše jakožto čekance koruny české. Protož také praví král Rudolf v listu, který dal stavům moravským r. 1608: „povolení naše královské, aby ... výš psaného p. bratra našeho jakožto voleného čekance království českého do živobytí jeho za pána a po smrti jeho, ač bychom My jej živností přečkali, kohokoli jiného z domu našeho rakouského za ochránce, neodtrhujíce se však od království českého, **k němuž od starodávna jakožto oud přední a hlavní připojeni a vtěleni jsou,** vzíti mohli, s dobrým rozmyslem a radou našich věrných milých a zvláště stavů království českého jsme dáti ráčili.“ Za tou příčinou propouští král stavy moravské ze slibu věrnosti; neb kdyby se byli od jeho správy odtrhli bez takového propuštění a bez svolení stavů českých, byli by se dopustili velezrády a urážení výsosti královské. Protož praví král v listu svrchu dotčeném dále: „za kteroužto příčinou, aby to bez ublížení povinnosti své, kterouž k nám jakožto k králi a pánu svému zavázáni jsou a bez urážky své dobré cti a dobře zachovalého jmena učiniti mohli, obyvatele mark. mor. všech stavů, vyšších a nižších, obecně a obzvláště ze vší a všelijaké poddanosti, povinnosti a závazků propouštíme, osvobozujeme, prázdna a svobodna činíme, tak aby nám nyní i na budoucí časy v ničemž a ničímž povinni a zavázáni nebyli. Však kdyby nás pán Bůh z tohoto světa povolati ráčil, mají tíž obyvatelé a stavové markrab. mor. zas pod správu a panování budoucího krále českého, buď že by byl z dědicův našich, buď že by výš psaný pán bratr náš nejmilejší jakožto volený čekanec království českého na stolici českou dosedl, se navrátiti a jemu všelijakou poddaností a povinností zavázáni býti.

Svědčí-li již ta okolnost, že markrabství se nazývá předním a hlavním oudem koruny, že po smrti Rudolfově zase pod správu krále českého navrátiti se má, tomu, že Morava s královstvím na základě nejužší reální unie spojena byla, svědčí ještě jasněji o tom události, které se sběhly r. 1611. Morava měla od tří let zvláštního markrabí, který nebyl králem českým, a nicméně obrátili se stavové království k stavům moravským, aby tito generální sněm v Praze obeslali. Jednalo se tenkráte o neplechy a násilí,

které Pasovské vojsko v Praze tropilo; avšak nechávajíce události ty stranou uvedeme jen psaní, která tenkráte mezi stavy českými a moravskými učiněna jsou.

www.libtool.com.cn

Stavové čeští psali totiž stavům moravským v listu daném ve středu sazometnou l. 1611, že král k tomu svolil, aby generální sněm na hrad Pražský svolán byl a protož zvou prý také stavy moravské, aby posly k tomu sněmu vypravili, odůvodňujíce toto vyzvání takto: „kdež majíce my to na obzvláštním pilném a bedlivém pozoru, aby jste V. Msti všichni páni stavové mark. mor. jakožto království tohoto nejpřednější oud, tolikéž k takovému generálnímu sněmu své vzácné vyslané a posly z příčiny té vypraviti ráčili a vypravili, že jste se toliko od správy J. Msti nynějšího panujícího krále českého a ne od budoucích králův a koruny této na onen čas odděliti ráčili a oddělili, ano že tím jisti jsme, že tolikéž s námi a jinými k království tomuto přislušejícími zeměmi dle našich starodávních kompaktat a smluv všelijakých cest a prostředkův, nimiž by všecko zlé zastaveno, odvráceno a naproti tomu politický řád pro zachování důstojenství a vzácnosti slavného tohoto království a jemu vtělených zemí v lepší a bezpečnější i stálejší spůsob uveden a ustanoven býti mohl, vyhledávati a obírati upřímně a skutečně pomoci ráčíte a pomůžete.“ Tak psali čeští stavové stavům moravským v době, když Morava neměla téhož panovníka jako království a stavové moravští neváhali nikterak, přání stavů českých vyhověti a vyslali skutečně poselství k generálnímu sněmu do Čech nejinak jako v dobách těch, když osoba panovníka v Čechách a na Moravě byla jedna. Když pak výsledek onoho generálního sněmu byl ten, že Rudolf II. také koruny české ve prospěch bratra svého Matyáše, bez toho již čekance království českého, se vzdal, učinili stavové čeští a moravští podlé listů r. 1608 daných úmluvu, na jaký spůsob Morava zase pod správu krále českého korunovaného navrátiti se má, v které se praví, že stavové moravští to učiniti „jakž povinni tak i žádostivi jsou.“ Památna ta smlouva čítající třicet článků ustanovuje spůsob a kompetenci české kanceláře na záležitosti moravské, dotýká předvolání Moravanův před soudy české a apellace měst do Prahy a končí takto: „na tom srovnáno a zavříno jest, aby jedna každá z obou zemí při svých privilejích, svobodách, dobrých, chvalitebných obyčejích a řádech zůstavena a chráněna byla a jedna země k druhé bez vkračování v řády, práva a svobody její tak se chovala, aby láska, svornost

a dobré srozumění mezi nimi vždycky trvati a zůstávati mohlo, kteréžto nadepsané artykule všecky my svrchujmenované z král. česk. a mark. mor. k tomu srovnání nařízené osoby sobě jsme oblíbily a k zachování starodávního obojí země sjednocení, též chvalitebných dobrých práv a řádův ano i lásky mezi obyvateli jedné i druhé země jakožto krevními přáteli a tak k rozmnožení obecního dobrého za velice potřebné jsme uznaly a v tuto smlouvu uvedly."

www.libtool.com.cn

Podlé těchto dokladů nemůže býti pochyby, že markrabství moravské bylo skutečně vtěleným údem království a koruny a jmenovitě události r. 1611 dokazují zřejmě nejapnost a směšnost tvrzení, že Morava s Čechami spojena byla jenom skrze personální unii, t. j. jedině skrze společnou osobu panovníkovu. Jaká by to byla osobní unie, když každá země svého vlastního panovníka měla a nicméně Moravané k vyzvání stavů českých generální sněm v Praze obesílají, aby na něm s ostatními zeměmi připojenými o potřeby království se radili a usnášeli? Stavové moravští dobře to věděli, že je k Čechám nevíže pouze státní svazek, nýbrž také stejná národnost a protož se jmenují krevními přáteli Čechů; velmi případně vyjádřil toto vědomí Karel z Žerotína v listu učiněném r. 1609 k Erasmu Černembelovi: „meis sane popularibus non difficile factu fuerit, Bohemis se conjunxisse, ut quod ejusdem gentis, generis, linguae, ditionis sint," a psav téhož roku palatinovi Thurzovi: „et nos quidem hujus provinciæ incolæ tot vinculis Bohemiæ regno astricti, vix poterimus declinare, si quid ejusmodi a Bohemiæ ordinibus a nobis postulabitur, nam et Olomucii in comitiis publicis auxilia illis polliciti sumus, si quis vim illis inferre attentasset" — vyjadřuje opět, že mezi Čechy a Moravany jest na základě národnosti, řeči a duchových potřeb vniterný nepřetržitelný svazek, jenž jest mnohem pevnější toho, který je v státním ohledě k sobě váže. Ačkoli r. 1609 Morava měla pána země, který nebyl králem českým, přece praví Žerotín, že Moravané jsou s Čechy ejusdem ditionis, že náležejí k jednomu státnímu tělesu; a to byla personální unie? Žádná personální unie neráží most mezi obyvateli dvou zemí nad hlavami panovníků, takový most vystaviti dovede jen skutečná jednota ducha, jazyku, mravů a stejných potřeb národních a duchových.

Ještě jedna jest událost, na kterou se odpůrcové státního práva českého odvolávají, když tvrdí, že Morava jenom skrze personální unii s královstvím českým spojena jest. A to jest ta, že

stavové moravští r. 1526 se vyjádřili, že oni přijali Annu, sestru nebožtíka krále Ludvíka, za paní země na základě dědičného práva a s ní pak manžele jejího, Ferdinanda I., za markrabí moravského, kdežto Čechové prý Ferdinanda volili. Avšak bedlivější rozbor věci té taktéž dokáže lichost toho tvrzení jako ostatních v tom směru pronešených.

Když totiž král Ludvík u Mohače padl, vyzvali stavové čeští stavy moravské, aby posly vyslali do města Kladska ku společné poradě všech zemí českých, co by po takovém neštěstí ve prospěch koruny se činiti mělo. Moravané přislíbivše to, doložili v odpovědi své k stavům českým: „jako nám psáti ráčíte, poněvadž jsme první oud toho království, že nám věříte, že to obmýšleti budeme, což by dobrého toho království bylo: páni přátelé naši milí, nikda jsme na jiném nebyli a nejsme, než což by dobrého toho království bylo, že bychom to všecko jednali i k tomu skutečně rádi pomáhali.“ Když pak stavové moravští slyšeli, že Čechové se chystají k volbě krále, aniž Moravany k tomu zvou a volají, tu uražena jest citlivost stavů moravských a v této citlivosti uražené rozpředlo se dopisování velmi rozvláčné, kteréž ale nikterak nedokazuje, že by stavové moravští byli v právu byli. Když pak Ferdinand v Čechách za krále volen byl a on i manželka jeho to stavům moravským v Brně na sněmě shromážděným ohlásili, tu odpověděli stavové moravští již tím směrem, kterým dále u věci té pokračovati chtěli; psali tudíž volenému ještě nekorunovanému králi: „uznali jsme a uznáváme, že králová JMst pravá a přirozená dědička tohoto markrabství jest, poněvadž jsme otci její JMsti králi Vladislavovi slavné paměti a JMti dědicům slib povinnosti a poddanosti činili a protož podlé té a ne jiné spravedlivosti její Mst královou a po JMsti jakožto po pravé dědičce krále JMst manžela JMsti za pány své přijíti chceme.“

Majíce tedy Ferdinanda za dědičného krále chtěli Moravané jemu holdovati, když by do Prahy ke korunování jel, tedy dříve, nežli korunován byl; chtěli to učiniti podlé praxe, která se za Zikmunda a Albrechta byla vyvinula a o které jsme se v prvním článku zmínili. Král však v tuto žádost Moravanův nevešel, poněvadž již dříve Čechům se byl zavázal, že nikde na cestě své nemeškaje přímo do Čech přijede: „prvé nežli jsú tíž poslové z mark. mor. k nám přijeli, poslóm z král. čes. k nám vyslaným *odpověd konečnú* byli jsme dali a s nimi na tom zuostali a zavřeli,

že v mark. mor. ani jinde se neobmeškávajíc na den jmenovitý u nich býti ráčíme.“

www.libtool.com.cn

Taková žádost stavů moravských byla skutečně malicherná; pravili, že králi dědičnému, když Moravou do Čech ke korunování jede, holdovati mohou i než korunován jest: vždyť král si mohl obrati jinou cestu Horními Rakousy do Čech a tím tedy Moravy se minouti. Čechové měli dobře, že na tom stáli, aby král dříve byl korunován, než v země připojené se uváže; neb korunování teprv jej opravňovalo, že se uvázati mohl v země, jejichžto státní spojení symbolický výraz v koruně české mělo.

Avšak hlavní příčina k těmto stížnostem Moravanův záležela v tom, že Čechové je nepovolali k volbě Ferdinanda; příčinu tu zjevili sami v dopisu učiněném ke králi, když je byl vyzval, aby posly ke korunování z Moravy do Prahy vypraveni byli: „kdež jest VKM. skrze posly naše, kteréž jsme byli k VKM. v potřebách našich vypravili, na nás žádati ráčili, abychom posly z tohoto mark. ze všech stavuov do král. česk. k šťastnému korunování VKM. vypravili; kdež, milostivý králi, jistě na jiném nejsme, než ve všem nám možném a slušně náležitém VKM. dáti se povolně nacházeti: ale v této věci v pravdě nám možné není, žádosti VKM naplniti z příčin těch, poněvadž páni a stavové země české bez vuole a vědomí našeho VKM. za krále českého jsú volili, kdež tudy spravedlivosti naší při takovém volení nemálo podlé zdání našeho ublíženo jest; pak bychom my po jejich takovém volení k korunování VKM. posly vypravovati a při tom míti měli, VKM. znáti ráčíte, že bychom sami proti sobě i spravedlivosti své učinili, poněvadž jsme my na jiný spuosob než podlé volení stavuov země české VKM. za pána svého a markrabství moravského přijali. Než (kdy) by byli páni Čechové nás k takovému volení povolali, jakož jsú podlé zdání našeho spravedlivě a povinně tak učiniti měli, jistě bychom byli věděli při korunování VKM. poselstvím i jiným kterak se zachovati.“

Toto psaní moravských stavů není založeno na logickém, důsledném myšlení; stavové praví, že jim ublíženo v jich spravedlnosti a právích, poněvadž je Čechové k volbě nepovolali; pak zase tvrdí, že krále za pána Moravy nepřijímají ex titulo volby v Čechách, nýbrž na základě jeho dědičného práva. Stavové moravští zde si patrně odporují: uznávají krále za pána dědičného a pak zase si stěžují do Čechů, že tito je k volbě téhož pána nepozvali; byl-li dědičným králem, pak nebylo potřebí volby;

bylo-li potřebí volby, nebyl dědičným. Tak jest; Ferdinand nebyl králem dědičným a stal se jen na základě svobodné volby králem českým a to Moravany hnětlo, že Čechové bez nich volbu tu vykonali. Ale neslušelo jim, později se odvolávati k dědičnému právu proto, že k volbě voláni nebyli. Neb nelze připustiti, že v markrabství stran posloupnosti jiné právo platné býti mohlo, nežli v království; neb tím se mohlo státi, že by markrabství proti základním zákonům koruny jiného zeměpána míti mohlo, než krále českého, kdežto přece jen ten mohl býti markrabím, který byl králem českým. Moravané sami to uznali konečně a poslali na druhé vyzvání královo deputaci ku korunování do Prahy.

Co se otázky týče, zdali Moravané byli oprávněni, spolu s Čechy krále voliti, zdá se nám, že se má odpověď na ni dáti v kladném smyslu. List krále Karla r. 1348 ustanovuje, že volba krále českého náleží praelatis, ducibus, principibus, baronibus, nobilibus et communitati dicti regni et pertinenciarum ejusdem, t. j. stavům království českého a stavům zemí přivtělených (pertinenciarum). Ovšem že této zásady nebylo vždy šetřeno, poněvadž Čechové jakožto hlava království a koruny několikráte tu volbu bez ostatních zemí konali; při volbě Bedřicha falckrabí byli však Moravané k volbě přivoláni. Avšak z toho nenásleduje, když Moravané r. 1527 se dovolávali práva svého, že státní svazek s korunou upírali, nýbrž jde naopak z toho, že pevně ku koruně stáli, jinak by si nebyli přáli, účastenství míti ve volbě toho, který tu korunu nositi měl. — —

Přehlídneme-li obsah naší rozpravy, nabýváme zajisté přesvědčení, že Morava od nejstarších dob se cítila údem koruny české čili státu českého; stejný jazyk, stejný mrav, stejná národnost a tudíž stejné potřeby duchové spojují lid v markrabství s lidem v království a činí podmínku, vedlé které zvláště za našich dob organický život státní se vyvinuje. Pokusme se, v několika článcích výsledky naší rozpravy k vůli snadnějšímu přehledu tu položiti:

1. Národ český jest tvůrce státu českého: stejná národnost spojuje lid český i moravský.

2. Země moravská v politických hranicích svých připojen jest po zrušení velkomoravské říše k zemi české, s níž měla pak vladaře z domu Přemyslovců.

3. Roku 1197 stala se Morava co část státu českého podle *tytule* (titulo tenus) markrabstvím; markrabí se stal manem krále

www.libtool.com.cn

ého jure feodali, kdežto dřívější oudělní knížata drželi ouděly jure paragii.

4. Povýšení Moravy na markrabství nezměnilo v ničem poní její ku království; země moravská nebyla lénem království, adž lenní svazek záleží pouze na osobě lenního pána a mana.

5. Země moravská jest jen podlé tytule markrabstvím, v podest vtělenou zemí koruny české; ona nemůže míti jiného avatele suverénosti a regalií nežli země česká, t. j. pánem y může býti jen král český, kterému za tou příčinou tytul rkrabí moravský" náleží.

6. Veřejná správa vykonává se na Moravě jmenem toho, jenž představovatelem suverénity státu českého, jmenem totiž krákým; tytul markrabský není žádným důvodem k tomu.

7. Obyvatelstvu markrabství náležejí tatáž politická práva nosprávy a svézákonosti jako obyvatelům království; obě země jen politickými hranicemi odděleny, lid v obou pak jest spojen evnější reální unií, která ani tehdáž se nepřetrhla, když Mob čas jiného měla za pána, který v Čechách králem nebyl.

8. Co úd království a koruny jest Morava povinna ku koruní krále českého vyslati poselství na znamení, že markrabství oddáno králi.

9. Jakož král přisahá, že od království nic odcizovati nebude, est velezradou, když by kdo Moravu od koruny a královrhoval.

Tyto asi jsouť hlavní články, ježto co výsledek z naší rozplynou, a na takovém spůsobu jsou státoprávní poměry mor. za naší doby ku koruně české. Ač posud obě země sobě stojí, ač každá záležitosti své sama řídí a spravuje, přece proudí právě za našich dnů cit pokrevnosti a příti velmi mohutně v lidu českém i moravském. Nepřelišutvrdíce, že onen úzkoprsý moravismus, který ještě r. 1848 luviti dal, jakoby Čechové byli škůdci práv moravských, panství nad Moravou prováděti chtěli, na velkém dílu již án jest. Horlivé snahy Čechův roku 1848, v tužší svazek avou vejíti, zakládaly se na mocnějším národním vědomí ách, kteréž vědělo, že probuzením Moravy v národním směru alovanstvu se dostane vydatné posily proti odpůrcům národním tickým. Skrovná uvědomělost čili raději veliká neuvědomělost dní, která téhož roku ještě na Moravě zvláště na venkově

panovala, byla příčinou, že onen moravismus vykořeniti se nedá a že Moravané sluchu ještě propůjčovali nepřátelům Slovanstva mluvícím, že Čechové samostatnost politickou Moravy zrušiti chtějí. Nepraveno jinak, než že Čechové pány Moravanů státi se usilují. Málo bylo tehdáž ještě těch, kteří duchu národnímu rozuměli. Co pro Bůh mělo znamenati tvrzení, že Češi chtějí býti pány Moravy? Chtěli snad Moravě vzíti sněm a Moravany učiniti politickými Heloty? Chtěli snad, aby obyvatelstvo Moravy nemělo žádného zastupitelstva, žádného hlasu veřejného, nýbrž aby přijímalo jednoduše snešení sněmu českého co ordonance a rozkazy, co nějaké sic volo sic jubeo? Nic toho v Čechách se nezamýšlelo, ale ovšem podkládalo se to Čechům, aby Moravané odstrašeni byli a jsouce o sobě postaveni a sami sobě zůstaveni tím snáze vrženi býti mohli do jícna sžíravé germanisace a politické centralisace. Avšak marné bylo namáhání odpůrců Slovanstva; i lidu českého na Moravě dotknul se duch národní mohutnými perutěmi svými a vznesl jej na křídlech svých na výši tu, kdež obmezenost bývalého stanoviska svého poznal a přesvědčení se dobral, že národní život se zjevovati a zabezpečení trvání svého míti může jen v takových zřízeních, v nichž individualita celého národu k výrazu přichází a se vtěluje.

Také Moravané nabyli přesvědčení, že národní dějiny počínají sice s rozdrobením částí národu na kantony, že však cílem vývoje dějinného jest jednota území a sjednocení národu celého. Pociťujeme to, že centralisace státní, politické a soudní správy má velké v sobě nebezpečí pro skutečnou svobodu občanskou, že jmenovitě politická centralisace má za nutný následek centralisaci kapitálu v některých místech a tím vyždímání obyvatelstva: avšak při takovým zřízením centralisačním může národ dobře se ohražovati, aniž zapotřebí jest, aby se štítil a vzdaloval zřízení takových, kterými vůli svou co uzavřená v sobě individualita v zákonodárství zjevovati by mohl. K tomu cíli pracovati jest úlohou naší v Čechách i na Moravě; dobrý začátek jest učiněn a budeme-li s porovadní pilí a bedlivostí pokračovati, nebude doba již daleka, kdy samo sebou se vyvine takové sjednocení obou zemí, kteréž důstojně národní myšlenku Čechoslevanstva representovati bude. Předpisovati a oktrojovati se tu nic nedá, ale nedá se také ničemu zamezíti a překaziti, co vůle národu chtíti bude a ustanoví. Kdo poměry moravské z r. 1848 zná a nyní k tomu porovnání *událost* tu, že ze tří tisíc obcí moravských již 172

povznesło hlasu svého ve prospěch celistvosti koruny a zachování starodávního svazku mezi markrabstvím a královstvím, tomu jsou tato osvědčení obcí moravských dostatečným zaručením, že budoucnosti ohledu tom se všelikým uspokojením vstříc kráčeti můžeme.

www.libtool.com.cn

Praktické případy.

Bylo-li knihovní vymazání pohledávání nějakého rozsudkem zrušeno, nemůže exekvent práva zástavního pro toto pohledávání v bývalé knihovní přednosti vymoci, když prvé nevymohl poznámky o spornosti.

Na usedlosti č. p. 5. ve Vochově Martinu a Marii manželům Říhánkovým náležité, pojištěny byly pro Josefa Říhánka podíly 20 zl., 26 zl. a 35 zl. 51½ kr. konv. m., které na základě kvitance téhož Josefa Říhánka dané v Křimicích dne 8. listopadu 1844 výměrem c. k. okresního soudu v Plzni ze dne 30. března 1865 č. 3136. civ. a rozkazem téhož soudu ze dne 30. ledna 1866 č. 1144. civ. byly vymazány.

Josef Říhánek tvrdil, že od dlužníků na tyto podíly nic neobdržel, že kvitance jest nepravá, a podal dne 20. března 1866 pod č. 3601. civ. žalobu na manžele Říhankovy Martina a Marii, žádaje, aby za právo nalezeno bylo, že kvitance jeho daná v Křimicích dne 8. listopadu 1844, pokud se týká nadřečených podílů 20 zl., 26 zl. a 35 zl. 51½ kr. konv. m. za neplatnou se prohlašuje, že se vymazání těchto podílů, výměrem ze dne 30. března 1865 č. 3136. civ. a rozkazem ze dne 30. ledna 1866 č. 1144. civ. povolené zrušuje, a že jsou žalovaní povinni, jemu tyto podíly s úrokem z prodlení ve 14 dnech zaplatiti, jinak že by se právo vedlo.

Rozsudkem ze dne 3. srpna 1866 č. 9451. civ. dal c. k. m. del. okresní soud v Plzni této žalobě průchod, ač vykoná-li Josef Říhánek přísahu rozhodovací jemu nalezenou.

Rozsudek nabyl právní moci a Jos. Říhánek přísahu vykonal.

Pod č. 805. civ. roku 1867 žádal Josef Říhánek cestou exe-

kční, aby na základě tohoto rozsudku vymazáno bylo vyma
těchto podílů 20 zl., 26 zl. a 35 zl. 51½ kr. konv. m. a aby
díly ty nově pojištěny byly v původním knihovním pořadí.

C. k. měst. del. okresní soud v Plzni povolil výměrem ze
14. února 1866 č. 305. civ. vklad exekučního práva zástav
pro tyto podíly, avšak v pořadí právě běžícím a zavrhl žá
tuto, pokud se týkala toho, aby též vymazáno bylo vymazání tě
pohledávání a aby povoleno bylo nové pojištění jich v původ
knihovním pořadí, poněvadž od té doby, kde vymazání těchto
dílů povoleno a vykonáno bylo, více jiných věřitelů práv před
ších na usedlosti č. p. 5. ve Vochově nabylo a neplatnost vy
zání, teprvé později pořadem práva uznaná, pro veřejnost l
pozemečních těmto věřitelům na újmu býti nemůže.

Na tento výměr stěžoval si Josef Říhánek, avšak c. k. vr
soud zemský zamítl stížnost jeho proto, že pokud žalující žal
za tou příčinou, aby vymazání za neplatné prohlášeno bylo, po
a manželé žalovaní odsouzeni byli, tento rozsudek jenom proti
lovaným právního účinku má, a žalovateli na vůli zůstaveno b
aby na osoby, které až do podání žaloby práv nabyly, zároveň
žalobu podal, proti ostatním nárokům však se poznámkou sp
nosti bránil.

Rozhodnutí c. k. českého vrchního soudu ze
ského ze dne 18. června 1867 č. 16934.

Augustin Plischk

O nezletilém podučiteli, který zastávaje veřej úřad učitelský mimo dům otcovský žije, náleží to míti, že mu otec povolil samostatnou domácno

Petr Peřinka žaloval na Jana Silného o zaplacení náhr
92 zl. 10 kr. s příslušenstvím, byl však odmrštěn a rozsudk
c. k. m. del. okresního soudu plzeňského ze dne 8. května 1
č. 5500. a 5571. povinným nalezen, zaplatiti odpůrci Janu Silné
soudních nákladů 13 zl. 61 kr.

Pro tyto soudní náklady vedl naň Jan Silný právo a vym
naň dle vyměru ze dne 27. září 1869 exekuční zájem a od
svrchků jemu náležitých, kteréžto exekuční skutky dle protok
dne 19. října 1869 o tom sepsaného, vykonány byly.

Dne 29. října 1870 podal otec jeho Václav Peřinka u téhož resního soudu žádost, v níž dokládal, že exekuce vykonána byla svrchkách, totiž na nábytku, který on svému nezletilému synu tru Peřinkovi pouze k užívání byl svěřil.

Teprvé touto exekucí dověděl jsem se, uvádí Václav Peřinka le, že se můj nezletilý syn Petr Peřinka bez mého otcovského stoupení do této právní rozepře pustil a k náhradě soudních kladů odsouzen byl.

Můj syn Petr Peřinka jest dne 3. června 1846 narozen, tedy do posavade nezletilý, pročež žádám, aby celé soudní řízení ponajíc od žaloby de præs. 20. února 1869 i s rozsudkem ze dne května 1869 č. 5500. a 5571. a s exekucí, na jeho základě polenou a vykonanou bylo zrušeno.

Této žádosti, která křestním listem Petra Peřínky opatřena la, vyhověl c. k. okresní soud plzeňský, vyzdvihnuv výměrem ze e 31. října 1869 č. 13242. civ. celé řízení, počínajíc od žaloby, ěvadž z předloženého křestního listu seznati lze, že Petr Peka až dosavade nezletilý jest a otcem Václavem Peřinkou jako svým zákonným zástupcem v rozepři té zastupován nebyl.

Na tento výměr stěžoval si Jan Silný u c. k. vrchního soudu mského a uvedl v podstatě as toto:

Petr Peřinka vede svou vlastní domácnost, sám se živí, samostatně jedná, nebéře s otcem nižádnou poradu, což se též z toho ví, že samostatně na mne podal žalobu.

Petr Peřinka, jsa podučitelem v Plzenci a bydle v jiné osadě ž otec jeho, nastoupil úřad učitelský. K tomu musel se osvědi zvláštními schopnostmi, musel se podrobiti přísné zkoušce dagogické a z didaktického umění. Není tedy příčiny, aby se to mělo, že by on ještě dosud nějakého vychování potřeboval. samostatně jedná, nikdy neuvádí při svých jednáních, že by visel od svého otcovského opatrovníka, alebrž vydává se vždy a ade za zletilého.

Z toho vychází zřejmě na jevo, že Petr Peřinka dle §§. 174., 2. a 248. ob. zák. obč. nejen za zletilého považován, nýbrž i za odu odpovědný býti musí, kterou svému odpůrci tím spůsobil, před soudem rozepři vedl a jemu svou zletilost zamlčel, ba že vychloubal, že zastává úřad učitelský a že vede samostatnou nácnost.

K této stížnosti změnil c. kr. vrchní soud zemský výměr odpor vzatý a zavrhl žádost Václava Peřinky ze dne 29. října

1869 č. 13242 civ., **poněvadž** Petr Peřínka dne 3. června 1846 narozen, tedy tehdáž, když žaloba dne 20. února 1869 podána byla, již více než 20 roků stár byl a od 1. října 1866 jakožto podučitel e Vejprnicích ve službě stál, žalobu ze dne 20. února 1869 jakožto podučitel v Plzenci podal a tamtéž také dne 19. října 1869, když se totiž exekuční zájem jeho svrchku vykonával, bydlel, se tedy u svého otce, kováře ve Lhotě bydlícího, již dlouho nezdržoval a tudíž také vlastní domácnost vedl, žadatel (otec) pak mimo to ani netvrdí, že svému synovi nedovolil, by vedl vlastní domácnost, tedy žalobce v čas podané žaloby dle §. 174. ob. zák. obč. z moci otcovské již vystoupil.

S tímto rozhodnutím nebyl opět Václav Peřinka spokojen a uváděl ve svém rekursu as toto:

Tím, že můj 20letý syn v mém domě nebydlí, není nijaký prokázáno, že by byl mlčky za zletilého prohlášen, poněvadž vůbec nelze tvrditi o mladém svobodném člověku, že již proto, že v cizině žije a mimo otcovský dům bydlí, samostatnou domácnost vede. Tím méně lze za to míti, že mu otec v úmyslu tom, aby jej mlčky za zletilého prohlásil, zvláštní samostatnou domácnost povolil.

Můj syn neměl ani bytu zvláštního, nýbrž měl míti byt a stravu u učitele, což se také z počátku dělo, až, ani se mne neotázav, se jinak umístil.

Náhled c. k. vrchního soudu zemského vedl by v praxi k těm účinkům, že by se většina studujících na universitách atd. a jiných podobných mladíků, kteří mimo dům svých rodičů bydleti musí, mlčky za zletilé považovati musela proti vůli otců a proti úmyslu zákonodárce, o nezkušenou mládež pečlivého.

Zákon naznačil výrazy „samostatná domácnost“ docela něco jiného než živobytí mladého muže mimo dům otcovský.

Mně také nikdy na mysl nepřišlo, abych svého syna ze své moci propustil, a také jemu nenapadlo, aby se z ní o své moci vymkl.

C. k. nejvyšší soud zavrhl však stížnost tuto, potvrdiv rozhodnutí stolice druhé z důvodů, které ve svém rozhodnutí uvedla, poněvadž jestli že Petr Peřinka, živ jsa mimo dům otcovský, službu podučitele na veřejné škole zastává a samostatné postavení zaujímá, mu otec samostatnou domácnost povoliti musil.

Rozhodnutí c. k nejvyššího soudu ze dne 23. března 1870 č. 3285. **Augustin Plischke.**

Kdy může prenotace povolena býti na základě svěřeného přepisu nějaké listiny? — Může držitel hypotéky žádati za vymazání superprenotace, proto že spravena nebyla?

www.libtyol.com.cz

Na usedlosti č. 20. v Sudoměři Josefu Sekáči náležící bylo pro Jana Prokopa pojištěno pohledávání 300 zl. exekučně právem zástavním. Na tomto pohledávání vydobyl Michal Patočka výměrem ze dne 2. října 1866 č. 3629 záznamu práva zástavního pro 200 zl.

Poněvadž Michal Patočka lhůty k ospravedlnění tohoto záznamu v platnosti si nezachoval a také záznamu toho nespravil, povolil c. k. okresní soud v Bělé výměrem ze dne 30. září 1869 č. 4346. Josefu Sekáči na základě svěřeného opisu kvitance od Jana Prokopa dne 19. května 1866 o zaplacení oněch 300 zl. vydané záznam vymazání tohoto pohledávání s tou výminkou, aby žádatel prvopis této kvitance později předložil a dále povolil vymazání pohledávání Michala Patočky v částce 200 zl. na pohledávání Jana Prokopa pojištěného.

K stížnosti Michala Patočky zrušil c. k. vrchní soud zemský výměr tento, pokud jim povoleno bylo vymazání pohledávání M. Patočky a nařídil c. k. okresnímu soudu, aby stání k slyšení obou stran s tím dokladem položil, že se při něm M. Patočka vykázati má buď že podal žalobu o spravení záznamu, buď že si lhůtu k podání této žaloby zachoval, jinak že by záznam jím vydobytý vymazán byl.

Naproti tomu zavrhnul c. k. vrchní soud zemský stížnost M. Patočky proti povolenému záznamu vymazání; proto že záznamu vymazání dluhu, na němž jiné pohledávání pojištěno jest, toto jiné pohledávání není na překážku, jestli že vyplněny byly výminky k povolení záznamu potřebné; naproti tomu nelze žádosti za vymazání záznamu ihned místa dáti, pakli tento spraven nebyl, nýbrž náleží, o této žádosti dříve druhou stranu slyšeti a proto že prenotaci na jiném pohledávání vydobyté netřeba spraviti proti držiteli hypotéky, nýbrž proti věřiteli, na jehož pohledávání tato prenotace se nachází, nelze již z této příčiny opominouti slyšení věřitele, nežli se o žádosti držitele hypotéky za vymazání rozhodne.

K stížnosti dovolací Michala Patočky změnil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí obou prvních stolic a zavrhnul žadost Josefa Sekáče ze dne 15. září 1869 č. 4346. naprosto; proto že prenotace

na základě pouze ověřeného opisu proti dodání prvopisu dle §. 18. a cís. patentu ze dne 22. dubna 1794 č. 171. sb. zák. s. jenom tehdy povolena býti může, když prvopis právě nějakému jinému úřadu předložen býti musel, Josef Sekáč toho ale ve své žádosti neudal, nýbrž jen za lhůtu jednoho roku žádal, ve které vymazání tohoto pohledávání bezvýminečně provésti doufá, a proto že superprenotace od Michala Patočky vydobyta na pohledávání Jana Prokopa na usedlosti č. 21. v Sudoměři pojištěném jenom proti Janu Prokopovi co dlužníku spravena býti má, nikoli ale proti držiteli hypotéky, jest tedy také jenom Jan Prokop a nikoli Josef Sekáč oprávněn žádati, aby superprenotace pro nespravení vymazána byla jakož §. 18. *c*) dotčeného císařského patentu předpisuje.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 3. března 1870 č. 2143.

J. Helmana.

V ústním pře líčení dovoleno advokátům, aby sporné spisy s sebou přinešené do protokolu vkládali.

V rozepři ústní Morice Běláka s Petrem Kondelíkem pro 4860 zl. s příslušenstvím, u c. k. krajského soudu v Plzni vedené, přinesl zástupce žalobcův k stání dne 18. října 1869 již hotovou repliku s sebou, na kterou se od soudní komise hlava protokolu napsala.

Proti tomuto vložení repliky protestoval zástupce žalovaného jakožto proti jednání nezákonnému, kterým jenom to se docíliti má, aby se písemní jednání, ku kterému se žalovaný nabídl, obešlo. Proto žádá zástupce žalovaného, aby se replika řádně do protokolu diktovala.

Zástupce žalujícího odvětil, že takovýmto počínáním nejen soudům se ulehčí, an se tím mnoho stání uspoří a písaře síly, beztoho sporé, nad míru nenamáhají, nýbrž tím také zamýšlenému se strany žalovaného protahování rozepře se přítrž učiní, o kterémžto protahování již z toho se lze přesvědčiti, že žaloba již dne 12. dubna 1868 podána byla a po projití půldruhého roku rozepře ta teprvé k odpověd dospěla.

Ostatně prý u jiných soudů vkládání sporných spisů při stání se připoustí.

Konečně jest to prý lhostejné, zdali se replika při stání vloží neb do protokolu diktuje, poněvadž opatření zákona jenom k tom

směřuje, aby soudce strany, práv neznalé, o formálnostech poučoval, kteréžto poučování však tam, kde strany advokáty zastoupeny jsou, jest zbytečné.

www.libtool.com.cn

C. k. krajský soud v Plzni připustil výměrem ze dne 19. prosince 1869 toto vložení repliky, **poněvadž** dvorní dekret ze dne 7. května 1795 č. 226. jenom stranám zabraňuje, aby již hotové sporné spisy zakládaly, a to proto, by se pokoutnictví nechovělo, poněvadž vložení písemné repliky druhé straně na škodu není, nýbrž jí ku prospěchu slouží, an se tím stání, k diktování velmi rozsáhlé repliky potřebná, a tedy také útraty uspoří, a poněvadž konečně lhostejno jest, jestli advokát repliku ústně do protokolu diktuje, aneb jestli své písemné, s vůlí své strany se shodující vypracování této repliky vloží, tím rozhodnutí rozepře se urychlí, a tedy také rychlejšího konání spravedlnosti docílí a poněvadž konečně to dostatečně známo jest, že u obchodních a zemských soudů ve Vídni a v Praze ve prospěch urychlení soudnictví, vkládání sporných spisův advokátům se povoluje, aniž by tato praxe od vyšších stolic se kárala.

Stížnost, kterou zástupce žalovaného proti tomu výměru podal, c. k. vrchní zemský soud zavrhl, **poněvadž** dvorský dekret ze dne 7. května 1795 č. 226. sbírky zák. soudních, který advokátům vkládání spisů zakazuje, patrně k tomu čelí, aby advokáti k protahování rozepří zbytečných věcí nemíchali, zde však se čas, jenž konceptní i manipulační personál tomu věnovati musí, ušetří a tedy jednání urychlí.

Mimořádnému dovolání žalovaného nedal c. k. nejvyšší soud místa, any prý dvorské dekrety ze dne 7. května 1795 č. 226. sb. zák. s. a ze dne 26. května 1839 pouze předpisy o tom obsahují, jak se soudci při stáních zachovati jest, aby zneužívání zabránil; v případnosti této však že vložením repliky již připravené do protokolu odpůrci žádná škoda se nestala a žádného zneužívání v tom shledati nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 8. února 1870 č. 1359.

Augustin Plischke.

Zástavní věřitelé nemají práva tomu se opírati, aby pohledávání právem zástavním pojištěné a zaplacené, na někoho jiného bylo převedeno.

www.libtool.com.cn

Antonín Vlk uvedl ve své žalobě dne 28. června 1867 u c. k. okresního soudu v Koplici podané, že Jan Levý, držitel usedlosti č. 7. v Z, pohledávání kontribučenského obilního fondu Rožemberského, 70 zl. stř., na této usedlosti pojištěné již před třemi roky zapravil, nabízeje se dokázati udání tohoto svědkem Aloisem Dichtlem, toho času účetním tohoto fondu a přísahou doplňovací Jana Levého, jenž jej v této rozepři dobrovolně zastupuje, jakož i přísahou rozhodovací, kterouž taktéž jeho dobrovolný zástupce Jan Levý, bude-li vrácena, vykoná.

Na místě kvitance byla prý tehdáž vydána listina postupní ze dne 1. března 1867, kterouž kontribučenský obilní fond Rožemberkský Tomáši Šípkovi své pohledávání 73 zl. 50 kr. r. m. na této usedlosti pojištěné postoupil.

Tento postup jest ale jednání jen na oko; proto že Jan Levý toto pohledávání zaplatil a nikoli Tomáš Šípek.

Poněvadž ale tato usedlost v exekuci prodána byla a žalující podlé rozpočtu trhové ceny se svým pohledáváním propadl, ana částka 73 zl. 50 kr. r. m. před jeho pohledáváním se nacházející k zaplacení přikázána byla, žádal žalující, aby za právo nalezeno bylo: že postupní listina dne 1. března 1867 od kontribučenského obilního fondu Rožemberského vydaná, kterouž tento své pohledávání 73 zl. 50 kr. na usedlosti č. 7. v Z. pojištěné, Tomáši Šípkovi postoupil, nemá platnosti, že dále taktéž nemá platnosti převod tohoto pohledávání na Tomáše Šípka a že na základě tohoto rozsudku vklad této postupní listiny a po případě převod tohoto pohledávání na Tomáše Šípka v knihách pozemečných vymazán býti může.

O žalobě této bylo stručné líčení nařízeno. Žalovaný popřel v odpovědi, že pohledávání 73 zl. 50 kr. od Jana Levého bylo zaplaceno, že postoupení tohoto pohledávání Tomáši Šípkovi se stalo jen na oko, že Jan Levý jest dobrovolným zástupcem žalujícího, proto že žaloby ani nepodepsal; naproti tomu tvrdil žalovaný, že Tomáš Šípek toto pohledávání zaplatil, že rozdělení trhové ceny, jehož se žalující dovolává, již dávno moci právní nabylo, nyní tedy více změněno býti nemůže, že žalující co knihovní věřitel

docela práva nemá, proti tomuto rozdělení nyní námitky činiti, nejsa vydavatelem listiny, jejíž platnost popírá. Uváží-li se konečně, že dle §. 469. ob. zák. obč. knihovně zjištěné pohledávání potud na hypotéce zůstává, pokud se z knih veřejných nevymaže a že žalující ani netvrdil, že Tomáš Šípek neprávně držení pohledanosti té nabyl, jeví se žaloba bezdůvodnou a proto žádal žalovaný, aby byla zavržena.

Po odpovědi shodly se strany o písemném jednání.

V replice uvedl žalující: ačkoli Jan Levý žaloby nepodepsal, přislíbil přec žalujícímu, že ho zastoupí, o čemž se soud, ana se rozepře stručně líčí, snadno může přesvědčiti, pakli ho k soudu povolá, ač uzná-li toho potřebu. Dále uložil žalující žalovanému nevratitelnou přísahu rozhodovací, že za Jana Levého při shotovení postupní listiny od kontribučenského obilního fondu Rožemberského dne 1. března 1867 částku 13 zl. 50 kr. jemu postoupenou do pokladny tohoto fondu zaplatil, a že pohledávání toto tehdáž již dávno od Jana Levého zaplacené bylo.

Bylo-li toto pohledávání tehdy již zaplaceno a věděl-li žalovaný o tom, jednal bezprávně a poněvadž toto jednání na oko jenom ku škodě následujících knihovních věřitelův se stalo, žalovaný ale práva nemá, škodou cizí se obohatiti, jest žaloba tato co žaloba o přednost, oprávněna.

V duplice namítal žalovaný, že Jan Levý ani na replice podepsán není, pročež dle §. 58. ob. ř. s. za dobrovolného zástupce pokládán býti nemůže; dále protestoval žalovaný proti rozhodovací přísaze nevratitelně jemu uložené, poněvadž při tom nebyl, když Jan Levý pohledávání to vyplácel a proto že vědění není žádný skutek, o něm tedy přísahu rozhodovací uložiti nelze; mimo to jest uložena tato přísaha o skutku, jehož v žalobě nebylo. Poněvadž ale žalující doznal, že jest žalovaný držitelem tohoto pohledávání, nemůže tedy vyzván býti, aby právní důvod svého držení jmenoval. Popřev i co ještě dále žalující v replice přivedl, účtoval náklady sporní, trvaje na své prosbě v odpovědi učiněné.

Rozsudkem ze dne 30. března 1869 č. 2862. dal c. k. okr. soud v Kaplici žalobě místa, pakli žalovaný nevykoná přísahy rozhodovací nevratitelně jemu v replice uložené, poněvadž přísahou touto, bude-li od žalovaného vykonána, dokázáno bude, že žalobní prosba veškerého základu postrádá, poněvadž podlé tohoto důkazu žalovaný bezelstným a řádným spůsobem pohledávání svého předchůdce nabyl.

 www.libtool.com.cn

Z rozsudku toho odvolal se žalovaný, ukazuje ve své odvolací stížnosti k tomu, že žaloba hledíc k §. 469. ob. zákona obč. nemá právního důvodu, že přísaha rozhodovací nevratitelná neměla nalezena býti, ana uložena byla nevratitelně o okolnostech, kterých žalovaný nepopřel a ponévadž že Jan Levý dávno před vydáním postupní listiny pohledávání kontribučenského obilního fondu již byl zapravil, žalovanému právě tak málo známo jest, jako žalujícímu; že ale pohledávání, o něž tu jde, řádným spůsobem na žalovaného přešlo, vyplývá již z toho, že postupující jest veřejná pokladna, kteráž by pohledávání řádně zapraveného dále ani nepostoupila, ani neobdrževši zaplacení postupní listiny nevydala.

Rozhodnutím ze dne 16. listopadu 1869 č. 29118. zavrhnul c. k. vrchní soud zemský žalobu Antonína Vlka ze dne 28. července 1867 č. 3459. naprosto.

Příčiny: — — Žalující nedokázal proti odporu žalovaného, že mu Jan Levý v této rozepři dobrovolným jest zástupcem o tom, že tři leta dříve pohledávání toto zapravil, a také neuvedl okolností, ze kterých by souditi lze bylo, že Tomáš Šípek o tomto zaplacení věděl a že s dotčeným obilním fondem ku škodě knihovních věřitelů jednání na oko se stalo.

Podlé vyřízení o zúčtování trhové ceny ze dne 3. července 1867 č. 2856. odstavce 11. udal Jan Levý, že postupní listina jenom proto vydána byla, aby tímto spůsobem Tom. Šípkovi jiná neknihovní pohledávání za Janem Levým byla zaplacena. Jestli že tedy správa obilního fondu a Jan Levý při vydání oné listiny postupní obmyslně jednali, nerozhoduje zde nic, poněvadž v této rozepři nejsou stranou; že by ale Tomáš Šípek při tom neprávně aneb obmyslně byl jednal, nelze dokázati, poněvadž dle §. 469. ob. z. obč. statek za hypotéku daný potud jest zavázán, pokud list na dluh z knih veřejných se nevymaže a pozdější věřitelé teprv po vymazání pohledávání, před nimi se nacházejících na její místo nastoupí; nemají tedy práva tomu se opírati, aby zaplacené pohledávání bylo postupem na někoho jiného převedeno a žádati, aby bylo z knih veřejných vymazáno. Protož jest nerozhodná přísaha, kterouž soudce první stolice byl nalezl a zároveň jí nelze připustiti ve spůsobě nevratitelné; neboť na žalujícího náleželo, aby se o to postaral, by jej Jan Levý v této rozepři dobrovolně zastoupil a žalující okolnosti, kteráž obsahem této přísahy jest, jenom přísahu vratitelnou žalovanému uložiti mohl.

K dovolání žalujícího potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského a to z následujících **příčin:**

Aby prosba žalobní právního měla základu, muselo by dokázáno býti, buď že pohledávání žalovaného a tudíž i jeho právo zástavní pominulo, aneb že naň toto převedeno býti nemohlo, ponévadž již jeho předchůdci pominulo aneb že postup ze dne 1. března 1867 jenom na oko se stal.

Žalující ani v jednom ani v druhém směru důkazu neprovedl, ano důkazu o tom ani nenabídnul, důkaz tento také neplyne z okolností, o kterých soudcem první stolice připuštěna byla přísaha rozhodovací.

Shodli-li se knihovní věřitel a dlužník a někdo jiný o tom, že má pohledávání věřitelovo za zaplacené se pokládati, jestli že své právo zástavní oné třetí osobě postoupí, přechází právo zástavní na osobu tuto, ať již kdokoli pohledávání zaplatil. Jednání toto není ani jednáním na oko, ani převodem práva zástavního již pominulého ani pominutím dluhu naproti novému věřiteli zástavnímu. Na tomto mohlo by se jenom vyplacení umluvené hodnoty žádati, pakli jí posud neodvedl. Proto byla vším právem žaloba naprosto zavržena.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. dubna 1870 č. 13525.

J. Hellmann.

Soudní sluhové nemohou, když relaci o vykonané exekuci podali, žádná vysvědčení o nedostatku jmění exekutova vydávati.

Leopoldu Včelákovi povolil c. kr. měst. deleg. okresní soud v Plzni exekuční zájem, odhad atd. svrchků Bernardu Modrákovi v Liticích náležitých, pro pohledávání 62 zl. 75 kr. r. m. s příslušenstvím.

Při vykonávání této exekuce shledal soudní vykonavatel, že list na výdělkovou daň synu exekutovu, Ignáci Modrákovi, svědčí, pročež v kupeckém krámu žádných exekučních skutků nevykonal.

Dále se shledalo, že veškeré ostatní svrchky exekutovi náležité, pro pohledávání 300 zl. jiného věřitele exekučně již zajmuty a odhadnuty byly, pročež soudní sluha exekuci Leopoldu

Včelákovi povolenou v původním protokolu o vykonaném exek. zájmu a odhadu napsaném, poznamenáním přístupu vykonal; a dal soud o tom oběma stranám věděti.

www.libtool.com.cn

Dne 31. prosince 1866 žádal u c. k. okresního soudu v Plzni Leopold Včelák, aby týž soud soudnímu sluhovi nařídil, by tento vysvědčení §. 348. ob. ř. s. předepsané vydal, a aby se pak jemu (žadateli) podalo.

Výměrem ze dne 30. ledna 1870 č. 16265. zavrhl však c. k. okresní soud v Plzni tuto žádost, poněvadž strana vysvědčení §. 348. ob. ř. s. předepsané na soudním sluhovi hned po vykonaném soudním zájmu a to tak dlouho, dokud o výkonu soudní relaci nepodal, žádati může, od okamžiku podané relace však taková prosba více místa nemá, nýbrž nedostatek věcí jiným spůsobem, tak na př. přepisy protokolů atd. vykázán býti musí, nebo jinak by se soudnímu sluhovi přičítal vedlé soudu samostatný úřad, což by se předpisům platným příčilo.

Stížnost Leopolda Včeláka proti tomuto výměru podanou c. k. český vrchní soud zemský zavrhl proto, poněvadž se rekurrentovi již dne 20. ledna 1866 pod č. 216. povolilo opatření přepisů relace soudního sluhy a protokolů, jichž se to týká, poněvadž dále protokol ze dne 9. září 1862 i s poznamenáními jemu připojenými seznam věcí u exekuta nalezených obsahuje, o úředních spisech však, které do soudního schování převzaty byly, jenom soudu a nikoliv soudnímu sluhovi vyřízení dávati náleží.

Rozhodnutí c. k. českého vrchního soudu zemského ze dne 24. dubna 1867 č. 10563.

Augustin Plischke.

Zprávy

o týdenních schůzích právnické jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 10. března 1870.

Předseda: Starosta pan Matěj Havelka, rada c. k. vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: 2. jednatel dr. Jos. Sobička.

Členů bylo přítomno: 18.

I. Pan předseda oznamuje, že se hlásí vstoupiti do Jednoty právnické pp. dr. Antonín Kottner a dr. Ferdinand Budil. Nebylo činěno

námitek a byli tudíž oba tito pánové všemi hlasy do Jednoty právnické přijati.

II. Pan dr. Hanč navrhuje, aby zřízena byla komise k vyhledání nových místností pro Jednotu právnickou a odůvodňuje návrh svůj tím, že před týdnem Jednota právnická sejíti se nemohla, poněvadž aula byla uzavřena a síně zasedací nebyla ni vytopena, ni osvětlena. Když byl pan prof. Randa k tomu poukázal, že komise taková již zvolena byla a když p. starosta ukázal k tomu, že před týdnem byly universitní prázdniny masopustní a tím že omluviti lze, čeho p. dr. Hanč vytýkal, upustil tento od svého návrhu.

III. Pan předseda oznamuje, že „Všehrd" (spolek českých právníků) zve členy Jednoty právnické do své první zábavy na ostrov Žofínský ku dni 16. března 1870. Přípis „Všehrdu" byl panem zapisovatelem přečten.

IV. K rozmluvě o poslední přednášce pana dr. Bürgla nikdo se nepřihlásil, pročež zahájil na základě případu praktického p. Karel Dressler rozpravu o otázce, zdali výpověď vedlé cís. pat. z r. 1858 daného pro věci projednací místa má i v případě, pakli užívání místností nezakládá se ani na smlouvě pachtovní ani na smlouvě nájemní.*)

Když byl pan K. Dressler sporný děj vylíčil, přikročilo se, než byly sděleny nálezy soudní, k prozpravě.

Pánové dr. Kaizl, dr. Bürgl a dr. Randa byli pro to, aby obranám bylo dáno místa, ana výpověď se nezakládá na smlouvě nájemní neb pachtovní.

Hledě k tomu, že všichni z těchto 3 pánů členů pro tentýž náhled se vyslovili, upozornil pan starosta na to, aniž by však ve věci rozhodovati chtěl, že poměr obligační mezi stranami jest takový, jakého vyžaduje nájem, totiž koupě užívání věci; na základě toho bylo by možno uznati oblig. závazek za takový závazek, jaký vychází ze smlouvy o nájmu, a zavrhnouti tudíž obrany proti výpovědi podané.

Ve své replice poukazovali pp. dr. Randa a dr. Bürgel k případům, kdy byt dán byl in partem salarii, jak to zejmena bývá u domovníků, kde tudíž není ani služebnosti, ani smlouvy, kteráž by dávala titulu k služebnosti, ani smlouvy o nájem, poněvadž vůle stran nesměřovala k tomu, najímati a pronajímati.

V případech těch vidí oba pánové pouhé užívání místností z obligačního titulu jiného, za kterouž příčinou v případech těchto žalovati slušší na vyklizení.

---

*) Viz „Právník" č. V. r. 1870 str. 168.

Když byl p. prof. Randa ještě záporně odpověděl k otázce pana starosty, zdali lze vypověděti dle patentu z r. 1858 v případě, kdy za služby dává pán služebníku svému mimo plat též byt proti čtvrtletní oběma stranám přislušící výpovědi, shodli se veškeří pánové, jenž na rozmluvě té podílu měli, na tom, že de lege lata výpovědi dle patentu z r. 1858 v případech vytknutých užiti nelze, že však de lege ferenda přáti jest, aby výpověď dle patentu toho místa měla i v případech, když užívání místností nezakládá se na smlouvě nájemní neb pachtovní, nýbrž na smlouvě jiné.

Ku konci byly pak p. Dresslerem sděleny nálezy soudní ve všech 3 stolicích.

Týdenní schůze dne 24. března 1870.

Předseda: Náměstek starostův pan prof. dr. Ant. Randa.

Zapisovatel: 2. jednatel dr. Josef Sobička.

Členů bylo přítomno: 14.

I. Pan předseda oznamuje, že se hlásí vstoupiti do Jednoty právnické pp. dr. Václav Bureš, advokát v Chrudimi a dr. Antonín Zadina na Horách Kutných. Nebylo činěno námitek a byli tudíž oba tito pánové všemi hlasy do Jednoty právnické přijati.

II. Pan dr. Voženílek přednášel o kupeckém retenčním právu v konkursu.

Po přednášce vyslovil p. předseda panu přednášejícímu slovy vřelými díky za velezajímavou přednášku, vytknuv zvláště bystrost a důkladnost, s jakou p. přednášející věc ze všech stran byl probral.

Poněvadž přednáškou již čas valně byl pokročil, byla rozmluva o přednášce odročena.

Dr. Jos. Sobička.

Týdenní schůze dne 28. dubna 1870.

Předseda: starosta p. M. Havelka, rada c. k. vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: 1. jednatel p. dr. R. Nittinger.

Členů bylo přítomno: 19.

I. Přijati jsou za členy řádné pp. dr. Adolf Jedlička, advokát v Praze a dr. Jakub Tausig, advokát v Benešově.

Naproti tomu vzato na vědomí, že p. J. S. Skrejšovský ohlásil vystoupení své z jednoty a že tudíž příspěvky téhož za r. 1868, 1869 a 1870 mezi nedoplatky vymazati se mají.

II. Podal jednatel pan dr. Rob. Nittinger následující výkaz

příjmech a výdajech jednoty za čas od 9. února až do 28. dubna 870, pol. 1. až 33. včetně:

www.inbook.com.cn

A. Příjmy:

Odevzdány byly předešlým p. jednatelem drem J. Strakatým			
lůžka české spořitelny svědčící jednotě právnické	1360 zl.	30 kr.	
hotovost	44 „	05 „	
dohromady . .			1404 zl. 35 kr.
Dále přijato bylo ročních příspěvků pp. členů sice:			
za rok 1868	4 zl.	— kr.	
za rok 1869	28 „	— „	
za rok 1870	148 „	— „	
dohromady . .			180 „ — „
eplatek jednoho p. člena			1 „ 18 „
pošty vyplaceno za legitimační lístky zaslané venkovským pp. členům			1 „ 16 „
za za 1 výtisk institucí Justinianových prodaného členu p. dru Janu Palackému			1 „ 20 „
veškerý příjem			1587 zl. 89 kr.

B. Vydání:

Sl. redakci „Právníka“ přiřknutá valnou hro-			
adou ze dne 10. února t. r. náhrada			200 zl. — kr.
íplatky na honoráře „Právníka“ v únoru a březnu t. r.			23 „ 65 „
věci tiskové a sice:			
inserty			17 „ 44 „
500 lístků legitimačních			5 „ — „
300 zpráv jednatelských za r. 1869			16 „ — „
120 pozvání k přistoupení k jednotě			3 „ 50 „
200 programů valné hromady			2 „ 50 „
pedování 283 zpráv jednatelských za rok 1869 členům i nečlenům, těmto s pozváním, by k jednotě přistoupili, taktéž známky poštovní k tomu . .			7 „ — „
% odměna za vybrání 26 ročních příspěvků od pražských pp. členů			5 „ 20 „
a předplatní na časopis „Revue de droit“ za rok 869			5 „ 18 „
a			1 „ 65 „
veškerá vydání			287 zl. 12 kr.

www.libtool.com.cn

Odrazí-li se od příjmů . . . . . 1587 zl. 89 kr.
vydání . . . . . 287 „ 12 „
zbývá 28. dubna 1870 čistých . . . . . 1300 zl. 77 kr.
z čehož uloženo v české spořitelně 1260 zl. 30 kr. a hotových jest 40 zl. 47 kr. Zpráva tato vzata jest k vědomosti.

III. Po té započal p dr. Karel Bürgel přednášeti „o zásadě účinnosti a nových zákonodárných pokusech v oboru civilního řízení," kterážto přednáška otištěna jest v „Právníku" v seš. IX. na str. 253. a v seš. X. na str. 311.

IV. Posléze p. prof. dr. Randa jal se přednášeti „o deskách zemských", odloživ ukončení na některou ze schůzí nejblíže příštích.

Dr. R. Nittinger.

Deník.

Třetí valná hromada jednoty c. k. notářů v království českém odbývala se dne 15. května 1870 v Praze za předsedání starosty jednoty dra Jaroslava Rilke a u přítomnosti 22 členů.

Ze zprávy o činnosti výboru vyjímáme: Činnost výboru směřovala především k tomu, aby nový řád notářský upraven byl tak, jak toho potřeby notářů i obecenstva vyhledávají; k tomu konci spojila se jednota s jednotami notářů dolno-rakouských a moravsko-slezských ku společné petici, která předložena byla sněmovně poslanců. V petici této dovoláváno se především toho:

1) aby pravidlem se ustanovilo, že legalisování listin díti se má jen od notářů, a výminky aby dopouštělo se jen tam, kde v okrsku soudním notáře není;
2) aby pověřování notáři rozšířilo se co možná nejvíce;
3) aby zřídila se zemská kolegia notářská.

Další články po návrhu jednoty české ještě zvláštního povšimnutí hodné, totiž aby ustanoveno bylo, že listiny, na jichž základě způsobiti se má knihovní vklad věcného práva k statkům nemovitým aneb přeměnění neb zrušení práva věcného již vloženého, mají býti zdělány od notářů aneb že má později dostati se jim toho, čeho se při jednáních před notáři vyhledává; 2) aby užívání notářů při jednáních předních v řízení nesporném bez odkladu se zevrubně upravilo — nezahrnuty v petici, poněvadž se zahrnutí jich jednotě dolno-rakouské nezdálo býti na čase.

Další péči svou obrátil výbor k tomu, aby notářství přibývalo mladších sil, — koncipientů notářských; velkou závadou zdálo se a

jest v tomto kuse, že praxe notářská dle nového řádu advokátního započítá se do praxe advokátní kandidátům advokacie. Výbor žádal na ministerstvu práv, aby dodatkem k řádu advokátnímu hledělo odstraniti tuto závadu rozvoje stavu notářského. Ministerstvo však nevyhovělo žádosti této, poněvadž prý zkušenosti, jichž o řádu advokátním posud z praxe se nabylo, jsou příliš skrovné a tudíž z nich potřebu změn v zákoně odvoditi nelze.

www.liptool.com.cn

Výbor činil také prostředníka mezi notáry, kteří koncipienty hledali a mezi koncipienty, kteří služeb si hledali, aby tímto spůsobem potřebám členů jednoty se hovělo.

Také o to se výbor všemožně přičiňoval, aby soudové vyjednávání pozůstalostí notářům svěřovali a tím agenda notářská se rozšiřovala; přáním jeho vyhověl zejmena okresní soud pro staré a nové město pražské.

Poněvadž řízení narovnací přestala, správa mas konkursních v Praze však notářům se nesvěřuje, zmenšila se agenda notářů pražských značně; výbor žádal tudíž, aby uprázněné místo notářské v Praze se neobsadilo a počet notářů v Praze budoucně o třetinu se zmenšil; oné žádosti jeho vyhověno; tato posud není vyřízena.

Výbor sestavil a vydal nový ouplný seznam notářů v Čechách a zařídil druhé vydání polohopisného plánu Prahy a okolí pražského.

Podána konečně dle přání valné hromady žádost k vrchnímu soudu zemskému o zamezování pokoutnictví a kde potřeba toho se udála, přihlíženo k tomu, aby poctivost stavu notářského skutky členů nebyla ublížkována.

Zpráva výboru schválena, rovněž i zpráva účetní pokladníka pana not. Hirsche; ze zprávy účetní vychází, že přijato celkem 678 zl. 43 kr., vydáno 250 zl. 74 kr., zbývá tudíž 427 zl. 69 kr. a příspěvek roční 1 zl. okázal se býti dostatečným.

Po delším rokování schváleny na to návrh p. not. Heindla, by výboru se uložilo, by pečoval o provedení minist. nařízení ze dne . května 1860 také v okresech venkovských (v příčině vyjednávání ozůstalostí); — dále návrh dra Uchatzyho, aby v tomto směru nromáždil se materiál z praxe se naskytající vždy dále, aby se ho budoucně v rozhodné chvíli mohlo užiti, a návrh p. not. Heindla, by výbor o to pečoval, by správa mas konkursních také notářům se nikazovala.

Živé rokování vzniklo návrhem p. not. Hirsche, aby jednota shodně ohradila se proti naříknutí, jehož si dovolil proti ní notář likenovský dr. Karel Leop. Löwy v č. 19. vídeňského časopisu notář-

www.ibtool.com.cn

ského r. 1870.*) Konstatováno tu od výboru a presidia, že dr. Löwy 1½ roku zapisován byl co člen jednoty, že 5—6krát byl upomínán, aby příspěvek roční zapravil aneb zdali vystupuje se prohlásil, že však na žádný přípis jednoty ani neodpověděl, kdežto jiný notář z Boru (z Haidy) ohlásil, že pro český směr, který v jednotě vládne, k ní přistoupiti nemůže. — Konstatováno tu od předsedy i všech řečníků, Čechů i Němců (zejmena dra Uchatzyho a dra Trojana), že od prvopočátku a po celý čas, co jednota trvá, vždy rovného práva obou jazyků zemských bedlivě bylo šetřeno, že každému vždy plná toho přána byla vůle, aby mluvil a psal jazykem tím, kterým mu bylo libo, ano že právě Češi i německým jazykem mluvívali, aby jim rozuměno bylo i od Němců, jazyka českého neznalých. Osvědčeno na konec slavně od všech přítomných jednohlasným usnesením, že v jednotě mezi Čechy a Němci vždy úplný mír a rovnost panovaly jako snad v žádném jiném spolku a že tudíž útok dra Löwyho jest zhola bezdůvodný.

Po té předsevzaty doplňovací volby výboru i zvoleni: pp. Čapek, Kardaš, dr. Peška, dr. Uchatzy, rytíř Peche a A. Zlatník; mimo rytíře Peche byli všichni již dříve členy výboru.

---

*) Časopis notářský uveřejniv seznam členů jednoty notářů v království českém, podotkl, kterak mnozí notáři posud spolku si nevšímají. Na to píše dr. Löwy: „Mnohem důležitější příčina tohoto vzdalování se plyne z politování hodných různic národních, které bohužel zejmena v Čechách neustálým štvaním agitatorů českých a vší míry prázným počínáním si listů stranických přivedeny byly na denní pořádek — —. Ačkoli všeobecně známa jest povolnost Němců, kteří raději stokrát ustupují jiným národnostem, než aby jim ublížili, přece sítě nesvornosti vždy opět a opět se rozsévá a s otázkou jazykovou národní švindl se tropí; věc tak již dospěla, že Němcům nemožným učiněno, scházeti se s Čechy a pobyt v hlavním městě země ztrpčuje se jim urážkami (insulty), ano i vzdělaní lidé hledí vyznamenati se v tomto směru, spolky čistě vědecké a odborné mají za svou povinnost účastniti se tohoto švindlu a vylučují řeč německou co možná z jednání svého, ačkoli ji dobře znají: za takovýchto okolností zajisté každý spravedlivým shledá, že němečtí notáři k spolku nepřistupují, ano mnozí, kteří dříve členy byli, z něho vystoupili. Již tím vysvětluje se, proč ze 176 notářů v Čechách jen 71 jest členy jednoty. Sapienti sat.“

www.libtool.com.cn

Knihovní vydržení vlastnického práva (§§. 1461., 1463., 1467.—1477. ob. zák. obč.).

Podává JUDr. **Antonín Randa**, c. k. řádný prof. práv.

V případě vydržení ve smyslu římského práva (usucapio) jest fisické držení základem nabytí práva. V případě, o kterémž tuto jednati chceme, jest základem tím držení knihovní (Tabularbesitz). Kdož totiž po jistý čas bez odporu za vlastníka nemovitého statku ve veřejných knihách zapsán byl, nabývá vlastnictví knihovním vydržením (t. zv. Tabularersitzung). Čím jest při vydržení pravém (usucapio) držení faktické, tím jest při vydržení tabulárním držení knihovní (zápis, vklad). Ostatek platí o podmínkách knihovního vydržení vůbec vše to, co o vydržení pravém, an zákonník v §§. 1460.—1477. o něm jakožto o species vydržení vůbec jedná.

Vydržení knihovní dnešního rak. práva jest právní útvar zcela zvláštní, jenž v legislaci naší doby hledá sobě rovného. Základem jeho jest jádro domácí, forma jest římská. Starodávné promlčení knihovní totiž objevuje se nám v rouše římského vydržení.[1]) Podstatného rozdílu mezi vydržením fisickým (usucapio)

[1]) Historický vývin jest následující: Kdežto vedlé římského práva vydržením (usucapio) práva nabýváme a promlčením (praescriptio) práva pozbýváme, seznáváme jak v právu germanském tak v právu slovanském (zejmena českém) případy, v kterých jaksi splynuly obojí podstatně rozdílné ústavy: praescriptionis acquisitivae et extinctivae. V popředí vstupuje totiž jednak jistá skutečnost (na př. držení, zápis knihovní) na straně nabyvatele, jednak mlčení (neodporování) se strany odpůrcovy. Následkem obojí okolnosti promlčí se právo se strany jedné a nabývá se proti všemu odporu se strany druhé. Tak na př.

a vydržením knihovním (praescriptio tabularum) shledáváme dle dnešního práva jen potud, pokud se dotýče základu; rozdílové ostatní zejmena času se dotýkající jsou vedlejší a spočívají

---

vedlé četných německých pramenů středověkých jest ten, kdož věc nemovitou po dobu jednoho roku 6 neděl a 3 dnů po soudním odevzdání neb dědickém nápadu pokojně bez odporu jiných držel, z vlastního práva („rechte gewere") proti všem nárokům pojištěn. Srov. hlavně Sachsensp. II. 42. §. 2. a 44., Magdeburg. R. I. 22. — Albrecht, Gewere st. 100 sq., Gengler, D. P. R. I. §. 55.; Gerber, P. R. §. 101.; Kraut, Vorl. §. 99.; Bluntschli, P. R. §. 62.; Walter, D. R. G. II. §. 534. Vždy však tu zapotřebí bylo faktického držení na základě soudního odevzdání (Auflassung) neb posloupnosti dědické. Srov. Bluntschli, l. c. odst. 2.; Walter, l. c. Pro vynikající vliv ominutého odporu nazývá se tento spůsob nabyvací: promlčení (Verschweigung). Srov. Unger, Syst. II. str. 280., 284. Avšak nikoliv o tento německý ústav opírá se knihovní vydržení rak. práva, jak se naši spisovatelé obyčejně domýšlejí (srov. hlavně Walter, D. P. R. §. 129.; Gengler, §. 557.; Unger II. str. 284. p. 106.), neboť o knihovním zápisu co základu promlčení v oněch pramenech německého obecného práva není ani stopy; a jediný zcela partikulární hamburský statut (z roku 1270 I. §. 6.), jenž se o zápisu do Erve-Bocku" zmiňuje, zajisté nebyl zřídlem našich středověkých zřízení zemských ze XIV. věku. Rakouské „vydržení tabulární" spočívá kmenem svým spíše v staročeském právu. Bylo totiž základní zásadou staročeského práva: že cokoliv do desk zemských zapsáno bylo, po uplynutí let zemských (totiž tří let a 18 neděl) proti všem nárokům zabezpečeno jest. Toliko do tří let a 18 neděl od kladení zápisu do desk může se platně „otpor" do desk vložiti, který těmito slovy končí: „to chci okázati před pány, když mi toho potřebie bude". Tak ustanovuje již nález panský z r. 1348 (Codex J. B. II. 2. str. 23., 24. . . . „dědin, které by se soudem obdržely, kdo by na nich v 3 letech a 18 nedělích nepanoval, bude jemu to se škodou a právu jeho ku pohoršení." Podobně Kn. Rožmb. (Arch. Č. I. 463.), tak i Všehrd, str. 346., 350. Srov. také Vlad. Zříz. Z. lit. D. 37. (Archiv Český V. str. 124.: Nalezli vuobec za právo na plném soudě ... že kterýžkolivěk člověk drží dědictví některé neb zbožie kdečkoliv v království česk. v pokojném držení za krále Václava slavné paměti, též nynie i potom po 3 léta a 18 nedělí bez nárokuov, že toho požiti má, neb jest i prvé za právo bylo." (Usnešení ab a. 1456). Základem nabytí jest tedy: jednak zápis, jednak opominutí „otporu"; a prameny mluví tu o „promlčení." (Vlad. Zř. Z. čl. 224). Totéž ustanovení nalezáme v „Obnoveném Zříz. Z." (1624.) Lit. O. 19. P. 21. 14. a Nov. decl. Ll. 1.,

www.libtool.com.cn

lůvodech jediné historických. Protož nelze se stanoviska systetického dnešní vydržení knihovní pokládati za zvláštní druh nácího „promlčení“ (jak Unger, Syst. st. 284. činí), jakkoliv jisté v tomto ústavů kořenů svých má, nýbrž vydržení knihovní jevuje se nám za zvláštní spůsob nabyvací, vydržení fisickému rka paralelně po boku běžící. Zejmena nelze ze stanoviska gmatického rozhodné váhy klásti na ominutí t. sv. odporu, 1476.: „ohne Widerspruch“), ano podání dnešního odporu ve mě žaloby na držitele knihovního nemá významu a účinku ho, než podání žaloby na držitele fisického při vydržení pravém: liž účinek ten, že se jím vydržení přetrhuje (§. 1497.).[2])

---

s tou ovšem důležitou úchylkou, že se na domácí knihovní promlčení jižjiž zúplna přenášejí náležitosti římské usucapio. Však i tu zachovává se starý kmen a základ: knihovní vklad: possessio muss sein ... publica, dass nämlich der possessor selbiges durch die Landtafel erblich gehabt und damit besessen. A v této spůsobě přešlo vydržení tabulární do haličského a z toho do všeob. obč. zákonníka. — Doložiti sluší, že náležitosti vydržení římského: bona fides a justus titulus jak germanskému tak i českému právu naprosto neznámy byly. (Srov. ohledně prvějšího: Gerber, §. 101. p. 11.; Bluntschli, l. c.; Gosen, Kleines Kaiserr. §. 16.; jinak ovšem Albrecht, str. 105; Unger, II str. 284. p. 105.) — Že týž právní ústav „promlčení“ jak v právu německém tak v právu českém věku XIII. a XIV. nalezáme, lze snad vysvětliti jednak příbuzností kmenovou a blízkým vzájemným stykem obou národů, jednak přirozeností principu: že to, co prostřednictvím soudu se dělo, po jistém čase považovati dlužno za neporušitelné. (Srov. Tomaschek, Deutsch. R. in Oesterr. st. 3.) Ostatek nelze nepřehlížeti podstatnou rozdílnost základu obojího promlčení: tam držení fisické, tu zápis knihovní, o rozdílu času naprosto pomlčíc. — Také polské, mazovské a srbské právo znají ústav promlčení (przedawnienie, davność), a sice jak Lelewel za to má co ústav dávný, kdežto Macejowski, Slawische Rechtsgeschichte (übers. v. Russ u. Nawrocki) II. str. 277. a 278., původ jeho v cizině hledá. — Za našich dnů zachoval se podobný spůsob nabyvací jediné v Hamburku a v Lübeku. Srov. Kraut, §. 98. a Gengler, D. P. R. I. §. 55.

[2]) Jinak ovšem dle německého a staročeského práva, dle nichž ominutí odporu proti soudnímu jednání bylo jedinou podmínkou nabytí práva. Vedlé staročeského práva musel se „otpor“ (contradictio) „vložiti do desk zemských nejdéle do 3 let a 18 neděl, od kladení v desky počítaje“ a odporující musel odpor svůj před soudem „okázati“ (spraviti); pakli „neokáže anebo nestane, svú

www.libtool.com.cn

Vydržení knihovní jest (podobně jako vyd. fisické) buďsi řádné neb mimořádné (§§. 1460. násl. a §. 1477.).

A) Řádné vydržení knihovní.

Podmínky jeho jsou:

1) **knihovní zápis** (§. 1467.) Aby knihovní držitel byl zároveň faktickým držitelem, toho potřebí není.[3]) Pouhá prenotace práva ovšem nestačí, třeba by se později byla spravila; neboť účelem prenotace jest jediné zachování přednosti (§. 438); v jiném směru neúčinkuje spravení zpět;[4])
2) **bezelstnost** (bona fides) a
3) **pořádnost** (titulus) knihovního držení (Arg. §. 1460. a postavení §. 1467. v kapitole o řádném držení, konečně historický vývin ústavu zejmena Obnov. Zříz. Z.: P. 21. 24. a Nov. decl. L. l. 1.).[5]) Požadavek pravosti držení (§. 1464.)

---

při ztratí.“ „Nálezové, kterýmiž se otpoři rozsuzují, mají psáni býti v dskách.“ (Všehrd, str. 350., 351. a 354.) Spravení stanií se buďsi hned po odporu neb při nejbližším súdě. (Sr. Demuth, Gesch. d. Landtafel in Mähr. str. 151. Nález z roku 1475; Ctibor z Cimburku, tamtéž str. 45. a Ctibor z Drnova str. 44. a 48.

[3]) Důkazem toho jest netoliko historický vývin tohoto ústavu, jak v pozn. 1. vypsán byl, nýbrž i znění zákona (§. 1467., zejmena posl. věta), pak dv. dekr. ze dne 29. srpna 1818. č. 1488. V tom se také všichni naši spisovatelé i soudní praxis shodují. Srov. Unger, II. str. 285. p. 9.; Stubenrauch, II. 580., kterýž ale mylné důvody uvádí; Kirchstetter, str. 639. p. 1. — Vydržení knihovní a fisické mohou tedy dle okolnosti vedlé sebe běžeti; přednost přísluší pak tomu, jenž je dříve dokonal.

[4]) Jiného náhledu Stubenrauch, II. str. 580. Však netoliko §. 1467., nýbrž i dv. dekr. ze dne 29. srpna 1818 §. 4. předpokládá výslovně intabulaci práva („einverleibt“). Tomu svědčí i historický vývin — neb prenotace starému právu jest neznáma — pak i okolnost ta, že by se jinak na odpůrce dle okolnosti zcela marně uvalovalo břímě žaloby („odporu“), na př. když prenotace spravena nebyla.

[5]) To nemůže tedy býti pochybné, jak Stubenrauch II. str. 581. 5) míní! („Jedenfalls ist die Sache sehr zweifelhaft.“) Dv. dekr. ze dne 18. srpna 1818 nemůže vzbuzovati pochybnosti, an se v úvodu svém výslovně za pouhé vysvětlení §§. 1460. a násl. prohlašuje a této otázky nikterak se nedotýká. Pro náš náhled jest Unger, II. str. 284. pag. 105., Kirchstetter, st. 639. pozn. 1. i Stubenrauch sám l. c., ze starších Mraczek, Verjährung 1801. str. 101. — Německému a staročeskému právu jsou ovšem po-

při knihovním držení žádného významu nemá; vždyť toliko při fisické držbě mysliti lze nabývání vi, clam, precario.[6])

1) Uplynutí času, kterýž jest buď:
   a) obyčejný čas vydržení, jenž obnáší tři leta (§. 1467.),[7]) buď
   b) kromobyčejný čas vydržecí. Sem náležejí případy tyto:
      α) Naproti hromadným osobám jest dle §. 1472. šestiletého vydržení zapotřebí.
      β) Kdož vlastnictví neobmezené takových statků vydržeti chce, jichžto vlastnictví jest děleno, na př. pozemky fideikomisní, potřebí má 40letého držení (§. 1474.).
      γ) Naproti nepřítomným osobám jest potřebí, aby se čas pravidelný dvojnásobně vyčkal (§. 1475.), jak podrobněji shora vyloženo bylo.

žadavky bezelstnosti a pořádnosti neznámy. Srov. Sachsensp. III. 83. §. 2.; Všehrd, str. 350.; Walter, D. R. Gesch. §. 534.; Kraut, §. 99. a pozn. první.

[6]) Podrobný důkaz toho srov. v mé knize Besitz §. 5. — Přes to uvádějí naši komentatoři požadavek pravosti i při tabulárním vydržení! Nejasně Kirchstetter, l. c. — Protož nezmiňuje se také Nov. decl. L. l. 1. o této podmínce, kdežto všechny ostatní široko vypisuje.

[7]) Tato lhůta vzata jest ze zemského práva českého, kteréž vytknulo dobu 3 let 18 neděl. Srov. Ondřej z Dubé §. 119.; Všehrd str. 350. a Obnov. Zříz. Ferd. O. 19. Nov. decl. cit. (Starší německé právo a městská práva vyměřují dobu: von Jahr und Tag. Srov. Sachsensp. III. 83. §. 2. a česká městská práva F. 21. 33.) Vůbec platí lhůta 3 let a 18 neděl ohledně veškerých práv majetkových co starobylá obecná lhůta promlčecí. Srov. Kn. Rožmb. Arch. Čes. 463. 484. „že léta vydržal tři neb dědinná“; Všehrd, VI. 14.; Jireček, II. str. 272. vysvětluje lhůtu tří let („let dědinných“) dobou, ve kteréž se dokonával oběh hospodářství rolního na tři obory (ozim, jař, úhor). Lhůta 18 neděl pak vysvětluje se tím, že při důležitějších rozepřích trojího půbonu potřebí bylo a lhůty mezi jednotlivými půhony obnášely šest neděl, což činí při třech půhonech 18 neděl. (Kn. Rožmb. Arch. Č. I. 462.; k tomu Brandl, Řízení staročeské, v „Právníku“ z roku 1869 str. 199.; Haněl, tamtéž str. 152.; Kn. Drnov. str. 44. však takto vysvětluje onu lhůtu: „A tomu tak rozuměj: že kdyby přešlo šest práv, totiž šest sněmů soudících, neb vždy dva sněmy bývají v jednom roce když práva zastavena nejsou.“

B) Mimořádné vydržení knihovní.

www.libvod.com.cn

K mimořádnému vydržení t. j. takovému, kteréž nejméně 30 roků trvá, nevyhledává se titulu, nýbrž stačí třicítileté pokud se dotýče čtyřicetileté bezelstné knihovní držení (§. 1477.). Otatek platí vše to, co o mimořádném vydržení fisickém. Čas vydržení počíná běžeti ode dne knihovního zápisu. (Dv. dekr. ze dne 29. srpna 1818 č. 1488.)[8]) Podobně řídí se objem vydržení knihovního podle knihovního zápisu (§. 1467.).

Ve souvislosti s §§. 1460. až do 1477. musí se vykládati důležitý však velmi nejasně sepsaný dodatek k ob. zák. obč., totiž dv. dekr. ze dne 29. srpna 1818 č. 1488., jehož §. 4. zní takto:[9]) „Kdo chce popírati platnost listiny do veřejných knih vložené, musí v zákonní lhůtě promlčecí, kteráž počítati se má ode dne vkladu na účastníky podati řádnou žalobu.“ — V případnosti té má se dle téhož nařízení k žádosti žalobce ve veřejných knihách ihned poznamenati (anmerken), že dotýčná položka knihovní jest sporna (streitig); a to patrně k tomu konci, aby se nikdo nemohl odvolati k §. 1500. zák., totiž předstírati, že jednal maje důvěru ve veřejné knihy. Po skončené při budiž dle případu buď poznámka „spornosti“ buď listina sporná k žádosti strany vymazána.

Tímto dekretem nechtělo zákonodárství dáti ustanovení nové v ten smysl, že uplynutím doby „promlčecí,“ správně: vydržecí naprosto jest nemožno, žádati za výmaz práv do veřejných knih

---

[8]) Protož musí se den knihovního vkladu ve veřejných knihách zvláště poznamenati. Dv. dekr. ze dne 4. června 1819 č. 1567.

[9]) „Wer die Giltigkeit einer ... einverleibten Urkunde bestreiten will, muss binnen der gesetzlichen Verjährungsfrist, welche von dem Tage der Eintragung in die öff. Bücher zu rechnen ist, gegen die Theilnehmenden eine ordentliche Klage auf Löschung dieser Urkunde überreichen.“ — Patrně nesprávně mluví se o „Urkunde“ a „Verjährungsfrist“. Neboť nikoliv o listinu, nýbrž o právo na základě listiny vložené jedná se tu; a nikoliv promlčením, nýbrž knihovním vydržením (§. 1467.) pojistí se právo „proti všemu odporu.“ Že tomu tak jest, dokazuje i úvod toho dv. dekretu, jenž dotýčné nařízení výslovně za pouhé vysvětlení §§. 1467. a násl. ob. zák. obč. prohlašuje. „Um bei der in dem neuem b. G. B. angenommenen kürzeren Verjährungsfrist das Privateigenthum ... sicherzustellen.“ Zkráceny byly toliko lhůty vydržení. Srov. také Kirchstetter, str. 639. a Krainz, „Ger. Ztg.“ 1858 str. 58.

www.libtool.com.cn

ených: nýbrž zákonodárce vytknul nemožnost takového výmazu
om pro ten případ, když by právo v listině obsažené
lo knih vložené od druhé strany vydržením knihov-
n nabyto bylo, k čemuž zapotřebí jest splnění výminek zá-
nem občanským předepsaných, zejmena uplynutí doby promlčecí,
j. času 3, 6 neb 30, 40 let dle zvláštnosti toho kterého pří-
lu [10]) (§§. 1467., 1469., 1472.—1475. 1477.).

Dodatečně budiž již zde poznamenáno, že se knihovní vy-
ení vztahuje ke všem právům, kteréž jsou předmětem knih
ejných, zejmena i k hypotece, k služebnostem, k reálním bře-
ům (§. 1469.).

Kupecké retenční právo v konkursu.

Sepsal dr. Voženílek.

V novější době byli jsme opět a opět svědky, jak zákono-
ství naše s horlivostí úžasnou vrhlo se na starobylou budovu
kromého práva, chtíc ji byť i ne do základů vyvrátiti, tož přec
pobourati a zmodernisovati, by nebyla k poznání; avšak vše
modernisování byla by snesla stářím pevná budova, kdyby jen
pravám užito bylo domácího, dávné stavbě příbuzného a nikoliv
ho staviva. Než zákonodárství novější neshledalo toho potřeby,
žiti toho, co úrodná domácí půda zplodila, a řádně vzdělávána
ši, zploditi mohla, nýbrž ono povzneslo zrakův svých přes hra-
vlasti své, a naleznuvši zde mnohé blýsknavé a pestré plody,
áhalo, a na překot vnášelo je ve vlast svou; avšak co jinde
d dobré nese ovoce, tomu u nás nedaří se.

A tak se stalo, že mnohý, celkem dobrý zákon, jediné z té
iny, že nevypučel z domácí půdy, z právních potřeb a z práv-
přesvědčení domácího lidu, nemůže, nemaje krve národní a
odního ducha, v právním životě domácího lidu zakořeniti se.

---

[10]) Tak rozhodnouti sluší otázku v rakouské literatuře velmi záhadnou, kterou vlastně lhůtu rozuměti sluší slovy cit. dv. dekretu: „binnen der gesetzlichen Verjährungszeit.“ Někteří pokládali za to, že rozuměti dlužno třicet roků (Lekisch, Jurist XI. str. 16.), jiní, že potřebí jen tří roků. Srov. o této kontroversi Krainz, „Ger. Ztg.“ 1868 č. 15. Patrně užil onen dv. dekret úmyslně všeobecného výrazu: „gesetzliche Verjährungszeit“, an čas vydržení knihovního dle rozličnosti případů jest rozličný. Sr. také Krainz, na u. m.

Obchodní zákon z r. 1862 jest nám toho zajisté důkazem do očí bijícím.

www.libtool.com.cn

Kletbou ještě jinou stíháno bývá zákonodárství národu, jeho mravů, zvyků, názorů a jeho minulosti si nevšímající: neznajíc zajisté historických základů cizího importovaného práva, a přetrhnuvši násilně spojení a styk s domácím právem svým, nemůže při nejlepší vůli blahodárných v právní život uvésti oprav, an každý krok jeho zároveň původcem a zploditelem jest nepřehledných a často i nenapravitelných zmatků.[1])

Této kletbě propadl i nejnovější rozsáhlý výtvor zákonodárství našeho: konkursní řád ze dne 25. prosince 1868; i řád ten s větší částí vystavěn byl dle vzorů v cizině nalezených, i on příliš málo hleděl si práva doma panujícího: nedivme se tudíž, že mnohé, co dle úmyslu zákonodárcova opravou a pokrokem býti mělo, v zmatek se obrátilo; takové „opravy“ dostalo se i ústavu retenčního práva, a jest účelem mým o retenčním právu takto „opraveném“ několika slovy pronésti se.

Retenční právo vůbec, co právo věřitele věc dlužníkovi náležející tak dlouho zadržeti, až by s nárokem svým (placením neb jinak) vypořádán byl — vzniklo z práva římských prætorův, kteří je ve svých formulích ve spůsobě exceptio doli původně při žalobách vlastnických a jim napodobených pro náklad na věc vedený (impensae), pak při všech žalobách vůbec pro každý koliv nárok

[1]) Přerušení pokojného samostatného rozvoje našeho domácího práva a oktrojování právních ústavův nám před tím cizích stalo se již zákonodárstvím Josefa II. a Františka I. Pouhé odstranění takovéhoto oktroi není zajisté odstraněním zákonův vypučevších „z domácí půdy a z právního přesvědčení domácího lidu,“ nýbrž výměna jednoho oktroi za oktroi jiné. Máme za to, že ti, kterým snad někdy svěřeno bude provedení reformy našeho zákonodárství, nesmí úzkostlivě lpíti na oktrojovaných plodech legislace Františka I. a Josefa II., nýbrž dle možnosti vycházejíce z našeho starého předjosefinského práva, hledati musí doplnění i opravení našeho tohoto starého domácího práva bez ohledu na vzdálenost krajiny a jiné okolnosti tam, kde dotyčné odvětví zákonodárství jeví největší vnitřní dokonalost. Že ale skutečného domácího a rovněž i onoho cizího materiálu, který v právním názoru lidu opravdu zdomácněl, při reformách zákonodárných pomíjeti nesluší, v tom s p. spisovatelem úplně souhlasíme.

(Pozn. red.)

www.libtool.com.cn

platnost uvedli. I v pozdějším římském právu podrželo právo držovací původní ráz svůj processuálný a obranný, a nikdy jeho nešla samostatná actio.

Při znovuzrození římského práva ve Vlaších podrželo právo retenční tutéž povahu, jakáž mu dána byla v klasickém právě římském; jediné objem jeho v subjektivním směru valně byl sužen; neb bývši hlavně v život uvedeno vlaskými tehdáž obchodnictvím proslulými městy, mělo se vždy více a více za jakousi výsadu stavu obchodnického.

Mezinárodním obchodem rozšířilo se po celé vzdělané Evropě mezinárodní obchod byl zároveň oním polem, kde retenční právo prvotatněji působilo, tak že je moderním jus gentium nazývati můžeme.

Právem obyčejovým zjednalo si retenční právo i u nás plné platnosti, až se jemu zákonního schválení dostalo směnečným řádem ze dne 1. října 1763.

Vedlé řádu tohoto rozeznávati sluší trojí způsob retenčního práva:

a) ono, které jediné mezi obchodníky a v případě konkursu dlužníkova místa má (čl. XLIII. c. zák.); [2])

b) ono, které přísluší komisionáři na věcech jemu k prodeji odevzdaných pro přijaté směnky a dané zálohy, a sice v konkursu dlužníkově i mimo konkurs (čl. XLIV. směn. řádu z r. 1763); [3])

---

[2]) Článek ten zní: „Wie es in Fallimenten mit denen in Händen habenden Effekten zu halten sei? Weil auch der Kaufmannsstylus mit sich bringt, dass falls einer von einem tertio Effekten in Händen, und für seine eigene Rechnung, dann auch für andere von demselben absonderlich zu fordern hat, der tertius aber keine völlige Zahlung thut, ein Jeder er sei einheimisch oder fremd zuvörderst von demjenigen, was er in Händen hat, auch sonst, wenn er es vor Ausbrechung eines Falliments an sich zu ziehen weiss, seinen eigenen Conto (jedoch unbeschadet des einem anderen etwa zustehenden Eigenthums oder ehevor hierauf geführten Sperr oder Ansatz) zu saldiren befugt sei, so lassen Wir es fernerhin noch dabei bewenden."

[3]) Článek ten zní: „Von Commissionswaaren. — Wie dann derjenige, so von einem Anderen Waaren in Commission zu verkaufen empfangen, dabei aber von demselben mit Wechsel und sonsten bezogen und belästigt worden, wegen seines Vorschusses an den empfangenen Effekten sich zahlhaft zu machen Fug und Macht

c) ono, které přísluší směnečnému věřiteli na věcech pro směnečný dluh zastavených po době, na kterouž zástava řízena byla, a sice v konkursu vlastníka zastavené věci i mimo konkurs (čl. XLV. směn. ř. z r. 1763);[4])

Toto retenční právo bylo čl. 7. uvozovacího patentu k občanskému zákonu i §. 5. uvoz. pat. k směnečnému řádu z r. 1850 v platnosti ponecháno; naproti tomu bylo retenční právo ve všech poměrech obecnoprávních §. 471. ob. zák. obč. naprosto vyloučeno.[5])

Málem celé století ostala zákonní platnost retenčního práva nedotknuta.

Teprv norimberskou konferencí na všeobecném obchodním zákonu pracovavší nový krok byl učiněn. Z návrhů této konferenci

---

haben, auch da in Fallimenten und sonsten solche Waaren mit Arrest oder Verbot belegt würden, mehr nicht, als das residuum oder die Übermass herauszugeben schuldig sein soll."

[4]) Pravíť se v článku tom: „Von den Pfändern in Wechselsachen und dem jure retentionis. Ein Pfand so ein Inhaber eines mit Protest zurückgekehrten oder allhier zu zahlen gestellten Wechselbriefes von dem Ausgeber oder Indossanten zu seiner Deckung empfangen hat, soll von anderen Creditoribus mit keinem Arrest belegt werden können, als nur in so weit seine Prætension weniger beträgt; es soll auch der Briefsinhaber nicht können angehalten werden, solches Pfand weder zum Theil, noch ganz herauszugeben, bevor er sowohl für sein Kapital, als Interesse und Unkosten vollkommen vergnügt ist; wann hernach die Zeit, worauf das Pfand versetzt worden, verflossen ist, soll der Eigenthümer, dem es zugehört, solches gegen Bezahlung des Kapitals und Interesse einlösen, im widrigen aber dem Inhaber frei stehen das Pfand gerichtlich taxiren zu lassen, es auch pendente concursu gerichtlich zu verkaufen, und sich davon bezahlt zu machen; den Überrest aber muss er gerichtlich deponiren, oder im Fall auf die Übermass kein Verbot geschlagen ist, dem Eigenthümer und in casu crida ad massam zurückgeben."

[5]) Někteří rakouští a po nich i němečtí spisovatelé (na př. Goldschmidt i Halm) tvrdí, že občanský zákon jeden druh obecného práva retenčního v platnosti ponechal, a sice onen, který zjevuje se v exceptio non adimpleti contractus. Náhled ten jest naprosto mylný; neb exc. non adimpleti contractus jest námitka ze smlouvy samé vycházející, a zakládá se v tom, že při smlouvách konsensuálních mimo zvláštní usnešení z ruky do ruky má plněno býti. Neplní-li soukup můj, žádaje ode mne plnění, nevykonávám žádného retenčního práva sám neplně, nýbrž konám pouze to, čehoi jsem si ve smlouvě vyhradil — o retenčním právu není tu tedy ani řeči.

edložených ani pruský ani rakouský v retenčním právu ničeho
ustanovovaly, mluvíce oba pouze o zákonním právu zástavním.[6])

Konference přijavši zde rakouský návrh za základ rokování,
mesla se na tom, že v případech, kde rakouský návrh uděluje
istavní právo, dostačí, když věřiteli propůjčeno bude právo re-
nční; z dalších porad pak vyšly čl. 313., 314. a 315. obch. zák.,
teré v hlavních rysech se srovnávají se směnečným řádem z r. 1763.
odstatné rozdíly jsou hlavně, že retenční právo, které dle čl. 43.
něn. ř. z roku 1763 jediné v konkursu dlužníkově platnosti mělo,
dlé čl. 313. obch. zák. za jistými podmínkami i mimo konkurs
ísta má; že retenční právo komissionářovo na věcech k prodeji
levzdaných pro přijaté směnky neb dané zálohy v zákonní zá-
avní právo sesíleno jest (srovnej čl. 44. sm. ř. z roku 1763
čl. 374. obch. zák.) a konečně, že pro retenční právo zvláštní
ávní prostředek ve spůsobě samostatné žaloby utvořen byl
l. 315. obch. zák.).

Vedlé obchodního zákona dvojí musíme rozeznati druh práva
tenčního, a sice:

a) mimokonkursní (sr. čl. 313. obch. zák.) a

b) ono, které místa má, když dlužník v konkurs upadl — re-
tenční právo konkursní — a když dlužník výplatu zastavil,
neb o jmění jeho exekuce bez výsledku ostala — retenční
právo quasikonkursní (sr. čl. 314. post. 1. a 2.).

Kdežto ku vzniku prvšího potřeby, by tu bylo: 1) splatné
hledávky obchodníku proti obchodníku z obapolných obchodních
nání povstalé, — 2) movitých věcí neb cenných papírů dluž-
ovi náležejících, s jeho vůlí v detenci věřitelovu přešlých a v ní

---

[6]) Pruský návrh čl. 233.: „Das kaufmännische Faustpfand haftet auch für alle Forderungen aus Handelsgeschäften, welche nach der Bestellung des Pfandes und vor Tilgung der Forderung, wofür es bestellt ist, entstehen.

Rakouský návrh: „Protokollirten Handelsleuten kommt für alle ihnen aus Handelsgeschäften entspringenden Forderungen auf Waaren und anderes bewegliches Vermögen ihres Schuldners, welches durch Handelsaufträge oder auf andere rechtmässige Art in ihre Innehabung gekommen sind, das gesetzliche Pfandrecht zu, daraus unbeschadet früheren Ansprüche dritter Personen vorzugsweise ihre Befriedigung zu verlangen; anderen Gläubigern kann darauf nur in Ansehung des Restes, welcher nach Befriedigung dieser Handelsforderungen erübrigt, mit Wirksamkeit Verbot und Exekution ertheilt werden."

www.libtool.com.cn

bezprostředně neb prostředně posud se nacházejících, konečně aby 3) lex contractus neodporovala, nepotřeby k vzniku retenčního práva konkursního a quasikonkursního ani splatnosti pohledávky, aniž může lex contractus nabytí retenčního práva na překážku býti, ač nastala-li aneb přišla-li v známost věřitele nejistota neb krida věřitelova po odevzdání věci neb vejití v závazek (sr. čl. 314. posl. post.).

Leží na bíledni, že retenční právo čl. 313. as zřídka v praktickém životě objeví se, kdežto retenční právo čl. 314. obch. zák. neocenitelné by mělo důležitosti, kdyby obchodníci a i výkonní právníci jen o něm skrovných měli vědomostí; v konkursním a quasikonkursním retenčním právu leží tedy těžiště celého ústavu.

Dle práva rakouského známe mimo kupecké právo retenční, ještě čtverý druh práv retenčních, a sice:

1) směnečné právo retenční (sr. čl. XLV. směn. ř. z roku 1763 a §. 22. nař. ze dne 25. ledna 1850);
2) rozličným úvěrním ústavům statutární byla dána výsada, zadržeti věci dlužníkovy i v případech takových, kde obchodní zákon toho nedovoluje;
3) rovněž bylo advokátům řádem advokátním ze dne 6. července 1868 v §. 19. poskytnuto právo retenční na hotovostech klientových (to bude as pravidelně spíše kompensace);
4) nejnověji utvořil §. 27. konk. ř. nový druh retenčního práva, které přísluší konkursní podstatě na věcech v podstatě sice se nacházejících avšak vindikovaných pro náklad na věci ty vedený (původní to římské jus retentionis ob impensas).

Než všechny tyto druhy retenčního práva mlčením pominu, poněvadž vesměs skrovné mají praktické důležitosti, a mimo obor dnešní rozpravy leží.

Mimochodem jest mi zde dotknouti se dvou otázek, které v průběhu tohoto pojednání nemalé budou míti důležitosti, totiž: k jakému druhu práv náleží retenční právo, a pak kdy jest právem nabytým.

Stran prvější otázky spisovatele obecného práva valně rozcházejí se: někteří mají retenční právo za jakýsi druh věcného, jiní obligačního práva, třetí pak jako Brinkmann libují si v umělých konstrukcích podstaty jeho; mně zdá se, že nejpřirozeněji vřaditi lze retenční právo v onen druh práv osobních, které Římané pod názvem: „obligationes ex variis causarum figuris“ pojímali; zevně pak vystupuje co „cautio.“ Z názoru onoho jde, že jak

www.liptool.com.cn

na př. při communio incidens obligační poměr zrodil se v tom okamžiku, kdy skutkem jakýmkoliv společenství povstalo, rovněž i retenční právo v tom okamžiku jest právem nabytým, kdy způsobilá věc se spůsobilou pohledávkou v právním okruží věřitelově se sešla; retenční právo může tedy nabyto býti i bez zvláštní vůle ano i bez vědomí ač ne proti vůli účastníkův. V argumentaci té dokládám se svědectvím čl. 315. obch. zák.; vedlé článku tohoto věřitel zajisté pouze povinen jest dlužníka zpraviti o tom, že retenčního práva **vykonati** míní; retenčního práva tu tedy musí býti již před touto dobou, kde ne snad vznik nýbrž výkon již věřitel dlužníkovi ohlašuje; a jediný okamžik kde nabytí spůsobem objektivním, nikoliv na libovůli věřitelově závisícím, díti se může, jest zajisté pouze onen, kde spůsobilá věc se spůsobilou pohledávkou sešla se. Tomu nasvědčuje i ta okolnost, že retenční právo spůsobem u jiných práv nestávajícím pomíjí, a sice tehda, když detence věci z právního věřitelova kruhu vyšla, t. j. když shod pohledávky s věcí — tvořící to, co causa obligationis jmenujeme, byl rozloučen.

Právo retenční má tedy jakýsi ráz samostatnosti, nezávisle na vůli stran; avšak i v tom jeví se samostatnost jeho, že není jakýmsi adnexum, jakousi kvalitou pohledávky věřitelovy, nýbrž že vedlé pohledávky této samostatně vzniká samostatně působí, a samostatně zaniká.

Tolik o podstatě a vzniku retenčního práva vůbec a kupeckého retenčního práva zvláště; zbývá mi, než k vlastnímu thematu přistoupím, abych několika slovy zmínil se o tom, jakým spůsobem kupecké retenční právo před novým konkursním řádem na vrch vyvedeno býti mohlo.

Kupecké retenční právo mimo případ konkursu vykonati a provésti lze vedlé zákona obchodního buďto spůsobem obyčejné obrany proti žalobě dlužníka věc retinovanou požadujícího, aneb zvláštní žalobou.

Žalobou touto buď u osobního soudu dlužníkova, neb věřitelova neb u jiného dle jurisdikční normy příslušného soudu povolanou, lze dle čl. 315. obch. zák. žádati: 1) aby jistá pohledávka a pravou uznána byla; 2) by vysloveno bylo, že pro pohledávku uto retenční právo na jisté věci nabyto bylo, a 3) by retinovaná věc na úhradu uznané pohledávky veřejně prodána byla.

Na základě příznivého o takovéto žalobě vynešeného rozhodnutí může věřitel ihned na veřejném prodeji zadržené věci trvati,

aniž by zapotřebí bylo nějakého zabavení neb odhádání. Prodej tento říditi se bude vedlé §. 47. uvoz. zák. k obch. zák. tím spůsobem, že soudce k prodeji položí jeden rok, a týž vedlé předpisů o exekuční dražbě daných vyhlásí.

www.libtool.com.cn

Rozumí se, že věřitel-retentor může podati i pouhou žalobu na uznání pravosti pohledávky své, a pak žádati za exekuční zabavení zadržené věci, avšak první cesta jest kratší, a věřitel zajisté vždy ji zvolí, kde jednati se bude o přednost. Potud o provedení retenčního práva kupeckého mimo případ konkursu. Zrovna tytéž zásady platily i v případě konkursu, a mohlo kupecké právo retenční vedlé §. 44. uvoz. zák. k obch. zák. tímž spůsobem s těmitéž účinky a u těchže soudů vykonáno býti v konkursu, jako mimo konkurs.

Známkou touto nabylo retenční právo zvláštního skutečně výsadního postavení v konkursu; ano ač mezi všemi právy nejslabší, a pouhému faktickému poměru velmi blízko stojící, stalo se zrovna v konkursu velmi ostrým a veleprospěšným prostředkem zjišťovacím, a poněvadž v říznosti a působnosti i vlastnické právo překonalo, lze je bez rozmyšlení vedlé kupeckého práva zástavního nazvati „právem v konkursu“ katexochen. Tak byl stav zákonodárství, když konkursní řád ze dne 25. prosince 1868 v platnost byl uveden.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Od které doby počínají účinky smlouvy o darování písemně učiněné?

Smlouva, kterouž někdo své jmění někomu jinému za určitou cenu postoupí, cenu postupní mu ale zároveň daruje, nepřestává býti smlouvou úplatnou a nestává se vůbec darováním.

Antonín Rychlík a Antonín Vladyka, co dědici k pozůstalosti po Barboře Plechové se přihlásivší, podali dne 6. dubna 1866 pod č. 1505. u cís. kr. okresního soudu v Holicích na Josefa Plecha žalobu tuto:

Listinou ze dne 8. února 1858 A) postoupila Barb. Plechová, ic těžce nemocna, svému manželi Josefu Plechovi veškeré své mo- i nemovité jmění, zvláště pak pole č. top. 403. a 980., jakož olovici domku č. 2. v Dašicích z manželské lásky a upřímnosti za) zl. a zároveň mu touto listinou dala cenu postupní darem, že ji ržela, mu stvrzujíc.

Smlouva tato jest však neplatná; neb již podpisy tří svědků na) listině dokazují, že se stala pro případ, kdyby Barb. Plechová emocnici r. 1858 zemřela, což tato při sepsání listiny A) výslovně anovila. Tato výminka byla také příčinou, že listinu tu Jos. Plech al do knih vložiti, nýbrž že jí Ant. Holému k uschování dal, což svědky Fr. Uhlířem, Fr. Rychlíkem a Ant. Holým dle průvodních ků B) dokázáno bude.

Barb. Plechová se však uzdravila, dala si od Ant. Holého listinu ydati a na důkaz, že tato již platna není, natrhla ji a natrženou ě Barčové ukazovala; dále také sdělila tatáž Ant. Vladykovi, že istinu A) od Holého vzala, proto že své jmění chce podržeti, kte- o dvě okolnosti těmito svědky a přísahou doplňovací dokázány budou.

Dne 29. dubna 1864 zemřela však Barbora Plechová a J. Plech, ěděv se, že se mimo něj i jiní příbuzní jeho manželky k pozů- osti po ní hlásí, hledal liistnu tuto u Marie Plechové a Josefa Si- y, což tito dosvědčí a naleznuv ji, dal ji dne 30. září 1864 do i vložiti.

Uloživše žalovanému Jos. Plechovi o veškerých těchto okolnostech ahu rozhodovací, žádali žalující, by za právo nalezeno bylo, že ouva ze dne 8. ledna 1858 jest neplatná, že neplatný jest i převod a vlastnického k pozemkům č. t. 403. a 980. a k polovici domku . v Dašicích a že pozemky tyto, jakož i polovice tohoto domku pozůstalosti po Bar. Plechové náleží.

V odpovědi doznal žalovaný Josef Plech, že smlouva, jak listina A) azuje, skutečně se stala, že se Barb. Plechová po nemoci r. 1858 dravila, zdráva ale že nikdy nebyla, že listinu A) natrhla; popřel další obsah žaloby část po části, namítal proti svědkům žalujících na Holého, že jsou vadní, jsouce se žalujícími příbuzní a sešvakřeni, il přísahu rozhodovací a uvedl konečně, že se se svou manželkou ıvil, že nedá listinu A), dokud Barb. Plechová živa bude, do knih ti, aby zbytečných útrat nenadělal, že ji ale má Holý uschovati, se tímto svědkem a přísahou doplňovací dokáže. Dovolávaje se čně §u 887. ob zák. obč., ana listina A) teprv tehdáž sepsána

byla, když již vše umluveno bylo, a ukazuje k tomu, že Barb. Plechová o své vůli smlouvu zrušiti nemohla, žádal, by žaloba byla zavržena.

V replice popřeli žalující veškeré námitky žalovaného, podotýkajíce, že smlouva ze dne 8. ledna 1858 ani co darování pro případ smrti platná býti nemůže, nemajíc náležitostí zákonných.

V duplice byla však i tato poslední okolnost popřena, poněvadž úmluva bezvýminečně se stala co smlouva o darování, které žalovaný ihned přijal.

Přísudkem ze dne 2. srpna 1867 č. 1812 připuštěn jest důkaz svědky, jehož výsledek byl následující:

Antonín Holý udal, že mu Barb. Plechová řekla, že chce celé jmění svému manželi postoupiti, že, byv výslovně za to požádán, listinu A) napsal, načež Barb. Plechová Fr. Rychlíka a Fr. Uhlíře za svědky povolala.

Dále potvrdil Antoníu Holý souhlasně s Fr. Rychlíkem a Fran. Uhlířem, že když před nimi Barb. Plechové listina napsaná přečtena byla, ona potvrdila, že je dle její vůle sepsána, načež se všickni na ni podepsali. Po podpisu ptala se ale B. Plechová Ant. Holého, zdali by mohla smlouvu tu, kdyby se pozdravila, zrušiti, což jí tento potvrdil, nabídnuv se, že listinu zatím u sebe uschová. To se také stalo, aniž by se smlouvající-se strany o to byly shodly.

Antonín Vladyka, strýc žalujícího Ant. Vladyky potvrdil, že mu B. Plechová řekla, že si smlouvu od Ant. Holého vzala a ji zrušila, proto že její manžel své jmění má.

Anna Barčová, setra Ant. Rychlíka, udala totéž co svědek předešlý a dále i to, že viděla listinu A) natrženou a že jí B. Plechová řekla, že své jmění jenom výminečně postoupila, že chce ale nyní samá jím vládnouti.

Rozsudkem ze dne 9. prosince 1868 č. 1181. byla žaloba od c. k. okr. soudu v Holicích zcela zavržena.

Příčiny. Žalující opírají prosbu žalobní o to, že když smlouva A) vyhotovena byla, B. Plechová ještě dále ustanovila, že jenom pro případ ten platnou býti má, kdyby v nemoci té zemřela, kdyby se ale uzdravila, že má smlouva ta býti neplatnou, dále i o to, že žalovaný smlouvu tu nedal ihned do knih vložiti, nýbrž že ji Ant. Holému k uschování dal a že Barb. Plechová uzdravivší se, smlouvu tu si od A. Holého vzala a na znamení, že nemá více platnou býti, že ji natrhla. Žalující odvozují tedy neplatnost smlouvy A) z ústního ustanovení, se smlouvou touto zároveň se stalého. Z §u 887. ob. z. obč. však vyplývá, že se k této úmluvě, od žalovaného popřené, hleděti nesmí, poněvadž s pí-

www.libiosl.com.cn

smní smlouvou A) se nesrovnává. Již tato příčina dostačí k zavržení žaloby, aniž by potřebí bylo k tomu hleděti, že dle §. 6. a 914. ob. zák. obč. postup A) jest vlastně smlouvou o darování (§. 938. ob. zák. obč.) a tudíž dle §. 946. ob. zák. obč. mimo zvláštní případnosti, kterých ale žalující žádné neuvedli, neodvolatelným a že B. Plechová sama neodvolatelnost daru, svému manželi učiněného, t. j. bezplatného postoupení polí č. t. 403. a 980. jakož i polovice domku č. 2. v Dalcích, těmito slovy ve spise tom projevila: „že ani sobě ani svým dědicům na tuto postoupenou majetnost žádného dalšího práva nezachovává.“

K odvolání žalujících změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 31. března 1869 č. 5028. a 10414. tento rozsudek a uložil za právo, jak učiněna jest závěrečná prosba žalobní.

Příčiny. Při rozhodování otázky, zdali smlouva ze dne 8. ledna 1858 jest platná čili neplatná, sluší přihlížeti výhradně k obsahu listiny o smlouvě té učiněné. Z obsahu této a zvláště z druhého odstavce, jenž zní: „poněvadž však já co manželka svrchujmenovaného Jos. Plecha to vše mně náležící výše jmenované jmění jemu z manželské lásky a upřímnosti daruju atd.“ — jest na jevě, že smlouva ta jest smlouvou o darování a sice mezi živými, poněvadž v ní obsažení na úmrtí darovatelky obsaženo není a poněvadž k jiným úmluvám i vyhotovením této listiny zároveň snad učiněným, dle §. 887. ob. z. obč. přihlížeti nelze. Proto se musí posuzování této rozepře říditi jedině zásadami obecného zákonníka občanského o smlouvě o darování.

Dle §. 938. ob. z. obč. zakládá se smlouva o darování na bezplatném přenechání tedy na převedení věci, o níž se smlouva činí, do vlastnictví osoby jiné.

Aby se však přenechání toto v skutek uvedlo, a jmění obdarovaného se rozšířilo, musí se odevzdání a přijetí daru vykonati, jak u při ústní smlouvě §. 943. ob. z. obč. výslovně předpisuje. Avšak při smlouvě písemné nestačí již pouhé její vyhotovení, aby se mohla u právu pokládati za platnou, naopak jest k tomu potřebí odevzdání listiny, kteréž v tomto případě odevzdání věci darované symbolicky zastupuje, jakož se v poslední větě §. 956. ob. z. obč. zřejmě k tomu nařizuje; také právní účinky darování obdarovanému počínají teprv od doby, kdy mu listina darovací odevzdána byla.

V případě, o kterýž tu jde, prohlásila sice B. Plechová vyhotovením smlouvy ze dne 8. ledna 1858, že svému manželi i pozemky č. 403. a 908. jakož i polovici domku darovati v úmyslu má, poněvadž mu však listiny té neodevzdala, nýbrž ji Ant. Holému do scho-

vání dala, nenabyla smlouva ta nikdy právního účinku, Jos. Plech nenabyl právního nároku na věci, které mu listinou tou darovány býti měly, smlouva ta nebyla nikdy platnou a Jos. Plech neměl práva o své újmě listinu A) v pozůstalosti B. Plechové nalezenou sobě přisvojiti a na jejím základě převod nemovitostí své manželky na sebe vydobyti. Proto muselo žalobě v celém obsahu místo dáno býti.

K dovolání žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí c. k. okresního soudu v Holicích.

Příčiny. Listina A) již v nápisu co „postup" naznačená, ve které též výrazů jako: „postupuju" a „postoupené majetnosti" použito, a kteráž od B. Plechové co „odstupující" a nikoli co darující a od Josefa Plecha co „nastupujícího" a nikoli co obdarovaného podepsána jest, neobsahuje, jakž žalující na počátku své žaloby sami uvedli, pouze jedno, nýbrž dvě právní jednání a sice v prvním odstavci smlouvu postupní úplatnou, tudíž obě strany vížící, proto že v něm B. Plechová veškeré své movité i nemovité jmění a z tohoto výslovně pole č. t. 403. a 980., pak polovici domku č. 2. v Dašicích svému manželi Josefu Plechovi (žalovanému) za umluvenou cenu 500 zl. tím spůsobem do vlastnictví postupuje a odevzdává, že na tyto postoupené majetnosti ani sobě, ani svým dědicům nijakého práva nezachovává a že na konci listiny té také svoluje, by do knih veřejných vložena byla. V druhém odstavci obsahuje listina tato ale darování, ana B. Plechová žalovanému postupní cenu 500 zl. z manželské lásky a upřímnosti daruje a jako by ji bývala obdržela, příjem ztvrzuje.

Okolnost od žalovaného doznaná, že listina tato jemu nebyla odevzdána, nýbrž Ant. Holému do schování dána, a že si ji Barb. Plechová od tohoto později vzala, mohla by snad důležitou býti při rozhodování o tom, zdali darování v této listině obsažené skutečně a platně se stalo, a zdali žalovaný osvobozen byl povinnosti, postupní cenu 500 zl. vyplatiti; avšak o to nejde v této rozepři, pročež nebudiž otázka ta zde na přetřes vzata.

Naproti tomu nemá přiznaná okolnost, že listina A) žalovanému nebyla ihned odevzdána, na vlastnost smlouvy postupní v ní obsažené nižádného vlivu; neb aby smlouva tato platnou se stala, nebylo dle §. 883. ob. z. obč. potřebí, aby o ní listina sepsána byla, ana i ústně učiněna býti mohla; poněvadž ale písemně učiněna jest, a nehledíc ani k zbytečnému podpisu od tří svědků, zákonných náležitostí při tom šetřeno bylo, stala se smlouva ta zúlpna a B. Plechová neměla více práva, o své újmě od ní upustiti.

Proto by mohla okolnost od 3 svědků na listině podepsaných

stržená, že sobě B. Plechová při podepsání smlouvy aneb po něm v případ, kdyby se uzdravila, vyhradila právo, aby mohla od smlouvy činěné odstoupiti, aneb listinu o ní učiněnou zničiti, jenom tehdáž mohu žalobní podporovati, kdyby žalující byli dokázali, že výhrada to nestala se pouze od B. Plechové, nýbrž že byla umluvena se žalovaným Jos. Plechem, tudíž že byla částí smlouvy učiněné.

To se však nestalo; neb žádný z uvedených tří svědků není s to tvrditi, že by se oba smlouvající-se manželé o takovouto výhradu li shodli, z výpovědí těchto svědků jest spíše na jevě, že pouze Plechová, potom, když se na listině A) podepsala a výslovně podila, že listina ta v celém obsahu s její vůlí souhlasí, o dotčené hradě se zmínila, aniž by o této výhradě mezi stranama dále bylo jednáno. Listina A) však neobsahuje takovéto výhrady a proto by k ní, kdyby i mimo listinu ústně umluvena bývala, což se ale nelo, dle §. 887. ob. z. obč. hleděti nemohlo.

Josef Plech sice toho připustil, že listina A) byvši vyhotovena a e všech přítomných podepsána, jemu nebyla odevzdána, nýbrž od Plechové svědku Ant. Holému k uschování dána, čímž této možno o, listinu tu od Ant. Holého si vzíti a zničiti.

Kdyby však i z tohoto chování se Jos. Plecha dle §. 863. ob. obč. za to míti se mohlo, že s výhradou dotčenou srozuměn byl, postačilo by to ještě na odůvodnění prosby žalobní, proto že, ačkoli Plechová uzdravivši se listinu A) od Ant. Holého si vzala, listina) přece po její smrti v pozůstalosti od žalovaného nalezena, a soudu vložení do knih podána byla a proto že vklad tento skutečně poen a vykonán byl a i moci právní nabyl, z čehož na bíledni jest, B. Plechová listinu tu přece nezničila, ač jí v tom nic nepřekáželo, rž že ji v platnosti zachovati chtěla.

Za těchto okolností jest rozsudek soudce první stolice, jímžto oba zavržena byla, odůvodněn a musel potvrzen býti.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 22. února 1870 .1312.

J. Hellmann.

Byl-li výměnek kapitalisován, lze povoliti exekuční vyklizení výměnkáře z usedlosti v exekuci prodané, jakmile se kupec v držení koupené usedlosti uvésti dal.

www.libtool.com.cn

Na usedlosti č. 5. v Plavsku od Tomáše B. v exekuční dražbě koupené byl pojištěn pro Jana M. výměnek sestávající z bytu a z naturálií, jež při účtování tržní ceny dle dražebních výminek na kapitál převedeny byly. V rozvrhu kupní ceny spolu vysloveno, že Janu M. místo výměnku 5% úrok z vypočteného kapitálu náleží.

Tomáš B. dal se v držení koupené usedlosti soudem uvésti, načež žádal na základě téhož uvedení a rozvrhu tržní ceny za exekuční vyklizení výměnkáře Jana M.

Žádosti té okresní soud nevyhověl, poněvadž rozvrhem kupní ceny Janu M. nařízeno nebylo, aby se z prodané usedlosti vystěhoval, a uvedení Tomáše C. v držení pouze proti dřívějšímu majiteli, nikoli však proti výměnkáři platnosti má, tudíž žádného nařízení soudního není, na jehož základě by se vyklizení výměnkáře povoliti mohlo.

Stížnost Tomáše B. c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 16. listopadu 1869 č. 33950 zamítnul, poněvadž exekuci pouze z výroku soudního neb ze soudního vyrovnání povoliti lze, Tomáš B. však proti Janu M. ani takového výroku nevymohl, ani soudní vyrovnání s ním neučinil.

K dovolací stížnosti Tomáše B. však c. kr. nejvyšší soud uváživ, že Tomáš B. zmíněnou usedlost v exekuční dražbě koupil, že Jan M. rozvrhu kupní ceny, jímž výměnek jeho v roční plat proměněn a z kupní ceny vykázán byl, neodporoval, uváživ dále, že Tomáši B. koupená usedlost soudem odevzdána byla a on i v držení soudem byl uveden, takovéto uvedení však účinek míti má, aby se kupci držení usedlosti skutečně opatřilo; uváživ konečně, že zapotřebí není žádného rozsudku, aby Jan M., jehož výměnek proměněním v důchod peněžný pominul, donucen byl, by se podrobil uvedení kupce v držení koupené usedlosti, — změnil rozhodnutí první i druhé stolice a povolil exekuční vyklizení Jana M. z usedlosti č. 5. v Plavsku; žádost Tomáše B. za přiřknutí útrat exekučních však odmrštil, poněvadž ze spisů zřejmo

www.libtool.com.cn

ení, že Janu M. dříve soudem nařízeno bylo, aby se z bytu vy-těhoval, a že takového nařízení neuposlechl.

Rozhodnutí nejv. soudu ze dne 12. dubna 1870 č. 4206.

E. M.

K §. 514. a 515. ob. z. obč.

Majdalena B. výměnkářka z Putimi žalovala na Josefa V. Putimi, žádajíc, aby nalezeno bylo, že Josef V.

I. co vlastník výměnkářské chalupy č. 76. v Putimi povinen jest, tuto vyhořelou chalupu tak, aby v ní bydleti mohla, znova vystavěti a jí do doživotního užívání a držení odevzdati; a za

II) že Josef V. počínaje od 12. srpna 1868 každoročně jmenem náhrady nájemní činže 20 zl. jí tak dlouho má platiti, pokud řečenou chalupu nevystaví a sice roční činži od 12. srpna 1868 až do 12. srpna 1869 dospělou, že zaplatiti má do 14 dnů, a činži od 13. srpna dále jdoucí vždy v měsíčních lhůtách, konečně že nahraditi má náklady soudní.

O této žalobě nalezl c. k. měst. del. okresní soud v Písku zsudkem ze dne 31. prosince 1869 č. 8022. jud. takto za právo:

1) Žalovaný Josef V. jest povinen Majdaleně B. za to, že alupy č. 76. v Putimi, která dne 11. srpna 1868 vyhořela, užíti nemůže, počínaje od 12. srpna 1868 každoročně po čas živo-tí žalobnice jmenem náhrady 18 zl. r. m. tak dlouho platiti, kud onu chalupu nevystaví a sice zapraviti má částku od 12. srpna 68 do 12. srpna 1869 vzešlou do 14 dnů, a od 13. srpna 1869 e jdoucí částku v měsíčních lhůtách, sice by se naň právo vedlo, k to vše jen, když Majdalena B. vykoná přísahu oceňovací: si užívání chalupy č. 76. v Putimi ročně svědomitě na 18 zl. m. cení.“

2) Žalobní prosba, aby uznáno bylo, že jest Josef V. povinen, vyhořelou chalupu tak, aby v ní žalobnice bydleti mohla, vu vystavěti a ji pak žalobnici k doživotnímu užívání přenechati, huje se bez výminky.

Soudní náklady má každý sám si spraviti.

Příčiny. Přílohami žaloby lit. A) a B) jest dokázáno, že bkyně má právo doživotného užívání chalupy č. 76. v Putimi lovaný nepopírá, že tato chalupa patří k usedlosti jeho, že vlastníkem této chalupy jest.

www.libtool.com.cn

Otázka, o niž tu jde, jest, zdali jest žalovaný povinen chalupu tu, která dle udání obou stran vyhořela, opět vystavěti čili nic a zdali má žalující, kdyžby chalupa se nevystavěla, nějaké právo žádati náhrady.

První otázce musí se dle §. 515. ob. z. obč. odepříti; druhé však musí se dle toho §. přisvědčiti; neb §. 515. zůstavuje na vůli vlastníka, zdali stavěti chce čili nic, ustanovuje však zřejmě, že nestavěl-li, má poživateli dáti přiměřenou náhradu za to, že práva nemohl užiti. Tato náhrada rovná se v případě tomto zajisté aspoň přiměřené nájemní činži, kterou žalobkyně z bytu jinde najatého platiti musí.

Ježto žalovaný stavěti nechce, musí žalobkyni přiměřenou náhradu za to dáti, že tato jinde byt si musí sjednati; vykoná-li tedy žalobkyně přísahu oceňovací, zjistí se tím, mnoho-li obnášeti má náhrada.

Musela tedy žaloba, pokud se vztahuje na opětné vystavení chalupy zavržena býti, pokud se ale vztahuje na placení činže aneb což totéž jest, na náhradu za neužívání chalupy, musel se žalobě průchod dáti. Náhrada roční zmírněna na 18 zl. r. m. Výrok o soudních nákladech zakládá se na §. 398. s. ř.

K odvolání žalovaného potvrdil c. kr. vrchní zemský soud rozsudek c. k. okresního soudu píseckého z těchto **důvodů**:

O tom, že Majdalena B. doživotní požívání chalupy č. 76., náležité ku kmenovému statku žalovaného č. 54. v Putimi vykonávala co právo jí příslušící, důkaz úplný podán byl smlouvou žalovaným v odpor vzatou, do knih vloženou ze dne 8. února 1814 a listinou odevzdací B) ze dne 13. srpna 1845 č. 482. jud.; že chalupa č. 76. dne 12. srpna 1868 popelem lehla a že jí žalující od té doby za obydlí užiti nemohla, doznal žalovaný; taktéž doznal, že znovu vystavění chalupy této, jež se náhodou nutným stalo, zaříditi nechce. Ježto pak také poživatelka Majdalena B. nepodnikla znovuzřízení chalupy z vlastních prostředků za náhradu, kteréž by svým časem pohledávati mohla, zajisté přisluší jí právo dle §. 515. ob. z. obč., pohledáváti přiměřené náhrady za to, že opomenutím stavby jí ušlo užívání stavení, na žalovaném, náhrada tato ale záleží v nahražení nájemného za užívání chalupy v místnostech stejného počtu a stejné rozsáhlosti, jakéž se v chalupě č. 76. nacházely. Nájemné 20 zl. od žalující požadované, soudcem na 18 zl. zmírněné, jest poměrům místním a osobním přiměřeně *vypočteno* a nelze toho dopustiti, aby z této nepřílišné částky,

www.nbook.com.cn

k žalovaný míní, úroky onoho kapitálu se srážely, který by sám znovuzřízení chalupy č. 76. byl musil vynaložiti, poněvadž 514. ob. zák. obč. zcela jiný případ na zřeteli má, totiž o tom dná, když vlastník nutných staveb podnikl v skutku na útraty é (což však v našem případě se nestalo) a ježto pak poživatel nom by zavázán byl nahraditi úroky z kapitálu vynaloženého už mérou, jak zlepšeno bylo požívání, o tom však v dotčeném řípadě řeči býti nemůže. Rozsudek v odpor vzatý jest zcela odůdněn, zvláště ana zmírněná částka požadavku na přísaze oceovací žalobnice závislou učiněna byla.

Nález vrchního soudu zemského ze dne 22. března 870 č. 9456.

Dr. L. Hessler.

---

oznámka zasylatele. V těchto obou nálezích vysloveny jsou zásady, jež nikterak nesdílím; dle §. 509. ob. z. obč. jest právo požívací služebností a platí tedy o něm totéž, co o služebnostech vůbec; z ponětí služebnosti ale plyne zásada v §. 482. a 483. ob. z. obč. výslovně vytknutá, že tato obmezení cizího vlastnictví nemohou povinnost jakousi spůsobiti, protož nese majitel služebnosti náklad na zachování a opravování věci služebné sám, ač neužívá-li jí i vlastník sám (servitus in faciendo consistere nequit) a protož i o právu požívání platí tatáž zásada, že vlastník na svém vlastnictví něco trpěti má, čeho jinak, kdyby práva toho nebylo, trpěti nemusil; nikdy však nemůže býti vlastník věci ku konání jakémus přidržován; obecní zákon občanský stanoví proto v §. 514. a 515., jak se sluší zachovati v příčině stavby, které jest potřebí pro vetchost domu aneb pro náhodu; zajisté že zákonodárci na mysli byla práva obou jak poživatelova tak i vlastníkova, jakož i na hoře vytknutá všeobecná zásada a zajisté nechtěl ani jednomu ani druhému ukřivditi, proto ustanovil, jak se zachovati:

a) staví-li požívající sám,

b) aneb nestaví-li požívající, aneb konečně

c) dá-li vlastník svým nákladem na domě něco stavěti.

Podlé §. 514. a 515. ob. z. obč. jsou pak práva a povinnosti rozdílné, hledí se však vždy k tomu, aby se nepříčily zásadám o služebnostech platícím se strany jedné a aby se strany druhé neobmezovala se práva vlastnická více než stížena jsou již služebností požívání.

www.mbtool.com.cn

Ad *a*) Staví-li požívající sám, má právo po ukončeném požívání k vlastníku o náhradu hleděti a to sice jako držitel bezelstný; má tedy dle §. 331. ob. z. obč. právo, žádati co náhradu tolik, zač věc v čase ukončeného požívání stojí, ač není-li to více, nežli to, co bylo na věc skutečně vynaloženo.

Ad *b*) nestaví-li však požívající sám, má právo k náhradě přiměřené; náhrada tato však se musí vypočítati podle toho, jakou škodu požívající tím vzal, že pro nestavení nemohl věci užívati; škoda ta se určí tím spůsobem, že se vypočte z kapitálu stavebního 6% úroku ročně, s nímž se porovná užitek roční požívajícímu ušlý, a část převyšující užitek, ač je-li vůbec jaká, jest pak přiměřenou onou náhradou; v našem případě na př. vyžadovala by stavba výměnkářské chalupy 200 zl., což ročně 12 zl. úroků nese a kdyby předešlé požívání 18 zl. ceny mělo, záležela by přiměřená náhrada v částce ročních 6 zl.

Výklad tento jedině shoduje se s všeobecnou zásadou o služebnostech a vlastnictví nahoře vytknutou podlé níž ani vlastník více stížen není po ohni než byl před ohněm aneb jiným neštěstím a podlé níž i požívajícímu ublíženo není; že však užitek jeho stenčen, tím vinen není vlastník, nýbrž náhoda (casus nocet domino). Kdyby se však vykládal zákon tak, že má vlastník požívajícímu nahraditi vše, co mu tím uchází, že předešlých místností, které shořely aneb vetchostí sešly, neužívá, nebyla by to přiměřená náhrada, nýbrž náhrada vůbec a tu by nebylo pak alternativy, kteréž má požívající právo použiti, totiž aby buď sám stavěl a až po skončeném požívání náhradu za kapitál do stavby vynaložený žádal a to ještě s obmezením nahoře vytknutým a bez úroků, aneb aby ihned hleděl k náhradě; též by se nešetřilo zásad o vlastnictví a služebnostech vytknutých, ano byla by věc ještě křiklavější, kdyby někdo koupil věc služebností tou stíženou a nebyl proto osobním dlužníkem.

Ad *c*) Dá-li vlastník svým nákladem na domě něco stavěti, povinen jest požívající nahraditi mu úroky z kapitálu na to vynaloženého dle toho, oč se mu tím požívání zlepšilo, na příklad v našem případě ad *b*) v částce ročních 12 zl.; zákon praví sice, že má požívající zaplatiti úroky z vynaloženého kapitálu dle toho, oč se mu stavbou požívání zlepšilo, tedy nikdy více, než jeho požívání dřevnější ceny mělo; zákon praví zúmyslně, že se mají vynahraditi úroky z kapitálu dle toho, oč se požívání zlepšilo; nepraví, že se má vynahradit předešlé užívání,

poněvadž není potřebí, že by se stavení z c e l a bylo musilo stavěti a požívání zcela zaraziti; předpokládá se tedy, že by částečné požívání přece mohlo zůstati, jehož cena by se pak odraziti musela od ceny celého požívání, tak že v případě ad *b*) nemohl by vlastník, kdyby i 500 zl. na stavbu vynaložil, nikdy více žádati než 18 zl., vynaložil-li by však na stavbu 500 zl. a mělo-li by požívání zůstalé v případě uvedeném po ohni cenu 10 zl., zaplatil by požívající přec jen 8 zl. roční náhrady.

Tento výklad srovnává se s duchem zákona a zásadami nahoře vytknutými a zdá se mi býti jedině pravým.

K výkladu §. 378. ob. ř. s.

J. Horovi dodán byl dne 18. prosince 1869 rozsudek v jeho rozepři s Janem Holým o 385 zl., proti němuž opověděl stížnost dne 3. ledna 1870, kterouž stížnost mu první stolice vrátila proto, že pozdě byla podána. J. Hora stěžoval si na to u vyšší stolice a k jeho stížnosti rozhodl c. k. vrchní soud zemský v Praze dne 1. února 1870 č. 3695., že apelace v čas byla podána, že tedy první stolici se ukládá, aby ji přijala a řádně vyřídila, neboť třeba prý lhůta již dne 1. ledna 1870 vypršela, přece prý J. Hora ještě 3. ledna 1870 měl právo tuto stížnost podati proto, že 1. ledna 1870 byl zasvěcený svátek a 2. ledna neděle, tudíž že dle §. 378. ob. ř. s. resoluce ze dne 11. září 1784 č. 335. sb. zák. s. lit. *a*) a dv. dekr. ze dne 16. dubna 1802 č. 559. dle z. s. ještě v příští den všední totiž dne 3. ledna 1870 apelace mohla býti podána, an rozdíl činěný v těch zákonních ustanoveních mezi lhůtou zákonní a soudcovskou jen v tom záleží, že při soudcovské lhůtě, jež nedosahuje 14 dní, sváteční dni se nepočítají, kdežto ustanovení §. 378. ob. ř. s. týká se obojího druhu lhůt, že spis v neděli neb o svátcích zasvěcených podán býti nemusí.

Z toho rozhodnutí odvolal se Jan Holý, uváděje ve své stížnosti as toto: Především příčí se zřejmým slovům zákona, praví-li se, že ustanovení §. 378. ob. ř. s. platí při lhůtách zákonních i soudcovských a sám §. 378. vyvrací ten náhled, pravě „že spisové, jichžto lhůty ustanoveny jsou tímto soudním řádem mají se podávati i v prázninách avšak mimo nedělní a zasvěcené svátky“, k čemuž dokládá, „že t y v š a k, jichžto lhůty má určiti soudce, r u s t a n o v e n ý č a s,“ t. j. bez výminky v 1. odstavci položené po-

dány býti mají. Třebas se na to nekladla váha, že i slovíčko
www.libtool.com.cn
v š a k v II. odst. k tomu ukazuje, že zákonodárce ustanoviti chtěl něco jiného než nařízeno jest v odst. I., přece sluší vytknouti, že by při náhledu, jaký projevila II. stolice II. odstavce toho §u nejen byl docela zbytečný, nýbrž že by i celý ten článek byl nesrozumitelný, anoť nelze se nadíti od zákonodárce, že by ustanovení svá vydával proti všem pravidlům logickým. Bylo by však nelogické, aby zákonodárce chtěje vysloviti, že při zákonních i soudcovských lhůtách spisy mají podávány býti i v prázninách ale mimo neděle a zasvěcené svátky, byl se tak vyjádřil, že při zákonních lhůtách mají spisy se podati mimo neděle a zasvěcené svátky, při soudcovských však v ustanovené lhůtě.

Taktéž z ostatních ustanovení, které druhá stolice uvedla, nelze hájiti jejího náhledu, neboť ustanovení ta nevztahují se k §u 378., nýbrž týkají se jenom §. 379. jednajíce o vpočítání práznin do lhůt. Kde však se zmiňují o záhadné zde otázce, činí to v ten rozum, jakož jsem uvedl; tak praví resoluce ze dne 11. září 1784 č. 335. sb. z. s. lit. e.: „Spisové, při nichž zákon ustanovuje lhůtu, mají podány býti v ustanovené lhůtě jenom s tím ulehčením, že kdykoliv poslední den k podání připadá na neděli neb na zasvěcený svátek, ještě příštího dne mohou býti podány; kdežto naproti tomu při lhůtách, jež ustanovuje soudce podání státi se musí ve lhůtě určené," z čehož jest patrno, že jenom v zákonné lhůtě mají výhodu uvedenou. V této resoluci ustanovují se pro oba způsoby lhůt tak zvaní dnové výhodní, totiž při z á k o n n í c h poslední neděle nebo den sváteční, při soudcovských ale prázniny, dosahují-li přes 14 dní. Nevčítání poslední neděle nebo zasvěceného svátku jest vůčihledě výminkou, která přísně musí býti vykládána. Dv. dekr. ze dne 16. dubna 1802 č. 559. sb. z. s. neobsahuje nic nového, nýbrž opakuje jenom uvedenou resoluci dokládaje, že rozdíl mezi oběma lhůtama záleží jenom v tom, že do soudcovské lhůty nepočítají se prázniny, nedosahuje-li 14 dnů.

Avšak c. k. nejvyšší soud zavrhl tuto stížnost a potvrdil rozhodnutí II. stolice z příčin tam uvedených.

R o z h o d n u t í c. k. n e j v. s o u d u ze dne 7. dubna 1870 č. 3789. —*rda.*

§. 52. cís. pat. ze dne 20. listopadu 1852 č. 251.

Manželé Václav a Anna Tolářovi držitelé stavení č. 222. Chrudimi uvedli ve své žalobě na manžele Antonína a Marii ožovy držitele stavení č. 41. v Chrudimi okres. soudu v Chrumi podané:

Koupili jsme zápisem ze dne 20. října 1867 stavení č. 222. Chrudimi se zahrádkou a se všemi právy s tím stavením spoými, a byli jsme na základě této smlouvy za knihovní držitele nemovitosti zapsáni.

Stavení se zahrádkou souvisí po pravé straně společnou zdí stavením č. 41. v Chrudimi a jeho zahrádkou, kteréž manželé lovaní v naturálním i v knihovním držení mají.

Obě tato stavení tvořila do roka 1803 jednu nemovitost, eráž číslem 84. označena byla, a tehdejší držitel Václav Bonický zdělil je ve dvě stavení tím spůsobem, že smlouvou ze dne . září 1803 jednu polovici prodal Františku Chlumovi, až po ibek, kterým výpad vody ze dvorečku šel, a ustanovil, že tento ibek vždy společným zůstati má, a že kdyby držitelové obou lovic srovnati se nemohli, na tom žlábku hradba buď ode dřeva bo od kamena společným nákladem vyzdvihnuta býti může.

Tato smlouva ze dne 10. září 1803 byla v knihy vložena, a vzájemná práva a závazky na obou polovicích zjištěny.

Smlouvou ze dne 20. října 1867 převedli jsme onu polovici vení, kterouž Václav Bonický Františku Chlumovi prodal, do ho naturálního a knihovního držení.

Onu polovici, kterouž sobě Václav Bonický při uzavření louvy ze dne 10. září 1803 podržel, a kteráž č. 41. v Chrudimi ačena jest, koupili od jeho nástupců v držení manželé Brožovi ovaní smlouvou ze dne 23. června 1850, a nabyli i knihovního stnictví.

Hraniční čára zůstala původně mezi oběma polovicema, jak deno bylo, a v pozdějších letech, kdy určiti nelze, byla těsně lé žlábku zeď z nepálených cihel vystavěna.

Zeď z nepálených cihel sluší považovati za společnou, a ma vlastníkům obou polovicí náleží přispívati na zachování společné zdi.

V roce 1866 potřebí bylo opravy na našem stavení č. 222. hrudimi a stavební komise nalezla, že zeď ona kloní se na

jednu stranu, a že rozbourána býti musí; k naší námitce pak, že se žalovaní zdráhati budou přispěti na to rozbourání a vystavění nové zdi, odvětila komise, že by pak obě stavení za nevhodná ku používání se prohlásiti musila a přebývání v nich že by se muselo zapověděti.

Oznámili jsme to žalovaným a rozbourali jsme zeď i lomenici z prken na zdi zřízenou a rozdělili jsme nepálené cihly i prkna v dvě polovice; žalovaní sobě vzali polovici cihel a prken jim odevzdanou, my pak vystavěli jsme novou zeď a štít, a vydali jsme za práce ty 156 zl. Žádáme tudíž polovici na žalovaných, kteří zapustili do uvedené nové zdi klenbu od svého krámu v popředí jich stavení, a pak klenbu ode dveří do dvorečka vedoucích, kteří tudíž zeď tu za společnou považují.

Žádáme aby soud uznal za právo:

Že žalovaní, držitelé stavení č. 41. v Chrudimi povinni jsou, do 14 dnů pod následky exekuce zaplatiti nám jmenem příspěvku na stavbu společné zdi se štítem mezi jich stavením a mezi naším stavením vystavěné, polovici nákladu 156 zl. v roku 1866 od nás učiněných, tedy 78 zl. s 6% úroky a s náklady soudními.

Žaloba byla výměrem ze dne 29. března 1870 č. 3195. jud. vrácena žalovatelům dle §. 52. a p. ze dne 20. listopadu 1852 č. 251., poněvadž prý c. k. m. d. okr. soud v Chrudimi k vyřízení příslušným není, nýbrž toliko reální stolice; tím, že žádost směřuje k vydobytí zaplacení, nemění se věc ta, že zde jedná se toliko o právo k nemovitostem, kteréž podřízeny nejsou delegovanému soudu; neboť právo, z něhož žalovatelé pohledávání své odvozují, přísluší jim toliko co držitelům usedlosti č. 222. v Chrudimi naproti žalavaným jakožto držitelům usedlosti č. 41. v Chrudimi, a popřou-li žalovaní, že věcné to právo žalovatelům přísluší, náleží především vyšetřiti na základě listin od žalovatelův uvedených, zdaliž žalující mají právo věcné naproti žalovaným, teprv pak vzejde otázka o výšce náhrady; měla tedy žalobní prosba ze skutků žaloby vyvozovaná zníti na uznání práva podotknutého, a na placení náhrady.

Veleslavný c. k. vrchní zemský soud k stížnosti zrušil výměr první stolice proto, že žaloba dle prosby své za předmět nemá věcné právo k nemovitosti, nýbrž placení 78 zl. r. m., a proti žalovaným v Chrudimi bydlícím čelí, že tedy jednání a rozhodnutí o té žalobě před soud nemovitostní nenáleží, nýbrž dle odstavce

www.libtool.com.cn

§. 15. c. p. ze dne 20. listopadu 1852 a 251. ř. z. c. kr. m. d. okr. soudu v Chrudimi přísluší.

Nález vrchního soudu zemského ze dne 3. května 1870 č. 14954.

František Rohr.

Je-li kdo odsouzen, aby vyhotovil postupní list, nelze na něho vésti exekuci podlé §. 309. ob. ř. s., nýbrž jen dle §. 310. o. ř. s.

Ve sporu Jiřího Komárka s Františkem Dubem o postoupení kapitálu 1491 zl., pojištěného na usedlosti č. 3. v M., vlastně o vyhotovení tabulárního postupního listu na kapitál svrchu udaný rozhodnuto bylo, že František Dub povinen jest postoupiti onen kapitál 1491 zl. c. s. c. Jiřímu Komárkovi do osmi dnů, vlastně vyhotoviti tabulární postupní list pro Jiřího Komárka o řečené jistině.

Poněvadž ale mezitím František Dub zemřel, nevyhotoviv onoho postupního listu, a dědicové jeho neměli se k tomu, aby cessi tu sepsali, žádal Jiří Komárek na základě §. 309. o. ř. s. u okresního soudu v B., kde spor výše naznačený byl proveden, aby k vydání postupní listiny, kterou František Dub měl vyhotovit, za dědice jeho ustanoven byl curator ad actum, a tomuto aby uloženo bylo, by postup na 1491 zl. pro Jiřího Komárka na náklad dědiců Dubových do 8 dnů vyhotovil a exekventovi odevzdal.

Okresní soud v B. vyhověl žádosti té výměrem ze dne 30. října 1869 č. 4478 a ustanovil k účelu právě udanému curatora ad actum.

Z tohoto výměru odvolali se dědicové Františka Duba k vrchnímu soudu zemskému, kterýž rozhodnutím ze dne 24. ledna 1870 č. 2460. výměr č. 4478. okresního soudu v B. zrušil.

Z tohoto rozhodnutí vrchního soudu zemského odvolal se Jiří Komárek k nejvyššímu soudnímu dvoru, který však odvolání to z následujících důvodů zamítnul:

1) poněvadž dědicové zemřelého Františka Duba zůstavitele představují, tedy zde případu, ve kterém curator ustanoven býti má, podlé zákona není, a
2) poněvadž vyhotovení tabulární cesse, kteréž Františku Dubovi

uloženo bylo, není prací podlé §. 309. o. ř. s., ježto od někwww.libtool.com.cnoho třetího vykonána býti může. Nelze tu tedy vésti exekuc podlé §. 309. ob. ř. s., nýbrž přísluší Jiřímu Komárkovi, aby se vyplnění závazku, který Františku Dubovi rozsudkem byl uložen, dle §. 310. ob. ř. s. domáhal.

Nález nejvyš. c. k. soudního dvoru ze dne 29. března 1870 č. 3110.

Dr. Emil Herrmann.

Úvaha.

Codex juris Bohemici. Tomi secundi pars altera continens jus terrae atque curiae regiae saeculi XIV. Edidit Herm. Jireček. Pragæ 1870. 8°. Pag. 416.

Není tomu dávno, co jsme měli příležitost podati oznámení o započetí vydávání „Pozůstatků desk zemských roku 1541 pohořelých“, díla to, jež hlavním bude pramenem, odkud historik práva českého vážiti bude vědomosti o právu tomto, a již se nám dostalo potěšení podati přátelům starého právnictví českého zprávu o nové velezáslužné publikací v oboru tomto. Jest to pokračování sbírky pramenů starého práva českého, již před pěti lety p. dr. Hermenegild Jireček pod názvem „Codex juris bohemici“ vydávati začal, a která má v sobě držeti všecky památky starého práva českého, kromě dotčených pozůstatkův desk zemských pohořelých.

První svazek dílu druhého, v němž uloženy budou památky práva veřejného z věku XIV., vydá se později, taktéž i svazek třetí, do něhož položena budou práva městská a svazek čtvrtý, do něhož určeny jsou listiny správy státní se týkající; nynější svazek (druhý) dílu druhého obsahuje památky týkající se práva zemského a dvorského ve věku XIV. a s počátku století XV. Jmenovitě potkáváme se ve svazku tomto s následujícími kusy: 1) De tabulis terrae in Boemia et Moravia antiquitus institutis disputatio. 2) Sententiae a judicio terrae Boemiae datae. 3) Kniha starého pána z Rožmberka. 4) Majestas Carolina. 5) Řád práva zemského (Ordo judicii terrae). 6) Officium circa tabulas terrae. 7) Formae literarum apud tabulas confici solitarum. 8) Formae querelarum. 9) Formae literarum judicialium. 10) Pana Ondřeje z Dubé výklad na právo země české. 11) Sententiae a judicio

terrae Boemiae latae. Series altera. 12) Juris terrae Moraviae reliquiae. 13) Jus curiae regiae. Mimo to jest ve svazku tomto publikace p. dra Jirečka několik menších kusů, jež však zvláště vyčítati nebudeme.

www.jitool.com.cn

Většina z vytčených tuto památek práva českého jsou to již naši staří známí, s nimiž jsme měli příležitost setkati se v Palackého Archivu českém (zejmena to kniha starého pána z Rožmberka; Majestas Carolina; Řád práva zemského; Pana Ondřeje z Dubé výklad na p. č.; Nálezové soudu zemského, našeho vyčtení č. 2. a 11.), s jinými v jiných dílech (t. na př. officium circa tabulas terrae v díle Maciejowského: Historya prawodawstw slowianskich, článkové týkající se nejstarších zpráv o deskách zemských, jakož i v deskách krajských v Emlerově pojednání: O zbytcích desk zemských, v diplomatáři moravském a j.), tak že jest jen nemnoho kusů většího objemu ve svazku právě vydaném, které by nebyly již tiskem vyšly. Ale okolnost tato nevadí nijakž ceně díla, které jest z více příčin velezáslužné a zajisté každou knihovnu právníků našich bude zdobiti.

Komu známo jest, jak nesnadno to bývá materiál k pracím svým ve všech koncích světa a v rozličných dílech sháněti, sáhne vděčně k dílu p. Jirečkovu, kde vše má shledáno a podáno v takové spůsobě, jaké nynější stanovisko vědy vyžaduje. Rok od roka nalezají se aneb přicházejí aspoň v známost noví rukopisové, v nichž se nezřídka vyskytují všeliké varianty textu, jichž vydavatel si musí všímati. Můžeme tvrditi, že v příčině té dosáhla publikace páně Jirečkova pravé dokonalosti; neopomenulť p. vydavatel vyhnouti se všemu, což by sbírce jeho mohlo býti na újmu a což by se jí mohlo vyčítati. Zvláštní ale zásluha sbírky této jsou úvodové, jež p. dr. Jireček předeslal jednotlivým kusům v řeči latinské.

Pan dr. Hermenegild Jireček náleží k nejlepším znalcům starých právních poměrů českých, on mohl nejlepší úsudek svůj o ceně toho kterého pramene vynésti, a můžeme skutečně tvrditi, že jsme úplně srozuměni se spůsobem, s jakým to učinil, i s vyčtením pramenů, z nichž čerpal. Proto odporučujeme co nejvřeleji svazek tento pramenů starého práva českého právníkům našim a vyslovujeme ku konci jen ještě přání, aby svazky druhé, jejichž obsah bude méně známý než obsah svazku tohoto, hodně rychle do rukou našich se dostaly. —*r.*

Nálezy nejvyššího soudu.

www.libtool.com.cn

Čelí-li domněnka o otcovství proti více osobám, nemíjí mimosoudním přiznáním jednoho dříve učiněným povinnost druhých.

Nález ze dne 16. června 1869 č. 6596.

(G. Z. č. 13. r. 1870.)

Výborům věřitelů v řízení narovnacím nelze ukládati přísahu rozhodovací o skutcích společného dlužníka.

Nález ze dne 29. dubna 1869 č. 1827.

(G. Z. č. 13. r. 1870.)

Zastavení veřejné cesty nelze stíhati před soudem žalobou z přerušeného držení, nýbrž jen před úřady politickými.

Nález ze dne 21. pros. 1869 č. 14392.

(G. Z. č. 17. r. 1870.)

I kdyby rekurent v stížnosti udával, že nevede knih obchodních, může soudce přece stvrditi nález první stolice, aby knihy obchodní se předložily.

Nález ze dne 28. pros. 1869. č. 14607.

(G. Z. č. 17. r. 1870.)

Dle pat. ze dne 18. července 1859 č. 130. ř. z. lze zároveň povoliti zabavení a odhad nejen věcí movitých, nýbrž i nemovitých.

Nález z dne 10. pros. 1869 10. 13954.

(G. H. č. 18. r. 1870.)

Soukromý žalobník žalující z uražení na cti může připuštěn býti k svědectví na vyvrácení důkazu pravdy, který vede obžalovaný. Byl-li jako svědek obeslán, není v tom příčiny zmatečnosti ani, když nebylo vyznačeno, o čem má svědčiti.

Bylo-li vyšetřování pro zločin zastaveno, nelze proti soukromému žalobníku, proti němuž se vedlo, opětně užiti průvodů do vyšetřování tohoto náležitých, k vedení proti němu důkazu pravdy.

Žalovanému nepřísluší stížnost zmateční proti kladení a znění otázek, kterým porota nepřisvědčila.

Nález soudu kasačního ze dne 10. února 1870 č. 14391.

(G. Z. č. 19. r. 1870.)

Kdo promeškal lhůtu k stížnosti zmateční, nemůže stížnost tuto spojiti ani se stížnosti odvolací, v čas podanou.

Nález ze dne 28. pros. 1870 č. 13422.

(G. Z. č. 21. r. 1870.)

www.libtool.com.cn

Denník.

Zpráva o 12. valné hromadě spolku pro vdovy a otky notářů v království českém, kteráž byla dne 15. května 70. Valné hromadě přítomno bylo 10 pp. členů a sice 5 pražských 5 venkovských.

Zpráva o činnosti spolku v době od dne 15. května 1869 do 15. května 1870 byla schválena a bylo uzavřeno, aby pense v roce 70 vyplácena byla touž částkou, jako v roce letošním, totiž 180 zl.; by jmění spolkové budoucně uloženo bylo v úpisech půjčky hl. města hy, v prioritách tuzemských dráh, jimž stát ručí za úroky v stříbře tné, pro případ i na domy pražské. K písemnému požádání pana rla Čulíka byl na jeho místě přehlížitelem účtů zvolen pan Jan Cába, ž pak společně s druhým přehlížitelem p. Jul. Seifertem účty za ávní rok minulý, jakož i stav jmění v den 15. května 1870 pro-mal, což vše nalezeno bylo v pořádku a schváleno oběma pány hlížiteli.

Od 15. května ztratil spolek 2 členy a sice p. Rup. Šneidra, ž zemřel jsa 47 roků stár, a p. dr. Aug. Uchatzy-ho, jenž ze spolku toupil; nových členů získal spolek v též době 6 a sice; pp. Jana ndla v Králové Dvoře, dra Karla Havelku v Budějovicích, Jindř. dla v Přesticích, dra Františka Janku v Králíkách, Lud. Mayera Bílině a Bedřicha Krahle v Rokytnici. Ze 67 členův, mezi nimiž u jen 4 zakladatelé (dr. Bělský, dr. Gradl, Fr. Jos. Schütz, dr. adal), patří 42 do první, 15 do druhé a 10 do třetí kategorie nku 5. stanov.

Pense se vyplácí ode dne 1. ledna 1870 ročními 180 zl. v čtvrtních dekurs. lhůtách všechněm vdovám v tentýž den bez srážky kového poplatku, jejž spolek bezprostředně platí; nyní vyplácí spolek si těmto 6 vdovám: paní M. Petersové v Plzni, paní J. Russové Landškrouně, pí. V. Neureutrové v Praze, pí. T. Demlové v Olouci, paní R. Dermoucové v Karlových Varech a paní Ž. Šnejdrové Praze.

Příjmy spolku činily v době od 15. května 1869 do 15. května 70 5106 zl. 71½ kr. (roce předešlém 4338 zl. 49 kr.), výdaje 57 zl. 30 kr. v roce předešlém 857 zl. 94 kr.), uspořeno tudíž 79 zl. 41 kr. z čehož zakoupeno bylo 3000 zl. zástavních listů ké hypoteční banky; hledě k tomu, že spolek v těchto zástavních sch *uloženo má již 22500 zl.*, odročeno bylo další ukládá-

www.libtool.com.cn

peněz až do valné hromady, aby tato usnesla se na spůsobu příštího ukládání.

Příjmy 5106 zl. 71½ kr. vzešly takto: úroky z pojištěných jistin, 810 zl., z cenných papírů 1662 zl. 54½ kr.; ročni příspěvky a sice staré 157 zl. 60 kr., za II. 1869 820 zl. 25 kr., za I. 1870 792 zl. 75 kr. a za II. 1870 84 zl.; úroky z prodlení 81 zl. 72 kr.; vstupné 691 zl. 36 kr., a jiné mimořádné příjmy 6 zl. 49 kr.

Z výdajů 1027 zl. 30 kr. připadá 914 zl. 43 kr. na pense 17 zl. 17 kr. na poštovné, 19 zl. 15 kr. na kolky a poplatky, 23 zl. 40 kr. na věci tiskové a 53 zl. 15 kr. na rozličné výdaje (mezi nimiž 50 zl. odměny za účetní řízení spolku).

Nedoplatky před rokem vykázané byly vesměs splaceny. Letos vykázány tyto nedoplatky: příspěvky za I. půlletí 1870: 94 zl. 50 kr., vstupné 622 zl. 85 kr.

Z cenných papírů slosovatelných byl s nejmenší výhrou tažen kreditní los č. 15. ser. 901.; byl pak vyměněn za 152 zl. 23 kr., k čemuž přidáno 13 zl. 77 kr., začež pak byl zakoupen nový kreditní los č. 82. ser. 1895.

Veškeré jmění spolku činí 52666 zl. 74 kr.; v roce minulém činilo pouze 48261 zl. 37½ kr.; rozmnožilo se tedy o 4405 zl. 36½ kr. a sice skutečně o 4079 zl. 41½ kr. přebytkem v příjmech nad výdaji, po případě o 4065 zl. 64½ kr., hledí-li se k 13 zl. 77 kr., jež byly připlaceny na nový kreditní los; a nominelně o 339 zl. 72 kr., poněvadž bylo 3000 zl. zástavních listů koupeno za 2660 zl. 28 kr.

Jmění spolku záleží:

1)	ze 7 úpisů českého fondu vyvazovacího po 1000 zl. stř. č. 54., 1495., 3269., 4798., 6844., 7025., 7350.	7350 zl. — kr.
2)	z 1 úpisu česk. fondu vyvazovacího č. 551. na 5000 zl. stř.	5250 „ — „
3)	z 10 losů ústavů kreditního Serie 64. čís. 67. — Ser. 549. č. 16. — Ser. 1027. č. 94. — Ser. 1049. č. 100. — Ser. 1078. č. 20. — Ser. 1090. č. 94. — Ser. 1099. č. 93. — Ser. 1146. č. 65. — Ser. 1895 č. 82. — Ser. 2309. č. 93.	1000 „ — „
4)	z 5 pětin státních losů z r. 1860 Ser. 2096. č. 10. — Ser. 2172. č. 13. — Ser. 2284.	
	Suáška . .	13600 zl. — kr

www.libtool.com.cn

	Přenáška	13600 zl. — kr.
č. 19. — Ser. 2912. č. 12. — Ser. 4100.		
č. 12.	500 „ — „	
5) z 1 konv. státního úpisu 5%	1000 „ — „	
6) z 2 konv. státních úpisů po 100 zl. s úroky v stříbře splatnými	200 „ — „	
7) z 5 pojištěných pohledávek	13000 „ — „	
8) ze zástavních listů české hypot. banky a sice 3 kusy po 500 zl. č. 2662., 4508., 4748. a 21 kusů po 1000 zl., č. 2049., 3850., 4456., 4457., 4458., 5607., 5670., 6109.. 6161., 7487., 7754., 7853., 8347., 8851., 9103. 9104., 9128., 9606., 10333., 10819., 11026	22500 „ — „	
9) z hotových	1866 „ 74 „	
Úhrnem . . .	52667 zl. 74 kr.	

Návěští.

Právnická jednota zakoupila za cenu sníženou 200 exempl. spisu nadepsaného „Vodní právo“ dra Jičínského, kteryžto spis cenou byla koupila, aby, pokud zásoba stačí, členové spisem tím **bezplatně** byli obděleni. Pražské knihkupectví dra Grégra & Ferd. Dattla z ochoty k jednotě právnické uvázalo se v to, že spis ten pražským pp. členům jednoty ve skladu nalezajícím se ve Ferdinandově třídě č. n. 10. na přihlášení vydávati bude a pp. členům na venkově meškajícím zašle. Nechť tedy pp. členové pražští a z předměstí v jmenovaném knihkupectví **na legitimační lístek za rok 1870** o „Vodní právo“ se přihlásí; pp. členům mimopražským bude poštou zasláno. Oni pp. členové, jimžto spis týž již dříve **na ukázku z téhož** knihkupectví byl zaslán, nechať jej sobě podrží i bude jim na účtu jejich v knihkupectví odepsán a jako by jej na účet jednoty byli obdrželi zapsán. Kdož by spis již **z jiného** knihkupectví byli obdrželi a rozřezali, nechať přihlásí se o exemplář nerozřezaný na svůj legitimační lístek za r. 1870 v knihkupectví dra Grégra & Ferd. Dattla, by jej knihkupectví druhému vrátiti mohli. Kdož by pak legitim. lístky za r. 1870 ještě nebyli obdrželi, buď že příspěvek nezaplatili dosud aneb již zaplatili, aneb legitim. lístek ztratili, račtež se přihlásiti u jednatele dra Rob. Mittingra v kanceláři dra K. Kalivody na Mariánském náměstí č. 159-I.

Té *příležitosti budiž podotknuto,* že jest ještě značná zásoba

www.libtool.com.cn

stituc Justinianových textem českým i latinským právnickou jednotou vydaných na skladě u jednatele, kde je pp. členové a studující práv za sníženou cenu 1 zl. 20 kr. (krámská cena 2 zl.) sobě opatřiti též mohou.

Dr. R. Nittinger.
I. jednatel právnické Jednoty.

Vypsání pocty.

Z příspěvků věnovaných k tomu konci od některých pánů spolupracovníků „Právníka“ vypisujeme

poctu 40 zl. rak. měny,

jíž dostane se tomu, kdo nám do 30. září 1870 zašle pod adresou „dr. Tom. Černý, spoluredaktor „Právníka“ v Praze č. p. 96—II. v Spálené ulici“ nejlepší pojednání

„o žalobě z obohacení vedlé obecného práva občanského se zvláštním zřetelem k §§. 1174., 1431—1437. ob. z. obč.“

Práce budiž tak rozsáhlá, aby vyplnila asi jeden tiskový arch formátu, v jakém „Právník“ se vydává.

Spis poctěný zůstane vlastnictvím spisovatelovým, avšak redakce nabude práva, aby ho v „Právníku“ mohla uveřejniti, začež p isovateli kromě pocty dostane se i obyčejného honoráře; spisy ostatní se vrátí.

Pocta vyplatí se, jakmile soudcové, které před projitím lhůty oznámíme, podají úsudek svůj.

Zásylky opatřeny buďtež heslem; v přiloženém zapečetěném lístku budiž pak pod týmž heslem položeno jmeno spisovatelovo.

V Praze, dne 12. května 1870.

Redakce „Právníka.“

www.libtool.com.cn

vo k výkladu §§. 5. až 7. zákona ze dne 15. listopadu 1867 č. 131. ř. z.

Podává JUDr. Jiří Pražák.

Novější zákonodárství rakouské rozeznává hlavně tré druhů nků s odsouzením pro čin trestný spojených, a sice:

) účinky, ježto vlastně tvoří celek s trestem samým, které tedy jen tehdy nastanou, když soudce výslovně je nalezl, a k nimžto krom vedlejších trestů v §§. 9. až 23., 25. pak 253. až 257. z. tr. vytknutých náleží také při časopisech periodických ztráta kauce dle §. 34. a 35., pak ostatní nařízení §§. 36., 37. a 39. tisk. ř. ze dne 17. prosince 1862 č. 6. ř. zák.;

2) účinky, ježto obmezují spůsobilost odsouzence k právům neb k právním činům, a tedy se ex professo týkají působnosti jeho v oboru práva soukromého;

3) účinky, týkající se hlavně politické osobnosti odsouzence, obmezující buď jeho spůsobilost, vystupovati v životě veřejném a ústavním rovnoprávně s ostatními spoluobčany neb odnímající jemu rozličné výhody a oprávnění, dílem v politickém a sociálním zřízení státu se zakládající, dílem z důvodů policejních neb finančních prohlášené, kteréž pak odsouzením pro čin trestný vůbec, neb pro čin trestný jistého druhu pomíjí. I valná část těchto ustanovení zákonních náleží do oboru práva soukromého, a k nim budiž také v přítomné úvaze zvláště hleděno.

Účinkové

ad 1) uvedení nejsou mimo vedlejší tresty §§. 24. a 258. . tr., které jak §. 248. a částečně i §. 16. z. tr. zrušeny byly 1. až 4. zákona ze dne 15. listopadu 1867, předmětem novelly

té a zmiňuje se o nich toliko mimochodem §. 6. uved. zákona, odst. 3., poukazující právě na ustanovení trestního zákona a řádu tiskového, který o nich posud výhradným jest měřítkem.

Naproti tomu jest

ad 2) v §. 5. zák. ze dne 16. listopadu 1867 vyslovena všeobecná zásada, že budoucně žádné odsouzení pro čin trestný více nemá zrušiti neb obmeziti spůsobilost odsouzence k právním činům.[1])

Avšak již z dalších uvedení §. 5. vysvítá, že slovo „spůsobilost k právním činům“ (Handlungsfähigkeit) v popředí postavené nelze vykládati ve smyslu přesně technickém, znamenajícím spůsobilost odsouzenou, konati osobně právní jednání s právními účinky;[2]) neboť v druhé větě §u. tohoto zrušena byla nejen dřívější zákonní ustanovení, která se týkala nespůsobilosti odsouzence, zavazovati se smlouvami (§. 868. ob. zák. obč.), nýbrž nespůsobilost jeho, vstoupiti v platné manželství (§. 61.) a zříditi poslední pořízení (§. 574. ob. zák. obč.); ano i předpisy §§. 191., 254. a 281. ob. zák. obč., ustanovující nespůsobilost jeho k úřadu poručenskému a opatrovnickému, vzaly značnou proměnu; obmezení však patrně netýkají se spůsobilosti odsouzence k právním činům, nýbrž spůsobilosti jeho k právům (Rechtsfähigkeit).[3])

---

[1]) §. 5. cit.: In Zukunft soll keine strafgerichtliche Verurtheilung mehr den Verlust oder eine Beschränkung der bürgerlichen Handlungsfähigkeit des Verurtheilten nach sich ziehen, und es werde demnach die im §. 27. lit. *b*) des Strafgesetzes vom 27. Mai 1852 Z. 117. RGB. enthaltene Anordnung, sowie die hierauf bezüglichen Bestimmungen des allg. b. GB. (§§. 61., 574. und 868.) und des Ehegesetzes für Katholiken vom 8. Oktober 1856 Z. 185 RGB. §. 12. des ersten Anhanges hiermit ausser Kraft gesetzt. Die §§. 191., 254. und 281. allg. b. GB. werden dahin abgeändert, dass über die Frage, ob eine strafgerichtliche Verurtheilung für den Verurtheilten den Verlust von Vormundschaften und gerichtlichen Curatelen und dessen Untauglichkeit zur Übernahme eines dieser Ämter nach sich zu ziehen habe, das Vormundschafts, oder Curatelsgericht in jedem einzelnen Falle nach seinem Ermessen zu entscheiden haben soll.

[2]) Srovnej: „Unger System I. strana 274. až 277.,“ který ostatně myslí, že nebylo jiných obmezení spůsobilosti právní následkem odsouzení krom oněch v §§. 61., 574. a 868. ob. zák. obč. jmenovaných.

[3]) Srov. článek od prof. D. Haruma „in welchem Umfange derogirt die Strafgesetznovelle vom 15. November 1867 den civilgerichtl

koliv tedy zákon, jak ze znění jeho a zvláště ze spojky „tedy“ omnach) vyplývá, ustanovení druhé věty §u. 5. za právnickou nsekvenci věty první pokládá, jest přece patrno, že se věty ty kterak úplně neshodují. Sluší však také zase za to míti, že zánodárce ustanovením tím přede vším jen zbytečná opatrovnictví d osobami k správě jmění svého úplně způsobilými chtěl zrušiti, koli však že odsouzence i co se dotýče způsobilosti jeho k prám ostatním občanům na roveň chtěl postaviti, a že tedy slova působilost k právním činům“ opět nelze považovati za výraz, hrnující v sobě i způsobilost k právům. [4])

Z toho sluší souditi, že při uvažování účinků odsouzení na ávnickou osobnost odsouzence výhradně hleděti dlužno k spelním ustanovením §u. 5., a nikoliv k všeobecné větě úvodu §u. ho vyslovené.

Ostatní ustanovení našich občanských zákonů, týkající se ůsobilosti odsouzence k právům, na př. obmezující schopnost ho k platnému svědectví atd., nelze tudíž obdobně dle zásad, na mto místě v zákoně vyslovených za modifikovaná považovati. opak sluší posuzovati poměry tyto dle zásad zcela jiných, totiž e §. 6. zákona ze dne 15. listopadu 1867, jak k tomu později láště bude poukázáno.

Z toho však vyjmouti se musí ustanovení §. 176. ob. zák. č. Neb ačkoliv i ono obmezuje předkem způsobilost odsouzence právům, přece ze závěrečné věty jeho na jevo jde, [5]) že není edpisem, ve vnitřních důvodech se zakladajícím, nýbrž že to edpis vyplývající ze staršího názoru, v dřívějším rakouském zánodárství rozšířeného, že odsouzenému k trestu žaláře déle ajícímu ponechati nelze správu jmění, buď si to vlastního neb ího. Mát tedy ustanovení to stejný důvod jak ustanovení §. 868.

---

lichen Bestimmungen über die Rechtsfolgen strafrechtlicher Erkenntnisse“ v č. 10. a 11. Ger. Ztg. z r. 1868.

[4]) Harum n. n. m. č. 10. poukazuje v tomto směru zvláště k tomu, že by jinak bylo zcela nedůsledné, ponechává-li zákon v druhém odst. §. 5. rozhodnutí o tom, zdali odsouzení pro čin trestný za účinek míti má nespůsobilost odsouzence k úřadu poručenskému neb opatrovnickému, dotýčnému soudu civilnímu, kdyby odsouzení, i co se dotýče způsobilosti k právům, žádného účinku více míti nemělo.

[5]) „. . . pominou-li ale tyto překážky, tedy otec zase práv svých nabude.“

ob. zák. obč. a §. 27. lit. *b*) zák. tr., a sluší i je dle obdoby §. 5. zákona ze dne 15 listopadu 1867 za zrušené pokládati, neb aspoň rozhodnutí o tom, má li nastoupiti čili nic, úvaze fondu poručenského ponechati. Pravidlo §em 6. zákona ze dne 15. listopadu 1867 vyslovené by v tomto případě také zcela žádného významu nemělo.

ad 3) Co do účinků těchto sluší dle novelly ze dne 15. listopadu 1867 rozeznávati:

a) ztrátu „výhod a oprávnění" v odst. 1. §. 6. cit. zákona vypočtených.

Vypočtení to jest hlavně toliko summárním sestavením oněch účinků, ježto dle §. 26. a 27. lit. *a*) z. tr. „již dle zákona" s odsouzením pro zločin a pokud se týče, pro zločin k trestu těžkého žaláře spojeny byly, a liší se od uvedených §§. zákona tr. toliko tím, že místo lit. *c*) §. 26. zák. tr. se tam též nachází vyloučení odsouzence ze zastupitelstev obecních neb jiných sborů k řízení záležitostí veřejných povolaných. [6])

b) nespůsobilost k nabývání „výhod a oprávnění" těchto, o níž to jedná odst. 2. a částečně i 3. §u. 6.;

c) veškeré ostatní účinky odsouzení, dokud v prv jmenovaných obsaženy nejsou (odst. 3. a 4. §u. 6.).

Hlavní závadou výkladu §. 6. zák. ze dne 15. listopadu 1867 jest, že zákon, ačkoliv jmenovaný rozdíl de facto činí, přece v jednotlivých odstavcích §. 6. účinky ty všelijak směsuje. Tak mluví v odst. 3. §. 6. o „ostatních účincích, ježto krom trestů hlavních a vedlejších, a ztráty kauce dle zákona tiskového ze dne 17. prosince 1862 č. 6. i z p. r. 1863, s rozsudky trestními již dle zákona trestního, neb vedle jiných zákonních předpisů spojeny jsou,

---

[6]) An dle §. 12. tisk. ř. a pokud se týče čl I. tisk. novelly ze dne 15. října 1868 č. 142. ř. z. z redakce tiskopisů periodických vyloučeni jsou ti, kdo dle zákona o obcích pro spáchané činy trestní do zastupitelstva obecního voleni býti nemohou, dle §. 129. lit. *a*) však z aktivního a dle §. 137. lit. *a*) zák. ob. ze dne 24. dubna 1859 č. 58. ř. z. i z pasivního práva volebního do zastupitelstva obecního vyloučeni jsou ti, kdož odsouzeni byli pro zločin, pro přečin neb přestupek ze ziskuchtivosti pošlý, neb proti obecné mravopočestnosti směřující, jest ovšem v odst. 1. §. 6. zák. ze dne 15. listop. 1867 i lit. *c*) §u 26. z. tr. zahrnuta. Na stejném stanovisku jak zák. ze dne 15. listop. 1867 nachází se již §. 3. zák. o řádu volebním do obcí pro Čechy ze dne 16. dubna 1864 č. 7. věst. zemsk.

a kteréž tedy soudce zvláště nalézati nemá.“ Tím jsou patrně zahrnuty veškeré nepříznivé účinky odsouzení pro čin trestný, krom oněch, o nichžto jsem se pod č. 1) zmínil, a přece se zdá, že zákon přikládá odstavci tomuto smysl rozličný, dle toho, odvolává-li se k němu na tom neb onom místě.

www.libnost.com.ch

Činy trestné rozděluje zákon ze dne 15. listopadu 1867 co do účinků s odsouzením spojených a sem patřících opět rovněž ve tři druhy:

a) zločiny, v obecné mluvě vůbec „politické“ zvané, a v odst. 2. §u. 6. zejmena vypočtené; [7])

b) ostatní zločíny, pak přestupky v §§. 460., 461., 463. a 464. zák. tr. naznačené;

c) všechny přečiny, pak přestupky krom přestupků §§. 460., 461., 463. a 464. z. tr.

Vraceje se tudíž k dříve vytknutému rozdělení účinků odsouzení sem náležitých, pojednám

ad *a*) o ztrátě „výhod a oprávnění“ v odst. 1. §u. 6. vypočtených.

Dle odstavce tohoto má ztráta taková „na dále nastati toliko odsouzením k trestu pro zločin, neb pro přestupky krádeže, zpronevěření, účastenství v nich, neb podvodu (§§. 460., 461., 463., 464. z. tr.).“

Zde se nám vyskytuje ihned otázka velmi důležitá, chtěl-li totiž zákon ustanovením tím u věci té zcela nová pravidla položiti aneb chtěl-li tím toliko dřívější zákonní předpisy ve prospěch odsouzeného obmeziti? Otázka ta jest důležitá.

Měl-li zajisté odst. 1. §u. 6. býti novou dispositivní normou o tom, kdy nastati mají účinky tam uvedené, musí pak veškeré

---

[7]) Vypočtení to nezdá se mi ovšem býti vesměs důsledným. An zde hlavní důraz položen na politický motiv, z kterého zločin pošel, slušelo sem zajisté zahrnouti zločin v §. 64. z. tr. vytknutý, kdežto zase zahrnutí §§. 158., pak 143. odst. 2. a 157. odst. 2. sotva ve vnitřních důvodech se zakládá. Ustanovení odst. 2. §. 143. a odst. 2. §. 157. z. tr. nelze ovšem ze stanoviska logického nijak odůvodniti, an jest patrnou nedůsledností, přičítati někomu zločin proto, že více jiných lidí čin trestný menšího druhu zároveň spáchalo, neb že se pachatel zločinu samého vypátrati nedá; proto ale případy ty, pakli zákonodárce dotyčná ustanovení vůbec zrušiti nechtěl, nikterak ještě politickým zločinům přičítati nelze.

účinky ty nastati též odsouzením pro některý ze zmíněných přestupků, kdežto dle §. 26. zák. tr. vůbec nastaly toliko odsouzením pro zločin; ztráta šlechtictví pak, která dle §. 27. lit. *a*) z. tr. byla toliko účinkem odsouzení pro zločin k trestu těžského žaláře, budoucně již i s odsouzením pro zločin vůbec, neb i pro jeden z přestupků oněch by musila býti spojena.[8])

Jest ovšem pravda, že, máme-li náhled druhý za pravý, odst. 1. §u. 6. málem zbytečným se býti jeví,[9]) nicméně však musím se proň prohlásiti. Neb nelze zde předně přehlédnouti slovíčka „toliko“ (nur), jehožto na tomto místě v zákoně užito,[10])

---

[8]) Dle náhledu v Herbst, Handbuch I. str. 116. vysloveného, který ze slova „Abnahme“ v §. 26. zák. tr. soudí, že řády a čestná znamení odsouzením pro zločin vůbec se nepozbývají, nýbrž toliko po čas trvání trestu odejmouti se mají, náležel by i případ v §. 26. lit. *a*) tr. z. naznačený sem počítati, an odst. 1. §. 6. zřejmě o ztrátě čestných těchto odznaků mluví. Sr. též Frühwald str. 48. Náhled ten, který proti patrnému smyslu zákona přidržuje se jednotlivého slova jeho, zcela libovolně vyloženého nelze však nikterak za pravý považovati, a mohla-li o tom dříve vzejíti pochybnost, jest zajisté nyní authentickou interpretací §. 6. zák. ze dne 15. listop. 1867 úplně vyvrácen.

[9]) Neb toliko §. 129. lit *a*) a 137. lit. *a*) zák. o obcích, pak starší patenty, jednající o ztrátě služeb veřejných, a §§. 8. a 21. ad *b*) not. ř. vzaly jím nepatrnou proměnu ve smyslu odsouzenému příznivějším, kdežto jinak, jak z toho co svrchu uvedeno vyplývá, znění jeho mnohem širší jest zákonů posud platících. Srov. ostatně článek od dra M.: „Ueber die Tragweite des Gesetzes vom 15. November 1867“ v č. 24. Ger. H. z r. 1869, který za příčinou praktického případu, kde se jednalo o to, má-li nyní již odsouzením k trestu žaláře jednoduchého nastati ztráta služného patentátního invalidy, rovněž také náhled hájí, že ztráta výhod a oprávnění odst. I. §. 6. toliko tehdy nastane, pakli již dle zákonů dřívějších s odsouzením takovým spojena byla.

[10]) Znít odst. I. §. 6. dle německého textu doslovně: Vom Tage der Kundmachung dieses Gesetzes soll ferner der nach dem Strafgesetze vom 27. Mai 1852 Z. 117. RGB. oder anderen gesetzlichen Vorschriften mit einer Verurtheilung zu einer Strafe verbundene Verlust des Adels der Orden und Ehrenzeichen, öffentlicher Titel, akademischen Grade und Würde, Staats- und anderer öffentlicher Landes- oder Gemeindeämter und Dienste, der Advokatur, des Materials, der öffentlichen Agentie oder der Parteien vertretung vor den öffentlichen Behörden, der Mitgliedschaft bei Gemeindevertretungen oder anderen, zur Besorgung öffentlicher Angelegenheiten berufenen Vertretungen, und der Pensionen,

teré patrně k tomu poukazuje, že nebylo úmyslem zákono-
ce nepříznivé účinky odsouzení vůbec, a zvláště ne v takové
e rozšířiti, jak by se to bylo dle opačného náhledu skutečně
o, nýbrž že je naopak obmeziti zamýšlel. Zajisté by byl jinak
é §. 26. a 27. lit. *a*) zák. tr. výslovně se zrušil, jako lit. *b*)
27. z. tr. zrušena byla výslovně §em 5. novely.

Uváží-li se konečně, že byl-li by náhled prvější pravým, by
ízení §. 9. a §. 10. lit. *e*) novelly, dle nichž předpisy zákona
dne 15. listopadu 1867, v tomto směru vytknuté, působí i na
y dříve spáchané, a na rozsudky dříve vynešené, nežli
on ten platnosti nabyl, v sobě patrnou nespravedlnost obsaho-
a, ano, právu přirozenému se příčila, sluší zajisté za to míti,
náhled onen druhý se smyslem se zákona srovnává, a že tudíž
26. a 27. lit. *a*) zák. tr. platnosti své potud podržely, pokud
ahují ustanovení odsouzenému příznivější, než ustanovení v §.6.
st. 1. novelly obsažená.

Hledíme-li k rozdělení činů trestních svrchu učiněnému, jest
n co do ztráty řečených „výhod a oprávnění“ vytknouti pra-
la následující:

α) Ztráta výhod a oprávnění oněch nenastává pro odsouzení
zločinu t. zv. politického. Že tomu tak, vyplývá z odst. 3.
6., jakkoliv by se dle všeobecného znění odst. 1. §u. 6. opak
o zdáti mohl. Neb odst. 3. §u. 6., jednající o „ostatních ne-
znivých následcích“, ježto odsouzením pro zločin politický bu-
ucně nastati více nemají,[11]) vylučuje výslovně toliko tresty hlavní

Provisionen, Erziehungsbeiträge oder sonstigen Bezüge nur mehr bei Verurtheilungen zur Strafe wegen eines Verbrechens oder wegen der Uebertretungen des Diebstahles, der Veruntreuung, der Theilnehmung an derselben und des Betruges (§§. 460., 461., 465. und 464. BG.) eintreten.

[11]) I zde sluší každému slovu zákona váhy přičítati, pročež následuj i zde německý text odst. 3. cit.: Dagegen haben die übrigen nachtheiligen Folgen, welche noch ausser den Haupt- und den Nebenstrafen, und ausser dem durch das Pressgesetz vom 17. Dezember 1862 Z. 6. RGB. v. J. 1863 festgesetzten Cautionsverfalle mit strafrechtlichen Erkenntnissen schon aus dem Strafgesetze, oder kraft anderer gesetzlichen Vorschriften verbunden, und insoferne dieselben daher nich insbesondere von dem Richter zu verhängen sind, für die Zukunft bei den eben (sr. odst. 2.) aufgezählten Verbrechen, so wie bei Vergehen und bei Uebertretungen ausser den Fällen der

a vedlejší (jako při časopisech periodických ztrátu z kauce) co účinky, ježto bezvýminečně vždy nastati musí.[12]) Může tedy vzejíti pochybnost jen o tom, co zákon rozumí slovem „ostatní“ (übrigen), kterým všeobecný výraz na začátku odstavce tohoto obmezen býti se zdá. Slovo to lze však patrně vykládati toliko ve spojení s předcházejícím odst. 2., a nikoliv ve spojení s odst. 1. §u. 6. Odst. 2. §u. 6. mluví však jenom o nespůsobilosti k nabývání výhod a oprávnění odst. 1., a může tedy toliko tato nespůsobilost k nabývání jmenovaných výhod a oprávnění, o které ad *b*) pojednáváme, z všeobecného ustanovení odst. 3. vyjmuta býti, nikoliv však ztráta takových výhod dříve již nabytých, o kterých jedná odst. 1.; k tomu odstavci se zákon v odst. 3. patrně odvolati nechtěl.[13])

β) Co do ostatních zločinů, kromě politických pak co do přestupků krádeže, zpronevěření, účastenství v nich, a podvodu nastane sice pro odsouzení z činu takového ztráta řečených výhod a oprávnění, pokud nastala vůbec také dle starších zákonů.

Avšak nepříznivý následek tento minouti má dle odst. 4. §u. 6., byl-li vinník odsouzen k trestu žaláře nejméně 5letého, projitím 10 let, jinak však již po 5 letech a byl-li vinník odsouzen pro některý z přestupků prv jmenovaných, již ve 3 letech po ukončení trestu.

Nelze mi ovšem zatajiti, že tomuto výkladu odst. 4. §u. 6. dosti důležitých důvodů odporuje. Tak zejmena, pokládá-li se

---

eben berufenen §§. 460., 461., 463. u. 464. BG. gar nicht mehr einzutreten.

[12]) Že sem náleží i ostatní ustanovení řádu tiskového, která s odsouzením zároveň buďto nalezena býti mají neb nalezena býti mohou (§§. 36., 37. a 39. tisk. ř.) leží na bílledni, any i účinky tam naznačené tvoří toliko celek s trestem samým, a jen tehdy nastanou, když výslovně nalezeny byly (sr. zhora ad 1.).

[13]) Jinak by také výhody, novellou odsouzencům politickým propůjčené, byly pranepatrné, kdežto se zdá býti tendencí zákona tohoto, ustanoviti za pravidlo, by veškeré nepříznivé účinky odsouzení co do zločinů politických minuly koncem trestu. Jiného náhledu jest, neudávaje však důvodů dr. M. n. uv. m., ačkoliv právě on se toho dovolává, „že zákon ze dne 15. listop. 1867 v každém jiném směru se humanitou vyznamenává.“ Majíce však výklad jeho, který právě nejcitlivější následky odsouzení i co do odsouzenců politických z ustanovení novelly vyjmouti chce, za *pravý*, bychom zvláštní humanity v tomto zákoně marně hledali

výklad ten za pravý, jest celý §. 8. novelly úplně zbytečným, ana pak právě ztráta výhod a oprávnění zde již častěji zmíněných nikdy více „v budoucnosti“ nastati nemůže.[14]) Dále se také z celého znění odst. 4. §u. 6. ze dne 15. listopadu 1867 skutečně zdá, že zákonodárce tam přehlédl, že v odst. 3. §u. 6. též účinky, o nichž jedná odst. 1., a ztráta tam jmenovaných výhod, spolu jsou zahrnuty.

Proti tomu však sluší uvážiti, že k §. 8. novelly vůbec hleděti nelze, proto že §. ten právě předcházejícímu §. 7. zřejmě odporuje; §. 7. výslovně zrušil všechny starší předpisy, dle nichž nepříznivé následky, o kterých §. 6. se zmiňuje, a tudíž i ztráta v odst. 1. jmenovaných výhod a oprávnění doživotně měly trvati. Avšak omyl v stylisaci zákona nelze nikdy a priori předpokládati, pokud z okolnosti zřejmě nevysvítá, čehož zde není.

I při praktickém provádění ustanovení tohoto zajisté nemalé jeviti se budou obtíže. Věc ta bude jednoduchá, jedná-li se na př. o ztrátu čestných odznaků, akademických hodností, advokacie, způsobilosti k zvolení do zastupitelstva obecního neb jiných veřejných sborů atd. Jinak tomu však bude, jedná-li se na př. o notářství, státní neb jiné veřejné zemské neb obecní služby. Zde velmi jest zapotřebí zvláštního úvodního zákona, kterým by se ustanovilo, jakým způsobem se rehabilitování odsouzence po projití dob v odstavci 4. §u. 6. naznačených díti má, neboť toho dle posavadních zákonů v praxi nebylo.[15])

γ) Co do přečinů, pak přestupků, vyjmouc přestupky v §§. 460, 461., 463., 464. z. tr. vytknuté, nenastává pro odsouzení z činu takového více ztráta oněch výhod a oprávnění, jak to odst. 1. §. 6. zřejmě ustanovuje.

---

[14]) §. 8. cit.: Die im §. 6. erwähnten Vorzüge und Berechtigungen, insoferne sie nach diesem §. auch für die Zukunft in Folge strafrechtlicher Verurtheilungen verloren gehen, werden weder durch das Ende der Strafe, noch durch den Ablauf der in dem bezogenen §. Abs. 4. gedachten Zeiträume wieder erlangt.

[15]) Zvláštní pochybnost může vzejíti stran odsouzence, pozbyvšího šlechtictví, pakli zemřel dříve, nežli uplynutím doby 10, 5 neb 3 let po ukončení trestu šlechtictví opět nabyl; mají-li pak děti jeho, v tom čase zrozené, býti účastny bývalého jeho šlechtictví, čili nic? Ostatně lze vůbec o praktické ceně celého tohoto ustanovení velmi pochybovati.

www.knihovna.cuni.cz

Tak bylo ostatně s nepatrnou úchylkou již dle starších zákonů (pozn. 9.).

ad *b*) O nespůsobilosti k nabývání výhod a oprávnění odstavec 1. §u. 6.

I zde musíme se z důvodu zhora ad *a*) uvedených vysloviti pro náhled, že nespůsobilost taková i nyní toliko tehdy nastává, pokud byla také dle zákonů dříve platných (§. 26. lit. *b*) *d*) *e*) zák. tr.).

α) Při zločinech politických přestává nespůsobilost k nabytí původních výhod a oprávnění odst. 1. §u. 6. koncem trestu (arg. odst. 2. §u. 6.).

β) Při ostatních zločinech kromě politických, pak přestupků §§. 460., 461., 463., 464. z. tr., míjí nespůsobilost ona dle odst. 4. §u. 6. projitím desíti, pěti a pokud se týče tří let po odbytém trestu.

γ) Při přečinech a přestupcích kromě krádeže, zpronevěření, účastenství v nich a podvodu nenastává nespůsobilost taková (arg. odst. 3. §u. 6.).

ad *c*) O ostatních účincích odsouzení pro čin trestný.

Zmíním se zde toliko o účincích týkajících se oboru práva soukromého, poněvadž co do ostatních účinků o ustanoveních novelly beztoho žádná pochybnost vzejíti nemůže.

Že k účinkům z oboru práva soukromého nenáležejí ty, ježto sice se spácháním činu trestného souvisí, avšak nutně toho nepředpokládají, že někdo pro čin trestný byl odsouzen, leží na bíledni. Nelze tudíž zde hleděti na př. k poměrům §§. 56., 119., 135., 335., 400., 540., 542, 543., 1210. a 1331. ob. zák. obč., §§. 235.—237. ob. soud. ř., §. 234. konk. ř., poněvadž účinky tam vytknuté ne s odsouzením pro čin trestný, nýbrž se spácháním činu, v zákonech trestních za nedovolený prohlášeného jsou spojeny.

Naproti tomu nelze působnost ustanovení novelly ze dne 15. listopadu 1867 vyloučiti z toho důvodu, že některé účinky odsouzení nenastávají již dle zákona samého, nýbrž toliko k žádosti určité osoby. Neb účinky takové, jak na př. spravedlivá příčina vydědění §. 768. ob. zák. obč. jsou vždy již dle zákona s odsouzením pro čin trestný spojeny, ale toliko zdali vůbec a kdy působnosti nabyti mají, závisí na vůli osoby třetí. Také nelze nikterak nahlédnouti, proč by zákonodárce co do účinků těchto, které nastanou toliko k žádosti osoby třetí, byl v platnosti

ioval přísnější ustanovení zákonů starších, dle nichž následky pravidelně doživotně měly trvati.[16])

Sem náleží z oboru práva soukromého zvláště ustanovení ledující:

§. 109. ob. zák. obč. (odsouzení pro zločin jest spravedlivou činou rozvedení manželství); §. 115. ob. zák. obč. (odsouzení aláři nejméně 5letému jest spravedlivou příčinou rozloučení ıželství);[17]) §. 592. ob. zák. obč. (odsouzený pro zločin podvodu jiného zločinu ze ziskuchtivosti jest nespůsobilým býti svěd- posledního pořízení);[18]) §. 768. ob. zák. obč. (odsouzení k ža- doživotnému neb nejméně 20letému jest spravedlivou příčinou ědění); §. 140. ob. ř. soud. (odsouzení pro zločin z podvodu ze ziskuchtivosti pošlý činí svědka úplně zavržitelným); §. 142. 9. ob. ř. s. (odsouzení pro zločin vůbec činí svědka vadným); 14. ad 2) not. ř. (odsouzení pro zločin, pro přečin neb pře- pek ze zištnosti neb z podvodného úmyslu pošlý vylučuje z práva i svědkem při výkonu notářském); §. 241. konk. řádu (byl-li konkursu kupeckém kridatar uznán vinným zločinem podvodu 199. lit. *f*) z. tr., stane se za jistých podminek narovnání již čené dle zákona neplatným).

Veškeré ostatní účinky odsouzení krom těch, o nichž ad 1., 3. a 36. bylo jednáno,

z) nenastanou budoucně odsouzením pro zločin politický (arg. odst. 3. §u. 6.).

---

[16]) Opačného náhledu jest Harum n. uv. m. č. 11., dovolávaje se hlavně toho, že odst. 3. §. 6. mluví toliko „o ostatních nepříznivých účincích, ježto s rozsudky trestními již dle zákona trestního neb jiných zákonních předpisů spojeny jsou, a které tudy soudce zvláště nalézati nemá.“ Avšak, jak jsem již svrchu k tomu poukázal, nepřestává účinek býti proto účinkem zákonním, že nastává toliko k žádosti určité osoby, a odvolává se odst. 3. §. 6. k zákonním účinkům, odsouzení vztahuje se patrně toliko k větě následující, „a kterých tedy soudce zvláště nalézati nemá“, co k protivě své, jíž naznačeno býti mělo, které následky odsouzení z ustanovení odst. tohoto mají býti vyloučeny.

[17]) Co do těchto případů jeví se pak ad *β*., lhůta desíti, pěti a tří let co preklusivní termín k podání žaloby o rozvedení, neb rozloučení manželství.

[18]) Tento jediný případ chce Harum n. u. m. č. 11. podrobiti, co do účinků odsouzení na práva soukromá, ustanovení §. 6. novely, obmezení toto se mně nezdá býti dostatečně odůvodněným.

β) Účinky ty pominou, byl li vinník odsouzen pro zločin, pak pro přestupek §§. 460., 461., 463. a 364. zák. tr. po desíti, pokud se týče po pěti a třech letech po ukončení trestu (arg. odst. 4. §u. 6.) a

γ) nenastanou odsouzením pro přečin neb přestupek, vyjma činy prv vypočtené (odst. 3. §u. 6.).

Zdali zákon skutečně tak valné obmezení nepříznivých účinků s odsouzením spojených zamýšlel, jak to z řečeného vychází, nelze z nejasného a obojetného znění jeho nikterak s jistotou určiti. Obmezení takové bylo, co se dotýče zločinů politických, potřebou dávno cítěnou; zdali však co do ostatních činů trestných v skutku také bylo praktické potřeby modifikace tak rozsáhlé, toho může toliko zkušenost dlouholetá nejlepším býti dokladem. Praxi soudní a politické však náleží, vyplniti časem svým mezery zákona, jehožto nesprávná skladba místy bezděky nám připomíná slova vyhlaš. patentu k zák. občanskému: „kteraká toho potřeba, aby zákonové občanští, mají-li občané práv svých soukromých s plnou bezpečností užívati, nejen podlé všeobecných pravidel spravedlnosti, nýbrž i podlé zvláštních potřeb obyvatelů se zřídili, a v jazyku jim srozumitelném se vyhlásili.“

Kupecké retenční právo v konkursu.

Sepsal **dr. Voženílek.**

(Pokračování.)

Vedlé nového konkursního řádu přísně rozeznávati musíme dva rozsáhlé druhy retenčního práva: A) retenční právo proti kridatáři a B) retenční právo proti konkursní podstatě nabyté.

ad A) O retenčním právu proti kridatáři nabytém §. 11. k. ř. dvě pronesl zásady:

1) že po vyhlášce konkursu retenčního práva na věcech do konkursní podstaty náležících nabyti nelze — a
2) že právo retenční před vyhláškou konkursu nabyté za právo zástavní považovati sluší: prvší zásada týká se vzniku, *druhá* působení retenčního práva.

www.libtool.com.cn

ad 1) Zásada §. 11. konk. ř., že po vyhlášení konkursu[1]) enčního práva nabyti nelze, nevyslovuje ničeho nového, u nás ční právo po vyhlášeném konkursu vzniknouti: neb jak svrchu ázal jsem, zapotřebí k vzniku retenčního práva dvojího momentu: nak spůsobilé pohledávky jednak spůsobilé věci; má-li retenční ivo vzniknouti, musejí oba tyto momenty již před vyhlášeným nkursem existovati; neb po této době nelze nabyti proti kritáři takové pohledávky, pro kterou by se věřitel mohl hájiti na ění, vyhlášeným konkursem panování dlužníkově odňatém, aniž sud nebývalého, i za panování dřívějších zákonů nemohlo řiteli možno po této době jakoužkoliv věc do konkursní podstaty ležící platným spůsobem na základě nějakého s kridatářem uzaeného právního jednání na sebe přitáhnouti.

Pro tyto obě z přirozenosti věci plynoucí nemožnosti, jest vznik retenčního práva proti kridatáři po vyhlášeném konkursu možný.

Zásada tato platila bez odporu všeobecně a bezvýminečně.[2])

Za takovými okolnostmi nebyl zákonodárce, který přec věděti sel, že v legislaci superflua nocent, nikterak nucen, zásadu tu, níž nikdy pochybnosti nebylo, znova vysloviti a chtěl-li již stůj stůj nějaký theoretický princip vystaviti, měl toho učiniti tak, y všetečností svou nezavdal příčinu k pochybnostem a k různým kladům, jak se toho zde v skutku stalo. Postavíme-li totiž první druhý odstavec §. 11. k. ř. zvláště slova: po vyhlášení konkursu nelze nabyti retenčního práva atd. a pak: před vyhlášením konkursu nabyté retenční právo atd. v protiv sobě, jisté nabudeme přesvědčení, že zákonodárce měl za to, že proti

---

[1]) Poněvadž vedlé §. 2. k. ř. účinky zavedení konkursu počátkem dne, kdy u soudu konkursního vyhláška konkursu na soudní budovu vyvěšena byla, počínají, nelze o tom pochybovati, že tento okamžik nikoliv hodina vyvěšení ediktu o nabytí práv rozhoduje —; v tomto smyslu užito jest svrchu jakož i užito bude doleji slov „po vyhlášce konkursu."

[2]) Na první pohled zdá se, že stávalo výminky tehda, uzavřeno-li bylo jakés obchodní jednání mezi nepřítomnými, v kterémž případě věřitel fakticky a definitivně teprv po době, kdy konkurs byl vyhlášen, nějaké pohledávky neb věci nabyti může, ač odevzdáno-li bylo přijetí učiněného návrhu k smlouvě před dobou v §. 2. k. ř. vyměřenou; avšak výminka ta jest jen zdánliva, poněvadž smlouvy takové, a práva jimi nabytá působí vedlé čl. 321. obch. zák. ex tunc.

kridatáři jiného práva retenčního není a býti nemůže, než které již před vyhlášeným konkursem úplně v život vstoupilo. Základní názor tento naprosto jest mylný. Svrchu již krátce podotknul jsem že obchodní zákon zná jistý druh retenčního práva, které jsem „konkursním“ nazval; právo to má tu znamenitou zvláštnost, že nevzniká ani před vyhláškou ani po vyhlášce, nýbrž soudobně s vyhláškou konkursu; jdeť to z celé skladby čl. 314. obch. zák. a zvláště ze slova „besteht“; slovo to naznačuje nám velmi přesně moment vzniknutí retenčního práva konkursního: právo to vchází v život, jakmile konkurs se vyhlašuje, ani dříve ani později.

Nastává otázka, nebylo-li toto konkursní retenční právo konkursním řádem zrušeno? Poněvadž článek 1. uvozovacího zákona ku konk. ř. všechna nařízení starších zákonův, pokud sám nových nezavedl norem, v platnosti ponechal, poněvadž dále konkursní řád v §. 11. jediné ustanovuje, že po vyhlášce konkursu retenčního práva nabyti nelze, o nabytí téhož práva v jiných dobách, zvláště tedy před a zároveň s vyhláškou konkursu ani slovem se nezmínil, nelze o tom pochybovati, že čl. 314. obch. z. platnosti své nepozbyl, a že i dle nového konkursního řádu retenční právo konkursní místa má.[3])

Podlé rozkladu tohoto musíme tedy jako dříve tak i nyní dle nového konk. ř. přísně rozeznávati retenční právo předkonkursní a retenční právo konkursní.

Potud o vzniku retenčního práva, který konkursním řádem, jak jsme právě viděli dotknut nebyl.

Jest mi nyní jednati:

ad 2) o působení retenčního práva v konkursu, jinak

---

[3]) Náhled ten nemálo podporován jest §. 22. k. ř., kdež praví se: „že nařízení obchodního zákona o účincích vyhlášky konkursu na jednotlivé druhy právních poměrů ostala nedotknuta“ — a pak poněkud i §. 14. k. ř.; neb stanou-li se některé pohledávky proti kridatáři nabyté zároveň s vyhláškou konkursu jistým způsobem splatnými, musí v tomtéž okamžiku, ač ostatních-li tu náležitostí, vzniknouti i retenční právo, kterému dříve nedospělost pohledávky v cestě stála.

Tentýž náhled třeba jen nepřímo projevil pan prof. Randa v „Právníku“ z r. 1869 v pojednání o roztřídění nároků v konkursu na str. 401. Naši komentatoři (Kiesling i Kaserer) tuto veledůležitou otázku jak obyčejně i v jiných případech mlčením odbyli, přestávajíce na pouhém často i nezdařeném parafrasování zákona.

o spůsobu, jakýmž právo to v konkursu vykonati a na vrch vyvésti sluší.

www.libtool.com.cn

Dle staršího práva rakouského od směn. ř. z r. 1763 počínajíc platila v směru tom bezvýminečná zásada, že retenčního práva v konkursu tak a týmž spůsobem vykonati lze, jako mimo konkurs dlužníkův; modifikace byla pouze formální v tom ohledu, že veškeré kroky proti konkursní podstatě čeliti a jí též veškeré zprávy na místě kridatáři dány býti musely.

Zde opustil nový konk. ř. úplně půdu domácí a ustanovil něco u nás zcela nového; vytknulť totiž v §. 11. k. ř. zásadu: „že retenční právo před vyhláškou konkursu nabyté, za právo zástavní považovati sluší.“ Pamětihodné ustanovení toto téměř každým slovem k nekonečným zavdává příčinu zmatkům — kletba to, o níž v úvodu mluvil jsem.

Hledíme-li pouze k druhému odstavci §. 11. konk. ř., zajisté nerozluštitelnou ostane nám hádankou otázka, čeho jím zákonodárce docíliti a čeho vyjádřiti chtěl; není nám tudíž jiné pomoci, než abychom vrátili se v onu dobu, kdy nynější řád konkursní ještě osnovou byl k zákonu, a abychom hleděli vypátrati zde nějakého světla, které by rozjasnilo nám co do účelu i do obsahu na nejvýš temný zákon.

Ve vládní osnově konkursního řádu z roku 1863 nenalezáme o 2. odst. §. 11. k. ř. ani stopy; teprv výbor říšské rady o této osnově radící se vystavil větu tuto následujícím jsa veden rozjímáním: „Es ergab sich die Nothwendigkeit auszusprechen, welche Wirkung ein vor der Konkurseröffnung erworbenes Retentionsrecht im Konkurse habe; eine Frage, die der Regierungsentwurf ungelöst liess. Man hat nun drei Wege der Lösung, entweder man legt dem Retentionsrechte im Konkurse gar keine Wirkung bei, und nöthigt den Retentionsberechtigten zur Herausgabe der retinirten Sache an die Konkursmassa, oder man bequemt sich dazu, das Retentionsrecht durch den Konkurs unberührt zu lassen, also die weitere Ausübung des Retentionsrechtes auch während des Konkurses zu gestatten, aber auch damit auf die Einbeziehung der retinirten Sache in die Konkursmassa, und auf die Vertretung für dieselbe zu verzichten, oder man betrachtet das Retentionsrecht im Falle des Konkurses als ein Pfandrecht auf die retinirte Sache. Der erste Weg führt zu einer offenbaren Verletzung des wohlerworbenen Rechtes, der zweite Weg ist eine Inconsequenz gegen den Begriff des Konkurses

als einer Universalexekution und führt möglicherweise zu einer materiellen Beeinträchtigung der übrigen Konkursgläubiger, nur der dritte Weg gibt dem mit dem Pfandrechte wenigstens im Zwecke verwandten Restitutionsrechte eine praktische Gestaltung, und entspricht eben so sehr dem Rechte des Berechtigten, wie dem Interesse der übrigen Gläubiger.“

Rozjímáním tímto osvědčil výbor mnoho sice dobré vůle, avšak velmi povrchní znalost starších zákonů, a velmi skrovné vlohy legislatorní; hned toho dokáži. Jak z motivů jde, jednalo se konkursnímu výboru o to, aby retenční právo pokud vůbec možno obmezil a takto konkursní podstatě skutečný zabezpečil prospěch. Držíce se vystupujících těchto dvou myšlenek, vykládati budeme druhý odstavec §. 11. k. ř.

Konkursní výbor má retenční právo za právo zlé, které býti by i ne zcela odstraněno přec neškodným učiněno býti musí; náhled tento spočívá na nedostatečné znalosti působení retenčního práva.

Retenční právo náleží v kruh obchodních základů, na nichž úvěr obchodnický a tím celý obchod spočívá; nemít možno, aby některý obchodník jediné s obchodníky úplně solidními obchody konal; zhusta žádati toho budou okolnosti, aby s méně solidními ve spojení vešel; a tu věru nelze mu toho ve zlé vykládati, zachoval-li sobě jistých kautel, které by jej před možnými krýti mohly nehodami; kautelou takovou jest zvláště nějaká cenná věc dlužníkova v detenci věřitelově se nacházející; obchodník takovou věcí založen může dále poskytovati úvěru, ano může toho činiti, aniž by dlužníkovi sebe menší z toho vzešla škoda, a aniž by tentýž o tom čeho věděl, z jaké příčiny jemu věří se. Retenční právo jestiť tudíž zajisté nejjemnější druh obchodních základů, a mnohem mírnější nežli právo zástavní. V klidných, obchodních bouří prostých poměrech nevystupuje ani na vrch života, nevrhá na dlužníka žádného škodlivého světla, a pomíjí, pominuly-li příčiny vzniku jeho, tak nepozorovaně, jako bylo povstalo; v dobách pak povážlivějších jest pevnou podporou klesajícího úvěru. Pravdať, že někdy výkon retenčního práva klesajícího obchodníka v úpadek uvrhnouti může; avšak zde vždy ještě otázka jest, nenastal-li by úpadek, i kdyby tu retenčního práva nebylo. Každým spůsobem musí tu býti již velká nákaza ano hniloba, když výkon retenčního práva krisi vyvolá, a nelze tak lehko mysleti si případ, že by státi se mohlo za poměrů jen poněkud zdravých; poněvadž každý ob-

hodník jak z ohledů sebezachování, tak z ohledu velmi vyvinuté obchodnické slušnosti pokud možno uhájiti a udržeti hledí obchodní spojení své, a hned tak neodhodlá se, je nepotřebným výkonem retenčního práva neb jinou chikanou přetrhnouti; není tu také důvodné obavy, že by retenčního práva zhusta zneužilo se. Rovněž i proti spoluvěřitelům nechová v sobě retenční právo ničeho neslušného, poněvadž neopatrný obchodník nemůže si stěžovati na to, že druhý, opatrnější, dovedl si v čas získati dostatečného základu. Z těchto slov jde, že retenční právo vedlé pravidla není právem zlým, výbojným, nýbrž že spíše v slušnosti zakládá se.

Konkursní výbor tvrdí dále, že nelze prospěch věřitelstva konkursního v souhlas uvésti se způsobem výkonu retenčního práva, jakýž mimo konkurs místa má, poněvadž prý výkon ten v zápětí má nemožnost, retinovanou věc v konkursní podstatu pojmouti a pro ni zužitkovati.

Zde výbor sám klame se, neb aspoň přes míru přehání. V některých případech arci státi se může, že zadržená věc konkursní podstatě naprosto ujde, zvláště tehda, když pohledávka věřitelova rovná se ceně věci zadržené; avšak konkursní podstata mnohých má prostředků, zadrženou věc neb alespoň cenu její v prospěch svůj obrátiti: můžeť věc tu vyplatiti, neb zřízením zástavy neb rukojemstvím vyvoditi; jí náleží přebytek z ceny za věc stržené, a shojil-li se věřitel na věci, odpadla tím i jeho pohledávka celkem nebo částečně, čímž na každý způsob finanční stav konkursní podstaty zlepšil se: zadržená věc tudíž pro podstatu konkursní nikdy nebyla věcí ztracenou. Vidíme, že konkursní výbor přechází z bludu do bludu; bohužel! bludům těm není ještě konec.

Konkursní výbor rozhodl se pro to, že nelze připustiti, by retenční právo zrovna tím způsobem vykonáno bylo v konkursu jako mimo konkurs, a že v jisté pevné mezi ku prospěchu konkursní podstaty vměstnáno býti musí; buď si! k dosažení tohoto účelu vede dle přirozenosti věci jen jediný prostředek, kterýž jest: rozšíření jednotlivých o právu věcném za příčinou rychlého a prospěšného vyřízení konkursu daných nařízení i na věřitele retenčního; sem náleží hlavně formelní umístění retentora v třídu věcných (zvláště zástavních) věřitelů a sice vedlé nich; tím by retenční právo podrželo individuální povahu svou, a zároveň dostalo by ve své zevnější formelní části takového zřízení, že by

ani působení konkursní podstaty na ně vyloučeno nebylo, aniž
věřiteli jaká křivda se stala. Konkursní výbor však nechopil
prostředku tohoto jediné rozumného, poněvadž z přirozenosti v
plynoucího, nýbrž jinde hledal a šťastně nalezl remedium, kt
vtěleno v §. 11. k. ř. 2. odst. zákonní se stalo normou. Nor
tuto slušno v dvojím proskoumati směru: jednak co do působno
rozměrné (in quanto) jednak co do působnosti derogatorní a tvol
(in quali).

V prvním směru rozhodnuta jest otázka, zastiženo-li §. 1
k. ř. 2. post. veškeré retenční právo, čili nikoliv.

Z motivů i ze zákona samého vysvítá, že konkursní výb
chtěl veškeré retenční právo podříditi svým snahám reformato
ským; bohužel že reformatorský úmysl tento nebyl podporov
ani potřebnými schopnostmi aniž dostatečnými vědomostmi.

Již svrchu dokázal jsem, že i dle nového konkursního řá
slušno rozeznávati retenční právo před vypuknutím konkursu n
byté od retenčního práva s vyhláškou konkursu vzniklého, a
konkursní výbor jen první znal, o druhém pak ani zdání nem
Již toto historické faktum vede nás k tomu, že konkursní výb
jen o tom pořizovati mohl, co v obzoru jeho, nikoliv též o t
co mimo obzor ten nacházelo se; avšak zde není nám potře
k historickému zrodu útočiště bráti — §. 11. k. ř. jest v tom
směru tak jasný, že o dosahu svém žádných nepřipouští pochy
ností: praví zcela bez obalu, že jen p ř e d vyhláškou konku
nabyté retenční právo za právo zástavní považovati se má; t
veškeré jiné právo retenční zvláště tedy konkursní naprosto v
loučeno jest.[4])

Netřeba dokazovati, že žádný vnitřní důvod nemluví pro
aby s retenčním právem konkursním v konkursu jinak naklád
se nežli s retenčním právem předkonkursním: theoretická důsl
nost i praktická potřeba zajisté spíše toho vyžadují, aby jed
i druhé rovnými se řídilo v konkursu zásadami; než vůči kate
rickému znění §. 11. k. ř. nuceni jsme adoptovati v konkursu
nejvýš nepřirozené roztřídění retenčního práva ve dvě skupe
I. skupení retenčního práva, které podrobeno jest §. 11. k. ř.
II. skupení retenčního práva, které pod §. 11. k. ř. nespadá.

V první skupení náleží veškeré retenční právo čl. 313. ob

---

[4]) Tentýž náhled vyslovil pan prof. Randa v „Právníku“ z r. 18
na str. 401. v pojednání svrchu zpomenutém.

www.libtool.com.cn

zákona a pak ono, které místa má, když dlužník výplatu zastavil, č nebyl-li ještě téhož dne konkurs vyhlášen [5]) — v druhé skupení pak, veškeré retenční právo konkursní, které z pravidla místa má, kde konkurs vyhlášen byl z návrhu dlužníkova (562. 1. k. ř.) z návrhu dědicova neb kuratora pozůstalosti (562. 2. k. ř.) neb když dlužník exekucemi jest pronásledován (§. 63. k. ř.), neb prchnul (§. 64. k. ř.). Obě tato skupení v skutečnosti budou si asi míru držeti: §. 11. k. ř. zasáhl tudíž nanejvýš jednu jen polovici práv retenčních, kdežto druhá dobrá polovice úplně nedotknuta ostala.

Vylíčivšímu takto objem a kvantitativní dosah §. 11. k. ř., jest mi jednati o kvantitativním působení retenčního práva v to neb ono skupení spadajícího.

K I. Retenční právo kupecké zásadě §. 11. konk. ř. podrobené.

Nejprvé musíme vyšetřiti, co zákonodárce rozuměl slovy: „retenční právo sluší v konkursu za právo zástavní považovati"? Slovo „považovati" (behandeln) zvláště v pouličních frásích běžné nemá žádného odměřeného obsahu, nehodí se tudíž nikdy v ústa zákonodárcova, a to tím méně v případech takových, kde jedná se o to, aby jeden právní ústav dle kroje druhého přistřihnut byl.

Z mlhavého o samotě stojícího a naprosto výminečného §. 11. zajisté dvě lze vyvoditi možnosti: buďto přechází retenční právo (mluvím zde dle rozvrhu vždy jen o předkonkursním) úplně a zcela v právo zástavní se všemi s takovou metamorfosou spojenými důslednostmi; aneb ostane retenční právo v podstatě své tím, čím dříve bylo, a řídí se jen v jistém směru předpisy o právu zástavním danými? Co pravé jest, nelehko říci.

Svrchu dokázal jsem, že prospěch konkursního věřitelstva pouze toho vyhledává, a slušnost zároveň dovoluje, aby retenční právo jen potud obmezeno bylo, pokud v něm jest jistých odstředních vlastností, které překážejí přesnému, rychlému a příznivému vyřízení konkursu; přirozenost věci mluví tudíž pro výklad druhý restriktivní.

Naproti tomu podporuje historické povstání §. 11. k. ř. výklad první extensivní. Čteme v motivech, že konkursní výbor ne-

[5]) Ret. právo quasikonkursní: viz čl. 314. 1. obch. zák. a §. 194. konk. říz.

mínil snad jen upraviti zevnější podobu retenčního práva, nýbrž že úmysl jeho směřoval přímo k přetvoření retenčního práva až do kořene. Jednalo se jen o to, več by retenční právo přeměněno býti mělo (zrušení retenčního práva zdálo se totiž ukrutným býti, a střední cestu výbor neznal); konkursní výbor dlouho nehledal; bludným úsudkem dostal se ihned k cíli; argumentovalť: retenční právo zavírá v sobě moment zjišťovací — zástavní právo zavírá v sobě taktéž moment zjišťovací: ergo budiž retenční právo právem zástavním = „man betrachtet das Retentionsrecht im Falle des Konkurses als ein (dem Retentionsrechte wenigstens im Zwecke verwandtes) Pfandrecht auf die retinirte Sache. Konkursní výbor rozhodl se tudíž proto, že retenční právo má býti v konkursu právem zástavním, a na základě rozhodnutí tohoto sestavil druhou postávku §. 11. k. ř.

Nastává nám nyní otázka, který výklad my hledíce k zákonu co takovému, co k skutku hotovému všelikých náhledů, názorů, úmyslů a zámyslů zákonodárcových sproštěnému, přijeti máme; zdaž onen, který diktován jest přirozeností věci, neb onen, který se zakládá na historickém vzniku zákona? Ačkoliv výkladu v přirozenosti věci se zakládajícímu přisluší autorita mnohem větší nežli vždy jen podpůrnému výkladu historickému, tož přec k němu v tomto případě nemůžeme vzíti útočiště svého, poněvadž není s to poučiti nás o dosahu a obsahu §. 11. k. ř., a není s to, dáti nám přesnou a všestrannou odpověď na principální otázku, která nařízení o právu zástavním dává na právo retenční rozšířiti možno, a která nikoliv.

Nezbývá nám tudíž, než akceptovati výklad historický, a interpretovati §. 11. k. ř. v ten smysl, že retenční právo jest v konkursu právem zástavním na věci zadržené, a že následovně neřídí se více zásadami o právu retenčním danými, nýbrž předpisy o právu zástavním vystavenými.

Již nejpovrchnější proskum zásady této vzbuzuje v nás přesvědčení, že zákonodárce neznal ani starší právo rakouské, ani osnovu a soustavu zákona, o němž pořizoval, aniž dosah zásad, které vytknouti chtěl a které skutečně vytknul.

Nelze upříti, že retenční právo s výsadami svými na mnoze poráží princip universální exekuce, kterouž konkursem nazýváme; avšak zrovna tak působí i zástavní právo vedlé nového konk. řádu; i ono na mnoze proráží princip universální exekuce, i naň nemá vyhláška konkursu žádného podstatného vlivu;

ono může v konkursu tímž spůsobem jako mimo konkurs konáno a na vrch vyvedeno býti; i ono zvláštních v konkursu požívá výsad; i ono spůsobem jen velmi podřízeným v proběch konkursní podstaty využitkováno býti může — toť vesměs astnosti zástavního práva, pro kteréž konkursní výbor retenční ávo vyhladiti hleděl, a pro kteréž, by jej odstranil, změnil právo v právo zástavní. Jakým zde konkursní výbor podroben byl ntasmagoriím, žádný rozumný člověk nevypátrá, a protož i já obrovolně vší další o tomto předmětu vzdávám se kritiky a pootýkám pouze, že retenční právo nepochopitelným počínáním si onkursního výboru takových v konkursu nabylo sil, jakýchž mu nak a dříve nikdy nepřislušelo, a že konkursní podstata v škodu minentní uvedena byla. O obojím přesvědčíme se, když pohledeme, jak působí retenční právo v „právo zástavní" přeměněné; veduť jen některé případy: retentor může věc zadrženou (nyní ástavu) v podzástavu dáti; retenční právo nepomíjí ztrátou dence; celá zadržená věc ostane zavazena i pro nejmenší část pohledávky věřitelovy; konkursní podstata nemůže zadrženou věc řízením jiné zástavy neb rukojemstvím vyprostiti; retenční právo tane se adnexum pohledávky věřitelovy, a může tudíž zároveň ní na každého třetího, tedy i na neobchodníka přenešeno býti; retenčního práva jde žaloba věcná; zkrátka retenční právo stane e právem věcným se všemi z této vlastnosti plynoucími důlednostmi.

Již z několika příkladův těchto jde, že konkursní výbor poivným spůsobem postaral se o prospěch konkursní podstaty! bychom nebyli nespravedlivi, musíme přiznati, že konkursní podata přece nějakou má výhodu z popsané právě metamorfosy, a ce tu, že retenční právo pojalo se v třídu věřitelův zástavních, že tudíž retentor zvláště vedlé §. 164. k. ř. povinen jest konursnímu správci záležitost jak se má oznámiti a zadrženou věc za íčinou vepsání v inventář a vyznačení okázati; avšak výhody to jsou ukrutně draze vykoupeny, a mohly konkursní podstatě n spůsobem, jak svrchu jsem vypsal, zdarma poskytnuty býti.

§. 11. k. ř. praví docela všeobecně, že retenční právo přednkursní přechází v právo zástavní; zákonodárce neurčuje e druh zástavního práva, v něž přeměna díti se má; příčina t na snadě: konkursní výbor znal bezpochyby jen jeden druh stavního práva, a sice onen, který místa má dle práva občanského, a nemohl tudíž žádných činiti rozdílů; dle tohoto histor

ckého fakta zdálo by se, že kupecké retenční právo pře
v obyčejné právo zástavní. Tomu zajisté není tak. Před v
šením nového konkursního řádu nebylo tu jen obecného práv
stavního, nýbrž obchodním zákonem zvláštní dva druhy zásta
práv byly utvořeny: kupecké právo zástavní ze smlouvy (sr. čl
až 312. obch. z.) a kupecké právo zástavní ze zákona (sr. čl.
375., 382., 409.—412. obch. zák.). Poněvadž tyto tři druhy
zástavního jak co do podmínek nabytí, tak i co do způsob
konu nesmírně od sebe liší se, a každý s větší část zvláštním
řídí předpisy, tož jest při všeobecném znění §. 11. konk. ř.
důležito rozhodnouti otázku tu, v který druh práv zástavních
pecké sesíleno bylo právo retenční? neváhám na otázku tu o
věditi: zajisté sesíleno bylo v zástavní právo kupecké ze zá

Pro náhled ten mluví všeobecná příbuznost obou prá
ústavů, jevící se hlavně tím, že oboje právo visí na detenci
že přísluší jedno i druhé jediné obchodníkům, a že k jich n
netřeba žádné zvláštní zřizující úmluvy.

Náhled právě projevený nemálo podporován jest historie
uspořádáním obou ústavů: v návrhu rakouském, o němž konfe
Norimberská se radila, pojato bylo nynější retenční právo s
peckým právem zástavním ze zákona v jednotný ještě ústa
konního práva zástavního; z tohoto jednotného ústavu utv
konference dva ústavy, jednu část v obmezené působnosti p
zástavního ponechavši, druhou pak v právo retenční seslab
sesílil-li tudíž nyní zákonodárce právo retenční v právo zást
můžeme s jistotou tvrditi, že to dělo se jen o ono genetic
systematicky nejpříbuznější kupecké právo zástavní ze zákona

Otázka tato není jen pouhý theorem, ona zároveň vele
žitou jest ve směru praktickém. Uvedu jen některé případy: k
retenční právo kupecké přecházelo v obecné právo zástavní,
by retentor práva svého vykonati jen dlouhým v soudním
předepsaným způsobem, což by proň s nemalou ztrátou času
jeno bylo; na druhé straně pak bylo by právo jeho mn
silnější a jistější, nežli původní právo retenční — jak svrchu
kladně ukázal jsem. Přechází-li však retenční právo kup
v kupecké právo zástavní ze zákona, pak navracuje se ret
právo de facto skoro úplně v ony skrovné meze, kteréž mu
chodním zákonem vyměřeny jsou: ono i co zástavní právo kup
ze zákona mine ztrátou detence, není tudíž plným právem věc
nestává se adnexum pohledávky věřitelovy, nemůže na jiného

vedeno býti, nejde z něho žaloba věcná. Toť hlavnější důslednosti v směru práva hmotného; neméně zajímavé jsou důslednosti z onoho náhledu ve směru práva formelního.

Viděli jsme, že kupeckého retenčního práva před novým konk. řádem vykonati slušelo vedlé předpisů čl. 315. obch. zák. pak §§. 44. a 47. uvoz. zákona k obch. zák.; změněno-li nyní retenční právo to v kupecké právo zástavní ze zákona, podrobeno jest předpisům, které o výkonu poslednějšího dány jsou; náhodou jsou však předpisy tyto téměř totožné s oněmi, jimiž retenční právo již dříve řídilo se; totiž předpisy čl. 375. a 310. obch. z. pak §§. 44. a 47. uvoz. zák. k obch. zákonu; vůčihledě pohybuje se zde zákonodárce v kruhu vadném; uděluje retenčnímu právu jednou rukou veškeré vlastnosti nebezpečné, kteréž jemu druhou rukou stůj co stůj vyrvati hleděl. Poněkud však přece jistá zavedena byla změna, a sice co do právního prostředku vymáhacího, a co do příslušnosti soudu.

Vedlé čl. 375. obch. z. jest totiž kupec, jemuž přísluší právo zástavní ze zákona, oprávněn, hojiti se na zástavě dle předpisů čl. 310. obch. zák., t. j. tím spůsobem, že u soudu proň příslušného pouhou žádostí průkazy opatřenou a nikoliv žalobou za prodej zástavy, aniž by dlužník slyšen byl, žádati může. Ustanovení toto musíme důsledně i na retenční právo v zástavní právo kupecké přeměněné rozšířiti: netřeba tudíž retentorovi podati žalobu z retenčního práva, jakž čl. 315. obch. zák. předpisuje — dostačí prostá žádost; jemu dále netřeba nároku i retenčního práva svého v řízení kontradiktorním úplně dokázati; dosti jest, když toho spůsobem hodnověrným prokáže: výhody to skutečně neocenitelné; neb jednak docílí retentor nepoměrně rychlejšího prodeje věci zadržené, jednak uvalí téměř veškeré onus probandi, které by jinak jej tížilo, na konkursní podstatu, která, kdyby jej žalovati chtěla ze škody prodejem věci vzaté, musela by dokázati, že retentor nebyl oprávněn, žádati za prodej věci zadržené, buď že skutečně ani žádného nároku neměl, aneb že pro tento nárok retenčního nenabyl práva; provedení důkazu toho bude dle přirozenosti věci vždy nesnadno; a nehrozí tudíž obmyslnému retentorovi veliké nebezpečí, že by, vykonav listivě retenčního práva svého na základě průkazů formelně sice správných, materielně však nepravých a bezpodstatných, mohl ze škody tím vzaté vždy s výsledkem pohnán býti. Že konkursní podstata z tohoto poměru citelnou zhusta vezme škodu, leží na

bíledni, a zákonodárce tudíž i v tomto směru úplně s t
svým se minul.

www.libtool.com.cn

Změna, která §. 11. k. ř. v příslušnosti soudní zaveden
záleží v tom, že retentorovi odňata jest volba, provésti práva
buď u svého osobního neb u jiného dle jurisdikční normy p
ného soudu, a že nyní jediné na osobní soud svůj poukázá
(sr. čl. 310. obch. z.). Změnou touto konkursní podstatě
pražádná nebyla poskytnuta skutečná výhoda, a retentorovo
voliti soud, bez vší příčiny bylo obmezeno.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

K výkladu §. 865. ob. zák. obč.

Smlouva trhová uzavřená mezi zletilou a nezle
stranou bez spolupůsobení zástupce a soudu jest ve vzniku, v
právní a v účincích právních od počátku svého platnou, jen z
nezletilé strany, neb straně samé, jakmile dosáhne skutečné zle
neb s prominutím let za zletilou se prohlásí, přisluší právo, p
smlouvy popírati.

Byla-li smlouva mezi nezletilým bez spolupůs
zástupce a soudu se zletilým uzavřena, kdy počíná pro nezl
lhůtu ku přijetí slibu, a jak dlouho a od které doby jest
svým slibem vázán?

Josef Prudil, syn jeho Jaroslav Prudil a manželka jeho Fr
Prudilová, rozená Zuřilova ve své žalobě na Marii Zuřilovou,
spolužalovatelky Františky Prudilové, uvádějí:

1) že žalovaná Marie Zuřilová manželům Jaroslavu a Františc
dilovým ústní smlouvou obydelní a hospodářské stavení
v Děvíně, a polovici pozemkův k usedlosti č. 18. v
patřících, kteráž jí zbyla po odprodeji druhé polovice po
Jakubu a Karolíně Nutným, vůz, pluh, brány, koně a kr
1700 zl. prodala;
2) že na základě té oustní smlouvy Josef Prudil dle poukazu
Zuřilové na srážku trhové ceny Anně Tyčkové 400 zl., K

www.libtool.com.cn

Hojemské 400 zl., a žalované Marii Zuřilové na srážku nedoplatku obnášejícího 800 zl. vyplatil 200 zl., Jaroslavu Prudilovi 100 zl., a že manželům Prudilovým koně i krávu odevzdal;

3) že žalovaná Marie Zuřilová uvedenou smlouvou se zavázala, jakmile politického povolení vydobude, manželům Prudilovým vydati o trhové smlouvě listinu ku knihovnímu vkladu spůsobilou, a že povolení to vydobyla;

4) že žalovaná manželům Prudilovým prodanou nemovitost v držení odevzdala, a že již přes rok užitky z ní berouce hospodaří, a posud v držení jsou, že hospodářské stavení opravili a nové stavby vykonali;

5) že výminkáři Vojtěchu Durákovi výminek z usedlosti odvedli, a odvádějí;

6) že manželé Prudilovi se nabízejí, závazky ostatní ze své strany přijaté zvlášť co se týká odvádění výminku po smrti Vojtěcha Duráka plniti, a že matku svou žalovanou Marii Zuřilovou po ten čas do smrti Vojtěcha Duráka živiti i opatrovati volni jsou;

7) žalovaná však že se zpěčuje, listinu jim dle přislíbení vydati.

Na základě udání těch žádáno, aby za právo se uznalo:

1) že žalovaná povinna jest uznati, že uvedenou trhovou smlouvu uzavřela, že povinna jest ji dodržeti, a uznati, že na srážku trhové ceny dle poúkazu jejího částky shora zmíněné zaplaceny jsou.

2) že žalovaná jest povinna, toho dopustiti, aby na základě rozsudku, kterýž o té žalobě se vynésti má, v knihy pozemkové vložen byl:

a) převod vlastnického práva na polovici usedlosti č. 18. v Děvíně s Marie Zuřilové na Jaroslava a Františku Prudilovy, a sice na polovici usedlosti v uvedených mezích;

b) zástavní právo pro Marii Zuřilovou stran nedoplatku 600 zl. na uvedenou usedlost.

Žalovaná v odpovědi své připouští, že udání v žalobě pravdivá jsou, namítá však:

1) že ústní smlouva neplatná jest, poněvadž

a) v den uzavření smlouvy dne 22. srpna 1867 Františka Prudilová dne 31. května 1844 zrozená, teprv 23 let 2 měsíce a 22 dnů stará byla, tudíž podlé §. 271. a 865. ob. z. obč. spůsobilá nebyla, smlouvu uzavříti, kterouž břemena na sebe brala, pak poněvadž, ačkoliv k žádosti ze dne 30. srpna 1867 č. 7601. výměrem ze dne 31. srpna 1867 za zletilou prohlášena byla, slib podlé §. 865. a 862. ob. z. obč. ve lhůtě v §. 862. ob. z. obč. určené nepřijala, a poněvadž podlé §. 1351. ob. z. obč. pro-

www.fliptool.com.cn

hlášení její, že slib přijímá, učiněné v době zletilosti, smlouv neplatně uzavřenou v platnou promčniti nemůže;

b) poněvadž Jaroslav Prudil dne 18. prosince 1844 se narodil, dn 22. srpna 1867 teprv 22 let 3 měsíců a 5 dnů stár byl, tudí též nespůsobilý byl, smlouvu trhovou uzavříti, a poněvadž i ote Josef Prudil, kterýž byl toho času poručníkem Františky Pru dilové, podlé §. 271. ob. z. obč. syna svého Jaroslava při um vírání toho trhu zastupovati oprávněn nebyl;

c) poněvadž smlouva trhová ani co se týká nezletilé Františky Pru dilové, ani co se týká nezletilého Jaroslava Prudila soudu ku schvá lení předložena a soudem poručenským a opatrovnickým potvrzen nebyla;

d) poněvadž Josef Prudil ani co spoluporučník Františky Prudilov podlé §. 212. a 213. ob. z. obč. ji zastupovati oprávněn nebyl a jemu jen ve spojení s poručnicí Marií Zuřilovou právo to při slušelo, a poněvadž Marie Zuřilová podlé §. 271. ob. zák. obč nespůsobilá byla, dceru svou při jednání v trhové smlouvě za stupovati.

2) Žalovaná dále namítá, že manželé Prudilovi, závazek živiti i stravovati ji při svém stolu, nevyplnili, a tudíž podlé §. 1052. ob zák. obč. sami splnění žádati nemohou.

3) Že žalovatele ji bili a vůbec špatně s ní nakládali, že tudíž slib svůj, kterýž manželé Prudilovi pro svou nezletilost přijmouti oprávnění nebyli, odvolala, a od smlouvy upustila.

Žalovatelé nepopírali skutky uvedené od žalované pod č. 1), po přeli ale, že ze skutkův těch vyplývají právní účinky, kteréž z nich žalovaná vyvozuje, a prohlásili, že smlouva trhová toliko jen ku žá dosti žalovatelův, nikoliv však k žádosti žalované popírati a zrušovati se může, a zapřeli též skutky pod 2) a 3) udané.

Na základě žaloby uvedené a líčení dne 2. listopadu 1869 skon čeného byla rozsudkem c. k. okr. soudu v Chrudimi ze dne 14. listo padu 1869 číslo 11172. soud. žaloba zavržena, bylo ale výslovně v rozhodnutí podotknuto, že žalobní prosba jen na ten čas a potud odmrštěna je, pokud pouze jen na smlouvě v srpnu 1867 uzavřené se zakládá, a že se žalovatelům podání nové žaloby, pokud se nezakládá jen na oné smlouvě samé, vyhražuje. Rozsudek ten následovně byl **odůvodněn:**

Především výslovně se podotýká, že žalovatelé neuvedli, že smlouva jest ve prospěch manželův Prudilových, totiž že břemena přijatá menší *jsou, než jmění* smlouvou tou jim nabídnuté, pak že strany v tom se

shodují, že žalovaná Zuřilová lhůtu ku přijetí slibu sobě nevymínila, ani za lhůtu k projevení se o přijetí žádala.

Právní otázku ve sporu tomto rozřešiti sluší, zdali trhová smlouva dne 22. srpna 1867 uzavřená vůbec platná jest, čili nic, pak zdali již od počátku naprosto jest neplatná nebo zdali toliko jedné straně přísluší, právní jsoucnost a právní podstatu její v odpor bráti.

Podlé §. 271., 862. a 865. ob. zák. obč. jest smlouva ta naprosto neplatna; neboť ustanovení zákona, že smlouvy toho druhu, o kterém v žalobě se jedná, neopatřené schválením soudu, neuzavřené za spolupůsobení opatrovníků zvlášť zákonem ustanovených jsou neplatné, jeví se zákazem takovýchto smluv.

Jakmile uvedené vady soudu se oznámí i od sporné strany, kteráž v době, v níž smlouva se uzavřela, byla zletilou a soběprávnou, náleží soudu zachovati právidlo na libovůli stran nezávislé, a vyříknouti, že smlouvu pro vady ty naprosto jest neplatná. Ovšem právní účinky mohou býti rozličné dle toho, zdaliž ta či ona strana vady vytýká, zvláště pokud se týče faktických poměrů.*)

Smlouva, kteráž nevešla v právní platnost, nemůže se podlé §. 1351. ob. z. obč. stvrzovati ani když osoby opatrované v samostatnost právní vejdou.

Ze smlouvy ve svém původním vzniku naprosto neplatné nemůže se závazek vyvozovati, tudíž žalobní prosbě, zakládající se toliko na smlouvě v srpnu 1867 uzavřené místo se nedalo, avšak žalobní prosba nebyla naprosto odmrštěna, nýbrž jen na ten čas, a potud, pokud se pouze na smlouvě v srpnu 1867 uzavřené zakládá, a žalujícím podání nové žaloby, kteráž by nezakládala se jen na smlouvě uvedené se vyhradilo, a sice z následovních příčin:

Shodou obou stran sporných prokázáno jest, že v té době, v níž i Jaroslav Prudil i Františka Prudilová zletilými byli, držitelská práva k usedlosti č. 18. v Děvíně vykonávali, aniž by ve vykonávání tom od žalované byli bývali rušeni, těmito výkony držitelskými projevili žalovatelé podlé §. 863. ob. zák. obč. dostatečně vůli svou, že obsah smlouvy za jich nezletilosti neplatně uzavřené platiti má, a že se uvolují a zavazují obsah smlouvy té plniti; naproti tomu žalovaná, kteráž výkonům těm neodporovala, ano plnění aspoň částečně přijala, a kte-

*) Kdyby Marie Zuřilová žalobou se domáhala zrušení smlouvy, byla by sice smlouva naprosto neplatná i v sporu tom, avšak z té ničemnosti absolutní neplynulo by žádné právo Marii Zuřilové, a žaloba na manžele Prudilovy by se zavrhnouti musila.

ráž v době v §. 862. ob. z. obč. vytknuté, ano ani až posud proti jednaní, kterýmž projeveno, že obsah smlouvy v roce 1867 uzavřené platiti má, činně a samostatně se neopřela, ano, kteráž usedlost uvedenou žalovatelům v držení odevzdala, a v držení ponechala, sama projevila podlé §. 863. ob. z. obč., že též uznává, že žalovatelé, manželé Prudilovi bezelstně, neobmyslně a z právního důvodu od ní držení uvedené usedlosti nabyli, že ona držení té usedlosti se odřekla ve prospěch manželův těch, a toliko co výminkářkou jest a že jí tudíž podlé §. 919. a 920. ob. z. obč. nepřisluší právo, nyní od schválení smlouvy upouštěti.

Žaloba na důležitých skutcích těchto se nezakládá, ačkoli se o nich zmínka stala, tudíž, ač právo žalovatelův se uznalo, nemohlo se jim přiřknouti na základě jiných skutků, než z kterých je žádali; z příčiny té ale musilo se jim právo k žalobě vyhraditi.

Výslovně se připomíná, že skutky vykonanými po tom čase, v němž oba manželé Prudilovi zletitosti nabyli, nebyla neplatná smlouva proměněna v platnou, nýbrž v roce 1867 uzavřená smlouva zůstala neplatná; skutky těmi toliko se projevilo, že obsah neplatné smlouvy v roce 1867 uzavřené má býti obsahem nové smlouvy, a právní účinek té nové smlouvy počíná teprv tím dnem, v kterémž po Jaroslava Prudila zletitosti vzájemnými skutky stran sporných schválení uvedeného obsahu nevyvratně se prokázalo.

Co se týká námitky žalované Marie Zuřilové v druhém odstavci uvedené, nutno ustanovení v §. 1052. ob. z. obč. vytknuté vykládati ve shodě v §. 919. a 1063. ob. z. obč. se zřetelem k tomu, že žalovaná postoupivší usedlost manželům Prudilovým ji v držení odevzdala, jí tudíž toliko přisluší, žalovati o vyplnění povinnosti, kteréž manželé Prudilovi držením usedlosti jim odevzdané převzali.

Co se týká námitky v třetím odstavci uvedené, netvrdili ani žalovatelé ani žalovaná, že smlouvou podotčenou manželé Prudilovi zisku jakéhos nabyli, že totiž cena statku uvedeného větší jest, než cena toho, což manželé Prudilovi povinni jsou zaplatiti žalované podlé smlouvy té, a podlé §§. 938., 942., 948. ob. z. obč. námitka nevděčnosti mohla by se jen k tomu vztahovati, oč převyšuje cena statku to, což manželé Prudilovi žalované povinni jsou vydati; proto zde námitka nevděčnosti místa nemá.

Žalovatelé v odvolací stížnosti uvádějí:

Hlavní účel žaloby jest, aby manželé Prudilovi se stali knihovními vlastníky postupené jim usedlosti.

Z §. 865. ob. zák. obč. a z jeho výkladu ve vědě a v praxi

www.libtool.com.cn

svítá, že ustanovení v §. 865. ob. z. obč. přivedené toliko ve prospěch nezletilého položeno jest, a jen poručníku přisluší právo, námitky činiti co do jednání vztahujících se k nezletilému jemu svěřenému.

Josef Prudil povolil svému synu Jaroslavu Prudilovi, aby na postoupené živnosti samostatně hospodařil, tudíž má místo §. 174. ob. zák. obč.

Náš občanský zákon uznává pravidlo: „pupillis meliorem quidem suam conditionem licere facere etiam sine tutoris auctoritate", slušelo tudíž žalované prokázati, že by smlouva na újmu žalujících manželů Prudilových byla; prospěch nezletilých ostatně vychází patrně z toho, že za 36 korců pozemku sami toliko 600 zl. zaplatí, poněvadž ostatní část trhové ceny zaplatil Josef Prudil, a konečně jim i rozličné příslušenství ponecháno bylo.

Marie Zuřilová není oprávněna, námitku proti smlouvě učiniti, poněvadž by tím ne práva svého, nýbrž práva cizího pro sebe užívala.

Smlouva od nezletilých uzavřená není již sama sebou neplatnou, nýbrž jest o sobě platná, ruší se však, jakmile se nedosáhne schválení soudu vrchnoporučenského nebo vrchnoopatrovnického, kterým by nezletilému možnost se odejmula, proti smlouvě námitky činiti; není třeba zvláštního dodatečného přijetí slibu, poněvadž s dokonalým výsledkem v okamžiku uzavření slib se přijímá, a pozornost obrátiti nutno k tomu, že manželé Prudilovi nabyvše zletilosti souhlas svůj projevili tím, že v držení usedlosti zůstali, a proti tomu držení námitky nečinili, nýbrž úplného splnění žalobou touto se domáhali.

Bylo-li schválení soudu nutné, opominula Marie Zuřilová jakožto mateřská poručnice Františky Prudilové schválení toho dobyti, a ze svého vlastního provinění nemůže užitek bráti.

Neplatnost smluv nezletilých, při nichž poručník za ně nejednal, není zákonem vyřknuta, nýbrž jest toliko ustanoveno, že nezletilý takovou smlouvou vázán není, a jakmile nezletilý smlouvu neruší, zůstává smlouva v úplné platnosti, a poukazuje se k tomu, což o „nec dotia claudicantia praví Ungers System II. 151. Arndts System, 344. I 3); *) nikterakž však nepřisluší druhé zletilé smlouvající se straně, námitku uvedenou činiti, a to tím méně, poněvadž jí známo bylo, že manželé Prudilovi nezletilými byli.

---

*) Otázka ta od nejvyšších stolic soudních i od spisovatelův právních v rozličném směru se rozřešuje.

Soudu smlouva ku schválení předložena nebyla, tudíž jemu nepříslušelo, úsudku o ní v tom směru vynášeti.

Důvody, jimiž se ospravedlňuje právo žalovatelům vyhražené k podání nové žaloby zřejmě prokazují, že žalobě bezvýminečně místo se dáti mělo.

Podlé dv. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 621. zb. z. s. lit. ii) byl soud povinen, ze shledaných skutkův právo nalézti, byť i žaloba na jiných skutcích se zakládala, ostatně smlouva z r. 1867 i dle odůvodnění soudu zůstane hlavním základem všeho dalšího jednání.

Z důvodů těch mělo se žalobě vyhověti; konečně jen podotknouti záhodno, že lhůta v §. 865. ob. z. obč. pro žalované neminula, neb ona zavázaná jest tak dlouho, pokud se žalujícím nezřídí zástupce zákonní, a pokud soud smlouvu neschválí.

V odvolací odpovědi uvádí žalovaná, kteráž z rozsudku se neodvolala, že ze smlouvy uvedené nižádná strana si práv odvozovati nemůže, a že námitka žalujících, že žalovaná ze slibu svého zavázaná prý zůstává, poněvadž důvod neplatnosti této smlouvy jen se zřetelem na prospěch žalujících zákonem prý ustanoven jest, všeho právního základu postrádá, poněvadž ze smlouvy neplatné vůbec žádný závazek vzejíti nemůže, ať se již zakládá důvod neplatnosti v poměrech strany slibující, aneb strany slib přijímající.

Odvolávají-li se však žalovatelé ve své stížnosti na to, že prý svým slibem žalovaná zavázána jest, podlé §. 865. ob. zák. obč. dotud, pokud se žalujícím manželům Prudilovým nezřídí zástupce, a pokud soud smlouvu neschválí, sluší proti tomu namítnouti, že opatření v závěrečné větě §. 865. ob. zákona obč. vyslovené jen dotud platiti může, pokud nezletilá smlouvající strana zletilosti a tedy své právnosti nenabude, poněvadž opatření toto jen pro tuto nezletilost učiněno bylo.

Pokud nezletilá strana, kteréž učiněn byl slib, zletitosti nenabyla, a výminky v čl. 865. ob. z. obč. přivedené nenastoupí, jest strana na svůj slib vázána; jakmile však strana nezletilá zletilosti nabyla, musí se pokládati slib jí za zletilosti její učiněný ode dne, kdy zletilou se stala, za slib učiněný osobě svéprávné, a proto se pak strana tato ve lhůtě čl. 862. ob. z. obč. vyslovené projeviti musí, zdali slib tento přijímá, jinak by pominul.

Oba žalující manželé nabyli již dávno zletilosti, a poněvadž v zákonní lhůtě dle §. 862. ob. z. obč. slibu jim od žalované daného nepřijali, není mezi ní a mezi nimi žádné platné smlouvy.

Při tomto jasném poměru právním odpadají veškeré pokusy ža-

lujících, jimiž prokázati hledí, že neplatná smlouva průběhem dvou let platnosti nabyla; neboť ve věci samé se ode dne uzavření smlouvy nic nezměnilo, a tím, že žalující v držení usedlosti č. 18. v Děvíně jsou, nedokazuje se nic jiného, než že vyhnavše žalovanou ze vlastního majetku dosud v nepravém držení jeho se nacházejí.

Žalovaná neuznala obsah smlouvy uvedené za platný, když manželé Prudilovi zletilosti dosáhli, ani neschválila smlouvy té; tudíž soud se závěrečni prosby přestoupiv dle §. 1. soud. ř. meze své působnosti překročil.

Veleslavný c. k. vrchní zemský soud zrušiv rozhodnutí první stolice dal místo žalobní prosbě, již toliko opravil, a náklady soudní vyzdvihl z následujících **důvodů:**

Námitka z nezletilosti manželův Prudilových při uzavření smlouvy vyvozovaná jest zcela bezdůvodná, neboť není nižádného zákonního ustanovení, podlé něhož smlouva nezletilým bez jeho zástupce a bez soudu příslušného uzavřená již sama o sobě (ipso facto) neplatnou jest, a veškerá jen k ochraně nezletilých vynešená ustanovení směřují pouze k tomu, že nezletilý takovouto smlouvou zavázán není.

Pokud zástupce nezletilého takové smlouvě neodporuje, jest smlouva platna; straně zletilé spolu se smlouvající dle §. 248. ob. zák. obč. nikterak nepřisluší, takovou smlouvu v odpor bráti, byla-li jí nezletilost druhé strany známa, poněvadž připustiti nelze, aby kdo z práv třetím osobám daných, práva sobě odvozoval a z provinění vlastního užitek bral.

Žalovaná tudíž není oprávněna, trhovou smlouvu uzavřenou s nezletilými, o jejichž nezletilosti věděla, pro překážku nezletilosti v odpor bráti. Právo to přisluší jen zástupcům nezletilých, pak žalujícím po dosažené zletilosti.

Po čas nezletilosti žalujících manželův Prudilových nebyla smlouva ta zástupci jich popírána, a žalující stavše se zletilými tím, že na postoupené usedlosti hospodaří, stavčli a o vyplnění smlouvy žalují, zřejmě projevili a projevují, že smlouvu tu schvalují.

Žalovaná sama pokládala smlouvu za platnou, neboť žalujícím držení postoupené usedlosti povolila a připustila; později, když žalující zletilosti nabyli, by pokojně hospodařili a držební výkony předsebrali; též na srážku trhové ceny splátky přijala.

Žalovaná nemá podlé §. 865. ob. z. obč. ani práva, se smlouvy s žalujícími uzavřené libovolně sejíti, nýbrž mohla jen od zástupců nezletilých a když tito zletilosti dosáhli, od nich samých přiměřenou lhůtu k vyjádření požadovati, což, že učinila, ani netvrdí.

Manželé Prudilovi nabyvše zletilosti svými činy schválili smlouvu

nade všecku pochybnost; nemůže tudíž o platnosti té smlouvy pochybnosti vzniknouti.

www.libtool.com.cn

Ostatní námitky, jež první stolice co neodůvodněné naznačila, poněvadž §. 948. a 1052. ob. z. obč. co do trhové smlouvy té místo nemá; připomíná se, že smlouva v hlavním obsahu již vyplněna jest, a že co do nároku na výživu podlé §. 919. ob. zák. obč. opominutí jednotlivého plnění v době vyměřené neposkytuje oprávněnému práva, od smlouvy odstupovati, nýbrž jen právo úplné dokonalé plnění a náhradu žádati na tom, kdož v plnění se obmeškal.

Žalobní prosba jest tudíž odůvodněna, a rozhodnutí první stolice muselo býti zrušeno.

Podlé §. 400. ob. ř. s. a dv. dekr. ze dne 9. května 1788 č. 426. ob. z. obč. náklady zdviženy.

Nález vrchního soudu zemského ze dne 25 dubna 1870 č. 11605.

František Rohr.

Nebylo-li třetí dražební stání odbýváno, nýbrž odročeno, musí o odročení a novém ustanoveném stání knihovním věřitelům zvláště se dáti věděti, aby exekuční prodej platným byl.

K žádosti Israela Abela povolil c. kr. okresní soud v Plzni výměrem ze dne 29. listopadu 1868 č. 10921. pro nedoplacený výměnek exekuční prodej usedlosti č. 10. v Něm. Bříze nezl. Josefu Horákovi náležící, položil k výkonu dražby stání na den 5. února, 11. března a 12. dubna 1869, dal o tom stranám, jakož i všem knihovním věřitelům věděti dodáním výměru do vlastních rukou a ohlásil to také provoláním v „Pražských Novinách“ uveřejněným a na soudním domě přibitým.

Živnost ta nebyla však ani při prvním ani při druhém stání prodána.

Před třetím stáním žádal ale poručník nezl. Josefa Horáka za zdvižení exekuce; pročež zastavil okresní soud plzeňský výměrem ze dne 7. dubna 1869 č. 4155. další vedení exekuce, ustanovil však vyslyšev o tom exekventa na místě onoho stání, které se dne 12. dubna 1869 neodbývalo, nové stání na den 7. června

www.libtool.com.cn

869, kteréž opětně k žádosti exekventa až na den 16. září 1869 dloženo bylo.

O tomto odkladu dal okresní soud pouze exekventovi a exekutovi zvláštním výměrem věděti, ostatním ale, jichž se týkalo, jakož i oněm, kdož by statek ten koupiti chtěli, prohlášením v Oznamovateli Pražských Novin uveřejněným a na soudním domě přibitým.

Při tomto stání byl statek č. 10. v Něm. Bříze na 5420 zl. 18 kr. soudně odhadnutý od Matěje Turka za nejvyšší podání 3905 zl. koupen.

Na tento prodej stěžovali si zástavní věřitelé J. Benda a Fr. Cipryán, proto že exekuční prodej jejich hypotéky proveden byl, aniž jim o roku ku prodeji položeném dáno věděti.

Vrchní soud zemský zavrhnul však výměrem ze dne 12. října 1869 č. 32520. stížnost tuto **proto,** že dle dv. dekretu ze dne 6. května 1847 č. 1063. k platnosti exekučního prodeje statku nějakého dostačí, když jen o prvním dražebním stání knihovním věřitelům zvláště věděti se dá, v tomto případě vykázáno jest, že stěžující-si o prvním stání na den 5. února 1869 položeném z výměru ze dne 29. listopadu 1868 č. 10921. jim do vlastních rukou dodaného zvěděli; pročež učinil okresní soud povinnosti své za dost, když o třetím stání výměrem ze dne 6. června 1869 č. 6921. na den 16. září 1869 odročeném těm, kdož by statek ten koupiti chtěli, a jichž se týkalo, pouze ediktem zákonitě prohlášeným věděti dal.

K mimořádné stížnosti výše uvedených knihovních věřitelů ale zdvihl c. k. nejvyšší soud dne 16. září 1869 vykonaný exekuční prodej statku č. 10. v Něm. Bříze a nařídil okresnímu soudu, aby k výkonu exekuční dražby tohoto statku nové stání na čas přiměřený ustanovil, je po zákoně prohlásil a o něm nejen stranám, nýbrž i veškerým knihovním věřitelům výměry do vlastních rukou dodanými věděti dal, **proto** že předpisu dv. dekr. ze dne 3. května 1847 č. 1063. v tomto případě, kde dražba ani při ednom, ani při druhém stání výměrem ze dne 29. listopadu 1868 č. 10921. na den 5. února, 11. března a 12. dubna 1869 položeném provedena nebyla, nýbrž následkem zastavení třetího stání nové stání na den 7. června a později až na den 16. září 1869 položeno bylo, užiti nelze, a proto že, ano o novém určení zastaveného třetího stání knihovním věřitelům, jak to zákon předpisuje, věděti dáno nebylo, by svých práv hájiti mohli, exekuční prodej

ze dne 16. září 1869 právně platným býti nemůže, nýbrž zdvižen a obnovení dražby nařízeno býti musí.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 31. května 1870 č. 6486.

J. Hellmann.

K článku 17. adv. řádu ze dne 6. července 1868.

Dr. S. předložil dne 7. července 1869 pod č. 9763. c. k. okresnímu soudu smíchovskému palmární svůj účet vzešlý jemu zastupováním Morice Wienera, žádaje, aby soud likvidaci tu upravil. C. k. okr. soud dodal účet tento Morici Wienerovi, by o něm se v 8 dnech vyjádřil.

Na základě pak vyjádření, jež tento dne 23. srpna 1869 pod čís. 12223. podal, vykázal c. k. okr. soud výměrem ze dne 10. října 1869 dru S. na účet jeho proti Morici Wienerovi 97 zl. 56 kr. r. m., nehledě tu k námitce ve vyjádření zmíněném vytknuté, že soud vedlé adv. řádu ze dne 8. července 1868 více k upravování účtů kancelářských povolán není. — Na vyřízení toto stěžoval si Moric Wiener u c. k. vrchního soudu zemského, kterýž výnosem ze dne 14. prosince 1869 č. 42343. vyřízení c. k. okr. soudu ze dne 10. října 1869 č. 12223. zrušil a dra S. s žádostí za vyměření odměny k čl. 17. adv. řádu odkázal — proto že vedlé čl. 17. adv. řádu ze dne 6. července 1868, jenž dnem 1. ledna 1869 platnosti nabyl, vyměření pohledávky advokátů za výlohy a práce kancelářské díti se může jedině vedlé předpisů zákona o smlouvě ze mzdy, tudíž soud k vyměření pohledávky na základě pouhého účtování více povolán není — a že ostatně stížnost vedoucí ve vyjádření svém se k řádu adv. výslovně odvolal a proti pouhému vyměření účtované pohledávky patřičně se ohradil.

V stížnosti proti výnosu tomuto zanešenému poukázal dr. S. k tomu, že vymahání pohledávky z účtu kancelářského dle předpisů zákona o smlouvě ze mzdy vyžaduje, aby prv vydána byla sazba, o níž čl. 17. adv. ř. mluví — následkem čehož c. k. nejvyšší soudní dvůr rozhodnutím ze dne 16. března 1870 č. 2784. výnos c. k. vrchního soudu zemského zrušil a jemu nařídil, aby stížnost Morice Wienera proti přisouzení účtu podanou patřičně *vyřídil*, poněvadž pokud vydána není sazba v čl. 17. adv. řádu *opovězená*, vyměření účtu za práce kancelářské a vydání advokátů

www.libraobcom.cz

liti se musí dle dosavadních zákonů, zejmena dle dv. dekr. dne 24. října 1833 č. 2633.

Nález nejvyš. c. k. soudního dvoru ze dne 16. března 870 č. 2784.

Dr. **Jan M. Fleischmann.**

---

lenom věřitel knihovní může dáti v knihách pozemečných poznamenati, že podal žalobu o zaplacení svého pojištěného pohledávání.

Maje za Janem Sedláčkem částku 570 zl. r. m. pohledávati, dal naň Vojtěch Václavík dne 7. listopadu 1869 pod č. 4184. c. k. okresního soudu v Semilech žalobu a žádal, aby Janu Sedláčkovi nařízeno bylo, by mu částku 570 zl. r. m. s přísl. do dnů z ceny usedlosti č. 210. v Rochpraticích zaplatil.

Zároveň s touto žalobou podal Vojtěch Václavík u téhož resního soudu pod číslem následujícím žádost, aby v knihách emečných při usedlosti č. 210. v Rochpraticích poznamenáno o, že na Jana Sedláčka podal žalobu v příčině zaplacení 570 zl. řísl. z ceny této usedlosti.

V žádost tu svolil okresní soud semilský výměrem ze dne listopadu 1869 č. 4185. a vrchní soud zemský, k němuž si Jan láček na výměr ten stěžoval, zavrhnul jeho stížnost rozhodím ze dne 24. ledna 1870 č. 2271., proto že výměr, na nějž nost podána, dvorním dekretem ze dne 29. srpna 1818 č. 1488. vodněn jest.

Nejvyšší soud však dal mimořádné stížnosti Jana Sedláčka ta a změniv rozhodnutí prvních dvou stolic, zavrhnul žádost těcha Václavíka dne 7. listopadu 1869 č. 4185. podanou, **proto** Vojtěch Václavík pro pohledávání, jehož žalobou dobývá, na čené usedlosti až posud ani bezvýminečného ani výminečného va zástavního nevydobyl, žádost za poznamenání žaloby jeho nihách pozemečných na nižádném zákoně se nezakládá, an ádosti za poznamenání žaloby, jehož ministeriální nařízení ze 18. září 1860 č. 212. říš. z. připouští, toliko věřitel zástavní ávněn jest a proto že konečně dvorní dekret ze dne 29. srpna 8 č. 1488., *jehož se vrchní soud zemský dovolává*, onoho zcela

www.libtool.com.cn

jiného případu se týče, když někdo odpírati zamýšlí platnosti listiny do desk zemských aneb knih pozemečných vložené.

Vojtěch Václavík nedomáhá se žádostí svou ničeho jiného, nežli aby poznamenáním žaloby pro svou knihovně nezjištěnou pohledanost před věřiteli, kteří by se po něm hlásili, zjištění nabyl, kterého jenom záznamem aneb vkladem nabyti lze a kteréhož zákon na základě žaloby aneb žalobní rubriky neuděluje.

Poněvadž tedy podlé toho obě vyřízení prvních dvou stolic patrně nezákonná jsou, musela býti změněna a žádost Vojtěcha Václavíka zavržena.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 31. května 1870 č. 4521. **J. Hellmann.**

Deník.

Letošní volba dekana zdejšího sboru doktorův práv, ježto díti se má ve velké síni koleje Karlovy dne 6. července 1870 o páté hodině odpolední, stala se německým doktorům předmětem agitace posud nevídané. Posavadní dekan doktorův p. dr. Katzer sám postavil se v čelo komitétu, jenž rozesýlá po německých doktorech volební vyzvání psaná tak vášnivým tónem, kterak jsme u voleb dekana dotčeného sboru posud nevídali. My viděli již druhé takovéto vyzvání, ježto opětně připomínajíc, že německým kandidátem jest dr. Bedřich Wiener, dodává: „Při ohromném namahání ze strany druhé, při snaze druhé strany, aby Němce vytlačila ze všech postavení, ať si již třeba v nejvyšší míře jsou oprávněna, při nepopíratelném významu, který volba dekana ve více ohledech má, musí i na naší straně pokračováno býti jednomyslně, přísně a solidárně, a nesmí nedbalost, lhostejnost a polovičatost k platnosti přicházeti tam, kde energie a vytrvalost nám vítězství přinesou a vícekráte již přinesly.“ Zřejmo z toho, že němečtí doktorové volbu dekana doktorův práv z příčin nám neznámých na roveň staví politickým otázkám první řady, což i z toho plyne, že, jak vše nasvědčuje, vyzvání dle svých hlavních vět zhora otištěné pochází z pera jednoho předních zdejších německých matadorův. — Abychom vůči těmto posud nevídaným agitacím z naší strany neostali nečinní, sbromáždilo se skoro 50 doktorův naší národnosti veřejně ve velké síni koleje Karlovy dne 27. června., a postavili velkou většinou hlasův za kandidáta českého pana **dra Františka Petrušku,** radního c. k. vrchního zemského soudu, který pro svou vynikající literární a praktickou působnost, jakož i proto, že povždy upřímně hlásil se k národnosti české, zdál se býti kandidátem zvláště spůsobilým. Ze všech našich přátelských stran dostává se této kandidatuře upřímného souhlasu. Zvolen jest spolu ihned komitét z doktorův: Škardy, Strakatého, Černého, *Bürgla* a Brůžka, kterému náleží, aby zvláště venkovským doktorům *vyzvání rozesýlal*, aby k volbě přijíti neopomenuli.

www.libtool.com.cn

Dobývání peněz dlužních na rukojmích skrze ležení, lání a vyvolání.

Píše V. Brandl.

Poměr, v kterém se na základě zákonních ustanovení nachází dlužník k věřiteli, ukazuje jasně, zdali zákonodárství nějakého národu a v jisté době jest proniknuto více duchem tím, který ji v nebezpečenství ztráty neb újmy jmění šetří osoby dlužníkovy, čili více duchem takovým, jenž tvrdosti sobecké věřitele nasvědčuje a tudíž více povahu pomsty nežli pokuty na sebe beře. S druhé pak strany ovšem nedá se upírati, že by bylo mylné, kdyby kdo z přísnosti zákonů proti dlužníkům souditi chtěl, že takové přísné zákony pocházejí jedině z nechuti a z nevole dlužníků, dluhy své platiti; naopak zdá se, že přísné zákony věků starších mají původ svůj v řídkosti peněz a v nesnázi, peněz moci vypůjčovati. Čím méně peněz obíhalo, čím méně peněžité hospodářství vyvinuto bylo, tím bezpečnější ochrana býti musela, kterou věřitel naproti dlužníku svému na zákonu žádal; ochrana ta vyvinula se ovšem pak v nesmírnou přísnost a krutost, poněvadž dlužník, nemohl-li dluh svůj platiti, osobou svou věřiteli zavázán byl. Na prvním místě ručil věřiteli ovšem statek dlužníka; nepostačil-li však statek, sáhl věřitel k o s o b ě dlužníkově, který zbaven práva svobody otrokem věřitelovým se stal. Takovýmto přísným duchem jsou proniknuty všechny zákony dlužní starších národů. Známo, že v Athénách obchodník platiti nemoha trestán byl vězením, že dlužník, jenž věřitele o zástavu připravil, podléhal trestu smrti; kterak krutě římský zákon do r. 326. a. Ch. (Lex Pœtelia Papiria) s dlužníky nakládal, zná každý, jenž sobě připomíná výrazy „de capite addicti“ a „nexi“. Taktéž vržen u Germanů dlužník platiti nemohoucí v osobní porobu a co se poměrů českých týče,

víme z Kosmy, že takoví dlužníci porobníky svých věřitelů se stávali.[1]) Rovněž přísným byl naproti dlužníkům zákon u Polabských a Pomořských Slovanů, kdež i děti dlužníka v otroctví se uvrhovaly.[2])

Otroctví či poroba, které dlužník prvotně podroben byl, proměnila se během časů ve ztrátu dočasnou osobní svobody tím, že dlužník vězením trestán byl potud, pokud nezaplatil. Avšak i tento prostředek ukázal se býti nedostatečným; poznáno za prvé záhy, že dlužníku vězením se ujímá příležitost, aby prostředky vyhledával k uspokojení věřitele svého a za druhé považováno to v době rytířské za nehodné šlechtického člověka, aby, vyjmouc zločin nevěry a zrády, pro peníze vězením trestán byl. Ona zkušenost a tento názor o rytířství byly příčinou, že se pomýšlelo na jiné prostředky, aby věřiteli dána byla dostatečná jistota, vedlé které by

---

[1]) Z legendy o sv. Václavě víme, že také kněži pro nezaplacení dluhů prodávání byli od věřitelů. — Ač pak v statutech Otonových se praví: „pro debito si quis citatus fuerit et in primo termino non astiterit judicio, vendatur, nisi legitimum probare possit impedimentum“ — přece myslíme, že zde „vendere“ nemá se rozuměti na prodání dlužníka v otroctví, jak Tomášek tomu chce, nýbrž máme za to, že „vendere“ zde znamená tolik, co pokutován býti stanným právem; neb „venditio“ znamená každou pokutu soudní na př. r. 1256: „omnis venditio hominum ecclesiae ad episcopum pertineat“ (Cod. dipl. Mor. III. 217.), kdež „venditio“ podlé smyslu celé listiny znamená pokutu peněžitou.

[2]) Jde to z listu papeže Řehoře IX. l. 1239: „Roscildensis episcopus nobis petitione monstravit, quod nobilis vir princeps major et populus terræ Rugianorum in Sclavia, Roscildensis dioecesi, quandam pravam consuetudinem observantes, quae corruptela potius est censenda, ejusmodi usurarum lucra, quae „poddas“ vulgariter appelant, sequuntur: quod videlicet creditor a debitore certam quantitatem annonae, lini et aliarum rerum, quae longe plus, quam in duplo, pecuniam mutuatam excedunt, recipit annuatim; nec hoc contentus a debitore pro filia sua, quam nuptiis tradere forte voluerit, quinque solidos recipit, alioquin ei tradere ipsam filiam nuptiis non licebit. Simili quoque modo pro quolibet animali, quod debitor ipse vendiderit, certam creditori persolvet pecuniae quantitatem. Si vero debitor ante mutuatae sortis solutionem viam fuerit universi carnis ingressus, talis detestanda conditio transit ad singulos heredes, ita, ut si eorum aliquis solvendo non fuerit, supponitur ei in judiciali foro fasciculus stramins a quo praesentibus habitatoribus terrae suae dejicitur et in perpetuam creditoris redigitur servitutem.“ Hasselbach Cod. Pomeran. I. 591.

www.libtool.com.cn

na dlužníku peněz svých obdržeti mohl. A prostředek ten nalezen v poměru rukojmí naproti dlužníku i věřiteli.

Nežli však ten prostředek místněji rozebírati můžeme, musíme zde aspoň povrchně o rukojemstvích v právě českém vůbec mluviti, poněvadž by jinak další naše rozprava kusou a zde onde nesrozumitelnou zůstala. Zachováme při tom posavadní spůsob našich rozprav v „Právníku“ uveřejněných, vedlé kterého jsme podávali netoliko formální stránku právních zřízení, nýbrž zároveň také materiální obsah poměrů života, kteréž právě ona formální stránka vyráží, jsouc takořka nutným výsledkem jich. Jen tak — ač jestli náš náhled pravý — přispěje naše právnická věda mohutně ku poznání ducha našeho národu a sice ku poznání nejušlechtilejší stránky a vlohy jeho, ježto se jeví tvořením práva, které všechny zjevy života národního spravuje a pravidluje; bez takového líčení práva a života, bez nepřetrženého dokládání, kterak právo na život a tento na ono působí, zůstane nám organismus společnosti ve státu českém, t. j. život národu temným, lpíme na zevnějšku a nedoděláme se vniterného jádra.

Zdá se, že rukojemství přijato do práva soukromého z práva veřejného, v kterémž rukojmové (obsides, geiseln) vydáni jsou buď vítězi na ujištění, že národ převálčený podmínky míru zachová, buď se dávali na vzájem, když dva samostatné národy v nějakou smlouvu vešly. Zrušila-li jedna strana smlouvu, pak propadli její rukojmí život; protož každá strana, vědouc to, snažila se, všem závazkům činiti za dost. Takový rukojmě pozbyl, pokud v cizině setkal, osobní svobody a stal se tedy porobencem. Spatřujíce, že v starší době na podobný krutý spůsob nakládáno také s rukojměmi v právě soukromém, přicházíme na domněnku, že zřízení rukojemské přešlo z práva veřejného do práva soukromého. Neb víme z práva germánského, že rukojmě (staroněm. kîsal, středoněm. gîsel) dán byl v moc a v porobu věřitele potud, pokud dlužník jeho nezaplatil; ač v právě českém nám zřejmý doklad znám není, přece naráží na podobný poměr slovo r u k o j m ě, kteréž na rozum římského m a n c i p i u m bije.[3]) Při tom ovšem sluší nezapomínati,

[3]) O pomořských Slovanech máme doklad, že rukojmí v porobu upadávali: „erat autem inter eos adolescens nobilis, filius cujusdam potentis de Dacia (t. j. v Došanech). Iste absolutis aliis in cavea quadam subterranea vinctus cippo et catenis tenebatur,

že rukojmě čili zastavenec[4]) (geisel) ručil osobou svou za dlužníka, kdežto rukojmě ručí jměním svým; avšak poněvadž jisto jest, že rukojmě, když za dlužníka platiti nemohl, taktéž osobní svobody pozbýval, nedá se upříti, že v případě tom poměr jeho k věřiteli byl podoben k poměru zastavence.

www.libtool.com.cn

Stopy tohoto původního poměru, podlé kterého rukojmě svobodu ztratil, nalezneme níže v tak zvaném ležení, jímž rukojmě zavázáni byli. Ovšem máme zde na mysli poměry starších dob; avšak poněvadž starší právo bylo zvykové a poněvadž tedy nová zřízení a zásady jen poznenáhlu a organicky se vyvíjely, protož lze jest se domýšleti, že zřízení rukojemské v právě soukromém počalo se zakořeňovati tehdáž, když věřitel chtěl míti větší jistoty nežli mu pouhý jeho dlužník poskytoval; poněvadž pak na právě veřejném viděl, že rukojmí (zastavenci) dávají se pro větší ujištění, že smlouvy veřejné dodržány budou, protož hleděl věřitel svou privátní smlouvu podobným ujištěním opatřiti. Jakož původně dlužník, nemohl-li platiti, svobody pozbyl, taktéž podroben pak rukojmě tomutéž trestu, nemohl-li on povinnost zapraviti, kterou jmenem dlužníka na sebe vzal. Postupem časů sňata ovšem poroba s osoby rukojmě a držáno se pouze jeho jmění; avšak upomínka na dobu tu, v které také osobní svobodou za dlužníka ručil, zachovalo se, jak již dotčeno, v ležení.

Rozumí se samo sebou, že rukojemství v právě českém jest tétéž povahy jako v právě římském a v každém jiném právě; rukojemství, jsouc zvláštním druhem toho, co římské právo nazývá intercessio, záleží na platném hlavním dluhu, který cizím jest rukojmí, jakož i na tom, že rukojmě i věřitel se shodují, aby onen platil, kdyby dlužník s placení nebyl.

Účel rukojemství jest tedy ten, poskytnouti věřiteli větší jistotu a zabezpečení a následky, které pro rukojmě vzcházejí, jsou, že on nebo jeho dědici plátci za dlužníka býti musí, když tento s placení není, neb když věřitel to považuje za jistější pro sebe, aby se rukojmí držel a na něm záplaty žádal a vymáhal. V čem pak právo české v celém řízení soudním od těchto hlavi-

---

eo quod pater ejus, 500 librarum debitor, hunc vadem posuisset.“ Herbordus vita s. Ottonis III. 9.

[4]) Slovo „zastavenec“ v našich starých památkách nikde nepřichází; jest také dosti nejapně utvořeno, poněvadž „zástava“ má jedině *pojem* věci v sobě, nikdy však osoby.

:h zásad římského práva se lišilo, poznáme z dalšího průběhu
ší rozpravy.

Rukojmí měli v českém právě všude místo, kdekoli se jednalo zabezpečení nějaké sumy peněz; přicházejí tedy rukojmí v listech užních, v listech na správu, v listech věnných, v listech, v nichž ložen byl nějaký základ, v listech na zástavu a na statek si- tčí. List, v němž peníze upsány byly, slul list hlavní, de- tor dlužník čili jistec první a rukojmí sluli spoluslibci; vinnost rukojmí ku placení vychází již z úvodu každého listu kojemského: „já N. z N. i se svými erby, první jistec a dlužník luhu dolepsaného a my A, B, C, D, E, F, rukojmě a spravedliví oluslibce s ním panem N. z N. a zaň, vyznáváme tímto listem, jsme dlužni pravého a spravedlivého dluhu nám vděk půj- ného ...“ Kladli se tedy rukojmě právě tak dlužníky, jako stec sám.

Věc dlužníkova to byla, aby rukojmě takové, kteří věřiteli sti bezpečnými se zdáli, pro hlavní list získal. K tomu konci slal dlužník k tomu, jehož rukojmím míti chtěl, list, v němž jej dal, aby mu rukojmím byl; list ten slul list podpůrčí a mu- la v něm býti udána suma peněz, která se vypůjčovala, a lhůta, které zaplatiti se měla. Takové listy podpůrčí schovávaly se rukojmí, poněvadž jich někdy při soudech o rukojemství za- třebí bylo.[5])

Dlužník hleděl přede vším k tomu, aby rukojmě dostal z kruhů krevních aneb jinak příbuzných neb důvěrných přátel, poněvadž

---

[5]) Klademe zde přepis takového listu podpůrčího, který učinil Karel z Žerotína zeti svému Zykmundovi z Tiefenbachu: „Oznamuji Vsti, že na sebe zápis na papíře, svědčící na sumu 3000 zl. počtu moravského a k zaplacení v roce pořád zběhlém, urozené paní, paní Kateřině Sedlnické z Choltic a k věrné ruce její urozenému pánu panu Albrechtovi Sedlnickému z Choltic a na Čechách pod Kosířem i erbům jejich vykonávám, v kterémžto jsem Vst z důvěrnosti, kterou k Vsti mám, podlé jiných pánů a přátel svých za jednoho pana rukojmě postaviti a zapsati dal. S nímž teď příležitě k Vsti vypravujíc přátelsky Vst za to žádám, že za mne o výš dotčenou sumu slíbíc pečeť svou k témuž zápisu mému přitisknouti poručiti ráčíte. Já Vsti tímto podpůrčím listem připovídám, že skrze takové rukojemství a slib neráčíte žádné škody a těžkosti nésti, nýbrž z něho bohda ctně a řádně vyvazeni býti. Dat. na Náměsti den památný sv. Jiří l. 1626.

se za to mělo, že on nemaje důvěry mezi přátely tím méně důvěry cizích zasluhuje.[6])

Když rukojmě se uvolili ručiti za toho, který je žádal, přitiskli pečeť svou k listu na znamení, že ručení na sebe berou. Rukojmí v hlavních listech muselo býti šest.

Povinnost rukojmí k ručení trvala jen do let zemských t. j. do tří let a osmnácti neděl, byly-li časy totiž pokojné, tak že soudy pravidelně odbývati se mohly. Po třech letech nebyl žádný rukojmě více povinen plniti to, zač ručil; kdo tedy v zemských čili dědinných letech k rukojmím se netáhl, promlčel právo své.

Jistec v hlavním listě slíbil za sebe i za své erby, kdežto rukojmě jen pro osoby své ručili, erby své v ničem a ničím nezavazujíce. Původně však ručívali rukojmě také jmenem erbů svých, zvláště, když věc se týkala správy statků; poněvadž pak dlužník i věřitel na tom stáli, že rukojemství, poněvadž v něm také erby zavázáni jsou, trvati má také přes zemská leta a tudíž promlčeti se nemůže, vešlo ve zvyk, slíbiti za správu zboží jen jmenem svým a nikoli jmenem erbův, aby zbytečným soudům od lidí zchytralých se ušlo. [7])

Každý list rukojemský obsahoval odstavec, v němž se rukojmě zavazovali, že, kdyby jeden z nich umřel, ostatní mají na místě zemřelého v rukojemství postaviti jiného, jenž by tolik jistoty poskytoval, jako zemřelý. V takovém případě musel list po každé obnoven býti.

Rukojemství lpělo jen na osobě a jmění té osoby, která ručila; erby tím poškozeny býti nemohly; jen v případě tom, že kdo zbožím svým slíbil neb urukoval za statek sirotčí, lpěla povinnost na statku jeho, již pak každý zadosti učiniti musel, buď si erb neb kdodoli jiný, který ten statek buď koupil, neb vyměnil neb vysoudil: „komuž by koli nápadem po kom anebo jakým odkázáním statek přišel, jest povinen všecky závady toho, po komž mu

---

[6]) Tak píše Karel z Žerotína r. 1598 strejci svému Viktorýnu na Starém Jičíně: „již jsem se dožádal urozených pánů p. Jana, p. Jetřicha, p. Diviše strýců a bratra mých, že za mne v též rukojemství se postaviti slíbiti se uvolili. Ale poněvadž mi se ještě tří rukojmí nedostává a já bych pro poctivost svou a rodu svého k takovému ručení cizích nerád potřeboval, Vst svého milého p. strejce za to žádám, že za mne tolikéž v témž rukojemství slíbiti ráčíte.“

[7]) *Viz* Kn. Tov. kap. 167.

www.libtool.com.cn

statek přišel i dluhy jeho vyvazovati, dokudž toho umrlého statku stačí; kromě rukojemství když by kdo za koho slíbil, ten slib s tím umírá. Než kdož za statek sirotčí dědinami svými slibují neb urukují, takové rukojemství neumírá.“ [8])

Rukojmě buď slíbili rukou společnou a nerozdílnou zavazujíce se tím, že in solidum celý dluh zaplatí i v případě tom, kdyby jeden neb více z nich platiti nemohli; [9]) toto ručení bývalo obyčejné. Druhý spůsob ručení stával se zřídka; záležel v tom, že v listu se ustanovovalo, že každý rukojmě jen oddílem svým odbývati má.[10])

Jistec byl povinen pečeť rukojmě vyvaditi; toto vyvazování stávalo se, když lhůta k placení peněz vypršela. Jistec čili dlužník obdržev výpověď od věřitele svého položil peníze; pečeti pak se z listu vyřízly a zaslány jsou od dlužníka každému rukojmí ve zvláštním dopisu, v němž pečeť vyříznutá čili vyvazená toho kterého rukojmí zavřena byla.[11])

Ač rukojmě na větším díle slíbili a ručili in solidum, přece v obyčejném běhu platil každý jen tu část sumy, která na něj přišla; když však některý rukojmě umřel aneb pro jinou příčinu z rukojemství vyšel a jiný na místě něho ustanoven a list obnoven nebyl, pak platili ostatní také oddíl toho, poněvadž jich věc to byla, o jiného rukojmě se postarati. Na takové obnovení listu museli rukojmí zvláště dbáti, když některý z nich dále v rukojemství státi nechtěl; neb k setrvání v ručení žádný přinucen býti nemohl. Sněm moravský l. 1549 snesl se v té příčině takto: „kteříž by za koho v rukojemství v listech byli a dále v tom rukojemství státi nechtěli, má ten věřiteli svému listem pod pečetí

[8]) Zříz. čes. r. 1564 f. 105.

[9]) „Kdež stojí: ruká společní a nerozdílná, tu plať až do posledního, ty pak sám jediný rukojmě zuostal.“ Kn. Tov. kap. 189.

[10]) „Když v listu stojí, že každý muož svým dílem odbyti (ale těch listuov málo se dělá), tu každý rukojmě muož svým dílem odbyti a jistec jeho nemuož upomínati pro oddíl druhého, kterýž by jemu plniti nechtěl neb umřel.“ Kn. Tov. kap. 189.

[11]) Tak psal Vít Jindřich hrabě z Turnu Zykmundovi z Tiefenbachu: „Službu svou etc. Vedle toho Vsti pečeť vyvazenou odsílám a že jste za mne slíbiti ráčili, Vsti přátelsky děkuji, v podobné i jiné příčině Vsti se toho zase odměniti zamlouvám. Dat. na Lúkách dne 20. dec. anno 1625.“ V psaní nachází se pečeť Zykmundova vyříznuta z listu hlavního.

svou oznámiti a výpověď učiniti, že jemu v tom rukojemství
státi nechce. A věřitel bude povinen, svému jistci a rukojmí
hned oznámiti a on jistec bude povinen, věřiteli svému list
viti ve dvanácti nedělích pořád zběhlých a toho z rukoje
vypustiti a jiného na místo jeho postaviti. A kterýž by jistec
dosti neučinil a po výpovědi ve dvanácti nedělích pořád zbě
toho listu neobnovil a jiného rukojmě věřiteli svému nepos
tehdy hned po vyjití těch dvanácti nedělí věřitel do ležení
obsílal.[12]) Avšak věřitel nebyl povinen, rukojmě ze slibu pr
stiti, když jistec a rukojmě mu jiného v určené lhůtě nepost
protož měl právo v takovém případě rukojmě hned do ležení
mínati, i když lhůta placení ještě nevypršela. Avšak ruk
nechěl-li více státi v rukojemství, mohl si obrati také jiný
středek, aby ze závazku svého vyšel; mohl totiž žádati na
níku, aby on pečeť rukojmí vyvadil: „Kdož by za koho v r
jemství státi nechtěl, že má jeho ten vyvaditi. Pakli by ho nevyv
že jeho muóž pohnati prvé, než by od svého věřitele pohnán byl.
To činil rukojmě tehdáž, když viděl, že by za dlužníka, kte
by nesnadno bylo nového rukojmě naleznouti, platiti musel.

Utrácel-li dlužník lehkomyslně statek, zvláště v době,
již času nestačilo k obnovení listu a k postavení nových
kojmí, tu přicházeli rukojmě v nemalé nebezpečí jmění sv
původně nezbývalo jim, leč platiti, poněvadž na osobu dlužní
sáhnouti nemohli. Když pak rukojmí lehkomyslností dlužníků
stěji peníze své klásti museli, snesl se sněm r. 1549 na
„kdož by statek utratil a rukojmě zavedl bez příhody ohňův
válek a takovými příčinami statku ztracení, ten každý aby dán
do vězení na Špimberk a odtuď aby nebyl puštěn bez vůle
kojmí.“ [14])

Věřitel byl povinen, půl roku před vypršením lhůty rukoj
oznámiti, že peníze vypovídá; stačilo při tom, když to vě
jednomu z rukojmí oznámil, načež tomu nastala povinnost, ji
i ostatním rukojmím o té výpovědi vědomost dáti: „pakli by ne
znáti jiným rukojmím i jistci, za kohož jest slíbil, proto jis
i jiní rukojmě ten list mají vyvaditi jakž budou moci. Než vezme
jistec s rukojměmi jakou škodu pro ten dluh, mají o to pro t

---

[12]) Sněmovní památ. Kn. III. 9.
[13]) Zříz. čes. r. 1564 fol. 188.
[14]) Sněm. pam. Kn. III. 10.

dluh k tomu rukojmí, kterémuž dáno věděti a on jim toho neoznámil, hleděti a ten jim těmi škodami povinen bude pro neoznámení a zanedbání.“ [15])

Když výpověď učiněna byla a jistec neplatil, pak nastala rukojmím povinnost, aby oni sami pečeti své vyvadili kladouce věřiteli sumu tu, která na oddíl každého přišla; věřitel na takové zaplacení vydal jim kvitanci. Věřitel měl toho vůli, některému anebo všem rukojmím s placením čekati; čekal-li jednomu nebo dvěma z nich, měl původně právo, kdyby takový, kterému s placením čekal, nezaplatě umřel, ostatní k tomu přidržovati, aby také oddíl i s úroky umřelého zaplatili. Z toho ovšem během časů vyvinuly se rozličné neřády a zlořády; neb přál-li věřitel jednomu, o kterém se vědělo, že brzo umře, pak mohl ostatní rukojmě ke škodám připraviti; za tou příčinou zrušil sněm r. 1585 onen starý obyčej a ustanovil: „komuž přijde čas peněz kladení, jestli že jistec rukojmí svých nevyvadí a sumy hlavní i s úroky nezpraví a přijde rukojmím na oddíly dávání, jestli že by věřitel které osobě dílu jeho čekati chtěl, aneb jeho od něho míti nemohl: tehdy ti rukojmě, kteříž oddíly své zpravili a na to kvitanci měli, nemají potom z toho více pro toho, kterýž nezpravil, upomínáni býti.“ [16]) Avšak za takového rukojmě, který dříve umřel, nežli suma hlavní se platila, byli ostatní rukojmě povinni oddíl položiti. Když rukojmě po výpovědi sumy hlavní peněz nekladli aneb v čas nastalé potřeby listu neobnovili, pak měl věřitel právo, je pohnati k soudu; ale musel pohnati všecky, každého zvláštním půhonem, jinak nebyli povinni odpovídati a obránili se půhonu, načež teprv půhony obnoviti musel: „kdož by rukojmě pováněl o sumy položení aneb listu obnovení buď na správu neb na peníze, ten pohánějž všech; pakli by nepohnal, tehdy ti pohnaní budou se moci půhonu brániti.“ [17]) Vyjímka z toho měla místa, když některý rukojmě ze země se vyprodal; když pak věřitel pohnal ty, kteří v zemi zůstali a oni na obranu nastoupiti chtěli, že všichni nejsou pohnáni a že tudíž odpovídati nemají, taková obrana byla jalová a oni odpovídati museli; taktéž byli rukojmě v zemi bydlící povinni, v takovém případě také oddíl toho, který ze země se vy-

[15]) Zříz. čes. r. 1564 fol. 188.
[16]) Zříz. mor. r. 1604 fol. 85.
[17]) Zříz. mor. r. 1604 fol. 84. Záp. Žerot. I. 124. 160.

prodal, zapraviti a museli to, co za něho platili, dobývati na něm při soudě té země, do níž se vkoupil.

www.libroot.com.cz

Bylo pravidlem, že proti půhonu rukojemskému řádně podanému žádné obrany klásti se nemohlo, týkal-li se totiž škod, které rukojmě v rukojemství svém vzal: „půhonové rukojemští před obranami bezpečni jsou, v kterých o škody činiti jest, jako o vyvazení z ležení, nebo navrácení toho, co kdo za druhého dal.“ [18])

Všecky půhony o listy na dluh, o ležení a lání náležely v Čechách před soud purkrabí pražského: „listy purkrabí souditi má vedlé starodávních nálezů a listy toliko na dluhy, kteříž by svědčili na peníze listu hlavního;“ [19]) — „súd purkrabí pražského, jiného nic než listy na peníze s rukojměmi vedlé práva súdí a súditi má.“ [20]) V Moravě náležely takové půhony před soud zemský. Avšak i v Čechách odkázány pře rukojemské, když se nejednalo pouze o položení sumy, neb ležení atd. od purkrabí k soudu zemskému, jako ku př. když kdo pečeti své odpíral, pravě, že jest falšována atd.[21])

Tyto byly hlavní zásady a ustanovení, kteréž v právě českomoravském stran rukojemství platnost měly.

(Pokračování příště.)

Kupecké retenční právo v konkursu.

Sepsal **dr. Voženílek.**

(Dokončení.)

Látka, o níž mi zde jednati jest, rozpadá se ve dvé úzce na sobě visících otázek: jakého místa zaujímá retenční právo §. 11. k. ř. nepodřízené v systemu právních nároků v konkursu; a jaká jest zde jeho působnost?

Retenční právo, původně jen obraně a negativně působivší, vyvinulo se během časův v positivní prostředek zjišťovací, a stojí

---

[18]) Záp. Žerot. o s. p. I. 88.
[19]) Zříz. čes. 1564 f. 187.
[20]) Všehrd str. 8.
[21]) Zříz. čes. 1564 f. 187.

takové, u prostřed mezi rukojemstvím a právem zástavním; prvním společnou má známku tu, že oboje náleží k právům obligačním, s druhým pak, že zjišťovací moment nevisí na osobě, nýbrž na věci. Pro tuto obojakou povahu nelehko jest retenční právo v konkursu správně a bez násilí v jistou právních nároků kategorii vtěliti; vtělení to může se jen tehda zdařiti, když jak k obligační podstatě retenčního práva, tak k jeho příbuznosti k právům zástavním přiměřeného se vezme zřetele; ono však zajisté nezdaří se, jedna-li vlastnost práva toho na újmu druhé příliš v popředí postaví se. V tomto směru upadl konkursní řád v dvojnásobnou chybu: kdežto jednak, přeceniv věcný moment v retenčním právu držící, nerozvážně změnil jednu část retenčního práva v zástavní - právo obligační v právo věcné! — a takto právo to nejen formálně nýbrž i co do podstaty v kategorii práv věcných přivtělil, nechal na druhé straně zase ostatní část retenčních práv neupravenou nevřaděnou úplně ve větru viseti.

Náleží tudíž theorii, aby pochybení zákonodárcovo napravila, posléze jmenovanou část práv retenčních v některou zákonnou určitě vytknutou v kategorii nároků právních vřadila.

Jak již opětně praveno, náleží retenční právo dle podstaty své v obor práv obligačních, a rovněž i nárok, retenčním právem chráněný jen pohledávka býti může; dle toho zajisté nevřadíme retenční právo v třídu nároků, o nichž mluví §. 30. k. ř., nýbrž v kategorii nároků konkursních věřitelů, a sice dle zvláštního při obchodních jednáních se zakládajícího vzniku retenčního práva do III. třídu posléze jmenovaných nároků (sr. §§. 43., 44., 45., 46., 47., 48. k. ř.). Avšak proti vřadění tomu vzpírá se věcný moment retenčního práva, a vyžaduje toho ze své strany by retenční právo dle jisté zásady: plus in re quam in persona v třídu práv věcných přiděno bylo.

Tyto přímo si odporující zájmy téměř nelze ani správně a principielně vyrovnati: vřadíme-li retenční právo v třídu věřitelův konkursních, pomineme tím veledůležitý věcný moment — vřadíme-li je v třídu věřitelův věcných, prohřešíme se jak proti obligační podstatě práva retenčního, tak i proti konkursnímu řádu, který jen jeden druh retenčního práva a nikoliv tento v třídu věcných práv vřaditi dovoluje. Jest na bíledni, že za takovými poměry nepodaří se, opraviti retenční právo, šetříc všech ohledů, jednu výhradně kategorii, a to tím méně, poněvadž právo neřídí se nikterakž zásadami v konkursním řádu vyslovenými,

nýbrž zásadami čl. 315. obch. zák. a §. 44. uvoz. zák. k obch. zák., dle nichž jemu v konkursu zvláštní exklusivní, řekl bych exterritoriální přisluší postavení. Nezbývá nám tudíž, než vziti útočiště svého k jakémus takémus kompromissu, a říci: retenční právo (o němž nyní jednáme) co právo obligatorní náleží v třídu věřitelův konkursních; avšak ve všech případech, kde věcný moment práva toho v popředí vystupuje, slušno podříditi je všeobecným předpisům o právech zástavních v konkursu daným, pokud neukládají retentorovi větších povinností nežli obchodní zákon, a pokud neodporují obligační práva retenčního v obchodním zákoně vytknuté povaze.[1])

Pokusivše se o systematické vřadění retenčního práva konkursního, zjednali jsme sobě zároveň pevné půdy, na níž možno nám rozluštiti otázku, jak retenční právo §. 11. k. ř. nepodrobené v konkursu působí. Poněvadž konkursní řád o retenčním právu konkursním ničeho neustanovil, nelze o tom pochybovati, že vedlé čl. I. uvoz. zák. ku konk. ř. starší ustanovení v platnosti ostala;

---

[1]) Pokud jen o systematické vřadění retečního práva jde, jest úplně lhostejno, podal-li již retentor zprávy, že retenčního práva vykonati obmýšlí, neb zanesl-li žalobu z retenčního práva, aneb konečně byl-li soudcem prodej věci zadržené nařízen: veškeré tyto mimosoudní i soudní kroky ničeho nemění na podstatě retenčního práva. Goldschmidt tvrdí sice, že podáním zprávy a výrokem soudcovským, že věc zadržená prodána býti má, retenční právo v zástavní přechází, a sice v prvním případě (neumluví-li se strany v jiném) v zákonní zástavní právo, v druhém pak v zástavní právo soudcovské; avšak tvrzení toto jest zajisté mylné; neb obchodní zákon předpisuje ohlášení obmýšleného výkonu retenčního práva jediné k prospěchu dlužníka, by týž v čas náležitých mohl učiniti opatření, a nikdež ani nejmenším slovem nespojuje s tímto méně důležitým ohlášení tak dalekosahajících změn, jako jest přechod retenčního práva v právo zástavní; rovněž i výrok soudcovský prodej věci zadržené nařizující podává nanejvýš titulu k nabytí práva zástavního, nezřizuje však nikdy právo samé; retenční právo by přešlo jen tehda v zástavní právo soudcovské (exekuční), když by retentor na základě výroku o žalobě z retenčního práva vyneseného, výslovně žádal o soudní zabavení zadržené věci, a zabavení toto vedlé předpisů soudního řádu bylo vykonáno. Drží-li se však retentor pouze cesty čl. 315. obch. zák. předepsané, pak právo jeho nikdy v právo zástavní nepromění se.

stanovení tato nalezáme v čl. 315. obch. a v §§. 44. a 47. uvoz. ák. k obch. zák.; — dle nich má retentor pouze povinnost, konursní podstatě zprávu podati, že retenčního práva vykonati obýšlí; není však mnohem širší, dle §. 164. k. ř. jediné zástavnímu ěřiteli uložené povinnosti podroben, aby konkursnímu správci vylíčil stav věci a vydal a okázal retinovaný předmět za příčinou vepsání v inventář a vycenění jeho. Přirozený následek toho jest, že se řádné a prospěšné vyřízení konkursu nanejvýš ztíží, a že konkursní podstata zhusta nemalých utrpí škod, zvláště až obchodnictvo naše konečně povšimne si, jakých neocenitelných prospěchů mu poskytuje obchodní zákon, a až tedy retenční právo k té platnosti si dopomůže, jakáž tvořitelům obchodního zákona na mysli tanula. Tuť začasto stane se, že konkursní retentor maje dostatečného základu v rukou neuzná toho potřebu, aniž ohlásiti pohledávku svou k rukoum, aniž oznámiti, že tu neb onu věc v retenční právo pojal; tu nezřídka přihodí se, že věřitel vzpírati se bude ukázati zadrženou věc, aniž by konkursní podstata měla prostředků, jimiž by jej k tomu donutila. Tím zajisté podstata v nemalou uvedena bude nejistotu, zvláště bude-li kridatář nepoctiv, mrtev neb na útěku; správa konkursní podstaty neznajíc ani mnohost ani jakost ani cenu zadržených věcí, nemajíc také prostředkův zjednati si známostí takových, vždy jen na zdař bůh bude se muset odvážiti, že buď zcela zaplatí pohledávku věřitelovu, neb dostatečně ji pojistí, a tak zadrženou snad bezcennou věc s velkými obětmi vyvětí, aneb tutéž věřiteli dále ponechá, a vzdá se možnosti, ji k obecnému prospěchu vydatně využitkovati a obrátiti; poměr tento bude tím křiklavější, čím vzdálenější bude věřitel od sídla správy konkursní, a čím rozsáhlejší budou spojení kridatárovy. Na všechen případ jisto jest, že všemožným lstivým kollusím volný jest zjednán průchod.

Důležita jest další otázka, musí-li retentor právo své a pohledávku jím zjištěnou ku konkursu ohlásiti? Obchodní zákon takovou povinnost retentorovi nikde neukládá, nemůže jí tudíž také dle nového konk. řádu podroben býti. Důslednost jest tato: neohlásil-li retentor ani retenční právo své ani pohledávku svou, postaven jest úplně mimo vše konkursní řízení, není jím nikterakž v výkonu práva svého obmezen, aniž zdržován, a nepřisluší mu také výhody, jichž by jinak, ohlásiv nárok svůj, byl účasten — nemůže tudíž zvláště hojiti se na věcech v konkursní podstatu

náležících pro ten případ, že by věc zadržená byla k ukrytí pohledávky nedostatečna.

www.libtool.com.cn

Jak se však věc má, když retentor nároků svých ku konkursu ohlásil?

Zde trojí případ možný jest: *a*) věřitel ohlásil pohledávku svou, a žádá jen potud mezi konkursní věřitele vřaděn býti, pokud zadržená věc ku krytí nestačí; aneb *b*) retentor ohlásil jedině pohledávku svou, o retenčním právu zmínky nečině, aneb *c*) ohlásil celou pohledávku svou, tvrdě zároveň, že mu retenčního pro ni přisluší práva.

K *a*) V případě prvním zřejmě vystupuje věcný moment retenčního práva v popředí, a dlužno tudíž právo to ve smyslu zásady svrchu vyslovené za jistými podmínkami v třídu práv zástavních vřaditi, a dle předpisu o těchto daných uspořádati; bohužel, že předpisy tyto, pokud vůbec na retenční právo konkursní rozšířeny býti mohou, nanejvýš jsou nedostatečné. Kardinální otázka, pokud věřitel, který pohledávku svou ohlásil, jak dalece by věcí nebyl založen, co věřitel zástavní (retenční), a pokud co věřitel konkursní považován býti má, není nikdež principielně rozhodnuta; a přec na ní tak velice záleží! Rozhoduje otázka ta o právu hlasovacím při autonomním zřízení konkursním zajisté nanejvýš důležitém; rozhoduje dále o zastavení soudního řízení, (sr. §. 7. k. ř.) o příslušnosti soudní (sr. §. 134. k. ř.). Rovněž nikde není vyslovena zásada, jakého prostředku se konkursní podstata chopiti má a smí, aby vypátrala zdaž a pokud jest založena pohledávka některá.

Jediným vodítkem jest nám zde §. 213. kon. ř., dle něhož věcný věřitel je potud co oprávněný hlasovatel (a tudíž co konkursní věřitel) považován býti má, pokud cenou za věc ztrženou neb cenou odhadní vedlé usnešení výboru věřitelův svou pohledávkou kryt není. Ustanovení toto však vysloveno jest pouze o donuceném vyrovnání v konkursu obchodnickém, a jest zajisté velmi pochybno, možno-li je na všeliké ostatní podobné případy rozšířiti, má-li tudíž zvláště výbor věřitelův i mimo případ donuceného vyrovnání právo, rozhodovati o tom, že některá pohledávka kryta, následovně k zjednání práva hlasovacího neschopna jest, neb přísluší-li rozhodnutí to jinému orgánu a kterému.

Nehledíc ani k tomu, že §. 213. k. ř. vyslovuje zásadu čistě specielní, musíme se se stanoviska theoretického tím rozhodněji proti rozšiřování jejímu na případy mimo donuceného vyrovnání

www.libtool.com.cn

žící pronésti, poněvadž výbor konkursní dle kompetence zákonem yměřené, není orgánem rozeznavacím a rozhodovacím, nýbrž pouze rgánem poradním, kontrolujícím a administrativním (sr. §. 85. k. ř.); ozhodování pak ve všech důležitějších sporných i nesporných tázkách (a sem náleží zajisté rozhodnutí o právu hlasovacím) ediné buď konkursnímu komisaři, aneb konkursnímu věřitelstvu neb konkursnímu soudu přisluší. Zásada §. 213. k. ř. zavírá ndíž v sobě výminku z všeobecných pravidel kompetenčních, a elze jí obdobně užiti. Takto nezbývá nám než voliti mezi poléze jmenovanými třemi orgány.

S jistotou tvrditi můžeme, že konkursnímu věřitelstvu nepřisluší rozhodnutí o tom, pokud která pohledávka věcí (zastavenou neb zadrženou) kryta jest; věřitelstvo rozhoduje jedině o důležitějších otázkách konkursního jmění se týkajících, nikoliv pak o otázkách sporných, které dle přirozenosti své předmětem sou soudní judikatury. Nejistější již je volba mezi konkursním omisařem a konkursním soudem.

Vedlé §. 70. k. ř. řídí konkursní komisař konkursní jednání, jest za tímto účelem povolán ku všem rozhodnutím, která soudu kursnímu výslovně vyhražena nejsou. Jedná se tedy o to, li se takové vyhražení o právě hlasovacím? V celém konkursřádu nalezáme jediného jen případu, kde konkursní soud pojest rozhodnouti o právu hlasovacím, a sice tehdy, když to sporné jest, buď že pravost neb řada pohledávky nejista r. §. 209., 126. a 128. k. ř.); rozhodování o právu hlasosporném proto, že nejisto jest, pokud pohledávka věcí (zanou neb zadrženou) kryta jest, nikde konkursnímu soudu není aženo, přislušíť tudíž vedlé předpisu §. 70. k. ř., mimo úplně yjmečný případ §. 213. k. ř. vždy konkursnímu komisaři. Stížest jest možna, a jde ku konkursnímu soudu, pak k vyšším tolicím. [2])

Rozhodnutí o právu hlasovacím položí konkursní komisař konkursní výbor v případě §. 213. k. ř. za základ buď cenu odadní neb trhovou, byla-li již věc prodána, což sice nikoliv při rávu zástavním, zajisté ale v případě práva retenčního, a v pří-

[2]) Možnost dovoluce jest pravidlo, nemožnost výminka, nelze tudíž §. 210. k. ř. obdobně užiti.

padě tom, kde na jedné věci více bude váznouti nárokův, ohlášených i neohlášených s mnohými bude spojeno obtížemi.

Rozumí se, že při rozdělování konkursního jmění retentor s celou svou in eventum ohlášenou pohledávkou, tak jako zástavní věřitel v stejném případě, v řadu nároků, které vypořádány býti mají, přivtělen býti musí (sr. §. 171. k. ř.).

S ohlášením pohledávky zástavního věřitele in eventum ještě jiné spojeny jsou následky. Tak jest vedlé §. 109. k. ř. zástavní věřitel, pokud zároveň stran nezaloženého zbytku pohledávky své co konkursní věřitel vystupuje, povinen, aby stav věci a předmět, na němž právo vázne, hned v ohlášení přesně vylíčil; a jest dále konkursní správce vedlé §. 165. k. ř. oprávněn, aby od takového zástavního věřitele vydání zástavy za účelem prodeje žádal.

Povstává otázka, možno-li těchto posléze uvedených ustanovení i na retentora pohledávku in eventum ohlásivšího per analogiam rozšířiti? Soudím, že nikoliv. Dle zásady svrchu vyslovené slušno retentora jen těm ustanovením o právu zástavním daným podříditi, které jemu neukládají větších povinností, nežli zákon obchodní, avšak vylíčení záležitosti a předmětu zadrženého, a vydání jeho za příčinou prodeje jsou zajisté povinnosti, kteréž obchodní zákon na retentora neuvaluje, nemohou mu tudíž ani dle konkursního řádu uloženy býti — není analogie contra legem.

Dle toho bude výsledek veškerých o retenčním právě konkursní podstatou činěných krokův viseti téměř jediné na dobré vůli retentorově!! —

Přicházím k druhému případu, kde retentor jen pohledávku svou ohlásil, o retenčním právu svém zmínky nečině.

K *b*) Ohlásil-li retentor pohledávku svou, vykonal pouze toho, k čemuž co věřitel konkursní jest oprávněn; a rovněž užil jen práva svého, neohlásiv ku konkursu retenční právo pro pohledávku tu nabyté, neb obchodní zákon zde jediné rozhodující povinnost ohlásiti retenčního práva nezná,[3]) a konkursní řád ji retentorovi (o němž zde mluvíme) nikde nepředpisuje. Ohlášení

[3]) Bych všemu nedorozumění předešel, podotýkám, že toto ohlášení má zcela jinakou povahu, nežli ohlášení, kteréž retentor podati musí dlužníkovi (konk. podstatě) o tom, že retenčního práva vykonati obmýšlí; první vždy zahrnuje v sobě poslednější, nikoliv však naopak. Zde řeč jest jediné o prvním.

pohledávky samotné nelze zajisté také vykládati v ten smysl, jako by se dělo jen in eventum pro případ, že by věc zadržená nebyla dostatečným základem; takový výklad připouští zákon pouze v tom případě, kde zástavní věřitel, neb ten, kdož věc nazpět žádá, nárok svůj ohlásí (sr. §. 109. k. ř.), nikoliv ale při právu retenčním, kde ohlášení musí tak vzato býti, jak stalo se; neuznal-li retentor za vhodné ohlásiti retenční právo své, musí s ohlášenou pohledávkou tak nakládáno býti, jako by tu pro ni ani retenčního práva nebylo získáno. Z toho jde, že retentor jednak podrží neztenčeného práva svého retenčního, kteréž vedlé čl. 315. obch. zák. a §. 44. uvoz. zák. k obch. zák. bez všech ohledů na konkursní řízení vykonati může, a že na druhé straně zároveň účasten jest veškerých práv co konkursní věřitel a sice ohledně celé ohlášené pohledávky své. Náhled tento zajisté pravý jest, pokud jedná se o konkurs obecný, nemálo pochybný však, jedná-li se o mnohem důležitějším konkursu obchodnickém. Praví zde totiž §. 212. k. ř., že nároky na vrácení věci v konkursní podstatě se nacházející, pak nároky věřitelův konkursní podstaty, a věřitelův věcných, konečně pohledávky věřitelův konkursních, kteří pro nějakou přednost k placení přijíti musejí, neposkytují práva k hlasování při projednáváních vyrovnacích, ač nezřekli-li se věřitelové přednosti své.

Ze slov těchto a v dalším §. 213. k. ř. obsažených, zdá se v skutku na první pohled, že retentor může jen tehda hlasovati (toť summum jus a kriterion věřitelův konkursních), když se vzdá všech práv, kteráž jemu výhodnějšího poskytují postavení, než jakéhož požívají ostatní věřitelové konkursní. Než tomu zajisté není tak, neb §. 212. k. ř. mluví jediné o nárocích, jimž nějaká p ř e d n o s t přisluší; nároky tudíž, které nemají přednosti, kdyby i sebe výhodnějšími byly, poskytují práva hlasovacího. Jedná se o to, přisluší-li retentorovi jakás přednost? Přednost (Vorrang) náleží dle soustavy konkursního řádu jediné: nárokům na vrácení věci (§. 26. k. ř.), nárokům proti konkursní podstatě (§. 28. k. ř.), nárokům z věcných práv (§§. 30. — 41. k. ř.) a jistým posloupným třídám konkursních věřitelův — zvláště I. a II. třídě jich (§§. 43. a 44. k. ř.). Avšak retentor nepatří v žádnou z těchto privilegovaných tříd: oné nežádá vrácení věci, není věřitelem konkursní podstaty, nemá věcného práva, jeho pohledávka nenáleží v I. ab II. třídu konkursních věřitelů; retentor nepožívá tudíž žádné přednosti" ve smyslu konkursního řádu a jest k hlasování oprávněn (arci oprávněna-li je k tomu vůbec třída, v kterou co

konkursní věřitel náleží), aniž by se musel vzdáti výhod, kterých mu retenční právo poskytuje.[4])

Každý nahlíží, že z takových poměrů konkursnímu věřitelstvu zvláště v případě donuceného narovnání hrozí nebezpečí veliké a neodvratitelné — a že osud věřitelův visí jediné na libovůli retentorově.

K *c*) Jest mi nyní jednati o třetím případě, kde retentor ohlásil pohledávku svou i retenční právo své, aniž by určitě uvedl, zdaž mimo ně i odjinud hojiti se míní. Dle přirozenosti věci musíme takové neurčité a všeobecné ohlášení považovati nejméně za projevený úmysl, vykonati retenční právo (čl. 315. obch. zák.) a bude to pak quæstio facti, zdaž retentor, ohlásiv takto pohledávku i retenční právo své, jediné na věci zadržené se hojiti míní, aneb zdaž jen potud žádá zaplacení z všeobecné konkursní masy, pokud by zadrženou věcí uhražen nebyl, aneb zdaž zachovávaje sobě retenčního práva, vyžaduje pro sebe zároveň veškerých práv konkursního věřitele pro celou pohledávku svou.

V prvním případě požívati bude postavení úplně výminečného, konkursem nedotknutého, bude však ale také vyloučen ze všech práv, kteréž jediné přisluší věřiteli konkursnímu; v druhém a třetím případě bude vše to místa míti, co jsem o rovných případech ad 1) a 2) byl uvedl.

Z úryvků těchto jde na jevo, že §. 11. konk. ř. 2. post. jest naprosto pochybeným krokem zákonodárným, poněvadž jím v právní ústav již původně dosti nejasný, chaotický vnešen byl zmatek, poněvadž dále konkursní podstata, ač o její jen prospěch se jednalo, skutečně v nemalou hmotnou škodu uvržena byla a poněvadž konečně nepodařilo se, zasáhnouti celý ústav retenčního práva, nýbrž jediné jednu jeho část, kdežto druhá část, ač od první principielně se nelíšící, zcela nepovšimnuta ostala, a se v nebezpečnou anomalii v soustavě konkursního řízení vyvinula.

B) O retenčním právu kupeckém proti konkursní podstatě nabytém.

Proti konkursní podstatě lze nabyti retenčního práva v dvou případech:

---

[4]) Náhled tento podporován jest §§. 222. a 224. kon. ř., z nichž první nad všecku pochybnost ustanovuje co slovy: „přednost" a „pořadí" rozuměti máme, druhý pak jisté o pořadí nerozhodující

a) jednak, když konkursní podstata vstoupí v obchodní jednání od kridatáře uzavřené, jednak

b) když samostatně obchody uzavírá.

ad *a*) Vstoupí-li konkursní podstata v obchod od kridatáře uzavřený, může každý, komu z toho nárok vzejde, zadržeti věci do konkursní podstaty náležející bez ohledu na to, přišel-li v jich detenci před vyhláškou konkursu neb později, ač je-li tu náležitostí v čl. 313. obch. zák. předepsaných; to jde z té zvláštnosti, že smlouva nastoupená dílem co ratifikovaná působí ex tunc, dílem co z vůle konkursní podstaty vyšlá i tuto přímo a osobně zavazuje (sr. §§. 22. a 29. 3. k. ř.). Kdyby však věřiteli na základě takové nastoupené smlouvy nějaká věc teprv po vyhlášení konkursu [5]) v detenci přišla, mohl by ji zadržeti pouze pro pohledávky, proti konkursní podstatě samé (buď ze samostatných neb nastoupených jednání) nabyté, nikoliv však pro nároky, jichž proti dlužníkovi-kridatáři získal (sr. §. 11. k. ř. 1. post.).

ad *b*) Retenčního práva dále nabyti lze proti konkursní podstatě, když ona samostatně obchody koná. Případ tento příště vedlé §. 142. k. ř. as velmi zhusta nahodí se, kde žádati toho bude prospěch věřitelův neb kridatářův, aby obchodní závod ještě dále veden byl; v případě takovém stane se kon. podstata obchodníkem se všemi právy a povinnostmi, které obchodní zákon s ponětím obchodníka spojuje; a nelze tudíž také o tom pochybovati, že proti konkursní podstatě tak jako proti jinému obchodníku místa míti může retenční právo, ač je-li tu náležitostí čl. 313. obch. zákona. Není zde tudíž žádné zvláštnosti. Poněvadž ale právní poměry předkonkursní s konkursními všelijak spleteny jsou a zhusta v sebe splývají, jest zapotřebí přísně lišiti nároky proti kridatáři a proti konkursní podstatě nabyté; tak na př. nelze retinovati pro pohledávky proti kridatáři vzešlé, byť i věřitel nabyl od konkursní podstaty věci spůsobem v čl. 313. obch. zák. vypsaným, a

---

výhody, kterýchž se tudíž věřitel za příčinou hlasování vzdáti nemusí, specifikuje.

[5]) Přišla-li věřiteli na základě smlouvy, v kterouž konkursní podstata volbu má nastoupiti, nějaká věc před vyhlášením konkursu do rukou, a nabyl-li na věci této pro nějakou pohledávku před vyhlášením konkursu (neb zároveň s ním) práva retenčního, ostane toto právo v platnosti, kdyby i konkursní podstata ve smlouvu nevstoupila —; toto retenční právo jest však proti kridatáři nabyté a nepatří tudíž sem.

rovněž není tu retenčního práva, kdyby i pohledávka věřiteli z obchodních jednání konkursní podstaty byla vzešla, avšak věc před vyhlášením konkursu byla se do rukou věřitelových dostala.

Platí tudíž zásada, že retenční právo proti podstatě naprosto vyloučeno jest nejen pro pohledávky proti kridatáři nabyté, nýbrž i na věcech před vyhlášením konkursu v detenci věřitelovu přišlých. [6])

Retenční právo proti konkursní podstatě nabyté sluší v případě ad 1) i ad 2) uvedeném vedlé čl. 315. obch. zák. vykonati a na vrch vyvésti; není tudíž v tomto směru žádné zvláštnosti.

S tím již končím úvahu svou o kupeckém právu retenčním v konkursu; obmezil jsem se pouze na to, vytknouti některé hlavnější momenty, do podrobného rozboru odvážiti jsem se nemohl; leží retenční právo u nás posud ladem, o novém konkursním řádu mimo bezcenné komentáře téměř nic ještě nebylo psáno, a byl jsem tudíž zcela a úplně na své skrovné síly odkázán. Za takových okolností doufám, že laskavý posuzovatel nejeden promine mi poklesek, kterého proti pravdě dopustil jsem se, aniž by nezkušené a nepodporované oko mé čeho bylo zahlédlo.

Praktické případy.

K zločinu podvodu dle §. 197. a 199. a) zák. tr.

C. k. zemský co trestní soud v Praze uznal rozsudkem z dne 19. listopadu 1869 č. 27060. takto za právo:

Václav H. není vinen zločinem podvodu, naznačeným v §. 197. a 199 a) tr. z., a osvobozuje se dle §. 341. ř. tr. od náhrady nákladů na řízení trestní.

Důvody. Není dokázáno, že se Václav H. přihlásil k přísaze uložené mu v rozepři s Josefem B. rozsudkem c. k. okres.

[6]) Případ posléze jmenovaný různí se patrně od případu ad 1) uvedeného, kde vstoupí-li konkursní podstata v jistý obchod kridatářův možno pro pohledávky z nastoupeného obchodu nabyté zadržeti věci, třebať by i před konkursem v detenci věřitelovu byly přišly; rozdíl ten zakládá se v rozdílu samostatně usavřeného a nastoupeného obchodu.

soudu na Mělníce ze dne 30. května 1867 č. 5856., ježto zněla: „že dle jeho vědomí a upamatování pravda není, že se s Josefem B. dne 16. října 1864 súčtoval a že se při tom pro Josefa B. za obilí na úvěr odebrané, hotové zapůjčky a odměnu po srážce splátek na to učiněných objevilo pohledávání 1018 zl. 18 kr.; — též není důkaz proveden, že přísaha ta jest křivá; neb přihlášení dne 3. července 1867 u soudu podané, ku kterémuž stání k vykonání přísahy položeno bylo, sepsáno bylo v nepřítomnosti Václ. H.; zástupce jeho doktor G. je podepsal a nepřišlo tedy, jak z udání doktora G. vychází, Václavu H. ani do ruky.

Species facti sepsal zemřelý písař B., v ní pak o přísaze uložené není ani zmínky. Plná moc dru G. daná nezahrnuje v sobě, že má dr. G. právo za Václava H. k přísaze kterékoliv se přihlásiti, Václav H. to zřejmě nedoznal, dr. G. a dr. B. pak toho dosvědčiti nemohli, že Václav H., prv než ono přihlášení k soudu podáno bylo, v kanceláři dra G. aneb jinde k tomu výslovně svolil, aby přihlášení k oné přísaze se stalo.

Též před soudem dne 20. srpna 1868 nezjistilo se úplně, chtěl-li Václav H. přísahu tu vykonati, proto že se jednou k tomu nabízel, po druhé však se zdráhal a mezi tím bylo stání k tomu konci položené odročeno. Přísaha ta ale není také křivá.

Kdyby se i dle §. 260. ř. tr. seznání Josefa B. plné víry dáti mohlo, nevysvítá z něho nic více, než že Josef B. dne 15. října 1864 Václavu H. sestavený již účet předložil, že Václav H. účet ten prohlédl, že Josef B. jednotlivé částky spočítal a úhrn naznačil v knížce Václava H., Josef B. však sám doznal, že Václav H. účet ten za pravý neuznal a že jeho dřívější výrok není správný, že Václav H. prohlížeje jednotlivé částky, hned nic nenamítal, a potom se vyjádřil, že Josefu B. jeho pohledávání zaplatí až sám peníze obdrží.

Seznáním Josefa B. jest toliko zjištěno, že Josef B. Václavu H. účtoval, čeho na něm požadovati má, že vypočítal 1018 zl. 18 kr., nikoliv ale, že Václav H. s Josefem B. dne 15. října 1864 účtoval, že Václav H. účet za pravý uznal a že se tedy Václav H. s Josefem B. súčtoval.

To také Václavem H. přiznáno nebylo; udalť toliko, že mu Josef B. dne 15. října 1864 účtoval, že ale účet neuznal za pravý, ohradiv se ihned proti placení 200 zl. za sprostředkování statku jeho syna Štěpána H. a nepatřících úroků, kteréžto udání tím více pravdě podobnosti nabývá, an Josef B. oněch 200 zl.

zvlášť zapsal a udání Václava H., že o těchto 200 zl. nevěděl s seznáním Štěpána H., že na něm Josef B. jakýsi úpis stran těch 200 zl. vynutil, úplně souhlasí.

Když tedy Václav H. účet Josefa B. výslovně neschválil, s Josefem B. se nesúčtoval, neobjevilo se tedy při tom pro Josefa B. pohledávání 1018 zl. 18 kr.; a nemohlo se i proto objeviti, poněvadž do nich Josef B. započítal oněch 200 zl., kterých dle §. 879. ob. zák. obč. požadovati práva nemá. Čeho dokázati nelze seznáním Josefa B., toho nedokazují též výpovědi Anny B-ové a Anny K-ové, které při onom účtování jen opodál seděly. Anna K-ová seznala toliko, že jí v účtu svém Josef B. pak ukazoval napsanou částku 1018 zl.; Anna B-ová snažila se dosvědčovati i to, co manžel její zřejmě zapřel; proto také ani Anna B-ová, ani Josef B., jenž do své obchodní knihy Štěpánu H. 1018 zl. 18 kr., ač jich již nebylo, co dluh zapsal s tím dodatkem, že se na ně s Václavem H. a se Štěpánem H. súčtoval, dle §. 260. ř. tr. za hodnověrné svědky považovány býti nemohou.

Nemohlo se tedy, ano jiných důkazů se nevyskytlo, naléziti, že jest Václav H. vinen zločinem podvodu naznačeným v §. 197. a 199. a) z. tr. a proto také osvobozen býti musel od náhrady nákladů na řízení trestní.

K odvolání c. k. státního zastupitelstva změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 21. prosince 1869 č. 43029. rozsudek první stolice a uznal takto za právo:

Václav H. jest vinen zločinem podvodu naznačeným v §. 197. a 199. a) ř. tr. a odsuzuje se do těžkého žaláře dvou měsíců a k náhradě nákladů na řízení trestní.

Přihlášení se k přísaze rozhodovací nalezené rozsudkem z dne 30. května 1867 č. 5856., kteréž se stalo podáním u c. k. okres. soudu na Mělníce dne 3. července 1867 č. 6158. postrádá všech právních účinků.

Důvody. Není důvodné pochybnosti o tom, že obžalovaný k přísaze, na níž rozsudkem c. k. okr. soudu na Mělníce ze dne 30. května 1867 č. 5856. rozřešení sporu s Josefem K. závislým učiněno bylo, před soudem se nabídl; neboť když byl zástupce jeho dr. G. jmenem obviněného podal žádost za položení stání k vykonání přísahy rozhodovací, o kteréž výměrem ze dne 19. července 1867 č. 6158. nalezeno bylo, dostavil se obviněný *s drem* Sch. ku stání ke dne 23. srpna 1867 položenému; c. k.

přiručí okr. soudu, jenž stání řídil, přečetl mu rotu (formuli přísežní) a vyložil mu ji, načež obžalovaný se vyjádřil, že přísahu tu s dobrým svědomím vykonati může a chce; na to byla mu důležitost a svatost přísahy vyložena a výstraha dána, by křivé přísahy se nedopustil.

Veškeré okolnosti tyto dokázány jsou protokolem sepsaným o stání dne 23. srpna 1867 č. 7782. odbývaném (§. 275. ř. tr.).

Jak opravdově míněno bylo vyjádření obviněného, že přísahu rozhodovací vykonati chce, dosvědčuje okolnost stvrzená dotčeným protokolem, že když soudce následkem obviňování Josefem B. proti obžalovanému vznešeného, že křivé přísahy se dopouští, vykonání přísahy zastavil, zástupce obžalovaného jmenem a u přítomnosti jeho proti tomuto zastavení odpor položil, obžalovaný pak sám při závěrečném pře líčení uznávaje pravost protokolu o stání sepsaného, udával co příčinu, proč přísahu nevykonal: „že prý Josef B. tu přísahu zakřikl.“

Zcela nerozhodné jest tedy, zdali obviněný před podáním žádosti, kterouž ku přísaze přihlášení se stalo, zástupcem svým poučen byl, o obsahu přísežní formule a zdali svolil k podání této žádosti, což ostatně při závěrečném pře líčení ani nezapíral, nýbrž, že se snad tak stalo, připustil; dostačuje zajisté, že následkem vyřízení této žádosti k stání se dostavil, maje úmysl přísahu vykonati, a vyjádřiv se výslovně, že k tomu ochotným jest.

Tím zadost učiněno jest předpisu §. 197. a 199. *a*) zák. tr., jenž vyhledává k dotčenému spůsobu zločinu podvodu, aby kdosi ve vlastní záležitožti ku křivé přísaze se nabídl, a navyžaduje, aby se k ní byl dle nařízení obecního řádu soudního přihlásil.

Co obžalovaný tímto činil, zajisté více ku skutečnému vykonání přísahy se přibližuje, nežli pouhé podání žádosti, kterouž přihlášení k přísaze se děje tím spíše, ano skutečné vykonání přísahy proti vůli obžalovanéhoj edině zakročením Josefa B. zmaženo bylo.

Ostatně doznal obviněný při závěrečném pře líčení výslovně, že k přísaze této se přihlásil.“

Rovněž dokazuje průběh líčení, že přísaha rozhodovací, k jejíž vykonání obžalovaný před soudem se nabízel, objektivně živou jest.

Za základ při posuzování toho výhradně položen býti může jen rozsudek v právní rozepři vynešený a ustanovena jím formule přísežní, poněvadž rozsudkem tím uznáno bylo, že obžalovaný částku

358 zl. 14 kr. s příslušenstvím žalujícímu zapraviti má, nevykoná-li přísahu: „že dle jeho vědomí a upamatování pravda není, že se s Josefem B. o jeho obchodním spojení dne 15. října 1864 súčtoval a že při tom pro Josefa B. za obilí na úvěr odebrané, hotové zápůjčky a mzdy po srážce splátek na to konaných zbývalo pohledávání 1018 zl. 18 kr.; — aneb pakli Josef B. k přísaze této, když mu vrácena bude, affirmativním spůsobem se přihlásí a ji vykoná.

Rozsudek ten nabyl právní moci, obžalovaný sám žádného právního prostředku proti němu nepoužil, dotčený rozsudek jest nezvratným základem právního poměru mezi oběma stranami a pokud se týče částky, jakož i příslušenství.

Jde zde tedy jen o to, zdali okolnosti v přísežní formuli obsažené pravdivé jsou, čili nic; jsou-li pravdivé, jestli totiž pravdivost jich dokázána, jest také obžalovaným nabídnutá přísaha přísahou křivou. Že tomu skutečně tak jest, o tom provedené řízení trestní dostatečných poskytuje důkazů.

Zcela souhlasně dosvědčili Josef B., jeho manželka Anna a jeho sestra Anna, že dne 15. října 1864 Josef B. u přítomnosti obžalovaného jednotlivé částky, z nichž účet se skládal, na zvláštním papíru sepsal, spočítal a že sumu 1018 zl. 18 kr. činily; pak seznal Josef B., že jednotlivé částky, jakmile sepsány byly, prohlídl a jej pak požádal, aby je spočítal; jak dále souhlasně dokládají manželé Josef a Anna B., napsal pak Josef B. částku 1018 zl. 18 kr. do knížky Václava H. a jak sám doznává, podepsal ji svým jmenem.

Ku konci se vyjádřil obviněný dle souhlasných výpovědí Josefa a Anny B., jakož i Anny K-ové: „jak dostanu první peníze od mého pantáty, budete vy nejdříve zaplacen;“ všichni tři svědci doznávají, že proti zápiskám Josefa B. nic nenamítal a Anna K-ová dodává, že se oba po odbytém účtování zcela přátelsky rozešli podavše si ruce.

V rozhodných kusech úplně srovnávají se tedy všichni tři svědci, pokud tázáni byli; není při jich výpovědi žádného důvodu, proč by o hodnověrnosti jich pochybnost vzniknouti měla.

Výroky těchto svědků docházejí však podpory též vlastním doznáním obžalovaného. Že totiž Josef B. prvé než suma 1018 zl. 18 kr. v knížku zapsána byla, jednotlivé částky o sobě zapisoval a že obžalovaný je v skutku prohlížel, vychází z jeho výpovědi: „že tehdy částku 200 zl. co „sasares“ za sprostředkování svatby

ho syna Štěpána a částku 72 zl., jakož později ještě některé
částky vytýkal.

Pokud se týče zapsání částky 1018 zl. 18 kr., dotvrzeny jsou
povědi Josefa a Anny B. knížkou samou.

Proti seznání svědků při závěrečném pře líčení neuvedl ob-
lovaný nic, leč že dluh neuznal a námítek dotyčných činil.

Uváží-li se veškeré tyto okolnosti, vzniká přesvědčení, že dne
. října 1864 skutečně súčtování Josefa B. s obžalovaným se od-
valo, že Josef B. pohledávání svá a obžalovaného sepisoval, že
žalovaný sepsané částky prohlédl a úhrn v knížku, kterou vždy,
z doznal, v rukou svých měl, zapsati dal, což se co konečné
avření účtu jeví.

Obžalovaný odvětil dále při druhém pře líčení na danou
i otázku: „Vy jste s Josefem B. dne 15. října 1864 účtovali?“
vy: „Ano, ale neuznal jsem to,“ rozuměl tedy zcela dobře, že to,
se mezi ním a Josefem B. dne 15. října 1864 dělo, súčtováním
lo, tím spíše, an se to, jak knížka dokazuje, tehdáž nestalo
prvé; jediné však zapírá, že by to byl uznal.

Jest tedy nepravdivost přísahy, nehledíc ani k seznání svědků,
kázána a tím skutečná povaha zločinu podvodu zjištěna.

Že Václav H. zcela dobře nahlížel, o čem přísahati má, vy-
ízí z toho, že jak Josef B. a dr. Sch. seznávají, se vyjádřil, že
soudní formule přísežní přísahu vykonati nemůže, avšak vzdor
mu odvolal později vyjádření toto a nabídl se k vykonání pří-
hy, jak soudní potvrzení a odpor zástupce Václava H. v proto-
lu o stání sepsaném dokazují.

Avšak obžalovaný chtěl vykonáním křivé přísahy sprostiti se
placení; jeví se to zvláště ve slovech při prvním závěrečném
líčení pronešených: „že pouze přísahati chtěl, že nic dlu-
není.“

Nelze však zřetel míti k seznání přiručího c. k. okresního
du v P., ku kterémuž se odvolání c. k. státního zastupitelství
ahuje a k spisům v rozepři soukromé, ku kterýmž c. k. státní
stupitelství, jakož i obhajce se odvolávají, poněvadž při závěrečn
pře líčení přečteny nebyly.

Slušelo tedy Václava H. vinným uznati zločinem za vinu mu
ým, rozsudek prvního soudce změniti, co do trestu pak §. 202.
tr. užiti, poněvadž částku, k níž úmysl obžalovaného směřoval,
se 158 zl. 18 kr. za prokázanou považovati sluší, kdežto pokud

se týče částky 200 zl. pochybným zůstalo, zdali obžalovaným neb synem jeho placena býti měla.

www.libtool.com.cn

Přitěžujících okolností není; za polehčující okolnost považovati sluší dosavadní bezúhonné chování se obžalovaného po celý čas 60letého života (§. 46. *b*) z. tr.). Dle §. 341. ř. tr. byl obžalovaný k náhradě nákladů na řízení trestní odsouzen a dle §. 361 ř. tr. uznáno, že přihlášení se k přísaze všech právních účinků postrádá.

K dovolání se obžalovaného změnil c. k. nejvyšší soud rozsudek c. k. vrchního soudu zemského a potvrdil rozsudek c. k. zemského soudu trestního ze dne 19. listopadu 1869 č. 27060.

Důvody: Ačkoliv prohlášení se Václava H. při stání dne 20. srpna 1867 odbývaném, že přísahu rozhodovací mu uloženou vykonati chce, pokládati sluší za nabídnutí se před soudem k vykonání přísahy ve vlastní záležitosti dle §. 199. *a*) zák. tr., není přece opak toho, o čem Václav H. přísahati chtěl, dokázán; neboť věta, která ve formuli přísežní vytčena jest, totiž „že Václav H. se s Josefem B. súčtoval a z toho že vyšla pro Josefa B. pohledávka 1018 zl. 18 kr.," může se, poněvadž na vykonání této přísahy závazek Václava H. ku zaplacení prožalované částky závislým byl učiněn, vykládati v ten rozum, že Václav H. při súčtování dlužnou částku 1018 zl. 18 kr. uznal.

Tak si také Václav H. onu průvodní větu vykládal, ježto připouští, že súčtování s Josefem B. dne 15. srpna 1864 předsevzal, popírá však, že by dlužnou částku 1018 zl. 18 kr. jmenovitě pak 200 zl., jež za provedení sňatku do účtu vzaty byly, za pravou byl uznal.

Při závěrečném líčení Josef B., jeho choť Anna a sestra K., ač v předběžném vyšetřování za to měli, že Václav H. požadavek 1018 zl. 18 kr. Josefa B. výslovně za pravý uznal, připouští, že se Václav H. výslovně o pravosti nevyjádřil a udávají, že H. žádných námitek proti súčtování nečinil, z čehož patrno, že pohledávání za pravé uznána byti musí, — pak že H. přislíbil zaplatiti, jak od svého tchána peníze obdrží, — kdežto Václav H. tvrdí, že hned při súčtování 200 zl. zaplacení jen potud přislíbil, pokud Josefu B. patří. Byť i výroky oněch tří svědků dokázáno bylo, že Václav H. proti konečnému súčtování nic nenamítal, jest přece v právu trestném vždy pochybno, zdali Václav H. již proto, že námitek proti pravosti dlužné částky nečinil, dlužnou tu částku *uznati* chtěl.

Nelze také za dokázané míti, že Václav H. proti súčtování dne 15. října 1864 s Josefem B. předsevzatému nic nenamítal, ježto oba svědci Josef a Anna B. vadní jsou; neboť kromě prospěchu, jaký by manželům Josefu a Anně B. výsledkem této pře vzešel, byl Josef B. pro spoluvinu v krádeži již trestán, a nyní právě oba manželé pro podvod ve vyšetřování se nalézají, tudíž hodnověrnost výroků manželů Josefa a Anny B. vedlé jich osobní povahy valně jest zviklána.

Poněvadž zde není zákonního důkazu o skutečné povaze zločinu obžalovanému za vinu daného, byl rozsudek první stolice potvrzen.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 23. února 1870 č. 2071.

František Poláček.

K hlavě 28. soudního řádu.

Anna Kocourová vymohla na základě směnky na 500 zl. platební rozkaz č. 19668 r. 1869 na Edvarda Kaminského. Ten však mezi tím odjel do Ameriky, zanechav manželku svou Marii v Praze.

Anna Kocourová dověděla se, že se pro Edvarda Kaminského u jeho bratra v U. nalézala na skladě část hovězích koží, že kůže tyto po odjezdu jeho do Vídně poslány, tam prodány byly, že utržena za ně suma 975 zl. Marii Kaminské byla zaslána, že se peníze ty posud u ní nacházejí a že tedy Edvard Kaminský má za manželkou svou touž sumu pohledávati. I žádala na základě platebního rozkazu shora řečeného za exekutivní odevzdání těchto 975 zl., po případě za soudní obstávku té částky pro své pohledávání 500 zl. c. s. c.

K této žádosti svolil c. kr. obchodní soud v Praze a odevzdal Anně Kocourové sumu 975 zl., kterou Edvard Kaminský za prodané kůže za svou manželkou pohledávati měl, k zaplacení směnečného pohledávání 500 zl. s příslušenstvím; zároveň o tom zpravil Marii Kaminskou.

Anna Kocourová dověděvši se, že Marie Kaminská hodlá odebrati se za manželem svým do Ameriky a obávajíc se, že by tím o své pohledávání přišla, podala k c. k. m. del. okresnímu soudu pro Staré a Nové město pražské žádost, aby Marie Kaminská dle

§. 275. a 276. s. ř. dána byla do vazby zjišťovací. K žádosti té přiložila platební rozkaz, výměr, kterým exekuční odevzdání oněch 975 zl. povoleno bylo, jakož i dopisy, z nichž vysvítalo, že kůže manželovy skutečně za 975 zl. prodala a že co nejdříve do Ameriky odjeti se chystá.

www.tiptool.com.cn

Okresní soud vyhověl žádosti té výměrem ze dne 10. února 1870 č. 6134.

Z toho odvolala se Marie Kaminská k vrchnímu soudu zemskému a odůvodnila svůj rekurs následovně:

Předně nedokázala A. Kocourová, že jí jsem něco dlužna, neboť platebním rozkazem č. 19668 r. 1869 dokázáno jest jen, že Edvard Kaminský povinen jest zaplatit jí 500 zl. c. s. c. Dále nedokázala, že Edvard Kaminský zůstavil v U. část kůží, že tyto byly prodány, a že utržené peníze mně odeslány byly. Že domnělá pohledávka 975 zl. Edvarda Kaminského odevzdána byla exekutivně Anně Kocourové, nic nevadí, poněvadž soudce při vyřizování žádosti za odevzdání nějakého pohledávání dlužníkova není ani uvažovati, zdali pohledávání takové existuje a k zaplacení dospělo. Obchodní soud odevzdav tedy domnělé pohledávání Edvarda Kaminského A. Kocourové nevyslovil tím, že pohledávání skutečně jest. Ostatně měla A. Kocourová podati dříve na mne žalobu o vydání oněch 975 zl., což ale neučinila, aniž že učiní se prohlásila.

Vrchní soud zemský vyhověl tomuto rekursu z následujících **důvodů:**

A. Kocourová nepředložila listiny, jimiž by dostatečně bylo dokázáno, že jí přísluší jakési pohledávání proti Marii Kaminské (§§. 276. a 277. s. ř.); přiloženými listinami dokázala jen pohledávání proti Edvardu Kaminskému, nikoli ale proti jeho manželce. Soudním odevzdáním přenášejí se jen pohledávání, ježto již jsou, nezakládají se ale nová. Ostatně kdyby i Marie Kaminská byla obdržela oněch 975 zl. za kůže zůstavené zde jejím manželem, neplynulo by z toho, že jest ona manželu svému něco dlužna. Proto musel výměr č. 6134. býti změněn a žádost Anny Kocourové za vazbu zjišťovací musila býti zavržena.

Toto rozhodnutí potvrdil nejvyšší c. k. soudní dvůr dekretem ze dne 26. dubna 1870 č. 4766.

Dr. Emil Herrmann.

O volbě správce konkursní masy.

www.libtool.com.cn

Při stání dne 2. března 1869 odbývaném k vyslechnutí věřitelů konkursní masy manželů Bedřicha a Anny Volných, bylo konstatováno, že mezi posavadním správcem a výborem této masy panuje nesvornost; usnesli se proto všickni přítomní věřitelé na tom, aby nový výbor a správce zvolen byl. Při stání pak dne 3. dubna 1869, položeném k volbě nového správce této konkursní masy, vyvolilo několik věřitelů, kteří ohlásili 433.000 zl. pohledávání k tomuto konkursu posavadního správce Josefa Hrdého, jiní věřitelé ohlásivší 361.000 zl. pohledávání Josefa Píče; někteří konečně, již ohlásili 143.000 zl. pohledávání, Jana Truhláře; věřitelka Marie Hrdá, jež ohlásila pohledávání 385.000 zl., zvolila Josefa Hrdého a jen, když by tento správcem se nestal, Jana Truhláře za správce této masy.

Výměrem ze dne 12. dubna 1869 č. e. 19918. prohlásil c. k. obchodní soud v Praze, že vyvolen byl za správce této konkursní masy Jan Truhlář a sice **proto**, že se k hlasům těch věřitelů, jižto se pro opětné vyvolení Josefa Hrdého vyslovili a jen po případě Jana Truhláře za správce vyvolili, co do opětné volby Josefa Hrdého nemůže hleděti, poněvadž věřitelové při stání dne 2. března 1869 výslovně žádali, aby stání k volbě nového správce konkursní masy položeno bylo a poněvadž také skutečně výměrem ze dne 11. března 1869 č. 12627., 12972. a 13009. stání ke dni 3. dubna 1869 položeno bylo výslovně volbě nového správce konkursní podstaty, která opětnou volbu posavadního správce vylučuje, a poněvadž tento výměr také nabyl moci právní.

Stížnosti manželů Josefa a Marie Hrdých proti tomuto výměru podané, nedal c. k. vrchní zemský soud pro království české rozhodnutím svým ze dne 10. května 1869 č. 15307. místa a sice **proto**, že úřad správce konkursní podstaty má ráz důvěrníka a zmocněnce věřitelů a plná moc dle §. 1020. ob. zák. obč. povždy odvolána býti může, že při stání dne 3. dubna 1869 za správce konkursní masy většinou hlasů, dle dv. dekr. ze dne 16. července 1787 č. 695. vypočtenou, a sice též Marií Hrdou Jan Truhlář za správce zvolen byl, Marii Hrdé tedy ani právo k stížnosti proti jejímu vlastnímu návrhu nepřisluší a zmocněný práva nemá odpovati, když se mu plná moc odejme.

Proti tomuto rozhodnutí podali i manželé Josef a Marie Hrdí, mnozí jiní věřitelé zejmena ti, již volili Josefa Píče za správce,

mimořádné stížnosti; avšak c. k. nejvyšší soud zavrhl tyto stížnosti proto, že při stání dne 2. března 1869 věřitelové konk. masy Bedřicha a Anny Volných, kteří se k tomuto stání dostavili, jednohlasně žádali, aby za příčinou rozmíšek, mezi posavadním správcem této konk. masy Josefem Hrdým a výborem věřitelů vzešlých, nový správce a výbor zvolen byl — že k této žádosti věřitelů k. masy výměrem c. k. obchodního soudu ze dne 11. března 1869 č. 12627. etc. stání k volbě nového správce konkursní podstaty ke dni 3. dubna 1869 položeno bylo a tento výměr také nabyl moci právní — že při tomto stání dne 3. dubna 1869 většina věřitelů pro volbu jiného správce konk. podstaty hlasovala a tedy proti ponechání posavadního správce se vyslovila a že se tedy nemůže míti za to, že opětná volba posavadního správce konkursní masy shoduje se s vůlí většiny věřitelů; že hlasování pod výminkou, totiž když by opětná volba posavadního správce konk. masy neměla býti schválena, nic nezákonního neobsahuje, poněvadž při tomto hlasování přece jen o to jde, seznati náhled jednotlivých věřitelů konkursní masy, kdo správcem konk. podstaty určen býti má — že, poněvadž opětná volba posavadního správce konk. masy Josefa Hrdého většinou věřitelů zavrhnutou se jeví, hlasy, které pro tento případ dány byly, k platnosti přijíti musí — že konečně na Jana Truhláře, když se připočtou hlasy, pro případ mu dané, připadly hlasy takového počtu věřitelů, který vedlé sumy ohlášených pohledávání tvoří většinu, a že tedy v stejných rozhodnutích prvních dvou stolic, kterými volba Jana Truhláře za správce konkursní podstaty potvrzena byla, ani zmatek ani patrná nespravedlivost shledány býti nemohly.

Nález c. k. nejvyš. soudu ze dne 7. července 1869 č. 716.

Poznamenání. Rozhodnutí všech tří stolic jsou dle mého náhledu tak nepravá a odůvodnění jich tak křivá, že zasluhují bližší úvahy. Důvod první stolice, že dřívější správce proto zvolen býti nemůže, poněvadž věřitelové se usnesli na tom, voliti nového správce, postrádá každého základu; neboť leží především na bíledni, že věřitelům ani nenapadlo, že posavadní správce více za správce zvolen býti nemá, nýbrž že touto volbou nového správce a nového výboru pouze chtěli docíliti shody, která za příčinou rozmíšek mezi správcem a výborem vzniklých byla zmizela, a že tedy tím docíliti chtěli, aby buď výbor osazen byl muži souhlasícími se správcem aneb správcem zvolen muž, sou-

hlasící s výborem, že však nechtěli učiniti tuto změnu v osobě správcově, dokázali nejjasněji tím, že jej většinou representující 433000 zl. ohlášených pohledávání opět za správce zvolili.

Avšak i kdyby se slovo „nový“ správce vykládalo tak, jak to obchodní soud činí, měli věřitelové, jimž dle §. 35. konk. ř. přisluší právo, zvoliti kohokoliv za správce, také nepopíratelné právo, své dřívější usnešení zrušiti a voliti starého správce, a soud, jenž dle §. 37. konk. ř. jen když věřitelové k stání se nedostaví aneb nikoho nezvolí aneb dva stejným počtem hlasů za správce zvolí, rozhodovati má, neměl práva, tohoto zvoleného správce nepotvrzovati; také žádný zákon toho, jenž posavad správcem byl a tohoto úřadu byl sproštěn, z nové volby, vlastně z nového vyvolení nevylučuje. Tolik o důvodech první stolice; zcela zvláštními jsou však dle mého náhledu důvody druhé stolice.

V těchto důvodech vrchní soud, a sice právem, tvrdí, že „úřad správce konkursní masy má ráz zmocněnce a že plná (tato) moc dle §. 1020. ob. z. obč. povždy odvolána býti může:“ a přece nepotvrdil správce, jenž většinou hlasů „plnou moc“ od věřitelů opět obdržel, nepotvrdil ho, ačkoliv zmocnitel patrně i zločince a tedy tím spíše i toho opět zmocniti může, kdož plnou moc již dříve měl, avšak jí zase pozbyl. Pakli ale vrchní soud tvrdí, že manželé Jos. a Marie Hrdí nemají práva k stížnosti, a sice onen proto, že zmocněný nemá práva k odporu proti odejmutí plné moci, a tato pak za tou příčinou, že Truhláře za správce sama zvolila, zapomíná, že Hrdá zvolila Truhláře za správce, když by Josef Hrdý se správcem nestal, a že Josef Hrdý ale zase si nestěžoval na to, že mu věřitelové plnou moc dřívější odňali, nýbrž na to, že mu soud zadržoval novou plnou moc, kterou mu věřitelové opětným vyvolením za správce udělili!

Třetí stolice konečně opakovala příčinu rozhodovací první stolice a dodala k tomu, že prý „při stání dne 3. dubna 1869 většina věřitelů pro volbu jiného správce hlasovala a tedy proti ponechání posavadního správce se vyslovila;“ avšak takovéto sčítání hlasů, dvěma rozličným kandidátům daných, nelze uvésti naproti třetímu zvolenci, jenž nejvíce mezi těmito třemi hlasů obdržel, nelze nikterak potvrditi onoho z těch tří za správce, kdož nejméně hlasů obdržel, ani nejen ti věřitelové, již Josefa Hrdého za správce zvolili, ale i ti, kdož své hlasy

dali Josefu Píčovi, a tedy věřitelové, representující dohromady pohledávání *940.000 zl.* proti jmenování Truhláře za správce rekurovali a se tedy proti jeho potvrzení vyslovili. Bylo proto po mém náhledu těmito rozhodnutími skráceno nepopíratelné právo věřitelů, voliti si svobodně kohokoliv za správce, a vnucen jim takto správce, jehož nepatrná menšina správcem si býti přála, byla však také těmito rozhodnutími spůsobena řada jiných podobných usnešení soudních, jež, ač bude-li tento případ vážené čtenáře zajímati, podám v některém z příštích sešitů našeho listu.*)

www.libtool.com.cn

Nálezy nejvyššího soudu.

Soud, který od soudu obchodního, u něhož se rozepře obchodní vede, požádán byl, aby proskoumal knihy obchodní, má jen zjistiti, kterak se knihy vedou, nikoli zdali vedení jest pořádné čili nic.

Nález ze dne 19. ledna 1870 č. 334.

(G. Z. č. 23. r. 1870.)

Přísahu uložiti lze i o tom, o čem ten, komu se ukládá, neví. Nejvyšší rozhodnutí ze dne 1. října 1844 č. 836. sb. z. s. není v tom na závadu.

Nález ze dne 13. ledna 1870 č. 10841.

(G. Z. č. 24. r. 1870.)

Blízkými příbuznými v §. 142. tr. z. rozuměti sluší pouze osoby naznačené v §. 137. tr. z.

Nález ze dne 5. dubna 1870 č. 4022.

(G. H. č. 32. r. 1870.)

Ustanovení zákonníka obchodního o důkazu knihami obchodními platí i když ochodník soudí se s neobchodníkem.

Nález ze dne 5. dubna 1870 č. 3576.

(G. H. č. 34. r. 1870.)

Smlouva trhová o papírech bursovních, učiněná s vídeňským směkářem v jeho závodě, tedy kromě bursy, není obchodem bursovním.

Nález ze dne 27. dubna 1870 č. 1408.

(G. H. č. 37. r. 1870.)

Záložny mají zapsány býti do rejstříků obchodních.

Nález ze dne 10. listop. 1869 č. 12760.

(G. H. č. 39. r. 1870.)

*) Prosíme p. zasylatele, aby neopomenul sděliti nám je. (Red.)

Věřitel žádající za prohlášení konkursu, nemusí ani po starém i po novém řádě konkursním dokazovati, že dlužník jeho také jiným ni dlužen.

Nález ze dne 22. června 1869 č. 6883.

(G. H. č. 34. r. 1870.)

Manželka, jíž hrozí nebezpečenství, požadovati může provisorní mentaci od té chvíle, kdy fakticky s manželem žíti přestala.

Nález ze dne 21. dubna 1870 č. 4152.

(G. H. č. 38. r. 1870.)

Žaloba o náklady dle §. 1042. ob. zák. obč., není žalobou o ná-du, a právo žalobní nepromlčuje se tedy dle §. 1489. ob. z. obč. třech, nýbrž dle §. 1479. ob. z. obč. v 30 letech.

Nález ze dne 20. ledna 1870 č. 14937.

(G. H. č. 40. r. 1870.)

Na základě rozkazu platebního v právní moc vešlého lze dle n. nař. ze dne 18. července 1859 č. 130. žádati zároveň za zabavení odhad i statků nemovitých.

Nález ze dne 10. pros. 1869 č. 13954.

(G. H. č. 40. r. 1870.)

Denník.

„Právník" polský. S potěšením oznamujeme, že vycházeti al ve Lvově týdenník právnický stejného s naším časopisem názvu. davatelem a redaktorem jest dr. Ignacy Czemeryński. Do komitétu akčního zvoleni valnou hromadou právnické jednoty lvovské „(To-rzystwo prawnicze lwowskie"): dr. Kazimierz Chłędowski, dr. Leonard tak, dr. Pawel Skwarczyński, dr. Ignacy Szymanowicz, dr. Stanisław rowski, za náhradníky: Julian Bochyński, dr. Maurycy Jekeles, Józef Mosing. Směr a účel časopisu naznačen v proslovení od re-ce vydaném takto: „Právo jest důležitým činitelem civilisačním votě národů; kořeny svými zasáhá do nejtajnějších hloubí, do samé s společnosti — do rodiny, haluzemi svými pak opíná štíty budovy ečenstva a státu. Právnictví, jehož účelem jest, aby střežilo různé ležité zájmy společnosti lidské, nemůže a nesmí býti samo o sobě, ní opozdívati se za životem společenským, nýbrž proniknuto býti l duchem organismu, jehož samo jest základní částí. Právo uzavřené ný obor kanceláře nemůže rozvinouti plného svého oživujícího la a tepla, musí časem uvadnouti a odumříti životu i společnosti.

Rovněž i právnictví, uzavřené v kruhu stavu svého, nepronikan proudy ducha národního, nevyhovuje hlavnímu úkolu svému a přestáv býti živým orgánem společnosti. Aby stalo se skutečně tím, čím s nazývá, duchem společnosti a státu, aby právo i právnictví naplnil vysoké své povolání a utkvěla v řadě mocností civilisačních, musí základní síly své čerpati z hlubin ducha národního, musí setrvávati v stálém, živém a organickém svazku s celým životem národu. Aby udržena byla rovnováha mezi teorií a praxí, aby teorie nevybujnila v abstrakci odloučenou od života a aby praxe nepřešla v bezduchý empirismus, nýbrž aby obě pojily se s proudy života: toť úkolem, za kterým se právnictví našemu nésti náleží, toť heslem, jímž se řídíme, a jímž vyzýváme ku práci společné.

Ve prospěch urychlení činnosti zákonodární, ve prospěch rychlého pokroku naukového, ve prospěch reform podniknutých a připovězených v soudnictví a správě, zejmena ve prospěch postavení, jakéhož nabyl a ještě domáhá se jazyk náš národní v úřadech a soudech, na oživení ruchu ekonomického jakož i ku prospěchu života politického silně se rozvinujícího, potřebí konečně orgánu, který by spojil snahy jednotlivé, který by obracel pilnou pozornost ku všem zjevům jevícím se na různých stranách v rozsáhlém oboru práva a správy a který by střed zájmy společnosti zahrnuté v oboru tom.

Není v právnictvu u nás nedostatek ani sil ani snah, nesoucích se přes těsný kruh pouhého výdělkářství a prospěchu osobního: avšak síly ty rozptýlené mrhají se v odloučené činnosti aneb nemohou rozvíjeti se v plné síle osvěžující. Nejlepší síly, nevzácnější snahy zůstávají bez prospěchu obecného; potřebí, shrnouti je v jeden zástup, sloučiti paprsky jednotlivé v jeden plamen, z něhož by prýštělo se více světla i tepla. V společné práci tajemství pokroku. Čeho nedostihne jednotlivec, lehce dosáhne se silami společnými.

Pročež i ve svém oboru jmenem pokroku
myšlenky sdějme v jedno ohnisko
a v jedno ohnisko duchy.

V programu „Prawnika“ zahrnují se:

1) Rozhledy naukové, literární a obecné v oboru práva a správy.

2) Praxe soudní a správní.

3) Zprávy z líčení soudů trestních a porotních.

4) Zprávy literární, rozbory nových ústavů, projektů nových institucí, děl vědeckých, jakož i zprávy o činnosti družstev právnických domácích i zahraničných.

5) Zprávy běžné.

Těšíme se z toho, že stejné potřeby stejný účinek způsobily také bratrském národě polském a přejíce podniknutí vlasteneckých kolegů lských úplného zdaru, neopomeneme stopovati činnost Právníka lvovského a seznamovati čtenářstvo své s důležitějšími částmi jeho obsahu.

Nemůžeme však při příležitosti této také mlčením pominouti, terak si toho vřele přejeme, aby i čeští právníci na paměti měli slova ivěrečná z programu časopisu polského, aby soustředili snahy své raktické i vědecké v časopise našem, potřebám jich věnovaném, aby ědomím povinnosti, kterou jim život národní ukládá, ílvily se i jich síly a abychom takto společným úsilím časopis ráj přivedli na stupeň, který by shodoval se úplně s důstojností, dů-ležitostí a mnohostrannosti vědy právní i s potřebami života raktického.

Towarzystwo prawnicze ve Lvově založené v červenci 868, rozdělilo se, když prvotní schůze měsíční vždy více a více ochaovaly, v odbory pro právo positivní, pro správu a nauky ekomonické, pro dějepis, filosofii právní a právo mezinárodní. Utvořením odborů ch docílen živější ruch a osvěžení činnosti spolkové.

Volba dekana doktorův práv na fakultě právnické Praze na r. 1870 odbyta dne 6. července za přehojného účastenví doktorů pražských a venkovských. Zvolen 187 hlasy rada vrchho soudu zemského pan Frant. Petruška, kandidát ve veřejné hůzi doktorů českých navržený. Kandidátu německého kasina dru. ienerovi dostaly se pouze 173 hlasy. Neprospěla tudíž vášnivá agie strannická, neprospělo ani položení volby na den před volbami šmovními, čímž patrně doktorům českým na venkově (neboť jen v čeých okresích volby se odbývaly), účastenství mělo se nemožným učii. Venkovští páni doktoři vykonali svou povinnost a nešetříce náidů a nesnází, hojným příjezdem svým rozhodli boj volební. Děkanu avadnímu, dru Katzrovi, který postavil se v čelo komitétu němeho a vášnivými přípisy odporučoval kandidáta německého kasina, é ještě než byl den volby prohlášen, který spravedlivé žádosti doktorů za odročení volby z ohledu na české doktory venkovské, adiv se o tom dříve se svými stranníky, nevyhověl a při řízení at neznalost řádu jednacího i nespůsobilost svou k předsednictví osvědčil, že pro tuto jeho nespůsobilost schůze musila býti odena; dostalo se pro porušení objektivnosti, která dle zákonů služi s postavením děkana má býti spojena, prudkých výčitek, aniž by s druhé strany někdo měl pohnutku ozvati se na jeho obhájení. rh ve schůzi této učiněný, aby sbor doktorský přistoupil co na-

kladatel k jednotě pro dostavení chrámu sv.-Vítského po delším rokování odročen.

www.libtool.com.cn

Vypsání pocty.

Z příspěvků věnovaných k tomu konci od některých pánů spolupracovníků „Právníka“ vypisujeme

poctu 40 zl. rak. měny,

již dostane se tomu, kdo nám do 30. září 1870 zašle pod adresou „dr. Tom. Černý, spoluredaktor „Právníka“ v Praze č. p. 96—II. v Spálené ulici“ nejlepší pojednání

„o žalobě z obohacení vedlé obecného práva občanského se zvláštním zřetelem k §§. 1174., 1431—1437. ob. z. obč.“

Práce budiž tak rozsáhlá, aby vyplnila asi jeden tiskový arch formátu, v jakém „Právník“ se vydává.

Spis poctěný zůstane vlastnictvím spisovatelovým, avšak redakce nabude práva, aby ho v „Právníku“ mohla uveřejniti, začež spisovateli kromě pocty dostane se i obyčejného honoráře; spisy ostatní se vrátí.

Pocta vyplatí se, jakmile soudcové, které před projitím lhůty oznámíme, podají úsudek svůj.

Zásylky opatřeny budtež heslem; v přiloženém zapečetěném lístku budiž pak pod týmž heslem položeno jmeno spisovatelovo.

V Praze, dne 12. května 1870.

Redakce „Právníka.“

www.libtool.com.cn

Závazky z nedovolených jednání.

§. 1. Jakým spůsobem vzchází povinnost k náhradě škody.

Zásadou rakouského práva jest, že každý škodu, kterou jinému svou vinou byl spůsobil, nahraditi musí. §. 1295.

Jednání, jež tento závazek k náhradě škody zakládá, může:

a) buď o sobě, nehledíc na stávající poměr obligační, býti nedovolené, čili bezprávné, pokud totiž o sobě (objektivně) obor práv osoby jiné ruší;

b) nebo může se co bezpráví objeviti jediné proto, že se příčí stávajícímu poměru obligačnímu.

V případě prvním závazek vůbec teprv vzchází, závazek totiž, aby škoda nahražena byla. §. 1295. Jest to tak zvaná obligatio ex delicto (obl. legis Aquiliæ), závazek z jednání nedovoleného.

V případě druhém nezakládá se teprv závazek, nýbrž jednání neb opomenutí, právu se příčící mění (modifikuje) závazek již stávající. §§. 912., 1047., 1295. a 1298.

Tuto pojednáme pouze o případě prvním, totiž o závazcích z nedovolených jednání (obligationes ex delicto).[1])

Vznik závazku z jednání nedovoleného předpokládá:

I. Jednání o sobě, tedy dle všeobecných právních předpisů bezprávné, aneb opomenutí takové.[2])

---

[1]) Pohříchu jedná obec. zákon obč. o obojím, podstatně rozdílném poměru promiscue v kapitole 30. dílu II. (§§. 1293.—1341.). Sr. §§. 1295., 1334. atd.

[2]) Opomenutí může jen potud zakládati závazek k náhradě škody, pokud stává povinnosti k positivnímu jednání. Sem náleží zejmena

www.libtool.com.cn

Kdo tedy práva svého v mezích zákonem vyměřených uží není práv ze škody, jiným z toho vyplynuvší. §. 1305.[3])

II. Škodu na jmění. — Tato záležeti může buď v skutečné (positivním) zmenšení jmění (damnum emergens), aneb ve ztrátě zisku, jehož se někdo dle obyčejného běhu věcí nadíti mohl (lucrum cessans) §. 1293. aneb v obou zároveň. V případě posledním mluví zákon o „dostiučinění“, Genugthuung (romanisté o interesse) §. 1323. a následující.

III. Kausální souvislost (nexus) mezi bezprávným jednáním škodou z něho pošlou. — Škoda musela tedy z onoho jednání pojíti, tedy jím prostředně neb bezprostředně spůsobena býti §. 1295.

Lhostejno jest, zdali snad škoda vzejíti nemusela, zdali by snad i bez činu bezprávně předsevzatého byla nastala, a zdali konečně lze bylo ji předvídati, čili nic. Jediné důkaz, že by škoda zajisté byla vznikla, i když by se delikt nebyl spáchal, sprošťuje povinnosti k náhradě škody. (§. 1297.)

IV. Vinu škůdcovu v subjektivním smyslu slova, kteráž předpokládá příčetnost pachatelovu. Viny stává netoliko tehdá, měl-li pachatel (škůdce) zlý úmysl (dolus) nýbrž i tehdá, nevynaložil-li té péče a pozornosti, jaké se do každého člověka schopností obyčejných nadíti lze jest (diligentia in abstracto) §§. 1294. a 1297. Opomenutí té obyčejné či normální pozornosti nazýváme nedopatřením (Versehen, culpa levis).

Kromě nedopatření rozeznává zákonník nedbalost nápadnou, čili vinu hrubou (auffallende Sorglosigkeit, culpa lata) a liší od obou stupňů viny zlý úmysl (böse Absicht, dolus) §§. 1294., 1324. a 1331. Rozdílu mezi diligentia resp. culpa in abstracto et concreto občanský zákonník nečiní; znát pouze diligentiam seu culpam in abstracto [4])

---

případ §. 1003. ob. zák. obč. Osoby totiž na obstarávání jistých záležitostí veřejných ustanovené (advokát, notář) musí se, byl-li jim návrh v obor úřadu jejich sáhající, učiněn, neprodleně vyjádřiti, zdali jej přijímají, čili nic, sice by byli právi ze škody z opomenutí toho pošlé.

[3]) Vystaví-li tedy kdo na svém pozemku dům, kterýmž se domu sousedovu odnímá světlo neb vzduch, není z toho práv. Sr. nálz. nejv. s. Ger. Z. 1858 č. 120.

[4]) Bije do očí, že závazek k náhradě škody z jednání nedovolené dobře rozeznávati sluší od závazku z obohacení (Bereicherung), kterýž nepředpokládá ni jednání nedovolené, ni vinu, nýbrž j

Řídě se zásadou §u 1295. ustanovil ob. zák. obč. §em 1299. — přiměřeně zvláštnosti toho případu, — že kdo veřejně přiznává nějakého úřadu, umění, nebo řemesla, kteréž vymáhá zvláštních vědomostí znaleckých neb zvláštní pilnosti, práv bude z toho, nemá-li potřebných k tomu neobyčejných vědomostí, aneb nevynaložil-li náležité k tomu pilnosti. To platí zejmena o veřejných lékařích, advokátech, notářích. Nevykonává-li však znalec takový úřad svůj veřejně, ručí pouze za poradu úplatnou, a poradil-li zdarma, práv bude jen z následků rady vědomě špatné. §. 1303.[5])

Bezprávné jednání nelze přičítati, a nemůže tedy o vině a povinnosti k náhradě býti řeči, spáchala-li skutek:

a) Osoba šílená, nebo blbá. §§. 21., 1297. a 1308.

b) Dítě, které sedmého roku věku svého nedokonalo. §§. 21., 248. a 1308.

Přes to dopouští zákon v §. 1310., že soudce ratione æquitatis v obou těchto případech nalézti může, aby se škodujícímu dala náhrada buď celá, buď slušná část, pakli jsou tu okolnosti v témž §. 1310. blíže vytknuté.

Rozumí se, že právnické osoby co takové bezprávně jednati nemohou; jednajíť tu jich zástupcové ve vlastním jmeně. Pokud z jednání těchto zástupců výjimečně i právnická osoba jest zavázána, bude později podotknuto. Sr. lit. B. d. e.

Není-li podmínek pod č. I.—IV. naznačených, sluší škodu

---

diné: že se jedna strana na újmu straně druhé jistou částí majetnosti bez důvodu, zákonem uznaného, obohatila. K závazkům toho druhu počítati sluší na př. závazky §§. 1174. posl. věta, 1247., 1431., 1435., 1447. posl. věta (vůb. condictiones sine causa); pak zvláštní případ čl. 83. směn. ř. Obligace tyto nezakládají se ani ve smluvách, ani v nedovolených jednáních, nýbrž v jistých poměrech, neb jak §. 859. ob. zák. obč. nesprávně dí: v zákoně. O obligacích těchto neplatí tedy předpisové, týkající se obligací z deliktů. — Že právo k náhradě škody podstatně se liší od práva ze zprávy (Gewährleistung), o tom slov šířiti potřebí není. Potřebí toliko uvážiti, že zpráva i tenkráte místa má, když postupující o nedostatku ničeho nevěděl. Sr. §§. 922. 932.

[5]) Dobře nalezl tedy nejvyšší soud, že odhadci, kteří vinou svou nemovitý statek přecenili, právi jsou věřitelům, ježto vlastníkovi statku na základě takového odhadu peníze zapůjčili a při exekučním prodeji zaplacení neobdrželi. Sr. Schimkowský, Rechtsgrundsätze der Entscheidungen č. 2041.

pokládati za nezaviněnou, a událost za náhodu, a platí věta: Casus a nullo præstantur. §§. 1306. a 1311. (Ve skladbě obojetné vyslovuje pravidlo to §. 1311.)

www.libtool.com.cn

Kdož o náhradu škody žaluje, musí, jak se samo sebou rozumí skutečnost podmínek shora uvedených (základ žaloby, fundamentum actionis) dokázati; zejmena tedy musí dokázati škodu svou a vinu žalovaného. Arg. §. 1296. Tento §. pochybil ale tím, že rozvržení povinnosti průvodní (onus probandi) vyslovuje ve formě nesprávné, totiž v rouše domněnky (præsumce), že škůdce nemá žádné viny, kdežto tato zdánlivá domněnka jest v skutku jenom výrazem pravidla z přirozenosti věci plynoucího — anaž vina škůdcova náleží k fundamentálním podmínkám žaloby, a tudíž od žalobce dokázána býti musí. (Sr. §. 104. řádu soud.: Actori incumbit probatio.)

(Výjimku, týkající se železnic ustanovil nejnovější zákon o železn. ze dne 5. března 1869.)

Jinaký jest ovšem důkaz, pošla-li škoda z porušení závazku již stávajícího. Tu musí ovšem dlužník, předstírá-li, že závazek nesplnil proto, že mu náhoda v tom překážela, dokázati náhodu tu, tedy dokázati, že je viny prost. §. 1298. Neboť žaluje-li kdo o splnění závazku, potřebí toliko, aby dokázal bytost závazku.

Modifikace pravidla pod č. IV. vytknutého:

1) Výjimečně musí netoliko zavinilá, nýbrž i nahodilá škoda nahražena býti, a možno sprostiti se povinnosti k náhradě škody jediné důkazem náhody kromobyčejné, neodolatelné, (t. zvané vis major, höhere Gewalt) t. j. události, které se i nejpečlivější opatrností, jež v případě zvláštním rozumně žádána býti může, uvarovati možná nebylo, totiž v následujících případech.

a) V případě závazku již stávajícího dle čl. 395. zákona obch. Nákladce (povozník) práv jest totiž ze ztráty neb z poškození nákladu, pakli že nedokáže, že škoda vzešla neodvratnou mocí (vis major) neb přirozenou povahou zboží, neb nedostatečným a zevně nepoznatelným obalením (čl. 395.). Zejmena ručí ústav poštovní dle §§. 32. a 33. jízdného řádu ze dne 6. července 1838 za každou ztrátu a každé poškození, třeba by škoda vznikla událostí nahodilou, neb násilím, a sice dle ceny udané. (Nebyla-li cena udána, nahradí se dle nař. z dne 21. ledna 1867 č. 29. padesáte kr. za libru váhy spolkové.)

b) Rovněž v případě stávajícího závazku, jakož i tenkráte, když

www.libtool.com.cn

tu není závazku dle zák. daného dne 5. března 1869 č. 27. ř. zák. Způsobí-li se totiž neštěstím na dráze, parní silou hnané, poškození na těle neb usmrcení člověka, musí podnikatelstvo vedlé §§. 1325.—1327. ob. zák. obč. nahradit veškerou škodu z toho vzešlou, leč by dokázalo, že událost spůsobena byla neodolatelnou náhodou (vis major), nebo vlastní vinou poškozeného.[6])

Lhostejno jest, byl-li cestující (závazek ze smlouvy), aneb lzenec při železnici zaměstnaný, nebo jiná osoba vůbec pohro- ena. Povinnost k náhradě ani smlouvou ani reglementy (řády dními) napřed vyloučena býti nemůže.[7])

2) Pravidelně jest každý práv toliko ze škody, již vinou ou spůsobil. (Arg. §. 1295.) Výjimečně ručí ale také za škodu, obou třetí učiněnou a sice:

A. Pakli se mu přičítati může vina vzdálenější. §§. 1309., 1313.—1315. a 1320., aneb:

B. Následkem jakéhosi poměru k osobě škůdcově, na který zákon povinnost záruky víže. §§. 1316., 1317. a 1318., aneb:

---

[6]) Dovoz osob po dráhách, jenž dle čl. 272. 3) obch. zák. jest obchodem, náleží zajisté k smlouvám o dílu učiněným (locatio conductio operis). Sr. §. 1153. ob. zák. obč. Dle všeobecných zásad musel by cestující dokázati toliko uzavření smlouvy (lístkem jízdním) a škodu jemu vzešlou; za to muselo by podnikatelstvo dráhy dokázati náhodu (casus), kteráž překazila náležité splnění smlouvy (dovoz na určité místo). Sr. §. 1298. ob. zák. obč. — Jiné bylo by břímě průvodní mimo případ smlouvy ku př. když jízdou po dráze pochromen byl majitel povozu, jenž právě přes neuzavřenou dráhu jel. Tu náleželo by dle všeobecných zásad na poškozeného, aby dokázal mimo škodu vzatou i zavinění škůdcovo. Sr. §§. 1296. a 1317. ob. zák. obč. Avšak zákon železniční ze dne 5. března 1869 nerozeznává obojí případ, nýbrž upravil břímě průvodní v zájmu bezpečnosti obecenstva v ten spůsob, že poškozený nikdy dokázati nemusí vinu správy železniční (což zákon z r. 1869 chybně vyslovuje ve formě praesumce viny její), nýbrž naopak, že správa železniční povždy dokázati musí bezvinnost svou, a sice nestačí tu důkaz pouhého casus, nýbrž potřebí důkazu casus majoris. Sr. o tom Randa: Über die Haftung der Eisenbahnunternehmungen etc. (1869).

[7]) Spůsobena-li škoda jiným spůsobem (zapálen-li na př. dvůr jiskrami lokomotivu), platí obecné pravidlo, že vinu dokázati musí škodující. Sr. Schimkowský, č. 2035.

C. Následkem poměru ku zvířeti, které škodu spůsobilo.

www.libook.com.cn

ad A. Sem náležejí následující případy:

a) Osoby, jež obmeškaly povinné opatrování osob nepříčetných, právy jsou ze škody, kterouž tyto následkem nedostatečné dohlídky byly spůsobily. §. 1309. To platí zejmena o rodičích, poručnících, opatrovnících, chůvách, hlídačích, jež obmeškají dohlížeti náležitě nad osobami jim svěřenými.

b) Vezme-li kdo někoho do služby bez vysvědčení, neb podrží vědomě ve službě osobu, kteráž jest povahou těla neb mysli nebezpečná, neb přechová-li u sebe známého jemu zločince práv jest ze škody, lidem domácím (dle okolnosti i jiným) nebezpečnou povahou osob těchto spůsobené. §. 1314.

c) Zvláště důležitá jest otázka, pokud majitel závodu (principál, Geschäftsherr) práv jest ze škody, pomocníky jeho v provozování živnosti spůsobené? Otázku tuto rozhoduje ob. zák. obč. vedlé příkladu práva římského — ovšem spůsobem, potřebám praktickým nikoliv hovícím — takto: Principál ručí za škodu, jeho pomocníky spůsobenou potud, a jen potud, pokud jemu culpam in eligendo, to jest nedopatření (vinu) u vyvolení osoby pomocníkovy přičítati lze. Arg. §. 1315. (Týmž spůsobem upravena jest zodpovědnost principálova v poměrech obligačních. Arg. 1161. a k tomu §. 1010.[8])

---

[8]) Srov. bližší vysvětlení této otázky ve spisu: Randa Haftung der Eisenbahnunternehmungen (1869) str. 6. pozn. 5. Dle římského práva jest otázka sporná; však převládající náhled teorie a praxis přiznává se k výkladu v textu hájenému. Sr. Windscheid, Pand. II. §. 455. p. 12., 27. Přiměřeněji upravuje poměr závaznosti principálovy zák. francouzský čl. 1384., dle něhož principál ručí za všechny škody, kteréž lidé jeho při vykonávání služeb jim přikázaných spůsobili. Podobně italský Cod. civ. čl. 1153. Sr. rozh. nejv. soudu v Ger. Zeit. r. 1869 č. 34., kterýmž majitel plynárny odsouzen byl k náhradě škody, kterouž spůsobil zřízenec jeho neopatrným ohledáním plynových rour. (Mylné jsou ale motivy rozsudku; jediný rozhodný moment byl ten, že zřízenec byl skutečně osobou nespůsobilou. §§. 1296. 1161., 1315.) Prokázáno-li ale, že zřízenec jest osoba k dotyčnému dílu spůsobilá, není principál práv, třeba by zřízenec v konkretním případě škodu nedbalostí byl spůsobil. Sr. Schimkowský Rechtsgrundsätze der Entsch. des k. k. oberst. G. Hofe č. 2058. (Tuto levnou sbírku nálezů nejvyššího soudu dobře odporučiti lze zejmena studujícím právníkům.) Rozhodniž se příp

Výjimkou ručí bezvýminečně (naprosto) za škodu, kterou h lidé zavinili: hospodští, plavci, vozkové a podnitelé železnic. §. 1316. ob. zák. obč., čl. 400. obch. zák. a kona železn. ze dne 5. března 1869.

Kdežto totiž principál škodu zřízencem u provozování práce mu svěřené spůsobenou vůbec jen tenkráte nahraditi musí, lyž poškozený dokáže, že zřízenec jest osobou, k dotyčné práci způsobilou: tedy v případech posléz uvedených principál áv jest i tenkráte, když škůdce jest osobou k dotyčnému dílu plně spůsobilou.

ad B. Sem náležejí následující případy:

a) Dle čl. 400. obch. zák. (srov. §. 1316. zák. obč.) ručí plavci a vozkové naprosto za škodu, kterou lidé (zřízenci) jejich na zboží nákladním učinili.

b) Hospodští ručí naprosto za škodu, kterou jejich lidé pocestným na zavazadlech v jejich domě spůsobili. §. 1316.[9]) Kdežto §. 1316. vyměřuje závazek hospodských z deliktů zřízenců jejich, upravuje §. 970. závaznost hospodských z obligačních poměrů, v kteréž vstupují jich zřízenci dle služby jim svěřené. Ostatek sluší připomenouti, že na-

---

následující: Obecnímu pastýři se ztratila při návratu z pastvy svině březí, kterouž s jiným dobytkem svěřil pastuchovi, jinak dobře vycvičenému; zvíře to zůstalo totiž pro neobratnost svou vzdor častému pobádání silně pozadu, až při hustém dešti zmizelo. Sr. §. 1161. a k tomu §. 1315. — Že ostatek nařízení §. 1161., pokud se dotýče práva k substituci, není věci přiměřené, o tom sr. Randa str. 20. p. 24.

[9]) Dle Sb. Schimkowského č. 2032. (Ger. Z. 1866 číslo 77.) rozhodl nejv. soud, že i majitelé veřejných koupelen koupajícím-se právi jsou z bezpečného uschování věcí v komnatách uložených. Avšak nález ten v té obecnosti nelze ze zákona odůvodniti, leč pokud věci neboli klíče k uzavřené kabině majiteli samému skutečně k uschování odevzdány byly (§. 964. 965.). V případě uvedeném nestalo se ale tak, nýbrž klíče k uzavřeným komnatám uschovávali jen sluhové majitelovi. Z nedopatření sluhů jest ale principál vůbec práv jen dle §§. 1161. 1315. Výminečného ustanovení §§. 970. a 1316. obdobně užíti nelze. Vším právem odmrštila tedy druhá stolice žalujícího škodujícího, an nedokázal neschopnost neb nedbalost sluhův (pers. non esse idoneam). I tu jeví se nedostatečnost předpisů ob. zák. obč.

řízení §. 970. a 1316., pokud se dotýče **vozků a plavců** zrušeno jest čl. 395. a 400. obch. zák.[10])

c) Podnikatelstvo **železnic** parou hnaných ručí **naprosto** za vinu svých lidí, které při provozování jízdy zaměstnává. (Zák. ze dne 5. března 1869 č. 27.)

d) **Obec** ručí za škodu, která ze zanedbání povinnosti **místní policie** pošla. To platí zejmena o škodách veřejným násilím u srocení spáchaných, nelze-li vypátrati pachatele, a možno-li **orgánům** obce přičítati, že nedbali zabrániti násilí. §. 37. zemsk. zák. pro Čechy ze dne 16. dubna 1864. Zdaliž jest obec povinna škodu nahraditi, o tom rozhoduje úřad politický, soudce pak o **objemu** náhrady. Sr. §. 37. cit.

e) **Stát** jest v následujících případech povinen, nahraditi škodu, již zřízenci jeho spůsobili:

α) Každé proti právu nařízené a **prodloužené** uvěznění zavazuje státní správu k náhradě **škody**. Čl. 8. zákona ze dne 21. prosince 1867 č. 142.

β) Stát nahraditi musí škody, které z porušení nebo zanedbání úřední povinnosti někomu vzešly na majetku, kterýž c. k. soudům neb soudním zřízencům, aneb c. k. berním a depositním úřadům zákonným spůsobem k **uschování** odevzdal. §§. 7. a 22. zákona ze dne 12. března 1859 č. 46.

γ) Stát ručí za vinu **poštovních** úředníků a zřízenců, pokud se dotýče dopravy rekomandovaných listů, estaffet a nákladu. Řád jízd. pošt. ze dne 12. června 1838 č. 280. a pošt. řád. list. ze dne 6. listopadu 1838 č. 302.

f) Kdo nějaký byt obývá, buďsi majitel domu neb nájemník, ručí za škodu, která spůsobena byla tím, že věc nějaká odtamtud vyhozena byla neb spadla. §. 1318. (act. de efusis et dejectis.)

ad C. Pravidelně neručí za škodu **zvířetem** spůsobenou nikdo, ač jestli že poškození **nezavinil**. Arg. §. 1320. — Výjimečně stává takového závazku, ačkoliv tu viny není.

a) Učiní-li zvířata škodu na **majetku polním** (Feldgut, na př. na pozemku, na úrodě, vodovodech, polních cestách atd.), musí **vlastník** zvířete náhradu dáti, a to i tenkráte, když

[10]) K hospodským (Wirthe §. 970.) nepočítá nález nejv. s. č. 1061. Sb. **Schimkowského** majitele **kaváren**.

dobytek svěřen byl pastýři a s jiným dobytkem ve společném stádě smísen byl. Nelze-li při škodách stádem způsobených vypátrati, čí dobytek škodu učinil, právi jsou vlastníci zvířat v stádu spojených rukou nerozdílnou. (Mezi sebou ovšem rozvrhují náhradu škody dle druhu a počtu dobytka.) Sr. zák. ze dne 30. ledna 1860 č. 28. ř. z. Poškozený (vlastník, pachtéř, požívatel atd.), rovněž i polní hlídač pod přísahu vzatý jmenem poškozeného má dle §. 1321. právo, na samém pozemku tolik kusů zabaviti, kolik k nahražení škody potřebí; má se však v osmi dnech s vlastníkem dobytka o náhradu smluviti, neb žalobu na soudce, resp. politický úřad vznésti, sice bude povinen, zabavený dobytek vrátiti.[11]) To musí ostatek učiniti i tehdá, když se mu zaň jiná přiměřená jistota dá (§. 1322.), jejíž obnos obecní starosta vyměřiti může (§. 19. zákona ze dne 30. ledna 1860). Zavede-li politický úřad k žádosti poškozeného (neb přísežného hlídače polního) řízení trestní pro poškození či pych polní (Feldfrevel), má výnosem svým ustanoviti také výšku náhrady škody (§. 26. cod.). Pominul-li trest promlčením (tříměsíčním), neb nebyla-li věc vůbec vznešena na politický úřad, rozhoduje o škodě soud civilní. (§. 30. *b*). — Vše to platí také o škodách, ježto dobytkem

---

[11]) Toto právo k zabavování jest zbytkem staršího práva germanského, kteréž právo k svémoci (Selbsthilfe) v rozsáhlé míře uznávalo. Sesílením moci státní svémoci vždy užší a užší kladeny byly meze, až se tato konečně skorem naprosto vytratila. Sr. Gerber, D. Privatr. §§. 69., 70.; Bluntschli-Dahn §. 102. Zachovalo se však podnes právo k zajetí dobytka polní škody spůsobivšího. Sr. již Sachsp. II. 47, §. 1—3.; rak. Tract. de jur. incorp. XIV. §. 1—3.; pruský L. R. I. 14. §§. 413—464.; rak. zák. §§. 1321., 1322.; saský zák. §§. 488—494. — Právo k zajatému dobytku jest dle německého práva spíše právo retenční (sr. Bluntschli, §. 103.), an poškozený nemá věcného práva. Dle rak. zákonníka však objevuje se nám ono právo co skutečné právo zástavní, kterémuž v obyčejné soudní cestě (žalobou a exekucí) průchodu zjednati dlužno. Různost ta jeví praktických účinků, pakli na př. dobytek zabavený k vlastníkovi sběhl. (Actio hypot.) Srov. jednak Gerber, §. 71. pozn. 3., jenž nepravě kárá Zeillera III. str. 755., jednak Stubenraucha II. str. 450. 3). Žaloba §. 1321. nesmí se také smísiti se žalobou k spravení prenotace, jak Kirchstetter, st. 577. činí.

spůsobeny byly v lesích, při čemž toliko tu uchylku na mysli míti slušÍ, že se pych lesní (Waldfrevel) z úřední povinnosti tresce. Protož nařizuje §. 64. zákona lesního ze dne 3. prosince 1852 č. 250. ř. z., že se majitel lesa v osmi dnech s vlastníkem zajatého dobytka vyrovnati, aneb žádost za náhradu na politický úřad, k trestnímu vyšetřování kompetentní vznésti má. Jen tehdá, když vlastník zvířete jest neznámý, neb když nebyl spáchán čin (pych) trestní, podejž se žaloba o náhradu u civilního soudce. Sr. §§. 63., 64., 68. zák. lesního.[12])

b) Zámožný vlastník psa, který se pominul, nahraditi musí škodu psem spůsobenou. Dv. dekr. ze dne 11. ledna 1816 sb. pol. zák. sv. 44.

c) Za škody koňmi remontními (nevycvičenými) spůsobené ručí vojenský erár. Příslušným jest tu politický úřad. Dv. dekr. ze dne 28. června 1843 č. 726.

d) Za škody vojenským cvičením spůsobené ručí rovněž erár vojenský a náhradu vyměřuje úřad politický. Dekr. dv. kanc. ze dne 2. listopadu 1837 (sb. pol. zák.).

Jest-li více osob povinno, škodu nějakou nahraditi, mají, stala-li se pouhým nedopatřením, dle míry svého účastenství v poškození, škodu nahraditi; nedá-li se však míra účastenství každého zvláště vypátrati, aneb byla-li škoda zúmyslně nebo patrnou nedbalostí spáchána, zavázáni jsou účastníci rukou společnou a nerozdílnou (correaliter) (§§. 1301. a 1302.). Zcela zvláštní (na slušnosti toliko zdánlivé spočívající), jest nařízení §. 1304.: Jest-li škodou vinen zároveň škodující, ponese škoda se škůdcem dle míry, a nebylo-li lze míry určiti, rovným dílem.[13])

---

[12]) Nesprávně Stubenrauch II. st. 449—451., neúplně Kirchstetter, st. 577. Zabavení dobytku nesprošťuje však žalobce povinnosti průvodní: že škoda byla činěna a mnoho-li obnáší. Dle německého práva požívá zabavující v prvnějším směru praesumce, že vůbec škoda spůsobena byla. Sr. Bluntschli l. c.

[13]) Ustanovení to nelze ospravedlniti; zavinil-li totiž škodu poškozený sám, nechť ji také ponese. Konkurence viny cizé jest nerozhodná. Sr. Förster, Preuss. P. R. I. §. 90. p. 75. Vedlé §. 1315. rozhodl nejvyšší soud případ, v kterémž loterní kolektant jedno číslo chybně zanesl v ten spůsob, že škodujícímu toliko polovici ušlé výhry přiřknul, an dle předpisů loterních sázeč sám přesvědčiti se má, zdaliž udaná čísla správně jsou zanešena. Sr. Sbírku Glaser-Unger č. 863. a Sb. Schimkowského

www.libtool.com.cn

§. 2. Jakým způsobem nahražuje se škoda.

Jde-li o náhradu škody, má vše v předešlý stav uvedeno ti; není-li to ale možné, má býti nahražena cena odhadní. 1323.

Týkaje se otázky, v jakém objemu škoda nahražena ýti má, ustanovuje ob. zák. obč. (uchyluje se tu od práva řím-ého), ve smyslu theorie předešlého století, z domnělých ohledů lušnosti, následovně:

1) Způsobena-li škoda vzešlá nižším stupněm viny (menším nedopatřením, culpa levis), budiž pouze škoda skutečná čili positivní (damnum emergens) napravena, a sice: byla-li zejmena hmotná věc porouchána, zmařena, nebo ztracena, pouhou obecní cenou odhadní (§§. 1325., 1332. a k tomu 305. ob. zák. obč.).
2) Způsobena-li však škoda z hrubé nedbalosti (culpa lata) aneb z úmyslu (dolus) buď mimo to nahražen i zisk ušlý (lucrum cessans), tedy budiž úplně dostiučiněno. Jedná-li se zejmena o porouchání věci, buď úplně nahraženo interesse věci. Ano, byla-li škoda spáchána činem, zákonem trestním zapovězeným, nebo svévolí nebo škody-libostí, nejen cena obecná resp. plné interesse věci, nýbrž i cena zvláštního oblíbení (pretium affectionis) §§. 1324, 1331. a k tomu 305. ob. zák. obč.

Nahražení škody v objemu celém (damnum emergens et crum cessans) nazývá se „dostiučiněním.“ §. 1323. Týž §. 1323. luví také „o zahlazení učiněné urážky“ (Tilgung der Beleidigung). ožná, že redaktoři tím mínili bolestné (Schmerzensgeld), možná, na mysli měli §§. 282. a 291. soud. řádu, dle kterého soudce lézti má „slušné dostiučinění za utrpěnou hanu,“ pakli že žá-st za provisorní uvěznění, neb za obstávku minula se výsledkem íznivým.[14]) Jinak arci záhadné vyjádření to postrádalo by prak-kého významu.

č. 2057. Patrně předpokládal nejv. soud, že se kolektant dopustil hrubé nedbalosti; jinak nemohl ho odsouditi k náhradě ušlého zisku (§§. 1323., 1331., 1332.). Jak, když takového omylu dopustí se posel? Sr. §§. 1012., 1013., 1295., 1331., 1332.

[14]) Komentatoři jsou různých náhledů. Stubenrauch II. st. 453., jenž uznává nejasnost toho výrazu, vztahuje ho příliš obecně na urážky na těle, na svobodě etc. Neboť vůbec nahražuje se

Dle pravidel těchto sluší rozhodovati, co zákonník, kdež o „nahražení“ vůbec mluví, slovem tím rozumí, zdali totiž pouhé napravení škody (damnum emergens), aneb úplné dostiučinění (id quod interest.) §§. 1323.—1325.

Výminečně dlužno u závazků z nedovolených jednání nehledě na stupeň viny, povždy plné interesse nahraditi, totiž:

a) Bylo-li někomu na těle ublíženo, nebo pošla-li z ublížení smrt. §§. 1325.—1327. Zde musí se k žádosti také „bolestné“ s okolnostmi se srovnávající zaplatiti.[15]) Ano při zúmyslném neb svévolném ublížení, musí i k tomu hleděno býti, zdaž osobě, zejmena pohlaví ženského, zohyzdění, které jí zlým nakládáním s ní spůsobeno bylo, lepšímu opatření jejímu na překážku býti může. §. 1326. Pohromenému tedy povždy nahraditi dlužno: netoliko útraty za léčení, nýbrž i ušlý výdělek, a stane-li se k výdělku neschopným, i výdělek, který mu budoucně ujde, ano k žádosti jeho zaplatiž se mu i přiměřené „bolestné“. (§. 1325.) Náhrada dá se tu ve spůsobě výživného (Alimente. §§. 652. a 1418.), ač jestli že se strany neshodnou na aversionálním kapitálu. V případě usmrcení zaplatiti dlužno netoliko útraty nemocí a pohřbem sběhlé, nýbrž nahraženo buď i osobám těm, jež zemřelý vyživovati povinován byl, na příklad vdově a pozůstalým dětem vše to, co jim tím ušlo (princip §. 1327.), a sice bez rozdílu, mají-li osoby ty vlastního jmění čili nic. Povinnost ta trvá potud, pokud by byla trvala povinnost zemřelého. (Sr. bližší výklad v cit. spisu st. 17—19.). To vše platí zvláště u zabití a pohromení následkem ne-

---

i v těchto případech jenom škoda na majetku spůsobená. Sr. §. 1325. sq.

[15]) Že výšku bolestného ustanoví soudce dle rozumného svého uvážení, a že nemá tedy místa přísaha ceňovací, vysvítá z toho, že bolesť vůbec v penězích oceniti nelze. Sr. také Stubenrauch II. str. 455. a můj spis str. 17. p. 18. Srov. dále rozh. nejvyš. soudu ve Sb. Schimkowského, č. 2068., 2078. Pro urážku osobní nelze ovšem bolestné žádati. Srov. tamtéž č. 2075. Nárok na zaplacení bolestného jest ostatek právem zcela osobním, a nepřechází tedy ani aktivně, ani pasivně na dědice; neboť bolestné má povahu pokuty (a. vindictam spirans). Sr. §. 1325. Novější návrhy zákonů nepřijaly více tento anormální výrůstek středověkého práva.

hod železničních. Zákon ze dne 5. března 1869, jenž se k §§. 1325.—1327. táhne.

Za delikt považuje ob. zák. obč. rovněž i svedení osoby pohlaví ženského, pokud se dotýče náhrady útrat slehnutí a šesti neděl. §. 1328.[16])

b) Při škodách, kteréž soudce porušením aneb obmeškáním úřadní povinnosti své stranám způsobil, nahraženo budiž úplné interesse. §. 1. zák. ze dne 12. března 1859 č. 46.

c) Poruší-li se právo původce (auktora) výrobku buďsi literárního buďsi uměleckého nedovoleným patiskem (Nachdruck), musí škůdce vinu mající vždy plné interesse nahraditi a to sice způsobem v §§. 27—32. zákona o patisku ze dne 19. října 1846 č. 992. blíže vyměřeným. (Nesprávně chce Kirchstetter, strana 518. objem náhrady vedlé zásady §u 1324. vyměřiti; sr. Förster, Pr. P. R. II. §. 153.)

Ustanovení ob. zákona obč. o všech ostatních případech jsou ze důsledným provedením zásad výše uvedených. Sr. zejmena 1329.—1332.

Patrně pochybil obč. zákonník podobně i pruský tím:

1) Že vymáhá ve všech obligačních i neobligačních poměrech týž stupeň pozornosti a pilnosti (diligentiæ), ustanoviv, že škůdce povždy z téhož stupně viny (culpa levis) práv býti má (§§. 1295. a 1297.), kdežto zajisté přirozenost věci a slušnost toho vymáhají, aby stupeň pilnosti, jenž v jednom každém poměru vynaložiti dlužno, dle zvláštnosti poměru vyměřován byl.

2) Že objem náhrady činí závislým na stupni viny, kdežto by dle pravého náhledu pokaždé úplné interesse nahraženo

---

[16]) „Svedení“ (Verführung) jest tu jen tehda, pakli ženská (třeba by nebyla pannou) toliko křivým předstíráním k obcování přivedena byla. Sr. Schimkowský, rozh. n. soudu č. 2080. a 2088. — Náhradu za porušení panenství (Defloration sgebühr) neb za příčinou zmenšené třeba vyhlídky na zaopatření sňatkem ženská svedená žádati nemůže. Sr. tamtéž č. 2079., 2081., 2082., 2086. (Einer unter nicht eingehaltenem Eheversprechen verführten Frauensperson gebührt in keinem Falle (?) ein Schmerzensgeld oder ein im Allgemeinen begehrter Ersatz für verminderte Ehre und erschwertes Fortkommen. Toto rozhod. ze dne 26. května 1866 nevšímá si ale případu §. 1326. [zlého nakládání] kde bolestné i náhradu další žádati lze.)

býti mělo, kdykoliv povinnost k náhradě škody nastala. V obojím směru kráčí právo římské vůbec pravou cestou. Přestupek uražení na cti, o kterémž se zmiňuje §. 1339, náleží ku kompetenci politických úřadů.

www.libtool.com.cn

§. 3. Jak se právu k náhradě škody průchodu zjedná.

Právu k náhradě škody budiž průchodu zjednáno pořadem žaloby u soudů k tomu příslušných. §. 1338.

O tak zvaném řízení adhaesivním (Adhäsionsprozess) obsahují nyní §§. 359.—364. řádu trest., ježto nastoupily na místo §. 1340., bližších ustanovení, kteréž ostatek šetří principu v §. 1340. prostě vysloveného: Může-li se totiž náhrada škody na základě trestního vyšetřování bezpečně určiti, má soud trestní v nálezu trestním o ni nález činiti; jinak zůstaviž se škodujícímu, aby právo k náhradě hledal pořadem práva civilního. Něchtěla-li by některá strana přestati na náhradě, kterou jí úřad trestní (soudní neb politický) vyměřil, může rovněž nastoupiti cestu pořadu civilního. Totéž platí i tenkráte, když škůdce v řízení trestním nebyl uznán za vinna.[17])

Výjimkou vyměřeno jest řízení zvláštní, a to sice pro případy následující:

1) Pro syndikátní stížnosti. §. 1341. ob. zák. obč.
2) Pro škody honební.
3) Pro škody na polním neb lesním majetku spůsobené.
4) Pro škody na poště vzniklé.

Ad 1) Spůsobí-li úřadník soudní neb zřízenec k soudní službě ustanovený[18]) v úřadní činnosti své zavinilým porušením aneb zanedbáním úřadní své povinnosti nějaké straně škodu, a není-li ona s to, jinak náhrady dosíci, jest povinen, škodu jí takto činěnou úplně nahraditi, a budiž k náhradě té řízením syndikátním odsouzen. Zák. ze dne 12. března 1859 č. 46. §. 1. Soudce stolice nižší však není práv z rozhodnutí o takových záležitostech, v nichž poškození škodu vzatou odvoláním neb jinými právními prostředky sami zameziti nebo ji sobě napraviti mohli. (§. 3.) Pokud onen zákon něco zvláštního neustanovil, platí o n

[17]) Může tu býti bezpráví civilní, ačkoli tu není činu trestního. Sr. §. 1331.; Schimkowský, č. 2031. a 2071.

[18]) Ku př. notář, co soudní komisař. Sr. nález zejv. z. ze 4. ledna 1870, Zeitsch. f. Not. 1870 č. 10.

hradě škody předpisové všeob. zákonníka obč. Žádosti o náhradu škody mají strany vrchnímu soudu zemskému, a byla-li spůsobena vrchním soudem zemským, nejvyššímu dvoru soudnímu podati. §. 1341. ob. zák. obč. a §. 9. cit. zák. Řízení jest inkviziční, a konečné rozhodnutí víže všechny, jichž se týče, jednotlivce i arár. Odvolati se (rekurrovati) lze se pouze ve čtrnácti dnech k nejvyššímu dvoru soudnímu. Pořad práva jest úplně vyloučen. §. 17. cit. z.

Ad 2) Zákon honební pro Čechy ze dne 1. června 1866 zaručeje vlastníkovi pozemku náhradu za škodu, již honbou, nebo zvěří utrpěl. Náhrady za škodu, honbou spůsobenou může se domáhati majetník pozemku od toho, kdo honiti oprávněn jest; za škodu pak, zvěří spůsobenou od honebního družstva (Jagdgenossenschaft). O nároku náhrady rozsoudí pětičlenný soud smírčí. Každá strana sobě vyvolí po dvou rozsudích, jimž pátý, jejž okresní zastupitelstvo na tři leta volí, předsedá. Neužila-li do tří dnů některá strana volebního práva svého, volí za ni předseda. Výkon rozsudku povoluje soud, jenž spolu o podané mu stížnosti zrušovací za příčinou zanedbání předepsaných náležitostí rozhoduje. §§. 45. a 46. hon. zák.

Ad 3) Řízení v případech těchto již shora vylíčeno.

Ad 4) Škoda ta vyměřuje se dle nařízení poštovních od příslušných úřadů správních.

Dobývání peněz dlužních na rukojmích skrze ležení, lání a vyvolání.

Píše **V. Brandl.**

(Pokračování.)

K věcem rukojemským náleží však také ještě jiná zřízení, která jen vedlejší ráz právní na sobě mají, za to ale v příčině historického vývoje rukojemství a v příčině kulturní historie i zajímavá i závažná jsou.

Mezi těmi věcmi vytknouti sluší na prvním místě:

Ležení.

V listech rukojemských ustanovuje se lhůta, kdy dlužník nebo rukojmě jistinu i s úroky platiti mají; pak následuje obyčejně odstavec

tohoto znění: „pakli bychom toho neučinili a peněz svrchupsaných i s úroky na ten čas již psaný nedali a nezaplatili úplně a docela věřitelům našim svrchupsaným aneb jejich věrným rukám, jehož pane Bože nedaj, tehda ihned kteráž dva z nás rukojmí svrchupsaných najprv napomenuta budeme od našich věřitelův svrchupsaných, máme a slibujeme vjeti a vléci, anebo každý z nás rukojmí místo sebe poslati panoši řádu rytířského s jedním pacholkem a se dvěma koňoma v pravé a obyčejné ležení do města N. do domu ctného hospodáře nám od našich věřitelův ukázaného. A jestli že by se náma dvěma prvním rukojmím v tom ležení čtrnácte dní ležeti událo, od prvního dne napomenutí pořád čtúce, a my ještě peněz svrchupsaných věřitelům i s úrokem plniti nedbali, tehdy hned druhá dva rukojmě, kteráž napomenuta budou od našich věřitelů neb od věrných ruk jejich, jeden na druhého neukazuje, ani se jeden druhým vymlúvaje, máme a slibujeme vjeti a vléci anebo místo sebe poslati ku prvním dvěma ležákům s tolikéž pacholky a koňmi do téhož města k témuž hospodáři tím vším právem a obyčejem jako první dva rukojmě. A tak slibujeme učiniti až do posledních dvú rukojmí. A tak nás všech šest rukojmí s tolikéž pacholky a se dvanácti koňmi slibujeme a máme nikam nevyjížděti ani vychoditi žádným právem ani obyčejem, ani kterým novým nálezem, až právě jistina peněz svrchupsaných věřitelům našim úplně a docela zaplacena bude i se všemi škodami, ač by které škody věřitelé naši pro nesplnění peněz svrchupsaných kterakkoli vzali, ještě by je dobrým svědomím bez věrování a přísah prokázati mohli.“

Z tohoto znění listu hlavního jde, že věřitel, když lhůta k placení dodržena nebyla, měl právo, vyzvati dva rukojmě, aby oni buď sami do ležení šli anebo na místě svém každý po jednom panoši řádu rytířského s jedním pacholkem a dvěma koňmi poslali; když se neplatilo ve 14 dnech, vyzváni jsou druzí dva rukojmě a opět po 14 dnech ostatní dva rukojmě, tak že konečně leželo buď šest rukojmí neb šest panoší, pak šest pacholků a dvanáct koní, a leželi potud, pokud buď jistec peníze nezaplatil neb rukojmě své oddíly nekladli. Nežli pravou povahu ležení váži ti budeme, vylíčíme dříve všecky okolnosti, za kterých vyzvání do ležení a ono samo se dělo.

Ležení předcházeti musela výpověď peněz a napomenutí jistce, aby dluh zapravil; když peníze se nekladly, obeslal věřitel jistce, aby vlehl, což se také rukojmím oznámilo; avšak rukojmě nemuseli

vlehnouti hned, nýbrž měli podlé Kn. Tovačovské lhůtu, až posel od jistce se navrátil, zdali nyní peníze položiti může neb do ležení jíti chce. Neb jistec čili dlužník nebyl ležením povinen;[22]) nebyl to privilej žádný pro dlužníka, nýbrž prospěch věci samé to vymáhal, aby on na volnosti zůstal. Vždyť ležením rukojmí měl dlužník býti přidržován, aby věřitele spokojil a svým povinnostem dosti učinil; byl-li by však on sám v ležení, pak mu bylo nemožným aneb aspoň velice nesnadným, aby povinnosti plnil a tím ležení by se bylo stalo vězením trestním, poněvadž by se dlužníku na dlouhou dobu bylo překazilo, položením peněz vazby se sprostiti. A dlužník, když rukojmě již vlehli, musel tím více se starati a snažiti, aby dluh svůj zaplatil, poněvadž nové břemeno z ležení mu vzcházelo tím, že on všecky útraty ležáků zapraviti povinen byl.

Lhůta, ve které rukojmě vlehnouti museli, ustanovena r. 1520 na čtrnáct dní: „kdožkoli mají listy hlavní na peníze s rukojměmi pod ležením, když by k tomu přišlo, že by rukojmě vlehnúti měli, tedy aby věřitel dvě neděle napřed každému rukojmí věděti dal.“[23]) V těchto čtrnácti dnech mohli rukojmě buď své oddíly klásti buď s věřitelem se smluviti, aby s ležením čekal a novou lhůtu povolil, do které by povinnost svou vyplniti mohli. Při napomenutí rukojmí do ležení musela v listu napomínacím zároveň býti udána hospoda, do které vlehnouti mají; jinak rukojmě nebyli povinni vlehnouti.[24]) Mimo to musel věřitel, ustanoviv hospodu k ležení, list hlavní u toho hospodáře položiti; stávalo se to proto, aby rukojmě ležící, kdyby mezi ležením oddílem svým odbyl, pečeť ze zápisu vyvazenou obdržeti mohl, pak i proto, aby snad někteří kmínové vydávajíce se za ležáky výhod neužívali, kteréž stran ceny potrav a času súčtování hospodář ležákům poskytnouti povinen byl.“ (Kn. Tov. kap. 174.)

Aby hospodáři ležáky cenami nepřetahovali a aby tím dlužníku ještě větší škody nevzcházely, byly ustanoveny jisté ceny potrav, nápojů a obroku, které ovšem podlé časů se měnily; Kn. Tov. ku př. v kap. 175. ustanovuje: „hospodář má každému pánu

[22]) Kn. Tov. kap. 172.
[23]) Sněm pam. Kn. I. 14.
[24]) Psal Karel ze Žerot. r. 1596 paní Kateřině z Kunstatu: „napomenutí pak musí býti pořádné a poněvadž již sumy jste vypověděti ráčily, již za tím jde, aby jste nám hospodu pro nekladení té sumy ukázati ráčily, což se bude díti toliko pro zachování pořádku, nebo sice ani já ani pan Katarýn nevlehneme.“

dva groše a pacholku jeden groš k každému stolnímu jídlu počítati a nic více a za pití celý den k obojímu jídlu na každého pána s jeho pacholíky tři groše za stolem i po stole; ale hospodář má jim piva dáti dosti k stolu k obojímu jídlu, jehož by más dva haléře platilo. A má na každý kuoň den a noc pól měřice ovsa a sena za pól groše dáti za jejich peníze.“ Tento ceník pochází z doby markrabí Jošta († 1411); roku 1550 byl ceník podlé ustanovení sněmu tento: „za první večeři hospodář má počísti na dva rukojmě jeden zlatý a potom za den a za noc, dokudž leží, na dvě osoby a na dva koně patnáct groší a má jim slušně jísti a píti a koňóm obrok dáti.“ [25])

Podlé ustanovení Kn. Tovačovské byli ležáci povinni, každého čtvrt roku s hospodářem počet učiniti a jemu zatím ze svých zaplatiti; roku 1550 nařízeno, aby takové počty se konaly každých šest neděl. Za tou příčinou také bylo ustanoveno ve správním neb hlavním listě, aby každý ležák sebou do ležení bral dva koně; neb, když čas součtení útrat ležáckých přišel a ležáci peněz k placení těch útrat neměli, tu měl hospodář právo na koních jejich se hojiti. Praví o tom Kn. Tov. v kap. 174.: „a když by jemu nebylo placeno, tehdy má koně vyvésti po tři trhy a což muož najdráž prodati a dobrým lidem osvědčiti, zač je dává, že dráž nemohl. To sobě muož na sumu té útraty sraziti a rukojmě jiné koně na to místo mají dáti.“ Totéž ustanovuje sněmovní snešení r. 1550 přičiňujíc k tomu toto: „a ti rukojmě budou povinni, jiné koně do ležení poslati v témdni pořád zběhlém a pokudž nepošlí, má hospodář tolikéž počísti, jakoby s koňmi leželi.“

Ležáci byli povinni slušně a tiše v ležení se chovati a nebylo jim volno bez dovolení hospodáře z hospody vycházeti; r. 1550 ustanovuje se: „a ti ležáci mají se pokojně k hospodáři a k čeládce jeho zachovávati a hospodář s čeládkou svou také k nim. A ležáci nemají nikam z toho ležení vyjížděti ani vycházeti bez opovědi hospodáře a povolení jeho tak dlouho, dokudž by jistina i s úroky a se všemi škodami, jakož list sám v sobě ukazuje, věřiteli položena a zaplacena nebyla, neb každý rukojmě oddílem svým neodbyl.“

Hospodář vedl bedlivě účty, kteréž rukojmím za doklad sloužily, když před soudem útraty proležené na dlužníku vymáhali.

---

[25]) Sněm. pam. Kn. III. 14.

Rozumí se samo sebou, že dlužník, i když již ležení na něho započalo, každou chvíli dluh svůj zapraviti mohl: „jestli že by na koho vlehli a on že by chtěl peníze dáti a věřitel by jich přijíti nechtěl pro některou věc, tehdy ten, na kohož ležáno bylo, polože jistinu i s úroky a s proležaným vyčta je před hospodářem i zapečeť a daj je hospodáři schovati. Bude-li pak přes to ten déle ležeti, sám ty škody zaplatiti má.“ [26])

Taktéž bylo volno každému rukojmí, v ležení oddíl svůj spraviti a tak ležení se zbaviti; moravské snešení sněmovní r. 1550 ustanovuje takto: „a když by koli který rukojmě oddílem svým odbyti a jej položiti chtěl, má to věřitel tak opatřiti, aby od něho přijat byl a kvitance se jemu na to dala. Jestli že by pak věřitel toho tak neopatřil, má rukojmě oddíl svůj u hospodáře při přítomnosti osob hodnověrných položiti a což proležel, zaplatiti a hospodář z toho ležení ty ležáky s koňmi propustiti a věřiteli peněz nevydávati, leč on tomu rukojmí na ten oddíl kvitanci dal.“ Taktéž mohl rukojmě, když ležení se započalo, dlužníka podlé snešení sněmu r. 1574 pohnati, že na něho škody ležením dopustil; byl-li dlužník uznán za vinna, vedla se pak proti němu exekuce a rukojmě zveden na statek jeho v té sumě, kterou oddíl, na který ručil, činil. (Sněm. pam. K. IV. 59.).

Aby dlužníci dlouho trvajícím ležením a náramnými útratami z toho pocházejícími příliš utiskováni nebyli, ustanovovalo české právo, že škody z ležení pocházející nemají vyšší býti, nežli jistina sama. Když tedy škody a útraty proležené jistinu dovršily, pak měl věřitel právo dlužníka svého před purkrabí pražského pohnati, jakož o tom ustanovuje nález velikého práva zemského r. 1480: „kdož by koli nedbal na ležení a upomínání a že by škody srovnaly se s jistinú, tehdy ten nebo ti, aby pohnali své dlužníky a rukojmě před pana purkrabí pražského a p. purkrabí, aby každému dosti učinil podlé úřadu svého a ty dlužníky připravil ku plnění. Pakli by kto k tomu póhonu státi nechtěli aneb rozkázání páně purkrabova nechtěli učiniti, tehda toho neb ty, kteříž právo vedú, pan purkrabí úřadem svým na statek těch neposlušných a práva odpírajících uvésti má, aby se jim za jich dluh dosti stalo. Pakli by ten neb ti na zemi dědin a skutkuov neměli, tehda k osobě jeho aby bylo hledíno a dopomoženo; a takového aby

[26]) Zříz. čes. 1564 fol. 184.

žádný nezastával ani přechovával proti právu.“ [27]) Avšak ustanovení to mělo jen platnost v čas pokoje; nemohl-li se pro války odbývati soud, pak měl věřitel toho vůli, peněz svých se domáhati dále ležením, i když škody jistinu již převyšovaly.[28])

Tyto byly tedy hlavní okolnosti, za kterých ležení se konávalo. Važme nyní povahu a podstatu jeho.

Přede vším sluší znamenati, že mohly listy se činiti, v kterých rukojmě se nezavazovali k ležení, kde tedy obyčejný běh soudní skrze půhon a líčení pře i nález panský místo měl, jakož také byly případy, ač řídké, že jistec v dlužním listě žádných rukojmí nekladl, načež ovšem on sám ležením povinen byl, poněvadž věřitel pak žádného neměl, na kterém by se na místě dlužníkově byl hojiti mohl. Rukojmě měli tedy věřiteli jen poskytovati větší jistoty, že on k penězům svým přijde. V staré době pozbyl rukojmě, nemohl-li povinnosti zadost učiniti, svobody a byl dán v porobu věřitelovu; tato poroba čili vězení nezáležela však na smlouvě nebo úmluvě, nýbrž ona byla trestem, jehož podstoupiti a podniknouti se uvoloval rukojmě, kdyby to neplnil, k čemuž ve smlouvě se zavázal a trest ovšem minul hned, když rukojmě pohledanost věřitelovu vyplnil. Tato krutost zvykového práva mírněna jest vývojem rytířských názorů; v rytířství dosáhla víra ve slovo muže nejvyššího stupně a kterak velikou roli čest muže a rodu ve věcech rukojemských hrála, uvidíme při rozboru „vyvolání rukojmí“, kdež rukojmí povinnost neplnícímu za největší hanu se pokládá, že on pečeť svou, nejdražší klenot rodiny, nevyvazenou nechává. Vznešený názor rytířství o svobodě muže nedovoloval to, aby kdo osobní svobody vyjmouc zločiny velezrády a nevěry zbaven byl; sociální postavení zrušilo tedy dřívější krutost zvykového práva, kterou ono věřiteli naproti rukojmí propůjčovalo; avšak věřitel nalezal zase v tomto sociálním postavení rytíře prostředek, aby rukojmě k dodržení závazku svého přiměl, prostředek, který rukojmě také před dlužníkem ubezpečoval. Jakož rukojmě jistil se důvěřoval, že on jej ve škodu jmění přivésti nechce, tak sám důvěřoval se věřitel rukojmí, že on splní to, k čemu se zavázal. Poněvadž pak za doby rytířské muž rytířský od žádného povahy muže svobodného zbaven býti nemohl, aniž vůlí vlastní porobencem státi se mohl, protož minula nucená vazba čili poroba osobní a

[27]) Arch. Čes. V. 399.
[28]) Zříz. čes. 1564 fol. 184.

vinula se z ní dobrovolná a dočasná vazba na určitém
stě, kterou ostatně rukojmě sám svou osobou povinen nebyl,
ěvadž na místě svém panoši rytířského do vazby té čili do
ení poslati mohl, kdežto za staré doby osobou svou porobencem
stal. Že ležení se vyvinulo ze starověké nucené vazby rukojmí,
z ní se vyvinulo vlivem rytířských názorů, toho důkazem jest,
se činily listy, v kterých ležení ani se neustanovovalo, kde tedy
itel ihned na soudní běh nastoupil; vidíme-li tedy nicméně, že
ení užíváno bylo, pak zajisté v něm můžeme jen viděti stopu
rověké skutečné vazby rukojmí. Že pak ležení jedině do-
ovolnou vazbou bylo, toho důkazem jest ta okolnost, že
dný rukojmě soudním nálezem k odbývání ležení
práva připraven býti nemohl; věřitel mohl rukojmě
hnouti nechtícího pohnati, aby oddíl jeho zapravil, nemohl jej
pohnati, aby vlehl, nýbrž k tomu měl jiný mimosoudný pro-
edek, který opět původ svůj měl v názorech rytířství.

Tato okolnost, že ležení bylo dobrovolnou vazbou dočasnou,
níž žádný skrze nález soudu připraven býti nemohl, dává nám
č k otevření pravé povahy jeho. Mnozí učenci němečtí, jmeno-
é slovutný Eichhorn,[29]) mají za to, že ležení jest acces-
rní smlouvou, jíž hlavní smlouva pouze se sesiluje a utvr-
e; jiní zase, a mezi nimi zvláště Lacomblet, mají ležení za
kutu, kterou na sebe ukládali rukojmě, kdyby slib svůj ne-
ili a kterou tedy chtíce se jí uvarovati k plnění se donucovali.
uhý tento náhled zdá se nám povaze ležení býti příhodnějším
li první a sice z těchto důvodů.

Předně nedostává se ležení hlavní ráz práva smluveného, po-
adž při ležení, jak již svrchu dotčeno, právo žaloby místa ne-
lo; nad to více neoprávňovalo ležení, aspoň původně, ani
předběžné žalobě. Za druhé jmenují prameny české ležení přímo
kutou: „jestliže by kdo který list měl a které by pokuty
u v něm svědčily buď ležení nebo listu vyvazování, listu
ovení, nebo úroků dobývání a on že by těch pokut neužíval
řem letům a osmnácti nedělím projíti dal, že se ten list pro-
l.“ [30]) Tato povaha ležení co pokuty pro neplnění slibu jde
ké hlavně z listů takových, které se netýkají dluhu a kladení
něz, nýbrž kterýchkoli jiných závazků, pro jejichžto neplnění

[29]) Deutsche Staats- u. Rechtsgesch. II. 621 ffg.
[30]) Zříz. čes. r. 1564 f. 189.

www.libtool.com.cn

pak v listu ležení se klade. Tak se praví v listu, v kterém rozepře biskupa Olomúckého Jana s několika many jeho r. 1307 urovnána byla: „si praefatus noster dominus Johannes episcopus Olomucensis aliquem de vasallis suis sine judicio captivaverit et ipsum infra duas septimanas liberum non dimiserit, infra scripti fidejussores, qui sua sigilla praesentibus appenderunt, post duas septimanas easdem civitatem Olomucensem intrabunt in mille marcis adjacendi in obstagio, donec vel dictus captivus dimittatur liber, vel per ipsum dominum episcopum persolvantur praedictae mille marcae.“ [31]) Taktéž se praví v listu, v kterém příměří mezi jednotou panskou a stranou královskou 1399 pod základem 15.000 kop groší učiněno bylo: „pakli by to kterakkoli námi nebo naší stranú sešlo a to sie nestalo a na nás nebo na naši stranu dobrým svědomím i dovedením to naše přerušení v nezdržení bylo dovedeno, tehdy jsme ztratili základ svrchupsaný, kterýž máme i slibujem jim ihned po ukázání a dovedení hotovými penězi pluiti od toho ukázání a dovedení ve dvú nedělí pořád zběhlú. Pakli bychom toho neučinili, ale my všichni napomenuti nebo nenapomenuti máme inhed, jeden druhého nečekaje, ani sie druh druhem omlúvaje, ani na druhého ukazuje, každý sám svým životem vjeti, nebo místo sebe rytířského panoši poslati, každý s jedním pacholkem a s dvěma koněma atd.“ [32]) Patrně, že takové ustanovení není accessorní smlouvou, nýbrž pokutou na neplnění a nezachování smlouvy. I v tom leží povaha pokuty, že v listech rukojemských se ustanovuje pro případ úmrtí nějakého rukojmě, aby list obnoven byl a že, kdyby rukojmě listu obnoviti nechtěli, pro takové neobnovení do ležení jeti mají; takové ležení nesprostilo rukojmě nikterak ležení na dluh, kteréž v úplné platnosti zůstalo, nýbrž bylo právě jen pokutou pro neobnovení listu.

Ležení (v latinských listech obstagium, v německých Einfahren, Einlager, Leistung) jest tedy pokutou, která ve smlouvě neb v listech o peníze se ustanovuje na ty, kteří výminkám smluveným dosti činiti nechtí.

Ač někdy vyšší šlechta anoť i panovníci se zavazovali, osobně ležení odbývati, přece bylo pravidlem, že, kdo jen poněkud mohl, na místě svém jiného, obyčejně mladého šlechtice čili panoši do ležení posílal. V tom však ležela veliká zkáza mladých lidí šlech-

[31]) Cod. dipl. Mor. VI. 8.
[32]) Arch. čes. I. 62.

tických; propůjčovali se totiž za zástupce rukojmí do ležení zvláště mnoho mladí šlechtici, kteří buď žádného neb jen velmi skromného statku měli; jmenovitě v 16tém století vyvinula se téměř zvláštní třída společnosti, která ležení za zvláštní druh živnosti provozovala. Takoví lidé, ležáci nazvaní, libovali sobě v zahálkách, kterým se v hospodě oddávati mohli, majíce v nich dosti dobré bydlo na útraty rukojmí. Tento zahálčivý a poválečný život působil však velmi zkázlivě na mravy mladé šlechty, tak že slova „ležák“ užíváno ve smyslu nedbalého a prostopášného člověka; [33]) dlouhá chvíle, kterou ležáci v hospodách měli, sváděla je k rozličným nečestem a svády, půtky a rvačky byly takořka denním pořádkem.[34]) Protož radili se sněmové zvláště v druhé polovici šestnáctého století častokráte, kterak by to zlo ležácké zastaviti se dalo; dovídáme se ze sněmovních památních kněh, že ležáci z hospod vycházeli a honbou se bavili; tak se praví v sněmovním snešení r. 1858: „zvláště pak pořád tíž ležáci netoliko se bezbožně chovají, ale i také nepořádné ležení vedou, až z ležení vyjíždějí, chrty a všelijakou myslivost sobě chovají a obyvatelům i chudým poddaným našim škody nemalé činí; a protož ještě se to tímto sněmem obnovuje a nařízuje, aby města, v kterých se jaká ležení vedou, při hospodářích, u kterých leží, to skutečně opatrovali, aby takovým ležákům z takových ležení pod žádným vymyšleným spůsobem vyjížděti ani jim jakých chrtův a myslivosti přechovávati nedopouštěli.“ [35]) Ne jinak líčí je zřízení zemské tištěné z l. 1604, v němž se tresty ukládají na ležáky, „kteří by svády a různice začali, někoho zranili aneb zavraždili, z ležení vyjížděli a myslivost s ručnicemi provozovali, po nocích se toulali a povyky činili.“ [36]) Protož také nařízovali sněmové několikráte komisie, které se raditi

[33]) Protož píše Karel z Žerot., když r. 1591 ve Stadenu několik neděl na loď čekati musel, strýci svému: „avšak bez zisku jsem zde čas nestrávil; neb kdykoli do Moravy se vrátím, budu se jako jiný do ležení hoditi.“

[34]) Stůjž zde jeden příklad na místě mnohých; když jakýsi Barský a Křížkovský v ležení byli, přišel jakýsi Němčický do světnice, řekl Barskému: „Barský, páni bláznům šňupky dávají, já tobě dám také“, načež mu Barský dal odpověď: „jsi-li dobrý, dej“ a on nemeškaje dal mu ji a potom, když se Barský konvice chytil, dal mu Němčický pěstí, odkudž se rvačka začala, až i ten Křížkovský zraněn jest.“ Záp. Žerot. o s. p. I. 181.

[35]) Sněm. pam. Kn. IV. 174.

[36]) Fol. 119. 120.

měly, čím by leženi se zrušiti a kterým zřízením jiným by nahraditi dalo; avšak moc zvykového práva byla tak velká, starý obyčej, ač ve zlořád se byl proměnil, tak snadně odstran se nedal; vždyť ještě r. 1612 navrhl stav rytířský na sněm brněnském: „mohla-li by jaká jiná cesta k tomu obrána bý aby z ležení sjíti a jiný prostředek místo toho nalezen býti moh nebo to k znamenitému zlehčení stavu rytířského a ke zká veliké mládeže rytířské býti se vidí.“ [37]) Teprvé po obnovené zřízení zemském ležení úplně vymizelo ze zvykovéko práva.[38])

(Dokončení příště.)

Praktické případy.

O právní povaze rozhodovací přísahy. O zločinu podvodu spáchaném vykonáním křivé přísahy.

Manželé Bohuslav a Aloisie Bodří podali u c. kr. okr. soudu v N. žalobu na manžele Václava a Barboru Slabcovy a uvádějíce v ní toto:

I. Dne 16. června 1866 koupili jsme od žalovaných manželův Václava a Barbory Slabcových usedlost číslo 32. v Nevodovicích za . . . . . 4668 zl. 15 kr.

a převzali jsme na srážku z trhové ceny knihovních

dluhů . . . . . 2370 „ $80^1/_4$ „

vyplatili jsme jim hotově . . . . . 1200 „ $30^3/_4$ „

zůstali jsme tudíž dlužni . . . . . 100 zl.

a předkládáme na důkaz o uzavřeném trhu listinu ze dne 16. června 1866.[1])

II. Několik dnů později poukázali nás manželé Slabcovi, abychom na srážku těchto 1007 zl. za ně neknihovních dluhů 558 zl. 33 kr.

---

[37]) Sněm držaný l. 1612 str. 63.

[38]) Podobně se to dělo v Němcích; ač říšský sněm již r. 1571 ležen zrušil a zapověděl, přece se udrželo v některých zemích ještě dlouho v 17. století, anoť v Holštýně až do nejnovější doby.

[1]) V trhové smlouvě jakož v žalobě jest chybně udáno, že po spla cení 1200 zl. $30^3/_4$ kr. zbývá nedoplatkem 1007 zl.; zbývá 1097 zl. 4 kr. r. m.

zaplatili, stran zbytku 448 zl. 67 kr. povolili manželé Slabcovi, aby zástavní právo pro těchto 448 zl. 67 kr. vymazáno bylo, naproti čemuž jsme jim zvláštní dlužní úpis na 448 zl. 67 kr. vydali.

III. Později se objevilo, že Dorota Morovková manželům Slabcovým ze svého knihovního pohledávání slevila . . 50 zl. — kr.
manželé Kroutilovi . . . . . 43 „ 6 „
obnášel tudíž náš dluh, připočítáme-li oněch . . . 448 „ 67 „
úhrnem . . . 541 zl. 73 kr.

IV. Vyplatili jsme manželům Slabcovým na splacení těchto 541 zl. 73 kr. následovní summy:

1) odevzdali jsme jim žito a zemčata v smluvené ceně . . . . . 20 zl. — kr.
2) zaplatili jsme Josefu Kulhavému dle poukazu manželův Slabcových úroků . . . . . 7 „ 66 „
3) vyplatili jsme hotově dne 8. října 1866 manželům Slabcovým . . . . . 30 „ — „
4) dne 20. listopadu 1866 . . . . . 300 „ — „
5) vyplatili jsme dle poukazu manželův Slabcových rozličné částky . . . . . 64 „ — „ [2])
což vše činí úhrnem . . . 421 zl. 73 kr.

V. Zbývajících 120 zl. následovně jsme vyplatili; manželé Slabcovi jakožto vlastníci prodané usedlosti byli se zavázali, zaplatiti věřitelům svým náklady na vklad úpisů, a poukázali nás, když jsme po sepsání smlouvy o tom se přesvědčili, abychom za ně útraty ty zaplatili; tím spůsobem jsme

1) zaplatili:
   a) Matěji a Barboře Nechvilovým . . . . . 6 zl. 53 kr.
   b) Janu Tomáškovi a Františku Stradiotovi, co opatrovníku sirotků po Marii Tomáškové, dohromady . . . . . 4 „ — „
   c) Kateřině Liškové . . . . . 4 „ — „
   d) Václavu a Anně Hrdým . . . . . 3 „ 60 „
   e) Josefu Halovi čili pozůstalosti jeho . . . . 4 „ 80 „
2) žalovaní manželé Slabcovi nás poukázali, abychom za ně daně do dne 16. dubna 1868 nezaplacené částkou . . . . . 9 „ — „ zaplatili,

[2]) Ani v žalobě ani v líčení civilním není udáno komu, z jakého důvodu a po jakých částkách těch 64 zl. placeno bylo.

www.libtool.com.cn

3) rovněž abychom za ně úroky	24	zl.	— kr.
z kapitálu Marie Tomáškové zaplatili,			
4) abychom Františku Všetečkovi vyplatili . . .	3	„	55 „
5) hotově jsme vyplatili Václavu Slabcovi	60	„	— „
tudíž úhrnem . . .	120	zl.	37 kr.

a přeplatili jsme dluh svůj o 37 kr.

Manželé Slabcovi jsou povinni vrátit nám dlužní úpis na 448 zl. 67 kr.; zpěčují se však tak učiniti, tudíž žádáme, aby za právo se uznalo, že manželé Slabcovi jsou povinni uznati, že zaplaceno jest 1007 zl. r. m. neb zbytek 448 zl. 67 kr. r. m., vydati nám kvitanci, navrátiti nám dlužní úpis ze dne 19. června 1866 na 448 zl. 67 kr. r. m., a zaplatit nám náklady soudní.

Žalovaní v líčení dne 10. června 1868 u c. k. okr. soudu v N. odbývaném uvedli:

I) Dne 16. června 1866 prodali jsme svou usedlost č. 32. v Nevodovicích manželům Bodrým za 4668 zl. 15 kr., a tito převzavše knihovní dluhy 2370 zl. $80^1/_4$, vyplatili nám hotově 1200 zl. $30^3/_4$ kr., a pravda jest, že nám tudíž 1007 zl. nedoplatili.

(Žalovaní nepozorovali chybu vytknutou, že jim o 90 zl. 4 kr. újma učíněna byla, a při líčení civilním též neprojevila se ta chyba v účtování, kterouž manželé Slabcovi o 90 zl. 4 kr. byli skráceni.)

II) Udání pod II. vytknuté za pravé uznávají manželé Slabcovi, a ačkoliv není v žalobě vytknuto, komu v jakých částkách těch 558 zl. 33 kr. se vyplatilo, nebéřou z té neurčitosti námitky.

III) Udání pod III. za pravé žalovaní uznávají.

IV) 1. Pravda jest, že jsme žito a zemčata v ceně smluvené za 20 zl. od žalovatelův přijali.

2. Pravda není, že jsme manžele Bodré poukázali, aby za nás úroků 7 zl. 66 kr. zaplatili Kulhavému; oni mu je taky nezaplatili.

3. Já Václav Slabec obdržel 30 zl. a 300 zl., avšak jen na svou polovici, a já Barbora Slabcová při výplatě přítomna nebyla, tudíž jsem pro sebe 30 zl. a 300 zl. neobdržela od žalujících, a k mým rukoum jsem ani polovici těch částek neobdržela.

4. Není pravda, že jsme poukázali manžele žalující, aby za nás komu 64 zl. zaplatili, a není pravda, že tak učinili.[3])

V) Udání žalovatelů pod V. uvedené pravdivé není, toliko poukázali jsme je, zaplatiti za nás Liškové 4 zl. a Všetečkovi 8 zl. 55 kr.,

[3]) Žalovaní nevytýkali, že žalovatelé neuvedli, komu a zač 64 zl. vyplatili.

což se i stalo; pravda jest sice, že jsme řekli, aby za nás daně 9 zl. 89 kr. zaplatili, ale já Václav Slabec jsem vyjednal s Bohuslavem Bodrým, že mu za to slevím náhradu za pojištění domu prodaného, za něž zaplaceno bylo asi na dalšího půl neb tři čtvrtě roku.

www.libtool.com.cn

Bohuslav Bodrý vyplatil mně Václavu Slabcovi 60 zl. r. m. avšak jen na můj díl a já Barb. Slabcova nebyla přítomna při nižádném vyplacení 60 zl., a neobdržela jsem od svého muže polovici z nich.

Přísahy nám uložené pokud jsme skutky popřeli, přijímáme, a žádáme o zavržení žaloby.

V replice uvedli žalovatelé:

My jsme nevyplatili Barboře Slabcové 30 zl., 300 zl. a 60 zl. ale já Bohuslav Bodrý vyplatil částky ty Václavu Slabcovi, a před vyplacením těch částek řekla Barbora Slabcová před námi, pak před Antonií Vorvovou a před Václavem Hrdým, že mohu vyplatiti ostatní peníze manželi jejímu, že jest churava, že má bolavou nohu, a dalekou cestu konati nemůže; tudíž splnomocnila svého manžela, že může za ni peníze bráti.

V dopovědi žalovaní popřeli, že Barbora Slabcová slova ona před vyplacením 30 zl., 300 zl. a 60 zl. pronesla.

C. k. okresní soud v N. rozhodl rozsudkem ze dne 15. července 1868 č. 2283. jud., že žalobě místo se dává, pakli žalovaní následovně přísahu rozhodovací nevykonají:[4]) že podlé jich vědomí a paměti pravda není, že na odrážku z jejich trhového nedoplatku 1007 zl. za usedlost č. 32. v Nevodovicích žalobníkům prodanou ze smlouvy od 16. června 1866 a jmenovitě jejich požadavku pro 448 zl. 67 kr. z dluhopisu od 19. června 1866 žalující na jich (žalovaných) poukaz Josefu Kulhavému úrok dlužní 7 zl. 66 kr. zaplatili, že spolužalovanému Václavu Slabcovi v jeho jmeně a v jmeně spolužalované dne 8. října 1866 částku 30 zl. a dne 20. listopadu 1866 částku 300 zl. a za ně na jejich poukaz rozličné částky v úhrnku 64 zl. 7 kr. zaplatili, — že žalobníci k poukazu spolužalovaného Václava Slabce ve svém a ve jmenu spolužalované Barbory Slabcové ony útraty, kteréž žalovaným na vtělení od žalovaných vydaných dluhopisů povstaly, a kteréž žalovaní svým knihovním věřitelům zaplatit se zavázali, na odrážku nadřečené pohledávky k zaplacení převzali, a sice Matějovi a Barboře Nechvilovým 6 zl. 53 kr., Janu Tomáškovi a Františku Stračiotovi, co opatrovníku sirotků po Marii Tomáškové, dohromady 4 zl., Václavu a Anně Hrdým 3 zl. 60 kr., Josefu Halovi čili pozůstalosti

[4]) Přísaha jest doslovně uvedena a bídná čeština ponechána.

manžela Halové 4 zl. 80 kr., že dále žalovaní žalující poukázali, aby na srážku oné kupní dobírky (!) zasezelé (!) daně 9 zl. 89 kr. a úroky ze sirotčího kapitálu Marii Tomáškové 24 zl. zaplatili, že žalující na srážku uvedené pohledanosti spolužalovanému Václavu Slabcovi ve svém jmeně a ve jmenu spolužalované Barbory Slabcové částku 60 zl. zaplatili — nebo jestli žalovatel Bohuslav Bodrý v tvrdivém spůsobu bez přidatku „podlé svého vědomí a paměti“ vykoná přísahu uvedenou.

Rozsudek ten stvrzen i od stolice druhé.

K žádosti žalovaných ze dne 9. února 1869 č. 671. jud. bylo stání k vykonání přísahy ke dni 19. března 1869 položeno; dle protokolu ze dne 19. března 1869 č. 1294. j. prohlásili se žalovaní, že jsou volni přísahu vykonati, a setrvali po učiněném zákonním připomenutí na úmyslu tom, nebyli však připuštěni ku přísaze, ani žalovatelé se vykázali, že u c. k. krajského soudu v Chrudimi podali na ně žalobu pro zločin podvodu.

C. kr. krajský soud rozsudkem ze dne 14. května 1870 i. p. 1357. tr. za právo nalezl, že Václav Slabec a Barbora Slabcová jsou vinni zločinem podvodu spáchaného přihlášením se ku křivé přísaze dle čl. 197., 199. lit. *a*) z. tr. a že odsuzují se dle čl. 202. a 204. a dle čl. 54. a 55. zák. tr. každý do žaláře na tři měsíce; dále že povinni jsou nahraditi náklady na trestní řízení a dle §. 359. ř. tr. přísaha, k níž se přihlásili, právních účinků má postrádati.

Rozhodnutí to vynešeno z těchto **důvodů:**

Soudními spisy jest dle §. 275. ř. tr. právně prokázáno, že manželé Slabcovi v právní své při s manželi Bodrými k přísaze uložené rozsudkem c. k. okresního soudu v N. ze dne 15. července 1868 dne 9. února 1869 se přihlásili a ji dne 19. března 1869 vykonati ochotni byli.

Přísaha tato v celém znění svém okázala se křivou.

Václav Slabec doznává, že sice manželé Bodří jemu dne 8. října 1866 částku 30 zl., dne 20. listopadu 1866 300 zl. a později 60 zl. vyplatili a že on tyto peníze přijal; popírá však, že by částky ty byl obdržel ve jmeně svém a ve jmeně své manželky Barbory, a taktéž popírá Barbora Slabcová, že o vyplácení částek shora jmenovaných vůbec věděla, že manželi svému dala plnou moc, aby polovici nedoplatku na ni vypadající jejím jmenem mohl přijmouti a že manželé Bodré oprávnila, aby manželi jejímu Václavu Slabcovi tyto peníze jejím jmenem vyplatili. Přísežnou výpovědí svědků Bohuslava Bodrého, Aloisie Bodré a Antonie Vavrové jest dle §. 269. ř. tr. dokázáno, že po uzavřené již kupní smlouvě obžalovaní manželé spolu přišli k manželům

Bodrým, žádajíce je za peníze, a že, poněvadž hned peněz nedostali, Barbora Slabcová u přítomnosti oněch tří svědkův a manžela svého Václava se vyjádřila, že je churavá a slabá na nohy, že nemůže daleko choditi, aby tedy manželé Bodří i za ni peníze vyplatili jen muži jejímu, když si pro ně přijde.

Tímto výrokem zřejmě dala Barbora Slabcová na jevo, že oprávňuje manžela svého, aby za ni peníze přijímal a že i manžely Bodré oprávňuje, aby částku nedoplatku na ni vypadající jejím jmenem manželi jejímu Václavu Slabcovi, když pro peníze přijde, vyplatili. Mohli tudíž manželé Bodří Václavu Slabcovi peníze uvedené i jmenem manželky jeho platně odevzdati, kteréžto právo jim ostatně dle zákona občanského příslušelo, dle něhož (§. 1238.), pokud manželka neodpírá, jest domnění právní, že správu majetnosti své zpupné svěřila muži co zástupci svému zákonem zřízenému; Barbora Slabcová manželům Bodrým nikdy nezapověděla, aby muži peníze jejím jmenem neodevzdávali; naopak povolivši to, povolení dané nikdy neodvolala.

Že ale Barbora Slabcová též před přihlášením se k přísaze věděla, že manželé Bodří jejímu muži Václavu ony částky 30 zl., 300 zl. a 60 zl. skutečně vyplatili, jest tím dokázáno, že při stání u c. kr. okresního soudu v N. dne 10. června 1868 byla přítomna, když manžel její před soudem se přiznal, že částky ty obdržel. Na vzdor tomu však přece podala lstivě proti manželům Bodrým žalobu o zaplacení částky na ni vypadající. [5])

Odůvodnění plnomocenství Václava Slabce platí taktéž o částce 64 zl., kterouž manželé Bodří dle poukazu manželův Slabcových v roz-

---

[5]) Barbora Slabcová dne 24. května 1868 podala u c. k. okresního soudu v N. žalobu na manžele Bodré o zaplacení 270 zl. 86½ kr. a odůvodnila žalobu tím, že manželé Bodří dne 16. června 1866 od ní a od jejího manžele koupili usedlost č. p. 32. v Neradovicích za 4668 zl. 15 kr. a že jim posud 541 zl. 73 kr. nedoplatili, tudíž že jí 270 zl. 86½ nedoplatili.

Udání v té žalobě shodují se s udáními v žalobě manželův Bodrých na manžele Slabcovy pod I., II. a III. uvedenými. I v té žalobě Slabcové přehlednuto, že z 4668 zl. 15 kr. po splacení 1200 zl. 30¾ kr. zbývá nedoplatkem 1097 zl. 4 kr., nikoliv toliko 1007 zl., jak chybně i v té žalobě uvedeno bylo, tak že chybný ten oučet základem žaloby uvedené jest.

Rozepře o žalobě Slabcové nerozhodla se, nýbrž svolením zástupců obou stran nerozhodnutou se ponechala, aby dříve výsledek rozepře o žalobě manželův Bodrých na manžele Slabcovy se projevil.

ličných částkách měli zaplatiti a dle přísežného udání těchto manželův a doznání Václava Slabce také zaplatili.

Tímto jest tedy úplně jak proti Václavu Slabcovi tak i proti Barboře Slabcové dokázáno, že věc měla se právě naopak, než jak v přísaze se praví; nevadíť docela to, že v přísaze nikde nečiní zmínky o tom, že Václav Slabec od své manželky byl splnomocněn, poněvadž pak by Barbora Slabcova tajení v mysli se byla dopustila, kteréž právě tak trestné jest, jako křivá přísaha.

Dále jest přísežnou výpovědí Bohuslava Bodrého a Josefa Kulhavého dokázáno, že manželé Bodří na poukaz manželův Slabcových zaplatili Josefu Kulhavému nejen dlužný kapitál, nýbrž i úrok 7 zl. 66 kr., což manželé Václav a Barbora Slabcovi v účtech ze dne 20. června 1866, jak sami doznali, vlastnoručně podpisem svým potvrdili. Manželům Slabcovým nepřísluší namítati, že Kulhavému v čas přihlášení se ku přísaze úroky 7 zl. 66 kr. zaplaceny nebyly, a úmluva jakási mezi Josefem Kulhavým a Bohuslavem Bodrým co do úroků uzavřená nevadí, poněvadž smlouva ta jest res inter alios acta, a mimo to Bohuslav Bodrý a Josef Kulhavý přísežně udávají, že onen, ač Josef Kulhavý jemu úrok proto chtěl odpustit, poněvadž jemu kapitál dříve než splatný byl, vyplatil, přece, aby jen, pakli by mu přísaha vrácena byla, tuto s dobrým svědomím mohl vykonati, celý úrok též vyplatil.

Že dále manželé Bodří k poukazu Václava Slabce ve svém a ve jmenu manželky jeho Barbory útraty, které obžalovaným vzešly vložením dlužních úpisů od obžalovaných vydaných a kteréž tito svým knihovním věřitelům zaplatiti se zavázali, na odrážku kupního nedoplatku k zaplacení převzali, a sice manželům Nechvilovým 6 zl. 33 kr., Tomáškovi a Stradiotovi co opatrovníku sirotků po Marii Tomáškové 4 zl., Václavu a Anně Hrdým 3 zl. 60 kr., Josefu Hálovi, čili pozůstalosti manžela Hálové 4 zl. 80 kr. a úroky ze sirotčího kapitálu Marii Tomáškové 24 zl. skutečně zaplatili, jest dokázáno přísežnou výpovědí Bohuslava Bodrého a jednotlivých věřitelův, kteří udávají, že jim pohledávání jejich od manželův Bodrých skutečně byla zaplacena. Václav Slabec sám doznává, že věřitele ty ve svém jmeně a ve jmenu své manželky na Bohuslava Bodrého poukázal, a jen při pozůstalosti Hálové tento poukaz popírá; ale i stran této částky jest poukaz Václava Slabce prokázán, neboť Bohuslav Bodrý přísežně udává, že dříve než se s Václavem Slabcem vypořádal, jemu celou řadu věřitelův, a mezi nimi i pozůstalost Hálovu výslovně jmenoval a se tázal, zdali tyto částky má za ně zapraviti, k čemuž Václav Slabec svolil. Žalovaný

udání tomu neodpírá, tudíž jest dokázáno, že svolil, aby ty částky Bohuslavem Bodrým byly zaplaceny; byl tedy i dán poukaz k zaplacení jich a nemůže se hledčti k úskoku Barbory Slabcové, kteráž praví, že o tom nic nevěděla, kdežto, jak již dokázáno, muži dala povolení, aby pohledávání její mohl vyzdvihnouti a spravovati; co se jmenovitě týká nezapravených daní 9 zl. 89 kr., doznává Václav Slabec sám, že byly na poukaz jeho zaplaceny; namítá však, že se stala Bodrým náhrada tím, že převzali pojištění na celý rok už zaplacené. Uváží-li se však, že Bohuslav Bodrý popírá, že takové narovnání vůbec mezi nimi se stalo, že v kupní smlouvě o tom žádné řeči není a že Václav Slabec sám udává, že si to jen tak myslel, nelze námitce této místa dáti.

Konečně byl dle žaloby manželův Bodrých a dle přísežné výpovědi Bohuslava Bodrého zbytek 120 zl. tak rozdělen, že když Bohuslav Bodrý Václavu Slabcovi předložil účty o požadavcích, kteréž Bodří byli za manžele Slabcovy převzali k zaplacení, a tento účty schválil, Bodrý Slabcovi zbytek 60 zl. hotově vyplatil, jak Slabec sám doznává, tak že tím manželé Slabcovi byli úplně vypořádáni, čehož důkazem jest výrok Václava Slabce přísežnou výpovědí Bohuslava Bodrého a Antonie Vávrové stvrzený, že v Bodrých příbytku Václav Slabec odcházeje ještě volal, aby Bůh jim a jejich dětem dal všecko dobré, proto že mu peníze dříve dali než museli, a že už více k nim nebude choditi, čímž zřejmě projevil, že nemá nic více u manželů Bodrých pohledávati a že jest úplně zapraven.

Takto jest dle čl. 269. ř. tr. opak přísahy, kterouž vykonati manželé Slabcovi se nabízeli, dokázán a tím též skutečná povaha zločinu podvodu v čl. 197. a 199. lit. *a*) z. tr. naznačeného, jak proti Václavu Slabcovi, tak i proti Barboře Slabcové právně zjištěna, poněvadž důkaz viny s důkazem skutečné povahy splývá.

Poněvadž není tu okolnosti přitěžující, okolností polehčující však se jeví u obou obžalovaných, že se dílem přiznali, že jsou posud zachovalí, že škoda jest malá a že jednali z nouze, uzavřel soud užiti čl. 54. a 55. z. tr. a zmírnil trest na tři měsíce.

(Dokončení příště.)

K čl. 2. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z.

Dle žaloby Ferdinanda Sladovníka a manželky jeho Marie Anny podané dne 9. listopadu 1869 č. 15915. u c. kr. okresního soudu na Smíchově vyslovila se Marie Anna Čápová při komisi

stavebním úřadem na jaře 1869 odbývané, že zřídí od domu svého č. p. 331. na Smíchově stoku až k hlavní stoce v třídě Kinské, což jí komise povolila ujišťujíc, že každý vlastník domu, jehož stoka by do stoky její vtékala, ku zřízení a udržení stoky této přispívati musí.

Na to dala Marie Anna Čápová stavitelem Vackem od svého domu č. pop. 331. podél sousedícího domu kolem rohu jeho až k hlavní stoce v třídě Kinské zvláštní stoku zříditi.

Od té doby jest (praví žaloba) Marie Anna Čápová, nyní společně s manželem svým Ferdinandem Sladovníkem co spolu-vlastníkem domu č. pop. 331. v úplném držení výhradního práva, užívati stoky a užívali prý v pravdě až do dne žaloby stoku tuto pouze držitelé domu č. p. 331. a nájemníci v něm bydlící.

Josef Čech, držitel domu č. pop. 332. dal však směrem ku stoce manželům Sladovníkovým patřící stoku zvláštní kopati, a prolomil, nehledě k tomu, že žalující manželé jemu ústně i písemně oznámili, že stoka jeho bez náhrady do stoky jejich vtékati nesmí a že stoku svou až k obecní stoce v hlavní třídě vésti má, dne 5. listopadu 1869 do zdě stoky žalujícím patřící otvor, tak že stoka od jeho domu vedená nyní do stoky dosud žalujícími výhradně užívané vtéká.

Proto žalují manželé Sladovníkovi zástupcem svým drem Kalerem na Josefa Čecha, že je co držitele domu č. 331. prolomením otvoru do stoky od nich výhradně užívané přerušil v držení práva k výhradnému užívání, aniž by se byl dle ob. ř. s. proti námitkám jejich patřičně ohradil.

Po jednání o žalobě této dne 2. prosince 1869 ukončeném, uznal c. k. okresní soud smíchovský nálezem ze dne 16. prosince 1869 č. 17103. zúplna veškeré námitky od žalovaného proti žalobě uvedené a zamítl žalobu manželů Ferdinanda a Anny Marie Sladovníkových z těchto **důvodů:**

Spor jest o užívání uliční stoky; žalovaný smíchovským purkmistrovským úřadem, jakožto politickým úřadem stavebním, byl poukázán užívati stoky této. Dle toho přisluší pouze politickému úřadu rozhodovati o sporu tom, a nelze tudíž soudu jinak, než žalobu pro nepříslušnost zamítnouti.

Ostatně nemohl by soud, i kdyby příslušným byl, žalobě místa dáti, poněvadž není zde žádného rušení držby; žalující manželé nejsou totiž v držení výhradného práva užívati zmíněné stoky, když, což sami doznali, stoku tu s tím obmezením zřídili, že za

áhradu připustiti musí, aby i jiné stoky do stoky jimi zřízené
tékaly.www.libtool.com.cn

Z té příčiny musejí též trpěti, aby stoka žalovaným zřízená, edlé příkazu politického úřadu stavebního do stoky jejich vtékala jednati se může jedině o to, jakým spůsobem na útraty zřízení zachování stoky příspěvek má býti vyměřen.

Proti nálezu tomu stěžovali sobě žalující, poukazujíce k tomu, nejedná se v rozepři té o stoku obecní, veřejnou, nýbrž o stoku ukromou — dále že dosavadní držení výhradného práva žalu-ích k užívání stoky zúplna zjištěno jest a tudíž nehledíc k mož-sti příštích smluv s majiteli sousedních domů vykázáno faktické žení práva toho, o něž se jedná.

Stížnosti té nedal však c. k. vrchní zemský soud místa a tvrdil výnosem ze dne 8. března 1870 č. 8470. nález c. k. okr. udu z těchto **důvodů:**

Dle udání žaloby, žalovaným nepopřených, jest předmětem oru stoka, kterouž Marie Čápová co dřívější majitelka domu 331. na Smíchově dle povolení městské rady ve prospěch domu ho, dříve jí úplně patřivšího na svůj náklad v uličním pozemku dititi dala.

V sporném řízení netvrdil nikdo, že stoka tato buďto již při zení k všeobecnému volnému užívání určena a za takovou pro-šena byla neb že později veřejnou uliční stokou se stala. Čl. 60. 67. stav. řádu jednají pouze o stavbě stok, jež z ohledů veřej-ch do hlavních obcí zřízených stok vedeny býti musí, kdežto spor vede se o užívání stoky pro dům č. 331. na Smíchově jiteli domu toho zřízené, úplně soukromé. — Poněvadž dle toho hodovati se má o právech soukromých, nelze soudu jinak, než rozumění se zemským výborem království českého a vedlé ná-edu jeho přípisem ze dne 25. února 1870 č. 3982. vysloveného, mitku žalovaného co do příslušnosti soudu zamítnouti.

Avšak na vzdor tomu neoprávněna jest žaloba manželů Sla-vníkových z rušení držby podaná.

Žalovaný sice doznal, že stoku od svého domku č. 332. do ky žalující Marií Annou Čapovou co dřívější majitelkou domu 331. vystavené dal zapustiti. Žalující však sami v žalobě své dí, že bylo Marii Anně Čápové, když obdržela povolení, aby domu svého č. 331. v pozemku pouličním zvláštní stoku až hlavní stoce v třídě Kinské vésti směla, zabezpečeno, že každý jitel domu, jehož stoka by do stoky žalující zřízené vtékala,

vázán bude, aby jí na zřízení a další vydržování stoky její přispíval.

www.libtool.com.cn

Již v tom shledáno býti musí, že městské zastupitelstvo co stavební úřad politický a jmenem obce co vlastníka pouličního pozemku sobě vyhradilo, aby do stoky žalujících též stoky, jež druzí majitelé domův zřídí, mohly vtékati. Žalovaný vykázal mimo to přílohou č. 1., že byl městskou radou smíchovskou poukázán, aby stoku z domu svého do stoky žalující Marií Annou Čápovou zřízené vedl.

Konečně oznámili žalující, jak sami v replice doznali, písemně žalovanému, že bez náhrady svou stoku do stoky jejich vésti nesmí, čímž jemu implicite slíbili, že za náhradu svolí, aby stoka jeho do stoky jejich vtékala.

Dle toho nelze v tom, že žalovaný stoku z domu svého vedenou do stoky Marií Annou Čápovou zřízené vpustil, shledati nižádného libovolného jednání — žádného rušení držby ze strany žalovaného, ač jeho doznáním zjištěno, že žalující a nájemníci jich domu č. 331. stoky v žalobě zmíněné dosud výhradně užívali — poněvadž, jak již vytknuto, žalovaný nejednal libovolně a žalující k tomu, třebať s podmínkou náhrady, svolili. —

Z důvodů těchto jest žaloba manželů Sladovníkových o rušení držby neodůvodněna a neoprávněna, a nález prvního soudu úplně dle práva vynešen. Poněvadž pak i odsouzení žalujících k náhradě nákladů soudních na čl. 398. o ř. s. se zakládá, nemohlo se dáti místa stížnosti, jejíž obsah, pokud týče se domnělého rušení držby, právě vytknutými okolnostmi vyvrácen jest.

Mimořádnou stížností, kterouž žalující zástupcem svým drem Kalerem proti nálezu tomu zanesli, zamítl c. k. nejvyšší soudní dvůr dekretem ze dne 11. května 1870 č. 5200. z důvodů druhé stolice a odsoudil mimo to zástupce žalujících k pokutě 10 zl.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudního dvoru z dne 11. května 1870 č. 5200.

www.libtool.com.cn

ředložení knih obchodních může na obchodníku por vedoucím odpůrce neobchodník jen tehdy žáati, když se jich obchodník v rozepři dovolával a odpůrce určitě udal jakého jsou obsahu.

Žalobou ze dne 16. října 1869 č. 27487. u c. k. zemského oudu v Praze na Ant. Talíře podanou dobýval bankérský závod Fr. Opatrného na tomto náhrady 17.900 zl. za tou příčinou, že žalovaný, koupiv od něho dne 26. července 1869 310 kusů akcií Lloydu po 416 zl. akcie tyto dne 24. srpna 1869, když mu dodány býti měly, přijmouti se zdráhal, žalujícímu k disposici je ponechávaje, tak že tento akcie tyto na vídenské burse prodati musil, a z toho škodu 17.900 zl. vzal.

Veškeré okolnosti žalobní dokazoval žalující listinami k žalobě v přepise přiloženými a nedovolával se o nižádné okolnosti svých knih obchodních. Vzdor tomu žádal žalovaný, prvé nežli na žalobu odpověděl, dne 17. února 1870 č. 4375., aby žalujícímu dle čl. 37. ob. zák. obč. bylo nařízeno, by předložil své knihy obchodní, poněvadž prý v této rozepři velmi důležito jest zvěděti, jak položky žalobní v knihách žalujícího zapsány jsou.

Žádosti té vyhověl c. k. zemský soud v Praze výměrem ze dne 22. února 1870 č. 4375. a ustanovil k tomu konci stání na den 23. března 1870.

Na výměr ten stěžoval si žalující, pravě, že o jednání v žalobě uvedeném důkazu svými knihami nenabídnul, a žalovaný proti předpisu čl. 37. obch. zák. neudal, co knihy obchodní žalujícího o sporné věci mají obsahovati. K stížnosti této změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 22. března 1870 č. 10303. výměr soudu zemského a zavrhnul žádost žalovaného; proto že vedlé čtvrtého titulu obchodního zákona odpůrce obchodníka spor vedoucího na něm nahlednutí v knihy obchodní jen tehdy žádati může, když se obchodník k důkazu knihami obchodními nabídnul; o však se zde nestalo, a žalovaný také neudal, jakého obsahu jsou obchodní knihy žalobníkovy; nelze tedy tomuto vydati rozkaz účinky v čl. 37. vytknutými.

K dovolací stížnosti žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí vrchního soudu zemského; proto že dle znění i smyslu čl. 37. obch. zák., jehož se žalovaný dovolává, povinnost strany předé knihy obchodní k návrhu odpůrcova předložiti — vyjímajíc

případ čl. 123. ob. ř. s., jehož tu není — není bezvýminečná, ano soudci ponecháno jest, aby v každé jednotlivé případnosti podlé potřeby o tom rozhodnul; proto že dále důvod od žalovaného v žádosti vytknutý, že jest v této rozepři velmi důležito zvěděti, jak žalobní položky v knihách žalujícího zapsány jsou, zde nic nerozhoduje; neboť s touto okolností, kdyby knihy žalujícím předloženy nebyly, právní následky čl. 37. obch. z. v této rozepři spojeny býti nemohou; také neukázáno, že by obsah obchodních knih žalobníkových zvláště ale veškerých jeho knih obchodních v této rozepři, ve které se ani jedna ani druhá strana na své knihy a své zápisky neodvolávala, proti smlouvě od žalujícího se žalovaným učiněné a k žalobě přiložené aneb proti nároku žalobnímu a jeho rozsáhlosti vůbec rozhodné váhy míti mohl.

Nález c. k. nejvyš. soudu ze dne 7. července 1870 č. 7749.

J. Hellmann.

Denník.

Přísahu advokátní vykonal u c. k. vrchního soudu zemského v Praze pan JUDr. Jan Ot. Vašatý, kterýž co advokát v Praze se usaditi hodlá. Přísaha jeho byla pokud víme první, kteráž jazykem českým byla vykonána. Záleží jen na pp. kandidátech advokacie, aby k české přísaze se hlásili.

Nové knihy.

Přehled vzniku a vývinu desk čili knih veřejných hlavně v Čechách a na Moravě. Podává JUDr. Antonín Randa. V Praze 1870. Tiskem a nákladem knihtiskárny dra Edv. Grégra. Cena 50 kr.

О научной разработкѣ исторіи славянскаго права. В. Богушича. С. Петербургъ. 1870.

Die Rechtssprechung des k. k. öster. obersten Gerichtshofes in allen Zweigen der Civil & Strafgesetzübung. Von Dr. Julius Schimkowský. I. Jahrgang 1869. Wien. Manz'sche Buchhandlung 1870. Cena 3 zl. r. m.

www.libtool.com.cn

O úrocích.

Zákony o lichvě, ve věku předešlém ve všech skorem zemích Evropy panovavší, zákonodárství rakouské — po krátkém trvání svobody úroků na konci předešlého a na začátku nynějšího století — zprvu v jednotlivých výjimkách porušilo, poznenáhla v mnohých a nejdůležitějších částech skutečně obcházelo, a konečně zcela rušilo. Když totiž za Josefa II. zákony o lichvě úroční patentem ze dne 29. ledna 1787 zrušeny byly, zavedeny opětně patentem ze dne 2. prosince 1803.

Nařízení ze dne 14. prosince 1866 odstranilo jejich nejepřiměřenější ustanovení a zákon ze dne 14. června 1868 poléze naprosto zrušil zákony o lichvě plativší.[1])

§. 1. Podstata smlouvy o úroky.

Všeob. zák. obč. jedná o úrocích téměř jen v (21.) kapitole hlavě II. „o zápůjčce“ — což v ohledu systematickém zajisté chvalovati nelze, poněvadž stává povinnosti, platiti úroky i u smluv nýchž, ba i mimo smlouvu.[2])

---

[1]) Rovněž zrušeny jsou v severoněmeckém spolku (zák. z dne 14. listopadu 1867), v Bavorsku (zák. ze dne 15. prosince 1867), ve Wirtembersku (roku 1849), v Badensku (Landrecht čl. 1907.), v několika kantonech Švýcarských, ve Velké Britanii, v Nizozemsku (r. 1857), v Belgii (r. 1865), ve Španělsku (r. 1856) a v Italii (čl. 1831. Cod. civ.). — V Dánsku (r. 1855), v Norvéžsku (r. 1857) a ve Švédsku (r. 1864) svoboda úroku uznána jest, vyjímaje jediné půjčky hypotekární. — Pouze ve Francii se zachoval až do nejnovější doby zákon o lichvě ze dne 3. září 1807, kterýžto volné vyměřování výšky úroků — na krátko dovolené — zase zrušil.

[2]) Systematicky patří nauka o úrocích do všeobecného dílu práva obligačního, kam ji také saský a curyšský ob. z. obč. a většinou

www.libtool.com.cn

Úrok (usura) jest oplata, která se (dle) obnosu jistiny a (délky času) za povolené anebo zadržené **užívání** nějaké kvantity **zastupitelných** věcí (kapitálu, caput, sors, Hauptstock) ve věcech **téhož** druhu vyměřuje.

Úroky jeví se tedy co platy z nájmu zastupitelného kapitálu, tudíž jako **právní jeho plody** (fructus civiles). Podstatně předpokládají:

1) **Hlavní** dluh, jehož předmětem jsou **zastupitelné** věci. Peníze ovšem jsou nejhlavnějším a nejdůležitějším, ač nikoliv výhradným předmětem dluhu, jenž zúročen býti může.

Od úroků se liší:

a) nedostatkem **hlavního dluhu**: **důchody** (reditus) a „úroky“, které stát vypláceti má, zaručiv je společnosti akciové;

b) **zastupitelností** (fungibilitou) předmětu: **plat z nájmu a pachtu**, t. j. oplata za užívání nezastupitelných, tedy takových věcí, jež in natura vraceti dlužno;[3])

c) nedostatkem **dlužního poměru**: tak zvané „úroky“, t. j. stálé a občasné platy, jež obchodní společnosti dle smlouvy nebo stanov z **fondu společenského společníkům** vypláceti mají;[4])

---

i novější návrhy obč. zákonníků zejmena **německý** (dráždanský) návrh (čl. 250—255.) položily. To'éž činí i systematické příruční knihy římského a pruského práva. — Srov. Dig. tit. de usuris et fruct. 22. I. Cod. 4., 32. — §§. 992—1000., 1033. až 1035. **rakouského** ob. zák. obč.; I. 11. §. 803.—852. **pruského** práva (Landrecht); čl. 1905.—1909. **francouzského** zákonníka občanského; čl. 1829.—1832. **italského zák. obč.**; §§. 673.—684. **saského** zák. obč. o úrocích jednají: **Savigny**, Syst. VI., §. 268. a násl.; **Slommsen** Beiträge zum Obligationenrecht III. str. 231. a násl.; **Unger**, Österreichische Vierteljahrschrift XIV. str. 117. a násl.; **Vangerov**, I. §§. 76.—79. III. §. 587.—588. — Z umluvených úroků jsou ovšem úroky ze **zápůjčky** nejdůležitější, a tím se dá vysvětliti, proč pruský, rakouský, francouzský a nejnověji též italský zák. obč. nauku o úrocích do kapitoly o **zápůjčce** vložil.

[3]) Z hospodářského hlediště jsou oba spůsoby stejné; že však právník oba jinak pojednává, zakládá se na tom, poněvadž obyčejně užívání věcí zastupitelných beze změny vlastnictví ani možné není, což se u věcí nezastupitelných má právě naopak.

[4]) Povahy pravých úroků tedy postrádají: 4%ní úroky z vkladů,

www.libtool.com.cn

d) posléze nedostatkem dlužního poměru i odvislostí od čistého výtěžku společenského: dividenda (podíl na výtěžku).

Protož ustanovení platících o úrocích na poplatky právě nenované, úrokům toliko na oko podobné, užiti nelze. To platí zláště o kratší lhůtě promlčení úroků (§. 1480.), o zápovědi rostku, jenž by kapitál převyšoval (§. 1335.) atd.

Nezbytná podmínka hlavního dluhu činí povinnost k placení ků povinností akcessorní. Z podstaty vedlejšího závazku ne, že obligace úroková bez přiměřeného hlavního dluhu po-tati nemůže; zajisté však — povstala-li — samostatně obstáti ati) může. Pomine-li tedy hlavní dluh, pominou i další úroky, oliv ale dluh úrokový jedenkráte vzešlý; ano i kdyby hlavní h promlčen byl, nemusí i dluh z úroků promlčen býti.[5])

Domněnky, že by stávalo hlavního požadavku, byly-li po delší u placeny úroky, právo rakouské nezná.

2) Předmět úroků musí s věcí hlavní býti téhož druhu (gleich-g). Dluhy peněžité nutno tedy spláceti druhem mincí kapitálu 999. ob. z. ob.).

Nebyla-li za užívání zastupitelných kapitálů jistá část věcí žných placena, nýbrž jiný cenný předmět (věc, konání) sluší týž ækvivalent úroční (vice usurarum) obdobně užíti právních anovení o úrocích (§§. 993., 996. a 1336. všeob. zák. obč.).[6])

Zvláštností dluhů peněžitých jest, že, obmeškal-li žník v čas platiti, tu a jen tu dle všeobecného předpisu práv-nastane mu povinnost, platiti v jisté míře úroky z prodlení rzugszinsen §. 1333. a dv. dekr. ze dne 18. ledna 1842 č. 592.) zvláštnost to, kterouž ospravedlňuje hospodářská zkušenost, že ové peníze povždy na obvyklé úroky ukládati lze.

3. Úroky počítati sluší dle velkosti kapitálu a časové délky o užívání. Poměr sumy, kterou za jistou dobu platiti jest,

---

které dle čl. 106. obch. zák. veřejným společníkům bez ohledu na výtěžek, anebo na ztrátu společnosti vypláceny býti mají.

[5]) Protivné ustanovení const. 26. pr. C. de usur. 4. 32. dle rakouského práva neplatí. Není ono pouze zdánlivou, nýbrž skutečnou anomalií.

[6]) Co byly sazby úroků zrušeny, nemá to, vyjímaje případ §. 1372. ob. z. obč., praktického významu. Jen „neškodlivé užívání" movité věci může více usurarum býti, nikoliv ale také plody věci; §§. 993. a 996. ob. z. obč. byly však zákonem z dne 14. června 1868 výslovně zrušeny. Ovšem se zakládá i §. 1372. hlavně na obavě lichvy. Srov. dv. dekr. ze dne 24. prosince 1816 č. 1305.

ku kapitálu nazýváme mírou úroků (Zinsfuss) a naznačujeme ji stotinami (procenty) kapitálu za rok.[7])

www.libool.com.cn

4) Výška úroků řídí se u právních jednání především vůlí stran. Tam, kde strany sice závazek úrokový ujednati zamýšlely, výšku míry úroků však neurčily, doplňuje zákon jich vůli předpisem úroků šesti ze sta ob rok (§. 2. zákona ze dne 14. června 1868). Zakládá-li se obligace úroková na jiném právním důvodě, zvláště na právním předpisu, platí rovněž šest ze sta za rok. (§. 2. cit. zák.)

§. 2. V čem zakládá se závazek úrokový?

Závazek, úroky platiti, předpokládá zvláštní důvod povinnosti. Týž může záležeti:

1) Vůbec v právním jednání, a sice zvláště: buď ve smlouvě (usuræ conventionales) anebo v posledním pořízení (usuræ testamentariæ). V případě prvním nazýváme úroky umluvenými, vymíněnými (bedungene Zinsen). O úrocích z posledního pořízení platí totéž, co o úrocích umluvených; netřeba tedy, o nich zvláště pojednávati.

2) V nesplnění jakéhosi závazku, pokud interesse věřitelovo v tom záleží, že se mu obyčejných (zákonných) úroků nedostalo. Sem náležejí hlavně úroky z prodlení a jiné, které pod č. 2. níže uvedeme.

3) V nedovoleném jednání (deliktu), pokud škoda, jíž někdo vzal, v tom záleží, že se mu obyčejných úroků nedostalo.

4) V zákoně, nebo lépe řečeno v poměru, s nímž všeobecní předpisové právní závazek úrokový spojují. — Z výroku soudcovského dle rakouského práva nikdy nevzniká povinnost úroky platiti.

V případě pod č. 1. uvedeném jsou úroky volná cena (úplatní Preis) za poskytnuté užívání kapitálu; v případech ostatních ale ækvivalent užívání kapitálů, někomu bezprávně zadrženého.

Proskoumejmež nyní bedlivěji jednotlivé případy:

Ad 1. Hlavní případ tvoří úroky umluvené, zejmena úroky ze zápůjček. Byl-li úrok bez určité míry vymíněn, platí šest ze sta ob rok. (§. 2. zák. ze dne 14. června 1868).

---

[7]) Srov Arndts §. 208. pozn. 1. Římané počítali úroky dle měsíčních procent; centesimæ usuræ značí tedy procento ob měsíc, tedy dvanácte procent ob rok.

Co do času placení (dospělosti) úroků jest úmluva rozhodná. Není-li ji, mají úroky spolu s kapitálem zaplaceny býti, a trvá li užívání jeho déle než rok, budtež ob rok a sice dekursivně spravovány. (§. 3. cit. zák.)

Závislost volných úroků na hlavním dluhu jeví se tím, že bez něho vzniknouti nemohou, a že tedy, pomine-li dluh, další placení úroků pomine. Ostatně však jest závazek z úroků jednou vzešlý naprosto samostatný. Stává tedy samostatné žaloby o placení úroků. Zejmena lze samostatně každou úrokovou částku, počínaje dnem dospělosti, a sice v kratší době tří let promlčeti. (§. 1480. ob. z. obč.)

§. 1427. ob. z. obč. vytknul domněnku, že, byl-li kapitál splacen, i úroky z něho zapraveny byly. Rovněž obsahuje §. 1429. další domněnku, že kdo se vykáže kvitancí, že úrok posléze dospělý zapravil, i předešlé platil. V obou případech dovoleno tedy věřiteli, by opak (neplacení) dokázal.

Ad 2. V těchto případech tvoří tak zvané zákonní úroky ekvivalent interesu věřitelova, že mu dlužník obligaci buď vůbec nesplnil, anebo splnil jenom nedokonale. Patrně jich stává jen tehdáte, když obligace na peněžité dluhy se vztahuje. Poněvadž ale, nebyla-li obligace vůbec splněna, věřitelovo interesse prokazatelně v tom záleží, že peněžité sumy nemohl tak užiti, aby z nich úroků (úroků) dávala, a právo se řídí zkušeností, že peníze každé pod zákonný (obyčejný) úrok ukládati lze; musí tedy v těchto případech soudci nalézti zákonné úroky, pravé to interesse věřitelovo.

Dle zásady tuto vytknuté nastává povinnost, zákonné úroky platiti (ex lege sta) platiti v případech následujících:

a) Prodléval-li dlužník, splatiti v čas dluh peněžitý (úroky z prodlení, Verzugs-, Saumsalszinsen). Arg §. 1333. ob. z. obč. a dv. dekr. ze dne 18. ledna 1842 č. 592. Dle toho nemusí tedy věřitel (proti pravidlu §§. 1295., 1331. a 1332. ob. z. obč.) ani existenci, ani výšku vzaté škody dokázati, a vzhledem na kategorické znění zákona jest tedy i dlužníkova námitka, že by byl věřitel peněžitou sumu pod úroky položiti *ne*mohl, nerozhodná. §§. 995. a 1333. Zvláštnost zákonního závazku, aby někdo úroky z prodlení platil, záleží tedy v tom, že zákon interesse, které věřiteli platiti dlužno, imperativně určuje.

Míru úroků z prodlení zákon ustanovil (§. 1333.).

Výška jejich obnášela dle §. 995. ob. z. obč. dříve pravidelně čtyry ze sta, až zákonem ze dne 14. června 1868 všude na šest ze sta zvýšena byla.

www.knihovna.cz

Poněvadž úrok z prodlení představuje ækvivalent interessu věřitelova, že mu užívání pohledávky bezprávně zadrženo bylo, přísluší mu úrok ten; tenkráte, když žádných úroků vymíněno nebylo. Právě proto může věřitel, obnášejí-li umluvené úroky méně nežli zákonní úroky z prodlení, dnem prodlení počínaje rozdíl (differenci, přebytek) co úroky z prodlení vymáhati.

B) Zásada placení tak zvaných zákonných úroků neplatí však jen tehdá, bylo-li s placením prodléváno, nýbrž kdykoliv interesse, které věřiteli dáno býti má, v tom záleží, že se mu obyčejných úroků nedostalo. Jedná se tu hlavně, jako při úrocích z prodlení o náhradu škody, aby totiž hlavní dluh rozmnožen byl o částku interesse, které věřitel na splnění jistého závazku má. Zvláštnost případu toho nezakládá se tedy — jak se pravidelně, ač mylně za to má — v zákonném ustanovení závazku úrokového, který samo sebou jako u prodlení z všeobecných zásad plyne, nýbrž právě pouze v tom, že — poněvadž se o peněžitou sumu jedná — zákonná (obyčejná) míra úroků měřítkem (cynosurou) interresse jest.[8])

Případy, kteréž obyčejně co zákonní obligace uváděny bývají jsou:

a) Kupec věci, která nebyla na dluh (úvěr) prodána, jest povinen, od odevzdání jejího z nezaplacené kupní ceny úroky platiti.[9]) Totéž platí dle dv. dekr. ze dne 4. března 1837 č. 188. i tehdá, když v případě expropriace náhrada nebyla splacena ihned při odejmutí držby a užívání pozemku.

b) Jiné případy obsahují §§. 1012., 1014., 1036—1038. a 1042. ob. z. obč. a čl. 93. a 290. obch. zák.; pak §§ 228., 235., 282., 1009., 1190. ob. z. obč. a čl. 95. obch. zák.; konečně

---

[8]) Mluví-li zejmena příruční knihy římského práva (sr. Puchta §. 227., ano i Windscheid §. 259.) ve všech případech, jež níže uvedeme šmahem a bez rozdílu o zákonním závazku úročním, činí případy ty jaksi singularitami, a nauku tuto jen zatemňují.

[9]) Zajisté mylně Unger a. O. str. 120. popírá, že rakouské právo povinnost úroční neustanovuje.

jest povinen úroky platiti ten, kdo cizích peněz proti závazku ve svůj prospěch užije. (§. 1009. ob. z. obč.)

Ad 3. Povinnost placení úroků může dále, nehledě na stávající poměr obligační povstati jednáním o sobě nedovoleným (deliktem). Hlavní případ jest, přivlastnil-li sobě někdo bezprávně sumu peněžitou. (§§. 335. a 338. ob. z. obč.)

Ad 4. Konečně se může obligace úroková jedině zakládati na právním ustanovení. Sem náležejí dle římského práva, nehledíme-li na výsady eráru, piarum causarum a nezletilých osob, které se prodlením (mora) ex re vysvětliti dají, tak zvané úroky processuální a judikátní; neb obé úroky vznikají z ustanovení zákona, moram nepředpokládajíce.

Obecné právo rakouské nezná takové povinnosti. Ovšem ale ustanovují čl. 290. a 291. obch. z. povinnost k placení úroků. Obchodník totiž může sobě ze zápůjček a jiných nákladů dnem placení počínaje zákonné úroky počítati; rovněž při běžném účtu s jiným kupcem z přebytku (salda) dnem uzavřeného účtu.

Tak zvané zákonné úroky jsou sice rovněž jako vymíněné přírůstkem (accessorium) hlavního dluhu. Naproti tomu však jest obligace úroková jedenkráte vzešlá právě tak samostatná, jako když se o umluvenou povinnost úrokovou jedná.

Proto lze o zaplacení tak zvaných zákonných úroků, zejmena úroků z prodlení zvláštní žalobu podati, a sice možno podati žalobu tu i dokud hlavního dluhu stává, i když byl již pominul, a vymáhati placení, resp. doplacení tak zvaných úroků zákonných samostatnou žalobou.

§. 3. Obmezení obligace úrokové.

Výšku míry úroků, která jako cena každého zboží nestálostem obchodu podrobena jest, snažilo se zákonodárství, opírajíc se buď o domnělý prospěch produkce, buď o nemístné ohledy slušnosti a mravnosti, pevnými sazbami úroků ustáliti. Zejmena stávalo v Rakousku dle patentu ze dne 2. prosince 1803 a dle §u 993. obč. z. obč. vzhledem na závazky úrokové následujících obmezení, jež se nejen zápůjček týkala, nýbrž na smlouvy všeho druhu vztahovala:

a) U vymíněných úroků neměla pravidelně míra úroků, bylo-li něco v podzástavu dáno, pět ze sta, a nebyla-li zástava dána, šest ze sta za rok přesáhati. (§. 994. ob. z. obč.)

b) Anatocismus, to jest vybírání úroku z úroků bylo za-

kázáno, a jen tenkráte, neplatil-li dlužník po dvě leta, nebo déle úroků, směl je věřitel ku kapitálu přiraziti, nebo za nový kapitál uložiti a tedy zúročiti. (§. 998.)

c) Věřitel směl sobě na nejvýše (nejdéle) na půl leta napřed úroky odraziti, nebo vymíniti; úroky nad to odražené, nebo zaplacené, měly dnem odražení počínaje, od kapitálu odečteny býti. (§. 997.)

Nadzmíněná obmezení závazku úrokového zákon ze dne 14. června 1868 §. 6. úplně zrušil a zůstavil prostě stranám na vůli, kterak se o výšce úroků a jejich srážce umluví.

Obmezení závazku úrokového, která ještě nyní platí, jsou pouze následující.

1. Úroky z úroků lze jen v následujících případech žádati:

a) Byly-li výslovně vymíněny.

b) Byla-li o dospělé úroky žaloba podána, ze dne dodání žaloby.

Ustanovení těchto zajisté také ohledně úroků z prodlení užiti lze. I tu jest umluvení se stran o výšce úroku z úroků rozhodné, a pakli se o ni nesmluvily, platí zákonné úroky, totiž šest ze sta. Sr. §. 3. lit. *a*) a *b*) cit. zák.

Třetí případ uvádí obchodní zákonník v čl. 291. a sice:

c) Zaveden-li mezi dvěma obchodníky běžný účet (contocurrent), jest ten, kterému z účtování nějaký přebytek vyplynul, oprávněn, z celé sumy, byť i v ní již úroky obsaženy byly, z dne, kdy spolu účtovali, úroků žádati.

Ostatně zákaz anatocismu dosud mlčky v platnosti zachován jest.

2) Suma dlužných úroků nesmí přesahati hlavní dluh; lhostejno jest, jedná-li se o vymíněné, testamentární nebo zákonné úroky (tu zejmena o úroky z prodlení). Teprvé dnem, kdy žaloba podána byla, nastane opět povinnost úroky platiti (§. 1335.). I na úroky rozsudkem přiřčené vztahuje se zápověď §u 1335. Také spořitelny mohou užíti výhody §. 1335.

Rovněž se týká zápověď §. 1335. úroků z dlužních úpisů státních na určité jmeno znějících s tím toliko rozdílem, že netřeba žalovati, aby povinnost placení úroků zase nastala, nýbrž že pouhé žádání úroků stačí. (Dv. dekr. ze dne 20. srpna 1817 č. 1364.) Naproti tomu nevztahuje se zákaz §u 1335. nikterak na úroky, jež na kupony platiti dlužno z obligací na majitele zně-

www.libtool.com.cn

cích. (Dv. dekr. ze dne 29. května 1845 č. 890.[10]) — Rovněž eplatí zápověď, že úroky nad dlužný kapitál vzrůsti nesmějí, jednáních obchodních. (Čl. 293. obch. zák.)

Nynější rakouské zákonodárství zná pouze tato obmezení ávazku úrokového. Zejmena jest určení výšky úroků u právních ednání všeho druhu — ne pouze snad u zápůjček a pohledávek věřených — úplně vůli stran zůstaveno. Rovněž se mohou strany způsobu placení úroků jak jim libo umlouvati. Zejmena mohou roky napřed beze všeho obmezení při vyplacení kapitálu sraženy ýti, a věřitel smí sobě beze všeho obmezení vymíniti, by napřed laceny byly. (§. 4. zák. ze dne 14. června 1868.)

Nebylo-li o tom ničeho umluveno, mají úroky při oplacení apitálu a byla-li smlouva na více let učiněna, ob rok potomně laceny býti. (§. 4. cit. zák.)

---

obývání peněz dlužních na rukojmích skrze ležení, lání a vyvolání.

Píše **V. Brandl.**

(Dokončení.)

Pravili jsme, že žádný rukojmě nálezem soudu k ležení docen býti nemohl, nýbrž že závazek k ležení záležel na věrnosti va rytířského a na cti muže; kdo tedy slovu svému nedostál, vážován v příčině té za nectného a prostředek, kterým ku plnění bu svého připraven býti mohl, bylo tak zvané

L á n í.

Ač v obyčejném běhu života žádný se nesměl odvážiti, urážím slovem cti rytířské se dotknouti, přece bylo věřiteli volno, kejmě ostrými slovy veřejně haniti, když slibu svého neplně a vu svému nedostoje do ležení jíti nechtěl; byl-li list hlavní s rukojmí učiněn, mohl věřitel totéž činiti dlužníkovi.[39]) Tohoto

---

[9]) Ostatně jest — nehledě ani na min. nař. ze dne 16. ledna 1860 č. 21., které promlčecí lhůtu úroků z dlužních úpisů státních na šest let obmezilo — praktický význam §u 1335. praskrovný.

[39]) „Jestli že by kdo z peněz upomínaje a jistci, kdyby rukojmí neměl, lál . . .“ Zříz. čes. 1564 f. 118.

lání se každý své cti dbalý varoval a dopouštěl se ho jen v případě tom, když na žádný spůsob peněz si opatřiti nemohl, aby věřitele spokojil.[40])

www.libtool.com.cn

Lání záleželo v tom, že věřitel vydal tak zvaný lací list, kterýž pak, v kolika opisech se mu zdálo, na pranýřech měst a městeček přibiti dal. Pro zajímavost těchto lacích listů v příčině kulturní historie a pro snadnější porozumění toho, v čem neobyčejné neb nepořádné lání záleželo, klademe zde výpis takového lacího listu podlé kap. 173. Kn. Tov.: „Já Jan z Hajan velebným, dóstojným (kněžím),[41]) urozeným pánuom, statečným rytířuom, urozeným vládykám, múdrým a opatrným měšťanuom měst a městeček, robotným sedlákuom, kurvám, lotruom, biřičuom, katuom i všemu stvoření, kteréž na tomto světě jest, žaluji na urozeného vládyku N. z N. na toho zvyjebaného nestydatého lháře o peníze, kdež jest mi rukojmě v listu hlavním, kterýž mám s sedmi pečetmi visutými, vedle jiných pánuov a dobrých lidí za urozeného pána pana N. z N. za tisíc zlatých. Kdež jsem jeho napomínal, aby mi slibuom svým dosti učinil a pečeť svú ode mne vyvadil a mně plátce byl, kdež toho všeho zanedbal jest a až podnes učiniti zanedbává. A protož Vašich Milostí prosím i každého zvlášť vedlé řádu a stavu jeho a Vašim Milostem oznamuji, aby jste se před takovým zvyjebeným nestydatým lhářem o peníze uměli vystříhati a jemu aby jste nevěřili, aby Vašemi Milostmi[42]) též nelhal a o statek Vašich Milostí též nepřipravoval, jako mne připravuje a mnú lže. A poněvadž mnú tak lže, nevěřím, než že se jest z své mateře třetí den vylhal prv, než se naroditi měl. A protož jeho teď tak napomínám, aby mi slibuom svým dosti učinil a jestli kto dobrý s ním znám, uměj se před takovým zvyjebavým nestydatým lhářem o peníze vystříhati. A sejme-li kto tento list, bude též zvyjebaný nestydatý lhář o peníze jako on, jestli-že jemu ho nedodá. Dán atd.“

---

[40]) Tak píše r. 1596 Karel z Žerot. paní Kateřině z Kunstát o lání: „přehlídal jsem rukojmě všecky a žádného mezi nimi nenalezl, který by tak nevážný a na poctivost svou zapomenutý byl, ježto by takové hanby na se dopustil.

[41]) Kladení kněží na prvním místě dokazuje, že lací listy jsou u nás velmi starožitny; neb již v 14tém století byl stav panský prvním v zemi.

[42]) I tento instrumentál ve spojení se slovesem „lháti“ jest důkazem pro starožitnost lacích listů.

www.ibtool.com.cn

Poslední odstavec v lacím listu dokládal se pro to, aby žádný buď ze svévole buď z přízně k haněnému rukojmí jej nestrhal, obávaje se, že tím cti pozbude, jako rukojmě sám. Co za význam mají slova knihy Drnovské str. 77.: „a máš takové listy propáliti, dirky dvě nebo tři“ nesnadno nám vysvětliti; snad se mělo tímto symbolickým výkonem naznačiti, že rukojmě hoden jest trestu téhož, jako falšovatel listu, který i s listy, jež zfalšoval, spálen býval; [43]) aneb mělo to propálení listu býti znamením ignominiæ na spůsob vypálení cejchu, kterémuž nevěrníci podrobeni byli.

Rozumí se samo sebou, že, když již doba rytířská připouštěla, aby šlechtickému člověkovi se lálo, k tomu se přihlíželo, aby přísně byla zachována forma ta, kterou právo předpisovalo. Protož nemělo se v lacím listu žádné jiné hanlivé jmeno postaviti leč „lháře o peníze;“ kdo laje lhářství haněného vztahoval také na jiné poměry života, aneb rukojmě prostě nazval lhářem nedokládaje slova „o peníze“, aneb mu zrádců a jiných hanlivých jmen dával, ten lál neobyčejmě a byl pak rukojmí nápravou povinen. Ku př. nález r. 1579: „V té při mezi Václavem Herultem a Jindřichem Březnickým z Náchoda p. hejtman, páni a rytířstvo nalezli: poněvadž Jindřich neobyčejně listem lajícím Herultovi lál v témž listu dokládajíc „aby jemu o peníze ani o nic jiného věřeno nebylo a že se jest nad sebou zapomenul“ — povinen jest Jindřich Václava slovy dole psanými odprositi a pro takové jeho všetečné předsevzetí páni pana Jindřicha v svou kázeň bráti ráčí.“ Náprava: „Pane Václave Herulte milý, jakož jsem Vás listem lajícím na poctivosti Vaší zhančil a toho doložil, aby Vám o peníze ani o nic jiného věřino nebylo a že jste se nad sebou zapomenuli, i uznávám, že jsem Vám v tom ublížil a toho učiniti neměl; za to Vás prosím, že mi to odpustíte a já Vás mám za ctného, dobrého, zachovalého stavu rytířského člověka tak jako jiní páni a dobří lidé Vás mají.“

Kdo rukojmím lál dříve, nežli sumy v hlavním listě položené vypověděl, lál neobyčejně a nepořádně; nález r. 1566: „poněvadž

[43]) „Jestli že by kdo komu list falší nařekl a ta faleš naň uvedena byla, má spálen býti jako falešník.“ Zříz. čes. 1562 f. 189. — Jindřich Batelovský z Prostého pro falešné listy svůj konec vzal, tak že jsou mu najprv ty dva prsty utaty u pranýře, kterýmiž přísahu vedl na falešný list, kterýž sobě byl sám udělal na p. Jana z Lomnice a potom jest před městem i s těmi listy u šibenice spálen na prach.“ Kn. Drnov. str. 89.

jest Lacek Čandel Petrovi Bukuvkovi, nevypověděv jemu ani jiným rukojmím podlé listu hlavního znění sumy, listem na pranýři nepořádně a hanlivě lál, že jest toho učiniti neměl a povinen jest to Petrovi slovy dolepsanými napraviti . . .

Lání tedy musela vždy předcházeti výpověď dluhu a napomenutí do ležení; nevlehl-li rukojmě ve 14ti dnech, pak mu mohlo býti láno;[44]) nález r. 1573: „poněvadž se nachází, že Pavel Prušák pořádně podlé zápisu svého Kunatu Kurovského jakožto rukojmě do ležení napomínal a on po takovém napomínání nevlehl a v tom Prušák prvé, nežli ta suma u hospodáře se položila, pořádně lál, že Pavel Prušák tomu odpovídati nemá."

Kdo po napomenutí do ležení s rukojmím nějak se smluvil a přes to smluvení pak lál, lál nepořádně; nález r. 1555: „poněvadž se to nachází, že jest p. Jindřich s p. Janem se na tom snesl a k tomu dovolil, aby on Jan jemu Jindřichovi na místě paní Maruše, sestry jeho, oddíl sumy její věnné s úroky i se škodami, což se jemu na oddíl jeho dáti dostalo, listem s rukojměmi ujistil a on se tak zachoval, a přes takové dovolení jemu Janovi neobyčejně lál, učiniti toho nemaje, povinen jest p. Jindřich p. Jana odprositi."

Když ten, komu láno bylo, povinnost svou vyplnil, pak byl ten, který lál, povinen listy lací všudy, kde je přibíjel, dáti smatí; nařízeno o tom r. 1522: „když by se událo a jeden druhému lál buď pro ležení, že by někdo nevjel, nebo pro dluhy, a ten, komuž se lálo, dosti tomu učinil, povinen jest ten, který lací listy na pranýřích přibíjeti rozkazoval, zase je rozkázati dolů smatí, kde by koli je přibíjeti rozkázal."

Jest snadně pochopitelno, že vášeň lidská věřitele svádělo, že často z formy a obsahu lacím listům od práva předepsaného vykračovali a slovy náramnými a přílišnými láli; protož dávány rozkazy proti takovému vykročení; tak nařízeno r. 1437: „aby ižádný pro neplnění peněz nehaněl neřádnými a vymyšlenými haněními, než jakož o peníze sluší; a ktož by jinak učinil, aby proto kázeň trpěl."[45])

---

[44]) „Pakli by kdo rukojmím svým prvé dvú nedělí po napomenutí lál, ten jim to bude povinen napraviti podlé uznání pánův soudu zemských." Zříz. mor. 1604 f. 86.

[45]) Arch. čes. II. 388.; srovn. V. 398.; zříz. čes. 1564 f. 118. Kázeň ta záležela v tom, že ten, který neřádně lál, tomu, komu

Kdykoli ten, kterému bylo láno, povinnost svou vyplnil, minula všecka hana s něho a byl ve společnosti zase úplně rehabilitován; nebylo tedy lání nikterak obyčejná nota infamiæ, nýbrž nářek, jehož následky ihned minuly, jakmile rukojmě neb dlužník povinnosti své dosti učinil; to jde ze zřízení zemského v Čechách r. 1562 fol. 118.: „a když by jistec neb rukojmě zaplatili a tomu dosti učinili, tehdy jim na jich ctech to lání ke škodě býti nemá.“ Z toho názoru, že lání o peníze neujímá haněnému čest vůbec, vysvětluje se nález na odpros r. 1476: „Oldřiše Fifko, jakož jsem byl řekl, že by ty byl provolán v Soběslavi zjevně pod pranéřem pro faleš, slyšal jsem to od lidí; a poněvadž Jan Žába švagr tvuoj i také Soběslavští vyznávají, žeť jest láno pro neplnění peněz, jáť tomu věřím . . . a mám tě za dobrého člověka ctně zachovalého.“ [46])

Škaredá slova, kteráž listy lací obsahovaly, nebyla toho způsobu, že by lací list se byl hodil za prostředek, aby také paní ho byly užívaly k vymožení peněz na rukojmích. Mezi mnohými tisíci půhonů a nálezů v půhonných knihách moravských nenalezl jsem ani jednoho, kterým by dokázati se dalo, že také paní věřitelky rukojmím nebo jistci lály. Právem to ovšem ženským bráněno býti nemohlo; avšak přirozený stud ženského pohlaví a postavení jeho ve společnosti nesly to s sebou, že paní tohoto prostředku neužívaly. Poněvadž pak právo lání ženským, věřitelkám, zapovídati nemohlo, nelze také žádného ustanovení sněmovního ani soudního naleznouti, kterým by se lání ženských vylučovalo; avšak doklad, že mrav společenský sám ženskému pohlaví zabraňoval lání, nalezl jsem v listu, který učinil Karel z Žerotína r. 1596 paní Kateřině z Kunstatu, vdově po p. Brtnickém z Valdštejna: „jestli že by kdo vlehnouti, nebo oddílu svého položiti nechtěl, že by se Vašnosti jakožto pohlaví ženskému láti netrefilo.“

Bylo-li již ležení pro rozličné prostopášnosti, kterých ležáci se dopouštěli, zkázonosné pro veřejnou mravnost, pak zajisté byl

---

lál, odpor učiniti musel těmi slovy: „což sem lál a haněl tě z úmysla mimo řád a obyčej jináč než pro peníze sluší, toť sem na tě v hrdlo lhal.“ Arch. čes. V. 399.

[46]) Arch. čes. IV. 307., 308. Rovněž byl v řeckém právě dlužník, který lhůtu k placení nedodržel, považován za nectného jen potud, pokud nezaplatil; jakmile zaplatil, byl rehabilitován.

jí také obsah listů lacích velmi záhubným zvláště v dobách těch, když již původní naivnost názorů ze společnosti byla se vytratila. Pokud přirozená naivnost ve společnosti ohledů vyšší kultury neznala, nepotřebovala se urážeti na přílišnosti výrazů v lacích listech; jakmile však společnost nová pravidla obcování a slušnosti ve mluvení a jednání ustanovila, přestal obsah lacích listů býti naivním a stal se vzdělanější společnosti surovostí a sprostostí, jež z dob nevzdělaných jen mocí dávno zakořeněného zvyku se zachovala. Protož usnášeli se sněmové častokráte, aby z lání o peníze sešlo a jmenovitě r. 1574 ustanoveno, aby více láno nebylo; který jistec neb rukojmě dvě neděle po napomenutí by vlehnouti nechtěl, toho aby věřitel zemskému hejtmanu oznámil a ten aby jej zavázal, že před nejprvé příštím soudem zemským se postaví „a páni soudcové jestli že to najdou, že jest zoumyslně slibu svému dosti učiniti a vlehnouti aneb do ležení poslati nechtěl, aby takového každého podlé uznání trestali a na žádné prosby ani přímluvy aby jemu to prominuto nebylo; však nicméně aby přece slibu svému dosti učiniti povinen byl.“ [47]) Na místě lání ustanoveno tedy tímto snešením napomenutí hejtmana, kterým rukojmě neb jistec do ležení vyzýván býval. Avšak, poněvadž hejtman pak takovým napomínáním přílišně zaměstnáván byl, nařízeno sněmem r. 1583, aby již s napomínání skrze hejtmana sešlo a aby na jiný prostředek se pomýšlelo, kterým by lání nahraditi se dalo.[48]) Takový prostředek ale nalezen nebyl; neb ještě zřízení Mor. tištěné r. 1604 vyměřuje: „a ti rukojmě, jestliže by v těch dvú nedělích nevlehli, aneb se s věřiteli svými nesmluvili, tehdy je můž tak upomínati, jakž od starodávna o peníze napomínati obyčej byl,“ [49]) t. j. láním.

Hledíme-li k poměru lání k ležení, pak z toho jde, že každý, kdož k ležení se zavazoval, již tím implicite svolení své k tomu dával, aby haněn býti mohl, kdyby slib svůj nevyplnil. On tedy mlčky to připouštěl, aby pod jistou výminkou haněn byl a hanění pak také snášel. Stopu tohoto názoru a poměru spatřujeme posud v našem pořekadle: „ať jsem lhářem;“ okolnosti, za kterých tohoto přísloví se užívá a zvláště slovo „lhář“ bijí na lací list, v němž, jak svrchudotčeno, jiné hanlivé jmeno krom „lhář o peníze“ klásti se nesmělo.

Takových lacích listů užíváno také v Němcích pod jmenem

[47]) Sněm. pam. Kn. IV. 59.

„Scheltbrief“, jakož také naše slovo láti příbuzno jest gothickému lai-an, litevskému lo-ti (præs. ló-j-u = láji). Okolnost ta, že také staroslovanština má časoslovo lajati a že gothické slovo dulg (debitum) patrně pochází ze staroslovanského dlg, ukazuje na velikou příbuznost germanských a slovanských právních zřízení, ač tím nikterak v této příčině tvrditi nechceme, že lání od Gothův k Slovanům nebo od těchto k oněm přišlo.

Mimo ležení a lání bylo v době předtáborské užíváno ještě jednoho prostředku proti rukojmím slib neplnícím, kterýž v knize Tovačovské slove

Vyvolání rukojmí.

Chceme-li tomuto právnímu zvyku porozuměti, jest zapotřebí, abychom především vylíčili, kterak se vykonával. Když totiž rukojmě do ležení nešli a ani na lání nedbali, jal se věřitel je vyvolati. Šel totiž na dvůr nějakého ženatého hospodáře, vládyky nebo pána, a vejda do světnice, kde hospodář s rodinou i s čeledí obědval, vstoupil mezi obědem na lavici a oslovil hospodáře i čeleď jeho takto: „Pane N. milý! Na tvém dvoře, jakožto ctného pána a před túto dobrú družinú vyvolávám N. nešlechetného člověka, kterýž mi se zapsal listy svými, a na jistotu slibuov svých pečeť svú přivěsil a přiložil, kterúž mne a sliby svými o mé peníze připravil. Což jsem jej k ležení napomínal, lál a haněl, všeho se jest ostyděl jako hanebný pes a pečeti své ode mne vyvaditi nechce, při mně ji nechav a klenotu svého a předkuov svých oželel. Protož vyvolávám jej bez pečeti a klenotu rodičuov jeho jako nešlechetného člověka, aby jste vy, ty pane napřed a všecka tvá družina i jiní dobří lidé se jeho vystříhali a jemu nic nevěřili, aby vás sliby svými a pečetí svú nezradil jako mne. Na jeho pečeť nic nedbajte, neb k ní nepřisluší ani k ní práva má, než já jí mám v své moci jako zavedlú a zapomenutú od něho.“ Toto vyvolání opakoval věřitel na dvoře toho pána po čtyry neděle čili 28 dní každý den při obědě; sám však u toho stolu, kde pán a družina seděli, nic jísti ani píti, aniž ze dvora sjížděti měl. Když čtyry neděle uplynuly, dal si od hospodáře potvrditi vyvolání i to, co u něho protrávil. Pak se odebral na dvůr druhého hospodáře, kdež opět čtyry neděle tímtéž spůsobem vyvolával a po čtyřech nedělích šel na dvůr třetího hospodáře, kdež opět čtyry neděle vyvolání činil, dávaje sobě totéž potvrditi u druhého i třetího, což mu první byl ztvrdil. Když pak těch dvanácte neděl uplynulo, šel

věřitel před krále neb hejtmana a odveda potvrzení tří oněch hospodářů, žádal na králi neb hejtmanu, aby mu statek rukojmě byl přidělen. Král neb hejtman měl pak moc bez dalšího běhu soudního tomu věřiteli statek rukojemský přiděditi v tom, co jistina a škody věřitelovy obnášely. Ten pak, který tak vyvolán byl, pozbyl erbu svého, nemohl žádnému více svědčiti, poněvadž byl „zapomenutý slibu svého a pečeti své“ a stal se psancem, t. j. vyobcován byl ze společnosti lidí dobrých. Byla to tedy úplná nota infamiæ.

Spisovatel Kn. Tov. 1480 praví, že takové vyvolání od dávna již se nekoná a odvolává se ku zprávě starých pánův, že oni toho spomínali anoť ještě ve mládí svém to vídali; podlé toho můžeme souditi, že toto vyvolávání rukojmí asi na počátku 15ho století vyhynulo, ant p. Ctibor z Cimburka, který se okolo r. 1437 narodil, za mládí svého ho nepamatoval. A skutečně nese toto vyvolání na sobě patrný ráz starožitnosti. Co se týče především znění formuly vyvolevací, svědčí o stáří její výrazy: „všeho se jest ostyděl jako hanebný pes“ a pak výraz „družina“. Neb výraz „pes“ se vztahem na nešlechetné jednání lidské přichází jen v nejstarších památkách právnických ku př. „jsem-li ten pes ukradl, bóh daj, abych opsěl, jako ten pes“; [50]) — „to cała mówił, zelgalezm jako pes.“ [51]) I slovo družina ve smyslu čeleď i komonstva rodového nepřichází více na začátku 15ho století a náleží době mnohem starší; neb již v 14tém století na místě slova „družina“ užívalo se slova „rota“ z němčiny vzatého.

Rozdíl mezi láním a vyvoláním jest patrný; láním nepozbyl rukojmě cti, kdežto vyvolání jej učinilo bezectným a bezprávným, anoť byli mnozí, jak Kn. Tov. v kap. 176. praví, ze země vypovídáni, aniž se více do ní navrátiti mohli.[52]) Komu láno bylo, ten mohl čest napraviti plněním povinnosti, kdo vyvolán byl, nikdy více; věřitel po lání musel teprv rukojmě k soudu pohnati, po vyvolání učiněno přidědění hned na statek rukojmě bez dalšího běhu soudního. Lání se týkalo pouze osoby rukojmě, vyvolání mělo také následky pro rodinu, poněvadž takový rukojmě vyvolaný pozbyl erbu, poněvadž ho zneuctil tím, že pečeť, na kteréž erb ten vyryt byl, nevyvadil; pozbyv erbu byl také zbaven šlechtictví.

Uvažujeme-li bedlivěji tento starodávný obyčej vyvolání rukojmí, není lze odolati důmněnce, že v něm se zachovaly stopy prastarého spůsobu vymáhati jistiny na dlužníku a rukojmích, kterýžto spůsob opětně nám připomíná podobu našich právních zří-

k právním názorům a obyčejům jiných národů. Okolnost, že trojího vyvolání bylo zapotřebí, zpomíná nám na obyčej starořímský, vedlé kterého věřitel dlužníka po třikráte na trhu prováděl spoutaného a pokaždé dluh jeho vyvolávati kázal.[53]) Když dlužník po 60 dnech neplatil, měl starořímský věřitel právo jej buď zabiti buď do ciziny prodati;[54]) takový trest ovšem není při vyvolání rukojmí ustanoven, avšak vyříknuto jest tam, že takoví rukojmě bývali dříve cti zbaveni a ze země vypovídáni. Toto zbavení cti a tato výpověď ze země, byvše umírněnými tresty na sklonku trvání tohoto řízení právního, vedou nás na důmněnku, že v dřívější době ukládány bývaly přísnější tresty na dlužníky i rukojmě platiti nemohoucí a okolnost ta, že takoví lidé se stávali psanci, jest nám stopou, že v starší době dlužník i rukojmě neplatící stávali se porobenci, kteří do ciziny se prodávali. Tu především dokázati zapotřebí, že staré právo české užívalo vůbec poroby a vyhnanství co trestu na viníky; důkaz ten podán jest v tak zvaných dekretech Břetislavových, kdež se — ovšem o neřádných manželích — praví; nolo, ut secundum ritum nostræ terræ hujus rei violator in servitutem redigatur, sed potius redigatur in Ungariam et nequaquam liceat, ut in hanc terram redeat.“ [55]) Spatřujeme-li tedy, že ve vyvolávání rukojmí se klade trest vyhnanství a zbavení cti proto, že kdo na klenot rodičů svých (pečeť) hanu přivedl, lze jest v tom se domýšleti, že za starší doby takový neplátce vyvržen byl z rodu a dán v moc věřitelovu, který jej pak do ciziny prodati mohl. Že pak skutečně ze zemí českých porobci se vyváželi na prodej, toho důkazem jest list německého krále Ludvíka r. 906., kdež se praví: „Slavi vero, qui de Boemannis ... exeunt, si ... si mancipia vendere voluerint.“ [56]) Vidíme-li, že v pozdějších dobách dlužník osobní svobody zbaven býti mohl, pak lze jest z toho souditi, že v dobách starožitných tato ztráta osobní svobody spojena byla s úplným nevolnictvím. Krom dokladů svrchudotčených máme velmi zajímavý doklad takové osobní vazby v případě tom, když ten, kdo při ztratil a půhonem zatkyně pohnán byl, od toho, jenž při na něm získal, vězněn býti mohl: „a když to ohledání ve dsky vešlo, tehdy po šesti nedělích má jemu dán býti list od úřada pražského pod pečetí úředničí ke všem popravcóm, purkrabím i vladařóm, purgmistróm i rychtářóm, aby jemu jej jali a v ruce dali za pravého jistce zatkaného a otsúzeného pravým zemským právem a on má zaručiti králi i pražskému úřadu, že nemá jemu životu nic učiniti, ale chovati jej, ani tepla ani studena, ani syta.

ani lačna, až do své vuole nebo do smlúvy o své právo.“ [57]) Toto „ani syta ani lačna“ podobá se ustanovení leg. XII. tab.: „qui dum vinctum habetis libras farris in dies dato“ — anebo k ustanovení práva Lubeckého: „debitorem . . . modice pascendum . . . ita quod eundem arctare et vinculis constringere valeat, non vexando corpus aut ut egrediatur anima de corpore ipsius, dabitque ei panem et aquam, tam diu illum tenendo, donec secum componat et debitum persolvat aut remittatur;“ anebo k pravidlu Sachsenspiegel-u: „den sal he halden gelik sinem ingesinde mit spise unde mit arbeide, wil he ine spannen mit ener helden; dat mach he dun, anderes ne sal he ine nicht pinen.“ [58])

Nežli umění čtení a psaní nestalo se všeobecným, dělo se lání ovšem také oustně,[59]) kdežto vyvolání až do konce svého trvání oustním zůstalo. Možno, že původně české právo lání co prostředku, na nedbalé dlužníky a rukojmě působiti, neznalo a že užívalo po napomenutí k placení jen vyvolávání, poněvadž i v tom již hanění obsaženo jest; možné, že lání do našeho práva dostalo se z práva germanského, kteréž vyvolání rukojmí neužívalo. Když pak germanský obyčej lání k nám — ač stalo-li se to — přenešen byl, proměnilo vyvolání poněkud obsah svůj, přijavší k sobě výraz „o klinotu a erbu“ na mravy a názory rytířské narážející. Vedlé nového zřízení lacího zachoval se pak starší spůsob vyvolání, jen že ho užito pak co třetího prostředku donucovacího, když druhý, lání totiž, nespomohlo. Avšak neustavujeme se tuze na tomto výkladu, kladouce jej zde pouze co domněnku, již s nějakou hodnověrností důraznou ovšem za pravou dovoditi nelze.

Praktické případy.

O příslušnosti soudu ze smlouvy. — Může-li cestující měniti místo platební.

Žaluje-li pražský obchodník na venkovské zákazníky své, podává obyčejně žalobu svou u pražských soudů, zejmena u soudu obchodního. Základem toho nebývá výslovné usnešení obou smlouvajících se stran, že smlouvu vyplniti sluší v Praze, nýbrž obyčejné

uze poznámka na faktuře: „Ceny splatné jsou v Praze“ neb d. — Prokáže-li pak žalující, že žalovaný obdržel od něho ktury s takovou poznámkou a neprokáže-li žalovaný, že proti to poznámce se ohradil, nalezá soud obchodní, že vedlé §. 863. . zák. obč. žalovaný se zavázal, platiti v Praze, a že ho tedy lující právem pohání před soud pražský.

Kdykoli žalující příslušnost vyvozuje z faktury a žalovaný se oti příslušnosti soudu pražského vzpírá, nalezl jsem — aspoň velké části rozepří takto projednaných — jakýsi zápas mezi anama, aby odpůrce svého přinutily k přísaze o tom, že žalo- ný obdržel od žalujícího fakturu s poznámkou: „Ceny splatné ou v Praze.“

Obchodníci pražští mají nyní skoro vesměs na fakturách ých takovéto poznámky. Žalujícímu nezbývá obyčejně jiného ůkazu než přísaha rozhodovací, aby provedl, že žalovaný fakturu držel. Ukládá ji žalovanému nevratitelnou, ač přesvědčen bývá, žalovaného faktura došla, dokládaje, že nemůže věděti, zdali lovaný zaslanou mu fakturu obdržel. Žalovaný obdržev fakturu emůže přísahu vykonati a vraceje ji hledí vysouditi snad tím, žalující jsa u vykonávání přísah choulostivým a nemaje osob- ho přesvědčení o tom, že žalovaný zaslanou mu fakturu obdržel, ísahati nebude a tudíž příslušnost soudu pražského neprokáže. největší části případů vrací ale žalovaný přísahu tuto marně, b soud nalezá pravidelně přísahu nevratitelnou.

Žalovaný však může přece důkaz o faktuře uvaliti na žalu- ího a vrátiti přísahu nevratitelnou mu uloženou, pakli se totiž izná, že mu žalující s každou zásylkou fakturu zaslal a že ji ž obdržel a pakli jen popře, že na těchto fakturách byla do- ka: „Ceny splatné jsou v Praze“ neb pod. V takových pří- dnostech nalezá soud obchodní, aspoň v době novější, přísahu atitelnou.

Tento ráz mívají obyčejně pře o příslušnost.

Zvláštním jest však případ, jejž tuto sdílím a zajímavým již to, že o otázce záhadné nalezly všechny stolice soudní, při- vající se k náhledům různým.

Pražský obchodník Orel žaloval na moravského kupce Kafku pražského soudu obchodního o nedoplatek 315 zl. za zboží. žalobě praví Orel, že prodal Kafkovi zboží „za ceny dle faktury Praze splatné“ a žádá za položení roku k ústnímu líčení pře.

Obchodní soud přijal žalobu a položil rok.

www.ptpool.com.cn

Den před tímto rokem oznámil Kafka soudu písemně, že nesvoluje v líčení ústní a žádá za lhůtu 45denní k podání písemní odpovědi. Soud povolil tuto lhůtu.

23tý den po onom dni, kdy Kafkovi doručen byl výměr o této lhůtě, žádal Kafka za zavržení žaloby pro nepříslušnost soudu, dokládaje, že se nezavázal platiti v Praze, že neobdržel fakturu, v níž by mu předepsáno bylo v Praze zaplatiti, a že se smluvil se žalujícím o jiném místě k placení. „Několik dní na to," tak vypravuje Kafka ve své žádosti, „když mně byla doručena Orlova žaloba o 315 zl., přišel ke mně Straka, Orlův obchodní pocestný. Objednal jsem u něho za 50 zl. nového zboží a ukázal jsem mu žalobu. On připočítal k prožalovaným 315 zl. 50 zl. za zboží nové, načež jsem mu splatil 105 zl. a on mně pak přislíbil, že se žaloby sejde; smluvili jsme se zároveň, že přijedeme oba na příští trh do Brna, že se tam v hostinci „u Koruny" sejdeme a tam že mu zbytek 265 zl. zaplatím. Třeba bych se byl tedy dříve zavázal, platiti Orlovi v Praze, sešlo z toho touto smlouvou se Strakou učiněnou a mně nenáleží platiti v Praze, nýbrž v Brně.

Důkaz toho podán byl přísahou rozhodovací.

K této žádosti Kafkově položil soud rok, aby se jednalo o příslušnosti soudu pražského. Orel odpovídá, že Kafka pozdě učinil námitku nepříslušnosti, oznámiv soudu nepříslušnost teprv 23ho dne po doručení výměru o první lhůtě k odpovědi a sice, jak podací protokol dokazuje, teprv odpoledne; že lhůtu §. 40. ř. s. předepsanou k podání námitky nepříslušnosti nelze ani počítati od doručení výměru o první lhůtě k podání písemní odpovědi, nýbrž že ji čítati sluší od doručení žaloby a od tohoto doručení že uplynulo již více než tři měsíce. Dokazuje pak nevratitelnou přísahou rozhodovací, že žalovaný obdržel fakturu, v níž mu předepsáno bylo platiti v Praze a popírá, že se Straka s Kafkou smluvil, zaplatiti zbytek 265 zl. v Brně. Kdyby se však Straka byl s Kafkou takto smluvil, že tím Orel není vázán, poněvadž nedal Strakovi plnou moc, by dovolil Kafkovi, aby jinde zaplatil, než jak původně — fakturou totiž — bylo ujednáno, a že obchodní pocestný, nemaje takové plné moci, o své újmě nemůže platně měniti místa k placení určeného.

Proti tomu odvolával se Kafka k čl. 47. a 49. zák. obch., vedlé nichž obchodní pocestný již zřízením svým právo má k právním jednáním, jakéž provozování živnosti principálovy obyčejně s sebou přináší, aniž by k tomu potřeboval zvláštní plné moci.

www.libtool.com.cn

Smluvení se se zákazníkem principálovým o místě, kde se platiti má, zajisté jest jednání, jakéž živnost obchodní obyčejně s sebou přináší a jest tudíž obchodní pocestný k takové smlouvě zmocněn již zřízením svým a to tím spíše, když mu zákon výslovně dává právo, aby peníze vybíral a lhůt k placení povoloval. Že námitku nepříslušnosti soudu v čas oznámil, vyvozoval Kafka z §. 40. ř. s. a 903. ob. zák. obč. odvolávaje se zároveň k tomu, že teprv výměrem na jeho žádost vydaným, písemní jednání bylo zavedeno a že tudíž lhůtu k podání písemní odpovědi počítati sluší teprv ode dne, kdy mu doručen byl výměr o tom, že pře projednána bude písemně.

Obchodní soud pražský nalezl, že jest příslušným, vykoná-li žalující Orel vrácenou přísahu o tom, že jeho obchodní pocestný Straka neměl plné moci, aby smluvil se se žalovaným Kafkou o tom, že žalovaný dluh svůj zaplatí v Brně; nevykoná-li Orel tuto přísahu, jest pražský soud nepříslušným jen pod tou podmínkou, potvrdí-li žalovaný Kafka přísahou jemu vrácenou, že se smluvil se Strakou zaplatiti Orlovo pohledávání v Brně. Ukáže-li se vedlé toho, že pražský soud jest příslušným, vysoudil žalující náklady této vedlejší pře, jinak je nahraditi musí žalovanému.

V **důvodech** uznává soudce, že lhůtu k podání námitky nepříslušnosti počítati sluší dle náhledu žalovaného a že žalovaný nepříslušnost v čas namítal, učiniv to 23tého dne, poněvadž nerozhoduje, byla-li námitka tato v 23tý den k soudu podána před polednem neb po poledni; maje k odpovědi lhůtu 45 dní, mohl žalovaný po celý 23tý den žádost tuto podati, poněvadž vedlé práva našeho platí komputace civilní a nelze počítati lhut a momento ad momentum.

K faktuře, ku které Orel poukazuje, nelze hleděti; neb žalovaný Kafka popírá, že by byl takovou fakturu obdržel, a zakládá námitku nepříslušnosti na smlouvě učiněné s pocestným Strakou. Tímto pocestným mohlo místo k placení původně určené změněno býti, pakli pocestný k takové změně měl moc a právo; Orel praví však, že neměl pocestný takové plné moci a protož nalezeno na přísahu o tom, poněvadž ze zákona takové právo pocestného nevychází.

Zákonní plnomocenství pocestného vztahuje se totiž jen k takovým záležitostem obchodním a jednáním právním, jakéž provozování takové živnosti obchodní aneb vykonávání takových záležitostí obyčejně s sebou přináší, a provozování živnosti ob-

chodní zajisté nepřináší s sebou obyčejně, aby měnilo se místo na kterém platiti sluší.

Z nálezu toho odvolal se žalovaný, dokládaje, že přísahu Orlovi nalezená zbytečnou jest, poněvadž právo pocestného k přeměnění místa, kde dlužník platiti má, vychází ze zákona a slov obyčejně vykládati nelze tak, jak učinila stolice první. Místo k placení měniti zahrnuje v sobě určování místa, kde platiti sluší; určování místa, kde dlužník platiti má, jest však při provozování živnosti obchodní zajisté obyčejné, zvláště u žalujícího Orla jest to věcí obyčejnou, neb on sám pravil, že obyčejně, ano vždy dlužníkovi místo určí, kde platiti má (fakturou totiž).

Vrchní soud zemský nalezl pak pouze na přísahu druhou žalovanému Kafkovi vrácenou, přisoudiv náklady tímž spůsobem jako stolice první.

Důvody nálezu toho byly:

Žalující přiznal se, že Straka byl jeho obchodním pocestným v době, kdy se vedlé námitek Kafkových státi měla změna v místě k placení určeném. Obchodní pocestný má však právo, platně měniti místo toto, aniž by k tomu potřeboval zvláštní plné moci; právo toto vychází ze zákona, zejmena z čl. 47. a 49. zák. obch., kdež prohlášen jest za zmocněna k výkonům mnohem důležitějším, na př. k vybírání peněz a povolování lhut bez zvláštního plnomocenství. Slovo „jmenovitě“, kterýmž počíná druhý odstavec čl. 49., jest demonstrativním a nikoli taxativním.

Nejvyšší dvůr soudní potvrdil pak k dovolání žalujícího nálezem ze dne 24. března 1870 č. 2562. nález stolice druhé z příčin stolicí touto přivedených.

Zároveň s touto při projednána byla před týmž soudem druhá žaloba Orlova na Kafku o 60 zl. a sice stručně.

Kafka namítal nepříslušnost soudu jako v při první dokládaje, že se smluvil s pocestným Strakou o novém místě k placení.

Obchodní soud nalezl v této druhé při přísahu, obdrží-li žalovaný fakturu s poznámkou: „Ceny zaplatiti sluší v Praze.“ Kdežto v rozepři první neuznal zákonní právo pocestného měniti místo k placení určené, uznává právo to v rozepři druhé, nenalézá však, že by tím, co se mezi Kafkou a Strakou stalo, změněno bylo místo k placení určené.

V tom, o čem se žalovaný Kafka s pocestným Strakou smluvil, nalézá obchodní soud pouze jakous výhodu pro žalovaného; tím dovolil Straka jménem svého principála Kafkovi, aby

www.libtool.com.cn

zaplatil dluh svůj mimo Prahu, v Brně o příštím trhu, nezrušil tím ale původní závazek Kafkův, platiti v Praze — ač bylo-li toho závazku —; uspořil mu pouze zasýlání peněz v Moravy do Prahy. Strakovi šlo o zaplacení, nikoli o určení nového místa, kde se platiti má. Žalovanému Kafkovi vzešlo tím pouze právo, nikoli ale též povinnost, platiti v Brně. Povinnost Kafkova, kde platiti má, zůstala nezměněna a to tím spíše, když Kafka nepoužil výhody jemu udělené a nezaplatil v Brně.

Kafka odvolal se z nálezu toho; vrchní soud zemský potvrdil ale nález stolice první. Tak byla tatáž úmluva, týmž soudem, téměř v téže době vyložena jednou, že zrušuje původní ustanovení o místě k placení určeném, po druhé, že ustanovení toto v platnosti ponechává.

V první při zdají se mně býti zajímavými ještě dva případy, kterých nechci mlčením pominouti.

K Orlově žalobě o 315 zl. byl položen rok dle §. 16. ř. s. k ústnímu líčení. Před rokem smluvil se Kafka s cestujícím Strakou, zaplativ mu část prožalovaného dluhu, že mu zbytek doplatí o příštím trhu v Brně (jenž měl býti asi čtyry neděle po roku k líčení položeném). Straka přislíbil pak Kafkovi, že za tou příčinou sejde s dalšího soudního vymahání prožalovaného pohledávání a proto se Kafka nedostavil před pražský obchodní soud k položenému roku a zaslal pouze žádost za odročení této pře. Žádost svou odůvodnil tím, o čem se byl se Strakou smluvil a na důkaz toho přiložil účet, na němž mu Straka potvrdil splátku, připočítav mu zároveň ze zbytku úroky až do příštího trhu v Brně vypočítané. Při roku odporoval Orel této žádosti a žádal za vydání nálezu pro nestání žalovaného. Zdejší soud zavrhl pak odročující žádost Kafkovu a vydal nález. Kafka podal na to ihned stížnost a zároveň žádost za navrácení ku právu předešlému. Než vrchní soud o stížnosti nalezl, vyjednávaly strany o navrácení k právu předešlému. Avšak než vyjednávání toto ku konci dospělo, vyšel nález druhé stolice o Kafkově stížnosti, kterým mu žádané odročení povoleno bylo. Za tou příčinou položil soud nový rok k ústnímu líčení ve věci hlavní a Kafka upustil pak od své žádosti za navrácení k právu předešlému, opřev se žádosti Orlově za přisouzení nákladů za jednání o navrácení k předešlému právu. Obchodní soud nalezl pak, že Kafka Orlovi tyto náklady nahraditi nemusí, poněvadž jednání o navrácení ku právu předešlému ná-

lezem druhé stolice stalo se bezpodstatným a minulo. Orel si na to stěžoval, avšak marně.

K novému roku položenému k ústnímu líčení ve věci hlavní nepřišel Kafka, poněvadž den před tím soudu oznámil, že nesvoluje v řízení ústní a žádal, aby mu byla povolena lhůta 45 dní k podání písemní odpovědi. Soud předložil žádost tuto při roku Orlovi; tento odporoval žádosti za lhůtu a poněvadž Kafka písemní odpověď k roku nepodal, žádal za povolení srotulování spisů ob contumaciam. Obchodní soud zavrhl tuto žádost Orlovu, poněvadž se strany o zvláštním spůsobu u projednání této pře neshody s tudíž při tuto vedlé zákona písemně projednaly, k tomu cíli však žalovanému žádanou lhůtu k odpovědi povoliti sluší. Orel si na to opět stěžoval, avšak opět marně.

Dr. Sobička.

O právní povaze rozhodovací přísahy. O zločinu podvodu spáchaném vykonáním křivé přísahy.

(Dokončení.)

V odvolací stížnosti, kterouž podal zasylatel jakožto soudem zřízený obhajce, uvedeno:

Celá přísaha rozpadává se v podstatě své všeobecné ve dva hlavní oddíly; obsahuje totiž v sobě skutky, jež konal škodující Bohuslav Bodrý a skutky vztahující se k činům, jimiž prokázati se má, že Barbora Slabcová plnomocenství vydala svému manželi Václavu Slabcovi k jistým výkonům.

V civilní při bylo prokázati:

1) že Bohuslav Bodrý jisté skutky konal, totiž platy;
2) že Barbora Slabcová splnomocnila Václava Slabce ku přijímání peněz trhových z rukou manželův Bohuslava a Aloisie Bodrých.

V našem řádu civilním ve shodě se zákony práv soukromých s týkajícími jest vysloveno a jistě bez odporu pravidlo, že když v hlavě se jedná o nabývání práv pod výminkou tou, že jisté plnění stalo, nutně prokázáno býti musí, že plnění se stalo do dne, v němž žaloba soudu civilnímu předložena byla.

Den podání žaloby jest hlavním středem, z něhož vychází jednání a rozhodnutí, hlavním základem, bez něhož všecko, což prokázáno

jistoty požívá. Manželé Bohuslav a Aloisia Bodří žalobu na manžele Slabcovy podali dne 16. dubna 1868; v civilní při náleželo v uvážiti, zdaliž

1). Bohuslav Bodrý platy do dne 16. dubna 1868 konal;

2) zdaliž Barbora Slabcová do dne 16. dubna 1868 něco předsevzala, z čehož by vycházelo, že muži svému dotčené plnomocenství vydala.

Jen tyto skutky se zřetelem ku dni 16. dubna 1868 jsou předětem důkazu v civilním jednání a tudíž i předmětem přísahy v trestním jednání a vyšetřování mělo od tohoto dne vycházeti; tak se však estalo, nýbrž za den rozhodný vzal se den 19. března 1869, totiž den, terýž byl určen k vykonání přísahy u c. k. okresního soudu v N.

Touto principielní rozdílností změnil se předmět důkazu a c. k. rajský soud v Chrudimi vyšetřoval, zdaliž

1) Bohuslav Bodrý do dne 19. března 1869 skutky uvedené konal;

2) zdaliž Barbora Slabcová uvedené činy do dne 19. března 1869 vykonala.

Doba ze dne 16. dubna 1868 do dne 19. března 1869 nebyla civilním řízení předmětem úvahy, nebyla tudíž ani předmětem důkazu nemůže býti ani předmětem přísahy in objecto a in subjecto.

Co se po dni 16. dubna 1868 stalo, může býti předmětem nové aloby, ale nikdy nemůže býti předmětem přísahy, o níž se mluví rozhodnutí ze dne 15. července 1868; dne 15. července 1868 nemohl c. k. okresní soud v N. ani věděti, kdy manželé Slabcovi ku řísaze se přihlásí a že dne 19. března 1869 prohlášení se stane, tudíž den 19. března 1869 nemůže býti stanoviskem, z něhož uvedené kutky se uvažují.

V celém trestním řízení nebyl proveden důkaz, že skutky pod 1) uvedené staly se do dne 16. dubna 1868 a že skutky pod 2) uvedené o toho dne se udály, tudíž opak toho, což manžele Slabcovi přísahou otvrditi chtěli, prokázán není, a již proto odpadá vina obviněných.

Všeobecně podotýká se ještě, že žalovatelé Bodří manželé v žaobě ze dne 16. dubna 1868 uvádějí, že koupili usedlost č. p. 32.

J. za	4668	zl. 15	kr.
e knihovní dluhy obnášely	2370	„ 80¼	„
že hotově manželům Slabcovým vyplatili . . .	1200	„ 30¾	„
e zbývá pro Slabcovy manžele tudíž	1007	„ —	„
dežto přece zbývá	1097	„ 4	„
ro manžele Slabcovy; chyba ta učiněna i v trhové mlouvě, tudíž obdrželi manželé Slabcovi o . . .	97	„ 4	„

www.libtool.com.cn

méně, než obdrženi měli, a jest patrno, že manželé Slabcovi ku své škodě chyby té nespatřili, že i dobrý počtář Bohuslav Bodrý ji přehlédl, že i advokátové obou stran té chyby v civilním řízení nepozorovali, aniž c. kr. okresní soud v N. při civilním řízení; teprv c. kr krajský soud v Chrudimi při závěrečném líčení na chybu tu upozornil

Pro trestní případ jest skutek ten velmi důležit; neboť zřejmo z něho, že Bohuslav Bodrý objektivně křivou přísahu by byl i tehdy vykonal, když by byl vykonal přísahu vrácenou; dle přísahy zajisté zaplatili manželé Bodří manželům Slabcovým celou trhovou cenu, avšak v skutečnosti jsou manželé Bodří povinni, jim 97 zl. 4 kr. doplatiti.

Ze skutku toho vychází i, že manželé Slabcovi nemohou se považovati za ziskuchtivé, jinak by omyl ten sami byli vyhledali.

Ku všeobecné úvaze té se připomíná, že manželé Bodří v žalobě civilní uvádějí, že rozličným osobám 64 zl. 7 kr. zaplatili, aniž by udali komu a z kterého důvodu právního, a při líčení udal Bohuslav Bodrý, že měl v kalendáři z roku 1866 napsáno, komu platil rozličné částky, jichž suma činila 64 zl. 7 kr. uvedených, ale že kalendář ten ztratil, a že tudíž nemůže udati, komu platil a v jakých částkách, tudíž vůbec udání to nedostačuje, aby dle §. 269. *b*) *c*) *e*) *f*) a 270. tr. ř. za prokázané se považovalo, že rozličné částky za manžele Slabcovy zaplatil, a že ty částky 64 zl. 7 kr. obnášejí; mohlť Bohuslav Bodrý i zde se mýliti; o skutku tom pro neurčitost jeho v civilním jednání přísaha ani připustit se neměla.

Výslovným přiznáním manželův Bodrých dokázáno jest, že manželům Slabcovým nedoplatili . . . . . 97 zl. 4 kr.
a dokázáno není, že za ně uvedených . . . . . 64 „ 7 „
zaplatili, tudíž . . . . . 161 zl. 11 kr.
obnáší suma, kterouž i na základě trestního rozsudku, z něhož si stěžují, právo mají manželé Slabcovi, žádati, a z toho vyplývá, že, aby nedoplatek skutečný se vypočítal, odčísti náleží od 390 zl. 161 zl. 11 kr. a křivá přísaha nemůže se vztahovati na polovici ze 390 zl., nýbrž toliko na polovici ze 228 zl. 89 kr., tudíž jen na 114 zl. $44^1/_2$ kr.

Nevyvratně a nepochybně není dokázáno, že manželé Slabcovi poukázali manžele Bodré, by tito za ně vyplatili jisté části, a Bohuslav Bodrý výslovně se vyznal, že teprv, když manželé Slabcovi k přísaze přihlásiti se měli, platy konal, aby mohl vrácenou přísahu vykonati.

Zákon trestní slovem „k přísaze“ se přihlásiti rozumí jistě jen *přísahu*, kteráž neodporuje zákonům a logice, a kdyby kdo přihlásil se

přísaze o tom, že kruh jest čtvercem, nemohl by tím křivou při
hu spáchati.

Přísaha nemá obsahovati v sobě nic jiného než skutky (facta);
má tedy pojímati v sobě úsudky ze skutků odvozované. Avšak zde
ou slova „v jeho jmeně a v jmeně žalované" toliko právním úsudkem
vozeným z toho, že Barbora Slabcová řekla, že manželé Bodří mají
platit nedoplatek z trhové ceny jí připadající jejímu manželi, toliko,
tak řekla, může býti předmětem přísahy; soudci pak přisluší roz-
dnouti, zdaliž v tomto skutku plnomocenství ku přijetí peněz se
ahuje.

Přísaha dále nemá obsahovati skutky od obou stran přiznané,
nichž tudíž beze vší přísahy rozhodnouti se mohlo a mělo; zde však
ožena Václavu Slabcovi přísaha o tom, že neobdržel 300 zl., 30 zl.
60 zl., ač v civilním líčení výslovně se k tomu znal, že částky ty
držel, a toliko popřel, že obdržel ji i pro ženu svou.

Rovněž nemá se uložiti straně přísaha o protivě toho, co sama
ala, a přece zde má Slabec přisahati, že neobdržel 300 zl., 60 zl. a
zl., že poukaz neučinil, ač výslovně k tomu se znal atd.

4) Přísaha také nemá obsahovati skutky, kteréž přímo odporují
láním obou stran; zde Bohuslav Bodrý výslovně vytknul v žalobě
vilní i v líčení, že sám platy konal, a tudíž sám jen přísahu vyko-
ti může, a přece v přísaze psáno „že on i jeho manželka Aloisie
aty konali atd."

Jednotlivé části přísahy mezi sebou nesouvislé mají odděliti se
koli v jedno smísiti a dle toho odděliti sluší i účinky přísahy.

I toho zde nešetřeno; Bohuslav Bodrý na př., kterýž v trestním
ení k tomu se znal, že neobdržel poukazu, by dědicům Josefa Haly
zl. 80 kr. vyplatil, nemůže přísahu mu uloženou vykonati, byť by
statní odstavec přísahy mohl odpřisáhnouti.

Do přísahy nesluší směstnávati skutků, o nichž strana ví, se skutky,
ichž strana patrně dle vlastního udání neví, a věděti nemůže, o nichž
y přísahu, uloží-li se jí, vrátiti musí. Manželé Slabcovi mohli při-
ati pouze, že jim věřitelé řekli, že peněz jim náležících neobdrželi
manželův Bodrých, kdežto přisahati měli, že manželé Bodří neplatili.

Prameny možnosti vědění obou stran musí při přísaze vratitelné
i tytéž, aby přímý, naprostý odpor mezi přísahou jedné a mezi
sahou druhé strany vzešel; avšak zde, jak už vysvětleno, obě strany
je vědění z rozličných pramenů, a též jen z pouhého povídání o skut-
h od třetích osob, mohou čerpati.

Přísaha má býti dle našich zákonů určitá, a nikoliv dvoj- neb

www.libboo.com.cn

více smyslná, a více smyslnost to pouze zavinila, že v obžalovacím n lezu za vinu se dává Václavu Slabcovi, že on popírati chtěl přísahou že vůbec 300 zl., 60 zl. a 30 zl. obdržel; každý, kdož bedlivě dřív neprobéře civilní opisy, neví, co je v přísaze předmětem odporu, a c jím není, a každý musí býti toho mínění, že manželé Slabcovi popřel že Václav Slabec vůbec uvedené částky obdržel, a pak že nižádn poukaz nedali.

Přísaha takto nedostatečná není přísahou i ve smyslu zákon trestního, a dle §. 199. a) tr. z. tedy i křivá přísaha tam kde pří sahy není vzniknouti nemohla; jest to právě tak, jako když někdo k tomu se přiznává, že někoho zavraždil, avšak zavražděného nalézti nelze, nebo jako když někdo s mrtvým, o němž se domnívá, že je živ, nakládá s vražedlným úmyslem tak, že by ho, kdyby byl živ skutečně usmrtil.

I z faktických okolností vyšetřených vychází, že objektivní po vahy křivé přísahy tu není:

A) Co se týká oddílce přísahy na Josefa Kulhavého se vztahu jícího jest:

a) v součtu ze dne 19. června 1866 uvedeno: „Týkaje se úroků pro Josefa Kulhavého, takové neberou manželé Bodří na sebe, nýbrž zavázali se manželé Slabcovi, že úroky zaplají až do dnešního dne (id est. do dne 19. června 1866). Od 19. června 1866 bude zapra vovati p. Bodrý proti odražce a náhradě úroky do sv. Václava 1867."

V účtu ze dne 20. června 1866, psaném na účtu ze dne 19. června 1866, uvedeno: „úroky nahražené za Josefa Kulhavého až do svat. Václava 1867 7 zl. 66 kr. se srážejí."

Srovnává-li se toto udání v účtu se smlouvou trhovou, jest po divno, že manželé Slabcovi, kteří dne 19. června 1866 statek pro dali, nahražovati mají úroky jdoucí ode dne 19. června 1866 do sv. Václava 1867; pak v účtu ze dne 20. června 1866 není udáno, zdali uvedených 7 zl. 66 kr., kteréž si Bodrý sráží, jest, či bude — či bylo zaplaceno, proč se již sráží a na kterou dobu těch 7 zl. 66 kr. se vztahuje.

b) Bohuslav Bodrý praví v civilním řízení, že před podáním žaloby Kulhavému úroky 7 zl. 66 kr. zaplatil, nepraví ale za kterou dobu; naproti tomu v trestním řízení uvádí, že se s Kulhavým shodl, že mu hned dá kapitál, začež mu Kulhavý slevil 7 zl. 66 kr., a že teprv když manželé Slabcovi k přísaze se přihlásili, Kulhavému 7 zl. 66 kr. zaplatil, aby mohl přísahou potvrditi, že mu 7 zl. 66 kr. r. m. *vyplatil.*

Kulhavý popírá, že úroky 7 zl. 66 kr. Bodrému slevil; uvádí, že jen jeden zlatý r. m. mu slevil, a ani Kulhavý ani Bodrý nevědí, za kterou dobu těch 7 zl. 66 kr. zaplaceno bylo; určuje dobu výplaty 7 zl. 66 kr. asi na 4 leta po prodeji.

c) Kulhavý Slabcovým vydal cedulku, datovanou dne 18. června bez udání roku, v níž psáno, že úroků od Bodrého nedostal, a oba manželé Slabcovi uvádějí, že je o zaplacení úroků těch po prodeji statku bezpočtukráte upomínal.

Již z těchto udání sobě odporujících Bodrého a Kulhavého a z listin psaných Bodrým vychází, že na základě spousty omylů, pochybností, neurčitostí, odporů, nelze učiniti určité rozhodnutí, a uváží-li se, že rozhodný den, byl den podání civilní žaloby, není nižádných pochybností, že v civilním řízení stran 7 zl. 66 kr. žaloba civilní zavržena býti měla, poněvadž před žalobou splnění se nestalo a že v trestním řízení důkaz proveden, že žalovaní Slabcovi nebyli by křivě přísahali, kdyby vykonali přísahu o těch 7 zl. 66 kr., poněvadž skutečně Bodrý Kulhavému před podáním žaloby 7 zl. 66 kr. nevyplatil.

Poukazuje se opětně k tomu, že manželé Slabcovi v civilním řízení nepopřeli, že poukázali Bodrého, by za ně Kulhavému 7 zl. 66 kr. vyplatil, a přece v přísaze „poukaz" se zahrnuje.

B) Pokud se týká útrat za vklad, nelze z přísahy srozuměti, zdaliž poukaz *a*) plnění se činí předmětem průvodu, neb jen to neb ono, srovná-li se věta s dřívější větou, v níž, ač Slabcovi poukaz nepopřeli, též poukaz předmětem přísahy učiněn byl.

Matěj Nechvíle dle svého udání teprv po novém roce 1869 od Bodrého 6 zl. 53 kr. obdržel, tudíž nikoliv před podáním civilní žaloby před 16. dubnem 1868.

O vyplacení 3 zl. 60 kr. Václavu a Anně Hrdým mělo přece v přísaze se uvésti, kterému zástupci jich Bodrý 3 zl. 60 kr. vyplatil; opět z tohoto opomenutí vychází, jak neurovnalé, nejisté, pochybné úmluvy mezi Bodrými a mezi Slabcovými byly. V žalobě civilní výslovně uvádějí manželé Bodří, že 3 zl. 60 kr. před žalobou vyplatili.

Velehradský praví, že mu Bodří manželé vyplatili na srážku kapitálu 10 zl., ale nikoliv na útraty a úroky, naproti čemuž praví Bohuslav Bodrý, že Velehradskému jakožto poručníku dětí po manželích Hrdých vyplatil po podání žaloby za vklad jmenem útrat 3 zl. 60 kr., za úroky 6 zl. 40 kr., úhrnem 10 zl.

A přece vydal Velehradský cedulku, v níž přijetí 10 zl. potvrdil, sám praví, že na cedulku tu potvrzených 10 zl. neobdržel.

Slabcovi manželé praví, že Anně Hrdé těch 10 zl. za živobytí Václava a Anny Hrdých vyplatili.

www.libtool.com.cn

Nesrovnalost a pomíšenost poměrů mezi Slabcovými a mezi Bodrými je seznati možno i z toho, co se práva o placení 4 zl. 80 kr. Josefu Hálovi týče.

V civilní žalobě uvádějí manželé Bodří výslovně, že je Slabcovic poukázali, aby jim 4 zl. 80 kr. vyplatili.

V trestním líčení výslovně praví Bohuslav Bodrý, že manželé Slabcovi ho nepoukázali, aby Josefu Hálovi neb dědicům jeho zaplatil 4 zl. 80 kr., a přece bez poukazu tak učinil, přece — ač teprv v roce 1869 dávno po podání žaloby po Kaplanovi poslal Kateřině Hálové 4 zl. 80 kr., aniž byla chtěla; Kateřina Hálová vdova po Josefu Hálovi neví, proč a nač 4 zl. 80 kr. obdržela, a manželé Slabcovi vedou Václava Moravinku za svědka o tom, že Josefu Hálovi uvedenou část zaplatili.

V přísaze není udáno, komu Bodrý platil, aniž kdo zůstalost Josefa Hály zastupoval při placení, a ačkoliv manželé Slabcovi výslovně popřeli v civilním řízení, že poukaz o těchto 4 zl. 80 kr. dali, přece přísaha tak zní, jako v ostatních případech, v nichž manželé Slabcovi výslovně k poukazu se přiznali. Bohuslav Bodrý přísahu o 4 zl. 80 kr. vykonati nemohl, poněvadž poukazu neobdržel.

Bohuslav Bodrý se přiznává, že Slabec ho žádal, aby zaň daně v částce 9 zl. 89 kr. nedoplacené zaplatil, že za to nebude žádati náhradu za pojištné napřed zaplacené; ale Bodrý namítá, že tomuto návrhu nepřisvědčil; z toho aspoň zřejmo, že se o tom mluvilo, a možná že Slabec slova „no, vyrovnáme se“ za přivolení považoval, aspoň o těch 9 zl. 89 kr. není s právní jistotou nepravda udání Václava Slabce prokázána.

Každý z manželův Slabcových jen o skutcích jeho se týkajících přísahu vykonati mohl, a tudíž Václav Slabec jen o tom, že do dne 16. dubna 1868 své manželce neoznámil, že částky 300 zl., 30 zl. a 60 zl. obdržel pro ni, a Barbora Slabcová jen o tom skutku, o němž v trestním jednání svědkové Vávrová a Hrdý vedeni byli.

V civilním rozhodnutí strany Václava Slabce rozhodnouti se mělo, že zaplacení 150 zl., 15 zl. a 30 zl. se uznává, a že Václav Slabec povinen jest, vydati úpis k tomu účelu, by zaplacení to se na něm naznačilo: přísaha se jen na druhou polovici měla vztahovati.

§. 1238. ob. z. obč. podlé vědy a praxe právní nemá ten široký význam, jaký mu důvodové trestního rozsudku přikládají; značí pouze, že ku správě statku manželi zvláštního plnomocenství není třeba;

xe nepřipouští, aby manžel bez plnomocenství od manželky vyda-
o smír učinil, jímž manželka závazek na se přijímá. Má-li však
1238. ob. z. ob. význam, který jemu důvodové přikládají, neměla
nalézti přísaha o skutku, který i bez přísahy již jest prokázán.

Tím, že manželka Václava Slabce při stání dne 10. června 1868
šela, že Slabec obdržel 300 zl., 30 zl. a 60 zl. i pro ni, není zvrá
na okolnost, že jí do dne žaloby Slabec to neoznámil, a jí peníze
vyplatil.

Pátrá-li se po škodě, která vykonáním přísahy měla vzejíti, sluší
áiti, jaký by toho byl býval účinek, když by manželé Slabcovi přísahu
ředenou byli vykonali; potřebí zde rozděliti:

1) účinek stran 300, 30 a 60 zl., a

2) účinek stran ostatních částí.

Pokud se týká částek dříve uvedených, poukázáno již ve vše-
ecné části stížnosti k tomu, že škoda, kteráž vykonáním přísahy
těmto částkám se vztahující vzejíti mohla, jen 114 zl. $44^1/_2$ kr.
mohla obnášeti, a to teprv, když by se později okázalo, že ná-
ady té manželé Bodří na Václavu Slabcovi pro nedostatek jmění
nabyli.

Pokud se týče částek ostatních pod 2) uvedených, nebyli roz-
dnutím civilním manželé Bodří se svou žalobou na vždy odmrštěni,
brž jen na ten čas, a byli by toliko nuceni, novou žalobu podati,
oti níž by námitka rei judicatae s právním účinkem místa neměla,
ěvadž předmětem žaloby jsou plněni, kteráž na jistou dobu obme-
na nebyla. Manželé Bodří mohou dosíci účinku příznivého, pakli osoby
trestním líčení vyslechnuté za svědky povedou; jen o 4 zl. 80 kr.,
zl. 7 kr. a 7 zl. 66 kr. žaloba místa nemá, poněvadž manželé
dří práva neměli a nemají částky ty na manželích Slabcových žádati.

Kdyby byli manželé Bodří udání své o 4 zl. 80 kr., 64 zl. 7 kr.
7 zl. 66 kr. v trestním vyšetřování pronešené, učinili v civilním
nání, byly by náklady soudní se zdvihnonti musily, tudíž ani není
žná přičítati obviněným, že zavinili spůsobení nákladů civilní rozepře.

Lstivý úmysl shledávají důvody v podání žaloby Barbory Slabcové,
ak sluší uvážiti, že by Slabcová tímto podáním nic byla nezískala
dyby se dle její prosby žalobní bylo rozhodlo, poněvadž by byla
sela to, čeho by na manželích Bodrých žalobou touto byla vydobyla,
itelům vyplatit.

Věděla-li Slabcová, že její manžel i pro ni 300 zl., 30 zl. a
zl. přijal, uvrhlo by jednání Slabcové projevené podáním žaloby

uvedené temný stín na povahu její, avšak vědění to z pouhého svazku manželského a spolužití nelze s jistotou vyvozovati.

Obvinění ovšem velmi málo rozvahy dokázali tím, že přísahou potvrditi se nabídli, že pravda není, co při líčení výslovně za pravdu uznali; jak trestní líčení ukázalo, jsou velmi obmezení a na duchu slabí, přísaze velmi nejasné ani nerozuměli, a podobá se, že mysleli, že jen to přísahou potvrditi mají, což sami při líčení udali, nikoli opak toho.

V důvodech první stolice objevuje se myšlenka, že se křivou přísahou zločin podvodu spáchá, pakli se potvrdí něco, co pravdivé není; v našem zákoně nemá přísaha tohoto rázu výhradně náboženského; křivou přísahou páše se zločin, proti veřejné bezpečnosti, porušením veřejné důvěry, i této však nebezpečno není, pakli kdo přísahu v sobě nesrovnalou, sobě samé odporující, vykoná, zvláště když tak se děje z pouhého nerozumu, a z nedostatku rozvahy.

Druhá stolice potvrdila rozhodnutí první stolice z následovních

důvodův:

Především třeba podotknouti, že jest pro soudce trestního zcela nerozhodné, byla-li přě civilní správně líčena čili nic, a zdali okolnosti, kteréž v přísahu zahrnuty byly, v při rozhodnými jsou čili nic.

V právu trestním rozhoduje, zdali se obviněný nabídl následkem výroku v právní moc vešlého, přísahu vykonati, a zdali opak toho, co se odpřisáhnouti nabídl, jest dokázán. Obě tyto okolnosti jsou zde dotvrzeny.

Soudními spisy civilními jest dle §. 272. a 275. tr. řád., a přiznáním obviněných dle §. 264. tr. ř. dokázáno, že dne 9. února 1869 v při své s manželi Bodrými o vydání kvitance k přísaze se přihlásili, že pravda není, že Bohuslav a Aloisia Bodrá Václavu Slabcovi v jeho a ve jmeně jeho manželky Barbory 30 zl. a 300 zl. a na jeho poukázku ve více částkách 64 zl. 7 kr. vyplatil.

Přísežným udáním Aloisie Bodré a Bohuslava Bodrého, pak Antonie Vávrové a Václava Hrdého dokázáno jest dle §. 269. ř. tr. a Václav Slabec k tomu konečně sám se přiznal,[6]) že těchto 30 zl. a 300 zl. obdržel, jakož i dále souhlasnými výpovědmi prvních tří svědkův uvedených dokázáno jest, že Barbora Slabcova Bohuslava Bodrého výslovně k tomu zmocnila, by manželi Václavu Slabcovi také její podíl z trhové ceny vyplatil.

---

[6]) Václav Slabec vůbec ani při líčení civilním ani v trestním vyšetřování nepopíral, že 30 zl. a 300 zl. obdržel, a nemohl míti úmysl, přisaháním popírati to.

Již tím jest skutečná povaha zločinu podvodu v §. 197. a 199. tr. z. naznačeného a vina obou obviněných dokázána.

www.libtool.com.cn

K tomu přistupuje, že nejen Václav Slabec své věřitele bezprostředně na Bohuslava Bodrého odkázal, nýbrž i Barbora Slabcová o tom věděla. To vychází z přísežných výpovědí svědka Josefa Kulhavého, kterýž o zaplacení jemu učiněném výslovně s Barborou Slabcovou mluvil, a z výpovědí Matěje Nechvíle, kterýž přísežně potvrzuje, že ho oba manželé na Bohuslava Bodrého odkázali, že se Barbora Slabcová na Bohuslava Bodrého rozhorlila, a že svědku také spolu i úroky 6 zl. 53½ kr. ihned nevyplatil.

Dle toho museli tedy také manželé Václav a Barbora Slabcovi uznáni býti vinnými zločinem podvodu.

Není také žádné příčiny, aby se trest ještě zmírnil, a proto byl i v tomto směru rozsudek potvrzen.

Nález veleslavn. c. k. vrchn. soudu zemského ze dne 21. června 1870 č. 21150.

František Rohr.

Úvaha.

Ein Beitrag zur Geschichte der Inhaberpapiere in den Niederlanden. Von Dr. Felix Hecht, Docenten der Rechte in Heidelberg. Erlangen. Verlag von Ferdinand Enke. 1869. S. 171.

Spisovatel tohoto zajímavého spisu, který též nedávno v „Zeitschrift für badische Verwaltung und Verwaltungsrechtspflege“ (i ve zvláštním otisku) důkladně pracované pojednání o ručení správ železničních za poškození na těle a za usmrcení lidí uveřejnil, podává monografii v nadpisu uvedenou s velkou pílí a spůsobem o znalosti věci svědčícím dějepisný vývoj papírů majiteli znějících v Nizozemsku, v zemi, kde nejdříve znamenitosti a rozšíření před tím netušeného došly.

V Nizozemsku měly papíry majiteli svědčící — po nepatrných počátcích v šestnáctém století — již v sedmnáctém století úkol týž, jakého se jim v ostatních zemích teprv během tohoto století dostalo. Na počátku sedmnáctého věku totiž bylo tu již zhusta za příčinou půjček obecních: generalit, provincií, měst a korporací, velmi mnoho obligací majiteli svědčících anebo in bianco vydáváno. Nad ostatní společnosti, které již záhy toho pohodlného cirku-

lačního papíru užívaly, vynikala východní indická kompagnie, kter na vypůjčené miliony peněz skoro šmahem papíry majiteli znějíc emittovala. I není divu, že se již tehdá zákonodárství, právo oby čejové a literatura ujaly toho nového živlu obchodního, jenž ne dostižitelnou jednoduchostí svou a negaciabilitou velmi záhy tržišť ovládl. Zcela správně podotýká spisovatel, že papíry majiteli svědčíc tak velkého rozšíření i tím nabyly, že jimi obchodníkům lze byl vlastní své záležitosti pátravým zrakům obchodního světa a kon trole nepovolaných zakryti. Týž prospěch — byť i ne takou měro — poskytuje i směnka a jiné formální sliby peněžní; i netřeba se proto diviti, že směnka a toho druhu papíry v obchodním světě, ba v obecném životě jedinými téměř instrumenty jsou. Nechť toho advokáti a přátelé zajímavých a spletených případů právních želí; obchodník sobě radostí mne ruce.

Spisovatel dovozuje, proč bylo staletí třeba, než právníci opustili původní stanovisko práva římského: že podavatel dlužního úpisu opatřeného poznámkou, že majiteli zní, toliko co solutionis causa adjectus pokládán býti má, a proč přijali zásadu, která dlouho před tím v místních statutárních a obyčejových právech platnosti nabyla, že totiž majitel papíru má právo žalobní z vlastního práva. Na počátku šestnáctého století vládne ještě všeobecné náhled, že držiteli papíru majiteli svědčícího, nepřísluší samostatné právo žalovací; a není to pouze náhled právníků, romanistickými ideami zaujatých, nýbrž náhled světa obchodního.

Teprv asi v polovici šestnáctého století zjednala sobě v stanovách mnohých tržišť, zejmena tržiště Antwerpského, průchod zásada, že majitel papíru majiteli svědčícího má samostatné právo žalobní. Ostatní tržiště, zvlášť Amsterodámské, přijala týž náhled teprv později, asi počátkem sedmnáctého století. Spisovatel dokázal podrobně poznenáhlý sice, avšak rozhodný vliv, jejž Antwerpské zákonodárství na města Holandská, Zeelandská a Westfrieslandská mělo. Vystěhování se tisíců flanderských a brabantských průmyslníků a obchodníků do Holandu a Zeelandu na počátku sedmnáctého století, aby se libovolné vlády španělské sprostili a ji časem i zevně otřásli, působilo mocně na šíření se brabantského práva. Právnictví se arci po delší čas opíralo nové zásadě právní, hájíc ještě náhledu, že držitel papíru majiteli svědčícího pouze solutionis causa adjectus jest, nebo že převod papíru toho jest postupem (cessí); avšak již se jevil u mnohých právníků zárodek pravého náhledu, zejmena u Hugona Grotia, jenž zkrátka vyslovil, že na základě papíru ma-

jiteli svědčícího může žalovati každý, kdo listinu (v rukou) má, leč by usvědčen byl, že ji nabyl mala fide.

www.nbdm.com.cz

Konstatujíce posléze, že zmíněný spis k seznání dějepisného vývoje papírů majiteli znějících velmi značně přispívá, odporučujeme jej co nedůtklivěji přátelům historicko-právního bádání.

Prof. **Randa.**

Deník.

Z venkova zaslán nám tento přípis, který vřele odporučujeme pozornosti našich pp. čtenářů, přejíce sobě, aby úsudky své projevili o návrhu, který v přípise se podává.

Velectěná redakce!

Spolčování jest heslo naší doby; právníci ve všech odborech společenských působili a působí, by vyvinuly se a zmohutněly veškeré síly, a sous'ředily se v soulad neunavné činnosti ve prospěch vlasti a člověčenstva.

Toliko pro svou vědu právníci mocného prostředku spolčování výdatně nepoužili.

Co nám právníkům vadí, abychom i my se valněji scházeli, a o svých záležitostech se radili?

Nelze zapříti, že posud schůzím právníkův mnoho překážek se naskytá, zvlášť schůzím ze vzdálenějších krajin, kteréž se sídlem ku schůzi určeným spojeny nejsou dráhou železnou, pak, že nedostatek hmotných prostředkův vůbec mnohým neodstranitelnou závadou jest, pročež schůze právníkův v Čechách příliš valná by nebyla, byť kterékoliv místo se zvolilo.

Z příčin uvedených i z jiných důvodův všeobecně známých bylo by prospěšno, dříve schůze na menší obvody obmeziti, a vhodno by snad bylo, aby se vyvolily obvody c. k. krajských soudů.

Nechť několik právníků v každém místě, kde jest krajský soud, vyzve veškeré právníky v okrese jeho působení, zdaliž by se ku schůzi dostavili, a ujistí-li se aspoň počet 30 právníků, nechť pak se řiditelé schůzí zvláště o to zasadí, by c. k. vrchní soud neodepřel povolení svého úředníkům soudním, kteří by dvou- neb třídenní dovolené k cestě potřebí měli.

Schůze tyto mohly by se v nynějších poměrech v měsíci srpnu aneb září, pokud jaré studenstvo na prázdninách spolupůsobiti by mohlo, zařizovati, a dostačí — odbude-li se v každém kraji jedna schůze.

Byť i předmět rokování hned v prvním roce nezískal nám

oslavy neb zvláštního poučení, bude již tím valný prospěch dosažen, že vůbec snažliví právníci se sejdou, seznají, mínění svá, tužby svoje si projeví, a snad přátelství prospěšné vědě i vlasti uzavrou.

www.libtool.com.cn

Kdo nenabyl přesvědčení o tom ze skušenosti, že vroucí slovo šlechetného muže, mocné hlasy obětovného, přímého učence, vlídné podotknutí v zátiší oučinkujícího lidumila nezrušitelným svazkem zakotví se v duchu? A nic jiného-li nedosáhnem, než že shledáme a seznáme se v snaze, aby vědy v životě skutečném blahodatně se užívalo ve prospěch národa, osvěží se tím naše naděje a rozplamení se tužby naše k účinlivosti výdatnější.

Schůze k tomu podnět zavdají, že právníci práce své si rozdělí, pomůcky rychleji si zaopatří, a že veškeré síly se použijí v jistém odboru snad posud zanedbaném.

Seznámení s muži stejného snažení jest i duševním lékem, mocně působícím na ochablost důševní, budí znova utlumené síly, a rozněcuje k činům.

Co se týče otázek, v nichž jednání by se vedlo, nechci návrhy činiti, podotýkám jen, žespolečenské poměry na nutnost upravení mnohých nedodělaných zařízení poukazují.

Všude téměř v cizině pro opravu trestnictví i v malých vesničkách horlivé působení se vyvinuje, jen u nás posud trestnictví na nízkém stupni prodlévá; nepodal-li by nám smutný stav trestnictví dosti látky, abychom poradili se o vhodném upravení trestních zákonů, o úplné změně trestních ústavů a o součinnosti lidumilův; nezasahuje-li otázka ta mocně v život národa?

Polepšovacích ústavů mimo Prahu nemáme.

Pokud mně možno bylo seznati o návrhu mém mínění právníků, shodovali se všichni koncipienti advokátův s návrhem, a mnozí čestným slovem připověděli, dostaviti se; naproti tomu jen většina advokátův samých, a malá část notářův a notářských koncipientův, a ještě menší část soudních úředníkův prospěšnost návrhu schvalovala, ač jen z té příčiny, že schůze dle jich mínění pro nedostatek účastníků se neuskuteční.

Každý počátek jest těžký. Kdyby jen aspoň 30 právníků a zároveň studující v ustanovený den se sešli, schůze sama jistě ovoce milé a výnosné podá, a každého roku účastníků přibude, tak že pak schůze právníků z Čech v Praze se uskuteční.

Už konečně i my právníci vystupme na chvíli z prachu našich úřadoven, a spojenou obětovnou činností vydobuďme si oslavy našeho práva strastmi minulých věků ztracené!

www.libtool.com.cn

Poznamenání sporné věci v knihách veřejných.

Sepsal **Frant. Fáček.**

Vzejde-li spor o věc nemovitou v knihy veřejné vloženou, že držitel té věci, dokud rozepře trvá, tak s ní naložiti, že nele míti konečný rozsudek, byť byl žalovateli sebe příznivější, ce žádného praktického účinku, anebo že aspoň neposkytne ovateli toho prospěchu, jehož svou žalobou se domáhal.

Můžeť zajisté držitel věci, dokud jest rozepře na soudě, tuto a věc jinému prodati, a rozsudek, jehož si žalovatel na žalého vymůže, nebude pak míti žádného právního účinku proti iné osobě, na niž byla ta věc převedena. Jinak může žalovaný, as by zůstával držitelem věci, tuto svou věc tak zadlužiti a ičnými břemeny zavaditi, že budou dluhy a břemena převyti její cenu skutečnou a žalovateli dostane se konečně věci lužené, která aspoň vzhledem k němu nebude míti žádné ceny. zde uvedeno o věci nemovité v knihách veřejných zapsané, í stejnou měrou i když rozepře se vede o jakékoli věcní právo, na takové věci v knihy veřejné jest vloženo.

Byla-li věc movitá v knihách veřejných zapsaná od žalova-), dokud rozepře trvá, komu prodána nebo bylo-li věcní právo ěci nemovité v knihy veřejné vložené postoupeno jinému nebo mkoli spůsobem zavazeno, octnouti se může žalovatel v té štní nesnázi, že ani nebude moci vzhledem k §§. 469. a 1500. zák. obč. proti novému držiteli věci nebo práva užiti těch ná-k, které mu proti žalovanému ovšem příslušely a že mu bude případě naprosto nemožné, domáhati se svého práva.

Aby mohl žalovatel předejíti takové úskoky svého odpůrce by si pojistil, že bude míti konečný rozsudek právní účinek n proti žalovanému ale i proti každému jeho nástupci, k tomu

podávají se v soudním řádu i jiných nařízeních k němu se vzt
hujících rozličné prostředky. Jest pak účel těchto řádků, aby
v nich objasnila podstata takovýchto právních opatření a aby
spolu také ukázalo, kterak nedostačují, aby se jimi všude a n
skrze dosáhlo, čeho se má dosáhnouti; rovněž pak, aby se vytk
kterak ten nedostatek zakládá se jednak v samé jich podsta
jednak ve spůsobě, jak se jich v praxi užívá.

Bezpečným a vydatným prostředkem jest v té příčině knihov
záznam nebo prenotace. Však pominouce tento právní prostřed
ve své podstatě i svých účincích nepochybný, chceme spíše pr
hlednouti k těm případům, když žalovatel nemá žádných list
takových, dle nichž by se mu mohl povoliti knihovní záznam.

Nejstarší zákonní ustanovení, jímžto se k takovým případů
přihlíželo, nachází se v patentě o dskách, vydaném dne 22. dub
1794 č. 171. sb. s. zák., v němž se v §. 33. vyměřuje takto:

Vzejde-li spor v příčině listiny ve dsky vložené a shledá
žalovatel toho potřebu, aby se jaké opatření učinilo, by se nemo
statek nebo vklad na něm v deskách zapsaný, dokud rozepře tr
ani prodati aniž v dluzích zastaviti, má při zemských právech to
vyhledávati, aby se v hlavní knize učinila potřebná poznámk
jakož vyměřuje se v 30. hlavě ob. řádu soudního.

V tomto nařízení nic se neustanovuje, jaká by ta poznámk
býti měla, jíž by byl žalovatel pojištěn, že nebude statek, dok
bude rozepře trvati, ani prodán ani zadlužen, ale ukazuje se k řád
soudnímu k hlavě 30.; v níž prý jest poznámka k tomu konci p
třebná také už vyměřena. Však v hlavě 30. řádu s. nic ne
uvedeno o takové poznámce, ježto by svědčila účelu svrchu n
značenému. Jednáť se na dotčeném místě jen o sekvestracích,
opatřeních prozatímních, kterak jich má soudce povolovati, kd
jest buďto sporné, při které z obou stran sporných jest držba vě
nebo práva, anebo když zjevné jest nebezpečí, že by mohl žal
vaný jsa v držení věci nebo spravedlnosti, ji od sebe zciziti, dí
ji zkaziti anebo ke škodě přijíti. Tato opatření patrně vztah
se k faktickému držení věcí nebo práv a tudy nemohou míti žá
ného účinku v právních záležitostech, ježto ve své podstatě vzt
hují se k držbě knihovní. Dejme tomu, že by se komu povol
sekvestrace věci v knihách veřejných zapsané a že by se i p
známka toho při té věci v knihách veřejných učinila, nic nepř
káželo by zajisté knihovnímu držiteli, aby tu svou věc i přes p
volenou sekvestraci a učiněnou knihovní poznámku jinému prod

nebo v dluzích ji zastavil, proto že se sekvestrací neodnímá vlastníkovi práva, aby s věcí po své vůli nakládal, ano jeho vlastnické právo obmezuje se jen vzhledem k užitkům z té věci jdoucím. Že by pak povolená sekvestrace a poznámka o ní v knihách učiněná měla míti takový účinek, aby se jimi vlastnické právo držitelovo i vzhledem k podstatě věci obmezilo ve smyslu svrchu naznačeném, o tom nic se neustanovuje v celé hlavě 30. řádu soud. a nelze dopouštěti, aby soudce o své újmě takový účinek jim přikládal.

Patrný tento nedostatek ustanovení zákonních byl asi příčinou, že byl vydán dvorský dekret ze dne 29. srpna 1818 č. 1488. sb. soud. zák., v němž se o té věci takto ustanovuje:

Chce-li kdo odpírati, že by která listina v desky nebo v knihy gruntovní vložená měla právní platnost, má podati řádnou žalobu na ty, jichž se týče a v ní žádati, aby byla ta listina z knih veřejných vymazána, ač neprošla-li lhůta promlčení v zákoně vyměřená, jižto počítati sluší od dne, kdy byla ta listina v knihy veřejné vložena. Při tom může se spolu také poznamenati v deskách nebo v knihách gruntovních, že vklad učiněný jest sporný, pakli žalovatel buď hned když žalobu podal, nebo později písemně za to žádal. Po skončené rozepři má se k zvláštní žádosti vymazati buď ta poznámka, nebo sama listina sporná.

Tímto dvorským dekretem poněkud se provedlo, čeho bylo v patentě o dskách jen dotknuto, ano v dotčeném dekretě se ustanovilo výslovně, že má soud, k němuž byla žaloba podána, k zvláštní písemné žádosti povoliti, aby se v knihách veřejných učinila poznámka, že jest věc sporná. Na první pohled zdá se, že neměla tato poznámka míti jiných účinků právních, leč aby byla „spornost“ věci v knihách veřejných patrna a aby se nemohl pozdější nabyvatel věci obhajovati proti žalovateli dle §. 1500. ob. zák. obč., že té věci nabyl, maje důvěru v knihy veřejné; neboť má-li se také dle dotčeného dekretu po skončené rozepři, když žalovatel zvítězil, v knihách veřejných vymazati listina, či vlastně právo, jež dle té listiny v knihy bylo vloženo, nelze to pokládati za účinek poznamenané „spornosti“, ježto by se tak díti musilo podlé rozsudku samého, i kdyby té poznámky ani nebylo. Však nicméně zavírá dotčený dvorský dekret v sobě ještě jiný právní účinek, kromě onoho, ku kterému svrchu bylo ukázáno, a to takový, že má rozsudek, když byla po žalobě „spornost“ v knihách poznamenána, stejnou platnost i proti každému pozdějšímu držiteli

věci, na nějž ani nebylo žalováno. Vychází to z nařízení, že se má po skončené rozepři, když žalovatel zvítězil k pouhé jeho „žádosti“ vymazati sporná listina v knihách, nečiníc při tom žádného rozdílu, kdož jest knihovním držitelem věci, zdali žalovaný neb kdo jiný. Má tedy tato knihovní poznámka týž účinek, jaký se dle min. nař. ze dne 19. září 1860 č. 212. ř. z. přikládá výpovědi soudní nebo notářské anebo žalobě vzhledem k pohledávce na nemovitém statku pojištěné, byla-li ta výpověď či žaloba při té pohledávce v knihách veřejných poznamenána.

www.ebtool.com.cn

Onen dvorský dekret však neobsáhl všecky případy, v nichž jest žalovateli potřeba takového opatření, jaké se mu v něm propůjčuje. Vztahuje se dvorský dekret dle doslovného znění jen k těm rozepřím, v nichž jde o to, aby se právo v knihy veřejné vložené, z těch knih zase vymazalo, proto že listina, dle níž bylo v knihy vloženo, nemá moci a platnosti.

Však mohou rozepře o knihovní výmaz některého práva vzniknouti z mnohých jiných příčin, než právě z té příčiny, na kterou se v dvorském dekretě ukazuje, totiž že nemá listina moci a platnosti. Může se zajisté žalovati o knihovní výmaz práva i proto, že byl závazek vyplněn, že nastala výminka, pro kterou právo pominulo, anebo že právo pominulo promlčením a j. pod. Ve všech těchto případech záleží žalovateli na tom, aby se potřeba jeho rovněž tak opatřila, jakož jest dle dv. dekr. opatřena v tom případě, když žaluje o knihovní výmaz, odpíraje listině moci a platnosti.

Nového objasnění a dalšího rozvedení dostalo se dotčené knihovní poznámce dvorským dekretem ze dne 27. března 1846 č. 951. sb. z. s., jenž zní takto:

Jeho Veličenství ráčil nařídíti, kterak se má pokaždé, kdykoli kdo žalovati bude o vymazání práva v knihy veřejné složeného, v těchto knihách spolu také poznamenati, že vklad učiněný jest sporný, jestli že žalovatel podávaje žalobu anebo později písemně za to žádal, a kterak se má pak po skončené rozepři k žádosti té strany, jíž se týče, vymazati buďto tato poznámka anebo právo, o němž se nalezlo, že jest pominulo, a to se všemi vklady a záznamy později učiněnými.

Podlé tohoto dvorského dekretu má tedy poznámka „že jest věc sporná“ své místo po všech žalobách o výmaz práva v knihy veřejné vloženého, bez rozdílu, z jaké příčiny se žalovatel toho

výmazu domáhá, zdali pro neplatnost listiny, dle níž bylo právo v knihy vloženo anebo pro jakoukoli příčinu jinou.

V praxi vešlo v obyčej vůbec zachovávaný, že se povoluje poznamenání sporné věci v knihách veřejných jen tehda, když žalovatel odepřel listu v knihy veřejné vloženému právní platnosti. Postačí, tuším, když jen se ukáže k samým slovům dvorského dekretu posléz uvedeného, aby se dokázalo, že se takovou praxí podkládá dvorskému dekretu smysl mnohem užší, než jaký se v něm nepochybně jeví, zvláště přirovná-li se tento dekret k dvorskému dekretu předešlému, od něhož se liší právě v té věci, že se podlé dv. dekr. ze dne 29. srpna 1818 č. 1488. dopouští poznamenati „spornost“ výslovně jen v těch případech, když kdo žaloval o knihovní výmaz pro neplatnost listiny, dle níž byl ten vklad učiněn, kdežto pozdějším dv. dekretu naprosto není takového obmezení.

Také jest v tomto dekretu přesně vyznačen právní účinek dotčené poznámky; má se totiž po případě, když žalovatel v rozepři zvítězil, k jeho pouhé žádosti v knihách veřejných vymazati právo sporné i se všemi pozdějšími vklady a záznamy. Tím spůsobeno žalovateli znamenité polehčení, neboť musil až dotud pořádem práva žalovati o vymazání každého vkladu pozdějšího, chtěl-li, aby byla věc sporná z něho vyproštěna. Z dotčeného dv. dekretu spolu také vychází, že není knihovní držitel věci nebo práva tou knihovní poznámkou nijak obmezen ve svých právech moha i potom svou věc nebo pohledávku prodati, postoupiti, zastaviti a jakkoli dle vůle s ní naložiti, však s tím vyhražením, že všecky ty vklady pozbudou své platnosti, jestli že žalovatel své sporné právo provede.

Nastává otázka, lze-li povoliti knihovní poznámku „spornosti“ také v těch případech, když nebylo sice žalováno o výmaz práva v knihy veřejné vloženého, ale když žalovatel žádal, aby se uznalo jeho vlastnické právo nebo jakékoli jiné věcní právo k věci nemovité anebo aby jemu takové právo bylo postoupeno. Jest na bíledni, že může i takové právo žalobou vyhledávané zbaveno býti všelikých praktických účinků úskoky žalovaného rovněž tak, jako když by žalovatel žádal za knihovní vymazání práva odpůrcova a že jest tedy žalovateli v takovém případě rovněž tak potřeba onoho právního opatření, jehož se dostává žalovateli v případě druhém, když to žaloval o knihovní výmaz práva. Kde však jest i stejné postavení žalobníkův i stejná jejich potřeba, tu za-

jisté není příčiny, aby se jednomu z nich odpíralo, což se druhému ze zákona podává; naopak, bude-li zákonní opatření poskytnuto oběma u stejné míře, naplní se tím zajisté úmysl zákonodárcův. Dle toho má se, tuším, po právu obdobném užiti dv. dekr. svrchupsaného i v těch případech, když kdo žaluje o uznání či postoupení věcného práva k věci v knihách veřejných zapsané a má se i po takové žalobě v knihách veřejných při té věci učiniti poznámka „spornosti".

Když by se dotčenému dv. dekr. skutečně vůbec dostávalo takového výkladu a praktického provádění, vyhovělo by se potřebám žalovatelovým ve všelikých rozepřích právních. Však obdobné užívání kteréhokoli zákona velice jest pochybné; jestiť zůstaveno soudci příliš mnoho vůle, když má rozeznávati, jsou-li v některém případě všechny výminky před rukama, aby se v něm mohlo podlé obdoby užiti zákona pro jiné podobné případy vydaného. A proto nezdá se býti věcí zbytečnou, aby byl svrchupsaný dv. dekret doplněn novým ustanovením zákonním, v němž by se místo dalo poznámce „spornosti" i po žalobách o uznání nebo postoupení jakéhokoli věcného práva k věci v knihách veřejných zapsané.

Posavadní zákony o poznámce „spornosti", ježto byly všecky posloupně dle času zde uvedeny, poskytují zajímavý obraz, kterak se právní povaha té poznámky časem vyvíjela, spolu ale také podávají důkaz, kteraká jest toho potřeba, aby byly zákony soustavně zdělávány, jinak mine se všeliké pozdější jich doplňování s žádoucím účinkem, proto že jdouc za potřebou v jednotlivém případě objevenou, nevztahuje se k případům jiným, jež později se vyskytnou a v nichž se pak opět potřeba dalšího doplňování ukáže.

Aby zákon o knihovní poznámce „spornosti" v sobě zavřel veškeré právní rozepře, v nichž jest žalovateli takového opatření potřeba, mohl by zníti asi takto:

„Podal-li kdo žalobu, aby bylo uznáno nebo jemu postoupeno jakékoli věcní právo k věci, jež v deskách nebo knihách gruntovních jest zapsána, anebo aby bylo takové něčí právo v knihách veřejných vymazáno, má se k jeho zvláštní žádosti učiniti poznámka v knihách veřejných, že jest právo, jehož se žalovatel domáhá, „sporné".

Zvítězil-li žalovatel v rozepři, budiž sporné právo, o jehož výmaz se žalovalo, se všemi pozdějšími vklady a záznamy k němu učiněnými z knih vymazáno; bylo-li pak žalováno o uznání nebo

postoupení takového práva, budiž toto právo, když se bude žalovateli vkládati, vloženo v knihy veřejné na témž místě knihovního pořadu, na němž byla učiněna poznámka věci sporné a všecky pozdější vklady, záznamy a poznámky k témuž právu se vztahující budteż z knih vymazány.

Ztratil-li však žalovatel rozepři, budiž učiněná poznámka po žádosti toho, jehož se týče, z knih vymazána.“

Proti poznamenávání sporné věci v knihách veřejných namítají mnozí, že jsou tyto poznámky obtížnými závadami na věcech nemovitých, odrážejíce kupce, tytýž i věřitele, jenž by chtěli své kapitály na těch věcech ukládati a že takto překážejí volnému nakládání s těmi věcmi i pohledávkami na nich pojištěnými a stenčují úvěr, jehož by ty věci jinak užívaly.

Nelze upírati, že může poznamenání sporné věci v knihách veřejných míti ovšem takové následky, jaké jeho odpůrcové tuto vyličují, ale rovněž jest pravdou, že všecky ty následky, jež poznámce „spornosti“ přičítají odpůrcové její, nepocházejí ze samé té poznámky, ale že skutečná „spornost“ práva jest vlastní jich příčinou. Knihovní poznámkou nepřičiněno nic jiného, než že skutečné tyto události staly se zjevnými tak, že může každý, kdo nahledne v desky nebo knihy gruntovní, o nich zvěděti nebo o nich se přesvědčiti. Takováto zjevnost všech skutečných událostí, jež se vztahují k věci nemovité, srovnává se právě s podstatou veškerého zřízení knihovního.

Kromě toho poskytují se v ob. zák. obč. (§§. 469., 1500. a p.) tomu, kdož maje důvěru v knihy veřejné některou věc nebo právo na se převedl, platné obrany proti osobám jiným, ježto se k též věci nebo k témuž právu táhnou a jest tudíž na nejvýš slušno, aby se i těmto osobám poskytla možnost, aby skutečné události, ježto jejich práva se týkají, učinili zjevnými v knihách veřejných a aby tak mohli předejíti škody, jež by jinak vzíti musili.

Takovou pak zjevností všech skutečných událostí, třebas byla v některých případech knihovnímu držiteli na překážku, tím více zvýšena bude obecná důvěra v knihy veřejné a tudy také napomáhati se bude úvěru reálnímu.

O průvodní moci svědectví svědka vadného.

www.libtool.com.cn

Průvody, jimiž okolnost některá v rozepři uvedená, rozhodn odpůrcem však popřená, může dokázána býti, sluší rozděliti v pr vody buď úplný buď neúplný důkaz tvořící; k prvním počítán mimo jiné i seznání dvou bezvadných svědků, kdežto k druhém oddělení průvodů výpověď jediného svědka náleží.

Neúplné průvody dělí se opět v průvody, kteréž buď prv buď druhou polovici důkazu podávají, k jichž doplnění tudíž ješt jiného průvodu potřebí jest aneb v průvodu, jež pouze k tako vému doplnění slouží.

Že k prvnímu druhu průvodů seznání svědka nevadného náleží, jakož i že relativně zavržitelní svědkové §u 141. ob. ř. s. k průvodům důkaz doplňujícím patří, o tom není pochybnosti.

Záhadná jest však otázka, mnoho-li průvodnosti svědku vadnému dáti sluší; o tom řád soudní nic určitého neustanovil, ponechávaje soudci na uváženou, mnoho-li víry svědku vadnému dáti se má (§. 144.); tvrdí tudíž jedni, že svědek vadný jest pouze průvodem důkaz doplňujícím, kdežto jiní za to mají, že jím i první polovice důkazu provedena býti může.

Onino dovolávají se §. 137., ve kterémž výslovně ustanoveno, že jedním vadným svědkem důkaz doplněn býti může a dále ukazují i k tomu, že by jinak nebylo rozdílu mezi svědkem vadným a bezvadným a že by tudíž rozdíl ten zákonem činěný byl lichý, nemaje ceny praktické.

Nelze arci upříti, že soudní řád náš svědkům bezvadným více průvodnosti uděluje nežli vadným, což zvláště z toho vychází, že dle §. 137. ob. ř. s. k úplnému důkazu seznání již dvou bezvadných svědků dostačí, kdežto teprv výpovědi více, tudíž aspoň tří svědků vadných úplný důkaz tvoří. Taktéž jde již z přirozené povahy obého druhu těchto svědků, že svědka vadného s bezvadným v každém případě na roveň staviti nelze, poněvadž prvnímu některá náležitost zákonní k úplné průvodnosti schází: vzdor tomu však dostačí v některém případě již i jediný svědek vadný k provedení první polovice důkazu.

Náhledu tomu nevadí ustanovení §. 137. ob. ř. s., že svědkem vadným důkaz doplněn býti může, proto že z toho ještě nevychází, že by takovýto svědek pouze neúplný důkaz doplniti mohl, že by ale i první polovici důkazu provésti s to nebyl; neb v článku tom nedí se nic, jak se zachovati sluší, když jde o po-

souzení průvodnosti svědka tohoto co do první polovice důkazu. Vždyť tento článek i pochybným zůstavil, zdali i bezvadný svědek první polovici důkazu působí, tak že to dvorním dekretem ze dne 14. února 1788 č. 782. sb. z. s. zvláště ustanoveno býti muselo. Že se ale tento dvorní dekret o průvodnosti svědka vadného nezmínil, stalo se proto, že již §. 144. ob. ř. s. o tom rozhodnul, ustanoviv, že soudce po bedlivém uvážení veškerých okolností posouditi má, mnoho-li víry svědku vadnému dáti sluší.

A právě z tohoto ustanovení soudím, že někdy i první polovice důkazu svědkem vadným provedena býti může.

Plyneť to zvláště z porovnání §. 144. s §. 141. ob. ř. s., podlé kteréhož zavržitelný svědek důkaz doplniti může, ana se zde jeho průvodnost a průvodnost přísahy doplňovací za stejné pokládají.

Může-li ale již svědek zavržitelný důkaz doplniti, musí dle §. 144. svědek vadný více průvodnosti míti, nežli svědek zavržitelný, ano by se ustanovení tohoto §. rozumně odůvodniti nedalo a poněvadž by jinak dosti bývalo, stran průvodnosti svědka vadného k §. 141. ukázati. Z toho ale, že §. 144. soudci nařídil, aby v každém případě zvláště o průvodnosti svědka vadného rozhodnul, musí se souditi, že zákon tohoto svědka co do průvodnosti nad svědka zavržitelného klade a připouští, aby jím i první polovici důkazu se provedla.

Téhož výsledku dojdeme, pohledneme-li na příčiny, které po zákonu svědka vadným činí. Jest to

a) příbuzenství sahající až k bratrancům a sestřenicím toho, kdo svědka vede;

b) švakrovství v též rozsáhlosti;

c) poměr svědka co sluhy k tomu, kdo jej vede, co pánu svému, dokud poměr ten zdvižen není;

d) nedospělost věku až do 20. roku, ať již svědek věku toho nedospěl v čas, kdy stal se skutek, o němž svědčiti má, aneb v čas, kdy svědčiti má;

e) zjevné nepřátelství svědka s odpůrcem toho, kdo svědka vede, a konečně

f) odsouzení pro zločin, jenž nebyl podvodem a také nepošel ze zištnosti.

Že zvláštní tyto poměry na výpovědi svědků vliv mívají, nedá se naprosto upříti; jsou ale přece případy, ve kterých výpovědmi těchto svědků i první polovice důkazu se provésti dá,

www.libtool.com.cn

pakli na př. příbuzný neb švakr toho, kdo svědka vede, po zákoi vadný, v takových poměrech žije, že se již dle jeho občanskéh postavení za to míti může, že se ve svém svědectví, kteréž pi sežně před soudem vydává, ani v té nejnepatrnější okolnosti (pravdy neuchýlí, tak že pro zvláštní tento poměr příčina, z kter zákon takovéhoto svědka za vadného prohlásil, úplně zdviže jest, aneb když čeledín krátký čas po tom, když svědectví vydáv ze služby vystoupiti má. Neboť nelze nablednouti, proč by svědk kterýž zejtra službu opustí, méně víry dáno býti mělo, nežli onom kterýž to včera učinil, pakli oba dnes o právním jednání svéh pána svědčí. Taktéž by asi sotva váhal soudce toho, kdo svědk vedl, ku přísaze doplňovací připustiti, pakli by svědek, jenž mu nějakou spornou okolnost, kterouž mu dokázati náleželo, dosvědčil, 20 roků méně několika neděl neb dnů stár byl, aneb pakli by t byl mladík arci teprv osmnáctiletý, avšak vzdělaný a rozumu bystrého; aneb kdyby svědek jedině proto vadným byl, že odsouzen byl pro zločin tiskem spáchaný.

Již z těchto několika příkladů, kteréž jsem právě uvedl, vychází, že nelze tvrditi, že by svědek vadný vůbec i první polovic důkazu provésti nemohl; z příkladů těch spíše plyne, že náhled mnou výše vyslovený, že někdy i vadný svědek první polovic důkazu podává, s ustanovením §. 144. v souhlas uvésti se dá.

Rovněž by o tom sotva kdo pochyboval, že přísahou doplňovací úplný důkaz se provede o okolnosti, již dosvědčil svědek vadný, kdyby svědkem jiným, ať již vadným aneb nevadným, okolnosti některé pro rozepři třeba nerozhodné, avšak seznání prvního svědka podporující téhož skutku byly ztvrzeny.

Tak na př. kdyby svědek potvrdil, že viděl, jak ten, kdo svědka vede, s odpůrcem svým u přítomnosti svědka vadného toho kterého dne v hostinci A. účet dělal a kdyby svědek vadný zcela potvrdil to, co jedině tomu, kdo jej vedl dokázati náleželo že totiž ten, kdo svědectví se dovolává, dle účtu v hostinci A. učiněného za odpůrcem svým 100 zl. pohledávati měl.

Ku konci budiž mi dovoleno ještě k tomu ukázati, jak naše zákonodárství v době pozdější otázku mnou vytknutou rozhodlo. K rozřešení této otázky nevydáno sice až podnes nižádné deklarace k obecnímu řádu soudnímu; poněvadž ale řády soudní v Sedmihradsku, pak v Uhrách a ostatním území uherském ministeriálním nařízením ze dne 3. května 1852 č. 104. ř. z. a ze dne 16. září 1852 č. 190. ř. z. zavedené až do roku 1861 plativší, za další

www.hbook.com.cn

provedení obecního řádu soudního čili vlastně řádů soudních v ostatních korunních zemích platících se pokládají, a poněvadž, jak již dr. Heimerl*) okázal, naše zákonodárství zavedením nových těchto řádů soudních mimo jiné i toho docíliti chtělo, aby v Sedmihradsku a Uhrách stejným spůsobem jako v ostatních korunních zemích právům průchod byl zjednáván, aby tudíž nové tyto řády soudní se zákony procesuálními ostatních zemí korunních co možná v souhlas byly uvedeny a bez změn principielních mnohé pochybnosti, které se při starších řádech soudních během času v praxi a literatuře naskytly, byly odstraněny: můžeme předpisů těchto nových řádů soudních při výkladu §. 144. ob. ř. z. aspoň z části užiti, aniž bychom se obávati museli, že tím tento článek vykládán bude ve smyslu, jaký doň řád soudní z r. 1780 nepoložil. Sedmihradský i uherský řád soudní podržel zcela souhlasně s obecním řádem soudním trojí rozdíl průvodnosti svědků; rozdělujeť je na nevadné, vadné a zavržitelné a uvedl tytéž příčiny vadnosti v §. 156., které §. 142. ob. ř. s. obsaženy jsou; odchyluje se pouze v tom, že nedospělost věku jen až po 18. rok svědka za příčinu vadnosti prohlásil a že ustanovil, že i ti, kdož pro přečin a přestupek podvodu aneb ze zištnosti odsouzeni byli, vadni jsou. V §. 159. pak rozhodnul zcela určitě, že i jedním vadným svědkem ve spojení s přísahou doplňovací aneb jinými průvody úplný důkaz proveden býti může.

Z toho jde, že tímto řádem soudním svědek vadný s bezvadným na roveň jest postaven a že jím i první polovici důkazu provedena býti může, čímž výklad §. 144. ob. ř. s. výše provedený značné nabývá podpory. Byť i soudní řád, jenž podlé usnešení poslanecké komory říšské rady v zemích předlitavských zaveden býti má, vadnosti svědků neuznával, a co do průvodnosti svědků pouze svědky, kteří vůbec připuštěni a svědky, kteří buď z povinnosti úřední aneb na námitku odpůrcovu zavrženi býti mají, rozeznával: zůstane přece i příště otázka, o které jsem se v tomto pojednání zmínil, dosti důležitou, proto že dle §. 306. návrhu tohoto řádu soudního soudu zkoušeti zůstaveno jest, zdali a v jaké míře důkaz o skutku sporném proveden byl, a proto že až posud většina soudů, zejmena soudů první stolice na náhledu

*) Viz jeho pojednání: Ueber den Beweiss im Civilprocesse v časopisu Magazin für Rechts- u. Staatswissenschaft. VII. 2. str. 215.

tom trvá, že vadným svědkem nikdy první polovice důkazu provedena býti nemůže.

J. Hellmann.

Zákon, daný dne 20. prosince 1869, platný pro království české, týkající se volného nakládání s pozemky (čl. 152. zák. zemského.)

Podává JUDr. **Václav Kotalík.**

V zákoně ze dne 6. února 1869, týkajícím se práv a řízení při knihovním rozdělování pozemností, bylo §em 16. nařízeno, že ustanovení o nutnosti politického povolení k rozdělení pozemků a k výměně jich, zvláště s ohledem na to, jestli jsou dominikální (v zemských aneb lenních deskách zanešené) nebo rustikální (v městských aneb pozemečních knihách zapsané), tam, kde posud stávají, tím zákonem se nemění.

Mnohé a rozmanité patenty, dekrety, nařízení atd. byly v příčině této potřeby politického povolení k rozdělení neb směně pozemků vydány. Uvádíme tuto rektifikační patenty z r. 1749, 1751 a 1752, patent ze dne 28. října 1790, nařízení z r. 1763, 1772 a 1778 a ze dne 12. října 1805; pak patent ze dne 1. září 1789.

Dvorním dekretem ze dne 18. května 1786, v Čechách prohlášeným dne 6. června 1786, bylo ustanoveno, že sice větší selské statky rozděleny býti mohou, že se ale tam, kde vzdělávání půdy buď jediným aneb hlavním pramenem výživy jest, musí vzíti ohled na to: 1) aby při kmenové usedlosti aspoň 40 měr polí zůstalo, třebas ostatní pozemky v menší částky rozděleny byly; 2) že v případu, kde selské živnosti sestávají z takových pozemků, které hledíc k potřebnému dobrému vzdělávání od živnosti příliš vzdáleny jsou, pro jiné živnosti ale v příležitém místě leží, v tom překážeti se nemá, aby takové jednotlivé pozemky koupí, darováním aneb posledním pořízením od jednoho statku k druhému převedeny byly, poněvadž tyto pozemky ohledně jich vzdělávání získají a tedy žádné škodlivé rozdělení se nestane, a tyto předpisy jenom proti škodlivému rozdělení čelí; 3) že ale v hornatých krajinách na tyto *předpisy* tak přísně hleděti se nemusí, poněvadž v takových kra-

ách, kde obchod, dopravování zboží a manufaktury hlavním pra-
nem výživy jsou, větším rozdělováním žádné škody se neděje.

Nařízení, že minimum, až na které selské statky rozděleny
i smějí, pod 40 měr jíti nesmí, bylo dvorním dekretem ze dne
. června 1787, v Čechách dne 21. června 1787 prohlášeným,
ajským úřadům na paměť uvedeno.

Dekretem ministerstva práv daným dne 23. března 1850
120. ř. z. bylo prohlášeno, že tyto předpisy týkající se rozdě-
ání pozemkův, zůstávají ve své platnosti, ačkoliv poddanost
ušena byla.

Taktéž bylo nejvyšším kabinetním listem daným 31. pro-
ce 1851 nařízeno, že za příčinou udržení selských živností tyto
edpisy v platnosti se zachovávají.

Při selských statcích nemohlo se ani spoluvlastnictví dle
elních dílů nabyti, vyjma toliko jediný případ v patentu ze dne
. října 1790 naznačený.

V Čechách pozbyly tyto politické předpisy v příčině rozdě-
ání a rozkouskování pozemkův vydané platnosti teprvé dnem
. ledna 1870.

Zemským zákonem, daným dne 20. prosince 1869, platným
o království české, týkajícím se volného nakládání s pozemky,
la nedělitelnost, pokud následkem politických zákonův a nařízení
ıtila vzhledem k některým druhům pozemkův, zrušena (§. 1.).
§. 3. téhož zákona ustanoveno jest, že všeliké zákony a na-
ení, které volné nakládání s pozemky obmezují, zejmena na-
ení, dle něhož na statku selském hospodařiti musí držitel sám,
ařízení o nedělitelnosti statkův selských pozbývají platnosti.

Mimo tyto předpisy dokládá ještě §. 2.: pokud nejsou tomu
odpor poměry soukromého práva, může vlastník dle libosti na-
iti s pozemkem svým buď v celku aneb v částkách libovolných,
zi živými i pro případ smrti, aniž by mu k tomu třeba bylo
olení úřadu politického.

Výslovně jest ale v §. 4. téhož zákona vyňknuto, že obme-
í práva volného nakládání s pozemky, pokud zakládají se v zá-
ech o právu soukromém, obmezení, která předepsána jsou
. 21. zákona lesního ze dne 3. prosince 1852 č. 250. z. ř.,
§. 31. patentu o vyvazení a spořádání břemen pozemečných
dne 5. července 1853 č. 130. z. ř., vzhledem k lesům obecním
lesům jim na roveň postaveným, jakož i obmezení práva na-
dání s obecním jměním, jež obsažena jsou v zákonech obecních.

tímto zákonem se nemění a že totéž platí o předpisech, které mají za účel, aby jimi držány byly pozemky v evidenci v příčině ukládání daně.

O těchto obmezeních výslovně v platnosti zachovalých nebudeme tuto šířiti slov a poukazujeme v tomto ohledu na článek p. prof. dra. Ant. Randy „o zákonných povinnostech vlastníka, zejmena pokud se zakládají v předpisech expropriačních“ v „Právníku“ seš. III. r. 1870 a na článek téhož „pokud jest vlastník obmezen u vykonávání vlastnického práva, zejmena co se týče zřizování podniků průmyslových neb hospodářských“ v „Právníku“ seš. VII. r. 1870 uveřejněný.

Při tom podotýkáme, že vážený p. spisovatel jmenovaných článků v prvním svém článku uvádí co obmezení práva vlastnického pod č. 5. následující: Pakli se na nedílný statek selský, kterýž manželům společně náleží, pro hypotekární dluh jedné polovice právo vede, musí vlastník polovice druhé (nezavázané) dopustiti prodej celého statku, leč že by dluh exekventovi vyplatil (dv. dekret ze dne 21. října 1796 č. 316.).

A v poznámce k tomuto odstavci učiněné praví, že mylný jest náhled, že tento dvorní dekret zrušen jest zákonem ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z., poněvadž tímto zákonem nedílnost selských statků zrušena nebyla.

Popatřme k této věci blíže.

V dřívější době, kde zákon svobodné rozdělování pozemků nedovoloval, vedla se exekuce pro pohledávku toliko na spoluvlastnictví některé rustikální živnosti pojištěnou tím způsobem, že se vydobylo vkladu exekučního práva zástavního na dotyčném spoluvlastnictví a pak se žádalo za exekuční odhad a pak exekuční prodej tohoto spoluvlastnictví vlastně pro nedílnost celé té živnosti.

Dvorním dekretem ze dne 21. října 1796 č. 316. totiž bylo nařízeno, že když nedílný selský statek, který více vlastníkům připsán jest, pro dluh některého spoluvlastníka v exekuci přijde, spoluvlastníci právo vedoucího uspokojiti aneb si líbit nechati musí, že nejenom díl dlužníkův, nýbrž celý selský statek se prodá, při čemž spoluvlastníci ovšem co kupci vystoupiti mohou.

Nyní se má věc jinak. Nedílných statků není více žádaných a proto povede se exekuce dle stávajících zákonův na díl dlužníkovi náležitý a prodá se po případě tento jeho díl. Výsledek *však bude* větším dílem tentýž, jako byl dříve, neboť nekoupí-li

spoluvlastník tento díl a koupí-li jej někdo jiný, použije tento kupec práva §. 843. ob. zák. obč., přijde celá usedlost na prodej a poněvadž se dá očekávati, že se za celou živnost utrží více než dvojnásobná kupní cena za spoluvlastnictví utržená, bude mít z toho spekulant kupec dobrý výdělek.

Dvorní dekret ze dne 21. října 1796 č. 316. zákonem ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. zrušen nebyl, pozbyl ale platnosti dnem 31. ledna 1870; neboť zákonem daným dne 20. prosince 1869 byla nedílnost selských statků zrušena, zákon tento byl dne 17. ledna 1870 vyhlášen zákonníkem zemským a dle zákona ze dne 15. února 1867 č. 13. z. zák. vejdou zemské zákony v platnost 15. dnem po uplynutí dne, kterého v zákonníku zemském vydány byly.

Pan Frant. Friedl podotkl ve svém článku „pro dluh zjištěný jen na polovici selské usedlosti, ježto posud byla nedílná, lze provésti exekuci také jen na tuto polovici," *) že nejvyšší soud rozhodl proti náhledu p. prof. dra. Randy. Avšak my máme za to, že p. prof. dr. Randa zmíněný článek psal, když zákon ze dne 20. prosince 1869 ještě v platnosti nebyl, což z textu makavým způsobem vysvítá, poněvadž se tam výslovně praví: „pakli se na nedílný statek selský právo vede."

(Pokračování příště.)

Dodatek k článku:

Dobývání peněz dlužních na rukojmích skrze ležení, lání a vyvolání.

Píše **V. Brandl** v č. XV. Právníka.

[48]) Sněm. pam. Kn.

[49]) Viz pozn. 44. Kdo před vypršením těch 14ti dní lál, musel te napraviti podlé uznání soudců zemských. Zříz. mor. 1604 fol. 85. b.

[50]) Arch. čes. I. 468., 472.

[51]) Helc. star. pomůcky I. 113.

[52]) „a mnozí z země byli pro takové vyvolání vypovědění a do ní se více nenavracovali."

[53]) „trinis nundinis continuis ad prætorem in comitium producebatur quantæque pecuniæ judicati essent prædicabatur." Stávalo se to

*) „Právník" seš. VII. r. 1870.

za tou příčinou, aby snad někdo nad dlužníkem se ustrnul a suma zaň položil.

[54]) „postea de capite addicti pœnas sumito, aut si volet uls Tiberim venum dato.“ Leg. XII. tab. Hrůzyplná důslednost římského práva v příčině úvěru jde z ustanovení leg. XII. tab. Když dlužník více věřitelů měl: „si pluribus addictus sit, tertiis nundinis partes secanto, si plus minusve secuerunt, se (sine) fraude esto.“

[55]) Kosmas ad ann. 1039.

[56]) Cod. dipl. Mor. I. 71.

[57]) Jireček Cod. jur. boh. II. 2. pag. 99.

[58]) „toho chovej jako čeleď svou s jídlem a prací. Chce-li jej spoutati řetězem, to může učiniti, avšak jinak jej mučiti nemá.“

[59]) Ještě později nacházíme několikráte ustanovení toho smyslu: „ktož by komu lál o u s t n ě neb skrze lací listy“ atd.

Praktické případy.

Mají-li jednotliví osadníci obecní pozemky za jakýsi roční plat v držení a užívání, nelze pokládati poměr ten za nájem dědičný, leč prokázána-li zvláštní toho způsobu smlouva. — Obec oprávněna jest užívání pozemků těch osadníkům vypovědíti i když doba užívání toho nikdy určena nebyla.

(Čl. 1090., 1094. a 1116. ob. zák. obč.)

Obec Tačno podala svým starostou u okresního soudu zbraslavského žádost, kterouž vypovídá vlastníkům usedlostí č. p. 5., 6., 10., 11., 12., 13. a 14. nájem pastviny č. top. 770. a 779. ve výměře 11 jiter $669^5/_6$ čtver. sáhu na půl roku.

Výpověď, neboli právo k výpovědi vyvozuje obec z toho, že dřívější vlastníci jmenovaných usedlostí protokolem dne 7. března 1856 u okresního úřadu zbraslavského sepsaným pastvinu tuto od obce na neurčitou dobu najali, zavázavše se ročně 15 zl. stř. do obecní pokladny jmenem nájemného platiti a veškeré daně a jiné povinnosti ze svého nésti — dále že nynější držitelé zmíněných usedlostí a sice tři co tehdejší nájmatelové, druzí čtyři co nástupcové v držení usedlostí pastviny té dosud vedlé smlouvy ti užívají.

Proti výpovědi této podali dotčení vlastníci usedlostí dne

4. srpna 1868 pod č. 4093. své námitky, v nichž popírají vlastnické právo obce Tačenské k pastvinám č. top. 770. a 779., popírají i další udání výpovědě, zejmena právo obce Tačenské k výpovědi samé a dokládají námitek svých takto:

Dle protokolu u okresního soudu sepsaného nebyla učiněna žádná smlouva mezi obcí Tačenskou a osadníky v protokolu tom uvedenými; neboť tehdejší starosta obce byl mezi těmi, s nimiž smlouva, na niž výpověď se odvolává, učiněna byla; obec nebyla při jednání tom zastoupena, nemohla tudíž ani návrhu učiniti ani jej přijmouti. Smlouva byla spíše učiněna mezi uvedenými osadníky a zástupcem velkého statku Zbraslavského, který nároků statku toho na vyznačené pozemky za určitý plat do obecní pokladnice se vzdal a návrh od osadníků v směru tom učiněný přijal, však nikoliv jmenem obce, nemaje práva jednati. Dále namítáno, že v protokole zmíněném není uvedeno, že pozemky ty byly spachtovány; není uvedeno, kdo jest pronajímajícím a kdo pachtýřem, taktéž není ani ve vyzvání od komise učiněném ani v prohlášení se uvedených tam osadníků vytknuto, že přijímají pozemky v dočasný pacht, že budou z nich platiti nájemné. Ostatně užívali jmenovaní rolníci dříve pastvin těch bezplatně a teprv v r. 1853 slíbili, že platiti budou do obecní pokladnice nějaký plat za užívání to. V platu tom však nelze shledávati pachtovní činži, poněvadž rolníci oni dříve bezplatně pastvin užívali a právní poměr ten bez změny zůstal, až na to, že byl s užíváním dobrovolný plat spojen, však bez pachtovní úmluvy.

O dočasném pachtu nelze mluviti, poněvadž není určena doba, čehož článek 1090. výslovně vyžaduje. Slova v protokole uvedená „činže“ a „nájem“ značí nájem dočasný i dědičný.

Konečně popřeno v námitkách, že nynější držitelové usedlosti č. p. 5., 11., 12. a 14., kteří zmíněný protokol podepsali že pastviny v společném nájmu mají, poněvadž uvázavše se v živnosti, nestali se již zároveň nástupci původních domnělých pachtýřů.

Na základě námitek těch a dalšího jednání, vynesl c. kr. okresní soud Zbraslavský rozsudek dne 29. března 1869 č. 239. ud., jímž dal místa námitkám žalujících osadníků a uznal, že výpověď jmenovaným osadníkům od obce Tačenské dána není po právu.

Nález ten **odůvodněn** takto:

Poněvadž dle čl. 1093. ob. zák. obč. cizí i vlastní věci v nájem vzaty býti mohou, netřeba tu zjistiti, kdo jest majitelem

č. parc. 770. a 779. ve výměře 11 jiter 669 5/6 čtver. sáhu v obci Tačenské a netřeba rozhodnouti, zdaliž vlastnictví obce Tačenské předloženým inventářem jmění obecního neboli katastrem, čili dokonce protokolem ze dne 7. března 1856, na němž spor se zakládá, dokázáno jest, čili nic. Vždyť dle čl. 1109. ob. zák. obč. ani vlastnictví před vrácením najaté věci nechrání.

Vypovídající obec Tačenská odvolává se na protokol ze dne 7. března 1856 sepsaný od komise c. k. krajského soudu Pražského u c. k. okresního soudu Zbraslavského, jímž se tehdejší držitelé usedlosti č. pop. 5., 6., 10., 11., 12., 13. a 14. v Táčnu uvolili, že za užívání obecních pastvin 15 zl. a daně uložené do obecní pokladnice Tačenské platiti budou. Tvrdí, že tím řečení osadníci pastviny najali a dána jim půlletní výpověď. Poněvadž osadníci popírají, že by jakási smlouva nájemní tehdy byla bývala učiněna, dlužno přihlédnouti k podmínkám, jichž zákon k platnosti nájemní smlouvy vyžaduje.

Usnešení, kterým se někomu věc nezuživatelná do jistého času a za jistou cenu k užívání dává, slove dle čl. 1090. ob. zák. obč. smlouvou o nájem. Dle toho potřebí jest, aby věc, cena a čas čili doba nájmu určeny byly a nevadí tomu čl. 1094. ob. zák. obč., jenž nájem již tehdy za dokonalý uznává, když se strany o věc a o cenu dohodnou, neb tento článek má na zřeteli podstatu nájmu vůbec, dočasného i dědičného, kdežto čl. 1090. ob. zák. obč. toliko o dočasném nájmu jedná (??).

V dotýčném protokolárním vyjádření gruntovníků není sice určitě pojmenována věc, která se najímá, totiž č. parc. 770. a 779. v Tačnu — leč, an celý protokol o zužitkování obecního jmění Tačenského vůbec a o nájemném z výše pojmenovaných pastvin zvláště jedná, nelze určitost věci, která najata býti má, upříti; totéž platí o určení ceny.

O době však, po kterou nájem trvati má, není ani zmínky, což samo o sobě vylučuje možnost, že tehdy nájem dočasný uzavřen byl. Slovo „činže“ taktéž tomu nijak nenasvědčuje, neb vyznačuje vůbec cenu za zužitkování nějaké věci, na př. kapitálu, domu a pod., a ostatně jak u dočasného, tak i u dědičného nájmu stejně se ho užívá.

Hledíme-li k stranám se smlouvajícím, zajisté zřejmě jest vyznačena strana přislibující; jsouť to držitelé jmenovaných sedmi usedlostí — přijímající strana (druhá) není však určena.

Dle výpovědi najali jmenovaní osadníci vytknuté pastviny o

obce, leč právě osoba, která obec zastupuje, totiž starosta obce, nachází se mezi najímateli, tudíž slibu jmenem obce přijmouti nemohl; že by to byl ale kdo jiný učinil, není z protokolu nijakým spůsobem zřejmo. Nikdo netvrdil, že by vyslaný c. k. krajský komisař neb c. k. okresní úřad Zbraslavský jmenem obce Tačenské návrh a slib oněch osadníků byl přijal; domýšleti se toho nelze, poněvadž vůbec komise tehdejší k jednostrannému zastupování obce při pronajímání tom c. k. krajským úřadem Pražským zmocněna nebyla, jinak by o zmocnění tom zajisté se byla zmínila. Schází tudíž k dokonalému uzavření smlouvy hlavní podmínka — přijetí slibu.

Proti tomu, že oněch sedm osadníků zamýšlelo vůbec od obce pastviny, o něž se jedná, najmouti, svědčí též protokolární vyjádření oněch osadníků, zejmena tato slova: „z těchto nám od slavné vlády k užitku a požívání přenechaných pastvin 15 zl. stř. do obecní kasy platiti“ — ne tudíž obec, nýbrž vláda přenechala jim užívání a toliko „pro pokoj v obci“ mělo se oněch 15 zl. platiti do obecní pokladnice, což sobě neodporuje, neboť snadno jest si mysleti, že sousedé Tačenské obce na užívání téměř bezplatné obecních pastvin několika osadníky závistivě patřili a za tou příčinou umluvený plat jaksi náklad obecní a tím i příspěvek jednotlivců zmírniti měl.

Ostatně jest z celého obsahu zmíněného protokolu zřejmo, že právní poměr, na kterém držení a užívání pastvin se strany zmíněných sedmi osadníků se zakládalo, protokolárním slibem žádné změny neutrpěl. Právní poměr tento posuzovati sluší totiž co dědičný nájem a zvýšení platu ze 6 zl. stř. na 15 zl. ročně co příspěvek k obecnímu nákladu.

Za tou příčinou nebylo k protokolární úmluvě žádného politického povolení zapotřebí, poněvadž dědičný pacht nebyl nově uzavřen, nýbrž trval již z dob dřívějších a protokolární vyjádření dotčených držitelů pastviny mělo pouze účel, by „pro pokoj v obci“ poplatek dobrovolným příspěvkem se zvýšil.

Tomu nasvědčuje též, že užívání těchto pastvin vždy za právo s usedlostí spojené, nikoliv za právo osobní považováno bylo, což s právním poměrem při nájmu dočasném srovnati nelze.

Nedokázala tudíž obec Tačenská, že osadníci, jimž výpověď dala, pastviny č. parc. 770. a 779. u Tačna na čas najali, a o takovém poměru platí předpis cís. nařízení ze dne 16. listopadu

1858 č. 213. ř. z. Následkem toho uznáno býti muselo, že výpověď dne 20. června 1868 č. 5195. daná není po právu.

Výrok o nákladech soudních zakládá se v čl. 398. ob. ř. s.

Z rozsudku toho odvolala se obec stížností k c. k. vrchnímu zemskému soudu, kterýž rozsudek ten nálezem ze dne 27. července 1869 č. 21675. změnil a námitky pachtéřů proti platnosti dané jim od obce výpovědě úplně zamítl a sice z těchto **důvodů**:

Přílohou lit. A. jest úplný důkaz proveden, že protokol ze dne 7. března 1856 politickým úřadem za tím účelem sepsán byl, aby se výtěžek z pozemků obci Tačenské patřících za rok 1853 zjistil a aby přiměřenost platu ročních 6 zl. stř., kterýž Tačenští osadníci za užívání pozemků těch nabídli, náležitě byla uvážena.

K tomu konci byli předvoláni obecní výbor Tačenský, pak osadníci, kteří na užívání pozemků (pastvin) obecních nároky činili.

Při komisi bylo zjištěno, že obci kromě jiného náleží též pastvina č. top. 770. a 779. ve výměře 11 jiter 669 $^{5}/_{6}$ čtver. sáhů, že pastviny té jednotliví osadníci až do roku 1854 bezplatně užívali a teprv vedlé protokolu při komisi této sepsaného se přítomní držitelé usedlostí č. p. 5., 6., 10., 11., 12., 13. a 14. nabídli, že za užívání to od roku 1853 počínaje, ročně 6 zl. do obecní pokladnice budou platiti.

Komise navrhla, aby osadníci, kteří pastviny užívají, roční činži nejméně 15 zl. odváděli, načež osadníci tito návrh ten přijali a se zavázali, že od roku 1853 počínajíc, každoročně za tyto pastviny jim od slavné vlády k upotřebení čili užívání ponechané 15 zl. do obecní pokladnice jmenem nájmu platiti budou. Není popřeno, že osadníci, jimž výpověď dána byla, tudíž žalující, pastviny ty ve svém držení mají; jest tudíž daná jim výpověď platna.

K námitkám proti výpovědi podaným nelze hleděti, neboť z protokolu shora vytknutého vychází, že žalujícím nepřísluší k pastvinám zmíněným ani úplné ani neúplné vlastnictví.

Politický komisař zastupoval mocí práva, jež státu ku správě obecního majetku a k vrchní dohlídce přísluší, zájmy obce a jemu zavázali se osadníci.

Že obec jest v držení pastvin těchto, a že oprávněna byla z užívání jich platu požadovati, nikdo nepopřel, naopak placení nájemní činže (nájmu) přislíbeno. Tím uzavřena ve smyslu článků 1090., 1091. a 1094. ob. zák. obč. smlouva o nájem a užívání věci pokládá se za koupené, neboť z článku 1094. nelze nijak

souditi, jakoby zákon k podstatě smlouvy o nájem vyžadoval, aby určitá doba umluvena byla.

www.libpool.com.cn

Vedlé čl. 360. ob. zák. obč. pokládati sluší každého bezelstného držitele za úplného vlastníka, dokud není patrně viděti, že právo k podstatě od práva k užívání odděleno jest.

Žalujícím nelze tudíž tvrditi, že učinili smlouvu o nájem dědičný, neboť to zjevné není — a poněvadž je obrana, že prvé již vlastníky byli, od vrácení věci obhájiti nemůže (čl. 1109. ob. zák obč.), má daná 6měsíční výpověď vedlé čl. 1116. ob. zák. obč. úplnou platnost.

Že osadníci pastvin dříve bezplatně užívali, nemůže býti dokladem námitek, poněvadž spůsob užívání na podstatě obecního jmění nic nemění, článek 288. ob. zák. obč. spíše držení obce výslovně předpokládá.

Poněvadž žalující neodpírají, že pastvin užívají a tudíž výpověď jim dle práva dána byla, byl rozsudek první stolice změněn.

S nálezem tím nespokojili se žalující a podali zástupcem svým drem B. dovolací stížnost.

C. k. nejvyšší soudní dvůr nedal však místa stížnosti této a potvrdil dekretem ze dne 31. května 1870 č. 18746. nález c. k. vrchního soudu, dokládaje vynešení svého těmito **důvody:**

Jest sice pravda, že ve sporu o platnost výpovědě smlouvy nájemní ten, kdož vypovídá, dokázati má oprávnění k výpovědi; tím však není vysloveno, že vykázati musí naproti nájemníku, že vlastnictví k pronajaté věci nabyl; dostačíť spíše prokázati, že ve svém jmeně s nájemníkem smlouvu o nájem učinil, poněvadž se nájemník, když smlouva tato dojde, vedlé čl. 1109. ob. zák. obč. od vrácení věci ani obranou, že má právo kompensace, ani že byl prvé již vlastníkem jejím, obhájiti nemůže.

Protokolem lit. B. ze dne 7. března 1856 jest důkaz proveden, že obec Tačenská co pronajímající s držiteli živností č. p. 5., 6., 10., 11., 12., 13. a 14. co najímajícími o pastvinách č. top. 770. a 779. smlouvu o nájem učinila. Neboť jednání v protokolu tomto provedené, k němuž výbor obce Tačenské, jakož i dotýční osadníci předvoláni byli, zjistilo, že pastvin v katastru na jmeno obce připsaných č. top. 770. a 779. až do roku 1854 jednotliví rolníci bezplatně užívali, že se však již dle protokolu ze dne 9. července 1855 veškeří držitelé živností č. p. 5., 6., 10., 11., 12., 13. a 14. zavázali, že za užívání to od roku 1853 počínajíc každoročně 6 zl. stř. do obecní pokladny odváděti budou, a vyslovili se, jsouce

k tomu vybídnuti protokolem tímto, že budou od roku 1858 počínajíc, za ponechané jim užívání pastvin ročně 15 zl. jmenem nájemného obci platiti a že zeměpanské dávky, jakož i jiné povinnosti sami ponesou.

www.libtool.com.cn

Nechybí zde tudíž nic, čeho čl. 1090. ob. zák. obč. k podstatě smlouvy o nájem vyžaduje, neboť věc nezuživatelná jest za určitou cenu k užívání dána.

Že doba, po kterou užívání to trvati má, určitě vytknuta nebyla, nevadí dle znění čl. 1094. ob. zák. obč. podstatě smlouvy nájemné a zejmena nelze nalézti dokladů k tomu, aby pokládána byla zde smlouva za smlouvu o nájem dědičný neboli za smlouvu o úrok.

Smlouva tato není sice zastupitelstvem obecním podepsána; než osadníci, kteří na základě úmluvy této pastviny užívají a činži platí, nemohou smlouvě té odpírati platnosti, jinak by užívání jejich všeho právního důvodu postrádalo, nehledíc k tomu, že vedl uvedeného protokolu není žádné pochybnosti, že vyslanec politického úřadu, jenž celé jednání řídil z moci státní, co zástupce zájmů obecních jednal.

Taktéž nelze přikládati váhy okolnosti, že se osadníci pouze k vůli míru v obci k placení vyšší činže nabídli, poněvadž, jak tomu nasvědčuje vyjádření jejich, nebyla příčina nabídnutí toho výslovně podmínkou položena (čl. 901. ob. zák. obč.).

Jest sice pravda, že na místo osadníků, kteří původně závazky protokolem lit. B. vyznačené na sebe vzali, s části jiní držitelé nastoupili, to však neoprávňuje tyto k námitce, že sami smlouvu o nájem neučinili; neboť nepopřeli, že pozemky, které jich předchůdcům od obce k nájemnému užívání přenechány byly, dosud ve svém držení chovají, jiného právního důvodu svého držení neprokázali.

Dle toho pokládati sluší obec za oprávněnou k výpovědi.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudního dvoru ze dne 31. května 1870 č. 18746.

Dr. J. M. Fleischmann.

Neužíváním nepozbývá se držení, pokud doba promlčovací neprošla, leč by od užívání bylo se upustilo následkem zápovědi odpůrcovy.

(K čl. 351. ob. zák. obč.)

Jan Sladký a jeho předek co držitelové usedlosti č. 1. v Klené vzdělávali sami pozemek č. 280. v horách ležící v roce 1850; před tím rokem a od roku 1851 dávali jej do pachtu majitelům domku č. 3. tamtéž; tento domkář na vysoké stráni bydlící, nemůže s povozem do vesnice jezditi a protož za jistou odměnu jezdíval přes pole sousedovo na zpachtovaný pozemek. Když předek Jana Sladkého v roce 1850 pozemek č. t. 280. sám zdělával, jezdil na tento pozemek přes cizí pozemky a sice přes cesty a pastviště náležející Karlu Kyselému se živnosti č. 2. V roce 1870 vzal Jan Sladký své pole opět do svého hospodaření a jel dne 1. dubna 1870 přes cesty a pastviště Karla Kyselého, který však toto jezdění mu překazil a zapověděl. Poněvadž Janu Sladkému nebylo možno jinak na své pole přijeti, podal žalobu na Karla Kyselého pro rušení služebnosti k vozové cestě; po ohledání věci na místě samém, líčení pře a výslechu svědkův dal c. k. okresní soud na N. H. výměrem ze dne 3. května 1870 č. 1484. žalobě průchod z následujících příčin:

Jestiť ovšem pravda, že žalující a předek jeho po posledních 19 let nejezdili na svůj pozemek č. t. 280. přes pozemky Karla Kyselého; jest však svědky dokázáno, že Jana Sladkého předek dávná léta a jmenovitě v roce 1850 toto právo k vozové cestě vykonával; žalovaný nenamítl a neprokázal, že tato držebnost práva k vozové cestě zápovědí minula; pouhým neužíváním práva držebnost dle čl. 351. ob. zák. obč. nemíjí, pokud lhůta promlčecí neprošla; jest tedy Jan Sladký soud v posledním faktickém držení této služebnosti; a poněvadž žalovaný vyznal, že jezdění žalujícímu zapověděl, jednal proti zákazu čl. 339. ob. zák. obč., ruše samovolně držebnost služebnosti.

Z tohoto výměru odvolal se Karel Kyselý, uváděje, že první a nejdůležitější podmínkou žaloby o rušení držebnosti jest, aby žalující dokázal, že jest v posledním držení a že žalovaný toto poslední držení rušil; toho však žalující nedokázal, neboť svědci dokazují, že po 19 let toto držení vykonáváno nebylo; avšak svědci vůbec zde nic nedokazují; vzdíť co před 19 lety se přihodilo, nemohouce zaručiti, že se to stalo, vi neb praecario nestalo; protož ani v petitorním sporu by tito svědci nic neváţili, tím méně v tomto possessorním. Já převzal živ-

nost bez této služebnosti; pozemkové knihy jí nevykazují, a žalující sám tvrdí, že 19 let vykonávána nebyla; cesta na onen pozemek žalobníkův vedla přes obecní pozemek, přes louku a pole jiného souseda a jmenovala se „lesní cestou", jíž ovšem více není. Jest to tedy podivný nález, že prý jsem rušil držebnost žalujícího již po 19 let nevykonávanou, ač patrno, že jsem toliko svůj pozemek před cizím nárokem b r á n i l. Nález tvrdí, že jsem ani nenamítl ani nedokázal, že držení žalobníkovo minulo; avšak zdaž žalující dokázal nejnovější čili nejposlednější držení tohoto práva, a může-li takovýto žádaný důkaz v possessorním sporu vážiti?

Tvrdí-li nález, že žalující právo k vozové cestě poslední čas nevykonával, jde z toho, že držení toto, kdyby i bylo bývalo, minulo a s v ý h o d o u pro panující pozemek míjí i s l u ž e b n o s t. V tomto sporu jedná se toliko o n e j p o s l e d n ě j š í faktické držení a tu nelze pochybovati, že jsem já v tomto posledním faktickém držení byl, že já a nikoliv můj odpůrce v držebnosti rušen byl a že jsem úplně oprávněn byl, odpůrce svého zdržeti od jednání rušících mé poslední faktické držení.

C. k. vrchní soud potvrdil nález první stolice z těchto **příčin**:

V řízení possessorním dle čl. 5. cís. nařízení ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. zák. nejedná se o přisouzení stálého práva, nýbrž dle čl. 15. pouze o prozatímné opatření z posavadných skutečných poměrů plynoucí ve prospěch poslední faktické držby; jest zde však svědky dokázáno, že žalujícího předek ode dávna s hospodářskými povozy po pozemcích žalovaného jezdíval a že s e m u ž a l o v a n ý n i k d y n e p r o n e s l, že tohoto jezdění více trpěti nechce; dle čl. 351. ob. zák. obč. pokud tato z á p o v ě ď se nestala, nemohlo držení práva pouhým neužíváním minouti; jest tedy nález první stolice dle práva odůvodněn.

N á l e z v r c h n í h o s o u d u z e m s k é h o ze dne 8. června 1870 č. 18250.

Příborský.

Na toho, kdo jen z rozkazu cizího něco podnikl, nelze žalovati pro přerušené držení.

J. Staněk podal na dělníky Karla Škodu, Fr. Bradu a Václava Bradu následující žalobu:

Již po více let jezdím se svými hospodářskými povozy přes *pozemky* č. parc. 509/*ak*, 510/*b*, 511/*b* a 519/*b* v Kr. na pozemky

své tamtéž se nacházející č. parc. 510/*a*, 512/*aa* a 513/*ag*, a také letos již jel jsem po nich častěji; jsem tedy v držení cesty vozové přes ony pozemky vedoucí, což dokážu svědky. Od 7. června 1869 však Karel Škoda, Fr. Brada a Václ. Brada prokopávají pozemky čís. p. 509/*ak* a 510/*b*, vyndavají hlínu a házejí ji na má pole, po obou stranách ležící; tímto počínáním jmenovaných osob vznikly na pozemcích čís. parc. 509/*ak* a 510/*b* tak značné jámy, že nemohu po nich jezditi ani ku svým polím dojížděti; mimo to ale byla řepa nasázená na mých pozemcích shora řečených, vyházenou zemí zničena.

Žaluji tudíž a žádám: Slavný c. k. soud okresní račiž po skončeném řízení uznati, že Karel Škoda, Fr. Brada a Václ. Brada rušili mě kopáním na pozemcích č. p. 509/*ak* a 510/*b* v Kr., vyndáváním hlíny a házením jí na mé sousedící pozemky č. p. 510/*a*, 512/*aa* a 513*ag* v Kr. ve faktickém držení cesty vozové přes pozemky č. p. 509/*ak*, 510/*b*, 511/*b*, 519/*b* v Kr. a v držení mých sousedících polí č. p. 510/*a*, 512/*aa* a 513/*ag*, že jsou povinni zdržeti se všeho dalšího rušení mého držení, jakož i ve lhůtě, kterou slavný soud určí, nejen pozemky č. p. 509/*ak*, 510/*b*, 511/*b* a 519/*b*, nýbrž i má pole č. p. 510/*a*, 512/*aa* a 513/*ag* uklizením naházené na ně země a zaházením jam na č. p. 509/*ak*, 510/*b*, 511/*b* a 519/*b* se nacházejících v předešlý stav uvésti a mně náklady soudní tohoto sporu do 14 dnů nahraditi, ješto by na ně jinak právo vedeno bylo.

Zástupce K. Škody — od žaloby na Fr. Bradu a Václ. Bradu bylo později upuštěno — těmito důvody proti žalobě se bránil:

Dokázal, že Karlu M. a soudruhům dáno bylo povolení, aby vystavěli cukrovar v Kr., zároveň pak že jim bylo nařízeno, jak mají stoky z cukrovaru do Vltavy vedoucí založiti a stavbu jich provésti, proto že obecní představenstvo v Kr. dalo povolení, aby pod obecní cestou č. p. 509/*ak*, 510/*b* a 590/*aa* železné roury k vedení vody kladeny byly. Spolu uvedl, že před stavbou kanálu provedeno bylo od obecního představenstva i okresního hejtmanství řízení mezi interessenty, a že zástupce žalujícího v tomto řízení se účastnil.

Dokázal, že pozemky č. p. 509/*ak* a 510/*b* jsou obecní cestou, že v čas, kdy stoky stavěny byly (totiž od 6. června do 3. července) nejezdí se na osetá pole s povozy, a že k pozemkům žalujícího ještě jiné cesty vedou. Co se týče zničené řepy, dokázal zástupce žalovaného, že jenom na úzkém pruhu pole škoda se

stala; však znalci, kteří o tom vyslýcháni byli, nemohli udati určitě, jakým spůsobem škoda ta se stala; možno prý, že učiněna byla stavbou stoky, ale také prý možno, že onen pruh pole pošlapán byl okolo jdoucími pěšáky.

www.libtool.com.cn

Ku konci kladl důraz na to, že žalovaný jest dělníkem; že kanál, o kterém řeč jest, stavěn byl od zakladatelů cukrovaru, o němž svrchu zmínka učiněna byla, a že tedy nemohou dělníci být žalováni pro rušení držení, poněvadž vykonali jen práce, které jim od podnikatele stavby uloženy byly. K dotvrzení toho uvedl rozhodnutí nejvyššího dvoru soudního ze dne 4. července 1854 č. 6917., kterýmž vysloveno bylo, „že dle §§. 339., 345. a 346. ob. z. obč. pro rušení držení jenom skutečný rušitel držení, totiž ten žalován býti může, na kom s účinkem žádáno býti může, aby věc v předešlý stav uvedl, a proti němuž nález působiti má; že tedy nelze žalovati pouze na ty osoby, které jenom z rozkazu toho jednaly, kdo skutečně držení ruší, neoprávniv je zároveň, aby jej před soudem zastupovaly.“

Okresní soud velvarský rozsudkem ze dne 30. prosince 1869 č. 5785. žalobu zamítnul a žalujícího k náhradě nákladu soudních odsoudil.

Důvody. Pozemky č. parc. 509/*ak*, 510/*b*, 511/*b* a 519/*b* tvoří polní cestu obci Kr. náležející, jsou tedy majetkem obecním. Zakladatelům cukrovaru v Kr. bylo od příslušného úřadu, obzvláště pak od obecního zastupitelstva povoleno, aby založili vodovod, stavěli kanál pod č. parc. 509/*ak* a 510/*b* a k účelu tomu prokopali parcelly č. 509/*ak* a 510/*b*.

Karel Škoda súčastnil se ve stavbě stoky co nádenník a dělník od stavitele najatý; nemůže tedy za práce, kteréž na rozkaz stavitele vykonal, žalobníku odpovědným býti, tím méně, poněvadž jen ve spolku s mnohými jinými dělníky, rovněž najatými, tak značnou stavbu vykonati mohl. Kdyby tedy žalující jezděním po cestě obecní byl jakéhosi práva držení nabyl, nebylo by toto jeho právo držební pracemi žalovaného rušeno, poněvadž tento co najatý dělník jenom z rozkazu podnikatele stavby jednal, a toliko podnikatel stavby ze všech následků a škod, ze stavby třetím osobám vzniklých, práv býti může. Žalovaný nedopustil se tedy rušení držení a nemůže také přidržován býti, aby věc ve předešlý stav uvedl, což by mu ani možno nebylo, poněvadž by musel odstraniti vystavěný kanál, k čemuž ale žádného práva nemá.

Vrchní zemský soud rozhodnutím ze dne 7. března 1870

6323. zamítnul rekurs žalujícího, připojiv k důvodům první lice ještě jen to, že při stavbě kanálu šetřeno bylo docela vebního řádu.

Nejvyšší soudní dvůr zamítnul mimořádnou stížnost revisorní sa Staňka.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu z dne 18. května 70 č. 5592.

Dr. Emil Herrmann.

Příspěvek k nauce o poznamenání žaloby v knihách pozemečných.*)

Karel Hanuš měl za obilí Janu Sedláčkovi na úvěr prodané 0 zl. r. č. pohledávati. Poněvadž pak Jan Sedláček celé čili vlastně liné své jmění, totiž usedlost č. 210. v Rochpraticích dne 19. září 69 své manželce Anně za cenu nepatrnou prodal, ačkoli již 1. dubna 68 pohledávání Karla Hanuše za pravé byl uznal, podal K. Hanuš Jana Sedláčka a jeho manželku Annu dne 5. prosince 1869 č. 4600. obu, žádaje by za právo nalezeno bylo: že jeho pohledávání za Janem láčkem 200 zl. jest pravé, že Jan Sedláček nebyl oprávněn usedlost 210. v Rochpraticích k jeho skrácení své manželce darovati v ceně, ráž knihovní dluhy, smlouvou ku placení poukázané, převyšuje, že přísluší právo z darované ceny částku 200 zl. s přísl. na Anně láčkové nazpět požadovati a že Jan Sedláček co osobní dlužník, na Sedláčková co obdarovaná povinni jsou, částku 200 zl. s 6% ky ode dne žaloby až do zaplacení pořád jdoucími a náklady sporu ice Anna Sedláčková z ceny této usedlosti do 14 dnů zaplatiti, k že by na usedlost tu právo vedeno bylo.

Zároveň s touto žalobou podal Karel Hanuš pod č. 4609. žádost knihovní poznamenání při usedlosti č. 210. v Rochpraticích, že eny této usedlosti částka 200 zl. s přísl. k zaplacení jest pro-vána.

Výměrem ze dne 7. prosince 1869 č. 4609. povolil c. k. okresní d Semilský žádané poznamenání.

K stížnosti Anny Sedláčkové změnil však c. kr. vrchní soud

---

*) Srovnej rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 31. května 1870 č. 4521. v sešitu XII. letošního „Právníka“ uveřejněné.

www.tiprol.com.cn

zemský rozhodnutím ze dne 1. března 1870 č. 6359. výměr tento a zavrhnul žádost Karla Hanuše, proto že Karel Hanuš žalobou na manžele Sedláčkovy podanou nečiní nároků na vlastnictví usedlosti č. 210. v Rochpraticích, též neodpírá platnosti listiny při této usedlosti do knih vložené a také nežádá za výmaz práva do knih vloženého, nýbrž právu svému z §. 953. ob. z. obč. průchod zjednati chce; protož zde ani dvorní dekret ze dne 29. srpna 1818 č. 1488. ani onen ze dne 27. března 1846 č. 951. místa nemá.

K dovolací stížnosti Karla Hanuše potvrdil c. k. nejvyšší soud výměr první stolice, proto že Karel Hanuš žalobou ze dne 5. prosince 1869 č. 4608. platnosti trhové smlouvy mezi Janem Sedláčkem a jeho manželkou Annou dne 19. září 1869 o usedlos č. 210. v Rochpraticích učiněné co smlouvy úplatné odpírá, dotvrzuje, že smlouva tato jest smlouvou o darování, pokud cena usedlosti té převzaté dluhy knihovní převyšuje, proto že tudíž platnosti listiny v knihách pozemečných se nacházející odpírá a dle dvorního dekretu ze dne 29. srpna 1818 č. 1488. 4. sb. z. s. oprávněn jest žádati, aby v knihách pozemečných poznamenáno bylo, že o této smlouvě trhové jest spor.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 7. července 1570 č. 7850.

Poznamenání. Zdaliž toto rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu hledí k prosbě v žalobě i v žádosti učiněné po právu se stalo, ponechávám soudnému čtenáři na uváženou; připomínám ale, že pakli pravdivá jest zásada od c. k. nejvyššího soudu přečasto vyslovená, že soudce tabulární jenom k jasnému znění listin jemu předložených hleděti má, nevpouštěje se v rozřešování záhadných otázek z listin těch se naskytujících; zásadě té v tomto případě asi sotva průchodu se dostalo. Neb žalující nezmínil se ani slovem v žalobní prosbě o tom, aby smlouva mezi Janem Sedláčkem a jeho manželkou Annou učiněná byla prohlášena za neplatnou; právě na opak platnost její z části uznává, žádaje, aby se mu zaplacení jeho pohledávání dostalo z oné částky ceny usedlosti č. 210. v Rochpraticích, kteráž převyšuje dluhy knihovní, za které usedlost ta prodána byla, tedy z ceny, o které se ve smlouvě ze dne 19. září 1869 do knih vložené ani zmínky neděje, a kterážto cena dle domnění žalujícího mlčky od Jana Sedláčka jeho manželce Anně darována byla.

Z prosby žalobní dá se arcit vyvoditi, že právě tato smlouva, pokud jí žalující zkrácen byl, má býti neplatnou, ač za to žalující výslovně nežádal, poněvadž nárok žalobní jenom tehdáž

www.libtool.com.cn

odůvodněn býti může, pakli žalující dokáže, že trhová smlouva, pokud cena prodané usedlosti kupní cenu převyšuje, jest smlouvou o darování, a tudíž, pokud jemu ku škodě se stala, dle §. 953. ob. zák. obč. neplatnou.

Vzdor tomu nemělo žádosti ze dne 5. prosince 1869 č. 4609. i proto místa dáno býti, poněvadž dle dv. dekr. ze dne 29. srpna 1818 č. 1488. sb. zák. s. v knihách pozemečných k žádosti žalovatelově poznamenáno býti může jenom to, že o vkladu nějakém jest spor (dass die eingetragene Post streitig sei), smlouva o darování ale, kteráž za neplatnou prohlášena býti má, do knih ani vložena není. Měla li by ale smlouva trhová ve své části, kterouž cena usedlosti knihovní dluhy převyšující, Anně Sedláčkové darována byla, za tuto smlouvu o darování se pokládati; není tu žádosti, kteráž by takovéhoto poznamenání se domáhala; neb Karel Hanuš nežádal, by poznamenáno bylo, že o trhové smlouvě ze dne 19. září 1869, pokud cena usedlosti trhovou cenu převyšuje, jest spor, nýbrž aby poznamenáno bylo, „že z ceny této usedlosti částka 200 zl. k zaplacení jest prožalována."

Hledím-li ale k dalšímu obsahu žaloby Karla Hanuše a k rozepřím od rozličných věřitelů Jana Sedláčka s ním a jeho manželkou brzy po tomto prodeji započatým, nejednalo se Karlu Hanuši o poznamenání spornosti trhové smlouvy v knihách pozemečných naproti tomu, kdož by po Anně Sedláčkové usedlosti té nabyl, nýbrž jak c. k. nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 31. května 1870 č. 4521. o podobném případě zřejmě vyslovil, o to, aby poznamenáním žaloby pro své pohledávání knihovně nezjištěné před věřiteli Jana Sedláčka, kteří by se po něm hlásili, zjištění nabyl, kterého jenom záznamem anebo vkladem nabýti lze a kteréhož zákon na základě žaloby aneb žalobní rubriky neuděluje.

J. Hellmann.

---

§§. 938., 1422. a 1423., 1346. a 1347. ob. z. obč.

Boleslav Uvěřil v žalobě své na Annu Slubnou podané žádal, za právo se nalezlo, že žalovaná povinna jest, jemu zaplatit zl. 98 kr. r. m. a 6% úroky z 350 zl. ode dne žaloby a náhdy sporu, a odvozoval nárok svůj z těchto skutků:

1) že manželům Jakubu a Anně Beregisovým 700 zl r. m.

zapůjčil a že po zápůjčce té konkurs o jmění jich c. k. krajským soudem v Chrudimi byl prohlášen, a že likvidačním rozsudkem ze dne 12. prosince 1862 č. 3636. lit. A. pohledávání toto v sumě 700 zl. s 6% úroky ode dne 9. února 1862 za prokázané se prohlásilo, a že třídním rozsudkem ze dne 12. ledna 1866 č. 175. lit. B. pohledávání toto ve čtvrtou třídu bylo vřaděno;

2) že v roce 1866 v postě se žalovanou Annou Slubnou, matkou Anny Beregisové v bytu Františky Hostivenské náhodou se sešel, a jí se co věřitel manželův Beregisových představil; že na jeho poptávku, jak by to dopadlo, kdyby u manželův Beregisových se svým pohledáváním k zaplacení nepřišel, ona odpověděla: „Nemají žádnou starost, a mají strpení, až ta věc přijde ke konci, já jim a paní Hostivenské, co se dostávati nebude, s mým Jakůbkem doplatím, kdybych měla poslední sukni prodati, abych měla za hrobem pokoj," a on že s tím slibem se spokojil; o tom nabízí důkaz svědkyní Hostivenskou a svědkem Arnoštem Růžovcem a doplňovací přísahou;

3) že dle rozvrhu konkursní podstaty manželův Beregisových, kterýž však nepředložil, na srážku ze svého pohledávání s úroky v sumě 900 zl. 66 kr. toliko 119 zl. 89 kr. a se zřetelem k tomu, že za vydání jich z depositní pokladny poplatek 1 zl. 19 kr. zaplatiti přinucen byl, jen 118 zl. 76 kr. z konkursních podstat obdržel, tudíž ostatních 781 zl. 96 kr. z nich neobdržel, a že manžel žalované Jakub Slubný k zaplacení té sumy se nezavázal, tudíž že závazek žalované na polovici ze 781 zl. 96 kr., tedy na 390 zl. 98 kr. a na 6% úroky z polovice z 750 zl., tedy na 6% úroky z 350 zl. ode dne žaloby se vztahuje.

V odpovědi žalovaná Anna Slubná popírá skutky pod 1), 2) a 3) udané a připomíná:

a) že důkaz svědky zbytečným a nerozhodným jest, ponévadž ve větách jí přičítaných nijaký právní závazek obsažen není, že patrně z udání žaloby se jeví, že nahodilé sejití se žalovatele s žalovanou, jím kladené otázky a její odpovědi ráz neurčité rozmluvy prokazují, pak že žalovatel žalované ani sumu svého pohledávání nejmenoval, tedy ani předmět smlouvy neudal, že slib jen nesrozumitelně a pod výminkou, totiž když Jakůbek, manžel žalované, přistoupí, plniti se má, že tato výminka se nevyplnila a že z důvodů těch dle §. 869. ob. zák. obč. ani platná smlouva ústní uzavřena nebyla.

Dále namítá žalovaná,

b) že, byť i slova ona za smlouvu platnou se pokládala, a zřejmě, bezvýminečně a určitě pronešena byla bývala, toliko co darování ústně pronešené by se jevila, a tudíž žalobci podlé §. 943. ob. zák. obč. žalobního práva neposkytovala;

c) že konečně uvedenými svědky tvrzení onoho dokázati nelze, poněvadž svědkyně Fr. Hostivenská jest slabá na duchu a že dle udání žalovatele žalovaná podobné přislíbení též svědkyni učinila, když by svědkyně z uvedených konkursních podstat zaplacení svého pohledávání nenabyla, tudíž že svědkyně přímo ve výsledku při účastenství má, a že svědek Růžovec jest zeť Hostivenské.

V replice žalobce v prohlášení žalované shledává rukojemství a vede o skutcích v žalobě pod 3) přivedených správce konkursních podstat za svědka, a nabízí se k doplňovací přísaze.

V dopovědi vede žalovaná o tom, že toliko řekla, že své a svého manžela Jakuba dluhy zaplatí, za svědkyně Eleon. Míhovou a Boženu Jutřenu.

Přísudkem ze dne 16. června 1868 č. 5455. připuštěn průvod svědky od žalovatele i žalované vedenými.

Po slyšení svědkův bylo rozsudkem ze dne 20. února 1870 č. 1757. j. za právo nalezeno, že žalovaná povinna jest žalovanému na místě 390 zl. 98 kr. toliko 390 zl. $38^1/_2$ kr. a $6^0/_0$ úroky z 350 zl. ode dne žaloby jdoucí do 14 dnů zaplatit, ale jen když žalovatel rozhodovací přísahu vykoná, že z uvedených konkursních podstat jemu toliko 119 zl. 89 kr. přiřknuto a vyplaceno bylo, a že žalobní prosba stran ostatních $59^1/_2$ kr. se bezvýminečně zavrhuje a že náklady soudní vzájemně se vyzdvihují.

Rozsudek byl vynešen z následovních **důvodův:**

Skutky v žalobě pod 1) uvedené dokázány jsou veřejnými listinami A. a B.

Svědky Růžovcem a Hostivenskou podlé §. 137. s. ř. dokázáno, že žalovaná žalovateli přislíbila, že se svým manželem Jakubem to, čeho by se na pohledávání žalovatele u manželův Beregisových z jich konkursních podstat nedostávalo, žalovateli zaplatí, že žalovatel tento slib přijal, a že se to stalo bez spoluúčinkování manželův Beregisových.

Seznání těchto svědkův nelze z důvodů žalovanou přivedených v pochybnost bráti, neb na Hostivenské duševní vada shledána nebyla, pokud vůbec neznalci posuzování takové možné jest, a podlé §. 152. *h*) s. ř. též nelze svědkyni zbaviti hodnověrnosti,

poněvadž žalovaná netvrdí, že z toho sporu svědkyni prospěch vzejde, nýbrž jen že pro nový spor, který by kdys možný byl, svědectví jednoho svědka by sobě opatřiti mohla, o němž ani se nepraví, že by v tom budoucím sporu křivé svědectví vydal; ostatně neodůvodněné domněnky a pouhé podezřívání nemohou sloužiti za základ rozhodnutí. Z toho, že svědek Růžovec jest zeť svědkyně Hostivenské, nižádná zákonní vada nevyplývá.

Svědkyně Míhová a Jutřena, žalovanou vedené, udání jej neprokázaly.

Správce konkursních podstat uvedených z paměti nevěděl, jaká suma žalovateli rozvrhem přiřknuta a na základě jeho mu vyplacena byla, pročež o skutku tom toliko rozhodovací přísaha místo má; ta pak byla žalovateli uložena, poněvadž on o skutku tom z vlastní zkušenosti vědomosti míti může, nikoliv však žalovaná.

Žalovatel žádá na základě uvedeného přislíbení polovici toho, co z konkursních podstat neobdržel, uváděje, že manžel žalované Jakub Slubný žalovateli ničímž se nezavázal, a uváží-li se, že žalovatel svou žádost na uvedenou polovici obmezil, ačkoliv podlé §. 881. ob. zák. obč. i celý nedoplatek na žalované žádati mohl, nutno jest právní poměr ten na základě podaném posuzovati.

Výklad žalované, že závazek „zaplatit s manželem“ podmínkou se jeví, se slovy od svědkův prokázanými v souhlas uvésti nelze, poněvadž podmínka výslovně položiti se musí, a konečně podlé §. 869. ob. zák. obč. přislíbení žalované na její újmu vyložiti sluší. Ze slov žalované: „Nemají žádnou starost atd.“ vychází, že dle §. 881. ob. zák. obč. žalovatel na ní celého nedoplatku žádati mohl, tudíž že nejsou podmínkou obmezena.

Neurčitosti nelze shledati ve výroku žalované, kterýž svědkové souhlasně potvrdili, a kterýž tak, jak v žalobě udáno, podlé nich pronesla.

Tvrzení žalované, že přislíbení jest darováním dle §. 943. ob. zák. obč. a že právního účinku nemá, zakládá se na zneuznání právní podstaty darování; neboť není tu objektivní podstaty darování, kterým žalovateli co obdarovanému něco na jmění mělo přibyti; tím že by žalovatel od žalované prožalovanou částku obdržel, zároveň pomine závazek manželův Beregisových naproti žalovateli, není tu také úmyslu, žalovateli na újmu žalované něco ku jmění přidati; neboť splní-li žalovaná slib žalovateli daný, zruší stejný *závazek* Beregisových naproti žalovateli, a sama nabude práva, na

manželích Beregisových co platitelka stejnou částku žádati; úmysl žalované při slibu tom směřuje k spůsobení právního svazku úplatného, nikoliv bezúplatného, a ustanovení §. 938. ob. z. obč. přímo a naprosto tomu právnímu poměru se příčí.

Právní poměr ten nelze zahrnouti pod §. 1346. a 1347. ob. zák. obč.

Žalovaná bez svolení dlužníkův původních, bez svolení zástupce konkursních podstat žalovateli se zavázala; ani manželé Beregisovi ani zástupce konkursních podstat jich v svazek právní ten nevstoupili, tudíž nelze poměr ten jinak leč dle §. 1422. a 1423. ob. z. obč. posuzovati. Nejen osobnost věřitele se změnila, nýbrž, poněvadž žalovaná bez spolupůsobení manželův Beregisových převzala dluh jejich, nejsou jí tudíž zavázáni ani z nedobytnosti ani z nepravosti dluhu, leč by se podvod byl spáchal, což žádná strana netvrdila.

Žalovatel uvádí, že poplatek 1 zl. 19 kr. při vyplácení 119 zl. 89 kr. platil a poplatek ten sráží z vyplacené sumy.

Exekut sice povinen jest poplatek z vyplacené sumy žalujícímu věřiteli nahraditi, zde však žalovaná povinna jest, jen toliko polovici toho žalovateli zaplatit, co se jemu z konkursních podstat neplatilo, tudíž žalobce na žalované náhrady z polovice sumy 1 zl. 19 kr. žádati oprávněn není, neb zaplacením poplatku se strany žalovatele nezrušilo se to, že z konkursních podstat 119 zl. 89 kr. obdržel, pročež jemu rozsudkem přiřknuto bylo místo 390 zl. 98 kr. toliko 390 zl. 38½ kr.

Úroky 6% jen z 350 zl. žádány byly.

Náklady byly vyzdviženy, poněvadž žalovatel opomenul listinu úřední o tom, co z konkursních podstat obdržel, předložiti, tím řízení protáhl a znesnadnil, a poněvadž více žádal na žalované, než ona zaplatit jest povinna.

Obě strany se odvolaly a žalovatel v stížnosti ze dne 21. března 1870 č. 2951. s. žádal o přisouzení uvedených 59½ kr. útrat.

Rozhodnutím druhé stolice změněno rozhodnutí první stolice tím, že přísaha o skutku v rozhodnutí první stolice uvedeném uložena byla žalované záporným spůsobem a žalovanému vyhrašeno, vykonati vrácenou přísahu affirmativně z následovních důvodův:

Co se dotýče právní povahy vyjádření, kteréž prý žalovaná učinila, nelze přehlédnouti, že se v takovém čase státi mělo, v kterémž manželé Beregisovi platiti nemohli proto, že na jich

jmění konkurs uvalen byl, a že tato okolnost žalované již známa byla, aneb že se jí právě při setkání jejím se žalovaným oznámila. V době té, v níž žalovaná ono vyjádření pronesla, nebylo teprv jen možné, nebo toliko na náhodě závislé, že hlavní dlužníci svůj závazek nesplní, nýbrž to tehdy již bylo nepochybné a žalovaná založila své prohlášení právě na nemajetnosti hlavních dlužníků; bylo tedy jisto, že manželé Beregisovi svůj závazek splniti s to nejsou, a nejisté bylo ještě jen, jaká částka žalujícímu podlé výsledku konkursního řízení z konkursních podstat se přiřkne a vyplatí.

Z toho vychází, že prohlášení žalované za rukojemství dle §. 1346. ob. zák. obč. považovati se nemůže, poněvadž se mu podstatné známky rukojemství nedostává; nezavazuje totiž na případ, který teprv nastati má (že hlavní dlužník převzatý závazek nesplní), nýbrž projevení to značí se co právní jednání ve smyslu §. 1347. ob. z. obč.; žalovaná k závazku manželův Beregisových jakožto spoludlužnice tím spůsobem přistoupila, že se zavázala, při ukončení konkursního řízení, to, co žalovatel z konkursních podstat neobdrží, společně se svým manželem Prokopem, bez solidárního závazku a tudíž dle předpisů §. 888., 889. a 839. ob. zák. obč. s polovice zaplatiti, a tím by žalující měl právní důvod, by zaplacení té polovice na žalované žádal.

Co se týká námitek proti platnosti právního jednání vůbec činěných, uvážiti sluší, že byť i sejití se stran nahodilé bylo, to pravdivosti vyjádření žalované na újmu není, pak že vyjádření dle celého obsahu úplně určité a srozumitelné jest, že žalující sama ani netvrdí, že by z přinucení prohlášení byla učinila, že na otázky žalovatele ze svobodné vůle prohlášení své projevila, znajíc dobře celý stav věci, že řádně a přesně určeno bylo co slibuje a pokud, že přistoupení manžela žalované nebylo položeno za podmínku slibu nýbrž jen na vyznačení míry, kterou žalovaná za manžely Beregisovy se chtěla zavázati, že žalovaná i pohnutku svého slibu připojila, že slib od žalovatele výslovně byl přijat, tudíž že učiněna byla smlouva vším opatřená, čeho §. 869. ob. zák. obč. vyhledává a tedy dle §. 861. ob. z. obč. platná.

Smlouva ona není darováním, nemá za účel obohacení, rozmnožení jmění, nýbrž toliko pojištění žalovatele, že se mu doplatí, čeho z kokursních podstat nenabude.

Skutky v žalobě pod 1) uvedené provedeny listinami A) a B).

Prohlášení žalované dokázáno bezvadnými výpovědmi svědků

Růžovce a Hostivenské dle §. 137. s. ř. a námitky žalovanou uvedené nepříčí se průvodnosti seznání jich, neb vady v §. 140. ad ob. ř. s. uvedené na Hostivenské se neshledaly, a jestli že v prohlášení žalované i jmeno svědkyně Hostivenské uvedeno, jestli že prohlášení totéž ku prospěchu této svědkyně směřuje, neobsahuje se v tom přec vada vytknutá v. §. 141. d) ř. s. ponévadž z rozepře této svědkyně ni škody ni zisku přímého nemá; a i kdyby její seznání vadné bylo, mohlo by podlé §. 141. ř. s. doplniti úplně bezvadné seznání Růžovce, kterémuž v zřejmém odporu se zákonem žalovaná vytýká za vadu, že jest zetěm svědkyně Hostivenské.

O tom, co žalovatel z konkursních podstat obdržel, správce konkursních podstat určité seznání neučinil, tudíž jen rozhodovací přísaha žalovatelem žalované uložená místa má, a teprv vrácenou přísahu žalovateli složiti náleží.

Žalovaná se nezavázala, že nahradí žalovateli to, co vynaložiti musí na nabytí podílu z konkursních podstat mu přiřknutého, a výklad ten přiměřen ustanovení §. 915. ob. z. obč., tudíž odmrštění 59 zl. $^1/_2$ kr. odůvodněno.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského ze dne 28. června 1870 č. 20448.

František Rohr.

Nálezy nejvyššího soudu

z praktických případů z jiných právnických časopisů uveřejněné.

Odevzdána-li byla věřiteli od dlužníka směnka, není tím zaplacen prvotní dluh dle práva obecného učiněný.

Směnka jest pouze uhražením dluhu a nemusí se vrátiti, leč by zaplaceno bylo dle §. 1428. ob. z. obč.

Nález ze dne 26. května 1869 č. 771.

(G. H. č. 45. r. 1870.)

Nálezy komise k vyvazení a upravení břemen pozemečných jsou listinami ku vkladu knihovnímu spůsobilými.

Lzeť z nich právo vésti, lze je tedy i do knih vložiti.

Nález ze dne 16. pros. 1869 č. 14301.

(G. H. č. 45. r. 1870.)

Byl-li škodující nálezem trestním s nároky svými na náhradu odkázán k obyčejnému pořadu práva, nelze mu povoliti záznamu na zá-

kladě tohoto nálezu; neboť z nálezu tohoto nemá ještě žádného pohledávání platného (§. 453. ob. z. ob.)

www.nbuoul.com.cn

Nález ze dne 15. pros. 1869 č. 14169.

(G. H. č. 46. r. 1870.)

Žalobu nelze vrátiti pro totožnost s žalobou dřívější, od níž žalobce bez vyhražení dalšího byl upustil. Žalovaný může s tímto upuštěním od žaloby hájiti jen v odpovědi.

Nález ze dne 22. července 1870 č. 4561.

(G. H. č. 50. r. 1870.)

Denník.

Právník Lvovský v číslech posavadních obsahuje tyto pozoruhodné články: O snaze věku našeho po jednotném právu od dra Leonarda Piętaka. Antoni Zygmunt Helcel (zemřel 31. března 1870) životopis od dra Stan. Zborowskiho. — Úředníci administrační v systému správy státní. — O vlastním významu zásady obžalovací v soudním řízení trestním od dra Josefa Mosinga. — Litkup. Studie historicko-kritická od J. Louisa. — Hlavní zásady návrhu rakouského řádu soudního civilního od dra Stan. Madeyskiho. — Zřízení selské (Sprawa włościańska) v Polsce sestavené Ondřejem Zamojským, býv. kancléřem velké koruny, v jeho sbírce řádu soudních z r. 1780.

Terminologické komise k vypracování názvosloví právnického, polského, zřízeny jsou v Krakově při Towarzystwu naukowem i ve Lvově při Towarzystwu prawniczem. Komise krakovská předělává a doplňuje slovník vydaný r. 1862. Obě komise vešly v novější čase v důvěrnější a bližší spojení. — Nebylo by na čase, aby také komise terminologická Jednotou Právnickou zvolená v bližší styky vešla s komisemi haličskými?

Nové knihy.

Reliquiæ tabularum terræ regni Bohemiæ anno MDXLI. igne consumptarum. — Pozůstatky desk zemských království českého r. 1541 pohořelých. Dílu I. sv. 2. (Péčí dra Emlera.) Obsahuje výpisy z knih půhonných (libri citationum) od r. 1454—1506 větším dílem českých.

Ueber den Dolus beim Diebstahl. Von Dr. Emanuel Ullmann, Docenten der Rechte an der Universität Prag. Mannheim 1870.

www.libtool.com.cn

Přísaha oceňovací.

Sepsal JUDr. Karel Bürgel.

§. 1. Předběžné rozhledy.

„V společenském ústrojí, v němž soustava činnosti živnostenské zcela jen zakládá se na koupi a prodeji, v němž každý jednotlivec nevyživuje se hlavně věcmi, na jichž výrobě sám byl účastnil se, nýbrž věcmi, kterých domohl se dvojí výměnou, že druhé prodeji následovala koupě, — v takovém ústrojí společenském otázka ceny otázkou jest fundamentální.[1])

A čím rozvoj hospodářských poměrův národa jest vyšší a takzvané moderní civilisaci přiměřenější, tím důležitější stává se otázka ceny, a to nikoli jen za příčinou různějších rozdílův ceny, jež všímati si dlužno při smlouvách, ale i za příčinou větší exaktitosti měřítka ceny, dle něhož určiti třeba škody na jmění.

Dosti často stávají se tyto rozličné ceny předmětem právních sporů, aniž by dříve byly vyměřeny dobrovolným smluvením,[2]) nastává pak úkol soudnictví, aby ve svých výrocích ciferně určilo.

Jak dalece tu jde o vycenění pouze objektivní, to jest

---

[1]) Viz Stuart Mill „Principles of Political Economy“ 3. kniha 1. hlava.

[2]) Určení ceny dobrovolnou smlouvou nespatřujeme toliko vzhledem k ujednané úplatě jakési umluvené praestace, jsouť též napřed umluvená vycenění odškodnění, které náležeti má oprávněnému, když s druhé strany buď vůbec splněno nebylo, buď splněno bylo jen nedokonale. V starším římském právě přímě měla účel takový prommissio dupli, quadrupli atd., nepřímě pak účel ten mají jak v starším právě římském, tak i v právě moderním závdavek (arrha), konvencionální pokuta, úroky váhavosti atd.

jak dalece vyceněna býti má objektivně skutečná hodnota
verum rei pretium; — nemusí ani soudci aniž v další řadě
legislaci řízení civilního nesnáze působiti větší spletitost vyceň
pokrokem ekonomickým podmíněná, neboť vyšší stupeň rc
národohospodářského přináší s sebou i zdokonalení prostředků di
znaleckého, ano právě za příčinou tohoto svého vyššího
konalení může zdání znalecké odvážiti se zcela v obory, které pře
nedostižitelné byly pro vycenění objektivní. Co na zvláštní
klady upozorňuji k okolnosti, že zavedení cen bursovních, tr
aneb vůbec běžných, které zavedení vyšší pokrok ekono
mívá v zápětí, že dále zevnější determinování jistých pohron
derní lučbou umožněné dovoluje vyšetřiti verum rei pretium i
padech takových, v nichž jindy vyšetření objektivní naprost
bylo možné.

Leč pokrok hospodářský i jiné poskytuje výjevy. Sku
neb domnělé nabytí jmění a práv k jmění se vztahujících,
pak stává se předmětem rozhodnutí soudce civilního, nedě
pravidelně k účelům spotřeby (konsumce)[3]) onoho cenného
mětu, k němuž směřuje sporný právní nárok, nýbrž k účelu
třebení co kapitálu aneb k účelu další výměny. Avšak r
většího neb menšího zisku při kapitalisaci neb výměně ro
jest dle zvláštních poměrův toho neb onoho určitého případu
určena byla úplná cena nějakého právního nároku, obyčejně
nepostačuje, když vyměří se toliko hodnota věci, k níž to
právní nárok se vztahuje, nýbrž věc ta vyceněna býti musí
vzhledem ke všem zvláštním obchodním konjunkturám, které o
něný na jejím majitelství zakládal, vzhledem tedy k význ
jenž ona věc má pro zvláštní soubor jmění oprávněné

---

[3]) Netřeba snad, abych zvláště upozornil, že slova „spotř
(„konsumce“) neužívám zde ve významu technickém vědy r
ního hospodářství, nýbrž ve významu mluvy obecné. V př
významu ekonomistickém není spotřeba nikterak, jak Stuart
v „Principles of Political Economy“ (1. kn., 5. hl., §. 6.) pr
protivou kapitalisování anoť naopak používání co kapitál dě
spotřebou. To co v textu krátce nazývám „konsumci“, jes
názvosloví přísně ekonomistického vlastně „konsumce ne
duktivní.“

[4]) Srov. v Ungerově „System des allgemeinen österr. P
rechtes“ 1. svazku §. 47. na str. 375. výklad o zvláštní
který výklad tam jest v souvislost přiveden k §. 305. rakou
ob. zák. obč.

Nejedná se zde o cenu objektivní dotčené věci, jakou cenu každý jiný znamenati může, nýbrž o cenu subjektivní jakou, věc má zvláště jen pro oprávněného.[5]) Předmětem vycenění není tu více skutečná zevní cena (verum rei pretium) nýbrž subjektivní interesse osoby oprávněné.[6])

www.libtool.com.cn

Subjektivní interese, o kterém zde mluvím, nikterak nelze ztotožňovati s cenou zvláštní obliby aneb vlastněji se zvláštní oblibou, totiž s cenou, jižto nějaká věc pro jistou osobu má nikoli vzhledem k jejímu jmění nýbrž vzhledem k zvláštním choutkám dotčené osoby. Cena zvláštní záliby nehodí se ani k právnické

---

[5]) Tuto historickou posloupnost v právnickém názoru o ponětí ceny, míním totiž historický postup od ceněni objektivního k subjektivnímu, dokázal za příčinou přemítání o výrazu „quanti res est“ v pramenech se nalezajícím Savigny v „System des heutigen römischen Rechtes“ 5. svazek, XII. příloha „Quanti res est.“ Že tento historický postup nebyl toliko v právě římském, nýbrž že děje se vůbec, to taktéž následuje ze zmíněných úvah Savignyových. Že i v zákonodárství nové doby tento historický pochod sledovati lze, spatříme, když porovnáme jednak ustanovení §§. 1331. a 1332. rak. ob. zák. obč., ustanovení to vzhledem k důkazu Ungrem v „System des österr. allgem. Privatrechtes“ 1. svazku §. 47. na str. 376. podanému ovšem nepodařená, leč rozhodně starší doktrině přináležející, jednak pak čl. 283. obch. zák.

[6]) Slovem „interesse“ dle smyslu v textu míněném, dle něhož protivu tvoří k skutečné objektivní ceně věci, rozumím hodnotu, jižto dávka někomu ex contractu, quasicontractu neb ex delicti dlužná má subjektivně pro věřitele. Interesse tohoto významu vůbec shledáváme u obligací práva soukromého, i může interesse buď úplně shodovati se s verum rei pretium, aneb zcela nižší býti nežli poslednější, ovšem možnost to, kterou Mommsen nijak připustiti nechce; aneb konečně, což jest pravidlem, může interesse ještě převyšovati pravou cenu věci. Obyčejně vyznačuje se co interesse úhrnečná cena všeho toho, oč jmění věřitelovo bez jisté škodné události bylo by větší. Leč interesse v tomto významu jesti jen použití nadřečeného obecného ponětí na zvláštní případ náhrady škody. Interesse v tomto užším významu zahrnuje škodu positivní (damnum emergens) a ušlý zisk (lucrum cessans). K účelům civilního řízení, kde hlavně jde o spůsob vycenění, po mém zdání nejvyšší má důležitost rozdíl mezi cenou věci, kterou určiti lze ceněním objektivním a mezi interesse, ježto jen vypátráním subjektivních momentův cenění vyměřiti lze. O principielním rozdílu mezi cenou věci a interesse, srovnej ostatně Puchta „Pandekten“ §§. 224. a 225., kdež ale

konstrukci a jest úplně mimo obor práva.[7]) Tato rozdílnost důležitý má vliv praktický na spůsob vycenění jednak interesse ve smyslu zde vylíčeném, jednak ceny zvláštní záliby. Ač-li bychom vůbec připustiti chtěli, že určení ceny zvláštní záliby, které určení právě tak jako každé jiné pro praktický život významné cenění díti se musí v penězích co obecném představovateli vší hodnoty, logicky a právnicky mysleti se dá,[8]) dlužno nám uznati co věc veškeré pochybnosti prostou, že takové vycenění státi se může výhradně jen osobou interessovanou samou, neboť má se tu odhadnouti výtvor pouhé individuelní záliby, který osoby jiné ani nemohou úplně poznati, tím méně pak dle jistých zevních známek označiti. Co ale dotýče se interesse ve smyslu zde vyloženém, arci je v mnohých případech vyšetřiti lze vyceněním objektivním i navzdory jeho rázu čistě subjektivního, neboť zvláštní soubor jmění osoby interessované a momenty jmění toto zakládající dosti často úplně seznati lze cenění objektivním. Obyčejně ale i interesse vlastního omylu za příčinou své vnitřní povahy nepřístupné jest vycenění objektivnímu vesměs tam, kde úmyslem jest cenícího, aby je odhadl zcela zevrubně, a musí tedy

---

co do ponětí interesse děje se pouze zmínka o nadzmíněném významu užším. Všeobecnější stanovisko zaujímá Sintenis „das praktische gemeine Civilrecht" 2. svazek §. 86. str. 67. a násl. Hlavně ale srovnej Mommsen „Beiträge zum Obligationenrecht" 2. část: „k nauce o interesse" §. 3. str. 16. a 17.

[7]) Srov. Puchta „Pandekten" §. 220. pozn. l. Obšírné provedení z pramenův římského práva viz Mommsena „Beiträge zum Obligationsrecht" část 2. v §. 14. na str. 122. a násl. Taktéž srov. Unger „System des österr. allgemeinen Privatrechtes" v 1. svazku §. 47., to co tam v textu řečeno jest odvolávání se k poznámkám 21. a 22. O zvláštních výsledcích rozumování, k nimž přichází jednak Mommsen jednak Unger, srovnej zde následující poznámku [8]).

[8]) Právem popírá pro všechny případy bez rozdílu možnost takovou Unger v „System des allgem. österr. Privatrechtes" na místě v předešlé poznámce [7]) vytčeném. Mommsen připouští v „Beiträge zum Obligationenrecht" 2. části §. 14. na str. 133. obmezení interesse na pouhou škodu na jmění co pravidlo práva římského a více ještě práva moderního. S náhledem opačným setkáváme se u Ganse „Obligationenrecht" str. 68 a násl. pak str. 96. a násl. Dle Ganse záleží právě interesse v ceně zvláštních zálib.

v takových případech jediné ponecháno býti subjektivnímu cenění interessované osoby samé.

To vše velkou má důležitost pro moderní civilní řízení. Arci dle důkazu prvé provedeného pokrok národněhospodářský zdokonalením prostředků odhadování vycenění objektivní rozšířil ve všech případeh, kde pouhá skutečná cena věci vypátrána býti má, a obmezil tudíž v jednom směru cenění subjektivní. Avšak co důslednost pokroku hospodářského spatřili jsme prvé také skutek další, že právo hmotné pak pravidelně požadovati dává nikoli více již jen pouhou cenu věci, nýbrž interesse.

Ježto ale o interesse právě bylo dolíčeno, že zřídka jen lze je vyšetřiti ceněním objektivním, — ovšem tedy dle výsledku konečného moderní rozvoj hospodářský rozmnožuje počet oněch případův, v nichž není možné zevrubné vycenění objektivní.

Dojista tedy otázka, jak v těchto vždy hustějších případech sporné ceny procesuálně zjistiti lze, pro naši dobu má značný význam praktický. Dle zákonův procesuálných ale, ježto platí v státech střední Evropy, v případech těchto užívá se vycenění subjektivního a co procesuálného stvrzení takového vycenění přísahy oceňovací, a totožna jest tedy zmíněná otázka s otázkou o povaze a legislatorním významu přísahy oceňovací. Ovšem tudíž v nynější periodě reformy civilního řízení přemítání o přísaze oceňovací v literatuře dosti zanedbané i se stanoviska legis latæ i se stanoviska legis ferendæ právě tak jest na čase jako jiná procesuálná themata o podstatě ústnosti, o průvodních pravidlech civilního řízení, o průvodním interlokutu, o přísaze rozhodovací atd. themata to, jimž přece věnuje se pilná diskuse.

Tato úvaha ospravedlňuje poněkud následující řádky.

(Pokračování příště.)

Zákon, daný dne 20. prosince 1869, platný pro království české, týkající se volného nakládání s pozemky (čl. 152. zák. zemského).

Podává JUDr. **Václav Kotalík.**

(Pokračování a dokončení.)

Velmi často se přiházívalo, že majitel selské živnosti postoupil některé pozemky od této své živnosti té které osobě k užívání

až do její smrti, vymíniv si při tom, aby tyto pozemky po její smrti k jeho živnosti nazpět připadly. I nastala tehdáž otázka, zdali takovéto smlouvy jsou platny čili nic a spojená dvorská kancelář učinila také o této otázce přednešení a následkem toho byl českému apelačnímu soudu vydán dvorní dekret ze dne 15. března 1833 na základě nejvyššího rozhodnutí ze dne 5. února 1833 (č. 2603. sb. z. s.).

Doslovné znění tohoto dvorního dekretu jest:

„Jeho c. k. Veličenství k nejponíženějšímu přednešení od spojené dvorské kanceláře učiněnému o otázce, zdali smlouvy o pozemnostech pro jistý počet životů uzavřené hledíc k předpisům rozdělování pozemkův a výminkám v Čechách platným zapověděti se mají, nařídíti ráčil, že na příště v Čechách dovoleno býti nemá smlouvy uzavírati, dle kterých vlastníci pozemností část svých živností na čas živobytí jistých osob proti výhradě, že po smrti jejich nazpět k živnosti připadnouti má, přenechávají; že tytéž tedy, pokud po vyhlášení tohoto nařízení se uzavrou, knihovně vtěleny býti nemohou a že také na základě jich právo vésti nelze, vůbec nijaké platnosti míti nemají.“

Tento dvorní dekret byl zákonem ze dne 20. prosince 1869 č. 152. zrušen a pozbyl dnem 31. ledna 1870 platnosti. To vyplývá ze znění téhož dvorního dekretu a z povahy věci samé. Citovaný dvorní dekret byl vydán, jak jsme již vypravovali, za tou příčinou, že povstala pochybnost, zdali předpisy, týkající se nedílnosti selských statkův, vztahují se také k takovým smlouvám, kterými se přenechávají některé pozemky na př. výminkáři toliko k užívání až do jeho smrti aneb zdali takové smlouvy vzdor nedílnosti statku dovoleny jsou. V dvorním dekretu samém jest také otázka ta postavena s tím dodatkem, zdali se takové smlouvy zapověditi mají, hledíc k předpisům rozdělování pozemků se týkajícím a v Čechách platným. Onen dvorní dekret rozřešil naznačenou otázku, hledě k předpisům rozdělování pozemků v Čechách, že takové smlouvy nemají pražádné platnosti.

Postavíme-li si ale nyní otázku: jsou-li takové smlouvy se zřetelem na předpisy o rozdělování pozemků v Čechách nyní platící dovolené; tuť musíme zajisté za odpověd dáti, že jsou dovolené.

Zákonem ze dne 20. prosince 1869 č. 152. byla nedělitelnost pozemkův zrušena (§. 1.) a veliké zákony a nařízení, které volné nakládání s pozemky obmezují, pozbyly platnosti (§. 3.);

vlastník může dle libosti naložiti s pozemkem svým buď v celku aneb v částkách libovolných (§. 2.).

Když tedy uvážíme, že dvorní dekret ze dne 15. března 1833 byl vydán se zřetelem na nedílnost selských statků, že nedílnost pozemků zákonem ze dne 20. prosince 1869 zrušena byla, že vlastník pozemků ve svém právě vlastnickém obmezen jest toliko obmezeními, pokud se zakládají v zákonech o právu soukromém, která předepsaná jsou v §. 21. zákona lesního ze dne 3. prosince 1852 č. 250. zák. ř. a v §. 31. patentu o vyvazení a spořádání břemen pozemných daného dne 5. července 1853 č. 130. ř. z., vzhledem k lesům obecním a k lesům jim na roveň postaveným, jakož i obmezeními ohledně obecního jmění, jež obsažena jsou v zákonech obecních; ostatně ale s pozemky libovolně naložiti může a všeliké zákony a předpisy, kterými vlastník dříve obmezován byl, až na svrchu vyjmenované platnosti pozbyly: musíme důsledně říci, že dvorní dekret ze dne 15. března 1833 č. 2603. sb. z. s. dnem 31. ledna 1870 platit přestal a že smlouvy v něm naznačené, počínaje 1. únorem 1870 za dovolené pokládati sluší. Setkáváme se ale také s náhledem, že dvorní dekret tento posud platí, že zákonné ustanovení v něm obsažené posud zdviženo není. (Viz „Právník“ sešit VIII. ročník 1870 str. 285. a 286.

Počínaje 1. únorem 1870 vešel zákon ze dne 20. prosince 1869 v platnost a tímto dnem byla obmezení vlastnického práva na nedílnosti selských statků se zakládající zrušena. Namítá se nám tu zase jiná otázka, zdali zákon ze dne 20. prosince 1869 dlužno vztahovati také k žádostem před 1. únorem 1879 k soudu podaným.

V praxi shledáváme se s náhledem, který na tuto otázku odpovídá kladně.

Dovolíme si uvésti jeden praktický případ.

Sub pr. 19. prosince 1869 č. 10.082. civ. žádal u c. k. m. d. okresního soudu v Táboře Jan S. za vtělení exekučního práva zástavního na pozemcích č. top. 353., 354., 440., 449., 571., 765., 806., 912., 940., 942., 961., 963., 988., 990., 1031., 1069., 1210., 1401., 1431., 573., 678., 692., 1103., 1432., 679. a 873. v Malšicích Martinu R. patřících pro dluh tohoto 36 zl. s přísl.

Výměrem ze dne 23. prosince 1869 č. 10.082. civ. byla tato žádost zamítnuta a co zavržená v pozemních knihách poznamenána proto, že svrchudotčené pozemky č. top. 1251 pr. 331 □° od usedlosti č. p. 14. v Malšicích odděleny a na Martina R. k vysta-

vení samostatné živnosti převedeny byly, jeden knihovní celek a předmět tvoří, kdežto žadatel žádá za exekuční právo zástavní jenom na pozemky svrchupsané a nikoliv také na č. top. 1251. a zákon udílení exekučního práva zástavního jenom na některý díl knihovního, jeden celek tvořícího předmětu, nedovoluje.

K stížnosti Jana S. c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 8. března 1870 č. 8171. c. k. m. d. okresnímu soudu v Táboře nařídil, aby dotčenou exekuční žádost, odstraniv důvod zamítnutí vyřídil, poněvadž za tou okolností, any parcely od exekventa uvedené, na které právo vésti chce, v pozemní knize zejmena udány jsou, exekventovi, hledíc k volnému rozdělování všech pozemností, zákonem nyní dovolenému, překážeti se nemůže, aby na jednotlivé v pozemní knize zejmena naznačené části některé usedlosti exekuci vedl.

Zákonem ze dne 20. prosince 1869 bylo právo vlastnické velkého a důležitého zbaveno obmezení a stojíme nyní v tom ohledu §. 362. ob. z. obč. blíže, který praví, vlastník úplný, maje právo, jměním svým svobodně říditi a vládnouti, může vůbec věci své dle vůle užívati, nebo bez užitku nechati; může ji zkaziti, zcela nebo z části na jiné převésti, anebo se jí naprosto vzdáti, to jest, ji opustiti.

Probírati otázku, jaké následky volné nakládání pozemky míti bude, leží mimo obor tohoto pojednání; vůbec známo jest, že mínění o této otázce jsou různá, příkře naproti sobě stojící; dovolíme si toliko vyníti tuto jedno místo z časopisu „Reform“ (č. 10 ročník 1870), které zní:

„Náhledy o následcích práva, volného nakládání pozemky jsou velmi různé. Tištěné veřejné mínění podává o tomto předmětu obrazy, které podezření vzbuzují, že posuzovatelé věc dobře neobjasnili, an by jinak na ní také temná místa spozorovati museli; naproti tomu hlásají druzí, že toto uvolnění otevřelo neblahou Pandory skříň, oni již jasně vidí, jak všecka pole a louky v nepatrné jak písek malé částice rozdělené v pcvětří se rozplynou a rozlétnou, při čemž ani místo nezůstane, kde bývaly; naplňují nás hrůzou o nepořádném sedláku, který všecky své pozemky prodal a konečně s žebráckou mošnou světem se toulá.“

Vederemo!

Jest žádoucno, aby se dobré stránky tohoto zákona co nejvíce použilo, zejmena k scelování pozemků a k zakládání společných polních cest.

Poněvadž jest nedílnost selských statkův zrušena a posloupnost v dědictví selských statků ze zákona na této nedílnosti dříve se zakládala, musela také v té posloupnosti změna nastoupiti.

O posloupnosti v dědictví ze zákona, která má průchod, zemřel-li někdo, neučiniv platné poslední vůle; nepořídil-li v ní o veškerém jmění svém; aneb nepamatoval-li v ní náležitě na ty, jimž dle zákona povinen byl zůstaviti díl dědičný; nebo nemohou-li, neb nechtějí-li dědicové zřízení dědictví přijmouti, (§. 727. ob. zák. obč.) jedná kapitola třináctá obecného zákonníka občanského. V příčině dědění statků selských a pozůstalostí osob duchovních však byly odchylky od předpisů této kapitoly; poslední paragraf této kapitoly totiž §. 761. ob. z. obč. zní: „nařízení zvláštní, od toho, co v této kapitole vyměřeno, rozdílná, ježto se týče práva, dědit statky selské a věci po osobách duchovních pozůstalé, obsažena jsou v zákonech politických."

V Čechách byl tento politický zákon, jímž bylo dáno zvláštní nařízení, týkající se práva dědit statky selské, patent ze dne 26. května 1791.

Tímto patentem, kterým byly dřívější v této příčině vydané předpisy a sice patent ze dne 3. dubna 1787 a nařízení ze dne 5. listopadu 1787, ze dne 16. května, ze dne 22. září, ze dne 30. října 1788, ze dne 25. června 1789 a ze dne 18. února 1790 zrušeny, a který dle úvodních slov patentu samého v uvážení dán byl, aby dědění statků selských spůsobem, polnímu hospodářství pro obecné blaho tak důležitému, přiměřeným spořádáno bylo, bylo ustanoveno, že každý selský statek se všemi pozemky, jak jej poslední držitel zůstavil, na dědice přejíti má; že ale tento má na vůli, statek, kdyby byl příliš velký, rozděliti, avšak tak, aby při selském statku na venkově nejméně 40 měr výsevka zůstala (§. 4.); že v případě posloupnosti ze zákona a jestli otec některému svému dítěti jmenovitě statek neodkázal, při dělení mezi více dětí selský statek vždy nejstaršímu synovi, pakli vrchnost proti němu žádné důvodné námitky nemá, jinak ale po něm nejbližšímu a kdyby žádných synů nebylo, starší sestře odevzdán býti má (§. 5.); že ale kdyby zůstalý manžel, manžel aneb manželka spoluvlastnictví selského statku již držel neb držela, jeden i druhý na vůli má, uprázdněný díl, tudíž celý selský statek, na sebe převésti; že jenom v případu, když selský statek pozemků 80 měr výsevku aneb ještě více má, může týž statek mezi zůstalého manžela a mezi dědice statku, pokud tento dědic již zletilý jest, rozdělen býti (§. 6.);

že ten, kdo selský statek spůsobem naznačeným na sebe převede jest povinen, dědice neb spoludědice dle pravé ceny statku vyplatiti (§. 7.) a konečně že v případu, zemře-li držitel selského statku bezdětek, na vůli dědiců závisí, komu statek připadnouti aneb zdali prodán býti má (§. 8.).

Tato ustanovení spočívají hlavně na ohledech politických a národohospodářských; jimi chtělo se docíliti, aby selské statky udržely se co nejvíce možná v stavu, v kterém se nacházely, aby nesklesly nikdy pod 40 měr výsevku.

Následkem těchto předpisův přecházely také selské statky pravidelně s držitele na jeho děti v tom stavu, v jakém zůstaveny byly a následkem toho udržely a zachovaly se selské statky v Čechách ve svém jádře a zachoval se český sedlák ve své síle, tak že v ponětí českého sedláka jest obsažena také známka majitele značných pozemností. Téměř stejná nařízení byla v této příčině pro ostatní země říše rakouské vydána: pro Rakousy pod a nad Enží patent ze dne 29. října 1790, v Solnohradsku dvorním dekretem ze dne 16. prosince 1826, v Štyrsku patentem ze dne 19. dubna 1793, v Krajině patentem ze dne 4. ledna 1793 v platnost uvedený, pro Tirolsko a Vorarlberg patent ze dne 9. října 1795 a pro Halič patent daný dne 10. května 1787.

Tato zvláštní nařízení nebyla patentem ze dne 7. září 1848 zrušena; nařízením ministeriálním ze dne 17. července 1850 bylo výslovně ustanoveno, že mají v platnosti zůstati až do vydání zvláštního zákona.

Zákonem daným dne 27. června 1868 č. 79. ř. z. bylo ustanovení §. 761. ob. z. obč. o posloupnosti v dědictví selských statků změněno; §. 1. tohoto zákona zní: „Nařízení v §. 761. ob. z. obč. naznačená, v politických zákonech obsažená a dědění selských statkův se týkající a o rozdělení mohovitosti mezi více spoludědiců aneb mezi dědicem a zůstalým manželem odchylky od ustanovení obecného zákonníka občanského obsahující, pozbudou v oněch zemích aneb dílech země, v kterých rozdělování selských statků zákonem více obmezeno není, po uplynutí tří měsícův po dni vyhlášení tohoto zákona platnosti.

V oněch zemích a dílech země, v kterých obmezení rozdělování selských statkův ještě platí, pozbudou v případě zrušení tohoto obmezení ona nařízení teprv po uplynutí tří měsíců po tom dni platnosti, kterého zemským zákonem toto obmezení zrušeno bude.

A §. 2. stanoví: Na dědičné případy, v kterých nápad dě-

dictví již přede dnem působnosti tohoto zákona se stal, týž vztahován býti nemá. Jak jsme již svrchu ukázali, byla nedílnost selských statků v Čechách teprv zákonem ze dne 20. prosince 1869 zrušena a obmezení dílnosti těch statků přestalo dnem 31. ledna 1870; pozbyla tedy ona politická nařízení, týkající se posloupnosti v dědictví selských statků, platnosti v Čechách dnem 30. dubna 1870 a počínaje 1. květnem 1870 jest v příčině dědění statků selských v působnosti toliko obecný zákonník občanský. Jakož vůbec náš občanský zákonník ustanovil za zásadu v §. 5., že zákonové nepůsobí nazpět, že nemají proto účinku ani na činy předešlé ani na práva prvé nabytá, tak ustanoveno zákonem z dne 27. června 1868 č. 79. ř. z., že zákon tento vztahuje se jenom na ty dědičné případy, v kterých se nápad dědictví stal neb stane za působnosti jeho; že ale k němu nemá hleděno býti v případech, kde se dědičný nápad stal před působností jeho.

A poněvadž na otázku, kdy dědictví připadá, odpovídá §. 536. ob. z. obč., že právo dědičné nastává teprv po smrti zůstavitelově, jest tu rozhodným den úmrtí zůstavitele: pozůstalosti zemřelých před 1. květnem 1870 budou se vyjednávati dle svrchupsaných politických nařízení; pozůstalosti těch, kteří 1. května 1870 aneb později zemrou, vyjednávati se budou dle obecného zákonníka občanského.

Následkem toho nastanou náramné převraty v poměrech selských; rozkouskování selských živností a měnění držitelův jejich bude na denním pořádku.

Úvaha o tom, jaké to bude míti následky v ohledu národohospodářském, leží mimo obor naší rozpravy.

Zvláštní důležitosti nabyla nyní též otázka, zdali úmluva dědicův dílem nezletilých, dílem zletilých nemovitostí do pozůstalosti patřících od jednoho dědice proti vyplacení podílův za prodej nemovitého jmění nezletilým sirotkům patřícího považovati se má a zdali tedy stvrzení té úmluvy soudnímu dvoru aneb vrchnoporučenskému úřadu přisluší. Náhledy právníkův o této otázce rozcházejí se; jedni jsou pro příslušnost soudního dvoru druzí zase pro příslušnost vrchnoporučenského úřadu.

Ti, kdož jsou pro příslušnost dvorního soudu, opírají se o následující důvody:

1) Dle §. 83. cís. pat. ze dne 20. listopadu 1852 č. 251. ř. z. přísluší schválení prodeje nemovitých věcí poručenců a opatrovanců toliko soudnímu dvoru první stolice.

Jakmile se dědicové k pozůstalosti přihlásili, nastoupili dle §. 547. ob. zák. obč. na místo zůstavitele v příčině dědictví a poněvadž dle zákona ze dne 27. června 1868 č. 79. ř. z. k společnému převzetí nemovitého jmění do pozůstalosti patřícího povolání jsou, musí se za to míti, že přihlášeným dědicům i před odevzdáním pozůstalosti patří, an by se jinak co res nullius považovati musela.

www.libtool.com.cn

Více dědicův tvoří dohromady společenství; dle §. 828. ob. zák. obč. nemůže žádný účastník ve věci společné změny činiti, která by se dotýkala podílu účastníka jiného. Úplatné postoupení zavírá tudíž v sobě prodej a který soud k stvrzení prodeje nemovitých věcí nezletilých povolán jest ustanovuje §. 232. ob. zák. obč. a §. 83. cís. pat. ze dne 20. listopadu 1852 č. 251. ř. z.

2) Uváží-li se ratio legis, tu jest na jevě, že §. 83. j. n. chce docíliti, aby nezletilým dostala se v plné míře ochrana v §. 232. ob. z. obč. vytknutá, neboť také prodejem nemovitostí před odevzdáním pozůstalosti učiněným může nezletilý sirotek nenahraditelné škody utrpěti a aby se tomu předešlo, musí se předpis §. 83. j. n. také k těm případům vztahovati, kde pozůstalost ještě odevzdána nebyla.

Ti zase, kteří hájí náhled, že nikoliv soudní dvůr nýbrž vrchnoporučenský úřad k onomu schválení příslušným jest, odvolávají se na následující důvody:

1. Dle §. 21. cís. patentu ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z. má soud, jemuž vyjednání pozůstalosti přísluší, pozůstalost ohledně všeho kdekoliv nalezajícího movitého jmění a ohledně nemovitých v Rakousku ležících statků zůstavitele vyjednati.

2. Zůstalostní soud má dle §. 27. téhož patentu o všech při vyjednání pozůstalosti vzniklých otázkách i tehdáž rozhodovati, když poručenci neb opatrovanci co dědicové vystupují, pod jeho pravomocnost neslušící. Má-li ale při rozdělování dědictví co do převzetí nemovitých statků aneb v jiných důležitých otázkách od ustanovení zákona aneb zůstavitele zvláštní úmluvou úchylka se státi aneb o pochybných právech smír uzavřen býti, jest k tomu potřebí schválení vrchnoporučenského aneb nadopatrovnického úřadu; §. 166. ustanovuje, že rozdělení dědictví při větších pozůstalostech před aneb po odevzdání předsevzíti se může a že dle okolností (§. 27.) k schválení vrchnoporučenskému soudu sděliti se má.

3. Dle §. 120. téhož patentu má zůstalostní soud zástupce nezletilých neb pod opatrovnictvím stojících dědicův třeba-li při

měřenými donucovacími prostředky k tomu přiměti, aby dědictví nastoupili, aneb potřebné svolení vrchnoporučenského soudu k vzdání se předložili; vzdání se dědictví jest mnohem důležitější výkon než prodej dílu nemovitého jmění a přece zákon nepředpisuje svolení vrchnopručenskému úřadu.

4. Dle §. 194. může singulární soud hotovost poručencův ke koupi nemovitých statků použíti, aniž by byl vázán na stvrzení soudního dvoru a přece jest zakoupení celé usedlosti pro poručence mnohem důležitější, nežli prodej některého dílu zůstavené nemovitosti.

My máme za to, že úmluva uzavřená v cestě pozůstalosti mezi dědici, dle které jeden z nich nemovitost do pozůstalosti patřící převzíti má proti vyplacení podílův, pakli jsou někteří z těchto dědicŭ nezletilí, nemůže za prodej nemovitého jmění nezletilým sirotkům patřícího považována býti a že stvrzení takové smlouvy vrchnoporučenskému úřadu přisluší a nikoliv soudnímu dvoru.

Odpůrcové tohoto náhledu odvolávají se na §. 83. cís. pat. ze dne 20. listopadu 1852 č. 251. ř. z., na §. 232. ob. zák. obč. a na §. 547. a §. 828. ob. z. obč.

Na cís. patent ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z., který přece stanoví pravidla o soudním řízení v záležitostech mimosporných vůbec a o vyjednání pozůstalosti zvlášť se při tom neodvolávají; v tomto patentu žádné podpory nenacházejí.

Vytknuvše tuto důležitou okolnost, vezmeme v uvážení argumentaci našich odpůrcův.

Důvody pro svůj náhled čerpají předně z obecného zákonníka občanského a sice v §§. 232., 547. a 828. Dle §. 232. může se statek nemovitý jen z nouze anebo k patrnému užitku nezletilého s přivolením soudu poručenského prodati; dle §. 547. ob. z. obč. nastupuje dědic; jakmile dědictví přijme, v příčině dědictví na místo zemřelého a dle §. 828. nemůže žádný účastník ve věci společné změny činiti, která by se dotýkala podílu účastníka jiného.

Avšak z těchto zákonních předpisův nevyplývá, že v takovém případě, o němž jednáme, nemovitost dotýčně díl té nemovitosti nezletilému dědicovi patří. Dle §. 532. ob. z. obč. jest právo dědičné právo výhradní, uvázati se ve všechno to, co po někom zůstalo, aneb v určitý díl toho, hledíc ke všemu, co zůstalo; toto právo nastává teprv po smrti zůstavitelově (§. 536. ob. zák. obč.). Nikdo nemůže o své moci v dědictví se uvázati; právo k dědictví

budiž před soudem vyjednáváno a na něm žádáno, aby dědic v pozůstalost byl uveden, to jest, aby mu byla v právní držení odevzdána (§. 797. ob. z. obč.).

Pokud soud, když někdo zemře, z povinnosti má předsejíti, a kterých lhůt a opatrností u vyjednávání pozůstalosti se má šetřiti, vyměřeno jest ve zvláštních předpisech, řízení soudního se týkajících (§. 798. ob. z. obč.).

Jakmile soud někoho k učiněnému přihlášení za pravého dědice shledá a dědic závazky vyplní, budiž mu dědictví odevzdáno a vyjednávání pozůstalosti skončeno. Aby pak právo vlastnické k věcem nemovitým na dědice bylo převedeno, učiniti má, čeho potřebí dle §. 436. (§. 819. ob. zák. obč.). Má-li věc nemovitá soudním odevzdáním dědictví na jiného za vlastní převedena býti; potřebí též, aby odevzdací listina do knih se vložila (§. 436. ob. zák. obč.).

Z těchto paragrafů ob. zák. obč. jasně viděti lze, že dědice před odevzdáním pozůstalosti za vlastníka nemovitosti do pozůstalosti patřící považovati nelze a že nemůže se důvodně říci, že ta nemovitost jemu patří, že jest jeho (§. 423., 424., 425. a 431. ob. zák. obč.)

Za druhé čerpají odpůrcové naši důvody své z §. 83. cís. patentu ze dne 20. listopadu 1852 č. 251. ř. z., který nařizuje, že schválení prodeje nemovitých věcí poručenců a opatrovanců toliko soudnímu dvoru první stolice přísluší, na který se tedy za tou příčinou předsevzatá vyšetření od okresních soudův zaslati mají. Avšak argumentace tato rozpadá se vyvrácením prvějších důvodů v nivec, poněvadž §. 83. jedná toliko o nemovitých věcech poručenců a opatrovanců a nikoliv o nárocích těmto právem dědictví příslušných, což genitivus possessivus v témž §u užitý dostatečně naznačuje.

Konečně odvolávají se naši odpůrcové k ratio legis. Když ale patříme na věc s našeho stanoviska, jak jsme ji tuto vylíčili a níže ještě dolíčíme, shledáváme i tento důvod za lichý; neboť zákon mluví výslovně všude pouze o nemovitostech nezletilých, nezletilým patřících a kdyby zákonodárce byl ten úmysl měl, aby se §. 83. cís. patentu ze dne 20. listopadu 1852 také na svrchudotčené úmluvy v cestě pozůstalostní uzavřené vztahoval, nebyl by toho opomenul, na patřičném místě to naříditi.

Jest nám při této otázce uvažovati poměr, v jakém v té pří-

čině stojí mezi sebou obecný zákonník občanský, pak jurisdikční norma a cís. patent ze dne 9. srpna 1854 č. 208. ř. z.

Tu sluší především vzíti zřetel na to, že zákonník občanský dne 1. června 1811 a, že jurisdikční norma dne 20. listopadu 1852 vydány byly, tak že cís. patent ze dne 9. srpna 1854 jest mezi nimi nejnovější; dále sluší tu vzíti na zřetel, že občanský zákoník obsahuje materielní právo, že jurisdikční norma stanoví meze příslušnosti soudů v záležitostech sporných i mimosporných a že cís. patentem ze dne 9. srpna 1854 zaveden byl zákon nový o soudním řízení v záležitostech mimosporných. V případě našem jedná se o úmluvu uzavřenou při vyjednávání pozůstalosti a tu musíme důsledně rozřešení otázky naší především hledati v zákoně, který předpisuje řízení soudní v záležitostech nesporných. Cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 však nikdež neustanovuje, že by zapotřebí bylo spisy za příčinou schválení takové úmluvy soudnímu dvoru první stolice předložiti; o takovém předložení není v celém patentu ani zmínky, až na mnohých místech příležitosti k tomu dosti bylo. Ano §. 27., který jedná o právech soudu pozůstalost vyjednávajícího, předpisuje, že v případu, má-li při rozdělení dědictví ohledně převzetí nemovitých statků aneb v jiných důležitých otázkách od ustanovení zákona aneb zůstavitele zvláštní úmluvou úchylka se státi, jest k tomu potřebí schválení vrchnoporučenského aneb nadopatrovnického úřadu.

Když pak položíme ještě na váhu předpisy §. 21., 120., 166. a 194. téhož patentu, převážejí zajisté tyto důvody našich odpůrců, nehledíce ani k otázce oportunity, která taktéž pro náš náhled mluví.

Ze starých památek soudních.

Pod touto hlavou budeme podávati čas od času rozličné pře vedené při právech městských z oboru práva civilního i trestního tak, jak se nám zprávy o nich zachovaly v mnohých archivech českých měst. Není arci zde místa promluviti obšírněji o knihách městských, z nichž zprávy tyto čerpáme, však přece zdá se nám býti potřebné několika slovy dotknouti se důležitosti a obsahu těchto knih a tak upozorniti přátele naše jmenovitě na venkově, aby všemožně přičiňovali se o zachování knih takových, jež v mnohém městě pohozeny ve špíně a prachu své zkáze neodvratné

vstříc jdou. — O důležitosti jich co bezprostředném pramenu, z něhož právo v předešlých stoletích plativší nejlépe poznati, co zřídlu, z něhož starou právnickou mluvu českou čerpati možno a co zrcadlo, v němž se nám obrazí neskaleně sociální život lidu českého, zajisté netřeba mnoho šířiti slov. — Kéž by zastupitelstva měst českých všude vykonala vlasteneckou povinnost k národu a jazyku svému a ve srozumění s muži zkušenými a těch věcí znalými dala srovnati a na bezpečné místo uschovati staré památné knihy a listiny, tak jakž již několik vlasteneckých měst bylo učinilo. Budiž toho upřímný žel, že musíme říci pouze „několik", neboť z vlastní zkušenosti známe mnohé město, jehož obyvatelstvo velikým vlastenectvím se honosí, jehož však paměti dávné slávy pohozeny odpočívají ve sklepích, kulnách, ano přečasto dostávají se do rukou hokynářů a kramářů. Nezbývá nám než upozorniti na obsah pamětí těchto a to v přední řadě na důležitost knih městských a účelu tomu zajisté nejlépe dostojíme, uveřejňujíce výpisy z nich. Pro právnictví české největší cenu mají knihy památné čili memorabilní (též knihy neb registra rokovní zvané). V nich nalezáme právě zápisy rozepří soudních a všech jiných jednání obecních a politických, jež se v radách městských konala.*) Doplňkem jich co se soudnictví týče, jsou knihy svědomí, do nichž strany výpovědi svědků zapisovati daly. Knihy memorabilní vedeny však byly zároveň při všech právích postranních, tak u rychtáře městského (registra rychtářská) při právech předměstských, cechovních a jiných. Veliké důležitosti pro právo české však mají knihy výpovědí neb ortelův (libri sententiarum), do nichž

*) Co pouhý příklad uvádím nápisy knihy takové z r. 1462 v archivu Kutnohorském: „Incipit liber memorialis continens acta consilii, omnium querimoniarum, causarum, proscriptionum, sententiarum judicorum etc." a jiné knihy z archivu Slanského: „Liber actorum forensium seu civilium judiciorum fori Slauensis, in quo litigantium in foro actiones, responsiones, exceptiones, dilationes, probationes, earundemque vel approbationes vel impugnationes, sententiæ, provocationes seu appellationes, transactiones, executio rei judicatæ, protesta iones sponsaliorum seu conventionum dotalium, donationum inter conjuges, testamentorum publicationes, eorundemque impetitiones, curatores pupillorum, venditiones, emptiones, missio in bona debitorum, vades seu fidejussores, stipulationes, arrestationes, pœnæ propter pub a vel privata et id genus alia, quæ forum spectant, annotantur. Fundatus anno 1605. Zápisy v knihách těchto jsou od polovice 15. století vesměs české.

www.libtool.com.cn

písař městský zapisoval důležitější rozsudky ne pouze práva svého, ale i okolních měst. Dle bojných a podobných příkladův, jakých jsme nalezli v archivech m. Poličky, Kutné Hory, Slaného a Rakovníka můžeme bezpečně souditi, že taková kodifikace ortelů městských nebyla nahodilá, nebyla pouhým rozmarem některého písaře městského, ale zakládala se na potřebě právní a vešla tudíž u všeobecnou zvyklost. Neboť z knih těch přesvědčujeme se, že vznikla-li právní pře nějaká neobyčejná, kteráž v právu městském ani rozhodnuta nebyla, konečný rozsudek její i okolním radám městským sdělován býval a tam podobné rozsudky do společné knihy zapisovány. O knihách těcho ponecháváme si obšírněji promluviti na jiném místě, však již z řečeného vysvítá, jakým vysoce důležitým komentářem neb lépe doplňkem práva městského jsou. Stejně důležitým pramenem jsou přísudky neb naučení, jež právo nižší od vyšší stolice bralo. Tak dávala jak známo jednotlivá města naučení druhým městům téhož práva užívajícím a k nim apelujícím, tak v jednotlivých městech rada městská dávala naučení právům postranním a tak po r. 1546 komora apelační dávala naučení radám městským. I těchto naučení byly sbírky po městech. O jiných knihách městských, jako o knihách zápisních č. gruntovních (libri hereditatum), o knihách přípovědí (libri condictionum), do nichž se práva zástavní na statky nemovité zapisovala, o knihách smluvních (libri obligationum seu contractuum), o knihách testamentův, smluv svatebních, křestních, sirotčích, kontribučních a jiných a jiných promluviti účelem řádků těchto není. Dovolili jsme si na hlavní a nejdůležitější knihy, jež se v archivech městských nalezají a jež jsou nehynoucím pomníkem osvěty a vzdělanosti české, upozorniti i podáme, v časopise tomto některé výňatky z nich, při čemž prohlašujeme, že nám každý příspěvek z archivů nám méně známých vítán bude. *J. Č.*

I.

R. 1601 potupil Jan Hlaváč primasa, šephmistry a radu m. Hory Kutné slovy hanlivými a proto před právo dostaven. Dne 12. února povolány byly osoby do plné rady, kteréž jeho „nevážné mluvení o pánich radních“ dosvědčiti měly.

Šebestyán Svoboda tuto zprávu učinil: Slyšel jsem z úst Jana Hlaváče v sobotu mezi první a druhou hodinou na noc, že ráčíte všichni páni býti duplované šelmy a že neráčíte nic dáti na poručení J. M. Cské i potom se dal do pánův Mírkův ze Solopisk, že

jsou ho dali na zapřenou vytumlovati a o nich mluvil, čeho by na ně nikoliv za pravé učiniti nemohl. O panu primatorovi p. Thobiáši Třískovi toto mluvil, že jest duplovaná šelma a že není hoden toho ouřadu, potom také i mne dotýkal, že sou mého bratra obě-sili, žádaje v tom opatření, aby od něho dotýkán nebyl, že on tím na poctivosti své žádné újmy nenese, že jest bratr jeho pro zločiny svůj konec vzal, poněvadž jest kradl a na světě zle živ byl.

www.nbtool.com.cn

Matěj Konvář: že slyšel o panu primasovi též dne sobotního; není než duplovaná šelma, dělá sám vejpovědi jak chce a není hoden seděti na tom místě a pan Šebestián se s ním o tom hádal.

Lida, Vlkova dcera, oznámila, že primasovi šelma, zrádce nadal, aby ho sto hromů zabilo a o pánich, že nejsou než šelmy, že nejsou hodni souditi.

Dorotha z domu Dominika Veského, že neráčíte spravedlivě souditi a že sobě to zjedná, že ráčíte všichni býti stínáni a on že má poručení, aby do vězení dáván nebyl a oni že na ně nic nepamatují a že primas není než kluk a vovčák a když ona ho napomínala, aby tak o vrchnosti své nemluvil, on jí odpověděl: hle k . . . a zastává je, líhá s nimi.

Anna od Matěje Konvaře: Slyšela jsem, že Jan Hlaváč jmenoval pana Třísku primasa, že není hoden před desíti lety tu seděti a mezi tím začasté dokládal o primasu zejmena.

Šephmistři nevěděli si rady, mají-li sami ve věci vlastní jich cti se týkající rozhodovat aneb mají-li ji k jinému právu snad dodat, rovněž v právu městském případ podobný rozhodnutý nenalezali aniž pak při právě jich cos podobného kdy se přihodilo.

Psali tudíž o naučení komoře appelační na hradě Pražském: V. Msti tejna učiniti nemůžeme, kterak nějaký Jan Hlaváč, řemesla postříhačského, spolusoused náš a rodič zdejší, člověk nepokojný a utrhavý, kterýž opustivše práci a řemeslo své a v hanebné a každodenní opilství, skrze kteréž statek a spravedlnost svou, která se mu po rodičích a potom i po manželkách jeho dostala, bídně a nuzně utratil, se vydav, jakž prvé po hospodách a domích šenkovních jiných dotýkati a k různicím a nevolem všelijak příčinu dávati navykl, tak čím dále těch svých nespůsobův přestati nechtěje, lidem dobrým a starožitným sousedům a sousedám zdejším pokoje nedává, je netoliko vuoči, ale i krom vší svým nevážným a nestoudným jazykem beze vší příčiny plundruje a na jejich poctivosti žádného z prosta v ničemž neušetřujíc, hanobí a naříká, tak že nyní několik pří o nářek cti a hanění, z kterýchž

tak obviněn jest při právě našem, jmá; však ani pod těmi rozepřemi proti všemu pořadu práva zachovati nechce a již pak ani ouřadu šephmistrského neušetřil, ale v nemalé naříkání všech nás konšelův přísežných, zvláště pak přední osoby, jakožto primatora našeho (před tím také J. M. Cské pana rychtáře šelmou a lotrem nazvavše) se vydal a dnův těchto o nás v nepřítomnosti naší nevážně a lehkomyslně, že jsme všichni s odpuštěním duplované šelmy a hodni abychom stínáni byli, o dotčeném pak primátorovi našem, že toho úřadu a místa, na kterém sedí, hoden není, že šelma duplovaná a zrádce jest, mluviti směl, tak jakž to z jistých zpráv lidí hodnověrných, kteříž to od něho slyšeli, vyhledáno jest. A jsa před tím pro takové své všetečné a nenáležité dotejkání a plundrování lidí několikráte vězením podle svého provinění a zasloužení trestán, málo na to dbal, až potom my s povinnosti své chtíce jeho od takových nespůsobův odvesti již jsme na něho z práva i pokutu peněžitou více proto, poněvadž žádným trestáním skrocen býti nemůže, aby aspoň tudy ku pokojnému obcování přiveden býti mohl, uložili, však ani to platno nebylo. V kteréžto příčině k v. mstem. se utíkajíce a v. mstem. to, v čem jest nám tak od napsaného takovým jeho nenáležitým o nás jakožto právu a přísežných J. M. Cské v obci této na potupu a zlehčení ouřadu J. M. Cské mluvením ublíženo z povinnosti vznášejíce v. mstí. poníženě a pokorně žádáme, poněvadž se tu ne tak vlastních osob našich, jako povinnosti a ouřadu nám od J. M. Cské svěřeného, v kterémž my s pomocí pána Boha k jednomu každému jakž náleží vedle závazkův svých chovati hledíme, dotýče a ten člověk nepokojný nižádným trestáním, jakž výš dotčeno zkrocen a od těch svých nespůsobův odveden býti nemůže, že nás v té věci proti němu milostivě chrániti a z vrchnosti práv a rady naučení nám, jak bychom se k němu dále pro takovou jeho všetečnost a nevážnost, které se tak dopouští, zachovati dáti a na budoucí časy sobě i jiným před ním pokoj učiniti mohli, uděliti ráčíte.

Tato žádost poslána po zvláštním poslu do Prahy vyslaném z Hory Kutné při sněmě s tím nařízením, aby ji do komory apelační dodali a se o věc tu poradili. Zajímavé jest, co tíž vyslaní dne 16. února z Prahy v záležitosti té radě psali: „Dnes v appelací toliko německé věci se řídí, však jak budeme moci k tomu se přičiníme, abychom s panem sekretářem o to promluvili. Můžeme v. mstem. psáti, ačkoliv psaní v. mstí. nás, když jsme již v sněmě byli, teprva došlo a při sněmě jsme až do čtyř z poledne

zůstávali, však nepominuly jsme z daleka jako v pohádce o to s některými pány a přátely našimi mluviti a jich se dotazovati, co by v podobných příčinách, kdyby se u nich trefili, učiniti chtěli, žádný o naučení zmínky neučinil, než něco podobného oznamovali, že některým osobám se to trefilo, ty že právě v tom se procedovati a se opatrovati musily a když se to některým na Novém Městě trefilo, o to do Starého města podáni jsou k právnímu vyslyšení. V Rakovníce taky se něco podobného trefilo, v tom ti, kteří z naříkáni byli od J. M. Cské opatření žádali, ač mezi tím i to se stalo, že se nás ptali, jak jest pak to, za jakou příčinou stalo, při opilství-li či při střízlivosti a jest-li jest z opilství se stalo, co ten vystřízlivěvší k tomu říká a měl-li jest sobě jakou příčinu ten, zvláště jest-li jest opilý byl, sobě danou, poněvadž při lidech opilých právo, jest-li své přísnosti časem užívati chce, k ledačemus samo příčinu dá.

Na to jsme neuměli žádné odpovědi dáti, poněvadž ani přípisu téhož psaní, které se do apelací píše, nejmáme, než o způsobích jeho jsme oznamovali, co jest nebo není, ani jsme nikdá neoznamovali, aby se to na Horách Kutnách trefilo, než jak by to někde jinde bylo a páni a přátelé naši od nás toliko dobrého zdání žádali, co by jměli s takovou věcí činiti. Konec potom toho byl, že žádný sám sobě právo činiti aneb napravovati nemůže a když právo takovým nepokojným lidem folkuje, potom se i práva toho dostává, jakž tuto se tak trefilo. Ten člověk mnoho lidí zjezdil dosti těžkými nářky a tak mu to prošlo lehce, hřeší na to, že to buď nějakou smlouvou nebo zdvižením při právě a domluvou odbude. Jest-li co ničemnějšího jak to zdvíhání takových věcí, zvláště když se radních dotýče! Každý se na to bezpečí a tak svobodněji v utrhání a naříkání se dává. Jest nám velmi žalostivé, že se stalo a velmi hrubě neradi jsme tomu, však v takových příčinách na přední i zadní kola šetřiti a všeho dobře považiti sluší. Co se k tomu řekne aneb jak to váženo bude, že on toho svého nařklivého mluvení příčinu položil, že by se poručení J. M. Cské špatně ošetřovalo a na ně nic nedalo, mohlo by někomu na mysl přijíti, že snad to z litosti se stalo, když by on na poručení J. M. Cské opatření nějakého užíti nemohl, jakož pak nyní bystří jsou na takové příčiny a on nebo jiný na místě jeho uteka se s takovým výkladem k J. M. Cské nemalé by nám zaneprázdnění zavalil, zvláště vezma sobě ku pomoci starého toho, *jehož* fedruňku předešle užil a ten s námi příčinou poručenství

svého na velikém nepřátelství bude. Protož jsme na tom, abychom s pánem z Písnice jakožto tím, který u nás ouřad na místě J. M. Ské obnovoval, rozmluvili, však ne dokonce otevřeně, než tak z daleka, nebo nám se vidí, jest-li to z opilství učinil a střízlivý toho lituje, že by to raději doma, zvláště kdyby to zase v místa již tak tu vypustil, vzal a v. mst. ujišťoval, spokojíno býti a jemu to potom při jmé příčině vrchovatě se vzpomenouti mohlo. Taková zajisté věc dále-li se maže, dále smrdí. Protož rozmluvíce o to s důvěrnými pány a přáteli našimi, co bude nejlepšího, v té příčině učiniti chceme."

List tento jest zajisté důkazem, že předkové naši ne přenáhleně a nerozvážně o věcech právních se vypovídali, ale vzdor tomu, že konšelé byli prostí, v právech ne příliš zkušení měšťané, dobře každou věc uvažovali a o ní více dle svého přesvědčení, nežli dle písmeny zákona vypovídali.

Dne 2. listopadu t. r. došlo konečně z komory apelační toto naučení: „Slovutní přátelé nám milí. Z obšírného psaní vašeho porozuměli jsme stížnosti vaší, kterouž sobě v několika artykulích do Jana Hlaváče spolusouseda svého pokládáte a nás v tom za naučení, co byšte v tom spůsobu a času činiti jměli, žádáte. I poněvadž pak týž Jan Hlaváč z takového přečinění svého a blekotného mluvení již pořadem práva obviněn jest, pokudž by který z prostředku vašeho zejmena od něho narčen byl bude moci z lavic vyvstati a místo jeho osobou ze starších obecních do té pře skonání dosazeno býti, kteříž ty všecky rozepře spolu s jinými vyslyšeti a vyslyšíce k výpovědi právní s výhradou vrchního práva poděliti moci budou. Podle práva."

Podrobná akta tohoto procesu se nezachovala, pouze v memorabilní knize z r. 1602 nalezáme zapsáno, že páni radní výpověď učinili o Jana Hlaváče, že jej pro nářek poctivosti v své trestání berou a po přestálém trestu má města prázden býti.

Žalobníkem byl primas Kutnohorský Tobiáš Tříska Táborský, kterýž žádal, aby na poctivosti opatřen byl. Což se také stalo. Jan Hlaváč odvolal se z výpovědi k presidentu a radě nad apelacími na hradě Pražském a tato vydala následující ortel:

„Mezi teď psanými stranami Tobiášem Tříškou a Janem Hlaváčem, co se nářku poctivosti, duplovanou šelmou a nehodnosti ouřadu konšelského dotýče, zanechán ortel primæ instantiæ 30. Januarii a. 1602 učiněný, pokudž se jeho Tobiáše Třísky na po-

ctivosti opatření i také vězení jemu Janovi Hlaváčovi nalezeného dotýče, při své váze.

Z strany pak nápravy právem a zřízením zem. vyměřené též Janovi Hlaváčovi nalezené ten artykul zdvižen, však pro velikost skutku, nezbednosti a ouřadu toho města všetečné a nenáležité dotýkání (který se v příčině této tolikéž na poctivosti opatruje) před dotčenému Hlaváčovi z práva se nachází: aby v času jistém a terminu, kterýž jemu od téhož práva uložen bude, dům i jiné grunty své při Hoře Kutné mající prodal, odtud pokojně se odebral a jinde se bytností opatřil. Podlé práva.

Dán na Hradě Pražském, 3. Junii A. 1602.

Praktické případy.

Záznam práva vlastnického nemá žádných účinků, vede-li se právo na usedlost z rozsudků, proti dřívějšímu vlastníku vydaných.

Výměrem ze dne 6. července 1869 č. 9446. povolen a vykonán byl od okresního soudu v S. Ant. Kavkovi záznam práva vlastnického k usedlosti č. 10. v N. na základě smlouvy trhové uzavřené dne 1. dubna 1869 s Marií Pravou, posavadní vlastníci této usedlosti. Antonín Kavka žaloval o spravení tohoto záznamu. Prvé než o žalobě této bylo rozhodnuto, podal Václav Jiřík proti Marii Pravé jakožto posavadní vlastnici usedlosti č. 10. v N., žádost o vklad exekučního práva zástavního na této usedlosti a o exekuční sekvestraci za příčinou dlužných 950 zl. r. m., kteréž mu rozsudkem soudním proti Marii Pravé byly přisouzeny. Okresní soud v S. svolil k této žádosti, povolil tudíž i sekvestraci usedlosti č. 10. v S. a zavedl sekvestra do správy usedlosti této, v jejímžto držení posud Ant. Kavka se nalézal.

Antonín Kavka podal proti tomuto výměru zmateční a řádnou stížnost, odůvodňuje ji takto:

Pohledávání Václava Jiříka 950 zl. zjištěno bylo na č. 10. v N. na pülletní výpovědi. Václav Jiřík skutečně vypověděl Marii Pravé jakožto vlastnici č. 10. v N. toto pohledávání dne 30. pros. 1868 soudní výpovědí, kteráž jí doručena byla dne 27. ledna 1869. Splatnost pohledávání nastati měla tudíž dnem 27. července 1869.

Výpověď však v knihách pozemních nebyla vyznačena a Václav Jiřík za vyznačení výpovědi nežádal.

www.libtool.com.cn

Smlouvou ze dne 1. dubna 1869 prodala mně Marie Pravá usedlost č. 10. v N., uvedla mne hned dne 1. dubna 1869 v držení usedlosti této a sl. soud okresní S. povolil mně na základě téže smlouvy výměrem ze dne 6. července 1869 záznam práva vlastnického k této usedlosti. Nabyl jsem tudíž podmíněného práva vlastnického k této usedlosti dříve ještě, než pohledávání Václ. Jiříka splatným se stalo.

Že jsem v držení usedlosti této a to v držení řádném vedlé smlouvy ze dne 1. dubna 1869, uznáno bylo nálezy všech 3 stolic soudních v rozepřích, kteréž jsem o toto držení vedl s Marií Pravou. První stolice také již i spraveným uznala záznam práva vlastnického, jehož jsem si vydobyl. — Jsa takto podmíněným vlastníkem a skutečným, řádným držitelem usedlosti č. 10. v N., byl bych exekuční sekvestrací oyšem zkrácen v právu svém a připraven o správu usedlosti této; mám tudíž příčinu i právo stěžovati si na zmatek, který ve výměru soudu okres. se obsahuje. — Dle min. nař. ze dne 19. září 1860 č. 212. ř. z. může věřitel zástavní výpověď a žalobu proti vlastníku zástavy podanou v knihách dáti vyznačiti; účinkem vyznačení tohoto jest, že výpověd neb žaloba působí i proti pozdějším vlastníkům zástavy a že lze z rozsudku o žalobě té vydaného na každého vlastníka zástavy právo vésti.

Nebylo-li podání žaloby v knihách vyznačeno, nelze na zástavu právo vésti leč z rozsudku, který vydán byl přímo proti tomu, kdo právě jest vlastníkem zástavy.

Václav Jiřík nedal výpověď svou v knihách vyznačiti; výpověd tato tedy mohla míti účinek jen proti Marii Pravé; Václav Jiřík však žaloval také jen na Marii Pravou, nikoli spolu též na mne, ačkoli jsem v čas, když žaloba byla podána, byl již podmíněným vlastníkem usedlosti č. 10. v N. Na základě platebního rozkazu o žalobě vydaného nelze tedy vésti exekuci na usedlost č. 10. v N., poněvadž usedlost tato není ve výlučném držení Marie Pravé, nýbrž jest za podmínkou mým vlastnictvím, proti mně ale nebylo podáno žaloby a vydáno rozkazu platebního. — Že pak nevyznačení výpovědi připravuje výpověd a žalobu z výpovědi této podanou o účinek, i hledíc k podmíněnému vlastníku, vychází min. nař. ze dne 19. září 1860, v němž se mezi vlastníkem podmíněným a nepodmíněným rozdílu nečiní, nýbrž jen o vlastníku vůbec ustanovuje, kdežto upříti nelze, že i ten vlastníkem jest,

kdo vlastníkem jest jen za podmínkou. Ještě zřejměji pak vychází to z §. 438. ob. z. obč., který přímo o záznamu práva vlastnického jedná. Dle článku tohoto pokládati náleží toho, kdo podmíněným vlastníkem se stal, když záznam spraven byl, za pravého vlastníka od té chvíle, kdy za záznam bylo žádáno. Mají-li dle článku tohoto účinky záznamu na čas dřívější býti vztahovány, nesmí se již napřed ničiti a mařiti; to však stalo by se, když by se na mne, jenž zvítězím-li v rozepři o spravení záznamu, ode dne 30. června 1869 za vlastníka budu se míti pokládati, právo vedlo, aniž bych co vlastník byl býval žalobou postihnut.

Záznamem právě právo vlastnické dřívějšího vlastníka pochybným se stává. Václav Jiřík opomenul dáti vyznačiti výpověď a na mne spolužalovati, ačkoli z knih mu zřejmo bylo, že jsem za podmínkou vlastníkem usedlosti byl již tehdy, když žalobu podával. Opomenutí toto nemůže býti na omluvu výměru 1. stolice a zmatek jest to, když právo se vede na mne, kterýmž jsem odsouzen nebyl.

Vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 21. prosince 1869 č. 43748. zavrhl stížnost Ant. Kavky, poněvadž prý Marie Pravi posud jest vlastnicí usedlosti č. 10. v N., Ant. Kavka však pouze záznamu práva vlastnického si dobyl; min. nař. ze dne 19. září 1860 prý zde, kde posavadní vlastnictví záznamem se nezměnilo, neplatí, a záznam práva vlastnického posud nespravený prý nemůže míti účinků na práva věřitelů zástavních.

Nejvyšší dvůr soudní, k němuž Ant. Kavka podal stížnost mimořádnou, neshledal zjevné nespravedlivosti v nálezích stolic nižších, ano prý podmíněné právo vlastnické posud nemá právního účinku a Ant. Kavku za vlastníka míti bude lze teprv tehdy, až záznam spraven bude.

Nález nejvyššího soudu ze dne 22. února 1870 č. 2004.

Listina na jejímž základě záznam práva zástavního povolen býti má, musí obsahovati pohledávání bezvýminečné, určité a již platné.

I.

Listinou ze dne 20. října 1869 zavázala se Terezie Benešová zaplatiti Anně Šalamounové 1500 zl. r. m. ve třech ročních lhůtách

konce roku 1872, avšak jenom tenkrát, jestli že tato provede vymazání některých pohledávání na úhradním kapitále 4380 zl. 48 kr. dle vyřízení sáčtovací komise ze dne 7. prosince 1868 č. 8476. zjištěných.

www.libtool.com.cn

Na základě této listiny A) žádala dne 5. dubna 1870 Anna Šalamounová za záznam práva zástavního na pohledáváních 1000 zl. a 200 zl. pro Terezie Bendovou na usedlosti č. 5. v Nemlekově pojištěných; okresní soud v Mostu však výměrem ze dne 8. dubna 1870 č. 2476. žádost tu zavrhnul; proto že předložená listina platného pohledávání neobsahuje, ano nevykázáno, že výminka, na které platnost pohledávání závisí, jest vyplněna (§. 449. ob. z. obč.).

Na výměr ten stěžovala si Anna Šalamounová, ukazujíc k tomu, že pouze splatnost jejího bezvýminečného pohledávání na tom závisí, aby se vyšázalo, že pohledávání věřitelů na kapitále 4380 zl. 48 kr. pojištěných vymazána jsou.

C. k. vrchní soud zemský zavrhnul však rozhodnutím ze dne 1. června 1870 č. 19464. stížnost tu, ukazuje k důvodům výměru první stolice.

C. k. nejvyšší soud pak zavrhnul mimořádnou stížnost dovolací, proto že, hledíc k nejasnosti listiny, kteráž základem býti má žádaného záznamu práva zástavního, v rozhodnutích obou dvou stolic zjevného bezpráví shledati nelze.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 2. srpna 1870 č. 9006.

II.

Na usedlosti č. 30. v Hokově byla pro Františku Křenovou pojištěna výbava, více rozličných věcí obsahující. Držitelé této usedlosti Tomáš a Anna Křenovi odevzdali Františce při jejím provdání za Jana Rychtáře celou tuto výbavu, což jim tato kvitancí dne 15. února 1869 vydanou potvrdila. Nežli však výbava ta z knih pozemečných vymazána byla, vydobyl Karel Nebeský pro své směneční pohledávání 100 zl. za Františkou Křenovou záznam práva zástavního na této výbavě ze dne 15. března 1869 č. 1810., později pak výměrem ze dne 26. května 1869 č. 3720. i exekučního práva zástavního a konečně povolen jest mu výměrem ze dne 25. února 1870 č. 1280. i exekuční prodej této výbavy.

Z té příčiny žádali Tomáš Křen a jeho manželka Anna dne 29. března 1870 č. 2055. na základě kvitance Františky Křenové a výše uvedených tří výměrů proti Františce Křenové za záznam práva

zástavního pro nahradu v neurčité částce na usedlosti č. 26. v Dekově Františce Křenové náležící.

www.tubtool.com.cn

Žádosti té vyhověl c. k. okresní soud v J. výměrem ze dne 14. dubna 1870 č. 2055.

K stížnosti Františky Křenové změnil však c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 30. května 1870 č. 18688. výměr ten a zavrhnul žádost manželů Křenových; proto že dle §§. 434., 435. a 445. ob. z. obč. dvorního dekretu ze dne 21. července 1797 č. 2360., ze dne 4. září 1820 č. 1697. sb. z. s. jakož i dle §. 3. cís. nařízení ze dne 16. března 1851 č. 67. říš. z. vklad do knih veřejných jenom na základě takové listiny povolen býti může, kterouž právo, jež vloženo aneb zaznamenáno býti má, uděleno aneb přisouzeno bylo. Předloženými listinami však není dokázáno, že by manželé Křenovi za Františkou Křenovou něčeho měli pohledávati, protož nemůže také nějaké pohledávání náhrady zaznamenáno býti.

C. k. nejvyšší soud pak zavrhnul dovolací stížnost manželů Křenových; proto že své žádosti za záznam nepřiložili listiny, ze které by nějaké určité a nyní již jsoucí pohledávání jejich za Františkou Křenovou vycházelo.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 2. srpna 1870 č. 9008.

J. Hellmann.

Správa nadace nesmí jistiny nadační uložiti jinak, než jak nařídil zůstavitel, byť by i jinakým uložením nadaci vzejíti mohl větší užitek.

Josef K., stavitel pražský, odkázal poslední vůlí svou ze dne 16. listopadu 1839 jistinu 2000 zl. stř. na věčné časy k tomu konci, aby z ní zřízena byla dvě místa nadační pro schudlé vdovy stavitelů pražských; zároveň prohlásil, že jest to výslovná jeho vůle, aby všechny odkazy k zbožným účelům od něho učiněné jen na 4% úrok na domě jeho č. 100. byly ponechány, pokud by universální dědic jeho Hynek K. sám je zcela neb z části nechtěl splatiti.

Vedlé této poslední vůle zřízena byla po úmrtí Josefa K. listina nadační ze dne 23. března 1841, v níž nařízeno, aby z úroků jistiny 2000 zl. stř., pojištěné mezi tím na domě zůsta-

vitelově pro nadaci od něho zřízenou, dvě místa nadační se vydržovala. Zemská vláda schválila listinu tu.

www.libovol.com.cn

Dům zůstavitelův č. 100. přešel po smrti universálního dědice Hynka K. na dcery jeho Annu a Marii.

Obec pražská chtějíc docíliti většího výnosu z nadace správě její svěřené, vyzvala Annu a Marii K., aby platily úrok 6% a když toho odepřely, podala dne 21. října 1868 u zemského soudu v Praze žalobu o zaplacení jistiny té, odvolávajíc se k tomu, že dle poslední vůle Josefa K. jistina jen potud měla na 4% úrok pojištěna zůstati, pokud by Hynek K. jí nechtěl splatiti; nyní však, když Hynek K. zemřel, že odpadlo obmezení a obci pražské že přísluší právo, uložiti jistinu na zvýšený úrok i na jinou zástavu.

Zemský soud vydal o žalobě platební rozkaz jak žádáno a přisoudil žalující náklady žalobní.

Žalované hájily se proti tomu obranami těmito:

1) Dle výtahu knihovního připsána jest listina 2000 zl. stř. c. k. pokladně nadací světských, tedy nikoli obci pražské; a byť snad i obec pražská měla právo, propůjčovati místa nadační, přece nemůže žádati, přijmouti a kvitovati jistinu, která jí není připsána. Také není vykázáno a přiloženo povolení místodržitelské k žalobě a jinakému uložení jistiny, nýbrž žaloba se jen k tomu odvolává, že povolení to přiloženo bylo k nějaké žalobě dřívější;
2) v ustanovení, kterým Josef K. nadací zřídil, obsahuje se dvojí věc:
   a) že úrok nemá zvýšen býti přes 4% aspoň potud, pokud odkaz pojištěn bude na domě č. 100.;
   b) že jen dědic Hynek K. právo míti má, vypověděti jistinu. Hynek K., přihlásiv se k dědictví z poslední vůle, nabyl práva, ponechati si jistinu tuto na domě zděděném č. 100. tak dlouho, jak mu libo bude.

Listinou nadační od Hynka K. a od c. k. místodržitelství jmenem nadací podepsanou, stalo se toto právo právem smlouvou utvrzeným a právo toto nebyvši výslovně na osobu Hynka K. obmezeno (§. 548., 918. ob. zák. obč.), přešlo také na nás. Zůstavitel patrně chtěl jednak vždy 2 vdovám po stavitelích pojistiti 4% úrok z jistiny 2000 zl. stř., však zároveň také dědici svému zachovati prospěch, který z toho plyne, že se jistina na domě č. 100. zjištěná nemusí vyplácet[illegible]

www.libtool.com.cn

3) Obec pražská nevypověděla nám jistinu; nelze tedy mluviti o tom, že jsme čeho obmeškaly a nelze nám ukládati náhradu nákladů žalobních.

4) Úrok 4% z jistiny prožalované zaplatily jsme dle přiložené kvitance až do 31. října 1868 a to sice již dne 29. října 1868, tedy dříve než nám žaloba byla dodána, což se stalo teprv 11. listopadu 1868. Žalující obec nemůže tedy žádati na nás, abychom úrok za čas od 1. srpna 1868 do konce října 1868 dvakráte platily; ano přijavši od nás úrok až do konce října 1868, dala tím patrně na jevo, že nám užívání jistiny do 31. října 1868 ponechává a neměla tedy práva, dne 21. října 1868 žalovati; žaloba jest proto předčasná.

5) Žalobou žádá se na nás zaplacení in solidum; žaloba však jest jen žaloba hypothekární a ručíme tudíž jen tou měrou, jakou nám dům č. 100 náleží, totiž každá za polovici.

Obec pražská v replice na obrany podotýkala, že svolení místodržitelské nemohlo se přiložiti v originále, poněvadž na základě jeho podány tři žaloby a ono přiloženo k žalobě první; přepis jeho že ale přikládati netřeba, poněvadž se nedotýká práv soukromých, nýbrž jest jen legitimací k žalobě, kterou vykázati se sluší jedině soudci, nikoli žalovaným; pokladna nadací světských že vyznačena jest ve výtahu knihovním jen proto, že se úroky do ní skládati mají, nikoli jako vlastnice jistiny, vlastnicí jistiny že jest nadací a správa nadací že přísluší obci pražské, ostatně že žalované samy již obec pražskou za správce nadací uznaly, úroky do pokladny městské zapravujíce. Josef K. že jen ustanoviti chtěl, aby se jistina proti vůli Hynka K. nepožadovala, že tím jen Hynkovi K. chtěl prospěch jakýsi pojistiti, úmrtím Hynka K. že obmezení toto odpadlo; že nikde ustanoveno není, že jistina nikdy se vypověděti nesmí, že by se tím obmezoval dobrodějný úmysl zůstavitele, listina nadační že nebyla a není smlouvou, nýbrž jen průvodem; zůstavitel že vůbec Hynku K. žádného práva nepropůjčil, nýbrž jen ve prospěch jeho odkaz obmezil, kteréžto obmezení rozšiřovati nesluší; výpovědi že potřeba nebylo, poněvadž není předepsána; obmeškání že právě v tom spočívá, že žalované ani po žalobě jistinu ještě nezaplatily, úroky že zapraveny byly až po podání žaloby, přijetím jich že obec neustoupila od žaloby již podané; jistina že věží celá na celém domě, tudíž i na každé části jeho (§. 457. ob. zák. obč.), rozdělení vlastnictví že nemůže dle §. 847. ob. zák. obč. právům vě-

řitele býti na újmu a v tom že jest solidární závazek obou žalovaných.

www.libtool.com.cn

Zástupce žalovaných v duplice zejmena pokud se týče výkladu poslední vůle Josefa K. namítal:

Není pravda, že odkaz byl obmezen ve prospěch Hynka K; nýbrž jedině Hynek K. obmezen jest právě odkazem tím; kdyby nebylo oněch 2000 zl. stř. odkázáno bývalo na nadací, byly by Hynku K. jakožto universálnímu dědici připadly úplně, kdežto z nich za příčinou odkazu musil úroky platiti aneb jistinu vyplatiti. Žalované jakožto dědičky po Hynku K. dědictvím nepřevzaly větších závazků než měl Hynek K. sám; Hynek K. ale povinen nebyl platiti více než 4% a nebyl povinen splatiti jistinu, když nechtěl.

Žaloba domnívá se, že vyhoví dobročinnému úmyslu Josefa K., když na prospěch cizích osob zkrátí se dědičky jeho dědice, kdežto právě zůstavitel přál si zachovati rovnováhu mezi prospěchem vdov obmyšlených a prospěchem dědice svého.

C. k. zemský soud v Praze rozsudkem ze dne 27. července 1869 č. 13341. zamítl obrany a odsoudil nad to žalované k náhradě nákladů soudních a to z těchto **důvodů:**

Odkaz Josefem K. sdělaný patří mezi odkazy k zbožným účelům učiněné; nadací zřízená byla by dle §. 684. a 685. ob. zák. obč. měla právo, požadovati odkazu ihned, kdyby jí byl v tom zůstavitel neobmezil, ustanoviv, že má odkaz na 4% úrok na domě č. 100. zjištěn zůstati tak dlouho, pokud by jej Hynek K. sám nechtěl splatiti; obmezení toto minulo úmrtím Hynka K. dne 8. září 1864; poněvadž po smrti jeho nelze tvrditi, že by vůle jeho ještě trvala.

Hynek K. nenabyl práva k tomu, že jistinu 2000 zl. stř. mohl buď na domě č. 100. na 4% pojištěnou nechati aneb vyplatiti, žádnou smlouvou, nýbrž jen z poslední vůle Josefa K. Listina nadační jest, pokud se uložení a zjištění fondu nadačního týče, jen průvodem o nadací od Josefa K. zřízené, není však smlouvou; Hynek K. nemohl listinou touto nabyti více práva, než mu z poslední vůle příslušelo. Jest tedy bezdůvodné, co žalované tvrdí, že právo Hynka K. na ně přešlo a nebylo také potřebí, jistinu vypovídati, ana úmrtím Hynka K. žalovaným nadešla povinnost, jistinu vyplatiti.

Žalované dále brání se tím, že solidární závazek do knih vložen není. Avšak platební rozkaz ukládá právem žalovaným

solidární závazek k zaplacení nikoli vůbec, nýbrž jen, chtějí-li ujíti práva vedení na dům č. 100.; zástavní právo vložené pro celou jistinu na celý dům č. 100., který dříve jen Hynku K. samojedinému náležel, vztahuje se dle §. 457. ob. zák. obč. na každý dílec domu tohoto; věřitel může tedy žádati zaplacení jistiny celé z té či oné části domu a rozdělení vlastnictví, které se teprv později událo, nemůže dle §. 847. ob. z. obč. právu zástavnímu dříve vloženému býti na újmu.

Žalující obec vykázala se, že od c. k. místodržitelství městské radě pražské uděleno bylo povolení vypověděti jistinu nadační a na 6% ji uložiti; povolení toto nepatří k faktum žalobnímu, poněvadž nedovodí nároku právního, nýbrž nárok právní žalující z listiny nadační přísluší; povolením tím se jen dokazuje, že vyhověno předpisům, jimiž místodržitelství vrchní dozor k nadacím se ukládá; povolení ono slouží tedy jen soudu za důkaz, že žalující má legitimaci k žalobě a nepřiloženo-li přepisu povolení tohoto, nemůže to nároku žalobnímu býti na újmu.

Vrchní soud zemský dal nálezem ze dne 11. října 1869 č. 34385. místo obranám a zavrhl žalobu z těchto **příčin:**

Právem praví žalované v odvolání svém, že rozhodnutí této rozepře závisí na výkladu poslední vůle Josefa K.

Josef K. nepropůjčil nikomu a ani správě nadační práva, aby jistinu onu mohla vypověděti a vymáhati; jen universální dědic měl míti právo, splatiti jistinu tu; ku pojištění odkazu tohoto dal Josef K. do zástavy dům svůj č. 100.; poněvadž pak dědic jeho po čas života svého jí nesplatil, nemá také správa nadace práva, proměniti zástavu jistině této danou. Vůle zůstavitele má v úctě býti zachována, pokud vůbec možná; že možná není ji zachovati, žalující obec nedokázala. Kdyby se Hynek K. s úřadem nadačním v tomto kuse byl úplně neshodoval, zajisté by se bylo v listině nadační stran splacení jistiny stalo nějaké opatření; opatření takového potřebí nebylo, poněvadž v poslední vůli bylo nařízeno, že všecky odkazy k pobožným účelům zůstati mají na domě č. 100., pokud by jich Hynek K. sám nechtěl splatiti. Znění poslední vůle jest tedy na odpor žalobě, která proto musila býti zavržena.

Nejvyšší soud potvrdil nález stolice druhé, přidávaje se k důvodům od ní přivedeným.

Nález c. kr. nejvyššího soudu ze dne 10. června 1870 č. 603.

www.libtpol.com.cn

Jest-li závazek depurační spoluvlastníků dílný čili solidární.

Josef Čáp a Anna, manželka jeho, vyhradili si smlouvou sva-
ební danou v M. dne 27. listopadu 1859, kterou usedlost svou
14. v M. s pozemky Janu Švarcovi a manželce jeho Barboře
o vlastnictví postoupili, právo, na postoupené živnosti po tři roky,
tiž až do sv. Jakuba 1862 hospodařiti, zároveň se ale zavázali,
o uplynutí té doby usedlost prostou všech dluhů na ní vězících
devzdati, tedy dluhy ty z knih veřejných dáti vymazati.

Manželka Jana Švarce, Barbora Švarcová, zemřela a pozů-
alost její, zejmena polovice usedlosti č. 14. v M., byla odevzdací
stinou ze dne 28. července 1864 manželu jejímu Janu Švarcovi
o dědici do vlastnictví odevzdána.

Dle výtahu knihovního zjištěny jsou na jmenované už use-
osti až podnes tyto dluhy:

a) pohledávání vyvazovacího fondu 37 zl. 5 kr., 64 zl. 45 kr. a 30 zl. 45 kr. k. m.;

b) pro manžele Frant. a Annu Dubovy 300 zl. a 100 zl. k. m.

Poněvadž pak Josef Čáp a manželka jeho Anna zástavní
ávo, pro tyto dluhy na čísle 14. v M. zjištěné posud vymazati
dali, mezitím ale Josef Čáp zemřel, podal Jan Švarc žalobu na
nu Čápovou o vymazání uvedených shora dluhů a spolu o spra-
ní prenotace, jíž byl před tím vydobyl na výminku žalované
o závazek onen depurační. Žaloba ta zakládala se na smlouvě
atební ze dne 27. listopadu 1859, a žalující tvrdil, že závazek
nželů Čápových, odevzdati usedlost č. 14. v M. prostou dluhů,
y dáti vymazati dluhy ty z knih veřejných, jest nedílný.

Žalovaná Anna Čápová namítala v odpovědi, že závazek
ra udaný není nedílný, poněvadž se ona a manžel její ani ve
tební smlouvě ze dne 27. listopadu 1859 ani kde jinde neza-
ali rukou nerozdílnou, že tabulární dluhy svrchu vyzna-
é zaplatí a z knih veřejných vymazati dají, že tedy Jan Švarc
alobě své na žalované více požaduje, než ona konati jest po-
na. Dále namítala, že Jan Švarc měl žalovati, pokud se Josefa
a týče, na pozůstalost resp. dědice jeho. Konečně uvedla ža-
ná, že ona a manžel její nezavázali se bez výminky postou-
ou živnost bez dluhů odevzdati, neboť ve svatební smlouvě ze
27. listopadu 1859 uvolil se Jan Švarc co ženich, že vyplatí

Josefu Čápovi a manželce jeho za odstoupení živnosti 1400 zl. k. m. čili 1470 zl. r. m. nejdéle do čtvrt leta; byl tedy povinen již dne 27. února 1860 částku tu manželům Čápovým zaplatiti. Této povinnosti však nedostál, zaplativ do 12. listopadu 1860 dohromady toliko 1041 zl. 90 kr., tak že žalovaná pohledávati má ještě 428 zl. 10 kr. r. m. Dále zavázali se Jan Švarc a manželka jeho Barbora touž smlouvou, že odstupujícímu Josefu Čápovi a manželce jeho v případu smrti slušný pohřeb vystrojí. Tato povinnost, pokud se nebožky Barbory Švarcové týká, přešla na Jana Švarce co dědice, avšak on, když Josef Čáp roku 1866 zemřel, nedostál této povinnosti, tak že Anna Čápová nucena byla sama svému manželi pohřeb vystrojiti.

Poněvadž tedy žalující nesplnil závazků svých, nemá práva žalovati na Annu Čápovou o splnění závazku ze smlouvy svatební ze dne 27. listopadu 1859, nehledíc ani k tomu, že vůbec práva nemá žalovati na ni.

Žalující snažil se v replice dokázati, že byť i ve smlouvě svatební ze dne 27. listopadu 1859 nebylo výslovně vytknuto, že Josef Čáp a manželka jeho rukou společnou a nerozdílnou se zavazují, přece závazek ten jest nedílný, poněvadž prý jde o věc nedílnou. Dluhy, které vymazány býti mají, nebyly prý vloženy na každou polovici usedlosti č. 14 v M. zvláště a jednotlivě, nýbrž na celou usedlost, aniž by byl dluh býval oddělen dle polovic buď Josefu Čápovi nebo Anně Čápové náležejících. Dluhy ty jsou vloženy na celé usedlosti, a právo zástavní vztahuje se tedy při každém pohledávání a při celé jeho sumě ku všem částem věci zastavené, tedy jak k polovici Josefa Čápa tak i k polovici Anny Čápové. Jeví se tudíž mezi oběma polovicemi jakási věcná solidárnost, následkem které prý i majitelé těch polovicí stali se dlužníky solidárními, a jeví se částky na usedlosti č. 14 v M. v celé své sumě co dluh jednoho každého z nich, a když se oba zavázali dluhy na živnosti vězící dáti vymazati, vztahuje se povinnost jednoho každého z nich k celé sumě jednotlivých jejich dluhů.

Co se týče námitky, že nesplnil smlouvu se strany své, dokládal žalující, že naproti závazku manželů Čápových, dáti vymazati dluhy, byl závazek jeho a manželky Barbory, nechati manželé Čápové 3 leta na postoupené usedlosti hospodařiti, kterémuž závazku vyhověno bylo. Ostatní závazky, kterým se žalující podrobil, jsou prý pro tento spor lhostejné.

C. k. okresní soud ve Velvarech rozsudkem ze dne 13. března

1869 č. 107 žalobu Jana Svarce úplně zamítnul a žalujícího k náhradě nákladů soudních odsoudil.

Důvody. Žalovatel sám doznal a ze smlouvy ze dne 27. listopadu 1859 vysvítá, že Josef Čáp i manželka jeho Anna byli držiteli živnosti č. 14 v M., a že ji postoupili žalujícímu a manželce jeho Barboře. Dluhy, jichž vymazání Jan Švarc vymáhá, vězí dle knihovního výtahu na celé živnosti, může tedy Jan Švarc na Anně Čápové jen potud splnění závazku v žalobě udaného žádati, pokud ona jej na sebe vzala, neboť manželé Čápovi nezavázali se rukou společnou a nerozdílnou, že odevzdají živnost č. 14 v M. bez dluhů, a nejde tu o věc nedílnou, nýbrž dílnou, a každý z manželů Čápových povinen jest, jenom ty dluhy, které na polovici jemu dříve patřivší zjištěny jsou, zapraviti a dáti vymazati. Poněvadž pak žalovatel svou žalobou na žalované více vymáhá, nežli konati jest povinna, a výslovně odmítá splnění závazku se strany žalované potud, pokud na sebe jej vzala, musela žaloba zavržena býti.

Žalující odvolal se z tohoto rozsudku, a vrchní zemský soud rozsudkem ze dne 6. září 1869 č. 4607/29648 rozsudek první stolice změnil a uznal, že Anna Čápová povinna jest polovici pohledávání výše již uvedených dáti vymazati, a že prenotace od žalujícího vydobytá jen pokud se týče této polovice dluhů jest spravena.

Důvody. Nejde tu o věc nedílnou, neboť žalující žádá vymazání dluhů knihovních v žalobě uvedených, tedy konání, kteréž zavázaní tak splniti mohou, že každý z nich určitou část dluhů vymazati dá, a že tímto vymazáním od každého spolupovinného částečně provedeným právo žalujícího ve své celosti se splní.

Žalovaná toliko za podíl svůj jest zavázána a má dáti polovici dluhů vymazati.

K námitce žalované, že žalující nesplnil závazků svých, nelze hleděti, poněvadž z nich nevychází pro ni právo, aby na základě namítaných okolností odepřela splnění jí slušící povinnosti ze smlouvy.

Nejvyšší c. k. soudní dvůr potvrdil rozsudek první stolice, zrušiv toliko přiřknutí nákladů.

Nález ze dne 1. července 1870 č. 14950.

Dr. Emil Herrmann.

Úvaha.

Přehled vzniku a vývinu desk čili knih zemských, hlavně v Čechách a na Moravě. Podává JUDr. Antonín Randa. V Praze 1870. 8°. Str. 46.

www.libtool.com.cn

Není neznámo, že již celá řada spisovatelů jednala o deskách zemských, jak českých tak také i moravských, ale není také nepovědomo, že ze všech prací není ani jediné, která by mohla činiti nároky na takovou ouplnost a všestrannost, že by se v ní poznati mohly všecky osudy tohoto slavného a drahocenného národního ústavu našeho, t. j. jeho počátky, zkvetání, zřízení a proměny od dob nejstarších až na časy naše. Nechceme tímto výrokem tvrditi, že by všecky dosavadní práce o deskách zemských byly slabé a chatrné; neb mnohé z nich jmenovati dlužno výtečné, zvláště přihlíží-li se jen k účelu, jehož skladatel sepsáním svým dosáhnouti chtěl. Ale právě proto, že účel prací na mnoze byl jen jednostranný, kusý, podány nám jen nákresy důkladné jednotlivých údů, nikdy však ještě celého, zdravého a mohutného těla. Dosavadní pokusy o vypsání celého vývinu desk zemských nazvati dlužno dosti nezdařilé.

Přihlížeje k okolnosti této a pak k výroku Palackého o deskách zemských co do historické stránky jejich, jímž tvrzeno, že sotva jest něco, čím by se národu českému čestnější památka v dějinách světa mohla zjednati, čím by před očima všech národů spravedlivěji pochlubiti se mohl, nežli zrcadlem tímto starého života státního a společenského, které by ze starých desk zemských vysvítati muselo, a jsa přesvědčen badáním vlastním, že dávný ústav desk zemských i v dějinách civilního práva zemí rakouských má důležitost a význam tak vynikající jako sotva jiná instituce práva germánského neb slovanského, obral si p. prof. Randa za úkol, učiniti aspoň nástin vzniku a vývinu desk čili knih veřejných, hlavně českých a moravských, a tak aspoň poněkud odpomoci prací svou nedostatku v příčině té skutečně citelnému.

Pojednání p. prof. Randy v čele položené jest skutečně velmi dobré, svědčíť nejen o úplné známosti celé literatury jak domácí tak zahraničné, jenž se oboru tohoto týká, ale i také o nevšední bystrosti úsudků ve věcech posud ještě neobjasněných, a zvláště zdařilé nazvati musíme provedení myšlénky, že ústav desk zemských jest naskrze původním a samorostlým útvarem práva českého.

www.dlib.cz

Pojednání p. prof. Randy o deskách čili knihách veřejných hlavně v Čechách a na Moravě rozděliti se může na dvě části, z nichž první hlavně se obírá dskami zemskými, druhá pak knihami městskými.

Objasniv náhledy o vzniku desk zemských jak v Čechách tak i na Moravě a v Slezsku, a dotknuv se šíře řízení a obsahu jejich v době starší, přichází p. prof. Randa k těmto zásadám, na nichž spočíval ústav desk zemských: 1) že dsky zemské byly ústavem veskrz veřejným, t. j. že každý (svobodný) mohl práva, pokud do desk náležela, do nich klásti neb z nich propustiti a každý že mohl žádati, aby jemu obsah zápisů do desk vložených od úředníků oznámen byl; 2) že dsky zemské byly knihy hypotekární, ale i knihy pozemkové, sloužíce netoliko k hypotekárnímu pojištění pohledávek, nýbrž k zabezpečení veškerých práv věcných k statkům nemovitým; 3) že co do desk bylo vloženo, za právo nezvratné se pokládalo; 4) že k nabytí jakéhokoliv práva bylo vůbec potřebí určitého pojmenování toho kterého práva a té které věci, jichž se právní jednání dotýkalo; 5) že princip legality uznán byl v tom smyslu, že vklady do desk a výmazy povolovali pouze úředníci k tomu zvláště povolaní, a konečně 6) že zásada volnosti panovala v tom smyslu, že nebylo žádného donucení zapotřebí, vkládati si práva svá do knih veřejných.

Z tohoto přehledu zásad starých desk zemských jde, že zřízení desk zemských v Čechách a na Moravě již v 14. a 15. věku v podstatě na týchže zásadách spočívalo, na kterých se dnešní ústav knih veřejných zakládá, t. j. že základní sloupové dnešního zřízení knihovního: veřejnost, věrohodnost, určitost, zákonnost a volnost se jasně zračí již v tehdejším zřízení desk zemských.

S překvapením možno tedy poznati, dí p. prof. Randa, že již za oněch jinak temných dob středověkých v zemích těchto kvetl ústav právní, jehož se za našich dnů mnohé pokročilé země teprva pracně domáhají v dokonalosti tehda nikde jinde neznámé. Připojiv pak vypsání proměn, které se v zřízení desk zemských českých a moravských během věku XVII. a XVIII. až na naše časy staly a přehled osudů veřejných knih v ostatních zemích rakouských, které teprv v minulém a nynějším století dle desk zemských v koruně české byly zavedeny.

V druhé části práce své ukazuje p. prof. Randa, jak liché jest mínění spisovatelů rakouských a německých, kteří původ ústavu knih pozemných v Rakousku vidí v právu německém, tak

Nippel, Stubenrauch, Kirchstetter, Unger, Krainze a Mascher. V Němcích dál se totiž převod nemovitostí veřejně před obcí neb v přítomnosti svědků, o tomto jednání, kteréž se později před soudem před se brávalo, vydávaly se k větší jistotě listiny, a aby se dosáhl přehled takovýchto převodů práva majetnického u soudů se udalých, zřizovaly se při soudech zvláštní knihy o tom a takto prý vzešel ústav knih veřejných, kterýž v Rakousku záhy uveden byl. Nedá se popírati, že se asi spůsobem tímto vyvíjelo zřízení knihovní v městech německých, zejmena severozápadních a severních, „ale spůsobem podstatně rozdílným a za okolnostmi takovými, ježto naprosto vylučují domněnku, že naše dsky zemské koření v oněch institucích měst německých aneb že vůbec stojí v nějaké vnitřní souvislosti s právem německým.

Jaksi u prostřed mezi ústavem desk zemských českých a moravských a mezi knihami městskými v Němcích jsou kniky měst česko-moravských, kteráž se skoro vesměs právem německým řídily. Veřejné knihy městské v Čechách zachovaly se nám teprv asi z polovice věku XIV., neb nejstarší kniha Starého města Pražského z r. 1310. začínající, nemůže se nazvati gruntovní knihou městskou. Avšak srovnáme-li některé zápisy aneb spíše poznámky knihy této s pozdějšími trhovými knihami městskými, přicházíme k poznání, že starší knihy městské podobaly se co do obsahu knihám městským v Němcích, že však později vlivem desk zemských dostaly tvářnost se dskami zemskými téměř stejnou. V dotčené nejstarší knize Starého města Pražského nalezají se v hojném množství poznámky, že o tom kterém před soudem předsevzatém prodeji neb zastavení domu vydány byly listy (literae civitatis) městskou pečetí opatřené, asi tedy tak jako to bylo v městech německých práva saského užívajících, a pozdější kniky staroměstské (z r. 1352—1356) svědčí o tom, že se jednání ta začala vkládati do knih městských, k tomu konci zvláště zřízených, že tedy se chopeno zvyku při úřadě desk zemských obyčejného, kteréžto domněnce nasvědčuje i okolnost ta, že toho času, kdy v našich městech dsky (knihy) zemské se počínaly, právní takovýto požadavek městskými právy německých měst mateřských ani předepsán nebyl.

Za výsledky práce p. prof. Randy musíme býti vděčni, jsou skutečné obohacení právnické literatury naší a přáli bychom si, aby svým časem přehled tento proměnil se v širší sbor látky této dokonce vyčerpávající spis, jejž sotva kdo jiný může podati v tom kové dokonalosti jako právě p. prof. Randa.

www.libtool.com.cn

Přísaha oceňovací.

Sepsal JUDr. **Karel Bürgel.**

(Pokračování.)

§. 2. Přísaha oceňovací v právě římském.

Ona přísaha, jížto dle římského práva processuálně zjistiti st, zdali jakýsi sporný nárok právní existuje čili nic, objevuje ve dvou principielně různých spůsobách, jednak totiž co jusrandum in jure jednak co jusjurandum judiciale.

Tato dvě pojmenování uvádí nám v pamět dvojí stadium nského civilního řízení za dob, kdy v platnosti byl ještě ordo diciorum, míním totiž stadium řízení před prætorem (in jure) a sledující pak stadium řízení in judicio. Jusjurandum in jure ládala za dob ordinis judiciorum jedna sporná strana druhé v stadiu ení in jure, jusjurandum judiciale pak ukládal judex sám něeré sporné straně v následujícím stadiu řízení in judicio.[1]) Leč

[1]) Vlastně jusjurandum judiciale není úplnou protivou jurisjurandi in jure; ovšem totiž každá přísaha, s kterou setkati se lze v prvním před prætorem líčeném stadiu římského processu civilního, jest jusjurandum in jure, není však také stejnou měrou každá k existenci neb neexistenci jistého sporného poměru právního se vztahující přísaha jusjurandum judiciale. Obecné pojmenování všech takovýchto přísah in judicio se objevujících jest jusjurandum in judicio. Významu jusjurandum judiciale užívají prameny, kterak již zřejmo jest z titulu digest 12, 2 „de jurejurando sive voluntario, sive necessario, sive judiciali" patrně co význam technický k označení onoho druhu jurisjurandi, in judicio, na které nalezl judex, aniž by je bývala uložila strana druhá. Srov. Savigny „System des heiligen römischen Rechts" 7. svazek §. 313. na konci. Ne každé jusjurandum in judicio není tedy také spolu jusjurandum judiciale. Leč pro náš účel

www.libook.com.cn

rozdíl mezi jusjurandum in jure na straně jedné a jusjurandum judiciale na straně druhé nezakládá se pouze na tomto zevním spůsobu řízení, nýbrž rozdíl ten také vztahuje se k vnitřní zásadě obou těchto spůsobův přísahy. Důkazem nezvratným jesti okolnost, že rozdíl ten potrval ještě po úpadku starého ordo judiciorum ano ještě v právě Justinianově, v době tudíž, když dávno již bylo pominulo rozdělení sporného líčení v dvoje stadia, a magistrát sám spolu též zastával výkony, které dříve obstarával judex.

Jusjurandum in jure uloženo bývajíc v takovém přípravném stadiu sporného líčení, kde ještě ani hleděno býti nemohlo k bližšímu faktickému detailu sporného nároku, vztahuje se povždy k existenci či neexistenci sporného poměru právního dle jeho celistvosti.[2]) Přísaha ta nikterak není prostředkem průvodním, nímž působeno býti má na přesvědčení juris dicentis, nýbrž vykonání jeho obsahuje zcela vlastně rozhodnutí rozepře jednou spornou stranou samou, a tak přísaha ta objevuje se co opravdový surrogat soudcovského výroku.[3])

---

z jurejurando in judicio důležité jest jen jusjurandum judiciale, neboť dle následující poznámky[2]) nesměl judex nutiti k přijmutí neb vrácení přísahy in judicio uložené vůbec nijak zvláště tudíž také ne vytknutím jakéhosi nepříznivého processuálního následku, a tak přísaba in judicio uložená na roveň jest přísaze mimosoudní, o které zde nikterak nejedná se. Z této příčiny nahoře v textu mluvím jen o těch jurajuranda in judicio, která spolu jsou jurajuranda judicialia, nevšímaje si takových, která to nejsou.

[2]) V málo případech, které vyčítá Savigny v „System des heiligen römischen Rechts 7. svazku §. 310., a v nichž jusjurandum in jure směřuje k pouhým skutkovým okolnostem, totožná jest otázka o takové skutkové okolnosti s otázkou o samém právním poměru, a srovnati lze protivu mezi těmito případy a pravidelnými případy, kde beze vší pochybnosti jen právní poměr sám dle své celistvosti byl předmětem ukládání přísahy, asi protivé mezi formula in jus concepta a formula in factum concepta. Srov. karakteristický výrok l. 34. §. 36. de jur. (12., 2.) „Ait Practor: cum, a quo jusjurandum petetur, solvere aut jurare cogam.“

[3]) Srov. Savigny „System des heiligen römischen Rechts“ v 7. sv. §. 302. pak 7. sv. §. 309. a násl. Taktéž Puchta v „pandektách“ §. 295. mluví o jusjurandum voluntarium vůbec vedlé res judicata co o zvláštních dvou důvodech mimotí závazku. Sr. též Keller „der römische Civilprozess und die Aktionen“ §. 64.

www.libtool.com.cn

ní důvod ale takovéto abnormity, úkazu totiž že sporná
ana sama rozhoduje o své rozepři, spočívá v předpokládání
hosi při tom učiněného smíru, t. j. smlouvy spornými stranami
d soudem ujednané. Jedna sporná strana totiž ukládá svému
úrci takovouto přísahu, ponechávajíc jí ovšem možnost, že pří-
u tu může též vrátiti. Kdyby delat veškeré vyjádření o přísaze
odpíral, považován by byl co confessus, a tudíž přísahu buď
jímá buď vrací. Jednak ale ve vyjádření deferenta, že přísahu
ládá, jednak v přijmutí aneb vrácení přísahy té ze strany
ata spočívá obapolné souhlasné prohlášení vůle, tudíž smlouva
sledkem volné disposice stran vzhledem k jich soukromým prá-
m učiněná, jížto výsledek rozepře odvislým se činí od výsledku
přísahy.

Jusjurandum judiciale[4]) vztahuje se ale k jednot-
ým skutkům, které dle výsledku této přísahy pokládají se
odpovídající výpovědi buď jedné neb oné sporné strany. Výrok,

---

[4]) Mimo jusjurandum judicale soudcem nalezené také in ju-
dicio setkáváme se s přísahami, které jedna sporná strana druhé
uložila, a ježto obsaženy jsou v obecné kategorii jusjurandum in
judicio. Dle obsahu takováto přísahu in judicio spornou
stranou uložená na roveň jest s jusjurandum in jure delatum,
neboť, jak naproti opačné domněnce, kterou vyslovil Keller
v spise „Ueber Litiskontestation und Urtheil nach klassischem
römischen Rechte“ §. 4. pozn. 22., dolíčeno jest Savignym
v „System des heutigen römischen Rechtes“ sv. 7. §. 210. III.
a) et *b*), každé jusjurandum delatum s modifikací, o níž jsem
zmínil se prvé v poznámce [2]), vztahuje se k poměru právní-
mu. Leč v textu nevšiml jsem si ani jusjurandum in judicio
delatum za tou příčinou, ježto nijakého positivního důkazu
nemáme, že by též in judicio bylo možné závazné totiž takové
uložení přísahy, následkem jehož delat, ač nechce-li považován
býti co confessus, přísahu musí buď přijmouti, buď vrátiti. Mnohdy
uvádí se co takovýto domnělý positivní doklad l. 34. §. 6., 7.,
8. a 9. de jure jurando (12, 2) a ještě místa jiná, leč Keller
v spise „Ueber Litiskontestation und Urtheil“ v pozn. 22. §. 4.,
pak s připojením některých pochybností také Savigny v „Sy-
stem des heutigen römischen Rechts“ sv. 7. §. 313. právem po-
kazují k tomu, že veškerá tato místa, jak dalece v nich zmíněn
jest judex, po mínění nejčelnějších interpretův jsou interpelována,
tudíž nerozhodna. Při takových okolnostech ale byla by přísaha
in judicio jednou spornou stranou druhé uložená pouhé jus-
jurandum voluntarium žádné jusjurandum necessarium
rovnajíc se tak přisaze mimosoudní.

zdali žalovaný poměr právní buď existuje buď neexistuje, jest logickou závěrkou, kterou soudci učiniti přísluší teprvé z povahy dotčených skutkův, ježto dle výsledku přísahy buď v tom, buď v jiném způsobu předpokládati dlužno. Tato přísaha arci tedy úplně má ráz prostředku průvodního.

Týž dvojí princip základem jest oné přísahy, kterou při provedeném důkazu existence jistého právního nároku žalovateli náležitého cena tohoto nároku, o jehož existenci processualně pochybovati již nelze, zjištěna bývala.

Přísaha tohoto druhu, kterou prameny beze vší výminky zovou jusjurandum in litem[5]) vyskytuje se v právě římském buď

I. co rozhodnutí celistvého poměru právního spornou stranou samou učiněné jinými slovy co litis aestimato od sporné strany vycházející, aneb

II. co obyčejný processualný prostředek průvodní, tudíž co podporování litis aestimations judicis. [6])

(Pokračování příště.)

Něco o deskách dvorských.

V jakém poměru byly k soudu zemskému dsky zemské, v takovém poměru k soudu dvorskému (judicium curiae regalis)

---

[5]) Bayer v spise „Vorträge über den gemeinen ordentlichen Civilprozess“ mluví mimo jusjurandum in litem také dále v §. 274. o „juramentum Zenonianum“ a v §. 275. o „juramentum quantitatis.“ Leč ani jedno ani druhé toto pojmenování vzato není z pramenův, jsoutě obě vypěstována až pozdějším názvoslovím. Pro přijmutí jmena „juramentum Zenonianum“ byla toliko pohnutka zevnější, míněn ním totiž onen způsob oceňovací přísahy, která ustanovena jest v jisté konstituci císaře Zenona totiž const. 9. Cod. 8., 4.

[6]) Hlavní opis o této přísaze jest Schröterovo pojednání „Ueber das jusjurandum in litem“ uveřejněné v 7. svazku „Zeitschrift für Civilrecht und Prozess“ obyčejně „Lind'sche Zeitschrift“ nazývaném. Tímto pojednáním přísně o prameny se opírajícím obdržela nauka o přísaze oceňovací základy podstatně nové a sice v takové míře, že nová kompendia obecného německého řízení civilního, která po té době vydána jsou v této části, takřka jen opětují myšlénky Schröterovy a že i praxe od té doby zcela opanována byla názory v tomto spise vyloženými.

yly dsky dvorské (tabulae curiae regalis), t. j. dsky dvorské byly
nihy, do nichž se zapisovalo hlavně vše, co se před soudem zem-
kým, ať to bylo ve věcech sporných neb nesporných, jednalo, a
ehož paměť měla na časy budoucí býti zachována. I jsou tedy
lsky dvorské se soudem dvorským ve spojení velmi těsném a
ompetencí soudu tohoto naznačen i obsah desk dvorských.

O původu soudu dvorského nejsme posud dosti všestranně
oučeni, ale nezdá se býti pravdě nepodobno, že počátky jeho
ahají do té doby, když se počalo množiti vynímání jistých osob
eb společenstev z područí soudů cúdních a přikazování právních
áležitostí jejich občasnému rozhodnutí panovníkovu, jemuž pří-
lušela i právomocnost nad služebnictvem dvoru jeho. Když se
akovéto vynímání osob jednotlivých aneb celých společenstev
područí soudů cúdních zvláště četně okolo polovice věku 13.
lálo a tudy jednání právní dotčených osob a společenstev se valně
máhala, ustanovil si král zástupce k vyřizování věcí takových,
jenž se zval sudí dvorský. Jisto v té příčině aspoň jest to, že
za panování krále Otakara II. sudí dvorský rozsuzoval pře mezi
služebnictvem královým vzniklé a že za času krále Jana k soudu
sudího dvorského mimo to náležely pře o odúmrtí a o zboží
manská. Z polovice 14. věku zachovala se nám obšírnější zpráva
o kompetencí soudu dvorského, dle které při soudu dvorském
tenkráte souzeni bývali: 1) Všichni služebníci královi o všecky
dluhy, dědiny, škody i zmatky, kromě hlasných pověžných a vrát-
ných hradův královských, kteří se před purkrabími hradu souditi
měli; 2) rychtáři vsí královských; 3) židé a křesťané o listy, o dluhy
a i o sliby; 4) všichni lidé, kteréž král zvláštně na sudího dvor-
ského ukázal; 5) mniši a jiní duchovní lidé, kterým se před mnichy
pravda nemohla státi; 6) manové větší i menší i nápravníci;
7) násilníci a výbojníci; 8) nápadové a odúmrtí a 9) všichni, kdož
byli naříčeni, ať si drželi dědiny, kterýmkoli právem.[1])

Do tohoto času a do počátku panování krále Václava IV.
padá také i nejvyšší rozkvět lenních poměrů českých, a tudy též
i soudu dvorského v Čechách; nebo na počátku XV. věku mluví
se již o úpadku českých poměrů manských.[2])

[1]) Jireček: Codex juris bohemici, II., 2 p. 403.

[2]) V příčině té není nezajímavý zápisek, jejž jsme nalezli v deskách dvorských č. XXX. str. 14., který v druhé polovici 15. věku přepsán byl z registříku staršího do tohoto registříku novějšího

Ale z této doby největšího květu lenních poměrů českých nezachovaly se nám žádné knihy soudu dvorského čili dsky dvorské a není nám také známo, jak zahynuly. Nejstarší dva kvaterny desk dvorských, jež ještě nyní před sebou máme, počínají lety 1380 a 1383; z těch jest prvnější kvatern proklamací a druhý půhonný. Z tohoto nejstaršího však kvaternu proklamačního dovídáme se, že byly ještě starší kvaterny proklamační. Neb na listu 169 kvaternu toho jest zaznamenáno: Jesco de Zaboklik et Vít de ibidem docuerunt per tabulas curiæ, quod ante XVIII. annos (hæc bona) fuerint proclamata, prout in antiquo pro-

desk dvorských. V zápisku tomto vypsány jsou z nařízení krále Václava příčiny úpadku soudu dvorského, zvláště pak tyto: 1) že jeden druhému dědiny manské prodada, těch dskami dvorskými nepotvrzuje, ale jen list královými jeden druhému je vzdává, kteřížto listové prý rozličným během se ztracovali a manské dědiny z paměti vycházely a pak co svobodné se prodávaly; 2) že mnoho dědin manských i služebničích po kusích odprodáváno bylo; 3) že mnohdy některý služebník mnoho dědin pokoupil od jiných služebníků, čímž na službě královým hradům mnoho scházelo; 4) že služebníci mnozí mezi sebou o dědiny služební trhy činili bez králova vědomí jen jeden druhému před sousedy vzdal, čímž služba králova hynula; 5) že není známo, co kdo služebních neb manských dědin držel a kterou službu králi z svých dědin činiti měl; 6) že mnozí se v odúmrtné dědiny uvazovali bez úředního vzvodu a uvázání, tak že král ani nevěděl, za mnoho-li komu dal; 7) že mnozí obdrževše od krále nápady odúmrtní a vzavše listy provolací, nedávají těch listů provolati a druzí provolavše nechtěli jich sobě dovésti; 8) že potřebno, aby král sám na soudě s pány sedal a ně vše necpal; 9) že manové a služebníci na soudě sedati nechtí a tudy že se lidem dí; 10) že listův od úřadu dvorského mnozí vladyky, manové a služebníci přijímati nechtí a poslušenství úřadu královu nečiní a popravci brániti právo nedbají; 11) že dědin odúmrtních, když jich málo, že nikdo u krále prositi nechce, proto že je král k manství dává; 12) když klášter nebo město nebo měštěnín od úřadu pohnán byl, aby ukázal, kterým právem královy dědiny služební, manské neb nápravní drží, že vystoupí podkomoří královým jmenem a káže aby jich úřad nesoudil; 13) že mnozí nejsúce úřadem na dědiny odúmrtní vyvedeni, prodávají je; 14) že služebníci koruně české dědictvími připsaní za právo míti chtí, aby jich dědiny nikdy na krále nespadaly, dokudž který příbuzný nalezen muž býti; a to že i nalezli za právo a 15) že purkrabí králové od povolení, když jeden druhému prodává, od obou stran neobyčejné peníze berou.

clamationum (quaterno) plenius continetur. A jiný podobný zápisek nalezá se v tomto nejstarším kvaternu proklamací na listu 234. při roce 1389, z čehož jde, že vůbec nejen starší kvaterny proklamační desk dvorských byly, ale že tenkráte ještě nebyly zničeny. Něčeho podobného můžeme se domýšleti o kvaterních půhonných a snad i o jiných odděleních desk dvorských. Zmizení těchto starších kvaternů desk dvorských padá tedy v čas mezi r. 1389 a 1437. Neb když r. 1437 dsky dvorské z Bezdězí, kam bezpochyby ve válkách husitských z Prahy byly zavezeny, nebylo již těchto starších kvaternů více. To viděti ze seznamu kvaternů, které r. 1437 nejvyššímu sudímu dvorskému, tenkráte Albrechtovi z Koldic, byly odevzdány, kdež se o nich neděje žádná zmínka.[3])

[3]) O odevzdání desk císařem Sigmundem Albrechtovi z Koldic jest v kvaternu desk dvorských č. 2. zaznamenáno: A. d. 1437 veniente serenissimo principe et domino, domino Sigismundo Romanorum imperatore et Boemiæ rege in regnum Boemiæ inquisitio facta est per eundem dominum imperatorem pro libris et tabulis curiæ, et inventi sunt libri infra scripti tantum, et in Pragam de castro Bezdiezy allati per Martinum notarium tabularum earundem, et nobili domino Alberto de Coldicz, judici curiæ supremo, præsentati a prænominato principe et imperatore, domino nostro glorioso: 1) liber proclamationum antiquus de anno 1381—1395; 2) l. procl. secundus de anno 1395—1410; 3) l. procl. tertius d. a. 1410; 4) liber citationum antiquus anno 1383 inchoatus; 5) l cit. secundus a. 1407 inchoatus; 6) item liber citationum super eos, qui se negant omagiales esse aut serviles; qui sine consensu regio hereditates omagiales, feodales aut serviles vendunt pro liberis in parte vel in toto; item qui sine consensu regio hereditates liberas, omagiales aut serviles vendunt aut quovis modo jungunt personis spiritualibus, de anno 1404; 7) liber obligationum, arbitriorum et defensionum qui intitulatur a. d. 1383 inchoatus; 8) item tres quaterni, qui vocantur protocolla notarii. Kvaterny č. 7. a 8. poznamenané nenalézají se již nyní při deskách dvorských, za to však jsou tam dvoje registra, která ač r. 1437 již byla sepsána, do vyčtení výše položeného nebyla přijata. Jsou to knihy nyní č. 28. a 29. znamenané, z nichž prvnější má nápis: Liber rationis et devolutorum mei Sezemæ notarii, in quo continentur hereditates et bona ad omagium castri Wissegradensis data a druhá: Registrum, in quo continentur bona et hereditates ad omagium Wissegradense per regem Wenceslaum donata, první z těchto knih jest z r. 1406 druhá z r. 1416.

Ale ze zprávy o odevzdání tomto vysvítá, že tenkráte si toho byli vědomi, že se některé knihy nedostávají, anoť podotknuto, že se jenom následující knihy našly: (inventi sunt libri infrascripti tantum); i věděli tenkráte, že se některé kvaterny nedostávají.

Netřeba podotýkati, že po r. 1437 řada kvaternů desk dvorských se stále kvaterny novými doplňovala, ale poněvadž při velkém ohni, který dne 2. června r. 1541 velkou část Malé strany, Hradčan a hrad Pražský strávil a jemuž za oběť padly i dsky zemské, dvorské dsky s knihami soudu komorního byly zachráněny, můžeme určitě míti za to, že se nám od konce věku XIV. až na naše časy téměř všecky kvaterny desk dvorských zachovaly. Roku 1855, když při deskách dvorských zavedena dle vzoru desk zemských hlavní kniha a vedle ní sbírka listin, přestoupl již počet kvaternů číslo sté a padesáté.

Co se zřízení formálního desk dvorských týče, srovnávaly se v celku s úpravou desk zemských aspoň při těch druzích kvaternů, které si obsahem svým byly příbuzny. To platí zejmena o kvaterních půhonných a o kvaterních, do kterých se děly zápisy práva majetnického a práva zástavního (quaterni contractuum a quaterni obligationum). Neb řád soudní soudu dvorského srovnával se úplně s řádem soudním soudu zemského, kromě toho, že o dědictví manské poháněli k soudu dvorskému dva z manův a ne sám komorník jako k soudu zemskému; ale v stání k soudu, v žalobě, v roků opravování i práva po nálezu vedení byli si oba soudové, jak zemský tak i dvorský rovni. Taktéž byly dsky dvorské rovny dskám zemským v příčině všeho zapisování práva majetnického neb zástavního. Tytéž podmínky k platnosti vkladu vyžadovány jako při deskách zemských, také i při deskách dvorských i se strany osob vklad činících i se strany osob vklad přijímajících; při dskách dvorských pak muselo mimo to obyčejně ku každé změně majetku manského předcházeti svolení královo buď již zaznamenání vkladu, anebo se muselo svolení to v určité lhůtě na králi vyžádati. Zevnější úprava desk dvorských nelišila se tedy při kvaterních půhonných ani při kvaterních trhových a zápisných od kvaternů téhož druhu desk zemských, jakož se vůbec i celý řád práva zemského pramálo lišil od řádu práva dvorského.

Jinak se to má s úpravou knih, které určeny byly k zaznamenávání průběhu při o odúmrtí, což arcit největší část činnosti soudu dvorského vyplňovalo. Soudní jednání tohoto druhu zaná-

šela se do kvaternů proklamací (quaterni proclamationum), o nichž však v některém z příštích čísel těchto listů při příležitosti jiné šířeji promluvíme, spokojivše se tuto s pouhým vyčtením kvaternů sem náležejících. Jest to předně 5 kvaternů provoláni (quaterni proclamationum) nynější č. 13.—17., z nichž první jde od roku 1380—1395, druhý od r. 1395—1410, třetí od r. 1410—1441, čtvrtý od r. 1453—1480 a pátý od r. 1481—1497, když se král vzdal práva k odúmrtím; dále dva kvaterny listů královských (quaterni literarum regalium) první od r. 1454—1496 a druhý od r. 1496 až do Ferdinanda I. jdoucí, nyní č. 26. a 27.; za třetí dva kvaterny výpisů z desk zemských nyní č. 20. a 21. a za čtvrté Q. rubeus inductionum alias rationum tempore Sigismundi imperatoris inchoatus jdoucí od r. 1437—1498. R. 1497 vzdal se král Vladislav II. svého práva k odúmrtím, jak na něj dle starodávného práva spadaly, spokojiv se jen s takovými nápady, když nebylo žádných příbuzných ani po meči ani po přeslici. Tím se staly pře o odúmrtí velmi řídkými a tudíž i zápisy o nich, tak že po l. 1497 a 1498 v posledních kvaterních jak proklamačních, tak i listů královských a zvodů jen jednotlivé kusy se vyskytují.

Až do počátku XVI. věku jsou kvaterny proklamační s příslušnými k nim jinými druhy kvaternů právě vyčtených nejčetnější, což jest důkazem, že v tomto směru byla činnost soudu dvorského nejrozsáhlejší. Nečetné jsou ostatní dva druhy desk, o nichž jsme se již výše zmínili a z nichž jeden sloužil k pojišťování buď práva majetnického buď zástavního, druhý pak obsahoval knihy, do nichž se děly zápisy o věcech sporných manů neb zboží manského se týkajících kromě pří o odúmrtí, z nichž tedy prvnější byly kvaterny trhové a zápisné, druhé pak půhonné soudu dvorského.

Při deskách zemských sluší míti kvaterny trhové za nejdůležitější oddělení jejich, proto také nazývány byly kvaterny trhové dsky naprosto. Počátek tohoto druhu desk zemských padá do r. 1320. Při dskách dvorských máme však první knihu tohoto druhu teprv z r. 1414. Nebylo-li však starších kvaternů tohoto druhu, nemůžeme nyní ani určitě tvrditi ani popírati. Uvážíme-li, že byly při deskách dvorských dsky zápisné již r. 1383 a že dsky zápisné (quaterni obligationum) i v Čechách i na Moravě později se vyskytují při deskách zemských než kvaterny trhové, bylo by to divno, aby při dskách dvorských naskytovati se měl poměr opačný. Podotkneme-li však, že se v kusích, jimiž se úpadek

www.libtool.com.cn

soudu dvorského líčí, hned na prvním místě praví: „Tiemto během mnoho dědin manských od koruny České země odtrhá se, že dskami dvorskými jeden druhému těch dědin prodada nepotvrzuje, jedno listy královskými jeden druhému vzdává, a ti listové rozličným během ztraceni bývají, a tudy manské dědiny z paměti vycházejí a za svobodné je mezi sebú prodávají, když jich ve dsky dvorské s královú volí nekladú," nezdá se býti nemístné vykládati si stížnost tuto tak, že se zboží manská prodávala do toho času jen na listy aneb snad jen vzdáním u přítomnosti svědků, [4]) a že skutečně teprv následkem stížnosti této asi r. 1410 neb 1411 podané zřízen byl teprv r. 1414 první kvatern trhový pro vklad zboží manského. Kvatern tento jest (nyní č. 61.) nazván Liber terrae a má vklady od r. 1414 až do r. 1482; pokračování jeho jest: Liber hereditatum omagialium (č. 62.), jehož vklady jdou od r. 1482—1560. Ze starších kvaternů zápisných ztratil se kvatern r. 1383 založený a zachovalo se jen pokračování jeho počínající roku 1445 a končící roku 1530, jest to liber obligationum nyní č. 25.

Z desk půhonných soudu dvorského jde první kvatern: Liber citationum (nyní č. 18.) od r. 1383—1407 a druhý (nyní č. 19.) od r. 1407—1530. Za doplňky jak kvaternů proklamačních tak i kvaternů půhonných, zápisných a trhových desk dvorských pokládati možno knihy tyto: Quaterni judiciorum et testimoniorum z r. 1455—1495, 1496—1510, 1500—1504, 1538—1560 (č. 33., 34., 35. a 37.), v nichž zapsána zvláště svědomí a poznamenání jsou páni, kteří na soudu zasedali; pak kvaterny protokoly (quat. protocolla) nyní č. 2.—12., z nichž nejstarší počíná r. 1410 a poslední jde od r. 1683—1712, jsou to takřka zápisy na nečisto a mnoho jich opět bylo do kvaternů zvláštních přepsáno; téhož rázu jsou i rejstříky nyní č. 30.—32. poznamenané. Konečně sem náleží i nynější č. 52. desk dvorských (totiž: dsky relací listův královských, též od soudů buď komorního neb purkrabství Pražského vyšlých, a vkladové správ těch, kdež dědinami manskými spravují dědiny svobodné.

Počátkem věku XVI. začaly se některé druhy kvaternů desk dvorských drobiti a nové druhy jich zakládati, což se ještě u větší míře ve věku XVII. a XVIII. dalo. Poněvadž ale při tom nezachováno valné důslednosti, nesnadno jest dle druhu ostatní kva-

[4]) Srovnej výše v poznamenání druhém, číslo čtvrté.

terny seřaditi, pročež podáváme jen přehled jich dle nynějšího srovnání a číslování jich. Kvaterny tyto jsou: č. 38. registra bílá svědomí r. 1565—1616; č. 39. registra svědomí r. 1663 a 1664; č. 42. dsky dv. půhonů a nálezů III. r. 1539—1575; č. 43. kvatern bílej nálezů 1535—1617; č. 44—46. manuale zasednutí král. soudu dvorského r. 1586—1651, 1651—1684 a 1684—1738.; č. 47. manuale adn. term; č. 48. manuale decretorum, consensuum etc. r. 1697—1709; č. 49. a 50. manual relací komorníka r. 1654—1688 a 1688—1752; č. 53. dsky relací listův královských r. 1589—1656; č. 54. lvové relací resriptorum r. 1651—1683; č. 55. grüner Quatern der Relationen r. 1656—1724; č. 56. kv. lvové barvy reskriptu r. 1682—1727; č. 57. kv. relací II. lvové barvy r. 1683 až 1753; č. 58—60. kvaterny práv vedení, a sice I. z r. 1626 až 1667, II. žluté barvy z r. 1665—1729, III. fialový z r. 1683 až 1761; č. 63. kv. třetí ordinární zápisův z r. 1501—1636; č. 64. až 66. kvaterny zápisné, a sice červený starý z r. 1536—1671, červený první z r. 1651—1683 a druhý 1683—1728; č. 67. a 68. dsky památné první od r. 1542, druhé p. bílé od r. 1623—1740; č. 69. kvatern nový kropený přísah lenních, poručenství a poděkování r. 1691—1731; č. 70. kvatern zelený zpráv ke dvoru a jinam r. 1683—1726; č. 72. kvatern obnovení přísah z r. 1709 až 1759; č. 73—78. protocolla a sice gesprengtes IItes od r. 1728, IIItes od r. 1737, IVtes weisses od r. 1748, Vtes weisses anderes od r. 1764, Vtes weisses drittes od r. 1777; č. 79. protocollum sessionum 1739—1783; č. 80. grünes Manuale decretorum et diversorum consensuum et inductionum z r. 1707—1770; č. 81—84. protocollum decretorum, missivarum, citiationum z r. 1731—1742, 1742—1767, 1767—1782 a 1782—1785; č. 85. manuale consensuum z r. 1772—1851; č. 86. kv. II. fialový práv vedení a žalob, zápovědí též inrotulací etc. r. 1760—1808; č. 87. a 88. kvaterny nálezův a vejpovědí, sice nový druhý červený z r. 1676—1779 a třetí 1780—1840; č. 89—93. kvaterny k JM. rozličných zpráv, též pp. místodržícím insinuatí, a sice bílý z roku 1725—1736, bílý II. z r. 1737—1746, kropenatý I. z r. 1753—1767, krop. II. 1768—1778, krop. III. z r. 1778—1783; č. 94—96. quaterni contractuum, a sice nucei coloris r. 1726—1751, cæruleus cœlestis coloris r. 1751—1764 a albus z r. 1764; č. 97. quat. argenteus der Nobilitationen z l. 1721—1850; č. 98. quaternus aureus contractuum z r. 1725—1808; č. 99. quat. fusco- cæruleus testamenterum r. 1728—1809; č. 100. quat. ruber carmasineus plnomo-

www.libtool.com.cn

censtvi et juramentorum homagialium z r. 1731—1787; č. 101. a 101/*a* quat. obligationum et cessionum, a sice versi coloris II. z r. 1728—1827 a III. z r. 1827—50; č. 102. quat. viridis marini coloris cautionum z r. 1731—1833; č. 103. a 103/*a* quaterni quietanciarum, a sice violacei coloris I. z r. 1728—1829 a II. z r. 1829 až 1850; č. 104. quat. rubei rosacei coloris der Kontrakte der Karlsteiner Lehen r. 1755—1823; č. 105. eisenfarbener Quatern der Vollmachten u. Juramente r. 1755—1786; č. 106. quat. pomi aurei coloris der Homagialien r. 1794—1850; č. 107. quat. viridis graminei coloris der Urkunden über die Herzogthümer Troppau u. Jægerndorf z roku 1806—1817; č. 111. a 112. knihy manské Karlšteinské, první počínající r. 1605 a druhá 1624; č. 113. a 114. libri feudorum Karlsteinensium, a sice ruber od r. 1624 a albus od r. 1734; č. 115. liber rescriptorum, decretorum et memorabilium dominii Carlsteinensis et Milinensis roku 1734—1741; č. 116. Karlsteiner protocollum sessionum od roku 1734; č. 117. Karl. prot. exhibitorum r. 1734 a 1735; č. 118. Karl. prot. commissionum z roku 1734; č. 119. Karl. repertorium registraturæ z r. 1734; č. 120. Karlst. repert. actorum z r. 1740; č. 121. Rescripta in Lehenssachen an das k. k. Landes Gubernium z r. 1732; č. 122., 122/*a* a 155. Quaterne der Kontrakte, a sice z r. 1810. až 1830, 1830—1850 a 1850—1853; č. 123. Quat. der Testamente u. Erbserklærungen z r. 1719—1750; č. 124. Quat. der Vormerkungen z r. 1809—1842; č. 125/*a* a 125/*b* Begrænzung u. Separationsquatern z r. 1827—1837 a 1837—1840; č. 127. Quat. der Geldlehen z r. 1829; č. 128., 139. a 152. Quat. der Emphiteutisirungen a sice z r. 1830—1843, 1843—1846 a 1846—1850; č. 129. blaugesprengter Quatern verschiedener Urkunden od r. 1805; č. 131. Dritter Quat. der Testamente und Erbserklærungen od r. 1833 č. 136. prov. Hauptbuch über das Lehenfürstenthum Olmütz od r. 1837; č. 137. rother Quatern der Sentenzen od r. 1840; č. 138. rother Quat. der Vormerkungen od r. 1842; č. 140. Vormerkbuch über Lehensindulte; č. 147. a 148. Instrumentenbuch des Lehenfürstenthums Olmütz a č. 156. Lehensrepertorium.

Dsky dvorské byly také obohaceny některými knihami jiných soudů lenních; sem náležejí jak se zdá všecky výše vytknuté kvaterny manství Karlšteinských se týkající, které druhdy byly na Karlšteině, pak č. 23. dsky manské trutnovské začínající r. 1445, dále č. 51. registra správní smědovická z r. 1560 a konečně č. 71. kvatern manství Fridlanských začínající se r. 1624 a obsahující

samé lenní listy Albrechta, vévody Fridlandského. Kromě toho jsou při dskách dvorských některé knihy, které jen nahodile k nim přišly a z neznalosti také co část desk dvorských byly číslovány, zvláště tuto podotýkáme č. 1., rukopis to z polovice 14. věku a obsahem svým veledůležttý, an v něm nejstarší text knihy starého pána z Rosenberka, a pak nemálo formulí ku poznání právnictví českého v XIV. věku veledůležitých. Jiné knihy sem náležející jsou na př. tištěná práva zemská z roku 1549 a práva městská z r. 1579 č. 108. a 109 a č. 110. jus feudale Henrici a Rosenfeld.

Co se řeči týče, v níž se zaznamenání do desk dvorských dála, v ohledu tom srovnávají se desky dvorské úplně s dskami zemskými; v starší době byly zápisky vesměs latinské, od konce věku XIV. vyskytují se jednotlivé české kusy, zvláště když listina dříve vydaná v plném znění do desk dvorských se vpisovala, po válkách husitských jsou české zápisy hojnější až r. 1495 čeština se stala řečí úřední výhradně. V němčině byly později zapisovány nemnohé listiny německé. Tyto začaly býti za panovníků z rodu Habsburského stále četnějšími, až po bitvě Bělohorské připuštěna byla němčina k rovnoprávnosti s češtinou. Však ještě v XVII. věku jest vkladů českých více než německých, ano ještě i s počátku XVIII. století nejsou české vklady příliš řídké. Úplné germanisování ústavu toho stalo se teprv v čase Marie Terezie a Josefa II., z kterých dob, jakož i z let pozdějších jsou vklady české tak řídky jako bílé vrány.

Nyní jsou při deskách dvorských také kvaterny německých manství koruny české, která druhdy spravována zvláštním úřadem, v jehož čele byl hejtman lén německých. Kvaterny manství německých začínají teprv koncem věku XVI. a jsou následující: Belehnungsbuch o pěti číslech z roku 1557—1593, 1599—1615, 1772—1782, 1782—1792 a 1792—1851; Lehensreskriptenbuch (9 čísel) z r. 1651—1692, 1692—1719, 1720—1734, 1734—1746, 1747—1748, 1749—1755, 1756—1765, 1768—1777 a 1778—1844; Lehenstestamentenbuch z roku 1739—1850; Lehenssentenzenbuch (2 čísla) z roku 1766 a 1781 1781—1846; Lehenquittungsbuch (3 čísla) z r. 1833—1830, 1832—1847 a 1847—1851; Lehencessionsbuch z r. 1777—1849; Lehenkonsensbuch (2 čísla) z r. 1737 až 1783 a 1781—1837; Lehenjuramentenbuch 1765—1777; Lehenbuch der Heirathskontrakte z r. 1793—1846 a konečně Libri conditionum, obligationum necnon contractuum in feudalibus (6 čísel) z r. 1750—1757, 1758—1780, 1781—1814, 1814—1842, 1842 až

1846 a 1848—1851. Mimo to jest při tomto oddělení desk dvorských spis Popův: Abhandlung über die deutsch-böhmischen Lehen, r. 1636 započatý a tři silné díly obsahující, jehož vědecká cena však jest nevalná. Knihy tyto jsou vesměs řečí německou psány.

www.libtool.com.cn

Prohlídneme-li si jen dosti povrchně desky dvorské, musíme se přiznati, že látka v nich obsažena jest skutečně velmi zajímavá jak genealogu a místopisci, tak zvláště dějepisci českého práva; a musíme se přiznati, že k bohatému tomuto zdroji lenního práva českého nebylo posud téměř ani upřímně sáhnuto, a přece by výsledky práce mohly býti dosti značné a vzácné. Bohdejž by se nalezl v Praze druhý H. Jireček a drahocennou památku tuto lenního práva českého probrati si neobtěžoval! *Elr.*

Ze starých památek soudních.*)

II.

Rozepře mezi p. Janem Křížem z města Brodu Českého původem s jedné a Dorotou Kněžovou, formankou, se strany druhé.

Danyel Šlenýř, plnomocník Jana Kříže, viní před rychtářem městským Dorotu Kněžovou z toho, že ona po Martinkovi, formanu zemřelém, kterýž Křížovi za oves 7 kop 4 gr. č. dlužen ostal, koní a vozu jeho jest se sama o své újmě bez povolení práva ujala a tak k zaplacení toho dluhu přidržena býti má. Zároveň plnomocník sobě škody nákladní i outratní opověděl a beneficia právní vyhradil.

Žádala hojemství. Příno jí a do dvou neděl odloženo.

Dorota Kněžová odpírá před rychtářem městským, že by se jakého statku po něm pozůstalého byla jměla ujímati. Jestli že koně aneb vůz, kterýž prvotně její byl, vzala, to proto učinila, že on Martinek, koupiv od ní koně s vozem, podle smlouvy jest neplatil a obávajíc se, že by na něm nic dostati nemohla, tou příčinou jakožto své vlastní k sobě a ne jeho s povolením práva přijala. Protož praví, že jemu, Křížovi, ničím ani tou žalobou povinna není a pakli on na té odpovědi přestati nechce, tehdáž sobě škody opovídá a beneficia právní vyhražuje.

Po přečtení odpovědi této Šlenýř, plnomocník, oznámil, že

*) Orig. Archiv m. K. Hory 1601.

www.libtool.com.cn

ě odpovědi v ničemž místa dáti nemůže, nýbrž v ní patrný odpor
est, žádá, že pro vyhledání takového odporu k průvodům této věci
odáno bude.

Z uvážení práva jest tato věc mezi nimi na průvod do dvou
ıeděl odložena, má-li která strana co ukazovati, aby ukazovala.

Danyel Šlenýř, plnomocník, u přítomnosti pana principála
ıvého žádal za přečtení žaloby a odpovědi na ni. Jest čteno ex
libro testimoniorum.

Blažej Hereš učiniv přísahu podle práva svědčil: On koupil
řečený vůz a koně od Martinka, zaplatil mu je zcela a ještě mu
9 tolarův půjčil. Když Kočí zemřel, ujala se Kněžová po něm
těch koní, do jeho příbytku přišla a těch 9 tolarův jemu zaplatila,
když ji bylo za ouřadu rychtářského pana Jana Endrle právo našlo,
že povinna jest se s ním porovnati.

Jan Lísal, forman, jenž u Kočího byl za pacholka, svědčí, že
Martinek s Křížem v Českém Brodě „rabuše“ udělal a tento jemu
›ves půjčil.

Jiří Zmola, pacholek formanky, svědčí, že Martinek o dluhu
mluvil a že koně on Martin od Jana Kočího koupil, ale neví na
čí náklad.

Čten přípis od práva m. Brodu Českého: Svědomí ku po-
třebě p. Jana Kříže, rychtáře J. M. C. v Brodě Českém v té při
s Dorotou Kněžovou.

Tato svědomí přijata a zapsána:

Pavel Coufal, soused v m. Brodě Českém, jenž sloužil
u Kříže za sladovníka, svědčí, že si Martinek oves vypůjčil. Totéž
dosvědčuje Adam Čáp, sladovník, jenž sloužil u Kříže za mládka.

Po přečtení pravil plnomocník: Že Martinek panu Křížovi
spravedlivé za týž oves povinen byl, vedle vyměření právního ne
jedním ale čtyřmi srovnalými svědky se provozuje. Nechť právo
to přečte. (Čteno H. B. 65.) Item také to se ze svědkův nachází,
že jest se statku po Martinovi ujala, sama jich k své potřebě
užívala, jak se jí vidělo a zdálo. A nad to výš i toho se do-
tvrzuje od Blažeje Hereše, že po ujití takových koní a vozu dluh
povinný od n. Martina témuž Blažeji zaplatiti jest musela. A kdo
tak se statku ujímá, by pak i právního co před sebe vzal, tehdy
vedle práva městského F. 19. rozdílu 3. a 4., též F. 20. dluhy
platiti povinen jest. (Čtena práva.) Po přečtení: To by se právně
ujala, tehdy takovým dluhem povinna jest, ale že před rozsudkem
r to se jest uvázala. Nechť se čte právo městské F. 48. (Čteno;

po přečtení.) A poněvadž to ukázáno jest že dluh spravedlivý pozůstává, ona Dorota že se koní a vozu ujala a proto jiné dluhy po tom Martinovi platiti jest musela, já jakožto plnomocník v. m. se důvěřuji, že slušného a spravedlivého opatření dosáhnu.

Proti tomu podala spis Dorota Kněžová, v němž praví, že z těch průvodův nic dostatečného nenachází, že nic nedosvědčují, aby ten Martin tou summou povinen byl a pr. m. jest opěty patrné pod lit. B. 22. jak co u práva náležitého a podstatného před sebe bráti se má a proto žádá, aby od takové neprovedené žaloby osvobozena byla. Pro dotvrzení pak své odpovědi, aby jistější a dostatečnější byla průvod svůj, který sobě dala právně zapsati, žádá ho za přečtení.

Čten:

Svědomí ku potřebě Dorotě Kněžové k té při x.

Jan Enderle přijavši to k svému závazku, kterýž jmá k úřadu konšelskému, svědčil, že když r. 1599 úřad rychtářský držel, Dorota k němu přišla a přípověď na ty koně dala pro dluh, kterouž přípověď on od ní přijal a jí se dotazoval, za kým by ty koně ostávali. Oznámila, že jsou u ni. Když pak pro manželku Martinkovou poslal a jí o té přípovědi oznámil, oznámila, že ona s tím nic činiti nemá, aby Dorota s nimi činila co chce.

Jiřík Svoboda Čechtický svědčí, že Martinek od Doroty čtyry koně koupil a že měl za ně po tolaru téhodně platiti, v tom však že zemřel. Tu šla Dorota k jeho manželce a kdo ty koně platiti bude se ptala. Kteráž oznámila, aby je sobě zase vzala, že je platiti nebude. A tak Dorota k němu přišla a se s ním radila a on jí radil, aby šla k rychtáři a na ně přípověď dala. Což se i stalo a p. rychtáři přípověď dala pro 70 tolarů 40 gr.

Jan Třebechovský totéž dosvědčuje i dále, že vdova po Martinkovi koňům obroku dáti nechtěla, oni hlady mřeli a proto se jich Dorota ujala.

Po přečtení: Tu ráčíte v. m. pane rychtáři porozumívati, že jest tato Dorota nic neslušného a proti právu o své újmě neučinila. A tak měl-li p. Kříž jakou spravedlnost, měl a může o to ku vdově po Martinkovi hleděti, ne k této syré a zarmoucené vdově, kterážto více přes rok u práva daremně a zbytečně zaneprázdňována jest a tak již důvěřuje pánu Bohu a potom v. m. že osvobozena bude a těch práv jest ohlásila, že při uvažování sobě je ráčíte přečísti a s tím ku právu již přistupujíc spravedlivé *vejpovědi* s vejhradou vrchního práva očekávati bude.

Zas proti tomu: průvodové, že jsou dostatečni a Dorota že se všetečně a ne pořadem práva týchž koní ujala a proto dluhy platiti má.

Nález té pře.

Tu pan rychtář na Horách Kutnách vyslyševši žalobu plnomocníka zřízeného od p. J. Kříže viníce Dorotu Kněžovou jakožto držitelkyni statku po Martinovi, formanu, z dluhu povinného ze sumy 7 kop 4 gr. č., žádaje za odpomožení. Proti tomu Dorota Kněžová odpověď dala atd. — Nahlídše bedlivě v tu žalobu, odpověď, v průvod obojí strany u práva zapsaný, v listovní svědomí od práva m. Brodu Českého spečetěné a dodané ku právu tomuto, v práva městská i což dále mluveno, vedeno a ukazováno bylo, toho všeho s pilností považivše, takto o tom vypovídá:

Ačkoliv z průvodův plnomocníka vedených, že dluh ten probráním ovsa ku potřebě Martina se patrně provozuje a ukazuje, však poněvadž Dorota po smrti téhož Martina ku právu přišedši, aby jí takové koně a vůz od práva jakž oznamovala, že její vlastní jsou, osvobozeny a právo aby k tomu, aby takové koně a vůz nedoplacené k sobě jako své vlastní přijíti a užívati zase mohla, povolení své dalo, anebo chtěla-li by táž Anna po n. Martinovi zůstalá jí takové koně a vůz dopláceti v známost uvedeno bylo; jakož se k žádosti její právní povolilo, když táž Anna jich se ujíti ani opatrovati nechtěla, přípověď právní učinila, to se patrně a světle též z průvodův nachází. Že pak taková přípověď u práva poznamenaná se nenachází, to ne Dorotou, ale právem jest šešlo, neboť od p. Endrle jest to vysvědčeno, jako by poznamenaná byla. Protož z těch příčin a z práva Dorota Kněžová od takové žaloby i od práva se upouští, podle práva.

Chce-li on pan Jan Kříž koho jiného z takového dluhu viniti a dobývati, právo se jemu nezavírá. Dala památné.

Pan Jan Kříž ohlášení učinil, že od té vejpovědi, která se stala mezi ním a Dorotou Kněžovou odvolání před j. m. pány šephmistry a raddu na Horách Kuttnách bere, složivši ku právu co náležitého jest.

Povoleno k odvolání a do dvou neděl k vyzdvižení appelací odloženo.

V odvolání se praví:

„Před v. m. od nálezu pana rychtáře městského na Horách Kutnách v té při mezi x. — co se dluhu dostatečně provedeného na držiteli statku nedopomožení, nýbrž ho odsouzení dotýče, od-

volání beru a takového nálezu proti právu patrnému a na škodu mou učiněného za napravení žádám.“

Hlavní důvod udán, že táž Dorota žádné přípovědi právní na tyž koně a vůz jest neučinila a taková přípověď při právě poznamenaná není, „to že by prej ne jí Dorotou, ale právem sešlo, divím se tomu, že to doloženo do nálezu, nač se strana nepotahovala, což se jest stalo na skrácení spravedlnosti mé. Judices n. sententiam secundum allegata pronunciare debent; item ab actis non recedendum. Kdyby takový nález od p. rychtáře učiněný měl svůj průchod pro zlý příklad měl jmíti.“

III.

Nařízení obecnee o vosmi soudcích. *)

L. P. 1538 v pondělí den sv. Kyliána páni šephmistři a radda ráčili jsú rozkázati do knih městských památných zapsati:

Jakož j. m. uroz. pán pan Albrecht z Gutnštejna a na Kolíně najvyšší mincmajstr království českého s pány šephmistry a pány rádními ráčili jsú to v svém rozjímání míti, kterak v této obci na Horách Cuthnách mnoho pří a souduov domácích i přespolních jest vzešlo a kterak sobě lidee znamenitě ztěžují a se domlúvají, že se jim koncovee nedějí a že sú někteří na j. m. kskú vznášeli a k j. m. nejv. panu mincmajstru se utíkali o to, že se jim jich spravedlnosti prodlévají, kterak se jim protahovee dějí a že páni šephmistři a radda nemohli by tomu sami dosti učiniti a takového velikého počtu pří přetrhnouti, ráčivši uznati na tom při soudích těžkost lidskú i také to, že sedajíce na spravedlnostech lidských a je rozvažujíce nemohli žádného volného jednání a spolurozmluvení o potřeby obecní mívati, kteréž jsú znamenité na ten čas byly, též že dlúho na rathúze sedajíce na zdraví i na živnostech újmu a škodu trpěli. A protož aby o potřeby obecní mohli tím volněji jednati, zvlášť na to zřízení majíce, kterak tato obec na tento čas velice jest dluhy i bithvami obtiežena, že jest toho znamenitá potřeba, aby k tomu cesty mohly se obrati, odkud by ti dluhové mohli zaplaceni býti, také aby lidee mohli k svým spravedlnostem spěšně přicházeti a páni šephmistři a radda na zdraví i při živnostech obtěžováni nebyli z vuole j. m. krále vedle privilegium a obdarování knížete Přemysla majestátem krále Vladislava

*) Arch. Kutnohorský. Kniha zápisův pol. z r. 1510 str. B. 3.

nee paměti stvrzeného, tak jakž k tomu vedle téhož privile-
n j. mst. nejv. pan mincmajstr povolení dáti ráčil; takové zří-
í a svolení učinili, že vosm osob z vobecních a starších vobce
duom ku pomoci pánuom šephmistruom a radě zvoleno jest a
zejmena tito:
tr Matuš, Jakub Hubáček, Bohuslav Porybný, Albrecht Sup,
Rafael Mincíř, Jakub Labuška, Lorenc Hořanský, Jan Vays
est jim táž přísaha dána, jako pánuom šephmistruom učinili a
osoby aby soudily ty pře, které jim od pánuov šephmistruov
učeny a na ně odloženy budú.

A toto zřízení má státi do vuole krále j. msti a j. m. naj-
šího p. mincmajstra a pánuov šephmistruov a raddy, pokudž se
o potřeba uzná.

IV. *)

„Akta rozepře od práva pánuov osmi soudcův na Horách
tnách mezi Janem Vinklarem, jinak Humpoleckým, měštěnínem
Nymburka na Labi původem s jedné a Mandalenou Kodaurovou
iněnou se strany druhé.

Co se obvinění ze 40 kop 25 gr. vše míš. dotýče, slyšána
18. Septembris 1600.“

Obě strany měly právní „přátely“. Vinklar vinil vdovu Ko-
rovou ze sumy 40 kop 25 gr. m., kterýchž jemu za krámské
i z krámu jeho vybrané povinna zůstává.

Po přečtení Mandalena Kodaurova žádala hojemství právního
ejpisu žaloby, na onen čas bude-li povinna jakým odpovídáním
tuto žalobu v času právním jak předně pánův soudcův jakožto
va, tak potom i strany tejna neučiní.

Povoleno k tomu a do dvou neděl odloženo.

1600. 2. Oktobris. Pan Jan Vinklar žádal od M. Kodaurové
žalobu svou odpovědi. M. Kodaurová se ohlásila skrze přítele
ho, že před dáním odpovědi pana Bartoloměje Štěrbu z lavic
dvihuje, poněvadž od něho svědomí potřebovati bude.

Proti tomu žádal, aby mu rukojmě, poněvadž usedlá při
to právě není, až do té pře skonání o škody, též ku právu
ní i dostání postavila podlé práva měst. A. 56., A. 44. rozd. 8.

J. podána od M. Kodaurové odpověď na spisu. Čtena: od-

*) Orig. Archiv K. Horský. 1600 dne 18. září.

pírá, že by jemu čeho dlužna byla, pakli zemř. manžel její čeho mu dlužen ostal, mohl on jeho sobě hleděti a upomínati a poněvadž ona žádného statku po něm se posud neujala, ale všecko spečetíno jest, proč nemá na těch věcech správně spečetěných právně hleděti?

www.libtool.com.cn

Vinklar žádal, by soudcové této věci na průvod podali, poněvadž té odpovědi v ničemž místa nedává.

Proti tomu Kodaurová žádala při této své odpovědi zůstavena býti, že na ten čas v nic jiného se dáti nemůže.

Dictum per D. Johannem Schultys:

„Co se žádosti J. Vinklara dotýče, aby Kodaurová, jakožto při právě tomto neusedlá o škody i ku právu stání a dostání uručila, to sou páni soudcové v svém uvážení jměli a o tom Kodaurové nacházejí, že má rukoum dáním pánům soudcům slíbiti, že do západu slunce takové rukojmě o škody i ku právu stání i dostání k této při postaví. Kdež pak vedle toho také týž Vinklar žádá, aby pře na průvod podána byla, té páni soudcové pro zachování starobylého při právě tomto spůsobu, tak že vždycky strany na přátelskou smlouvu před upuštěním k průvodům se podávají, povoliti nemohou, nýbrž toho při témž spůsobu zůstavujíce, stran na smlouvu přátelskou podávají a pře do dvou neděl odkládají.

Od obojí strany na tom přestáno.“

Vinklar oznámil, že poněvadž jest přespolní, jest sobě J. Letíka a Zygm. Tručného za přátely a plnomocníky k obhajování a dobejvání spravedlnosti své zvolil a nařídil.

1600. dne 23. Octobris.

Plnomocník Letík oznámil, že jest Kodaurová tak jakž [redacted] i z práva tohoto, aby Vinklara o dluh ten spokojiti se přičinila, nalezeno a poručeno bylo, toho opatřiti zanedbala a při něm samém jakožto plnomocníku toho nehledala, tak že jiného nepozůstává jediné, aby to ze smlouvy sňato a dále na průvody podáno bylo. A když Kodaurová nic k tomu nepromlouvala a tak mlčením žádost puovoda stvrzovala, páni soudcové stranám oznámení učinili; že by toho, aby mezi stranami přátelské porovnání státi se mohlo, vděčni byli; že pak v času právním toho od stran pominuto jest a puovod pak skrze plnomocníka svého pořadu práva následuje, toho se při tom vedle práva zůstavuje a pře, kteráž se ze smlouvy snímá a na průvody podává a do dvou neděl odkládá.

www.libool.com.cz

1600. dne 6. Novembris.

Letík, plnomocník, žádal volnějšího odkladu k zhotovení pruovodův k ruce principála svého.

Odloženo do dvou neděl.

1601. dne 28. Martii.

Jan Vinklar a Kodaurová k pruovodům zavoláni. A tu předně plnomocníci Vinklara žádali žaloby za přečtení. Čtena; item čtena odpověď Kodaurové na to na spisu daná.

Po přečtení plnomocníci pruovody své vedli. Nejprvé čten od rady Nymburské vidimovaný šuldbryf, v kterémž Šimon Kodaur a manželka jeho Mandalena vyznávají, že jsou Vinklarovi dlužni 40 kop 25 gr. m. z roku 1598 a tímto šuldbryfem, pravili plnomocníci, v její odpovědi patrný odpor se poráží. Mimo to ale předložen od rady Nymburské vidimovaný přepis register krámských:

„Registra Jana Vinklara, měštěnína m. Nymburka, do nich se věrně, upřímně a spravedlivě dluhové osob kramářských i sousedův v městech v tomto království českém, v městech, v městečkách přebývajících, kdo co kdy a za jaké věci krámské neb jiné všelijaké povinen jest, též kdy se co zase proti tomu co dá aneb zaplatí, zapisuje neb poznamenává, vše na míš. kopu groš a peníze počítajíc, jakž se též níže tuto spatřuje a spatřiti může.

Založena letha 1596.

1598: v pondělí před sv. Duchem v Kouřímě o jarmarce vzal Šimon Kodaur:

½	l.	šafránu arkánu po 11½ kopě	5	kop	45 gr.
5	„	pepře po 31 gr. a lb. . .	5	„	10 „
½	„	cicváru za	1	„	— „
12	„	chleba sv. Jana za . . .	1	„	— „
		Summa .	12	kop	55 gr.

O Buožím těle u Hory vzala paní Mandalena manželka Šim. Kodaura tyto věci:

1	l.	šafránu za	11	kop	15 gr.
6	„	pepře po 31 gr. a lb. . . .	6	„	12 „
6	„	zázvoru po 32 gr.	3	„	12 „
½	„	kbaúri prosti za	—	„	56 „
12	„	vína za	2	„	— „
1	„	skořice za	2	„	20 „
		Summa . .	25	kop	55 gr.

1598: v pondělí po Božím těle posláno Šimonovi Kodaurovi po Šmejdlýři z Prahy:

www.libosud.cz

2 l. seně po 40 gr. . . . . 1 kopu 20 gr.
v sobotu před velikonoci, když pán do Lince jel, donesl mu
1 l. skořice za . . . . . 2 kopy 15 gr.
Summa . . . 42 kopy 25 gr.
item více dal a poslal na dluh za 2 kopy míš. hrukavice psích od Hory.

Z toho dokazoval plnomocník, že ona Kodaurová sama věci krámské přijímala a je prodávala, však „na vrch podstaty práva a spravedlnosti p. Vinklara“ svědky některé právně zavesti a zapsati dal.

Čtena svědomí:

Jiří Lederer, jenž sloužil u Vinklara, svědčí, že šel o jarmarce Kodaura upomínati o ten dluh a on že mu nový šuldbryf po mnohém zdráhání dal, jakož on jemu sám některé krámské věci vydával a je do register zapsal.

Jan Chomoutovský svědčí, že Kodaur s manželskou svou za krámské věci zůstává 40 kop 25 gr. m. Vinklarovi dlužen a na větším díle takové věci p. Mandalena sama brala a přijímala od něho i od p. Vinklara.

Čtěno právo městské G. 8. „kteréž velmi pěkně se formuje, kdyby jen toliko jediný svědek k pořádným registrům to vysvědčil, ten a takový dluh spravedlivý k zaplacení svému přijíti má.“

Proti tomu Kodaurová tvrdila, že ničehož po manželu svém se neujala, ale ihned po smrti jeho jest práva neb pana šephmistra v tom následovala, aby takový statek, který jest po něm zůstal, inventován a spečetěn byl. Pr. M. A. 29. r. 2. a protož ona tím dluhem povinna není a učinil-li manžel její ten šuldbryf na sebe i na ni, pak p. Vinklar, chce-li takového šuldbryfu za průvod užíti, povinen jest takový šuldbryf provesti a prokazovati, neb kdož co praví, jistí a za pravdu býti pokládá povinen jest to ukázati podle pr. m. B. 37. r. 1. i 2. — Svědek Lederer nedává zdaž takové krámské věci za hotovou summu čili na dluh vydal. Chce-li tedy p. Vinklar své žaloby užíti, musí ji prokázati.

Čtena svědomí ku potřebě Mandaleny Kodaurové:

Jan Endrle: Když Kodaur zemřel a já toho času úřad rychtářský sem držel, tu jsem statek jeho z poručení pana šephmistra spečetil, statek ten přišel potomně k inventování i k šacování a podnes spečetěný zůstává a tak sem toho povědom, že táž Mandalena ničehož se neujímala z toho statku.

Totéž dosvědčuje Štefán Ronšperský, písař rychtářský a clav Eclar.

Čten ještě z knih memorabilních práva úřadu horního příek ve při mezi Kodaurovou a J. Baldukem panem urbuřem 1600 pověděný, nímž Kodaurová osvobozena, poněvadž to dotečně prokázala, že se statku po manželu svém neujímala a ná. — Z toho všeho tedy prý patrno, že ona tou žalobou Vinovi povinna není.

Proti tomu

plnomocníci Vinklara pravili, že ten odvod, jaký si Kodaá schystala, v ničemž se gruntu a podstaty té spravedlnosti Vinklara, jež na tom záleží, že Kodaurová společně s manem svým takové krámské věci brala, nedotýká. Protož i průvod adorové k žádné platnosti býti nemůže. Žádali pak za čtení oto nálezu. Čten:

My purkmistr a konšelé m. Čelakovic nad Labem, známo ime tímto listem, že podepsaná výpověď od práva našeho vyena a vrchním právem zstvrzena se nachází při právě našem zi stranami v ní dostavenými slovo od slova takto:

Jakož jest Jan Vinklar při právě tomto přípověd učinil 1592 na grunth a statek V. Švehly, souseda zdejšího pro sumu kop 55 gr. míš. a vedle toho některé listy jeho Švehly a pisy od práva m. Nymburka spečetěné i také jeho V. Švehly stní rukou psané, proč se k statku téhož Švehly právo a spralnost přede všemi jinými věřitely míti praví, jest předložil a om za opatření žádal.

Tu my purkmistr a konšelé m. Čelakovic považivše té jeho losti, takto o tom vypovídáme:

Poněvadž práva o tom království tohoto Českého to patrně něřují, že jeden každý věřitel povinen jest prvé k osobě dlužа svého, kterýž by pod právem usedlý byl a před právem se ukrejval, nežli k statku jeho hleděti a o svou spravedlnost se mlouvati a k němu pořadem práva přikračovati. On pak Jan klar jestli že jest jaké stížnosti do téhož Švehly aneb na tek jeho zápisy aneb listy zdělané měl, věda, že V. Švehla při ivě tomto usedlý jest a před právem se neukrejval a neukrejvá, toliko pro svá některá přečinění za jistý čas na zámku Branse u vězení držán byl a již z něho zase vypuštěn jest. Měl t jej k vyvazení takových zápisův a dostiučinění uvolení jeho řádně obeslati. Čehož všeho jest pominul.

Z těch příčin taková přípověď jeho Vinklara od práva jakožto nepořádná se zdvihá s tím doložením, chce-li V. Švehlu jakožto osobu na ten čas při právě tomto usedlou k dostičinění takovým zápisům obeslati, toho že užíti má. Vyšší právo vyhraženo.

Actum v úterý po sv. p. Dorotě l. 1593.

L. 1593 dne 25. února vyšla confirmace od p. præsidenta a rad při appelacích na hradě Pražském, v níž ortel na témž právě městečka Čelakovic učiněný při své váze se ponechává.

Po přečtení kotováno od plnomocníkův právo m. G. 25. Čteno.

Z nálezu toho dovozovali plnomocníci, že kdyby byl Vinklar jakou přípověď na týž statek učiniti jměl, an tata Kodaurová při právě tomto jest, tehda rovně k zdvižení svému přijíti by musila.

Dictum per D. Johan. Schultys.

Pře této vedení a její allegata i co od stran k tomu promluváno bylo, to jsou páni soudcové slyšeti ráčili a poněvadž některé příčiny, pro kteréž na ten čas jistou vejpovědí strany poděleny býti nemohou, v to vkročily páni soudcové toho do první raddy po hodech odkládají, tu se strany budou moci postaviti a vejpověď slyšeti.

1601. dne 2. Maii.

Jan Vinklar a M. Kodaurova k vejpovědi zavoláni. Oznámeno jim, že v rozepři této páni soudcové mezi stranami z jistého potazu svého vejpověď jsou učinili a na spis uvesti poručili, kteráž stranám přečtena bude.

Čtena:

Tu páni osmi soudcové na Horách Kutnách vyslyševše žalobu J. Vinklara proti M. Kodaurové ku právu vloženou a na ni odpověď od též Kodaurové danou, šuldbryf i jeho vidimus, vejtah z rejster téhož Vinklara na věci krámské založených, svědomí listovní i registry zapsaná, vejpověď úřadu horního zde na H. K., též nález práva přespolního s jeho confirmací, práva městská i co dále k tomu od stran mluveno, a předkládáno bylo a toho všeho pilně a bedlivě považivše, takto o tom vypovídají:

Ačkoliv Jan Vinklar vedle žaloby své, kterouž jest M. Kodaurovou při právě tomto z jisté summy obvinil, to že jest jemu Šimon Kodaur na onen čas manžel její 40 kop 20 gr. v. míš. na věci krámské dluhu spravedlivého dlužen pozůstal, vejpisem z rejster svých na věci krámské založených i svědky na to vedenými ukazuje; však poněvadž se to z act pře této, že jest ona Mandalena toho času, když týž Š. Kodaur manžel její šuldbryf (který

ık pro nepořád a nedostatek ten, že na jednom, druhém i třetím stě opravován jest, v pochybnost se uvozuje), na sebe činil a ji něho zejmena pojímal toho přítomna nebyla, k němu se neznávala a tomu místa nedávala, tak jakž o tom svědek Lederer rně vysvědčuje. A jestli že jest co ona Mandalena od krámých věcí od něho Vinklara brala, to že ne na osobu svou a ku řebě své, ale k ruce a z poručení Š. Kodaura manžela svého poslušnosti a povinnosti své manželské činila, nachází a vydává.

Maje pak on J. Vinklar o takový dluh k němu Š. Kodaurovi živobytnosti jeho jakožto k osobě dlužníka svého podle vyměí právního hleděti aneb po smrti jeho na statku po něm zůlém toho dobejvati, toho jest pominul, nýbrž teprva po smrti o Kodaura na ni Mandalenu zůstalou vdovu, kteráž to dostaně svědky svými, že jest se ihned po smrti téhož Šimona Koıra všeho a všelijakého statku po něm zůstalého i šatův jeho dicích na jiném místě v zástavě uptaných, tím při právě ohlám, že se jeho docela ujímati nechce, zhostila, jeho v žádné ení a užívání nevešla a ten posavád od práva upečetěný zůvá, ukazuje, o to nastoupil a tak v tom pořadu práva pochybil.

Z těch příčin často jmenovaná Kodaurová se od žaloby Jana ıklara, tak že jemu ničímž povinna není, osvobozuje a od práva ıuští podle práva.

M. Kodaurová předně p. Bohu a potom p. soudcům z opaní poděkovala.

Jana Vinklara plnomocník žádal rozmyšlení právního i veju této vejpovědi, aby ji do Nymburka principálu svému, co by omu říkati chtěl, odeslati mohl.

Povoleno k tomu a do 2 neděl odloženo.

Jan Vinklar odvolal se před pana šephmistra a pány spolu-ní m. H. K. V odvolání svém praví, že ortel osmi soudcův vně a patrně mimo průvody a svědky od něho ukázané jest něn, neboť Kodaurová odpovědi své tomu obvinění i dluhu odela. Stěžuje si, že svědomí Lederera v jiný rozum změněno o a to není věcí slušnou. Kodaurová v nejmenším punktu se ránila a pr. m. A. 39., B. 87. to soudcům zapovídá, že na to elův, oč mezi stranami činiti není, vynášeti nemají.

www.libtool.com.cn

Praktické případy.

Jak sluší naložiti s nezapravenými úroky zásta kapitálu při zúčtování trhové ceny za hyp v exekuci prodanou.

I.

Na usedlosti Františka Zděnka č. 12. v Oseku byla zletilé dítky po Josefu Brzákovi, Františka Brzáka a Mari kovou, pojištěna pohledávání 630 zl. a 630 zl. i s právem úrokům. Dne 25. února 1869 vydal František Zděnek pon těchto sirotků dlužní úpis na 300 zl. a 252 zl., přizná v něm, že úroky z kapitálů 630 zl. a 630 zl. za více let v č 300 zl. a 252 zl. dlužen jest a svoluje k tomu, by tyto ú nový kapitál do knih vloženy byly; což také výměrem c. soudu v Králové Městci ze dne 7. března 1869 č. 130 povoleno.

Dne 17. prosince 1869 byla usedlost Františka Zděnl kučně prodána a rozdělení trhové ceny výměrem ze dne 1(1870 č. 997. civ. tím spůsobem provedeno, že nezletilým po Josefu Brzákovi kapitály 630 zl. a 630 zl. r. m. pak 5% z nich za tři leta před exekučním prodejem této usedlosti cení trhové ceny vykázány, kdežto kapitály 300 a 252 zl., se z trhové ceny již ničeho nedostalo, na jiné jmění ex byly odkázány.

K stížnosti zástavního věřitele Adolfa Bondyho změr c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 9. květn č. 16481. toto rozdělení trhové ceny a vykázal nezletilým si Františku Brzákovi a Marii Brzákové z kapitálů 630 zl. a k placení vykázaných pouze 5% nedoplacené úroky za dne 25. února 1869 až do dne 17. prosince 1869 totiž exekučního prodeje hypotéky v částkách 25 zl. 38 kr. a 28 kr., protože úroky v pořadí zúročitelného kapitálu tehdy k placení z trhové ceny vykázány býti mohou, pak tečným jsou nedoplatkem. Z kapitálů nezletilých Brzákových byly však v den exekučního prodeje hypotéky pouze úr dne 25. února 1869 nezapraveny, starších nezapravených ú nebylo, proto že dne 25. února 1869 pro tyto sirotky 5% až do toho dne nezapravené částkami 300 zl. 252 zl. v l s 6% zúročitelné byly proměněny a co nové kapitály v

ze dne 4. března 1869 č. 1305. pojistěny. Touto změnou právního důvodu povstala novace v ten spůsob, že tím nedoplatek úrokový minul a nový kapitál povstal, tak že tito sirotci jenom tyto kapitály a sice pouze v pořadí vykázaném výměrem ze dne 4. března 1869 č. 1305. a nikoli i nedoplatek úrokový při zúčtování trhové ceny za svou hypotéku ostatním zástavním věřitelům účtovati mohli.

K dovolací stížnosti Františka Zděnka, opatrovníka Františka Brzáka a Marie Brzákové potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí první stolice; protože se soudce při rozdělení trhové ceny za usedlost exekučně prodanou především dle stavu knihovního říditi má a pro 5% úroky z kapitálů Františka Brzáka a Marie Brzákové 630 zl. a 630 zl. právo zástavní na prodané usedlosti v stejné přednosti s kapitálem do knih vloženo bylo, aniž by se v tom od té doby něco bylo změnilo. Úroky 5% za tři leta před prodejem hypotéky žádané, které již podlé zákona stejné přednosti s kapitálem požívají, byly od exekuta za pravé uznány a věřitel Adolf Bondy, jenž teprv roku 1869 pojištění svého pohledávání právem zástavním vydobyl a z knih veřejných seznati musel, že úroky z kapitálů Františka Brzáka a Marie Brzákové v stejné přednosti s těmito kapitály do knih vloženy jsou, nemá práva odpírati nároku, jenž na knihovním stavu, uznání exekutovu a na zákoně se zakládá. Mimo to nestala se vydáním dlužního úpisu od držitele hypotéky bez svolení zástupce nezletilých věřitelů k jich škodě změna v právě zástavním úrokům přislušícím; pročež jest vykázání 3letých úroků k zaplacení z trhové ceny odůvodněno.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 11. srpna 1870 č. 9448.

II.

Na mlýně Josefa Platného č. 17. v Růžové byl dle 6. položky knihovního výpisu na základě trhové smlouvy pro Teresii Lacinou nedoplatek trhové ceny 5250 zl. 5% zúročitelný pojištěn, přešel postupem na Marii Bočkovou a tato podala dne 22. července 1869 č. 5430. u c. k. měst. deleg. okresního soudu v Mostě žalobu na Josefa Platného o zaplacení tohoto kapitálu 5250 zl. i s 5% úroky ode dne 1. prosince 1860 až do zaplacení pořád jdoucími a náklady soudními. Josef Platný se k roku o této žalobě položenému nedostavil; pročež byl rozsudkem ze dne 20. srpna 1869 č. 5718. odsouzen, aby žalující zaplatil kapitál 5250 zl., jakož 5% úroky od 1. prosince 1860 až do zaplacení a pak též ná-

www.libtool.com.cn

Rozsudek ten nabyl moci práva a Marie Bočková, vedouc na Josefa Platného právo, dobyla výměrem ze dne 15. září 1869 č. 6715. vklad exekučního práva zástavního na mlýně č. 17. v Růžové pro kapitál i s příslušenstvím, právě jak jí rozsudkem přiřknuto bylo.

Dne 28. ledna 1870 byl mlýn č. 17. v Růžové exekučně prodán a po zúčtování trhové ceny byly výměrem ze dne 14. března 1870 č. 1707. Marii Bočkové kapitál 5250 zl., soudní náklady a 5% úroky ode dne 1. prosince 1860 až do dne 28. ledna 1870. totiž do dne exekučního prodeje hypotéky v částce 2404 zl. 81 kr. z trhové ceny vykázány, ač někteří věřitelé proti tomu při zúčtovacím stání protestovali, promlčení těchto úroků namítajíce.

Stížnost exekuta na toto vykázání 5% úroků 2404 zl. 81 kr. k zaplacení z trhové ceny byla od c. k. vrchního soudu zemského rozhodnutím ze dne 18. května 1870 č. 16735. zavržena; proto že se vykázání těchto úroků k zaplacení na svolení držitele hypotéky zakládá, tomuto ale jenom pořadem práva, nikoli ale rekursem odporovati lze.

K dovolací stížnosti Josefa Platného změnil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí obou prvních dvou stolic a vykázal Marii Bočkové k placení z trhové ceny úroky pouze za čas od 22. července 1866 až do 28. ledna 1870 v částce 923 zl. $12^1/_2$ kr.; neb není výslovného zákonního předpisu, jímž a v jaké míře by při rozdělení nejvyššího podání za usedlost v exekuci prodanou úrokům zástavního kapitálu tatáž právní přednost se udělovala; musí se tedy dle §. 7. ob. z. obč. hleděti k případnostem podobným, v zákonech určitě rozsouzeným a k příčinám zákonů jiných k této případnosti poněkud se vztahujícím.

V tomto směru jsou pravidlem §. 18. ob. ř. konk. ze dne 1. května 1781 a §. 33. zákona ze dne 25. prosince 1868 č. 1. ř. zák. z r. 1869; poněvadž exekuční rozdělení trhové ceny té které zástavy částečním konkursem se jeví, pročež při tom týmž zásadám, kteréž v řízení konkursním platnosti mají, průchodu dáti sluší.

Dle §. 18. k. ř. z roku 1781 přisluší úrokům zástavního kapitálu tatáž přednost jako tomuto jenom za tři leta před prohlášením konkursu a ode dne podané žaloby, pokud bezpřetržitě prožalovány byly a §. 33. zákona ze dne 25. prosince 1868 dání jenom úrokům za kratší dobu nežli za tři leta před prohlášením konkursu nezapraveným touž přednost, jakou má právo zástavní

za kapitál. Marie Bočková podala ze svého knihovního pohledávání žalobu dne 22. července 1869, má tedy její návrh na úroky touž přednost jako kapitál jen za čas od 22. července 1866 až do dne exekučního prodeje hypotéky, totiž do 28. ledna 1870 tudíž na částku 923 zl. 72 kr. Jestli že tedy první dvě stolice Marii Bočkové úroky za čas od 1. prosince 1860 v stejné přednosti s kapitálem z trhové ceny vykázaly, stalo se tím pozdějším věřitelům zástavním Josefa Platného zjevné bezpráví.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 4. srpna 1870 č. 9007.

J. Hellmann.

Doručením vyřízení posledních stolic soudních nabývá zúčtování trhové ceny ihned platnosti mezi těmi, jimž se doručení stalo, a není třeba čekati, až by všem interessentům tabulárním bylo dodáno.

Žádost, kterou Jan Brk dne 12. března 1870 podal za relicitaci Fr. Krásovské polovice domu č. 2. v Praze, zemský soud pražský výměrem ze dne 15. března 1870 č. 6781. odmrštil z těchto důvodů:

Proti výměru o zúčtování ceny trhové, za dům č. 2. v exekuční dražbě stržené, podány byly stížnosti k soudu vrchnímu a odtud k soudu nejvyššímu; výměr nejv. soudu ze dne 22. pros. 1869 č. 13842. v příčině této vydaný nebyl posud dodán všem interessentům tabulárním, ana obchodní firma M. v Kolíně nad Rýnem odepřela přijetí výměru onoho, když jí poštou zaslán byl a musil teprv požádán býti městský soud v Kolíně n. R. za řádné výměru dodání. Pokud však není vykázáno, že výměr všem interessentům tabulárním byl dodán, nenabyl právní moci.

Dle výminek dražebních jest kupec závázán, zaplatiti částku 3000 zl., pro kterou se právo vedlo, do 8 dnů po dni onom, kteréhož výměr o zúčtování právní moci nabude; nelze tedy kupce Václava Holda již nyní, prvé než výměr o zúčtování právní moci nabyl, nutiti ku placení a pro neplacení naň relicitaci povoliti.

Jan Brk stěžoval si na výměr tento u vrchního soudu zemského, pravě:

Výměr o zúčtování ceny trhové č. 30254. r. 1869 nabyl již právní moci, pokud se dotýče pohledávání 3000 zl. s přísl., kteréž

jím z ceny trhové mně bylo přikázáno. Neboť v příčině mého pohledávání nestala se výměrem soudu vrchního změna nižádná, ano výměr tento soudu vrchního dotýkal se jen několika superkondikcí, nikoli přímých pohledávání zástavních a doručen byl všem interessentům tabulárním již v měsíci září 1869, tak že právní platnost zúčtování nastala již doručením tohoto výměru soudu vrchního. Již v měsíci říjnu 1869 mohl jsem tedy žádati za relicitaci pro nesplnění výminek dražebních.

www.libtool.com.cn

Dražební kupec V. Hold nevyplniv výminek dražebních podal mimořádnou stížnost na výměry účtovací, nezahrnuje však v ní pohledávání mého.

Vyřízení nejvyššího soudu opět v ničem nezměnilo výměry stolic nižších co do přikázání přímých pohledávání zástavních. Ostatně podání mimořádné stížnosti nikdy nemohlo býti na újmu právní platnosti stejných výměrů stolic nižších. A i kdyby se k němu mělo hleděti, přece by pak právní platnost zúčtování počítati se musila již od vydání výměru nejvyššího soudu, poněvadž proti výměru tomuto není další stížnosti. Že by dříve všem interessentům tabulárním musel býti dodán, jest náhled zajisté mylný; pokud se mého pohledávání týče, postačí, byl-li dodán mně, kupci a exekutu.

Vrchní soud zemský nálezem ze dne 26. dubna 1870 č. 14433. stížnost odmrštil, přidržuje se úplně důvodů první stolice.

Jan Brk podal mimořádnou stížnost k nejvyššímu soudu a tento vyhověl úplně žádosti jeho a nařídil, aby relicitace se položila z těchto **příčin**:

Nebylo-li v čas, kdy Jan Brk za relicitaci žádal, vyřízení stolice třetí o zúčtování ceny trhové firmě M. dodáno, není v tom příčiny dostatečné, proč by poměr kupce dražebního k oněm věřitelům, již zároveň s ním o vyřízení III. stolice byvše zpraveni, zaplacení z trhové ceny pohledávati mají, měl býti považován za nerozhodnutý; výměr stolice 2. učinil změnu jedině v kusech některých, které nikterak nedotýkají se pohledávání Jana Brka k zaplacení přikázaného, a nařízením stolice III. zavržena byla stížnost řádná i mimořádná. Nelze tedy odepříti Janu Brkovi relicitace, k níž dle výminek dražebních má právo.

Nález nejvyššího soudu ze dne 19. července 1870 č. 8411.

Člen obce nemůže žalovati z přerušeného držení cesty obecní.

www.libtool.com.cn

J. Staněk podal žalobu na Františka Duba a soudruhy jeho následujícího obsahu:

Již více let jezdím se svými hospodářskými povozy přes pozemky č. parc. 509/*ak*, 510/*b*, 511/*b* a 519*b* na své pole a jsem tedy v držení cesty vozové. Od 7. června 1869 dává však spolek pro zařízení cukrovaru v Kr., sestávající z Františka Duba, Karla Miky, M. J. Rusa, S. Jasana, J. Rybáře a Vil. Barty pozemky shora jmenované č. parc. 509/*ak* a 510/*b* prokopávati, zem vyndávati a na pole své po obou stranách ležící házeti, tak že počínáním tím na pozemcích č. parc. 509/*ak* a 510/*b* tak značné jámy vznikly, že mi překážejí nejen jezditi po jmenovaných pozemcích, nýbrž i dojížděti k mým polím s nimi sousedícím; mimo to ale byla řepa nasázená na mých pozemcích shora udaných vyházenou zemí zničena. Svrchu jmenovaná společnost porušila tedy konáním právě vylíčeným faktické mé držení cesty vozové přes pozemky č. parc. 509/*ak*, 510/*b* a 511*b*, pak 519/*b* v Kr. a držení mých polí č. p. 510/*a*, 512/*aa* a 513/*ag*, a protož prosím:

Slavný c. k. soud okresní račiž po skončeném řízení uznati, že společnost k zařízení cukrovaru v Kr., sestávající z pánů Frant. Duba, K. Miky, M. J. Lusa, S. Jasana, J. Rybáře a V. Barty tím, že na pozemcích č. parc. 509/*ak* a 510/*b* v Kr. kopati, zem vyndávati a na mé vedlejší pozemky č. parc. 510/*a*, 512/*aa* a 513/*ag* v Kr. házeti dávají, rušila mě v držení cesty vozové přes pozemky č. parc. 509/*ak*, 510/*b*, 511/*b* a 519/*b* v Kr. a v držení mých polí č. parc. 510/*a*, 512/*aa* a 513/*ag* v Kr., že jest povinna zdržeti se všeho dalšího rušení mého držení, jakož i ve lhůtě, kterou slavný soud nechť sám určí, a pro kterou 3 dni navrhuji, nejen pozemky č. 509/*ak*, 510/*b*, 511/*b* a 519/*b*, nýbrž i pole má č. p. 510/*a*, 512/*aa* a 513*g*/*a* odklizením naházené na ně země a zaházením jam na č. parc. 509/*ak*, 510/*b* a 511/*b*, pak 519/*b* se nacházejících, v předešlý stav uvésti a mně náklady soudní sporu tohoto do 14 dnů nahraditi, ješto by na ně právo vedeno bylo.

Žalovaní hájili se takto:

Dokázali, že jim od ministra záležitostí vnitřních dáno bylo povolení konati přípravné práce k zařízení cukrovaru v Kr., že jim pak představenstvo obce Kr. povolilo vystavěti cukrovar na pozemcích, ve výměru povolovacím naznačených, zároveň pak že

jim bylo nařízeno, jak mají stoky z cukrovaru do Vltavy vedouc založiti a stavbu jich provésti. Když pak státní správa založení tohoto vodovodu schválila, svolilo obecní představenstvo v Kr., aby pod obecní cestou č. parc. 509/*ak*, 510/*b* a 590/*aa* železné roury k vedení vody kladeny byly. Spolu uvedli, že před stavbou stoky provedeno bylo od obecního představenstva i okresního hejtmanství řízení mezi interessenty, a že zástupce žalujícího v tomto řízení se účastnil.

www.libtool.com.cn

Dokázali dále, že pozemky č. parc. 509/*ak* a 510/*b* jsou obecní cestou, že v čas, kdy stoky stavěny byly (totiž od 6. června do 3. července) nejezdí se na osetá pole s povozy, že k pozemkům žalujícího ještě jiné cesty vedou, tak že stavba stoky na č. parc. 510/*b* jemu překážkou nebyla. Co se týče zničené řepy, dokázali žalovaní, že jenom na úzkém pruhu pole škoda se stala; však znalci, kteří o tom vyslýcháni byli, nemohli udati určitě, jakým spůsobem škoda ta se stala; možno prý, že učiněna byla stavbou stoky, ale také prý možno, že onen pruh pole pošlapán byl okolo jdoucími pěšáky.

Okresní soud velvarský rozsudkem ze dne 30. prosince 1869 č. 6164. žalobu zamítnul a žalujícího k náhradě nákladů soudních odsoudil.

Důvody. Pozemky č. parc. 510/*b*, 511/*b*, 509/*ak* a 519/*b* tvoří polní cestu, jak vysvítá z protokolu, sepsaného o soudním ohledání, která obci Kr. náleží a tudíž majetkem obecním jest; z té příčiny jest k užívání každému členu obce. Z toho jde, že žalující tím, že mu od obce dovoleno bylo jezditi po té cestě obecní ku svým pozemkům, nenabyl držení té cesty vozové, nemůže tedy býti řeči o jakémsi rušení takového držení se strany žalovaných. Že pak pozemky svrchujmenované jsou cestou obecní, jest dokázáno. Výpovědmi svědků a soudním ohledáním zjištěno jest, že prokopání pozemků č. parc. 510/*b* a 509/*ak* (polní cesty) stalo se jedině za příčinou stavby stoky z cukrovaru k Vltavě. Soudním ohledáním dále zjištěno jest, že z cukrovaru naznačeným směrem staví se kanál ve hloubce 15 stop, že tento kanál v parcellách č. 510/*b* a 509/*ak* již jest vystaven a to z cihel zvýší 5′ 6″, zšíří 3′ 6″, pak že pokryt jest hlínou zvýší 1° 2′ 6″ a že polní cesta na těchto parcellách již úplně zase upravena jest, ostatní část té cesty ale že zůstala zcela nezměněna, poněvadž kanál z parcelly 510/*b* do pozemku č. parc. 513/*a* byl stavěn. K vystavení této stoky obdrželi žalovaní od příslušného úřadu povolení, obecní úřad v Kr. svolil, aby stoku tu vedli cestou obecní

www.libtool.com.cn

parc. 509/*ak*, 510/*b* a 590/*aa*, zároveň ale nařídil, aby, pokud stavba trvati bude na parcellách č. 509/*ak* a 510/*b*, dovoleno bylo jezditi po pozemku č. 509/*al*.

Toto zařízení se strany obce musí sobě žalující nechati líbiti, poněvadž obci, resp. zastupitelstvu jejímu náleží právo nakládati s majetkem obecním, a žalující i proto stěžovati si nemůže, poněvadž mu obec pro ten krátký čas, co stavba trvati bude, jinou cestu vykázala, po které ku svým pozemkům by mohl dojížděti.

Poněvadž pak povolení ku stavbě dáno bylo žalovaným od příslušného úřadu se šetřením zákonních ustanovení, nemohl by J. Staněk, i kdyby měl výhradné právo jezditi přes pozemky obci patřící č. parc. 509/*ak* a 510/*b*, žalovati na zakladatele cukrovaru, kteří užili povolení jim daného, nýbrž musil by hájiti práva svého proti obci. Žalující ale nemá výhradně držení cesty vozové přes jmenované pozemky; on vůbec není v držení té cesty, poněvadž parcelly ty jsou majetkem obecním a užívati jich nejen jemu samotnému, nýbrž všem členům obce, zvláště pak těm, jichž pozemky leží po obou stranách těch parcell, od obce jest dovoleno.

Dle žaloby začata byla stavba dne 7. června a byla dne 3. července již dokonána; zakládatelé tedy úplně vyhověli povinnosti, při povolení stavby jim uložené.

Co se týče uvedení pozemků č. 509/*ak* a 510/*b* ve stav předešlý, nebyl by žalující k žádosti takové oprávněn, i kdyby byl v držení práva jezditi; neboť skutečné uvedení ve stav předešlý vyžadovalo by odstranění kanálu vystaveného ve hloubí 15′ a pokrytého hlínou zvýší 1° 2′ a 6″; k tomu účelu muselo by dotknouti se podstaty (substance) parcell, podstatou ale vládnouti nemá žalující právo. Co se týče škody spůsobené prý vyhazováním země na sousední pole žalujícího, nebyla dokázána ani výpovědmi svědků ani znalců. Naopak tvrdili svědkové, že vyndaná hlína byla hned do koleček házena a odvážena, řepa ale že dílem okolo jdoucími, dílem dělníky pošlapána byla. Kdyby však řepa stavením kanálu byla zničena bývala, nebyl by to důvod k žalobě o rušení držení; žalující mohl by toliko žádati náhrady.

Vrchní zemský soud rozhodnutím ze dne 7. března 1870 č. 6322. zamítnul rekurs žalujícího, připojiv k důvodům první stolice ještě to, že žaloba postrádá všeho skutečného základu, poněvadž žalujícímu přísluší jen právo užívati cesty obecní jako každému jinému členu obce, a právo to nemůže překážeti obci, aby nenakládala volně s majetkem svým. Právo užívati cesty obecní

www.libtool.com.cn

nezakládá tedy pro žalujícího faktické držení, a kde není faktického držení, nemůže býti rušeno oprávněným jednáním.

Nejvyšší soudní dvůr zamítnul mimořádnou stížnost revisorní Josefa Staňka z důvodů první a druhé stolice.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 18. května 1870 č. 5597.

Poznamenání. Případ tento souvisí s případem v sešitu XVI. tohoto ročníku na stránce 564. uvedeným.

Dr. Emil Herrmann.

V řízení o přerušeném držení lze podati mimořádnou stížnost proti stejným rozhodnutím stolic nižších.

C. k. okresní soud v S. a vrchní soud zemský dali průchod žalobě podané od Ant. Kavky na Marii Pravou z přerušeného držení usedlosti č. 10. v N.

Marie Pravá podala proti výměrům těmto mimořádnou stížnost, kterou však okresní soud v §. vrátil, poněvadž prý v řízení stručném na stejné nálezy 1. a 2. stolice více si stěžovati nelze (§. 51. sum. pat.).

Marie Pravá rekurovala proti tomuto vrácení své stížnosti a vrchní soud zemský, vyhověv rekursu tomuto, předložil mimořádnou stížnost k nejvyššímu soudu; neboť ačkoli prý se dle §. 5. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. řízení o přerušeném držení zove řízením stručným, přece prý v nařízení tomto nikde o tom zmínka se neděje, že při tomto nařízení předse jíti sluší dle dv. dekr. ze dne 24. října 1845 č. 9067. sb. z. s.; naopak, z úvodu a §. 3. zmíněného nařízení z r. 1849 prý jest zřejmo, že o přerušeném držení předepsáno jest řízení zvláštní, v kterém nikde se neustanovuje, že na stejná rozhodnutí dvou stolic nižších dále si stěžovati nelze.

Nejvyšší soud přidržel se náhledu druhé stolice, přijal mimořádnou stížnost, avšak rozhoduje o ní potvrdil rozhodnutí obou stolic nižších.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu z dne 22. ledna 1870 č. 2009.

---

www.libtool.com.cn

Nálezy nejvyššího soudu

z praktických případů z jiných právnických časopisů uveřejněné.

Podepsal-li se někdo „co akceptant“ na směnku, která na něho byla vydána, ručí jako akceptant i když by vlastní trassát příjetí šnky odepřel.

Řádem směnečným akceptace taková se nevylučuje.

Nález ze dne 7. dubna 1870 č. 76.

(G. Z. č. 41. r. 1870).

Kdo má proti někomu pouze osobní nárok, aby mu usedlost toupil, nemůže žádati, aby podaná z nároku tohoto žaloba v knihách emních se vyznačila.

Nález ze dne 21. dubna 1870 č. 4552.

(G. Z. č. 42. r. 1870.)

Podáno-li dovolání mimořádné, nelze povoliti exekuci spolu pro tlady appellační.

Nález ze dne 25. ledna 1870 č. 637.

(G. Z. č. 43. r. 1870.)

Žaloba o spůsobení vymazání dluhu knihovního přisluší k soudu bnímu, nikoli reálnímu.

Nález ze dne 3. března 1870 č. 1372.

(G. Z. č. 47. r. 1870.)

Práva vedení na věc nemovitou končí se teprv tím, když věc daná novému vlastníku do držení se odevzdá. Kupec dražební vyiv výminky dražební může na základě listiny odevzdací cestou exe- žádati, aby v držení byl uveden dle §. 339. ob. ř. s.

Nález ze dne 3. května 1870 č. 4978.

(G. Z. č. 49. r. 1870.)

I při věcech nemovitých lze exekuci zastaviti dle dv. dekr. z dne května 1845 č. 589. sb. z. s. za příčinou nároku třetích osob.

Nález ze dne 5. ledna 1870 č. 14943.

(G. Z. č. 51. r. 1870.)

Nezletilý nemůže vykonati přísahu jakožto dobrovolný zástupce; náť vůbec práva k soudu státi.

Nález ze dne 7. ledna 1870 č. 14461.

(G. H. č. 49. r. 1870.)

Narovnaní řízení vyhlášené prv než nabyl platnosti nový řád ukursní, přeměněno budiž v řízení konkursní (ač jestli k tomu příy) dle *starého řádu konkursního*.

www.libtodi.cz

Dle čl. I. úvodního patentu k novému řádu konk. pomíjí dnem, kdy řád tento právní platnosti nabývá, platnost všech zákonů o předmětech tohoto řádu konk. jednajících. Který den se však pokládati má za den prohlášení konkursu, když nezdařilé řízení vyrovnací v řízení konkursní se proměňuje, nový řád konkursní neustanovuje; sluší tedy dle §. 22. zák. o řízení narovnacím ze dne 17. pros. 1862 za to míti, jako by konkurs byl vyhlášen v den, kdy prohlášeno bylo řízení vyrovnací.

Nález ze dne 22. června 1870 č. 7321.

(G. H. č. 57. r. 1870.)

Příslušník zemí koruny uherské může od zdejších soudů jako cizinec býti ze země vypovězen dle §. 25. tr. z.

Nález ze dne 27. července 1870 č. 8784.

(G. H. č. 64. r. 1870.)

Nárok dědice nepominutelného může býti zástavou s vyhražením §. 822. ob. zák obč. a může tudíž to býti vyznačeno ve spisech pozůstalostních a při jmění k soudu složeném.

Nález ze dne 23. března 1870 č. 3133.

(G. H. č. 70. r. 1870.)

Ohlášení.

K přání některých stran projevenému prodlužuje se lhůta prvotně do 30. září 1870 určená k zaslání pojednání

„o žalobě z obohacení vedlé obecného práva občanského se zvláštním zřetelem k §§. 1174., 1431—1437. ob. z. obč.“

na kteréžto pojednání pro nejlepší práci pocta 40 zl. byla vypsána, až **do konce listopadu 1870.**

Odvolávajíce se ostatně k podmínkám v č. X. „Právníka“ l. r. prohlášeným, prosíme aby práce konkurrující zaslány byly do konce lhůty takto prodloužené pod adresou „dr. Tom. Černý, spoluredaktor „Právníka“ v Praze č. p. 96—II. v Spálené ulici“.

V Praze, dne 26. září 1870.

Redakce „Právníka.“

www.libtool.com.cn

společném sněmování zemí koruny české od Ferdinanda I. až do Marie Teresie.

Podává dr. **Hugo Toman.** *)

I.

Společné sněmování všech zemí koruny české, neb jak 16. století se pravilo: generální sněmové, vyvinuli se jednak uznané samosprávy jednotlivých korunních zemí, jinak z názoru celistvosti a jednotě státu českého.

Samospráva jednotlivých zemí českých jevila se ohledem na ěmování ve zvláštních sněmích zemských; jednota pak státu ského v sněmování společném všech zemí českých o zájmech olečných, jaké nejobyčejněji vystupovaly v popředí při obraně asti a při skládání králi berní a pomocí zemských.

Názor o svazku zemí koruny české panoval ten, že země runní vespolek tvoří jediné tělo, kterémuž země jednotlivé co y dle poměrů a sil svých povinny jsou k potřebám společným ispívati.

Dle téhož názoru bylo království české hlavou těla tohoto átního, jemuž první slovo a místo přísluší.

Proto mluví se vždy na prvním místě o Čechách, pak o Mo- vě, Slezsku, Horní a Dolní Lužici v pořádku ustáleném co o „ze- ch přivtělených.“

Na poměr tento takto znázorněný bezpočtukráte v sněmov- ch jednáních 16. a 17. století se naráží.

Tato jednota státu českého došla pak i v povolování berní vojsk zvláštního výrazu svého; neboť berně a vojska nebývaly

*) Bylo čteno ve schůzi historického spolku v Praze dne 20. července t. r.

králem žádány v jednotlivých zemích bez ohledu na ostatní země korunní. Zásada byla, že země české v stejném spůsobu a výši k berním přispívati měly, aby jedné zemi na újmu druhé nebylo nadržováno a žádoucí „rovnost“ zachována byla.

Poměr berní z jednotlivých zemí řídil se především dle rozsáhlosti jejich, a na základě tom ustálily se jakési kvoty berničné, které počítány byly dle svolené berně české.

Na poměr kvot těchto několikráte v jednáních sněmovních 16. století se ukazuje, dle kterého Morava dávala polovici svolené berně české, Slezsko pak třetinu.

Vytkneme-li poměr tento počtem, přispívaly Čechy $^1/_2$, Morava $^3/_{12}$, Slezsko $^2/_{12}$ a oboje Lužice zajisté $^1/_{12}$ k veškeré berni v zemích koruny české svolené.

Podobný poměr a kvoty zachovávány jsou i při povolování vojska.

V ohledu povolování berní měla ona nahoře zmíněná uznaná přednost království Českého, co hlavy státní, i praktických následků.

Byloť zajisté zvykem starodávním, že král, svolávaje sněmy v zemích českých, položil nejprvé sněm království českému.

Když na příklad Maximilian jednou na radu dvorních rad svých byl svolal proti zvyku panujícímu nejprvé sněm moravský a naposled sněm český, jsa té naděje, že tím spůsobem hojnějšího svolení od zemí přivtělených dosáhne, ohlašovaly se země tyto, že berni a vojenskou pomoc nelze jim svoliti dříve, než by Čechy na sněmu o tom se nebyly svolily, neboť prý nesluší jim co údům se svolovati dříve, než by toho království české co hlava koruny bylo učinilo.

Chtěl-li pak král jednotného svolení ze všech zemí českých dosáhnouti spůsobem snadnějším — jako několikráte se stalo za příčinou svolení na dluhy královské, — aneb spůsobem rychlejším v době nebezpečí válečného — dal svolati sněm generální dle obyčeje téměř výhradného do Prahy.

Sněmové společní všech zemí koruny české museli při úplné samosprávě jednotlivých zemí v objemu státu českého vzíti na se tvar pouhých delegací; a tak bylo i s sněmy generálními, což se ihned zjeví ze spůsobu, jakým bývali svoláváni a odbýváni.

Král chtěje svolati generální sněm, učinil nejprv v proposici na sněmech zemí přivtělených žádost, aby jedna každá zvolila posly plnomocné na sněm svolaný k určitému dni do Prahy.

Tyto pak země, zastoupené co individuality samosprávné na

www.pdfbooi.com.cn

mech svých, vyvolily jistý počet poslů, jimž plná moc byla dána
ová, „jako by oni stavové na sněmu sami všickni byli přítomni.“

Někdy pak a snad obyčejně obmezena plná moc poslů tako-
h instrukcí jim vydanou.

Počet ale poslů těchto nebyl nijakým pravidlem ustálen, při-
eným spůsobem pak stávalo se arciť, že větší země, jako Mo-
a neb Slezsko, taktéž více poslů vysýlaly než na př. Lužice.

Tím spůsobem bylo na generálním sněmu r. 1556 z Moravy
všech čtyř stavův přítomno poslů 11; ze Slezska 7; z Lužice
rní a Dolní taktéž po 7. Roku 1557 z Moravy zase 11; ze
zska 3; z Horní Lužice 6 a z Dolní 5 poslův; naproti tomu
o r. 1576 z jediného Slezska 28 osob přítomno.

Počet poslů těch z jednotlivých zemí neměl nijaký vliv na
lování zemí mezi sebou, neboť jako jednotliví stavové na sně-
ch radili a svolovali se o hlas svůj v kuriích, kterýmž po sobě
s prvního stavu panského k poradě sdělován býval, tím spů-
em zajisté bývalo svolení sněmu českého, kterýž při generálním
mě co sněm úplný zasedával; delegacím těmto zemí přivtěle-
h sdělován, které radu mezi sebou vzavše o svolení své, toto
pět sdělovaly zase.

Svolení pak všech stávalo se tím spůsobem, že když na pří-
d berně svolena bývala v sumě určité, země přivtělené o při-
enou sumu se svolily; svolila-li se berně česká z jmění na
klad z 1000 kop 12 kop, svolily se delegace v tomtéž poměru,
ustanovily groše posudného, počet vojska atd.

Kdežto pak sněm český, jsa sněmem úplným, tu hned svo-
své učinil o spůsobu vybírání berně, o berníky, o vůdce lidu
ečného atd., zanecháno těchto věcí, pokud se týkaly zemí při-
lených, zvláštním plným sněmům zemí těchto, o kterých pak
rv jednáno bývalo, když poslové neb delegátové sněmu generál-
o domů se navrátivše, zprávu o pořízení a svolení v Praze
něném sněmu domácímu byli učinili.

Tudíž nejen předcházeli generálnímu sněmu v Praze sně-
vé domácí zemí přivtělených, na kterých delegátové voleni jsou,
generálnímu sněmu následovalo rovněž sněmování v zemích
vtělených, při kterém o spůsobu vybírání v Praze svolené berně
o repartici její, neb vojska atd. jednati se musilo.

Svolení pak delegacemi zemí přivtělených v Praze učiněné,
něž jako svolení sněmu českého a spolu s tímto do desk zem-
ch českých dle obyčejného pořadu zemí vkládáno bývalo. K re-

lací pak sněmovního snešení přiznávali se poslové z zemí přiv
lených tímtéž spůsobem jako stavové království českého.

Roku 1556 připomenuto k relací poslů ze zemí přivtělenýc
„Též se všickni k relací toliko k artikulům těm, kteříž jim sp
lečně s korunou království tohoto k vyřízení náleží, přiznali."

II.

Pravil jsem, že sněmové generální státu českého nebyli n
delegacemi z jednotlivých zemí koruny české shromážděnými.

Z okolnosti, že při generálních sněmech v Praze zasedal p
vždy sněm království českého úplný, dalo by se snad mnohém
souditi, že tím poměr pouhé delegace byl patrně změněn. Ne
nepodstatnost námitky této hned se objeví.

Že nemělo být co do zásady rozdílu mezi sněmováním plm
mocných vyslaných oproti sněmování sněmů plných, vysvítá ji
z formule, jakou delegátům plná moc udělována bývala: „jako b
stavové všickni sami osobně přítomni byli;" jinak z okolnos
méně známé. Že na generálním sněmu v Budějovicích r. 153
odbývaném bylo království české rovněž zastoupené pouhými de
legáty.

Když byli stavové čeští a moravští žádali na krále Ferd
nandovi I. svolení generálního sněmu všech zemí českých, žádá
na sněmu dne 13. prosince 1529 v nepřítomnosti královč v Pra
odbývaném v proposici královské, aby sněm český vypravil posl
k společnému sněmu do Budějovic, kde by se shledati měli
s posly zemí přivtělených.

I volili stavové čeští z každého stavu dvaceti osob, jim
uloženo, králi nejprv některé vážné artikule obecných potřeb zem
ských se týkající předložiti.

Než však stavové žádali sněm generální za příčinou potřeb
zemských, král pak jej svolal jen za tou příčinou, aby jemu hoj
nější svolení na penězích učiněno bylo. Žádalť, aby statků
důchodův v království českém do sumy 100.000 kop gr. českých
zastaviti mohl, k čemuž ale svoleno nebylo.

Zajímavá jest instrukce poslům českým do Budějovic přidaná,
co ukázka diplomatického slohu staročeského, kteráž zní o zmíněné
žádosti královč v tato slova:

„A co se důchodův a užitkův J. M. K. v tomto království
českém dotýče, jakož jsme tomu rozuměli od poslův J. M. Ké
že jest J. M. Ké žádost, abychme k tomu povolení dali, aby

omto království do 100.000 kop gr. čes. ráčil zastaviti, než
ıu jsme nevyrozuměli dobře a dostatečně, komu a co a pro
ré potřeby, i na pánich poslech dotázku o tom učinivše; a
toż toho nevědouce, k tomu jsme povolení dáti nemohli, než
to J. M. Ké prosíme, které J. M. Ká ráčí míti užitky tohoto
lovství i na Horách, též i na horách Jachmstálských, poněvadž
ı v království českém a J. M. Ká ráčí je míti jakožto král
ký a nejináč, aby z takových všech důchodův ráčil předkem
aceti k krále J. M. potřebám, jakožto král český a ku potřebám
oto království; a když tak učiniti J. M. Ká ráčí, tehdy o tom
íme, že nebude potřebí, aby J. M. Ká pro toto království a
'vatele v něm měl co v tomto království zastavovati, neb J.
Ká povinen jest to učiniti i podlé přísahy své rozmnožovati."

Že r. 1529 český sněm k společnému sněmu zvolil podobným
sobem delegaci, jako se činívalo na sněmech zemí přivtělenych,
)ho vysvitá zřejmě, že ačkoliv při generálních sněmích v Praze
)ívaných býval úplný sněm český pohromadě, nebylo to přece
d věcí zásadní, z povahy generálního sněmu vycházející, alebrž
í nahodilou z užitečnosti přirozené plynoucí. Jako by bylo
1530 stavům z odlehlejších krajin českých na sněm do Budě-
ic se dostaviti obtížné bývalo a za touto příčinou pouze delegací
'olena jest byla: tak kdyby byl král svolal někdy generální
m do Brna neb Olomouce, byli by Čechové zajisté opět volili
egaci, kdežto by sněm moravský bezpobyby ouplný se byl sešel.
může být tedy o povaze generálních sněmů co delegací žádné
:hybnosti.

Mnohý se snad diví, že o generálních sněmech ani v zříze-
h zemských před 1620 vyšlých, ani v obnoveném zřízení Fer-
andově z r. 1627 zmínky pražádné se nečiní, a přece jest to
ı zcela blízkou. Nebo právo voliti delegaci příslušelo každé
ni na sněmě řádně zastoupené, jako žádné osobnosti právní
:do neodpírá práva, že by nemohla neb nesměla míti neb zvoliti
sebe plnomocníka, delegáta. Neuznáno tedy nikdy za potřebu,
y o věci tak přirozeně jasné mělo se jaké ustanovení do zřízení
nských položiti.

Tato pak samosprávní individualita jednotlivých zemí koruny
ské mohla se v souhlasu s ideou o hlavě a oudech státního tě-
a českého pouze uvnitř státu českého jeviti. Za tou příčinou
ké delegace jednotlivých zemí českých jedině uvnitř státu če-
ého co zastoupení celého státu se mohly scházeti, a nemohl

na příklad sněm moravský mimo na generálním sněmu českém být zastoupen.

www.libtool.com.cn

Proto také pravil jsem na začátku, že generální sněmové vyvinuli se jednak z uznané samosprávy zemí českých, jinak z jednoty a celistvosti státu českého.

Vycházelo tedy přirozeně z pojmu jednoty státní, když země přivtělené posílaly posly své ke sněmu společnému veškerých zemí státu českého, a proto jest generální sněm v ústavní správě výrazem jednoty státní nejzávažnějším a nejdůležitějším.

Některé doklady z dějepisu generálních sněmů dodají nám dalšího rozhledu.

Cestou delegací, jakými u nás sněmy společné se obsílaly, zdálo se Ferdinandovi I. snadně možné, zjednati jakési bližší spojení mezi zeměmi českými, rakouskými a uherskými, kterým on byl panovníkem společným.

Dobrou příležitost k záměrům takovým zavdaly války turecké. Brzo po dosednutí na trůn český již v proposici na sněmu českém v prosinci r. 1529, žádal Ferdinand I. na stavích českých, aby poslali do Lince zvolené posly své, kdež by se s posly vypravenými ze zemí českých přivtělených i ze zemí rakouských sejíti a o společnou, stálou pomoc proti Turkům jednati měli.

Ač návrh tento mohl se zdáti mnohému snad dosti nevinným, patrno, že by sestoupením delegací ze všech zemí Ferdinandových byly by uznány byly společné zájmy všech zemí těchto a začátek položen jakéhos reálního spojení koruny české s ostatními zeměmi Ferdinandovými.

Vytrvalost, s jakou Ferdinand o sestoupení takových delegací opět a opět se zasazoval, na sněmích jmenovitě stavy české k svolení takovému „společnému jednání“ nabádaje a přemlouvaje, dokazuje tuším, že pouhé dosažení vydatnější pomoci proti Turkům nebylo jediným účelem jeho.

Velezajímavé a důležité jest sněmovní usnešení a odpověď stavů českých, jaká se dostala na žádost tuto králi Ferdinandovi I. na zmíněném sněmě r. 1529 v Praze. Vyslovili se stavové čeští v tento smysl:

„Jakož také od poslův krále J. M. jest mluveno, byla-li by toho potřeba uznána, aby poslové z tohoto království a jiných zemí tomuto království přislušejících jeli do Lince a tu se sjeli s posly i jiných zemí J. M. Ké, a tak, jakž ta věc šíře mluvena. I k tomu vůle nedáváme pro ublížení našich svobod a za to

J. M. Ké . . . prosíme, aby nám v tom za zlé míti a toho sobě do nás obtěžovati neráčil, neb jestli že chtí z těch zemí poslové do Budějovic přijeti, a kteříž od nás poslové budou s nimi chtíti míti jaké rozmluvení anebo jednání tu v Budějovicích, k tomu dáváme vůli na takový spůsob, aby naši poslové proto nic s nimi nezačínali, nežli aby to prve na stavy tohoto království vznesli; oč bychom se v stavích srovnali a svolili, aneb k čemu přistoupili všickni stavové společně, to bychme J. M. Ké potom oznámiti chtěli . . .“

Vysvítá z diplomatické odpovědi této, že v žádná officielní neb závazná jednání s posly z zemí rakouských ani v Budějovicích, tím méně pak na půdě cizí v Linci dáti se nechtěli, než že poslům českým pouze na vůli dáno bylo, soukromě s posly rakouskými v tom případě jednati, kdyby tito do Budějovic se dostavili.

Ferdinand I., jenž příklad sobě vzav na ústrojí státu českého, byl by rád podobným sestupováním delegací země své české, uherské i rakouské sblížil společným ústrojím tímto, nedosáhl však nikdy cíle svého, neboť především stát český, jak vidíme, hájil individuálnost a neodvislost politickou statečně a důsledně ani v pozdějších dobách v taková společná jednání s zeměmi, s jakými jej pouze společný panovník spojoval, se nedav přivésti.

Jakkoliv pak Ferdinand I. ještě r. 1555 povolal k sjezdu do Vídně, kde všecky země jeho zastoupeny býti měly, jakýsi výbor i z zemí koruny české: z Čech, Moravy, Slezska a Lužic, a tento v skutku v úterý po sv. Šimonu a Judě r. 1555 ve Vídni se sjel, kdež opět dle přání Ferdinandova o společnou pomoc proti Turku jednati se mělo: tu osoby svolané ze zemí českých nedavše se do vyjednávání nijakého, žádavše pak svolání generálního sněmu v Praze, rozjeli se. Této žádosti pak také vyhověno bylo v letech 1556 a 1557, v kterých generální sněmové v Praze byli odbýváni.

Tím dáno opět na jevo, že samostatný stát český nezná společných zájmů a jednání s nikým jiným, jedině s zeměmi přivtělenými na generálním sněmu v Praze.

O sjezdy takové, na kterých více zemí habsburských zastoupeno býti mělo, jednáno za dob následujících králů českých několikráte, s tímtéž výsledkem, ačkoliv sotva s tímtéž záměrem, s jakým mohl zasazovati se o to Ferdinand I.

Generální sněmové byli odbýváni od časů Ferdinanda I. v letech 1529, 1531, 1537, 1539, 1543 dvakráte, 1544, 1556, 1557, 1569, 1576, 1579, 1595, 1611, 1615, 1619 a 1620, ačkoliv na jisto sobě bych nedůvěřoval nazvati součet tento úplným.

www.libroot.com.cn

III.

Po roce 1620 nebylo arcit sněmů generálních do Prahy více pokládáno, poněvadž dvůr přesídlil trvale do Vídně, generální pak sněmové jinde pro důležitost svou vždy bývali držáni u přítomnosti královské. Než však uhlídáme, že instituce společného jednání zemí koruny české nevyhynula, ba udržela se ještě i do časů královny Marie Teresie.

Dotkl jsem se v poslední schůzi historického spolku*) důležitého spisu právníka českého Feigla z Feigelsfeldu, vydaného r. 1770, v kterémž se o právu veřejném českém jedná spůsobem zajisté pozoruhodným.

Ve spise tomto**) nalezl jsem potvrzení výroku právě učiněného, že i ještě za doby Marie Teresie delegace zemí koruny české byly v jisté formě svolávány.

Položím zde důležité místo ono ve věrném, doslovném překladu.

1. „Někdy pak stává se, že stavovská deputací buďsi na žádost J. M. neb na žádost stavů k J. M. vysýlá se, aby některé zemské potřeby a řízení neb připadlé dávky zemské rychleji a hojněji vyřídila, a tito deputovaní stavovští, kteří ve shromáždění sněmovním od přednostů jednotlivých čtyř stavů bývají jmenováni, mají býti plnou mocí přitištěním zemské pečeti opatřeni.

2. Mnohdy přihází se, že i stavovští deputovaní jiných německých zemí dědičných ke dvoru J. M. C. s deputovanými stavů českých povoláváni bývají, kdož pak o přednost (t. j. sedání a hlasování) v předešlém století mnohá nedorozumění povstávala.

3. Kdykoli tedy stavovská deputací z Čech ke dvoru J. M. vypravena bývá a spolu moravští a prvo slezští deputovaní stavův se vynajíti dají, tu náš první deputovaný z stavu panského českého (když

*) J. J. Feigl von Feiglsfeld: Öffentliche Vorlesungen über die königl. Stadtrechte, neue Landesordnung etc. auf der hohen Schul zu Prag. 1770.

**) Viz „Nár. Listy“ let. r. č. 167. a 169.

jinak žádný jiný královský komisař od nejvyšších úřadů dvorských k tomuto sjezdu ustanoven nebyl), direktorium a čeští deputovaní in corpore mají přednost místa i hlasu na levo sedí a hlasují deputovaní moravští, pak následovali předešle deputovaní slezští, jak tento řád a místo moravský reskript z 19. dubna 1766 mezi jiným obsahuje."

www.libtool.com.cn

Ze slov těchto vysvítá jasně, že poslové, jací vypravováni bývali za příčinou potřeb zemských bývali opatřeni plnou mocí od sněmů zemských, byli tedy plnomocníky neboli delegáty. Dále, že delegáti tito sedávali s delegací moravskou a prve i slezskou v shromáždění jediném, v kterém prvnímu ze stavu panského českého příslušelo direktorium neboli předsednictví ve shromáždění, v kterém hlasovali stavové z jednotlivých zemí in corpore, tedy dle kurií zemských.

Konečně, že sedání takové v delegacích těchto, neboť shromáždění toto jinak nazývati nelze, ještě r. 1766 bylo reskriptem královským znova upraveno.

Nebylo mně možno dopíditi se listiny této, na kterou Feigl z Feiglsfeldu se odvolává, než při tak soudném a svědomitém znalci práva českého můžeme slovům jeho úplnou víru přikládati. Nebylť by zajisté dovolil sobě mluviti z katedry k současníkům svým jinak, než jak všem skutečně před očima se dálo.

Dle věrohodné správy této máme tudíž delegací ze zemí koruny české společnou ještě r. 1766, nelišící se co do podstaty své státní a právní nikterak od delegací, jakými bývali sněmové generální do r. 1620; ovšemť pak rozdílnou co do formy, především pak místem, kde zasedala, totiž u dvora ve Vídni — což poslední přeložením dvora do Vídně stalo se arcit nutností přirozenou.

Máme sice před rukama zprávu věrohodnou o spůsobu delegací těchto, nutno však ohlížeti se po dokladech dějepisných.*)

R. 1714 vznesl císař Karel na stavy české žádost, aby stavové k ulehčení zemi a i nicméně ku pojištění potřebného vydání na vojsko jistou sumu roční na některou řadu let povolili, k tomu cíli, aby sněm zvolil doputaci po jedné osobě z každého stavu,

*) Nemoha k cíli tomuto dopátrati se na ten čas pramenů archivních, použil jsem téměř výhradně důkladných zpráv, jaké p. prof. V. V. Tomek ve své knize: „Sněmy české" byl nastřádal.

která by o tom ve Vídni se zvláštní komisí císařskou vyjednávala. — Ze sněmu tedy v Praze zasedajícího vyslány jsou čtyry osoby z každého stavu jedna s plnou mocí a instrukcí sněmem vydanou do Vídně.

Delegátům českým bylo od komisařů královských neboli „mimisteriální delegace", sestávající z Jana Leopolda, knížete z Trautsonu, Vintíře Tomáše, hraběte z Stahremberka, presidenta komory dvorské, pak Leopolda Josefa, hraběte Šlika, nejv. kancléře českého, přednešena žádost o svolení 2,600.000 zl. ročních na deset let pořád jdoucích.

Vyslaní čeští po delším jednání, smlouvání i odvolávání se na chudobu a nemožnost země svolili „ve jmenu stavů českých" k ročním dvěma milionům zl. na 10 let, což od císaře konečně ve zvláštní audienci přijato bylo.

To jest první tak zvaný decennální recess.

Podobným spůsobem jednáno r. 1748.

Sněmu českému byl dopisem královským ze dne 1. března 1748 návrh nového decennálního recessu předložen.

Dne 30. července 1748 učiněno deputovanými stavovskými, vypravenými ke dvoru do Vídně přistoupení recessu, kterým jistou sumu roční co „militare a camerale" na deset let svolili.

Kdybychom i udání Feigla z Feiglsfeldu nevěřili, dle kterého zajisté delegace tyto r. 1715 a 1748 s delegacemi sněmů zemí přivtělených společně jednaly, vysvítá přece pravdivost udání jeho z následujících úvah.

Ještě v 18. století panovalo pravidlo, že v berních a pomocích jednotlivých zemí koruny české má panovati poměr, jaký jsme nahoře pro století 16. vytkli, což vysvítá z několika společných jednání zemí koruny české.

Roku 1727 byla ode všech zemí českých společně vládě půjčka 2,200.000 zl., z které stavové čeští přijali 1,200.000 zl. na království české, povolena.

Společné pak jednání všech zemí českých vysvitá ještě jasněji v r. 1736, kde země koruny české společně zdvihli stížnost proti spůsobu, kterým fiskus užíval práva na důchod z tabáku, prvotně od stavů naň přenešený, nebo proti obtížnému monopolisování obchodu s tabákem.

Dotyčný list královský, potvrzující smlouvu, jaká o té věci na konec se stala mezi komorou dvorskou a stavy českými, který

stavům předložen a do desk zemských vložen byl, mluví v tento smysl:

www.libtool.com.cn

„Známo činíme . . ., kterak z ohledu toho, když jsou se věrní a poslušní stavové našich společných královských dědičných zemí českých . . . svou nejpoddanější stížnost představivše k přetržení téhož proti přepuštění tabáčních důchodů v našich dědičných královských zemích českých s připojením k tomu hrabství Kladského a kraje chebského roční aequivalens od 450.000 zl. rýnských složiti, též onu na každou zem dle obyčejného dividenta odtud vypadající částku obzvláště odváděti chtíti prohlásili, respectu království českého mezi naší císařskou komorou dvorskou s jedné pak naddotčenými stavy českými z strany druhé pořádná smlouva zavřena a prostředkem takové předně porovnáno bylo", že důchod tabáční v království českém, hrabství kladském a kraji chebském za umluvené roční 225.000 zl. r. postupujeme."

Ve smlouvě pak samé praví se, „že stavové královských dědičných zemí českých" na 450.000 zl. ročně k rozvržení přicházejících „se srozuměli."

List tento jest důležitý nejen proto, že král v něm o společném jednání a srozumování „společných zemí dědičných českých" mluví, čímž arcit jich společnost neboli jednotu nejen reální ale i praktickou uznává, ale konečně i proto, že se dotýká „obyčejného dividenta" neboli kvoty, jaká byla v obyčeji při rozvrhování daní mezi jednotlivými zeměmi koruny české.

Jako poměrem zemí českých k ostatním zemím rakouským byla kvota v obyčeji, dle které se daně rozvrhovaly tím spůsobem, že od zemí koruny české téměř $^2/_3$ veškerých daní území habsburského žádáno bývalo, tak i byla, jak vidíme z listu královského uvedeného proporcí mezi zeměmi českými obyčejem ustálena.

Srovnáme-li sumu od těchto zemí půjčenou r. 1727 s kvotou, která připadla na království české, vidíme, že Čechy půjčily právě tolik jako ostatní země české dohromady. Proporcí ustanovené kvoty z důchodu tabákového r. 1736 jest témuž poměru velmi blízká. To jest pak proporcí, jaká, jak na hoře ukázáno bylo, panovala i ve století šestnáctém.

Společným srozumíváním zemí českých, sjednocováním se na jedné sumě, která pak teprv dle proporcí zemím českým obyčejně repartována bývala, jest tuším finanční jednota zemí českých ještě v prostředku století 18. dokázána.

Ať si už myslíme cestu jakoukoliv, kterou by se srozumění mezi stavy jednotlivých zemí ve věcech finančních v letech 1727 a 1736 bylo stalo, to můžeme za jisté pokládati, že se nestalo pouhou cestou abychom řekli privátní, čemuž nasvědčuje i znění uvedeného královského listu z r. 1736, ba jest pravdě podobno, že i ono stalo se na podobných sjezdech delegačních, o kterých mluví Feigl z Feiglsfeldu. Teprv když tu sjednocení mezi zeměmi se bylo stalo, následovaly smlouvy s jednotlivými zeměmi obzvláštní. Z okolností, že země české berně své dle poměru mezi sebou od staletí ustáleném odváděly, že poměr ten vládou byl uznán a respektován, že srozumívání se stávalo mezi zeměmi českými, ačkoliv cestou, kterou na ten čas zevrubně naznačiti nemůžeme, kterými jednota finanční zemí koruny české ještě u prostřed století 18. dokázána jest, téměř nutně vyplývá, že i společné přistupování neb svolování dání, jmenovitě v případech větší váhy a důležitosti, dálo se naznačeným spůsobem na sjezdech delegačních.

Takové případy větší důležitosti a váhy byly žádosti královské v letech 1715 a 1748 a můžeme téměř s určitostí za to míti, že právě i v těchto letech sešly se společné delegace zemí koruny české ve Vídni, jak je líčí Feigl z Feiglsfeldu, a ve formě těch a takových delegací objevují se nám tudíž generální sněmové ještě za doby Teresiánské.

Sjezdy takové delegační měly právní existenci ještě r. 1766. neboť téhož roku byl řád zasedací reskriptem ze dne 20. dubna v nově ustanoven.

Doklady bližší zasedání takových nemáme arcit po ruce, hledati je sluší ukryté někde v dvorských archivech vídenských, aby zevrubně objasněno mohlo býti, co zde částečně jen pouhým domyslem, ačkoliv myslím, dosti nutným, podotkl jsem.

Že pak v skutku delegace „společných dědičných zemí českých“, jak ještě tehdáž ve stylu ouředním nazývala se koruna česká, ze dob těch se schvázely a platná svolení činily, **jest novým a vážným dokladem jednoty a celistvosti koruny české**, která se nezakládala pouze na právu společném panovníka a některých formálních deputací při korunovací a konečně na přísahách královských: **ale rovněž i na ústrojí společném, založeném na praktických potřebách zemských, uznaném od vlády za doby, o kteréž téměř ještě otcové naši by nám mohli vypravovati.**

Přísaha oceňovací.

www.libtool.com.cn

Sepsal JUDr. **Karel Bürgel.**

(Pokračování.)

K I.

Jak dalece jusjurandum in litem objevuje se co litis aestimatio od jedné sporné strany samé vycházející, setkáváme se ním dle klassického římského práva toliko u tak zvaných tiones arbitrariae. [7])

Co actiones arbitrreiae ale dle důkazu Savignym provedeného kládati lze toliko tak zvané žaloby volné, t. j. takové, v nichž ex ponechánu měl větší volnost nežli u tak zvaných žalob

[7]) Schröter míní, že jusjurandum in litem ve smyslu užším nahoře v textu k I. vyličeném nepřichází toliko při actiones arbitrariae, nýbrž i dále při actiones bonae fidei, ovšem jestli že tu jsou další zhora v textu vytčené podmínky. Se Schröterem v tom obledu souhlasí Bayer i Wetzell ve svých známých kompendiích. Náhled Schröterův souvisí s bludným míněním, že bonae fidei actiones nikdy nemohou býti actiones arbitrariae dle technického významu slova tohoto, a že ponětí actiones bonae fidei na straně jedné a actiones arbitrariae na straně druhé naprosto se vylučují. Toto bludné předpokládání Schröterovo, s kterým též souhlasí Bayer a Wetzell, zakládá se na §. 31. Inst. de actionibus (4, 6). Justinian totiž vyloživ prvé dosti obšírně rozdíl mezi actiones bonae fidei a actiones stricti juris, pokračuje v citovaném místě následovně: „Praeterea quasdam actiones arbitrarias, id est ex arbitrio judicis pendentes, appellamus, — —“. I dávají mnozí, mezi nimi též Schröter, tomuto místu význam takový, že máme tříčlenné rozdělení žalob, totiž stricti juris, bonae fidei a arbitrariae, a že actiones arbitrariae co článek třetí ve výlučné nalezají se protivě k oběma článkům prvním. Aby tento domnělý třetí článek také dle zevního objemu obmezil, počítá Schröter k němu actiones in rem, které ovšem nenáležejí za ton příčinou ani mezi actiones stricti juris aniž actiones bonae fidei, ježto oba tyto poslednější druhy žalob vůbec jen vztahují se k actiones in personam. Mimo actiones rem dále též Schröter čítá k actiones arbitrariae co domnělému třetímu hlavnímu článku žalob actio ad exhibendum, kterážto ovšem jest actio in personam, a byl asi k tomu pohnut sestavením obsaženým v l. 2. Dig. de in litem jurando (12, 3). Naproti tomu dí Savigny v „System des heutigen römischen Rechtes“ 5. sv.

přísných,[s]) leč nikterak všechny tyto volné žaloby, nýbrž jen takové, které směřovaly k jakémusi restituere neb exhibere.

Při takových žalobách obsahovala totiž formula, kterou magistratem udělenu obdržel judex, na místě příhodném zvláštní přídavek nařízení kondemnace obmezující, totiž asi „nisi restituatur," „nisi restituat," „nisi exhibeatur," „neque ea res arbitrio judicis restituetur" atd. Za příčinou tohoto přídavku nesměl judex v takovýchto rozepřech, když již byl se přesvědčil o bezpráví žalovaného, ihned vysloviti kondemnaci, nýbrž dříve vyzvati měl žalovaného ad restituendum seu exhibendum in natura.

Žalovaný pak následkem takého vyzvání buď skutečně uposlechl, — v tomto případě byl žaloby prost, vydána jest totiž sententia liberatoria. Aneb žalovaný neuposlechl, pak rozeznávati bylo případ dvojí:

a) neuposlechl za tou příčinou, ježto mu uposlechnutí bylo se nemožné stalo ob casum aut culpam levem.

---

§. 221., že ponětí actiones arbitrariae jest zcela mimo protivu mezi actiones stricti juris a bonae fidei actiones, význam actio arbitraria označuje totiž zcela zvláštní jakost mnohých žalob, z nichž ovšem některé jsou actiones bonae fidei, jiné ale ani actiones bonae fidei ani actiones stricti juris. Nejjasnějším dokladem tohoto náhledu Savignya jest okolnost, že prameny co actiones arbitrariae označují mnohé žaloby, které beze vší pochybnosti jsou bonae fidei actiones, tak na př. hereditatis petitionem a depositi actionem directam. Dle tohoto zhora v textu zastávaného náhledu Savignyova arci jusjurandum in litem smyslu užšího v textu ad I. vyloženého přichází i u actiones bonae fidei, leč jen u takových, které spolu byly actiones arbitrariae, tudíž dojista jen u actiones arbitrariae, kterak nahoře v textu tvrdím.

[s]) Takováto větší neb menší volnost, jižto měl judex, souvisela s jeho osobní jakostí. Vysvítá totiž ze Seneca „de beneficiis III., 7.," a co zastaralá reminiscence nalezá se ještě v §. 1. Inst. de actionibus (4, 6), že v době ordinis judiciorum byly mnohé rozepře, k nimž co judices mohli přivzati býti toliko občané v album zanešení, kdežto u rozepří ostatních i jiní občané mohli co judices povoláni býti. Rozepře prvšího druhu (judicia) jsou ony rozepře, které v textu jmenuji žaloby přísné, rozepře poslednějšího druhu (arbitria), pak rozepře, ježto v textu nazývám žaloby volné. Savigny čítá k žalobám přísným actiones stricti juris (condictiones) a actiones paenales, pak k žalobám volným actiones bonae fidei a veškeré actiones honorariae.

V tomto případě měl judex dle svého vlastního uznání
em æstimare, i odsoudil pak žalovaného k zaplacení peněžité
tky tímto spůsobem určené. — Avšak také

b) nastati mohl případ, že žalovaný neuposlechl nařízení ad restituendum seu exhibendum za příčinou jinou, totiž ob dolum aut culpam latam aneb třeba propter contumaciam.

V tomto případě judex ponechal žalovateli, aby žalovatel
m vycenil věc spornou svým jusjurandum in litem,
dsoudil pak žalovaného k zaplacení částky takto vyceněné.[9])

Tento druh jurisjurandi in litem objevuje následující karakteristické známky.

Předně toto jusjurandum in litem jest skutečně vlastní cenění spornou stranou samou učiněné, tudíž rozdnutí o sporné otázce ceny, které jako vůbec rozhodí v rozepřech nevynesl judex, nýbrž sporná strana sama. tak zřejmém spůsobě uznává klassické právo římské jusjudum in litem druhu zde vylíčeného co projevení samostatné posice strany, že jeho vykonání pokládá za prodej a spolu

[9]) K tomuto celému vylíčení věci srov. Savigny „System des heutigen römischen Rechtes“ 5. svazek, §§. 221., 222. a 223., Schröter v „Zeitschrift für Civilrecht und Prozess“ 7. svazek, str. 364. a násl., Renaud „Lehrbuch des gemeinen deutschen Civilprozessrechtes“ §. 140., pak i Bayer a Wetzell v svých známých kompendiích. Od náhledu v textu zastávaného odchyluje se hlavně Schröter a po něm jiní v tom směru, že v případě kontumace žalovaného nechtějí ihned připustiti vlastní vycenění žalovatele skrze jusjurandum in litem, nýbrž tvrdí, že v tomto případě judex žalovanému násilím odejmouti dal věc spornou, a jej pak odsoudil k zaplacení omnis causae. Jusjurandum in litem co vlastní vycenční žalovatelovo dle toho mimo případy doli aut culpae latae jen tenkráte by bývalo připuštěno, když by toto násilné odejmutí nebylo mělo výsledek, ježto žalovaný více nebyl v držení. Tento náhled opírá se o l. 68. Dig. de rei vind. (6, 1): „manu militari officio judicis ab eo possessio transfertur.“ Leč, jak s mnohých stran tvrdí se, jsou tato slova beze vší pochybnosti interpolace čili vlastněji emblemata Triboniani, ježto jiná místa digest dojista předpokládají nemožnost každého přímého nucení, tak na př. l. 4. §. 3. Dig. fin. reg. (10, 1) a l. 73. Dig. de fidejuss. (46, 1), a naopak dle klassického římského práva musíme za to míti, že takovéto přímé donucování ani nepřipouštělo se. Ostatně těžko též dá se pochopiti, kterak po předchozí kontumaci a následujícím pak vynuceném odejmutí dle chodu processualného mohlo ještě přijíti k nějaké přísaze.

za traditio brevi manu, následkem které žalovaný v držení rei restituendæ se nalezající ihned obdrží civilní vlastnictví věci, kdežto litis æstimatio judicis arci též všude, kde jedná se o restituci věci, také pokládána jest za prodej, opatřovala ale žalovanému v držení se nalezajícímu po zaplacení vyceněné částky pouhé vlastnictví bonitarné. To asi za tou příčinou, ježto v takovém případě dispositi spornou věci učiněnou vykonával judex. judex ale co nevlastník ovšem nemohl jinému na věci opatřiti civilní vlastnictví, kterak se to státi mohlo spornou stranou samou.

(Pokračování příště.)

www.libtool.com.cn

Praktické případy.

K zločinu zpronevěření a podvodu dle §. 183., 197., 200. a 201. a) z. tr.

C. k. zemský co trestní soud v Praze uznal rozsudkem ze dne 1. dubna 1870 č. 1996. takto za právo: František S. jest vinen zločinem zpronevěření naznačeným v §. 183. z. tr., pak zločinem podvodu vytknutým v §. 197. a 200. z. tr. a odsuzuje se dle §. 34. a 184. z. tr., hledíc k §. 44. *a*), §. 46. *b*) *c*) *f*) z. tr. s použitím §§. 54. a 55. zák. tr. do těžkého žaláře šesti měsíců, jedním postem každého měsíce přituženého a doplněného a dle §. 341. z. tr. k náhradě nákladu na řízení trestní.

Jan L. poukazuje se se svými soukromými nároky dle §. 362. z. tr. k pořadu práva soukromého.

Důvody. Dle přisežného seznání Jana L., jež se srovnává s udáním obžalovaného Františka S., vstoupil tento ke konci roku 1866 do závodu Jana L. jakožto cestovní s obrazy a byla mu ustanovena odměna za obrazy, které na splácení ve lhůtách na účet Jana L. prodal, aniž by se obě strany o tom byly smluvily, kdo Františku S. vzešlé pocestní a nákladní útraty zapraviti má.

Když František S. ku konci r. 1867 velmi málo peněz odvedl, bylo to Janu L. nápadné, pročež pátral a dověděl se od svého jednatele, že František S. vybrané peníze od kupovatelů obrazů neodvedl a zadržené sumy jakožto nedoplatky kupců vykázal.

Frant. S. vyznal, že lhůty od kupců obrazů na účet Jana L. mu zapravené vybral a neodvedl a dle vyznání Františka S. obnášejí veškeré sumy jím vybrané a neodvedené 1635 zl. 50 kr.

Předsevzaté vyšetřování na základě výpovědí Jana L. mělo nto výsledek:

1. Z přísežného seznání Jana L. a z vyšetřených okolností svítá, že František S. byv Janem L. tázán na více obrazů, kte-chž se mu nedostávalo a o nichž vykázáno nebylo, že prodány ou, předstíral, že obraz „lesní hostinec" za 24 zl. jistému Rych-íříkovi, pak dva obrazy „sv. Anna" po 9 zl. Marii F. a Anně S., teréžto osoby prý v Rokycanech bydlí, prodal.

Na prvnější obraz zapravil František S. 7 zl., na poslednější va 8 zl; svrchu uvedené osoby se v Rokycanech nenalézají a st tedy patrno, že František S. obrazy ty někde jinde prodal a ebytek 27 zl. bezprávně si přivlastnil.

Stejně počínal si František S. s obrazem „večeře Páně", jž, jak tvrdí, jistému Hlaváčkovi v Mírošovech za 11 zl. prodal, však z toho pouze 2 zl. Janu L. odvedl; též osoba ta se v Mí-šovech nenalézá.

2. Konečně vychází z vyšetřených okolností ve spojení se znáním Jana L., že František S. ještě další splátky na účet na L. vybrané v úhrnné sumě 192 zl. 51 kr. přijal a neodvedl; rantišek S. nepamatuje se, že by si byl částku tuto přivlastnil.

František S. udal, že v zlém úmyslu vůči Janu L. nejednal, l měl se za oprávněna, své cestovní a nákladní útraty Janu L. ipočísti a odvozuje z toho proti Janu L. vzájemný účet 1287 zl. 1 kr., který však Jan L. za pravý neuznal, an mu František S. tvrzení vlastní rukou podepsané vyhotovil, že na Janu L. pouze 64 zl. žádati má.

Ježto ale Jan L. při závěrečném pře líčení seznal, že s urči-ostí udati s to není, zdali zpronevěřil 50 zl. vybraných za dva brazy Antonínu P. prodané, vlastně po srážce provise 11 zl. mu 39 zl., pak 18 zl. přijatých od Valentina K. za Krajinu, obnáší ástky Františkem S. vybrané a neodvedené 1864 zl. 1 kr.

Odpočítá-li se ale od veškeré sumy . . .	1864 zl.	1	kr.
rantiškem S. Janu L. připočítaná část	1287 „	31	„
ak vykázaný požadavek jeho	164 „	—	„
tedy celkem	1451 zl.	31	kr.

jevuje se ještě zbytek 413 zl. 1 kr.

Dle §. 270., 269., 265. ř. tr. jest tedy skutečná povaha zlo-nu zpronevěření naznačeného v §. 183. z. tr. zjištěna.

Obžalovaný František S. udal, že zlého úmyslu neměl; uváží-li ale, že vzdor tomu, že s Janem L. několikrát stran peněz od

ného vybraných se účtoval, Janu L. cestovní a nákladní útraty nepočítal, k čemuž dosti příležitosti měl, uváží-li se dále, že František S. od některých odběratelů obrazů zboží místo platu přijmul, že osoby, jak prokázáno, vymyslil, jimž prý obrazy na účet Jana L. prodal a že tedy toho výmyslu proto použil, aby své nepoctivé jednaní zahalil, že se čin náhle neudál a zlo již v činu samém spočívá, nelze neuznati, že František S. v zlém úmyslu jednal a jest tedy vina jeho dle §. 264. a 268. ř. tr. právně prokázána.

II. Dle přísežné výpovědi Jana L. odevzdal mu František S., když do služby přijat byl, knížku budějovské záložny co jistinu, v které vklady od dne 14. května a 1. června 1864 sumou 50 zl. 80 kr., . . . dle přísežního seznání Antonína Č., pokladníka dotčené záložny byly padělány.

František S. udal, že padělání to jeho bratr Jan S., jenž v r. 1866 cholerou byl zemřel, žertem učinil, přiznal ale, že tu knížku, dobře věda, že padělána jest, Janu L. jakož jistinu odevzdal, mysle, že tím nikomu škoda spůsobena býti nemůže, an Janu L. výslovně pravil, že na tuto knížku žádných peněz vybrati nemůže.

Uváží-li se, že omluva obžalovaného stran padělání patrně lichá jest, ano se lehce mysliti nedá, že by Jan S., jenž r. 1864, když padělání to předsevzato bylo, velmi mladý byl, s takovou zručností a rozvahou knížku řečenou byl padělati mohl, uváží-li se dále, že František S. při odevzdání padělané knížky patrně ten účel měl, aby Janu L. jistotu klamnou předstíral, a tak svému nepoctivému počínání průchod zjednal, uváží-li se konečně, že tím spůsobem Jana L. patrně v omyl uvedl, a tím mu škodu víc než 25 zl. obnášející spůsobil, jest skutečná povaha zločinu podvodu naznačeného v §. 197. a 200. z. tr. dle §. 270. ap 1) a 2) ř. tr. prokázána.

Hledě k okolnosti přitěžující §. 46. b) ř. tr. pak k okolnostem polehčujícím §. 46. b) e) f) a k nevinné rodině obžalovaného použil soud §§. 54. a 55. z. tr. a uložil mu dle §. 184 z. tr. trest těžkého žaláře šesti měsíců, jenž dle zákona ze dne 15. listopadu 1867 a §. 55. z. tr. jedním postem každého měsíce přitužen a doplněn býti musil.

K odvolání Františka S. potvrdil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 17. května 1870 č. 16200 co se dotýče viny obžalovaného stran zločinu podvodu a náhrady nákladu na řízení trestní rozsudek první stolice, opraviv jej v ten smysl, že zločin podvodu obžalovanému za vinu dávaný přispůsobiti sluší §§. 197.,

www.libovo.com.cz

00. a 201. d) z. tr., v ostatních kusech však změnil rozsudek en a uznal takto za právo:

František S. není vinen zločinem zpronevěření naznačeným §. 183. z. tr. a sprostuje se v ohledu tom dle §. 342. ř. tr. nárady nákladu na řízení trestní, pro zločin podvodu odsuzuje se le §. 202. z. tr. s ohledem na §§. 46. b), 54. a 55. zák. tr. do aláře jednoho měsíce jedním postem týdně doplněného.

Důvody. Proti obžalobě pro zločin podvodu, jenž spáchán yl tím, že František S. Janu L. dal padělanou knížku budějoické záložny jakožto jistinu, nebyla při závěrečném pře líčení ůležitá námitka činěna, a též se obžalovaný ve své stížnosti bžalovací nesnažil, důvody první stolice vyvrátiti; pročež se rozudek první stolice z důvodů jejich s tím poopravením potvrzuje, e podvod ten proto, poněvadž obžalovaný, odevzdávaje Janu L. adělanou knížku nepravě se tvářil, aby Janu L. škodu spůsobil, §ům 197., 200. a 201. d) z. tr. přispůsobiti náleží.

Obžalovaný byl od první stolice zločinem zpronevěření dle . 183. z. tr. vinným uznán na základě událostí v příčinách rozodovacích obšírně rozebraných.

Dle náhledu c. k. vrchního soudu zemského není zde však kutečné podáhy zločinu zpronevěření; neb kdyby i právní poměr, terém se obžalovaný k Janu L. nalezal, dle názoru obhajce pokládán byl za svěření něčeho ku prodeji, aneb kdyby i obžalovaný považován byl za pouhého zmocněnce, nelze v tom, že obžalovaný peníze pro Jana L. za obrazy vybrané neodvedl, shledati přivlastnění věci jemu svěřené.

Podlé úmluvy s Janem L. učiněné byl obžalovaný oprávněn, od výtěžku za prodané obrazy svou provisi odraziti; stran toho, kdo cestovní a nákladní útraty zapraviti má, nebyla smlouva mezi Františkem S. a Janem L. uzavřena.

Vůči tvrzení obžalovaného, že Janu L. veškerý výtěžek, odraziv si provisi a útraty cestovní, odvedl, zjistil první soudce, hledě k tomu, že obžalovaný Janu L. útraty cestovní a nákladní připočítal, že schodek 413 zl. 1 kr. obnáší a obnos ten pokládal a zpronevěřený.

Avšak podlé stavu věci jest otázka, mohl-li obžalovaný Janu útraty podotčené počítati, a mnoho-li, záhadná, a sluší ji podem práva soukromého rozluštiti.

Pojem zpronevěření vyhledává ale, aby někdo cizí věc, která u k tomu konci svěřena a odevzdána byla, aby ji střežil aneb

spravoval bezprávně za sebou zadržel nebo sobě přivlastnil; jakmile ale pochybno jest, zdali jest nějaký závazek k navrácení, nelze zpronevěření shledávati a nárok na navrácení aneb odvedení sluší pořadem práva soukromého vymáhati.

Proto nemohl obžalovaný zločinem zpronevěření za vinu mu dávaným vinným uznán býti.

Trest obžalovanému dle §. 202. z. tr. uložený sluší pokládati za přiměřený jeho provinění.

K dovolání c. k. státního zastupitelstva potvrdil c. k. nejv. soud rozsudek druhé stolice z těchto **příčin**:

Dle §. 183. z. tr. dopouští se zločinu zpronevěření ten, kdo věc nějakou jemu svěřenou, která činí více padesáti zlatých, za sebou zadrží nebo sobě přivlastní. Ke skutečné povaze zločinu toho jest na všechen spůsob zapotřebí, aby se zadržení aneb přivlastnění svěřené věci v zlém úmyslu, tedy bezprávně stalo.

Zde jest sice zjištěno, že obžalovaný František S. za obrazy Janem L. ku prodeji mu svěřené 1864 zl. 1 kr. vybral a neodvedl.

František S. tvrdí ale, že sumu tu po srážce náležité mu provise upotřebil k zapravení útrat cestovních a dalších výloh s prodejem obrazů spojených.

Jak již v příčinách rozhodovacích první stolice uvedeno, nebyla mezi Janem L. a Františkem S. smlouva uzavřena, kdo útraty cestovní a nákladní prodejem obrazů vzešlé zapraviti má.

Jan L. připustil ve svém výslechu, že František S. při prodeji obrazů velkých výloh měl; Jan L. připustil dále možnost, že by pořadem práva soukromého zavázán býti mohl, Františku S. kromě plátu jemu již daného ještě nějaký přebytek za útraty, jež v zájmu Jana L. měl, nahraditi.

Zdali a mnoho-li František S. kromě provise mu náležité z peněz pro Jana L. vybraných na útraty cestovní a vůbec jiné výlohy odraziti oprávněn byl, lze toliko pořadem práva soukromého vyříditi.

František S. učinil ovšem rozpočet, podlé kterého výlohy od něho za Jana L. zapravené toliko 1287 zl. 31 kr. obnášejí a tedy, když se pohledávání Janem L. přiznané Františku S. 164 zl. připočte, zbývá ještě 413 zl. 1 kr., o nichž František S. se náležitě neospravedlnil, proč je za sebou zadržel.

Avšak František S. tvrdí, že jeho vzájemné pohledávání proti Janu L. větší jest, než pohledávání 1287 zl. 31 kr., které Jan L. připočetl, není ale s to totéž ihned dopodrobna vykázati.

Ježto se proti nároku Jana L. plynoucímu z obrazů Františku svěřených vzájemný nárok Františka S. objevil, jehož výška i zjištěna není a toliko pořadem práva soukromého rozhodnuta ti může, neshledal c. k. nejvyšší soud, že v případě tom sku-ná povaha zločinu zpronevěření prokázána jest, a musel tudíž zsudek c. k. vrchního soudu zemského býti potvrzen.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 13. července 70 č. 8184.

Frant. Poláček.

. k. finanční prokuratuře lze uložiti přísahu rozhodovací.

Dne 25. září 1869 v č. 25411. podal Šimon N. u c. k. soudu mského v Praze žalobu na c. k. finanční prokuraturu co zastupitelni c. k. eráru o uznání domnělého vlastnictví k svrchkům, jež zaviti dala c. k. finanční prokuratura pro daň dlužnou otcem Šimona N.

Žalující uvádí ve své žalobě titul a spůsob, kterým nabyl tohoto ho vlastnictví a dokazuje obé rozhodovací přísahou, kterou c. kr. anční prokuratuře ukládá ve spůsobě záporné, sám nabízeje se vynati ji spůsobem opačným, bude-li mu vrácena.

C. k. finanční prokuratura popírá udání žalujícího, protestuje oti přísaze o nich uložené a jen z opatrnosti ji vrací.

Avšak přes to nalezl c. k. soud zemský rozsudkem ze dne 9. července 1870 k č. 13094. na tuto přísahu vrácenou — jednání bylo mární — a to z těchto **důvodů:**

Nemístné jsou námitky uvedené proti uložení rozhodovací přísahy anční prokuratuře, vlastně eráru jí zastoupené u.

Lze užiti tohoto důkazu tak proti eráru, jako proti jiným osobám omadným; neb obecní řád soudní nečiní při hromadných osobách a jmena při eráru žádné výminky z pravidla §. 203., „že strana mouní spor vyrovnati, může také uložiti odpůrci rozhodovací přísahu popřených okolnostech.“ Vždyť jest obecnou zásadou právní, že áva osob hromadných naproti osobám fysickým či hromadným rovná u právům jednotlivců.

Není zákona, který by této přísahy rozhodovací nepřipouštěl. §. 238. proz. civ. ř. s. pro Uhry a Sedmihradsko přímo ponevá uvážení soudcově, nalezti přísahu osobám, které nesúčastňují se

ve sporu co strany, a v §. 241. uh.-sedmibr. ř. s. zřejmě jest vysloveno, že může také osoba hromadná vykonati přísahu manifestační, oceňovací a doplňovací.

C. k. finanční prokuratura odvolala se z tohoto rozsudku a ve své stížnosti uvádí toto:

Není sice pochybnosti, že přísahy rozhodovací mohou ukládati se také hromadným osobám a tudíž také eráru, avšak v případě takovém sluší vždycky jmenovati řádného zástupce, tedy osobu fysickou, která přísahu má vykonati, poněvadž jen osoby fysické mohou přísahati a poněvadž při důkazu rozhodovací přísahou vrchní jest zásadou, že přísaha uložena býti může toliko osobám schopným přísahati.

Žalující nejmenoval takového zástupce, pročež žaloba jeho a prosba na konec v ní položená měly naprosto býti zavrženy, neb uložení přísahy nestalo se řádně a nelze opírati rozsudek o důvody uvedené c. k. zemským soudem proto, že mohou ukládati se přísahy rozhodovací hromadným osobám a tudíž také eráru.

Avšak přes to vše c. k. vrchní soud zemský potvrdil úplně rozsudek první stolice.

Rozhodnutí c. kr. vrchního soudu zemského ze dne 6. září 1870 č. 29191.

Dr. A. L.

K zločinu vraždy úkladné dle §. 134. a 135. ad 1) zák. tr.

C. kr. zemský trestní soud v Praze uznal rozsudkem ze dne 1. června 1870 č. 6954. takto za právo:

1. Alžběta K. jest vinna zločinem vraždy úkladné, naznačeným v §. 134. a 135. ad 1) zák. tr. a odsuzuje se dle §. 136. zák. tr., hledíc k §. 43. a 46. *b*) *f*) *k*) zák. tr. u použití §. 284. ř. tr. do těžkého žaláře dvanácti let, jedním postem každého čtvrtletí doplněného a dle §. 341. ř. tr. k náhradě nákladu na řízení trestní.

2. Eliáš K. není spoluvinen zločinem vraždy úkladné, naznačeným v §. 5., 134. a 135. ad 1) z. tr. a není též vinen zločinem nadržování naznačeným v §. 212. z. tr. a sprostuje se tedy dle §. 342. ř. tr. náhrady nákladu na řízení trestní.

Důvody. Vyznáním Alžběty K., jež s přiznáním Eliáše K. pak s výroky manželů Václava a Marie Plachých souhlasí, jest prokázáno, že Alžběta K. dne 7. března 1869 živé dítě porodila na pí-

pění babičky Marie Kalousové. Taktéž jest seznáním Anežky Váňové vyznáním Alžběty K. dokázáno, že dítě to dne 9. března 1869 10 hodin večer zemřelo. Dále jest zjištěno, že dítě to dle vyznání Alžběty K. a přísežného seznání Františka Jandy dne 10. března 1869 na hřbitově v P. Alžbětou K. pomocí Františka Jandy bylo pochováno.

Dítě to bylo vykopáno, ano bylo vzniklo podezření, že spůsobem násilným o život přišlo; lékařským nálezem pak ve spojení s dobrodáním znalců a soudních lučebníků jest dle §. 263. ř. tr. dokázáno, že dítě toto následkem otrávení otrušíkem zemřelo.

Podlé dobrozdání přísežních lékařů soudních Mdra S. a Edvarda K. a medicínské fakulty v Praze jest na jisto postaveno, že dítě Alžběty K. bylo spůsobilé k živobytí a že se za to míti nemůže, že se dítěti náhodou jedu dostalo. Dle §. 263., 85. ř. tr. jest tedy skutečná povaha zločinu vraždy úkladné naznačeného v §. 134., 135. 1) z. tr. právně zjištěna.

Není pochybnosti a jest protokolem sepsaným o vykopání mrtvoly ve spojení s přiznáním obžalované a s přísežnou výpovědí Františka Jandy dokázáno, že dítě na hřbitově v P. vykopané a soudně ohledané totožné jest s dítětem, jež byla Alžběta K. porodila, neb dítě bylo na témž místě nalezeno, jakéž obžalovaná a František Janda označili a mimo to poznala Alžběta K. zbytky šatstva, v němž dítě bylo zabaleno.

Co se dotýče pachatele, jest Alžběta K. z tohoto zločinu co bezprostřední pachatelka obžalována. Ona zapírá sice čin, jakož i že jí povědomo bylo, že její dítě vůbec násilně zemřelo; však důkaz o vině její jest dle §. 279. ř. tr. proveden.

Skutečná povaha zločinu vraždy úkladné, jakož i totožnost dítěte jest, jak již udáno, prokázána.

Alžběta K. vyznala, že s Eliášem K. po úmrtí svého manžela v důvěrném poměru žila, že následkem toho stala se těhotnou a že dítě, jež se dne 7. března 1869 narodilo, v milostném tom poměru bylo zplozeno.

Alžběta K. znamenajíc, že v brzce slehne, odebrala se s Eliášem K. k manželům Plachým do Jedomelic, kde s přispěním porodní babičky Marie Kalousové chlapce porodila. Dítě to nalezalo se dle udání Alžběty K. až do 9. března 1869 u ní; teprv toho dne odevzdala dítě snažce Váňové a tato obdrževši je, shledala na něm takové objevy, kterýchž soudila, že dítě psotník má; dítě zemřelo za takovými úkazy, jaké se obyčejně při otrávení otrušíkem jevívají.

Souhrn těchto okolností zavírá v sobě příčinu podezření, která

příčinám podezření v §. 138.—7. ř. tr. vytčeným aspoň co do síly se rovná, když se uváží, že Alžběta K. toliko sama příležitost měla, dítěti jedu dáti, ježto se za to míti nemůže, že by mu manželé Plachých aneb Vráňová jedu byli podali.

Dále jest zjištěno výrokem Františka Jandy a vyznáním obžalované, že ona dne 10. března 1869 dítě pochovala a byť i zahrabání mrtvoly nejevilo se býti zahlazováním známek, nasvědčují přece okolnosti, za kterými je obžalovaná vykonala, tomu, že to proto udělala, aby známky zločinu zahladila §. 138. 11) ř. tr., neb Alžběta K. přišla k Leopoldu Salusovi a vyjádřila se, že má pochovati dítě, patřící jedné chudé židovce, která jest nemocná a do rána že snad zemře, a že dítě toliko z útrpnosti s sebou vzala, aby je pochovala.

Okolnosti ty jsou stvrzeny příseženým seznáním Leopolda Salusa, Julie Salusové a Marie Syrové.

Kdyby dítě přirozeným spůsobem bylo zemřelo, neměla Alžběta K. zapotřebí, smrt svého dítěte tajiti a cizí osobu za matku dítěte vydávati.

Když Alžběta K. do Libochovic se navrátila, pravila Barboře Röhrové, že jí lidé bezpráví činili, tvrdíce, že by byla nemohla dítě v zástěře odnésti; z čehož právě úmysl vysvitá, že jí o to šlo, aby veškeré známky zločinu odstranila. Uváží-li se ještě, že neporodila v místě tom, kde se zdržovala, že po delší čas doma nebyla, že se snažila, aby se jí příznivého svědectví dostalo, a ačkoli od manželů Plachých upozorněna byla, že vysvědčení lístek na ohledání mrtvoly nenahradí, pochovala přece dítě o své újmě.

Též třetí příčina podezření k usvědčení Alžběty K. potřebná, jest zde na snadě a sice příčina podezření dle §. 138. 10) ř. tr.

Alžběta K. dověděvši se, že pověst koluje, že jedna matka bez lístku na prohledání mrtvoly dítě za okolnostmi závadnými pochovala, odebrala se ihned z Libochovic, sdělivši Barboře Röhrové, že jde do sousední dědiny Peruce a žádala jí, aby to tak udala, pakli by se někdo na ni ptal.

Když Alžběta K. v Bilichově postižena byla, kde obchod po domích neprovozovala a když sama doznala, že porod nikomu nevyjevila, jest ovšem na bíledni, že celé její počínání ode dne jejího odchodu až k tomu okamžení, kdy zatčena byla, za útěk pokládati sluší.

Jest tedy tu též druhá podmínka §. 279. ř. tr. Alžběta K. se mimo to křivě vymlouvala stran vysvědčení, tvrdíc, že ve vysvědčení představeného v Jedomelicích naznačeno bylo, že dítě přirozenou smrtí zemřelo, kdežto seznáním téhož dokázáno jest, že vysvědčení v tom

roxum vystaveno bylo, že Alžběta K. v Jedomelicích dítě porodila a že tam zemřelo.

libtool.com.cn

Uváží-li se veškeré okolnosti, že své těhotenství tajila, že měla k činu vážných pohnutek, jsouc vdovou, matkou několika dospělých dětí a souložnicí muže ženatého, otce sedmi dětí, pročež jí na tom záležeti muselo, aby slehnutí ututlala; uváží-li se dále, že vrátivši se z Jedomelic Eliáši K. pravila, že se báti nemusí a že se též nebojí; uváží-li se dále, že když si opět od představeného z Jedomelic vysvědčení o úmrtí dítěte zaopatřiti chtěla, se k porodní babičce Marii Kalousové vyjádřila: „babičko je zle," že si Alžběta K. co obchodnice podomní snadno prostředku k činu zaopatřiti mohla, že manželé Plachých a Anežka Váňová takového jedu ani neznali a ani doma neměli: vysvítá z okolností těchto tak blízké a zřejmé spojení mezi činem a osobou obžalované, že dle přirozeného běhu věcí pochybovati nelze, že čin za vinu jí daný spáchala.

Trest sluší ustanoviti dle §. 284. ř. tr., ano tu není ani přiznání obžalované, ani přísežných seznání k činu se vztahujících.

Přitěžující okolností jest, že činem tím více povinností porušila (§. 43. z. tr.); okolnosti polehčující jsou, že před zločinem byla netrestaného chování (§. 46. *b*) z. tr.), že se velkou nouzí k zločinu svésti dala (§. 46. z. tr.) a že bez jejího provinění vazba vyšetřovací se prodloužila (§.. 46. *k*) z. tr.).

Ad II. Eliáš K. jest obžalován ze spoluviny v zločinu vraždy úkladné, jsa obviněn opatřením jedu aneb jinak že k vykonání zločinu přispěl a c. k. státní zastupitelstvo obmezilo konečný návrh pro případ nadržování naznačený v §. 212. z. tr., an Eliáš K. ze zlomyslnosti opominul, zločin překaziti.

Soudní dvůr neshledal však ani v tom ani v onom směru skutečné povahy zločinu.

Skutečná povaha v §. 5. z. tr. vytčená není v té míře prokázána, aby Eliáš K. spoluvinou vinným uznán býti mohl. Proti němu není žádného přímého průvodu, jakým způsobem se v zavraždění dítěte účastnil, že dítě splodil, že Alžbětu K. doprovázel, že onoho dne, kteréhož dítě zemřelo, z Jedomelic odešel.

Jeho přítomnost na místě činu, pak okolnost, že se odstranil, že byv zpraven Františkem Polákem, že nějaké dítě pochováno bylo, se uleknul, že ihned na to z Libochovic odešel, svědčí sice proti němu, avšak okolnosti ty nejsou takové, aby se úplného přesvědčení nabyti mohlo, že k vykonání zločinu přispěl.

K spoluvině jest zapotřebí jistého konání; konání takové však

ani v přípravném vyšetřování ani při závěrečném pře líčení se zjistiti nedalo.

www.libtool.com.cn

Eliáš K. jest i dobrozdáním lékařské fakulty očistěn, anaž praví, že jed v tom čase dítěti dán byl, kdy se již více v Jedomelicích nenalezal.

Co se týče zločinu nadržování, není prokázáno, že Eliáš K. opominul zločin překaziti, neb v případě tom slušelo by předpokládati, že o zločinu věděl a že stran jeho vykonání s Alžbětou K. srozuměn byl.

Dle zákona ze dne 15. listopadu 1867 muselo uznáno býti, že Eliáš K. ani spoluvinou ve zločinu vraždy úkladné, ani zločinem nadržování vinným není a tudíž dle §. 342. ř. tr. náhrady nákladu na řízení trestní se sprostuje.

K odvolání Alžběty K. a c. k. státního zastupitelstva potvrdil c. k. vrchní soud zemský rozsudek první stolice stran Eliáše K., změnil jej však stran Alžběty K., uznal takto za právo:

Alžběta K. není vinna zločinem vraždy úkladné naznačeným v §. 134. a 135. 1) z. tr. a osvobozuje se dle §. 342. ř. tr. od náhrady nákladu na řízení trestní.

Důvody: ad I. Eliáš K., ženatý, otec sedmi dětí, obchodník podomní v Libochovicích, žil se svou švakrovou Alžbětou K. v důvěrném poměru, a sice ještě za živobytí Isáka K., manžela jejího.

Po smrti Isáka K. byl poměr ten mnohem důvěrnější, tak že Eliáš K. opustiv svou ženu a své děti, s Alžbětou K. do světa se pustil a obchodem podomním se živil.

Po svátcích svatodušních r. 1868 stala se Alžběta K. Eliášem K. těhotnou. Nemohouc již více stavu toho utajiti, vyhýbala se všemožně tomu, aby jí nikdo v jejím bydlišti v Libochovicích neviděl. Když na několik dní domů přišla, zůstala ve svém bytu, poněvadž se, jak sama doznala, styděla, že těhotnou jest, a poněvadž dle přísežného výroku Viléma Poláka její nedovolený poměr mezi příbuznými pohoršení způsobil. Ačkoliv sousedé Libochovští a jmenovitě příbuzní věděli, že Alžběta K. těhotná jest, dovedla domácí lidi klamati tak, že se Barb. Röhrová, kteráž s ní pokoj obývala, o jejím těhotenství nedověděla.

Dne 10. února 1869 odebrala se Alžběta K. se svým švakrem Eliášem K. do Jedomelic k manželům Plachým, jež Eliáš K. více než 10 let znal a u nichž často přenocoval, aby tam své slehnutí očekávala.

Manželé Plachých přepustili jim jeden pokoj ve svém domě.

Dne 7. března 1869 o 10. hodině v noci slehla Alžběta K. přispěním babičky Marie Kalousové, již před 9. hodinou večer k sobě dala zavolat a porodila chlapce; jak babička přísežně tvrdí, bylo dítě

slabé. Alžběta K. naříkala, že dítě slabé jest, a taktéž proto, že nemá prsu, aby dítě kojiti mohla, dokládajíc, že dítě do ošetřování dáti musí. Marie Kalousová navštívila opět dne 8. března 1869 Alžbětu K., která naříkala, že dítě neduživé jest a Kalousová se i toho dne přesvědčila o neduživosti dítěte, nespozorovala však na něm žádné nemoci, aniž by byla znamenala, že psotníkem sklíčeno jest, že vrhne aneb že trhání v údech má.

Eliáš K. zůstal u Alžběty K. až do 9. března 1869, kteréhož dne v 6 hodin ráno z domu manželů Plachých odešel. Toho dne snažila se Alžběta K. svého dítěte se sprostiti. Ačkoli dle svého vyznání toliko 3 zl. 50 kr. měla, ačkoli Eliáš K. kalhoty za 2 zl. 25 kr. prodati musel, aby útraty nevyhnutelné zapravil, a Alžběta K. vedlé své tělesné povahy spůsobilá byla, své dítě sama kojiti, hledala pro ně přece kojnou, chtíc k tomu cíli Annu Černou zjednati, kteréž mzdu 4 zl. měsíčně přislíbila.

Ježto Anna Černá téhož dne tuto službu odřekla, obrátila se na Anežku Váňovu, s kterouž se byla smluvila, že dítě tak dlouho ošetřovati bude, až se Eliáš K. o nějakou kojnou postará.

Anežka Váňová vzala dle své přísežné výpovědi dne 9. března 1869 ve 4 hodiny odpoledne k žádosti Alžběty K. dítě k sobě.

Dítě bylo u Vávrové jen krátký čas a tu již spozorovala, že dítě chřadne, že barva v obličeji mění, že se mu dech krátí, že chroptí a že pysky brzo modré brzo žluté mělo.

Téhož dne přišla Alžběta K. několikrát k Váňové, aby dítě kojila, při čemž Váňová spozorovala, že dítě v tom čase dvakrát plénky lejnem zamazalo. Alžběta K. byvše na to Váňovou upozorněna, dala se do pláče pravíc, že by ráda nebyla, kdyby dítě zemřelo, že by ráda něco obětovala, při čemž dítě do náruči vzala, chtíc mu prs dáti, dítě však prsu nevzalo.

Alžběta K. chovala dítě krátký čas, když však znamenala, že je mu pořád špatněji, položila je, aniž by ho byla zavinula, na postel a tak zůstalo ležet, až k 10. hodině večer skonalo.

Alžběta K. truchlila nad ztrátou svého dítěte, Váňová ji těšila tím, že co obchodnice podomní ráda býti může, že dítě zemřelo, načež Alžběta K. odvětila, že by dítě do ošetřování byla dala.

Po úmrtí dítěte odešla Alžběta K. z bytu Vávrové, žádajíc ji, aby mrtvé dítě do příbytku manželů Plachých odnesla, což též učinila.

Babička Marie Kalousová byvši o úmrtí dítěte zpravena, sdělila Alžbětě K., že když se o pohřeb novorozeného dítěte jedná, k tomu vysvědčení místního představeného postačí, pročež se Alžběta K. dne

10. března 1869 k místnímu představenému Josefu Mlynáříkovi odebrala, žádajíc ho, aby jí takové vysvědčení vyhotovil, by mohla dítě dáti pochovat.

Dle výpovědi M. Kalousové vyhotovil Josef Mlynářík Alžbětě K. vysvědčení v ten rozum, že v Jedomelicích dítě porodila a že totéž v obci Jedomelické zemřelo.

S tímto vysvědčením odebrala se Alžběta K. téhož dne, provázena jsouc nádenníkem Františkem Jandou a nesouc mrtvolu dětskou v košíku, do Vrbna a žádala Leopolda Salusa, jenž klíče od židovského hřbitova měl, aby jí je půjčil, ana na hřbitově dítě pochovati chce.

Leopold Salus tázal se jí, má-li lístek úmrtní, Alžběta K. dadouc mu zápornou odpověď, ukázala mu vysvědčení obecním představeným vyhotovené, řkouc, že to dítě není její, nýbrž jedné židovky, která v Jedomelicích nemocná jest a do rána snad umře, že dítě z útrpnosti s sebou vzala, aby je pochovala, poněvadž do Libochovic jde.

Poněvadž Salus Alžbětu K. neznal a vzdor tomu, že mu vysvědčení představeného ukázala, o tom pochyboval, nevyhověl její žádosti, poukázav ji, aby k lékaři do Panenské Tejnice šla a od něho si lístek o ohledání mrtvoly dala vyhotoviti. Na to odvětila Alžběta K., že nucena jest, dítě sama pochovati. Salus pak odpověděl, že může dělat co se jí líbí. Alžběta K. odebrala se k hřbitovu, přelezla s Františkem Jandou zeď, pochovala pomocí Frant. Jandy dítě na hřbitově a odešla potom do svého bydliště v Libochovicích, kamž ještě toho dne přibyla.

Eliáš K. přišel též dne 10. března 1869 do Libochovic a navštívil ihned svou švakrovou Alžbětu K. Oba se v Libochovicích až do 19. března 1869 zdrželi.

Zatím bylo známo, že Alžběta K. dítě pochovala, a any okolnosti, za kterými to vykonáno bylo, podezření spůsobily, byla mrtvola dne 20. března 1869 vykopána, soudem ohledána a ohledáním mrtvoly bylo na jisto postaveno, že dítě bylo otráveno.

Dne 19. března 1869 odpoledne opustili Alžběta K. a Eliáš K. společně Libochovice a byli dne 21. března 1869 u Lilichova četnictvem zatčeni.

Z lučebního rozkladu částí mrtvoly soudními lučebníky drem L. a drem K. předsevzatého vyplývá, že v žaludku dítěte nejsilnější jed nalezen byl. Soudní lékařové dr. Š. a Edv. T., pak lékařská fakulta stvrzují, že dítě Alžběty K. k životní spůsobno bylo, že mohlo mimo život mateřský žíti a že násilnou smrtí — otrávením zahynulo.

Dle dobrozdání lékařské fakulty byl jed dítěti ještě v bytu matky

www.libcat.cz

dán a nejspíš dne 9. března 1869 ráno, jenž proto rychle, jak obyčejně neúčinkoval, poněvadž hrubě roztlučen byl.

Podlé právě vylíčeného sběhu věci jest vyznáním Alžběty K. ve spojení s přísežnou výpovědí babičky Marie Kalousové dle §. 264. ř. tr. dokázáno, že Alžběta K. dne 9. března 1869 nemanželské dítě mužského pohlaví porodila a že totéž dle vyznání jejího ve spojení s přísežním seznáním Anežky Váňové dne 9. března 1869 večer zemřelo.

Dále jest vyznáním Alžběty K. ve spojení s přísežným seznáním Frant. Jandy dle §. 264. ř. tr. dokázáno, že dítě dne 10. března 1869 ve Vrbně na židovském hřbitově pochováno bylo, jsouc zaobaleno v plátně.

Protokol o soudním ohledání dne 20. března 1869 sepsaný dokazuje, že mrtvola dětská téhož dne na dotčeném hřbitově z hrobu vykopaná v plátěném hadru zaobalena byla.

Poněvadž dále soudní lékařové seznali, že se za to míti nemůže, že jed dítěti náhodou dán byl a že vzhledem k něžnému stáří dítěte domněnka vyloučena jest, že by se dítě samo bylo otrávilo, jest dle §. 263. ř. tr. prokázáno, že v mrtvole dítěte nalezený jed s vědomím a v tom úmyslu mu podán byl, aby dítě bylo usmrceno.

Dle §. 263. ř. tr. dále prokázáno jest, že čin tento smrt toho dítěte podlé veškerých okolností nutně za následek míti musil a také v skutku měl, jest tedy dle §. 263. a 85. ř. tr. skutečná povaha zločinu vraždy úkladné naznačeného v §. 134. a 135. 1) z. tr. zjištěna.

Alžbětě K. nebyla sice ukázána mrtvola dítěte, o níž soudní lékařové nález podali, prvé než ohledána byla. Avšak stran totožnosti této mrtvoly není nejmenší pochybnosti, uváží-li se, že Alžběta K. a Frant. Janda onen hrob, z kterého ohledaná mrtvola vykopána byla, se vší určitosti za týž poznali, do něhož Alžběta K. své dítě byla položila, že ohledané dítě v plátně zaobalené nalezeno bylo a Alžběta K. a Frant. Janda stvrzují, že dítě jimi do hrobu položené tak opatřeno bylo, že Alžběta K. po roce nalezené zbytky plátna za tytéž poznala, jimž dítě zahaleno bylo, že soudní lékařové dolíčili, že ohledaná mrtvola jest mrtvola dítěte, které 3—4 dny staré bylo, stáří to též dítě Alžbětou K. pochované mělo a že se též ani nejvzdálenější okolnost nevyskytla, která by k tomu ukazovala, že mrtvola dítěte Alžběty K. v čase od 10. až do 28. března 1869 z hrobu vzata a mrtvola jiného dítěte, jak to spis odvolací za možnost pokládá, do hrobu položena byla. Tím jest první podmínka §. 279. ř. tr. dokázána.

Jedná se nyní o to, zdali v případě tom, an důkaz o vině toliko

sejitím se příčin podezření možný jest, potřebný počet příčin podezření v §. 279. 2) aneb §. 281. ř. tr. označených prokázán jest.

První soudce má za to, že důkaz proveden jest dle §. 279. ř. tr., ježto předpokládá, že bližší příčiny podezření §. 138. 10) a 11) ř. tr., pak jedna příčina podezření stejné síly s příčinou podezření dle §. 138. 7) ř. tr. tou okolností prokázány jsou, že obžalovaná dítě od jeho narození až do 9. března 1869 při sobě měla, pak je Anežce Váňové odevzdala, která brzo, jak je převzala, takových úkazů na něm spozorovala, jaké se při otrávení otrušíkem jeví.

Dle §. 135. ř. tr. sluší ale toliko onu okolnost za právní příčinu podezření pokládati, z které mezi osobou obviněného a trestním činem takovou souvislost odvoditi lze, že z toho vychází, že osoba tato čin byla spáchala.

Když ale obžalovaná co matka dle svých mateřských povinností dítě v prvních dnech po narození potud ošetřuje a živí, pokud jinou opatrovnici pro ně nenašla, nelze v okolnosti té, že Alžběta K. s dítětem sama pospolu žila, takové souvislosti shledati, jak ji §. 135. ř. tr. vyžaduje, pročež domněnka, že tu jest příčina podezření stejné síly, jako příčina podezření dle §. 138. 7) ř. tr., jest naprosto vyloučena, ana obžalovaná dítě hned prvního dne po narození Anně Černé do ošetřování dáti chtěla, avšak to neuskutečnila, poněvadž se s Černou v ohledu tom smluviti nemohla.

Též nelze prvním soudcem shledanou příčinu podezření dle §. 138. 10) ř. tr. za prokázanou pokládati, uváží-li se, že oba obžalovaní co obchodníci podomní v téže krajině a sice v novostrašeckém okresu, kde Alžběta K. slehla a dítě pochovala, se zdržovali a též v okresu tom zatčeni byli.

Vším právem pokládá první soudce příčinu podezření §. 138. 11) ř. tr. za dokázanou, neb vyznáním Alžběty K. jest zjištěno, že se s dotčeným vysvědčením obecního představeného do Vrbna odebrala, aby dítě na židovském hřbitově pochovala, že Leopolda Salusa, jenž klíče od hřbitova měl, žádala, aby jí klíče dal, že Salus jejímu přání nevyhověl, poukázav ji, aby šla k lékaři do Panenské Tejnice a jej za vyhotovení lístku o ohledání mrtvoly žádala, že Alžběta K. to opominula, že bez vědomí a proti vůli Salusově přec pomocí Frant. Jandy zeď u hřbitova přelezla a potom své dítě pochovala.

Jednáním tímto snažila se patrně Alžběta K. pátrání vrchnostenské předejíti, poněvadž dobře věděla, že lékařským ohledáním mrtvoly *známky* spáchaného zločinu objeveny budou.

Jiné příčiny podezření nejsou dokázány, a jediná příčina pode-

zření §. 138. 11) ř. tr. nepostačuje ani dle §. 279. ř. tr., ani dle §. 281. z. tr. k důkazu viny její, an náklonnost obžalované k činu předpokládati nelze a kdyby se i za to mělo, že se křivě vymlouvala, nemůže se touto jedinou příčinou podezření důkazu o vině dosíci.

Za tou příčinou byl nález první stolice změněn a muselo tudíž dle zákona ze dne 15. listopadu 1867 č. 132. ř. z. uznáno býti, že Alžběta K. zločinem za vinu jí daným vinna není a že dle §. 342. ř. tr. sprostěna jest náhrady nákladu na řízení trestní.

II. Eliáš K. jest ze spoluviny v zločinu vraždy úkladné dle §. 134. a 135. 1) z. tr. obžalován a c. k. státní zastupitelstvo učinilo při závěrečném přelíčení pro případ návrh, aby uznán byl aspoň vinným zločinem nadržování.

Avšak Eliáš K. zapřel rozhodně, že zločin spáchal a důkaz jest dle §. 279. a 281. ř. tr. nemožný.

Ačkoli okolnosti c. k. státním zastupitelstvem v odvolání uvedené a též prokázané na Eliáše K. velké podezření vrhají, nepostačují přec k jeho odsouzení, poněvadž zde prvního požadavku, t. j. skutečné povahy zločinu spoluviny aneb nadržování není; nevyskytl se ani jediný určitý moment, z něhož by se souditi dalo, že Eliáš K. dotčený zločin překaziti opomenul, pročež musel rozsudek první stolice proti Eliáši K. vynešený potvrzen býti.

K dovolání c. k. státního zastupitelstva potvrdil c. k. nejvyšší soud nález druhé stolice, pokud se týče Alžběty K.

Příčiny. Skutečná povaha zločinu vraždy úkladné naznačeného v §§. 134. a 135. 1) zák. tr. jest dle vylíčení první a druhé stolice právně zjištěna; důkaz o vině Alžběty K., která čin zapřela, nelze dle §. 279. a 281. ř. tr. za provedený považovati, poněvadž potřebný počet právních příčin podezření dle §. 138—140. říz. tr. před rukama není.

Jest sice dokázáno, že obžalovaná mrtvé dítě, aniž by je byla lékařem obledati dala, na židovském hřbitově pochovala, v kteréž okolnosti první i druhá stolice příčinu podezření dle §. 138. 11) ř. tr. shledaly, ačkoli podezření toto značně zvikláno jest tím, že Alžběta K. své předsevzetí, dítě na řečeném hřbitovu pochovati, vůči manželům Plachým, Anežce Váňové a Marii Kalousové netajila a dítě u přítomnosti Františka Jandy pochovala.

Nižádným spůsobem nelze ale v tom, že Alžběta K. dítě od jeho narození a sice od 7—9. března 1869 bezprostředně u sebe měla a je teprv dne 9. března 1869 odpoledne Anně Váňové do zaopatření dala, a že dítě hned v příští noci za takovými úkazy, jakové se při obrá-

vení otrušíkem jeví, zemřelo, shledati příčinu podezření, která se oné v §. 138. 7) ř. tr. vytknuté co do síly vyrovnává, poněvadž přítomnost matky u svého dítěte podezření vzbuditi s to není a zjištěno jest, že Alžběta K., musíc co obchodnice podomní své výživy si hleděti, se o to starala, aby se dítěti přiměřeného zaopatření dostalo a se o to nejdříve na Annu Černou, pak na Anežku Váňovou obrátila a této také v skutku dítě k opatrování dala, dále že dítě až do posledního okamžení kojila a konečně že se v podotčených třech dnech v domě manželů Plachých s dítětem sama nenalézala, nýbrž že mimo řečené manžely též Eliáš K. tam přítomen byl, pročež nelze tvrditi, že toliko obžalovaná dítěti jedu dáti mohla.

Rovnčž nevysvítá z toho; že se obžalovaná dne 19. března 1869 na cestu vydala, příčina podezření dle §. 138. 10) ř. tr., neb co obchodnice podomní zdržovala se za svým obchodem neustále v téže krajině a sice v novostrašeckém okresu, kde dítě porodila a pochovala a též v okresu tom zatčena byla.

Proti obžalované jest na nejvýš toliko příčina podezření dle §. 138. 11) ř. tr. prokázána, která ale k jejímu odsouzení dle §§. 279. a 281. ř. tr. nepostačuje, ano tu není ani jedné podmínky v §. 281. 1) a 2) vytčené.

Rozhodnutí c. k. nejvyš. soudu ze dne 11. srpna 1870 č. 9243.

Fr. Poláček.

Relicitace nemůže býti povolena pouze z té příčiny, že dražební kupec nedostál povinnosti ve výminkách ustanovené nepodav návrhu rozdělení trhové ceny a výtahu knihovního.

Mezi výminkami, na jichž základě Kristyna Šimkova při třetím exekučním stání dne 11. února 1870 usedlost Františka Šimka č. 98. v Dašicích za trhovou cenu 11800 zl. r. m. koupila, nalézala se v odstavci šestém i ta výminka, že dražební kupec do 30 dnů po skončené dražbě výkaz zúčtování trhové sumy zároveň s výtahem knihovním a rubrikami pro knihovní věřitele u soudu podati a za položení stání k zúčtování a rozdělení trhové ceny žádati má.

Kr. Šimkova žádala hned při dražebním stání za ustanovení roku k zúčtování ceny trhové, kteryžto na den 2. dubna 1870 položen byl.

www.libtool.com.cn

Protokolem ze dne 2. dubna 1870 č. 1997. bylo zjištěno, že Kr. Šimkova povinnosti výše uvedenou výminkou jí uložené nedostála, poněvadž při tomto stání ani výkazu zúčtování ceny trhové ani knihovního výtahu soudu nepředložila.

Za tou příčinou podal František Balada společně s mnohými jinými věřiteli na usedlosti od Kr. Šimkové v exekuci koupené pojištěnými dne 8. dubna 1870 č. 2067. žádost za relicitaci této usedlosti.

Žádosti této dal c. k. okr. soud v Holicích výměrem ze dne 28. dubna 1870 č. 2067. místa a položil k tomu cíli stání na den 31. května 1870.

Na vyřízení toto podala Kr. Šimkova stížnost k vrchnímu soudu zemskému, kterýž ji však rozhodnutím ze dne 31. května 1870 č. 18559. zavrhnul, poněvadž stěžující si Kr. Šimkova sama doznává, že výminky dražební nedodržela, tak že povolena relicitace dle §. 338. ř. s. odůvodněna jest; nyní dovoleno více není, výminky dražební, jež moc práva již nabyly, co do jich nutnosti a vhodnosti posuzovati a patrno, že dražební kupec návrh rozdělení nejvyššího podání, kterýž připojen býti měl, při stání k tomuto rozdělení ustanoveném, soudu měl předložiti.

Mimořádné stížnosti Kr. Šimkové na toto rozhodnutí podané dal c. k. nejvyšší soud místa a zavrhnul žádost Frant. Balady a společníků za povolení relicitace usedlosti č. 98. v Dašicích; neb relicitace od obou nižších soudů povolená není ani zákonem ani dražebními výminkami odůvodněna. Dle §. 338. ob. ř. s. má relicitace jenom tehdáž místa míti, pakli že dražební kupec nedodrží vymíněných lhůt platebních a dražební výminky ustanovují, že pakli dražební kupec ustanovených výminek nevyplní, exekvent i každý knihovní věřitel právo míti má, za ustanovení zúčtovací komise, vydání odezdací listiny a za vložení tétéž do knih, aneb dle §. 338. ob. ř. s. za relicitaci prodané usedlosti žádati; tato druhá žádost tudíž na tom závisí, že výminka §. 338. ob. ř. s. průchod má. Poněvadž by se tudíž rozhodnutími obou nižších soudů Kr. Šimkové zjevné stalo bezpráví, bylo mimořádné její stížnosti místa dáno a žádost za relicitaci byla zavržena.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 15. září 1870 č. 10662.

J. Hellmann.

www.libtool.com.cn

Úvaha.

Ueber den Dolus beim Diebstahl. Von Dr. Emanuel Ullmann. Mannheim 1870.

Spisek ten nabývá pro nás zajímavosti tím, že spisovatel jest docentem práv na universitě pražské, že tedy spůsob, kterým ve spisku svém pojednává o předmětu, jejž si obral, jaksi naznačuje nám také methodu, kterou říditi se hodlá při výkladech svých práva trestního. Přejeme si, aby p. spisovatel řídil se methodou touto historicko-genetickou a porovnavací, ovšem že jen v rysech hlavních, a pouštěje mimo sebe detaily méně potřebné, které v monografii jsou sice vítané, jichž přílišné nahromadění při výkladech však tak lehce unavuje a otupuje mysl posluchačů, nezvyklých přehlížeti rozsáhlé obory práva a uspořádáním studií universitních k tomu přinucovaných, aby ve 4 půlletích osvojovali si znalost veškerých odvětví práva positivního. Pokud nám z vlastní zkušenosti známo, jest zavedení této methody zejmena do výkladů práva trestního na universitě pražské naprosto potřebným, nemá li výklad zůstávati na onom, abychom tak řekli, obmezeném stanovisku pouhého komentáru zákona positivního, na němž doposud byl udržován; vždyť právě právo trestní, jsouc zrcadlem pokroku člověčenstva, míti má především ráz universální shodující se se zásadami ethickými všeobecně uznanými; přejeme-li si v mnohých jiných oborech práva zachovávání zvláštností krajinných, přejeme si právě v oboru práva trestního stálý postup k systému, k zásadám a k názorům, které by měly platnost obecnou, tak jako vzdělání národů evropských na obecných zásadách se vyvinuje.

Spis dra Ullmana započínaje se zásadou, že ovšem krádež nikdy nepáše se opomenutím, pronedbáním, nýbrž že vždy předpokládá se při ní úmysl zločinný, vyhledává a stopuje vlastní význam tohoto speciálního zlého úmyslu v právu římském a v právích německých, dovozuje, kterak dle definice legální práva římského „furtum est contrectatio rei fraudulosa lucri faciendi gratia, vel ipsius rei vel etiam usus ejus possessionisve, kterak tudíž vyžaduje se nejen vědomí bezprávnosti skutku (inrito domino) nýbrž zejmena též úmysl zištný, úmysl, který nejen k držení věci směřuje (nejen animus rem sibi habendi), nýbrž který držení věci proto vyhledává, aby jím čeho se získalo a byť to byla třeba jen *vděčnost* toho, komu pachatel věc ukradenou daruje (Species

enim lucri est ex alieno largiri et beneficii debitorem sibi acquirere L. 54. §. 1. D. de furtis); dr. Ullmann dokazuje tudíž, kterak pohnútka činu učiněna v právu římském karakteristickou známkou zločinu samého, aby jevil se rozdíl mezi krádeží a jinými druhy zločinného porušení cizího vlastnictví (zpronevěření, podvod, zlomyslné poškození), kdežto v starších zákonech německých nepouštěno se do definice, nýbrž přestávalo se na tom, ustanovovati tresty na krádež a v krádeži hleděno jen na faktum odcizení a to odcizení nenásilného.

Spisovatelé však němečtí starší rozhodně i pro právo německé přidržují se legální definice římské; novější opouštějíce úmysl ziskuchtivý spokojují se s úmyslem směřujícím k přivlastnění si věci a téhož stanoviska přidržují se nynější zákony trestní: Bavorský, Würtemberský, Hanoverský, Pruský, jakož i Code pénal („quiconque a saustrait trauduleusement une chose qui ne lui appartient pas, est coupable du vol), kdežto naopak zákony Badenský, Rakouský, Brunšvický, Durinský a Saský k zásadě práva římského se kloní.

Pan spisovatel obrací se proti zahrnování zištného úmyslu v definici krádeže; účinkem krádeže jeví se mu „úplné odejmutí cizí věci nemovité z držení vlastníkova" a dle toho klade za definici zlého úmyslu při krádeži úmysl pachatelův, aby uzmuv věc mohl s ní sám nakládati (die Absicht über eine fremde Sache der Substanz nach durch Entziehung derselben zu verfügen). Panu spisovateli nestačí tedy úmysl zlodějův, „aby věc si přivlastnil", neboť krádež může býti po náhledu jeho i tam, kde uzmutí věci se stalo jen proto, aby věc byla zničena a okradenému škoda způsobena.

Uzmutím věci liší se mu krádež hlavně od přivlastnění si věcí nalezených (podvodu), které nebyly v držení cizím; tím pak, že zloděj s věcí chce nakládati vědom jsa si bezpráví svého a přímo útok činí na právo vlastnické, liší se dle p. spisovatele krádež od nedovoleného dopomáhání si k právu, kteréž jest jen porušením zevního pořádku. Furtum usus a furtum possessionis nehledává dle zákonů novějších.

Zvláště pojednává pak p. spisovatel o ukradení listin; jen odcizení listin cenných doručiteli svědčících aneb listin, které samy o sobě jsou drahocenny (antikvity atd.) jest mu krádeží; odcizení jiných cenných papírů aneb listin, které jsou jen prostředky prů-

vodními, vylučuje z oboru krádeže, neshledávaje účinku zločinného v uzmutí listiny nýbrž v jiných pozdějších jednáních.

Odcizí-li čeládka píci, aby jí panský dobytek vykrmila, nelze v tom dle theorie o úmyslu zištném spatřovati zločinu, poněvadž z toho nemá čeládka žádného prospěchu materielního. Pan spisovatel drže se definice své i zde krádež shledává, neboť prý odcizením takovýmto jednáno proti vůli vlastníkově, proti vlastnictví v těch mezích, které vůle vlastníkova vytknula, a čeládka uzmuvši píci, aby dle své vůle s ní naložila, odporuje prý disposici vlastníkově a ruší právo jeho vlastnické.

Nemůžeme upříti, že právě tento příklad, který p. spisovatel podává, budí v nás pochybnosti proti pravosti jeho definice a jest přímou námitkou, proti platnosti theorie, která opouští úmysl ziskuchtivý naprosto. V příkladě od něho přivedeném příčí se právnímu citu trestati čeládku pro krádež věci: vždyť věc zůstala v právním oboru vlastníkovu, nebyla jemu odcizena. Konsekvence definice podané přivádí patrně p. spisovatele k tomu, že v obor krádeže zahrnuje činy, které jsou jen neposlušenstvím a při nichž o zločinnosti, o útoku na podstatu práva vlastnického mluviti nelze.

Uzmutí věci z nouze (na při. v čas hladu) jest i p. spisovateli krádeží, v čemž mu ovšem za pravdu dáváme, uznávajíce, že nelze případ tento srovnati s definicí, dle níž vyžaduje se úmysl ziskuchtivý. Dle náhledu našeho k všeobecnému ponětí krádeže není třeba úmyslu ziskuchtivého, aniž jest potřebí úmyslu přivlastniti si věc, nýbrž vyhledávati sluší úmyslu, dle něhož zmocniti se chce pachatel věci, aby s ní naložil nikoli jen dle své libosti, nýbrž k svým účelům, buďtež si jemu na zisk neb na škodu aneb budiž si i vyplnění účelu tohoto pro materiální obor jmění pachatelova indifferentním. Tímto dodatkem „k svým účelům“ doplnili bychom definici p. spisovatele.

Podali jsme zde nástin celého spisu p. dra Ullmanna, podotýkajíce, že opatřen jest hojnými doklady z literatury, svědčícími o důkladných studiích a přejeme novému pracovníku v oboru práva trestního zdaru na dráze nastoupené. —r—

www.libtool.com.cn

O předmětu vlastnictví.

Podává JUDr. **Antonín Randa**, c. k. řádný prof. práv.

Předmětem vlastnického práva jsou vůbec všechny věci hmotné, kteréž jsou předmětem právního obchodu (§§. 355., 356., 311. ob. zák. obč.).[1])

Vyloučení jistých věcí z obchodu zakládá se buď v důvodech přirozených, buď v předpisech positivního práva.[2])

I. Z důvodů přirozených jsou mimo všechen obchod (extra commercium) věci, které fysické moci člověka podrobeny býti nemohou, zejmena vzduch, vody plynoucí (aqua profluens) a moře v celistvosti své. Věci tyto jsou res omnium communes a patří vzhledem k podrobitelnosti jednotlivých částí k věcem pána nemajícím (res nullius).[3])

II. Positivními zákony jsou některé věci:

---

[1]) Výraz extra comercium má jak v římském tak v rakouském právu rozdílné významy: znamená buďsi
1) úplné vyloučení z každého soukromého práva, srov. věci pod I. a II. lit. *a*) uvedené. O věcech těchto nelze tedy také platné smlouvy činiti (§. 878.);
2) buďsi vyloučení částečné tak, že jistá práva soukromá k věci nikomu náležeti nemohou. Srov. věci pod č. II. lit. *b*) uvedené. Určení totiž věcí těchto k jistým obecným účelům nesnáší se s výhradností práv soukromých. Mylná jest definice, kteráž res extra comercium naznačuje co věci, kteréž nemohou býti předmětem práv soukromých. Srov. Wappäus st. 125. 130.

[2]) Srov. Unger, Syst. I. S. 363., Randa, Besitz st. 95., kdež blíže odůvodnil jsem náhledy zde uvedené. Dobrou monografii o tom napsal H. Wappäus: Zur Lehre von den dem Rechtsverkehr entzogenen Sachen, 1867.

[3]) Srov. §. 1. 5. J. 2. 1. Ohledně vody sr. §. násl.

a) buď ze soukromého obchodu naprosto vyloučeny jako mrtvoly lidské,[4]) cizozemské loterní losy[5]) a věci, jichž dovoz zakázán jest.[6])

b) buďsi jsou sice ve vlastnictví státu neb obcí, avšak soukromá práva soukromníků jsou z nich potud vyloučena, pokud se vykonávání jejich s veřejně-právním ustanovením věcí těchto nesrovnává. K věcem těmto náleží — mimo vojenské erární oděvy[7]) — hlavně věci veřejné, k všeobecnému užívání ustanovené (res publicæ, quæ in communi usu sunt).[8])

Že věci ty vůbec jsou ve vlastnictví státu neboli obce a že vlastnictví to toliko jich určením (účelem) k všeobecné potřebě (usus publicus) obmezeno jest, plyne z §§. 286—288. zák. obč., ježto rozdíl mezi statkem veřejným (státním, obecním) a jměním státním a obecním vidí toliko v rozličném určení obojího statku; plyne z §. 290. ob. z. obč., plyne dále ze zřízení zemského (Práv Měst. F. 37), ku kterémuž §. 288. ob. z. obč. výslovně poukazuje a z celého historického vyvinutí.[9])

---

[4]) Mrtvoly lidské nenáležejí nikomu, rovněž jako věci, které se mrtvolám do hrobu dávají. Věci ty postaveny jsou pod ochranu práva veřejného. Srov. §. 306. trest. zák. Prodej mrtvol nemá tedy právní moci. Srov. 878. ob. zák. obč. Toliko kostry lidské možná pokládati za res in commercio. Srov. Wächter, st. 285.; Wappäus st. 48.

[5]) Srov. §§. 24., 25. loterního pat. ze dne 13. března 1813. Jinak Unger, I. st. 366. p. 16., kterýž mylně za to má, že nejsou toliko předmětem úplatného zcizení. Zápověď ta vztahuje se jen k oněm losům, při kterých vklad (fond) naprosto ztracen jest.

[6]) Podlé starého římského práva náležejí sem res divini juris. Srov. §. 1. — 7. J. 2. 1. L. 6. §. 2. L. 9. D. 1. 8. Srov. Wappäus st. 6. To se změnilo uvedením křesťanských názorů. Srov. téhož str. 56. sq., Windscheid, §. 147.

[7]) Srov. dv. dekr. ze dne 5. prosince 1808.

[8]) Ob. zák. obč. nazývá res publicae, quae in communi usu sunt: öffentliches, allgemeines Gut (Gemeindegut) a res, quae sunt in patrimonio fisci vel communitatis: Staats- oder Gemeindevermögen §§. 287., 288.

[9]) Týž jest názor římského práva. Srov. §§. 2. 4. 39. J. 2. 1., L. 6. §. 1. D. de R. D. 1. 8., L. 15. D. de V. S. 50. 16., L. 2. §. 21. — 23. D. 43. 8. Srov. Wappäus st. 27. sq., Puchta §. 35., Arndts §. 49., Windscheid §. 146. p. 16. Kappeler st. 7. sq. Podobně právo pruské II. 14. §§. 11., 21. — 23. a francouzské čl. 538. — Česká práva zemská (čl. 552.

www.lptool.com.cn

Toto vlastnictví státu neb obce vstupuje ovšem následkem obecného užívání v pozadí; avšak jeví se přes to netoliko tím, že i za veřejného užívání vlastníkovi jisté soukromé užitky zbývají ku př. tráva, ovoce, nájemné z míst pronajmutých — nýbrž hlavně tím, že vlastnictví odpadnutím veřejného užívání (ku př. zrušením veřejnosti úřadem příslušným) původní své neobmezenosti opět dosahuje.[10]) Ano nejen že vlastnictví státu čili obce dobře se srovnává s pojmem věcí veřejných (res publicæ), soukromá práva k věcem takovým může jich vlastník (stát čili obec) jiným osobám potud platně propůjčiti, pokud vykonávání práv těchto veřejnému užívání, jemuž věc slouží, na překážku není.[11])

Zříz. zemsk. z r. 1500 a F. 37. §. 1. Práv městských) staví přirozeně veřejné užívání v popředí. F. 37. cit. zní: „Cesty svobodné, t. j. silnice královské, ulice ... poněvadž jsou obecné ... a k obcím od starodávna jsou oddané, žádný sobě osobiti ... nemá.“ Ano čl. 552. vychází ještě z náhledu, že silnice nepřestávají býti vlastnictvím toho, přes jehož grunt vedou („a každý na svém gruntu má silnice opatrovati“). Návrh ob. zák. obč. uznává v §§. 7. a 8. I. výslovně vlastnictví obce (státu): „Sachen, welche der Gemeinde gehören, stehen in zweifachem Verhältnisse; einige davon als Kirchen (!?), öffentliche Plätze ... dienen zum Gebrauch eines jeden Mitgliedes und heissen Gemeindegut. Andere als Häuser ... sind Gemeindevermögen.“ Rovněž praví §. 74. obecního řádu ze dne 17. března 1849 „da das Gemeindevermögen und das Gemeindegut Eigenthum der Gemeinde als moralischer Person sind.“ Srov. o tom jasný výklad Fáčka v „Právníku“ VII. str. 158. a dra. Bürgla tamtéž st. 161.

[10]) Náhled Iheringa (Geist d. R. R. III. S. 334.), že res publicae communi usui destinatae vůbec nikomu nenáležejí, nesrovnává se ani s prameny římskými (srov. místa v pozn. předešlé) ani s reálnými poměry. Patrně lichý jest zejmena důvod Iheringa, že se vlastnictví státu neb obcí nesnáší s obecným užíváním. Ostatek nevysvětluje Ih., vedlé jakého práva by pak t. zv. vedlejší užitky (tráva atd.) státu neb obci přináležely; nevysvětluje, vedlé jakého práva res publicae po zrušení obecného užívání státu neb obci připadají. Právo státní vysosti nemůže býti pramenem práv soukromých, nehledě k tomu, že obcím právo vysosti ani nepřísluší. Srov. proti Iheringovi také Dernburg, Rechtsgutachten über den Streit bezüglich der Festungswerke bei Basel 1862. Windscheid, §. 146. N. 17, Wappäus, str. 29 sq. 100 sq., Arndts, §. 49.

[11]) Tak na př. může stát neb obce soukromníkům povoliti služebnost vodovodu, plynovodu, servitus projiciendi a t. j., kteráž se

www.libtool.com.cn

Na otázku, který způsob užívání při věcech veřejných každému přísluší co usus publicus (na základě veřejné povahy věci), odpovídati sluší, že spůsob užívání řídí se vedlé účelu těch kterých věcí veřejných a obmezuje se stejným právem všech k témuž upotřebení.[12]) Účel věci tedy a stejné právo jednoho každého jsou měřítkem obecného užívání, ovšem že v mezích, kteréž příslušný úřad správný (státní neb obecní) v zájmu veřejnosti ustanovuje.[13]) Rozumí se, že právo k obecnému užívání není snad služebností aniž vůbec právem soukromým, nýbrž výsledkem práva veřejného.[14])

---

pak ničím nerozeznává od podobných služebností při věcech soukromých. To již v římském právu uznáno jest. Srov. L. 14. §. 2. D. de serv. 8. 1. a principe peti solet, ut per viam publicam aquam ducere sine incommodo publico liceat. Srov. Wappäus st. 39 sq. — Lze-li služebnosti takové také vydržením nabyti, rozumí se, pokud veřejnému užívání nepřekážejí? Tvrdím z důvodů shora uvedených, že ovšem. Srov. Wappäus, st. 124. Seuffert VI. 140.

[12]) Tak na př. při ulicích a silnicích obmezuje se spůsob užívání obecného na chůzi a jezdění, a nelze toho rozšířiti na upotřebení k vodovodu, plynovodu atd. Srov. Bürgel, l. c. st. 161. a Havelka tamtéž st. 163. Takovéto zvláštní upotřebení, kteréž se chýlí od účelu, k němuž věc vůbec každému slouží, lze nabyti toliko na základě zvláštního soukromého titulu. Opačný náhled jest netoliko neprávnický, nýbrž zničuje se absurditou vlastních svých konsekvencí.

[13]) Toho hlediště šetřeno nebylo v rozh. náměstnictví českého ze dne 24. října 1867 v známé rozepři mezi obcí pražskou a plynárnou karlínskou pro kladení plynových rour v ulicích městských. Onen nález tvrdí v důvodech nepochopitelně: „že pozemky uliční nejsou soukromým vlastnictvím obce, nýbrž statkem obecným (allgemeines Gut), jehož užívati přísluší každému, pokud šetří zákonů.“ Ovšem užívání každému přísluší. — Avšak k jakému účelu? V kterých mezích? Vedlé jakých předpisů?

Srov. o této zajímavé při spis: „Die Streitfrage über die Benützung der Prager Gassengründe durch die Karolinenthaler Gasanstalt v. F. Fáček 1869, kdež otázka tato důkladně se probírá, zejmena v. str. 11., 23. a 31. Vlastnictví obce pražské k ulicím výslovně uznává i pražský řád obecní v §. 79.: Die Gemeinde verwaltet das ihr eigenthümliche Gemeindevermögen und Gemeindegut selbständig. Vším právem odkázalo tedy ministerské vynes. ze dne 25. prosince 1867 záležitost tuto co soukromou na cestu právní.

[14]) Užívání to nechrání tedy soud, nýbrž úřad policejní.

I to nelze popírati, že věci k veřejnému užívání ustanovené i ve vlastnictví soukromníků býti mohou jako ku př. domy průchodní.[15]) Rozumí se pak, že i tito upravení obecného užívání příslušným úřadem snášeti musí.[16])

K věcem veřejným (vůbec státním neb obecním), kteréž k obecnému užívání slouží počítati sluší, dle rakouského práva:

1) Veřejné silnice, cesty a místa; ulice, trotoiry a náměstí; veřejné procházky; obecné kašny, rovněž i průchody skrz domy (§§. 287. a 288.) nikoliv ale železné dráhy.[17])

Rozhodnutí otázky, zdaliž cesta jest veřejná, náleží úřadům

---

[15]) To jest základní názor ohledně všech silnic. Zřízení zemské Vladisl. čl. 552. a římské právo připouští možnost tuto. Srov. L. 2 §.. 21. — 23. D. 43. 8. Wappäus st. 27. Ob. zák. obč. o tomto neobyčejném případě se nezmiňuje, ovšem ale §. 26. lesního zákona, §. 8. vod. zák. Česká městská práva uvádějí v F. 37 výslovně vedlé silnic i průchody skrze domy. V Praze jest (dle doslechu) Valdštýnské náměstí soukromým vlastnictvím. Obyčejně, ač mylně předpokládá se, že res comuni usui destinatae vždy buď státu neb obci náležejí.

[16]) Tak na př. mohou býti mosty, které spojení veřejných silnic sprostředkují, soukromým vlastnictvím a jich užívání k účelům obecným řídí se vedlé smlouvy mezi veřejnou správou a vlastníkem učiněné. Že mosty proto nepřestávají býti soukromými, že jsou v čáře („im Zuge“) některé erární silnice, toho právníkům vykládati netřeba. Otázka ta stala se v době novější velmi praktickou, an zejmena akciové společnosti uchopily se staveb mostů a podobných podniků. — Na štěstí rozhoduje nyní o kompetenci soudů v pochybných otázkách soud říšský. Zákl. zák. 21. prosince 1867 č. 143.

[17]) Dv. dekr. ze dne 15. září 1845 č. 904. prohlašuje sice i grunty, ještoto pro státní dráhy železné vykoupeny byly za věci veřejné (öffentliches Gut); a totéž ustanovuje ohledně soukromých železnic dv. dekr. ze dne 18. února 1847 č. 1036. Avšak nepravost toho náhledu, kterýž v životě nikdy praktického významu nedošel, leží na bíledni. Vždyť železné dráhy nelze rovnati silnicím. Protož ustanovuje §. 9. zák. ze dne 14. září 1854 č. 238. ohledně soukromých železnic, že grunt expropriací stane se vlastnictvím společnosti; a tímto zákonem zajisté zrušen jest dv. dekr. ze dne 18. února 1847. Jinak ovšem rozhodl nejnověji nejvyšší soud dne 2. června 1869, Notar-Zeit. 1870 č. 8., kterýmž žádost lvovské-černovické společnosti o zápis jistých pozemků odmrštěna byla, an prý postrádá „každého zákonného důvodu“ (?) a právo společnosti dostatečně pojištěno výmazem z knih veřejných (?). Patrno, že odůvodnění jest nepravé.

správním, nikoliv soudům.[18]) Věci tyto nebývají ostatek ve veřejných knihách zapsány, jakkoliv principielně ničeho proti tomu namítati nelze.[19])

www.libtool.com.cn

2) Veřejné knihovny a obrazárny, ano i hřbitovy, pokud náležejí obcím světským.[20])

3) Veřejné řeky, t. j. řeky takové, na nichž se plavba loďmi neb vory provozuje; dále i všechny ostatní řeky a jezera, ohledně kterýchž soukromá jich vlastnost prokázaná není (§§. 2. a 3. zák. vodního). Srov. ostatek §. 6.

Za to nelze nikterak za věci z obchodu vyloučené pokládati následující předměty:[21])

a) Částky svatého kříže a ostatky svatých. Neboť toliko úplatné jich zcizení jest zakázáno. Srov. dv. dekr. ze dne 30. září 1805.

b) Zapovězené zbraně a střelivo. Neboť jenom vyrábění a de-

---

[18]) Srov.: Seuffert, Präj. III. 148. Wappäus, st. 113.

[19]) Ovšem nařizuje dv. dek. ze dne 15. října 1845 č. 904. výmaz gruntů pro státní železnice vyvlastněných z knih veřejných, „da die Evidenzhaltung des Besitzstandes . . . die Ausbücherung (!) dieser dem Privatverkehr entzogenen expropriirten Gründe nothwendig macht.“ Však jednak odporuje nařízení to přirozenosti věci a §§. 287. a 288. ob. zák. obč.; jednak jest nyní, kde všechny dráhy jsou soukromé, všeho praktického významu zbaveno. V. cit. §. 9. zák. ze dne 14. září 1854. — Pravý princip zachovává se v Uhersku, kdež se pozemky železniční na jmeno té které společnosti v knihách veřejných zapisují. Nepochopitelně počítá Wappäus str. 105. a 115. státní a soukromé železnice k věcem veřejným, poněvadž jich užívání každému přísluší. Avšak důvod ten spočívá na nedorozumění. Železnice jsou jen povinny, uzavříti s každým smlouvy dopravní. Tím stávají se ale tak málo veřejnými, jako na př. mosty soukromé v čáře veřejných silnic, jichžto majitelé za ustanovenou cenu každému volný přechod dopouštěti musí. — Neméně nedůvodný jest náhled Ungrův, I. 365 p. 13 a 31, jenž nechce ani silnice počítati k res extra commercium, poněvadž jsou zcizitelné. Avšak zcizení jest možné teprvé, když věc přestala býti veřejnou.

[20]) V jistém směru jsou i kostely res, quae communi usui destinatae sunt, ovšem že právo k užívání obmezuje se na příslušníky té které společnosti náboženské. To přehlídl Wappäus st. 107.

[21]) Mylně počítávají naši komentatoři věci ty k rebus extra commercium. Srov. na př. Stubenrauch, I. S. 704. Proti tomu Unger, st. 366. Randa, st. 100 sq.

tence jejich v subjektivním (osobním) směru jest jistým způsobem obmezeno. Srov. §§. 2., 3., 8., 12. patentu ze dne 24. října 1852 č. 223.

c) Věci k božím službám zasvěcené (res sacrae jako kostely, oltáře a církevní nářadí).[22]) Neboť věci tyto jsou vlastnictvím buďsi církevních ústavů neb soukromníků, na př. domácí kaple (capellae privatae) a nejsou dle práva rakouského z právního obchodu soukromníků vyloučeny, jakkoliv fakticky předmětem jeho nebývají.[23]) Rovněž jsou ko-

---

[22]) Dle kanonického práva rozeznávati sluší v oboru majetku církevního (res ecclesiasticae v širším smyslu):

a) res ecclesiasticae v užším smyslu (zádušní statky) na př. beneficia, fabricae;

b) res sacrae, kteréž jsou opět buď benedictae, na př. šat církevní, zvony, sochy, hřbitovy neb consecratae, na př. kostely, oltáře, kalichy atd. Srov. Schulte, Lehrbuch des Kirch. R. §. 183.

[23]) Jinak dle římského práva, dle kteréhož res sacrae z obchodu naprosto vyloučeny jsou. Srov. poz. 5. Ostatek jest dle katolického církv. práva subjektem vlastnictví církevního: ústav církevní co právnická osoba, dle protestantského: obec církevní. Pakli kanonisté (srov. Schulte, Kirch. R. II. st. 504. Helfert, Kirch. R. §. 415., Richter, K. R. §. 286.) posud tvrdí, že res sacrae jsou res extra commercium, an určení jejich jisté způsoby užívání, zejmena každý usus profanus vylučuje, tedy sluší proti tomu namítati, že dotyčná ustanovení kanonického práva (srov. c. 12 X. 3. 1) u nás v oboru práva soukromého platnosti nemají a že onomu zákazu usus profani (c. 6. X. 3. 49.) toliko význam mravní nikoliv ale právní přičítati můžeme. Prodá-li na př. vlastník domácí kaple tuto neb církevní nářadí, jest koupě i tradice úplně platná. Srov. Windscheid §. 147., Wächter II. st. 283. Jinak Wappäus st. 62. sq. Z toho stanoviště vychází také dv. dekr. ze dne 4. dubna 1839 č. 354.: „Ueber die ... Anfrage, ob in öffentlicher Beziehung ein Hinderniss bestehe, die grundbücherliche Einlage eines dem öffentlichen Kultus eines tolerirten Glaubensbekenntnisses gewidmeten Gebäudes als Privateigenthum einer Gemeinde zuzulassen, so kann die durch kein Gesetz untersagte Eintragung eines Bethauses in die öffentlichen Bücher keinem Anstande unterliegen. Hinsichtlich der zur Sprache gebrachten Uebelstandes einer allfälligen Hypothekarbelastung ... schwindet diese Besorgniss, indem eine Belastung und Veräusserung solcher Gebäude ... ohne politischen Konsens ohnehin nicht geschehen kann.“

stelní sedadla (subsellia ecclesiastica), pokud se týče: právo, jich požívati (jus utendi) úplně in commercio. [24])

d) Věci, jejichžto zcizení v celosti neb v jednotlivých částkách na povolení úřadu neb zeměpána visí, jak na př. statky poručenců (§§. 232. a 233. ob. zák. obč.), zádušní statky katolické čl. 33. konkordátu. [25])

Že věci, které ve výhradném vlastnictví (in patrimonio) státu obce neb zeměpána se nacházejí, předmětem právního obchodu jsou, netřeba poznamenati (srov. §. 289. seq.) [26])

Ostatek sluší poznamenati, že předmětem vlastnictví jakož i ostatních práv věcných býti mohou toliko věci hmotné [27]) — nikoliv práva. Mluví-li se o vlastnictví k právům (Eigenthum an Rechten) jest to buď tantologie — buď právnická nemožnost. [28])

Zmiňuje-li se zákon v §§. 427. a 1424. o vlastnictví k právům a v §. 1030. o vlastnictví živnosti, užívá tu patrně pojmu vlastnictví v širším neprávnickém smyslu, totiž ve smyslu majetku (Vermögen, Berechtigung), v kterémž smyslu slova toho upotřebeno v §. 353. ob. zák. obč. [29]) Užívání pojmu vlastnictví v tomto dvojsmyslu — brzy ve smyslu plné právní moci nad věcí hmotnou,

---

[24]) To jest všeobecně uznáno. Srov. Wappäus st. 70. sq. Tak rozhodl i nejvyšší soud č. 772. ve sbírce Unger-Glaserově a Ger. Zeit. 1869 č. 70. Hřbitovy (loca religiosa) jsou buďsi ve vlastnictví církevních ústavů neb světských obcí; jednotlivé částky zcizují se na čas neb na vždy.

[25]) Srov. č. 882. Sbírky Unger-Glaserovy. Někdy ovšem mluví se tu o extrakomercialitě v tom nevlastním smyslu, že volné zcizení místa nemá. Srov. Wappäus st. 129.

[26]) Mylně pokládá Unger I. 366. soukromý majetek zeměpána za res extra commercium. Jinak ovšem dle římského práva praedia in patrimonio Caesaris L. 39. §. 10. D. de legat. I. Srov. Wappäus st. 34.

[27]) Srov. §. 354. z., dle kteréhož vlastnictví co právo jest moc, nakládati s substancí i s užitky věci nějaké. Kde jest při právích takové substancí?

[28]) „Vlastnictví k právům“ jest fráse, znamenající tolik co: „právo k právu“ čili „moc právní k moci právní.“ Pravíme-li, že jest kdo vlastníkem služebnosti neb pohledávání, chceme toliko říci, že mu právo služebnosti neb pohledávání náleží.

[29]) Vše co nám „náleží“ (gehört), jest v tom smyslu naším „vlastnictvím“ (§. 353.). V tomto smyslu náleží otci moc otcovská, náleží věřiteli pohledávání atd. V tom smyslu mluví i římské právo o dominium usufructus atd.

zy ve smyslu majetku — nelze schváliti, an lehko k nebezpečmu omylu svádí, že předpisy zákonníka týkající se jediné astnictví v pravém, technickém smyslu slova (kap. 3., 4., 5. II.) k vlastnictví v širším smyslu — tedy ke všem právům se tahují.[30])

Že i tak zvané duševní vlastnictví (geistiges Eigenthum) i vlastnictví k plodům duševním není vlastnictvím v technickém ova smyslu, jest patrné. Neboť jest ono vlastnictví výhradné ávo, užitkovati dílo duševní, zejmena literární neb umělecké veřejněním neb mechanickým násobením.[31])

Sluší dodati, že vlastnictví k pozemku v sobě zavírá i moc d prostorou v kolmé čáře nad i pod pozemkem (sr. §. 297. . z. obč., §. 99. zák. horního),[32]) vylučujíc ovšem minerálie, ježto ou předmětem regálu horního.

Konečně mluví se o vlastnictví vodním (Eigenthum an Gewässern). Pro nesnadnost předmětu budiž o tomto vlastnictví láště obšírně pojednáno.

---

spoluvině při zločinu zlého užívání moci úřadní.

Z přednášky dra **Al. Zuckra** v týdenní schůzi Jednoty právnické.

Otázka o spoluvině při zločinu zlého užívání úřadní moci st velmi záhadná, v literatuře vědecké setkáváme se s různými hledy a můžeme směle říci, že ještě úplně vyřízena není.

---

[30]) Omylu toho dopustila se v skutku většina našich komentatorů, zejmena Zeiller, Nippel a Stubenrauch, ježto na př. i při převodu pohledávání (nomina) mluví o titulu a spůsobu nabývacím (tradici). Proti tomu Winiwarter II. str. 107. a Unger I. str. 525. sq. Kirchstetter st. 168. Windscheid I. §. 168. — Poněkud jinak Förster III. st. 135. ohledně pruského práva, ježto ovšem slova „Eigenthum“ ve smyslu zcela nepochopitelném užívá.

[31]) Srov. §. 13. pat. ze dne 19. října 1846 č. 992. K tomu Harum, die österreichische Pressgesetzgebung 1857; také Kirchstetter str. 508.

[32]) §. 99. horn. zák. zřejmě uznává, že se vedení průchodů pod zemí (na př. vodovodu) vůbec jen s povolením vlastníka díti smí. Náhled Iheringa, Jahrb. f. Dog. VI. st. 89., jenž vlastnictví do výšky a hloubky obmezovati chce na praktickou potřebu (interesse) vlastníka, nelze ani dle římského práva ospravedlniti, leč ze stanoviska zákazu chikány, kteréž rakouský zákonník neuznává (§. 1305.). Srov. také Windscheid §. 168. pozn. 7.

Zdá se, že vada věcí v tom, že ponětí o zločinu zlého užívání úřadní moci nejsou posud dostatečně jasná, pročež mám za svou povinnost, bych v krátkém úvodu podal náhled svůj o zmíněném provinění dříve, nežli přistoupím k objasnění spoluviny zločinu tohoto.

Jest všeobecně známo, že zločin zlého užívání úřadní moci z práva římského do naší soustavy trestní přišel, pročež dlužno hleděti především k trestnímu právu římskému, z něhož o zločinu zlého užívání úřadní moci následující nauku vynímáme.

První stopu zločinu zlého užívání úřadní moci nalezáme v oné době, kde quæstoři v římských provinciích římské poddané a spojence utiskovali, vydírajíce je všelikým způsobem.

Spojenci utekli se k senátu se stížnostmi svými, a k žalobám jich ustanoveny zvláštní komise k vyšetření a rozhodnutí věci. Hledíme-li k tomuto řízení shledáváme, že se v komisích jednalo pouze o to, zdaliž peníze vydírány byly a mnoho-li, neboť byly této komisi přiděleni tak zvaní „recuperatores“, jichž úkolem bylo podávati jakýs takýs znalecký úsudek o výšce částky, která nesprávně byla vybrána.

Z počátku neukládáno vydírateli trestu, nýbrž poukázán pouze, aby částky neprávě nabyté vrátil, později teprvé musel co pokutu zaplatiti částku 3- a 4-násobnou.

Takto povstalo crimen repetundarum, a ne jinak lex de residuis, de peculatu.

Jiný směr měly leges de ambitu. Lex de ambitu byla navržena a přijata, když kandidáti se nesprávným způsobem o úřady ucházeli.

Porovnáme-li lex repetundarum s ustanovením legis de ambitu shledáváme, že lex repetundarum měla za účel střežiti jmění osob privátních, kdežto lex de ambitu hájila bezpečnosti státního pořádku, kterému rejdy volební byly na újmu.

Za tou příčinou měl crimen repetundarum v prvotní své formě povahu skoro civilního bezpráví, napravení se stalo pouhým vrácením peněžité částky, jinou však povahu měl crimen de ambitu, de majestate, zde byla důstojnost státní porušena, a sice porušena kandidátem aneb státním úředníkem, jenž zvláštní úctu k zřízením státním chovati povinen byl.

V tomto rozdílu nebylo i pozdějším vývojem právním ničehož změněno.

Jako z počátku bezpečnost jmění střežena byla před útoky

zlomyslné libovůle úřadnické, tak později i svoboda, jistota tělesní a veškerá jiná práva byla hájena; pročež rozeznati dlužno, ze stanoviska práva římského dvojí druh zlého užívání úřadní moci.

www.libtool.com.cn

Druh jeden naznačen předpisy de residuis, de peculetu; zde jedná se o úrocích na jmění a jiná práva osob privátních a třebas i státu co soukromníka, druhý spůsob zlého užití úřední moci, vytknut předpisy de vi, de ambitu, de majestate; zde jde o důstojnost státní správy, kteréž jest na újmu, když kandidát aneb úřadník nesprávně — si počíná.

Tolik o spůsobech zlého užívání úřadní moci vedlé práva římského. —

Jsem toho náhledu, že rozdělení toto zasahuje až do naší soustavy trestní při zlém užívání úřadní moci.

Bych věc zcela konkretně vylíčil, poukazuji k našemu trestnímu zákonu z r. 1852. Co jest dle definice §. 101. tr. z. charakteristickou známkou zločinu v článku tom naznačeného — zajisté úmysl pachatele k působení škody směřující. Jinak však se jeví definice čl. 104., tato definice nepoukazuje k zamyšlenému spůsobení škody, nýbrž ku braní darů ve věcích úřadních a ku stranictví z braní darů vzcházejícího.

Rozdíl ten jest znamenitý. V případech v čl. 101. zahrnutých tresce se úřadník proto, že pomocí úřadu svého zamýšlel a provedl skutek na újmu osoby, obce aneb státu; zde tedy jest úřadní vykonávání poněkud prostředkem provedení zlého úmyslu; v případech, o nichž čl. 104. pojednává, tresce se úřadník proto, že nespravuje úřad mu svěřený nezištně a nestranně, čímž důstojnosti státního postavení na újmu jedná.

Zločin prvního druhu jest těžší a proto ukládá zákon naň trest těžkého žaláře od 1—5 až do 10 let, zločin v čl. 105. vytknutý tresce se jednoduchým žalářem od 6 měsíců až do 1 roku; neboť porušení práva v prvním případu jest větší, nežli v případnosti druhé; tam jest spůsobení škody zahrnuto ve vůli zločincovu, zde pomíjí se škoda, ano užitím slova „sich einen Vortheil zuwenden," zřejmě naznačena jest rozdílnost od čl. 101., kdež slova „Schaden" se užívá.

Rozeznával bych vedlé toho 2 skupeniny zlého užívání úřadní moci, 1) spůsob vedlé něhož zlé užívání úřadní moci co medium k provedení zlého úmyslu ku škodě čelícího se jeví; 2) spůsob, kdež trestuhodnost v tom se shledává, že úřadník dary přijímá vzhledem k své úřadní činnosti.

Hledíme-li k zákonům cizím jako k zákonníku Bad.» shledáváme, že nejen pro přijímání darů úřadník trestu propadá, nýbrž i tehdáž, když z jakékoliv příčiny strannicky jedná ku prospěchu toho neb onoho.

Pohlížejíce takto ku zmíněným skupeninám zločinu zlého užívání úřadní moci, dospějeme lehce k rozřešení otázky o spoluvině.

Nelze pochybovati, že vedlé nauky o spoluvině spoluvina místa má při zločinu v čl. 101. vytknutém, že však při zločinu v čl. 104. uvedeném spoluviny není.

Není pochybnosti, že ku činnosti úřadníka moci své zle užívajícího přidružiti se může kdokoli ve spůsobu čl. 5. vytknutém; neboť zajisté může rozkazem, poradou, naučením zlý skutek nastrojiti, k němu úmyslně příčinu dáti, stávaje se spoluvinným; vždyť tím zlý skutek, to jest spůsobení škody zamýšlel, a k provedení zlého úmyslu činně vystupuje, užívaje úřadníka co smyslného nástroje k provedení zločinného záměru.

Jinak jest při zločinu v čl. 104. vytknutém. Zločinu toho dopouští se jen úřadník; kdo by zde činností v čl. 5. naznačenou se účastnil, dopustil se pouze přečinu v čl. 305. vytknutého.

Vím, že tento druhý můj náhled vzbudí více odporu nežli první, pročež musím jej šíře odůvodnit.

Účelem práva trestního jest hájiti práva před úmyslným porušením jistého spůsobu; avšak ne každé právo hájí se ustanoveními trestními, nýbrž jen právo jistého druhu.

Při zločinu v čl. 101. vytknutém jedná se o svobodu, o jmění, o bytnost osoby, obce aneb státu; toto právo slušno hájiti proti útokům jakýmkoli, v čl. 104. jedná se však o důstojnost státní, kteréž na újmu jest, když úřadník dary přijímá.

Avšak tato důstojnost státu nehájí se vždy a všude trestním ustanovením, nýbrž jen proti úřadníku, jenž v úřad se uvázal.

Úřadník, uvázav se v úřad, převzal na se povinnost spravovati jej nezištně a takto důstojnost státní idey chrániti a representovati. Spravuje-li úřad zištně aneb strannicky, dopouští se zločinu. —

Avšak namítne se mi, proč se tedy tresce ten, kdož ve smyslu čl. 105. dary nabízí, by úřadníka k zlému užívání moci úřadní svedl? odpovídám, že zde důvod více polilický než právní; důvod takový však nedopouští zločinu spoluviny při zločinu v čl. 104. vytknutém, nýbrž zvláštního zločinu naznačeného čl. 105.

(Dokončení.)

www.libtool.cz

Praktické případy.

Úmluvou, že příště smlouva o věc nemovitou učiněna bude, nenabýváme práva věcného k této věci nemovité, a nelze tedy na základě takové úmluvy, podat žalobu o přerušené držení in summarissimo.

I.

Na počátku roku 1869 sestoupilo se několik občanů, aby zařídili spolek k vystavění akciového cukrovaru v Kr. Karel Mika, jenž náležel také mezi tyto zakladatele, zavázal se v protokolu ze dne 17. ledna 1869 za sebe a za manželku svou Rosalii, že prodá zakládajícímu výboru řečeného cukrovaru pozemek svůj č. parc. 509/*i* v Kr., přijde-li ku stavbě továrny akciové v Kr. a bude-li tato úmluva kupní valným shromážděním akcionářů schválena. Pro tento závazek vymohl zakládající vybor výměrem c. k. soudu okresního ve Velvarech ze dne 27. února 1669 NE. 937. jud. prenotaci práva zástavního na polovici živnosti č. 1. v Kr. Karlu Mikovi náležející.

Během času rokováno mezi zakladateli cukrovaru, má-li továrna vystavěna býti v Kr. čili nic. Jedna část zakladatelů držela se původního usnešení, že totiž má stavěti se v Kr., druhá strana stála na tom, aby se nestavělo v Kr., nýbrž v L. Když přišlo ku hlasování, bylo sedm podnikatelů pro stavbu v Kr., druhých osm pro stavbu v L. Tu vystoupili ti, kteří byli hlasovali pro stavbu v Kr. z onoho sboru zakladatelů a učinili mezi sebou zvláštní spolek i jali se konati přípravné práce k zařízení cukrovaru v Kr. Mezi nimi byl také Karel Mika.

Poněvadž původní sbor podnikatelů takto se rozpoltil a ve své prvotní podobě býti přestal, domníval se Karel Mika, že není již vázán slibem, učiněným v protokolu ze dne 17. ledna 1869 původnímu sboru zakladatelů, i prodal pozemek svůj č. p. 509/*i* v Kr. tomu spolku, jenž rozhodnul se stavěti cukrovar v Kr. I započato hned se stavbou továrny na tomto pozemku.

Výbor zakládající pro zařízení cukrovaru v L. spatřoval v takovém konání rušení svého držení i podal žalobu na zakladatele cukrovaru v Kr. se žádostí, aby c. k. soud okr. ve Velvarech na základě cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. zák. ř. a zvláště §. 8. tohoto nařízení, pak vedlé §§. 340—342. ob. z. obč.

www.libtool.com.cn

k ohledání věci na místě samém stání na krátký čas položil a nalezl, že zakladatelé druhé akciové společnosti pro zařízení cukrovaru v Kr. zřizováním a stavěním továrny na vyrábění cukru na pozemku č. parc. 509/*i* v Kr. přerušili žalující v držení práv věcných k pozemku tomuto, smlouvou ze dne 17. ledna 1869 s Karlem Mikou učiněnou a výměrem ze dne 27. února 1869 č. 937. jud. nabytých, že se mají dalšího stavění a tudíž rušení pod pokutou 5000 zl. zdržeti a žalujícím veškeré (s rozepří tou spojené) soudní náklady do 14 dnů nahraditi. Zároveň prosili žalující, aby podnikatelům stavby vedlé §§. 340—342. ob. z. obč. hned u vyřízení žádosti té rozkázáno bylo, aby až do rozhodnutí té věci se stavěním se nepokračovalo.

O této žalobě položil okresní soud Velvarský výměrem z dne 28. dubna 1869 NE. 2057. jud. rok na den 3. května 1869; žádost ale, aby žalované straně nařízeno bylo, až do rozhodnutí tohoto sporu se stavěním nepokračovati — byla zamítnuta, poněvadž z obsahu žaloby neplyne, že by tu místa mělo ustanovení §. 340. ob. zák. obč.

Zástupce žalovaného výboru namítal proti žalobě hlavně to, že Karel Mika zavázal se toliko výminečně, že pozemek 509/*i* prodá, a že splnění výminek dokázáno není; neboť úmluva v protokolu ze dne 17. ledna 1869 učiněná nedošla prý posud schválení valného shromáždění akcionářů, dále prý nedošlo se strany sboru, s nímž ona úmluva učiněna byla, ku stavbě cukrovaru v Kr.

Naproti tomu tvrdili žalující, že původně bylo ovšem ustanoveno stavěti cukrovar v obci Kr, avšak obec Kr. zaujímá prý v sobě místo Kr. a místo L. Jestli že tedy později většinou uzavřeno bylo stavěti cukrovar v L., nebylo tím porušeno ustanovení dřívější, poněvadž L. náleží k obci Kr. a tedy cukrovar skutečně v obci Kr. stavěti se má.

C. k. okresní soud velvarský výměrem ze dne 24. srpna 1869 č. 3856. jud. zamítnul docela žalobu a odsoudil žalující k náhradě soudních nákladů.

Důvody. Z protokolu ze dne 17. ledna 1869, pak z výměru prenotačního ze dne 27. února 1869 č. 937. jud. jde na jevo, že Karel Mika pozemek č. parc. 509/*i* žalujícímu výboru dosud neprodal, nýbrž jenom prodati se zavázal, když výminky smluvené splněny budou.

Žalující výbor tedy také dosud nenabyl ani práva držebního k pozemku č. parc. 509/*i*, nýbrž nabyl dle §§. 447., 453. ob. z.

obč. pouze práva zástavního pod výminkou na polovici živnosti č. 1. v Kr. Karla Miky pro dotyčný jeho závazek. Právo zástavní ovšem jest také právem věcným, žalovatelé ale povolením prenotace zástavního práva nenabyli žádného práva věcného k pozemku čís. parc. 509/*i*, nýbrž — jak již řečeno — nabyli pouze věcného práva k polovici živnosti č. 1. v Kr., náležející Karlu Mikovi. Ve stručném řízení o přerušeném držení jde toliko o vypátrání a o důkaz posledního faktického držení a spůsobeného přerušení. Žalovatelé sami doznávají, že jim Karel Mika a manželka jeho pozemek č. parc. 509/*i* v držení neodevzdali, a že pozemek tento nikdy ve svém držení neměli. Zdali Karel Mika a manželka jeho byli oprávněni postoupiti a odevzdati pozemek č. parc. 509/*i* žalovanému výboru, o tom nyní rozhodovati nelze. Na jisto však jest postaveno soudním ohledáním, zvláště pak přiznáním Karla Miky samého, který žalovaný výbor zastupuje, že pozemek č. parc. 509/*i* tomuto (žalovanému) výboru ku zřízení továrny odevzdán byl, že ho výbor ten s vědomím Karla Miky ku zřízení továrny používá, v držení jeho se nalézá a tedy za držitele vůbec a za posledního faktického držitele téhož pozemku zvláště pokládán býti musí.

Právní poměr, kterýž dle smlouvy ze dne 17. ledna 1869 a výměru ze dne 27. února 1869 č. 937. jud. vzešel mezi žalujícím výborem a Karlem Mikou, netýká se ani dost málo výboru žalovaného, a žalující výbor může práva svého ze smlouvy řečené a z výměru č. 937. 1869 jud. vymáhati jedině na Karlu Mikovi.

Docela lichá jest námitka žalujícího výboru, že nežaluje pro porušené držení vedlé čís. pat. ze dne 27. října 1849 čís. 12. ř. z., nýbrž dle §. 340. ob. z. obč., poněvadž se ve své žalobě výslovně odvolává k tomuto patentu; patent ten obsahuje toliko formální právo, vedlé něhož se ve sporech o porušeném držení předsejíti má, kdežto držení samo posouditi lze jen podlé obecného zákona občanského.

Žalující výbor nikdy nebyl v držení pozemku řečeného ani v držení jakéhosi věcného práva k němu, pročež také žalovaný výbor zřizováním továrny porušení takového držení dopustit se nemohl. Z příčin těch musela žaloba zamítnuta býti.

Z tohoto výměru odvolal se žalující výbor k vrchnímu soudu zemskému, ten ale stížnost jeho zamítnul.

Důvody. Žalující, jak sami doznávají, nebyli ve skutečném držení pozemku č. parc. 509/*i*, naopak jsou žalovaní, kterým Karel

Mika pozemek ten již odevzdal, ve skutečném držení jeho. V tomto směru tedy nestalo se porušení držení.

www.libtool.com.cn

Tvrzení žalujících, že si k pozemku č. parc. 509/*i* práva věcného dobyli, není pravé; neboť Karel Mika jen pro případ ten hotov byl, onen pozemek žalujícímu výboru ponechati, když by ku stavbě cukrovaru v Kr. dojíti mělo a bylo také vyhraženo schválení valného shromáždění akcionářů. Toto prohlášení sluší tedy ve smyslu §. 936. ob. z. obč. pokládati za úmluvu, že teprva budoucně smlouva učiněna bude; žalující však ani prohlášením tím, ani vydobytým právem zástavním pro povinnost k dodržení té úmluvy věcného práva k pozemku č. 509/*i* samému nenabyli, tvrzení tedy, že jim stavbou na pozemku tom na právu jejich věcném škoda vzniká, jest bezdůvodné.

Žalujícím dle toho, jak věc se má, proti výboru žalovanému žádný nárok k pozemku č. parc. 509/*i*, jejž Karel Mika tomuto odevzdal, nepřísluší, tedy nároku, jejž na držení onoho pozemku činí, jen proti Karlu Mikovi řádnou právní cestou průchodu zjednati mohou.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského ze dne 3. listop. 1869 č. 32416.

II.

Jak jsme již svrchu pravili, zamítnul c. k. okresní soud ve Velvarech výměrem ze dne 28. dubna 1869 NE. 2057. jud. žádost žalujícího výboru, aby žalovanému výboru nařízeno bylo, až do rozhodnutí sporu právě vylíčeného ve stavbě nepokračovati. Žalující výbor podal proti výměru tomu, pokud jím zavržena byla žádost tato, stížnost, kterou však vrchní soud zemský zamítnul.

Důvody. Dle §. 8. cís. nař. ze dne 27. října 1849 č. 12. ř. z. nemůže se státi zápověď pokračování ve stavbě jenom na základě §§. 340—342. ob. z. obč. Dle §. 340. ob. zák. obč. jen držitel nemovité věci neb věcného práva, když novou stavbou na svých právech újmu trpí, aniž by ten, kdo staví, dle předpisů soudního řádu proti němu se byl ohradil, zápověď takové nové stavby na soudu žádati může. Výbor však k pozemku č. 509/*i*, o nějž tu jde, ani držení ani jiného věcného práva nedobyl, poněvadž dle gruntovní knihy výbor ten vymohl pouze prenotaci práva zástavního na polovici živnosti č. 1. v Kr. Karlu Mikovi patřící pro závazek, že on a manželka jeho, dojde-li ku stavbě

ukrovaru, prodají zakládajícímu výboru pozemek svrchu řečený, č dosáhne-li úmluva ta schválení valné schůze akcionářů.

Nemůže tedy vyhověno býti žádosti výboru za vydání zápo- ědi další stavby.

Rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemského ze dne . července 1869 č. 21610.

Dr. Emil Herrmann.

Jeho potřebí, by odloučení pozemků od základní usedlosti bylo povoleno a aby nový vklad v pozemné knize zřízen byl?

Antonín Přívětivý prodal od svého podsedku č. 13. v Kurovicích, v okresu Holešovském na Moravě, Valentínu Janalíkovi upní smlouvou ze dne 26. července 1870 louky a sice:

parc. č.	1838.	s výměrou katastrální	. . .	122□°
„ „	1979.	„	„ . . .	177□°
„ „	1980.	„	„ . . .	114□°
„ „	1999.	„	„ . . .	445□°

šechny ležící v katastrální, t. j. poplatní obci Hulínské, v okresu roměřížském, za trhovou cenu 100 zl. r. m. a povolil odloučení chto pozemků a zřízení pro ně nového vkladu v pozemné knize ce Hulínské.

Že pozemky tyto, ač ležící v příčinách Hulínských, k podsedku 13. v Kurovicích přikatastrovány jsou, dokázáno katastrálním výhem od c. k. berního úřadu Kroměřížského potvrzeným.

Na základě kupní smlouvy ze dne 26. července 1870 a tak tvrzeného katastrálního výtahu, podal kupec Valentín Janalík c. k. okr. soudu Holešovského, v jehož okresu základuí usedlost ží, žádost de pr. 28. července 1870 č. 3114. s prosbou, aby volil a vykonal odloučení nahoře jmenovaných pozemků od podku č. 13. v Kurovicích, aby požádal c. k. okresní soud Kroěřížský, v jehož okresu tyto pozemky leží, za zřízení pro ně vého vkladního listu v pozemní knize Hulínské, a konečně za lad práva vlastnictví na ty odloučené pozemky pro žadatele.

C. k. okr. soud Holešovský tuto žádost výměrem ze dne . července 1870 z té jediné příčiny zamítnul, že odprodané nky do Hulína patří a v pozemné knize při podsedku č. 13. Kurovicích vyznačeny nejsou.

Na stížnost Valentína Janalíka c. k. vrchní soud zemský v Brně odmrštující výměr vynešením ze dne 14. září 1870 č. 11621. z **důvodů** následujících potvrdil:

Výtah ze stálého katastru, pouze c. kr. berním úřadem Kroměřížským osvědčený, k žádanému odloučení luk od základní usedlosti, která v jiné poplatné obci leží, nepostačuje, neboť by musel býti příslušným politickým úřadem potvrzen a zároveň by muselo vysvědčení představenstva obce Hulína o tom předloženo býti, že jest nynější knihovní vlastník základní usedlosti č. 13. v Kurovicích ve skutečném držení částek, které mají býti odloučeny, a že z nich daně platí —; dále proti předpisu čl. 435. ob. z. obč. a čl. 4. zákona ze dne 6. února 1869 č. 18. říš. zák. louky, které odloučeny býti mají, ve svých mezích ani správně popsány, ani jich nákresy předloženy nejsou; — a konečně zavrhl c. k. vrchní soud zemský stížnost Valentína Janalíka též proto, poněvadž dle předloženého výtahu o podsedku č. 13. v Kurovicích, pozemky k tomuto podsedku přináležející v pozemné knize zvlášť uvedeny jsou, mezi nimi však odprodané louky se nacházejí.

Rozhodnutí c. k. vrch. zemského soudu mor.-slesz. ze dne 14. září 1870 č. 11621.

JUC. Raimund Skládal.

Ustanovení §. 469. ob. z. obč. jest výminkou z pravidla §u 1412. ob. z. obč. k zachování důvěry veřejnými knihami založené.

Proti žalobě Františka Majera dne 23. září 1869 č. 5772. u c. k. okr. soudu v Polici podané, kterouž na Josefu Sykorovi, držiteli usedlosti č. 80. v Horní Vsi, zaplacení 100 zl. s přísl. pro Josefa Levého na této usedlosti pojištěných a žalujícímu exekučně odevzdaných vyhledával, namítal Josef Sykora, že zástavní právo žalovatelovo teprv dne 9. dubna 1868 č. 2190. vydobyté nemá platnosti, proto že Josefu Levému jeho pojištěné pohledávání 100 zl. již dne 12. února 1863 zaplaceno bylo, tudíž v čase, když si žalující pohledávání toto exekučně odevzdati dal, více ho nebylo, ano zaplacením pominulo. Dále namítal žalovaný, že, koupiv usedlost tuto v exekuci na Jana Berana vedené, při rozdělení trhové ceny dne 1. července 1868 u soudu se kvitancí Josefa Levého

ze dne 12. února 1863 vykázal, pročež od soudu ve výměru, jímž cena trhová se rozdělila, bylo ustanoveno, že, pakli pohledávání Jos. Levého vymazáno bude, věřitelé Karel Rot a Jan Rytíř dle poměru svých pohledávání zaplacení dojíti mají. Proto vyplatil prý žalovaný důvěřuje v to, že na základě kvitance Josefa Levého pohledávání ono vymazáno bude, těmto věřitelům částku 100 zl. jim výminečně odevzdanou a že nemůže tudíž nucen býti, částku tu ještě jednou platiti.

V replice dovodil žalující nerozhodnost námítek žalovaného tím, že on sám o zaplacení Josefa Levého nic nevěděl, když si pohledávání jeho výměrem ze dne 11. dubna 1868 č. 2190., v moc práva vešlým, odevzdati dal, že jeho právo na §. 469. ob. z. obč. se zakládajícím pozdějším proukázáním kvitance nepomíjí; proto prý i výměrem ze dne 30. ledna 1869 č. 265. žádosti za výmaz pohledávání Josefa Levého z knih na základě jeho kvitance odepřeno bylo.

V duplice namítal proti tomu žalovaný, že exekuční odevzdání pohledávání Jos. Levého žalujícímu nic nerozhoduje, an si dal odevzdati pohledávání neplatné, jež zaplacením pominulo.

Rozsudkem ze dne 5. září 1869 č. 6661. zavrhl c. k. okr. soud v Polici žalobu Františka Majera, zdvihnuv náklady rozepře této; proto že jenom platným právům a pohledáváním průchod zjednati lze, pakli ale pohledávání nějaké, jako v tomto případě, zaplacením pominulo, zůstává sice knihovně vězící pohledávání, nežli se z knih vymaže, s právem zástavním spojeno, pohledávání i právo zástavní však v skutečnosti minulo a žalující nemůže z knihovního vkladu dlužního úpisu nějakého nároku dovoditi; dle §. 449. ob. z. obč. právo zástavní vždy jen na platné pohledávání se vztahuje, prožalované pohledávání ale dle §. 1412. ob. z. obč. zaplacením minulo, nemá tedy žalující k tomuto pohledávání nijakého práva, ano by jinak nebylo pohledávání bezprávně vězících; neb by vždy již z té příčiny, že v knihách veřejných zapsány jsou, zaplaceny býti musily a knihovní vklad by pak nastoupil na místo všelikého právního důvodu.

K odvolání žalujícího změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 21. prosince 1869 č. 42127. rozsudek první stolice a dal průchod žalobě.

Příčiny. Žalovaný má za to, že povinen není, pohledávání 100 zl. žalujícímu exekučně odevzdané a na usedlosti č. 80. v Horní Vsi posud vězící zaplatiti; proto že zaplaceno bylo prvnímu vě-

řiteli Josefu Levému ještě před tím nežli žalujícímu exekučně bylo odevzdáno, a pro to že již vyplatil věřitele zástavní, kteříž dle vyřízení o zúčtování trhové ceny za tuto usedlost ze dne 2. července 1868 č. 4072. na toto pohledávání odkázáni byli pro případ, že vymazáno bude. Nehledíc k tomu, že žalovaný sám se k tomu zná, že žádosti za výmaz tohoto pohledávání na základě kvitance od Jos. Levého dne 12. února 1863 vydané odepřeno bylo, a tudíž výminka, pod kterouž pozdější věřitelé Karel Rot a Jan Rytíř zaplacení svého pohledávání dojíti měli, ještě vyplněna nebyla, žalovaný tudíž z tohoto placení žádných nároků naproti žalovanému činiti nemůže: nemůže ani dřívější zaplacení tohoto pohledávání Josefu Levému žalovaného osvoboditi od povinnosti k zaplacení jí žalujícímu, proto že tato částka 100 zl. až posud knihovně jest zjištěna, vklad exekučního odevzdání této částky i ve vyřízení zúčtovacím výslovně byl uveden a žalovaný nikde netvrdil, že žalující, když si částku tu dal exekučně odevzdati, o tom věděl, že zaplacena jest. Byť i dle §. 449. ob. z. obč. právo zástavní se vždy jen ku platnému pohledávání vztahovalo a dle §. 1412. ob. z. obč. závazek zaplacením se rozvázal; nelze přece nehleděti k §. 469. ob. z. obč. v §. 1412. ob. z. obč. výslovně uvedenému, vedlé kteréhož statek za hypotéku daný potud jest zavázán, pokud list na dluh z knih veřejných se nevymaže.

Poněvadž ale žalující exekuční odevzdání prožalovaného pohledávání již před exekučním prodejem hypotéky do knih si vložiti dal, o tomto vkladu i v rozvrhu trhové ceny zmínka se stala, pohledávání to tudíž vzdor namítanému zaplacení platné jest; musí býti žalovaný odsouzen, by zaplatil pohledávání žalobou dobývané.

K dovolání žalovaného potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí vrchního soudu zemského.

Příčiny. Dle §. 1412. ob. z. obč. se arci závazek zaplacením rozvazuje; z tohoto všeobecného pravidla obsahuje však výminku ustanovení §. 469. ob. z. obč. na zachování důvěry veřejnými knihami založené; vedlé článku tohoto, aby hypotéka se vyzdvihla, nestačí, že dluh byl zaplacen, nýbrž dluh musí z knih veřejných i vymazán býti. Účinkem tohoto výminečného ustanovení jest, že onomu, kdož důvěřuje v knihy veřejné nějaké pohledávání právem zástavním pojištěné na se převedl, zaplacení tohoto pohledávání, ježto se dřívějšímu věřiteli stalo, namítáno býti nemůže; nýbrž že tento právo má, zaplacení tohoto pohledávání ze statku posud zastaveného vyhledávati.

Vrchní soud zemský odsoudil tedy zcela ve shodě s ustanovením §. 469. ob. ř. s. žalovaného, by zaplatil pohledávání žalobou dobývané.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 22. září 1870 č. 2224.

J. Hellmann.

O námitce nepříslušnosti soudu nelze nalézti přísahu rozhodovací, kterouž zároveň v rozhodnutí ve věci samé se zasahuje.

Dne 22. listopadu 1869 č. 10512. podal u c. k. okresního soudu v Žatci David Frank ze Žatce žalobu na Jana Burdu, měšťana z Loun o zaplacení 38 zl. 5 kr. s přísl. co nedoplatku trhové ceny za střížné zboží u něho v Žatci koupené, dokládaje, že se žalovaný při koupi tohoto zboží zavázal, že je v Žatci zaplatí a nabízeje se dokázati okolnosti tyto přísahou rozhodovací.

Žalovaný namítal však hned při prvním stání k jednání o žalobě této u c. k. okresního soudu v Žatci položeném, nepříslušnost soudu tohoto; proto že má své stálé bydliště v Lounech a se žalujícím smlouvy neučinil, že mu zboží od něho koupené v Žatci zaplatí. Přijav přísahu rozhodovací o této okolnosti jemu uloženou, žádal, by žaloba ze dne 22. listopadu 1869 č. 10512. k příslušnému soudu byla odkázána.

Ve věci samé popřel žalovaný, že kdy od žalujícího nějaké střížné zboží za 63 zl. 5 kr. koupil, že mu na trhovou cenu za toto zboží 38 zl. 5 kr. nedoplatil, a vrátiv přísahu rozhodovací, o tom mu uloženou, žádal, by žaloba zavržena byla.

Rozsudkem ze dne 15. prosince 1869 č. 11163 odsoudil c. k. okresní soud v Žatci Jana Burdu k zaplacení prožalované částky, vykoná-li žalující přísahu rozhodovací, že od něho žalovaný střížné zboží za 63 zl. 5 kr. koupil, na trhovou cenu částku 38 zl. 5 kr. nedoplatil a při koupi té se zavázal, že mu tento nedoplatek v Žatci zaplatí; proto že touto přísahou, pakli ji žalující vykoná, i příslušnost c. k. okresního soudu v Žatci pro tuto rozepři i povinnost žalovaného, trhovou smlouvu se žalujícím učiněnou doplacením částky 38 zl. 5 kr. vyplniti, dokázána bude.

K odvolání žalovaného změnil c. k. vrchní soud zemský

www.libool.com.cn

rozhodnutím ze dne 7. února 1870 č. 4425. rozsudek okresního soudu a odkázal žalobu ze dne 22. listop. 1869 č. 10512. k soudu příslušnému a to z následujících **příčin:**

Dle §. 43. cís. pat. ze dne 20. listopadu 1852 č, 251. ř. z. jest vzhledem k §. 905. ob. z. obč. a §. 13. téhož cís. patentu zvláštní úmluvy k tomu zapotřebí, aby smlouva tam vyplněna byla, kde žalovaný nemá svého bydliště. Žalovaný Jan Burda jest měšťan a obyvatel města Loun, měl tedy u okresního soudu v Lounech žalován býti. Žalující sice tvrdí, že žalovaný od něho koupil zboží a že při koupi té se zavázal, že je v Lounech zaplatí, nabízeje se, přísahou rozhodovací toho dokázati. Žalovaný arci tuto přísahu přijal, koupi však popřel, dokládaje, že ničeho dlužen není. Podlé toho nemůže přísahu o tom, že se nezavázal zboží v žalobě uvedené v Žatci zaplatiti, vykonati, aniž by se tím zároveň nepřiznal a přísežně nepotvrdil, že obdržel zboží, jehož koupi a příjem popírá. Záporné znění této přísahy obsahuje potvrzení dluhu, nelze tedy přísahu tuto nalézti; ačkoli ji žalovaný přijal.

Poněvadž ale žalující jiného průvodu k důkazu skutku od něho uvedeného, že žalovaný smlouvu trhovou, t. j. zaplacení ceny trhové v Žatci vykonati má, nepodal; jest odůvodněna námitka nepříslušnosti soudní, pročež jí bylo místa dáno, rozsudek okr. soudu změněn a žaloba k příslušnému soudu odkázána.

K odvolání žalujícího potvrdil c. k. nejvyšší soud rozsudek vrchního soudu zemského a to z těchto **příčin:**

Rozsudek c. k. vrchního soudu musel býti potvrzen; proto že by se přísaha rozhodovací, jež o námitce nepříslušnosti soudní nalezena býti má, vztahovati musela na koupi zboží v žalobě uvedeného, kterážto koupě proti odporu žalovaného teprv dokázána býti má. Tím by se při rozhodování o tomto sporu vedlejším zasahovalo v rozhodnutí o věci samé; neboť přísaha rozhodovací o skutku žalobním zní co do místa, kde se trhová cena platiti měla, příliš všeobecně ano neudáno okolností, z nichž by se soudili dalo na povinnost žalovaného, že v Žatci má platiti, nelze tedy za příčinou tohoto průvodu, kterýž nalezen býti nemohl, žalovaného řádnému soudu odníti.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. září 1870 č. 6947.

J. Hellmann.

www.libtool.com.cn

Kladení výtek neb schválení účtů položených lze domáhati se pouhou žádostí. Při stání o žádosti té ustanoveném sluší jednati toliko o ustanovení lhůty k tomu účelu přiměřené. (K §. 100. ob. ř. s.)

V žádostí de pr. 27. června 1869 NE. 1937. u c. k. krajského soudu v M. podané uvedl Antonín S., bývalý správce velkostatku X.:

Asi v roce 1850 přijal mne pan Vilém z B. za správce statku X.; měl jsem vésti také veškeré účty, týkající se správy statku toho, a skládati účty ty p. Vilému z B. co majiteli statku.

Účty, které jsem p. Vilému z B. složil za dobu od r. 1850 až do r. 1858 byly od něho také konečně schváleny.

Pokud však se týče let následujících, a sice 1859, 1860, 1861, 1862, 1863 až do vystoupení mého ze služby p. Viléma z B., ježto se událo roku 1864, odevzdal jsem veškeré účty, týkající se správy statku, a zvláště důchodů, staveb na statku provedených, mzdy denní, plodin na statku se nalézajících, inventáře, deputátu neb jiných dávek služebnictva dle nařízení od p. Viléma z B. mi daného i se všemi přílohami v prvopisu Karlu R., tehdejšímu dozorci účtů ve službě jeho postavenému.

Veškeré účty tyto byly od osob panem Vilémem z B. k tomu ustanovených přehlíženy, a výtky od nich učiněné mně soukromě doručeny, načež já odpověděl na výtky ty opět soukromými výklady, jež jsem rovněž p. Karlu R. odevzdal.

Od toho času však nedosáhl jsem od pana Viléma z B. ani výtek dalších, ani konečného vyřízení účtů svých, ačkoliv od té doby již více čtyř roků uplynulo, a já o ukončení záležitosti té vícekráte se ucházel.

Že však z účtů těch značnou částku na panu Vilému z B. pohledávati mám a tudíž ukončení věci této velice si přáti musím, žádám nyní, by k této žádosti mé stání k slyšení strany druhé bylo ustanoveno, a aby pak nařídilo se panu Vilému z B., že účty jemu položené má ve lhůtě, kterouž soud ustanoví, buď schváliti neb výtky své k soudu podati, jinak že by účty veškeré se za schválené považovaly, a že má zapraviti do 14 dnů veškeré útraty jednáním tímto vzešlé.

Při stání namítal Vilém z B. zástupcem svým drem T., že předně již spůsob podání jest pochybený, ano schválení účtů neb

www.tiptool.com.cn

výtek kladení — jednak již dle všeobecného pravidla §. 1. s. ř., jednak také dle analogie žaloby vyzývací toliko žalobou se domáhati lze, což ostatně již proto jest potřebným, by řádný důkaz dle soudního řádu o tom proveden býti mohl, co jest základem celého řízení, totiž o tom, že vůbec účty byly položeny.

Ve věci samé přiznal zástupce Viléma z B. v celku to, co v žádosti bylo udáno, popřel však, že výpisky žadatelem Karlu R. odevzdané byly účty, a uvedl, že sestavení tato toliko jsou části účtů hospodářských, jichžto nutno vésti na každém statku, které tedy co příslušenství statku samého náleží vlastníku jeho a také Vilému z B. od žadatele rovněž jak ostatní části správy jen proto byly odevzdány, poněvadž ze služby vystoupil.

Výpisky tyto mohou snad tvořiti jednu část účtu, který správce statku vlastníku složiti má, a má toho žadatel vždy vůli nahlédnouti do knih k vůli sestavení účtu samého; proto však výpisky ty nejsou ještě účtem ve smyslu §u 100. ob. ř. s., který vyžaduje účtu jednotného s určitým výsledkem, buď si to pohledávání strany té či oné. O tom, že odevzdaná sestavení nesrovnávají se technickým ponětím účtu, nabídnut důkaz znalci.

Výměrem rozhodovacím ze dne 7. ledna 1870 NE. 2989. civ. zamítl c. k. krajský soud v M. žádost Antonína S. de pr. 27. června 1869 NE. 1937. a odsoudil žadatele k náhradě útrat z následujících **důvodů:**

Antonín S. žádá na základě účtu hospodářského od něho položeného za schválení jeho neb podání výtek, kdežto Vilém z B. namítá, že účet žádný položen nebyl, a doznává, že jemu výpisky o příjmech a vydáních, vedené od žadatele za ten čas, dokud byl správcem statku X, byly odevzdány, aniž by však výsledky výpisků těchto v celistvý výsledek byly sestaveny a vedené knihy uzavřeny.

Tomuto tvrzení odpůrce neodepřel, pročež dle §. 11. ob. ř. s. za pravdivé považováno býti muselo; a poněvadž podstata účtu záleží v sestavení konečného výsledku, jest při posuzování toho, zdali položen byl účet, jedině rozhodnou okolnost mlčky doznaná, že odevzdané knihy hospodářské nebyly uzavřené.

Antonín S. tedy žádného účtu nepoložil a není tu podmínky §u 100. s. ř., by Vilému z B. nařízeno býti mohlo, že složený účet má schváliti, neb výtky své položiti, žadatel musil tedy býti odmrštěn.

Výnos o útratách soudních zakládá se v §§. 398., 402., 403 ob. s. ř.

www.libtool.com.cn

K stížnosti Antonína S. změnil velesl. c. k. vrchní soud zemský výnosem z dne 25. dubna 1870 NE. 13992. výměr v odpor vzatý, a nařídil Vilému z B., by účty, položené mu od Antonína S. co bývalého správce statku X. a zároveň účetvedoucího o správě statku toho v letech 1859, 1860, 1861, 1862, 1863 a 1864 až do vystoupení jeho ze služby, týkající se zvláště důchodů, staveb na statku vyvedených, mzdy denní, plodin na statku se nalezajících, inventáře, deputátu neb jiných dávek služebnictva a v žádosti de præs. 27. června 1869 č. 1937. blíže vytknuté nyní soudně ve lhůtě 3 měsíců schválil neb výtky své podal, jinak že by veškeré tyto účty se za schválené považovaly. Útraty jednání o žádosti byly zdviženy. Toto rozhodnutí vynešeno bylo z následujících **důvodů:**

Při stání, které se dle dv. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 621. s. z. s. nařídití má k žádosti podané od toho, kdo účty klade ve smyslu §u 100. ob. ř. s. (kteroužto žádost naprosto rozeznávati sluší od žaloby vyzývací proti ceduli restovní ve smyslu dv. dekr. ze dne 2. června 1783 č. 140. sb. z. s.) může jedině o tom býti jednáno, zdali od žadatele položen byl účet tomu, na němž se schválení účtu neb položení výtek domáhá, a může se dále jednati toliko o dohodnutí se stran co do lhůty, v které výtky podati se mají.

Jaké jsou účty položené, zdali totiž vyhovují ve všem tomu, co při účtech se vyhledává, čili nic, sem nenáleží, nýbrž jest právě předmětem výtek, které se mají položiti.

Vilém z B. však dílem výslovně, dílem mlčky doznal, že Antonín S. za leta 1859, 1860, 1861, 1862, 1863 až do vystoupení jeho ze služby v roce 1864 odevzdal veškeré účty, týkající se správy statku X. a zvláště důchodů, staveb na statku vyvedených, mzdy denní, plodin na statku se nalezajících, inventáře, deputátu neb jiných dávek služebnictva v žádosti č. 1937 ai 1869 blíže vytknuté, následkem nařízení, jemu od žalovaného daného, Karlu R. tehdejšímu přehlížiteli účtů jeho, k proskoumání i se všemi potvrzeními a přílohami, a jest odevzdání toto i dále dokázáno přílohami žádosti č. 1937. ai 1869, kdež se vesměs stvrzuje odevzdání účtů o jednotlivých letech.

Potvrzeními těmito dále jest dokázáno, že odevzdání knih, poznamenání a účtů tam vytknutých za leta 1859, 1860, 1861 a

www.libtool.com.cn

1862 se stalo ještě před vypovězením služby, tedy nikoliv proto, že žadatel služby byl sproštěn a aby věci ty nástupci jeho byly odevzdány, nýbrž dokázáno jest, že Karel R. byl tehda přehlížitelem účtů Viléma z B. patrně na revisi účtů, a jest dále výtkami o účtech důchodních a naturálních od žadatele za leta 1859 až do r. 1864 položených, dokázáno, že účty, jichžto příjem se potvrdil, v skutku také co účty se přijaly a za spůsobilé uznány byly, aby na ně položeny byly výtky.

K námitce, že to žádné účty nejsou, lze tím méně hleděti, an žalovaný ani netvrdil, ani nedokázal, že Antonínu S. nařízeno bylo, aby účty kladl dle určitého formuláře neb dle určité soustavy; domníval-li se žalovaný, že nebylo mu spokojiti se s účty položenými, náleželo naň, vrátiti účty, předpisu, který snad dal, odporující, a žádati vyhotovení účtů s předpisem tímto se shodující.

Spokojil-li se však žalovaný s účty položenými a uznal-li je za účty výtkami kromě soudu činěnými, byl také povinen vyříditi výklady jemu podané. Poněvadž toho kromě soudu neučinil, ten, kdo účet klade, však oprávněn jest, konečného vyřízení účtů se domáhati, jeví se žádost jeho za soudní schválení neb výtek položení dle §. 100. s. ř. odůvodněnou, pročež změněn byl výměr v odpor vzatý a nařízeno žalovanému soudní schválení účtů kladených neb výtek k nim položení pod následky §. 101. ob. s. ř.

Strany se při stání o lhůtu neshodly; ustanovena tedy z povinnosti úřední lhůta přiměřená.

Vilém z B. v dovolací své stížnosti poukázal předně opětně k tomu, že v celém řízení jest zmatek, ano zavedeno bylo na základě pouhé žádosti, a na místě rozsudku výměrem rozřešeno. Co do věci samé však uvedl, že podání ve smyslu §u 100. s. ř. — nechť si již podání stalo se ve formě té či oné, přece vždy k tomu směřuje, přinutiti odpůrce k zavedení rozepře hlavní, rozepře účetní. Účelem rozepře jest však, by konečně spořádán byl poměr právní, sporný mezi stranama a by konečně rozsouzeno bylo, co ta neb ona strana druhé straně dáti, plniti neb od ní snášeti má. To samé platí o rozepři účetní. Kdybych však zde přinucen byl, podati výtky na zápisky, od žadatele mi odevzdané, mohl by třeba vzejíti dlouhý spor o tom, zdali ten či onen příjem byl úplně zanešen, zdali to či ono vydání jest ospravedlněné, zkrátka, zdali ta či ona jednotlivá položka účetní *jest pravá*, avšak, když by i spor ten rozsudkem byl rozřešen

www.libtool.com.cn

poměr sporný mezi stranama by tím rozřešen nebyl; neboť by nikdy nemohlo býti uznáno za právo, čeho ta neb ona strana z účtů má požadovati. K tomu konci bylo by vždy ještě zapotřebí, by mně žadatel opět nový účet položil a o tom by pak řízení zase z počátku muselo býti zavedeno; pročež musím se již nyní proti tomu ohraditi, aby takto o právech mých napřed se rozsuzovalo.

Nicméně však c. kr. nejvyšší soudní dvůr potvrdil nález stolice druhé, připojiv k rozhodnutí tomuto **důvody** následující:

Jedná se zde toliko o ustanovení lhůty, o které se zmiňuje §. 100. ob. s. ř. a lit. *dd*) dv. dekr. ze dne 15. ledna 1787 č. 621. sb. z. s., v kteréžto lhůtě ten, komu účty složeny, pod následky §u 101. s. ř. podati má výtky na účty, odpůrcem položené a od něho posud neschválené.

Ustanovení lhůty té může se ten, kdo účet klade, domáhati ovšem toliko žádostí, pročež v řízení provedeném zmatku shledati nelze. Ostatně však poukazuje se stěžující k důvodům c. k. vrchního soudu zemského, z kterýchžto vychází na jevo, že Vilém z B. hlavní knihy důchodů, denníky důchodní, účty naturální atd. v žádosti de praes. 27. července 1869 naznačené a od Antonína S. plnomocníku Karlu R. odevzdané, zcela správně uznal za účty, u vedení hospodářství obvyklé a složené, doručiv Antonínu S. soukromě výtky, účetníkem jeho Karlem R. zdělané, a od něho spolupodepsané k podání výkladů. Nesprávnosti neb nedostatky, které snad v jednotlivých účtech o rozličných odvětvích správy zvláště jednajících se nalezají, mají býti předmětem výtek.

Nález c. kr. nejvyššího soudu ze dne 7. září 1870 č. 10329.

JUDr. Jiří Pražák.

Staví-li společnost železniční, v rejstříky obchodní vložená, novou trať, není smlouva o vystavení trati této jednáním obchodním a lze na společnost žalovati před soudem obecným.

Tom. N. žaloval jakožto plnomocník J. H-a na Buštěhradskou železniční společnost o 86.427 zl., 1043 zl. 19 kr. a 7812 zl. 18 kr.

dlužných za vystavení dráhy spojovací mezi Bubny a nádražím před Bruskou.

www.libtool.com.cn

Žaloba podána u c. k. zemského soudu v Praze. Žalovaná společnost namítala nepříslušnost soudu a sice z těchto dvou příčin:

1) J. H., pravila, žaluje o zaplacení mzdy za vystavení dráhy spojovací; jde tu tedy o spor, který vznikl ze stavby dráhy této, stavbu tuto převzal J. H. nabídnutím svým lit. A) vedlé obecných výminek stavebních lit. B). Žalující sám uvádí, že vypsáno bylo řízení offertní na přenechání stavby dráhy této za obecnými výminkami stavebními zároveň ustanovenými, přiznává se, že proskoumal výminky tyto, že na základě jich podání své učinil, že dle nich ve všem se zachovati přislíbil a že mu společnost na základě jich a podání učiněného provedení stavby svěřila.

Ve výminkách oněch stavebních nalézá se však výslovné ustanovení, že všecky rozepře, které by mezi společností a podnikatelem stavby o otázkách netechnických vzešly, rozhodnuty býti mají soudem rozhodčím, jemuž se obě strany úplně podrobují, vzdávajíce se všeho odvolání a vší cesty právní. Soudem rozhodčím ma býti obchodní komora pražská. Nelze tedy rozepři tuto potahovati před řádný soud vůbec.

2) Nelze ji však zejmena potahovati před soud zemský. Neboť společnost dráhy Buštěhradské jest společností obchodní, provozujíc za živnost jednání obchodní v čl. 272. 3) obch. zákona zahrnuté. A že jest společností obchodní i proti jiným osobám, dokazuje rejstřík obchodní obchodního soudu pražského, u něhož jest protokolována. Sluší tedy dle čl. 273. obch. zák. též všecka jednání, která patří k provozování obchodu jejího, pokládati za jednání obchodní a k provozování obchodu jejího zajisté zejmena přísluší smlouvy, jimiž se uzavírá vystavení nové tratě, tudíž opatření prostředků, jimiž obchody své provozuje. Jednání, o něž tuto jde, jest tedy pro společnost tuto jednáním obchodním a společnost jsouc společností obchodní a to na základě koncese státní protokolovanou, stíhána může býti z jednání tohoto jen před soudem obchodním.

Zástupce žalujícího námitku nepříslušnosti soudní takto vyvracel:

Ad 1) Ustanovení §. 22. obecných výminek stavebních, jehož se žalovaná společnost dovolává, má na zřeteli jen ty rozepře, *které by* vzešly během prací, jichž provedení smlouvou sta-

vební bylo převzato, a sice mezi dohlížitelstvem na stavbu (Bauleitung) a podnikatelem, a které od ředitelstva společnosti urovnány býti nemohou (také jest doslovné znění §. 22.). Článek tento nedotýká se tedy rozepří, v kterých nikoli dohlížitelstvo na stavbu, nýbrž ředitelstvo samo a společnost jím zastoupená jest stranou spornou; nedotýká se rozepří, které nevzchází během stavby aneb o spůsobu stavby, nýbrž o zaplacení mzdy, když již stavba byla provedena a od dohlížitelstva stavebního převzata, když podnikatel povinnosti své již úplně dostál a dohlížitelstvu na stavbu další naň působení více nepřísluší. O těchto rozepřích neučiněno kompromissu, zde nerozhoduje více komora obchodní.

Soudové rozhodčí jsou výminkou z pravidla soudů řádných; výminku tuto nesluší výkladem rozšiřovati. J. H. nežaluje na dohlížitelstvo stavební; zaplacení žádati může jen na ředitelstvu, na společnosti; o tom ale, že by i spory s ředitelstvem a se společností rozhodovati měl soud rozhodší, článek 22. výminek stavebních nic neurčuje.

Ad 2) Dle §. 273. ob. z. obch. jen ta jednání obchodníkova pokládati náleží za jednání obchodní, která patří k provozování obchodní jeho živnosti. Obchodní živností žalované společnosti jest jedině doprava zboží a pocestných. Zde však nejedná se o tuto dopravu osob a zboží, nýbrž o provedení staveb, tudíž o smlouvu námezdní dle práva obecného, pročež i rozepře tato přisluší před soud obecný. — Také z vypočtení v čl. 273 z. obch. položeného vychází, že zákon jen zjednávání movitých věcí pokládá za jednání obchodní, nikoli však smlouvy stavební o věcech nemovitých, které článkem 275. obch. z. z oboru práva obchodního se vylučují. — Dle čl. 274. obch. z. pak o smlouvách od kupce učiněných jen tehdy se pokládati má, že k provozování obchodu přisluší, jestli o tom vůbec pochybnosti; zde však žádné pochybnosti není, že smlouva učiněná jest smlouvou stavební a že není smlouvou o dopravu osob a zboží, v čemž jedině obchodní živnost žalované spočívá.

Všecka jednání obchodníka nejsou jednáními obchodními; jsouť jimi jen potud, pokud zákon ustanovuje. Připouštím, že společnost musila dříve koleje si položiti, než s dopravou zboží neb osob počíti mohla; avšak toto kladení kolejí není jednáním obchodním. Ožení-li se kupec, aby si pomohl, učinil také smlouvu na prospěch svého obchodu, a přec není to jednání obchodní. Koupí-li si frak, aby elegancí svou odběratele si přilákal, učinil tak na

prospěch svého obchodu a přece koupě fraku nebyla jednáním obchodním. Společnosti stavební nejsou společnostmi obchodními. Obrala-li si společnost za účel vystaviti dráhu, nestala se tím společností obchodní; nýbrž společností obchodní stane se teprv dopravou osob a zboží po dráze té. Společnost na vyrábění cukru z řepy potřebuje cukrárny; smlouva o vystavení cukrárny však není jednáním obchodním, byť i v cukrárně zdělávati se měla jen řepa nakoupená. — Žalovaná společnost nestala se společností obchodní ani tím, že jest akcijní, ani tím, že jí propůjčena koncesse vystavení dráhy, kteréžto koncesse se dovolává. Koncessí tou povoleno jí 1) dráhu vystavěti a za 2) po dráze této dopravovati. Teprv vyplněním tohoto druhého článku koncesse stala se společnost společností obchodní.

V článku 273. obch. z. předpokládá se, že jest tu již obchod; jednotlivé jednání, o jehož povaze jest pochybnost, jest věcí pozdější; zde však toto pochybné jednání — vystavení dráhy — by musilo předcházeti, prv než obchod (doprava) započíti může. Již proto se čl. 273. obch. z. k případnosti této nehodí.

Zemský soud v Praze nálezem ze dne 12. června 1869 č. 10784. rot. CLXVII. zamítl obranu nepříslušnosti soudu, neodsoudil ale žalovanou společnost k náhradě nákladů soudních.

Důvody: Pokud se týče prvního důvodu obrany nepříslušnosti soudu, vychází z čl. 22. obecných výminek stavebních, že jen rozepře, které by během a před ukončením stavby o otázkách netechnických vzešly mezi podnikatelem a dohlížitelstvem na stavbu, patřiti měly k soudu rozhodčímu. Zde však jest spor se společností samou, nikoli s dohlížitelstvem na stavbu a to sice spor o vyplacení mzdy stavební po ukončené stavbě.

Jestli že i dohlížitelstvo na stavbu během stavby dle čl. 4., 5. atd. výminek stavebních společnost vůči J. H. mělo zastupovati, nevychází z toho ještě, že dozorstvo na stavbu povždy mělo býti totožné se společností a že spory společnosti s podnikatelem před soud rozhodčí náleží. Soud rozhodčí jest výminkou z obecného řízení soudního, kterou dle §. 270. ob. ř. s. ustanoviti sluší smlouvou písemnou a jíž přes smlouvu tuto vztahovati nelze. Čl. 22. vým. stav. obmezuje soud rozhodčí výslovně na spory, které by ředitelstvo neurovnalo; nevztahuje se tedy soud rozhodčí také na ředitelstvo, kterému vždy jest společnost zastupovati, a dokonce nevztahuje se na společnost samu. Ustanovení §. 22. jest

aspoň nezřetelné a musí tudíž vykládáno býti na újmu společnosti, která výminky stavební sama položila.

Avšak i druhý důvod obrany nepříšlusnosti soudu není dokázán. Společnost Buštěhradské dráhy jest sice dle čl. 210. obch. zákona společností obchodni jsouc v rejstříku obchodním zapsána; avšak tuto vlastnost obchodní nelze vztahovati na podniknutí později povstalé a povolené — na prodloužení dráhy do Buben, poněvadž dokázáno není, že i toto nové podniknutí jest protokolováno, ač ovšem prvotní stanovy touto pozdější koncessí proměnu vzaly (čl. 211. a 214. 2. odst. z. obch.).

Smlouvu stavební, o niž tuto jde, nelze tedy pokládati při společnosti oné za jednání obchodní, ana kromě toho učiněna byla dříve, než k prodloužení dráhy koncesse byla udělena. Smlouva ona stavební není však jednáním obchodním i dle §. 271.—274. obch. z.; práce J. H. byly dle smlouvy této stavbami a prácemi v zemi, tudíž smlouva učiněna o věci nemovité, o přispůsobení věci nemovité k účelům dráhy — kteréžto smlouvy v obor jednání obchodních se nezahrnují.

K zapravení nákladů soudních společnost odsouzena nebyla, poněvadž šlo tu o výklad listiny nezřetelné.

Vrchní soud zemský potvrdil nálezem ze dne 7. pros. 1869 č. 38924. rozsudek 1. stolice ze stejných důvodů.

Mimořádné dovolání zavrženo od nejvyššího soudu z důvodů stolic nižších.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 1869 č. 14368.

Byl-li kdo na místě činu, pokud jest to právní příčinou podezření §. 138. č. 7. ř. tř.

Rozsudkem ze dne 18. května 1870 č. 2350. tr. c. k. krajský soud na Horách Kutných nalezl takto za právo: Václav Samohrd není vinen zločinem zprznění, naznačeným v §. 128. z. tr. a sprostuje se náhrady nákladův na řízení trestní.

Důvody: Anna Rychlých, dle křestního listu spisům přiloženého dne 7. července 1863 zrozená, udává, že dne 20. srpna 1869, když k hokynářce Plaché, v domě Václava Samohrda bydlící, pro

otypky přišla a po dcerách Plaché tehdy nepřítomné se ohlížela, Václav Samohrd na rámě jí vzal, na půdu odnesl, na snop slámy položil, kalhoty si rozepial, tak dělal, jakoby si na ni sednouti chtěl a ji něčím takovým, jako má její (tříletý) bratr Toníček, mezi nohama lehtal, že nemohla státi, bolesti však necítila.

Dále udala, že si vstávajíc zamazala košilku a sukničku od smrkův, které byly na slámě a že jí na to Václav Samohrd dal jablko a dva ořechy, s kterými domů šla.

Konečně udala, že když vstala, cítila na pravé straně břicha bolesti, které minuly, když večer šla spat.

Jak František a Marie Rychlí, rodiče dítěte tohoto, přísežně seznali, dcera jejich přišedši shora jmenovaného dne domů, držela si sukně od těla a prosila plačky matku, aby ji utřela, že má na sukničce nějaké smrky. Matka prohledavši ji spatřila na kosili a na sukni skvrny jakoby od mužského semene pocházející a když také otec o tom se přesvědčil a dceři domlouval, vypravovala tato ročičům svým příběh shora líčený.

Rozhorlen vypravováním tímto běžel František Rychlý ihned do domu Václava Samohrda, nalezl ho na půdě řezanku řezajícího, a domlouval mu, co to s jeho dítětem dělal, čehož Václav Samohrd tak se ulekl, že ani odpovědíti nemohl.

Sotva že se František Rychlý domů vrátil, přiběhl za ním Václav Samohrd a mezi tím, co Rychlý po světnici rozhorlen se prochásel, chodil Samohrd za ním, prose ho sepiatýma rukama pro boha a jeho milosrdenství, aby ho nedělal nešťastným, že má děti a předstíral, že není pravda, jak to dítě udalo. Rozhněvaná touto výmluvou vzala Marie Rychlá svoji dceru Annu na klín, odkryla jí šatečky a ukázala Samohrdovi skvrny na košili a na sukni pocházející od mužského semene, načež Samohrd podívav se na ty skvrny pravil, že „dobře ví, že chybil" a znova prose manžely Rychlé, aby ho neučinili nešťastným, nabízel jim z prvu pět, později deset a posléze dvacet zlatých, kteréžto nabídnutí František Rychlý zamítl, když však mu lidé radili, aby peníze ty přijal, by měl proti Samohrdovi důkaz v rukou, a když se domů vrátil a Samohrd, který ho mezi tím již vícekrát marně byl hledal, opět přišel a dvacet zlatých na prádelník vysázel, prose, by o případě tomto nikomu neříkali, přijala Marie Rychlá sumu vysázenou.

Městský lékař v S., Med. & Chir. Dr. V. Dr., který k vyzvání purkmistra v S. Annu Rychlých dne 23. prosince 1869, tedy tři dni po onom příběhu, ohledal, nalezl na košilce její a sice na dolejší části *podolku* skvrnu jako tolar velikou, jaké se na mapách nacházívají;

poznal, že to skvrna od mužského semene. Mimo to shledal, že vnější pysky přirození tohoto děvčete poněkud naběhly jsou.

www.libtool.com.cn

Přísežní znalci soudní Mdr. J. V. a Mdr. F. B., kteří Annu Rychlých dne 30. prosince 1869, tedy deset dní po příběhu shora líčeném ohledali a značné ochabnutí vnějších pysků přirození tohoto děvčete nalezli, dali své dobré zdání v ten rozum, že sice mužská pyje do přirození jejího nevnikla, že však jest k pravdě podobno, že pachatel třením pyje mezi vnějšími pysky přirození jejího ukojil pud pohlavní, proto že tomu ještě po desíti dnech viditelné ochabnutí pysků a skvrny semenní drem Dr. pozorované nasvědčují.

Tím jest dle §. 262., 263. a 269. ř. tr. dokázána předmětná povaha zločinu zprznění v §. 128. z. tr. naznačeného.

Však nelze provésti důkazu, že Václav Samohrd zločin ten spáchal.

Václav Samohrd popírá, že se dopustil nějakého trestního skutku na Anně Rychlých a tvrdí, že František Rychlý viní ho jen proto, aby na něm peníze vydíral a že Františkovi Rychlému dvacet zlatých jen proto nabízel a skutečně vyplatil, aby pronásledování jeho ušel.

Na Václava Samohrda svědčí pouze právní příčina podezření přivedená v §. 140. č. 1. ř. tr. (doznání jeho, že tento trestný skutek spáchal, před manžely Rychlými učiněné) pak právní příčina podezření naznačená v §. 138. pod č. 11. ř. tr. (snažení jeho předejíti pátrání vrchnostenské tím, že manželům Rychlým 20 zl. nabízel a vyplatil za tím účelem, aby mlčeli).

Nelze však pokládati za právní příčinu podezření seznání Anny Rychlých, neboť seznání to jest nepřísežné.

Rovněž není tu právní příčiny podezření, že Václav Samohrd postižen byl od Františka Rychlého na místě skutku (§. 138. č. 7. ř. tr.), neboť byl postižen ve svém příbytku a při práci, kterou na půdě jak obyčejně vykonával, v čemž nic podezřelého nelze shledati. Poněvadž tedy není tu počet příčin podezření k usvědčení popírajícího potřebný, bylo dle §. 2. zák. ze dne 15. listopadu 1867 č. 132. ř. z. nalézti, že Václav Samohrd zločinem za vinu mu dávaným vinen není.

Nález o nákladech na řízení trestní zakládá se na §. 342. ř. tr.

K odvolání c. k. státního zástupnictví c. k. vrchní soud zemský rozsudek c. k. krajského soudu na Horách Kutných vynešením ze dne 13. června 1870 č. 20388. změnil a nalezl za právo:

Václav Samohrd jest vinen zločinem zprznění naznačeným v §. 128. z. tr. a odsuzuje se proto dle §. 128. z. tr. s použitím §. 54. a 55. z. tr. do těžkého žaláře na dobu tří měsíců, zostřeného třemi posty

v každém měsíci a dle §. 341. ř. tr. k náhradě nákladův na řízení trestní. —

Františkovi Rychlému ukazuje se s nárokem jeho na náhradu k pořadu práva soukromého.

Důvody: C. kr. krajský soud na Horách Kutných zcela dobře nalezl, že jest předmětná povaha zločinu zprznění naznačeného v §. 128. z. tr. spáchaného dne 20. prosince 1869 na Anně Rychlých, posud ani ne sedmileté, seznáním Anny Rychlých samé, přísežným seznáním rodičů dítěte tohoto, vztahujícím se k tomu, v jakém stavu Anna Rychlých dne 20. prosince 1869 z obydlí obžalovaného Václava Samohrda se vrátila, dobrým zdáním lékařův soudních podaným třetího dne po případě, o kterém se jedná, o stavu dítěte a o poskvrnění na něm se nalezajícím, dle §§. 269., 270. a 263. ř. tr. dokázána.

Jest však i důkaz o vině obžalovaného Václava Samohrda, ač tvrdošijně popírá, dle předpisu §§. 279. a 280. ř. tr. řádně proveden, poněvadž jest proti němu dostatečný k usvědčení počet právních příčin podezření, kdežto předmětná povaha zločinu zprznění, jak shora uvedeno úplně zjištěna jest.

Jest totiž předkem dokázána právní příčina podezření, přivedená v §. 138. č. 7. ř. tr. Jestiť dokázáno doznáním Václava Samohrda, že byl v čase, v kterém zločin byl spáchán, na místě, na němž byl spáchán, totiž na půdě svého domu, což stvrzeno jest seznáním Frant. Rychlého, otce škodující, který skoro v okamžiku, kdy zločin byl spáchán, k Václavovi Samohrdovi se odebral a na půdě ho zastihl.

Jsou tu dále, jak i soudní dvůr v první stolici nalezající uznal, proti obžalovanému bližší právní příčiny podezření, vytčené v §. 138. č. 11. a v §. 140. č. 1. ř. tr.: mimosoudní doznání obž., dokázané dle §. 269. ř. tr. přísežným seznáním manželů Rychlých a okolnost podobným spůsobem jakož i doznáním obžalovaného na jisto postavená, že Václav Samohrd, aby předešel oznámení soudu trestnímu, rodičům peníze nejen nabízel, nýbrž taky vyplatil.

Vezme-li se k tomu v úvahu seznání, které Anna Rychlých skoro sedm let stará a pouze proto k přísaze nepřipuštěná, hned po onom příběhu svým rodičům, jak souhlasně seznávají, učinila; uváží-li se, že seznání toto srovnává se se stavem, v kterém byla Anna Rychlých hned po činu i s pozorovanou začervenalostí stydkých údův její i se skvrnami semennými na košili i sukničce její nalezenými; že seznání toto jest také proto k pravdě podobné, že známky na Anně Rychlých spozorované dle seznání Mdr. V. Dr. i dle dobrého zdání soudních znalcův pocházeti mohly jen od pohlavního zneužití mužskou oso-

bou, krátce před tím vykonaného; a že posléze sotva za to míti lze, že by dítě šestileté pod vlivem kromobyčejného, pozornost jeho na nejvýše vzbuzujícího, s ním — což nepochybné jest — předsevzatého jednání někoho lživě pachatelem naznačovalo, nad tož pak Václava Samohrda, šedesátiletého muže, ku kterému ze seznání dítěte — i přes onen případ — ještě vždy dětinná vážnost a úcta vysvítá; uváží-li se konečně, že Anna Rychlých seznání toto neučinila pouze rodičům, nýbrž že je také u soudu a sice i ve vyšetřování přípravném i o líčení závěrečném beze změny opakovala, ukazuje se tak blízké a zřejmé spojení činu s osobou obžalovaného, že dle přirozeného a obyčejného běhu událostí není příčiny pochybovati, že obžalovaný čin ten spáchal.

Bylo tedy změniti rozsudek stolice první a nálézti, že obžalovaný zločinem shora jmenovaným vinen jest.

Dle §. 128. z. tr. provinil trest těžkého žaláře až do pěti let.

Uváží-li se, že obžalovaný byl posud neúhonného chování (§. 46. lit. *b*) z. tr.), že ze zločinu nepošla škoda (§. 47. lit. *c*) z. tr.), že zločin jemu za vinu daný ničím stížen není, že tedy za těchto okolností polepšení jeho s důvodem očekávati lze a použití §. 54. z. tr. tudíž ospravedlněno jest a hledí-li se na četnou nevinnou rodinu jeho (§. 55. z. tr.), jest trest těžkého žaláře po dobu tří měsíců, dle §. 55. z. tr. a dle zák. ze dne 15. listopadu 1867 č. 131. z. ř. posty sostřeného a nahraženého, provinění jeho přiměřený.

Odsouzení obžalovaného k náhradě nákladův na řízení trestní zakládá se na §. 341. ř. tr. a rozhodnutí o žádané náhradě na §. 362. ř. tr.

Z rozhodnutí toho odvolal se žalovaný.

C. kr. nejvyšší soud potvrdil rozsudek první stolice z těchto

příčin:

Nelze míti za to, že důkaz o vině Václava Samohrda popírajícího jest proveden, proto že není tu potřebného k usvědčení jeho počtu právních příčin podezření. Jestiť pouze jisto, že obžalovaný po příběhu, o který se jedná, do příbytku Františka Rychlého přišel, za odpuštění ho prosil a když mu Marie Rychlá skvrny semenní na košili a sukni dítěte s vyčítkami ukázala, se pronesl: „já již vidím, že jsem chybil, ale nedělejte mne nešťastným, neb mám již odrostlé děti" — v čem obě nižší stolice mimosoudní doznání obžalovaného a tudíž neúplný spůsob důkazu v §. 140. č. 1. ř. tr. naznačený shledali, jakož dále, že obžalovaný, aby Františka Rychlého k zamlčení příběhu pohnul, jemu peníze nabízel a skutečně taky 20 zl. dal, což ukazuje snažení, předejíti pátrání vrchnostenské a jest příčinou podezření v §. 138.

č. 11. ř. tr. přivedenou. Však nepřísežné seznání Anny Rychlých, sotva sedmileté, nemůže míti moci průkazní a nemůže tudíž býti považováno za neúplný spůsob důkazu, vytčený v §. 140. č. 2. ř. tr. a podobně není tu právní příčiny podezření, že obžalovaný byl na místě činu (§. 138. č. 7. ř. tr.), jak uznal vrchní soud zemský, poněvadž byl od Františka Rychlého na půdě svého domu u konání práce jeho poměrům přiměřené postižen, ostatně však i důkaz chybí, že čin za vinu jemu dávaný na této půdě spáchán byl, proto že o tom svědčí pouze nedospělá Anna Rychlých.

Ana se věc takto má a proti obžalovanému čin zapírajícímu pouze dvě právní příčiny podezření svědčí a není tu poměrův v §. 281. č. 1. a 2. ř. tr. uvedených, nelze, hledíc k ustanovení §§. 279. č. 2. a 280. ř. tr. míti za to, že jest zde důkaz dle zákona proveden.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 11. srpna 1870 č. exh. 9324.

Dr. Z.

Nové knihy.

„Český právník“ Jana Vočadla. Část všeobecná. Oddíl I. Naučení o dělání všelikých listin, smluv a směnek. Páté rozmnožené a opravené vydání. Nově uspořádal Karel Stehlík. V Praze 1871. Cena 1 zl. 20 kr.

Ueber das Periculum beim Kaufe. Von Dr. Fr. Hofmann. Wien 1870. Cena 1 zl. 80 kr.

Die Reform des Grundbuchsrechtes. Kritik der preussischen Gesetzentwürfe über Grundeigenthum und Hypothekenrecht. Von Dr. Karl Ziebarth. Halle 1870.

Die Erhaltung der Handelsgesellschaft gegen die Auflösungsgründe des allg. deutsch. Handelsgesetzbuches. Von Hugo Keyssner. Berlin 1870.

Několik myšlenek o českém státu. Sepsal dr. Karel Mattuš. V Praze 1870.

www.libtool.com.cn

Přísaha oceňovací.

Sepsal JUDr. **Karel Bürgel.**

(Pokračování.)

Za druhé. Vyložil jsem právě, že druh jurisjurandi in litem, o kterém zde právě jest řeč, jest rozhodnutím o sporné otázce ceny, které jako vůbec v rozepřích nevynesl judex, nýbrž sporná strana sama, dovolával jsem se k dokladu okolnosti, že aestimatio judicis právě jako takovéto spornou stranou samou učiněné vycenění pokládá se dle klassického práva římského za prodej věci s tím však rozdílem, že následkem aestimationis judicis přechází toliko pouhé vlastnictví bonitarné.[10]) Dlužno ale přihlížeti k tomu, že zde strana sporná arci toliko vstoupí na místo, ježto jinak má judex, a neobdrží tudíž nijakých práv rozšířenějších, než která má judex. Judex totiž, ponechávaje sporné straně část svého officium, zaujal vůči jí postavení, v kterém nalezal se k němu samému magistrát tím, že mu dal formulam praetoriam. V určitých případech ale obmezoval i magistrat aestimationem judicis jakousi

---

[10]) Zbývá zde ještě, abych svůj výrok z pramenův doložil. Odvolávám se k tomu cíli k dvěma místům dotčenou protivou hlavně karakterisující a sice co dotýče se litis æstimationis actoris k lex 46. Dig. de rei vind. (6. 1.): „Ejus rei, quæ per in rem actionem petita tanti æstimata est, quanti in litem actor juraverit, dominium statim ad possessorem pertinet, transegisse enim cum eo et decidisse videor eo pretio, quod ipse constituit.“ Co protiva k tomu vztahující se k litis æstimatio judici l. 7. §. 1. Dig. de Publiciana in rem actione (6. 2.): „Si lis fuerit æstimata, similis est venditioni, et ait Julianus libro vicesimi secundo digestorum, si obtulit reus æstimationem litis, Publicianam competere.“

ve formuli vloženou taxatio, — právě tak mohl judex obmeziti vlastní vycenění sporné strany. A kterak též lze bylo, docíliti u magistrátu změny výroku per judicem učiněného; rovněž i také pod jistými výminkami judex snížiti mohl vycenění, které byl žalovatel přísežně stvrdil.[11])

www.libtool.com.cn

Za třetí. Při těchto poměrech ovšem jest věcí patrnou, že tento spůsob jurisjurandi in litem není žádným prostředkem průvodním, neboť nemá jím býti nijak určováno vnitřní přesvědčení soudce, nýbrž vlastní slavně učiněné prohlášení sporné strany samé má přímě již tvořiti rozhodnutí o ceně rei restituendae aut exhibendae. Ačkoli ovšem přísahající sporná strana měla přísežně stvrditi jen cenu opravdovou, přece nelze zneuznávati, že konečně arci jen přišlo na její subjektivní náhled o výšce této opravdové ceny, a dle přirozenosti věci obyčejně toto subjektivní vycenění sporné straně samé ponechané převyšovalo objektivní hodnotu i věci samé i interesse. Zřejmě tudíž připuštění tohoto spůsobu jurisjurandi in litem dělo se v úmyslu, aby odpůrce přísahající sporné strany byl tím přiveden ke škodě, jinými slovy řečeno skrývá v sobě tento druh oceňovací přísahy jaksi též trest čili moment poenálný.

Skutečně též v pramenech toto jusjurandum in litem označeno jest co poena[12]) a považováno co aequale opravdových trestův.[13])

Za čtvrté. V čem ale záleží právní důvod, že v případech prvé označených připouští se, aby o sporné výšce ceny rozhodovala takto sporná strana sama, stávajíc se tím judex in propria causa?

---

[11]) Srovnej Schröter „Zeitschrift für Civilrecht u. Prozess“ 7. svazek strana 359.

[12]) Srovnej na př. l. 60. §. 1. Dig. ad legem Falcidiam (35. 2.): „Legato petito, cum in litem juratum est, ratio legis Falcidiæ non ejus summæ, in quam legatarius juraverit, haberi debet, sed ejus, quanti re vera id fuit, quod petitum est; nam id, quod poenae causa accrevit, in legem Falcidiam non incidit.“

[13]) U actio metus causa jediném to případě actionis arbitrariæ, kde jusjurandum in litem se neobjevuje, spatřujeme co jeho náhradu ten škodlivý následek pro žalovaného, že odsouzen byl in quadruplum té částky, kterou judex sám uznal co přiměřenou hodnotu věci, ježto in simplo dána býti měla. Srov. Savigny „System des heiligen röm. Rechts“ 5. sv. §. 221. poznámka *f*.

U jusjurandum in jure vysvětlil jsem shora úkaz podobný tím, že jsem poukázal k jakési smlouvě, kterou obě sporné strany byly učinily před soudem, připuštění jurisjurandi in jure jest jen přirozenou důsledností takovéto smlouvy, jsoutě obě sporné strany zde ex contractu zavázány, aby přijaly rozhodnutí sporné věci učiněné per jusjurandum in jure co úplnou náhradu soudcovského výroku.

U způsobu jurisjurandi in litem, o němž právě zde mluvím, má pak závazek žalovaného, že vlastní vycenění učiněné processuálným odpůrcem právě tak přijmouti musí, jako by vycenění to vycházelo od soudce, svůj důvod in delicto. Takovéto delictum, takovéto trestuhodné chování žalovaného, ježto proň má zmíněný škodný následek, spočívá totiž v jeho contumacia aneb in ejus dolo aut culpa lata, čímž zmařil aneb sobě samému nemožnou učinil restitutionem aut exhibitionem.

Za páté. Důležitou věcí jest, zjistiti objem jurisjurandi in jure, to jest odpověď podati na otázku, které sporné momenty lze dolíčiti touto přísahou.

V tomto ohledu jednotlivé v pramenech vytčené případy jurisjurandi in litem rozděliti dlužno v dvé kategorií.

V případech první kategorie musí prvé, než lze připustiti jusjurandum in litem, dokázáno býti vše, vyjímaje pouze spornou cenu škody, zvláště tudíž v těchto případech prvé jinak proveden býti musí i skutek škodu působící i okolnost, že ze skutku toho skutečně škoda pošla. Jusjurandum in litem takto v dotčených případech jest průvodem výhradně toliko o výšce této škody, která že vůbec povstala, jinak jest dokásáno.

Uvádím případ určitý. — Manželka vzhledem k nastávajícímu rozvedení odcizila manželi rozličné věci a nevrátila je po rozvedení. Manžel nastoupí proti ní žalobou tak zvanou actio rerum amotarum. Aby v případě tomto připuštěn byl žalující manžel k důkazu o ceně takovýchto res amotae vlastním jusjurandum in litem, a aby pak manželka odsouzena byla k zaplacení částky takto přísahou stvrzené, musí prvé proveden býti důkaz, že žalovaná manželka skutečně věci, které žalující manžel vráceny míti chce, byla odcizila, a že jejich nevrácení stalo se buď dolo, buď culpa lata, buď konečně ex contumacia. [14])

[14]) Srov. l. 8. §. 1. Dig. de actione rerum amotarum (25, 2): Sabinus ait, si mulier res, quas amoverit, non reddat, aestimari debere, quanti in litem vir jurasset.

www.libtool.com.cn

Toliko pouhé určení ceny zmíněných věcí jest v tomto případě předmětem přísahy oceňovací.

V případech druhé kategorie pak vyžaduje římské právo toliko důkaz škodlivého skutku, tak že zde per jusjurandum in litem provedena jest ne pouze výška škody, nýbrž i okolnost existence nějaké škody, okolnost tedy, že vůbec jakási škoda povstala. Někdo na př. žaluje ad exhibendum jakýchsi listin. Zde netřeba žalovateli, aby dokázal více, leč jen povinnost žalovaného k prokázání těchto listin a okolnost že prokázány nebyly buď dolo, aneb culpa lata aneb konečně ex contumacia, i beze všech dalších důkazův lze pak žalovateli, aby vlastním jusjurandum in litem určil výšku oné škody, kterou utrpěl tím, že nemohl těchto listin použíti. [15])

Nenásleduje ale ze skutku, že osoba k prokázání listiny povinná, této své povinnosti nedostála, ještě logickou nutností, že za příčinou tohoto bezprávného jednání žalovaného žalovatel v tom zvláštním případě skutečně škodu měl, ano může naopak býti hojnost případův, v nichž takové bezprávné jednání nepůsobí škodu pražádnou. Ježto však bez ohledu k této možnosti nevyhledává se nijaký další důkaz o existenci takovéto škody, nýbrž ihned připouští se jusjurandum in litem žalovatelovo k určení výšky této škody: — jesti tak věcí zřejmou, že zde tímto jusjurandum in litem spolu podán jest důkaz o existenci nějaké škody vůbec.

Jiný příklad spatřujeme u interdictum quod vi aut clam. Když totiž žalovatel tvrdí, že zařízením díla jej k interdiktu oprávňujícího, přišel o nějaké služebnosti; ihned pak, jakmile buď dolo, buď culpa lata neb contumacia žalovaného nestane se úplné uvedení do stavu předešlého, připuštěn jest žalovatel k jusjurandum in litem o tom, „quod interfuit“ tudíž o ceně celistvého interesse, ježto proň vzniklo dotčenou ztrátou služebností. [16]) Nevyhledává se zvláštní důkaz okolnosti, že žalovatel opravdu nějaké služebnosti měl, a tudíž jusjurandum in litem důkaz podává též i o existenci takovýchto služebností.

(Pokračování příště.)

[15]) Srov. l. 10. Dig. de in litem jurando (12, 3).
[16]) Srov. l. 15. §§. 8., 9. a 11. Dig. quod vi aut clam (43, 24).

O spoluvině při zločinu zlého užívání moci úřadní.

www.libtool.com.cn

Z přednášky dra Al. Zuckra v týdenní schůzi Jednoty právnické.

(Dokončení.)

Četní spisovatelé popírají spoluvinu při zločinu zlého užívání úřadní moci v čl. 101. tr. z. vytknutém, ukazujíce k zásadě, že spolupůsobení při spáchání zločinu jest jen potud zločinným, pokud čin spáchaný pomocníkem by se jevil zločinem; rozumují dále, že zlého užívání úřadní moci dopustiti se lze pouze úřadníku, jemuž moc úřadní svěřena jest, tudíž že nikdo spoluvinným zločinu tohoto se státi nemůže.

Avšak zásada, ku kteréž tito spisovatelé ukazují, jest chybná, pročež dospěli též ku chybným závěrkům; náhled onen vyvrací se sám sebou, hledíme-li ke konsekvenci zásady této při jiných zločinech na př. při zločinu násilného smilstva.

Moment skutkové povahy — Thatbestand — hledíc k zločinu násilného smilstva shledává se v tom, že obcování vykonáno „kromě manželství“, tudíž by se nemohl manžel dopustiti spoluviny násilného smilstva, vykonaného od jiného na manželce spoluvinníka. Když by tedy sám manžel nápomocen byl chlípnému zločinci, aby násilné smilstvo násilným, nemanželským souložením s vlastní manželkou jeho provedl, nepropadl by nižádnému trestu!

Kdož by asi přisvědčil náhledu tomuto ze zásady od odpůrců hájenému, logickým způsobem plynoucímu?

Zdravý rozum a právní přesvědčení příčí se zajisté náhledu, vedlé něhož by ten, kdož svádí úřadníka, aby zle užil úřadní moci ku škodě nějaké osoby, trestu se vymknul; pročež rozhodně na tom trvati musíme, že možná jest spoluvina při zločinu v čl. 101. tr. z. vytknutém.

Koestlin a přívrženci jeho nepopírají spoluvinu při zločinu zlého užívání úřadní moci, avšak tvrdí, že spoluvina jest jen potud, pokud se zlé užívání moci jeví též co zločin obyčejný, na př. když soudce vyšetřovací protahuje ze zlého úmyslu vazbu obviněného, dopouští se spoluvinník spoluviny zločinu obmezování svobody, o němž z. tr. v čl. 93. se zmiňuje.

I tento náhled, zdá se býti mylným, neboť nelze rozděliti povahu skutku jednoho a téhož zločinu, ana povaha skutku tvoří jeden a tentýž celek; obmezování svobody spáchané nespravedli-

vým řízením úřadním jeví se v jiném spůsobu, nežli obmezování svobody osobní, kteréž čl. 93. tr. z. za trestuhodné prohlašuje.

Další důvod svědčící proti Koestlinovi jest, že by povstala největší pochybnost, když by se jednalo o jiné spůsoby zlého užívání úřadní moci, na př. když by v rozepři civilní soudce byl k vybídnutí něčímu zavrhl žalobu strany.

Nastala by záhadná ba nerozluštitelná otázka, kam vřaditi zločinnou spoluvinu, zdaliž do druhu krádeží, zpronevěření, vydírání, podvodu aneb do jiného druhu zločinů?

Vyskytl by se zvláštní zjev, že spoluvina při některých spůsobech zlého užívání úřadní moci za trestuhodnou by se prohlásila, kdežto spoluvina při jiných spůsobech zlého užívání úřadní moci potrestání by nedocházela.

Konečně dlužno zmíniti se o náhledu Herbstovu o spoluvině zločinu zlého užívání úřadní moci.

Herbst uznává, že možná jest spoluvina při zločinu v čl. 101. vytknutém; tvrdí však, že svádí-li někdo úřadníka nabízením aneb dodáváním daru, propadá ustanovení v čl. 105. t. z. vytknutému, ano prý ustanovení v čl. 105. vytknuté jest ustanovení specielní, jemuž přednost dáti sluší před ustanovením širším.

Avšak hledíme-li k tomu, že ukazuje doslovné znění čl. 105. tr. z. k záměru pachatelovu slovy „die Absicht mag auf seinen eigenen oder eines dritten Vortheil gerichtet sein," kdežto v čl. 101. dočítáme se věty: „... um jemandem sei es Staat ... **Schaden zuzufügen,**" shledáme zajisté, že povaha spoluviny při zločinu v čl. 101. vytknutém podstatně se různí od povahy zločinu vytknutého v čl. 105.; další pádný důvod proti náhledu Herbstovu shledáváme v tom, že spoluvina při zločinu v čl. 101. vytknutém tresce se těžkým žalářem od 1—5 i až do 10 let, kdežto zločin v čl. 105. vytknutý tresce se jednoduchým žalářem od 6 měsíců až do 1 roku.

Kdož by tedy sváděl k zlému užívání úřadní mocí — „*κατ' ἐξοχήν*" — nenabízeje peněz, propadl by trestu mnohem těžšímu nežli onen, kdož by nabízením darů k témuž činu svésti hleděl.

Provedení náhledu Herbstova příčilo by se tedy rovněž spravedlnosti jako politice trestní, kterážto zajisté svádění nabízením darů za nebezpečnější čin pokládá a to z důvodů zcela rozumných a praktických.

Zřízení obecní města hory Vyšehradu z 15. století.

www.libtool.com.cn

Podává **Bed. Peška.**

Mnohé jsou toho důkazy, že předkové naši v knihy městské mimo zápisy o tvrzích, o dluzích a j. zapisovali též paměti důležitější obce své, že v nich zaznamenávali řády a zřízení měst, jich práva, svobody a výsady. Až pilností a pozorností mužů dějinných památek našich milovných probrány a proskoumány budou nejstarší knihy městské, jež mnohá obec posud má, bude lze jasnějšího světla o právním a společenském životě našich předků nabýti. Kniha, z níž doleji položené výpisky podávám, jest nejstarší kniha městská obce Vyšehradské, chována při úřadě desk zemských a čteme o jejím založení na prvním listě toto:

Létha od narození syna božího tisícího čtyrstého devadesátého pátého tu sobotu den svatého Prokopa za urozeného pána pana Beneše z Kolovrat a na Libštejně tyto knihy nové zjednány jsú od purkmistra příjmím Netolický a od pánův konšelův Martina příjmím Slunecký, Martina Anděla, Jana Kotrče, Mutuše Kožešníka, Prokopa Švehly, Václava Kraycího, Petra Kolenci, Mikuláše Trkovce, Svatoše Kudrny, spolupřísežných i vší obce hory Vyšehradu. Poznamenáno dále; Téhož roku umřel po sv. Havle purkrabí (rozuměj vyšehradský) a roku 1496 přijal pan Bohuslav z Újezdce od J. Mti krále Vradislava na nové léto (t. na nový rok).

Na listě čtvrtém této knihy pak čteme o starém zřízení obce vyšehradské toto:

In nomine domini amen.

Item počíná se kniha po zboření a zkažení Wyšehradu na pláně k upravení a k zdělání, k vyzdvižení, ku sazení, k držení, ke jmění, k přijetí, ku požívání všem obyvatelům na Vyšehradě sobě i svým manželkám, svým dětem, příbuzným, svým budoucím, svým a to s volí Jeho Mti krále, kterýž toho času jest byl a za purkhrabí urozeného pana pana Zajímače starého i skonšel(s)kú vuoli i vší obce. Anno dom. M°III°LX°, t. j. 1460.

1) Item. Tito kusové a artikulové jsú vypsani a vybráni do kněh a do práv vyšehradských.

2. Item. Za těch časův neplatili jsú nic žádnému.

It. aby každý súsed šenkovati mohl svobodně každé pivo, buďto malvazí, vlaské, rivolu, romanie, uherské, rakouské vína aneb pivo jakékoli jmenováno může býti a s toho nemá nic placeno býti.

3. It. Piva každý súsed vařiti může bez překážky všelijaké i ven prodávati, kdo by s to býti mohl.

4. It. aby každý řemeslník své řemeslo dělati mohl, což jich jmenováno může býti bez překážek těchto měst pražských.

5. It. Bránu vyšehradsku kdo by držal, aby zdi a věže opravoval.

6. It. aby kupectví súsedům našim nehájili tu bránú vezti a z něho nic nebrati, kteréžto kupectví může jmenováno býti.

7. It. Místa pustá aby byla rozdávána k zdělání a k vyzdvižení tohoto města a hory pusté bez kruntův kostelních.

8. It. Nemají konšelé té hory přísahy nikdy jinde bráti než na Wyšehradě před úředníkem od J. Mti krále usazeným.

9. It. Nemá býti i žádný dvořák konšelem ani ten, ktož dvořákův*) chová.

11. It. nemají konšelé k králi u poselství jezditi bez obecních přísežných, než kteří by vydáni byli nebo vyvoleni.

12. It. Nemá býti konšelem nižádný, kdož na základy půjčuje nebo na lichvy peníze dává.

13. It. Nemá býti konšelem, kdož listy na zmatky kupuje anebo pro půhony.

14. It. Nemá býti konšelem žádný, kdož lidem za peníze přísahají jsúc vinni anebo za vraždu jsa vinen.

15. It. Kdyžby úředník od J. Mti krále konšeli chtěl saditi, nemá i žádný býti, nežli ti, kteří na cedulí jmenováni budú.

16. It. Kdyžby obec na konšeli sáhla svú mocí, ti konšelé nemají více seděti, ani do rady choditi, lečto na králov(s)kú Mt znesú.

17. It. Nemá nižádný konšelem býti, leč by prvé dům zaplatil aneb v obci tři leta byl a městské právo aby měl.

18. Nižádný konšel nemá z rady jíti ani z města jeti bez odpuštění purkmistrova; a pakli by proti tomu učinil, tehdy purkmistr má jej pod přísahú obeslati, a kdyžby vždy nepřišel, tehdy nemá do rady jíti, leč by purkmistra i konšelův odprosil. Pakli by jej purkmistr po druhé obeslal pod přísahu všech konšelův, a on by vždy nepřišel, tehdy má všem pánům oběd dáti za tu pokutu. Pakli by toho všeho neučinil, že by obědu nedal, ani jich odprosil, tehdy má jej po třetí obeslati a nepřijde-li po třetí obeslání a tomu všemu prvnímu dosti neučiní, tehdy nemá více do rady choditi, dokud ta rada sedí.

19. It. nemá býti konšelem nižádný, než měštěnín ten, kterýž

*) Dvořák = sedlák.

ze všeho svého zboží s městem a s tím právem trpí, kteréž na zemi má i v městě i všemi poplatky.

www.libtool.com.cn

20. It. Nemá purkmistr jeti ani jíti z města z pečetí než jinému konšelu dáti anebo poručiti, aby obec nebyla meškána.

21. It. Nižádný konšelem ten býti nemá, ktož výše padesát kop očitého zboží nemá.

22. It. Nemá býti konšelem nižádný lazebník ani barvíř ani pištec ani hudec.

23. It. Nemají konšelé nižádného ortele vyřekati než ráno v radě na rathuze; a také kdyby měli který ortel vyříknúti, nemají tu býti rychtář ani který posel.

24. It. Který by konšel raddu pronesl, má hrdlo ztratiti.

25. It. Nemá konšel s druhým konšelem v radě šeptati, ale pře pilně poslúchati, aby stranám pravdu učinili.

26. It. Nemají konšelé i žádných pokut mezi se děliti, než co jest méň sedm kop; a všecky pokuty mají jíti na obecní díla anebo na městská břemeně.

It. nemá i žádný konšel na rocích ubrmanem býti ani ubrmaniti.

27. It. Nižádný konšel ani měštěnín nemá své pečeti židovskému listu přitiskovati ani přivěšovati.

28. It. Nemá konšel z rady vystupovati, dokudž se pře nedokoná, kteráž jest prožalována ani stranám co raditi pod přísahú.

It. 29. Kdyby se konšelé v radě svadili, tehdy purkmistr nemá je různo rozpustiti, dokud jich nesmíří. Pakliby který konšel purkmistrem pohrzel, tehdy ten konšel nemá v radě seděti až do smíření.

30. It. Dokudž konšelé na vězně ortele nevydali, neb nevyříknú, mohú jemu milost učiniti. Pakli ortel vyříknú, nemúž jemu již i žádný pomoci než mocná ruka jakožto král, kníže neb pán.

31. It. I žádný konšel ani písař městský nemá při kšaftu býti, když by co židům nebo knězi anebo kterýmkoli duchovním lidem odkázáno bylo k dědictví.

32. It. I žádný konšel nemá alfancův*) bráti od strany, kteréž súdí. Pakli by který shledán v tom, má z rady vyvržen býti.

33. It. Od truhly klíč má ten konšel chovati, kterýž má po něm purkmistrem býti.

34. It. Kdyby konšel klíč od truhly ztratil, tehdy ten konšel má za tu vinu všem konšelům oběd dáti a jiný kupiti.

---

*) Alfancy = dary.

It. Nemá i žádný nad člověkem odsuzeným popravy rozkazati jedno purkmistr.

www.libtool.com.cn

It. 35. Kdyby purkmistr ztratil pečeť, tehdy má dáti padesát kop gr. za jinú pečeť, a více do rady nemá choditi. A v té nové pečeti má býti některaká proměna pro výstrahu staré ztracené pečeti a pro rozličné zmatky.

It. 36. Purkmistr má ročně pracovati s konšeli v ortelích a v poselstvích.

It. 37. Purkmistr nemá jinde nalezen býti nežli doma aneb na rathúze, aby pro něho lid obecný na svých potřebách nebyl zmeškán.

38. It. Každý purkmistr s konšeli ve dvú neděli sedati mají, aby se každému člověku pravda od nich stala, ktoby toho potřeboval.

39. It. Purkmistr nemá déle býti nežli za čtyry neděle.

40. It. Když by purkmistr konšelům hodinu do rady uložil, a který by zmeškal, má šest haleřův pokuty dáti.

41. It. Konšelé, kteří na radě sedí, nemají déle seděti nežli rok, a na tom konšelství tento řád má býti, že i žádný konšel nemá v krčmách na řadu sedati; pakli by se který konšel jako dnes opil, tehdy na zaytří nemá do rady jíti. A když ti konšelé roku svého dosedí, tehdy mají počet učiniti starší obci.

42. It. I žádný konšel nemá na obecní groš kvasiti; pakli by v tom nalezen byl, má hrdlo ztratiti.

43. Nemá žádný němec cizozemec konšelem býti, leč by česky uměl a prvé že by v obci byl několik let.

O rychtáři.

44. It. Rychtář nemá v radě mezi pány sedati, a má rychtář súditi, což se pod kopu dotýče a ktož by vinen na tom súdu byl, má třetí den práva k němu pomoci.

45. It. Nemá žádný rychtáře voliti nežli obec starší s konšeli, neb oni dobře znají, kto by se k té věci hodil, a purkmistr s konšeli mají jemu přísahu dáti.

46. It. Kdyby kto na súdě křivě přísahal, má jemu jazyk týlem vyvlečen býti.

47. It. Kdyby rychtář vzal komu základ v dluhu, tehdy má čtyry súdy vyvolati, každý ve dvú neděli, a pak tepruv má moc prodati; pakli by se co nedostalo, má dlužník hotovými penězi třetí den doložiti.

48. It. Když rychtář zloděje dopadne, a bude ten zloděj odpraven, tehdy má míti rychtář to všecko, co na něm i pod ním jest kromě

biřiče a práva a také po čem by pówod (původ) šel, neb tomu má to vráceno býti, komuž jest ukradeno.

49. It. Ktož by bohu lál, nebo se rúhal, má jemu jazyk uřezán býti.

It. Když by rychtář základ komu vzal v zadržalém úročí, může neb má je třetí den prodati.

50. It. Host hostí může staviti pro peníze na právo, pro každé peníze.

51. It. Kdyby zapečetěno komu bylo od práva a on by odlomil, má hrdlo ztratiti; pakli by se právu bránil neb haněl má hrdlo ztratiti.

52. It. I žádný nemá súditi vinic v třech mílech okolo Prahy i vinařův, než konšelé staroměstští buďto v duchovním zboží nebo v světském.

53. It. Rychtář kdyby koho obeslal od súseda domácího, má míti čtyry (III d.) denáry a od hostí groš.

54. It. Který by soused (sic) umřel bez kšaftu, tehdy na naybližšího jeho přítele má spadnúti.

55. It. Každý soused může synu svému dáti co chce i dceři, leč by je kšaftem oddělil, kdyby dílu zachtěli.

56. It. Každý soused aby mohl svobodně šenkovati hostinské víno i své domácí i pivo a z toho nemá nic placeno býti.

57. It. Vojen berný šacunkův ponúcek žádných (činiti nemá) než kdyby potřeba byla k bráně.

58. Po mostek rychtář novoměstský pražský nemá práva dále.

59. It. Kdy má obec býti, aby žádných pří jiných nebylo; než potřeba obecní aby byla jednána, a lidů hostinských aby tu nebylo.

60. It. Soused kdyby který narčen byl zlú pověstí, a z toho že by se vyvésti nemohl nároku buďto zlodějstva anebo něco horšího, tehdy purkmistr a konšelé mají moc a právo, jemu se kázati vyprodati do čtyr nedělí, jako jsú to učinili Kasovi slepci pro krádež a úředník jim v jich práva nesahá.

61. It. Ktož by bránu drželi vyšehradskú, aby od soused našich žádného cla v bráně nebrali, když by víno s lisův sobě domův vezli.

62. It. Urukování žádných aby nebylo, než které byly za starodávna.

63. It. K konšelům a obci urukování aby bylo do padesát kop, a co výš až ke stu kopám, to na Jeho Mt královskú.

64. It. Hlínu, písek, kamen aby sousedé té hory mohli svobodně bráti tu kdež, z města lámí kamen a písek berú.

65. It. Co se krevného dotýče tři míle na horu, tehdy mají dáti

rychtáři k purgrabství 22 gr. do třetího dne, a pakli by nedali, tehdy na purkrabí, kto by byl, sluší zárožné;*) a holomci mají zajímati a richtář má pánu věděti dáti.

66., 67. a 68. přeskočeno.

69. It. Když by víno hostinské mělo šenkováno býti do sv. Jiří, tehdy konšelům té hory má dáno býti čtyry pinty vína a svačina, a oni mají to víno saditi.

70. It. Kdyby víno hostinské přivezli, mají s ním státi tři dni na húře, chtí-li tíž sůsedé kúpiti; pakli by žádný sousedův našich nekúpil, po třetím dni kup kto chce, aneb pryč vézti mohú.

71. It. U bráně nemá býti šenkováno pro rozličné příčiny; a prvé toho nidky nebylo, než horník ten šenk zamyslil.

72. It. Krámy masné mají na Vyšehradě na hoře býti u zdi za lisem kněžským; a také můž každý řezník na hoře doma na víku maso prodávati.

73. It. Když by obec vyšly na potaz, aby rychtář mezi ně nechodil, leč bude povolán.

74. It. Purkmistr a konšelé mají rychtáři v jeho právo nesáhati. Co se dotýče nechuti, svárův, kyselosti, súditi, má to rychtář rovnati a vinný jest toho 5 gr.

75. It. Od sesazeného souseda 1 gr. míš., od hostí 1 gr. bílý.

It. Co se dotýče hry, aby byly stavovány buď u konšela neb u rychtáře buď i u vobecního pod kopu vinný; pakli by kto toho nechtěl učiniti, aby byl trestán vazbú jako neposlušný, aby se skrze to mord i vražda nedála.

It. Co se podruhův dotýče přijímati, aby rychtář se vyptal, jestli vyhostný; aby potom páni oň nesnázky neměli; a má být opovědín rychtáři po třetím dni; pakli ho kto neopověděl, groš rychtáři aby dal.

76. It. Kdy obec obeslána byla, aby všickni bývali a pakli by kto nebyl, aby pokuty 5 gr. dal míš, jestli že by doma byl, aneb žena že by pověděla aneb sousedé; pakli by přes pole byl, tehdy tú pokutú nemá vinen býti.

77. It. Kdyžby byla která měštka narčena aneb napomínána z dluhu nebo z peněz kterých a muž její o tom by nevěděl a zastupiti ji v tom nechtěl, tehdy ona nemá více prosuditi nežli tři gr. jeho zboží; nebo když by pře byla muže svého, tehdy bude vinna s toho dluhu odpovídati.

---

*) Zárožné = solutio.

www.libtool.com.cn

78. It. Když by měštěnín z měta utekl pro zradu anebo pro válku a s obcí nechtěl ostati, ani s nimi zlého i dobrého trpěti, než všeho prázden aby byl, tehdy ten nemá více přijat do města býti, než má počet učiniti ze všeho svého zboží a propada vedle městského práva v roce a ve dni má se pryč bráti.

79. It. Když by děti let dojdúce byly napomenuty o dluhu otcovu, a nechtěly-li by o tom nic věděti, tehdy učiníc právo na kříži mají toho prázdny býti.

80. It. Když by měštěnín kšaft učinil, tehdy má své ženě v tom kšaftu odkázati co chce; pakli by nic neodkázal, tehdy ten kšaft falešný jest a moci nemá žádné.

81. It. Měštěnín náš můž svůj kšaft učiniti v jiném, právě tu, kdež jej nemoc neb potřeba zastihne pod pečetí vladaře toho zboží neb těch kmetův.

82. It. Vstúpí-li měštěnín do rady a nebude věděti, proč by byl obeslán, a přijde-li naň žaloba protivná, tehdy má jemu dán býti rok do třetího dne, aby mohl s přátcli přijíti.

83. It. Když měštčnín měštěnínu láje pro penízc, a prvé právem pohrdaje, tehdy má pánům půl sedmé kopy dáti.

84. It. Když by měštěnín narčen byl, aneb také měštka, z kterých koli věcí a s jistinú by nebyl popaden, buďto o vraždu neboli o zlodějství, tehdy jest ten každý bližší své cti hájiti právem, než by jej kto jiný přesvědčil kromě konšelův.

85. It. Kto chce u nás měštěnínem býti, ten má list svého zachování přinésti a potom 15 gr. dáti, rok svobodně seděti a dvě potom s městem trpěti, a za to má rukojmě postaviti, aby tři leta s městem trpěl a potom se brał, kam by chtěl, ač by mu se nelíbilo více v městě ostati; avšak měl li by které zboží nemovité jakožto dům nebo dědinu platy, tehdy také v tom roce prvním má z tohoto platiti.

86. It. I žádný řemeslník ani řemeslnice nemají choditi v Kunách ani v popelicech než měšťané a zemané, kteří mají svá zboží na platech nebo na dědinách.

87. It. I žádný řemeslník nemá choditi v střihaném rúše a prořezaném, ani jeho pacholek.

88. It. Prázdné ženky nemají jinak choditi, než v štojířkách s kraji žlutými, aby potom známy byly.

89. It. Když by manžel neb manželka v cizoložství popadeni byli, mají na pranéři hodinu seděti a potom má občma čelo prozzeno býti a potom se s rychtářem o jeho právo umluviti.

90. It. Když by dcera kteréhokoli měštěnína purkmistra i konše-

lova dopustila se a panenství své ztratila, tehdy ty ženky mají k ní právo ji vzeti do svého domku od vlastního otce jejího.

www.ftptool.com.cn

91. It. Kdyby která panna, žena, služebná, děvečka dopustila se, že své dítě vlastní zamordovala, také sama má smrtí umříti.

92. It. Kdyby kto cizí zboží prodával místo svého jako by jeho bylo, má hrdlo ztratiti.

93. It. Mordéři a vražedlníci mají smrtí umříti na kole, aby také jich hnáty byly zlámány.

94. It. Zloději pro krádež mají na šibenici umříti.

95. It. Kdyby se svadile dvě babě neustupné, mají žernoví nésti jedna a druhá ji má špici bústi od brány jedne jeruzalemské a do druhé brány vyšehradské, a druhá též zase má nésti a druhá ji tolikéž pobádati má.

96. It. Ktožby královská slova a přikázání J. Mti rušil a je v nic sobě obracoval, takový člověk nemá v naši obci trpěn býti.

97. It. Ktožby s obcí naší nechtěl trpěti, a chtěl sám svůj pán býti, ten má na boží milosti a na obecné býti, což mu obec rozkáže učiniti, také na tom přestati má jako nezachovalý obci.

98. It. Purkmistr a konšelé těch práv se držíce a je zachovávajíce, aby každému i bohatému spravedlnosti dopomáhali, syrotkům i vdovám pro boží umučení aby byly zbaveni věčného vězení.

99. It. Syrotkům, vdovám především jinými lidmi mají spravedlnosti domáhati purkmistr a konšelé i rychtáři na alafance nehledíce a na dary se neobracujíce, chtí-li ujíti velikého božího hněvu.

It. Purkmistr a konšelé na to jsú přísahu vzali, aby zlé rušili, a dobří aby dobrú svobodu jměli jako v těchto městech pražských i po křesťanství se to děje.

100. It. Všecka řemesla, což jich může jmenováno býti nebo počna od nayprvnějšího až do nayniššího řemesla, tak aby v svých řemesl mohli svobod svých užívati a živnosti bez překážky těchto pražských měst.

101. It. Obchod plavcův neb plavecký, aby tak naši sousedé svobody mohli užívati, jako podskalští, choditi les kupovati, dolův plaviti k městu pražskému i na řece pražské nad Vyšehradem, pod Vyšehradem, za Vyšehradem kupovati bez překážky plavcův podskalských, jako za starodávna právo měli, dokudž Vyšehrad zbořen nebyl, neb se tu trhové děli více nežli v Podskalí.

(Tu je vyříznuto na palec šířky při fol. 12. nahoře.)

Item. Více aby nebylo šatlavy a vazby žádné v kostele jako jest v tyto časy bývalo proti pánu bohu a proti J. Mti krále.

www.libtopl.com.cn

Item purkmistr a konšelé aby čest a službu boží velebili tu na Vyšehradě, aby služebníkům těm kněžím radni i pomocni byli ke všemu dobrému.

It. Kto by listy falšoval, královské pečeti, minci královské, má ohněm smrt vzíti.

It. Jarmark na Vyšehradě má držán býti na sv. Petra jako v letě bývá.

It. Trh na Vyšehradě v sobotu jako za starodávna tak jest bývalo.

It. Kdy purkhrabí na Vyšehradě seděl a svůj zvonec zazvonil po první hodině, ktoby nešel nahoru na Vyšehrad, obyvatelé shůry potom té noci nemají nahoru puštěni býti a na zaytří má tázán býti od purkmistra, kde jest té noci byl; a za tu vinu má dáti pokuty 5 groš českých, a po druhé jestli by se téhož dopustil, má dáti pokuty 10 groš. českých.

It. Tito kusové vybráni jsú z listův a zpráv městských, kterýmižto listy a právy všickni knížata a králové darovali jsú tyto města pražská i naše město vyšehradské totižto milostmi a svobodami ode všech obtížení nade všecka jiná místa.

Nebudeť od místa dodati tyto dvě přísahy:

Přísaha konšelův, o níž poznamenáno na listě 2.: „tato přísaha je dosti dostatečná.“

It. „My konšelé přísaháme pánu bohu, matce boží, všem svatým a nayjasnějšímu knížeti Vladislavovi králi našemu milostivému, králi uherskému a králi českému a panu urozenému panu Libšteinskému Benešovi věrně tuto obec spravovati a říditi, chudému, bohatému, malému i velikému, syrotkům i vdovám věrně o právě výnosy vyříkati a ortele pravý rozsudek učiniti mezi stranoma a ne pro žádný alafanc ani pro který dar, jenž oslepuje oči soudce, ani pro přátelství, ani pro bázeň lidsku, než věrně a právě se chovati na tom úřadě. Toho nám dopomáhay bůh otec, syn a duch svatý, pokorná panna Maria a všickni svatí. Amen.“

Na stránce 19. p. v. opakuje se tato přísaha, pokud se týče království krále Ferdinanda I. a poznamenáno pod ní, že bývala až do Bohuslava Hodějovského, jenž byl proboštem vyšehradským roku 1549.

Přísaha starších obecních z r. 1520:

„Přísaháme pánu bohu (panně Marii podtrženo, že tehdáž již neplatilo) i všem svatým, panu purkmistru i konšelům jim věrně a právě spravedlivě raditi i pomáhati a vůbec věrně slúžiti. Toho nám pomahay pán Bůh, panna Maria a všickni svatí. Amen.“

Ze starých památek soudních.

www.libtool.com.cn

V.

Poručenství Máslníkovské na Horách Kutných.

L. P. 1537 ve čtvrtek po hodu velikonočním Jan Máslník, měšťan k. m. Hory Kutné, učinil kšaft a dodal jej sepsaný a zapečetěný dvěma pánům šephmistrům na žádost jeho k němu s písařem městským vyslaným, žádaje, „aby při tomto zřízení zachováno bylo, že jest ono jeho konečná a dokonalá vůle.“

Řečený kšaft zněl: Já Jan Máslník na Horách Kutnách znamenavši na sobě nedostatek zdraví svého a již jsa lety sešlý na každou chvíli času a hodiny smrti očekávaje a k ní se chystaje, jako smrtedlný chtěje tomu s pomocí buožÍ, aby po mé smrti statek muoj mně z daru buožího půjčený k roztrhání, k spletkuom a zmatkuom, vzvlášť jimž by neáleželo, nepřišel; ani aby mezi přátely a příbuznými mými žádných nesnází soudních nevzniklo, dobrým rozmyslem svým a mocně a dobrovolně i svobodně první pořízení ruším a kazím a v nic obracuji a tento nový kšaft neboližto poručenství způsobují podlé práva města Hor Kutten o všem statku svém mně z daru boužího půjčeném, tímto spůsobem dole psaným:

item Všeho statku movitého i nemovitého na domích, svrškích, klenotích, na zlatě, na stříbře, na dvoře vlaském, na stolicích i hotových penězích i všeho statku mně náležitého jakýmž by koliv jmenem jmenován a vysloven býti mohl tyto poručníky činím pana Jiříka Labušku, Matěje Ursa, Václava Vočka, aby ten statek spravovali, jím vládli, v ta místa obraceli, kdež vůle má jest bez překážky všech práv i všelikých lidí, jakož pak to, pokud jest vuole má v dolepsaných artykulích oznamuji a jim toho věřím a svěřuji, jakožto dobrým lidem, že se v tom, jakž vůle má jest a nejináč zachovají.

item Tato vůle má jest, aby plat koupen byl za 500 kop gr. č. nezávadný, pozemský, stálý, budúcí a z toho platu na hoře dotčeni poručníci, aby po 2 kop. gr. č. za práci kazdý na svú osobu v roce brali a když by kterého buoh neuchoval, aby na místě svém jiného poručníka muže hodného zvolil a prvé než by umřel jsúc v nemoci jej ustanovil. Pak-li by na kterého pán buoh z poručníkuov (čchož buoh ostřež!) rychlú smrť dopustil, tak že by toho sám nezřídil, tehdy aby pozůstalí poručníci jiného poruč-

níka též muže hodného k sobě za poručníka přijali a jináč neučinili.

item Co se nádobí, šatstva i všech svršku ve všech komorách dotýče, toho všeho svěřuji dotčeným poručníkuom, aby s tím tak činili, jak jim o tom oustně oznámím.

item Vondřeje z Mezholez toho nechávám za dvě letě v domě, aby čeládku spravoval beze vší činže a jemu aby vydáno bylo cínové nádobí.

item Domy, v kterém jsem a duom Crkaně, ty aby se opravovaly a najímaly a kdyby opraveny byly, což by z nájmu přicházelo na to aby se lázně chudým topily.

item Jest na zlatě mince 900 zl. uherských, což by pozůstalo, kdyby se ten statek na hoře dotčený koupil, o tom takto řídím: Baře, podruhyni mé a služebnici poroučím, aby jí vydáno bylo 9 kop gr. č., pojednou 5 kop gr. č. a v roce pořád zběhlém 4 kopy gr. č. a sukně aby jí koupena byla.

Co se cechuov řeznického, krejčovského, pekařského, ševcovského dotýče, v tom jest vůle má pro chudé řemeslníky, kteříž by peněz potřebovali, aby vůli měli cechmistři téhož cechu vyručiti od poručníkuov ke každému cechu po 40 kop. gr. č. a zase poručníkuom vždycky složili a poručníci přijmouce summu a zase byli požádáni od cechmistrův, tehdy povinni jsú tolikéž jim půjčiti a vznikly-li by o to mezi poručníky a cechy nevole a že by každého roku poručníkuom peněz nekladli, tehdy aby měli moc poručníci ty peníze vyzdvihnouti a jiným potřebným cechuom jich puojčiti na dotčený spůsob beze všech užitkův.

item Což se stolic na dvoře vlaském prejkýřských, kteréž by v zápisích mohly vyhledány býti dotýče, znaje, že poručníci v tom práci nemalú povedú, ty poroučím mocně nadepsaným poručníkuom a po mé smrti dávám a upevňuji, aby jim v tom žádný nižádným spůsobem nesáhal a oni ty stolice aby k svému užitku a dobrému obrátili.

item Co se Martina a Markéty, manželky jeho, kteráž mi se sestrú nazývá a Jakuba, syna jejich a Jana, kteříž přátelé se moji nazývají, dotýče, o nich takto poroučím, aby jim vydáno bylo každé osobě obzvláštně z mého statku po 5 gr. č. a tím je odděluji, aby moci žádné a práva více k statku mému nyní i budoucně neměli.

item Jakož jsem půjčil na šestý díl stolice 72 kop. gr. č. Vítovi Splechny, pekaři, jakož jsem byl povolení dal, aby pan

Jiřík Libotovský jej vyplatil i poněvadž jest toho zanedbal a mně na to ani jednoho peníze nedal, ten díl stolice šestý přitahuji a připojuji ku prvním stolicím.

item poroučím Vaňkovi Lípaři, aby mu otesky, kteréž by se jemu hodily, dány byly. Stalo se ut supra. A tento kšaft pro jistší vědomost pan Jiří Háša z Oujezda sobě bez škody svú pečetí jest na dožádání téhož Jana Máslníka zapečetil.

Ze kšaftu samého jest již patrno, že pan Máslník, založiv v rodiném městě svém bohaté nadání pro chudé, jehož tito podnes užívají, zámyslně své nejbližší příbuzné a to sestru svou Marketu Železnici i syna jejího a Jana Myšku pominul, odkázav jim každému pouze „pět grošův“ zajisté, že více na posměch. — Lehce pochopitelno, že příbuzní tito nebyli s tím spokojeni a protož dne 10. dubna 1538, když v kšaftu jmenovaní poručníci před pány šephmistry se postavili a žádali, aby kšaft Jana Máslníka co pořádný a podle práva a privilegium města učiněný ku právu dodán byl, od něho stvrzen a mezi kšafty pořádné v knihy městské vepsán byl, proti tomu rozhodný odpor položili.

Žádalit, aby jim byla pečeť, kterouž ten kšaft zapečetěn, ukázána tak-li jest zapečetíno, jak má býti.

Na kteroužto žádost páni oznámili, že jsou tu pečeť viděli a ohledali, že jest páně Hášova, aby na tom žádného omylu neměli.

Dali jsou dále mluviti skrze p. Petra Veltrubského z Veltrub: že ten kšaft stvrzen býti nemá, ale zdvižen a to z těch příčin, z jedné, že Ambrož, kterýž jest ten kšaft psal, o tom zjevně mluvil, že jest to kšaft nepořádný a že tím hýbati chce a poněvadž on jej psal, že ví, co jest se tu za nepořad zběhlo, že potřebuje jeho o tom vysvědčení a pana Mikuláše z Prachňan, že to od něho slyšal, že to mluvil i po smrti Jana Máslníka a dále, že i to mluvil, že jest kšaft J. Máslníka strhal a zkazil a v medenici zmáčel, pak napsal-li jest jiný takový či co jiného, toho on neví, aby jim o tom vysvědčil.

Druhé, že jest tomu rozuměti, že jest zdravé paměti neužíval, nebo o zlatých pravil, že jsou v komoře v jednom pytlíku a toho se nenašlo, než okolo 500 zl., ale někde jinde na nějaké almárce jsou nalezeny a z toho znáti jest, když ten kšaft dělal, že jest paměti dobré neměl, neb neuměl povědeti a nevěděl, kde statek svůj má.

Třetí příčina, že není pořádný, že podle práva kšaft má činěn býti před přísežnými a písařem, ale tuto se tak nestalo, než

což bylo prvé sepsáno, že toho podal a též že páni poručníci sami při kšaftu byli a to jest proti právu, aby ten býti měl při kšaftu, jehož se dotýče a ač dva svědkové podle práva jsou za dosti při kšaftu, tuto ale není leč sám pan Háša, kterýž byl při tom kšaftu, žádaje, aby byl zdvižen. Táhnouce se na právo tohoto města, že statek nepořízený na nejbližšího přítele příbuzného s městem trpícího má připadnouti po meči, pak-li by toho nebylo tehdy po přeslici, žádají toho užiti, aby kšaft jakožto nepořádný byl zdvižen a statek jim přivlastněn. —

Na odpor tomu od poručníkův mluveno: že Ambrož jim a kšaftu ke škodě mluviti nemohl; druhé kdež praví, že by paměti neměl, proto že by se zlaté jinde a ne pospolu našly a ne tu, kdež on pravil, že summou zavírá v kšaftu, že statek movitý i nemovitý poroučí pánům poručníkům, jak se při tom mají zachovati, ješto by pak i jeho nejmenoval, to nic ke škodě není; a kdež dokládají, že by páni a písař podle práva přítomni nebyli a poručníci že by sami při tom byli, že jest to na vůli kšaftujícího, kohož by on chtěl při tom míti, že ten může tu býti a kšaftu to ke škodě nic není, neb právo jest v kapitole 66. v artykuli prvním, že má se díti před svědky vedlé obyčeje městského, buďte ti přísežní neb nepřísežní. Ale tuto nad to, že jsou páni přísežní a písař městský přítomni byli, jsouce na žádost nebožtíka k němu vysláni od pana staršího šephmistra a on že jest zdravého rozumu byl a paměti dobré užíval, ku pánům těm k němu vyslaným slova rozumná mluvil, děkování jim čině, že k němu přišli na žádost jeho. A podav jim téhož kšaftu v ruce, oznámil, že jest jeho to konečná vůle, žádaje, aby při tom kšaftu zanecháno bylo, kterýž o svém statku učinil a to že jest i poznamenáno, žádajíc, aby to čteno bylo. A dále na paměť a zprávu těch pánův přísežných a písaře se vztahujíce, aby o tom jakého jest byl spůsobu, měl-li jest rozum a paměť či nic, aby pánům o tom, jakž za řád jest oznámili. Přivedše právo z kapitoly 66. artykul 14. v tato slova: „jest-li že poroučející kšaft od něho samého sepsaný před jeho smrtí před některými víry hodnými pochválil by a řekl by: vůli mé na listu, jenž na takovémto místě leží dobře porozumíte, neb sem tu sepsal, co jsem chtěl poručiti, tehdy po jeho smrti takový kšaft, jakž bude postižen, má jíti před se plným právem atd.“ Dále mluvíce, že toho aby paměti neměl, ničímž neukazují, neb netoliko narčení takové kšaftu, ale i svědka od svědectví zamítajíc, má to strana dovésti a ukázati. A poněvadž pak k[illegible]

j. msti ráčili jsou zvláštní obdarování dáti tomuto městu, jakožto majestát krále Václava, v kterémž tak stojí: jest-li že by jeden neb více, měštěnín neb měšťka, kteřížto tu obývají zle i dobré se svým se vším zbožím svobodným i nesvobodným, kdež by to koli měl anebo jměli, trpěli a že by ten nebo ti zemřeli, že to všecko zboží movité i nemovité tomu dědicky spadnúti, dáno a postúpeno býti má, komuž by je ten měštěnín nebo měšťka dali, kšaftovali anebo poručili anebe zapsali etc." I žádali jmenovaní poručníci vedlé toho všeho za spravedlivé opatření.

Proti tomu odpověděli zase příbuzní: Právo na ty se vztahuje, na koho by se poručenství nevztahovalo a komu by v kšaftu nenáleželo; ale tito páni poručníci při tom jsou byli a právo ukazuje, že při tom býti nemají, přivedše k důvodu kšaft Srnkové, kterýž proto jest zdvižen, že ty osoby, jimž v tom kšaftu náleželo, přítomni byli (libro sententiarum albo ff. 20.). A svědkův řádných není, než sám pan Jiří Háša a jeden svědek podlé práva místa míti nemůže a také vysvědčuje, že před pány poručníky čten a tu se nepořad nachází, kterýmž se jiní kšaftové zdvíhají. Páni, kteříž vysláni byli, ti toho kšaftu neslyšali, než že mluvil, že jest to vůle jeho.

Na odpor tomu od poručníkův: Že se zlaté rozdílně našly to ke škodě kšaftu nic není, ano někdy člověk jsa zdráv a něco maje v rukú zapomene na to, než ten grunt jest toho, poněvadž ho podal pánům v ruce, a tak ku právu s dobrým rozmyslem, že místa míti má. A poručníci tomu odpírají, aby při spisování kšaftu byli, než potom při přítomnosti Jiříka Háši, když jich povolal, že před nimi přečísti dal, jakž i pan Háša to vysvědčuje. A to že jsou přítomni, když kšaft přečten byl, nic ke škodě pořádnému kšaftu není. A nepořadu žádného není, neb toho právo nebrání, ani toho ukazuje, aby ti, komuž v kšaftu náleží, při tom býti nemohli, nebo ten, kdož kšaftuje, má vůli povolati poručníkův a jim oznámiti svou vůli, aby po tom, když by co nemožného bylo, jiní, jakž se to stává neodpírali tomu, že o tom nevěděli. A poněvadž žádných příčin, čím se kšaft ruší, neukazují a nálezové, na kteréž se táhnou, když v ně nahlednuto bude, že najíti ráčí, že jest věc rozdílná. A kdež praví, že by toliko jeden svědek měl býti pan Jiřík Háša, že oni se táhnou na paměť pánův, kteříž při tom kšaftu byli, kterýmž pověděl, že jest to vůle jeho; ješto kdyby neměla ta věc průchodu míti, kdo by mohl o svém statku bezpečně *říditi?*

www.libtool.com.cn

Proti tomu Jan Myška, kterýž pravil, že ještě odporu žádného nevložil, dožádav se slyšení skrze Jana Hanu, řečníka, mluviti dal: že se k statku Jana Máslníka lepší právo a spravedlnost praví míti, než jiní a bližší k tomu praví býti, jakožto přítel krevní a pan Máslník, že jest jeho ujec byl a ač proti kšaftu jeho bylo mluveno, proč místa míti nemá, že i tato příčina a věc nepořádná se nachází v tom kšaftu a to ta, aby domové prodáváni nebyli, než v nájmích trvali, ješto jest to proti řádu a právu i proti vůli krále j. msti neb jest rozkaz a poručení krále j. msti skrze pány komisaře, aby nájemníkův nebylo a město nehynulo a hospodáři v domích se osazovali, neb i zákon to ukazuje, že nájemník neopatruje tak, jako hospodář. Nájemník rozptyluje, ale hospodář shromažďuje, jak přísloví praví. A v právích v předmluvě to stojí, jak město má se vzdělávati a spojovati, a též že kšaft s nepodobou věci a výminkou za nepsaný má býti jmín a na to ukázal právo v cap. 66. rozdíl 9tý. A též že více než jeden kšaft byli sepsaný, jakž Ambrož to seznal, že by kšaft sám sepsal a ten že by ztrhal a v medenci zmáčel a potom, že by jiný sepsal, ješto neví v tom-li jest či v jiném vůle nebožtíkova byla, poněvadž i ten, kterýž nebožtík sám sepsal, zrušen a zkažen jest a právo o takovém kšaftu jest takové (Jus. cap. 66. art. primo distinctione X.), že ten, jenž poroučí byl-li by v liteře dospělý, kšaft svou rukou by sepsal buď na šindele neb na papíře aneb jej zapečetěný neb svázaný dal, by pak i svědkové nevěděli, které by věci v něm byly, že ten a takový stálý bývá. A též že mají býti páni povoláni a písař na svědomí a ustavičně prošeni. Ale tuto toho nebylo, než sami, jichž se dotýkalo, sesedši se i spisovali. A poněvadž jiným kšaftům v podobné příčině pro nepořád místa dáváno nebylo, žádal, aby též tomuto místa dáváno nebylo, ale jemu jakožto příteli krevnímu statek Jana Máslníka přivlastněn byl.

Proti tomu od poručníkův: Že jest jim to s podivením, že tepruv, když pře ke konci má jíti, Jan Myška se ohlašuje, ješto prvé přítomen, stával, o tom dobrou vědomost měl a tomu nic neříkal, a slyše rozkaz, aby svědkové byli vedeni, že jest mlčel, aby jeho žádosti místa dáváno nebylo, ale pře před se končována, poněvadž se jest obmeškal a když bude na místě, bude-li je chtíti z čeho viniti, že toho vůli míti bude. A což proti Markétě a jejímu synovi mluvili, to též proti němu mluví. Co se pak domův, aby najímány byly, dotýče, že jest nebožtík tak poručil, nic jemu nenáleží toho napravovati a k zkáze kšaftu býti nemůže, než jest-li

pak páni to uznají, že by to ke škodě města bylo, když kšaftu místo dáno bude, že se v tom panskou vůlí zpraví.

Řečníci příbuzných na to znovu své obrany přednášeli a jmenovitě to za největší nepořád pravili býti, že Ambrož sám pravil, že jest nepořádný a že kšaft Máslníkův ztrhal a mluvil, že jiný má moc a vůli udělat a že mu to poručil, aby jiný psal a vypůjčiv jehly, že jest jej jinde prošíval, a že pečeť odevstalá a Bětka, kterážto viděla, že chce jemu to vůči mluviti.

A tu Bětka přítomná oznámila: že jest to v pravdě tak, že jest přišel do světnice k ní, pečeť palcem na listu drže a potom ji prošíval a pečeť že jest odevstalá byla a hrdlo její na jeho hrdlo, že jest to tak v pravdě.

Dále mluvili příbuzní: Teď ráčíte slyšeti její o tom vyznání a tak praví, že jest se tu nepořádné věci dopustil, tak že se nezběhl snad nikdy takový nepořad při kšaftu, nebo i z Vítova svědomí*) toho se uznává, že jest nechtěl než sám ten kšaft psáti nebožtík Jan Máslník, ale on jest se všetecně v to písařství vetřel a to jináč zmistroval, jakž se to ze svědkův uznává a nebožtík, když k němu páni přišli, povolil k tomu, nevěda k čemu a neznaje, co jest se tu od Ambrože zběhlo, žádaje, aby pilně pečeť pana Háši ohledali a s tím, co svědkové o tom vysvědčují, srovnati ráčili, že on tomu nevěří, aby se řádně a náležitě při tom zachoval, leč to ukáže. A poněvadž jest tak nepořádný kšaft, žádali, aby zdvižen byl, davše čísti nález o kšaft Trnkové z Kaňku a též vajpověď o kšaft Mikuláše Kožišníka, kteřížto kšaftové, poněvadž nepořádně učiněni byli, jsou zdviženi. A Ambrož, aby dal odpověď, přišíval-li pečeť v jiném pokoji a též, poněvadž je nepoctivostí nařekl a sousedů není, aby se jím ujištěno bylo, že ho z toho nářku chtí viniti.

Proti tomu Ambrož: poněvadž není obeslán podlé práva, že

*) Dlužno upozorniti na rozdíl, jaký se býti jeví mezi řádem soudním při právě městském v obyčeji jsoucím a nynějším. Jestli že dnes žádný svědek slyšán býti nemůže, kteréhož dříve soudce k slyšení přísudkem nebyl připustil, tehdy dříve v tom kuse úplná volnost při právě městském panovala. Strany buď přiváděly své svědky před započetím pře ku knihám a dávaly zapisovati do „knihy svědomí“ jich svědectví, jež se pak ve při pouze předčítala, buď přivedly svědky k pře líčení samému a tam se jich dotazovaly, aniž by v tom jakkoliv od soudce obmezovány byly bývaly.

nemíní odpovídati a překážky pánům při tomto soudu o kšaft činiti, než když o to místo a konec bude, že se v tom neomýlí. Však dále odpovídaje, pravil, že tomu odpírá a pravdy že nemluví.

Proti tomu všemu páni poručníci dokazovali, že není kšaft nepořádný, ale pořádný. Co se svědkův dotýče od Markéty vedených, že ti svědkové jim nic ke škodě nejsou a zvlášť ženské svědomí tomu podle práva zdejšího, kteréž svědčiti nemají, místa se jim nedává, ani té Bětce, kteráž ústně svědčí, chtějíc něco muži svému přilepšiti a Ondra muž její, že též k svému lepšímu svědčí. A pan Háša, že nesvědčí tak, jakž se od strany mluví, než že on v svém svědomí opakuje, což její Marketina žádost a jim poručníkům ke škodě nesvědčí, než k užitku a platnosti a že by Ambrož měl kšaft jeho rukou sepsaný strhati, tolik jeden svědek Martin Komínek vysvědčuje o tom, že od něho slyšal a jeden svědek řádný svědek a také Ambrož teď jemu toho odpírá, pravě, že jest toho nemluvil a že to od něho neslyšal a též Ambrož, že se k tomu nepřiznal a nepřiznává, aby kšaft Máslníka ztrhl, než to, že tu škartu ztrhal, z kteréž jej přepsal, přivedše podobnou věc, kteráž se zběhla při kšaftu nebožtíka Zmeškala, kdež byl učinil kšaft a potom něco v něm změnil a byl jiný přepsán a první spálen a o to byla též nesnáz, jako by tu nepořad se zběhnouti měl. — Pan Máslník měl pamět dobrou, když jej páni navštívili a čtvrtý den po kšaftu poslal pro cechy o oznámil, že jim dobrodiní učinil a oni jemu z toho děkovali. A že rozum měl i paměť, na to ukázali vyznání pánův a písaře k němu vyslaných. A že podle práva řídil, ukázali práva aneb artykule z práv, jakž se nyní předpisují:

Právo.

V kap. 13.; art. 1., rozdílu 5. O vyznáních, která sú škodná a která nic, kdež takto stojí: Vyznání učiněné samému sobě, nehodí se žádnému, proto že žádný v své vlastní při nemůže svědkem býti.

V kapitole 68. art. 1. dis. 24.: Žádný nemož svědkem býti v své vlastní při a známo jest, že ta pře slove vlastní, jejížto užitek přileží jim týmž jmenem.

V kap. 66. art. 1. Kšaftování neb poručenství slove od toho, že jest svědectví úmyslu a má se díti před svědky vedle obyčeje městského, buďte ti přísežní neb nepřísežní. A takoví

svědkové mají býti povoláni a ustavičně prošeni od toho, kdož chce poručenství činiti.

www.libtool.com.cn

V též kapitole a artyk. dis. 8.: že nemá býti mezi svědky; kdož v moci toho jest, jenž poručenství činí.

V též kap. art. 3. Kšaft ruší se, nebo nebývá stálý, když v témž zůstávaje stavu, ten, jenž kšaft učinil, moc téhož kšaftu změní a při konci toho artykule třetího: nebo i prvnější kšaft nehodí se, zrušen jsa od potomního a potomnější učiněný též žádné moci jest neměl.

Opět v též kap. 66. art. 5. Ten bez kšaftu umírá, kdož jest ovšem kšaftu nečinil, proto že jest smrtí zachvácen aneb že jest nechtěl aneb že neučiní kšaftu vedle práva, jenž neměl slavnosti svědkův.

V též kapitole art. 7.: Vědíno má býti, že ti, jenž lstivě, obranou aneb péčí přisluhují, by pak tomu i dosti činili, mají sesazeni od poručenství a vládnutí býti neb dostiučinění oumyslu zlobivého obrance neb poručníka nezměňuje, ale více usilování ke zlému, při té věci sílu dává, nebo toho máme podezřelého, jenž mravy jest podezřín neb ve zlém domnění.

Poručníci přivedše ku paměti nález o kšaft Žďárské, kdež toliko to páni vysvědčili to co jest přiznala a jest tomu i od rad J. M. Kské místo dáno, žádajíce, aby i tomuto kšaftu, kterýž jest pořádně učiněný místa podlé práva dáno bylo.

Proti Janu Myškovi pak pravili: Přátelství kšaftu neruší a také že on přátelství neukazuje, nebo když přátelství chce provésti, mají svědkové i o stupních přátelství a kolen vysvědčiti, čehož tuto nevysvědčují.

Proti Janu Myškovi i od Markéty promlouváno: že ona praví se býti a jest bližší přítelkyně Jana Máslníka, než on, nebo jest on pošel ze sestry a ona z bratra a též že neukázal, aby byl s městem trpící, než snad pod nějakým fortelem zakoupení sobě obmysliv teprv po smrti Jana Máslníka a ani snad zápisu nemaje, ani v sousedství nejsa ještě pojat, chtěl by toho užiti a poněvadž ona to, že bližší jest provozuje, protož k tomu má nařad a spravedlnosti a poněvadž poručníci od některých artykulův upouštějí, co se domův dotýče a místa jim nedávají, že ona tolikéž tomu kšaftu místa nedává.

Proti tomu Jan Myška: že jest on bližší, nežli ona a že jest nebožtík Jan Máslník mluvil, že jí nic neporoučí, než pět grošův, proto že se s ním soudila a ku přísaze ho připravila, jakž se to

ze svědkův nachází. Ale o něm, že jest toho nemluvil, nébrž učitelem svým jej pravil býti, a poněvadž před svědky to mluvil a pěti groši ji odbýval a ji oddělil, by žádného jiného kšaftu nebylo, tehdy jest to za dosti a přes to nemá se ona na více statku táhnouti a nemůže.

www.libpool.com.cn

Proti tomu od poručníkův: že od artykule v kšaftu neupouštějí a tak mluveno není, než bylo-li by co neobyčejného, že by to pánům k nápravě náleželo.

Všecky strany připouštějíce to k pánův spravedlivému uvážení a zaopatření žádajíce.

Tu páni šephmistři a radda slyševše kšaft Jana Máslníka, žádost poručníkův jmenovaného Máslníka, odpor Markety Železnice s Jakubem synem jejím a Janem Myškou, svědky, práva a vzavše zprávu od osob radních a písaře, kteří k tomu kšaftu na žádost Jana Máslníka od šephmistra byli vysláni a toho všeho, což od stran mluveno a ukazováno s pilností považivše, takto o tom vypovídají:

Poněvadž kšaft tento Jana Máslníka jest pořádně ku právu přišel i také podlé práva a svobod města tohoto učiněn a vysvědčen, z těch příčin témuž kšaftu místo a moc se dává, aby v knihy městské vložen a zapsán byl na takový však spůsob; což se těch dvou artykulův v témž kšaftu postavených dotýče, totiž o koupení platu a statku pozemském za 500 kop. gr. č. a o najímání domův, pokudž dál při týchž artykulích budou se poručníci míti zachovati, to z vůle a rozkazu krále J. Msti jim oznámeno bude a tím se zpraví i tak také zachovati se budou povinni. Actum ut supra.

Poručníci nález přijali. Jan Myška se neodvolal, toliko oznámil, že toho při tom vznešení na krále j. m. zanechává. A Markéta Železnice toho jest nálezu nepřijala a odvolání ku právu vyššímu,*) to jest k j. m. kské pokutu podlé práva položivši, učinila.

(Pokračování příště.)

---

*) Před r. 1467 šla odvolání z Hory Kutné do Jihlavy co ku právu vyššímu. Téhož roku král Jiří Horníkům privilegium učinil „aby od té chvíle zproštěni byli ortelování a vyššího práva braní v Jihlavě, v kterýchž koli přech to by se přihodilo, buďto v horských nebo měsckých, ale aby všecky takové pře, kteréž by se kdy přihodily, šephmistři a konšelé na Horách Kutnách podle práv svých starodávních rozsuzovali a plnost práva u nich se konala. Pakli by v které koli při komu se zdálo, že by byl

Praktické případy.

www.libtool.com.cn

I. V závazky směnečné lze vcházeti také skrze zmocněnce.

II. Ustanovení čl. 94. řádu směnečného nevztahuje se k případu tomu, když někdo za jiného s jeho vůlí a vědomím jeho jmeno na směnce podepsal.

III. Ten, kdo za jiného takovýmto spůsobem směnku podepsal, jest v rozepři o platnost toho kterého podpisu svědkem zavržitelným.

IV. Kurátorovi pozůstalosti nelze uložiti o tom rozhodovací přísahu zápornou, že někdo jmeno zůstavitelovo s jeho svolením podepsal.

Na základě směnky, dané v Slivenci dne 30. června 1868, akceptem Matěje Koníčka opatřené, vydal c. kr. obchodní soud v Praze platební rozkaz ze dne 12. dubna 1869 č. 20928., jímž nařídil pozůstalosti po Matěji Koníčkovi, aby zaplatila Hynku Roubíčkovi co majiteli a remittentu té směnky valutu 124 zl. r. m. v ní upsanou i s přísl.

Kurátor, jenž pozůstalosti té ustanoven byl, popřel v obranách proti platebnímu rozkazu podaných pravost podpisu Koníčkova.

Po skončeném líčení pře o obranách těchto zrušil c. k. obchodní soud pražský rozsudkem ze dne 29. července 1869 č. 45877/3283. platební rozkaz, odsoudiv zároveň žalujícího v nahražení nákladů soudních.

Důvody: Žalující doznal, že podpis Matěje Koníčka na směnce nepochází od něho samého, nýbrž od Jana Janka, jenž prý byl k tomu konci od Matěje Koníčka požádán.

Toto doznání musí míti za následek zrušení platebního příkazu a zavržení žaloby; neb dle čl. 21. ř. směn. musí se státi akceptace písemně, což nemůže se díti jinak nežli buď vlastní rukou příjemcovou anebo spůsoby v článcích 94. a 95. ř. směn. vytknutými.

Zde se přijetí vlastní rukou nestalo, křížků nebo jiných zná-

tím právem obtížen, takový najprvé polože před týmž právem 15 hřiven gr. bude se moci odvolati k nám neb budúcím králům českým a ty pře na nás odvolané námi neb budúcími králi českými neb micmeystrem naším na Horách Kutnách, kterémuž bychom to poručili, súzeny býti mají vedle práv a řádův jich a jakž to rozsúzeno bude, na tom konečně strany přestati mají."

mek vůle Koníčkovy na směnce není, směnka nebyla také přijata per procura: akcept, o nějž tu jde, příčí se tedy předpisům směnečného řádu a jest proto dle práva směn. neplatným, pročež by se hodil leda k odůvodnění žaloby civilní.

www.libtool.com.cn

K appellaci žalobníkově potvrdil c. k. vrchní soud zemský nálezem ze dne 25. října 1869 č. 29976. rozsudek stolice první a to z následujících **důvodů:**

Směnečná povinnost zakládá se výhradně na prohlášení, na směnce napsaném.

Žalující ale přiznal se, že zemřelý M. Koníček psáti neuměl a také znamení ruky neučinil.

Kdo psáti neumí, jen takovými listinami zavazen jest, při nichž, když zřizovány byly, přihlíželo se k zachování formálností zákonem předepsaných, k nimž při směnkách náleží dle §. 886. ob. zák. obč. a čl. 94. ř. sm. nejen pouhé podepsání příjemcova jmena osobou třetí, nýbrž i také znamení ruky, akceptantem samým přičiněné a ověření tohoto znamení notářem nebo soudem.

Předpisové těchto zákonních ustanovení nejsou pouze fakultativní nýbrž obligatorní.

Není obdoby mezi zmocněním a případem, kde jednání směnečné stalo se bezprostředně s osobou psaní neznalou anebo pro tělesnou vadu psáti nemohoucí; nikterak pak nelze táhnouti se k analogii v případě tomto, kdežto Jan Janek ve směnce nepodepsal se co zmocněnec, jmeno jeho (Jankovo) na směnce není nikde patrno a žalobce také nemohlo býti tajno, že Janek nebyl zmocněn, aby záležitosti nebožtíkovy obstarával.

Tolikéž nemá místa odvolávání se k §. 37. patentu o řízení stručném, poněvadž žalující věděl, že podpis Koníčkův nepochází od něho samého, že psáti neuměl a také znamení ruky své ku směnce nepřičinil, že tedy nedostává se formálností písemního vůle pronešení, jichž zákon vyžaduje.

§. 37. pat. o řízení stručném stanoví nevratitelnou přísahu, kteráž nalezena býti může jen tehdáž, je-li pravost podpisu pochybnou, nikoliv pak tenkráte, byla-li nepravost jeho producentem samým doznána, jinak by alternativa ve znění přísahy této zahrnutá neměla pražádného významu a účelu.

C. k. nejvyšší dvůr soudní potvrdil k mimořádnému dovolání žalobcovu rozhodnutí toto vynešením ze dne 21. června 1870 č. 14749., **odůvodniv** je takto:

Žalující přiznává se, že podpis Matěje Koníčka, na směnce

se nalezající, nebyl přičiněn k ní téhož vlastní rukou; tvrdí však, že Matěj Koníček, jenž psáti neuměl, požádal Jana Janka, aby tento na místě něho směnku přijal a že Janek tak učinil.

V tom by byl poměr zmocnění, jenž sám o sobě neodporuje ustanovením řádu směnečného, ponévadž není zakázáno, aby se nevcházelo v závazky směnečné skrze zmocněnce a proto že dále Matěj Koníček neměl patrně úmyslu, použíti spůsobu podepsání křížky, o němž čl. 94. ř. sm. se zmiňuje.

Avšak žalovaný popírá, že by byl Jan Janek skutečně býval od Matěje Koníčka zmocněn, aby ho ve směnce podepsal, a důkaz svědkem Janem Jankem, k němuž žalující se nabídl, připustiti nelze, ponévadž tento svědek odpůrcem prohlášen byl za svědka zavržitelného a to nikoliv bez důvodu, ježto patrno jest, že Janu Jankovi, přihlížejíc k obsahu seznání jeho pro zodpovědnost za podepsání jmena Koníčkova z rozepře této užitku nebo škody očekávati jest, pročež není spůsobilým k tomu, aby výpovědí jeho spůsobena byla první polovice důkazu.

Tolikéž nelze připustiti přísahy kuratorovi žalované pozůstalosti uložené, „že není pravda, že Jan Janek s vědomím a svolením Matěje Koníčka na směnce lit. A. slova: přijal Matěj Koníček napsal," neboť kurator dr. X. nevede rozepři tuto ve jmenu svém a nelze mu tedy ukládati přísahy o skutcích cizích (§. 207. ob. ř. s.).

Přísaha tato rozdílna jest od přísahy, kteráž vedlé §. 37. dekr. dv. kanc. ze dne 2. prosince 1845 č. 40443. kuratoru nebo zákonnímu zástupci, rozepři za jiného vedoucí uložena býti smí, od přísahy totiž, „že tu listinu podlé svého nejlepšího vědomí pokládá za nepravou."

Souhlasná žalobu zavrhující rozhodnutí obou nižších stolic neobsahují tudíž nic, v čemž by lze bylo spatřovati zmatek nebo nespravedlnost, i muselať tudíž mimořádná stížnost žalobníkova býti zavržena.

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 21. června 1870 č. 14749.

Dr. O. Gintl.

www.libpol.com.cn

Zemským zákonem z dne 20. prosince 1869 č. 152., pro král. České vydaným, jímž zrušena nedílnost statků selských, nezměněno nic na řízení vyzývacím předepsaném pro oddělování pozemků zákonem říš. z dne 6. února 1869 č. 18. ř. zák. — Žádost vyzývací musí každému věřiteli knihovnímu úplná býti dodána; rubrika nestačí.

Vojtěch Hrdec podal dne 6. dubna 1870 č. 1702. u okresního soudu v Plánici žádost s 35 rubrikami, uváděje v žádosti své: Oznamuji všem, pro něž zapsána jsou věcná práva na mé usedlosti č. 33. v Mořině, že chci od této usedlosti odděliti pole č. top. 116. po 3 j. 1390□° podlé starého měření a č. parc. 109. po 4 j. 530□°, pak č. parc. 110. po 145□° dle nového měření a prosím, aby o tomto oznámení všem mým knihovním věřitelům na usedlosti č. 33. v Mořině pojištěným dáno bylo věděti, a aby vyzváni byli, chtějí-li odporovati oddělení tomuto, aby oznámili to soudu před projitím lhůty k tomu ustanovené, jinak že se za to míti bude, že vyzvaný svoluje k oddělení a práva svého k onomu poli č. top. 116. se vzdává od té chvíle, kdy bude pole v knihách odepsáno.

C. kr. okresní soud v Plánici výměrem ze dne 15. dubna 1870 č. 1702. zavrhl žádost tuto z těchto **důvodů:**

Zákon říšský ze dne 8. února 1869 č. 18. ř. z. vydán byl za času, kdy selské statky nebyly dělitelné a sice vydán byl pro všecky země na říšské radě zastoupené. Zákon ten měl jen proti min. nař. ze dne 6. června 1866 usnadniti v přechodní době oddělování pozemků od selských usedlostí, anoť dle onoho min. nař. se přivolení všech věřitelů knihovních vyžadovalo.

Za času vydání říšského zákona ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. s. se při oddělování pozemků od selské usedlosti vždy vysloviti mělo, zdali oddělený pozemek považovati náleží za svobodný (freiwalzend), a zdali se má přiděliti a v knihách připsati k jiné usedlosti v knihách vložené (§. 13. zákona ze dne 6. února 1869). Zřídí-li se pozemku oddělenému nový vklad knihovní, platí §. 1. řečeného zákona; ustanovení §u 2. místo mají jen tehdy, když pozemek oddělený k jiné usedlosti a k jinému vkladu knihovnímu se má přiděliti. Zemským zákonem ze dne 20. prosince 1869 č. 152. pozbyla nedělitelnost statků selských v království Českém platnosti, tudíž se pozemek oddělený nepřidělí více k jiné usedlosti a nepřipíše se k jinému vkladu knihovnímu. V Čechách tedy pro

www.libtool.com.cn

každý pozemek oddělený ode dne platnosti zákona ze dne 20. prosince 1869 se zříditi má zvláštní vklad a není tu místa pro zavedení řízení vyzývacího dle §. 2. zák. ze dne 6. února 1869.

Vojtěch Hrdec stěžoval si na výměr tento asi takto:

Sl. c. k. soud okresní tvrdí hlavně, že říšský zákon ze dne 6. února 1869 se týká pouze statků selských nedělitelných a že vyzývací řízení dle zákona tohoto v Čechách více místa nemá, poněvadž zákonem ze dne 20. prosince 1869 č. 152. pro království české vydaným nedělitelnost statků selských platnosti pozbyla. — Avšak každý zákon platí pokud zrušen nebyl a zákon ze dne 6. února 1869 nebyl v Čechách zákonem zemským ze dne 20. prosince 1869 výslovně zrušen. Zákon ze dne 6. února 1869 netýká se pouze statků selských nedělitelných, nýbrž vztahuje se k všem nemovitostem, tudíž i k pozemkům svobodným v knihách zapsaným.

Když již dle zem. zákona ze dne 26. listopadu 1866, tedy před zákonem říšským ze dne 6. února 1869 mohl se pro oddělený pozemek nový knihovní vklad založiti, aniž by třeba bylo přidělení pozemku k jiné usedlosti, bylo by se zajisté v zákonu říšském zakázalo užívání řízení vyzývacího pro pozemky oddělené a novým vkladem knihovním opatřené, kdyby řízení toto bylo mělo býti obmezeno jen na pozemky, které se k jiné usedlosti přidělíti mají. Zákon užívání řízení onoho i při pozemcích samostatným vkladem knihovním opatřených nezakazuje, tudíž těm, kdož oddělují, na vůli ponechává, zdali užiti chtějí §u 2. k vymítění všech dluhů kmenovních z pozemku odděleného, aneb zdali chtějí, aby dle §. 1. všecky dluhy kmenovní na pozemek oddělený byly přenešeny.

Každý bude chtíti mít pozemek oddělený prostý všech starých dluhů a proto jest řízení vyzývacího dle §. 2. zák. ze dne 6. února 1869 velmi potřeba; jiné prostředky k odstranění dluhů (vzdání se zástavy od věřitelů) bývají s mnohými obtížemi spojeny, kdežto dle §. 2. zemského zákona věřitelům křivda se neděje a zejmena směňování pozemků velmi se ulehčuje (§. 9.).

Pochybný jest též náhled c. k. okresního soudu, že se nyní pozemky oddělené k jiné usedlosti nepřidělí, nýbrž vždy jen co zvláštní vklad zapíší.

Zemským zákonem ze dne 20. prosince 1869 neustanoveno zřizování zvláštních vkladů pro každý oddělený pozemek, aniž zakázáno přidělování pozemků k jiné usedlosti. Zákonem tímto za-

šena pouze nedílnost pozemků a povinnost, přidělovati pozemky oddělené k jiné usedlosti.

Dle zákona tohoto má tedy každý vlastník odděleného pozemku na vůli, chce-li proň zvláštní vklad si dáti založiti aneb chce-li jej k své usedlosti přiděliti, a zajisté práva tohoto k přidělování bude hojně užíváno, zejmena při směnách mezi velkostatky a malými statkáři.

Vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 21. června 1870 č. 21652. stížnost Vojtěcha Hrdce zamítl z těchto **příčin**:

Není sice pravý důvod, že zákonem ze dne 20. prosince 1869 č. 158. z. z. zákon ze dne 6. února 1869 č. 18. ř. z. zrušen byl v ustanoveních svých; avšak žádost Vojtěcha Hrdce také není tak opatřena, aby o ní dle §§. 3. a 4. zákona ze dne 6. února 1869 řízení vyzývací zavésti se mohlo.

Žádost podána jest jen v jednom sepsání a pro věřitele přiloženy pouze rubriky nezřetelného obsahu,*) kdežto z uvedených ustanovení jasně plyne, že každému věřiteli žádost za oddělení (tedy nikoli pouhá rubrika) s úplnou prosbou, kterou žadatel dle §. 3. přednésti má, do vlastních rukou, jakož o žalobách předepsáno, dodati se musí; nejsouť věřitelé společníci rukou nerozdílnou, tedy za společníky pře dle cís. nařízení ze dne 12. května 1852 č. 112. ř. z. jich pokládati nelze, spíše u každého z nich dle §. 6. rozličné řízení o žádosti vyzývací jest dovoleno.

Vojtěch Hrdec opět si stěžoval, okazuje k tomu, že z rubrik úmysl jeho k oddělení směřující jest zřejmý, kdežto vyzvání k podání odporu a vytknutí účinků nepodání jeho v určené lhůtě do soudního výměru náleží a ve výměru spíše povšimnutí dojdou; upozornil také na to, kterak by prováděním náhledu vrch. soudu řízení se zdražilo, když by se při oddělování na př. malých míst stavebních v ceně 40—80 zl., jakož na venkově zhusta jest, podávati musilo třebas 50 žádostí provokačních věřitelům knihovním po 36 kr. kolkovaných, nehledíc ani k poselnému, výtahu atd. Avšak stížnost zavržena i od nejv. soudu z těch důvodů, na nichž se rozhodnutí vrchního soudu zakládá.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 14. září 1870 č. 10292. **Ant. Doubek.**

*) Rubriky zněly: Voj. Hrdec — oznamuje všem, pro něž zapsána jsou věcná práva na usedlosti č. 33. v Moříně, že chce odděliti od této usedlosti pole č. top. 116. 3 jitra 1390□°, s žádosti uvnitř uvedenou.

www.libtool.com.cn

Na základě listiny, neobsahující závazku prenotáta naproti tomu, kdo za prenotaci žádá, záznam povoliti nelze.

Z kapitálů pro sirotky po V. Kubátovi na usedlosti č. 34. v B. pojištěných nebyly úroky ode dne 20. listopadu 1866 až do dne 20. listopadu 1868, totiž do dne prodeje této usedlosti zaplaceny. V protokolu u c. k. okresního soudu v Nasavrkách dne 23. března 1870 č. 1520. sepsaném, přislíbil dřívější držitel této usedlosti Josef Bláha, že úroky za tento čas poručenstvu zaplatí, jen že zároveň udal, že se hodlá s poručenstvem o úrocích domluviti, které dřívějšímu spoluporučníku zapravil. Skutečně také složil Jos. Bláha 101 zl. 28 kr. u soudu k zaplacení jedné částky dlužných úroků, odepřel ale zaplacení zbytku 101 zl. r. m. Protož nařídil c. k. okresní soud v Nasavrkách výměrem ze dne 5. dubna 1870 č. 1520. poručenstvu sirotků Kabátových, by posud nedoplacené úroky od Josefa Bláhy, po případě od nynějšího držitele hypotéky V. Řeháka vydobyl.

Na základě tohoto výměru žádal V. Řehák za záznam práva zástavního na usedlosti č. 10. v Kř. Josefu Bláhovi náležící pro jeho závazek, že veškeré úroky podílů sirotků Kabátových na usedlosti č. 34. v B. pojištěných, jmenovitě ale za čas ode dne 20. listopadu 1866 až do dne 20. listopadu 1868, zaplatil.

Žádosti té dal c. k. okr. soud v K. H. výměrem ze dne 30. dubna 1870 č. 3373. místa a c. k. vrchní soud zemský zavrhnul rozhodnutím ze dne 28. června 1870 č. 22209. stížnost proti výměru tomu podanou, proto že výměrem okr. soudu v Nasavrkách ze dne 5. dubna 1870 č. 1520. jest prokázáno, že se Josaf Bláha dle protokolu ze dne 23. března 1870 č. 1520. zavázal úroky tyto zaplatiti.

C. k. nejv. soud však dal mimořádné stížnosti Josefa Bláhy místa a zavrhnul žádost V. Řeháka; proto že výměr okresního soudu v Nasavrkách, o který se žádost za záznam opírá, o tom důkazu nepodává, že by byl Josef Bláha naproti žadateli Václ. Řehákovi nějaký závazek na se vzal; výměr ten obsahuje pouze vyjádření Josefa Bláhy, že poručenstvu sirotků Kabátových úroky až do 29. listopadu 1868 z kapitálů pojištěných na usedlosti č. 34. v B., Václavu Řehákovi prodané, zapraví, při čemž Josef Bláha doložil, že doufá, že se s tímto poručenstvem o úrocích spoluporučníkovi Fr. Charvátovi již zaplacených, domluví. Toto vyjádření

www.libtool.com.cn

učinil Jos. Bláha pouze dotčenému poručenstvu, a jenom toto nabylo z tohoto vyjádření práva na J. Bláhovi úroků nedoplacených dobývati, Václ. Řehákovi nevzešlo z této listiny nižádné právo a proto nebyl oprávněn za záznam této listiny ve svůj prospěch žádati; poručenstvo sirotků Kabátových zastupovati, nemá V. Řehák práva; také nepodal žádost za záznam jmenem jeho, nýbrž jmenem svým vlastním. Mimo to také netvrdil, že na místě Jos. Bláhy tyto úroky zapravil; a kdyby tak se bylo stalo, byl by se mohl náhrady domáhati jen ze zákona, při čemž se k jeho poměru s Josefem Bláhou z trhové smlouvy o usedlosti č. 34. v B. vyplývajícím hleděti musí.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 27. září 1870 č. 11325.

J. Hellmann.

Žádost za srotulování spisů ob contumaciam pro nepodání sporného spisu může s účinkem podána býti teprvé tenkráte, nabyl-li právní moci výměr, odpůrcovu žádost za lhůtu zavrhující.

Zelený vedl s Horákem písemně líčenou rozepři o 3000 zl. a žádal lhůty k podání odpovědi na žalobu.

Žádosti za desátou 30tidenní lhůtu k podání spisu toho odporoval Horák a výměr I. stolice, žádost tu zavrhující, byl od vrchního soudu potvrzen.

Položiv odpor Horák tolikéž žádosti Zeleného za jedenáctou 30tidenní lhůtu, žádal zároveň sub NE. subseq. za udělení stanného práva.

Obchodní soud pražský výměrem ze dne 2. listop. 1869 č. 67270. zavrhl žádost tuto přihlížeje k tomu, že v ten den, kdy žádost kontumační podána byla, Zelenému šlo k podání odpovědi ještě několik dní (Guttage).

K rekursu Horákově změnil vrchní soud rozhodnutím ze dne 21. prosince 1869 č. 43215. výměr tento a nařídil obchodnímu soudu, aby kontumační žádost Horákovu po zákonu vyřídil, neboť žalovanému nepřísluší v případě tomto právo počítati si t. n. dnův prospěšných, poněvadž vedlé dvorního dekretu ze dne 4. května 1785 č. 420. sb. z. s. dnové tito jdou jen tehdáž, jedná-li se o počítání zákonní lhůty nikoliv však také tenkráte, jde-li o lhůty prodloužené; poněvadž dále žádosti žalovaného za 10. a 11. lhůtu k podání od-

www.libtool.com.cn

povědi rozhodnutími vrchního soudu ze dne 12. května 1869 č. 15397. a 26. října 1869 č. 36475. již byly odmrštěny.

K stížnosti Zeleného změnil však nejvyšší dvůr soudní toto rozhodnutí, odůvodniv výrok svůj takto:

Kontumační žádost Horákova není opatřena nižádnými doklady a není v ní také nijak provedeno, že by Zelenému byla lhůta k podání odpovědi již prošla.

Mimo to nepřislušelo Horákovi po právu, aby in eventum, totiž pro ten případ, že by žádost Zeleného za lhůtu byla zavržena rozhodnutím v právní moc vešlým, již napřed za praeklusí žádal.

Neboť dne 28. října 1869, v kterýžto den Horák svou žádost za povolení kontumace podal, nebyl ještě ani dodán výměr, jenž vydán byl k zápornému vyjádření-se Horákovu o žádosti Zeleného za jedenáctou lhůtu k odpovědi, pročež i žalující (Horák) patrně nemohl tenkráte věděti, jak se věci stran lhůty k podání odpovědi mají a tudíž žádost jeho za srotulování spisů ob contumaciam nemístnou a přenáhlenou býti se vidí.

Rozhodnutí c. k. nejv. dvoru soudního ze dne 23. února 1870 č. 1943.

Dr. Otto Gintl.

Nálezy nejvyššího soudu

z praktických případů z jiných právnických časopisů uveřejněné.

Pohrůžky, jichž kdo užívá na uhájení práva svého, nejsou přestupkem §. 496. tr. z.

Orel chodil potaji pro vodu do studnice Bukovy: Buk dopadnuv Orla při nabírání vody zakázal mu to a doložil: „Přijdeš-li ještě jednou pro vodu, rozpoltím ti hlavu tesákem.“ První dvě stolice odsoudili Buka pro přestupek §. 496. tr. z. Nejvyšší soud však uznal jej nevinným; neboť Buk prý měl právo hájiti vlastnictví svého proti útoku bezprávnému a mohl prý při tom i násilí užiti, kdyby soudní pomoc byla pozdě došla.

Nález ze dne 1. června 1869 č. 6023.

(G. Z. č. 56. r. 1870).

Nakoupí-li hostinský masa do své živnosti hostinské, není to jednáním obchodním.

Ačkoli čl. 271. obch. z. všeobecně zní, nelze ho přece tak vše-

www.libtool.com.cn

obecně užití. Neshodovalo by se se smyslem a duchem zák. obchodního, aby každé nakoupení materiálu řemeslníkovo neb hostinského, kterýž čl. 10. obch. z. řemeslníku na roveň se klade, pokládalo se za jednání obchodní. Prodeje, které řemeslníci činí, nejsou dle čl. 273. jednáními obchodními; nesluší je tedy zahrnovati v obor čl. 271. ob. zák. obch.

Nález ze dne 22. července 1869 č. 6701.

(G. Z. č. 58. r. 1870.)

Na základě odevzdací listiny v moc práva vešlé může dědic žádati, aby exekučně v držení pozůstalosti byl uveden.

Nález ze dne 13. července 1870 č. 8118.

(G. H. č. 78. r. 1870.)

Odstoupí-li beneficiat čtení mší, které sám měl čísti, za úplatek jinému, nemá smlouva taková žádných právních účinků. Čtení mší jest res extra commercium.

Nález ze dne 15. září 1870 č. 6117.

(G. H. č. 75. r. 1870.)

Položeno-li ve výminkách dražebních, že kupec kromě ceny trhové převzíti má též zapravení výminku dlužného, nemění se tím právo výminkáře, dobývati výminku tohoto z usedlosti.

Nález ze dne 9. září 1870 č. 10161.

(G. H. č. 76. r. 1870.)

Z rozsudku, kterým nalezeno bylo, že společná věc nemovitá má se rozděliti, může každá strana právo vésti prodejem a rozdělením ceny trhové.

Nález ze dne 9. září 1870 č. 10079.

(G. H. č. 76. r. 1870.)

Dopravčí musí vydati zboží navzdor právu retenčnímu dle čl. 382. obch. zák. mu přislušícímu, když složena k soudu částka peněz stačící na uhražení jeho nákladů.

Nález ze dne 22. září 1870 č. 7143.

(G. H. č. 78. r. 1870.)

Zřízence společnosti k vybírání daně pokládati sluší za úředníky, o nichž platí §. 68. tr. z.

Nález ze dne 26. ledna 1870 č. 706.

(G. H. č. 57. r. 1870.)

Zabavením zavřené pokladnice nejsou zabaveny peníze v ní uložené, pakli zvlášť se nepopsaly.

Nález ze dne 25. května 1870 č. 6190.

(G. H. č. 64. r. 1870.)

www.kliknol.com.cz

Poranění lze pokládati za těžké dle §. 152. z. tr. i tehdy, když nebyla jím způsobena 20denní nespůsobilost k povolání anob strženi mysli, když však vzešel z něho účinek některý v §. 156. tr. zák. vyznačený.

Nález ze dne 9. září 1870 č. 10582.

(G. H. č. 75. r. 1870.)

Záznamu práva zástavního dobýti lze na základě jakékoli knihy obchodní, ač jestli řádně vedena, tudíž i pocestných zápisek takto zařízených.

Nález ze dne 19. května 1869 č. 5112.

(G. Z. č. 55. r. 1870.)

Při vyřízení účtů položených nemá soudce pouštěti se do posuzování jich obsahu (§. 100. ob. ř. s.). Námitky přenechány buďtež odpůrci.

Nález ze dne 4. května 1869 č. 4726.

(G. Z. č. 57. r. 1870.)

Deník.

Kuriosum. Marek P. podal u c. k. okresního soudu v X. dne 30. června 1870 pod č. 14670. žádost za vklad práva zástavního pro zápůjčku 2000 zl. r. m. s přísl. na usedlost manželů K. v Y.

Této žádosti nebylo místa dáno proto, poněvadž podepsána nebyla; vrácena pak jednoduše žadateli bez poznamenání, že zamítnuta jest.

Marek P. odvolal se z toho výměru k c. k. vrchnímu soudu zemskému, uváděje ve své stížnosti, že podpis zastupuje udání jmena na rubrice; že měla mu býti žádost ku zlepšení vrácena; dále, že alespoň co zamítnuta poznamenána býti měla, an podáním vydobyl knihovního pořadí.

C. k. vrchní soud zemský zrušil výměr c. k. okresního soudu a nařídil, aby žádost Marka P. nově vyřízena byla a sice v pořadí vydobytém, poněvadž zákon při tabulárních žádostech vlastnoručního podpisu nevyžaduje a udání jmena žadatelova na rubrice dostačí (!!).

Rozhodnutí c. k. vrch. soudu z dne 26. září 1870 č. 33756.

www.libtool.com.cn

Právní postavení ženského pohlaví v Čechách.

(Příspěvek k sociální historii české.)

Píše **V. Brandl.**

Příroda a právo zdají se býti protivami, jichž ani sloučiti ani vyrovnati nelze. Jest ovšem pravda, že příroda, váží-li se tento pojem ve všeobecnosti své, nemá žádného vnitřního styku s právem; avšak staví-li se právo naproti přírodě čili raději vedlé přírody, pak samy sebou se namanují jisté poměry, z kterých vzájemné styky mezi přírodou a právem vzcházejí. Pouhá přirozenost není nutně v sobě i o sobě mravní; právo však, které bez společnosti lidské v určitých formách ustáliti se nemůže, jest povýtečně mravním zřízením, jež žádosti, chtíče a vášně pouhé přirozenosti pravidluje, zušlechťuje i obmezuje. Příroda vztahujíc se k všemu míru vykonává úkoly své podlé zákonů, jichž si vědoma není; právo však vztahujíc se k člověčenstvu jest vtělené mravní vědomí, které v zákonech lidských se zjevuje. Nemůže býti pochybno, že člověk, jsa tvorem přírody, přináší s sebou na svět jistou oprávněnost, aby mohl býti takovým, jakým se narodil; poněvadž on ale porodem vstupuje do společnosti lidské a především rodinné, přivádí právo při něm hned svůj vliv k platnosti, vyhražujíc jemu z práv přirozených to, co s úkolem společnosti se srovnává, a vylučujíc z nich to, co by společnosti na újmu bylo. Naproti tomu nesmí se zde přehlídnouti, že s druhé strany obsah práva na velikém díle určen bývá podlé požadavků, ku kterým příroda lidi opravňuje a protož může se tvrditi, že příroda a právo více se doplňují než sobě odporují. Tento vzájemný styk mezi přírodou a právem zjevuje se, poněvadž příroda i právo celému člověčenstvu vládnou, u všech národů, ač ovšem jednotlivé články a ustanovení právní u jednotlivých národů podlé povahy jejich jsou rozdílny a různy; nikde ale není tak jasně a přísně zároveň vyražen, jako

v právním postavení, kteréž ženské v rodině a ve společnosti vykázáno jest.

www.libtool.com.cn

Toto právní postavení ženské v rodině a ve společnosti dotýká se tedy hlavních základů, na nichž organismus státní spočívá, poněvadž rodina a rod u všech národů jsou prvky, z nichž idea státu se vyvinuje a rozšiřuje. V oboru práva rodinného stýkají se nejmocnější city náklonnosti pohlavní s potřebami státními, právní požadavky osobnosti s nutným podřízením pod vůli hlavy rodinné, kteráž sama zase vázána jest i mravem i kladnými zákony. Již povaha vrozená vlastně určuje každému pohlaví postavení, na kterém se octnouti má; jiné jest postavení ženy či manželky, dcer a sester a jiné opět manžela, synů a bratrů; ženskost a mužství se tu setkávají a zákon vyměřuje oběma povinnosti, kteréž z přirozené povahy jich plynou a plněny býti musí, má-li účel člověčenství dosažen býti. V právě rodinném zjevuje se nám vyvýšenost pokolení lidského nad tvory nerozumné; přirozený pud vykonává zde etický úkol, spojení obou pohlaví plodí člověka, jenž jediný jest právním podmětem. Avšak toto spojení obou pohlaví vázáno jest na mnoho podmínek, ježto k vůli řádnému prospěchu člověčenstva plniti se musí; protož musí se pouhá přirozenost podkládati i mravu i zákonům, nad nimiž právo vyvýšeno stojí. Z toho lze poznati, že poměr, v kterém se ženská nachází v rodině a ve společnosti, zároveň svědčí o tom, zdali který národ hlouběji neb povrchněji etické úlohy rodiny pojímá; určíme li tedy, jak ženská v příčině té postavena byla, určujeme zároveň jednu důležitou stránku života národního vůbec.

Za tou příčinou zanáší se také novější věda právní pilně s pátráním po tom, na čem právní postavení ženské záleželo; u nás posud si toho bohužel málo a takořka nic všímáno nebylo, vyjmouc pojednání dra A. Strobacha v Čas. českého Mus. 1841 str. 348. a 489., v němž výklady k pojednání N. Ivaniševa „idea o osobnosti“ podává. Avšak i tato práce, hledíc pouze ku kritice jedné stránky právního postavení ženské, jest kusá, anať nepodává rozbor celé látky, oč nyní my se pokusiti odvažujeme. Není potřebí zvláště podotknouti, že se nedomýšlíme, jako bychom zde celou látku vyčerpati mohli; naopak, běží nám jen o to, abychom znovu ku paměti přivedli věc, na niž že jsme zapomněli, nám věru ke cti není. — —

Pravili jsme, že podmětem práva, váží-li se absolutně, může býti jen člověk; v člověku tedy se soustřeďují všechny nároky

i povinnosti, kteréž právo propůjčuje a ukládá. Poněvadž pak pojem člověka zahrnuje v sobě osoby dvojího pohlaví, jde z toho jasně, že mužský i ženská jsou stejně oprávněnými podměty práva; jakož totiž ženská v podstatě své lidské jest rovna muži a jakož ona jest jednou stránkou neb části celého člověčství tak dobře jako muž, taktéž nemůže mezi nimi co se týče právní podmětnosti žádného rozdílu býti. Jakož dále podstata člověčí v povahu ženskou a mužskou rozdělená celosti nabývá spojením obou pohlaví skrze manželství, taktéž právo nemění podstaty své, když poměry své k jedné stránce člověčství, buďsi mužské nebo ženské uspořádá; podmětem totiž zůstává vždy člověk, t. j. buď muž nebo ženská. Ač pak právo jest spůsobilé, aby poměry lidské upořádalo, nemůže ono přece ohled nebrati na podmínky, které tu příroda podlé rozdílné povahy muže i ženské klade, anobrž povaha od přírody samé ženským a mužským vštípená jest podmínkou, které právo šetřiti musí, když poměry obou pohlaví mezi sebou ustanovuje. Tyto podmínky jsou tak důležitými a nevyhnutelnými, že je takořka za zdroj a příčinu těch kterých práv považovati můžeme. Žádný zákon ve světě tyto podminky měniti neb rušiti nemůže; jest to zákon přirody, který to velí, že muž představuje činnost, ženská trpělivost, že muž dobývá a ženská zachovává, že muž řídí a ženská vykonává, že muž poroučí a ženská poslouchá. Příroda tedy sama propůjčila muži aktivnost a ženské passivnost a tohoto rozdílu musí právo šetřiti, kdykoli se jedná o poměry, které na tomto rozdílu obou pohlaví se zakládají. Úloha práva záleží pak na tom, aby tvrdosti, kterých by se muž podlé vrozené sobě spontancity a energie dopouštěti mohl, mírnilo, ženskou pak, nevytrhujíc ji z dozorství ochranného mužova, před přechmaty mužského pohlaví bránilo. Tuto úlohu vykonalo v obojím směru staré české právo u míře svrchované, tak že k němu málo které právo porovnati se může, nerci-li, že by jiné převyšovalo v tom právo naše, kteréž osobní i věcná práva ženské hájilo a při tom autority otce i muže šetřilo.

Věcné a na větším díle i osobní právo ženských nejlépe lze jest poznati z práva rodinného. Aby rodina povstala, jest potřebí, by muž a ženská k pospolitému živobytí se sešli; nemá tedy muž v této příčině žádné přednosti před ženou, ona v tom tak důležita jest jako on. Poněvadž ale založení rodiny podlé starého názoru českého dodává muži čestnějšího postavení ve společnosti, než když bez ženy zůstává, protož jde z toho, že žena, jsouc spolu

příčinou tohoto čestnějšího postavení, veliké vážnosti požívá. Kde žena v domě nevládla, tam nebylo dokonalé domácnosti;[1]) a protož považován onen statek ženatého muže za hlavní sídlo jeho, kde on s ženou svou přebýval; za tou příčinou mohl ženatý jen na tom dědictví platně pohnán býti, kde stále s paní svou meškal.[2]) Kdo paní neměl, buď si vdovec neb holomek, pohnán býti musel trhem, poněvadž bez ženy žádné sídlo nepovažováno za stálé. Poněvadž pak bez ženy dokonalé domácnosti nebylo, protož rozumí se samo sebou, že ona domácnost tu řídila; ona mohla v domě rozkazovati čeledi a byla povinna opatrováním dětí. Avšak nad ní stal muž, jenž vzhledem k dětem byl otcem, vzhledem k čeledi hospodářem; přísná vázanost rodinného života, jenž se zakládal na hospodářství, byla původně tak tuhou, že i žena hospodáři podřízena, t. j. k čeledi připočtena byla.[3]) Tato přísná podřízenost ženy pod muže vysvětluje se tím, že muž původně za ženu rodině její určitou cenu dával, ji tedy v jistém smyslu kupoval; ač o této věci žádných výslovných svědectví, pokud se týče poměrů českých, nemáme, přece nás k tomu vede slovo věno, na základě kterého se můžeme domýšleti, že v našem národě panoval v nejstarší době podobný obyčej, jako u Římanů a Germanů.[4])

---

[1]) „Ale ten pán musel býti ženatý, neb dvuor panský celý počten nebýval, kterýž pán ženatý nebyl; než to dvuor panský dokonalý, kterýž ženu měl.“ Kn. Tov. kap. 173. Tento náhled zachoval se dlouho mezi venkovským lidem naším; hospodář, ač byl samostatným, neměl práva choditi do hromad obce potud, pokud se neoženil.

[2]) „Když ženatého vládyku pohoní, právo jej pohnati doma, když ženu zastúpí na její zboží. Kn. Rožmb. §. 16., srov. §§. 25., 26., 27.. 28. a 31.

[3]) Důkaz toho známa slova Zelenoh. rukopisu však ot své čeledi vojevodí a mimo to Tomáš ze Štítn.: „hospodář má snažen býti, kak by zvedl svú čeleď a najvíce hospodyni ... má brániti vší necti i všeho zlého své ženě i jiné čeledi.“ Vyd. Erben. str. 98. — Míníme zde ovšem ony patriarchální poměry, kde hospodyně s čeledí předla a plátno tkala, kde, jako v nejstarších dobách Říma lanificium bylo hlavní chválou ženy.

[4]) Вѣнити znamená totiž v starosl. vendere, prodávati, s čím se shoduje posud zachovávaný způsob mluvení, že ženská se provdává, kdežto muž se žení; znamená-li „věniti“ původně „prodávati“, jest pak „věno“ ta cena, zač se co prodává, tak jakož se latinské „venum“ (dare), jsouc linkvisticky totožné s naším „věno“, v tomtéž smyslu zachovalo. Stopa tohoto původního

Když muž s přáteli nevěsty své se dohodl, nesena jest ona za muž, t. j. přátelé ji odevzdali muži, propouštějíce ji ze svazku a ochranné moci rodiny. Okolnost ta, že spůsob mluvení „nesena za muž“ až do nejpozdějších dob se zachoval a že moc muže nad ženou ještě v XVI. a XVII. století u nás byla veliká, svědčí tomu, že původ té moci má zajisté kořeny své v nejdřevnějším věku naší historie.

Podlé názoru českého musel dbáti každý o to, aby rod jeho nevymřel; hlavním účelem manželství bylo tedy zachování rodu plozením dětí, jimž rodinný statek zachován býti musil; jakož se to považovalo za neštěstí, když kdo dětí neměl, taktéž považováno za neslušné, aby rodinný statek rodu odcizen byl. V opanování půdy a v plození dětí ukazovala se síla a čest muže českého; hospodářství a manželství jsou tedy podlé českého názoru pojmy téměř nerozdělitelné.[5]) Manželka jest zde, aby rodila, orná půda, aby živila a muž plodí oboje. Práva a povinnosti, které tím muži vzcházejí, naše právo české s velikou důsledností vyvinulo. Nevěsta, vdávajíc se za muž vystupuje z rodiny otcovské a podrobuje se manželi svému. Obětujíc své děvojstvo odříká se panenství, kteréž jí sice větší svobody osobní propůjčovalo, nežli co žena požívati může, kteréhož ale vzdáti se musela, aby cíl člověčství, jež záleží na spojení obou pohlaví, dosažen býti mohl. Přestávajíc býti pannou jest zároveň vymaněna z poddanosti otcovy a vystupujíc ze společného hospodářství rodiny otcovy stává se účastnou samostatného hospodaření mužova, v němž ona jest paní. Avšak ačkoli ona jest paní, jest přece muž pánem jejím; hlavní účel její jest, aby se stala matkou rodiny,[6]) v níž podlé názoru českého panovati mohla jen jedna vůle, vůle otcova, které vůle ostatních podříditi se musela. Jakož rodina sama byla jednotou, tak v ní platnou mohla býti jen jednotná vůle, a to byla ta, která z původu rodiny, t. j. z manžela pocházela. Žena má právo, po-

---

prodávání nevěsty zachovala se v tom, že věno, kteréž žena od muže obdržela, muselo býti třetinu výše toho, které ona co výbavu z domu obdržela.

[5]) Protož se nepravilo pouze: „ploditi děti“, nýbrž také „ploditi zemi“: „chce-li za pluhem choditi a zemi ploditi, tož muož učiniti.“ Kn. Tov. kap. 224. Podobně u Řeků znamená ἄροτος i žeň i plození dětí.

[6]) „Hospodář z ní (t. j. z hospodyně) čeká plemene svého, totiž děti.“ Tom. Štít. vyd. Erben. str. 98.

něvadž poměr mezi ní a mužem jest osobním, aby on jí zachoval věrnost manželskou; ale kázeň rodinná toho žádá, aby žena vůli svou podřídila rozkazům mužovým, neb tím jen jednota v rodině zachovati se dá. Tato podřízenost ženy pod vůli mužovu vyjádřena jest v právě českém zásadou: žena jest vězeň muže svého.

Rozumí se však samo sebou, že toto vězenství ženy nemá se pojímati ve smyslu poroby, že by tedy žena byla otrokem, jemuž žádné vůle nepřísluší. Toto vězenství nerušilo právní spůsobilost ženy, nýbrž obmezovalo pouze volnost její v jednání. Jakož dcera v domě rodinném stojí pod dozorstvím pravomocným otce svého, aniž tím nároku pozbývá na podíl v statku rodinném, taktéž žena jsoucí za mužem, jest mužem zavázána pouze v tom, co se týče jmění jejího a jmenovitě věna. Rodina, jsouc jednotou na otci, matce, synech a dcerách záležející, toho vymahá a žádá, aby jmění, pokud tato jednota smrtí otce se nerozpadne, společně spravováno a rodině odcizováno nebylo. Právo vlastnické muž nemůže ženě, co se týče věna a jiného jmění její, odejmouti; to však může na základě svrchovanosti své v rodině učiniti, že ji přivede a donutí k takovým činům, z nichž by pro ni ztráta věna a jmění aneb aspoň újma na tom vzejíti mohla. Jest ovšem pravda, že obmezená volnost ženy v jednání má původ svůj v postavení muže co pána v rodině, jemuž ostatní podřízeni jsou; žena odavši se za muž, nepřestala sice býti osobností, ale poněvadž se vzdala panenství, kteréž ji dříve činilo nedotknutelnou, vešlo tělo její v právní užívání muže jediného a nemajíc ona dále vůli, obcovati s jiným, byla v tomto smyslu skutečně vězněm muže svého.

Pravomocnost manželská nepřestala v Čechách pouze na vězenství v tomto smyslu, nýbrž hleděla se rozšířiti i k věcným právům manželičiným. Autoritu, které muž v rodině požívati musel, nechtělo právo rušiti a protož dopouštělo, že ono vězenství pro kázeň rodinnou i k věcným právům se vztahovalo; ale dopouštějíc toho nezbavovalo právo české ženu práv těch, nýbrž trpělo toliko, aby žena v právích těch obmezena byla potud, pokud muž živ byl; po smrti muže, kterou autorita jeho sama sebou přestala, přestala žena býti vězněm mužovým a přestaly také právní následky všech činů její, které ona, byvši vězněm muže, z přinucení jeho připustiti musela. Tak dovedlo tedy právo české autoritu mužovu v rodině nevyhnutelně potřebnou zachovati a zároveň ženu v právích její hájiti a ubrániti.

Bylo pravidlem, že žena, pokud muž její živ byl, nemohla

věna svého ani zavaditi, ani zapsati, ani prodati; neb ona sice měla k věnu svému právo vlastnické, ale v držení nevcházela, pokud muž byl živ. Aby však ženy o věno své nepřicházely, učinilo právo české taková opatření, která ženám takovou bezpečnost věna poskytovala, že ho žádným podvodem, žádnou falší, žádným násilím, vůbec nikterak ztratiti nemohly. [7]) Tato bezpečnost byla nepřekonatelna stran věna u takové míře, že i v případě tom, když muž prodal statek věnem zavazerý a žena zároveň prodala věno, věno své neztratila, nýbrž statek v tom ustavičně vězel a žena obdržela po smrti muže věno, jako by nic nebyla prodala. Neb muži nenáleželo vzhledem k věnu právo vlastnické a žena, pokud muž byl živ, nemohla v držení práva vlastnického vejíti; protož ani on ani ona věno prodávati nemohli. [8])

Neuznávalo-li české právo prodaj, který se stal s vůlí ženinou, neuznávalo tím méně kterýkoli čin, který žena vykonala, jsouc od muže k němu nucena. Protož praví Kornel ze Všehrd na str. 220.: „žena muže mající k čemuž se koli z jeho přinucení buď k trhu, k zápisu, ke rčení nebo k čemužkoli jinému u desk přizná a z přinucení jeho do desk klade jakžkoli trhem nebo zápisem, má toho všeho neškodna býti, když to z přinucení muže svého činí. Než žádný závazek té ženy, kteráž muže má, o kterúž by koli věc bylo, buď o věno nebo cokoli jiného, mocný býti nemóže, když takoví zápisové od žen z moci a z přinucení jakéhokoli se dějí. A takové závazky ženy po tom samy naříkati mohú, poněvadž sú vězňové mužóv svých, že učiniti musí všecko, což jim muži jich rozkáží, jako vězňové, což jim ti, kdož sú je zjímali a jich se zmocnili, uloží. Z té příčiny se přihází, že častokrát u desk se ženy přiznávajíce pláčí a plačíce k tomu, což muži míti chtí, svolovati musí.“

Každý takový závazek tedy, buď si to dání, prodaj, slib (rčení) neb cokoli jiného, v který žena k vůli muži svému vešla, byl planý a jalový a nebyla žena tudíž povinna po smrti mužově

---

[7]) Paní pozuostalé po svých mužích své právo věnné na statcích mužuov svých přede všemi mimo všecky jiné dlužníky i všecky nápady a dání markrabská, neb odjetí mocí, neb zámku válečné dobytí . . . Kn. Tov. kap. 137.

[8]) „Když by s mužem spolu, on dědictví a ona věno prodávala, že toho ona učiniti nemóž; než učiní-li to vedle muže svého, učiní jako ta, kteráž v moci muže svého a ne v své jest.“ Všehrd str. 220.

tomu dosti učiniti: „když by žena muži svému k vůli přiřkla něco učiniti komu nebo dáti, není toho po smrti muže svého povinna dáti a učiniti, poněvadž jest v moci muže svého byla.“ [9])

Právo nerušilo autoritu mužovu, ale branilo ženu úplně, zůstavujíc to jednoduše opatrnosti každého, aby nepodnikal ničeho, čehož mu pak žena, když muž její umřel, vězenstvím mužovým odepříti mohla. Ochrana, kterou právo ženě propůjčovalo, měla takový rozměr, že ani desky, které přece jinak největší jistotu poskytovaly, toho v majetku nechránily, jenž práva nějakého dosáhl od ženy, která vězněm muže svého byla. Neb platila zásada, že do desk musí všecko jíti volně a svobodně; protož praví Kornel ze Všehrd v příčině té na str. 221.: „dsky zemské té sú svobody a té vážnosti, že žádný vězeň, žádný člověk zavázaný a sobě nevolný nemóže nic do desk klásti. A poněvadž každá žena jest nesvobodna, dokudž muže má a jest vězeň muže svého, nezdá se nepodobno, že žádná žena muže mající a z jeho přinucení ve dsky kladúcí nemóž sobě se škodú ve dsky klásti.“

Věno ženy muselo se pojistiti na úplně svobodném statku, který ničím zavazen nebyl; ukázalo-li se, že statek ten není úplně svobodným, muselo věno se převésti na statek jiný. Protož měla žena při vkládání jí věna příjemčího, který na místě jejím věno přijímal a jenž o to pečovati musel, aby věno na bezpečné zboží vloženo bylo; pravíť o tom kn. Tov. kap. 99.: „ten, ktož vkládá, také komu se vkládá, příjemčím se opatřte, kterýžto na jejím místě to věno přijímá: neb ona vězeň svého muže jest.“ Smysl toho jest, že žena nemohla zabrániti muži, věno jí pojistiti kdekoli, třeba na zboží zavazeném; avšak poněvadž ona o věno své přijíti nemohla, hojila se pak na příjemčím, kdykoli se jí úroků z věna nedostávalo.

Pokud muž byl živ, nemohla žena žádného jiného na spolek statku neb věna přijíti leč jedině muže svého; každý jiný i děti její z takového spolku vyloučen byl. A donutil-li ji muž, aby také děti na spolek přijala, neměly děti po smrti mužově právo, ji v tom spolku držeti a musely ji z něho propustiti; pravíť o tom Kn. Tov. kap. 102: „paní spolkem muže své opatrují a jim dávají aniž koho jiného, dokudž živ muž, na spolek přijíti mohú, ani dětí svých; neb staří páni pravili, že by se to někde ve dskách najíti mohlo, že někdy muži i dětem některá byla vložila, ale

[9]) Zříz. z r. 1564 fol. 211.

potom, když muž ten jí umřel, o to súdy měla a tu že jest nalezeno, že jest byla vězněm muže svého a děti jí musely z spolku propustiti.“ [10]) Muže mohla na spolek přijíti, poněvadž s ním ku společnému životu a hospodaření spojena byla; ale ku spolku s dětmi nemohl ji žádný donutiti, poněvadž by ji to bylo ukládalo povinnosti ve vdovství, kdež podlé práva českého sebou mocna byla; této svobodě neměl tedy na újmu býti žádný závazek, který z vězenství mužova pocházel.

V úplnou vládu věna svého vešla žena teprv po smrti mužově i v případě tom, když od něho se odloučila; muž pak nebyl povinen, jí dávati úroky z toho, co on jí odvěnil; ale z toho, co s sebou přinesla čili, jak se říkalo, co po ní jmenováno bylo, úroky jí dávati musel; svědčí o tom tento půhon i nález: „Agnežka pohoním Matúše muže svého, že jest vzal od mých bratří věna 200 kop gr. a tu mi od osmi let na to žádné potřeby nedal ani svým dětóm“ (Půh. Ol. 1412. fol. 47.). Nález: „poněvadž sú páni shledali, že spolu nebydlí pro kteréž kolvěk věci, má jí p. Matúš plat vydávati, což na ty peníze sluší, jakož jest po ní vzal, a to do její života“ (ibid. fol. 66.).

Na základě vězenství mužova mohli také příbuzní ženy odpor klásti, když se domýšleli, že zápisem nebo vkladem ženy jim neb jí nějaká újma se stává: „contradixerunt ex eo, quod ipsa racione conjugii existens in captivitate quasi mariti sui facere juste non potuit et hoc esset in ipsius detrimentum et dederunt odpor racione consanquinitatis“ (l. 1373 Desky Olom. II. 73.).

Právo české hájilo tedy všude ženy v jejím věně; důležité ve věci té jest nález věcný, jenž učiněn byl r. 1475: „aby kterúžkoli mocí zboží dobyto a odjato a věno by na něm zavázáno bylo, v tom aby žádná paní na svém věně nehynula, ale ten, ktož jest toho zboží v držení bez řeči a bez zmatku té vdově sepsi a zaplať“ (Půh. Ol. 1475 fol. 2.). I v případě tom, že hrad, na němž věno zapsáno bylo, pro zrádu zemskou dobyt byl, nepozbyla žena věna svého; „poněvadž ta paní jsúci hradu mocna pustila muže svého

[10]) K tomuto případu vztahuje se bezpochyby půhon z r. 1374., ježto zde klademe, poněvadž z něho se zároveň vidí, jakých prostředků někdy mužové užívali, aby ženy své k vůli své připravili: Hedvica de Budčovic publicat, quod maritus ejus prior Jesco de Dobročkovic ipsam verberibus compulit, ut pueros suos sibi injungeret in veram porcionem omnium bonorum suorum et notificat, quod ejus voluntas nunquam fuit nec est.

na ten hrad na své věno, ješto měla od prvního muže a ten hrad jsú prodali a sstúpili zlým lidóm na zemskú záhubu, nemá jí V. odpovídati; než umře-li ten její muž prvé než ona, má jí její věno vráceno býti, což dskami ukáže“ (Půh. Brn. 1406 fol. 137.). Když kdo zboží, kteréž žena vězeň muže svého z desk vyložila, koupil, nebyl vlastnictvím jist, poněvadž žena jsoucí pak vdovou to zboží nařknouti mohla: „Anna, vdova někdy Markvartova pohoní Jana z Dubenek, že jí drží tu v Dubenkách její zboží, jakož ona ve dskách měla, tu jest musela to zboží z desk vyložiti svého muže přinucením“ (Půh. Brn. 1406 fol. 77.). Protož také musel býti komorník nejvyšší velmi opatrn, aby nevykládal ženám zboží bez dostatečného uručení, a musel se pilně doptávati, jestli statek, na němž věno se kladlo, svoboden a dostačen, aby z něho úroky věnné jíti mohly; neopatřil-li toho, mohla žena ovdověvši vězenstvím mužovým na něm se hojiti: „Anna pohoním Jana z Lichtenburka, že mi mé dědictví dopustil z desk vymazati, neopatřiv, abych já za své dosti měla, věda, že jsem vězněm může svého“ (Půh. Brn. 1447 fol. 67.); — „Jan pohoním Bohuše z Lomnice, že drží nápad děda svého, kteréhož paní Anna sestra má zapohnala, že jsa komorníkem desk Brněnských, věda, že ona jest vězněm muže svého, by za své dosti měla a že jí řekl, že jí zboží Náměstské ve dsky vloženo a že na to jeho rčení dědictví kvasické z desk vymazala“ (Půh. Brn. 1459 fol. 15.).

Vězenství ženino bylo tedy příčinou, že právo o věcná práva ženy pečovati muselo; plná moc manžela obmezována jest ochranou práva a soudu. Tato ochrana nevztahovala se pouze k věnu a statku ženy vůbec, nýbrž neopouštěla žen ani tehdáž, když v listech podlé mužů svých co jistci položeny byly. Neb na takové listy, kde žena jistcem byla, nemohla se dáti svobodná dobrá vůle čili postoupení, poněvadž žena po smrti mužově, když list, na který dobrá vůle dána byla, zkažen nebyl a ona se o tom dověděla, z toho pohnati mohla; i ta okolnost, když při dobré vůli pečeť ženina byla, jí neškodila, pokud list sám zkažen a zničen nebyl; neb ona, pravíc, že byla vězněm muže svého, musela tak učiniti a že nyní, jsouc vdovou, závazky z listu a z dobré vůle vycházející plniti nemíní.[11])

Z toho, že žena, pokud muž její byl živ, žádným činem mužovým věna pozbyti nemohla, jde samo sebou, že věnný list,

[11]) Viz Kn. Tov. kap. 182.; Kn. Drnov. str. 82.

www.libri.cz

pokud muž byl živ, promlčen býti „nemohl: poněvadž má ona list na věno, že ten list žádnými lety prázden býti nemá a zvláště poněvadž jest muž živ a zná se jí ku pečeti“ (Půh. Brn. 1406 fol. 131.). Vdova ale, která již nebyla vězněm muže nýbrž sobě mocná, ztratila věno, když se leta zemská, t. j. tři leta a 18 neděl k věnu svému neohlásila.

Toto postavení ženy naproti manželi bylo zajisté tužším v dobách starších; postupem času zmiňovalo se čím dále tím více, tak že zřízení české r. 1564 ustanovuje na fol. 210. *b*), že „není žena muže svého vězněm nikterakž, kromě věna“; ale co se týče věn, zůstala vězněm mužovým, tak že obnovené zřízení o ní v příčině té praví, že jest iu Macht und Gewahrsam des Mannes. Kterak ale v dřevních dobách vězenství ženy tuhé bylo, to posouditi lze z té okolnosti, že žena, muže svého mající, před soudem svědčiti nemohla, kdežto vdova a panna k tomu spůsobilé nalezeny jsou. Soud patrně měl tu na zřeteli, že by žena vězenstvím mužovým vypovídati mohla z návodu muže a teprvé r. 1604 dovoleno jest, že ženy také svědčiti mohou.[12])

Vězenství ženy vztahovalo se velmi tuze k věnu proto, že věnem pojišťovala sobě žena živnost v stavu vdovím a že pod jistými výminkami také děti k věnu právo míti mohly. Měla-li však žena krom věna nějaké dědictví, na kteréž muže na spolek nevzala, s tím jakkoli nakládati měla plnou vůli, aniž muž jí v tom nějak brániti mohl.

Tak činilo právo české všechna opatření, kterými potřebná autorita muže co hlavy rodiny se zachovala i žena zároveň před přechmaty plné moci manželské chráněna byla. Žena byla muži ovšem podřízena; tato podřízenost však vztahovala se k autoritě mužově a rodině, jinak požívala žena vyznamenaného postavení, jež na př. se zjevovalo tím, že „manželky všech pánov, vladyk a jiných chudých lidí, kterýmž se koli dskami věna kladú, té zvláštnosti užívají, že paními se ve dskách zřetedlně a zejmena píší,“ [13]) kdežto při vkladech deskových žádnému muži se titul „pán“ nedával, nýbrž každý jednoduše jmenem svým psán býval. Muž podlé názoru českého má povinnost dbáti o to, aby rod jeho nevymřel; tato myšlénka pohání jej k tomu, aby manželku pojal a poněvadž při manželství jest jedině ten ohled rozhodným, aby

---

[12]) Viz o tom „Právník“ na r. 1869 str. 671.
[13]) Korn. ze Vš. str. 208.

potomstvo se plodilo, jest zcela lhostejno, jakého stavu manželku muž sobě pojme. Mesalliance společnost česká neznala, aspoň co se týče muže; platila zásada, že „žena se po muži šlechtí, ale muž po ženě nic, jako děti ne po mateři, než po otci.“ [14]) Když člen stavu panského pojal kmetičnu svou za manželku, již ona užívala všech prerogativ toho stavu, a naopak, když dcera panského rodu pojala měšťana poddaného, přestala ona býti osobou panskou a brala na sebe stav muže svého.[15]) Žena česká měla býti matkou dětí muže svého a protož stála na rovni s mužem svým. Vstupujíc do spolku manželského nabyla práva na ochranu a výživu se strany manžele a protož, ačkoli žaloba z vraždy náležela krevním přátelům, měla žena právo, když muž jí byl zabit, pohnati vražedníka, jako synové a bratři i strýci jeho, poněvadž mužem jí hlavní podpora života odňata byla. Tento nárok ženin, že jí nikdo muže, jejího ochrance i živitele, zbaviti nesmí, byl toho příčinou, že muž pro vraždu pronásledooaný bezpečného útulku nalezl u ženy své: „ten pohnaný, když by byl u své ženy oddané nalezen a ona jej objala anebo svým rúchem přikryla, že od ní nemá vzat býti, ani které žalosti trpěti.“ Náleželo tedy ženě české totéž právo, kteréž jinak jen s místy posvátnými neb s osobou králové české spojeno bylo. Potřebnost ochrany stává se tedy pro ženu zřídlem nejvyšší oprávněnosti, kteréž ani král nepožíval. S druhé strany požívala žena v staré době výhody, že ona, kdy muž její mužobojstva se dovinil, z krevní pomsty přátel zavražděného vyňata byla, jak Statuta Kuratova praví: quicunque occiderit aliqnem ... alias recedat et querat gratiam et uxor sua in pace sedeat et indempnis.

Smrtí muže stala se žena, jsouc vdovou, sobě mocnou, ana přestala býti vězněm muže svého. Co vdova vešla v držení svého věna; bylo-li jí věno vloženo až do stavu proměnění aneb do života, zůstalo jí pojištěno na statku potud, dokud stav ne-

---

[14]) Korn. ze Vš. str. 215.

[15]) Že společnost česká na mesallianci se neurážela, dokazují slova Korn. ze Vš. „Když člověk urozený ženu chudého řádu pojme, jakož se to často přihází.“ Taktéž psal Karel z Žerotína r. 1592: „aby se na tom neurážela, že on Wolf stavu ryířského není, poněvadž příkladů podobných v Moravě dosti máme.“ A sněm r. 1612 rozkázal jen, aby žádný šlechtic zjevnou nevěstku k manželství nepojímal, což důkazem, že při volení ženy na stav její veliká váha kladena nebyla.

změnila neb neumřela a žádný dědic ji spláceti nesměl bez vůle její. A stav svůj vdova proměnila, když opět se vdala, neb věno jiným mimo děti své zapsala, neb rok po smrti mužově dítě porodila; v prvních dvou případech dala na jevo, že buď fakticky buď z nelásky z rodiny mužovy vystupuje, v třetím pak přišla v odpor proti pravidlům společnosti a slušnosti. Proměna stavu skrze tyto tři příčiny měla pro vdovu ten následek, že věnné peníze se jí splatily a ona dědictví, na němž pojištěny byly, ihned postoupiti dědicům musela. Bylo-li však věno obecné, vydáno jí jest a ona měla toho vůli, buď o sobě neb s dětmi chlebiti; chlebila-li o sobě a neopatřila věno na spůsob kterýkoli a umřela-li v tom, pak spadlo věno na krále; chlebila-li však s dětmi, spadlo věno, i když o něm žádného pořízení neučinila, na děti.

Žena stanouc se vdovstvím soběmocnou mohla všechno to na zmar přivésti, co na základě vězenství mužova dříve učiniti musela. Mimo to nebyla více obmezena v jednání svém; mohla ručiti, mohla zavaditi, jsouc sobě vlastní paní čili majíc, jak se tehda říkalo, vdoví stůl.[16]) Vládla neobmezeně jměním svým, čehož byvši vdanou činiti nemohla: „Jan pohoním Anežku, že mi jest řekla jsúci v svém vdovství a jsúcí sebe mocna vyvazovati mne, kde jsem rukojmě za nebožtíka pana Smila muže jejího.“[17]) Právo české neznalo tedy podřízenost vdovy pod mužské přáteli, jako právo římské, aniž stála v mundium jako žena germánská, nýbrž česká vdova byvši sebemocna měla také toho vůli, opětně se vdáti za kohokoli,[18]) kdežto panna v tom vůlí přátel mužských vázána byla.

Vedlé toho lze poznati, že vdovství bylo oním stavem, v kterém ženské pohlaví největší svobody v jednání a konání požívalo. Neb ženská vdávajíc se za muž vystupovala z moci otcovy, avšak přecházela ve vězenství mužovo; podřízenost její pod vůli otcovu neb mužských přátel přestala navždy, jakmile otcovský dům opustila a když muž její umřel, přestala i druhá moc, jíž podrobena byla. A protož stavši se vdovou nabyla žena česká vrcholu svobody, kterou právo české a společnost česká ženskému pohlaví propůjčovaly.

[16]) „Byvší vdovú sobe mocnú na vdovím stole.“ Půh. Brn. 1406 fol. 90.

[17]) Půh. Brn. 1459 fol. 116.

[18]) „Neb jest vdovám svobodno, muže pojíti, kterýž se jim líbí.“ Řád pr. z. §. 85.

www.tiplnol.com.cn

Co se týče věcných práv nevdaných, tedy ohledem k otci dcer a ohledem k bratrům sester, tu především vytknouti slušno, že ony, pokud otec byl živ, byly vázány vůlí otcovou, po smrti otce pak vůlí bratrů a nebyli-li tito plnoletými, vůlí plnomocníků a mužských přátel. Ale právo české, jako hájilo ženu naproti muži, nezanedbávalo také dcer a sester. Každá dcera měla právo žádati, aby jí dáno bylo stejné věno; dal-li otec některé méně, mohla ona ho pohnati a dobyla vždy práva svého a otec jí musel doložiti, oč jí dříve méně dal: „Markéta žena Arklebova pohoním otce svého, že jest vydal dceru svú a sestru mú vlastní za muž a po té věno dal 40 hřiven gr. a mně nechce tolikéž dáti.“ [19]) To právo dceřino bylo tak nezrušitelné, že ona v tom případě, že menšího věna obdržela, na otcovském statku i po smrti otcově se hojiti mohla, i když ten statek mezi tím v jiné ruce přešel: „byl vdal nějaký Šekéř z Riesenburgu jednu dceru jmenem Žofku a dal po ní 1000 zl. a potom sestra její u knížete jsouc zmrhala se. A on p. Šekéř chtíce ji vdáti a tu její hanbu poněkud přikrýti i vdal ji a dal po ní 2000 zl. Potom ten Šekéř umřel a jeho statek držel Jan Žabský . . .; potom ta jistá Žofka pohnala toho Žabského, že drží statek otce jejího a že po ní z toho statku není tak mnoho dáno jako po druhé sestře její a to provedla a obdržela nálezem panským a musili jí tolikéž dodati jako druhé k prvnímu.“ (Kn. Drn. str. 64.)

Když otec děti své dělil, ustanovil za věno dcer obyčejně menší díly nežli bratrům; vysvětluje to Tomáš ze Štítného na str. 311.: „protož milá Agnežko nehorli z toho ani se daj kterým lidem rozdrážditi, jako bych vás rozdělil nerovně. Věz to, že ta nerovnost bývá rovnost. Bratr má o tobě péči míti, úroky tvé bez tvé práce dávati; neb když tobě bude groše třeba, tu jemu několika.“

Když ale bratři po smrti otcově statek dělili, zachován při tom řád tento: „sestrám má hned při tom (t. j. při dělení) věno jmenováno býti a to jim neutráceno, ale z toho nakládáno a v tom mají všichni dílové škodovati až do jich vdání i s výpravú a na ně nákladu.“ (Kn. Drn. str. 66.)

Byly-li sestry plnoleté, mohly bydleti u bratra toho, při kterém se jim líbilo; byly-li nezletilé, žily u bratra nejstaršího aneb tu, kam on je odkázal. Avšak sestry plnoleté nemohly se

[19]) Půh. Brn. 1406 fol. 129.

statkem neb věnem jim přiděleným nakládati podlé libosti, leč když se vdaly, aneb když bratři je oddělili; oddělením sester bratři však povinni nebyli z práva, nýbrž činíce to, činili to z dobré vůle své.

Nikdy ale věno při dělení věnované, ať si již dělil otec neb synové, od bratří zavazeno býti mohlo; „věno od staršího bratra neb sestry nemůže se zavaditi.“ (Ond. z D. čl. 118.)

Na takový spůsob chránilo právo české nevdané, aby věcné nároky jejich od otců a bratrů skracovány nebyly. Ale toto právo podporovalo také s druhé strany národní mrav a obyčej, vedlé kterého nevdaná ve vůli své obmezena byla otcem aneb, po smrti jeho, bratřími.

Věcné právo panny bylo nedotknutelným, právo osobní však obmezeno. I tu rozhoduje povaha přirozená ženské i názor sociálný, který z povahy té o postavení panny se vyvinul. Panna jest individuálností v sobě a samou sebou uzavřenou; jí není zapotřebí, aby takořka ze sebe vystupovala a vykračovala, jako muž, jemuž přírodou vytknuta jest úloha, aby na zevnějšek působil, t. j. aby zevnější poměry opanoval. Panna jest tedy bytostí hotovou, kdežto muž nikdy hotovým býti nemůže; neb ona jest sobě dosti, kdežto muži celý svět nedostačuje. Snaha panny nejde po boji, nýbrž ona cítí potřebu býti chráněna, poněvadž povaha její není k boji utvořena. Této ochrany požívá v rodině a poněvadž rodina ví, že dcera vdajíc se pozbývá nároku na ochranu rodinnou, poněvadž rodina ji dává ve vězenství mužovo a tím vší právomocnosti a práva ochranného nad ní se vzdává, protož mají representanti rodiny, tedy otec neb po jeho smrti synové a mužští přátelé vůbec povinnost, starati se o to, aby panna vdána byla za muže takového, kterým by její štěstí pojištěno bylo. Jest to tedy etický důvod, který právo bratří, obmezovati vůli sestry při vdávání se, ukazuje vlastně býti povinností naproti budoucnosti sestry. Tento etický základ tohoto práva čili této povinnosti ovšem postupem času na velikém díle se porouchal a zůstalo na povrchu jen tvrdé právo, vedlé kterého panna bez vůle aneb proti vůli otce neb bratří provdati se nemohla. Nerozhodovala v tom pak její vůle neb náklonnost, nýbrž vůle otcova neb bratří, neb vůbec těch, kteří místo otcovo zastupovali. Oni ustanovovali věno, oni dávali panně muže: „panny,“ praví Tomáš ze Št. na str. 61., „jsúc v poslušenství svých starost drží panenství čekajíc, když jich starosty dadí je k manželstvu.“ Tato závislost panny u příčině té

www.libtool.com.cn

byla tak veliká, že, když otec o ní žádného pořízení neučinil, u soudců zemských k manželství vyprošena býti musela.[20]) Která panna bez vůle otcovy neb bratří neb poručníků se vdala, ta pozbyla věna svého a byla i jinak, jak níže se uvidí, trestána, poněvadž takový sňatek byl považován za únos.

Toto ochranné právo bratří, poručníků neb přátel často však bylo za sobeckými příčinami zneužíváno. Častokráte bráněno pannám vdáti se, poněvadž bratři ze správy jmění sestřina měli užitek, jindy zase, poněvadž bratrovi obtížné bylo, věno a výbavu sestře vydati. Takové zbraňování bylo porušením přirozeného práva ženské; právo připouštělo obmezení panny v příčině té, ale nedopouštělo, aby právo zneužíváním stalo se bezprávím. Aby tedy sestry libovůli neb zlovůli bratrů oddány nebyly, ustanoveno, že, kdyby bratři neb mužší přátelé vůbec pannám se vdávati nedali za lichými příčinami, panny právo mají se odvolati ku králi, jenž pak v tom zastával otce a rozhodl tak, jako by otec byl živ. Protož ustanovuje Maj. Carolina v čl. 127.: „sancimus, si quis patruus aut frater neptem vel sororem aetatis jam nubilis nuptui tradere recusaverit, retinere cupiens forsitan dotem suam, liceat dictae puellae per se vel alium curiae nostrae implorare judicium. Quae per dictam curiam kmetonibus assignata, per eos matrimonio collocetur, personarum honore vel status bonorum qualitate pensatis, fratrem vel patruum dotem debitam solvere compellendo, quam curent kmetones ipsi pro cautela dictae puellae debite facere conservari.“

Toto ustanovení Maj. Carolina zajisté bývalo zachováno, ač ona co celek zrušena byla. Soudíme tak z privilejí, které král Zykmund r. 1436 stavům českým dal, v nichž článek šestnáctý zní takto: „také my nechcem žádných sivotkóv vdávati ani k prosbě, ani sic, bez přátelské a poručníkóv dobré vóle.“ [21]) Avšak i po tomto privileji nepřestaly panny sirotci ku králi se utíkati, který jsa v příčině té za ochranu prosen, nesnadně jí odepříti mohl, poněvadž on dle práva byl nejvyšší všech sirotků poručníkem. A že to právo královské skutečně i na dále zacho-

---

[20]) „Nejprvé p. Jan Vřesovec žádal JMti, aby mu pannu Kateřinu Jankovskou k stavu manželskému dáti ráčil; nebo ten pořádek se zachovává, aby sirotci, o nichž otec žádného pořízení neučinil, od soudu vyprošováni byli.“ Záp. Žer. o s. p. I. 100.

[21]) Arch. Čes. III. 448.

váváno bylo, o tom svědčí zřízení sněmovní v Brně l. 1510 snešené: „kteří by sirotci ženského pohlaví ošířely, nemajíce let, aby král JM. bez vůle přátelské neměl moci jich dávati ani zamlouvati žádnému, ani co o to jednati, ani JMti potomci.“ K tomu král ovšem práva neměl, jedině ze své vůle panny sirotky vdávati; ale byl k tomu oprávněn, když bratři neb přátelé neb poručníci sirotkům za lichými příčinami vdávati se nedali a toto právo vyhraženo jest králi v řízení r. 1564: „pakli by bratři nebo strejci nebo poručníci té panny vdáti nechtěli, již by bylo rozumíno, že to dělají pro užitek svůj, aby statku té panny požívali ... tehdy ona to vdání své může vznésti na krále JMt. Pakli krále JMti v zemi nebude, ale na plný soud skrze kohož bude moci. A jestli že král JMt nebo páni z plného soudu k tomu vdání by radili, že má toho užíti bez újmy statku svého.“ Totéž právo zůstaveno jest králi také v obnoveném zřízení r. 1627: „da auch die Brüder, Vettern und Fürmünder ihrer Pflegtochter in vorhabender Heurath ohn Ursach Verhindernüss zuziehen wollten, oder da sie von mehrern Personen zum Ehestand ersucht würde und die Fürmünder und Befreunde mit der Waisin oder sie selbsten untereinander, weme sie zu versprechen, sich nicht vergleichen könten: in solchen Fällen mag die Pflegtochter oder ihre Fürmünder und Befreunde solches an Uns oder Unser Landrecht gelangen lassen und sol alssdan solche Waisin nach Befindung der Umbständ vor Uns oder Unser Landrecht erfordert werden und weme sie mit Unser gnedigsten Bewilligung die Ehe versprechen würde, dabei soll es allerdings gelassen werden.“

Právo české uznávalo tedy úplně právomocnost rodiny a representanta její, otce totiž nebo po smrti jeho právomocnost synů; ono se nevkládalo do práv rodinných potud, pokud autorita rodinná tvrdě nesáhala na osobní práva dcery nebo sestry, jichž proti všem přechmatům mužského pohlaví chránilo. Dcera provdávajíc se, neplodila dále rodinu, nýbrž berouc na sebe jmeno muže svého, založila rodinu zvláštní, kdežto synové jmeno rodiny dále zachovávali.[22])

[22]) To jest také příčinou, že otec synů nemající nebyl povinen statek dědičný zůstaviti dcerám, poněvadž by vdáním dcer v jiný rod byl přešel; nechtěl-li, aby se to stalo, ustanovil v závěti dcerám věno i výbavu a ostatek dal přátelům svým. Viz Kn. Tovač. kap. 164.

Když také tedy dcera z rodiny vdáním se vystupovala, nicméně považována jest za úd rodiny a měla povinnost, všecko to plniti, čeho mrav a zvykové právo na ní žádalo. Mrav toho na ní žádal, aby se podrobila vůli otcově a vdala se za toho, komu ji určil; jakož vězenství mužovo obmezovalo osobní právo ženy, taktéž obmezovalo vězenství rodinné pannu, že ona nemohla se provdati za koho chtěla, aniž osobní právo jí příslušelo, aby před vykonáním manželství tělo své komu propůjčila. Ona byla v jistém smyslu majetkem rodiny a poměr ten připomíná nám spůsob rodinný v nejstarších dobách národů indoevropských, vedlé kterého otec byl vlastníkem dětí svých, jako na př. u Římanů dítě novorozené nestalo se členem rodiny ipso facto porodu, nýbrž tím, že otec je za své uznal a nevysadil neb nezabil, k čemuž oprávněn byl. V českém právě o takové moci otcově nemáme stopy; ale tuze zavázané postavení ženské co se týče osobních i věcných práv, zdá se nám býti následkem oné původní tvrdosti, kterou otec naproti dětem nastupovati mohl.[23]) Tento pojem, že dcera jest v jistém smyslu majetkem rodiny, jest oprávněn tím, že mrav a obyčej žádal na dceři neb nevdaně ženské vůbec, aby ona zachovávala děvojstvo až do doby té, v které by s vůlí otcovou neb přátel za muž nesena byla. Ona tím byla povinna cti rodinné, že tělo své nezmrhala; zapomněla-li se nade ctí svou a padla-li svolivši k tomu, zbavena jest věna a práva k dědění;[24]) anoť v starší době i se svůdcem svým zahrabána jest a probodnuti jsou oba kolem.[25])

V zachování děvojstva až do doby manželství ležela tedy největší čest panny; to bylo základem jejího sociálního postavení

---

[23]) O Polabanech vypravuje Herbordus in vita Ottonis II. c. 33. „nam usque ad haec tempora, si plures filias aliqua genuisset ut ceteris facilius providerent, aliquas ex eis jugulabant, pro nihilo ducentes parricidium.“

[24]) „Jestli by která panna panenství nezachovala, má svůj díl a statek, k kterémuž by koli spravedlnost měla, ztratiti, a statek má na najbližšího přítele spadnouti.“ Zříz. r. 1564 fol. 108.

[25]) Si ignorantibus vel quod magis est contradicentibus filia sibi maritum assumpserit vel alias viro se copula carnali junxerit, super quo per parentes ipsos querimonia in judicio deferatur, si sponte id filia fecerit et ipsa et vir de antiqua regni consuetudine palo affixi subire supremum judicium cogebantur. Maj. Car. čl. 95. Český překlad praví: „tehdy ona i ten muž z starého obyčeje královského jsúc zahrabáni podstúpiti súd najvyšší byli jsú přinucováni.“

a má-li každý člověk přirozené právo, aby jeho osoby šetřeno bylo, náleží toto právo povýtečně panně a ženské vůbec, poněvadž společnost na ní žádá, aby neporušenou cudnost zachovala.

Protož právo české chránilo pohlaví ženské všemožně ve všem, co se práv osobních vzhledem k pohlavnímu životu dotýkalo.

Násilí ženskému pohlaví činěné bylo 1) odjetí děvojstva; 2) podávení; 3) únos čili únosba.

Oboje, odjetí děvojstva i podávení, jmenuje se v starším právě také hanbou ženskou neb i násilím ženským.

Každá, které se násilně činilo, buď si panna nebo žena, musela úpěti, čili úpem za pomoc volati, aby ji sousedé slyšeli; nemohla-li se pomoci dovolati, měla, jak Řád pr. z. čl. 88. ustanovuje, „pláčíc opověděti dvěma súsedoma obapolnýma okolo domu toho, kdež se jí násilí dálo; pakli by bylo v lese nebo na poli a žádného se dovolati nemohla, tehdy v najbližší vsi neb městě ot toho lesu má úp učiniti," neb, jak Maj. Car. v čl. 94. praví, měla „ihned taková panna neb žena na tom místě, kdež se jí to stalo, jestli že tu lidé bydlí, aneb i v jiném místě, kdež by odtud najblíž lidé bydlili, zjevně se ukázati, šlojíř trhati a vysokým hlasem křičeti a žalovati proti takovému násilníku před dobrými lidmi města toho." Tento úp čili pokřik o pomoc musela podávená proto učiniti, aby před soudem dokázati mohla, že ona s činem srozuměna nebyla, nýbrž že jí násilí konáno bylo.[26]) Majíc svědectví pojištěné u sousedů, že úpěla, opověděla podávená zločin na ní spáchaný a byla povinna sama osobně tuto opověď před soudem učiniti.[27]) Nesouc s sebou znamení svého podávení „krvavú košilku neb zedraný šlojířk," [28]) čili, jak Kn. Rožmb. v čl. 228. praví „majíc krvavý šlojíř nebo rúchu na hlavě a úplet jeden rozpletši i rozmetavši prameny" měla říci před soudem: „opovídaju, že jsem podávena." Na to vydán od soudu půhončí, aby na sousedech se vyptal, zdali o pomoc volala a co půhončí shledal, to zapsáno do desk žalobních, načež ona učinila trojí půhon. Běh procesu byl tentýž, jako když ženská z hlavy někoho poháněla. Žalovala-li totiž vdaná z násilí, tehdy pohnaný měl ukázati svou nevinu, při-

---

[26]) „O podávení týž běh: jedno povyk dovést." Ondř. z D. čl. 11.

[27]) „Ale z děvojstva odjetí nebo z ženy podávení toho nemóž opovídati poslem, ledno žena sama opověz svou hanbu." Kn. Rožmb. čl. 225.

[28]) Řád pr. z. čl. 88.

sáhaje sám sedmý; žalovala-li panna, mohla užiti sirotčího práva, aby totiž kterýkoli z její přátel vedl souboj s násilníkem její. Aneb mohla panna, když jí bylo 18 let, téže výhody užiti jako vdova žalující: „pohnaný má v dole vykopaném státi až po pás s mečem a štítem velikým a v tom dole obraceti se jakž může a brániti se jí. A ona také má býti s mečem a se štítem v šrančích v okrúhlých k tomu připravených. A on z dolu ani ona ze šrankuov nemá vyníti, dokudž by jeden druhého nepřemohl. Pakli by z nich který vyšel, tehdy své právo ztratil.“ [29]) Ovšem než k tomu boji přišlo, mohl muž nárok od sebe odvoditi přísahou šesti svědků, k čemuž směřují slova v Maj. Car., „jestli že toho svědomí míti nebude, vinen ostane a hlavu ztratí a zboží jeho do královy komory bude obráceno; pakli by odvedl, že je nevinen, svobodně muož pryč odjíti.“

Tu nemůžeme mlčením pominouti půhon z podávení, který uvádí Ondřej z D. v čl. 18.: „Machna z Tuřího žaluje na Havla z Tyter, že potkav ji na mírné cestě poránil ji svým pyjem v její kep bezprávně a toho má dobré svědomí; neb jest přivolala lidi tu, kdež se jí hanba stala.“ Poněvadž mírná cesta znamená onen vnitřní stav země, kde žádného záští, v němž odpověď nepřátelská dovolena byla, mezi stranami nebylo, možná by se bylo domýšleti, když podávená zde zvláště mírné cesty dotýká, že snad v čas záští přívrženci jedné strany považovali za věc dovolenou, ženskému pohlaví strany protivné násilí činiti To ovšem zapírati nelze, že v čas vnitřních bouřek násilí ženským jako všudy tehdáž také v Čechách se konalo; avšak, ač odpovědi nepřátelské byly dovoleny, přece právo nikdy násilí ženské nedovolovalo; neb právě z té doby, v které Ondřej z Dubé žil, máme ustanovení pánů českých z l. 1395, v němž se praví: „také násilé všecka ženská, vdovská, panenská, aby podlé starého obyčeje mstěna byla, tak aby ty věci umdleny byly, aby sě v zemi nedály.“ [30]) Záští stran vztahovalo se tedy jen k věcem nepřátelstvím válečným dovoleným, nikdy však násilí ženské nepřipouštělo.

Co se týče únosu neb únosby, tu především slušno vážiti slova Kn. Tov. kap. 165. a Kn. Drn. str. 76.: „také ač by která děvečka sama se vdala bez otcovy neb jiných přátel vuole, neb sirotek bez svých poručníkuov, aneb s kým ušla, by pak i

[29]) Řád pr. z. čl. 38., 39. a 40.
[30]) Arch. Čes. I. 57.

mateřina vuole v tom byla, o svůj statek přijde.“ Z toho vidíme, že matky někdy dávaly svolení k tomu, aby dcery unésti se daly, což nám jest důkazem, že mnohokráte únosy dály se jen proto, že otec, neb bratři neb poručníci sestře neb dceři vdáti se zbraňovali. Leží to v povaze ženské, že veškeren její život duševní se soustředuje v lásce; nelze se tedy diviti, když matka, chtíc uvarovati dceru obcování s mužem od této nenáviděným k tomu svolila, aby raději s mužem od ní milovaným ušla. Následky však pro unešenou byly stejné, dala-li matka svolení či nedala. Trest na únos byl v starší době velmi krutý.

Otec neb přátelé vedli žalobu a unašeč byl pohnán před soud; řekl-li, že ona dobrovolně s ním ušla, předvolán kněz, který je oddával a přísahaje musel vypovědíti, kterak ona při oddávání se chovala? Slyšev výpověď kněze žádal otec, aby dcera jeho postavena byla před soudem, kterýž ji v klášteře k sv. Jiřímu u jeptišek chovati dal šest neděl do příštího soudu. Před soudem pak byla tázána, zdali dobrovolně ušla či mocně unešena byla? Řekla-li, že v tom její vůle byla, „tehda má i s mužem dána býti otci tomu, a on jima oběma má svú rukú hlavy stíti; pakli by řekla, že jest bez její vóle, tehdy ta panna má tomu muži svú rukú hlavu stíti.“ [31])

Bylo to tedy zločinem smrti hodným, pannu unésti; unašeč, unesl-li pannu mocně, dopustil se dvojího bezpráví, naproti panně totiž i naproti rodině její, on porouchal jednotu rodiny i čest její, zbaviv pannu děvojstva, jehož ona do řádného manželství zachovati měla. Panna však, ušla-li dobrovolně, páchala takořka zrádu na rodině, která jen krví její a jeho pomstěna býti mohla. Ovšem i tu zmírněn trest během času; již Ondřej z Dubé praví: „tu má ta paní státi a z svého násilí žalovati po řečníku a říci, že jest její slovo, nález pak na panské milosti.“ Avšak nicméně považován únos povždy za zločin násilí a obnovené zřízení r. 1628 ustanovuje o unašeči: „solcher sol als ein raptor und Gewaltthäter abgestrafft werden“ (fol. 155. *b*).

Mírněji nastupovalo právo proti vdově, která unešena byla. Ač nicméně nestála již v tom rozměru jako panna pod vůlí otcovou, nicméně mohl otec unašeče vdovy, jeho dcery, pohnati, poněvadž to mohl považovati za hanu, která se jeho rodu stala. Řekla-li vdova, že dobrovolně s mužem tím ušla, „tehdy pohnaný má

[31]) Řád pr. z. čl. 84. Ond. z D. čl. 10.

prázden býti; neb jest vdovám svobodno muže pojíti, kterýž se jim líbí.“ [32]) V takovém případě byl tedy uznán unašeč za muže vdovy i před právem a otec neměl jiného práva naproti dceři své, leč jí zbaviti věna. Řekla-li však vdova, že ji unesl mocí a násilím, „tehdy ten muž má jí vydán býti, aby jemu svú rukú hlavu stala a vrátila sě k otci k svému věnu.“

Na tento spůsob hájilo tedy právo české rodinu, kteráž považována byla takořka za svatyni nedotknutelnou, v níž autorita muže a otce bez odporu vládnouti měla. Jen tam vkládalo se staré právo naše do záležitostí rodinných, když zevnější vliv nepovolaně jich se dotýkal, neb když autorita otcova nebo mužova se obrátila v tyranství; ono uznávalo přirozený zákon, vedlé kterého muž jest pánem a ochrancem ženy, a bratr podporou i dozorcem sestry, ale ono bdělo nad ženou i sestrami, aby osobní i věcné jich právo nebylo více obmezováno, než jednota a čest rodiny vymáhala. A oběma těmto účelům vyhovívalo naše staré právo úplně; ono jest i v příčině té zjevením a vtělením ducha národního; ono nebylo prací zevnější, která odjinud k nám přenešena byla, nýbrž ono vyrostlo z vnitra národu a protož národ plnil je, ač přísností jeho dosti obmezován byl.

Ze starých památek soudních.

IV.

Poručenství Máslnikovské na Horách Kutných.

(Pokračování.)

Výpověď královská došla ještě téhož roku a zněla:

Jakož jsou šephmistři a radda na Horách Kuttnách podlé odvolání stran ortel svůj, který jsou o kšaft někdy Jana Máslníka k J. M. Kské poníženými prosbami prosíce, aby v to ve všecko milostivě nahlednouti a podlé práv jich rozvážiti a místo učiniti ráčil. I v to ve všecko J. M. Ská nahledše a s raddami svými to rozváživše takto o tom vypověděti jest rozkázati ráčil:

Poněvadž se jest toho nic vyhledati nemohlo v té ve vší při i v svědcích, proč a z kterých příčin týž kšaft Jana Máslníka měl

[32]) Řád pr. z. čl. 84.

by slušně zdvižen býti, nébrž se v nálezu z práv jich Horníkův, že podlé týchž svých práv to vyhledavše, ten kšaft jsou pořádně stvrdili a protož J. M. Kská při též výpovědi jich Horníkův to zůstavovati ráčí. Než což se těch dvou artykulův na J. Kskou Mst odložených dotýče, o tom J. M. Kská takto poroučeti ráčí, aby tiž poručníci v kšaftu J. Máslníka jmenovaní podlé vůle téhož někdy J. Máslníka plat za těch 500 kop gr., jakž kšaft ukazuje v slušném času koupili, že J. M. Kská k tomu koupení toho platu své milostivé povolení dávati ráčí a koupíce jej, aby sobě jeden každý z poručníkův každého roku po 2 kop. gr. č. za práci brali. A což by mimo to platu toho přebývalo, to aby tiž poručníci s volí a radou šephmistrův a rady tu na Horách Kutnách na skutky milosrdné na chudé lidi obracovali. A což toho a na jaké skutky milosrdné kde obrátí, z toho aby počet před týmiž šephmistry a radou každého roku činili. Což se pak najímání domův dotýče, poněvadž J. M. Kská předešle skrze své kommisaře o tom jest jim Horníkům poručiti ráčil, aby nájemných domův nebylo, než sousedy hodnými aby osazovány byly a protož J. M. Kská toho při témž poručení prvním zůstavovati ráčí, tak aby nadepsaní poručníci Jana Máslníka ty domy po něm pozůstalé s radou šephmistrův a rady v roce pořád zběhlém rozprodali a osadili sousedy hodnými. A cožkoliv za ty domy přijímati budou, to aby před šephmistry a radou na rathouze kladli a takové peníze podlé slušnosti aby lidem půjčeny byly, tak aby z nich slušný užitek přiveden mohl býti. A takový všecken užitek, aby též s vědomím a radou nadepsaných šephmistrův na chudé lidi podlé znění téhož kšaftu každého roku obracován byl, též i počet z toho aby činěn byl, tak jakož se na hoře píše. Dali památné. Actum feria sexta post decollationem Joannis Anno 1538.

Výpověď tato zapsána jest do register soudu komorního království českého a ní tedy kšaft Jana Máslníka konečně stvrzen.

R. 1539 koupila rada Kutnohorská za sumu 600 kop gr. č., z nichž 500 kop byl Jan Máslník k záduší odkázal, ves Předbořice a vložila sobě koupi té vsi s povolením královským do desk zemských. Vklad tohoto statku Máslnikovského do desk stal se teprvé r. 1545 a zněl:

„Jindřich Firšic z Nabdína přiznal se před úředníky Pražskými, že dědictví své Předbořice ves celou a dvory kmetcí s krčmou výsadní, s platem; v Černinách čtyry dvory kmetcí s platem, což tu měl dědinami ornými i neornými, lesy, kteréž tiž lidé drží a

lesem Tasov řečeným, potoky, třemi rybníky, kurmy, vrbinami, porostlinami, s lidmi osedlými i neosedlými aneb z těch gruntuov zběhlými i se vší zvolí, což k tomu přisluší s plným panstvím to vše, co jest tu sám měl a držel, tak a v témž plném právě, v týchž mezech a hranicích, v nichžto dědictví záleží, žádného práva, panství, ani které zvláštnosti sobě ani dědicům a budoucím svým na tom na všem tudíž dále místa pozůstavujíce prodal mistru Pavlovi, Václavovi Vočkovi, a Matějovi Ursovi, měštěnínům Hor Kutten a poručníkům statku někdy Jana Máslníka nynějším i budoucím, kteříž jedni druhé říditi budou podle poručení a odkázání téhož někdy Jana Máslníka na skutky milosrdné tudíž i podle nálezu v komoře J. M. Kské o to učiněného a to za 600 kop gr. i úplně a docela zaplacených a jim toho nadepsaného dědictví dědicky postoupil. Zpraviti má on sám prodávající před každým člověkem právem zemským zvláště před věny a syrotky, jakož země za právo má. Čímž má neb míti bude třetinou vejš. Kterémužto ve dsky kladení nejj. kn. a pan p. Ferdinand uherský a český král ráčil dáti své povolení na takový spůsob, přišla-li by jaká kdy berně aneb jakž koliv jiná potřeba královská aneb zemská, že oni napsaní poručníci nyn. i bud. toho nadepsaného dědictví všeho ani na díle, pod šos ani jinak sobě osobovati ani přivlastňovati nemají, než mají a povinni budou se k králi j. m. a zemi tak chovati a to vše činiti, jakž jsou se předešle držitelé a lidé rytířští chovali a z toho činili.“ *)

Poručníci Máslnikovští spravovali od té doby statek řečený, činili skutky milosrdné rozličné, půjčovali peníze cechům a kladli každého roku účty radě městské. R. 1544 zemřel poručník Jiřík Labuška a na jeho místo s povolením rady zvolili ostatní dva poručníci mistra Pavla, kterým výslovným povolením rady v to poručenství vstoupil.

Roku 1574 zemřel Václav Vočko druhý poručník a v kšaftu svém ustanovil za nástupce svého Jana Zygle z Chocenic, kterýž jest „mládenec dobrý i také od rodičův dobrých pošlý a sám též jakož to na dobrého člověka sluší vždycky se dobře chová.“ Rada kšaft stvrdila a k tomu povolila, aby s jinými takové poručenství spravoval. Však dříve již přišel k tomu poručenství urozený pan Nathanael Hložek z Byslavic na místě mistra Pavla a nic se na takový kšaft neohlížeje, sám k sobě ur. pány Víta Flavína z Rottn-

*) Dsky zemské, kvatern trhový černý l. 1545. A 17.

feldu a Jana staršího Šatného z Olivetu v městech Pražských, kamž i on se byl z Hory co úředník při kanceláři české dostal, obývající zvolil bez vědomí a povolení rady Kutnohorské a aniž by byl od té doby jaké počty skládal. Když pak do r. 1595 oba spoluporučníci byli zemřeli, tu pan Hložek se synem svým sám statek spravoval a užitky z něho bral a na mnohá vyhledávání a psaní rady ničeho nedal.

(Pokračování příště.)

Praktické případy.

Tabulární.

Výměrem ze dne 27. září 1862 č. 1614. civ. dobyla sobě Anna Č., později provdaná K., na výminku, pro jejího muže Tomáše K., zjištěném na mlýnské usedlosti č. 24. v Z. výminečného zástavního práva ku pojištění věna 100 zl. r. m. a jedné krávy a protivěna 200 zl. r. m. a jedné krávy.

Manželé Jan a Karolina V. v Z. v žádosti ze dne 1. pros. 1862 č. 1976. civ. žádali o prenotaci vymazání doživotného výměnku pro Tomáše K. na mlýně jejich č. 24. v Z. zjištěného a výměrem ze dne 4. prosince 1862 č. 1976. civ. od c. k. okresního soudu v L. povolen záznam vymazání řečeného výměnku se zachováním práva zástavního při tomto výměnku pro Annu K. roz. Č. již vydobytého.

Dne 3. prosince 1862 č. 1980. civ. žádali manželé Jan a Karolina V., držitelé mlýna č. 24. v Z., proti Tomáši K., výměnkáři, co zákonnímu zástupci jeho n. manželky Anny Č., o uvedení k předešlému právu k podání stížnosti proti výměru ze dne 27. září 1862 č. 1614., jímž se prenotace na výměnek Tomáše K. u mlýna č. 24. v Z. pro věno a protivěno n. Anny K. povolila, udávajíce, že lhůta bez jich viny uplynula, neboť Karolina V. prý ponechala vždy správu a obstarání statku manželi svému Janu V., co svému zákonnímu zástupci; — Jan V. pak že se vyrovnal jmenem svým a své manželky Karoliny s Tomášem K. o řečeném vyměnku na jich mlýně č. 24. v Z. zjištěném, tak sice, že za výměnek všeho všudy 650 zl. r. m. vzíti se zavázal; tuto částku že také Jan V. Tomáši K. dne 6. května 1861 vyplatil a o tomto příjmu kvitanci B) ze dne 6. května 1861 obdržel, v níž svoleno k vymazání vypořádaného výměnku ve veřejných knihách.

www.libtool.com.cn

Teprv po tomto vypořádání a kvitování vydobyla nezletilá Anna Č. (K.), která již v letě 1860 za Tomáše K. byla provdána, na základě svatební smlouvy ze dne 8. června 1860 v Z. nadřečené výminečné právo zástavní; poněvadž Anna Č. nezletilá byla, domýšleli jsme se, pravili, že ona prenotace pro Annu Č. neplatna jest, a že platnou se státi nemůže, an manžel její Tomáš K. od nás zcela vypořádán byl; teprv od právního svého zástupce jsme se dověděli, a sice dne 20. listopadu 1862, že lhůta uplynula; žádáme tudíž za navrácení ku právu předešlému.

Dne 17. ledna 1863 č. 77. civ. žádali manželé V. za lhůtu ku spravení záznamu výměrem ze dne 4. prosince 1862 č. 1976. civ. povoleného.

Výměrem ze dne 31. ledna 1863 č. 153. civ. zavržena žádost za restitucí, ana druhá strana jí odporovala a dokázáno nebylo, že lhůta bez viny prošla, jakož i proto, že mezi 14 dny žádost restituční nebyla podána.

Mezi tím, co dalších lhůt ku spravení záznamu výše uvedeného požadováno, žádala dne 25. srpna 1863 č. 1268 Anna provd. K. proti Tomáši K. za vklad práva vlastnického k polovici výměnku na mlýně č. 24. v Z. pojištěného, pak za vklad práva zástavního v pořadí prenotace již vydobyté pro částku 100 zl. r. m. a jedné krávy, pak protivěno 200 zl. r. m.

Na základě prohlášení vydaného v Budějovicích od Tomáše K. a podepsaného od Anny K., roz. Č., vložilo se výměrem ze dne 29. srpna 1865 na usedlosti mlýnské č. 24. v Z. při výměnku Tomáše K. zástavní právo jeho ženě Anně K. k užívání polovice téhož výměnku po čas života Tomáše K.; a na základě prohlášení Tomáše K. daného v Budějovicích dne 20. prosince 1862 vložilo se na usedlosti č. 24. v Z. u doživotného výminku Tomáše K. spravení prenotace od Anny K. dne 27. září 1862 č. 1614. vydobyté a zároveň zástavní právo pro Annu K. stran svatebního věna 100 zl. r. m, a jedné krávy a protivěna 200 zl. r. m. v pořadí této vydobyté prenotace; však oba vklady povoleny s výslovným vyhražením práv, jichž dobyli si manželé V. záznamem sub č. 1976. civ. povoleným kvitance od Tomáše K. dne 6. května 1861 vydané, dle níž s výměnkem vypořádán byl.

Proti tomuto výměru podali manželé Jan a Karolina V. stížnost, kterou však c. k. vrchní zemský soud zavrhl, poněvadž prenotováním kvitance Tomáše K. na výměnek proň na usedlosti č. 24. v Z. zjištěný vymožen právě jen záznam vymazání, nevymoženo ale ještě vymazání skutečného; výměnek tedy doposud pojištěn jest.

www.libtool.com.cn

Výměrem, proti němuž stížnost podána, stav tabulární se nemění, ano právo z prenotace oné kvitance majitelům hypoteky a rekurentům příslušící výslovně zachováno bylo; rekurenti nemají také příčiny stěžovati si na udělení práva zástavního k požívání polovice výměnku na místě povolení ku přenešení vlastnictví k polovici dotčeného výměnku; náleží tedy na ně pouze, aby práva z kvitance Tomáše K. ze dne 6. května 1861 vyplývající řádným pořadem práva prokázali.

Dne 8. června 1865 č. 946. civ. žádala Anna Č. za vymazání záznamu od manželů Jana a Karoliny V. výměrem ze dne 4. prosince 1862 č. 1976. civ. vydobytého stran vymazání výměnku Tomáše K., poněvadž tito manželé v zákonité lhůtě této prenotace nespravili.

Byvši pro nedostatek legitimace odmrštěna, podala Anna Č. dne 17. srpna 1865 č. 1325. civ. stížnost, v níž praveno: C. k. soud v L. se při rozhodnutí dovolává dvor. dekretu ze dne 18. listopadu 1796 č. 324. a dovozuje z něho, že by jen Tomáš K. oprávněn byl, za vymazání této prenotace žádati, avšak dle téhož dekretu mám já právo, za výmaz oné prenotace žádati, poněvadž dle výměru ze dne 29. srpna 1863 č. 1268. civ. vydobyla jsem sobě právo vlastnické k polovici výměnku pro Tomáše K. pojištěného; — manželé V. sobě však vydobyli vymazání řečeného výměnku pod výminkou a se zachováním mého práva zástavního, pročež i mé právo působí proti držitelům hypotekárním.

Vrchní soud zemský výměrem ze dne 27. září 1865 č. 22954. výměr soudu okresního zrušil a nařídil v příčině žádosti za vymazání vyslechnutí odpůrce, neboť prý stěžující sobě strana vydobyla sobě pro 100 zl. a 200 zl. výminečného práva zástavního na témž výměnku Tomáše K., jehož vymazání manželům V. záznamem povoleno bylo, tudíž právo její závisí na platnosti pohledávání, na jehož vymazání se žádá; musí tedy také býti oprávněna, jako Tomáš K., dobyti sobě vymazání onoho záznamu pro nedodrženou lhůtu, o tom však teprv po vyslechnutí manželů V. s důkladností rozhodnuto býti může.

Proti tomuto vyřízení odvolali se manželé V. k nejvyššímu soudu uvádějíce, že Anna K. práva nemá, za vymazání prenotace proti Tomáši K. dne 4. prosince 1862 č. 1976. c. vydobyté, žádati, poněvadž pro ni jest „res inter alios gesta“; takové právo že pouze Tomáši K. náleží; Anna K. že není jeho nástupkyní v právu, a jako věřitelkyně pozdější že nemá práva, pravost předcházejících zástavních práv popírati a za vymazání jich žádati.

C. k. nejvyšší soudní dvůr potvrdil výměr okresního soudu ze dne 31. července 1865 č. 946. civ., poněvadž manželům V. výměrem ze dne 4. prosince 1862 č. 1976. prenotace vymazání výměnku To-

máše K. se zachováním vložených práv Anny K. povolena byla, tudíž Anna K. práva nemá, proti dotčené prenotaci žádost za vymazání podati.

www.libtool.com.cn

Rozhodnutí c. k. nejvyššího soudu ze dne 20. března 1866 č. 2149.

Řeřicha.

Že se postup stal, musí v rozepři proti převzatému dlužníkovi dokázáno býti listinou, tedy průvodem i postupujícího vížícím.

Dovolávání-se v replice jiných průvodů nežli průvodů v žalobě přivedených jest nedovolená změna titulu žalobního.

V žalobě dne 6. července 1868 č. 2074. u c. k. okresního soudu v N. podané žádal Isák Kapr za nález soudní, že Martin Havlíček, co držitel usedlosti č. 1. v Podlesí, povinen jest, zaplatiti mu co cessionáři Marie Fialové polovici ročního výminku smlouvou ze dne 22. dubna 1825 na této usedlosti pro Marii Fialovou pojištěného za čas od roku 1856 až do roku 1857 a opíral žádost tuto o děj následující: Smlouvou ze dne 22. dubna 1825 prodali Vojtěch Fiala a jeho manželka Marie živnost č. 1. v Podlesí, ustanovili však v ní pro sebe jistý výminek, k jehož zjištění na prodané usedlosti práva zástavního vydobyli; v zápise ze dne 15. června 1839, kterýž taktéž do knih vložen byl, ustanoveno pak, že pakli by jeden z výminkářů zemřel, pozůstalý celý výminek má obdržeti. Ač Vojtěch Fiala r. 1855 zemřel, nedal žalovaný Marii Fialové od r. 1856 až do roku 1867 než polovici výminku. Toto své právo na neodvedenou polovici výminku za čas právě uvedený postoupila Marie Fialová žalujícímu smlouvou ze dne 28. února 1868, kteráž žádosti za vklad přiložena byla. Nabízeje o tomto ději žalobním důkaz přísahou rozhodovací, žádal za vydání rozsudku ve směru výše uvedeném.

O žalobě té bylo ústní jednání zavedeno.

V odpovědi popřel žalovaný celý děj žalobní a udal, že smlouvou ze dne 22. dubna 1825 Vojtěch Fiala dotčenou živnost svému synu Vojtěchovi postoupil, tento pak že ji smlouvou z dne 15. června 1839 dceři své prodal, v první smlouvě ustanovil jenom pro sebe

Vojtěch Fiala výminek, jak listina č. 1. dokazuje. Z toho jde, že žalující, a pokud se týče Marie Fialová ze smlouvy z dne 22. února 1825 nějakého práva pro sebe odvozovati nemůže; neb po smrti Vojtěcha Fialy pominula povinnost majitelů usedlosti č. 1. v Podlesí někomu nějaký výminek dávati. Namítaje, že právo žalujícího je promlčeno, žádal žalovaný, aby žaloba byla zavržena.

V replice uložil žalující žalovanému o skutku žalobním přísahu rozhodovací, předložil listiny o smlouvě ze dne 22. dubna 1825 a ze dne 15. června 1839 jakož i výtah knihovní o usedlosti č. 1. v Podlesí, ze kterých vychází, že na této usedlosti i pro Marii Fialovou výminek, kterýž staří hospodáři dle smlouvy z r. 1825 brali, pojištěn jest a že ona po smrti svého manžela Vojtěcha na celý výminek právo má.

V duplice protestoval žalovaný proti uložení a připuštění přísahy na počátku repliky uvedené, jakož i proti tomu, aby se hledělo ku knihovnímu výtahu, poněvadž předložení této listiny nedovolená jest novota; okazoval k tomu, že žalující opírá právo své o smlouvu ze dne 22. dubna 1822, kdežto přec cedentka jest dle oddavacího listu č. 3. manželkou Vojtěcha Fialy syna, jenž pro sebe a svou manželku teprv smlouvou ze dne 15. června 1839 výminek ustanovil.

Rozsudkem ze dne 20. července 1869 č. 1729. zavrhnul c. k. okresní soud v N. žalobu Isáka Kapra; proto že ze smlouvy z dne 22. dubna 1825 pro Marii Fialovou, od které on svá práva žalobní odvozuje, právo žádné nevyplývá; k smlouvě z dne 15. června 1839 a knihovnímu výtahu však v této rozepři hleděti nelze, poněvadž žalovaný proti těmto průvodům co nedovoleným nevotám repliky protestoval.

K odvolání žalujícího, v němž ukazováno, že replika novot neobsahuje, poněvadž listinami v ní uvedenými děj žalobní se pouze objasňuje, potvrdil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 13. prosince 1869 č. 42359. rozsudek první stolice; neb žalující Isák Kapr, aby dokázal, že výminek od žalovaného Marii Fialové neodvedený, jemu byl postoupen, odvolává se k jakési listině z dne 28. února 1868, kterouž prý dne 1. května 1868 pod č. 1316. za příčinou jakési žádosti tabulární k soudu podal; o tom však nepřivedl důkazu leč přísahou rozhodovací. Odpor žalovaného proti tomu položený jest zcela odůvodněný; neb pakli byla zřízena listina o postoupení výminku od roku 1855 do r. 1867 prý zadrženého mezi Marií Fialovou a žalujícím a též do knih vložena

zvolily zajisté strany jistou způsobu uzavření smlouvy. Rozhoduje tedy jedině obsah písemné smlouvy. Arci neučinil tuto smlouvu žalovaný, avšak dovozuje-li žalující z ní nějakých práv, má zajisté i žalovaný právo v obsah této úmluvy nahlédnouti, moha dle §. 1396. ob. z. obč. námitky proti pohledávání činiti, kterémužto právu však úplného průchodu zjednati nemůže, neví-li, jaká práva a pokud Marie Fialová žalujícímu odstoupila. Žalující neuvedl v žalobě, že by žalovaný o dotčeném postupu nějakým způsobem byl zpraven býval; taktéž nepřistoupila Marie Fialová k žalobě, aby žalujícího dobrovolně zastoupila; nemohl tedy dokázati, jaký právní poměr mu žalovaného zavazoval a nemohla býti nalezena přísaha žalovanému o postoupení prožalovaného pohledávání uložená. Poněvadž tedy nedokázal žalující práva žalobního, byl rozsudek prvního soudce potvrzen.

Mimořádné dovolání žalujícího zavrhnul c. k. nejvyšší soud z následujících **příčin**:

Žaloba, o kteréž jest rozhodnouti, jest žaloba hypotekární; neb žalující žádá v ní za nález, že žalovaný, co držitel usedlosti č. 1. v Podlesí povinen jest, žalujícímu dáti zadržený výminek pojištěný pro Marii Fialovou smlouvou ze dne 22. dubna 1825 na této usedlosti. Avšak Marii Fialové naproti žalovanému co do tohoto výminku osobní právo nepřisluší, k žalobě hypotekární pak dle §§. 461. a 466. ob. z. obč. pouze věřitelé zástavní oprávněni jsou a žalující sám se k tomu zná, že v čas, kdy žalobu podal, postupní listina Marie Fialové do knih veřejných vložena ještě nebyla; musela tedy býti žádost žalujícího zavržena, an nedokázal listinou, že mu Marie Fialová výminek od žalovaného jí zadržený postoupila; průvod přísahou rozhodovací o postoupení připuštěn býti nemůže, poněvadž nestačí, aby postup, jenž se stal mezi stranama spornýma, právně byl zjištěn, nýbrž potřebí jest, by toto postoupení spůsobem i proti postupující platným a ji vížícím dokázáno bylo; jinak by zajisté žalovaný od své povinnosti proti postupující Marii Fialové osvobozen a proti opětnému nároku se strany Marie Fialové ochráněn nebyl (§. 1395. a 1396. ob. zák. obč.).

Avšak i krom toho, že neprokázáno oprávnění k žalobě, jest nárok žalobní bezdůvodný. Žalující dovolává se na důkaz práva Marie Fialové, ve kteréž dotčeným postupem vstoupil, smlouvy ze dne 22. dubna 1825, žalovaný však dokázal přílohami č. 1 a 2., že v této smlouvě pro Marii Fialovou výminek ustanoven není, a

že výminek vůbec pro ni na usedlosti č. 1. v Podlesí knihovně není pojištěn.

www.libtool.com.cn

Dovolává-li se ale žalující v replice pozdější smlouvy ze dne 15. června 1839 a chce-li jí právo Marie Fialové k tomuto výminku odůvodniti, pak jest to zákonitě nedovolená změna titulu žalobního a proto nelze k pozdější smlouvě hleděti.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ze dne 26. října 1870 č. 7935.

J. Hellmann.

O soupeřství při žalobě vyzývací v příčině stavby.

Karel Římský jakožto vlastník domu v Praze podal na Františka Koláře, vlastníka jedné polovice domu sousedního, a na dědice Jana Sporého, jakožto vlastníky druhé polovice tohoto domu žalobu vyzývací, aby provedli práva svá k oknům z jejich domu do jeho domu, jimiž se byli chlubili, sice že by se jim v tom věčné mlčení uložilo, jemu — žalujícímu — však provedení stavby dle přiložených nástinů povolilo.

Žaloba ta byla žalovaným, jakožto soupeřům, dodána, avšak pouze František Kolář podal jakožto vlastník polovice domu sousedního žalobu vyzvanou a propadl v této při.

Na to žádal Karel Římský proti ostatním vyzvaným dědicům Jana Sporého za srotulování spisů ob contumaciam, poněvadž ani žaloby vyzvané nepodali, ani lhůty k podání jí si nevymohli, a c. k. zemský soud v Praze také této žádosti vyhověl.

Když však byly spisy srotulovány, zrušil týž soud tento rotulus proto, že žaloba vyzývací sice na všecky spolumajitele domu, dle tvrzení panujícího, podána byla, že však žaloba vyzvaná toliko od jednoho ze spolumajitelů byla podána a jejím zavrhnutím v právní moc vzešlým, rozepře vyzývací jest rozhodnuta.

K stížnosti Karla Římského zrušil c. k. vrchní soud zemský pro království české tento výměr první stolice a nařídil jí, aby rozsudek vynesla, a sice z těch to příčin:

Výměr, kterým srotulování spisů ob contumaciam povoleno bylo, nabyl moci právní; vyzývací žaloba byla na všecky spolumajitele domu sousedního podána, žaloba vyzvaná však jen Františkem Kolářem; také jen proti němu byl rozsudek vynešen, stran ostatních vyzvaných soupeřův rozsudku žádného není a tedy vy-

zývatel má právo, žádati za vynešení rozsudku o jeho žalobě i pokud se těchto vyzvaných týče.

www.libtool.com.cn

Stížnost dědiců po Janu Sporém c. k. nejvyšší soud zavrhl z těchto příčin:

Když na žalobu vyzývací v příčině stavby vyzvaný žaloby vyzvané nepodá, jest vyzyvatel dle §§. 72. a ohledně 71. ob. ř. s. oprávněn žádati, aby mu v tom věčné mlčení uloženo bylo, a má vedlé dv. dekretu ze dne 15. ledna 1787 č. 620. žádati za srotulování spisů, o čemž pak rozsudek vynésti sluší.

Zde podal jen jeden z několika vyzvaných, udávaje výslovně, že jest majitel polovice domu sousedního, žalobu vyzvanou.

Tím, že toutéž žalobou vyzývací několik osob bylo vyzváno, nebylo nikterak soupeřství stran žaloby vyzvané utvořeno, poněvadž teprv touto žalobou (vyzvanou) samostatný spor právní byl zaveden.

Nález o žalobě vyzvané byl vynešen a mohl vynešen býti toliko co do žalujícího Františka Koláře; — vyzyvatel Římský neměl by tedy, kdyby se jeho žádosti za srotulování spisů nevyhovělo, žádný rozsudek proti majitelům druhé polovice domu a nebyl by tedy, pokud by si takového rozsudku nevydobyl, s to, stavbu provésti.

Rozhodnutí c. kr. nejvyššího soudu ze dne 1. července 1864.

JUDr. Josef Milde.

Zprávy

o týdenních schůzích právnické jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 23. června 1870.

Předseda: Náměstek starostův pan prof. dr. Ant. Randa.

Zapisovatel: jednatel p. JUDr. Robert Nittinger.

Členů bylo přítomno 15.

I. Přijati jsou p. dr. A. A. Fišer, advokát v Poličce, co člen zakládající, pp. dr. Jakub Martinek v Poličce a dr. Gustav Schmaus v Praze co členové řádní.

II. Jednatel p. dr. Nittinger podal II. výkaz účetní v tomto roce za čas od 28. dubna 1870 až do 23. června 1870 (pol. 34. až 45. včetně) jak následuje:

www.libtool.com.cn

A. Příjmy:

Dle předešlého výkazu ze dne 28. dubna 1870 zbylo . . . . . 1300 zl. 77 kr.

Dále přijato:

a) příspěvků pp. členů

2 za rok 1868	8 zl.	— kr.	
3 za rok 1869	12 „	— „	
69 za rok 1870	276 „	— „	
dohromady . .			296 „ — „

b) poštovní dobírka 16 kr. za zaslané legitimační lístky pp. členům mimo Prahu meškajícím nahražena 45krát . . . . . 7 „ 20 „

c) základní peníze zaslané p. JUDr. A. A. Fišerem, advokátem v Poličce . . . . . 30 „ — „

veškerý příjem . . . . . 1633 zl. 97 kr.

B. Vydání:

a) Cena snížená za 200 exemplářů spisu „Vodní právo“ p. dra Jičínského, dle usnešení schůze týdenní ze dne 10. června 1869 po 1 zl. r. m., činí . . . . . 200 zl. — kr.

b) poštovné hlavně za odeslaných 50 lístků legitimačních pp. členům mimo Prahu meškajícím na poštovní dobírku . . . 11 „ 76 „

c) 5% odměna za vybrání 21 ročních příspěvků od pražských pp. členů . . . . 4 „ 20 „

dohromady vydáno . . 215 zl. 96 kr.

zbývá . . . . . 1418 zl. 1 kr.

z nichž uloženo jest v české spořitelně . . . . . 1400 zl. 30 kr.

a hotovost . . . . . 17 „ 71 „

dohromady . . 1418 zl. 1 kr.

Odepsány jsou příspěvky p. JUC. Tom. Sorgra na Mělnice za r. 1868, 1869 a 1870, p. JUDr. Materny, advokáta v Kouřimi za rok 1870 a p. c. k. adjunkta Dolanského za r. 1869 a 1870, celkem tedy

1 příspěvek za r. 1868	4 zl.
2 příspěvky za r. 1869	8 „
a 3 příspěvky za r. 1870	12 „
dohromady . .	24 zl.

poněvadž tito pp. zaslané jim lístky legitimační vrátili nevyplacené a považovati je tudíž sluší za vystouplé.

K zprávě této nebylo ničehož poznamenáno.

III. Vzata k vědomosti zpráva p. jednatele dra Nittingra, že vedlé usnešení týdenní schůze ze dne 10. června 1870 zakoupeno 200 exemplářů „Vodního práva“ dra Jičínského v ceně snížené 200 zl., by poděleni jimi byli pp. členové za r. 1870 zdarma. Z exemplářů počet členů převyšujících usnešeno, by darováno bylo k návrhu p. prof. Randy po 1 exempl. „Všehrdu,“ akadem. čten. spolku ve Vídni a v Praze, Maticím pražské, lublaňské i sv.-Martinské, spolkům právníků v Lublani, ve Lvově a v Moskvě, pak k návrhu p. dra Tylše též ruským universitám v Petrohradě, Moskvě, Varšavě, Charkově, Kyjevě, Odese a Kazani.

IV. Přijat návrh valnou většinou, aby schůze týdenní po čas letní odročeny byly do počátku října.

V. Přijat návrh všemi hlasy, by domovníku Vebrovi za posluhu v I. pololetí poskytovanou vyplaceno bylo 15 zl.

VI. Přijat návrh p. sekr. Fáčka, by jednota zakoupila návrh severoněmeckého zákona trestního.

VII. Pan dr. Černý žádá za zasýlání hojných příspěvků do „Právníka.“

Dr. R. Nittinger.

Týdenní schůze dne 12. října 1870

odbývaná mimořádně v místnostech „Umělecké besedy“.

Předseda: starosta p. M. Havelka, rada c. k. vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: 1. jednatel p. dr. R. Nittinger.

Členů bylo přítomno: 14.

1. Pan předseda uvítal členy po prázninách ponejprv opět shromážděné naděje se nové horlivé činnosti.

2. Přijati jsou za členy řádné p. JUDr. Jan Jansa ve Vysokém Mýtě a p. JUC. Pacák v Praze.

3. Přečten přípis „Umělecké besedy“ z dne 6. října 1870, dle něhož tato jest ochotnou, propůjčiti „Právnické jednotě“ místnosti své k společnému užívání v ten spůsob, by tamtéž jednou v témdni ve středu neb v pátek — schůze odbývány, skříň na knihy postavena a

časopisy k čtení vyloženy býti mohly za příspěvek mírný dalšímu ujednání zůstavený. Rokováno o tom.

Pan dr. Mezník prohlašuje, že svým časem bylo se obráceno též k „Měšťanské besedě“ stran místnosti a že žádost tato nebyla naprosto zamítnuta než toliko odročena do té doby, až místnosti „Měšťanské besedy“ zúplna budou zřízeny. Jakmile toto se stane, že zajisté najdou se tam místnosti příhodné; pročež nečině návrhu má za to, by „Právnická jednota“ prozatím přijala nabídnutí „Umělecké besedy“, dokud v „Měšťanské besedě“ výhodnější místnost a sice zdarma se nenajde.

Pan dr. Zucker opírá se provisoriu takovému uváděje, že místnost „B. umělecké“ není dosti prostranná, že mimo to věnována jest denní návštěvě členů „B. uměl.“, kterým by „Práv. jedn.“ překážela a že by to bylo nedůstojné, aby „Práv. jedn.“ jen jako z nouze nabídnutí přijala. Navrhuje, by postaráno bylo o místnost zvláštní třeba v hostinci do té doby, než v „Měšť. bes.“ místnost bude propůjčena.

Pan dr. Milde činí návrh, by zůstalo zatím při spůsobu dosavadním, totiž scházení se v Karolinu; mezi tím pak aby jednáno bylo se „spolkem lékařů českých“ neb jiným vědeckým k vůli najmutí společné místnosti zvláštní. Posléz interpeluje komisi, jíž uloženo bylo před prázninami již, by starala se o nějakou jinou místnost příhodnou, proč dosud ničehož neučinila?

Pan dr. Bürgel, člen té komise opravedlňuje tuto, dokládaje, že neví, jak se stalo, že schůze dnešní do „Bes. uměl.“ a nikoli jako prvé do Karolina položena byla.

Jednatel dr. Nittinger odpovídá k poznámce poslednější, že mínil tím jednotě se zavděčiti, kteráž tím však nikterak není vázána.

Pan prof. dr. Randa podporuje návrh p. dra Milde-ho, by zatím setrváno bylo při schůzích v Karolinu, mezi tím pak aby o vyhledání samostatné místnosti jednáno bylo, kterýžto návrh, po marném odporu pana dra Nittingra, jenž za setrvání v „Uměl. bes.“ se přimlouval, přijat jest s dodatkem dalším p. navrhovatele, by „Uměl. bes.“ za projevenou ochotnost vřele poděkováno bylo, a aby komise mající se starati o novou místnost rozmnožena byla oběma jednateli p. drem. Nittingrem a p. drem Sobičkou.

4. Pan jednatel dr. Nittinger podal III. výkaz účetní za čas ode dne 23. června 1870 do 12. října 1870 (pol. 46. až 65. včetně).

A. Příjmy.

Dle předešlého výkazu zbývalo . . . . . 1418 zl. 1 kr.

www.libtool.com.cn

Přeneseno . . 1418 zl. 1 kr.

Dále přijato:

a) příspěvků pp. členů
1 za r. 1869 . . . . . 4 zl.
89 „ „ 1870 . . . . . 156 „
160 „ — „

b) poštovní dobírka za 2 legitim. listky zaslané na venek nahrazené po 15 kr. . . . . — „ 32 „

c) cena za 1 exempl. institucí Justinianových prodaných členu . . . . . 1 „ 20 „

d) úroky z uložených ve spořitelně peněz za čas od 1. ledna 1870 do konce června 1870 . . . 32 „ 53 „

e) omylem méně odevzdaný předešlým p. jednatelem drem Strakatým . . . . . 1 „ — „

dohromady přijato . . . 1613 zl. 6 kr.

B. Vydání.

a) Domovníku Vebrovi odměna za posluhování v I. pololetí 1870 dle usnešení ve schůzi týdenní dne 23. června učiněného . 15 zl. — kr.

b) doplátka na honoráře „Právníka“ za duben, květen, červen, červenec a srpen . . . . 86 „ 86 „

c) za vytisknutí 300 exemplářů stanov . . . . . 9 „ — „

d) 5% odměna za vybrání 33 ročních příspěvků od pražských pp. členů . . . . . 6 „ 60 „

dohromady vydáno . . . 117 „ 46 „

zbývá . . . 1495 zl. 60 kr.

z nichž 1432 zl. 83 kr. uloženo jest v české spořitelně a 62 zl 77 kr. jest hotových.

Zpráva tato vzata jest v vědomost.

Dr. R. Nittinger.

www.libtool.com.cn

O zásadách, na kterých ústav knih veřejných spočívá.

Podává JUDr. **Antonín Randa**, c. k. řádný prof. práv.

Základní zásady, na kterých spočívá ústav knih pozemečních v Rakousku — ač zásady ty nejsou vesměs důsledně provedeny — jsou následující:

I. Předkem jmenovati sluší princip veřejnosti (Publicität). Veřejné knihy slouží totiž k tomu konci, aby vlastnictví a jiná věcná práva k nemovitým statkům spůsobem bezpečným zaznamenána a u veřejnou známost uvedena byla.[1]) Co se týče provedení zásady té zákonodárstvím rak. rozeznávati dlužno formelní a materielní stránku publicity.

---

[1]) Mimo to dopouští se výminkou za týmž účelem i vklad obligačních práv k tomu konci, aby proti každému pozdějšímu majiteli statku působila (§§. 1070., 1073, 1079. [výhrada zpátečné koupě, práva předkupního], §§. 1095., 1121., 1122. [právo z nájmu], §§. 1236. a 1252.) a poznámky (adnotationes) jistých poměrů buďsi vlastníka, buďsi zapsaných práv. (Srov. Klepsch, Tabularrecht str. 80. sq.; Exner, das Publicitätsprincip (1870) st. 75.) — Že držení co faktum není předmětem vkladu, netřeba dokládati. — V takové rozsáhlosti a úplnosti nedopouští žádný cizozemský řád knih veřejných zaznamenání poměrů nemovitého statku se týkajících. Systemu rak. občanského zák. stojí nejblíže obč. zákoník saský z r. 1863. kterýž nařizuje vklad vlastnického práva, hypoteky, reálních břemen, osobních služebností — co podmínku nabytí těchto práv a dopouští vklad jistých obligačních práv k tomu konci, aby se stala absolutními (§§. 276., 387., 506., 649. a 1224,). Sr. Schmidt, Vorles. über (sächs.) Privatr. I. §. 59. Dle pruského práva (L. R. I. 10. §§. 6.—14.) má vklad vlastnického práva jen ten účinek, že zapsaný držitel legitimován jest, před se bráti s bezelstnou třetí osobou všechna jednání,

www.libool.com.cn

1) Princip formelní veřejnosti záleží v tom, že každý může nahlédnouti do knih veřejných a žádati výpisy (extrakty) z nich. Dv. dekr. ze dne 6. července 1790 č. 34., nařízení min. ze dne 30. listopadu 1853 č. 255. Tato zásada byla povždy u nás uznávána. (Srov. Randa: Přehled vzniku a vývinu desk etc. 1870 st. 16.). Důkazu právního zájmu k tomu konci potřebí není.[2]) Tuto t. zv. formelní publicitu dobře rozeznávati sluší od materielní publicity (publica fides). Mát ona toliko ráz zřízení manipulačního a jest jaksi praktickým postulatem publicity materielní.[3])

2) Princip veřejnosti (Publicität) v materielním smyslu

---

kterými se statku ukládají věcná břemena; avšak vlastnictví nabývá se — jak vedlé římského práva — jediné tradicí a jen tak zv. naturální vlastník může statek zciziti. (Sr. v. Haan st. 77.; Förster, III. §. 178.; die preuss. Ges. Entw. über Grundeig. st 33. sq.) Hypoteky nabyti lze ovšem jen zápisem (§§. 6.—10. I. 20.). — Vedlé francouzského práva převádí se vlastnictví pouhou smlouvou. Transcripce (zápis) legitimuje toliko ke zřízeni hypotek. (Sr. Cod. 2180.) Teprvé zákon ze dne 23. března 1855 žádá zápis všech actes entre vifs, translatifs ou constitutifs de proprieté immobilière, jistých osobních služebností a práv nájemných do rejstříku co podmínku nabytí a pozbytí naproti třetím — krok to polovičatý a nikterak dostatečný. (Sr. Mascher, st. 118 sq.) V Bavorsku jsou veřejné knihy toliko knihy hypotekárni; hypoteky nabyti lze jediné zápisem. (§. 21. sq. Hyp. O.) Srov. Haan, st. 77.; Mascher, 558. sq. Co se týče historického vývinu knih veřejných neb aspoň seznamů jim se podobajících u národů starého světa, sr. Franz Hoffmann, Beiträge zur Geschichte des griech. u. röm. Rechtes (1870) st. 94. sq. — I římské právo uznávalo v starší době princip publicity: ve formách mancipationis, in jure cessionis, nexum, fiduciae, testamentum per aes et libram. Srov. Ihering, Geist d. R. R. I. st. 206., II. st. 525. a 552.

[2]) Zákonodárství cizozemská, zejmena pruské, saské, bavorské dopouštějí nahlednutí knih jenom těm, kdož právní interesse své prokázati neb svolením vlastníka se vykázati mohou. Sr. §. 71. až 94. prusk. Hyp. R.; bav. h. ř. §. 116.: Haan, st. 218.; Preuss. Gesetzentwurf u. Grundeigenthum (1869) st. 93.; Mascher, st. 584. — Proti tomu obmezení vyjádřil se již Pratobevera, Materialien f. Ges. K. VIII. st. 375.

[3]) Může obecná přístupnost knih pozemečných býti neobmezeně uznána, a přes to veřejná jich víra jen dosti skrovně býti provedena. Sr. Exner st. 4.

slova, čili princip veřejné víry (publica fides, öff. Glaubhaftigkeit, Vertrauenswürdigkeit). Tato zásada jest v rak. zákonodárství jen následovně provedena:[4])

a) vlastnictví, věcných práv a reálních břemen nabyti lze vůbec toliko zápisem do veřejných knih;[5])

b) co do veřejných knih jest vloženo, pokládá se za veřejně ohlášené a nikdo nemůže se omlouvati neznalostí knih veřejných (§§. 443., 468., 527., 928. a 1398.).

Protož ustanovuje §. 443.: „Vlastnictvím nemovitého statku přecházejí na nabyvatele také břemena, knihami veřejnými na nich poznamenaná. Kdo do knih těchto nenahlédne, vždy škodu za svou nedbalost ponese.“

c) Princip veřejné víry vyhledává toho, aby ten, kdož jednal, maje důvěru v knihy veřejné, v právu bona fide nabytém bezvýminečně chráněn byl.[6])

Při tom sluší připomenouti, že o mala fides nelze mluviti již tehda, když nabývající věděl o konkurujícím obligačním nároku třetí osoby, nýbrž jen tenkráte, když znal materielní neplatnost (bezpráví) zapsaného jednání.[7])

---

[4]) Zásada veřejné víry vyhledávala by vlastně:
a) aby nebylo věcných poměrů k statkům, kteréž by nebylo z knih seznati;
b) aby zapsané poměry pokládaly se za pravé a platné potud, pokud nebyly vymazány.

[5]) Zásada ovšem u nás důsledně provedena není. Seznali jsme, že i dle obč. zákonníka uznávati sluší v některých případech naturální vlastnictví k nemovitým statkům. Další výminky stává v případě zákonných hypotek (pignus tacitum), kteréž však na málo které případy obmezeny jsou a tudíž — nehledě k dosti nebezpečné prioritě percentuálního poplatku — realnímu úvěru příliš na škodu nejsou. Konečně připouští zákon také vydržení služebnosti na základě fisického držení. (§. 1470., 1500.) — Dokonce není u nás uznána zásada, že práva do knih vložená pozbývají se jediné výmazem.

[6]) Že veřejná víra knih veřejných nemá býti ochranou nepoctivosti, toť ve všech zákonech doby novější se uznává. Ostatek není vlastně bona fides podmínkou, nýbrž mala fides překážkou nabytí, kterouž dokázati musí odpůrce (§. 328.). Sr. Exner, st. 62., 81., 122.

[7]) Sr. Unger, Sächs. Entw. st. 191.; Exner, st. 62., 81. proti neomezenému pojmu malae fidei, kterýž vytknuli Schuster, Mat. VI. st. 220. sq.; Füger, Rechtswirkungen der Einträge

www.libtool.com.cn

Avšak zásada tato jest v obč. zákoníku jen v té případnosti uznána a provedena, když kdo, důvěřuje se v knihy veřejné, od dosavadního knihovního držitele nabyl právo v knihách zapsané, kteréž tento dle materielního práva již byl pozbyl. Předpokládá se tedy, že právo měl, však již nemá. (Sr. §§. 468., 469., 526., 527, 1443., 1500. dv. dekr. ze dne 27. března 1846 č. 951.[8]) Avšak zásada tato nemá průchodu ve všech ostatních případech, v kterých právo v knihách k rukoum převodce zapsané tomu hned z původu — tedy nikdy — nenáleželo. V těchto případnostech nástupce, jakkoliv jednal, důvěřuje se v knihy veřejné, nenabývá práva zápisem knihovním, naopak nemá více práva, nežli auktor (§. 442.), a nedostatek takový může se nahraditi toliko vydržením knihovním (§. 1467.). To platí zejmena v případnosti té, když na př. knihovní předchůdce na základě padělané listiny (falsi) do knih zapsán byl aneb když zapsán byl toliko na oko, neb na základě převodu neplatného, třeba do zákonné formy zahaleného (sr. na př. §. 897.).

Z toho jde, že princip veřejné víry dosud velmi nedostatečného uznání došel. Bezpečnost obchodu a úvěr reální vyhledávají neobmezené jeho provedení. [9])

---

st. 28., 52., 59. Proti Schustrovi dobře hájil náhled pravý již Pratobevera l. c. st. 230.

[8]) Nabyl-li na př. někdo, důvěřuje se v knihy, statek, jehož vlastnictví toho času knihovnímu držiteli již nenáleželo, proto že kdo jiný týž statek fisickým vydržením nabyl, chrání zákon onoho v právu knihovném nabytém (§. 1500.); podobně i tehda, když knihovní auktor právo převedené promlčením byl pozbyl (dv. dekr. ze dne 27. března 1846 č. 951.); neb když dočasné jeho právo uplynutím času již bylo uplynulo a časové obmezení v knihách zapsáno nebylo. (§§. 468., 527.) a'd.

[9]) Naši spisovatelé povyšují nezřídka důvěru ve veřejné knihy k samostatnému principu. Sr. Pratobevera, Material. VIII. st. 344. až 352.; Füger von Rechtborn, Rechtswirkungen der büch. Einträge (1865) §§. 10.—12.; Unger, Ger. Zeit. 1868 č. 25., kdežto jiní, hlavně Krainz, Ger. Zeit. 1868 č. 97. oprávněnost toho principu naprosto popírají. Nehotovost a kusost dotyčných ustanovení zákona obč. z části i neznalost historického vývinu zavinily nedorozumění v této kardinální otázce, o kterou — dosti podivně — naši komentátoři sotva zavadili. Však třeba bychom de lege ferenda byli pro bezvýminečné provedení principu publicity, nelze proto de lege lata přehlížeti, že obč.

Má-li se — jak pochybovati nelze — vůbec chrániti důvěra v knihy veřejné, zajisté nic na tom záležeti nemůže, neexistuje-li

www.libtool.com.cn

---

zákonník tomuto principu zjednal platnosti v míře dosti obmezené. Jak shora dokázáno a jak již Pratobevera l. c. st. 351. dobře uznal, neprospívá důvěra v knihy veřejné nabyvateli tehda, když právo do knih zapsané hned z původu platné nebylo, nýbrž jen tenkráte, když právo prvotně platné pozdějšími však do knih nezapsanými skutečnostmi zrušeno neb změněno bylo. Původní neplatnost nelze jinak než vydržením tabulárním (§. 1467.) napraviti. (Tamtéž st. 350.) Podstatně téhož náhledu jsou naši komentátoři, pokud vůbec mínění jejich poznati lze. Srov. na př. Nippel, III. str. 528.; Zeiller, III. str. 213.; Stubenrauch, II. st. 580. Jinak někteří novější. Již Füger l. c. §§. 5. — 14. snaží se dokázati, že k nabytí vlastnictví a jiných věcných práv potřebí není, aby zapsaný převodce vlastníkem byl, nýbrž že dosti jest, když auktor v knihách de facto zapsán byl a sukcessor jednal, maje důvěru v knihy veřejné. On opírá náhled svůj o princip publicity, kterýž zákonník v §§. v textu uvedených uznává, a hájí jej proti zásadě §. 442. nevědeckým, někdy až podivným výkladem §§. 431., 444. a 1467. Nejnověji zastává Unger, jenž ještě v Systemu II. str. 284. k běžnému náhledu se přiznával, l. c. náhled, že každý, kdož právo věcné v důvěře v knihy veřejné úplatně nabyl, v nabytí tom ihned a bezvýminečně chráněn býti musí („er hat das Recht unmittelbar formell und materiell erworben, mag gleich derjenige von dem er es erworben (Tabularauctor), zur Bestellung desselben etwa materiell nicht berechtigt gewesen sein"). Dle toho má U. za to, že v případech shora uvedených nástupce bezelstný při právu knihovně nabytém ihned zachován býti musí a že tudíž vydržení knihovního potřebí nemá; ano on obmezuje vydržení tabulární jedině na případy ty, když kdo *a*) buďsi bezplatně od neoprávněného knihovního auktora věc nabyl; *b*) buďsi, když věc nabyl od někoho, kterýž ani materielně ani formelně k převodu oprávněn nebyl, na příkl. od toho, jenž se podvodně vydává za knihovního držitele neb jeho zmocněnce, an v té případnosti nabyvatel nejedná, důvěřuje v knihy, nýbrž důvěřuje v totožnost osoby atd. Unger opírá náhled svůj hlavně o §. 1500. obč. zák. — Proti tomu zastává Krainz, Ger. Zeit. 1868 č. 97. mínění posud obvyklé, že dle §§. 316., 1460., 1461. vklad knihovní třeba bona fide nabytý — při nedostatku práva předchůdcova — nepropůjčuje nástupci ihned právo věcné, nýbrž že poskytuje mu toliko možnost vydržení práva vedlé §. 1467. A v tom zajisté přisvědčiti sluší Krainzovi a náhledu v praxi panujícímu. Dokladem toho jsou §§. 1460.—1477., ježto o vydržení fisickém a tabulárním jednají spůsobem veskrze srovnalým, hlavně §. 1461.,

právo vložené ihned z prvopočátku aneb pozbývá-li platnosti teprvé průběhem času.

www.libtool.com.cn

---

jenž nedostatek vlastnictví předchůdcova zejmena vytknul. Důkazem toho jest dále historický vývin vydržení knihovního, jež na jiném místě vylíčeno bylo. Neboť „odpor" měl dle zřízení desk zemských po dobu 3 let a 18 neděl průchodu proti každému zápisu, jímž cizí právo porušeno bylo, nehledě k tomu, zdaliž zapsaný jednal bezelstně neb obmyslně. Důvěra v desky o sobě nezabezpečovala ještě právo; teprvé uplynutím „let dědinných" byl vklad proti každému nároku pojištěn. (Sr. Zříz. Vlad. D. 37.; Zříz. Ferd. II. O. 19. Nov. decl. Ll. 1.) A na těchto základech spočívá vydržení obč. práva. (Mylné neb nedostatečné jsou ale důvody, kteréž Krainz, l. c. č. 98. uvádí; nehistorické dokonce vmísené německé „gewere." Knihovní vklad nemíval dle německého práva vždy totožných účinků. Dle některých městských práv německých pokládali se zápisové knihovní — jak se zdá — bezodkladně za neporušitelné; sr. Altes Dortmunder St. R. (Kraut, 50) = ipsisque libro insignita ... pro judicato teneantur. Jinak však Hamburský, Stat. z roku 1270 VII. §. 2., jenž dopouští odporu do roka a dne. Sr. Kraut §. 90. č. 30.) Teprvé haličským a všeobecným obč. zákoníkem uveden byl — jak se zdá za vlivem pruského Landrechtu — nový, moderní, dosavadnímu právu neznámý výklad principu publicity: totiž že ten, kdož jednal, maje důvěru ve veřejné knihy, v právu nabytém ihned a bezvýminečně chráněn býti má. Však pohříchu zásada ta v našem zákonodárství není vyslovena v této všeobecnosti, nýbrž uznána jest toliko v obmezenosti shora vytknuté. Důsledně jest princip ten proveden v zákoníku saském a v návrhu pruského k. řádu. Sr. §. 278. zák. sask., k tomu Schmidt, I. st. 225. a Mascher, st. 558. sq. — Co do pojmutí t. zv. publicity srovnává se i nejnovější spisovatel: Exner (Publicitätsprinzip) s náhledy Füger-Ungerovými; co se však týče právnické konstrukce účinků vkladů knihovních, odchyluje se podstatně od těchto spisovatelů a vůbec od obvyklého názoru (sr. st. 70.—126.). Má za to, že vkladem formelně správným ihned nabývá se věcné právo, aniž by na tom záleželo, zdaliž předchůdce vlastníkem jest a zdaliž jest tu titul či právní důvod nabývací čili nic, pakli že toliko nabyvatel jednal bona fide. Princip „veřejné víry" chrání prý jeden každý (formelně korektní) akt tabulární o sobě, tak že tento nezávisí ani na formelní pravosti předešlého stavu tabulárního ani na materielní oprávněnost zápisu. Vklad knihovní jest prý tudíž akt rovněž formelní a od materielního právního důvodu nezávislý, jako na př. stipulace. („Der formelle Tabularstand ist kraft dieses Principes [sc. der Publicität] der Rechtsstand des bet

Pokud se však důvěra v knihy veřejné chrání, nic na tom nezáleží, nabylo-li se právo úplatně neb bezplatně.[10])

Za to nelze schváliti náhled některých (hlavně Maschera t. 563.—565.), jenž de lege ferenda navrhují, aby nabyvatel nebyl tehda chráněn byl, když jednal, důvěřuje se v knihy, j. neznaje odjinud nedostatek materielního práva knihovního

www.libtool.com.cn

Tabularkörpers" st. 71.) Platnost práv věcných vkladem nabytých lze prý toliko dle zásad práva obligačního zrušiti (anfechten) a sice buďsi pro obmyslnost (dolus) nabyvatele, buďsi nesrovnalost práva formelního s právem materielním, t. j. pro právně neodůvodněné zmenšení majetku osoby jedné k prospěchu osoby jiné. Dotyčné žaloby napodobuje římským „conditiones stipulationis," resp. acceptilationis (condictiones ob causam). St. 97. Připouští tudíž na př. žalobu o výmaz pro nedostatek předpokládaného titulu (§. 1431.), pro neplatnost titulu, pro podvod neb donucení (st. 99.—103.). Vydržení knihovní obmezuje pak na případy takové, v kterých dle běžného náhledu jest naprosto nemožné: totiž na případy neplatnosti (Nichtigkeit) tabulárního vkladu pro nedostatky formální, na př. pro mylný zápis jiné osoby, na jiné věci atd. (Sr. st. 120. sq.) Titulu prý k vydržení knihovnímu potřebí není. — Tento výklad Exnerův jest jak v historickém směru naprosto pochybený, tak v dogmatické konstrukci jasnému znění a nepopíratelnému smyslu zákonníka patrně na odpor. V onom směru postrádáme hlubších historických studií; základ historický, jehož rozhodný význam pro výklad dnešního práva E. sám dobře uznává, odbývá se velmi povrchně; ano Exnerovi nepochopitelným spůsobem neznáma zůstala předůležitá Nov. Decl. Ferdinanda III. Ll. 1., 2., kterouž vydržení knihovní již v XVII. věku touž zvláštní tvářnost nabylo, kterouž ve všech pozdějších zákonech a zejmena i ve vš. občanském zákonníku zachovalo. (Sr. můj: Vývin desk st. 20., 23.) Není tedy pravda, co Exner tvrdí, že dle staršího práva k vydržení nebylo potřebí ani titulu ani bezelstnosti. V dogmatickém ohledu nelze výklad Exnerův nikterak srovnati s jasným ustanovením §§. 432., 435. a 442., ježto zápisu knihovnímu při nemovitostech týž význam přikládají jako tradici při movitých věcech, pak s §§. 1460.—1467. a 1477., které vydržení faktické a knihovní dle totožných zásad upravují.

[10]) Naši spisovatelé tvrdí sice obyčejně, že důvěra v knihy veřejné tomu neprospívá, kdož právo bezplatně nabyl. Sr. Pratobevera, VIII. st. 347.; Kopetzký, 1838, st. 253.; Füger, st. 6. a 20.; Stubenrauch, I. st. 656.; Unger, l. c. st. 92.; Krainz, Ger. Z. 1869 č. 26. poz. 186., aniž by nějakého důvodu uvedli. Odvolává-li se Krainz, l. c. na §. 953. obč. z.,

předka (dle zásady: dolus nemini debet patrocinari), nýbrž aby bez ohledu k takovéto vědomosti nabyvatelově, jediné stav knih veřejných rozhodným byl.

www.libtool.com.cn

II. Princip speciality, jenž záleží v tom, že k nabytí jakéhokoliv práva (do knih náležitého) potřebí jest zvláštního jeho zápisu na tom kterém statku, a sice zápisu do knihy hlavní (§. 1. pat. o deskách z.). K tomu konci má vůbec jeden každý samostatný statek nemovitý v knihách veřejných (a sice stavovské v zemských deskách, ostatní v knihách městských neb pozemkových) svůj zvláštní vklad (z jednoho neb z více listů se skládající), kde se zapisují jednak poměry vlastnické ke knihovnímu celku — t. zv. ens tabulare, Tabularkörper — v subjektivním a objektivním směru (osoba vlastníkova, předmět vlastnictví, rovněž i oddělování neb přidělování pozemků), jednak veškerá břemena na věci záležející (hypoteky, služebnosti, reální břemena atd.).[11]) Ze zásady speciality jde, že tak zv. generální hypoteky dle rak. práva jsou nemožné (§. 13. pat. o dskách z.).[12])

III. Princip přednosti čili priority časové. Dle této zásady přísluší přednost vždy tomu, kdož nejprvé vklad knihovní

---

nelze tomu důvodu („Motiv") rozuměti! Kirchstetter, st. 233. a 654. otázky té se nedotýká; nežádá ostatně nabytí úplatné; rovněž Winiwarter, III. 283. Dobře ukazuje nejnověji Exner, st. 63.—67., k tomu, že obmezování účinků publicity na případy úplatného nabytí jest zcela bezdůvodné. Neboť argumenta, jako: „ungerechten Gewinn darf das Institut Niemanden zuwenden" (Pratobevera), „dem geschenkten Gaul schaut man nicht in's Maul" (Unger), nepotřebují žádného vyvrácení.

[11]) Velkým nedostatkem našich knih jest, že pravidelně nemají zvláštní list držební, který by obsahoval zevrubné udání veškerých částí nemovitého statku dle čísel parcelních nového katastru. Doplnění této mezery jest nevyhnutelnou podmínkou bezpečnosti úvěru realního. K tomu konci potřebí spojení veřejné knihy s katastrem, jak se stalo v Sasku, v durinských státech, ve Westfalsku, ve Wirtembergu. Sr. Mascher, st. 544. a 536. a můj spis: Přehled vývinu desk, st. 25. a 26.

[12]) Dobře Mascher, st. 638., k tomu poukazuje, že princip speciality vyhledává také toho, aby při hypotekách toliko určité sumy peněžité pojišťovány byly, což ovšem pohříchu z našich zákonů dovozovati nelze. Že by princip speciality vyhledával také vymezení simultanní hypoteky (Mascher, st. 672.), tvrditi nelze, ovšem bylo by ale upravení její žádoucno.

vydobyl, to jest: (ve smyslu našeho zřízení knihovního) tomu, kdož nejprvé u soudu knihy vedoucího (tabulárního) žádost za vklad podal (§§. 440. a 445. zák. ob.).[13])

IV. Princip legality, jenž ovšem jen v obmezené spůsobě průchodu má.

Vklad povoluje totiž soud jen na základě listin, kterýmiž právní nárok žadatelů náležitě prokázán jest a jen potud, pokud se žádost s tabulárním stavem srovnává.[14])

V. Princip volnosti. Nikdo totiž povinen není, aby právo vlastnické neb jiná práva k nemovitým věcem do veřejných knih vkládal. Ani věřitel nemůže dlužníka svého nutiti, aby právo své do knih vložil, aniž může věřitel jmenem dlužníka svého, nemaje k tomu specielní plné moci, za zápis vlastnického jeho práva žádati. (Dv. dekr. ze dne 26. února 1819 č. 1548.).[15])

---

[13]) Nebezpečná jest zásada některých cizozemských zákonů, dle kterých o přednosti rozhoduje přednost vkladu. Sr. Mascher, str. 678.

[14]) Vnitřní platnost jednání právních listinou dokázaných, neboli pravost těchto zkoušeti, soudci tabulárnímu nepřísluší. Vkladem práva není tudíž prokázána ještě právní jeho existence. Tak podstatně také dle práva pruského virtemberského, saského a bavorského, s tím toliko rozdílem, že dle těchto práv vyžaduje se legalisace podpisů listin vkladných. Za to hledí dle francouzského práva úřad hypotekární jen k tomu, aby se vklady zapisovaly dle skutečné vůle stran. Poněvadž však zkoušení platnosti činů se strany soudce tabulárního platnost zapsaných práv nikterak nezaručuje a soudní řízení prodlužuje, přimlouvají se novější spisovatelé za zrušení principu „legality.“ Tak zejmena Mascher, str. 693. sq. a pruský návrh zák. hypotekárního z r. 1869 dokonce nařizuje: Die Beamten der Hypothekenbehörde sind weder berechtigt, noch verpflichtet, die Rechtsbeständigkeit der von den Parteien vorgenommenen Geschäfte zu prüfen.... To ovšem srovnává se úplně se zásadou téhož řádu, že práva zapisují a vymaží se jedině na základě pronešené vůle zapsaného držitele, aniž by bylo potřebí udání právního důvodu (causae) neb předložení listiny o dotyčném právním jednání. Vůle o sobě jest tu rovněž tak tvůrcem práva, jako při tak zv. formelních smlouvách (na př. směnečních) pouhý podpis tvůrcem závazku. Za to jest pro zachování principu legality: von Haan, st. 54., 55.

[15]) Krainz, Das leitende Princip der bücherlichen Rechte, Ger. Z. 1868 č. 95.—100., pak 1869 č. 13.—31. pokusil se v článku jinak velmi záslužném o vytknutí základního principu práv kni-

O spoluvině při zločinu zlého užívání moci úřadní.

www.libtool.com.cn

V těchto listech byl o předmětu nadepsaném podán zvláštní článek*), v němž vážený pan spisovatel jistil a dovozoval, že není naprosto žádné spoluviny při zločinu zlého užívání moci úřadní dle §. 104. zák. tr.

Přiznávajíce se k opačnému mínění a podávajíce tuto důvody toho svého přesvědčení, nedomýšlíme se ovšem ani dost málo, že jsme snad rozřešili otázku na mnoze záhadnou, než pronášíme své mínění jen proto, abychom dali podnět k důkladnějšímu té věci uvažování.

Zločin zlého užívání moci úřadní vyměřuje v následujících §§. zák. tr.:

§. 101. Každý úřadník státní nebo obecní, kterýž v úřadě, jímž zavázán jest, moci sobě svěřené jakýmkoli spůsobem zle užívá, aby někomu, ať jest to stát, obec nějaká nebo jiná osoba, škodu

hovních. Počítá práva knihovní k tak zv. „právům vázaným“ (gebundene Rechte), t. j. k takovým, jejichžto nabytí a pozbytí visí na jistém stavu (právu neb faktickém poměru) a při kterých důvody nabývací a pozbývací nejeví se co takové, nýbrž toliko co tak zvaní „tituli acquirendi,“ kdežto nastoupení v dotyčný stav tvoří t. zv. modus acquirendi (č. 95.). Za rozhodný tento stav faktický (massgebender factischer Zustand) prohlašuje (v č. 96.) při knihovních právích: zákonní zápis práva a za takový pokládá jen zápis takový, kterýž 1) se zakládá na platném právním důvodu (Rechtstitel) a 2) opírá se zároveň o právo knihovního předchůdce. — Domnívá-li se však Krainz, že tím postavil princip nový neb vůbec základní myšlénku, vysvětlující nám zvláštnosti t. zv. práv knihovních, klame se. Princip ten předvádí nám toliko v rouše modernějším známou theorii, že k nabytí a pozbytí práv do knih náležitých nestačí tak zvaný „právní titul“, nýbrž že se mimo to vyhledává t. zv. modus acquirendi, kterýmž jest knihovní zápis (sr. §§. 431., 444. a 445.). K tomu nebylo potřebí učeného aparatu o t. zv. vázaných právích. Ano o vázaném právu nelze při knihovních právích ani dle vlastní teorie Krainz'ovy mluviti, an rozhodný stav faktický (der massgebende faktische Zustand) zahrnuje v sobě i materielní podmínky práva. Sr. proti K-zovi také Exnera, st. 32. p. 36., kterýž ale za to má, že se pojem „práv vázaných“ v tabulárním právu sužitkovati dá. Dle našeho zdání jest teorie ta vskrz nepravou, jak na náležitém místě ukázáno.

*) Pojednání dra. Al. Zuckra v „Právníku“ 1870 seš. XX. str. 693.

spůsobil, dopustí se takovým zlým užíváním zločinu, nechť se byl k tomu svésti dal zištností, nebo jinak náruživostí nebo vedlejším úmyslem.

§. 104. Úřadník, kterýž při spravování spravedlnosti, při propůjčování služeb, nebo při rozhodování o veřejných záležitostech úřad svůj sice dle povinnosti koná, avšak, aby jej konal, sám nebo skrze jiné dar přijme, anebo jinak tudy nějaký prospěch k sobě obrátí, nebo sobě připovědíti dá; taktéž i ten, kdož se tím vůbec při vedení svých prací úřadních k nějaké strannosti svésti dá, potrestán býti má.

V těchto článcích zahrnuje se vlastně trojí spůsob téhož zločinu zlého užívání moci úřadní; všechny pak tyto rozličné spůsoby mají některé známky jednostejné, společné, v jiných známkách zase se rozcházejí, dělíce se tak jeden od druhého.

Dle §. 101. dopouští se úřadník zločinu, když své moci úřadní zle užívá, aby tím někomu škodu spůsobil. Čin při pachateli se jevící záleží tedy ve zlém užívání jeho moci úřední; jest pak zlým užíváním moci úřadní každé takové úřadní jednání, které se příčí zákonu anebo opomenutí toho,*) což se úřadníkovi pro některý případ v zákoně zvláště nařizuje. Spůsob, kterak úřadník své úřadní moci zle užívá, může býti jakýkoli.**) Zlá mysl pachatelova musí tedy býti především jiným obrácena k tomuto zlému užívání moci úřadní, pachatel musí býti toho vědom, kterak podnikaje čin nezákonní zle užívá své moci úřadní a na tom činu musí se ustanoviti; pročež pravíme, že musí býti při pachateli především p ř e d s e v z e t í, zle užívati své moci úřadní. Však pouhé toto předsevzetí nepostačuje, aby se kdo dopustil zločinu svrchu uvedeného, jestiť potřeba, aby se s tímto předsevzetím spojil další ten úmysl pachatelův, dle něhož se má někomu tím zlým užíváním moci úřadní s p ů s o b i t i š k o d a. Takový další úmysl pachatelův jest ovšem charakteristickou či význačnou známkou zločinu v tom smyslu, že se tím liší spůsob zločinu v §. 101. z. tr. naznačený od jiných spůsobů téhož zločinu, ale není takovýto úmysl jedinou stránkou zlé mysli pachtelovy, ke které by stačilo hleděti, když

*) Kitka, G. Z. 1856 č. 62.

**) V trestním zákonníku spolku severoněmeckého 1870 uvádějí se zejmena jednotlivé spůsoby, kterak může úřadník své úřadní moci zle užívati, a všecky takové spůsoby prohlašují se každý o sobě za zločiny. §§. 333., 337., 338., 340., 341.

se uvažuje, zdali jest při pachateli zlý úmysl, jehož jest dle §. 1. zák. tr. ke každému zločinu potřebí. Jest zajisté i předsevzetí pachatelovo, že bude své moci úřadní zle užívati, rovněž tak podstatnou stránkou jeho zlé mysli. Není-li při pachateli toho úmyslu aby někomu škodu spůsobil, nelze zlé užívání jeho moci úřadní pokládati za zločin, a rovně tak není ku zločinu, užívá-li úředník své úřadní moci sice řádně a správně, ale činí-li tak v tom úmyslu, aby někomu škodu spůsobil; takové jeho jednání může býti na nejvýše nemravné, avšak není nikoli trestné.

Dle toho jest jen tehda na jevě zločin v §. 101. z. tr. naznačený, když úředník zle užívá své moci úřadní jakýmkoli spůsobem a když se toho dopustil po předsevzetí k tomu zlému užívání se nesoucím a v úmyslu k něčí škodě směřujícím.

V §. 104. z. tr. uvádějí se vlastně dva rozličné případy zločinu zlého užívání moci úřadní, ačkoli se v zákoně oba zahrnují v jeden spůsob toho zločinu, jenž se nazývá braním darů ve věcech úřadních.

Nejprvé vyměřuje se v dotčeném článku, že se zločinu dopouští ten úředník, kterýž v případech zvláště vyznačených svůj úřad sice podlé povinnosti koná, avšak aby jej konal, sám nebo skrze jiné dar přijme, anebo jinak tudy nějaký prospěch k sobě obrátí nebo sobě připověděti dá.

V tomto případě předpokládá se, že úředník konal svůj úřad dle své povinnosti. Má-li však takové konání přes to býti zločinem, nepostačuje k tomu pouhá ta okolnost, že vzhledem k tomu konání bral nějaký dar nebo že jinak tudy nějaký prospěch k sobě obrátil,*) ano ustanovuje se, že jen tehda dopustil se zločinu, když nějaký dar bral, anebo jinak tudy nějaký prospěch k sobě obrátil, aby svůj úřad konal. Z toho jde, že si úředník mus vymiňovati nějaký dar nebo jiný prospěch, má-li svůj úřad konati dle povinnosti své.

Takové pak jednání jest zlým užíváním moci úřadní; v něm

---

*) Dle pruského zákona trestního §. 309. mělo se i takovéto brání darů trestati co zločin, avšak nebylo toto ustanovení přijato do zák. tr. spolku severoněmeckého — a v důvodech toho zákonníka uvádí se, kterak takové jednání, nemajíc do sebe povahy činu trestného podrobeno býti má toliko řízení disciplinárnímu.

jeví se základ zločinné povahy skutku. Jest zajisté úřadníkovi propůjčena úřadní moc, aby ji vykonával dle své povinnosti bez všelikých úplatků, beze všeho zisku; odpírá-li nebo zpěčuje-li se vykonati svůj úřad, dokud se mu něco nedarovalo nebo nepřipovědělo: jednal tudy proti zákonu, užil zle své moci úřadní. Zlý úmysl jeho záleží tedy v tom, že si předsevzal nevykonávati svůj úřad, dokud by se mu nepodalo nebo nepřislíbilo nějakého daru nebo jiného prospěchu, pak v dalším tom úmyslu, opatřiti si zisk z konání úřadu.

Povaha tohoto spůsobu zločinu srovnává se tedy s povahou zločinu v předešlém článku vyloženého v té věci, že jest zlé užívání moci úřadní, či úřadní jednání příčící se zákonu podstatou činu a že musí předsevzetí pachatelovo k tomuto zlému užívání moci úřadní směřovati a rozcházejí se povahy obojího spůsobu zločinného v tom, že se může zlé užívání moci úřadní v prvním případě státi jakkolivěk, kdežto v případě druhém stane se tím určeným spůsobem, že úřadník učinil to výminkou, aby se mu něco darovalo nebo připovědělo, ač má-li svůj úřad dle své povinnosti vykonávati, pak v té věci, že další úmysl pachatelův směřuje v prvním případě k něčí škodě, v druhém ale případě k jeho zisku vlastnímu.

Druhý případ zločinu v §. 104. zák. tr. naznačený jest ten, když se úřadník tím (darem nebo připovězením daru nebo jiného prospěchu) při vedení svých prací úřadních k nějaké strannosti svésti dá. Povaha činu trestného záleží tedy ve stranném jednání úřadním, jímžto se někomu nadržuje a jiný spolu ve svém právu zkracuje. Což jest ale takovéto jednání příčící se zákonu jiného nežli právě zase zlé užívání moci úřadní? K této strannosti musí rovněž tak, jako v případech předešlých především směřovati předsevzetí pachatelovo, a osvojení si zisku jeví se co další úmysl jeho.

Poznali jsme, že jest ve všech spůsobech zločinu v §§. 101. a 104. zák. tr. naznačeného zlé užívání moci úřadní podstatnou známkou povahy skutku, a že musí předsevzetí pachatelovo ve všech případech směřovati nejprvé k tomu zlému užívání moci úřadní, však že další úmysl pachatelův může býti po případě rozličný, an v případě nejprvé uvedeném směřuje jen k něčí škodě, kdežto v dvou druhých případech táhne se k jeho zisku vlastnímu.

www.libtool.com.cn

Ke všem těmto stránkám povahy sluší hleděti, když se uvažuje, má-li spoluvina místa při tom nebo onom jeho spůsobu.

V zákoně samém nevyměřuje se při dotčeném zločinu žádná zvláštní povahy spoluviny a proto sluší uvažovati povahu její podlé obecného pravidla v §. 5. z. tr. uvedeného.

Záleží-li něčí přičinění ke zločinu v tom, že úřadníkovi něco daroval nebo přislíbil, aby jej přiměl ke spáchání zločinu zlého užívání moci úřadní v některém případě v §§. 101. a 104. z. tr. naznačeném, nedopustil se ovšem spoluviny při témž zločinu, proto že jest čin takový v zákoně §. 105. zvláště prohlášen za zločin.

Byl-li však dar podán nebo připovězen za těch okolností, v nichž si úřadník nějakého daru vymiňoval, nechtěje jinak svůj úřad konati, nedopustil se takový dárce vůbec žádného činu trestného, poněvadž se svým darem nebo připovězením daru nijak nepřičinil k tomu zlému užívání moci úřadní, jehož se úřadník dopustil, ano toto záleží jediné v onom vymiňování si daru, a tudíž bylo podání nebo přislíbení daru jen následkem zlého užívání moci úřadní a nikoli příčinou jeho; dárce takový nebyl původcem nebo strůjcem zločinu, ale on byl jeho obětí.

Podávání darů nebo přislibování jich není však jediným spůsobem, kterým lze úřadníka svésti k zlému užívání jeho moci úřadní. Lze zajisté dočiniti se téhož účinku i rozkazem, poradou, naučením, vůbec každým spůsobem v §. 5. z. tr. vytknutým.

Navedl-li kdo úřadníka, aby nevykonával svého úřadu, dokud by se mu nedostalo nějakého daru, líče mu prospěchy z toho jdoucí, ano nabídl-li se mu nad to jakožto prostředník k snadnějšímu vymožení daru, a učinil-li úřadník po jeho navedení, nelze odpírati, že se onen skutečně přičinil ke zločinu úřadníkem spáchanému a jest tudy v jeho činu na jevě povaha spoluviny dle §. 5. z. tr.

Přičinil-li se kdo podobným spůsobem, aby úřadník hledě k daru, jejž obdržel, svésti se dal k strannosti při vedení svých prací úřadních, jest rovněž tak na jevě, že se dle §. 5. z. tr. dopustil spoluviny při zločinu od úřadníka spáchaném.

Vážený pan spisovatel článku nahoře dotčeného neuznává spoluviny při zločinu v obojím tom případě, a to z té příčiny, že prý se při zločinu dle §. 104. z. tr. jedná o důstojnost státu, kteréž na újmu jest, když úřadník dary přijímá a že jest úřadník dle svého postavení úředního závázán, zachovávati nezištnost a

nestrannost ve všelikém úřadním svém jednání. Nezdá se nám, že jest tato příčina naskrze podstatná. Dal-li se úřadník darem svésti k strannosti při vedení svých prací úřadních, nebyla tím dotknuta jen důstojnost státu, ale vzala tím osoba soukromá škodu na svém právu, poněvadž úřadník nadržuje jedné straně, zkrátil tím nevyhnutelně právo strany druhé. A nevykonával-li úřadník svého úřadu, pokud neobdržel nějakého daru, pokládaje takto dar za výminku svého úřadního jednání, nebyla tím uražena jen důstojnost státu, ale bylo to na újmu té osobě, jížto se úřadní věc právě dotýkala, an každý může po právu toho žádati, aby se všeliké jeho záležitosti na soudě nebo úřadě jsoucí napořád vyřizovaly bez úplatků a bez zadržování.

Zločiny v §. 104. z. tr. vytčenými porušuje se bezpečnost obecná rovně tak, jako zločinem v §. 101. zák. tr. uvedeným a děje-li se tak při oněch zločinech vzhledem k dalšímu úmyslu pachatelovu v míře poněkud menší, vyměřují se proto oněm zločinům také tresty menší: však v rozdílu takovém není zajisté žádné příčiny, aby se vylučovala spoluvina těch, kdož nějakým spůsobem v §. 5. zák. tr. uvedeným se přičinili k vykonání některého z oněch zločinů, ano přičinění jejich směřuje rovněž tak k porušení bezpečnosti obecné, jako samý zločin bezprostředního pachatele.

Frant. Fáček.

Ze starých památek soudních.

V.

Poručenství Máslnikovské na Horách Kutných.

(Pokračování.)

Konečně r. 1601 dne 16. února podali Horníci stížnost na komoru českou, v níž celou záležitost obšírně vyprávěli a pravili o zemřelých dvou spoluporučnicích: „Aby pak který z nich na svém místě koho k tomu vedle vyměření kšaftovního n. Jana Máslníka pořádně voliti a ustanoviti jměl, o tom nic nevíme, aniž se co toho při právě našem se nachází a tak poněvadž již toliko jediný poručník pan Nathanael Hložek živý zůstával a sám dvou poručníkův jiných k sobě proti témuž kšaftu voliti nemohl a ne-

www.libboi.com.cz

může, jinak tomu rozuměti nemůžeme, než že to již v samé [illegible] J. M. Ské jakožto krále Českého pána a collátora vrchního všech záduší, jak by to, aby chudí lidé pro něž takové almužny se zřizují toho dobrodiní užívati mohli, opatřeno býti mělo, zůstávati má.“ Dále dovozovali Horníci, že vedlé kšaftu poručníky pozdé lidé na Horách Kutnách usedlí býti mají a almužna z nadání té na jiné, nežli na ty při horách znuzelé, zpracované a zbědovalé lidi obrácena býti nemá a nesmí. Pročež žádali, „aby k tomu poručenství jiné dvě osoby mezi nimi usedlé zase jak prvé bývalo a pokudž by se J. M. Ské vidělo, ten kdož by prvním mezi nimi konšely a ten kdož by také prvním starším z obce kteréhož roku byl k panu Hložkovi, pokudž by mu pán Bůh zdraví příti ráčil a kdyby z toho světa vykročil, třetí osoba z obce za poručníky nařízeni byli a ti se vedlé kšaftu chovali a počty z toho každoročně činili. A tak aby J. M. Ská tímto nebo jiným spůsobem to, aby chudí lidé almužny takové pro ně nařízené účastni býti a jí užívati mohli a tak se o tom, kde a na koho táž almužna vychází vědělo, z moci své nařídíti ráčil.“

Následkem žádosti této vydal král Rudolf dne 3. dubna téhož roku mandát, v kterémž poručenství z pana Hložka sňal a poněvadž jemu „jakožto králi českému a vrchnímu pánu a collátoru všech záduší volení a nařizování poručníkův nad těmi skutky milosrdnými přisluší“ takové vyměření v něm učinil: „Když vám (Horníkům) od Nathanyele Hložka od datum tohoto psaní v osmi nedělích pořád zběhlých ze všeho pořádný počet učiněn bude a lidé poddaní ze vsi Předbořice a ve vsi Černinách, což tu záduš-ního jest, jakožto za odkaz J. Máslníka koupený od něho v moc vaší uvedeni budou, chceme tomu, abyšte takové poručenství vždycky každého roku obzvláštně první aneb přední osobě konšelské z prostředku vašeho, druhé osobě první ze starších obecních a třetí osobě hodné z obce a to však lidem osedlým poroučeli a takové poručenství každého roku buď že úřad konšelský z poručení našeho obnoven bude neb nebude oznámeným spůsobem proměňovali a obnovovali. Však s tím doložením, aby vždycky každého roku z toho pořádný a náležitý počet, kde, nač a v které místo co toho obráceno bude vám ouřadu konšelskému a starším obecním činiti byli povinni a takový odkaz nejinam, než jakž dotčeno na skutky milosrdné a lidi chudé obracován byl.“

Podobný mandát dodán byl i panu Hložkovi z Byslavic, *kterýž* však se před králem Rudolfem ohlásil, že se to vyhledati

moci bude, že Horníci jemu králi správu omylnou a nedůvodnou o tom dali a zřízení zemské a sněmovní svolení a s J. M. Cskou všech tří stavův snešení v sobě ukazuje a zavírá, že žádný nemá v suplikování bez pořádného vyslyšení takovou měrou stěžován a své spravedlnosti zbavován býti.

Horníci opět bránili se tomu, že by byli jakou omylnou zprávu učinili a žádali krále, aby nad tím vyměřením ochrannou svou ruku držel a nedopouštěl, aby o tu věc s p. Hložkem jaké srocení a soud měli, neboť to vyměření jako za nález neb rozsudek jest. „Rozsudkové pak J. M. Kské v své možnosti vedlé zřízení zem. D. 16. zůstávati a před se jíti mají a se měniti nemohou, poněvadž kdyby se to státi jmělo, to na újmu reputace J. M. Kské by se táhnouti chtělo.“ Dále stěžovali si, že čas osmi neděl panu Hložkovi vyměřený vyšel a on ani počtu neučinil, ani statku nepostoupil, ale rybníky loví, ouroky a jiné důchody přijímá a řídí a hlavně lesy mejtí a říkaje od polu darmo prodává.

Z komory vyšel ihned zákaz takového hubení a plundrování, avšak pan Hložek málo toho dbal a proto Horníci žádali krále, aby královské vyměření relací ke dskám zemským stvrzeno bylo a jim Horníkům do desk vloženo a podlé toho oni se v to komorníkem uvázati mohli. Což se také dne 7. prosince 1601 stalo a celé vyměření král. do desk vloženo, zároveň s rozkazem, aby úředníci menších desk zemských, pokudž by se páni Hložkové podlé toho poručení nezachovali a Horníci za komorníka na uvázání v statek pozemský žádali, komorníka na uvázání v ten statek pro nepostoupení téhož statku a pro neučinění počtu vyslali a list zatýkací vydali.

To se konečně stalo v únoru l. 1602, kdež na opětnou žádost Horníkův komorníku při dskách panu Jakubu Archelausovi z Radoušova vydán takový rozkaz: „Máš se uvázati od šephmistrův a konšelův i vší obce města Hor Kutten v dědiny a dědictví, kteréž jsou mistr Pavel a t. d. (vypravování celého děje), totiž ve ves Předbořice a t. d. .... a to pro nepostoupení od týchž Natanaele Hložka a Mikuláše Hložka syna jeho obou z Byslavic týmž šephmistrům i vší obci města Hor Kutten téhož svrchupsaného dědictví na skutky milosrdné na obzvláštní k tomu tehdáž J. M. Kské kr. Ferdinanda dovolení koupeného a jim Horníkům od J. M. Kské k opatrování a spravování poručeného vedlé jisté relaci od J. M. Cské ke dskám zemským o to učiněné.“

Horníci vyslali k tomuto uvázání slovutné Thobiáše T[illegible]

Tháborského, primatora z velké raddy a Jana Piscisa ze starších a v plné moci jim dané praví: „a jim plnou moc a právo listem tímto dáváme, aby oni na místě nás všech i také svém dotčeného se v nadepsané dědiny a dědictví komorníkem uvázání přítomni byli, za puovoda v tom se postavili, ohlašovali, promlouvali a cokoli k tomu dále potřebného bude činili a činiti mohli a moc jměli tak plně a tak mocně, jako bychom všickni sami toho přítomni byli a to na zisk a ztrátu podlé práva.“

Zajímavá jest paměť o tomto uvázání se, kterouž vyslaní radě podali:

„L. P. 1602 v pondělí po památce sv. Školastyky komorník od desk zemských pan Jakub Archesylaus z Radoušova a při něm také ur. p. Jakub Bitovský z Bitova a pan Alexander Elšic z Elšic k tomu od pánův Horníkův obzvláštně dožádaní, též slovutný pan Tobiáš Tříska, primator a s ním Jan Piscis od týchž Horníkův za puovody vyslaní přijeli do vsi Předbořic na ves a tu vyšel také na ves ur. p. Nathanael Hložek z Byslavic sám třetí a při tom nemalý počet lidí poddaných z Předbořic a Černín obojího pohlaví byl. A tu když pozdravení z obojí strany se vykonalo, komorník tu přede všemi oznámil, za jakou příčinou jest tam přijel, že z poručení j. m. p. úředníkův Pražských menších desk zemských vedlé povinnosti a ouřadu svého od Horníkův se uvazuje v dědiny a dědictví, kteréž jsou mistr Pavel atd.

Tu četl komorník extrakt jemu od desk vydaný.

A když přišlo k těm slovům: „v Černinách čtyry dvory atd.“ promluvil pan Nathanael Hložek: „Co by pak to nemohlo býti bez toho čtení?“

Oznámeno od pana komorníka, že nemůže.

A tak před se dále komorník četl. Však mezi tím pan Nathanael Hložek se vždycky ohlašoval proti těm slovům, totiž „že důchodův a užitkův z těch dědictví mimo 2 kopě gr. č. poručníkům za práci nařízených na skutky milosrdné a na chudé lidi tu při městě Hor Kutten s volí a radou šephmistrův neobrací.“

Promluvil: „To pravda není.“

Potom dále proti slovům těm: „že J. M. Cská poručiti ráčil, aby v osmi nedělích počet učinil.“

Opět pověděl: „že tím povinen není.“

Když se také to čtlo, že z kšaftu n. Máslníka i vejpověď kr. Ferdinanda vystoupil, oznámil: že tomu odpírá.

Po dočtení toho, co v extraktu poznamenáno bylo, oznámen

mu také a ukázáno, kdo tu za puovody přítomni jsou. A pan Hložek žádal, aby mu to, co tu čteno jest od komorníka půjčeno bylo.

Dána mu na to odpověď od komorníka: že to býti nemůže, že on to zase ke dskám dodati a o tom relaci učiniti musí.

Tu zase pan Hložek oznámil: „že on tomu všemu odpor činí a tomu místa nedává.“ A potom vzav nějakou cedulku, kterou jměl v čepici, z ní promluvil tato slova:

„Já toho za uvázání nepřijímám
právu se neprotivím
a od držení neupouštím.

A již jsme my také při dskách co nám náleželo učinili, budou se moci páni Horníci tam toho doptati.“

Na to jest k němu promluveno: že v té příčině Horníkům za zlé jmíti nemůže, nebo se jiného nic tu nečiní, než to se opatruje, aby chudi na Horách Kuttnách almužny pro ně nařízené užívati mohli a to, což J. M. Kská nařídíti ráčil, aby svůj náležitý průchod jmíti mohlo.“

Na to oznámil: „Ale to všecko vyšlo na vaši správu, jak ste správu dávali, tak vám poručení dáno.“

Zase od p. primátora: „Zachovej pán Buoh, abychom my J. M. Kskou pána našeho nejmilostivějšího, vrchnost svou čím jiným, než by pravda byla opatrovati jměli, ale co jsme vznášeli na J. M. Kskou to jest pravda a za to se styděti nikda nebudeme.“

Proti tomu zase oznámil: „že budou věděti páni Horníci, jak se na to v Praze ptáti.“

Potom žádáno všech, kteříž tu byli přítomni, aby toho uvázání komorníkem v paměti jměli i co se tu od pana Hložka promlouvá.

A s tím zase mu pozdravení učiněno a odtud jeto.

Na učiněné jemu pozdravení oznámil: „Dobří přátelé jako kdy prvé.“

Komorníku dáno za práci dvě kopy třicet groš. a vejprava k tomu.

Páni Hložkové položili do desk zemských odpor jak proti vložení resoluce královské ze dne 3. dubna 1601 ve dsky zemské, tak i proti tomuto uvázání se komorníkem. I pravili v prvním případě, že té relaci odpírají, neboť ona jest na škodu a ublížení práva a spravedlnosti jejich a újmu kšaftu n. Jana Máslníka a

tudíž místa a průchodu svého míti nemůže a oni Horníci též relaci k sobě přijmouti neměli a jí užiti nemohou z příčin těchto:

www.libtool.com.cn

Předně. Kdež Horníci pravili, že oni Hložkové z kšaftu a výpovědi kr. Ferdinanda vystoupili, tomu oni místa dáti nemohou, neboť ten kšaft nic toho neukazuje, že by oni jaký počet radě klásti měli a důchody a užitky pouze na chudé lidi tu při Horách obraceti měli. Výpověď pak kr. Ferdinanda, aby při sl. soudu komorním, kdež jiné výpovědi a nálezové královští pořádně se zapisují, v knihách zapsána býti měla, toho se až posavad najíti a vyhledati nemůže. Kšaft však to s sebou světle přináší, aby plat zkoupen byl a z téhož platu přebíhající summa od nich poručníkův a ne od někoho jiného neb s volí šephmistrův a rady, ale vedlé svěření a dobrého svědomí poručníkův opatrována byla. Což jest se jak od předešlých poručníkův, tak i od nynějších dobře a spravedlivě řídilo, řídí a až posavad koná. A pročež oni nejsou povinni ani statek postoupiti, ani počty činiti.

Druhé. Jest-li se jim Horníkům zdálo, že by předešlí od n. Máslníka zřízení poručníci osob jiných mimo lidi usedlé na Horách Kutnách voliti nemohli, pak měli již r. 1584, když tehdejší poručníci na Horách neuvedli, Nat. Hložek, Vít Flavín a Jan Šatný louku k tomu poručenství přikoupili a si ji do desk vložiti dali s povolením krále J. Msti, té relaci odpírati, k odporu pohánětí a vedlé odporu svého rozeznání spravedlivého očekávati. Ale toho neučinili, nýbrž zanechavše vyměřeného pořadu práva, že každý kdož by co v dskách zemských neb dvorských měl a bylo to jemu na škodu, má tomu odpírati, nyní teprvé by je o poručenství na ně vedlé kšaftu pořádně převedené a již také dskami zemskými a dávním nad nejedna leta zemská užíváním stvrzené připraviti chtěli.

Třetí. Jestli že jsou oni Horníci vedlé vejpovědi kr. Ferdinanda, o kteréž se, stala-li jest se či nestala, věděti nemůže, počet od nich poručníkův míti chtěli, tehdy měli v tom pořad práva o exekucích neb dopomáhání práva po rozsudcích a stanných právích zjevně vyměřeného následovati, je poručníky k dosti činění nálezu, an se tu statku pozemského dědičného dotýče přidržeti anebo také z učinění počtu před úředníky Pražské menších desk zemských obeslati a na nich se toho dosouditi.

Z kterýchžto příčin táž relaci průchodu svého míti nemá a nemůže. A k tomu že oni právo a spravedlnost mají, to před

pány j. m. a vladykami na plném soudu zemském, když jim toho potřeba bude, vesti a ukazovati chtějí.

Z týchž důvodův pravili, že to uvázání s komorníkem jakožto nepořádné postačiti a místa a průchodu míti nemůže a jim Horníkům list obranní vydáván býti nemá.

Následkem těchto odporův úředníci Pražští menší desk zem. obeslali Horníky podlé zřízení zemského, aby před nimi a úřadem desk zemských na hradě Pražském v sobotu po neděli lætare nejprv příští stáli a příčiny proč list obranní dále vydáván býti nemá, slyšeli.

Horníci pak 24. listopadu t. r. pohnali pány Hložky do soudu zemského většího království českého a jmenovali řadu listin, jež na svědomí té pře páni Hložkové položiti měli.

Takovým spůsobem s původní jedné rozepře tři se staly a sice dvě při soudu zemském větším pro odpor relaci královské a pro uvázání se s komorníkem ve statek zádušní a jedna před úředníky menšími desk zemsk., proč list obranní vydán býti nemá.

R. 1602 a 1603 měla se stání odbývati, ale se svolením obou stran pře odročovány a strany pouze svědky k těm přem do register svědomí zapisovati dávaly. Páni Hložkové však i pana prokurátora J. M. Kské pohnali, neboť „on jest povinen mocnosti a důstojnosti J. M. Cské a toho v čem J. M. Cská moc míti ráčí a nač relaci činiti, zastávati, když by o to rozepře vznikla.“ Však pánům Hložkům všechno jich pohánění k žádné platnosti jim sloužiti nechtělo, neboť když Horníci dne 4. března 1603 na krále znovu žádost svou vznesli, aby nad nimi v těch rezepřech ruku ochrannou držel, vydal král Rudolf dne 11. prosince t. r. mandát, v němž Horníkům nařizoval, aby ke dni 14. ledna 1604 tři osoby do Prahy vypravili, a jim poručili, aby se před komorou českou postavily a královské vyměření o jich rozepřech s pány Hložky přeslyšely.

Horníci vyslali do Prahy opět pana primátora Třísku Táborského a Adama Hněvusického z velké rady a Jana Piscise z obce, kterýmž u přítomnosti pánův Hložkův toto královské nařízení co relace ke dskám zemským čteno jest:

Rudolf II. Urození a slovutní věrní naši milí. Věděti milostivě vám dávati ráčíme, kterak vznášejíce na nás ve vší ponížené poddanosti poctiví šephmistři a konšelé i na místě vší obce Hor Kutten vedlé toho nepřestávají předešlé naše nařízení, co se kšaftu a pořízení učiněného od někdy Jana Másluíka na Horách

www.libtool.com.cn

Kuttnách o statku jeho, kterýž na milosrdné skutky obrátil, dotýče, ku paměti nám přivozovati, kdež jsme z vysoce důležitých, slušných a dobře uvážených příčin též z mocnosti naší císařské, jakožto král český téhož odkazu a statku Máslnikovského na milosrdné skutky odkázaného poručenství (do kteréhož jest bez vůle a vědomosti naší slovutný Nathanyel Hložek z Byslavic již nyní služebník náš při kanceláři české dvorské, se dostal a Mikuláše Hložka odtudž z Byslavic syna svého vedlé sebe do téhož poručenství vše o své újmě potáhl) z týchž Nathanyele a Mikuláše Hložkův zcela a zouplna do konce sníti a o tom jim i psaním naším, aby téhož statku odstoupili a z předešlých důchodních příjmův a vydání počet učinili, poručiti, též pak poručenství jim šephmistrům a konšelům i na místě vší obce Hor Kutten k řízení svěřiti ráčili. S tím při témž jim Horníkům od nás prvé daném poručenství doložením, že jim o té věci, jak by se opatrování téhož statku na milosrdné skutky obráceného (nad nímž jako i nad jinými statky komorními nám jakožto králi českému vrchnost náleží) v časích budoucích věčně oni i budoucí jich nyněj ší i potomní dále chovati měli, jisté vyměření učiniti ráčíme.

I stěžují sobě dotčení Horníci velice a žalostivě, že témuž našemu pobožnému a náležitému opatření dostičiniti a důchodův téhož statku Máslnického na ty chvalitebné milosrdné skutky (jakž oumysl kšaftujícího byl) obraceti nemohou, proto že by poručení našeho oni Hložkové z Byslavic, jakž psaním naším oznámeného tak i ve dsky zemské rellaci n. cskou l. 1602 v sobotu po sv. Antonínu vloženého nevykonali a jim Horníkům statků pozemských za peníze Máslnické koupených a na ty milosrdné skutky obrácených nepostoupili, nad to pak ze svých předešlých příjmův a vydání, nač jsou odkud co vynaložili, počtu pořádného a náležitého od sebe posavad neodvedli, nýbrž že jsou vybírajíce přece ty důchody nemalé soudné zanepráznění proti nim před sebe vzali, našemu nařízení a relaci ke dskám učiněné i také jich Horníkův na povolení naše učiněnému uvázání odpory učinili a k těm odporům i prokuratora našeho v království českém na místě našem a k ruce naší pohnati se dopustili, ano i také je Horníky pohnali, prosíce nás dotčení Horníci poníženě a poddaně, abychom nad důstojenstvím naším a což tak vedle mocnosti naší královské, zvláště strany statkův k duchovenstvím a na milosrdné skutky před ně obrácených ustanoviti ráčíme, ruku ochranou a milostivou držeti ráčili. Kteréžto týchž Horníkův stížnosti neráčili jsme po

www.libtool.com.cn

minouti týmž otci a synu Hložkům z Byslavic s předložením jim některých vejstrah v známost uvesti a jim při tom milostivě poručiti, aby milostivému jim o tom od nás učiněnému vyměření zanechajíce zbytečných vejmluv na straně poddaně dostiučiniti hleděli. Proti čemuž týž Nathanyel a Mikuláš Hložkové z Byslavic předkládajíc některé své omluvy a stížnosti skrze supplikace své v tom sou se proti nám poddaně ohlásili a na tom grunt svůj založili: Poněvadž to poznávají, že my se tu jakožto král Český z mocnosti své královské statku na milosrdné skutky obráceného a chudých lidí ujímati ráčíme a od nich nám také od žádného jiného v tom na odpor se stavěti nesluší, že oni od svého předsevzetí, též od téhož poručenství i od toho všeho podle čehož sou se domnívali k tomu právo jmíti, nad to i od těch ode všech rozepří, obeslání, odporův, půhonův v té příčině vzešlých upouštějí. Však vždy nás za to, abychom jim jakožto starým služebníkům našim odtad nějaké milosti uděliti ráčili, v poníženosti prosíce, jakž supplikací jejich, to v sobě obsahujíc, závírá.

Kdež majíce my ty všechny věci, čehož se tu dotejkalo a dotejče a nač sou se obojí strany potahovaly v svém milostivém a spravedlivém uvážení, protož s dobrým rozmyslem naším, jistým vědomím, mocí královskou v Čechách a s radou věrných našich milých ráčíme z dotčených Nathanyele a Mikuláše Hložkův poručenství sněti a správy téhož kšaftu Máslnikovského a statku na milosrdné skutky od něho obráceného a toho všeho od nás jich Hložkův již předešle zbavení, je pak šephmistry a konšely i na místě vší obce Hor Kutten při tom od nás jim svěřeném a propůjčeném poručenství a správě a summou při předešlém našem královském nařízení a relaci naší ve dsky zemské do kvaternu relací tělného l. 1602 v sobotu po sv. Antonínu L. 21 vložené, kteréž jest datum na Hradě Pražském v pátek po sv. Mikuláši l. 1601 zcela a zouplna zůstavovati, tak že oni Nathanyel a Mikuláš Hložkové povinni sou a budou všeho a všelijakého statku Máslnického pozemského se vším což k tomu poručenství Máslnickému přináleží i se všemi svršky a nábytky k tomu přislušejícími, ovšem nic nikdež nevymiňujíc uroz. Kryštofovi z Sebuzína, na Byčanech a Nové Libni radě naší a nejv. mincmejstru v království Českém věrnému n. milému na místě a k ruce naší bez všelijaké odpornosti postoupiti a lidi poddané v člověčenství a v poddanost uvesti žádných výminek ani obmyslův v tom neužívaje a to od datum této naší královské vejpovědi ve dvou nedělích potom [redacted]

hlých. S tím při tom doložením, že při nejprv příštím soudu zemském větším oni Hložkové aneb jeden z nich ta svá obeslání, odpory, půhony a což tak v té příčině vzešlo přetrhnouti dáti mají, oni ani jich dědicové budoucí žádným spůsobem na nic více se znovu navracovati nemajíc ani nemohouc nyní i na časy budoucí a věčné a to vše pod uvarováním hněvu a nemilosti naší, dědicův našich a budoucích králův českých.

Takoví pak lidé poddaní a což takkoliv od týchž Hložkův témuž mincmejstru postoupeno bude, mají ihned zase od téhož mincmejstra nejvyššího šephmistrům a konšelům i na místě vší obce hor Kutten zcela a zouplna bez umenšení postoupeni a lidé poddaní v člověčenství a poddanost jim Horníkům uvedeni býti. A oni Horníci povinni budou dále se tak zachovati a tu věc opatrovati jakž níže o tom doloženo bude a jest.

A jakož sou nás při tom oni Hložkové z Byslavic v poníže-Posti prosili, poněvadž by v témž statečku pozemském řečeném předbořice měli jmíti něco gruntův purgkrechtních a jejich vlastními penězi zaplacených, abychom s nimi o to jisté narovnání učiniti a jim nahraditi to milostivě poručiti ráčili.

Čemuž Horníci proti tomu obrany veliké předkládajíce, na odpor se postavili místa tomu nedávajíce, aby oni Hložkové mohli nějaké grunty kmetcím spůsobem bez povolení našeho sami o své újmě žádného práva a spravedlnosti a nijaké svobody nikda k tomu nemajíc na sebe potahovati, doloživše při tom toho, že tiž Hložkové z svého vladařství, totiž příjmův a vydání, nebyvší téhož statku páni, nýbrž toliko poručníci počet složiti a při tom jim Horníkům všecky a náklady, což sou na pojezdy utratili a na soudy, k kterýmž tím jejich Hložkův soudným předsevzetím zbytečně připraveni sou povinni; nás v tom opět za milostivé opatření a k tomu na nich za dopomožení prosíce.

(Dokončení příště.)

www.libtool.com.cn

Praktické případy.

Povoleno-li okap se střechy do okapní trouby sousedovy sváděti, ustanovena povolením tím služebnost domovní, ač nebylo-li povolení výslovně na toho, jemuž dáno bylo, obmezeno a právo, je odvolati, vyhraženo.

K žalobě Bernarda Hájka dne 4. srpna 1869 pod č. 6106. u c. k. krajského soudu v Liberci na Viléma Bártu podané nalezl soud tento rozsudkem ze dne 16. dubna 1870 za právo, že Vilém Bárta jenom tehdáž nemá práva odváděti okap s průčelí svého domu č. 142. a 143. v Liberci okapní troubou nacházející se na domě č. 138. žalujícímu náležitém a že jen tehdy povinen jest v 8 nedělích spojení mezi svým žlabem na průčelí domu č. 142. a 143. a mezi okapní troubou domu č. 138. odstraniti, pakli žalovaný přísahou žalobci uloženou důkazu neprovede, že tento nevyhradiv si odvolání, bez výminky aneb nějakého obmezení zřízení spojovací trouby mezi žlabem domu č. 142. a 143. a okapní troubou domu č. 138. k odvádění okapu s domu č. 142. a 143. do trouby okapní domu č. 138. nepovolil.

Příčiny. Žalující Bernard Hájek uvádí ve své žalobě, že, když roku 1853 střechu na svém domě č. 138. přestavěl a na průčelí žlab i kolmou okapní troubu zařídil, od svého souseda Antonína Proška za to byl požádán, by mu povolil spojiti jeho žlab k svádění okapu se svou troubou okapní, že žádosti této sice vyhověl, že však tím Ant. Proškovi nezamýšlel povoliti služebnosti té, aby okap svou troubou okapní sváděti mohl, poněvadž si ale V. Bárta právo k této služebnosti osobuje, že žádá — žalující — by V. Bárta tohoto práva odsouzen byl.

Naproti tomu namítá žalovaný, že žalující jeho předchůdci Ant. Proškovi nevyhradiv si odvolání, beze vší výminky a beze všeho obmezení dovolení k spojení svého žlabu s jeho odkapní troubou dal, a že Antonín Prošek tohoto povolení ihned použil.

Okolnost ta jest v této rozepři rozhodná, poněvadž jí dokázáno býti má, zdali tehdy smlouva skutečně se stala spůsobem k nabytí služebnosti platným. K platnému zřízení služebnosti smlouvou jest zapotřebí i určitého vytknutí účelu, proč zřízena

www.libtool.com.cn

jest, což okolnosti od žalovaného přivedenou dokázáno býti má (§. 484. ob. zák. obč.).

I dle §. 915. ob. zák. obč. musí tato okolnost za rozhodnou býti pokládána, proto že žalující, kterýž tím závazek na se vzal, pouze o výprose mluví; zde pak jde o smlouvu jen jednu stranu vížící, při které, vzejde-li nějaká pochybnost, za to se pokládá, že zavázaný chtěl spíše menší než větší břímě na se vložiti. Proto byla tato přísaha rozhodovací nalezena a podlé toho, jaký výsledek tento průvod míti bude, rozhodnuto, která strana v této rozepři zvítězí a která ji ztratí.

K odvolání žalovaného změnil c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ze dne 9. června 1870 č. 19101. rozsudek první stolice a zavrhnul žalobu Bern. Hájka ze dne 4. srpna 1869. č. 6106. a to z následujících **příčin**:

Žalující sám uvedl, že k žádosti Ant. Proška, předešlého držitele domu č. 142. a 143., povolil, aby žlabem tohoto domu okap do trouby okapní od žalujícího na domě č. 138. zřízené se sváděl a že od té doby tímto spůsobem okap domu č. 142. a 143. se svádí. V těchto výhodách jsou patrně vytknuty známky služebnosti v §. 475. č. 6. ob. z. obč. naznačené, a jde nyní již jen o to, zdali žalující tyto výhody jenom Ant. Proškovi aneb každému držiteli tohoto sousedního domu bez obmezení povolil. Dle §. 473. ob. z. obč. není služebnost domovní dle své přirozené povahy obmezena na osobu určitou, nýbrž jest s držením panujícího stavení spojena. Dle §. 479. ob. z. obč. se nepokládá za to, že by se která služebnost od obyčejné povahy své uchylovala, a kdo by to pravil, musí toho dokázati.

Žalující praví, že, dav Ant. Proškovi ono povolení, tím ještě práva mu nedal, aby okap se střechy jeho troubou žalujícího sváděl a ukládá žalovanému o tom v replice přísahu rozhodovací.

Avšak ani tímto udáním, ani přísahou rozhodovací není s to provésti, že by byl povolení Ant. Proškovi dané nějakým spůsobem buď jen na osobu Ant. Proška aneb až do odvolání při oné úmluvě v ý s l o v n ě obmezil. Takovéto obmezení se ale dle §. 479. ob. zák. obč. nepředpokládá, nýbrž náleží na toho, kdo se ho dovolává — v tomto případě na žalujícího, aby ho dokázal. Poněvadž ale žalující tohoto důkazu neprovedl, nemělo uloženo býti žalovanému, aby dokázal, že povolení ono bezvýminečně uděleno bylo, *nýbrž* měla žaloba zavržena býti. Z té příčiny byl rozsudek *prvního* soudce změněn a žaloba byla zavržena.

www.libtool.com.cn

K dovolání žalujícího potvrdil c. k. nejvyšší soud rozhodnutí druhé stolice z následujících **příčin:**

Vrchní soud zemský zavrhl vším právem žádost v žalobě ze dne 4. srpna 1869 č. 6106. učiněnou; neb dle §. 312. ob. z. obč. nabýváme držení nějakého práva, když ho jmenem svým užijeme a dle §. 313. ob. zák. obč. užíváme práva, když něčí věc s jeho povolením k svému užitku obracíme.

Tato zákonní ustanovení platí zcela v případě, o kterýž tu jde, neb žalující praví sám ve své žalobě, že jej Ant. Prošek, předešlý držitel č. 142. a 143. za to požádal, by mu dovolil svůj žlab s okapní troubou na domě č. 138. zřízenou spojiti, že předchůdci žalovaného toto povolení dal a že následkem toho od roku 1853 okap domu č. 142. a 143. spojovací troubou do okapní trouby žalujícího sváděn byl. Že tedy žalovaný a jeho předchůdce Ant. Prošek svádění okapu s domu č. 142. a 143. okapní troubou domu č. 138. co právo vykonávali, jest dle zákonních ustanovení výše uvedených, vedlé nichž v ponětí dovolení právo libovolného odvolání je obsaženo, zcela odůvodněno; an žalující v celém přelíčení nikde toho netvrdil, že toto právo Antonínu Proškovi výslovně jenom jemu samému aneb až do odvolání povolil. Právo sváděti okap s domu č. 142. a 143. okapní troubou domu č. 138. dle přirozené povahy své jest služebnost domovní ve prospěch domu č. 142. a 143. povolená, kteráž právě proto dle §§. 473. a 479. ob. zák. obč. přináleží i nástupcům Ant. Proška, statek panující držícím, nelze tudíž za to míti, že by si V. Bárta služebnosti osoboval, mimo to služebný dům doposud někomu jinému do vlastnictví odevzdán nebyl, kdož by se knih veřejných dovolávati mohl, nýbrž posud ještě v držení žalujícího jest, kterýž toto svozování okapu sám povolil, tudíž se sám sprostiti nemůže povinnosti trpěti svádění toto.

Rozhodnutí c. kr. nejv. soudu ze dne 10. listopadu 1870 č. 10807.

J. Hellmann.

K §. 339. ř. s.

Dům č. 83. v Jh. Alžbětě S. patřivší, byl v exekuci vedené od sirotčí kasy pro 1000 zl. dne 29. dubna 1869 od Viléma Š. za 10.300 zl. ukoupen. Z kupní ceny přibylo dle rozkazu [redacted]

28. května 1869 č. 4501. po odrážce veškerých knihovních dluhů na dřívější vlastnici Alžbětu S. 3255 zl. a v tomtéž rozvrhu na konci vysloveno, že, nepodá-li žádný z věřitelů žaloby o přednost do 30 dnů, vlastnictví domu č. 83. kupci Vilému Š. odevzdáno bude.

Jakmile rozvrh kupní ceny právní moci nabyl, žádal Vilém Š., zaplativ pouze pohledávání sirotčí kasy, za vydání odevzdací listiny o koupeném domě, kteréžto žádosti okresní soud dne 25. květ. 1870 č. 3392. vyhověl, načež Vilém Š. na základě této listiny výměrem ze dne 1. května 1870 č. 3970. knihovního vlastnictví domu č. 83. nabyl.

Na odevzdací listinu č. 3392. a výměr č. 3970. stěžovala si Alžběta S., odvolávajíc se k §. 339. ř. s., jemuž Vilém S. nevyhověl, nezaplativ zbytek kupní ceny 3255 zl.

Stížnost tu zamítl však c. k. vrchní soud zemský rozhodnutím ddto 19. července 1870 č. 24994.; **neboť** ač i dle §. 339. ř. s. koupený statek kupci do vlastnictví odevzdati se nemá, pokud kupní cenu nezapravil, aneb za lhůty, v kterých platiti bude, dostatečné jistoty neposkytl, aneb s těmi, jichž se týče, jinak se nesmluvil, bylo odevzdání domu č. 83. v rozvrhu tržní ceny ze dne 28. května 1869 č. 4501. závislým učiněno jedině na tom, nebude-li podána do 30 dnů žaloba o přednost; nemůže si tedy dřívější vlastnice na vydání a na knihovní vklad odevzdací listiny nyní stěžovati, ježto rozvrh kupní ceny právní moci nabyl, a ježto krom toho vydáním a vkladem odevzdací listiny právům Alžběty S. co do zbytku kupní ceny, jaké dle dv. dekr. z dne 15. ledna 1787 č. 621. sb. z. s. lit. s) má, ujma se neděje, nad to Alžběta S. nebyla knihovní věřitelkou, nýbrž vlastnicí prodaného domu.

K mimořádné dovolací stížnosti Alžběty S. zrušil však c. k. nejvyšší soud odevzdací listinu č. 3392. a odmrštil žádost Viléma S. za vklad práva vlastnického ku koupenému domu, nařídiv zároveň, aby tento vklad výměrem ze dne 1. května 1870 č. 3970. vykonaný z knih pozemečných byl vymazán.

Neboť dle §. 339. ř. s. nesmí koupený statek kupci odevzdán býti, pokud tržní cena není zaplacena, neb za lhůty, v nichž se platiti bude, dostatečná jistota poskytnuta, aneb pokud se kupec s těmi, jichž se týče, jinak nesmluvil.

Dle rozvrhu kupní ceny ze dne 28. května 1869 č. 4501. zbylo na Alžbětu S. 3255 zl., a není v dražebních výminkách, ani v rozvrhu ustanoveno, jak se tento zbytek zaplatiti neb pojistiti *má*. Pokud tedy tento zbytek není zaplacen neb pojištěn, aneb

www.libtool.com.cn

pokud o něm s Alžbětou S. žádné úmluvy není učiněno, nesmí dle zřejmého nařízení §u 339. ř. s. kupci listina odevzdací býti vydána, byť i uděleni této listiny v rozvrhu kupní ceny závislým učiněno bylo jedině na tom, až lhůta ustanovená k podání žaloby o přednost uplyne; neboť tento dodatek pouze věřitelů knihovních se dotýká, nikoli však Alžběty S. co bývalé vlastnice hypotéky, jíž se ostatně ani týkati nemohl; rozhodnutím soudcovým práva stran na zákoně se zakládající, o nich se ani rozhodovati nemělo, odejmouti se nemohou.

Poněvadž tedy stěžovatelce rozhodnutím I. a II. soudu bezpráví se stalo, ana by o své pohledávání přijíti mohla, bylo mimořádné stížnosti dovolací vyhověno.

Rozhodnutí c. k. nejv. soudu ddto 15. září 1870 č. 10615.

E. M.

Držitel nemůže ani vyzývací žalobou v příčině stavby k udání titulu své držby vyzván býti.

Karel Bílý chtěje zvýšiti svůj dvoupatrový dům Praze o jedno patro, předložil nástiny o této stavbě magistrátu pražskému se žádostí za povolení k této stavbě.

Při stavební komisi k této žádosti odbývané, protestoval Václav Černý, jenž se bez vyzvání k této komisi dostavil, proti stavbě proto, že smlouvou ze dne 7. března 1855 s předešlým majitelem tohoto domu uzavřenou a do knih veřejných vloženou najal kavárnické místnosti v přízemí a byt v prvním patře tohoto domu se nalezající, tak jak je tehdy najaty měl, za roční nájem 840 zl. stř. na celý svůj život, že tudíž nájemních práv z této smlouvy vzniklých a na domě pojištěných i p. Karel Bílý, jenž tento dům z volné ruky od předešlého majitele koupil, šetřiti musí, že však tato práva nájemní zamýšlenou stavbou by se porušila.

Následkem toho podal Karel Bílý na Václava Černého vyzývací žalobu; c. k. zemský soud v Praze výměrem ze dne 21. září 1869 č. 24541. Václavu Černému nařídil, aby v 30 dnech provedl práva svá proti zamýšlené stavbě, jimiž se byl chlubil, jinak že by mu v tom věčné mlčení se uložilo a Karlu Bílému se povolilo, aby stavbu podlé předloženého nástinu provedl.

K stížnosti Václava Černého, v níž se hlavně odvolával[illegible]

to, že jakožto držitel nemůže býti vyzván, aby titul své držby udal, potvrdil c. kr. vrchní soud zemský pro království české dekretem ze dne 25. října 1869 č. 35048. tento výměr první stolice proto, že v pravé rozepři vyzývací, v 7. hlavě soudního řádu určené, odpovídání na žalobu vyzývací se žalovanému patrně jen k tomu účelu vyhražuje, aby se především dokázalo, jest-li se skutečně chlubil právy, jakož žalující tvrdí, tohoto účelu však není při rozepři vyzývací v příčině obmýšlené stavby, o které bez toho zákon zvláště v jiném oddělení jedná, poněvadž skutek, že žalovaný proti zamýšlené stavbě odpor položil, bez toho již předcházející politickou komisí, při kteréž se odpor ten položiti musil, dokázaným se jeví a tedy by tím, kdyby se žalovanému i v této rozepři odpovídání na žalobu vyzývací povolilo, jen zbytečného protahování se dopouštělo, tím pak by se zrovna zmařil úmysl zákonodárce k tomu směřující, aby zavedením této zvláštní rozepře spory, jež vzniknou za příčinou zamýšlené stavby, rychle se rozhodovaly.

Mimořádné stížnosti Václava Černého proti těmto oběma rozhodnutím podané vyhověl c. k. nejvyšší soud, uloživ žalovanému, aby v 30 dnech podal buď své obrany proti vyzývací žalobě aneb vyzvanou žalobu, sice že se mu v tom věčné mlčení uloží.

Příčiny. §. 72. ob. ř. s. obsahuje předpisy o řízení v rozepřích vyzývacích v příčině stavby, avšak neobmezuje nikterak práv držebních. K těmto právům patří také dle §. 323. ob. zák. obč. právo držitele, že nemůže býti vyzván k udání titulu své držby, nemá proto také při stavbě vyzývací místa žaloba k provedení titulu držby, z něhož se činí námitky a nemůže držiteli podání žaloby k dokázání titulu jeho držby aneb věčné mlčení se uložiti.

Z toho jde, že i v takovémto případě vyzvanému příslušeti musí obrana, že žaloba vyzývací za příčinou jeho držby není dovolena.

Tomu neodporuje, že §. 72. ob. ř. s. takovou obranu nemá na zřeteli, neboť i §. 68. ob. ř. s. mluví toliko o odpovídání na chlubení se, a ne zároveň o obraně držitele, že nesmí býti vyzván k udání titulu své držby a přece nepřipouští dv. dekret ze dne 15. ledna 1787 č. 621. lit. *ee*) o tom žádné pochybnosti, že i tato obrana má místa.

Odpadá-li rozepři vyzývací v příčině stavby odpovídání na chlubení-se proto, poněvadž toto chlubení-se již výsledkem sta-

vební komise jest zjištěno, nemohou se tím přece vyzvanému odejmouti jeho práva držební, a tedy také ne obrana, že za příčinou těchto práv žaloba vyzývací proti němu místa nemá.

Nález c. k. nejvyššího soudu ze dne 29. prosince 1869 č. 14326.

Otázka, o níž se v případě právě uvedeném jedná, jest tak důležita a rozhoduje se v praxi tak rozmanitě, že se mi nezdá býti od místa, několik slov o ní tuto promluviti.

Mám za to, že §. 323. ob. zák. obč. se nevztahuje k tomuto případu a že vůbec při vyzývacích žalobách v příčině stavby jen v tom případě má místa, když dokázáno jest, že vyzvaný jest v držení práva, zakázati stavbu tomu, kdo stavěti chce, aneb v držení takovém, z něhož toto právo eo ipso vyplývá a s nímž eo ipso spojeno jest.

Nebo kdyby se mělo tohoto §. užiti i tam, kde vyzvaný jest vůbec v držení práva jakéhokoli, jímž se chlubí a na základě něhož proti stavbě protestuje, činila by se tím s jedné strany patrná křivda tomu, kdo stavěti chce, jsa přece bez odporu držitelem ba vlastníkem staveniště a s druhé strany by hlava osmá ob. ř. s. nemohla míti nikdy místa, poněvadž vždycky i soused protestující jest v držení svého pozemku aneb nějakého práva, na základě něhož proti stavbě protestuje, a nesměla by se tedy vyzývací žaloba dle §. 72. ob. ř. s. naň nikdy podati.

Mimo to musí právo mnou právě uvedené býti dokázáno, poněvadž soud nemá práva, pouhému, ničím nedokázanému tvrzení vyzvaného, že jest držitelem, přikládati víry a na základě tohoto tvrzení jedné strany zkrátiti stranu druhou, totiž donutiti toho, kdo stavěti chce, k podání negatorní žaloby a protáhnouti jeho stavbu do nekonečna.

Že všecky tyto důvody platí zvláště v případě právě sděleném, jest na bíledni a netřeba mi toho teprv šíře dokazovati, ano jest patrno, že pouhá práva nájemní, která se vztahují na úplně jiné místnosti, neopravňují nájemníka, zakázati domácímu pánu stavbu, vlastně přestavení jiných místností jeho domu; jest to zajisté příklad rovněž tak křiklavý, jako odstrašující, kam až ono široké vykládání §. 323. ob. z. obč. vésti může!

JUDr. **Josef Milde.**

Nálezy nejvyššího soudu

www.knihovna.cz

z praktických případů z jiných právnických časopisů uveřejněné.

Každá strana sporná jest dle §. 241. ob. ř. s. povinna, aby k srutulování spisů přinesla spisy a přílohy ty, které jí byly dodány; neučiní-li toho však, nemůže pokutami k tomu býti nucena, nýbrž odpůrce má pak pouze právo založiti spisy svoje.

Nález ze dne 10. února 1870 č. 1458.

(G. H. č. 71. r. 1870).

Žaloby z činže pachtovní za pronajatý obchod patří k soudu obchodnímu.

Nález ze dne 27. dubna 1870 č. 5028.

(G. H. č. 73. r. 1870.)

Došla-li stížnost na místo soudní během lhůty k podání stížnosti vyměřené, nebyla-li však ještě ve lhůtě této k soudu dodána, sluší ji přece k soudu přijmouti, jako by v čas byla soudu došla.

Nález ze dne 9. září 1870 č. 10289.

(G. H. č. 73. r. 1870.)

Z p r á v y

o týdenních schůzích právnické jednoty v Praze.

Týdenní schůze dne 20. října 1870.

Předseda: starosta p. M. Havelka, rada c. kr. vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: jednatel p. JUDr. Robert Nittinger.

Členů bylo přítomno 17.

I. Pan dr. Zucker přednášel o spoluvině zlého užívání moci úřadní, kterážto přednáška otištěna jest v „Právníku“ na str. 693.

II. Pan prof., dr. Randa referoval jmenem komise, jížto uloženo bylo, starati se o příhodnou místnost. Nalezla se místnost o 2 pokojích v domě Besedy měšťanské. Přihlížejíc však k tomu, že spolek lékařů českých odepřel účastenství, maje místnost k schůzím propůjčenou zdarma, a že nájemné 250 zl. mimo náklady za osvětlení, vytápění a cídění místností jest dosavadním příjmům jednoty nepřiměřené, navrhuje *komise*, by z najmutí zvláštní oné místnosti sešlo.

Dr. Nittinger navrhuje, by místnost ta, hodí-li se, najata byla na zkoušku, schodek v příjmech, aby zatím uhražen byl z jmění jednoty, by pak postaráno bylo o rozmnožení příjmů jednoty zvýšením na př. příspěvků pražských členů na 5 zl., ač také očekávati lze, že účastenství, bude-li jednota míti místnost příhodnou, samo vzroste.

Pan dr. Tylš poslednějšímu návrhu odporoval.

Návrh komise pak přijat většinou hlasů.

3) Pan c. k. adjunkt soudní Ženíšek přijat za člena řádného na rok 1871.

Dr. R. Nittinger.

Týdenní schůze dne 28. října 1870.

Předseda: starosta p. M. Havelka, rada c. k. vrchního soudu zemského.

Zapisovatel: 1. jednatel p. dr. R. Nittinger.

Členů bylo přítomno: 12.

Jediným předmětem bylo ukončení přednášky docenta na vysokých školách pražských, pana dra Zuckra: O spoluvině zlého užívání moci úřadní, kterážto přednáška otištěna jest zde na str. 693.

Při rozpravě o projevených p. drem Zuckrem náhledech, ujal se slova nejprvé pan mag. sekr. Fáček v ten smysl: Srovnávám se s p. drem Zuckrem v tom, že jest spoluviny v zločinu dle čl. 101., avšak nepokládám za zvláštní zločin, nabídne-li někdo soudci dar, by jej porušil, jak čl. 105. vyměřuje, neb to jest také jen spoluvinou, a nesrovnávám se, že není spoluviny při zločinu naznačeném v čl 104. Pachatel dle čl. 101. má úmysl, uškoditi někomu, kdežto dle §. 104. spočívá zločin prý pouze v porušení povinnosti úřadníkovy neb soudcovy týkající se jediné poměru jeho k státu. Povinností úředníkovou jest na př. též, by zachovával hodiny úřadní. Nepřijde-li v čas do kanceláře, tudíž ten, kdo jej vybídl, by nechodil do kanceláře, není spoluvinen, nýbrž úřadník sám jest z toho odpovědným. Přijme-li však úřadník dar, ruše povinnost nezištnosti a nestrannosti, je tím porušena netoliko povinnost k státu, nýbrž bezpečnost obecná, jíž na tom záleží, by úřadovalo i soudilo se nestranně a neziště. Kdo tedy soudce vybízí, by dar přijal, ruší též bezpečnost obecnou, jest tudíž spoluvinen.

Pan dr. Zucker setrvává na svých náhledech de lege lata; neb kdyby prý bylo spoluviny ve smyslu čl. 104., nebylo by potřebí zvláštního čl. 105. De lege ferenda sluší pak považiti, že u prostého občana není té míry povinností k státu jako u úřadníka, že tudíž také porušení povinnosti úřadníkovy zasluhuje přísnějšího trestu.

www.libtool.com.cn

Pan předseda chválí přednášku co do historického vývinu a ostrého rozeznávání zločinu dle čl. 101. a 104. Avšak zdá se, že zákon tak ostrého rozdílu nečiní. Zločin dle čl. 101. a dle 2. odstavce čl. 104. jeví se býti tímtéž zločinem, rozeznávají se jen co do úmyslu pachatelova a vyměření trestu, kdežto při zločinu dle 1. odstavce §. 104. není potřebí zlého úmyslu, by zločin spáchán byl, zde již v skutku samém jako na př. při žhářství spočívá zlý úmysl. Co legislatorní důvod, by ten, kdo dary porušiti hledí neb poruší úřadníka, nebyl proto stíhán, uvádí se, že takový spíše má býti připuštěn za svědka, by úřadníka usvědčil. Tento důvod v našem trestním zákoníku nezjednal sobě průchodu, jak viděti z čl. 105.; otázka však, zdali mimo čl. 105. není spoluviny zločinem zlého užívání moci úřadní, jest záhadná i zdá se, že důvody p. dra Zuckra nebyly vyvráceny.

Pan dr. Milde přidává se k návrhu pana sekr. Fáčka, načež interpeluje komisi pro sestavení české terminologie a fraseologie právnické, v jakém stadiu nalezá se nyní její činnost, k čemuž odpověděno bude v některé příští schůzi.

Dr. R. Nittinger.

Týdenní schůze dne 17. listopadu 1870.

Předseda: Náměstek starostův pan prof. dr. Ant. Randa.

Zapisovatel: 2. jednatel dr. Robert Nittinger.

Členů bylo přítomno: 15.

I. Pan jednatel dr. Nittinger podal následující zprávu o účtech jednoty za čas od 13. října 1870 do 17. listopadu 1870 (pol. 66., 67.).

A. Příjmy.

Dle předešlého výkazu zbývalo	1495 zl. 60 kr.
Dále přijaty byly dne 16. t. m. 4 příspěvky pp. členů za r. 1870 po 4 zl.	16 „ — „
dohromady přijato . . .	1511 zl. 60 kr.

B. Vydání.

Doplátka na honoráře „Právníka“ za měsíc září	13 „ 87 „
zbývá . . .	1497 zl. 73 kr.,

z čehož uloženo v české spořitelně na 5% úrok 1432 zl. 83 kr. a 64 zl. 90 kr. jest hotových.

Jednatel po té navrhuje, by peníze v české spořitelně uložené byly z ní vybrány a v první občanské záložně pražské uloženy, jakož

i budoucí přebytky tamtéž ukládány, ježto záložna tato, poskytujíc zajisté dostatečné jistoty, od 1. listopadu t. r. úrokuje vklady šesti procenty.

www.tiptool.com.cn

Pan dr. Bürgel podporuje tento návrh, ježto, pokud jemu známo, členové záložny jmenované rukou společnou jsou za veškeré vklady zavázáni, záložna pak u živnostenské banky pražské požívá dostatečného úvěru, vedle něhož s to jest, částky vypovězené dle potřeby spláceti a vůbec jest ústavem nám bližším než tak zvaná česká spořitelna.

Návrh pak jednomyslně přijat.

II. Zahájena porada panem předsedou o získání nové místnosti spolkové. Oznamuje, že místnost v domě „Měšťanské besedy", o níž již zmíněno bylo ve schůzi dne 20. října t. r., dosud by mohla býti získána za 250 zl. ročního nájemného a že jednotliví členové spolku českých lékařů vyslovili naději, že by spolek ten k smlouvě nájemní snad přistoupil, o čemž že budoucí pondělí raditi se bude. Byt onen jest o dvou pokojích v mezaninu ve dvoře nad středním průjezdem a vyhověl by dosavadní potřebě. Jiné místnosti příhodnější že dosud nebylo nalezeno.

Pan dr. Bürgel vypisuje blíže byt, v němž nářadí propůjčila by Měšťanská beseda ze své zásoby zdarma, i navrhuje, by další vyjednávání, ač uznána-li toho bude potřeba, dělo se s Měšťanskou besedou a spolkem lékařů českých se strany jednoty samé, poněvadž komise, jíž pátrání po nové místnosti bylo uloženo, byla své povinnosti již ve schůzi dne 20. října r. t. sproštěna.

Pan dr. Zucker navrhuje, by povinnost ta uložena byla komisi tří členů nově volenu býti mající, ač pochybuje, že místnost bude dosti prostranná.

Pan dr. Nittinger činí poznámku, že komise prvá dosud povinností svých sproštěna nebyla, s čímž k dotazu předsedy shromáždění projevilo souhlas.

Pan dr. Milde pak horlivě zasazuje se za to, by místnost najata byla, byť i spolek českých lékařů neb jiný vědecký odepřel účastenství, aby jednota konečně dostala se z provisoria a neživořila pouze. Kdyby místnost neukázala se býti praktickou a naděje v nový rozkvět jednoty se neosvědčila, vždy zbývá zase dáti výpověď.

Pan dr. Zucker bojí se, by místnost mimo schůze nezůstala pustou, což by nemile působilo.

Pan předseda činí sprostředkující návrh, jenž k návrhu pana dra Tylše zůstane tajným, dokud vyjednávání nebude ukončeno.

Při hlasování návrh p. dra Mildeho padl, návrh pana předsedy většinou přijat.

www.libtool.com.cn

Dr. R. Nittinger.

Deník.

Těžkosti. Dne 22. dubna t. r. bylo u zdejšího c. k. obchodního soudu skončeno jednání v rozepři o vyloučení svrchků ze zajímacího protokolu zabavených pro dluh jiné osoby, při čemž obojí strana byla zastoupena advokátem. Výměrem ze dne 1. prosince tedy po sedmi měsících nařídil soud doplnění celého jednání, by žalující udal právní důvod, jak nabyl uvedených svrchků, a způsob, jak přišel v jich držení, pak pro oboje náležité průvody.

Toho doplňování sice všelijak se zneužívá, ale v takové míře přece málo kdy se to stane. Zde žalující zastoupen jsa advokátem, neudal a neprovedl nic, měla tudíž jeho žaloba naprosto zavržena býti, ale c. k. obchodní soud si to za 7 měsíců rozmyslil a vyzval ho vlastně k nové žalobě. To přece nemůže býti pravá intence §. 18. str. řízení.

Rychlost neobyčejná jeví se nyní u c. k. obchodního soudu, ač nikoliv ve prospěch stran. Trvá to po celé měsíce než v mnohých pří ch rozsudek bývá vydán. Tak jeden zajímavý příklad. Dne 1. října 1869 srotulovány byly spisy v jedné rozepři o zaplacení dlužné sumy za odebrané pivo, kteráž rozepře zcela jest jednoduchá. Trprv dne 24. března 1870 vydán byl přísudek na znalce, když dříve písemně byl poháněn, teprv na 1. července 1870 položeno bylo stání k slyšení znalců, které bylo krátké a téhož dne za půl hodiny skončené a teprv 1. prosince, tedy po pěti měsících, dodán byl výměr o tom, že znalci byli slyšeni. Máme za to, že tento příklad dostačí, by předsednictví c. k. obchodního soudu jsouc na to upozorněno přísněji přihlíželo k tomu, by mnohé rozepře tak dlouho neležely na stolku referentově.

K vypsané od redakce poctě zaslána tři pojednání: „O žalobě obohacovací." Bližší zprávu i s jmeny pp. soudců podáme v příštím čísle.

Nové knihy.

Pozůstatky desk zemských král. českého r. 1542 pohořelých. Vydává dr. Jos. Emler. Dílu I. sv. 3.

www.libtool.com.cn

O vdání v právě českém.

Píše **V. Brandl.**

Věda lidská učinila v našem století ohromný pokrok opustivši stanovisko, vedlé kterého dříve jen s jednou doktrinou, s jedním předmětem se zanášela, neberouc ohledu na jiné předměty, které s oním v úzkém spojení jsou. Pouštějíce tuto vědy přírodní stranou ukazujeme pouze k vědě jazykoslovné, která odmetavši od sebe dětinské hříčky filologické dospěla na základě srovnávací metody na stupeň vědy jazykozpytné; srovnávací jazykozpyt poučil nás, že národové indoevropští z domu jsou bratřími pocházejícími z jedné kolébky, z jedné matky, kteří tedy všichni stejnou hřivnu obdrželi, aby s ní podlé možnosti, podnebím a jinými příčinami poskytnuté, hospodařili. Podivuhodné výsledky, kterých se srovnávací jazykozpyt dočinil, ponoukal i jiné vědy, aby na šlepěje jeho nastoupily a takto spatřujeme, že také věda právnická opustila obmezené stanovisko, vedlé kterého mnoho století jen s právem římským se obírala a práv ostatních národů si nevšímala. Není tomu více než asi čtyřicet let, co věda právnická se vyšinula na stanovisko srovnávací. Jakož jazykozpyt, přidružíc k bývalému oboru svých studií, kteráž se téměř výhradně k jazykům klassickým vztahovala, také obor řečí germanských, slovanských a především sanškrtu, mnohé posud neznané zákony jazykoslovné odhalil a tím znalosti jednotlivých jazyků na stupeň vědy srovnávací vyvýšil, taktéž se nemůže věda právnická více obmezovati na právo jedno, to neb ono, nýbrž ona musí rozšířiti badání na všecka práva těch národů, které k indoevropskému plemenu náleží. Takovým sobě počínáním usnadní se jí, aby vniknouti mohla všudy do jádra věci; právní výkony, které, když je vážíme jen podlé pramenů jednoho práva, nám zůstávají hádankou, nabývají rázného vysvětlení, když je ve spojení uvádíme s jinokmennými

prameny; co práce obmezená na právo jednoho národu vysvětliti nedovede, to do podrobna objasňuje metoda srovnávací. To jmenovitě má platnost v právní historii; čím starší jest výkon nějaký, tím nesnadnějším jest jeho vysvětlení. Jest ovšem pravda, že mnohý výkon, který původně všem národům byl společným, u toho neb onoho národu buď se úplně vytratil neb více méně v podstatě neb formě se měnil; navzdor tomu však nelze popírati, že jen porovnáním pravá povaha toho kterého výkonu poznána býti může. Takovým postupováním docházíme výsledků, ježto na jisto postavují, že mnohé zřízení právní, kterého posud praxis užívá, má původ svůj v nějakém řádě prastarožitém, v kterém by jej s tíží kdo hledal; s druhé pak strany, hledajíce rozdíly, na které jednotliví národové v tom kterém výkonu právním se rozcházeli, poučujeme se zároveň, co společného v tom výkonu měli a tím dává se nám příležitost, pravou povahu věci jako na svícen postaviti.

Tato úvaha mimovděk tane nám na mysli, když psáti míníme o tom výkonu právním, který u Řeků slul *παρα καταβολή*, u Římanů sacramentum, u Slovanů vdání a jehožto stopy, ač nepatrné, spatřujeme také v germanské wette. Římské a slovanské právo podávají nám podstatnějších zpráv o věci té, nežli právo řecké neb germanské; a právo slovanské zase více se šíří o ní, než právo římské, tak že pro ten právní výkon jest právo slovanské a sice odvětví jeho české hlavním pramenem, bez kterého by nebylo lze, všecky stránky vdání objasniti. V postupném rozvoji naší rozpravy objasní se nám, kterak to přijíti mohlo, že při římském sacramentum vindex dotknuv se věci, o kterou spor byl, praviti mohl jakoby člověka se držel: hunc ego hominem ex jure Quiritum meum esse ajo;" objasní se nám, když římské právo a germanské k našemu porovnáme, co znamenati mají slova knihy Rožemberské: „vdávám jej v šiju" a vůbec přesvědčíme se, že bez srovnávací metody tomuto výkonu právnímu dostatečně porozuměti nelze.

Majíce zde zřetel ku vdání hlavně podlé práva českého, uvádíme především prameny, které o vdání jednají. První stopu o vdání máme v listině pražských úředníků z l. 1284, kterou vytisknouti dal P. J. Šafařík v pojednání svém o „vdání" v Musejníku na r. 1844 str. 384.—399., kterážto listina, jak níže se uvidí, nám velice pomáhá ku vysvětlení některých věcí, které by jinak buď mezery měly neb zcela nesrozumitelnými by zůstaly. Hlavní váhu však klásti musíme na knihu Rožemberskou, která

www.libool.com.cn

nám zachovala vzácné zevrubnosti v příčině formalit při vdání zachovávaných; ovšem se tu musí badatel pracně probrati těžkostmi slohu na způsob úsečného Tacita, kterážto těžkost tím více vadí, čím méně jest pomůcek, aby se hned v pravý smysl uhoditi mohlo. Ač se z knihy Rožemberské dovídáme o některých změnách, které odstraněním starších způsobů při vdání učiněny byly, přece nesluší zapomínati, že pisatel oné knihy psal pro vrstevníky své a nikoli proto, aby nějakému badateli právní historie české práci usnadnil; on psal jako ten, který to neb ono viděl a slyšel, od reflexí zůstal vzdálen. Nedivme se tudíž, že, ačkoli práci jeho nazývati musíme hlavním pramenem, přece na ní jediné přestati nemůžeme, nýbrž že nám některé části vysvětliti jest z listiny svrchudotčené l. 1284 a pak z Řádu práva zemského. Spis tento, opírající se v článcích těch, které vdání se týkají, patrně o zprávy starší, velmi vítané vysvětlivky podává toho, co podlé kn. Rožmb. zůstalo poněkud temným. Trváme, že články o hlavě a vdání pocházejí z původní kompilace Řádu pr. z.; důkazem toho jsou glossy ku vdání v pozdější době učiněné, pak okolnost ta, že spis ten píše o vdání tak, jako by se ho bylo za doby pisatele ještě užívalo, kdežto Majestas Carolina, která pochází z doby dřívější, nežli recense Řádu pr. z. nás dochované, o vdání praví, že jest to „solemnitas, quam ex consuetudine regni servari inter privatas personas percepimus temporibus antiquatis.“

Jest-li kn. Rožmb. předůležita tím, že zevrubně vypisuje výkon vdání samého, jsou oba spisy, Řád pr. z. a Maj. Car. zase důležity tím, že nás poučují, jak strany ve sporu svém pokračovaly dále, když vdání vykonáno bylo. Ač Kn. Rož. o tom jen velmi nepatrnou zprávu dává v čl. 261.[1]), přece oba prameny zasluhují víru, poněvadž udávají takové věci, které v podstatě výkonu leží, na něž také list z l. 1284 naráží a které mimo to také v římském sacramentum zachovávány byly. —

Vdání jest onen výkon právní předsebraný v procesu o rušení držebnosti neb o poškození majetku polního, v němž každá strana z jisté praesumtio juris tvrdí, že sporná věc jí vlastnictvím náleží; na základě této praesumtio juris ukládají sobě strany při ohledání povahy skutku jistou sumu pe-

[1]) „Vdání prvé ... druhé ... třetí ... v ohřeb ... to jde vše na úřad.“ Srov. čl. 268.

něz na spůsob sázky po třikrát neb čtyrykrát zvýšenou, kteréžto peníze soudcům od té strany složiti se mají, jež nálezem při prohrá. Soud bral pak polovici té sumy a vyhrávající strana polovici druhou.

www.libool.com.cn

Vdání mělo podlé práva českého v dvojí příčině místo. Za prvé tehdáž, když ve při o škodu učiněnou na nemovitostech zvláště pozemkových na př. žitím obilí, sebráním úroků peněžitých neb jiných, srubáním lesů, lovením ryb atd. obžalovaný pravil, že nečinil škody na cizím, nýbrž že to, co činil, na svém vlastnictví spůsobil. Ze sporu o škodu vyninul se tedy spor o vlastnictví, ku kterému obě strany právem se táhly; půhon šel tedy původně o škodu činěnou, ale pře změnila se tvrzením druhé strany, že ona k té nemovitosti, z které pro škodu žolováno bylo, právo vlastnické neb držebné má, ve spor o právo vlastnické. A v tomto sporu o právo vlastnické neb držebné k věci sporné, tedy o navrácení jí pravému vlastníku, činilo vdání část řádu právního; jest tedy patrno, že vdání není výkonem samostatným, nýbrž že ono jest částí vindikačního procesu a sice tak zvané actio in rem sacramento. Majíc sesilniti tvrzení stran při ohledání činí tedy část vyšetření povahy skutku a liší se tím od pouhého základu, který soukromě mezi stranami učiněn býti mohl, kdežto vdání šlo vždy na úřad.

Tento spůsob vdání tedy jen tehda předsebrán býval, když půhon učiněn byl a vedení pře před soudem se začalo a pohnaný po žalobě přednešené, nežli na ni odpovídal, žádal, aby soud posly vydal, kteří by sporný majetek ohledali a povahu stutku na jisto postavili. A tento spůsob vdání sluje podlé Kn. Rožem. vdání před odpovědí,[2]) neb vdání s právem,[3]) neb vdání po póhoně[4].)

Druhý spůsob vdání záležel na tom: vlastník zpozoroval, že se mu škoda na majetku děje; neznaje ale škůdce nemohl ho pohnati, poněvadž v půhoně pohnaný jmenem svým pojmenován býti musel, jinak půhon přijmouti se nemohl. Poškozený žádal

---

[2]) „Což před odpovědí posly pojmú“ kn. Rožmb. č. 268.; — „když pohnaný za odpověď dědiny řekl: prosi poslóv“ ibid. čl. 282.

[3]) „Kohož vdadí več s právem nebo bez práva, to je s právem na úřad vdání.“ Kn. Rožm. čl. 265.

[4]) „Když u póhoně stojéc pojmeta posly.“ Kn. Rožm. čl. 284.

tedy, aby mu dán byl komorník, který majetek, na němž škoda se děla, zavitím opatřil, to zavití pak na trhu nejbližšího města vyvolal a každého varoval, aby škody na zavitém majetku nečinil. Když se to stalo, pojal poškozený komorníka druhého, jenž majetek střežil; a když škůdce buď osobně, neb vyslaní jeho, neb dobytek jeho přišel, vdal komorník škůdce neb posly neb dobytek jeho. Tento spůsob vdání měl také místo, když kdo zastížen byl, že na cizím oře, neb plot staví, neb na hájené či žapovězené cestě soukromé jde neb jede; poškozený pojal komorníka a vdal jej takořka in flagranti. A toto vdání sluje v Kn. Rožem. vdání bez póhonné řeči,[5]) neb vdání bez práva,[6]) neb vdání na komorníka.[7])

Važme nyní především

I. Vdání po půhoně.

Komu se škoda na majetku stala, opověděl tu škodu úředníkům pražským, pojal komorníka, aby mu tu škodu ukázal; pak vzal jiného komorníka, aby škůdce pohnal; to vše zapsalo se do desk. Když pak poškozený žalobu na soudě provedl, maje při sobě komorníka, který škodu ohledal, mohlo se státi tré:[8]) buď pohnaný se ke škodě znal a pak byl odsouzen; aneb škodu upíral a pak musel přisahati a přísahu dvěma pomocníky očistiti; aneb konečně mohl důkaz nastoupiti, že ta dědina, pro kterou ze škody pohnáno bylo, jeho vlastní jest.[9]) V tomto případě nedal se do odpovídání na žalobu, nýbrž žádal formulí: „prosím poslův“,[10]) aby soud sporné dědiny ohledal; touto formulí osvědčoval tedy, že nastupuje na vindikaci. V prvním a v druhém případě nemělo tedy vdání místa, kdežto v třetím vdání předsevzato bylo.

Vdání, když spor se týkal dědiny, mohlo se činiti jen k velikému soudu zemskému v Praze;[11]) vdání pro jezdění na cestě hájené, nebo pro lovení a pasení mohlo se díti i k malému i k vel-

---

[5]) „Když je bez řeči póhonné, že sta súpeře neprosila poslóv.“ Kn. Rožmb. čl. 266.
[6]) Viz pozn. 3.
[7]) „Ale na komorníka když vdadí k úřadu koho.“ Kn. Rožemb. čl. 269.
[8]) Řád pr. z. čl. 60.
[9]) Řád pr. z. čl. 61.
[10]) Kn. Rožmb. čl. 282.
[11]) Kn. Rožmb. čl. 281.

kému soudu.[12]) Zdá se však, že původně každý župní soud čili každá cúda byla oprávněna, komorníky na ohledání škod vysílati; avšak tito, když spor o škodu proměnil se ve spor o vlastnictví, museli speciem facti pak předložiti úředníkům pražským.[13]) Podlé listu svrchudotčeného l. 1284 zdá se, že, když soudnictví v Praze téměř výhradně scentralisováno bylo, ve všech takořka případech soud pražský vysílal komorníky na vdávání,[14]) jen že tam, kde nebyl spor o dědiny, se vysílali komorníci, by vdali k úřadu menšímu.

Když obě strany před soudem se sepřely a pohnaný prosil o posly na ohledání, nemohl soud tomu odepříti, nýbrž sudí ustanovil dva komorníky, jednoho pro původa, druhého pro pohnaného a položen jim určitý den neb rok, v který na místě, o kterém spor se vedl, býti měli. Ohledání muselo se, jako každý jiný výkon právní díti dopoledne.[15]) Žádné straně nebylo dovoleno, pokud ohledání trvalo, míti při sobě zbraň jakoukoli; tak to ustanovuje čl. 56. Řádu pr. z. Aby tedy k žádné krvavé srážce přijíti nemohlo, musely strany, jakmile se spatřily, zbraně odložiti a mimo to bylo podlé čl. 244. Kn. Rož. ustanoveno, že, když jeden soupeř se bojí moci a násilí druhého, má komorníka svého k druhé straně poslati, aby ona příměří úplné a bezpečí života slíbila. Odpověděl-li soupeř pouze: nemám s ním žádné nepřízně pak se považovalo, že jest to jalová odpověd a planá výmluva, za kterou zlý úmysl se zakrývá; komorník tu odpověd přinesl komorníku soupeřovu a oba komorníci vrátili se k soudu, který

---

[12]) Kn. Rožmb. čl. 279.

[13]) Notandum, quod quando in beneficiis provincialibus in talibus traditionibus devenitur ad punctum illarum probationum pro hereditatibus, in quibus fiunt hujusmodi traditiones: tunc tales probationes ad beneficiarios Pragenses cum ipsius causae informatione deducuntur et ibi coram eis terminantur. Řád pr. z. čl. 60.

[14]) Quandocunque dictus praepositus in terminis possessionum monasterii turbatus fuerit, vel in seminibus, pratis, pascuis suis et suorum hominum molestatus, liberam facultatem habeat eligendi vel assumendi sibi camerarium de judicio provinciali in Pilzna vel in Mysa, qui animalia dampnificantia bona ipsius et suorum hominum beneficio in Pilzna vel in Mysa tradere seu assignare valeat loco et vice camerarii, qui de beneficio seu judicio nostro in hujusmodi excessibus consuevit assumi."

[15]) „Večer a popoledni ... noc žádného práva vedení nezná." Všeb. str. 330.

slyšev vysvědčení komorničí rozhodl, že soupeř ztratil právo, poněvadž neubezpečil tak, jak právo žádalo. A žádalo právo u věci té, že soupeř za příměří žádaný odpovědíti měl: dávám všecko příměří životu beze vší zlé lsti, jakž potřebuje.

Jakož strany na místě škody státi musely vždy dopoledne, taktéž muselo se všecko ohledání a jednání o věci sporné dopoledne skončiti. Protož měla každá strana k tomu přihlížeti a toho se varovati, aby soupeř jí nedržel na řečech; původ měl býti bedliv, aby soupeř neb přátelé jeho jednání dlouhým rozmlouváním neprotahovali, až by poledne minulo a s druhé strany musel obžalovaný na pozoru býti, aby na udávání původu své námitky před polednem učinil; neudal-li totiž původ své důvody před polednem, ztratil právo a totéž se stalo obžalovanému, když před polednem námitky své nepoložil.[16])

Když obě strany ,buď osobně buď zástupce posílajíce, každá se svým komorníkem v určený den na místo škody přišly, vstoupil původ podlé zprávy Řádu pr. z. na spornou dědinu pravou nohou a pravil: „slyšte poslové, tento mi učinil škodu a ty škody od něho mám za sto hřiven“, ukázav při tom prstem na škůdce a pojmenovav škodu, která se stala a položiv sumu tu, která v žalobě udána byla.

Pohnaný pak vstoupiv levou nohou na dědinu odvětil: „slyšte poslové, tato dědina jest má a ne jeho“ a udal tu titulum possessionis, načež pravil: „což jsem učinil, to jsem učinil na svém dědictví.“[17]) A tu hned počalo vdání, an pohnaný k svrchudotčeným slovům bezprostředně doložil: „a tohoto původa vzdávám úředníkóm pražským ve třech stech penězích.“ Na to původ: já jej také vzdávám ve třech stech penězích;“ opět pohnaný: „a já jej vzdávám v 600 penězích,“ načež původ: „a já jej také vzdávám v 600 penězích“; opět pohnaný: „a já jej vzdávám v 900 penězích,“ načež původ: „a já jej také vzdávám v 900 penězích“ a konečně pohnaný: „a já jej vzdávám v ohřeb“ a opět původ: „já jej také vzdávám v ohřeb.“ Žádný ale říci nesměl: „vdávám jej v ohřeb i šiju,“ sice by bezprávně byl vdal.[18])

[16]) Kn. Rožmb. čl. 239.— 245.

[17]) Řád pr. z. čl. 57. Maj. Car. čl. 125. §. 2., 3. Kn. Rož. čl. 248., 249, 282.

[18]) Co podlé našeho zdání slova: „ohreb“ a „šije“ znamenají, povíme níže.

www.libtool.com.cn

Když vdání bylo ukončeno, ustanovili komorníci stranám rok, kdy vdané peníze položiti mají; nežli peníze položeny byly, neučiněn od soudu rozsudek,[19]) leč že by strany s úředníky se byly nějak jinak smluvily.[20])

Když komorníci zprávu svou k úřadu podali vylíčivše všecko, co a jak při vdání se dělo, vážili úředníci, zdali se která strana nedopustila nějakého zmatku ve vdání, a očekávali, co strany dále počnou. Měla-li strana která nějaký zmatek, pak ovšem ztratila při. Bylo-li vdání podlé práva vykonáno, pak záleželo na původu, věc svou zaříditi tak, aby k právu svému přijíti mohl. Neb při výkonu vdání samém musel sice pohnaný udati komorníkům titulum possessionis, který míti se domníval, avšak nebyl povinen, tento titul hned při vdání dovoditi; neb průvody všecky nenáležely před komorníky, nýbrž před úředníky a soud.[21]) A tu leží na bíledni, že pře původní, která šla o škodu, se proměnila ve při o dědinu. Trdil-li tedy pohnaný při ohledání komorničím, že dědina, pro kterou ze škody hnáno bylo, jest jeho, a vdali-li se oba soupeři, pak pohnaný, an se dědiny držel, po vdání před soudem ze škody odpovídati nemusel; vždyť nyní nemohla již škoda býti předmětem pře, nýbrž dědina sama. A poněvadž původ původně hnal ze škody a nikoli z dědiny, musel nyní půhon učiniti z dědiny; získal-li při o dědinu, obdržel také škodu přisouzenou, poněvadž z ní již dříve hnáno bylo. Nepohnal-li původ z dědiny, anebo popřel-li, pak pohnaný, získav dědinu, i škody nahraditi nemusel. Vedení pře dělo se podlé obyčejného řízení soudního skrze svědky, listy atd.; strana, která prohrála, ztratila také vdané peníze, z nichž jedna polovice se dostala úředníkům, druhá straně vítězné.

Tento běh měl místo, když oba soupeři se vdali. Když se nevdali, a přece každý vzýval dědinu býti svou, pak původ nemusel zvláštní půhon učiniti o dědinu, nýbrž měl jen před soudem dotvrditi onen titul possessionis, ku kterému se před komorníky na ohledání táhl. A obdržel-li původ na takový spůsob dědinu bez půhonu, bylo mu teprv žalovati z té škody, z které původně

[19]) Kn. Rožmb. čl. 268.
[20]) Řád pr. z. čl. 60. Maj. Car. čl. 125. § 4.
[21]) Tento smysl totiž má čl. 283. kn. Rožmb.: „že mu nebylo potřebno opravec jmenovati před posly, že je jedno věděti, za kterú dědinu kak otpovědíti, kak mu jest která dědina přišla, z níž pohoní, že móž míti rozličné dědiny, proto posly vzdávajú.“

pohnal, poněvadž obdržel dědinu, aniž z ní byl pohnal. Oodržel-li však pohnaný dědinu, pak byl prázden té pře o škodu, z níž původně pohnán byl.[22])

www.liptool.com.cn

II. Vdání bez půhonu.

Jak svrchu dotčeno dělo se toto udání tehdáž, když kdo ustanovil komorníka, aby škody střehl aneb tehdáž, když majitel vida, že mu kdo škodu činí neb držebnost ruší, komorníka přivolal, aby in flagranti škůdce svého vdáti mohl. Poučná jsou v příčině druhé slova listu úředníků pražských z l. 1284: Accedens nos dominus Myrozlaus, venerabilis præpositus de Chotessov, nobis exposuit cum querela, quod per vicinos suos termini possessionum sui monasterii sæpius occupantur, ac ipse et homines sui in seminibus, pratis et pascuis ac alias molestantur, eaedemque occupationes et molestationes remanent impunitæ, eo quod propter distantiam viarum camerarium nostri beneficii seu judicii, per quem tradantur seu assignentur beneficio animalia ipsum et suos homines dampnificantia, habere nequeat, cum opportunitas exigit et requirit.“ Podlé posledních slov souditi lze, že poškozenému záleželo na tom, aby ve vhodnou chvíli komorníka míti mohl, t. j. tehdáž, když škoda se děla. Když poškozený přivedl komorníka, počalo vdání; nechtěl li škůdce se vdáti, neustoupil poškozený přece od vdávání, nýbrž vdal jej potřikráte až do ohřebu a onen tím, že vdávati nechtěl, dal na jevo, že nemá sám žádné præsumtio juris a přiznal se tím vinen býti.[23])

Kdokoli bez půhonu vdán byl, měl komorníkovi základ jmenovati a z toho základu pak se vyručiti; cítil-li se vinna, pak ovšem nechtěl základ dáti[24]) ani se vyručiti, poněvadž by pak mimo vdané peníze i základ byl ztratil. Když ale komorník a soupeř vdanému, poněvadž mu nevěřili, nedopouštěli, aby základ dal a z něho pak se vyručil, pak měl vdaný právo, dáti v základ tu sumu, v níž byl vdán, t. j. on ji položiti musel hned na místě ohledání a ne teprv tehdáž, když komorníci po návratu svém k úřadu rok ku složení sumy ustanovili. Při vdání po půhoně

---

[22]) Viz o tom kn. Rožmb. čl. 252.—258.
[23]) Kn. Rožmb. čl. 266.
[24]) To jest smysl slov kn. Rožmb. čl. 267.: „pakli nechce sě vyručiti, že má zlý základ na sobě, v němž dán.“ Vdaný měl proto zlý základ na sobě, poněvadž věděl, že při ztratí.

ale nebylo potřebí žádného základu a zarukování, proto že soupeři k úřadu se vrátiti museli k dalšímu jednání půhonnému a vdané sumy položiti, jinak soud by jim nález nebyl učinil.

www.libtool.com.cn

Kdo základu nedal anebo se nevyručil, ten ztratil právo. Tu dotknouti nám jest temného článku 269. knihy Rožemberské, jenž zní: „a l e n a k o m o r n í k a k d y ž v d a d í k ú ř a d u k o h o, p o r u č n í k a - l i n e b o s ú p e ř e, t o h o a n a t o h o k o m o r n í k a, j e m u ž v d á n v č e m, v e j d e v d o b r é m n e b o v e z l é m; m á u n ě h o n e b o s n ě h o v z í t i a ž d o h a c; n e d á - l i, a l e o t b y l. T a k é ž n a č e m ž b y v j e l." Článek ten, jsa ve spojení s tím, v kterém o základu neb zaručení řeč jest, může se podlé našeho zdání pojímati jen takto. Když kdo koho zastihl, an mu škodu činil neb držebnost rušil, a škůdce buď upíral neb jakkoli jinak se vymlouval, tu poškozený pravil, že škůdce vdává na komorníka a pojal pak komorníka. Když komorník na místo škody přišel a škůdce nechtěl po ukončeném vdání k úřadu dáti základ, ani se vyručiti, měl komorník právo pobrati mu oděv až do kalhot a koně, na kterém jel, bera sobě takto sám základ, podlé kterého soud pak škůdce donutil, aby k soudu se postavil. A v tomto smyslu radí kn. Rožmb., aby každý, kdo na ohledání jde, šel pěš a co nejhoršího má, aby na sebe vlekl, ač tato rada také se vztahuje k ohřebu, jak níže uvidíme.

Vdání bez půhonu dělo se, když kdo oral, nebo pásl nebo plot stavěl na cizím majetku, nebo hájenouc estou chodil nebo jezdil. Při takovém vdání vdáván býti mohl i škůdce, i dobytek i jiná corpora delicti; protož se praví v kn. Rožmb., že jest vdán pluh, neb plot, neb sveřepice atd.

Když vdáván pluh a škůdce prvního a druhého vdání nedbal, t. j. když také on soupeře svého nevdával, nevzat mu podlé staršího práva pluh a když po třetí vdán byl, jel k úřadu praviv, že bezprávně vdán jest.[25]) V tomto případě nesložily strany před nálezem sumu vdanou, nýbrž ten, který dědinu propřel, zaplatil vdání po učiněném rozsudku. Z toho tedy jde, že pluh vdáván býti nesměl. Podlé novějšího práva však muselo se vdání pluhu hned zpraviti, ale vítěz mohl pak soupeře svého ze škody pohnati.

Komu se děla škoda tím, že cizí dobytek na jeho pastvě se pásl, ten mohl vdáti dobytek. Jen sveřepice, která měla znamení na sobě, že chodí kobylím polem, t. j. že není chována v maštali,

[25]) To se zdá býti smysl čl. 275. kn. Rožmb.

nemohla se vdáti a škoda se vynáhala jen půhonem. Pakli sveřepice neměla na sobě znamení, mohl ji vlastník na svém majetku vdáti, ač kobylí pole měla; totéž učiniti mohl, když byla podkována. Nebylo-li ve vsi kobylího pole, t. j. ohrady, v které sveřepice se pásly, mohla sveřepice vdána býti na škodě. Avšak od sv. Havla až do sv. Jiří mohly sveřepice volně choditi po oseních, aniž lze bylo je vdáti; od sv. Jiří však až do sv. Havla, v které době pastýř je pásti musel, mohly na škodě vdány býti.[26])

Komu na majetku postaven plot, mohl plot vdáti komorníkem; první kůl vdán ve tři sta haléře, následující se minul, pak třetí kůl vdán opět ve tři sta haléře, čtvrtý opět se minul, pátý zase vdán ve tři sta atd.; přídruhy, t. j. silnější koly, mezi nimiž menší upevněny byly, vdaly se v šesti stech haléřích a veřeje po devíti stech.

Taktéž mohl vdán býti od majitele ten, který na zapovězené čili hájené cestě šel nebo jel, nebo na cizí pastvě pásl a podlé čl. 279. kn. Rožmb. nebylo ani potřebí, aby ta cesta neb pastva komorníkem na trzích za hájenou provolána byla. Při takovém poškození neb rušení držebnosti, jako byla chůze neb jízda po cestě hájené, neb pastva nebo lovení na cizím, mohlo vdání se státi skrze komorníka k většímu neb menšímu úřadu; o dědinu však šlo vdání jen na větší úřady, poněvadž menší úřady pře o dědiny souditi nesměly. Souseda však, s kterým kdo bydlel na jedné vsi, nemohl žádný vdáti na plané, t. j. na takové dědině, která nebyla určena k polní úrodě; jen tehdáž mohl soused vdán býti, když škodu činil na polích, sežav obilí neb otřásav ovocné stromy atd.[27])

III. Zmatky při vdání.

Kdo na místo škody se nedostavil a poručníka neposlal, neb když poručník nepřišel, měl zmatek. Zmatek měla také strana ta, jejížto komorník nepřišel, neb když přišel jiný komorník, než ten, který v deskách zapsán byl. Kdo nepřišel dopoledne, neb když původ s ukázáním nebo pohnaný s odpovídáním nebyl hotov

---

[26]) Kn. Rožmb. čl. 271.—274.

[27]) Ještě r. 1499 ustanoveno: „když dva neb tři lidi mají v jedné vsi (t. j. kdyby ves třem pánům náležela), ti lidé, aby pásli zespolka jedni druhým bez škody, nehájíc sobě na gruntech té vsi.“ Arch. Čes. V. str. 514.

dopoledne, to vše bylo zmatkem. Kdo jsa požádán o ubezpečení života nedal je tak, jak právo předpisovalo, měl zmatek. Vstoupil-li pohnaný pravou nohou napřed na dědinu, neb původ levou napřed, měl zmatek, jakož i ten, kdo pravil, že vdává: v šiju.

www.libtool.com.cn

Poněvadž kdo mohl vdán býti jen na cizím, hleděly strany se uváděti ve zmatek na rozličný spůsob. Cítil-li se původ křivým býti a leželo-li pole jeho vedlé pole toho, na kterém škodu ukazovati měl, pak hleděl, aby zůstal na poli svém; vdán-li jest tak, vdán byl na zmatek. Totéž hleděl zachovávati pohnaný.

Když pohnaný na ohledání škody pravil, že dědinu, o níž spor jest, koupil, a že od toho kupu ještě neuplynuly dědinná leta, pročež že správci jeho ten kup spraviti povinni jsou, v případě tom nesměl původ ve vdání přestati, aby se nezdálo, že sám o právě svém pochybuje; nevdal-li, měl zmatek.[28])

Kdo o dvory se přel, musel vésti ohledání na všech dvořích; pak vedl komorníky na polnosti, které k těm dvorům náležely a a sice vedl komorníky na tři pole; první vdání dělo se na dvoře, druhé na prvním, třetí na druhém, a ohřeb na třetím poli.[29]) Kdo vedl na tři pole, považováno tak, jakoby všecky polnosti byl ukázal;[30]) kdo vedl komorníky na méně než tři pole, měl zmatek, leč že strany jinak se smluvily.

Kdo žaloval z dědiny a dvorů, a jen dvory ukázal, ten zmatečně ukázal a popřel dědinu; o dvory však souditi se mohl. Kdo dědinu ukázal, avšak dvory ne, ten zase popřel dvory.

Kdo vůbec neukazoval tam a to, oč pohnal, měl zmatek; kdo při ohledání stál na obci, t. j. na majetku neděleném obce celé, bezprávně vdal, poněvadž na obci, která nebyla majetkem jeho, vdávati nesměl.

Kdo vdal poprvé výše, než právo předpisovalo, t. j. výše tří set, měl zmatek.

IV. Vdání v ohřeb.

Vdání v ohřeb bylo patrně nejvyšším stupněm vdávání, nad nějž výše vdáti podlé práva se nemohlo. Na čem však záleželo a co by slovo samo znamenati mělo, nesnadno vysvětliti.

---

[28]) Řád pr. z. čl. 60.; Maj. Car. čl. 125. §. 8.
[29]) Kn. Rožmb. čl. 284., 264.
[30]) Srov. Gellius N. A. XX. 10.: „atque profecti simul in agrum, de quo litigabatur, terrae aliquid ex eo, uti unam glebam in

www.libboo.com.cn

Na každý způsob jest jisto, že vdání v ohřeb jest původu prastarého, poněvadž již ve XIV. století se nevědělo, co vlastně znamená. Vážme zprávy nás o tom dochované.

Kniha Rožemberská v čl. 261. praví: vdání v ohřeb to je, což na něm a pod ním, málo nebo vele.

Řád pr. z. píše: jedni praví, že který by propadl a při svú ztratil před úřadníky pražskými, má otsúzen býti hrdla i zboží, jakoby již byl pohřben; neb ohřeb česky vzní, jako pohřeb. Druzí praví, že ohřeb jest rok položený státi před úředníky a ktož by jej zameškal, jiné viny nemá, než aby ztratil hrdlo i zboží; protož jehož nesluší ižádnému zameškati. Třetí praví, že ohřeb jest summa těch peněz v kterýchž sě vzdávají úředníkóm až do dvanácti set.

Majestas Carolina ustanovuje o ohřebu zase takto: ohřeb, hoc est in aequivalenti summa pecuniae traditionibus supradictis et aestimationis totius hereditatis, quam non licet per partes ipsas transgredi in ipsis traditionibus quoquomodo.

Co se týče přede vším toho, co Řád pr. z. o ohřebu praví, jest patrno, že vdání v ohřeb znamenati nemůže tolik co pohřeb, čili vdávání se stran o život; neb kn. Rožm. v čl. 262. praví, že kdo vdal v ohřeb a šiju, při ztratil, poněvadž o život se sázel.[31]) Avšak nemůže ohřeb také znamenati rok, v který strany před úředníky státi měly; neb sice by každé vdání bylo v ohřeb bývalo, poněvadž po každém vdání jim rok před úředníky položen byl. A doklad Řádu pr. z., že ten, kdož by rok ten zmeškal, ohřebu, t. j. ztrátě hrdla podlehl, jest úplný nesmysl; neb jinak by strany se byly vdaly na zmeškání roku, t. j. byly by se strany obě sázely, že k roku ustanovenému nepřijdou.[32]) Co se týče třetího náhledu Ř. p. z., že ohřeb jest suma vdaných peněz až do dvanácti set, tu podotknouti slušno, že podlé Kn. Rožm. a Maj. Car. nejvyšší jmenovitá suma při vdání byla devět

---

urbem ad praetorem deferrent et in ea gleba tanquam in toto agro vindicarent."

[31]) Viz Šafaříkovo pojednání o vdání v Musejníku na rok 1844 str. 391.

[32]) Maj. Carol. sice nepraví výslovně, že také původ mohl vdáti v ohřeb; avšak doplněk její: „summa, quam non licet per partes ipsas transgredi" dokazuje, že popsání vdání v Ř. p. z. jest správné, nehledě ani k věci samé, kteráž povahou svou toho vymáhá.

set a protož se nám zdá, že dodatek v čl. 58. Ř. pr. z. znějící v ten smysl, že první vdání může také býti tři sta, načež druhý hned vdá v 600 a onen hned zase v 900 a druhý zase hned v 1200, proto jen přičiněn byl, aby se nalezla lepší hypotesa pro výklad slova ohřeb. Poněvadž vdání v devět set nebylo ohřebem, mohlo jím snad býti vdání v dvanáct set.

Co se týče zprávy Maj. Carolinæ, jest vedlé ní ohřeb ona suma, jenž povstává z peněz ve vdání vyčítaných, t. j. osmnáct set, ku kteréž se přirazila cena, zač statek sporný stál, kteroužto sumu ve vdání překročiti stranám dovoleno nebylo. Ačkoli Maj. Car. s velikou určitostí svou definici o ohřebu klade, přece k ní přistoupiti nemůžeme zvláště pro slova: æstimationis totius hereditatis. Měla-li cena celého statku sporného přiražena býti ke vdaným penězům, pak musel statek odhádán býti; kterak ale mohl odhádán býti, když brzo po vdání a na každý spůsob před vynešením nálezu sumy vdané úředníkům klásti se musely? Protož zdá se nám, že také vysvětlení ohřebu, které Maj. Car. podává, není dostatečno.

Nejvíce nám se zamlouvá to, co Kn. Rož. o ohřebu praví: „ohřeb to jc, což na něm a pod ním, málo nebo vele.“ V těchto slovích představuje se nejvyšší stupeň vdání co oloupení; nevdaný totiž pouze peníze, nýbrž také všecky věci, které vdaný měl při ohledání na sobě, šaty tedy a zbraň, i co měl pod sebou, t. j. kůň nebo vůz. Spůsob takového ohřebu viděli jsme svrchu, když kdo na komorníka vdán byl a základu nedal; komorník mohl v dobrém nebo ve zlém vzíti, což bylo u vdaného a ze šatu všechno až do kalhot. A k tomuto smyslu hodí se úplně také význam slova ohřeb, kteréž odvozeno jest od starosl. grabiti, ograbiti = rapere, privare.[33]) A pro tento ohřeb radí také Kn. Rož., aby ten, kdo na ohledání dědiny býti má, šel pěš a jen chatrné šaty na sebe oblekl. Ze slova „ohřeb“ můžeme souditi, na jaký spůsob tento čtvrtý stupeň vdání se děl; patrně, že komorníci rychle oba soupeře ze šatů svlekli a ostatní věci jim pobrali, jako by je olupovali, kterýžto spůsob výborně se hodí k té povaze vdání, která při něm v nejstarších dobách byla a o které níže ještě krátce promluvíme. Z rady Kn. Rožm., aby ku vdání jdoucí oblekl na sebe, což má nejšpatnějšího a šel pěš, lze uza-

[33]) Srov. starosl. prigrebnąti = corripere, a polsk. grabić = rapere. Srov. Jireček, Slov. pr. I. 179.

vírati, že to nebylo právem předepsáno, aby kdo tak činil; poněvadž ale pravidelně každý na vdání jdoucí to tak zachovával, zachovávalo se to později také při každém ohledání škod nebo mezí, i když vdání dávno z právních obyčejů se bylo vytratilo. Forma zevnější se udržela, když myšlenka již byla vytlela. Protož se ustanovuje to, co Kn. Rožm. stran obleku jen radí, v pozdějších pramenech za pravidlo právní,[34]) a co dříve bylo povinností komorníků, pobrati totiž v ohřeb vdaným věci, to se stalo později právem jejich, když kdo formálnosti obvyklé, ovšem již jádra nemající, nezachoval.[35]) Naopak se zdá, že v starších dobách strany braly na sebe lepší věci, poněvadž tím jaksi již zevně ukazovaly, že se ohřebu nebojí a tím již jaksi na jevo dávaly, že jejich præsumtio juris spočívá na pevných základech a důvodech. Ovšem jest možná, že pobrání šatstva atd. při vdání v ohřeb obvyklé za pana z Rožemberka bylo již jen symbolem právním naznačujícím úplné pobrání majetku, ku kterémuž vyhrávající po učiněném nálezu původně oprávněn byl. Avšak buď si jakkoli, přece pojem obřebu Kn. Rožemberské za pravější uznati musíme nejen proto, že za pana z Rožemberka vdání ještě v obyčeji bylo, kdežto v době Ř. pr. z. a Maj. Car. dávno bylo vymizelo, nýbrž také proto, poněvadž s významem slova samého se srovnává.

Zde nám ještě dotknouti jest dvou jiných náhledů pronešených o ohřebu od V. A. Maciejowskiego a P. J. Šafařika.

Maciejowski v III. sv. str. 279. II. vydání historie Prawdodawstw Słowiańskich praví o ohřebu, že po třetím vdání „już też że nie chcąc marnować komornikovi czasu kazało prawo stronom wdać się w końcu na los (o hrzeb), czyli założyć się o cały, jaki poposiadają majątek. W tedy komornik zabierał wdanemu i to w czém i na czém się stawił, czyli zdejmował z niego suknie....“

[34]) „actor pedes, depositis vestibus consuetis“ Maj. Carol.; — má s koně sésti, a má s sebe kuklu sníti a meč otložiti, plášť i jiné rúcho s sebe svléci až po pás.“ Ř. p. z.

[35]) „Pakli by toho neučinil, tehdy ten kóň, meč i to rúcho, v čemž by jej zastihli na koni, má spadnúti na komorníky ty.“ Ř. p. z. A ještě Korn. ze Vš. na str. 142. píše: „Praví tak staří a nalezá se v jich starých spisích, když póvod nebo jeho posel na škod jakýchžkoli ohlédání s komorníkem vyjede, že s sebe kuklu má svléci, meč odpásati a pryč dáti, s koně sésti; pakli nessede, ten kóň má sobě komorník z práva vzíti.“ — Toto právo komorníků dá se jen z jich povinnosti při vdání v ohřeb vysvětliti.

A v poznámce ukazuje slavný učenec na poznámku I. st. 243 pravě, že vykládá „ohrzeb przez *o* hrzeb, domyślając się powinowactwa wyrazu tego z hrzebi (los).“

www.libook.com.cn

K náhledu tomu nelze nám přistoupiti z těchto příčin. Předně nedovoluje tomu mluvnice; neb předložka v, která všudy v našich pramenech před slovem ohřeb se klade, nepřipouští rozložení slova ohřeb ve dvě slova, z nich první má opět býti předložkou, která ostatně v tomto spojení v češtině ani by státi nemohla. Za druhé klade Kn. Rož. tam, kde se o rozhodování losem jedná, výslovně výraz hřeby; na př. čl. 144.: „tehda právo o to hřeby;“ — čl. 149.: „tehda hřeby mezi svědky o léta.“ Klade-li tedy Kn. Rož. zřetelně hřeby tam (a to vždy v množném počtu), kde los rozhodovati má, byla by zajisté také tam „hřeby“ psala, kde se o tak důležitém výkoně právním jedná. A jak se hodí konečně k ohřebu, má-li znamenati los, ta okolnost, že stranám se pobralo, co bylo na nich a pod nimi? Jak měl rozhodovati los, když strany se vdávaly při ohlédání, kteréž se dělo proto, aby úředníci na základě správy komorníků a dalším vedení pře rozsudek učinili, kdežto losů se užívalo jen tehdáž, když jiných důkazů nebylo? Jak mohl los rozhodovati, či jak mohly strany se sázeti na los, když vdání se dělo na úřad, po jehožto nálezu pře se ukončila? Měl-li los rozhodnouti v nějakém případě, to určil soud při vedení pře a podlé rozhodnutí losu činil soud nález, čili správněji mluveno, výsledek losu stal se nálezem; ale to se nikterak nesrovnává se starým řízením soudním, aby dříve se učinil nález a pak ještě los o něm aneb nad něj metán byl. Z těchto příčin tedy nelze nám přistoupiti k náhledu přeslavného učence polského.

Šafařík zase pronáší se v Čas. Mus. 1844 str. 394. o ohřebu takto: „co by právní ten název poena vallata, jehož v jiných latinských památkách středního věku nižádné stopy jsem nenašel, znamenati měl, nikdež v těch dotčených právích a zákonech výslovně poznamenáno nenacházím; než z užívaného k nim zároveň středolatinského slovce vadium t. staroněmecky wetti, lat. jednak pignus, jednak pactum, sponsio, jasně vysvítá, že to nic jiného není, nežli známá odjinud na př. z dřevních zákonův langobardských, poena obligata, in quam quis se ex pacto obligavit. Ano není u mne v pochybnosti, že neobyčejný ten název v polské latině nic jiného není, nežli doslovní přeložení staroslovanského ohřeb. Neboť ohřebsti t. ohrabati, odkudž ohřeb, znamená vlastně vallo munire, vallare; podlé toho poena vallata tolik co

www.libtool.com.cn
exaggerata, munita, adstricta t. na nejvýš, na vrch, jehož překročiti zákonem zahájeno, dovedená, svrchovaná, pevná. Muselo tedy tehdáž, když dotčené právní památky psány, slovo ohřeb (ogřeb) v ústech lidu polského ještě běžné býti. Podlé všeho toho nebude tuším v pochybnost bráno, že věc, o níž v polských právích pod nápisy vadium a poena vallata se jedná, s naším vzdáním a ohřebem jedna a táž jest.“

I k tomuto náhledu, že ohřeb slovně znamená vallata poena a ohřebsti vallo munire, nelze nám přistoupiti. Jak již svrchu dotčeno, znamená v staros. ograbiti privare, rapere a Šafařík byl veden k výkladu svému tím, že v jiných latinských památkách středověkých nenalezl název poena vallata, než v listech polských r. 1408, 1482, 1531, 1532. Avšak vallare v středověké latině zhusta přichází a znamená podlé Du Cangea VI. 730: 1) obsidere: ipsorum castra vallare et expugnare tenebitur; 2) vallare na př. castrum = militibus ad defendendum munire; 3) firmare, stabilire: fuit in pacto expressum et conventum inter partes ipsas et ex pacto solemni et valida stipulatione vallatum ... ex pacto inter partes habito et vallato ...; odtud znamená pak slovo vallamentum, conditionem, quibus pactio aliqua vallatur, firmatur: mandantes ex praesentatione compromissoria partibus antedictis sub poenis et vallamentis contentis in literis compromissi, quatenus atd. Mimo to přichází výraz poena ve spojení s časoslovem vallare již r. 1275: dedimus etiam eisdem potestatem, ut omnia et singula, quae inter nos tamquam arbitri seu amicabiles compositores ordinarent, poena possent vallare, ita, ut si quis nostrum eorum arbitrium seu ordinationem non observaret, alteri parti poenam persolveret per eorum arbitrium declaratam (Cod. dipl. Mor. IV. 155.); — et damus eisdem arbitris potestatem, compromissum seu arbitrium pecunaria poena vallandi, vel alia quacunque poena ad eorum ordinationem observandam (ibid. p. 160).

Vallare znamená teď, smlouvu upevniti, zjistiti tím, že se pokuta ustanovuje na toho, který by jí nezachoval, buď si to pokuta, která se teprv vymáhati musela, když kdo smlouvu nebo výrok nezdržel, nebo základ (vadium) napřed položený: „nam ego meo et capituli Cracoviensis nominibus sto et parati sumus facere tecum granicies, continuare et consumare ceptas, volentes satisfacere vadio quadringentarum marcarum inter te et nos vallato, nec te demittimus de illo, quousque finias nobiscum ceptas.“

(Rzyscz. et Mucz. Cod. Pol. II. 578, list r. 1488.) Právo smlouvu neb výrok zjistiti pokutou (jus, pactum, sponsionem vallandi poena), měli tedy všichni smluvčí (arbitri); stranám v Polsku bylo volno, když již půhon učiněn byl, v při nepokračovati, pokud rozsudek učiněn byl, a rozsouzení sporu vznésti na dobré lidi; která strana uznána od rozhodčích křivou, platila tak zvanou poenam concordiae čili jednane, knížeti a jeho úředníkům a toto jednane prominul kníže Mazovský Boleslav r. 1482, nařídiv zároveň: „poenis vallatis exceptis, quas in suo robore et etiam diu servatas consuetudines confirmamus, ita quod ipsam poenam vallatam, in jure et citatione nominatam per concordiam hincinde nullatenus evadere possint.“ Tato poena vallata odpovídá výrazu z listu r. 1488: vadium vallatum, t. j. základu (vadium), o kterém strany před soudem (in jure et citatione) ohlásily, že si jej uložily, a o který tedy po učinění nálezu se nemohly smlouvati a který ztratily, kdyby věc od soudu na dobré lidi byly vznesly.

Podlé toho lze se domýšleti, že ohřeb a poena vallata nejsou totožné. A nad to více, proč ohřeb má býti totožným s poena vallata, když on byl pouze jedním stupněm vdání a nikoli celým výkonem? Vždyť vdání neohlásilo se úřadu hned v půhoně, nýbrž teprv, když strany při ohledání se vdaly, vznešeno to na soud skrze komorníky, kdežto vadium vallatum v Polsku in jure et citatione se jmenovalo. Vadium vallatum a poena vallata není nic jiného než vadium stabilitum, a poena stabilita, t. j. základ od stran smluvený a soudu ohlášený a pokuta, kterou rozhodčí čili hádčí stranám ukládati právo měli, když tyto rozhodnutí zadost učiniti nechtěly.

Nemohouce z právě uvedených příčin ani k náhledu Maciejowskiho ani Šafaříka přistoupiti trváme na tom, že ohřeb, jak slovo samo ukazuje, má v sobě pojem oloupení. Vede nás k tomu mimo význam slova samého také okolnost ta, že ohřeb jsouc v XIII. stol. nejvyšším stupněm vdání v době starožitné jistě měl ještě po sobě vyšší stupeň, vdání totiž v šiju. Jest to podobné stupňování trestu, jako v pozdějším trestném právě se pravilo: propadl statek a hrdlo; znamenalo tedy vdání v ohřeb a šiju tolik co vdání statku a hrdla. Slovo ohřeb, znamenající oloupení, i okolnost ta, že soupeři skutečně svlečeni byl ze šatů, jsou důkazem, že poškození majetku podlé starožitného názoru bylo považováno za rušení míru obecného a tím za loupež

a protož měl škůdce, byl-li usvědčen, tím trestán býti, čeho se dopustil. Podoba se také k pravdě, že v ohřeb vdáváno bylo jen při poškození polního majetku, tedy toho, jenž v největší vážnosti byl. Kn. Rožmb. aspoň mluví výslovně o ohřebu jen při vdání dědin a tam, kde mluví o vdání plotu, uvádí sice troje vdání až do devíti set, ale ohřebu neuvádí; taktéž mluví při vdání pluhu jen o vdání trojím, o ohřebu nic.

Vdání v ohřeb, t. j. vdané šaty, koně, vozy atd. náleželo jedině komorníkům, kdežto vdaných peněz polovice jedna dostalo se straně vyhrávající. Tak jen pojímati lze slovo knihy Rožmb. „vdání v ohřeb, to je což na něm a pod ním, málo nebo vele, to jde vše na úřad.“ T. j. jen v ohřeb dané dostali komorníci všecko nebo úřad, kdežto peníze vdané mezi úřadem a vítězem rozděleny byly. Důkazem toho také jest, že později, kde o vdání již zmínky nebylo, komorníci tomu, kdo na ohledání přišel na koni neb se zbraní, nebo ve svrchných šatech, koně, braně a šaty odebrati právo měli.

V. Vdání v šiju.

Ač kn. Rož. ustanovuje, že ten, který vdal v šiju, při ztratil, poněvadž život vdal, přece z toho souditi nelze, že vdání v šiju nikdy ve zvyku nebylo; naopak zápověď ta dává pokynutí, že strany v starožitnosti v šiju se vdávaly, zvláště uvažujeme-li povahu, jakou vdání v starších dobách míti muselo.

Poškození majetku považováno, jak svrchu dotčeno, za rušení obecného míru;[36]) protož římský praetor v procesu vindikačním uložil mocí úřadu svého především zachování míru oběma stranám a přiřknul prozatím jedné straně právo vlastnické a tím i užívání věci sporné až do ukončení pře. Ač naše prameny, které zprávy výslovné o vdání obsahují, nás nepoučují, kdo ve při o pozemky je držeti a jich užívati měl až do nálezu, přece můžeme se dočiniti stopy toho a sice ze Statut Kunrátových, kde se usta-

[36]) Pojem „pych,“ t. j. poškození majetku a „moc,“ t. j. násilí mnohokráte se střídají v starém právě českém; ještě v zůstání Prešpurském z r. 1499 se ustanovuje: „jestli že by kto v čí se grunty uvázal, buďto lesy, lúky, dědiny, řeky, potoky, anebo rybníkem na gruntech cizí topil, a nebolito také lúky, lesy přesekal a o to pře byla, ktožby to držal a těch gruntů druhému po napomenutí postúpiti nechtěl, ten aby jeho pohnal z pychu a ne z moci.“ Arch. Č. V. 551.

www.libtool.com.cn

novuje: „si quis super rebus propriis mobilibus sive immobilibus in judicio convenitur, eadem bona, de quibus fit questio, neque judex, neque domini terrae villicus sibi vendicet possidenda, sed idem, qui super eisdem bonis convenitur, eadem bona pacifice possideat, donec eadem questio per sententiam decidatur.“ Z tohoto ustanovení jde, že v starší době sudí neb vladař zeměpanský ve věc spornou se uvázal, aby mír dále rušen nebyl, že později však ponechána jest tomu, který právem se k ní táhl, t. j. obžalovanému; oboje ovšem jen až do rozsouzení pře nálezem. Protož měly vdané sumy mimo jiné také ten účel, aby pravému vlastníku škoda, která mu vzešla z prozatímního užívání věci sporné skrze soupeře, se nahradila, i také aby úřad, když se mu vzalo právo uvázati se prozatím ve věc spornou a jí užívati, penězi vdanými odškozen byl.

Tím, že rušením majetku podlé názoru starožitného mír obecný rušen byl, vzalo chování se stran na sebe způsob boje a nelze pochybovati, že původně strany násilí na majetku činěné opět násilím odrážely. Do tohoto boje stran a samovolné jich pomoci vložilo se právo zmírňující rukou; jakož při mužobojstvu původně krevná pomsta dovolena byla a jakož právo pak ji mírnilo, až konečně úplně mymizela, taktéž zmírněn jest boj stran o majetek a pravidlována jest pře právem a zákonem. A jakož v při o vraždu přesouzený podniknouti musel pokoru, při níž vítězovo chování symbolicky představovalo boj, taktéž měl spor o rušení majetku a práva držebného i tehdáž ještě na sobě ráz boje stran, když dávno již jim dovoleno nebylo, brannou mocí na sebe sáhati, ovšem byl to boj jen symbolický. Protož v římském procesu vložily obě strany ruce své na věc spornou dělajíce, jako by zápasiti chtěly (manus conserebant) a protož čte se v Gellin formula vindicandi: „fundus, qui est in agro, qui Sabinus vocatur, ego eum ex jure meum esse ajo, inde te ex jure manu consertum voco.“ Ač spor byl o věc, přece původně mohl vítěz sáhnouti k osobě; protož nalezá se v Gaju formula: „ipsam rem adprehendebat, velut hominem et ita dicebat: hunc ego hominem ex jure Quiritium meum esse ajo.“ V právě germánském, ač v něm jen chatrné zprávy o wette (vdání) při vindikaci se zachovaly, byl boj při vindikaci sporných mezí ve zvyku; comes t. j. hrabě župy rozkázal mír a na znamení, že jej zachovati chtějí, daly strany hrudu ze sporného pozemku jemu do rukou, čímž snad sporné role zůstalo v jeho držení až do konce pře. Potom slíbily

strany, že věc soubojem rozhodnou: „tunc spondeant inter se pugnam duorum. Quando parati sunt ad pugnam, tunc ponant ipsam terram in medio et tangant ipsam cum spatis suis, cum quibus pugnare debent et testificentur deum creatorem, ut cujus sit justitia, ipsius sit et victoria et pugnent. Qualis de ipsis vicerit, ipse possideat illam contentionem et illi alii praesumptuosi, quia proprietatem contradixerunt, componant cum 12 solidis.“ [37]) Z toho, že v římském právě symbolický boj se zachoval a že žalobník v jisté presumci vítězství praví: „hunc hominem meum esse ajo,“ dále z toho, že v germanském právě vindikace skutečně se děla soubojem, soudíme, že také v českém právě vdání v šiju, t. j. v život v starožitné době obvyklé bylo, a okolnost ta, že ono později se zapovědělo, dotvrzuje, že původně se dělo. Vždyť spůsob vdání, na který se konalo, má patrně na sobě ráz a podobu boje; jednotlivé položky vdání jsou takořka částkami a zbraněmi v boji tom, který o majetek a navrácení ho se vede. Rozhodnutí toho boje ale nezáleží na soupeřích, nýbrž na výroku soudců; jakož souboj při soudě božím podlé názoru starého řízen byl bohem, který nevinnému podlehnouti nedal a jakož tedy strany souboj podnikající takořka na výrok boží se sázely, že ve prospěch jejich učiněn bude, tak se sázely později na výrok soudců, o nichž se myslelo, že právo najdou. Ze spůsobu a z povahy českého vdání jde, že vdání v život nemělo za následek souboj soupeřů, nýbrž že vítěz obdržel právo, přesouzenému život vzíti, že tento tedy propadl život, jako propadly sázené jeho sumy, neb statek.

Jest podivuhodno, kterak př právním výkonu vdání pojmy: sázka, základ a boj nerozlučně spojeny jsou, a jeden v druhý přecházejí. Máme několik slov, která jsouce jazykoslovně sobě příbuzná v různých řečech neznamenají sice úplně tentýž pojem, avšak velmi podobný, což jen tím se vysvětliti dá, že všecky tyto pojmy pocházejí z názoru, jenž původně všem těm národům společným byl. Tak znamená řecké ἄ-εθλος boj o základ, boj vůbec; latinské vas (podlé genit. vadis místo vads) rukojmě, vadimonium základ; gotické vadi znamená základ, ga-vad-jôn slibovati; staroněm. wetti znamená základ, pignus, vadimonium, středoněm. wette znamená základ, cenu války či boje, hru válečnou a staronordické vedja přímo znamená základem bojovati,

[37]) Lex Alaman. apud Pertz III. 168. Srov. Lex Bainvar. ibid. pr. 943.

pignore certare, kdežto litevské vadóju znamená základ vyplatiti. Obě strany se domnívají býti právy a tato præsumtio juris v nich jest tak živa, že přesvědčeny jsou, jako by při dovedení práva nijak klesnouti nemohly; ony jsou tedy hotovy, pro pravdivost tvrzení svého i život vsaditi.[38]) To jest původní spůsob vdání, který během času se proměnil ve sázku o veliké sumy peněz, které základem se dávaly, při čemž vdáním v ohřeb a v šiju vždy ještě prosvítá původní povaha výkonu toho. Z boje se tedy vyvinula sázka, t. j. boj základem, cectamen pignore, jejížto konec tak málo předvídán býti mohl, jako výsledek boje skutečného. Rozumí se samo sebou, že vindikaci vdáním tím více ubývalo půdy, čím více se zdokonalovaly prostředky průvodové; a poněvadž vdání povýtečně šlo o dědiny čili majetek pozemkový, tudíž není se čemu diviti, že rychle ze zvyků právních vyšlo, když vlastnictví pozemkové obdrželo v Čechách nejjistější prostředek průvodový vkladem do desk, které žádný nařknouti nemohl. To jest příčina, že za doby císaře Karla, v které jak známo desky všeobecně v Čechách se zřídily, o vdání v Maj. Car. se mluví jako o věci, která v starší době — temporibus antiquatis — v užívání byla.

Avšak zdá se, že také byly jiné příčiny, pro které vdání poznenáhlu u stran samých v nechuť přišlo. Bylo totiž věcí přirozenou, že úřad vdání nezamezoval, poněvadž z toho znamenité sumy dostával; strany, vdávajíce se, věděly, že získajíce tu při ihned škody také přiřknuté obdrží, kdežto bez vdání o škody zvláště poháněno býti muselo a protož pouštěly se do vdání raději, než aby dvakráte byly poháněly. Ovšem je k tomu měla také ziskuchtivost, poněvadž krom majetku i značnou sumu peněz obdržely. Mělo-li tedy vdání s jedné strany odrážeti od svévolného činění škod, pobádalo zase s druhé strany vášeň ziskuchtivosti. Nejhorší při tom však bylo to, že chudobný mohl přijíti v nebezpečí práva a majetku svého. Nebyl-li totiž s to, vdané peníze položiti, neučinili úředníci nález a tím on k právu svému nepřicházel, leč že se vdlužil. Z toho se vysvětluje, že vdání rychle mohlo vypadnouti z obyčejů právních a že strany s velikou radostí se odvolávaly na desky, proti kterým nebylo lze něčeho namítati.

Hledíme-li konečně k ryze civilní stránce vdání, leží na bíle-

---

[38]) Zajímavá jest v příčině té odpověď nepřátelská v soukromých záštích: „měj na mne péči, když se s tebú shledám, žeť to na hlavu vsadím.“ Arch. Čes. V. 511.

dni, že sumy vdané jsou ovšem pokutou pro svévolné rušení držebnosti a tím i pro svévolné počínání pře; protož dostala také vyhrávající strana polovici vdaných peněz a soudcové druhou polovici. Římské sacramentum odevzdáno kněžům ve prospěch veřejných obětí. Ta stránka vdání, vedlé které peníze se ukládaly na důkaz, že pře svévolně se nezačíná, nejpatrněji vyjádřena jest v řecké *παρακαταβολή*, která byla sumou peněz, jenž žalobník za základ při soudu položiti musel, že nežaluje svévolně. Stopa toho nalezá se v některých zákonodárstvích, kde při odvolání v civilním procesu jistá suma peněz u sousdu se složiti musela, která propadla, když odvolávající s právním průvodem neobstojí a první rozsudek se potvrzuje. Ano i onen spůsob, který posud na př. v Rakousku se zachovává, že nejvyšší instance ukládá peněžitou pokutu tomu, který svévolně se odvolává, zdá se nám souviseti s oním zvykem právním, který v Athénách v užívání byl, a v středověké latině pœna succumbentis (pokuta přesouzeného, Succumbenzgeld) slul. Takovou pokutou prohry v civilním procesu byly tedy i *παρακαταβολή* i sacramentum i naše vdání, i německá wette, ač tím ovšem tvrditi nemíníme, že co do povahy subtilní mezi nimi rozdílu nebylo.[39])

Přísaha oceňovací.

Sepsal **JUDr. Karel Bürgel.**

(Dokončení.)

Co medle jest vnitřní známka tato dvě skupení případův mezi sebou lišící? — Schröter[17]) míní, že jusjurandum in litem tenkráte jen určuje pouhou hodnotu škody, a že tenkráte jen existence této škody jinak provedena býti musí, že tudíž tam dán jest případ nadvytčené první kategorie, kde jusjurandum in litem vztahuje se k aestimstio rei t. j. samého předmětu restitutionis aut exhibitionis; kde ale dotčená přísaha vztahuje se k určení ostatního interesse, tu prý předpokládá se pouze

[39]) Podlé Šafaříkova pojednání o „vdání“ v Musejníku na rok 1844 str. 395. a 396. bylo vdání také na Litvě a v Srbsku obvyklé; ponévadž však zprávy o tom velmi kusé jsou, nepotáhli jsme je do pojednání našeho, odkládajíce to na dobu příznivější, v které snad více pramenů odkryto bude.

[17]) Viz „Zeitschrift für Civilrecht u. Prozess“ sv. 7. str. 407. a 408.

www.libtool.com.cn

důkaz škodlivého skutku, a přísaha nedokazuje pak jen výšku škody ale i skutek, že žalovatel opravdu nějakou škodu měl.

Nemohu přistoupiti k tomuto náhledu Schröterovu.

Přihlížeje zvláště k případům zhora uvedeným, pokládám za nepravdu, že u p. v nadzmíněném případě actionis rerum amotarum manžel in litem přísahající toliko přísežně stvrzuje hodnotu rerum amotarum, které manželka má vrátiti, — stvrzuje vůbec cenu škody, která mu odejmutím těchto věcí povstává [18]), a tato škoda nemusí jen odpovídati samé ceně rerum amotarum, nýbrž může co dalšího činitele obsahovati vycenění další újmy, která žalujícímu manželi vznikla tím, že v pravý čas věcí těch v držení měl. Tento další činitel ale právě totožný jest s dalším interesse.

Naopak přihlížíme-li u p. k nadvytčenému případu interdicti quod vi aut clam, uznati musíme, že částka, o které žalovatel vykonati má jusjurandum in litem, může obsahovati právě jen skutečnou cenu služebností žalovateli ujmutých, a nemusí v ní zahrnuto býti jakési další interesse.

Arci tedy dlužno jest pátrati po jiném vnitřním důvodu, za jehož příčinou vespolek rozeznávají se obě dotčená skupení případův juris jurandi in litem. Soudím pak v tomto ohledu, že římské právo k tomu konci, aby judex vydati mohl rozkaz ad restituendum seu exhibendum, aby tedy v další řadě připuštěno býti mohlo jusjurandum in litem na žalovateli, vyžaduje celkem toliko důkaz, že žalovaný v jistém ohledu jednal bezprávně. Toto bezprávné jednání však, které žalovateli dokázati přisluší, může býti tak uspůsobené, že jeho důkazem již sama sebou jest provedena existence nějaké škody. Tak u p. v případě actionis rerum amotarum jest takové bezprávné jednání, které dokázati má žalující manžel, odcizení jistých věcí žalovanou manželkou. Toto bezprávné jednání jest takového druhu, že jakmile o něm nelze pochybovati, rovněž také nemůže panovati žádná pochybnost, že žalovateli skutečně nějaká škoda povstala, neboť když manželi

[18] V zlomku pramenův, který citoval jsem při poznámce [14]), nevztahuje se slovo „aestimari“ k „res quas mulier amoverit“, nýbrž k celistvému skutku, a parafrasováno i přečeštěno toto místo asi znamená, jako by Sabinus býval řekl: „Jestli že manželka věci, které byla odcizila, nevrátila, dlužno onu částku pokládati za celistvé interesse tímto jejím jednáním manželi spůsobené újmy, kterou manžel per jusjurandum in litem prokáže.“

jakési věci odcizeny byly, vysvítá již samo sebou, že nějakou arci třeba jen malou škodu nutně utrpuje.

To ale platí o všech případech prvního skupení.

V jiných případech z bezprávného jednání již sama sebou existence nějaké škody nutně nevyplývá. Tak u př. při žalobě o vydání listin, jest takovýmto bezprávným jednáním vydání listin, k jejichž vydání žalovaný jest povinen. Dokázáno-li jest takovéto jednání, není již proto patrna existence jakési žalovateli spůsobené škody, jsouc spíše předmětem dalšího tvrzení a dalšího důkazu.

Totéž platí o nadvytknutém příkladu interdicti quod vi aut clam. V tomto případě totiž jest skutkem bezprávným druhu zmíněného zřízení díla k interdiktu opravňujícího a odepření uvedení věci do stavu předešlého, kteréžto odepření stalo se buď dolo, buď culpa lata buď ex contumacia. A však existence nějaké škody a jmenovitě škody v ztrátě služebnosti sestávající není již sama sebou z takovéhoto bezprávného jednání zřejma, a dlužno ji spíše zvláště ještě provésti.

To platí o všech případech druhého skupení.

Zdá se mně ale, že římské právo v případech druhého skupení za tou příčinou vyžaduje důkazu pouze jen bezprávného jednání, nehledíc k tomu, že dle přirozenosti věci třeba by tu bylo ještě důkazu dalšího, ježto v případech těchto na žalovatele uvaliti nechce rozsáhlejší břímě původní nežli v případech ostatních. Spletitější přirozená povaha věci totiž dle zřejmého úmyslu římského práva nemá průvodní břímě žalovatelovo činiti těžší, a tak právě jako následkem vnitřní přirozenosti věci neděje se to v případech prvního skupení, nevyžaduje se též za příčinou positivního předpisu zákona v případech druhého skupení leč jen důkaz bezprávného jednání, a pro skutek, že opravdu stala se jakási škoda, stanoví se jaksi praesumtio juris et de jure.

Nikterak tudíž nemám za podstatné vnitřní dělidlo obou skupení případův, jestli se v nich jedná buď o pouhou aestimatio rei aneb i o vycenění ostatního interesse, nýbrž jestli bezprávné jednání, s jakým se u nich setkáváme, dle své vnitřní přirozenosti již nutně s sebou přináší existenci nějaké škody čili nic; když ano, nezbývá pro jus jurandum in litem leč jen aby ním provedena byla výška škody, když ne, dokazuje jus jurandum in litem také ještě tento moment, totiž skutek, že opravdu jakás škoda vůbec byla spůsobena.

www.libtool.com.cn

K II. Také mimo případy již blíže vylíčené a ve významu rozdílném od významu pod I. naznačeného setkáváme se s jusjurandum in litem. Ve všech případech prvé připomenutých viděli jsme totiž v jusjurandum in litem vlastní vycenění věci se strany žalující strany samé, po různu setkáváme se s ním co pomocným prostředkem litis aestimationis judicis. Když totiž při kterékoli žalobě (tudíž ne pouze in actionibus arbitrariis, kde příčinou, proč nestala se restitutio neb exhibitio nebyl ani dolus ani culpa lata, aniž contumacia, nýbrž třeba culpa levis, ale též při jiných actiones bonae fidei aneb třeba také in actionibus stricti juris) událo se, že buď za příčinou, že již neexistovala sporná věc, aneb za jakoukoli jinou příčinou judex jinakého měřítka k jejímu vycenění naprosto neměl: — vyzval pak prostě žalovatele, aby věc tu sám vycenil.[19]) Arci i toto vyzvání předpokládalo aspoň culpam v osobě žalovaného, nížto přivedena jest dotčená nemožnost, aby judex dle zevních známek cenil.

Jen tudíž svým vztahem k jakémusi provinění žalovaného měl tento spůsob jurisjurandi in litem vzdálenou podobnost s oním shora sub I. pojednávaným jusjurandum in litem, s kterým setkáváme se toliko in judiciis arbitrariis, jinak byl tento spůsob jurisjurandi in litem pouhou pomůckou vycenění, které činil sám judex, v tomto případě tedy nikterak nebylo vyceňování ponecháváno žalovateli, nýbrž cenil judex sám, leč k své vlastní informací a za příčinou, aby si sám umožnil vlastní přiměřené cenění, žádal za pomůcku na žalovateli jusjurandum in litem, nemoha v tom určitém případě jinakou cestou hodnoty dotčeného předmětu dopátrati se.

Takto tento druh jurisjurandi in litem tvořil pouze jeden oněch průvodních prostředkův, na které judex své cenění zakládal,[20]) nejsa takto vlastním rozhodnutím sporného poměru

---

[19]) Srovnej l. 5. §. 4. Dig. de in litem jurando (12, 3): „Ex culpa autem non esse jusjurandum deferendum constat, sed aestimationem a judice faciendam“ ve spojení s tím, co praví Marcianus v l. 5. pr. §. 4. Dig. eod. — „Plane interdum et in actione stricti judicii in litem jurandum est, veluti si promissor Stichi moram fecerit, et Stichus decesserit, quia judex aestimare sine relatione jurisjurandi non potest rem, quae non exstat.“ Zde klade Marcianus důraz na to, aby tu aspoň byla mora, tudíž něco, co v celku aspoň rovná se culpae levi.

[20]) Viz na doklad l. 11. Dig. de praetor. stipul. (46, 5): „In ejus-

ceny žalující stranou samou, nýbrž průvodním prostředkem v moderním slova smyslu.

www.libtool.com.cn

Že ostatně skutečně mimo význam dříve již pod I. šíře vylíčený jusjurandum in litem také ještě přichází v klassickém právě římském v prarozdílném smyslu, o kterém pronesl jsem se zde pod II., o tom mimo přímé výroky pramenův totiž l. 5. §. 4. pak l. 5. pr. §. 4. Dig. de in litem jurando (12, 3), jakož i l. 11. Dig. de praetor. stipul. (46, 5), výroky to, které zde dole v poznámkách jsem citoval, a částečně vysvětlil, též nepřímým jest dokladem souvis zde dole v poznámce již uvedeného výroku Marciana l. 5. pr. §. 4. Dig. de in litem jurando (12, 3), kteryžto výrok co příklad, v němž též in actione stricti judicii místo má jusjurandum in litem, uvádí případ ten „veluti si promissor Stichi moram fecerit, et Stichus decesserit," s následujícím pak výrokem Paulla l. 6. Dig. eod.: „alias si ex stipulatu vel ex testamento agatur, non solet in litem jurari."

Patrně komplitatoři digest tímto seřaděním v jakousi antithesi projeviti chtěli co právo, že jen vzhledem k vycenění věci samé (aestimatio rei ipsius), jejíž vycenění dle zevních známek stalo se zaviněním žalovaného nemožné, mohl judex na straně žalující vyžadovati jusjurandum in litem, ne také vzhledem k vycenění interesse. Cenění interesse totiž na mnoze spočívá na momentech čistě subjektivních a dá tudíž, kterak by na mnoze zdáti se mohlo, spůsobiti se toliko vlastním rozhodnutím strany o sporné otázce ceny.

Jestli že tudíž v případě jurisjurandi in litem zde právě pojednávaném výslovně vyloučena jest možnost, aby též o výšce interesse připuštěna byla vlastní přísaha žalovatele; — patrně odstraněno bylo zde i veškeré zdání, že by v tomto případě jusjurandum in litem mohlo býti jaksi vlastním rozhodnutím sporné strany a nikoli výhradně a zřejmě pouhým průvodním prostředkem.

Ani k případu jurisjurandi in litem pojednávanému pod I., aniž k případu vylíčenému zde pod II. nenáleží tak zvané juramentum Zenonianum, nejsouc ale od těchto obou případův co jakýsi samostatný třetí článek rozlišeno, nýbrž setkávajíc se na mnoze s jedním i druhým.

---

modi stipulationibus, quae quanti res est promissionem habent, — plerumque difficilis probatio est, quanti cujusque interit."

Tato přísaha spočívá na nařízení císaře Zenona c. 9. Cod. unde vi (8, 4), i zove se juramentum Zenonianum právě dle jmena císaře, od něhož dotčené nařízení pochází.

www.libfooj.com.cn

Znění tohoto nařízení nejlépe podstatu juramenti Zenoniani vyšvětlí.

Zní pak c. 9. Cod. unde vi (8, 4) jak následuje:

„Si quando vis in judicio fuerit patefacta, deinde super rebus abreptis vel invasis, vel damno dato tempore impetus quæstio proponatur, si non potuerit, qui vim sustinuit, quæ perdidit singula comprobare, taxatione a judice facta pro personarum atque negotii qualitate, sacramento æstimationem rerum, quas perdidit, manifestet, nec liceat ei ultra taxationem a judice factam jurare, et quod hujusmodi jurejurando dato fuerit declaratum, judicem condemnare oportet.“

Náhled starší hlavně Glück-em[21]) zastávaný a posud ještě dosti rozšířený vidí vzhledem k citovanému ustanovení pramenův v jusjurandum Zenonianum zvláštní druh jurisjurandi in litem, avšak s jakýmsi rozšířením, totiž s tím, že zde u jusjurandum Zenonianum, když pouze byl proveden důkaz o učiněném násilí, přísahou touto dolíčena jest nejen cena nýbrž i existence škody způsobené, což dle mínění stoupencův tohoto náhledu jinak nebývá při jusjurandum in litem. Za to však při jusjurandum Zenonionum povždy judex musí per „taxationem“ napřed již vyměřiti nejvyšší částku až po kterou žalovatel přísahati může.

Schröter[22]) naopak odvolávaje se k oněm případům jurisjurandi in litem, v nichž přísahou touto dolíčena bývá ne pouze výška nýbrž i existence škody, případům to, o kterých v tomto článku zhora blíže již bylo mluveno, spatřuje v jusjurandum Zenonianum obmezení jurisjurandi in litem v případě interdicti de vi, ježto dle nařízení Zenonova v tomto případě judex per taxationem ciferný obnos škody, až po který žalovatel přísahati může, nutně určiti má, kdežto u jiných způsobův jurisjurandi in litem takováto taxatio ponechána byla volnému uznání judicis.

Heimbach[23]) konečně míní, že nařízení Zenona, ač zařaděno jest v hlavě „unde vi“, nicméně nevztahuje se k interdictum

---

[21]) Viz Glück „Erläuterung der Pandekten“ sv. 12. str. 473. a násl.
[22]) Viz „Zeitschr. für Civilrecht und Prozess“ sv. 7. str. 409. a násl.
[23]) Viz „Weiske's Rechtslexikon“ článek: „Schade, Schadenersatz“ sv. 9. str. 624. a násl.

de vi, neboť jednak zní nařízení toto zcela obecně, vůbec mluvíc o „res abreptæ“ bez dodatku, že tato abreptio stala se při vpádu v nějaký pozemek, jednak také nelze při interdictum de vi nahlednouti jeho praktickou potřebu. Dle tohoto náhledu by juramentum Zenonianum bylo přísahou od jusjurandum in litem zcela rozdílnou, ant by připuštěn k ní byl žalovatel v případě, když tvrdí, že násilím jemu osobně spůsobeným odejmuty mu byly nějaké movité věci, a má ještě tu výhodu, že v takovémto případě podati musí toliko důkaz násilí, co dotýče se škody, dokáže přísahou netoliko její výši nýbrž i její existenci, ač ovšem povždy obmezen jest taxatione judicis.

Tolik o oceňovací přísaze v právě římském. Ponechávám zvláštnímu článku vylíčiti, v jaké změně přešla tato nauka v právo kanonické a v obecný proces německý, a kteraký tvar měla oceňovací přísaha v našem starším domácím právě. Témuž zvláštnímu pojednání zbude úvaha o hlavě 20. našeho ob. ř. s., hlavě to skutečně jen o nauku práva římského dle pozdější její změny v praxi se opírající, tudíž také ve všech jednotlivostech toliko z dotčené nauky pochopitelné, konečně i úvaha o oceňovací přísaze práva francouzského a nových processuálných zákonodárství.

Ze starých památek soudních.

(Dokončení.)

V kterémžto artykuli, poněvadž na vůli naši císařskou oboje strana sou se poddali majíce to s radami našimi v svém m. uvážení, takto se resolvírovati ráčíme a resolvírujeme.

Že pány Hložky z téhož počtu propouštěti a nahražování škod těch pro tyž soudy zvynaložených milostivě osvobozovati ráčíme, však tak že oni Hložkové proti tomu dokonce na nic vejše a dále, co se gruntův Předbořice a statku toho Máslnického dotýče a jak příze o tom dotknuto jest se potahovati a nahražením toho pohledávati nemohou a nemají žádným vymyšleným spůsobem a obyčejem.

Vedle toho neráčili jsme moci při tom mlčením pominouti, jakož jest se na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě Pražském l. 1575 v úterý po sv. Matouši apoštolu Páně od někdy sl. p. císaře Miximiliána pana otce našeho nejmilejšího pro hor a kovův zvláště od zlata a stříbra (kterýmiž toho království české

z požehnání božího v hojnosti obdařeno jest) podstatnější vyzdvižení takové snesení se stalo; když by se přitrefilo, že by se k potřebám hor buďto kunštům huttem a pochýřům co vod z gruntův stavům náležitých vzíti a přes grunty jich vesti musilo, tehdy že nemá páu těch gruntův takového propouštění a vedení vody, což by mu jí mimo potřebu jeho zbejvalo, zbraňovati, jakž týž artykul do téhož sněmu obecního vložený to v sobě šíř obsahuje a zavírá, že sobě dědicům našim i budoucím králům českým podle téhož sněmovního snesení, té svobody a práva na týchž gruntech našich komorních a od často jmenovaného někdy Jana Máslníka na milosrdné skutky obrácených zvýšováním u rybníčkův hrází aneb nových udělání, též struh a příkopův vymetáváním aneb jakkoliv jinak by potřeba naše a hor Kutten toho ukazovala bez ouplatkův a jich Horníkův všelijaké překážky pozůstavujeme, však to vše na náklad náš a budoucích králův českých. A tak vedle tohoto našeho mocného královského vyměření a nařízení, kterémuž se na odpor postaviti žádnému nenáleží, často jmenovaní šephmistři a konšelé i na místě vší obce na Horách Kuttnách mohou a z práva moc mají, když jim však prvé to vše od nejv. mincmejstra našeho v moc jich uvedeno a postoupeno bude, téhož kšaftu někdy Jana Máslníka i také statku vsi Předbořic se vším a všelijakým k tomu příslušenstvím beze vší vejminky, též lidí poddaných osedlých aneb z těch gruntův zběhlých, vdov a syrotkův i s spravedlnostmi jejich se ujíti, v ochranu svou je vzíti a toho všeho poručníci, správcové a řiditelé gruntův těch i také lidí poddaných ochrancové a zástupcové býti a o to se buď soudem právním aneb jinak vedle práva zasaditi a aby dotčený Jana Máslníka na milosrdné skutky obrácený oumysl a odkaz mohl průchod lepší, nežli prvé bylo a stálejší míti, mají oni Horníci mezi sebou naříditi i také stále zachovati a to každého času s volí i vědomostí nejv. mincmejstrův našich na spůsob tento.

Totiž jakž sobě týž statek s lidmi a jmým příslušenstvím od mincmejstra nejv. postoupený a odvedený jmíti budou, aby ihned a to zase s vědomostí téhož nejv. mincmejstra našeho nařídili ouředníky, kteříž by k témuž statku i k lidem poddaným, tolikéž ke všemu a všelijakému na těch gruntech hospodářství přihlídali, týž statek spravovali a opatrovali, ruku nad tím drželi, důchody všelijaké odtud k sobě přijímali, je vedle znění kšaftu Jana Máslníka na chudé lidi rozšafně s vědomostí jich šephmistrův a konšel *obraceli*, zvynakládali a z těch ze všech příjmův a vydání každého

roku žádného nevypouštějíc jmenovitě na den sv. Matěje a tak ze všeho toho svého spravování jim šephmistrům a konšelům i na místě vší obce Hor Kutten počet pořádný činívali. A nášlo-li by se kterého roku, že více a vejše příjmu nežli vydání, to aby k druhému roku pro chudé lidi do chováno, vždy na chudé lidi zvynakládáno anebo statku toho na opravu neb zlepšení obracováno bývalo a ne někam jinam. Kterýžto počet každého roku od nich Horníkův dotčenému nejv. mincmejstru n. i b. ihned při témž času jakž týž počet přijat a vykonán bude, aby býval přednášen a s jeho vědomostí přijímán a zavírán a on nejv. mincmejster uznal-li by při tom co býti potřebného, scestného aneb škodného, aby moc měl to ihned k nápravě přivesti.

A pakli by něco těžkého při tom se shledalo a on toho sám na sebe vzíti aneb toho napraviti nemohl, tomu na nás, dědice naše a budoucí krále české aneb na presydenta a rady naše zřízené komory v království českém nynější i potomní vznášeti a v tom se dále jak by mu od nás a bud. králův českých aneb od týchž presydenta a rad komory české poručeno a nařízeno kdy bylo, tak zachovati, kterýžto počet když tak nejv. mincmejtru přednešen a pořádně přijat bude, má od týchž mincmejstrův nejv. na komoru naší českou odsýlán býti, tak abychom vědomost každého času jmíti moci ráčili, jak a nač se důchodové týchž statkův na milosrdné skutky odkázání obracejí a vydávají.

Ti pak ouředníci nynější i budoucí, kteříž tak nad týmž statkem na milosrdné skutky odkázaným ustaveni budou, mají k tomu z práva voleni a povinnostmi náležitými utvrzováni býti jedni po druhých, zejmena jeden z šephmistrův aneb z předních konšel, druhý z úředníkův našich mince tu na horách Kuttnách a třetí ze starších obecních aneb z obce vše lidé hodni tu na horách Huttnách bydlející, kteřížto od nich šephmistrů a konšel, však s raddou a vědomostí nejv. mincmejstra mohou z těch prací propouštěni a od nich zase jiné z těch jmenovaných míst osoby ustanovovány býti, tolikrát a tak často, kolikrát by a kdykoliv nejv. mincmejstr, šephmistři a konšelé toko potřebu býti uznali.

Kteřížto ouředníci budou sobě za práci svou každého roku z důchodův Máslnických bráti po 2 kop gr. č.; však tiž úředníci nemají míti moci lidí poddaných z člověčenství a poddanosti propouštěti aneb je z gruntův vypovídati, než šephmistři a konšelé na horách Kuttnách a to však ne sami od sebe, než s vědomím a povolením mincmejstra n. nejv. to činiti moci budou.

Co se pak týchž lidí na hrdle neb statku trestání dotýče, tomu každého času na téhož mincmejstra našeho od týchž Horníkův s jistým a světlým při tom o provinění těch lidí, jichž se dotejkati bude, oznamováním a potom zase od téhož mincmejstra nynějšího na nás neb na komoru naši českou vznášeno býti a na to on mincmejstr nejv., tolikéž i oni Horníci odpovědi naší aneb týchž præsydenta a rad našich vyčkati, jí se říditi a spravovati.

Toto však při tomto n. kr. vyměření sobě a bud. králům českým v moci naší pozůstavujeme, pokudž by oni Horníci nad tímto naším spravedlivým a milostivým nařízením, jakž svrchu rozepsáno jest, ve všem aneb na díle ruky nedrželi a nedbalivostí svou v něčem sebou co a čemu sjíti dali (čehož se však do nich nenadějem) tehdy že máme moc a jmíti budeme my dědicové naši s bud. králi českými toto nařízení vyzdvihnouti, proměniti aneb v nic položiti, z nich to poručenství sníti a na jiné osoby neb osobu převesti a obrátiti, tak jakž by nám i bud. králům českým kdykoliv se za dobré vidělo a zdálo a to vše nyní na časy budoucí a věčné.

Dán na hradě Pražském ve středu den sv. Šťastného l. 1604.

J. Č.

Pozvání ku předplacení.

„Právník“ bude i v příštím roce vycházeti spůsobem dosavadním dvakráte za měsíc v sešitech o půl třetím archu

15. a posledního každého měsíce.

Předplacení zůstane nezměněno, totiž:

pro Prahu s donáškou do domu:		pro venkov s poštovní zásilkou:	
na celý rok	6 zl. r. m.	na celý rok . .	6 zl. 80 kr. r. m.
na půl roku	3 zl. r. m.	na půl roku . .	3 zl. 40 kr. r. m.

Předplacení přijímá

administrace „Právníka“

v knihtiskárně Dra. Ed. Grégra v Růžové ulici č. pop. 1416—II., kamž také zasílány budtež peníze z venkova.

Rukopisy budtež zasílány redakci „Právníka“.

Žádáme všech svých P. T. pánů odbíratelů, aby předplacení svá brzy obnovili, by se určiti mohl náklad nového ročníku.

Honorář za tištěný arch článku rozpravného ustanoven na 20 zl. r. m. a za tištěný arch praktických případů na 10 zl. r. m.

V Praze, dne 28. prosince 1870.

Redakce.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

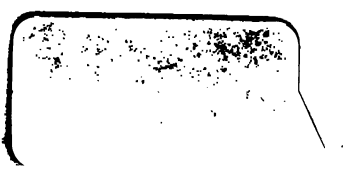

www.libtool.com.cn